SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowérnik. 1.61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščerjuja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-sjadź 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mjerjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěščaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čěłneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je ni čas žiwjenja dospołnje běžny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent haydom swojej zawěščanej bancy wozwěsć, zranjeny dyrbi haydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy haydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 229 **Budyšin — Srjedu, 1. oktobra 1930 — Bautzen** **Lětnik 59**

Program němskeho knježerstwa.

Po dołhim wuradźenju je němske knježerstwo swój hospodarski a finanzny plan dowuradźiło a jón wosjewiło. Knježerstwo bě hłuboko, so nowemu němskemu hejmej wobsćěrne sakonjowe naćisli k wustrowjenju němskich finanzow a němskeho hospodarstwa pschedpokoji. Wono je so prózowało, tole słubjenje dopjelnić.

W lětach po wójnje je Němska swoju wulku potrjebu kapitala z požičonkami we wukraju spokojiła. Tón cząs je něšto nimo finanjnjericha za statne pjenježne hospodarstwo. Němska wjazy we wukraju njepožičuje, ale swój dołh wotplaćuje. Po tym je tež nowy finanzny program složeny.

Za hospodarske lěto 1930 dyrbi so z **njedostatkom 750 hač 900 miljonow hr.** ličić. S njeho budźa rozcągane wudawki za dźełonjemějerjow 300 miljonow hr. zadaćz a z wróćopłaćicom dokhodow z dawkow hnadź wupad 450 hač 600 miljonow nastanje. Tónle njedostatk ma so w pschichodnych tśoch lětach z wosebitego fonda kompjenzować. Se sakonjom, kotrjż ma so hnydom wobjanknyć, so zatóńni, pschetwarjaju požičonku pola němskostatneje banki dostać a za jeje zadanjenje a wróćopłaćenje rukowaćz.

S nalutowanjenj, kotrež so pschejwidu, so wudawki pornjo pożledneju lětu **wo 1 miljardu hriwnow smjenšicha.** S tym so wupad dokhodow, z kotrymż dyrbi němski **stat** ličić, wuruna.

K snižnju wudawkow źiwdowaze naprawy służa:

1. Skróćenje sastojnišeje mšdy.

Mšdy němskeho presidenta, němskeho kanzlera a němskich ministrow, sobom diały (dnjowe sarunanje) zapołožanow so wo 20 prozentow, mšda němskich sastojnikow a sastaranske dostatki dostawarjow cząkanskich pjenjez a dostawarjow pensije wo 6 proz. sniži. Tole sniženje so wot 1. haprl. 1931 zapoczanje a ma 3 lěta trać. Sobom němskostatna pomoz wotpadnje. Wožoby, kotrychż mšda abo pensija 1500 hr. lětnje njepschekroći, su se skróćenja wuzwobodzeni. Se sniženjom mšdow a pensijow so za němski stat lětnje 120 miljonow hriwnow saluruje.

2. Skróćenje pola pschepokasanjow.

Se sniženjom sastojnišich mšdow po tej samej měrje w němskich krajach a gmejnach hodźa so pschepokasanki z dawkow němskeho stata na němske kraje wo njehdże 100 miljonow stróćeju.

S wróćoshibjenjom dawkowych dokhodow so pschedwidźomnje pschepokasanki z dawkow němskeho stata na kraje wo njehdże dalsche 288 miljonow hr. snižu.

3. Sawěšćenje dźełonjemějerjow.

Wurunanje dokhodow a wudawkow **sawěšćenja dźełonjemějerjow** ma so pschichodnje bjes trjebanja němskeho hospodarskeho plana sawěšćeć.

Podpěr němskeho stata pschi wudawkach za krizowe spomožnje so w hospodarskim planje na 420 miljonow hriwnow wobmjerjuje.

Tak so wobcežnjoseje wotstronja, kotrež so hač dotal pschezo z tym nastake, so poczežnje hospodarstwa za samužiły sawěšćenja dźełonjemějerjow a krizoweho spomožnja so swoprędka njehodźachu postajeć.

Sakładna reforma sawěšćenja dźełonjemějerjow so pschihotuje.

4. Wuschmórnjenja w němskostatnym hospodarstwje.

Wudawki w hospodarskim planje so pornjo lětu 1930 wo 300 miljonow hriwnow smjerjenja.

Za wurunanje w hospodarstwje 1931 je z wumělenjom, so so

dawki njeswobodnjenych a pjezprozentnički pschirażk k dohbodnemu dawkej dale sběra.

Se **zhłubšichim pocżežanjam tobaka** z pschepuschczenjom w Němskej naplahowaneho tobaka dyrbi so wunoschk zlow a dawkow wo 167 miljonow hriwnow powjelschiće. Hewak so tobak druhich dawkownych pocżežanjow sminje.

Kraje a gmejny.

1. Skróćenje mšdy.

Mšdy a dostatki sastojnikow a zapołožanzow so kaž pola němskeho stata skróćeja.

2. Jenotne kutowanjske naprawy.

So by so pschewjedźenje jenotnych kutowanjskich zakonow w němskim staće a kraju swobodźiło, dyrbi so zobudźenje kutowanje němskeho stata pschi nastajenju hospodarskeho plana krajow dojednać.

3. Pschiwótšenja kontrolla hospodarstwa.

a) Hospodarske prawo krajow a gmejnow dyrbi so po krutych zakonach němskeho stata słužić, kaž dołho so to hač dotal njeje stało.

b) Kaž dołho gmejny hač do 31. měrza 1931 pruhowanje sliczbowanja, woz gmejnskeho zarjadnistwa njewotwisne, njesawjedu, so tajke pruhowanje z němskostatnym pschedpisanom zawjedźe.

4. Sluźiwe prawnistwo.

Sakonjowy nacżisk wo kutowanskich napratach we prawisnistwje so pschihotuje.

Sjednorjenje dawkoweho systema.

Sarjadnistwo němskich finanzow pisches 500 miljonow hriwnow placzi; koeffizient wudawkow wjazy dyżli 4½ prozenta wuczinja. Hdyż so tež Fendjelskej njemóžemy pschimnuć, hdyž koeffizient wudawkow niże 2 prozentow leži, dyrbimy so tola prózować, so finanzne sarjadnistwo stuńšchimy.

1. Sjednorjene dawkidawanje ratarstwa.

Ratarstwo ma dźensa dołhodobny dawk, samoženjowy dawk a dawk ležownostneho gmejenja placzeć. **Němskostatny samoženjowy dawk** dyrbi pschichodnje za samoženje hač do 20 000 hriwnow powschitkownje wotpadnyć. S tym so tśěrny dźěl ratarstwa wot němskostatneho samoženjowego dawka wuzwobodźi. Dołhodobny dawk, kotryż ratarstwo płaći, mjes 70 a 75 miljonami hriwnow chabła. Wudawki za wobličenje so kaž nimo měry wutke a njejsu w zanej pomjerje k wunoschkej. Tohodla dyrbja so pschichodnje dawk ležownostneho dawka, němskostatny jenotny dawk a dołhodobny dawk hač do 8000 hriwnow z jenotnym dawkom sapkaćz. Dawk ma so po wunoschku wobličeć. Dokelž dyrbi samoženjowy dawk pschichodnje za małe samoženje (hač do 20 000 hriwnow) wotpadnyć, a dokelž njeschi ratarjo dla snižnja dawka swójbow woprawdźe dołhodobny dawk njepłaćza, so ratarske dawki powschitkownje sniža. Dokelž so pola dołhodobneho dawka a pola dawka němskostatneho samoženjoweho dawka dołh a dawk wotczahuja, wiz pak pola dawka ležownostneho dawka, dyrbi so pschichodnje pola jenotneho dawka dźěl dołha wotczahnyć smjeć. Dawkowy wunoschk dyrbi hižo někotre pola dawka ležownostneho dawka, krajam a gmejnam pschipadnyć. Shromadna dawkowa zjeza ma so za ratarstwo njepowjetschi, tež so dawk po wulkosći ležownosće njestopnjuje.

2. Sjednorjenje dawkow małych pschemysłnikow.

Kaž ratarjam so tež drobnym pschemysłnikam dawki sniža. Samoženja hač do 20 000 hriwnow swobodne dawka wostanu.

Sakski sejm wo nuzy njezasłužerjow.

Sakski sejm je so wutoru znowa sešoł. Město so by cząk wjele pohódźenjow na wuswobolenje nowoho knježerstwa pschećinił, je chżył hnydom płodne dźěło dokonjeć. Někotre krajej najwjazy starostcow **spomoženje njesałužerjow cżini.** Tohodła je so jejm najprjódy z tymle prašenjom saběrał. Sozialdemokratiski sapołožanz **Arndt** bě tit namjety na połoženje nuzy njesałužerjow podał. W nich so mjes druhim żada: Wupischesnjenje krizoweho spomoženja na wschě powolanja z podležencjom podpjerańskeho cząka, pschewjesce gmejnskeje pjenježny na němski stat, zasadne pschipuschczenje natwarjenja wobydlenjow je średkami hódnotu tworjazeho spomoženja njesałužerjow, zawješenje podpjerow za spomoženje njesałužerjow. Dale dyrbi so jejmej wopomnjeńske pismo wo njesałužerjach mjes młodostnymi pschedpołožeć a so wjetsche średki za pschešulenje a wuhotowanje zwobodnych cząkow za młodostnych dźełonjemějerjow pschihotowacz.

Stónčnje dyrbi knježerstwo pola němskeho stata żadacz, so by so pschi wudźělenju skazankow na najdale na sakske hospodarstwo dźiwało. Knježerstwo dyrbi wobydlenski nuzowny program sa znajmjeńscha 4000 wobydlenjow w Sakskej nastajicz, z němskim akzionowym towarstwom za zjawne dźěła po dojednacz a za pobrunjenje špěchowanje nuzowych dźěłow dalsche 5 miljonowe hriwnow k poručenju dacz a do hospodarskeho plana za 1930-31 staviczi.

Rěčnik praji, so by namjety wšcho druhe dźěli wjele hanjene agitazisse namjety. Njemóžnosć, zakładnje pomhacz, njespuschczi pschikluschnosć, znajmjeńscha něchto cżinicz, schtož so hodźi cżinicz a pomhacz, hdźež so hodźi pomhacz.

Kommunist **Wehner** kommunistiske namjety zastupuje. W nich so żada, so by so rentnarjam, dostawarjam hromoženskeje podpjery a wschěm njesałužerjam po 40 hriwnach jako nuzowa pomoz pschiswolilo. Wot knježerstwa so sakonjowy nacżisk żada, po kotrymż so wuezobnizu, kaž dołho wuczine sréczenje traje, njejmjeńdża dla wobmjerjowanja dźěła puschczejeć.

Dale dyrbi so wuwukinjenym po jich żadanju sawěscżeć, so žmjeńdża we wuczbnej dźěłarni dale dźěłacz. Stónczinje so żada, so by so nurjene dźěło a nucżene rospołožanje młodostnych dźěłacżerjow a dźěłacżerkow sakasało. Młodostni njesałužerjo dyrbja so z tymi samymi wumělenjenemi kaž dorosczeni pschi nuzowych dźěłach wobdźěliczi a wudawkowanym młodostnym dyrbi so mježacna wospjebita podpjera we wosokosći podpjery njesałužerjow płaczeć.

Tajne zrěčenje mjez nacionalnjm socialistami a bolšewikami?

Parišske nowiny „Ordre" pischu, so maju w ruzy dopokazły wo tajnym zrěczenju mjes Hitlerowzami a ruskimi bolschewikami. Nědhuschi rusti diplomatiski sastupjer Bessedowski je mjenowanym nowinam schczi dokumentow pschepodał, z kotrymiż je zrěczenje mjes Ruskej a Hitlerom potwjerdźene. W tżeczim dokumentu je praji, so je 10. junija w Salzburgu w jenej villi shromadźizna mjes ruskimi agentami a nazionalno-sozialistiskimi spolnomócnikami była. Po wobsamknjenju tejele shromadźizny je ruske knježerstwo dyrbjało nazionalnej sozialistiskej stronje za wólbnu agitaziju wjetschu sumu k poruczności dacz. Pjenjezy je wšěty Tibor, bydlacy w Moskwje, Twerskaja 29, pschepodał.

Pjaty dokument wopschija pischeprošenje na jara ezejeschego Abolja k dokładnemu rozsrjeżenju. Tole rozwržcenje je 16. julija w Reiterez villi w Garmisch-Partenkirchen było. Pschi nim su so wobdźělili: Hejtman Schneidhuber (Schmidhuber?) z Mnichowa, dr. Fabricius z Barlina, hejtman Skemos z Barlina, rytmischtr z Detten z Trjerjdżan a inżenieur Dorsch z Barlina. Adolf sam dyrbjesche hakle k podpisanju dojednanja pschińcz. Nazionalni sozialistojo żadachu, so bychu so źiwdowaze wězy wuprawile:

Finanzne prašenje, němska rańcha mjeja, rosčerjenje wojerskeho sréczenja z lěta 1923, stejiscżeo pschećiwo sozialdemokratiji.

W nastupanju finanzneho prašenja Schneidhuber praji, so nazionalni sozialistojo za wólby 800 miljonow hriwnow trjebaju. S nich bychu mohli 300 miljonow we Němskej a Awstriskej swjesez, zbytnych 500 miljonow wot Ruskeje za 10 dujow trjebaju.

Na napraschenje za sarunanjom Fabricius pismo cżitalsche, w kotrymż so praji, so za nazionalni sozialistojo swólninni, bolschewitske knježerstwo jako jenicze narodne knježerstwo storeje Ruskeje pschipósnacz, so pak maju praktiliich pschicżinow dla za njepschiprawne, kiežschego w zjawnosći sakłapowacz. Nazionalni sozialistojo budźa dbjeć w zjawnosći pschećiwo kommunizmej dale wojowacz, za pak swólninni, „dźěłacżerske knježerstwo" podpjeracz, jeli so by so sakonjo a z wumělenjom, so za nazionalne znowanarodźenje wustupi.

Dyrbi so wocżakacz, schto nazionalni sozialistojo na Bessedowskeho dokumenty wotmolwja.

Město Hagen před zwrěšćenjom.

W Hagenje (we wjecżornej Němskej) je wyschschi měschczanosta dr. Naabe w pohódźenju měschczanskich sajusnjerjow městowe nuzowe połoženje roskładł. Wojerwj, so je pola knježerstwa namjet zapodak, so by wono statneho kommišara do Hagena pósłało. Dale je knježerstwo pro-

łżył, so by wono k warunnju njedostatka statnje pśichibrł 2¼ milijona pśichilwokliko. Bjes hnydomneje statnje pomozy njeby so mogł mětlowy finanzny bankrott wotwześeś, a městowe pokkadnje (kaźy) bychu so dyrbjake samknyś.

Brasiliska Československkej darmo kolej za khudych wobydlerjow poskica.

Kofejowa płaćišna je na źiwótowych wikach loni a lětša jara spadła. Kofeja je pśichełpłt, kupzow mało. Pśichiběraca bjesdźěłośćej njeje bjes sćěžkowkow na kupowanje kofeja wostała. Kofeja je ju wjele mjenje kupowako, tak so je w składownjach leżo wostał. Pódla teho ju kofejowe sćitomy dobry wunoschł dale. Plantažnizy tohodla njewódźachu, śchto dyrbja ś nažupanym kofejom sahowaś. Płaćišny njepśchestawajzy padachu. Ničo njepomhasche, so so wulki dźěł starych śkadow śniźi, so spali a so do morja smjeta. Płaćišny na burzy nitke wostachu.

W Brasiliśej, hdźež su najbóle na pśichedacje kofeja pokasani, plantažniźy na knježeństwo tłócza, so by jim ś cśěža na pomhało. Wśelakake naprawy su so pruhowałe, tola jako najwulpśichnišu so śpórna, ta kóždu płaćišnu pśichrjebanje kofeja powjetśiśiś. Tola to njeje łopko.

Kofej je — hač na małe porźdźe wurwjacje — po zymnym źiwjenje znaty a so wśchźenje we wśěch krajach wužije. Njebodźi pak so rjeź, so so mjese wśichnmi ludami wśchźenje pije. W rańśich europiśkich krajach so khudy lud hišće njeje na kofej zwukit a krompuku śnjeda. Ale w tych worśchtach je brasiliśke knježeństwo chyżo kofej jako napitk zawjeźeś.

Wólśej, Cźeśkoskowakiśej, Rumunśkej a Madźarśkej su so pośiceńki cźinke, so bychu ja khude wobydleństwo brasiliśki kofej pśichijałe, kotryż by so za khudy lud darmo podawał ś wumělenjenjom, so jón bjes zła pśichepuśćeś, kotryż je hewak wyłoźił. Jenotliwe knježeństwa mjenowanych krajow bychu so jenož měśe za pśichijpravne rozsćělenje mjes ludstwe worśchty postaraź.

Cźeśkoskowakśke knježeństwo je tule pośiceńku rospomináło a so potom rozsudźiło, so brasiliskemu knježeństwu sa pośiceńku podźakowaś, tola ju njepśichijeś. Tak je so wobsamknło, dokelž knježeństwo njeśmě ś darjenym kofejom pśichekupsom konkurrencu cźiniś, kotśij bychu so schkodowani zaćuli.

Nowe awstriske knježerstwo.

Awstriski nameśtny kanzler **Bauer**in nowe knježeństwo twori. Wójnske ministerstwo chze wón sam wobkhowaś. Prjedawjschi ministerśki president dr. **Seipel** je po Baugoinowym pśicheprośenju źiworkownje ministerstwo pśichewjał.

Sa knutskowneho ministra je wjednik domowinskich woborow wuźerł **Stahrembera** pomjenowany, sa justiznoho ministra wjednik Salzburgskich domowinskich woborow Huber, sa katarśkeho ministra Thaller, sa wikowańskeho ministra Heinl, sa roswuczowańskeho ministra profesor dr. Cźermak, sa finanznego ministra dr. Kuch.

Nazionalna rada (śejm) so wjazy njeśeńdże, dokelž knježeństwo to blížśichim cźasu nowowólby wupiśe, kotrež śmeja ja najpóźśijcho 16. nowembra. Nowe knježeństwo je radikalnje prawizowe a móże ju monarchistiśke mjenowaś.

Aman Ullah dyrbi statne juwele wróćić

W śhromadźśinje afghanskeje nazionalneje rady je so wobsamknjenje pśichijało, po kotrymž so źada, so dyrbi prjedawjschi kral Aman Ullah wśchě statne juwele wrócźiś, kotrež je sobu wźał. Dale je so wobsamknło, narodnu śhromadźśinu wustajiś a planam sa wustajenje měśćańskich a provinzialnych śhromadźśinow pśichihłosowaś.

Krwawne njemery w Tokio.

Tež Japanśka ma swoju hospodarsku krisu. Dla sastajenja dźěła w Toyo-Musseline-fabriku 8000 dźěłaćerkow textilnoje industrije w Toku po dróhach cźahasche. Jim so druhe ludowe cźitódy pśichidachu. Se śtyśnym nawalom so wśchón wobtłah na dróhach sastajł. 600 policistow hromadźe ś nětkotrymi stami robustawow kommunistam njepśećelskich swjatkow spytaku porjad sahkowaś. Pśichi srażenjach nětkotrych policistow a wjele źónskich sranichu. Hižo sobotu bě 2000 źónskich śuknowskich fabrikow, sympathijowu demonstrazju spytako, kotruż pak policija hnydom pśichi spočatku połkoći.

Ze Serbow

W Budyšinje, 1. oktobra 1930.

— Wo wjedrje. Wežera wjeczor w 7 hodź. barometer 742, hygrometer +2 a thermometer +14, wodnjo. Dźeńa rano we 8 hodź. barometer 746, hygrometer —1 a thermometer +10 w nozy. Wjedro wostanje dale pśechemjnjate. Wjera rano cźełnichu pśches narańśchu Saksku a połnócu Schlesyšku njewjedra. W Geibsdarche pola Laubana błyst łśi raz bo burtkich statokow dyri a sapali. Pola naš běchu błyśći widźeć a hyłne hrimanje błyschećj. potom so teź pola naš mróćźele w zyły dźeń trajazym a sthwilemi kidazym deśćeźu rospuśćejchu. Nětko śchkleńza sajo na ryane stupa. Se stronu kupy Islanda pśichitkadźaza wyśchina so pśichlížuje. Dokelž dalako do połnozy śahaźa, pśchinjeśe zobu śylnisćhe wustudnjenje powětrn. S Azoriśkich kupow pśichthadźa nižina. Tuž so najśćerje po krótkim wuwjedrjenju sajo do śylniśćeho doschkowanja da. Naśch wjedrawustkojny měni, so budźe okobr, pśeni tydźeń trochu mokry, potom pśchinjeśe wjele wětrow ale budźe śuchi. Jutśje schtwórk sthadźa słónćnko 6.03 a khowa so 5.35 hodź. Měśaćk sthadźa popołonju 4.21 a khowa so w połnozy.

Winowc abo oktober!

Nastupił je knjesćstwo druhi nasymski měśaz. Mjenuje so derje winowz, a tute mjeno naš bohomni na radostne winowarśki w južnych krajach, hdźež tu khwilu sobrawjacja te nadobne błóśke licźe, ś kotrychž so wudobywa tón bójśi napoj.. Pola naš měł winowz śkerje rźěkaź žadowz, pśchetož je tu doba, hdźež so w sahrodach schćěwjaju licźkate jabłuka a póśne kruschwy. Je nasyma a tola — we winowzu so nam nasyma pokazuje ś pśichijomniścheho boka. Hišćeże pśichiroda so raduje, hišćeże nam dodawa bohate dary a žohnowanje, hišćeże ras łśiy a hona sa śaśaju w bjókotych, pśśanych barbach, so śamo meja so khowaś dyrbi pścheo tajkej pychu. Hišćeże manuy słónćnke ne dny, hišćeże ptaćki posledńe pśśnićki sanoschuja. A teź cźłowjek so raduje. Je doba roswólnych, wjesołych kermuschow.

Jenož kónz měśaza pomałku wscha radość, wscha pycha pomałku cha so minyć. Sćěre schlewjerje kurjawy dźeń sababjeja. Wichor torha pśśane liśce se schtomow, deschćiśći bubnuja. Posledńje ptaćki nam božemje dawaju. Módre dym palazeho żelśichcża po bórnischćach nam wośewjeja, so rjany cźaś, teź rjana nasyma so njenaprośchnje wotśali — — —

Wuźiwajmy posledńje rjane, ach hižo tak žadne dny cźopkeho cźasa, so bychmy ś toho śrěbali sa cźaś mutneje symy!

Dajmy śebi teź do wutrobh wěcź słónćne pruhi, kiž so pośticza na najsymśkim śerbśkim konzercźe 8. winowza w Budyšńej „Krónje"!

*

— Pośkiczenja pśchi radiowej wustajenju sa Hornju Łužiju w Budyšchinje. Jutśje schtwórk sawrje ko radiowa wustajenja hižom wjeczor we 8 hodź. dla radioweho bala w keheleńni. Pjatk wjeczor we 8 hodź. budze we „Mješćańskej sahrodźe" sajimawy pśchednoschk wo wotśironjenju mysenjow w radiu. Sobotu pośticza so tyrkowanju ś praktiśke pśchedwjedźenja. — Budyška radiowa wustajenja je źebi tucze wjele pścheczełoro dobyła. Wjele je tamo wocźakowanja pśchetrjechcih.

— **Sstwój 50létny wobkhodny jubilej** śmě dźeńa 1. oktobra łudomny pśchedsedźeśnikowny wobkhod Oty Brandta, nałk., mějśicel Walter Straube na Smutskownej Lubjeńcy hajwy žwjeceźićź. Knjes Ota Brandt pśchiwźe pśchez 60 lětami je Schpandawy do Budyšchina a sałdbli so tam jako bśeśe swoje draschćeśke mišchtrike dźeło dokonjał. Bu spočatka mějesće jenož draschćelownju, podźišćo pak tež na pśchedawanje hotowych twarowm pokaz. Wjele pśchedeschćenikow. S tym pokaži sakkad k nětkśichemu tomu pśchedeschćenikowemu wobkhodej. Po wobstatem wotmeńenjenju sałbdli bo 1914 na Smutskownej Lubjeńcy hałby 8. Jemu pak njebźeśe bohużel dołho žwjeźenje, wuźiwacź płody swojeho skutkowanja, dokelž w lěcy 1918 dospołnje wokśepł. Dokelž bźeśe jeho śyn Fryc we tych nje padnyć, pśchewza pśchirodny śyn Walter Straube wobkhod, kotryż teź dźeńa runje 10 lět wobśeźał a jón we śmyśle sakoźerja dalewjedźe po sałbadze: pośticźeź wobźerjam to najlépśche. Pśchejemy ł. Straube teź wjele bohża sa pśichihod!

— **Padušchiwje.** 29. septembra pow. ½3 hodź. krótkuchu pśched tudomnym hłownym pśstom žonjaze Jakub Šnamki „Edelweiß", kiž mějesće cźorne krojnu, wuzamk a błótoschkitakaj, horjeśchiwjene wobźidło z cźornomu pśchimdłomaj. — W nozy ł 28. septembrej kradnychu w Punchawczach — Schmorkau — ś nutskowneje wuzbu nětko 2000 zigarow, 5 punlow dobreje a jaroweje kawy, 3 bały, 3 nakubowańske korby, mužaze a žonjaze kolo kamerki „Winterberg" ś cźornymi rukami, žołtymi wuzami a cźełwjenymi wobrnczemi. Mužaze kolo mu cźełko 1226, na nim bźeśe pśchicźinjene dźěcźaze łyżdy a podkoha za nosy. — We wězowne sdźełenja prosy tu minałne woidźełenje w Budyšchinje.

S **Dobruśche.** Dnja 1. oktobra 1930 je so 25 lět wuhło, sa ma Dobruschanska gmejna swoju schulu. Pśeden bź wjeś Dobrusch Hlušchala do Hnaschećanskeje šćele. Dokelž bźchu rjadownje pśchepjelnjene, dyrbjeśe so lětła 1885 schula w Hnaschećach znowa natwaźiś. Ale hižo l. 1900 bź schula sabu pśchemała. Po dołgich nanjach ś Hnaschećanskej gmejnu, kotraž bź rałuje pścźiwo tomu, so Dobruch twori wobšerbu schulsku gmejnu, pśšlaczuh Dobruschenjo słónćanje deputazźju na ministerstwo a lěta 1904 pśchiswoli bo słónćanje Dobruschi, tworiću wobšerbu schulsku gmejnu. Měrca 1905 pśchejachu ś kwarom noweje Dobruschanskeje schule a junija t. ł. hižo twarjenje šćěhnychu. Schula bź hotowa 31. śpinca 1905 a so pośwjeśi 1. oktobra t. ł. Wučźer w nje so sapoca 15. 10. 1905. Pśeni stajny wučźer bu hnydom wyśchi wučźer Jurij Pawperitz, kiž hišćeże dźensa na schulinje.

S **Khelna.** Nasche šerb. tow. wuhotowa njedźeju 28. septembra tu pola Mjenez swoju letuschu domschnuchu, kiž bź žiwnje wowytana; teź rumnoscź bź ktoma samlej wośebje wuppśchena. Nich pśchesćyła wotewrił je wjele hodź., powita swojich towaśichow a towaśiśchi, wośebje pak pśchitomnych hosći najwutrobniśeho. We swojej nowéći rozłoži smyśł dźeńnišćeho dnja, hdźež nimo nje jeśeho śwójbneho wjeczora hišćeże ras spomnimy na wschitke w běhu lěta pśchętrate cźeże, ł bohom wuprajenu shromadny dźak, ś tak nadobne žně, ś kotrymiž sćěła lětśa nasche łužiśke hona dobjene. Wón wupraji pśśeśa, so bychu dale tak hromadźe stali, kaž w śwójm a wjesołu teź w horju a śrudobje Bohu k cźesći a naschemu ludej ženju. Na to pśchedenjeśe knjeźna Hana Rjeźka pśśeśa wo „Sratych žitach" wot Jak. Cźišćinskeho. S kótaj wustupowanje pak hišo wón wol błóśneje pjesnje, kotruż hebi na to kóžoy derje błodźićź dasche. K. Mrjeźka, kiž bź k nam na nasche pścheprošenje ś Nowjerja pśchikhwatał, rośumjeśche nadźerje sabawjeź. Dołgo bun nastroj pśchetrajeśe, dokelž pak se šerbśkich dekaw: „Nuc-

Łužisa", a hišćeže dalše znate spěwy, kotrež su naši hławni spěwarja w Barlinje sa tutón samór spěwali. Tohodla njech je heslo: w kóždym serbskim domje, hdyž je tajki nastroj, jo nadobno też serbske deski. Tute deski je nam firma Jan Schieback w Budyšćinje wuwožiła, kiž ma tute na pśedaśu. Hižo sašo wjelnajchu blida se dobrym kosejom, kiž běchu nam nasche kuchańki nawarile a rjanym tykańcom, kiž bębi kózdy sašo hłodniś da. Spěwy, narěcże a žort wupjelnjachu złotny cas, tak so mózesche jo kózdy do śuteje wole nasmjeś. Nětko pśeśeśadkowachu jeden tykanc, schtóž bębi hacź do potajnje liczby sadkeź śwěrći, jón dosta, śobustaw, kiž jón dóśta, da sašo k Łyschemu towaršstwu wróco, nětko jo wźa hišćeže jónu sapoczu a skónczne dosta jón nasch luby hósć s Radworja a dosta wopraunu kernuschny tykanc jo domoj. Cełujnik pak njemjeseche pschi tym žaneje śmilnosće a pokazowaschе hišo na 1. hodźinu, schtóż mnoheho pohnu jo wotźiś zlicź kiž lózko nochzpschе parowaś. Tak pschepjelenjeny dom jo pomału próśonjeschе, w kóždym pak sawotraji sbožowne sacźuce, so je sašo pschećiwił krałnu wjeczork w truhu swojich wjeśnjanow.

S **Budeśez.** Kaž sawcerawschim pišachmy, sta so tu njedzelu wjeczor wobkhadne njesboże, wo kotrymž mózemy dźensa nadrobnjejše źiśeś. Dwaj motorowaj kolesaj pschijědźeschtaj sukschnje wot Budyšchina. Jedyn mězeschе sa to, so bróha do Korchmja wjedźe pschi kolisnje pola Nahnej pjekarnje runje won. Jeho towarśch, kiž sady na koleśu śedźeschе, sćinu jeho na smykł kedźbneho. Wjednik dźiwsche koleso sašo na prawy puć dowjesć, pschi tym so koleso poča wjerhacź a praśny do kamjenjeho stołpa. Pschi tym wjednik kaž teź jeho towarśch s kolesa padźeschtaj, sleźeschtaj na plestr a do pschećowa. Wonaj so jenož s lohka kranschtaj. Knjes dr. Albert s Hajniz postrići jimaj prěnju pomoz. Motorowe koleso pak so tśitro wobschkodźi.

S **Rośwudeź.** Tudyšći dróhowy bohsladowaś Gustav Eichler, bźe 1. winowza na wotpocźink. Knjes wyschšći hamtšći dróhowy uniśchtr Woigt s Budyšchina wopyta Eichlera hromadźe s nekotrymi sobudźěłacźerjemi a wupraji jemu swój dźak a pschipósnaće za śwérenu słužbu.

S **Nowych Kopcu.** Wutoru pop. w 4 hodź. sta so wobšhadne njesboże na staroj dróhy pola tudyšcheje kowarnje. Knjeźesche tam cźiły wobšhad. Tśi sapschahi po dróhy jěźechu, mimo toho tam hišćeže motorowy śwoje koleso wuporjeźi. Barlinšti wośobowy auto pschijźe a chtyše so mjeś sapschahomaj pschešmykńcź, tola sajźeze wot sady do sapschaha a pschi tym so pśetoku khórko jara wobschkodźi. Sranił so nichtó njeje. Sawostachu hnydom wjeźak firmy Marczinski, Stolz a Schubert je Budyšchina, kiž mějeschе wobschkodźeny auto wotwjeśeś. Pschi wuśrojenju auta sta so hruba njekedźbnosć. Jo wobla dalšchu sakdobu sawinowaś. Wschitkomuny, kiž dźěłacźerjow na njekedźbnosći pokasa, bósta město dalšcheje schkodźenje hanjenje. To bywa nětk „pschikłopne waschnje" pschi tajkich pschiležnosćach.

S **Barła.** Njedźelu wotmě so w naschim Božim domje mišijonski śwjedźeń. Serbsku Božu Słužbu wotwjeźe jeneź farar Mjerwa s Buńcu, němšku pak k. farar Kostik s Kelliź. Zyrkwinski chór porjeńschi śwjedźeń z Džakownym Kerluschom. Posawiński chór pschednjeseše „Halleluja" wot Händela pod nawjedowanjom k. kantora Bejmarja.

S **Wóspork.** Njedźelu wjeczor sarjadowa kolejaśe towaršstwo „Klok", se Schiborcźiź w sali nascheje „Tśełernje" śwjedźeń. Wopyt bě śwopródka śilny, posdźišcho hišćeže nětchto ludu pschikhadźeschе. Pschedśpyda k. Nowak w powitanskej rěcźi napominaśe ke kolesowanju. Pschedwjedźechu so kokoźiny, kiž śwódchachu wo wustrojnosći kolegarjow. Pschedwjedźenja namakachu bohaty pschikleśk. Pschijamknychu so reje, ke kotrymž pśisłuschi kavala kolesańskeho towaršstwa. — Njedźelu wotmě tudyšcha dobrowólna wohnjowa wobora śwój nasymski śmužowanski kołhóp. Rjane wjedro pschedewšachu jara pschejeschе. Pokhod so wotmě na krółke ranje města pśisches Cźeńcźanu, Khójnizu, Luwocźizy, Małeczizy a Wodowu.

S **Małeczizy.** Tu mójeschе njedźelu k. Handrij Schiboć se śwojej manźelstwje cźiły a śrowy žadny śwjedźeń śloteho kwasa śwjeczicź.

S **Wětch Nožiź.** Pónźelu rano ½7 hodź. sta so njesboże njedaloko Reichelez źiwnosće. Kubler Alwin Helowórźi so z wosom trawy. Jeho pschećahany awtobus Wjasoúśkeje cźarty. S trawy widlowe-toporo wustupi a schkleńcźane wokno awtobuśa rozbi. Na śboże bě w awtobusu malo ludźi, tak so nichtó njeskrami. — 400 m sa tutym wosom wjedźeschе Heldowy pohonc konja a to na lěwej stronje dróhi. S Motydła pschijźdźe na koleśu wuzobnik, kiž chtyše konja na prawo pschećahnyć. Kóń kopny do prědneho kola a wuzobnik padźe. Koleso so wobschkodźi.

Z **Kukowa.** Wokoło 19 hodź. sta so na statnej dróży njedaloko klóštrskeje murje, wobkhodne njezboże. Ze Swinarnje pśihnawši motorski ze socijom zwjerhny na Kamjeńsku dróhu. W spěśnej jězbje dosćežechu bórzy Klóštr. Tudy pśi zawinjenju zhubi wjednik móc nad swojim kołom. Pśi tym padźe zadny tak njezbožownje, zo hnydom na městnje leżo wosta. Wjednik kola sydźe so na koło, bjez toho, zo by so wo swojeho towarša staral a jědźeše dale. Bórzy pśińdźechu wobydlerjo a póslachu po lékarja, kotryž bě hnydom na městnje. Kaž je wobkrućił, njewobsteji smjertny strach. Dodać smě so hišće, zo je so wot Swinarnje sem hač do městna njezboża tutón motorski kołojězdny wobkedźował; jědźeše jara njewésće.

Z **Khróścic.** W nowym Hórbankee domskim srjedź wsy je so něšto jara praktiske zatwariło, mjenujcy *centralne topjenje. Wot kuchiaskich kachlow sem* hodźa so wšitke druhe jstwy wutepić. W jstwach samych njewidźiš žane kachle, ale żelezne rołki. Hospoza móže pódla swojeho kuchinskeho dźěła tepjenje sobu wobstarać a wobhladać. Knjez Hórbank je sebi wězo pśez to, zo njeje trjebał kachle stajić, wjele pjenjez zalutował. Wyše teho mysli, zo njebudźe tež telko wuhla trjebać, kaž hewak. Wo tym budźe jeho a teź nas pśichod powućić. Samo wodowy kloset nadeńdźeš w nowej khěži. Tute dobytki modernej technniki lědma hdy na wsach wohladaš. Blidarske dźěła je wukonjał k. Maks Lehmann, tu. Swójba Hórbankee poćehnje srjedź oktobra do noweho bydlenja. Pśejemy jej prawje wjele zboża a Bożeho žohnowanja w nim!

Z **Khróście.** Naš luby k. kapłan Hórnik wuźiwa tukhwilu swój dowol, zo by Francowsku a jeje lud bliže zeznał. Hižo we wójnskim casu je tam pśebywał, ale tehdy bě krajina dospołnje zapuśćena. Knjez kapłan chce bitwišća pola Verduna a Reims wopytać a sej teź hł. město Pariz wobhladać. Na dompuću chce w Holandskej dobreho pśećela wopytać. Bóh dał, zo by so k. kapłan zaso strowy domoj wrócił, a nam w towarstwach atd. wjele zajimaweho powědać móhł.

Z **Kamjeńca.** Pśichodne sadarske zaradźenje wotmźje so štwórtk, 2. winowca 1930, dop. wot 10—12 hodź. w hamtskim hejtmanstwje. Sadarjo a gmejny zmóju tu składnosć, dóstać darmo radu a informaciju wo sadźenju sadowych štomow a wuběranju prawych družinow.

Z **Kamjeńca.** Wutoru rano w 6 hodź. spušći so njewjedro nad našim městom. Pśi tym dyri błysk do wuhnja domu pśi Polnócnej dróży bjez teho, zo by wjetšeje škody načinił. Po njewjedrje je so do trajneho dešćowanja dało a temperatura je spadła.

Z **Kulowa.** Sobotu pop. mjez 5—; hodź. kradnyčhu pola skótneho wikowarja wotročkej Comakej kófr z drastami a 75 hr. — Dale kradnychu w samsnej nocy wyšemu póstowemu zastojnikej Emilej Hejdušcej husyeu a zawostajichu hišće wotrubnjenu hłowu.

S **Wojerez.** Njedźelu wumrě nahle schkleńcźeńki bohsladowaś Strangfeld, kiž dźěła, w tudyšnjej schkleńcźerni. Wróćeschе ha s puczowanja, padźe s koleśa a bě hnydom mortwy. Boža ruczka bě jeho sajała. — Posledni schtwórtk bu po śudniskim jednanju žona, kiž bě tam dyrbjała jako śwědk wupraviś posoźiśkho pschi wopuschćenju śudniswa wot buheje žony hanjena a napadnjena. To runje njeje, psched śtawnoścu śwoju śwadu je śamowomozu rozpinaś.

S **Klětcheh.** Sachu njedźelu 28. póžnjenja śwjećeschе starolutherska wobsada śnjowy ósakny śwjedźeń. Duchowny Günther mějeschе pśedowanje wo 1. kniha Mójzašowej 32, 10. Tešt bě wschi zyrkwinski kolegi we Wróćišowju pschedpisał. Wolttarniśćo bě wupyšćene s pólnymi a sahrodowymi płodami. Wotmě so też śpěrka. Po kemšenju wotmě so wobsadna śhromadźizna, w kotrejž so rozprawi wo nowowarje wěże a so wuradźowaschе wo jeje košwjećenju.

Śó to wě?

Kotry bruk je so nědy a nědźe swjatočesćił?
Kotry jendźelski kral njemóźese jendźelsku rěć?
Hdźe a hdy je so najwjetši tykanc swěta pjekł?
Hdy sej Němcy prěni raz našu serbsku Łužicu podćisnychu?

S **Nychwalda.** Tu w sahrodach a na polu dale bóle krabnu. Wobsebje padnuschi so měrja na śad a winowe kicźe. Njeminje jo skoro ani nozy, so njebychu padnuschi wurubili sahrody. Thdźenja pokostniźy tu winowe kicźe sebrachu. Wobkedźeź měrješe sa to, so so padnuschi wrócźa, so hnychu śej hišćeže dóschli po wostatne kicźe. Tohodla pschistojenj w nozy kakosche. Padnuchaj pschihódźeschtaj, ale měło kicźow jo jim dóstachu derje sajšlužene puki. Padnuchaj bźichaj młodaj pachołaj se wěsy.

S **Lutow.** Cźiły autowowy wobšhad na nowej wokrejnej dróhy sawinowa tu njedawno haćenje wobkhada na njepschehladnym rózku pola Koleź bróžnje. Dwaj na hladnaj autaj s pschiwobwołanej seškschtaj so na naspomnjenym měźinje tak njesbožownje, so so njesboże jenož z tym *wuśtrowi, so wjedźeck prěnjeho nakładneho awta runje* do bliskeje sahrody sajédże. Wjednikej druheho awta so poradźi, hischeze w poślednim wokomiku awto sdźerżeć. Hakle po dleschej khwili możeschе prěni auto so sašo na dróhu pjchiwjeśeź a dale jěć.

S **Mužakowa.** Tu je so salożiło nowe towaršstwo, tak mjenowane „Pücklerowe sjenožeńśtwo", kotrež je załožił k. hrabja Arnim. Sjenožeńśtwo ma dale hajiś dźěło a myślicźi sławneho wjerscha Pücklera, załoženja śwójbaślawneho Mužakowskeho parka. Ssobotu wjeczor wotmě so załožny śwjedźeń sjenožeńśtwa. K. hrabja Arnim powita pschitomnych. Sapiśował k. Meyer-Jungklaussen pschednoschowaschе wo themacze: „Schtom a kěl w domišlinskej krajinje." Nyšowaschе rjanosć schtomow a lśa. Teź k. rektor Strohmenger so wupraji w šamsnjym śmyśle a khwalešche załožbu hrabje Arnima a knjeni hrabinki wo załoženje nowego sjenožeńśtwa.

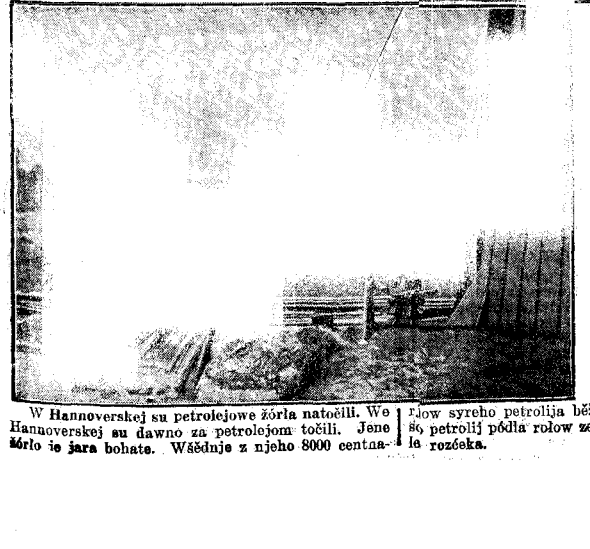
S **Běteje Wódy.** Wutoru bě tu wulki nawal wody. Dokelž bě so rano śylny dešć śpuschćił, kiž s cźaźanu runje na liśežu dopominasche, ślejesche woda na haśach a namětach a wotbežeź njemóžeschе. Wschudże bě so woda do pinzow a śkładow dobyła. W nekotrych pinzach śtejesche woda śamo 30 cm. wušoko a dyrbjesche so je śpukawu wupumpować. Wobsebje mějachu nusu wobydlerjo nizkich haźow. Pśeh dwórnischćezom so woda doby do śkładnischćezow. Na Budyškej dróhy sa mostom njebě mohła wotležeć. Pschićišina dże je, so po kanalizaziji běchu někotre wentoli satykane. Je trěbne, so so wentoli pschehladuja. Wulka šchoda je nastała.

Se **Sleho Komorowa.** Straschne njesboże sta so pódaźelu pop. wokoło 3 hodź. na Žlesnikim pschekhodźe Kleśćischćezanskeje dróhi pola Sleho Komorowa, kiž ninu jawjery. Nakładne awto Pelzez firmy bliščeše so pśi ne żelezniśkemu pschekhodźe. W samsknym wokomiku pschijźdźe teź tworowy-cah. Wjednik awta chtyše hišćeže w poślednjej khwili pśeh cźahom pschekhod pśećeńcź. Lokomoliva wschak s wotmachom s boka do awta sajéde. Awto bu hischeze 10 mtr. hobu wleczene a wali so potom po nahypje dele. Wostachu z njeho jenož hišćeze roshabanki. Willi Pelz chtyše hišćeze dele skóczeź, ale lokomotiva jeho hrabny a pśches 80 mtr. hobu wleczeše. Hdyž cźahy sastajachu, namakachu Pelza straschnje franjenchu śpodu tendera. Schofer Mrobl bu s awta wjerhnjeny a jej pónoj śama. Wobeju franjenju bu khorownje dowjesćehu. Pelz śemrě hižo na transporcźe. Lokomotiva bo jara wobschkodźi. Pelz bě jako motorowy kolešaŕ dałeko znaty. Bě w mnohich wujeźdźowańach dobyćeź.

S **Barichcza.** W naschej wokolinje satkli honiwjeŕ žadne śwérjo muflona. Swérjo je so naisterje se Kelkonoschom śem sabludźił. Tamle so muflony haja, kiž je hrabja Schaffgasch pśiśeh nětchto cźakom wušadźił.

S **Khorjebuśa.** W fabriku Kerlez firmy nasta pónźelu rano woheń. *Maschina w hornim wótkrodze bě* so sapalila. Sa nětchto wokomikow běchu hornje městnosće połne kura. Mózny kur so tež s tśěchu wudobywaschе. Wohnjowa wobora bě hnydom na městnje. Woheń so bórśy shasha.

S **Wuldrichez.** Njedźelu rano w 3 hodź. wudyri we naschej wuży woheń. Paleschе so brózeń źiwnosćerja Korle Sitźy. Nychle pschithwatane wohnjowe wobory

W **Hannoverskej su petrolejowe źórła natočili. We Hannoverskej su dawno za petrolejom točili. Jene źórło je jara bohate.** Wšędnje z njeho 8000 centnarow syreho petrolija běži. Wone je tak mócne, zo so petrolij pódla rołow ze zemje pišći a tohodla wjele rozeka.

W měsacu oktobru so jelenje wodźa. Ruće jelenjow rži w ćichich nocach pśez hole a hona.

možachu jenož hišchcže šuśodne twarjenja wutkowacź. Spalichu šo žuž, wšak ratarske maschiny a grat, mjes nimi tež mlócźawa. Tši šwinje šo šadušychu. Schkodowaŕ na jenož malo šaŕwješene. Tuka šo na šapaleŕstwo.

S Błótow. Tu nasche hrjebje hłubšcho wutkopaju. Wutkopanja šu šo w poślédnich dnjach skónczile. Błótowcženjo tole jara witaju, pšchetoš w nitkej wodźe njebu často možno drjewo abo trawu wotwoźcź.

S Wětošchowa. Sźrjedu šaschkeho tydźenja bu 50létna žona j Wjerchowinje w holi wumnożowana. Žona hribu pytaśche a šetka pšchi tym tšjoch pachołow, kiž ju dale do hoše wabjachu j wudawanjom, šo chzedźa jej hriby dacź. Naraz šo na nju walichu, dwaj ju šćekłachtaj a tšeźi ju je revolwrom wohroźy. Druhi hribaŕ, kiž bě podawk pytnył, wo pomoź khwataśche. Mjes tym pak šłóstnizy cźekłuchu.

S Wjerbna. Sobotu mjeczor ½12 hodź. wudyrci woheń w hrožni ratarja Meisera. Twarjenje bě drjewjane a śe šłonu kryte z wohenj šo tohodła ruczje roszšćeri, pšchešłoch tež na šuśodnu tohorunja drjewjanu a śe šłonu krytu hródź. S wulkej próšu poradźi šo kruwy a 10 šwinj wutkowacź. Wohnjowej woborje šo poradźi, domśke wutkowacź. Spalichu šo ratarśki grat, wóz a rěšak. Tuka šo na šapaleŕstwo.

Z gmejnskeho žiwjenja.

Z Khróšćic. Naša gmejnska rada je w zašłych dnjach na Kamjenski wokrjesny wubjerk próstwu zapodała a prosyła, zo by so jej podpjera dała k twarjenju mosta. Dokelž pak tukhwilu žane śrédki njejsu, ma sebi gmejna za nizku dań pjenjezy za krótki čas požćź a w nowym lěće próstwu zaso wospjetowaćź. Sewjerny móst našeje wsy njeje dźensnišim poměram a sylnemu wobkhadej wjacy zrosćeny. Tuž ma so porjedźić a šerši činić abo znowa natwarić. Tohodła budźe wodowy hamt w Budyšinje 2 naćiskaj zhotowić, jedyn za porjedźenje a posylnjenje mosta, druhi pak za betonowy nowotwar. Posledni wčzo płaći wokoło 8000 hr. Temu pak přinošuje wokrjes nimale połojcu. Při tym dyrbi so dotalny fundament potorhaś a krućiši natwarić. Na kóždym boku so móst wo ¾ m šerši čini, tak zo budźe z přimjeznymi statokami nimale jenu frontu tworić. Z dźełom ma so bórzy započeć, tak ruče hač je plan hotowy a gmejnska rada z tym přezjene. Směmy so nadźijeć, zo budźe wšitke dźełko, tež wuporjedźenje rěki, hač do kermuše dokónčene. Potom móžemy našim lubym kermušnikam tež woprawdźite rjanosće našeje wsy pokazaś. Bjez dwěla zmóže cyła wjes rjeńši a čisćiši napohlad hač dotal a smy gmejnskej radźe dźakowni, zo je wona tute dźełko tak zmužiće na so brała a spěšnje wukonjała.

Z Łužicy.

* S Kunwalda. Pjatk na wjeczor tudomny 40létny dźěłaćeŕ Maks Kaulfuß w šwojim hydlenju po šthodźe dele padny a žebi nop pukny. Na to sobotu rano wumrě. Kaulfuß běše šo chětro wopojeny domoj wróćił a hewrjejšche nětkoždy hodźinu dołho pšched šwojej chěžu, šo šo wulka šyła ludźi sběža. Jako běše hižom do šwojeho hydlenja w prěnim poschodźe dóšchoł, chzyše hišchcže raz ś twarjenja won, mišny pak schodowy schodźenk a tak dołhe k njeśbožownemu padnjenju. Kaulfuß šawostaji žonu a schesć mjeńšich bjeźi.

* S Hornjeho Kunwalda. Kaž drje po zyłej Łužicy je też w našich kónćinach wunoški běrnow wjele wótšatšchi hač poślednje lěta. Natarjo šwjetšcha dwójzy telko našběraja, kaž loni. Pósonje kčzo je šwojimi deschćemi je roščenju běrnow jara berje howiło. Pšchez wschém napaduje wulkosć běrnow, kiž šu druhdy šamo dwaj wuntaj cźekše.

S Wjernarjez. Tudyšchi dźěłonjemšeŕ hrožeše dwóma wobhdelerjomaj ś Wolbramez ś revolwrom. Woraz dźi šo, napadnikej šebrachu bróń a wzeš policajti wošiewicź. Pšcheptowanje ma šwěźicźeš, hač šo jedna wo pospyt rubjeźniśtwa abo wo hepjeśtwo.

Hrabja Zeppelin
poleći njedźelu do Lipska a Zhorjelca

Njedźelu 5. oktobra najšterje dopołdnja w 11 hodź. šo powětrowa łódź „Hrabja Zeppelin" na Ktanišchczu w Lipšku-Mockanje pšchišćahi. Dr. Eckener ś powětrowej łódźu do Lipska jako hóšcź města pšchileźi. — Popołdnju mjes 3 a 5 hodź. pšchišćahi „Hrabja Zeppelin" w Shorjelcu. S tuteje pšchicźiny je Shorjelske wobkhadne towaršstwo pola města namjetowało wotžebite wobšwětlenje města. Magistrat je namjet dowolił a milionaŕni poručźił, wobšwětlenje pšchiprawicź a pšchewjesć.

Najnowiše z cyłeho swěta.

— **Schkrowa powješć wo wjedrje ja jutišchi schiwórk:** Khłódno ale rjenje, wětry duja ś dołheho ranja. W Jendźelšej rjenje a trochu šymu, w połnóčnej Europje rjenje ale šymo.

* **(Nubjeźny nadpad w chěžu żelezniśkeho wothladarja.) Do šamotnje leźazeje chěže żelezniśkeho wothladarja mjes Warnocźizami a Pirnu šo pónđelu nětkđe 50létny muž dobu, kotryž wot młodeje żony żelezniśkeho** wothladarja **pjenjeźy abo pychu žadaśche. Hdyž żona šnapscheźiwi, šo ani pjenjes ani pychi nima, ju žuły nadpadźe, ju dajeśche, kłuła a rozdrapa. Żona šo wukwobodźi, tola njekrajnik ju šnowa k šemi porały a jej jenu hriwnu wudrě. Hdyž šo itworowy cźah pšichiblížił, wón cźekny.**

* **W Zwikowje šu šo wuntoru šuntška jeneho nowotwara roščhy šłamałe. Schešej murjerjow ś tšeceho poschodźa ś roščhami hač do pinzy dele padźe a žebi šławy šłama. Pódla teho šo dwaj dźěłaćerjej lohko šranišchtaj. Jedyn murjeŕ žebi nop rozbi.**

* **W braunschweigskim šejmje šu ša prěnjeho presidenta nazionalno-sozialistiśkeho šapósłanza Zörnera ś 20 hłosami wuwolili. Sozialdemokrat Nieke 17 hłosow dosta. Tšjo šapósłanzy běchu šo wothłosowanja wošćahli.**

* **Nowe petrolejowe žórło w Hannoverskej njeje hišchcže nicźo še šwojeje šporośce šhubiło. Petrolej (semśki wolij) nětkđe 10 króć šylniścho dujźi pola druhich žórłow běži. Mješ wošćupnymi, kotrjž petrolejowe žórło wopytaju, je wjele wutrajanow.**

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Wubjerk nalutowańe je wot 1. januara 1931

daň za nalutowańki

po § 12 nalutowańskeho porjada takle postajił:

4 wot sta za lutowańki při wšědnym wupowědźenju,
5 wot sta za lutowańki při měsačnym wupowědźenju a
6 wot sta za lutowańki za štwórćlětnym wupowědźenju

Daň za Hypotheki wučinja wot samsneho čsa 7½ wot sta.

W Budyšinje, 29. septembra 1930.

Nalutowańja města Budyšina.

Towaŕstwowski powěstnik.

Budyšin. „Nadźija" njezmječe pjatk rejwańskeje pruhi, dokelž hižom so na zali twari wustajeńca Zjednoćenstwa serbskich žonow. Přichodne rejse budźa hakle zaso 21. oktobra wječor ½9 hodź. w Serbskim Domje. Předsydstwo.

Drježdźany. „Hromadnik" ma 2. 10. posedźenje wječor ½9 hodź. pola Zmija.

Drježdźan. Serbske tow. „Čornobóh" wuhotuje sebi pjatk 3. winowca swój 41. załoženski swjedźeń we hoscenej Ballhaus na Budyskej dróze 35. Wjele prócy a dźěła je naš wjesely wubjerk měł a je wospróciwje dźěłał, tón swjedźeń dobremu wuspěchej zhotowić. Rjany swjedźeński porjad z dwěmaj dźiwadłomaj budźe wšěm kóždeho wobdźěleŕja spokojić. Hesło wšěch Serbow z jich přiwuznymi budźe pjatk wječor na 41. załoženski swjedźeń Drježdźanskich Serbow do Ballhaus. Wšitcy Serbja z jich znatymi so wutrobnje přeprošuja.

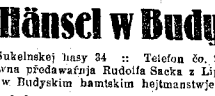
Delni Wujezd. Jednota Sokoł ma sobotu 4. oktobra měsačnu zhromadźiznu. Kóždy akt, a pasiv. bratr ma přitomny być. Starosta.

Komorow. III. posedźenje načolnikow budźe njedźelu 5. oktobra popołdnju w 1 hodź. w Komorowje pola Rakec. Najprjedy so w „Kačej korčmje" nowe zlětowe prostne a narjadowe wubědźowanja wuwiwaju, potom so fotografujemy za „Sokolske Listy". We Komorowje pola br. Šewčika změje br. Bart narěč: „Wo dźěćacym zwučowanju". K třećemu přidźe mnoho ważnych wuradźenjow. Kóždy br. načolnik dyrbi cyle wěšce přińć. Zwj. načolnik.

Ł. S. S. Z. Zwučowanje dźěćacych načolnikow je přichodnu njedźelu 5. X. dop. w 10 hodź. w Komorowje w Kačej korčmje. Nowe zlětowe prostne so wuda.

Małešanski sokolski wokrjes. Načolnicy maju štwórtk wječor we 8 hodź. w Budyšinje na Hórnčeŕskej hasy zwučowanje.

Poršicy. Jednota Sokoł wuhotuje njedźelu 7 decembra, 2. advent, swój sokolski swjedźeń w Poršcach. Předsydstwo.

Jurij Hänsel w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736
Hłowna předawarnja Rudolfa Sacka z Lipska
w Budyskim hamtskim hejtmanstwje
Skład ratarsk. mašinow a gratu wšěch druźin

Zbytk Fotografijow
Rakečanskeho zlěta
předawamy nětk za **pol** płaćizny **15 pf.**
Smolerjec knihaŕnja
w Budyšinje

Jejka su drózše, —
tuž kupujće „Jajko"
potom kury derje njesu

W Khwaćicach, Dalicach, Ješicach a Małe Dubrawki wot 1. oktobra
knjeni Burkhartowa z Khwaćic
Serbske Nowiny roznošuje a abonentne pjenjezy zběra.
Zarjadnistwo Serbskich Nowin

Wulki zjawny Funkball
štwórtk, 2. obtobra 1930
w Kehelerni
Zastup 1.— hr. Wulke přehkwapjenje

Nawěšći přinjesu wužitk!

Pytamy Serbske Nowiny
čo. 225
z dnja 26. septembra 1930
Wudawaŕnja Serbskich Nowin

Česćenym wobydlerjam w Budyšinje a wokolinje, swojim česćenym wotběŕarjam, z tutym wozjewjam, zo dźensa
na Hłownym torhošću — w Radnicy
w rumnosćach, kiž su wjac hač 50 let optikarjo měli, předawarnju wotewrju.
Diplom. optikaŕ Schmidt
Wosebity optiski wobkhod :: Fotowa wikowańcja
Telefon 3387
na Kěžorsk. drózy :: Na hł. torhošć. w Radnicy

Tworykupowace towaŕstwo w Budyšinje
zap. druž. z wobm. ruk.
W našej rozdźělerni we **Wulkej Dubrawje** je dźělba
trjebanych skleńčanych a wukładnych khamorow
tunjo na předań
Zajimcy móža poskićenje pisomnje w kontorje našeho družstwa w Budyšinje na Fabrikskej dróze 23 zapodać

H. Liebsch w Budyšinje
sudn. aktuar n. w. na Sukeln. h. 28
Kupne, hypothekowe a zawostajeńske należnosć. Testamenty
Radupodawanje Próstwy
45 létne nazhonjenje — Rěču serbsku!

Stare Nowiny
ma na předań
Smolerjec knihićišćerńja

Přewzaće wobkhoda
Z tutym česćenym wobydlerjam w Budyšinje a wokolinje a česćenym hosćam wozjewjam, zo sym 1. oktobra
hotel „Kurwjerch"
přewzał. Budu so stajnje prócować swojim česćenym hosćam jenož najlepše poskićić a prošu, zo by so mojemu předchadnikej spožćena dowěra też na mnje přenjesła.
Z počesćowanjom **Kurt Steglich**

přiloha k čisle 229

SERBSKE NOWINY

Srjedu, 1. oktobra 1930

posedźenje župu „Michał Hórnik"

W Róžeńce, 21. póžnjeńca 1930.

Krasny nazymski dźeń bě drje z přičinu, zo so na posedźenje župy telko zastupjerjow towarstwa zeńdźe. Korčmarske rumnosce skoro njedosahachu. Nimale wšitke přizamknjene towarstwa běchu zastupjene, přez 50 wobdźělnikow. Rad bychmy tež wosadneho knjeza fararja witali. Hewak njesteješe Róžant we ničim metropoli nazad. Z narodnej hymnu zahajichmy posedźenje. Župan knjez kapłan Hórnik spominaše w swojej narěči na swjedźeń swjateho Wjacsława. Zeńdźemy so na městnje serbskeje swjatnicy ke khutnemu dźěłu a rěči wo dźele, kiž na nas čaka. K temu napomina rjanu liču přitomnych, kotrychž wjesele wita a poda porjad zhromadźizny, kiž so skhwali. Pokaza na wšelakosć našich towarstwow, *kiždy ma swój zmysł a jón pilnje spěchuje. Potom* so wotpokaza porok, zo je župa słabje na Rakečanskim domowinskim swjedźenju zastupjena była. Kóžda župa złožuje so po swojich wobstejnosćach. Přeje so, zo bychu wšitcy prawje wutrajnje dźěłali, zo bychmy hódni synojo byli našeho Hórnika.

Na to měješe k. wyšši wučeŕ Słodeńk referat wo postajenym themaće: Kak móža towarstwa k narodnemu přeswědčenju woćahnyć. Tutu mysličku rozłoži rěčnik w nimale hodźinskim rozpominanju do praktiskeho dźěła za Serbstwo a to na duchownym, hospodarskim a politiskim polu. Narodne čuće, zmysłenje a wědomje sej nichtó dać njemóže, to so nikomu do kolebki njepołoži. Hakle přez intensivne dźěło na ludstwje a Słowjanstwu wurosće tutón pokład, tuta hnada, kiž nieje wšitkim data. Pokaza na mnohe škodowanje našeho serbskeho ludstwa přez liwkosć, hrěšnu bjezdźěłanosć, haj samo zjawne njepřećelstwo z našeho a cuzeho łěhwa. Tute jewi so na wšelakore waśnje, štož rěčnik na mnohich přikładach pokaza. Nocheemy tajkich podpjerać, kotřiž su njepřećeljo našeho ludstwa a za Serbstwo ničo wyše nimaja. Zasudźowaše kruće dźěławosć Serbow w nam škódnych towarstwach. Narodne čuće dyrbi so hižo w nježnej młodosći do wutroby zaščěpić a w towarstwach potom dozrawić.

Referat wubudźi nimo měry žiwu rozmołwu, na kotrež so kk. P. Romuald, kapłanaj Handrik a Nowak, farař Sewčik, dr. Rězak, kantor Šołta, wučeŕ Jakubaš, stud. fil. Wowčeŕk, stud. jur. Cyž, ratař Guda a rěčnik wobdźělichu. Mnoho hišće so přida a mnoh rjec, zo ani pola njebě, hdyž rozmołwa zaprimyła njeje. Z dopokazom, zo bě narěznjena myslička na dobru rolu padnyła. Njech tež přihódne płody přinjese.

Namjet knjeza Wowčeŕka, zo by so w župnej wubjerk wutworił, kiž dźěło w towarstwach centralizuje, so z wjetšinu hłosow wotpokaza. Zwjazki měła skerje tutu mysličku spěchować. K. farař Mič so naprašowaše, hač so knježnace towarstwa při płaćenju přinoška na Domowinu jako Zwjazk wobhladuja, štož so jemu wobkruči. K. kantor Andricki namjetuje po nadawku Kat. Bjesady w Radworju, zo bychu so referaty wo dźěławosći towarstwow do zjawnosće dale, čemuž so přihłosuje. K. Wowčeŕk kritizowaše we tym Róžeńcanski zhromadźizny. Po prawym měle so pisomne rozprawy wo lětnym skutkowanju jenotliwych towarstwow předsydźe připósłać.

Dale so wobzamknu: Župa žada sej doraznje łacańske pismo za Serbske Nowiny. Na kónci posedźenja činješe k. Guda na zjězd ratařskeho dorosta w Pančicach 12. winowca kedźbne. Prosy wo prawje bohate wobdźělenje, tež na popołdnišej zhromadźiznje. Z dźakom za pilnu sobudźělawosć skónči předsyda na 3 hodźiny trajacu zhromadźiznu.

Wustajenja na radiowej wustajeńcy w Budyšinje.

Sastupimy-li do najwjetšeje Budyšskeje turnowańcy při Kamjeńcowej haju, wobdawa nas hnydom žiwy wobraz. Derje rozsćělene a jara přichijomnje wuhotowane wobja stejišćcja jenotliwych radiowych wikowarjow z dokładnemu wobhładowanju. Hudźba wójskorčakow klinči nam do wucha. Mjes jenotliwymi stejišćcami thoda a sem z rjadu wopytowarjow wustajeńcy a wobhładuja sebi pak z wóčkom wězywuskotneho, pak z wobdźiwanjom wschitke wustajene kšasnosće.

Wustajerjo su firmy W. O. Giesecke, zjawny inženěr na Lawskich hrjebjach, z Telefunken-aparatami; Graf a Jurisch na Kotowskej haju se Mende-aparatami; Herbert Junghannß, generalny sastupjeŕ na Schäferskej dróhy; Eitel Kießling na Schuliskej haju; Erich Schmoller na Swonsowej Lawskej haju; firma Müller a Neumann w Lipsku z Lumophon-aparatami; Korla Westerkamp z Valvo-rołkami a literaturonom, to je aparat, do kotrehoż mózgich rěčcaŕ a sebi platu hnydom sobuwsaćz, so by ju domach na gramofonje kóždy czas słuchać mohł. S czišćeńcanymi wězami je sastupiena Weidmannez nakładowa knihańca z Barlina.

Natworił je wustajeńcu k. architekt Miłker na Muzakowskej dróhy 4 zhromadnje z k. Despangom. Plakaty je nacišnył k. stud. rada Rob. Blumenschein z wschitcheje realki, je wuwjedł a też wschě druhe přichwatbne wobrazy a pišma reklamy mołeŕ Hugo Schartz.

Mjeno Baufunk rěka Bau-jener Funk-ausstellung, pod kotrymž nima so rozmjeć wustajeńca pjelnjowu, ale radiowa wustajeńca, při kotrejž pjelenje na druhe městno přichódźe. Sa přichwatbjenje k wopytanju radioweje wustajeńcy je so 3000 plakatow wudało wot Łobja hač k Pruskej, wot Dźejźkan hač do Zitawy, zyle nowinarskeho naraństeje Sakskeje přichwatbjenje hyšte podpjerje.

Wustajeńca je so wuwiła z jednanjow z měšćańskimi wschmoćemi, při čimž je k. měšćanosta dr. Förster myslićelku wobeje horliwje podpjerał. Jednało je so dale z wjednistwom hrjebjnonemskeho ćełelaka we Lipsku, při čimž wjednik k. dr. Kohl wotmyslenu wustajeńcu tehorunja spěchowaše. S dokładnej radu běše pomognu firmu pschedstawa radioweho swjatka ze narańscu Sakstu k. Ernst, kiž so też wo wobdźělenje firmow prózowaše.

Wustajeńca ńama přchinješe wjele noweho, wošoby pokazuja so połěpšene aparaty a přichprawy. Nahłowjazy hyšćak je dołpołne swadnyl. Dźenźnišći dźeń wobhnješ wótšerčcak wschitko. Wšo so tu njeńmó hyłnosć podatych błoso pschehnaćz, potom to njeje žane wošiche wjenje wjazy. Tuž je zyle nuzne pschecze, so so wot wótrcje hudźby wotwobroćimy. Wiłi wobhnješa dźenźnišći dźeń jednory zjamy aparat z łohkim pokluženjom. Techniske twdospołnjenje njepschestawajuc pokročuje.

Wobeje sajimawe nu wustajeńcu je, so so tam jesnamjemy z aparatami za hladanje do daloka. Tute aparaty so tóhdu hodźinu pschedwjedu. Někotre aparaty tu hyšće dólu, dokeł běchu při jednanjach so wšite wobcźeżnosće pokasałe.

Dokal jara dobry wopyt dopokazuje, so wobsteji wulki zajim za radio. Njech nichtó při tajkej dobrej pschiležnosći njeskombdi, sebi wustajeńcu a techniski postup we radiu wobhładacź.

Wusudźenja.

Krajny sud w Budyšinje.

Sšud dokónči powołanjske jednanje pschećiwo hižom šyłnom krótkí khłostanemu 26 lětnemu twarjeńcu dźěłaćerjej Bruno Erichej Schneiderej je Zitawy dla jednorazoweje a syntaneho padušćiwa. Lawniski sud w Zitawje běšće Schneidera wuwinował, jako z hischcze někotrymi towarschami psched hudom stejeche. Statne rěčanišćiwo pak je pschećiwo Schneiderowemu wuwinowanju powoła. Krajny sud je wotpjetnym jednanju přeni wuhud słyšany a Schneidera k lětu a 6 měsaznam khłostanje sajudźi a jemu cźestne prawa na 5 lět wotrjekny.

Sšud jednosche dale pschećiwo hižom khłostanemu sankarjej Janej Byhajnej z Jitowy (Eibau) dla njepschećiwy pschechćiwjenja a cźežkeho falschowanja liścany. Jeho běchu wobstorźili, so je plokazej maschinje, kiž běschę jemu jena Lipsćanska firma do komisije dała, k jeje schkodźe pschedał, dale za podawany benzin jesbérane pjenjesy sa sebje nałožił a na rukowanišće wuhwědcźenje jenow swojeje maćerje bjes jeje wědźenja a wole napisał. Lawniski sud w Habrachcźicach běschę jemu 6 njedźel jastwa napołožił. Na jeho powołanje je wón sajo k 6 njedźelam jastwa sajudźi.

Budyški hamtiši sud běschę automobilowemu montéra Jana Arnoschta Nowaka z Nakeza k 100 hr. pjenjezneho khłostanja abo 20 dnjam jastwa sajudźił, dokeł běschę 17. haprcleje 1930 na Budyško-Rakeczanskej staŕej dróhy do ratarja z Czornego Hodlerja sajeł, kiž pjched nim z kolom jědzeschę. Natał běschę padnył a na khłtro jeranił. Nowak běschę psches swojeho sastarja rěčnika dra. Sandnera z Budyšchina do pschećiwo wuhudej powołał. Nowe pschepytowanje a dobrosdacze wězywutkojneho swod. knjeza Beschwitz z Budyschina dowjedże sud k pschešwědcźenju, so je ratař pjecza psched Nowakowym autom trochu na

---

Georges Courteline:

Sprawnosć.

Jako njedawno pyches naměstno běžeć a so pjched nadróžnu železniju cźišćujucź. Wjednik możeschę wós hischcze w prawym cźasu sastajicź. Prowins wotekože je strożelemi. Cźrjóda ludu nahromadźi so wokoło wobeheho, kotryž bolostnje so hmjeło swoje cźełko wobmaćowaschę. Ale po sdaczu njeběschę so jemu ničo thutneho stało, pschetož jako bebi połzaj ważnje cźinjo ruću pyches wcźipnuch pschelama, Prowins cźekny. Cźekny zyle jednorje.

Porucźich swojemu schofeŕej, so by ja nim jěł, a mój wós cźakajeho bórzy dosećeše.

„Božeńa, schto tola cźiniš? Wobkedźbowach tónle pschipad na naměstnje de l'Etoile, wonjeschę to tkěrko ja ba . . ."

„Samomordaŕstwom! Haj, mój luby, běsch eto też samomordaŕski posłuch!"

„Wbohi cźłowjeche, po sdaczu twoja žona . . .?"

„Amelija? Nź, wona nima ći tym niczo cźinicź. Sšłyšch tuž. Namakach listownju. Wopschijesche tyšaz dollarow a nekotre sta frankow."

„A tohodła chzyschę hebi wsaćz žiwjenje, bjesšłóžnike?"

„Dokeł namakach ju na Hausmanskim wulkodźowanischczu, donjeschej ju po winowatym wschinju na wotkrjetnu policajsku straž. Połzaj pyschczi mje do jiwy komisara. Sastojnik spasche. Wuzmorkach hebi nóš, jaskschlowach, sakłepach do duri, schkrabach ł nohu, muž spasche mérnje dale. Cźi ł'policaje dyrbja dunderzy cźiste hwódonje mécź, so móża sa cźaš służbnych hodźin tak derje spaćz. Stónczne punkty so mi sćežepnosćz a sawołach „Knjes komisaŕ!"

Tu wocźini sastojnik pomalu swojej wóczay. S porokom so mje woprascha: „Je cźeplej, cźehodła njedajeze mi połoja pschemyślowaćz, chzych runje potajne mordaŕstwo w Hausmanskim wulkodźowanischczu wujaśnicź!"

„We Hausmanskim wulkodźowanischczu chzych też ja rěcźeć. Namakach listownju!"

Njedowěrliwje wón na mnje pohlada: „Namakaschcze?"

„Haj, pschi pucźu. Khodźach takle ham sa so tam a hem a tu wona leżeschę!"

„Tak tak, tak mi niczo tebi niczo leżeschę wona pschi pucźu?"

„Haj, pschi tromje Hausmanskich wulkodźowanischczow!"

„Prajeschcze runje pschi pucźu, a nětko pschi tromje wulkodźowanischczow. To rěcźi pschecźiwo hebi, schtož dyrbicze rozsaśnicź. Hdże listowinja je? Sceze sa tym hladali, schto wobschija?"

„Wěso! Tyšaz dollarow a . . ."

„Kniježe! Namakacze ptecze listowinju z tyšaz dollarami — mi njeje so to hischcze stało —, potom wsacze hebi swobodu a pschepytacze ju. Wěsche tola mohła listy, luboscźinske listy abo statne potajnstwa wopschijecź. Jara podhladne, kniježe, jara podhladne. Prajeschcze, so tuta listownja tyšaz dollarow wopschija. Wo hydom stoiw pucź a ichtyrzcźi frankach njeprajischcze žaneho słowcźka, najsćtrje chzyschcze tutu sumu podrasyć?"

„Wy njedacze mi tola k słowu pschińcź, knjes komisaro!"

„Schto hebi dowolicze? Cźinicze hischcze pschedpišma. Cźłowjeka, kotrehoż pod tak podhladnym wobstejnosćemi na policaju pschiwjedoch . . ."

„Pschińdźech tola jako sprawny namakat, hnydom ham . . ."

„To je wscho jene. Rěkacze?"

„Francois Provins."

„Możeze dopokasaćz, so Francois Provins rěkacze?"

„Tu moje papjery!"

„Tak tak, papjery su zyle w porjadku, Wy dźe sceze so derje na pschesćtyschchowanje pschihotowaś. Spodźiwnje! Schto mjeschcze w Hausmanskim wulkodźowanischczu pytac? Cźłowjek njeńdże tola bjes pschicźiny do Hausmanskich wulkodźowanischczow!"

„To je tola zyle njewažne, namakach tule listownju, wotedach ju pola Waś. Myta sa namakanje hebi njeżadam. Božemje!" —

Nó, to běsche komisara dyrbjał wótzeć. Schtrě łtachu z jeho wocźow, a rosšłobjeny won sareji: „Tu wostaćz! Triboulero, samkcze durjel A Wy wotmolweze mi hnydom na moje praschenja, abo tyknu Waś hnydom do chłóby!"

„Běch, nó, běch pola dobreje snateje."

„Sceze ženjeny?"

„Haj, Bohužel!"

„A macze dobru snatu!"

Bohu budź dźak!"

„Nó, Wy dźe macze rjane nahłady. Sceze hižo pokłostany?"

„Ale dowolcze jómu . . ."

„Sceze pokłostany? Haj abo ně?"

„Nć"

Po słóženju na swónčcaŕ sjewi so někajki podrjadowany organ. Dyrbjach jewoje daty mjenowaćz, mjeno, starobu, powołanje, wobrywuschacze, schulske wukubłanje, daty schćežkpjenja a hischcze wjaz. S tym so hłubi. Sa *někotre mjeńschinki sjewi so wón sajo a pschepoda komisaŕej papjerku.* Tutón pohladny wyšłako na mnje.

„Prajeschcze, so njesicze pokłostany?"

„Haj, prajach. Temu tak je!"

„Sadźudźicze so pschedeń dwěmaj lětomaj k dźesaćz frankam pjenjezneho khłostanja, dla sanjerwożenja drózi."

„Cźišćnych liścźik nadróżneje żelezniśy prjecź!"

„Wschło jene. Cźohodła sćze tute khłostanje samjeleczeć?"

„Ale proschu, njewěźach . . . njemyślach hebi, so . . ."

Njeby mi dozyła na mytle pschischchło samjeleczeć, hdyž . . ."

„Njejakotajcze. Sceze zyle cźełowjeny. Haj, haj, mój luby, cźinicze so jara podhladny. Najprjedy zapleczeze so do łžow, samjeleczicze dźeł namakanych pjenjez, potom swójcźu Wasche njerjaone žiwjenje, na konju prjecze, so sceze hižo pokłostany!"

„Knjes komisaro, hedźu hižo dwě hodźiny pola Waś mam ważne rěcźenje, a pschełłyschowanje sapoczina mi byćz wostudle!"

„Schto to je. Knjesej bywa wostudle? Knjes je njespokojny. Ma wón sthadźowanku? We hnadź Wasicha knjesni mandźelska wo tym? Njesakomdźu, jej Wasche jajecze sdźełicź . . ."

„Schto? sajecze?"

„Haj, sajecze, jej też wo Waschim žiwjenju rozprawicź. Praju Wam do mjeńowcza, sćze tuto listownju — hnadź też hischcze druhe wězy kradnyli. Macze sadobycze pschi Hausmanskim wulkodźowanischczu na swédonju. Cźicźeći hnadź Waś šwédomje na mordaŕstwje juwelera Loubeta? Wohdźiwacze?" —

Njeběsche-li naju kłubowy towaŕsch, wyschschi komisaŕ Combet, pschipwadnje sastupił, wěrju, jo bychu mje ke tschibjeżny sadźudźili.

„Dyrbjał-li sašo jómu něschto namakaćz, potom . . ."

Kak njewuprajomnje komisaŕej ptej tola tutej sastupjerjej najstarschcju a najwjetschcju njepschecźelow cźłowjestwa: Wyschnosćz a sałoń. juz.

lěwo fajst a tak njeſbože ſobu ſawinował. Dźiwajo na to ſnjiži ſud khłostanje na 30 hr. abo 6 dnjow jaſtwa. Sranjeneho ratarja ſaſtupowaſche rěčnik Rolf ſ Budyſchina.

Sto poskić so na wulkim serbskim koncerće

ſrjedu 8. oktobra 1930 w „Krónje“ w Budyšinje?

Tři dwojospěwy za sopran a alt z přewodom tuławy a klawěra zhudźbnił Bjarnat Krawc.

Stoja na programje koncerta „Lumira“ 8. 10. 30.

Sprjewi.

(Pawoł Krječmař. 1929.)

Šum mi, Sprjewja, do serbskeho kraja!
Pluskotaj, rěčka přez skalu do haja!
Krasnuj mi hona te domowne,
Zo dźěćo serbske je lubuje!

Šum mi, Sprjewja, wo zakładе skalne!
Skitaj mi hona te njewusmalne,
Šum mi pěseń wo swobodźe,
Torhaj, štož hinje, do hłubiny.

Šum mi, Sprjewja, do wutroby kraja!
Pluskotaj rěka, do domownoh' raja,
Njes móc do luda, budź z maćerku!
Krasnuj drohu mi Łužicu!

(Dom a swět čisło XIII.)

Tšo mudrowcy.

(Jan Lajnert. 1928.)

Šěrik, měrik, bałdrijan!
A ja sym mjetel, różow pan!
Košu krasne kwětki,
srěbam krasne kwětki,
srěbam słódke mědki.
Druhdy jenož zacumam
a khłóšći zaso wotčumpam.

Šěrik, měrik, bałdrijan —
A ja sym bork a khmura pan!
Bórčo wjedu wójnu
Swarju kóždu khójnu;
Čemu lěze napječki,
A što sej kupju za šćěki!

Šěrik, měrik, bałdrijan —
A ja sym šwjerčik, mjezy pan!
Wšitku rjanosć widžu,
Njespokojnosć hidžu.
W słónčku, w dešću zahwizdam
A swěrnej žóncy zapiskam!

Kolebawka.

(Jan Lajnert. 1929.)

Lizulinka, Lětulinka,
Moja mała somotka!
Spinkaj khětře,
Mać dže k rěcy
Rubiška a ruby mokać,
Košulki a šatki płokać,
bórzy žima z domotka.

Lizulinka, Lětulinka,
Moja trućna zybička!
Spinkaj rjenje,
Jandźel lehnje
Do łóžka so mjehko sobu.
Hołbik hrajka w sónku z tobu,
złota pluska rybička.

Lizulinka, Lětulinka,
Moja luba nahotka!
Spinkaj z měrom,
Njestań z jěrom.
Wolmički 'žno nóžku hrěja,
Micki ći wob nóska wěja,
Jandźel wóčko łahodka!

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerʼ w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Brězyncy. — Za nawołćiki: G. Janak w Budyšinje.

Swójbne powěsće.

Sślubjeni: Hedwiga Libscherez w Schpitkach a Maks Wjazka w Khrósće. — Emmy Werfiez a Erich Scheinert w Budyschinje. — Kata Mosigez w Lubiju a Erich Krüger w Drježdźanach.

Swěrowani: Waltar Bitterlich ſ Margaretu rodź. Herrmannez w Budyschinje. — Franz Ilgner w Drježdźanach ſ Minu rodź. Haschowkez w Budyschinje. — Maks Koch ſ Hertu rodź. Praßez w Budyschinje. — Arno Leckelt ſ Lenu rodź. Bělij w Budyschinje. — Engler, diplomowy pschekupski wuczeŕ we Wilhelmsruhe. — Elſu rodź. Kravzez w Budyschinje.

Semrěli: Hildegard Pfeiltowa rodź. Menzerez we Budyschinje, 32 lět. — Arnoſcht Bryl w Dobruſchi, 73 l. — Ota Kalich, pschekupz w Radschowje, 26 lět. — Hemptowa rodź. Dobrizez w Budyschinje, 67 l. — Elſa Lochowa rodź. Kranichez w Kamjenzu, 38 lět. — Emil Horn, wobſedźeŕ mlyna w Skaſſowje, 62 lět.

Hospodarski rozhlad.

Sćrjedu 1. oktobra 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,197	100 półsk. złotych	47,326
1 jendźelski punt	20,397	100 čěskoſł. krónow	12,457
100 šwajc. frankow	81,455	100 franc. frankow	16,47

Barlinſka burſa bě wječera pſchi ſpočatku jara ſłaba, pozdźiſcho žo ſhraba a kurſy efektow poſtupowachu. Na wikach ſ dołžnymi a rentowymi liſćinami běchu kurſy hiſchće ſeſłabjene.

Produktowe wiki tež wječera jara měrne woſtachu. We hotowym ſornje žo płaćiſny njepſcheměnichu. Jenož we termijowym wikowanju běſchtej rožka a wowſ ſaño ſeſłabjenej. Dowoz pſchenicy bě doſć wulki. Rožka w bliſchim czaſu ſwoju płaćiſnu najſterje ſnowa ſtruči. Wječera *płaćeſche zentnar*

w Barlinje:

pſchenicy 11,10—11,20 hr., rožki 7.45 hacž 7,50 hr., naſymſkeho jačmjenja 8,00 hacž 9,20 hr., nałkinjeho 9,90—11,10 hr., wowſa 7,35—7,90 hr.,

w termijowym wikowanju:

ſa september: pſchenicy 12,05 hr., rožki 8,15 hr.,
ſa oktober: pſchenicy 12,05—11,95 hr., rožki 8,07½—8,02½ hr., wowſa 7,35 hr.,
ſa dezember: pſchenicy 12,67½—12,57½ hr., rožki 8,85—8,80 hr., wowſa 7,90 hacž 7,87½ hr.,
ſa měrc: pſchenicy 13,40—13,35 hr., rožki 8,55—8,50½ hr., wowſa 8,65 hr.

Wiki proſbatow a běhatow w Friedrichsfelde p. Barlina. Wutoru 30. ſeptembra běchu pſchiwjeſli 264 ſkhałow a 677 proſbatow. Wiki běchu cziche. Płaćiſny popuſchčowachu. Wone płaćachu

proſbata:

małe	16—20 hr.
ſrjenje	20—24 hr.
wulke	24—33 hr.

běhali:

małe	33—42 hr.
ſrjenje	42—55 hr.
wulke	55—62 hr.

Pſchiſtajeja:

Holzu do domu w Biſkowizach, Wyſoka haſa 3.
„ Cžaka Thofejowuje w Khojanach hola Hródka.
Pohonca, Kreuſel w Niſlej na Namješcze 8.
Sſerbſki ſaſtupeŕ, ſa evangelſku ſwójbnu pomoz (ev. zyrkw. pſchebewjacze) pſchi bohrym ſarunanju. Bliſche ſhonicź we iwudawarni „Sſerbſkich Nowin“.

Na pſchedań:

Radio 5 ſwězow, wočzeŕſtwjeńſka khěža w Bělej Wodze na Budyſkej hrózy.
Wóz bźěčzaty w Buońſchinje, Hauſenowa haſa 17, delkach na prawo.
Konjej, liſchakaj, Kſchižan w Budyſchinje, Smutkowa lawſka haſa 6.

Sćudnišzy na pſchehadzowanje:

Schiwórkt 2. oktobra 1930

w kamjenźu w komornym domje maſchinſkich ſtelbow we kaſarnach, dop. w 10 hodź.: Wſchelake meble, linolej, piſańſke ſtroje, gramofony, njedźelſki wós, ſchijaze maſchiny, nuźaze płaſchcze a mantle, wichelake ſchaty a gardiny, wſchelake nuźaze, žonjaze a bźěčaze wobuca;

w **Lubiju** na ſtudniſtwje, dop. w 10 hodź.: Wſchelake meble, gramofon, ſchijaźi maſchina, piſańſki ſtroj, žonjaźy cžaſnik, motor na wjerčaty prud, ózělla wuréznych tworow.

Sćudnišzy na pſchehadzowanje leźomnosće.

Kubło něhdźe 53 kórzow wulke, ſłuſchaze Korli Domſchejtmankej w Jitru. Hódna 17 152 hr., wopalna wo kładnja 10 200 hr. Pſchehadźowanje budźe wutoru 25. novembra 1930, dop. w 10 hodź. na ſtudniſtwje w Khmjelu.

W konkurſu nad ſamoženjom tobałkoweho witowarja *Ernſta Matſja Matzli w Małej Dubrawy* je ſtud dołhſcheho termiju na ſrjedu 15. 10. 30 dopołdnja ½12 hodź. do Budyſchina na ſtudniſtwo, ſjiwa 141, ſwołał.

Škarowe depeše.

Produktowe wiki w Barlinje dźenja dop. ¾11 hodź.

Wiki ſu dale jara měrne, płaćiſny ſu ſkerje wobſtajniſche.

Dowoz hotoweho ſorna popuſchčuje.

Dop. ¾12 hodź.: Kaž pſched hodźinu, płaćiſny ſo na chu ſtruču, wohlebje ſa pſchenicu, mjeſ tym ſo tola a wowſ ſo dołakneh płaćiſnow dźerźitaj.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Zito a wolijowe symjo po tunt abo 1000 kg, howak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje.

	30. 9.	29. 9.
pšenica	22-22½	22-22½
rožka	149-150	149-150
naz. ječmjeń	—	—
nal. ječmjeń	193-220	193-220
wows	147-158	47-158
kukurica	—	—
nšeńć muka	6-34-75	26-34-75
rěana muka	2-26-00	2-26-00
pš. wotruby	7-7-75	7-7-75
rěane „	7-7-25	7-7-25
raps	—	—
nrdeń, Viktoria	—	20-24-00
iane symjo	—	—
pjeluśki	0-0-0	20-21-00

	30. 9.	29. 9.
bony	17-19-00	17-19-00
woka	20-22-00	20-22-00
nědra lupiny	—	—
lotte lupiny	—	—
keradella	—	—
raps. wosušk	9-10-20	9-10-20
lany wósušk	16-17-10	16-17-10
ocen. melasa	—	—
brnj. kruški	—	—
syno, 50 kg	1-00-2-20	1-00-2-20
rěana słoma	0-70-0-90	0-70-0-90
„ sěnć „	0-60-0-70	0-60-0-70
„ wowsna „	0-80-0-95	0-80-0-95
„ ječna „	0-85-0-95	0-85-0-95

Płaćizny rězneho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

30. septembra 1930. Płaćizny po centn. a zł. hriwnje Skótne druźiny a woznamjenjenje.

Woły: 351.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnoſe hač do 6 lět 48—51
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene . 45—47
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše . 41—43
Mjenje picowane wšěch starobow . 47—50

Byki: 213.

Połnomjasne, wurośćene, najwjetšeje rězneje hódnoſe . 47—50
Połnomjasne, młódše . 44—45
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše . 41—43
Spatne . 40—42

Jałowcy a kruwy: 529

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnoſe . 45—46
Połnomjasne, wukormjene jałowcy najwjetšeje rězneje hódnoſe hač do 7 lět 36—40
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałowcy 30—34
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałowcy 25—28
Mjenje a spatnje picowane —

Celata: 2200

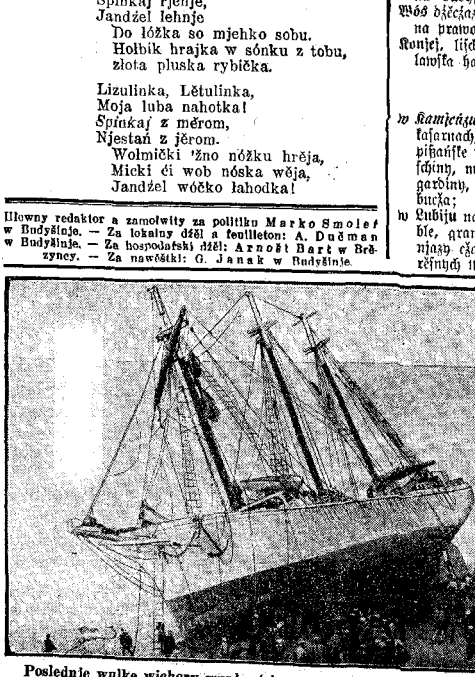
Najlěpše wukormjene (2. druź.) 76—81
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.) 70—75
Spatne (4.) 66—69

Wowcy: 3873.

Młódše a starše wukormjene (1. druźina) 90—91
Starše wukormjene (2.) 83—89
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.) 46—53

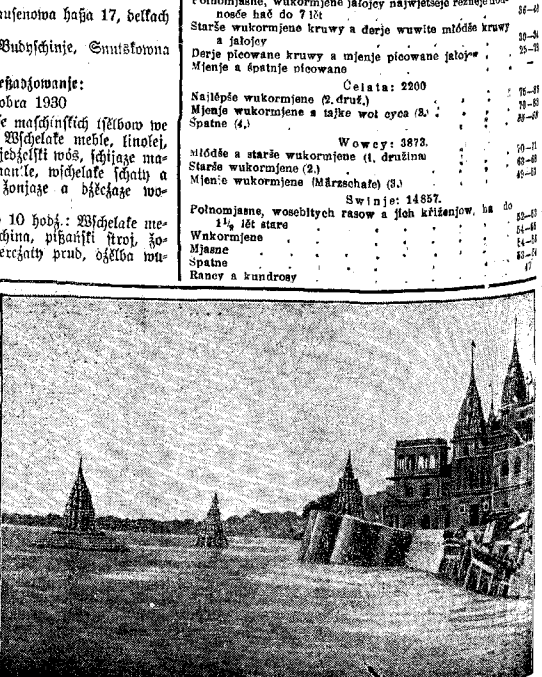
Swinje: 14857.

Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiżenjow, ha do 1½ lět stare 52—53
Wukormjene 54—55
Mjasne 54—55
Spatne 53—54
Ranzy a kundroby 47

Poslednje wulke wichory wupławichu francowsku plachtatu łódź „Madeleine Tristan“ na brjóh.

Wulke powodźenja w Indiskej. Rěka Ganges wustupi a pokrje wysoko wobšěrne strony. W měsće Benares běchu zdźěła jenož kónčki pohanskich świ nicow z wody widźeć.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćerńja, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny płećiwo sćěhwkam čělneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na cas žiwjenja dospołnje bězny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. *Smjerine znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin* pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 230 — Budyšin — Štwórtk, 2. oktobra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Brüning z politiskimi stronami jedna.

Wosjewiwšchi knježerstwowy hospodarski a finanzny plan němski kanzler Brüning z wjednikami politiskich stronow wo wutworjenju noweho knježerstwa jedna. Wjeza je wón rozrěčenje z pruskim ministerskim pschedsydu Braunom a se sozialdemokratiskimaj zapósłanzomaj Müllerom a Welsom měr. Po tychle rozrěčenjach chcedźa žudźić, so snadź njeje njemóžne, so bychu w parlamenće wjerschina za knježerstwowy program swjedże. Wěste je, so je Brüning žebi kruče wotmyslił, wschě parlamentarske możnosće wuspytać, hač njeby mógł swój program do skutka stajić. Najprjedy budźe žebi knježerstwo žadać, so němski žurnalistowski zwjazk, do kotrehož powołowanje pschinoschka za zawěsćenje dźěłownjemérjerjow kluscha, w mozy postaji a so naprawam za pschetwarjazu pożeżonku pschihłosuje.

Wukraj wo němskim knježerstwowym programje.

Němski knježerstwowy program je w Newyorku wulke ziwanje zbudźił. Powschitkowje praja, so je wón najwobšěrnischi a najkhroblischi reformski program, kajkiž je hdy jene němske knježerstwo wudało. We nowinach pak žo na to pokazuje, so je jenož cźěšcźi najbórschich hospodarskich nuznosćow knježerstwo k swažliwemu skutkej zkroblił. Hač žo wón poradźi, je zyle njewěste. „Journal of Commerce" pische, so we Washingtonskim knježerstwje praja, so pschedležazy reformski program

dalsło wschě lutowanjske programy a warnowanja Parkera Gilberta pschekroča.

Wobmjezowazej politiju němskeho knježerstwa žo cźim bóle dźiwaju, dokelž na nju je štejischcźa zyłeho reparazielskeho praschenja hladaju. Wusnamni Americzenjo, kaž na pschikład senator Barkley, kotrejž su Europu wopytali, žu žo z pschedwódźenjom wrócźili, so chcedźa wschelake europejske staty Němsku pohnuć, kroczele sa to cźinić, so by Amerika europejskim statam dźěł wójniskeho dołha spuschcziła.

President Hoover pak je wospjet rjekł, so na porjadne wotplaczenje dołha cźaka. Tohodla je wón też pschecźiwo kóždej revisiji měrowych sprjećenjow.

Teje šameje pschećiwny dla žo Hoover pschipowědźenemu setkanju je sastupjerjemi Federal Reserve Banki a europiskich notowych bankow šmórcź pyta, kotrychž wopyt, kaž wopyt presidenta němskostatneje banki, dr. Luthera, žo w blížschim cźasu wocakuje.

Dobry začišć w Jendźelskej.

Namjety němskeho knježerstwa k wustrowjenju finanzow žu w Jendźelskej powschitkownje dobry sprjećiwčy cźinile. „Times" praja, so tónle program pomjo dotalnym methodam prósbnych lubjenjow z dowěrjenjom napjelnja. Dwěrne pak je, hač politiske wobstejnosće, pschi kotrychž dyrbja žo wone pschewjesć, je do skutka stajićz dadźa. „Daily Telegraph" praji, so žu plany němskeho knježerstwa wulkožarate, měni pak, so jim wichor oppolizije we němskim žejmje napschećziwo stupi. „Daily Mail" z tym rěji, so tutón finanzny program k wuběrjej z diktatorskimi polnomocami dowjedźe. Też „Daily News" ménjenje zastupuje, so žo finanzny program njehodźi po parlamentarskim puću pschewjesć. Prawizowe stronu w Němsku žu hižo pschipowědźile, so knježerstwowy program wotpokazaja. Pscheja žebi, so by w Němskej město parlamenta diktatura knježiła.

Nacionalni socialistoho Hindenburgej broza.

„Völkischer Beobachter" je wo politiskim połoženju nastawk pschinjesł, kotryž **wótre hrożenje pschećziwo němskemu presidentej Hindenburgej wopschija.** Wo nim žo praji: „Kaž je znate, němska wustawa stawa wopschija, kotryž **němskemu presidentej z wotkórbu hrozy.** Warnujemy knjesa Hindenburga, žo w sajmje zentrumskeje strony a někotrych bankrottnych politikarjow pschećziwo Němskej sajjerace. Jeli so by Brüningowe knježerstwo po puću, z kotrymž hrozy (měrjeny je stawa 48 němskeje wustawy) schło, by wono **njesakonjośe było a by lud tehorunja k njezakonnosćam namołwiło.** Budźemy sa tym hladacz a žo w **70 000 wolerskich skromadźiznach** sa nusne rozjasnjenje postarany.

Wobmjezowana dźěłańska powinosć.

Němske knježerstwo ma wotpohlad, **wobmjezowanu dźěłarsku powinosć dźěłonjemérjerjow zawjesć.** Rańschemu kommunizarej dyrbi žo połnomóz dacź, podpjeru dostawajm dźěłonjemérjerjam pschikazacź, **so bychu pschi meliorazijach, twarjenju puczow, žyndlischczach atd. w rańschej Němskej dźěłali. Powschitkowna powinosć k dźěłu by pak wěso telko** wulkich wudawkow za sameźcźenje, transport, dołhadowanje atd. žadała, so žo tajki experiment w tu khwilu po sdaću njehodźi wuwjesć.

Běrnowa nuzowa konferenca.

Běrnowe płarsiny žu nadobo hłuboko padle. Dokelž z tym ratarjo, kotrejž na žrjejich połach i wulkeho dźěła běrny płahuja, do pjenjeżneje nuty pschińdu, je minister za ježiwjenje a ratarstwo na žrjedu 1. oktobra pódła zastupjerjow płahowanja běrnow wschelakich zastupjerjow běrny pschetrjebujacych industrijow druźstwow a wikowarstwa do konferency pscheprosył, na kotrejž žu žo nusne naprawy wobsamkle, kotrejž dyrbja dalschemu padaniu běrnowych płaćiznow zadźěwacź.

Sakski sejm.

W sakskim žejmje žu sozialdemokratiski namjet wo organizatorskim pschemjenjenju w sawdźenju njesakluženjerjow jenoblóžnje pschijeli. — Sozialdemokratiski namjet, **so by žo pschi skasankach němskeho stata po możnosći na saksku industriju dźiwało a so bychu žo krocźele sa to w Barlinje cźinile, žo hospodarskemu wubjerkej pschipokasa.** — Pschećziwo błosam sozialdemokratow a kommunistow žo kommunistiski namjet na wuplaczenje nuzowje pschipomozy za rentnarjow wotpokasa. — S błosami kommunistow, sozialdemokratow a nazionalnych sozialistow žo namjet pschija, po kotrymž maju podkrejzne swjatki pjenjeże brědki za sjmsku pschipomozy njesaßužerjow pschijbłotowacź. — Kommunistiski namjet wo dźerženju wucźobnikow žo se sozialdemokratiskim pschemjenjenjom pschija.

Jednanje wo wutworjenju sakskeho knježerstwa.

W sakskej žejmotwni běchu žo žrjedu sastupjerjo hospodarskeje strony, němskeje ludoweje strony, němskonazionalneje ludoweje strony, strony wjeńneho luda a nazionalneje *sozialistiskeje strony, kschesćijanskeje sozialneje strony*, ludoweje prawneje strony a konserwatiwneje strony zeschli, so bychu wo wutworjenju noweho knježerstwa wuradźeli. Ludowi nazionalni a demokratojo běchu wuwostali. **Nazionalni sozialistojo** pschipowědźichu, so žebi na **łóždy pad snutskowne ministerstwo** zadaju. Tole žadanje žo na wunoschi wólbow do němskeho žejma zakoławasche. S němskeje ludoweje strony žo na to kedźbliwe cźinjesche, so žo sa sestajenje prawizoweje strony pjeć błokow demokratow a ludowych nazionalnych trjeba. Najprjedy by žo dyrbjało wo wěsnym knježerstwowym programje jednacź. Němska ludowa strona tomu pschikłokowasche, so bychu **nazionalni sozialistojo do knježerstwa zastupili.**

Sastupjerjo wjeńneho luda, *němskich* nazionalnych, *kschesćijanskich* a hospodarskeje strony njeběchu pschećziwo tomu, so by žo **snutskowne ministerstwo nazionalnym sozialistam** pschewostajiło. Nahódnjaza strona žo hišće nochzyschce sa to rozsudźiłaš. Nazionalni sozialistojo sa to rěčachu, so byschtej žo snutskowne a dźěłowe ministerstwo sjednoczitej. Wo pschedběžnym knježerstwowym programje hospodarskeje strony budźe žo w blížschich pożeńdźenjach frakzijow rospominacź. Mjes tym dyrbi žo z demokratami a ludowymi nazionalnymi dale jednacź.

Proces pschećiwo fascistiskim oficěram w Lipsku.

W prozeßu pschećiwo offizěram němskostatneje wobory dla wjelepschestawy je žo błyschenje žwědkow słónczko. Na podłožku pschełkyschenja mějesche **němskostatny rěčnik** Nagel wobstorčenych za winowatych, so žu pschewrót němskeje wustawneje němskostatneje mozy pschihotowali. Wo wobžwědčenju žwojich pschedstajenych žu **wobstorčeni nad** pschećiwnikom stejacy wusnamni **offizěrjo.** Sa politiku žu žo žiwje sajimali. Młodši wobdarjeni offizěrjo pak maju mało możnosćow postupowacź. Tohodla běchu njespokojom a měnjachu, so němskostatne wójsko nima žaneho programa, so knježerstwo wójske k lěwizy wjedźe, mjes tym so by žo wono dyrbjało k prawizy klonicź. Wobstorčeny Ludin je we wschelakich garnisonach offizěrow wopytujo we wušim swjasanju mjes **nazionalnymi sozialistami a wójskom rěčał,** schtož je sa podłóžske **nałylne postupanje nazionalnych sozialistow nusne.** Jeli so wójsko njebudźe mohło k sbožkarstwu nazionalnym sozialistam pschećiwo, potom by wono, kaž žebi Ludin pschejesche, snajmjeńscha dyrbjało wocźakowacź smjerom błoka stejecz. To bě myšl a žadanje jeho rěčenja.

Němskostatny rěčnik potom rostoži, so žo wo wjesepschecźiwu wustawy jedna. Wotpohlad njeje nuny, zyli wustawu pschemjenicź. Doßahaze je, so žo pschedewšacze pschećiwo ważnym dźělam wustawy sameri. To bě schče, schtož běchu žebi wobstorčeni wotmyslili. Cźyrchu wustawne němske knježerstwo powróćiłoš a na jeho město diktaturu stajicź. Nochzychu nazionalistiske knježerstwo po puću wjetschiny w parlamenti wutworicź, ale diktatura dyrbjeschе žo, jeli by trjeba było, z nałylnosću wustajicź. Tole nałylne pschedewšacze chcychu wobstorčeni pschihotowacź.

Němskostatny rěčnik namjetowaschе pschećiwo wschitkim tjom wobstorčenym twjerdźišnišku jatbu po 2½ lěcze z wotliczenjom pokneje pschepytowańskeje jatby. Pódła teho namjetowaschе, Ludina a Scheringera je błużby puschczicź. Wobstorčeny Wendt je z wójska wustupił a mésto pola nazionalnych sozialistow nanatak.

Wusud pschećiwo Bóßej so powali.

Wbschěchi sarjadowanstwowy žud je wušud pokrjesćenskeho wubčrka, kotryž bě Barlinskeho wyschschcyho měschčanskeho Bóža k puschczenju ze błużby a k pschikrócźenju pensije sadźudźił, powalił. Po nowym wuhudźe ma Bóž jenož pjenjeżnu pokutu mětacźneje mjeny sapłacźicź.

Hižo žrjedu wjeczor je Bóž próstwu sapodał, so bychu jeho ze błużby puschczili. Sbodom je prosył, so bychu jemu dowolenizu dali, dóniž žo je błużby njepuschcził.

Smjerdźate bomby w Hamburgskim měšćanstwje.

Wutoru w nozy je žo w Hamburgskim měschčanstwje w ropotnym pożeńdźenju piwowy a napitkowy dawk pschijak. Kommunistojo, nazionalni sozialistojo, hospodarska strona a němskonazionalni běchu žo srěčeli, z herjekanjom a hawtowanjom wotbłokowanje sjemjónicź. Finanzny senator dr. Matthäj bjesnjerne pschehnawanje hospodarskeje strony wotpokazujo, dokopałoš pytajcze, so je sastupjer hospodarskeje strony je žwojim pożinanjom pschemyślu wjele wjazy seschkodźił, hač by napitkowy dawk schkodźił. Mjes tym so dr. Matthäj hischeze rěčeschе, něchtó z tribuny žmjerdźate bomby do sale mjetajcze. Sbohom je někotři ludźo, kotrychž běchu oppolizijske strony najsale, sawěsćenja z elektriskeho žwětła wotwjercźeli, so dźěł měschčanstwa w cźmje leżeschе. Někotři kommunistiscy sapóßłanzy kaž bludni rejachu a dyrbjachu žo z mozu se sale wuwjesć. Jich hnydom na diwaj měšazaj z pożeńdźenjom wusamknychu. Sso konkurrenzny hospodarskeje strony bojo němsku ludowostronu džělej žwojich žobustawow z haj a druhemu džělej z ně błokowacź da a z tym knježerstwowej koalizizi, kotrejž pschińdźichu, wobcźežnješe cźinjeschе. Sastupjer demokratiskeje strony, dr. Eichholz, wo pomérach Hamburgskeho měschčanstwa praji, so wono se sastupjerjow luda a na druhej stronje se sastupjerjow interessentow wobsteji.

Nadpad na juhožłowjanski generalny konsulat w Hamburgu.

Wutoru wjeczor je žo w Hamburgu psched twarjenjom juhožłowjanskeho konsulata cźrjódła ludźi zbudźała, kotrejž konsulatowe wokna z kamjenjemi rosbichu. Sawołana policija dalschich nałylnosćow sadźěwa a tři wobožbu saja. S namakanych papjerow je spóznacź, so žu kommunistojo nadpad pschihotowali.

Jeneho wukrajinskeho wjednika zatrěłili.

Wjednika wukrajinskich revolucionarow w rańschej Galizijskej Holowinskeho je jedyn pólski policijski satrělił. Kaž pólske nowiny pischu, běchu njedawno Holowinskeho jako wjednika wukrajinskeho revolucionarneho hibanja sajeli. Po poručnosći statneho rěčnistwa dwaj policistaj Holowinskeho z Lwowskeho jasta do Bobrki wjedźeschtaj. Tam

dyrbješche so wón wobsahom napischeczíwo hnjiesć, kotrejž chzychu wobsahowe wuczeć, so je so Holowinitk njedawno pschi nadpadze na jednym pólsti pólstiti was wobdzelił. Sso se Bobrki wrócziło je so Holowinski, hdyż polizistaj na żelesnitším stanowischu w Chlebowizach sastalschtaj, do czikanija dał. Jedyn z polizistow je sa nim schesćz krócz z revolwera tschił. Posledni wutsel Holowinskeho do hlowy trjechi a jeho mori.

Skład municije w Jukosłowjanskej rozbuchnył.

Blisko města Dżewdżeli blisko juhosłowjansko-grichiskeje mjezy je juhosłowjanski skład municije rosbuchnył. Hacz dotal su wósom morowych a schtyrnaesche kranjenych mjes wojakami a wobydlerjemi nalezili. Wjele wobydlerjow se Dżewdżeli je pisches mjesu do Grichiskeje czekto. Praja, so jebi njeswérja, so wusbuchanischczu pschibliżiesz, dokelż tam hischcze pschczo granaty rosbuchaju. Strażowazy strażnik je pjeczo je sapalenej zigaretu njesboże naczinił. Po druhej powédżeli su bolharizy komitaczojo woheń sakojili.

Nowy prozeż pschczeżiwo Juhosłowjanam w Italskej.

Każ Romika „Tribuna“ powé, so w prénich dnjach oktobra psched wosbeihu sud za schkitanje staka někotrich mlodżi Sslowinzy z Gorizy a Jtrije staja, kotrjż su bla wobhonjeżiwa a spischiżahanstwa wobskorżeni.

Nowa zbéżk w Indochinie.

Po powésczach z francowskeje Indochiny su w provinzy Binh noive njemérh wudyrile. Wulka czérjoda domorodnych z wjednistwom kommunistiskich agitatorow bé spytaka, mésto Ruyen-Nam-Dam dobyczé. Wschi telegrafowe a telefonowe groty béchu pschetorhnjene. Wobsbadża pak mózesche so z wuspéchom wobaraczi. Hdyż wojazy do demonstrantow tschachu, tuczi rosczkachu.

Jndochinski generalny gouverneur je zyhne wokolo czahaze polizajske wodsélenje wutworik, kotrez dyrbi po kraju czahaju sbésżaske czérjodu rojesnawacz a wjednikow sajecz. We wjetschich méstach su so wosbetite naprawy czinile, so by bo kommunistiskej agitaziji mjes dżéczeżstim wobydlerstwom wobaraka.

44 chinesiskich kommunistow wotprawili.

Niedżelu je sso w Nuczangu 44 wosobow, kotrez kommunistiskej stronje pischiskuschachu, k smjerczi sabudził a je sa tarczenjom wotprawicz dał. Wotprawjeni béchu kommunistiski sbéżk pschczeżiwo Nangkingskemu knjezerstwu organisowali.

Wutschahowanje do Ameriki mócnje popuschczene.

Sjednoczene staty njetrjebaju wjazy liczby pschiczahowanych pomjenischczez. Dokelż je bjesdżelosczez w Ameriizy z najmjenischa runje tak wulka każ w Europje, je jich mało, Europjanow, kotriż zebi swérza swoje shoże w Amerizy pytacz. S 25957 Nemzow, kotriż smédżachu w sarédżenym lecze, 1. junija 1930 skónczenym, do Ameriki wuczahnyczez, je jenoż 4012 wuczahnyczo, z Jendelskeje a Irskeje z 65721 jenoż 5004, z Rusczeje z 2784 jenoż 558, z Polskeje z 6534 jenoż 1270, z Litwy z 386 jenoż 45 a z Italskeje z 5805 jenoż 1116.

Ze Serbow

W Budyschinje, 2. oktobra 1930.

— **Wo wjedrje.** Wczera wieczor we 7 hodż. barometer 750, hygrometer —2 a thermometer +12, wonja. Dżensa rano we 8 hodż. barometer 754, hygrometer —8 a thermometer +3, w nozy. Dale budże ćuchu. W nozy je so wuczahnyło, ale pschi tym je dosczż syma a sylny mróz je padnył. Wyschina, z polnozy pschihsadżaza je so k polozu wupschestrécza. Schklenza je wyschko na so k polozu wupschestrécza. Wjedrakrnje ménja, so dalsrjane a wobstajne wjedro wodkhowamy. Pola kupy Jslands pokasuje so nowa nizina. Najskerje je dalokej polnozy nimo poczesnje. Potom zmélki so sasso wuczoplenja nadżeczá, pschetoż potom pschihlaw symnych mérzow z polnozneho sadostcho morza popschesnesze. Zitsse piatk schadża slónczko 6.05 a thowa so 5.32 hodż. Mésacz schadża popoldnju 4.39 a thowa so w polnozy 12.46 hodż.

— **Zastupne lisczki za wulki serbski koncert** su wot dżensnischeho dnja sem za nizku placznu hizo dostacz w Serbskej kniharni w Serbskim Domje, w hudżbnym domje C. A. Förster na Kózorskej drózy a w hudżbnym domje J. Guder na Semjnarskej hasy.

— **Sséwerna hobudżkarzetka.** Kujeni Henrietu Nowsimu swud. Schaffernichkowu rodż. Dettelmannez, kotraż 25 lét bjes pschetorhnjenia pola knjesa hotelowego wobsédżerja Balthasara Bommersheima — hosczeża „Krona“ — dżéla, sowczerawschim na radżinym mésnje knjes wyschschi méschczanoza Niedner z pschepodaczom méschczanskeje pschipósnawarskeje lisczinu za jeje dolhoczasnu sséwernu shužbu wusnamjeni a ji k jeje jubilejej sboże pschesczesche. Pschi tutym sbożopschejnym akcze béschę knjes hotelowy wobsédżer Balthasar Bommersheim pschitomny.

— **Sséwobode mjażowe jéli** (Freibank) w Budyschinje. Pjatk 3. oktobra pop. wot 3 hacz 4 hodż. (jenoż za mésczelow kharkowy). Sobotu 4. oktobra dop. wot 8—10 hodż. fyrre howjase mjaso punt po 40 pf., fyrre swinjaze mjaso, punt po 60 pf.

— **63. duchowna wjeczorna hudżba** wotmy 7. oktobra wjeczor we 8 hodż. Tutón wieczor so wosebje porucżuje tehodla, dokelż so tez pschi tutym programje jenu zyle hudżbnje wsiw rowjeńkow na wulkeho Bacha pokażuje. Mjes tym so w pischczelowej hudżbje z hlownego bdéla Sseswjerowanju wsiw na njeho swikonjachu (pschirunaj posledniu pischczelowu nutrnosć) sluschuja na njeho w orchestrowej hudżbje trajnje stari Italczenjo. Tež pischczelowa sonata w E-moll pokażuje na wusse pocżahi z juhom. Orchestrowe sstadły wot Scalastia, Vivaldia a Bacha jako narunanje za cembalo hraje k. dr. Jmisch na Erbe-Stutz-piano (Eisenach) z Jeremiażez hudżbneho doma na Késorskej drózy. Piano je swojim jasnym wótrym synkom so k pschedwjedżenju tajkich sstadbow z doby generalneho basa w zyrkwi jara pschikódny bycz sha. Sola hraje kapalny mischtr Mender, Margareta Nowakez a Gustav Harlig, collegium musicum je sesgotnjny.

— **Sdżélenki z posedżenja méschczanskeje rady** z 30. 30. septembra 1930. Dowoli so wotstupjenje sa dréwonu leżownosć z wotkasanskeho samożenja, nuznje za twar Richard Wagnerowseje bróhi. — Se srédkow Dejtez wotkasanja ma so z wuzickom sastaraniskich dżélaczerjow we wulhodżowanischczach pschi Krakowskim walu z wobeju stronow wodomjeta sahroda z trajnymi rottkranti a tranjenjemi pschiprawicz. — Rada pschihlosuje pschenajczém hajnskich leżownoszkow — lukow a polow — we Sstrjedżnim Kumwaldże.

— **Wozebita pschitoha.** Sa nasich cżitarjow w Bélej Wodże a wokolinje pschipokażchmy k dżensnischemu cżitanju wozebitu pschitohu firmy Wilhelma Hübela, z kotrejż nowu najumitu draftu, za żony, mużow a dżeczi posticzuje. Naschim tamnischim cżitarjam doporuczujemy, so bychu pschitohu pschczeżelnje wobkedżbowali.

S **Ratarjez.** Tu sta so pondżelu popoldnju ½6 hodż. roshorjazy podawk. 62 lemy stacz z Hornjeje Schlesiskeje pschidże wot Bitkowiz do nascheje wsy. Cżitamy so na rospuczku pola Witeczez wobkhoda na drohu, so by so dal wot awta pschecżecz. Wobydlerjo jeho wulkowachu. Skorżeschе swoje horjo, tyta tez hischcze wojpjet so psched awto cżitajuczej. Wjeczor jeho awto „Cżehwjeneho Ra... do Budyschez khorowinje dowjeze.

Z **Radworja.** Z nasseje sulskeje zahrody su ... nétko wjetsi dżél teho, stoż je tam narostlo, „de... wale“, wjele wsak hnydom do brjucha. Bohuż ... jo so jim tez to abo tamne zhubilo. Kradnyć ... w zahrodże njeje ćezko, dokelż tam plotu njeje ... pak tez dżiw, zo dżéci hnydom na někoho tuka... hoż su na rjadkach widżeli. Tehodla by lépje bycz hyelm-li tam dorosceni — a to jenoż starsi dżé... maja tam rjadki — we wésstym casu khodżile ... howak pak nie. Tak smy to hižo w nalézu pis...

S **Nowego Sdżarja.** Wczera popoldnju ½5 ho... so wobkhadne njesboże na tschżinskeju Budyschkowskeje dróhi a Klusczansko-Nimskalskeho cuca... Komorowa pschijesze Budyssa autowa drózka a ... strony wot Klusicha motorowy koleschat, tiż auto... do sadnjeho blokoschtitaka sajesze a jón wobschkodż... krażenju kapk tuhe wón wjo a so na rukomaj trochu ... Hewak so dalsiche schkody njesta. Schó je winu a... żbożu, nisce hischcze wujasnjene.

S **Sichanja.** — „Boj horje serbski Ssokoł“ ... Jukżiskoserbski Ssokoł swoje tkhdila roskscherja. W... sta a sta serbitich mlodżenzow we wyschich tónczinach ... skeje semje do horja za Ssokola. Rjanaja sak ... nosesze do jeho rjadow sastupicz, dokelż we wyschelatic... nach njeje hischcze jednotow. Krótka nalowunjesch „Sserbskich Nowinach“ pschiwabi wczera hyty schon... mlodych Sserbow do Rudolez hoscżenza w Zi... Hlowny nacżolnik rosłoji samér jeho. Hnydom ... nota sakoji. Nawcżesze jej nahladna liczba pi... Swjeczowanja so hižo wczera sapoczachu. Se stare... br. Krawc, a z jeho namésnikom Urban. Runje tak ... wudżélichu a pschijachu so dalsche pschistupujosche. ... jenuj mlodej jednosze wjele sdaru do pschihodu. ... stajnje ważi wyżoko hokolske heslo: Nichtadacz ... bżaka, żaneho wużikla, żenje pokazom bycz je Zwo... chownej a cżélnej wudokonjanosczu. Pschecze, wyp... schе hore k njebjeschtym mdérinam, Bohu k c... Sserbam spomożenju!

S **Baczonja.** Każ pched nékotrymi dujemi w ... zac wotmé so w nasichi korczinje sandżenu wutwo... nosick k. Pawela Wirta je Stróże. K. Wirt rosta... jnaty kanalowy projekt, po kotrymż ma kanal dżéli d... wotbżélow, préni wotdżél haha wot pruskich mjeho... k Budyssko-Kamjenskej dróhy, druhi dżél wot Bu... Kamjenskeje hacz k Budyssko-Drjezdżanskej dróhy a ... dżél wot Budyssko-Drjezdżanskeje dróhy hacz k Serb... skim skatam. W Baczonju je so pjecza jenokónsk... samko, jo ma so Baczonskа skala, z kotrejż je so ... kamjenje za twar Baczonskeje zyrkwje brale, sa... tewirez, jo bychu so pola Hasslowa wentoki sa kona... rike. Tajke wentoki su pola kóżdeho mlyna trébne, ... budże sich liczba tkhéro wulka. K. Wirt dże z ... prawu bjesskóżosez wokóżez pombacz. Wentoki ... żo nam sdżéli, 10 metrow dolhe a 3½ metra ... Skamjenu méru smeja pjecza lódże, tiż budża po ... kanalu jédżez. W Skulischczach budże so dyrbiez ... ny pschistaw natwarez.

S **Njestwaczidła.** Na wczerowschich skówych ... bésche na pschedań 180 kruwow, 70 jałowzow, 60 ... tow a 10 bykawow. Kruwy płacżachu 300 hacz 6... jałojzy 150—250 hriwnow, prosżata 18—25 hr., ... 70 hr. po zentnarju. Wiki bésche hrunje, jenoż w prosz... tach trochu żiwische.

S **Makez.** Pondżelu wjeczor ½7 hodż. wudyri wo... heń w Wodowej korczmje. Dżiwajuzy stoły mjes ... a kuchnju bé so sapalił. Woheń z cżakom pytnychu a wobsydżéł a druhe wobohy mużaczu jón hnydom ... schecz. Tak bo dalschemu njesbożu sadżéwasche. Njebé... trébne, sawolacz wohnjowu woborn.

S **Lubija.** Wotrjesny wubjerk Lubijskeho hamtskeho bejtmanstwa seidże so pondżelu 6. oktobra 1930, dop. we 9 hodż. k sjawnemu posedżenju.

Gosničanski farař.

26] (Pokračowanje.)

Wona stojesche tu kaž něma, je sobu wojuzy. Kak bé tola Bjedrich sajo jeje myslje wusshódał. Ji jda so zyle njemózne bycz, z nim pod jenej tschu pschebywacz. Wona cżujesche, kak jara bé jeho w nadżijach sjebała. Ani zama prawje njerozdżesche, kak po prawom sacżuwasche. Sdasche so bycz schpatna a njerosumi swoju zamżmu wutrobu.

Lubowasche snano hischcze Schczépana Heinolda? Bésche-li jeho dożyła hdy lubowała?

Ji sesda so, jako by wschto to, schtó wé, kak dalsko sadej ujeze leżało, a hdyż na njeho pomyślli, potom sacżu, kak so z hańbu a hidu jeje lizy sacżerwjenischczej.

Schto dha mózesche sa to, so hakle nétko Bjedricha se jeho rosumnym waschnjom prawje spósna. A nétko by dyrbjała pola njeho żiwa bycz? Jeho jakmożny wuzitwacz? Mésjesche jenoż jenicze pschczeże: zama bycz, zyle zama a najpriedy sajo k rosumej pschinicz.

Tuż prajesche zyle scżicha a z *bjeswuczným hłosom*.

„Ja so cżi dżakuju. Mysłu, so hy to prawe namakał, a sechze-li mje kujeni mécz —“

„Dżensa je mi slubila, so cże pschijimje. Hacz do pohrjebanja wjele tudy wostanjesch a potom móże cże Wladżimér do Kralowza pschewodżacz, je-li je to twoja wola. Tule mam cżi hischcze nészto pschepodacz. To su twoje nalutowanske knjżki. Njesmésch bjes srédkow wostacz.“

Mechanizny wobroczi so k durjam.

„Hischcze nészto. Dokelż njejsy hischcze polnoletna, budże drje cżi prawje, so sudnistwo poproschu, so by mje **ja twojeho poruczníka postajilo. A potom — njesahudź, Herta, zenje, so zym cżi slubik, so cże zenje njewopuschczu. Hischcze ty wopominaj, so zym twój bratr a slub mi, so nihdy nicżo zebi njepschedwotmjesch bjes moje tady. Njech je so mjes namaj nészto zkuli pschemėniko.** Njeje zancho cżłowjeka na zwércze, kiż by lépje i tobu mėnił, hacz ja.“

Mjes tym so bé so tak dalsko pschewinył, prénje hady zmnuje a skoro wobkhodnje rézcz, satschepota nétko jeho hlóż a wón pschi rézenju na nju njehladasche.

„Ja so cżi dżakuju, Bjedricho.“

Prjedy hacz mózesche tomu sadżewacz, bé wona jeho ruku pschimka a ju wokschila. — Wón cżujesche zyłu na jeho porstach. Hdyż spohladny, bé Herta hižo se zstwy wuschła.

Bjedrich sastona a *sklócżi* swoje wobliczo do dłónjow. Budżésche-li wón hdy pomyślił, so mohł takle! Herzge rézcez? K swojej Herzge?

Ale lépje bé, so wona dżésche. Lépje za nju a za njeho. Hłoby wonka na khóbzje. Wón so thraba. Hischcze njemésjesche khwile, na żebje zameho pomyślecz a zwoju klasnu wutrobu.

Nasajtra bé pohrjeb. Nicżo njebéchu wosjewili a nikoho na pschewodżenje pischeproschowali. Zyle scżicha dyrbjesche so wotmécz. Tajnje a z cżicha.

Ale Bjedrich bé sajo zyłu dołhu nóz w cżwilach pschewoczuwał. Tón krócz jeho zwedomjo hótko cżiwilowasche. Nan béische ruku na so stożk a bé po zyrkwinskich nahladach cżeżki hrėch sluczył — wón pak bé mésjachnik.

Macż, kotraż bé so *nétko* sajo zyle thrabała, mésjesche *ném* prajschenje na wutrobje, kiż wón też tak rosumi.

Schto mésjesche, schto dyrbjesche wón cżinicz?

Farař Wjeraba bé dopoldnja *pschijchoł, a wón bé jeho* ... *konz pucża pschewodżał.*

„Knjes farař, mam na waż prószwu.“

„Je-li w mojich mozach sależi.“

„Dżenża popoldnju pokhowamy nascheho nana. Knjes farař, ja waż proschu — —“

„Ssamo so rosumi, so budu pódła. Ja tola wopokażu swojemu lubemu staremu pschecżelej pośledniu cżesć — hyrnjez bych to tez jenoż jako cżłowjek smél a nie jako farař.“

Bjedrich rosumi a njepraischesche so wjacy. Wón cżiwilowasche swoje mysły. Dyrbjał-li wón z superintendentej do Rastenburga żebi po radu dojcz?

Mózesche-li tón jemu prawje radzicz? Bé-li tón nama zhubił?

A stary Radezki bésche pobożny cżłowjek byl. Bjedrich to tola najsépje wédżesche.

Hodżina bé pschijchła a wón bé so rosbudził. Hdyż wosczerjo sastupichu a zyła zwójoha placża wokolo knjesej sjesesche — wot zusych njebé nichtó pschitomny bez farař Wjeraba w cżornej kuhni a stary kéfař, — sastupi wón jako pośledni. Wón bé duchownika draftu wobkedżbował cżujesche, kak késdżej macżerjej woczi polnej dżała. Wjeraba wjesche mjelezo z klonu a zdychny. Wón rozumjesche.

Někotre słowa pożohnowanja, potom wunjesche mor... woho won, tam, hdżez jenoż nészto krocżel wot dwora ... sdalene bésche żiwótne bżédżiczne pohrjebnischczez w Jega...

Sa hamym kaschczom wjedżesche wón macż, pschez kżehowaste Herta z Wlodzimérom, potom dżéchtaj sady hischcze farař Wjeraba a kéfař. Napośledku sługowniz domu.

Małe pschewodżenje! Ani jenicżi cżłowjek je wón njebé pschischchol. To Bjedricha bolesche a wón to njewa... żischche rosumicz.

Womaklu zuny so kaschcej do i jédlownymi hałosami wu... kładżenoho rowa, tu pschijimpi Bjedrich a porécza.

Jednore a thutne béchu jeho słowa, *ale wotne* thorjaze lubowéze. Nichtó tu njebé pschijschol na jeho słowa pośle... chacz, hyba cżi, kotriż béchu w żiwjenje morwemu bliz... byli.

Wé to wosprawnjenje morwoho, béchu to słowa pol... jenja sa macż, *a bé to nutrna modlitwa.*

(Pokračowanje sczéhuje.)

Z **Kukowa.** Z dźensniśeho nawěstka widźiće, zo na tudomna wjesna wotnoška němsk. Zwjazka wójnskich wobskodźenych a zawostajenych w Natušec korěmje njedźelu 5. oktobra pop. w 3 hodź. swoju měsačnu zhromadźiznu. Wokrjesny sekretar, kujez Wrona z Budyšina, budźe wo ważnym předmjeće „**Wo wotwarjenju zastaranja wójnskich woporow**“ rěčeć. Hižo tutón thema dyrbjał wšitkich wabić, na zhromadźiznu přińdź, kiž ma zdobom nawabjaca być. Tuž njech kóždy sobustaw jeneho noweho sobu přiwjedźe. Też tajcy móža přiść, kotříž hišće w žanej podobnej organizaciji njejsu. To sej zarjadnistwo wosebiće přeje. Mějce so po tym!

S **Hupojcu.** Dejmantowy kwaš swjeczitaj dźensa, 2. winowca, k. wuminjenkarjowa Gusta Donat a jeho mandźelska Hańža rodź. Kurcz. Jubilar je 95 lět, mjes tym so jubilarka je 79 lět stara. Wobaj staj hišće cyłkaj. Mjech so jimaj špožeca hišćeze mnohe lěta žiwjenskeho wjeselka.

S **Rusčicy.** Póndźelu pop. sta so tu wobkhadne njeszoże. 13lětna schulerka z Kinca na kolesu jědźo wje kolisnu pěschekróćo a pschinđże pschi tym na lěwu stronu drohi. W tym wokomiku pschijěsche z Hańscekrowa motorowy, na špoże pak pomalku. Wobě koleży da so hromadźe. Schulerka padże a so slóžka srani. Kolesko so rozbi.

Se **Skaskowa.** Sśmjerśnje sniesboži tu na běrnach 62lětny mjenk Emil Horn. Hdyž běrny wuježdżowasche, dyri jeho woje do cźela. Jemu so dwě rjebe zlamaschćej a wón so tež nutska srani. Wumrě hišćeze žiwnego dnja. Horn bě w zyłej wokolinje znaty wožoba.

S **Kožiny.** Formalneho smyka dla bu prěnje pschesadźowanje šlareje schule za njeběrśśeje špótnate. Pschi dotalnym pschesadźowanju bu 1000 hriwnow mjenje sadźene. Tudyšći kubler Jan Kral dósta twarjenje za 2800 hriwnow. Schula měješeze bo z wopyška do wjeneje kapały pschetwarjeć. Tutón plan je bo někto spuschćił. Nowy wobsedźer schule da prastaru sajimanu kapału wobnowiś.

Z **Kulowa.** Tudomne policajske zarjadnistwo wozjewja słužbne hodźiny za zymski čas. Wone su postajene za pónđźelu, wutoru, stwórtk a pjatk na 8 hač 1 a ½3 hač ½7 hodź., srjedu a sobotu wot 8—2 hodź. Za wobkhad z ludźimi su pisarńje wšitke dny wot 8 hač 1 hodź. měšćanske pokładnje jenož wot 8 hač 12 hodź. wotewrjene.

S **Wojerez.** Cźežke wobkhadne njeszoże sta so pónđźelu pop. pschi Hórjanskej hajnikowni. Kubler Kujasch je Sabroda jźo̱dżesche je žonu a schtyrimi pschiwuzitymi z Wojerowskeho kermuschneho hermanka domoj. Sćitka duzy auto a kóń so spłoschi. Wotešli so rostorhnychu, wóz bu wo schkom wjerhujeny a so dospołnje rozbi. Elektriski motor, kiž na wozu steješe, rozbi Kujaschowej prawu nohu. Dyrbjachu ju tohodła do Wojerowskeje wojeńskeje khorownje dowjesć. Druhy so jenož z łohka zranichu.

S **Čźorneho Khołmza.** Njedźelu świeczeschće wumjenkarjowa Hańž Jurjanc swoje 85. narodniny. Je hišćeze pomérnje cźiły a strowy. Je weteran wójnow 1866, 1870—71 a zhromadźer tudyšcheho wojeńskeho towarśtwa, kotrež bě 30 lět nawjedował.

S **Trjebina.** Derje bě so poradźiła domkhowańka, kotruž sarjadowa tudyscha wjesna słupina „Junglandbunda“ njedźelu 21. póžnjenca. Wotmě so kražny świeczeńśiski cźah z 15 świeczeńśiskimi wosami. Wosy a konje běchu krańnje z dwórkami wudebjene. Cźah so po wšěch pohibowańcach k śelmitschenu. Tu so wotmě świeczeńśka narěč. Sasnuterjo šušodnych wjesnych słupinow porěčachu tehorunja. Sa sawježelenje bě też postarane. Wotmě so tśelenje a khelowanje wo mjto. Kapała poscheći hudźbu, wjesna słupina z Neugarjez pschedwjedźe ludowe reje. To so nam tša dźiwne. Trjebinska młodźina tola hišćeze znaje staroserbske reje. Cźohodła dyrbja jim Němcy němske reje rejwaś na serbskej wěsy? Khibu, so tu też Trjebińscy Serbja jaw pokazaś swoje słušnaj kuzej serbske reje?

S **Lipjeho.** Kórkaŕ pschijěde z někotrymi cźołmami polnymi górkow z Lubnjowa a posaśa pola Dubkowskeho mlyna. Mjes tym, so cźołmarjo w korćmje pobychu, podnóri so jedyn cźołm a snim wokoło 30 zentnarjow górkow. Dokelž tu Měrśnśa Syrjenja tśežko ruce bóži, je so zyłe wjeśo śhubiło a wikowaŕ jara schłoduje.

Z Łužicy.

* S **Wjasońcu.** W nozy k wutorje wokoło ½5 hodź. krabnuchu tu cźerjony paš, 4 m dołhi a 10 cm. schćerki, 5 mm tołsty, dale hišćeze běłu kokoćk. Ma ho sa to, so chcedźa paduschi paš wužiwaś k wuporjedźenju cźerjow. Schćěź nětčiso wo tym słyšeli, njech to wosjewi strażnikej.

* S **Wjernarjez.** Njedźelu popołdnju sta so na statnej dróšy mjes Salomjom a Wjernarjezami wobkhadne njeszoże. Jako motorowy Richard Schołta z Khróšławy po dróšy jźo̱dżesche, sćeži jemu nadobo poš. rěznika Riemera da do koleša. Motorowy wšo padże. Wawali sej ruku a so we wobliczu wobwdrje. Koleso̱ju so i łohka wobschkodźi. Pša dyrbjachu jaklicź, dokelž bě koleso̱ jeho pschełomjało.

* S **Połcznizy.** Tudomnu pcźołazu njedźelu sańdźenu njedźelu dop. w 11 hodź. pschebźyda wyschichi wucźeŕ Lehmann z Ruschizy wotewrì. Wobdźěli so 45 pcźołarjow mnohich wokolnych pcźołaŕskich towaŕśtwow. W sajimawych pschednoschkach so wo wschelakich praschenjach pcźołaŕstwa rěcźeschće, schtož je drje kóždy pcźołaŕ rad witaŕ k wudoskolnjenju swojeho wědźenja. Jednanja trajachu wot 11 hacź 2 a wot 3 hacź ¼7 hodź. Po khóncźenju offizielneje zhromadźizny pcźołarjo hišćeze dołho bjeźadźachu pcźołaŕske praschenja rozpominachu. Powschitkownje žrěbi pschesachu, jo měła jo k létu sašo tajka pcźołaŕska njedźela zarjadowaćz Krajny zwjaŕ pcźołarjow śmjeź 3. oktobra w Drježdźanach pożeźenje pschedbźydźiwa a 4. oktobra so ład wjednizy wokrjeźnych zwjaŕkow k wobschćernemu a ważnemu dnjowemu porjadej seidu.

* S **Hornjeho Friedersdorfa.** W swojim bydlenju w tudomnej turnowańi pjatk rano dźělenu mandźelsku Leberechtowu se swojej dźowcźičźku k plumom sajźdźejcenu namakachu. Jedna so po śmerśu wo njeszaźowny schtwork. Zona běśche kakao warićz chcyła a je źebi najśerje pschi tom wušmyła. Woda je so pschewaŕika a plumowe plomjo haśmyła. Plum je tak do jśtwy wusuwował a śmjerć maćerje a dźěśća sawinował. Mjenja, so je so to hižom schtwórtk wjećor stało.

* S **Ruchnowa** p. Jitawy. Hacź dotal je śa śa lětsa na tudomnym gmejnskim hamcźe 1050 zarańcnych śmitjizow wotedało. Měła wschak so mnohośći tuteho zjoźtego hada sa nićenje myschi witaćz, njebyli wón teź sa cźłowjeka tak śrašcźny był.

* Se **Zitawy.** Njedźelu świecześche tudomna katolska wośada 40lětne wobśtaśe swojeje faśtkeje zyrkwje. Dopołonja zhromadźi so Zitawska katolska wośada w swojim Boźim domje k wulkemu kemschenju, kiž k. tachant Kricźmaŕ z Budyšcheina wotmě. Swjedźeńśiku rěcź mějesche pater Kapuzinow Franz Maria z Liberza. Popołdnju w 4 hodź. wotmě so w pschejeńcznymaj kolemaj Zitawskeje Krónyj swjedźeńśka zhromadźizna katolikow podlodniśkeje Łužizy.

* S **Kraloweho Haja.** W raŕśichich hodźinach so spuschćeši lijenza nad naschej wokolinu. Tajśeho dejcźeśa z l. 1918 wjaz měli njejsmy. Wohnjowa wobora dyrbjeśe wośpjet sakrocźićz, so by śłót z hródźow wukhowała. Wjeśna dróha bě powodźena. Delnja wjeś runaśe śo wulkemu jśerej. Někotre twarjenja dyrbjachu na khwilu wopuscźićz. Na polach je so wulkeje schkody nacźinilo.

* S **Henneredorfa** pola Schorjeźa. Struchły dóst tśi lećzi tutomnu Kuhnez źwójbu, kiž źebi tu młyn wotnaja. Sańdźene hody starschiznaj automobil jeneźe dźěśco pschejedźe a morì. W lećze zychnowańe woheń w jeho hospodarśkim twarjenju a je do popjela pschewobroćił. A pónđźelu popołonju k. Kuhn śam śmjertnje śnjeśboži. Běśche hakle 38 lět stary. Wón je śwojimaj konjomaj, kotrejuž běśche źebi hakle psched tydźenjom kupił, cźeźke betonowe płaty sa nowotwar wjeśeśe. Pśched jenym autom buschtaj konjej njemérnaj a saśchaj sajźdźe pschedałoko na lěwu stronu dróhi, so wós Kuhna wo pschibóčny dróhowy kamjeń wjerhnyj, so śo jemu nop pukny a so wón w brjuśśe cźeźko srani, so hnyhom na to wumrě.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolef w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Brězyncy. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje.

Najnowiše z cyłeho swěta.

— **Schkrowa powěsć wo wjedrje sa julijskich pjatk:** Rjenje, śuchu, ale w nozy je hyma pschi raŕśichim wětśiku. W Jendźelskej rjenje a w nozy tehorunja śnma, ale trochu torhate. W południowej Europje so trochu dešćeźuje.

* **„Němskotatny Nawěschtnik“ je 1. oktobra wukas wo pschinoschku sa sawóstrjenje dźěłoznjemjerjow wossewił, kotryž postaji, so so pschinoschki hacź na dalšne jenoźinje na 6½ prozenta msdy powjeschi. Wukas 6. oktobra t. l. do mozy stupi.**

* **Pola Marienburga na dróšy do Mittelschmiedeberga frydu wjeźor jedyn jeleń lśenoho dźělaćerja nadpadze kotryž po dróšy z jśednym kolom pschijźdże.** Jeleń z rohinami do prédnjeho kola schtapi a z kolom dale cźerjeśe. Pschi lśepowej kronje pak so dołho prózowasche, hrjeby hacź so z rohinami z kola wuschmaka. Kołosjśdny, kotryž bě so z kola cźišnył, je śamnym strószelemi wotendże.

* **Po powěsći z Helsingfórsa je śmutkowne ministerstwo we świšu z wólbami do śejma, kotreż so fryedn z schtyrjoch wobłoženi, w Finskej wschoź kommunistiske organizacije sakalało.**

* **W jenej wjeśy pola Grandy w Schpanielez śu njemcźerjo** nastałe, dokelž hajniśka wyschnosć sakaja, w lśsu drjewo sbiraći a śtót w statnych lśsach pać. 460 wójerinjanow lśs sapuśći. Cźrjoda žonow śpyta hajnika pschebiéć, tola we poslednim wokomiku jeho policija wuśwobodźi.

* **Tśi jendźelśke wojeśke lśtadła pola Arnadela we uhlje do wjerschkow wyšokich schtomow jenoźe bory sawadźichu a so śwóźichu. Tśioch pilotow (wjednikow) z rozpadankow wuśejeźechu.** Jedyn i nich bě mortwy, druhi je bórhy na swoje rany wumrjeł, tśeśi bě kaž i dźiwom njeśranjeny wostał.

* **(Rubježniży 8000 Chinesow skónzowali.** Wulke cźrjoda rubježnikow w południschim dźělu prowinca Kanśi město Lichion nadpadże. Wobydlerjo so se wschěmi mozami wobarachu, po schtyrinsećeliklim wobaranju běhu pak tak wustali, so so rubježniży do města dobuchu. Nětko 8000 wobydlerjow skónzowachu. Jenož holzy źiwe wostajichu, kotreż wotwjedźechu.

Swóźbne nowšśe.

Swěrowanaj: Hans Fietz j Gertrudu rodź. Horschiłkez w Lubiju.

Semrěli: Hańža swjnd. Larrašowa rodź. Bjerez we Budyschinje, 72 lět. — Otilija Gruberowa bywšich swjnd. Kochowa rodź. Planitzez w Kamjenku, 76 lět. — Mats Robert Niesschel, kubler w Dźiborachešźach (Geismannsdorf) p. Wiskowje, 66 lět. —

Hospodarski rozhlad.

Schwórtk 2. oktobra 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,198	100 pólsk. złotych	47,325
1 jendźelski punt	20,386	100 českosk. krónow	12,453
100 šwajc. frankow	81,46	100 franc. frankow	16,466

Barlinska burša jewjesche wežera krutosći, kurhy efektow sašo postupowachu, tehorunja kurhy na witkach i dołhim a rentownym lisćinami.

Produktowe wiki też wežera žanych znamjenjow žiwjenja njejewjachu. Dowoś wschak bě śłabschi a w terminjowym wikowanju pschenca, rožka a wowsa powyschene płacźiny zapischadźi. We hotowym sorusje jećźmjeń 5 pj. po zentnarju pschišładźi. Wežera płacźeśche zentnar

w Barlinje:

pschenicy 11,10—11,20 hr., rožki 7,45 hacź 7,50 hr., nałymśkeho jećźmjenja 8,55 hacź 9,20 hr., nałéńskeho 9,85—11,00 hr., wowsa 7,35—7,90 hr.,

w termińowym wikowanju:

za oktober: pschenicy 11,90—11,95 hr., rožki 8,05—8,15 hr., wowsa 7,45 hr.,

za dezember: pschenicy 12,57½ —12,52 hr., rožki 8,80—8,91¼ hr., wowsa 8,05 hacź 8,00 hr.,

za měrz: pschenicy 13,40 hr., rožki 9,60 hacź 9,65 hr., wowsa 8,75—8,70 hr.

Wežerawśche płacźiny i Drježdźańskich wikow.

Žiwe kaćki 3,50—5,00 hr., kury stare 3—5 hr., młodźićzki 2,50—4 hr., šćerśana pjerina po puncźe: huśy 1,20—1,30 hr., kaćki 1,50—1,60 hr., kury 1,20 hacź 1,40 hr., holbje 0,80—1,20 hr., rybu po puncźe: karpy 1,30 hr., schćuki 1,60 hr., liny 2,20 hr. Wěrny nowe zentnar 3,00—4,50 hr., punt 5—6 pj., hrjbrowity kał 40—65 pj., běły kał 5—6 pj., cźerwjeny kał 8—10 pj., selerij 10—50 pj., kołotej 8—10 pj., zybła 10 pj., karowy 12—15 pj., cźibuły kał 13 pj., butra 1,60—1,90 hr., jeja 13—14 pj., hriby 25—30 pj., prawaki 90—100 pj., kurjatka 50 pj., zjołowi 40—45 pj., kruschwy 15—50 pj., brěschki 40—80 pj., bosanki 25—35 pj., jabłuka 10—40 pj.

Pschisłatajeja:

Pohoncza, Wagner we Wujeśdże pola Lubija.

Na pschedan.

Prošata w Němskich Pasźizach 20.

Prošata a byki, knjeź. dwór w Nowej Ssmělnej.

Běhalaj we Wojerezach, Hrodowśte namjeśto 4.

Kachle, khlinjane, nimale nowe, Schmidt w Hródku, Jägerowa hasa.

Kachle, wokna a durje, Brendel we Wojerezach.

Kruwi, jedźne běrny, rźanu a wowśnu słomu, Jäkel w Běłej pola Hródka.

Konjej lohłaj we Wujeśku 27 pola Bukez.

Wós dźěłazy w Budyschinje, Lazareśka dróha 11, wobjedźa.

Pójko, stołcźk a harmonij, Mersiowśtk w Budyschinje, Kěrjorśka dróha 22.

Sśmdnišny na pschesadźowanje:

Pjatk 3. oktobra 1930

w **Biskopizach** na śudnišćwje, dop. w 9 hodź.: Wschelake meble, njedźelśke hanki a pišańśi śtrój;

w **Delnim Wujeśdże** w hosćeńcu „K worjołej“, pschiźy, w 1 hodź.: Mantlaj, khabaty, nałkibjetniki, kołchle, konjaze płachty, kholowy, ruby, trjenja a łožowe poćehnjenja;

we **Łasu** w Scholeźiz hosćeńcu, pop. w 3 hodź.: Wschelake meble, elektromotor, kolowe dźěle a 20 knihow;

w **Běłym Khołmzu** w Jerojchez hosćeńcu, pop. w 2 hodź.: Wschelake meble, gramofon a klawěr;

w **Měrźizach** w Greinerez hosćeńcu, dop. w 10 hodź.: Mužazej koleży;

we **Wochojach** w Balkez hosćeńcu, pop. w 3 hodź.: Rěsak z motorom.

Sobotu 4. oktobra 1930

we **Wojerezach** w hosćeńcu „K hrdźeje“, dop. w 11 hodź.: 700 zigarow, auto a aktowy tšamor.

Sśmdnišny na pjdhrjadowanje łžownješe.

Kowarnja, hłuschaja Janej Wčelićejej w Radworju cźo. 16. Hódna 5 559 hr. Wopalna połdanja 6 200 hr. Pschesadźowanje budźe schtwórtk 20. nowembra 1930, dop. ½12 hodź. na śudnišćwje w Budyschinje, śtwa 141.

Sśmdnišće wosjemjenje.

Do wikowańśeho sapiśa na śudnišćwje w Budyschinje sapiśachu na łonjeńko 751 nastupajo firmu Johannes Meyer w Budyschinje. Fiema rěka pschichodnje: Johannes Meyer Nachfl. Pschekupc Jan Meyer w Budyschinje je jako měšćeŕski wustupił, žona pschekupca Frieda Hedwiga Meyerowa w Budyschinje je měšćeźelka.

Škrowe dewize.

Produktowe wiki w Barlinje dźenja dop. ¾11 hodź.: Dowos na wiki je śnadniśchi, płacźiny su trochu powyschene.

Dop. ¾12 hodź.: Kaž pśched hodźinu, wobrot śnadny, pschenca a rožka w płacźinje trochu postupi.

Płacźizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tunach abo 1000 kg, howak 100 kg.

	Płacźizny po złotej hriwnje.				
	1.10.	30. 9		1. 10	30. 9.
Pšenca	222-224	222-224	hony	17 18,00	17-18,00
rožka	149-150	149-150	woka	20 22,00	20-22,00
naz. jećmjeń	—	—	mádre łuniny	—	—
nat. jećmjeń	197 220	193-220	žolte łupiny	—	—
wows	147-158	147 158	seradella	—	—
kukurica	—	—	rapa. wosusk	9-10,10	9-10,20
ošeńć. muka	26 24 75	26 24 75	lany wosusk	16-16,70	16 17,10
rźana muka	22 6 00	2 26 00	sosn. mełasa	—	—
pš. wotruby	7 7 75	7 7 75	pśrnj. kruški	—	—
rźane „	7 7 25	7 7 25	syno, 60 kg	2,00 2,20	1,40-1,80
rapa „	—	—	rźana słoma	0,70-0,90	0,70 0,95
hróch, Viktor.	30 34 00	30-24,00	ošeńć. „	0,60 0,70	0,65-0,65
lane symjo	—	—	wowsna „	0,80-0,95	0,60-0,80
pjeluški	20-21,00	20-21,0	ječna „	0,80-0,85	0,70-0,80

Towaŕstwowski powěźenik.

Budyšin. „Nadźija“ njezměje pjatk rejwańskeje pruhi, dokelž hižom so na zali twari wustajeńca Zjednoćenstwa serbskich žonow. Přichodne reje budźa hakle zaso 21. oktobra wječor 1/2 9 hodź. w Serbskim Domje. Předsydstwo.

Bukecy. Sokolski zwučuja jutře pjatk wječor z dypkom we 8 hodź. Njech wšě cyle wěsće přińdu.

Bukecy. Jednota Sokol zwučuje kóždu sobotu wječor z dypkom we 8 hodź. Njech wšitcy bratŕa nětkle cyle wěsće přińdu, dokelž so na swjedźeń přihotujemy. Načolnik.

Drježdźan. Serbske tow. „Čornobóh“ wuhotuje sebi pjatk 3. winowca swój 41. załoženski swjedźeń we hosćencu Ballhaus na Budyskej dróży 35. Wjele prócy a dźěła je naš wjesely wubjerk měł a je njespóčenjowje dźěłał, tón swjedźeń dobremu wuspěchej zhotowić. Rjany swjedźeński porjad z dwěmaj dźiwadłomaj budźe wěsće kóždeho wobdźělerja spokojić. Hesło wšěch Serbow z jich přiwuznymi budźe pjatk wječor na 41. załoženski swjedźeń

Drježdźańskich Serbow do Ballhaus. Wšitcy Serbja z jich znatymi so wutrobnje přeprošuja.

Delni Wujezd. Jednota Sokoł ma sobotu 4. oktobra měsačnu zhromadźiznu. Kóždy akt. a pasiw. bratr ma přitomny być. Starosta.

Haslow. Jednota Sokoł w Haslowje wuhotuje njedźelu 12. oktobra 1930 pola Měrćinkec w Haslowje swój 2. załoženski swjedźeń wobstejacy ze zwučowanja, dźiwadłom a po tym wjesoła serbska rejka. Wšě sokolske jednoty kaž też wšitcy Serbja z bliska a daloka su na njón wutrobnje přeprošeni. Započatk wječor z dypkom w 7 hodź. Předsydstwo.

Jasenca. Katolska Bjesada wotměje njedźelu 5. winowca swójbnu zhromadźiznu ze swětłowobrazami, też žony maja přistup. Započatk w 5 hodź. Wo bohate wobdźělenje prosy předsydstwo. mnoho ważnych wuradźenjow. Kóždy hr. načolnik dyrbi cyle wěsće přińć. Zwj. načolnik.

Ł. S. S. Z. Zwučowanje dźěćacych načolnikow je přichodnu njedźelu 5. X. dop. w 10 hodź. w Komorowje w Kačej korčmje. Nowe zlětowe prosytne so wuča.

Laz. Towaŕstwo „Handrij Zejler“ ma njedźelu 5. oktobra popołdnju w 4 hodź. w Šusterec hosćenc we Łazu zhromadźiznu.

Poršicy. Jednota Sokoł wuhotuje njedźelu 7 decembra, 2. advent, swój sokolski swjedźeń w Poršicach. Předsydstwo.

Ralbicy. „Lilija“ spěwa pjatk 3. oktobra hnydom po nyšporje wječor 1/2 9 hodź. pola Brězanec. Přijdu hnydom jedyn druhemu, zo wšitcy přińdu. Předsydstwo.

Radwoŕ. Jednota Sokoł zwučuje pjatk. Po zwučowanju je měsačna zhromadźizna. Wšitcy z dypkom wočakujo starosta.

Serbske towaŕstwa! Podpjerajće a wopytajće wustajeńcu Zjednoćenstwa Serbskich Žonow. Je to wuznamne předewzaće k spomoženju sewi, narodneho žiwjenja! Domowina.

„Zjednoćenstwo Serbskich Žonow“ přeprošuje wšitkich tym wutrobnje wšě serbske towaŕstwa na swoju wustajeńcu „Ze žiwjenja a skutkowanja serbskeje žony.“ We wočakowanju najbohatšeho wobsahu wopyta dowoli sebi pokazać na nastawk w dźensnišim čisle „Serb. Nowin“.

Walter Rinnelt

na Kamjentn. hasy 17 **W Budyšinje** při hotelu „Krony“

wosobny frizěr za knjezow, knježny a knjenje

zhotowja wšě wlosowe dźěła, kaž wotčihanje po wašnju bubiskim a paźskim (Bubi u. Pagenköpfe). Najwjetši skład wšěch tolletowych tworow. / Přihrawnje towaŕstwowych a dźiwadłowych, njewjesćinskich kedźež kwasnych frizurow. Najspěšniše a porjadne posłuženje. —

◆◆

Wosebity dom cigarow a cigaretow

Mjele Nr. 45

die bekannte

Elektro-Waschmaschine

deren günstiger Preis es gestattet, in jedem Haushalt elektrisch zu waschen.

Stromverbrauch am Waschtag 20-30 Pfg.

In den einschlägigen Geschäften zu haben.

Auf Wunsch Ratenzahlung.

Mielewerke A.G.

Größte Waschmaschinen-Fabrik Deutschlands

Gütersloh/Westfalen

Über 2000 Werksangehörige

Niedźelu motworjene

Tunje wobuća

Dźěłańske šnórowańske stupnje z howjaz. kože
Mužace wulkosće 40/47 wot **7.75** hr.
Mužace šnórow. stupnje z howj. boks. koža, sylna, šěroka, přitomna forma 40/47 **10.75** hr.
Dźěćace šnórow. stupnje z howj. boks. koža sol. wuwjedź 27/30 **6.25** hr. 31/35 **6.85** hr.
Dźěćace šnórow. stupnje z howj. boks. koža dobre dźěło 23/26 **3.75** 27/30 **7.25** 31/35 **7.85**
Nizke škórnje, žonjace stupnje, sokolske stupnje, sandale w hobrskim wubjerku.

Tähle Schuhwarenhaus

Bautzen äussere Lauenstr. 3.

— — Najlěpša nakupowańa za wikowarjow — —

Spěšne wu-orjedźenje wobućow

Niedźelu 5. okt. wotewrjene

Pšeńčna muka, punt 32, 30, 28 a 25 pj.
Margarina, stajnje čerstwa □ punt 1,— 80, 70, 60 a 50 pj.
Paleny kofej, 1/4 punta 50, 60, 70, 80, 90 pj., 1.— 1.20
Jenož wot pjatka hač do njedźele
cokor 10 pt. **jenož 2.95**
čujowe přiłukski, cyły punt jenož 60 pj.

Thams & Garfs

w Budyšinje na Hłownym torhošću 8

Niedźelu 5. okt. wotewrjene

Nawěštki přinjesu wužitk!

Wotstronjenje mylenjow radija

Wulki swětłowobrazowy přednošk

z praktiskim předwjedźenjom firmy

Siemens & Halske

3. oktobra wječor we 8 hodź **w Měšćanskej zahrodze :: Zastup 20 pj.**

Dołhe a krótke škórnje ručne dźěło
20.— a 30.— hr. Wulki wubjerk, też we wšěch druhich wobućach
Wšě wuporjedźenja derje a tunjo
Wobućowy dom Mark w Kukowje
Přichodnu **wutoru 2. septembra** pop. w 5 hodź. budźe so stejaca

Serbski Hospodaŕ

poručuje k nazymnemu wusywej

derjećišćenu symjentnu rožku

Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicku pola nas. dokładnje akklimatizowanu, też originalne symjo wobstara

Zhromadźizna w Kukowje
wjesneje wotnožki wójnsk. wobškodźenych
njedźelu 5. oktobra popołdnju w 3 hodźinach pola Natušec
Přińdźe wšitcy! Předsydstwo

Holčace a žonjace koła
jene 35.— hriwnow
Seifertec składnostne kupje
— na Kamjentnej hasy 29 —

Škórnje
wok. 100 porow, dołhich, ječhańskich a krótkich škórnjow
so směšnje tunjo předaja.
Seifertec składnostne kupje
— na Kamjentnej hasy 29 —

Holl. kwětkowe cyble
tunjo
Wikowańja ze symjenjemi
Rauchfuss
— na Žitnych wikach 9 —
Telefon 2095

Wjeršk. Serbske Nowiny

Kil přechusańcy
tunjo
Wikowańja ze symjenjemi
Rauchfuss
— na Žitnych wikach 9 —
Telefon 2095

Nowe serbske
gramofonowe deski
su dóšle
Jan Schicbadk
na Mužakowskej dróży 4

Zbytna dźělba
železnych rolow
kiž so jako płotowe koliki hodźa, na
na předań
Eckhardt u. Co. A. G. w Budyšinje, kopornik

Handrij Štrumpa
w Budyšinje
na Rózowej hasy 15
poruča
meble
a polstrowane twory
Sym Serb!

13.25 hr.
2 nawobličeni, 4 hłowaki, pis. łožowe žaty
Domsch
na Lawskich hrjebjach 161
Žane klamy! We „Woprawnemu“

Dźěćace koła
po wšěch wulkosćach
jara tunjo
pola
Jana Schicbadka
na Mužakowskej dróży 4

Nawěštki w Serb. Now. maja wulki wuspěch

Cynkowane
kupańske wanje 170 cm dołhe 14.90
płokańske wanje 80 cm dołhe 12.75
bowy 28 cm 0.95
wichor. latarnje pat. „Fledermaus“ 2.10
G. Siegel
na Zadnej Bohatej hasy 15

Kofej : kakao
kolonialne twory
KURO
na Lwowskej 24, Lawskej hasy 24

10 młodźičkow
ma na předań
J. Mahr w Boranecach

Tunjo na předań
8 decimalnych wahow
kiž 200—2000 kg wudźerža
Eckhardt u. Co. A. G.
w Budyšinje, kopornik

Lubosć namka hłosy.

Srjedu, 8. X. 1930 z dypkom 1/2 8 hodź. w Budyskej „Krónje“

Koncert serbsk. spěwneje kupki Lumir
k lěpšemu kulturneje wěcy

Khóry, solowe a dwojospěwy, klawěrne přednoški, melodramy, rhytm. reje
Sobuskutkuja: Dora Frajślagec, Elfrida Nojhawzec, Hanka Rychtarjec Katka Krawcec, Rut Krawcec, Hanka Srejderjec, Pawoł Jenka, Arnošt Raš a Emil Šlamař. Dirigent: Bjarnat Krawc

Zastupne lisćiki za 1.50 a 1.00 hr. w Smolorjec knihićišćerni, w budźbnym domje A. Förstera (Kěžorska dróha) a J. Gudera (Seminarska hasa)

Nowosće

Žonjace a dźěćace manfle
Tkaninowe a židźane wobleki
Wulke zniženje płaćiznow

W. Häcker

mějićel Otto Hartmann w Budyšinje na Žitnej hasy 7

Wobhladajće sebi mój wulki skład bjez toho, zo Was ke kupowanju nuzuju

Njedźelu 5. oktobra je mój wobkhod wotewrjeny

Müllerec konditaŕnja

na Pósťowym namješe

kotruž Serbja rad wopytuja, poruča najlěpše pjećwa we wulkim wubjerku.

Rozesłanje nanajspušćomniše.

Přiloha k čisłu 230

SERBSKE NOWINY

Štwórtk, 2. oktobra 1930

Ludowčdny zjězd sakskeho krajneho towarstwa za wjesne spomožerstwo a domizny.

Wjesny dźeń w klóštrskej krajinje.

W Janskich kupjelach, 30. póžnjeńca 1930.

Hižo lěta dołho dźěła tute towarstwo na pozběhnjenju wjesneje kultury a spyta z tym čěkańcy ze kraja do wulkoměstow a industrialnych srjedźišćow zadźěwać. Lětsa zeńdźe so k swojej hłownej zhromadźiznje w Janskich kupjelach — a to njedźelu a póndźelu. Tak bu tute lěkowaniščo wospjet zetkaniščo mnohich domjacych a cuzych. Jeho dobre mjeno rozliwa so dale a bóle do dala.

Cuzy hosćo wohladachu sej njedźelu popołdnju klóštr Marijnu Hwězdu a podachu so na wječor pósi do tudomnych kupjelow. Tu so wotmě zabawny wječork, při kotrymž Khrósćanska „Jednota" pod nawjedowanjom k. wučerja Lipiča, kotrejež khór přez pomocnikow bě khětro zesylnjeny. Spěwaše „Dźeń baša, — Domčk mój luby, — Boleras a Pólski žid", Myslu, zo su Němcy hišće bóle ludowe spěwy wočakowali. K. kantor Hila hišće potom něšto tajkich za khór cyle njepřihotowanych přida a tak wočakowaneho začišća njezawostaji. Wězo skutkuja naše naradne spěwy lěpje z měšanym khórom. Zwoprědka bě wotpohlad, Radwośku Jednotu přeprosyć, hakle pozdźišo je so zarjadnistwo za Khrósćanske towarstwo rozsudźiło. Snadź njeje k dokładnemu rozmyslenju a k wuknjenju nadosć casa mělo, dokelž wěcka za nje khětro nahle přišła je.

Tuchwilny předsyda, k. [illegible] (Jenitz, postrowi na njedźelskim wječoru hosći, kotrejž běchu w rjanej ličbje přikhwatali. Tohorunja strowješe k. direktor dr. Šołta w mjenje kupjele wšitkich přitomnych. Dopokaza, zo njeje kupjel jenož lěkowaniščo za čělne khorosće, nč, też zmysł a wutrobu zahorić a so z wustupjenjom najmłódšich a najmjeńšich „pacientow", z čerjódku dźěći, kotrejž pěknje spěwachu a rejowachu a Bětnarjec Marka z Kukowa zwjeseli hošći z małej němskej basnju. Potom ręčeše k. Zeibig w rjanosćach wjesneho žiwjenja, ale też wo wšelakich njedostatkach, kotrejž maja so wotstronić kaž tamne modernske „slagery" a njewušne skakanje. Poručeše stare znate reje, spodźiwnje pak nic serbske, kotrejž so lěpje k wjesnemu žiwjenju přidružić njehodźa. Jeho měšćanski spěwny khór, zwjetša holcy ze šule, přednošowachu dwě- a trihłósne spěwy ludowcho razu. K. wučer Hajna-Khróšćanski přednjese „Zymski wobraz" (Ćišinski), „Nazyma" (Zejleř) a „Moja domizna" (Lajnert), zo by cuzym hosćom zynki našeje serbšćiny słyšeć dał. Najprjedy jim wobsahi basnjow přeloži. Z dźakom za wšě poskićenja, kiž k. wokrjesny hejtman dr. Waentig z Budyšina wupraji, skónči so zabawny wječork.

Wutora zahaji so z krótkej rańšej pobožnosću. Předsyda witaše rjanu ličbu připosłucharjow — naliči so na 70. Katolske duchownstwo bě derje zastupjene, też wučerjo. Ratarjo so dla nuzneho dźěła njewobdźěličhu. Předsyda pokaza na hospodarsku nuzu, tola pak też kruće zasudźi njedźelske dźěło, kiž žołnowanja njeprinjese. Knjez wokrjesny hejtman dótkny so napřećiwosć mjez krajom a městom, štož dyrbi so někak wurunać.

Po tutych zawodnych słowach ręčeše k. farař Dieing, hłowny zarjadnik charitativnych Zwjazkow w Němskej, wo kulturnej nuzy a čěkańcy z kraja. Tajke přećahowanje smy nětdźe před nimale 2000 lět měli. Podobnje je nětčiša čěkańca młodźiny ze wsow do wulkich městow. Skórjo chcedźa z ratarstwa čeknyć, dokelž so jim tuto dźěło njelubi. Mysla, zo jim w měsće wše žadanja a přeća so dopjelnja. Ręčnik mjenješe, tu njehodźi so z tym wotpomhać, zo so nastajnje na stare časy, na časy wowkow a dźědow pokazuje, ale ma so nowočasna technika a moderny postup też na wsach wužić. Para a milina staj też wjesne žiwjenje wo wjele přeměniłoj. Přičiny čěkańcy leža w hospodarsko-socialnych wobstejnosćach. So njehodźi wjes cyle před měšćanskim wliwom zawrjeć. Jeho murje su spadałe a nowy čas čiši so też z mocu do wsy. Ale wšón jeho dobytk, to rěka jeho dobre ma so też za kraj wužić kaž swětłe wobrazy, kino, radio. To chce naša młodźina měć. Na to ma so dźiwać. Dobre, stare a nowe matej so zjednoćić. Też wjesnjan chce z časom postupować. Ale při wšěm ma so na to dźiwać, zo burstwo zasy k swojej česći přińdźe, zo ratarske dźěło njeje něšto ponižace, ale jara wažne za cyły lud a kraj. Přez poldra hodźiny ręčeše, ale też wozjewjeny statistiski material bě warnowane mene tekel za starších a wočelnjerjow. Přednoškej přizamkny so jara živa rozmołwa, na kotrejž so kk. wyšši knjeježerski rada Endler, wyšši šulski rada Krawc, wučeř Müller z Budyšina, krajny rada dr. Pinder, superintendent Fröhlich, dr. Roß z Drježdźan a Lubijski hamtski hejtman wobdźěličhu.

Po připołdnišej přestawcy dachu so wospjet do dźěła. Knjez Mark, direktor měšćanskeje knihafnje, ręčeše wo předmjeće: „Kak ma so wjesna knihownja założić?" Porokowaše wjesnemu ludej, zo njerad čita. Mjenowaše tyłu hromadu němskich knihi, kotreż so za burski staw hodźi. Nihdže pak so serbska kniha njenaspomni, kaž bychu Serbja

Statny president z Hindenburg swjeći 2. oktobra 1930 swoje 83. narodniny.

žaneje literatury njeměli. Też w rozmołwje so nihdže z němskeje strony na to njepokaza, samo wjesni zastupcy kaž kk. wučerjo Krawc w Huscy, Pěčka we Małešecach a Bajer w Bolborcach so tajachu, něšto ko khwalbje serbskeje knihi rjec, hdyž wo swojich wjesnych knihownjach ręčachu. Tak mějachu tući wšitcy jenož němske knihi we wočomaj. Potajkim tak ma so serbska kultura na wsach hajić. Zo so serbska ręč z pomocu němskeje zdźeržeć njemóže, to drje kóždy rozumny człowjek zapřimnje. Tosame płaći wo wjesnym kino, wo kotrymž k. ökonomiski rada Lěmbka z Barlina přednošowaše. Wšo to je na němske zaměry kowane. Móžemy pak z telo wuknyć, kak mamy při serbskich zajimach zapřimnyć. Wječor so potom kino předstaji a jedyn knjez z Kamjenca spěwaše khutne a wjesole spěwy k luće.

Před lětami běše wjesny dźeń w Njeswačidle. Tehdom Němcy a Serbja jón zhromadnje wuhotowachu, w nadźiji, zo při tym za Serbstwo něšto wuskoči. Wjesny dźeń je dawno nimo, ničo njeje so połepšło. W Njeswačidle so dale němcuje. Tehdomniše mocy dźělaja dale na zesylnjenje Němcowstwa. Potajkim swjedźeń serbskemu ludstwu ničo pomhał njeje. Wjesna młodźina wuhotowa sej lětsa žnjowy swjedźeń, kiž bě manifestacija Němcowstwa. Z pomocu tajkich wjesnych dnjow so naše Serbstwo zběhnyć njebudże, byrnjež so tu a tam něšto serbski spěwało abo deklamowało. Raz je a wostanje němski. K tajkemu rozsudej smy po lětach přišli. Hdyž so z powołanje němskeje strony na to njedźiwa, Serbja sami so jim nanuzować nochcedźa.

Poskićenja z přiležnosću radiowcje wustajeńcy w Budyšinje.

Wšitkim je znate, jo ju hišće hač do njedźele 5. oktobra w Budyšinje wotmětwa wulka radiowa wustajeńca sa Hornju Łužicu. Wustajeńca je we wobydlerstwje wulki wothłós namakała a hnydom wot prěnjeho dnja běše jara derje wopytana.

S přichilenjoscu wustajeńcy ju měrčechanam a wjesnjanam wschelake rjane a powuczace wjcy poskićuja. Tak pokazuju najprjedy na wulki sjowny bal (Rundfall), kiž ju dźensa schiwórik 2. oktobra wjecor we 8 hodź. w Kebeleńki sawocznje. Bal wuhotuja radiowi wustajerjo z Budyšchina. Wjesoła myšl a wschelake pschekwapjeńki wotkaraju ju sa najlepsche poradźenje. Tehdola so wustajeńca dźensa wjecor we 8 hodź. samkuje. Na to z tym wołoźbje pokazujemy.

Jutsje pjatk 3. oktobra wuhotuje wjednistwo wustajeńcy w „Měšćanskej schrodze" fimskowobrazowy pschednoschk z praktiskimi pschedwjedźenjemi firmy Siemens a Halske wo wolstronjenju mylenjow w radiu. Sastup je na 20 pj. postajeny. Dokelž maju runje w Budyschinje radiowi błyschcerjo pod mylenjemi wschelakich druhich elektriskich maschinowu a gratow cherpicz, tu wschitzy sajimani radiowi błyschcerjo na pschednoschk wutrobnje pscheproschcheni. Budźe ju pokasacz, jo je pod wschitkimi wobstejnoscemi możno, radiowe mylenja wotstronicz. (Wobkedźbujesce k temu też nadpschk w dźensnischim cźisle.)

Niz pak jenož měšćenjow steja pod znamjenjom radiowcje wustajeńcy ale wona skutkuje na zyłu wokolinu. K prěnjemu z pschileżnoscu Budyšcej wustajeńcy je wokolostojaci pschiwabny wós srjedźnonimskeho radia we Lipsku. Zyte nowy žołty wós z modernym pismom běžche njedźelu popołdnju do Budyschina pschijět a njedźelu a póndźelu w naschim měsće sa radiowu wustajeńcu dźiwak. Wutoru poda auto w Žitawskich a Lubijskich tónczinach a wječera srjedu wopyta też nětotre herbske wjby: Rakezy, Rjeschwaczidło, Radwoł, Khelno a Mały Wjelkow. Wschudźom wobydlerjo wulki zajim za njewschědnoneho hosća pokasachu. Wosebje pak dyrje je jich pschekwapiło, so ju nimo němskich słowow a hudźby też herbski rěczesche a so ju też nasche herbske spěwy pothkźachu. To běchu nětotre tamnych spěwow na gramofonowych dejkach, kiž ju w Budyschinje pola k. Schiebaka na Mučakowskej dróży 4 zostacz. Wón je Serb. Wěsce žebi mnohi dejki kupja sa swój gramofon.

Pschiwabny wós wabjesche k wopytej Budyschcje radiowcje wustajeńcy a jeho dźěło je wěsce też tu wuspěch mělo. Njemóžesche wschak wschitke tóncziny w Serbach Sakskeje wopytacz, dokelž dyrbjesche hischcze šamźny wjecor do Lipska jo wrócźicz. Samźny wós wužije jo bliżschi njedźelu na Mokarskim letanischczu w Lipsku pschi wopytcze powětrowcje łódźe „Hrabje Zeppelina". Na wosjowym krywje hedźitaj potom muzej a jo z mikrofonom rozrěczujetaj, schto wschitko pschi pschistejenju Zeppelina widźitaj a to jo pschenjesche na Lipsczanski sćelak a łódź, kiž ma radio, może to domach w swojej stwi błyschcecz a jobu dožiwicz.

Sewjerny sokolski wokrjes wubědźuje.

Cyle serbske Sokolstwo přihotuje so hižo na swój III. wšosokolski zlět, kotryž wotměje so přichodne nalěco w Radworju. A tohodla běchu so hižo lětsa wot zwjazka postajiłe — a też hižo wotměte wokrjesne wubědźowanja. Srjedźny abo Małešanski wokrjes z tym započa, sčěhowaštaj bórzy narańši a najwječorny a jako posledni nětko naš sewjerny. Mjez tym, zo staj prěnjej dwaj wokrjesaj trjechiłoj ze swojim wubědźowanjom do šnatneho, deščikojtoho wjedra, to měješe naš sewjerny wokrjes zaměstnu njedźelu 28. 9. k swojemu wubědźowanju krasny, nazymski dźeń.

Wokoło 2 hodź. pop. zhromadźi so w Kulowje we „Khěžorje" rjana ličba Sokołow, kotraž zestupaše so do čaha, a čehnješe potom zhromadnje won na zwučowaniščo, na čole kročachu Kulowscy hubnarjo a

KAISER's KAFFEE-GESCHÄFT

50 JAHRE

KAISER'S JUBILÄUMS-KAFFEE-SORTEN
DIE PREISWERTESTEN UND QUALITÄTSREICHSTEN
Mk. 2.40 3.00 3.60 4.00 d.Pfd.
KAISER'S TEE feine aromatische Ceylon-Jubiläums-Mischung 50 gr Paket Mk. 0.75

Kaiser's Jubiläums-Vollmilch-Schokolade 100 gr Tafel 50 Pfg.
Kaiser's Jubiläums-Schokolade Marke „herb" (feinste Qualitäten) 100 gr Tafel 50 Pfg.
Kaiser's Jubiläums-Schokolade: Drei 100 gr Tafeln (Schmelz, Vollmilch, Milchnuß) Qualitätsware Mk. 1.00

Kaiser's Jubiläums-Pralinen hochfein 250 gr Pack. M 2.00
Kaiser's Jubiläums-Brillant-Kakao 250 . . . 1.00
Kaiser's Jubiläums-Schokoladenpulv. 250 . . . 0.70
Kaiser's Jubiläums-Gebäck in Blechdose 250 . . . 1.00

ÜBER 1000 FILIALEN

5% RABATT IN MARKEN AUF ALLE WAREN (AUSSER ZUCKER)

UNSERE JUBILÄUMS-HERSTELLUNGEN NOCH BESSER UND PREISWERTER!

Filiale in Bautzen, Reichenstrasse 6

hwizdarjo. (Skoda pak, zo njemóžachu wjacy sok. přezpolow). To wšak bě Kulowčanam něšto nowe, hdyž widžachu „Sokoł" takle wustupować, a ze wšěch dworow a klučow čišćachu so won na hasy, zo bychu sebi — tu zdźěla hišće trošku njeznatu „gardu" prawje wobhladowali. W čahu wobdźěli so na 50 bratrow, z kotrychž potom 25 wubědźowachu, nimo našich štyrjoch jednotow wobdźěli so tež Delnjo-Wujezdźanska při wubědźowanju, a wyše teho wubědźowaštaj z nami tež hišće 2 bratraj z Radworjanskeje jednoty. (Tola pak bjez konkurrency, kaž je to wobzamknjene).

Před městačkom na zwučowanišću so čah rozpuści a na to započa so štyribój, kotryž wopřija skok daloki a wysoki, běh 100 m a mjetanje kule. Skónčnje doda so hišće stafeta na 400 metrow.

Wuslědki tuteho štyriboja su slědowace: prěni dobyćeŕ br. Jurij Beńš z Ralbičanskeje jednoty z 74½ dyp., druhi dobyćeŕ br. Michał Žur z Ralbičanskeje jednoty z 58 dypkami, třeći dobyćeŕ br. Pawoł Klimand z Komorowskeje jednoty z 51 dypkami, štwórty dobyćeŕ br. Brükner z Kulowskeje jednoty z 53½ dypkami a pjaty dobyćeŕ br. Krawe ze Delnjo-Wujezdźanskeje jednoty tež z 53½ dypkami. Poslednjej dwaj mataj runje jenak wjele dypkow, a tuž staj potom losowałoj, kotry je štwórty, a kotry pjaty dobyćeŕ. Najwyši skok ma br. Jurij Beńš z Ralbičanskeje jednoty 1,50 m, najdalši skok br. M. Žur z Ralbičanskeje jednoty 5,25 m a zdobom tež najspěšniši 100 m běh 12,5 sek., a najdalši stork kule (7¼ kg) ma br. Mikławš Krječmaŕ z Kulowskeje jednoty 8,45 m. Pola štafety na 400 metrow wuńdźe Ralbičanska jednota jako dobyćeŕka z 52⅖ sek.

Wječor wokoło 6 hodź. čehnjechu Sokolojo wšitcy zaso zhromadnje w čahu za swojej hudźbu hač ke „Khěžorej", hdźež so čah rozpuści z hrimotacym „zdar".

Skónčnje zwostachmy hišće khwilku hromadźe w „Kněžoru", a wuradźichmy tam, zo jako myta na našich dobyćerjow skazamy někotre wobrazy pola br. Měrćina Nowaka, kotreż budźa so wudźělić na čtušej wokrjesnej zhromadźiznje.

Wustajeńca „Zjednoćenstwa Serbskich Žonow".

5. hač 12. oktobra 1930 w sali Serb. Domu w Budyšinje.

Přichodnu njedźelu, 5. oktobra 1930, dopołdnja w 11 hodź. wótewrí so wustajeńca ze swjedźeńskej narěču.

Popołdnju wot 5—6 hodź. je zabawna, tak mjenowana čajowa hodźinka z poskićenjom serbskich narodnych rejow a hudźby.

Wječor we 8 hodź. zarjaduje so swjedźeński porjad: Prolog, narěč, serbske spěwy, žiwe wobrazy ze serb. domjacnosće. Poskića so tož serbske gramofonowe deski (z wótřerčakom). Po tym rejo.

Wustajeńca pokaže wšě narodne drasty našeje Hornjeje a Delnjeje Łužicy, hordostnu pychu serbskich žonow a holičow, domjacu nadobu, domjace wušiwanja, wumělske wušiwanja, jejka, atd.

Wustajeńca pokaza krasne wurěžowanja, malby a drjewoměrby Hanki Krawcec z Drježdźan.

Z wosebitej pychu budźa wušiwanja ze slowjanskich krajow.

Za naše katolske Serbowki budźe wustajeńca wosebje zajimawa, dokelž firma Johannes Schaaf wustaja wšě družiny pyšnych drastow katolskich Serbowkow, najnowše banty, tkaniny, rubiška atd.

Tehorunja wustaja so wšě literarne dźěła serbskich prócowarkow Hornjeje a Delnjeje Łužicy.

Hdyž sebi před wočí kuzlujemy mnohokrasnosć serbskich žónskich drastow, pychu najrjeńšich kwětkow jeneho Budyskeho serbskeho wobkhoda, krasne wobrazy w magiskim swětle, potom móžemy tróšku sebi myslić, kajki wobraz změje „Wustajeńca Zjednoćenstwa Serbskich Žonow". Budźe to prěnja swojeho razu a myslimy sebi, jara bohata a krasna.

Čehodla so tuta wustajeńca zarjaduje?

Wona chce Serbam pokazać rjanosć serbskich narodnych drastow, chce jich pohnuć k lubosći k swojemu.

Wustajeńca chce pokazać, što serbska žona zamóže wukonjeć za dom a narod w serbskim kraju!

Najnaležnišo poručamy wšěm Serbowkam, wšěm Serbam wopyt wustajeńcy. Wona budźe kóždy dźeń wot 10—12 hodź. a wot pop. 3—6 hodź. wotewrjena, zawěsće pak budźe so smóć na dnju wulkeho koncerta 8. oktobra najsylnišeho wopyta zwjesnić!

Zjednoćenstwo Serbskich Žonow zasłuži sebi při tajkim wurjadnym předewzaću podpjeru najšěrše zjawnosće!

42 hodźin pod čahom.

Želesnišći sostojnik na Lyonskim dwórnišću na wuchodźi njedawno wulke pischetkapnjenje, hdyž orient-ekspreß dojědźe. Pod wosom dohlada sto na muzikeho, kiž bě tak jaco i prochom, hajami a wolijom samasany, so mózachu ledy w nim hišće někaiku człowjeska bytosć spóznać. Dźiwneho pućowazeho wobstupi hnydom cyłoho ludźi, kiž chcychu wot njeho wědźeć, swotkel pochadża. Człowjek pak bě wschon pohłuschony. Wschitko wschěm njerozumjesche ani hłowzka kruzowskich. Skónčnje poradźi so sawołanej policiji swěsćicu, so bě njestatny muzikt wobmanjacelskeho Serba (wjso niz Łužiski, ale južnoslowjanski), kiž bě dołhe pućowanje z Bukaresta pod wosom dokonjał. Jemu bě so schlachćiło, 42 hodźin w njemóžnem połoženju kruče so spody wosa dźerżo wudźerżeć. Sa zbyły cłaš pućowanja bě smužity Serb jenož jedyn króć jědł a dwaj litraj wina wupił. Mjeńko bě wschědne wschim, kaž so to myslić hodźi, jara hłódny. Skónčnje jěchu pak „cżornoiżdżak" trochu hinak wumolowat. Nadjesche so njemuzy, so wopuschći njewidźany swoje njepschihódne połoženje a wulěče na nětkajkej małej pschedměstkowej stajeńcy spody wosa. Wón pak z tym njeličeše, a naraniscko-ekspresnym cłaš na małych stajeńcach wuskoči. Dźiwajo na jeho njemérjonomu wutrajnosć, młody człowjek bjes khłostanja. Sazamy schkodowaše jeńini miłosć sa prawo a wuda zyše wumuzlenemu nadjerbitstwu konsulstwu, hdźež so wón swojeho krajnara starachu.

Serbja, kupujće pola tych, kiž so w „Předźenaku" z nawěstkami poručuja.

Budyšin.

Banki:
Serbska Ludowa Banka
Krajnostawska Banka
Bandažisty:
Adolf Beckert prjedy C. G. Stange na Boh. hasy
K. R. Lory na Šuleńskej hasy
Pjekarnje a kofejownje:
Otto Hoyer na Rózowej hasy
Oskar Voigt prjedy Albert Mikut
Rězbaŕ:
Ludwig Fiedler nasl. mějićel Mocek
Łožowe pjerje:
Otto Heber na Serbskej hasy
W. Köhler na Žitnej hasy
Butra, twarožk:
Kunella, wosebity wobkhod, na Bohatej hasy
Kwětki:
A. Saegiu-Schill na Moltkowej drózy
Konditarnje, kofejownje:
Weinelt, prjedy Biesold, na Bohatej hasy
Albert Fleischer na Hórnčerskej hasy
Rudolf Lehmann na Serbskej hasy
A. Müller na Póstowym naměšće
Cigary, tobak, cigarety:
Otto Buchthalec wud. na Šukelniskej hasy
Hermann Gerlich na Sukelniskej hasy
Korla Rössner rózk Seminarskeje a Hošic hasy
Žonjaca drasta:
W. Häcker na Žitnej hasy
Pawoł Otte na Žitnej hasy
Alfons Schauseil na Bohatej hasy

Wupjeńki, łožowe šaty atd.
A. Kasper nasl. J. Klopp w Budyšinje na Bórklinje 11

Žonjacy frizěr:
Salon Beckmann na Seminarskej hasy
Žonjacy a mužacy frizěrojo:
Walter Rettig na Jerjowej hasy
Salon Rinnelt na Kamjeńtnej hasy
Willy Gläss napřećo dźiwadła
Drogerije:
Kurt Jannasch na Kěžorskej drózy
H. Schubert na Moltkowej drózy
Groćane twory:
Gebhardt & Co. na Hošic hasy
Eletrotechnikarjo:
Nierth & Förster Před Šuleńskimi wrotami
Železowetwory:
August Heyne na Kamjeńtnej hasy
Pawoł Seidler na Zwonkownej Lawskej hasy
Franz Schneider & Schulze na Kamjeńtnej hasy
Rěznicy:
Otto Fiebiger na Mjasowym torhošću
Walter Keller na Šuleńskej hasy
P. R. Zieschang na Žitnych wikach
Złotnikarjo:
Albert Bannert na Kamjeńtnej hasy
Reinhold Kappel na Kěžorskej drózy
Mužaca a žonjaca drasta:
Hellwig & Schönbohm na Bohatej hasy
Karl König na Žitnej hasy
Kłobuki a čapki:
Kurt Märkel na Lawskich hrjebjach
Kurt Rinke na Bohatej hasy
Jězdne kola motorske kola:
Jurij Bürgel na Žitnych wikach
Pawoł Preibisch na Zwonkownej Lawskej hasy
Awta:
Alfred Kadner na Lawskich hrjebjach
B. V.-tankarnja:
Hermann Lehmann na Lawskich hrjebjach
Šćěće, khošća atd.:
Wilhelm Kast na Hauensteinskej hasy
Homöopathija:
Walter Hensel na Třělanskej drózy 40
Klampnarjo:
Felix Münch na Žitnej hasy
Kožane twory:
T. Albert na Lawskich hrjebjach
Hermann Sommer na Serbskich hrjebjach
Kolonialne twory:
Tworykupowace towarstwo z. dr. z w. ruk.
Anna Kunakowa na Bohatej hasy
P. Pötschke na Drjewowych wikach
Módowe twory:
G. Bertram na Lawskich hrjebjach
Irma Eilenbergowa na Hošic hasy
Arno Kube na Kěžorskej drózy
Wilhelm Rudolph na Kěžorskej drózy
Matracowe fabriki:
Weickert & Eifler Při Mjasowych jětkach
Barbjefnje a plokafnje:
M. Schubärth na Fabrikskej drózy přijimarnja na Hošic hasy
Skleńčarnje:
Max Mütze na Bohatej hasy
Rudolf Wilhelm na Serbskej hasy
Meble, wutykane twory:
W. Despang na Mužakowskej drózy
Josef Hanekamp na Sukelnskej hasy
R. Richter prjedy P. Grabs na Serbskej hasy
Muka, ratarske wudźěłki a potrjeby:
Serbski Hospodaŕ na Lawskich hrjebjach
C. Kahrowe nasl. na Žitnych wikach
Ida Schmidtowa na Zadnej Bohatej hasy
Šijace mašiny:
Clemens Jäckel na Seminarskej hasy
Kachlerjo:
Martin Teutscher na Kamjeńtnej hasy
Techniske wolije a tuki:
A. Kurio na Kamjeńtnej hasy
Zonjace kłobuki:
Alwin Haferkorn na Hošic hasy
A Rost na Bohatej hasy
Pjelsćinowe twory:
Kurt Rinke na Bohatej hasy
Wołma:
Arnošt Günther na Žitnej hasy
Nohajcy, wołmjane twory:
Jordan na Znutrkownej Lawskej hasy
Oskar Krumbholz na Kotolskej hasy
Předeštniki:
Kurt Pfeiffer na Bohatej hasy
Wupožčowarnja za dźiwadła:
Alfred Heymann na Sukelnskej hasy
Pisańske potrjeby:
Arno Eisenreich na Moltkowej drózy
Porclin, kamjenina, skleńca:
Hermann Gläsel na Lawskich hrjebjach
Zastawny a požčowański wustaw:
Hirn & Co. na Butrowych wikach
Wobuća:
Wilhelm Bader na Hornčerskej hasy
Martin Jähne na Šuleńskej hasy
P. Kristeller na Bohatej hasy
Tworykupowace towarstwo z. dr. z w. ruk.
Sokolada, cokrowe twory:
Thekla zwud. Grofina na Sukelnskej hasy
Schröder na Serbskich hrjebjach
Časnikarjo, złotnikarjo:
F. A. Lenke na Hošic hasy
G. Mager, mějićel Th. Hippe, na Hošic hasy
Fotografarjo:
Huthec fotowy dom, mějićel Arno Lehnert, na Serbskej hasy
W. [illegible] na Gickelsberg
Šaty:
Kurt Erler na Žitnych wikach
Arnošt Gruhl na Moltkowej drózy
A. P. Hilger na Seminarskej hasy
Karl Rössler na Bohatej hasy
Tworykupowace towarstwo z. dr. z w. ruk.
Wołma, šaty, zbytki:
Anna Grofina na Serbskich hrjebjach
Ernst Kmoch na Kamjeńtnej hasy
Optikarjo a fotografiska potrjeba:
Diplomowy optikaŕ Schmidt na Kěžorskej [illegible]
Zubni lěkarjo:
K. Pehse na Hauensteinskej hasy
Fabriki wahow:
P. Ziegler na Hornčerskej hasy
Cyhele:
Předawarnja cyhelow na Bismarckskej [illegible]

Wojerecy.

Hodleńska drogerija Kurt Röhricht
Willi Fischer, ratarske mašiny
Emil Miser, twarske wěcy

Kamjenc.

Walter Oeser, knihiwjazaŕ, na Šulskej [illegible]
Richard Geissler, frizěr, na Wikach 4
Benad & Petasch, ratarske mašiny, na Wojerowskej [illegible]
Kurt Benad, šaty, na Knježskej hasy
Wobućowy dom Mann na Walskej hasy
Alwin Neumann, kłobuki, čapki, wotnaježeński omnibus
Arthur Synačka, tobak a cigary
Pawoł Lehmann, kupny dom, na torhošću
Max Teich, pjekarnja a kofejownja, na Klóšterskej [illegible]
Oskar Brückner, časnikaŕ
Bernhard Maultzsch, kožuchaŕski mišter
„Złota Hwězda", hotel
Marijna drogerija Alfred Steinborn
Paul Franke, módowe twory, na Buttrow. [illegible]
Emil Hertwig, tkaniny, posamenty, canki, na Wikach 3
C. Birus, sedlaŕski mištr, na Cyrkwinskej hasy 4
Žitny dom w Kamjeńcu

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišć Smolerjec kniholičćerja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přeciwo sćěhowkam čěłneho znjezbożenja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbożenje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbożenja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 231 **Budyšin — Pjatk, 3. oktobra 1930 — Bautzen** **Lětnik 89**

Wjednicy politiskich stronow pola Brüninga.

Rozrěčenje němskeho kanclera Brüninga z wjednikami politiskich stronow wo wczera wozjewjenym politiskim programje su so srjedu sapoczałe. Němski kancler je wjednikow knjezerstwowych stronow pschijal, kotrež su jemu zdžakowali, so budża knjezerstwo podpjerować. Schiwórk je pón prěnje sjawne rozrěčenje je sozialdemokratiskimaj wjednikomaj **Hermanom Müllerom a Welsom** měł.

Hižo dźeń pschedy bě Brüning tutymaj njeoffizielnje knjezerstwowe plany zdželił. Dokelž je so sozialdemokratiska němstwohejmska frakzija hakle na pjatk swolała, njebě sozialdemokratiskimaj wjednikomaj možno, so wo położenju z wěstocu wuprajiłej. Politikarjo mjenja, so je mało wuhladow na to, so budże Brüning je sozialdemokratami spomožnje dźełać móz. Po sozialdemokratomaj chce němski kancler wjednikow oppolizije, mjes nimi jako sastupjerja nazionalnych sozialistow durinskeho ministerskeho prezidenta dr. Fricka pschijeć. Němski kancler oppolizitiskich wjednikow na to kedźbliwych sčinja, so ja pad, so trěbnu wjetšinu njenamaka, wot němskeho prezidenta trěbnu pokmanoš na podłožku stawa 48 němskeje wustawy dostanje.

Wo srjedowskim rozrěčenju mjes němskim kanclerom a pruskim ministerskim pschedsydu Braunom so słyšeli, so je dr. Braun němskemu kanclerej zlubił, so budże pruske knjezerstwo w němskostatnej radże pschi wuradźenju zjednitych sakonjowych naczinkow němske knjezerstwo podpjerować, so pak so wo stejsčeju sozialdemokratiskeje strony njeje jednako.

Bayerska ludowa strona zady Brüninga.

Wo wustrowjazym programje němskeho knjezerstwa „Korrespondenza bayerskeje ludoweje strony" praji, so je wótčinska powinosć němskeho luda, so na zwobjenu městnje wutraje a so so bo bitwy z němskim parlamentom pusčeći. Sa bayersku ludowu stronu njemóže žaneho druheho rostudźenja być, hač so zady Brüningoweho knjezerstwa stupić. Hižo dźenża pak so njeje samjelczeć, so ma bayerska ludowa strona je stejsčeju Bayerskeje pschecziwo někotrym namjetam němskeho knjezerstwa najwjetsche wobmyślenja.

D ctrichowy optimismus.

Němski finanzny minister Dietrich je wczera w kološchkiezkowskej wěži hołpodarski a finanzny program němskeho knjezerstwa rostožił a so pschi tejle składnosći pschezerstwo satrachenemu smyslenju wobročił.

W nowinach „Deutsche Allgemeine Zeitung" Dietrich rozłožuje, z čim so nětčišče położenje wot podobnych časow rozesnawa. Najprjódy z tym, so su so pschichodne wobčežnosće **z časom spóznate,** pokom też z tym, so němske knjezerstwo zwoje kharty sjawnje na blido němskeho luda położi, žebi myslo, so žebi jenicžy na tajke wačinje zwobudźeło rozumnych elementow němskeho luda dobudże. To może čim lózo činiś, dokelž wě, so **nětčišne wobstejnosće njeje sawinowało,** ale so su z **hospodarskej krizu** nastałe. To so z jenicžej liczbu dopokazuje, mjenujcy z 385 milijonami hriwnow, kotrež je pokładuja němskeho stata jako pschiběrki w finanznym lěce 1930 falwěscheni dźěłkonjemějerjow wuplaczila. Dietrich je pschepowědczeny, so je jenož prašenje wole, hač so poradźi, wobčežnosće pschewinyć.

Jedun jendželski hłós.

„Financial Times" pischu: Finanzny plan němskeho knjezerstwa pokasuje, so ma wono kruty wotpohlad, strachi wottroniś, kotrež su hižo dawno znate a kotrež su so w wobčežnymi debattami, kak su nastałe, hišcheže powjetschiłe. Jeli so so plan hodźi pschewojeć, su wschě wuhladny na to, so so w Němskej sašo dowěrjace smyslenje sdźi, kotrež je na kóždy pad nutne. Kóždy dźeń komdženja wobstejacu njewěstosć powjetschi a wutworjenje nutrnych kapitalowych reserwow poczeži. Fara nutne je, so je hibičiwy kapital bohacje k ruzy, a so je měra placžisnow pschihódna.

Němski woborny minister pschecziwo sapóstanej Künstlerej.

Němski woborny minister je pschecziwo sozialdemokratiskemu sapóstanej Künstlerej khłostańći namjet dla khłostańcženja němskostatneje wobory sapodak, dokelž je Künstler wudawał, so je so wólbne napominanje komunistiskeje strony pschi rozrěčenju mjes offizjarami němskostatneje wobory a sastupjerjemi bolschewikiskeje Ruskeje wudźełało.

Prěnje pjeć měsacow sakskeho financneho lěta.

Po měšačnym wupokazu wo dochodach a wudawkach Sakskeje za měšac august liczbowanskeho lěta 1930 su dochody za tutón měšac wschě hromadze 28 384 000 hr., wudawki 36 425 000 hr. wuczinike, tak so su wudawki wo 8 041 000 hr. wjetsche byle. Natkwilny hospodarski plan za 1930, balansuje, kaž je znate, we wudawkach a dochodach je 408 025 000 hr. W prěnich pjeć měšazach běžaceho liczbowanskeho lěta je po taksim 151 527 000 hr. dochodow a 167 278 000 hr. wudawkow było, tak so su wudawki wo 15 751 000 hr. wjetsche byle. Wurjadny hospodarski plan w měšazach wot haprleje hač do augusta 8 135 000 hr. wudawkow pokazuje.

Sakscy demokratojo k knjezerstwu prawizowych stron njepschistupja.

Sakscy demokratojo su so sapowědźili, z prawizownymi stronami knjezerstwo wutworiś. Postorkuja so na tym, so bychu tomule knjezerstwu nazionalni sozialistojo pschistupjeli, k kotrymž nimaju dowěrjenja. Demokratam ida so knjezerstwo trajniske być, pschi kotrymž bychu so sozialdemokratojo wobdźělili.

Američan Ford w Kölnje.

Američan Ford, najwjetschi twarz automobilow we Ameriży, je pola Kölna fabriku za twarjenje automobilow natwarjeł dał. Schiwórk je Ford do Kölna pschijěł. Pschi powitanju, kotrež amerikanskemu hosćej město na radnizy wuhotowa, jeho wjednik měšćanoſta Adenauer postrowi. W swojej narěči pschejesche, so by optimismus, kotryž je Ford z natwarjenjom noweje fabriki wobkhwdźił, njedźiwajcy khutnoho hospodarskeho a politiskeho połoženja Němskeje wuspěch měł.

Město Forda, kotryž němskeje rěcze njeje mózny, nědyschi minister dr. Albert, gobustaw dohladowanskeje rady Fordoweho fabrikowanja, wołnowoli. Internazionalne hromadźedźelanje na narodnym podłožku je najwažnischi a najlěpschi sakład za internazionalne dorozumjenje a internazionalny měr.

Němscy hórnicy z Ruskeje čěkaju.

Ruske knjezerstwo je někotre sta němskich hórnikow nasajało, so bychu w dźele ruskim hórnikam z pschikładom byli. Němscy hórnicy běchu z jědźu lepje sastarani, dyžli jich ruscy towarschojo a měšachu też wjele wjetschu mjeru. Njedźiwajcy toho su Rusku sašo wopuschčili. Jiwjenje w tamnišnich wobstejnosćach njejsu mohli dłeje snjesć. Ssu so do Němskeje wróćili, hačrunje je tu někotre sta hórnikow czěžko dźełko dostacz.

Kaž němscy hórnicy też ruscy hórnicy dla hubjeneho jeziwjenja z hromadami z ruskich podpokrow w donezskim kraju czěkaju. Jedyn z němskich hórnikow pische: Wo ziwjenskich wobstejnosćach bych najradscho mjelczał. Ssym widźał, kak su w Luganskim wokrjesu kommunistiscy młodźinu a dźełaczerjow, kotrjž běchu na dźełko do podkopkow pschichili, pschijeli. Wobydlenja njeběchu za nich pschihotowane. Prěnje dny dyrbjachu zkoro na dróhy spać. Posdźišo dwjeju abo tśi w jenym łožu spachu. Hdyž a kak dyrbjachu so sežiwicz, zdyla njewědźachu. Pak dyrbjachu žuchi khleb žwacz, pak tśi abo schtyri kilometry dalko do blišscheje jědźeńnje khodźicz. Khlěbowe dźełby su w Donezskim kraju dołahaze, tola khleb je tajki, so jón człowjek rad do huby njebjerze. Psched mojimaj wočomaj su w naschim bydlenju z pokrutu zbłeda kruchi łuńka a njeporedko kónčzłi zigarow a druhe darmotne pschitołki wuczahnyli. Schłobarjow ludzi psched pschedawarńjemi su bjes tónza, zamo dyrbjachu z człowjek tworu kupicz, kotrejež je tu dosez. Se zjawnymi jedźeńnjemi je wobdźelenje hubjenje postarane. Sa 10 000 hač 12 000 dźełaczerjow we wokrjesu je jenož jena jedźeńnja w Kadijowskim wokrjesu. Dźełaczerjo, kotrjž maju zwobitu, mjeza žebi hišcheže pschejo nětak pomhacz. Ssamozrejcjezy muža so pohrjebacz dacz. Swjetscha so je žuchim khlěbom jeziwjeja. Hubjenje je z wodu a kupjelemi. W Kadijowskim wokrjesu wot dweju lět na kupjelach twarja, kotrejež jenje njebudźa hotowe. 10. junija dyrbjesche tam wodowód dźełacz sapoczecz. To so njeje hacz do dźenjeschjeho dnja stało. To su wschitcy pschijěcziny, kotrychž dla dźełaczerjo z hromadami z donezkeho kraja czěkaju.

Financna pomoc pri hrožacej wójnje.

Schiwórk dopoldnja su w Genfu sastupjerjo 27 statow dohodnanje zhromadźiny Swjatka Ludow podpisali, po kotrymž maja so nadpadnjene staty finanznje z požczonku podpjerać. Požczonka dyrbi so pschiswolicz, hdyž so jedyn stat nadpadnje, abo hdyž pschi hrožacej wójnje Rada Swjatka Ludow mèni, so su so wschě měrne srědki wuspytake. S dojednanjom dyrbi so wobsebje makym statam pomhacz wono so wot do skutka stajenja wotbrońenskeho dojednanja wotwisne czini. S wulkomocow stej Jendželska a Franzowska podpisałej. Italska njepodpisa, też Němska so njeje k tomu rozsudźiła.

Republika so w Prazy skifa.

Po demonstrazijach poslednich njedźelow su so wyschnosće k rosudnej kroczeli pschecziwo czěrnym faszistam rozsudźile. Pschecziwo 96 wjednikam je so khłostańki proces na podłožku republiku schkitaczo sakonja sawjedł.

Khłostańske sakrocenje i hischcze njeskónczenym prozesom pschecziwo sapóstanej Gajdže dla faszistiskeho nadpada na ministerialneho radźicela Borela swinje, pschi kotrymž chzychu so faszistojo aktoweho materiala wójnskeho ministerstwa wo dizjplinarnym jednanju pschecziwo Gajdže smjezowacz.

96 faszistow je dla slych pschihotowow pschecziwo republizy, dla wutworjenja njesakoniskich swjazkow a dla sakoženja statej njepschecelnych sjednoczenstwow wobsłorzenych. Mjes nimi su ludźo, kotrjž su hižo dla nadpada na dr. Borela wobsłorzeni, dale nědyschi general Gibsich, rěcznik dr. Dejrowski, prjedawschi sekretar faszistiskeje strony Paulus a druhy ludźo, kotrjž su z faszistiskeho wustupowanja znaczi.

Italska požczonka w Parizu.

Politiska napjatosć mjes Franzowskej a Italskej je nadobo popuschczała. Italska z hospodarskej krizu czerpi a je jara pjenjez potrěbna. W tymle czěsnie njemóże žebi na wupschesczeranje swojich mjesow na schkodu swojich zuzadow myslicz. Na bohatu Franzowsku, pschecziwo kotrejž je so poslednje lěta bronika, je so w swojej mysli wo požczonku wobročiła. Kaž „Petit Parisien" powdi, su franzowske banki swólniwe, Italskej **milijardu** požczicz.

W Schpanskej so konstituzija sašo sawjedże.

Santiago Alba monarchistisko-liberalne knjezerstwo we Schpanskej sawjedże. Kral je jemu zlubił, so budże pschichodnje jenož hischcze po konstituzji knjezicz a so na zlebowaze wumělenja swjatak: Wón hłowne roskasowarstwo nad wójskom a łódźstwom złoži. Pschichodnje njebudże wažne audienzy dawacz, jeli so samokwity minister njebudże pschitomny.

Mussolini wo nuzy Italskeje.

Mussolini je srjedu po wotewrjenju nasymskeho pożydanja nazionalneje rady — knjezerstwowemu najwjetschemu hospodarskemu organa — wo italskej hospodarskej krizu rěcznk.

Dokelž ani žiwotowe hospodarstwo ani cłowjestwo njemóże sanicz, so hospodarstwo w pschichodże sašo skraba. **Snajmjenschja tři lěta pak budże tracz,** pridy hacz j cześna k wěstemu sakoženemu dóndże. Faszistiske knjezerstwo budże wešo wschě trěbne a dołahaze naprawy czinicz, so by tute periodu pschewinyło; pschetoż faszistiske knjezerstwo so a to wusteji, tele a hischcze częsiche pruhowanja pschewinyecz.

Mussolini na wschě knjezerstwowe wukhowarske a podpjerarske wupomnhanja k špičnemu Triestiskemu tódnistwu, marmorowoje industrije, bawlnowoje industrije a wschelakich barkow zjamnaske.

Wschitcy khori a wrischczerjo knjezerstwo na pomoc wokaju. Tola wschitkich njemóża so wulhowacz. Někotri su žebi jaschkužili, so so poczepja. Najwjazy j nich kepkarjam j wójnskeho czaka, industrijowym a finanznym kellerjam pschihłuschcha, kotrjž su njepomnožlinje wjeselstrona. Jich sfukowanje wot zementa hacz do schokolady, wot wokaja hacz do wumělskeje židy bohaca. Wschitcy su Cagliostrojo hospodarskeho žiwjenja.

To je wěrny a straschny wurok antifašistow, wobichudženych ludowej dowěrjenja, ja kotrychž je kholostarnja pschemale. Sa bjeskónčnje hubjenstwo, kotrež ju nazinjeli, buchu šmjertne kholostanje sapłuhili. Pola swrjeschčenjenych kankow f Aosta hacž Campobasso ju žo hižo někotre pschikładne pokhlostanja stałe. W pschichodnje pak krucejšcho sapłohimnu, so bychu tuezi ludžo pytnyli, so žo lud bjes kholostanja njewobschudži, a so žo f nim nahromadžene pjenjezy njerosbroja.

Nazionalnej radže korporazijow Mussolini na lónzu poruči, so by šwobodnje wěcznka a porjad dźełaczerskich šwjazkow reformowała, pschi czimž so napschečiwnosče mjes dźełodawarjemi a dźełaczerskimi šwjazkami njetrjebaju pschikhrywać.

Rusa w Italskej dyrbi hižo jara wulka bycź, so ma Mussolini sa wušne, wo njej sjawnje wěcznč. Hewak sy wón pschecžo wukhwalowaschče, so satsijnuss Italiku k mozy a bohatstwu wjedže. Někto je rusa tak wulka, so drybi žo wušnacź, so je tomu runje na wopak.

Puć k balkanskej jednoće.

W Athenje so dźensa prěnja internazionalna balkanska konferenca wotewri. Pschi njej so wschě balkanske staty wobdźełeja, pódla teho jako wobkedźbowar Ruškeje direktor Konstantinopelskeje filiale offizielne ruskeje telegrafoweje agentury Jablonski.

Wo samerach balkanskeje konferency je wečera pschedbyła pschihotowazeho wubjerka Papanastasiju, w požedźenju šledowaje prajił: Konferenca smje hłowny samer, balkanske staty do swjazka sjednoczicź, kotryž dyrbi niz jenož hospodarskej organizaziji, ale tež sjednanju balkanskich ludow a zwěstowenju měrej słužicź. Tutón swjazk njedyrbi so pschecžiwo žanemu statej měricź. Žadyn stat druhi pod žiwy wliw njestaji a žanemu so nadrjeżne šwo njedowoli. W swjazku smeja wschě staty **dospołne rune prawo.** Wschě šobustawy smeja jenak wjele błoskow. Kóždy stat, kotryž so pschi konferency wobdźeli, może do swojaska sastupicź. Narodne mjenschiny budža so schkitacź, tak so wot nich dospołna loyalnosć žada. Hłowny nadawk budže, balkanski měr kotwowacź a z tym dospołnemu smjerowanju słužicź.

Kaž dołho budže balkanska konferenca tracź, budže so w Athenje balkanska olympiada f łohkoathletiskimi a tennisowymi wubědźowanjemi wotmětowacź.

Japanska k łódźstwowemu paktej pschistupiła.

Japanska tajna rada je Londonskemu dojednanju wo wotbrońenju wójnskeho łódźstwa bjes wumjeńjenje pschihłosowała a kralej radźiła, so by jo podpisał.

Attentat w Tientsinie.

Na dotalneho zlowneho direktora w Tientsinje, jendźelskeho nowinarja Lenoxa Simsona, je někotři Chinesojo, kotřiž běchu f jeho sastojnistwu dźełom njespokojom, revolwrowy napad kruczili. Simpsona su cžežko ranili. Krutka je jeho do thribjeta trjechiła a rjaw raniła. Po měnjenju lekarjow Simpson cžaš žiwjenja khromy wostanje. Napadnizy su f cžakanym automobilom cžełnyli; policija je podźišcho automobilowego wjednika zasała. Simpson pschecžiwo woli Nanktinskeho knjeżerstwa we Tientsinje sastojnistwo zlowneho inspektora za połnózne knjeżerstwo sastawasche.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 3. oktobra 1930.

— Wo **wjedrje.** Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 751, hygrometer +1 a thermometer +12, wodnjo. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 751, hygrometer +2 a thermometer +3, w nozy. Budże dale šuchi wjedrowy ras. Wyschina je žo nad hrjeschnej Europje krucejšcho sapołdlila. Hižo schkleńza na to pokasuje, dokelž je hacž na „jara šuchu stupila". Woonjo słónzo rjenje wobrěwa ale nozy su šymne, so šyrine niróły padaja. Dokelž so w połnozy niżiny pokasuja je nadźija, so wětr njebudže w połnozy swój wobstajny ras też dale wobkhowa. Jutrje wjedro swój wobstajny ras też dale wobkhowa. Jutrje sobotu sthadźa słónzo 6.07 a khowa so 5.30 hodź. Měsacź sthadźa popołdnju 4.53 a khowa so po połnozy 1.58 hodź.

— **Wobkhodna njedźela w Budyschinje.** Tute njedźelu 5. oktobra su Budyske wobkhody dopołdnja wot ½11 hacž 12 hodź. a popołdnju wot ½2 hacž 6 hodź. wotewrjene. Tutón dźeń je žyle pschihódny sa wowpt Budyskich wobkhodow a sa nakupowanje nasymske a symske potrjeby, dokelž tudomne wobkhody maju we wschěch wězach wulke składy a wěsče kóždemu kupzej najnałepše posłuża a jeho pokuje spokoja.

— **Kermuscha** budže pschichodnu njedźelu w Budeščanskej wosadźe.

— **Wobhladanje noweje mlinkowje rozdźelerinje we Natarjezach.** Schiwórk popołdnju wobhladachu sobu šobustawy měschčanskeje rady a měschčanskeho sastupierja kaž też sastupjerstwo nowinarstwa pod nahladowanjom kk. měschčanskeho wuschčeho twarstwa pod radu Gühre a direktora měschčanskeje mlinkarnje Kaspera nowe mlinkowu rozdźelerinju (Umspannwerk) w Natarjezach. Wobdźelnizy wizachu f wulkim spokojenjom nowoatwał, kiž je hižom wot sańdźeneho lěta w dźele. W juristiskim cžišu naschim cžitarjam nadrobnische podawy.

— **Wobježita pschikoha.** Sa naschich cžitarjow w Běłej Wodźe a wokolinje pschipołożichmy k dźensnischemu cžišu wobježitu pschikohu firmy Felitka Hochmanna we Běłej Wodźe. Naschich tamnischich cžitarjow prosymy, so bychu pschikohu f pschihódnymi nakupnistmi podpiskowanemi pschecželnje wobdźełowali.

— **Snaty sastupowar kanalowych projektow k.** Pawoł Wirth je Stróže chze dźensa pjatk wjecžor w „Mnichowskim dworje" na Hornjecžellej hasy shromadźizny wotsudźeny, w kotrejž ma so pjecza kanalowe hłowne pschedsydstwo wolicź. Wutoru wjecžor budže dalsha shromadźizna w „Tsjoch Lipach".

— **S kraineho šunduistwa.** Ssudnistki assessor dr. Haferkorn bu f Kamjenicžanskeho hamtskeho šunduistwa na Budyske krajne šunduistwo pschesadźeny. Dale je hl. strażnikschtr sa jatych Claußnitzer pschi Budyskim sastupje so na wotpočink podał. Jastwowy wjeschši strażnikschtr Hager bu sa jastwoweho hłowneho strażnikschtra powjeschenowany.

— **Smjerzej pytała a namakała.** W naraźischim pschedměsače je žeby wječera mandželka sastojnika we žwojim bydlenju f wobswěnjenjom žiwjenje wsała. Cžežke myzle su ju pjecza do smjerzeje sahnałe.

— **Podkčehenje policajskeje hodźiny.** S pschicžinu sajoswidźenskich zwjazkowznoscžow nětkuschich husarow polka cžo. 20, kiž je w Budyschinje 5. a 6. oktobra wotmětowali, je policajska hodźina w zyłym měsače powschitkowje na 4 hodź. rano postajena.

— **Kak žeby had w tymje nastčpje sežerzimy?** Schtóž nima dobreje šadoweje pinzy, njech jabłuka jenotliwje a wobhladliwje se schowma sesčchcžiwa, do njechčeje papjery sesawała a do cžistych šudow abo listow składze. Na dno a swjerčka njech so połoži trochu trjewowje wołminy (Holzwolle). Sšudy abo listy se šadom maju stejeź na khłódnym městnje, hdyž pak też njeršujedy njeńuź. Pschi zyłnym njeršujenju maju so pschikrywny na šudy abo listy położicź.

S **Wulkich Debžez.** 1. oktobra zwjeczeschče tudomny fabrikski dźełaczer Pětr Schóbel swój 30letny podružnistki jubilej. 30 lět je bo minyło, so k. Schóbel młody woženjeny do Wulkich Debžez pschińdże, so by w Hajnicžanskej pschadowni dźełał. Sdobom wołnajesche běši bydlenje we Wulkich Debžezach cžo. 276, hdyž hischče dźensa pola k. Pjetaschca bydli. Njech je mandželskimaj dalsha strowosć sžołżena, so bychtaj junu też tu swój sloty podružnistki jubilej zwjeczicź mohłoj.

S **Budestez.** Pschichodnu njedźelu zwjeczi so tu ranjuscha, kiž wěsče mnoho hosczow pschihotowali. Sdobneho dnja wotmjeje dobrowólna wohnjowa wobrana tu tšelenje f 11nim swjedźenjom. Hižo tu su budy natwarile. Nadźijomnje też wjedro ferumnischi pscheje.

S **Hrodźišcza.** Sstrjedu pschipołożenju tu žo w nowej wuhkhadne njeziłoże. Wukrajny motorowy kołosk padże na błóčanej dróhy a strant žo na prawnym kraju nje. Towarischej, kiž sadu na kolesu hrodźesche, so njesta. Sawobalichu sranjenehu, kiž potom na lěkarnju dale jědźesche, dokelž bě tutu jenož słohka wobsčkodźena.

Se **Suborničzki.** Dźensa, 3. winowza, su tu zaso tři łeta šminyle, so žo f sarjadnischwa jamy „Olbu" roskłas, sdaš žo dalscheho wojowanja pschečiwo wodźe sfemu wohnjej w naschej jamje. Pječ dniow běchu tu darmo so prózowali jamu wukhowacź. S tym su tuta „Olba" wo 30 ličnym wobstaczu wotlóże a sniežerjachu hischcže nadźiju, so bu nowa jama pola Tanjec tewri, kola podarmo. Pola Suborničzki namaka bo nětko jamy hobrźi jišor w podobje kowta, kiž wuda staroherbske hrodźiščho. Brikletarnju su tež f dźele wuprjesoulli. Dźełaczerjo tu f dźěle hischcže bydla, f kotrychž su roscžkali, tak so bě tu nadobyt próżnych bydlenjow. Tu khwilu sapoczinaju pola Łasa jamu wotewrjeć. Tam hodla nětko naschich dźełaczerjow dźěło namaka. Wo snježenjom jamy „Olby" njejsmy njespokojom. Sdobne cžorne dźěry nastawaju, snježi so žerbska narodnosć. Žerje so zuły lud do kraja a dobyče a wuźiwa jamow nima žerbski lud ale zuzhnit.

S **Rakez.** Dwar noweje gmejnskeje khěže je nětko dokonjany. Do tuch schtyrjoch bydlenjow so hnydom hižo sapołkachu. Sa domownika posłaji so knjez Leschawa. W starej gmejnskej khěži bydlitej nětko dwě šwójbje město schtyri. Dołhorańschi dźeł naschej gmejny je f natwarjenjom noweje gmejnskeje khěže so porjenschił. W tutym dźěle wšy žu w połnedrin wošebje wjele twarili.

S **Njeswačidła.** Na 1. dnju winowza popołdnju knjes wučeř Rauschdorf f Hornjeje Hórki k nam nowy cžahnyl. Jeho dom žiwy jemu hacž nanajlepje pschiwacź dali. S różemi a pletwami a šwojupschečelnymi tachmy jeho f lubej mandželskej wutrobnje. Pschichodnu njedźelu po nasch nowy knjes kantor w zyrkwi w pschinoszeji zyrkwinych pródźětnjerjow sapokała. Sšerbsk. kemschenje sapoczina so ½11 hodź. Schulske sapokasanje tudže na dnju 21. winowza dopołdnja.

Z Pančic. Knježna dr. med. Hańža Kubašec, nan serbska krajanka, je tudomnu praksu knjeza dr. Rachele přewzała a zastupuje jeho tež w kasowej praksy. Wukublana we wjacyletnym dźěle na universitnych klinikach w Heidelberku a Würzburgu na žonjacej klinicy w Barliny, w měšćanskej klinici w Budyšinje a w Janskich kupjelach w Swinjarach chce knježna dr. Kubašec nětko w serbskim kraju k lěpšemu čerpjacych ludźi skutkować. Přejemy našej krajanej wjele zboža k jeje lěkarskemu skutkowanju.

Z Pančic. Radupodawanje za maćerje w Pančicach budźo pjatk 10. oktobra popołdnju w 2 hodź. w šulskim sćencu. Lěka) budźe přitomny.

Ze **Šunowa-Smjerdźaceje.** Pučowańske radupodawanje za maćerje budźo srjedu 8. oktobra popołdnju w 2 hodź. w Šunowje pola Eyseltec a ¼4 hodź. w Smjerdźacej pola Krawcec. Lěkař budźe přitomny.

S **Rychwałda.** Khrobli paduschi powychu pola wobsteje wudowy Lydije Waklarjoweje. Mjes tym, so tuta na polu běrny kopasche, dobychu jo pakostnicy do tej bydlenja. Woni brje tu wschu derje znajachu a wědźachu, so Waklarjowa kluczź pod słomjanym trěšćom położesche. S pomocu kluča ju do bydlenja dobychu a pjenjezy a ručznieje toschli sebrachu. Dokelž w zyłej khěži nichtó nanjewidźesche, mějachu paduschi šmahne dźěło. Hacž dotal nimaju wo paduchach ani zwka. — Gmejnska postorna Rychwałd wot załoženja diakonskeje stazije na naschej wosy

Gosničanski farař.

27] (Pokračowanje.)

Ssamo farař Wjeraba wótrě žebi žyšły a hdyž be Bjedrich ftónčił a po modlitwje pjerschčej do rowa žypasche, tu šwjese so pkakaja maćej na jeho wutrobnu.

„Bjedricho, ja žo cži dźakuju."

Wón wědźeschče, so běschče prawje cžinił a bě se žobu spokojon. Nicžo njerěcžo pschewodźeschče maćej do domu, potom so pschewobleczo.

S jeho prěnim sastojnistwm stukkom dyrbjachu kschcžijna bycź — nětko bě to pohrjeb był. Pohrjeb najlubscheho, schtož mějeschče tu na zwěcze.

Niž jenož nana njebě k rowu donjeźt. Wjele, wjele wjazy hacž jeho winowatosćej.

Hotowy k wukhodźenju sastupi do jitwy.

Strachocžiwje pohlada maćej na njeho.

„Ty chzeschi hischcže prjecz hicź?"

„Chzu do Gožniz, wot dźensnischeho je tam moje měrtno. Docžakaj jenož maczerka, ja jutšischim rano, pschijidu žebi po tebje."

Jutrje chzyschče Włodźiměr Hertu do Kralowza pschewodźecź, tak běchu so rěrźeli. Ale wón njechčasche pódla bycź. Niž jo hischcže ras f njej rošzehnowacź.

Wón wotkschi maćej, potom poda Herce ruku.

„Budź božemje, šotra Herta."

To prajesche wón f kruhym hłosom, potom poda też Włodźiměrej ruku. Herta njebě wotmołwiła, wona padże pódla maczerje na koleni a płakasche.

Nětko stojeschče wón psched durjemi a hladasche tkutnje na wótzny statok. Jemu bě, jako by hižo dźensa jón na pschezo wupuschcził.

Na wokomik wustupi měžacź psches mróczele a złěbornjesche tšěchi se žwojim žwětkom. Jeho wótzny statok! Jeho domińa!

Potom pak seržerk wětšik mrózna sažo hromadu a žnjeh poeza žhusta padaczź. Sněžeńki žydachu žo jemu do wobliczа a wotuczеżay wichor saschabżowaschče schtomy.

Jemu bě to tak w hódź, wjedro pschihodżeschče žo jeho wuhlam a pomałku bědźeschče žo wón psches pschezo dźiwischu wšejezu k wžy.

V.

Bjedrich Nadežki žedźeschče njedźelu rano sahe we žwojej studowańskej jstwi. To wěka w městnosći, kiž bě fararjej Wjerabje za studijowanju słužiła a mějeschče też jemu f tajproste blido a stólz, kiž bě korczmar požcźił, runje kaž łožo, kiž w pódlanjej komorje stojeschče. Stary farař bě žwoje meble hižo žwotnohjej dał a žwoju dołholětnu hospoźu j nimi do Rastenburga dopraźda pósłał. Tam chzyschče žwój wjeczor žiwjenja pcheczinicź. Wón žam bydleschče mjes tym pola mnežerja Wunieżeho, kiž běschče jemu radźiwje žwoju „dobru jstwu" za někotro dnjow pschewohstajił a bě hordy na žwojeho hosczа. Stary knjes farař pak mysleschče, jo je lěpje, hdyž tele dny samuczenja radźcho w rědnej wšy žwostanje hacž w měsče, kotrejmuž bě žo wotzubnił, a chzyschče tam hakle do hotoweho hnězda pschińcź.

So jemu njewěsče jaczucze prajeschče, so je jeho tudy hischcže trjeba, njechčasche jam wěricź.

Bjedrich pak myślesche na to, w prěnich dnjach pschihodneho tydżenja wšcho, schtož bě jemu wot starschikseje maczerki žobuwzało.

Ale wón chzyschče f prěnjeho dnja pola žwojeje wožady bycź a bě žebi tchodła ftólcź, blido a łožo wot wjesnenho korczmarja wupożcźił a korczmarjez dźowka pschinjeseje jemu też łoež f mutkim kruchom njedźelskeho tykanza, kiž bě korczmarka napiekła.

Też Bjedrich njebě zyle spokojny napschečžo žebi žamonu a mučeschče žo powěricź, so je žeo twjerdože pschecže, niż traschi myślička, so Herta a Włodźiměr tule njedźelu popołdnju wotpuczujetaj a so nocže žo j nima trjechicź.

Wón bě požnědał a stupi k wokmu. Schkoda, so njeje wokno do zahrody, je žnějom sanjschenej, a niż na dalscheho won. Nad budźeschče widźał, hacž ludźo někto hižo do grunje du?

Wón bě trochu roshorjeny, ale bě to radosćne sachcze w nim, najebacź wschu žałosć. Najhórsche bě bě minyło. Ssudnika kommišija bě tu pobyła — žwojeho wobsedźenana bě k rowej pschewodźał — jako frótki łubosćiwy žón bě žo žnicžił. —

Skóczi ruzy psched cžoło. Schto móże tola cžinjeć wschu šnjesć! Kaž wjerzejach wichor bě žo to jom nawalił, dołhrjedy kcžźjaseje nałetnjeje kraźnosće žwojeho žiwjenja. Sa někcžto mało hodźinkow bě jemu wschitko zbrało, schtož mějeschče a wón bě tola hischcže žiwy a žamy pohnuthk hrajeschče wokoło jeho hubow. Sžamjeny powětrnik hrajeschče wokoło jeho hubow. Sžamjeny powětrnik, na pał to wumožeńe, na pał to špjerawołej.

Wón ješda žo hyeš podobny kapitanej, kiž wobdźerži žebi nětko, hdyž je wichor dohrowił, žwoje rosbiti.

Njeboża běchu nimo, nětko rěkaschе nawarjeci. Wón dźe njebě wschitko žhubił. Hischcže žhywasche jemu dowěrliwa a jeho stara, luba maćej.

Kajke žhoże, so žmědźeschče nětko na nju myślicź, jo widźeschče winowatosć psched žobu. Wón pchemyślesche. Nětko potajkim pschińdże předowanje. Wječera wjeczor hdyž pschi rowje žwojeho nana stejeschče, běschče so na žmjerć matku wožadu hněwał, so pschischła njebě.

Skoro bě it džakowny! Njebě to jednorakosći and — běschče to zunja khdžbnosći była. Woni wodźachu, tak žałosćnje žwójba cžekpi a so tajka bolosć žane zwle sturje rady njewidźi. Kak zunje tola žaczuwachu cžełe Ale dźensa budże wón k nim rěcžeć. Wón chzyschče jim džakowacź za jich khdžbnosć, chzyschče jim rjec, jo jich srozumić a chzyschče f jednorymi słowami nana

(Pokrać. schpje) **towacź.**

kowasche, wowluchcesi lu 1. winowza, so by so podala do Wittowa w Sdwónicžanskim wokrjesu. Wobydlerjo jara wobžarja wokkwad wobklubowaneje zotry.

S Njechanja. Wobkhadne njesboże sta so hriedu wjeczor wokolo 8 hodź. na statnej drózy mjes Lubijom a Njechanjom. August Junker f Budyschina sajěcže njedaloko prjedawischeje Schwerdtnerez pólneje brózynje na njewobsmužkeny wolazy sapschaj, kiž bórny dom wjesesche. Motorowy kolesaŕ Junker padże a jemu so prawa noha sjama. Na kolešu sady hedźaza knjeni Njeczowa f Budyschina so jenoż f lobka srani a auto ju zobu wsa do Budyschina. Sranjenoho motorowego do Lubijskeje khorownje dowjesechu.

S Lubija. Sstrjedu pschij. so pschi Hindenburgowym wjesce motorske kolešo sjamli. Wobornik Nadizki k temu pschidże a wojeri f pěskom a mžkjami shascha, tak so pschi tej schkodże sadźewasche.

S Czornjeho Khołmza. Pondźelu wotmě so tu sjawne rozsudženje gmejnskich sastupjerjow. Wuradźi so, so ma so pjowny dawk na namjet tudyschich kovcžmarjow pschemjenić. Korczmarjo płacza wot nuška pjowny dawk jako wosomanske pjenjezy hacž do 31. měrza 1931. Hacž do toho czasa so wostaji sdromadna liczba wo 300 hr., kiž ma so do prědka płaczicz w mžnacznych dźělach. Jako nahladnik semrěcseho starscheho Czija wusoli so kubjerjan Pětrik a sa Pětrika jako gmejnski sastupjeŕ Jan Schorzuch. — Do komisije za podpjeratstwo so wuwolichu hk. Jan Mlynk, Jurij Wajsa a Jan Mižnak. Gmejnski pschedsitejičkeŕ wosjewi, so so hrjebje rjedża.

S Kija. 25 létny Artur Jakub f Niederschlema we Sakskej padże w najchej wjby na šmykłej drózy a sajěcže do schjoma. Stama sej nohu a dyrbjachu jeho do Shorjelskeje khorownje dowjesecz.

Se Sslomjenja. Sašy ras poby paduch w kantinje na šwicžowanischću dźělaczerskich turnarjow. Sebra us sebi pakczikow zygarow, zygaretow, schokolady a papjerkowych płaszkow. W šaušnej nozy sajachu na Khocžebuskim dwórnischczu muža, kiž mjesesche pakczik zygarow a zygaretow. We to dźělaczeŕ f Barlina a wusta so paduschstwa w Sslomjenju.

Se Sleho Komorowa. Wukoru pschij. w 1 hodź. so so na Brěskowskej drózy pschi železnitkim pschekhodże wobkhadne njesboże. Motorowy, kiž mjesesche swoju mać swobu na kolešu, shubi moz nad kolešom a padże. Jeho mać pschindże pod kolešo a so kěrko srani. Winu na kolesaŕ, kiž jimaj napschecžo jedże na Uwei stronje drózy.

S Delnich Brußow. Pola ratarja Korke Schwarza paduschi na běrym dnju pobychu. Paduchi f woknom nuts sakse a pschejrjebasche wschi pschilopki a kamory. Rozparči kamor. Paduchi jenoż sa pjenjezami hledżesche a też dosez nadeńdże. Ssamo f kabatowego jaka hrabnu 60 hriwnow.

III. posedźenje načolnikow.

Pschichodnu njedźelu 5. oktobra pop. w 1 hodź. je w Komorowje naše III. posedźenje. Je cyle wažne — (fotografowanje) — a tehodla je kóždeho načolnika a podnačolnika přisłušnosć, so cyle wěste přińdże. Powoldnju w 1 hodź. wuwuczuje so w „Kačej korčmje“ nowe zlětowe prostne a narjadowe wubědźowanje. Do swjedźenskeho čisła našich Sokolskich Listow trjebamy wobraz wšěch načolnikow, tehodla budźemy so w Komorowje fotografować. Pola br. Sewčika zmóje br. Bart narěč: „Wo dźěćaecym zwučowanju“. Program přichodneho pol lěta chcemy dowuradźić: Woslawjenje w Krónje, kurzus, přednoški, zlět. Chcemy wobdźělać hač dotal pola nas cyle njeznatu wěc. Jara khmanu a wažnu — ale cyle tajnu! Přinjesce sebi pjero ako znajmjeńša wołojnik sobu. Malu knižku (přiručku) njech sebi tež kóždy br. načolnik wobstara, zo by sebi po času do njej wšo wažne zapisał a tak rjanu pomoc měł. Wjesełu mysl a dobru wolu njezabudźće. Při wjesołej zabawje pola br. Sewčika sebi hišće wšelake druhe wažnosće dowuradźimy. Kóždeho načolnika a podnačolnika winowatosć je, zo tam přińdże. Zwj. načolnik.

Kak poleci Zeppelin niedźelu?

Po dotalnym wosjewjenju so powětrowa łódź „Hrabja Zeppelin“ njedźelu 5. oktobra rano w 6 hodź. w Friedrichshafenje do powětra puschči. Dopołonja wokolo 10 hodź. ju w Lipšku wočakuja. Nětkle w 12 hodź. Zeppelin Lipšk wopuschči a poleci do Shorjelza. Kotre města a krajiny powětrowa łódź pschelecži, složuje so po wjedrje a tak njeje znate. Popołonju wokolo 3 hodź. ju w Shorjelju wočakuja. Tuž je mózno, so Buoyschin sajo pschelecži. Wokolo 4 hodź. chże powětrowa łódź Shorjelj sajo wopuschčecz a w 10 hodź. do Friedrichshafenje pschijimjesch. Za dobulecjenje ma so płaczicz: S Friedrichshafena do Lipška 240 hr., f Lipška do Shorjelza 200 hr., f Friedrichshafena na Lipšk do Shorjelza 300 hr., se Shorjelza do Friedrichshafena 240 hr. a f Lipška na Shorjelz do Friedrichshafena tež 240 hr.

Pschilecži-li Zeppelin njedźelu 5. oktobra do Shorjelza, pojedu se wschěch kónczin nimo porjadnych tež wosebite cžah. Prěni wožebity cžah wotjedże f Budyschina 7,24, f Kubschiz 7,33, f Pomorz 7,42, f Wujeda 7,50, f Lubija 8,05, do Shorjelza 8,42 hodź. Druhi wožebity cžah f Budyschina 8,52, f Kubschiz 9,01, f Pomorz 9,10, f Wujeda 9,18, f Lubija 9,33, do Shorjelza 10,10 hodź. Treći wožebity cžah f Budyschina 10,41, f Kubschiz 10,50, f Pomorz 10,58, f Wujeda 11,05, f Lubija 11,17, do Shorjelza 11,53 hodź.

Se Shorjelza wotjedże prěni wožebity cžah 19,15, do Lubija 1957, do Wujeda 20,08, do Pomorz 20,14, do Kubschiz 20,22, do Budyschina 22,31 hodź. Druhi wožebity cžah wotjedże se Shorjelza 22,40, do Lubija 23,19 do Wujeda 23,30, do Pomorz 23,37, do Kubschiz 23,45, do Budyschina 23,54 hodź. Nimo tutych wožebitnych cžahow žu hišcže porjadne cžahi k wuzitwanju. Tuž je so železnitke sarjadnistwo dosez postarało, so by železnica wobkhadnemu nawalej frosczena była. Na wšěch cžahach płaczja njedźelske jězdne lisczki. Wožebite cžahi pojedu jenoż, hdyž Zeppelin do Shorjelza pschilecži.

Z Łužicy.

* Se Shorjelza. W njepschitomnosci mandźelskeje sajědnjerki so f pjatnom žurjedu dopołdnja połzajšli sastarankli cžakanja L. se žiwotnim najmilóschim dźěsczom, dwóčletnim hólzom. Hdyž so mandźelska f města nowrócži, namaka wobeju sajědnjerjenoju. Mjes tym so bě hólc morwy, L. hischcže žiwe dychasche. S awtom „Czežwjenoho Kschiža“ jeho do khorownje dowjesechu, hdyž bórzy zemrě. Pschičina žu bysle hospodarske starosce. Nimo mandźelskeje sawostaji L. hischcže tři małoletne dźěcži.

Přilopk.

* **Hubjenje zensury dla žebi žiwjenje wsała.** Wukoru wjeczor w połnóznym dźělu Barlina wohnjowu woboru na Turinskej drózy 10 do jeneho bydlenja sawołachu, hdyž běchu 14létnu schulerku Charlottu Nageleż w kuchinje se phunom sajědnjerjenym namakali. Holza wopytowasche wyschi schulu a běsche jara hubjenu zensuru domoj pschinjesła. To cžekło na dźěcžo skutkowasche a holza běsche zyle poražena. Jako so nan wjeczor f dźěla wrócži, namaka swoje dźěcžo sajědnjerjene. Njeběsche wjazy mózno, jo sožo k žiwjenju wrócžesez.

* **Cžołm w plomjenjach na žiworu Maggiore.** Na žioru Maggiore šapali so pschi wichorje cžołm Milanskeho (Mailandskeho) industrialneho Granellia, kiž je je podpresidentom Milanskich mustrowych wulkowikow. Granelliowy žyn, jedyn bratrowz a mechanikaŕ chzychu so plunjacz wukhowaczź, ale woni so pschi cžémnosczi we wyschkich žolmach satepichu, ani so by so jim pomoz pschinjesez mohła. Dalsche wohoby, kotrez w cžołmje žebjachu, samochu wobeń shischecź a posdźischo so wukhowachu.

* **Rubjezne mordarstwo na filmowej hrajezy.** Cžko młodeje, jeje rjanoscze dla znateje Wienskeje dźiwadźelnizy Marje Pležoweje, kotraž wobjom mežazow w Połodnitschej Ameriz za film dźěcžiche, žołmy na mórski brjóh blisko Ria de Janeira plużnych. Jo pobrachuje pycha. Tohodla žebi myšla, so je so na njej rubjezne mordarstwo skuczko. Marja Pležowa, kotraž f nahladneje Wienskeje žiwobyły potkadża a běsche pjeza wot swojeho muża dźělena žiwa, běsche w Barlinje a Londonje f wulkim wuspěchom wustupowała.

Z wobkhodneho žiwjenja.

Na kopanzowym wubědźowanju mjes Němskej a Wuherskej je so, kaž nam sportiki dom T. Albert na Lawiskich hrjebjach sdźěli, f Hochburg-bólom hrało. To je drje najlepschi dopokaz za pschejhahowazu kajkoseź tuteje znamki, kotruž twschitzy sportarjo rad pschiwónawaja. So by swojim Budyskim sportikim pschecželam něsto ras pokazała, kak tajki ból nastanje, je firma T. Albert bólowebo žedźarja prěnjeje rjadownje pschijimcz dała f Hochburg-dźětarnje. Wot schtwórtka hacž do sobotu won we wulkadnym woknje wot dop. 10 hacž 1 a pop. wot 3 hacž 7 hodź. Hochburgske bóle dźěla. Je tam widżeez najtasze bóla wot koże hacž k hotowennu bólej. Sportiki dom T. Albert je hižom léta dołho f jenicžkej pschedawarnju Hochburg-bólow za nasch wokrjesk. Porutzanmy twschitkim sportarjam, so bychu žebi tuto sajimawe wulstajenje wobhladali.

Nainowše z cyłeho swěta.

— **Schkrowa powěsć wo wjedrje za jutrischu sobotu:** Sso pomrócžuje, wocžopluje, w Jendźelskej khłódno, ale rjenje. W połnóznej Europie syma a samrócženje.

* **(Wóžomnaczełětneho k žmjerczi sažudźili.)** Pschihażny žud w Osnabrücku je 15létneho bidaŕskeho pomocznika Schultu k žmjerczi a k wotrjeknjenju cžežnych prawow na cžas žiwjenja sažudźił. Schulta je 27létnu žłužobnu holzu, f kotrejž bě wobkhadźał, sadasił, dokelž jeho wobkhad njebě bjez ježehkow wostał.

* **W Kottbergskich podkopkach pola Homberga žu so f wubuchom dweju patronow tam dźělazy dźěłaczerjo cžežke zranili. Někotrym so drasta sapali. Schežez dźěłaczerjow dyrbjachu do khorownje dowjesez.**

* **W połnóznych Czechach žu slinkojte deschcze padłe. Nastata wulka woda je wjele schkody naczinita. W lěsnej budże pola Grünthala jedyn puczowaŕ z dyrjenjom błyska žłyschenje słubi. W Schumburgu so jedyn nowotwar swottorha. Hdyž wobydlerjo swoje žiwótstwo khowachu, hacž pod pazu we wodze stejachu. Někotre dróhi so wupusczichu. W Josefstalu-Kamjenizy zyłu wješ powodzi. Schkoda statyhazy wuczinja.**

* **W Groverbergskich podkopkach w Brownhillsu we Jendźelskej žu sse powětrz rosbuchłe. 14 hórnikow je so morito. Někotre cžła žu tak swohidżene, so njeżżu spóznacz.**

* **W Newyorku je so schtyri poschody wyschoka khęża sapyhła, mjes tym so wobydlerjo spachu. Pjecz wožobow bu morjenych a wósom cžežko tranjenych.**

Što to wě?

Wotmołwy na poslednje prasenja:

Stari Egipčenjo swjatočesčachu hnójneho brika, kiž bě jim symbol słónčneho boha. Woni so k njemu modlachu a jemu pomniki postajachu.

Jendźelski kral Jurij Prěni njemóžeše jendźelscy rěčeć. Wón bě rodżeny Němc a bě žiwy z l. 1660 do l. 1727.

Najwjetši tykanc swěta da pruski kral Bjedrich Wilhelm Prěni za swoje wójsko napjec. Tykanc bě 161½ m dołhi. K njemu trjebachu 36 kórcow muki, tunu butry, tunu droždźow a 5000 jejkow.

Naša saksa Łužica přińdże prěni króć pod němsku móc w lěče 963. Tehdy strašny a surowy němski markhrabja Gero so wali na Łužičanow a Milčanow. Haćrunjeż pólski wjerch Mječišław Prěni Serbam na pomoc khwataše, předoby strašny Gero tola Serbow a přinuči pólskeho wjercha kežżorej hołdować. W l. 1963 potajkim změjemy zrudnu rócnicu tysaclětneho wotroćstwa.

Zapósłane.

Na pohnuwanje z wšeteje strony je so nječtó nuzowany čuł, w jenym němskim Budyskim dźenniku wozwieć, zo Lumir z wuwjedżenjom serbskich deskow ničo činić nima, ale zo sym sej k temu wosebity khór zestajał. Wo khórje wžo žaneje rěče być njemóže, hdyž je w Barlinje jenoż dwójny kwartett spěwał. Potom pak k tajkemu wozwjerjenju přičiny bylo njeje, dokelž drje nichtó Lumira podhladneho sčinił njeje, zo je to „zworaŕ“. Dwělnju, zo su wšitcy sobuskutkowacy w Lumirje z tutym wozwjerjenjom přezjeni. Mjez nim su tola někotři, kotřiž su w Barlinje sobuskutkowali. Wozwjenje je so stało, zo so njebychu deski na konto Lumira zapisałe a jeho nahladnosć so někak pomjeńšiła. Wšako je wěsta wosoba na swjedżenju we Wětošowje na naprašowanje dla spěwanja na deski — naprjódcy je tak činiła, kaž by scyła wo tym ničo njewědżała — njerjany rozsud wo nałčinim koncerće sej dowoliła, kiž nocheu posłownje wozwjerjo, a jón do zwiska z Barlinskim spěwanjom stajiła. Zo je khór, zo su solisća tehdom swoju wěc činili, su recenzije w nowinach z dopokazom. Nětčiše wozwjenjenje w němskej nowinje je na mnohich spodźiwneho začišća činiło, też na mnje a druhich Serbow. Hdyž traš so njeje wšitko bjezporočnje hač do najsnadnišeho poradźiło, zaleži to na njeznaću techniskich připrawow a druhich wobstejnosćow. Přichodnje budże hišće lěpje. To jene pak je wěste: **Smy so postarali, zo mamy skónčnje serbske deski, kotrež móža so słyšeć dać.** Tutón postup njemóžetej zawisć a njepopřeće znižić. Wžo njeje wozwjerjeŕ dowidżał, kajke dalše séčhwki to změje. Tutu nuznu wotmołwu — dine ira et odio — dyrbjach dać w mjenje tych, kotřiž su swój čas a swoje mocy k sławje serbskeho mjena woprowali. Nochcych pak do němskeje zjawnosće hić. Jurij Słodeńk.

Swójbne powěsće.

Sślubjenaj: Johanna Zawnikeŕ a Ota Schołta we Nakezach.

Semrěli: Emil Gnauk, wjschi přódawk inspektor w Budyschinje. — Marta Jenczeŕ w Budyschinje. — Miklawsch Zur, wumčinkaŕ w Njebjelczicach, 76 lět. — August Dömmel, prěni kowaŕ na wotp. w Małej Nydeji, 69 lět. — Waldmir Strangfeld, schkleńcaŕ wobhladowaŕ we Wojerezach.

Wosebity dom za serbske mody!

Wulkotne nowosće w kožuchowych počehnjenjach

Poslednje nowosće za rubišća, fale

Tkaniny za spódnje suknje, wobsadki, francy

Alphons Schauseil w Budyšinje

Wobkedźbujće moje 9 wukładnych woknow

Njedźelu wot ½11—12 a wot ½2—6 wotewrjene

Wobkedźbujće moje 9 wukładnych woknow

Wěsće-li

što po zniženju płaćiznow přińdźe? Wěsće-li hač so hdy zaso tajke přijomne nakupowańske możnosće poskićeja, kaž to nětkole pola nas woprawdźe je? Wěmy jenož to jene: nětko po našim zniženju płaćiznow móžeće pola nas tak tunjo nakupować, kaž hišće ženje.

Kožuchowe krawaty wot **8.50 hr.**
Kožuchowe wobsadki wot **1.90 hr.**
Kožuch. kornarje Bubi-forma **7.80 hr.**
we wulkim wubjerku pola firmy

Hugo Lehmann

w Budyšinje na Bohatej hasy 25. Tel. 2234

- Njeźelu 5. oktobra je mój wobkhod wotewrjeny. -

Hobrske dźěłby

zymsk. mantlow a wobłekow

najnowše modele, su runje došle.

Paul Otte

na Zifnej hasy 10

Najwjeršši skład mantlow w měsće

Mužace kłobuki . . wot **4.80 hr.**
Mužace čapki . . . wot **—.95 hr.**
Hólčace čapki w nowočasnych formach a barbach pola firmy

Hugo Lehmann

w Budyšinje na Bohatej hasy 25. Tel. 2234

- Njeźelu 5. oktobra je mój wobkhod wotewrjeny. -

Karpy
ma stajnje na předań
HORNIK w Hornjej Kinje
Telefon 2208

Motorske kola
hotowe k jězdźenju wot **75 hr.**
Hólčace a žonj. kola
wot **35 hr.**
Trj. a nowe posłešća
wot **18 hr.**
Jěchańske a krótke črije, trjeb., we wulkim wubjerku. Drasty mužace wobleki **Seifertec**
składnostne kupje
na Kamjeńtnej hasy 29

Poručam

čornu a bělu kołbasu
II. družinu pł. 0.60
sušeny połć . pł. 1.00
łój . . . . pł. 0.50

Rězniski mišter
Henker
na Zad. Bohatej hasy 11

Syru wołmu
kupje po najwyšších płaćiznach
Otto Osswald
mohajcowa fabrika
na Kamjentnej hasy

Kofej : kakao
kolonialne twory
KURIO
na Lwowskowej hasy 21

Tutu sobotu a niedźelu wotewrjene

poručam w jara wulkim wubjerku cyle nowočasne wobleki, wobleki za pacholow a hólcow, najlěpše krute njepřemokawe jaki (imprägnérowane), jara dobre zymske sportske jupy, dobre dźěłanske zymske jupy, krute manchestrske kholowy, najlěpše krute kholowy z kožaneho płata, tkaninowe kholowy, kholowy za pacholow a hólcow, wołmjane štrykowane jaki, kosmičkate mantle, čorne suknjowe paletoty, cyle nowočasna mužace mantle atd. — 20% zniżene płaćizny

Woldemar Menger w Budyšinje

na Serbskich hrjebjach 6 (napřeco rjemjeslniskej šule)

Po wjačětnym dźěle na universitnych klinikach w Heidelberku a Würzburku, na žónskej klinicy w Barlinje, w měšćanskej khorowni w Budyšinje a w Janskich kupjelach w Smječkecach sym

praksu knjeza dr. Rachele

w Pančicach

přewzała. Zastupuju jeho tež w kasynej praksy

Dr. med. Hańža Kubašec

1. oktobra 1930. W Pančicach čo. 2. Tel. 239

Železniske zwiski

na

Zeppelinowym dnju

w Zhorjelcu 5. oktobra 1930

7[14]	7[24]	8[02]	10[21]	10[42]	10[51]	wot Budyšina do	20[21]	20[49]	21[38]	22[4]	23[0]
8[32]	8[42]	10[10]	11[56]	11[53]	12[03]	do Zhorjelca wot	19[55]	19[45]	20[54]	21[13]	22[2]
		D-čah							D-čah		

Čahi zastanja na wšěch stacijach.
Płaća normalne jězdne kharki a njedźelske jězdne kharki.
* = čahi wupadnu, jeli Zeppelin njepřińdźe.

Lubosć namka hłosy.

Srjedu, 8. X. 1930 z dypkom 1/8 hodź. w Budyskej „Krónje"

Koncert serbsk. spěwneje kupki Lumir

k lěpšemu kulturneje wěcy

Khóry, solowe a dwojospěwy, klawěrne přednoški, melodramy, rhytm. reje
Sobuskutkuja: Dora Frajšlagec, Elfrida Nojhawzec, Hanka Rychtarjec
Katka Krawcec, Rut Krawcec, Hanka Srejderjec, Pawoł Jenka, Arnošt Raš
a Emil Slamař. Dirigent: Bjarnat Krawc

Zastupne lisćiki za 1.50 a 1.00 hr. w Smolorjec knihićišćefni, w hudźbnym domje A. Förstera (Kěžorska dróha) a J. Gudera (Seminarska hasa)

Müllerec konditarnja

na Póstowym naměsće

kotruž Serbja rad wopytuja
poruča najlěpše pječwa we wulkim wubjerku.

Rozesłanje nanajspušćomniše.

Wšitke picowadła

Žitny dom w Kamjencu
wotnožka w Pančicach

Meble

prawe a molowane pola
Büttnera
na Kralowskim walu 3
Zane klamy!

Też Wy

móžeće sebi wužitnje za zymu drasćiš, dokelž pola mje za tuni pjenjez najl. twory namakaće

Mantle	wot	**29.—**	haj	**98.—**
Wobleki	„	**20.—**	„	**99.—**
Njepřemokawe jaki	„	**9.—**	„	**98.—**
z podšićom a bjez njeho				
Jupy, čople podšite	wot	**11.—**	„	**37.—**
Kholowy	„	**2.75**	„	**20.—**

Spódnje kholowy, zwjeršne košle, samowjazaki, kłobuki, čapki atd we wulkim wubjerku stajnje tunjo pola firmy

Hugo Pachaly w Budyšinje
Před Suleńskimi wrotami 1

Česćeni wotběrarjo dostanjeja twory tež na wotpłaćowanje bjez nětražka.

Wosebite dny

Tunje serije 0.50 1.00 1.50

Też Wy

móžeće sebi na mojich **wuwzaćnych dnjach za mało pjenjez** něšto woprawdźe dobre popřeć. Moju zamožnitosć hižo znajeće, ale tohodla poskićam tónkróć zaso něšto **wurjadne**

Wobhladajće sebi serijowe zestajenje w mojich wukładnych woknach

Dobre kwalitosće po lud. płaćiznach

Tuta zasada žada sebi woprawdźitu zamožnitosć předewzaća, kotrež ma wokoło 250 přistajenych a je wuhotowane z najnowšimi mašinami. W mojich fabrikskich předawarnjach so jenož z rukowanjom twory čerstwe z fabriki po woprawdźe nizkich płaćiznach předawaja! — — Prošu wopytajće mje a přeswědčće so sami! Namakaće pola mje wšo štož sebi přejeće: Dary po wšěch płaćiznach
Paleny kofej, stajnje čerstwy 1/4 punta wot 65 pj., čaj atd.

Schokolad. fabrika Wilhelm Jentsch

Fabrikska předawarnja w Budyšinje na Seminařsk. h. 8

Najrjeńše mantle
Najrjeńše wobleki
Najrjeńše wołm. a židź. tkaniny

Najnišše płaćizny
Wulkoměšćanski wubjerk
jenož pola firmy

Alphons Schauseil

Wobkedźbujće moje 9 wukładnych woknow
Njedźelu wot 1/2 11—12 a wot 1/2 2—6 hodź. wotewrjene

přiloha k čsl. 231

SERBSKE NOWINY

Pjatk, 3. oktobra 1930

Misionski swjedźeń w Barće.

Swjedźenu njedźelu zwjazkowe serbske pobocne misionske towarstwo, kotremuž wschitke serbske wosady we sewjerej Łužicy pschisłuschcheja, pola naß misijonski swjedźeń. Jako hobotu so dotschakli liczeche, je tak někotry sdźerjeł swjatcho misijonstwa je starosczemi na mnohe hladał, ale tajke starosczе běchu njetrjebawsche. Bóh wobradźi nam njedźelu najrjeńschi nasymski dźeń, ß jasnscho njebja swěczeschе Boże słónco. Dopołdnja bě Boża służba za dźěći. Farař Konił ß Kettig, kiž je pschez 7 lět w Ugandźe w rasischej Afryzy jako misijonar dźěłał, powědasche ße swojeho nasshonjenja tak sasimawje, zo njemóžachu so dźěći, kiž běchu w bohatej liczoje bo słuschale, nawoschluchacz. Pop. w 2 hodź. běsche serbska swjedźenska Boża służba. Farař Mjetwa-Bukeczański předowasche na salożku Sandnikow 5, 31 a basche nutrnej wosłaże *wotmołwjenje na prašcheni 1. cżesoła a 2. tak* mamy misijonstwje so wěnowacz. W 4 hodź. sapocza so němska Boża służba; na njej předowasche k. farař Konik-Kelliczański wo Jan. 4, 35—37 a pschiwoła kemscherjam 1) pohladajcże do pola swj. misijonstwa; wone so běli k žnjam; 2) dźicże won na pole swj. misijonstwa k žnjowemu dźelu; 3) wótcże, wy smějcże žnjowe wjesele. Na woběmaj Bożimaj służbomaj spěwasche zyrkwinski chór arija: „Cżesch budź a thwalba“ wot Ringe, a *pośawnistoje piskachu: „Halleluja“ wot Händela*, pod wutkojnym wodźenjom knjeza kantora Běmarja jara rjenje. Wotkatnu Bożu służbu wobstarachu na serbskim: swjedźeński předar a wosadny duchowny, na němskim: farař Wjesař-Godźiński a swjedźeński předar. Runjeż so njewočakk, njedźelu běchu słyschacy, Bohu budź skorżeno, też w naschich dobrych serbskich wosadach pschez wile rosschěri, běsche wopyt Božich służbow spokojacy a wunosch sběrkow běsche dźiwajo na nětcżischе trudne hospodarske wobstejnosce, swjeż-łazy. Sběrka za misijonstwo njes pohanam wunjeży na serbskej 110 hr., na němskej Boskej służbje 98 hr., k tomu hischcże dar w Malescheczach pschi poswjeczenju noweje farry sběrany 10 hr., to je hromadże 208 hriwnow. Bóh žohnuj tymjo, kotreż staj swjedźenskaj předarjej do naschich wutrobow rosżywałoj, a pschispoł luboscż k swjatenu misijonstwu pola naß; wón žohnuj darý k słożu pohanow!

Cyrkwinske powěsce.

16. njedźelu po swj. Trojicy, 5. winowca 1930.

Z Budyšina.

W Michalskej cyrkwi rano ½8 hodź. serbske *Boże wotkazanje*, ½9 hodź. serbska a w 10 hodź. němska Boża służba (farař Tyšer).

Krajnocyrkwinske zjednoćeństwo w Budyšinje při Pólnym hrodźiku 6.

Njedźelu dop. ½11 hodź. zwjazk dźěći. Wječor ½8 hodź. žnjowy dźakny swjedźeń ze swětłowobrazami. Thema: „Naš wšědny khlěb.“

Wutoru popołdnju w 4 hodź. bibliska nutrnosć za žony; wječor we 8 hodź. zhromadźizna Běłeho kříża za młodźencow (k. Sachsa).

Stwórtk wječor we 8 hodź. bibliska nutrnosć (zjedn. wothladař Petzold z Kamjenca).

Sobra Emma změje biblisku nutrnosć njedźelu pop. w 3 hodź. w Kumwaldźe a wutoru w Budyšinje.

Zjednoćeństwowy wothladař Zimmermann ma biblisku nutrnosć stwórtk w Kamjencu a pjatk w Hornjej Hórcy.

Zjednoćeństwowy wothladař Křižan změje biblisku nutrnosć njedźelu pop. w Běłej Horje a wječor na Židowje čo. 146, stwórtk w Bukecach a pjatk w Dubrawcy.

Z Barta.

Rano ½8 hodź. serbska spowědź, dop. ½9 h. serbska a w 10 hodź. němska Boża służba. — Pjatk wječor we 8 hodź. bibliska nutrnosć we Dubrawcy; k. zhrom. wothl. Křižan.

Z Budestec.

Rano w 7 hodź. změje farař Bójc serbsku spowědź, we 8 hodź. serbske a dop. ¼10 hodź. fařski vikar Hänichen němske předowanje.

Póndźelu — kermušu — změje farař Bójc rano we 8 hodź. němske a dop. ¼10 hodź. serbske předowanje. Na wobymaj dnjomaj zbórka za našu cyrkej.

Srjedu wječor we 8 hodź. bibliska nutrnosć tow. křesć. młodźencow.

Stwórtk wječor we 8 hodź. *zhromadźizna tow.* młodych holcow.

Z Budyšinka.

Dop. w 9 hodź. so serbske předowanje čita.

Z Bukec.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, dop. ½9 h. serbske a w 10 hodź. němske kemšenje.

Zemrěli: Hana Christ. Felfina rodź. Bibasec, wobydlerka w Pomorcach, 79 l. 7 m. 11 dnjow stara. — Ida Margareta Hauptmannsgruberec, njemandź. dźowčička we Bukecach, 3 m. 16 dnjow stara. — Handrij Mróz, hejtman na w. w Drožđiju, pokhowany w Bukecach, 86 l. 7 m. 12 dn. stary.

Hwězdne njebjo w oktobru.

Kartka je wobličena po 1., 15. a 31. oktobru. Hwězdne wobrazy woznamjenuja dypkate čarki a su čisłowane. Pismiki su přikrótšeńki mjenow jasnych hwězdow. Kóždy druhi dźeń je naspomnjeny, hdźe měsačk steji, šip pokazuje jeho čaru.

1. Mały mjedwjedź P = połnócna abo polarna hwězda. 2. Wulki mjedwjedź. 3. Zmij. 4. Bootes A = Arktur. 5. Króna. 6. Herkules. 7. Waryto, W = Wega. 8. Cepheus. 9. Kołp, D = Deneb. 10. Cassiopeja. 11. Andromeda. 12. Perseus. 13. Boran. 14. Wóznik. C = Capella. 15. Byk. A. Adelboran Pl = Plejady. 16. Wjelryba. M = Mira. 28. Nošeř hadow. 30. Worjol. A = Atair. 32. Pegasus. M = Markab. 3=. Kozoł. 35. Wódny muž. Z = Zenit. 36. Połodniša ryba. Měsačk je k widźenju 1. hač 13. a 27. hač 31. Khodźaca hwězda: Saturn, Uranus.

Z Hodźija.

Boża służba so wo poł hodźiny pozdźišo započnje. Farař Wjezař změje rano ½8 hodź. němsku spowědź, dop. ½9 hodź. němske a w 10 h. serbske kemšenje. Zběrka za evang. zwjazk.

Z Hrodźišča.

Rano ½8 hodź. němski hamt, dop. ½9 h. němska a w 10 hodź. serbska Boża służba. Zběrka za evang. zwjazk. Přip. ½12 h. dźěćikemšenje.

Z Hućina.

Rano we 8 hodź. němska, ½10 hodź. serbska Boża służba. Kolekta za evangelski zwjazk.

Z Khwaćic.

Rano ½8 hodź. němska spowědź, dop. ½9 hodź němske a w 10 hodź. serbske kemšenje.

Z Kotec.

Dopołdnja w 9 hodź. serbske kemšenje.

Z Klukša.

Rano we 8 hodź. němska spowědź z Božim wotkazanjom, dop. w 9 hodź. němske a ¼11 hodź. *serbske kemšenje.* Zběrka za evang. zwjazk.

Z Łaza.

Žnjowy dźakny swjedźeń. Dop. w 9 h. serbska a ¼11 hodź. němska Boża służba. Zběrka za najnuzniše potrěbnosće w cyrkwi.

Z Łupoje.

Dop. w 9 hodź. němska a ¼11 hodź. serbska Boża służba, po njej dźěćikemšenje. — Zběrka za evang. zwjazk.

Z Małešec.

Rano ½8 hodź. serbska spowědź, dop. ½9 h. serbske a w 10 hodź. němske kemšenje.

Z Minakała.

Rano we 8 hodź. so serbske předowanje čita.

Z Nosačic.

Dopołdnja ½9 hodź. serbska Boża służba a w 10 hodź. němska.

Z Njeswačidła.

Rano we 8 hodź. němska spowědź, dop. w 9 h. němske a ¼11 hodź. serbske kemšenje. (Zapokazanje noweho knjeza kantora.) Zběrka za evangzwjazk.

Pokhowana bu Lena Gustla zwud. Nowakowa rodź. Skopec, rycerkubleŕka, wumjenkarka na Horje, 68 l. 7 m. 17 dn. stara.

Z Poršic.

Rano we 8 hodź. budźe serbska spowědź, dop. we 9 hodź. serbske a ¾11 hodź. němske kemšenje (knjez farař Kapleř z Budyšina). Zběrka za evangelski zwjazk. Dźěćikemšenje w Poršicach ½10 hodź. za mjeńše, ½2 hodź. za wjetše dźěći. ½8 hodź. tow. młodych holcow pola wosadneje sotry.

Z Rakec.

Rano ½9 hodź. němska spowědź, dop. w 9 h. němske kemšenje, ¼11 hodź. serbska Boża służba, pop. w 2 hodź. němski nóšpor. Zběrka za łužiski *skutk lubosće.* — *Póndźelu* we 8 hodź. *pi*skanje na wěži a rańša nutrnosć.

Z Rychwałda.

Dop. w 9 hodź. serbske a ¼11 hodź. němske kemšenje.

Ze Slepoho.

Rano we 8 hodź. serbska *spowědź a Boże wotkazanje*, ½10 hodź. serbska Boża służba a w 11 hodź. němska Boża służba. (Žnjowy dźakny swjedźeń). — Zběr-

Bliđo, za kotrymž je so prěnje připowědźenje wójnje we swětowej wójnje podpisało.

W kupjelach Ischl, w póńdźenju 1930.

„— — — a ja tutym bliđom podpisa kějor Franz Józef psched schěšnaćze Ltami pschipowědźenje wójny Serbiji kaž też powołanje „Mojim ludam,“ cżehnjy młody wjednik a połoži ruku na selenu pijawzowu podłožku macheho, jednoreho, brunowočoleneho pišańskeho bliđa. Wu cżasu w njewulkej, jednorje meblowanej jstwi a jenož pinkanje: „Dźiw, dźiw, dźiw, ty sy moju dźowczičzku bił!“ Klinczeše ß hobrstich wjerschkow schtomowiny.

My žnuj w *dźělanišej jstwi kějora Franza Józefa we* kějorowej villi w Ischlu. Po trawnikach parka a jeho mózarbych schtwonow rosshladuje so wócżko hač tam k jednym wyschinam, najlubschim pschestrěnjam hornjeje staroho kějora, ale pschego sobu swohladnjemy na proste bliđo, kiž je nad wobudmi ludow rosshudźiło. Hdy by jeho wobhladowacz dźenża sabo pschischoł, wón by je runje tajke nadeschoł, kaž běsche je psched 16 Ltami wopuschcził: běle porzelinowe pišadło ß trofku, kajkuž je stary knjes cżasu žiwjenja wužiwał: kóżde rano wurěża komorny służownik nowu, a hnadź tři w běrem pišadle też ta damšina, ß kotrejž bu hnadź najwažnischa lisczina tehole lětotoka podpisana. Mała porzelinowa spódnja schalka ß cżornym postawadłom a ß rohowej łżicżu stoji pódła — też tute pschihoduczenja bě kějor wobkhował —, nóž sa papjeru, lampa na pišańske bliđo, mały marmelowy relief njesnožowneje kěžotki Hilżbjety, Franza Józefoweje mandźelskeje, na sceńe w kucże postawa wumělstwa horliweha bayerskeho krala Ludwika, psched bliđom na malem pschestrěnju prosty plecżeny stoł ß wobłożenjom a pschipódła dźerżi mały wutrkany mjedwjedź papjerowy kosch. We tajsele prostoce bźělasche najwuschischi sastojnik rakuskowuherskeje biwumonarchije, bjes telefona, kiž soatwa hižo słuschca do wuhotowanja kožbeje pišarnje.

Dyrbjał-li ßo potom cżłowjek dźiwacz nad jednorosczu pódlanskeje lěhańskeje jstwy! Njerumnschše, brunowobarbjene żelezne łożo, kiž je ß tutym pschikrywom sawodźete, na nóżnem bliđu swjecżarko sa njenahladnym wobblukom sajschkleńżowane, kaž możesch je wschěch klamach kupicz, jednore bliđo ß běłym porzelinowym wumywadłom — też njechasche kějor cżecżaceje wody — a pschipódła runje tajke toiletowe bliđo, sa kotrymž ßo staru knjes psched trochu wjetschim hač dźiń schpithelom ßam brodu truhasche. Też je selenym ßomotom wobcżehnjene klakadło, kiž pokasuje hischcże wocżischcże łopczko, *pschi kotremž* kějor kleczesche a słowa sawola: „Mi njeje ßo niczo salutowało“ (Mir ist nichts erspart geblieben), hdyž bě powěsczł wo samorodowanju kžorki dóstał, stoji dźenża hischcże w tutej jstwi.

Jenoż jara mało městnow bywa w rjanej Rakuskej, na kotrejž je pschiroda w tajkej bohatej mérje poniscż žiwotnych darow wuhpała, kaž je to pola Ischla. My możemy tohodla radoscż młodeho kějora srozumicz, hdyž macż jeho prěni krótcż do tuteho hrodźiła pschiwjebże. Schěšćdźesaczaċ Lt dołho je wón kóżde Lěto ßem pschithadżał, ßo by ßa na hońtwje wocżerstwił. Po prawom njeje Ischl hrób kaž trasch je to Schönbrunn, ale wulka, pohódnje pschiprawjena hajnikownja, kotrejež najhlownischa wosdoba — nimo brohotnych wobrazow — wobsteji w tyßazorych hońtwinskich znamjenjach dobycża. Wschо, schtož je kějor w běhu nimale ßydomdźesaczich Lt ßiwojeho kněżenja dźiwinhy kajkežkuli drużiny koßmaczkow a pjerjinu potřěbał, — ß *wuwlačzom prěnjeho kamjenka*, kiž thowa ßo we Wienje — je w rohżinach abo wutrkane w Ischlowskej villi ßwoje městno namalało a debi sczěnj w salach a khódbach; kamjenkowe rózki a jelenjaze rohżina, mjedwjedźaze hłowy ß Ruskeje a cżorna dźiwina ß Wuherskeje, bżiwje łóczki, lischki, ptaczki wschelkich drużin, mjes nimi też jedyn, kotrejož je kějor na kronje egiptowskeje puschinh satřělił, hdyż bě k poßwjeczenju Suczańskeho kanała puczował, a wutrkana w sali dwajatyßaczna skalna koja (kamjeń), luboßne, dwělčine świerżatko.

Schěßnaczе Lt je była kějorowa villa sawrjena. Jenoż někotři sastojnizy ßo wo nju starachu a wudżerżowachu ju w taßim stawje, w kaßimż bě ju jeje prjedawschi wobßedżeć wopuschcził. Někotřichi knjes, *arzmyßlowda* Salvator je dowolił, w tutom Lěcże ßebi ju k prěnjemu a trasch też k poßlednjemu rasej wobhladacz a to k wopomnjeczu stołětneje rócżizy kějora Franza Józefowych narodninow. Schtomowinja pak běsche hižo psched nęschto Ltami sjawnoscżi pschistupna.

S cżichim pleskotom mjeta mały wodomjet pschez ßrjedźnym twarjenjom ßwoje promjenja wody do pónoże ß marmelom wobhładżeneje, a pschipódła na trawniku wußběhuje ßo ßpodźiwna ßhupina ß mjeđe: hajiśi ß dwěmaj ßbomaj, kiž ßa rosshladuju ruku psched wocżomaj dźerżi, cżaka-li wón na ßawolanje ßwojeho knjeza k cżłej a wjeßołej hońtwje? —

Sswět je mjes tym k Rakezam sajěł a Rakuskeho kějorstwa wjazy njeje; tule pak, w dźělanišej jstwi kějora Franza Józefa, je wschitko hischcże tajke wostało, kaž bywasche ta psched schěšćdźesaczaċ Ltami.

ka za wotpomhanje najnuzniših potrjebnosćow wosebje w krajinach rozprószenja. —

Zwěrowani: Wilhelm Karl Starus na Wórlicach a Madlena Lejnik-Habrinkoc z Dźěwina. — Gustav Friedrich Mettke w Ćisoji a Madlena Krawcec z Dźěwina. — Wilhelm Lissina w Rownem a Hana Jandoc z Trjebina.

Zemrěći: Khristian Hejnca we Rownem, stary 32 l., 11 m. a 29 dnjow. — Hans Willy, mandź. synk Mateja Maruša w Milorazu, 14 dnjow stary. — Hana, Jurja Kruparja w Milorazu mandź., rodź. Brankec, stara 61 l., 8 m. 26 dnjow stary.

Z Wósporka.

Dop. w 9 hodź. prědowanje, ½11 hodź. kemšenje dźěći.

Sokołstwo, šport a hry.

Swětowy mištr Nurmi podležał.

W Kölnje běchu srjedu wulke běhańske wubědźowanja před 15 000 přihladowarjemi. Z dešćom přemačane běhaniśco běše trochu njepřihódne. Nurmi běše w poslednim času wjele běhał a njemóžeše wjacy swojich konkurrentow při běhanju přez 4 jendźelske mile (6437 metrow) zbić. Prěni bu Beddari z 19 : 21,3, Petri běše šesty a Nurmi sedmy z 20 : 03,5 a wosta pod swojim swětowym rekordom (19 : 15,6).

Při 1000metrowskim běhu Francowza Ladoumége běžeć njesmědźeše. Z dobyćerjom bu tehodla Němc Peltzer z 2 : 30.

Towaršstwowski powěstnik.

Haslow. Jednota Sokoł w Haslowje wuhotuje njedźelu 12. oktobra 1930 pola Měrćinkec w Haslowje swój 2. załoženski swjedźeń wobstejacy ze zwučowanja, dźiwadłom a po tym wjesoła serbska rejka. Wšě sokołske jednoty kaž też wšitcy Serbja z blizka a daloka su na njón wutrobnje přeprošeni. Započatk wječor z dypkom w 7 hodź. Předsydstwo.

Jasenca. Katolska Bjesada wotměje njedźelu 5. winowca swójbnu zhromadźiznu ze swětłowobrazami, też žony maja přistup. Započatk w 5 hodź. Wo bohate wobdźělenje prosy předsydstwo.

Mnoho ważnych wuradźenjow. Kóždy br. načolnik dyrbi cyle wěsće přińć. Zwj. načolnik.

Delni Wujezd. Jednota Sokoł ma sobotu 4. oktobra měsačnu zhromadźiznu. Kóždy akt. a pasiv. bratr ma přitomny być. Starosta.

Ł. S. S. Z. Zwučowanje dźěćacych načolnikow je přichodnu njedźelu 5. X. dop. w 10 hodź. w Komorowje w Kačej korćmje. Nowe zlětowe prostne so wuča.

Łuž.-Serbski Sokolski Zwjazk. Předsydstwo ma přichodnu sobotu 4. X. wječor we 8 hodź. w Serbskej kofejowni ważne posedźenje. Starosta.

Ralbicy. „Lilija" spěwa pjatk 3. oktobra hnydom po nyšporje wječor ½9 hodź. pola Brězanec. Prajće hnydom jedyn druhemu, zo wšitcy přińdu.

Předsyda.

Radwoł. Jednota Sokoł zwučuje pjatk. Po zwučowanju je měsačna zhromadźizna. Wšitkich z dypkom wočakuje starosta.

Serbscy studenća — dźiwadłohrajerjo maja sobotu 4. t. m. popołdnju w 4 hodź. w Pančicach nuznu pruhu za předstajenje 12. oktobra. Hł. starši.

Serbski Ratarski Dorost za Radwoł a wokolinu ma přichodnu njedźelu pop. w 4 hodź. ważnu krótku zhromadźiznu pola Kralec. Wšěch přeprošuje předsydstwo.

III. posedźenje načolnikow budźe njedźelu 5. oktobra popoldnju w 1 hodźin w Komorowje pola Rakec. *Najprjedy so w „Kačej korćmje" nowe zlětowe* prostne a narjadowe wubědźowanja wuča, potom so fotografujemy za „Sokolske Listy". We Komorowje pola br. Šewčika změje br. Bart naréč: „Wo dźěćacym zwučowanju". K třećemu přińdu

Hłowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smolerj w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Brězynoy. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje.

Hospodarski rozhlad.

Pjatk 3. oktobra 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,1955	100 pólsk. złotych	47,30
1 jendźelski punt	20,383	100 českosł. krónow	12,448
100 šwajc. frankow	81,42	100 franc. frankow	16,46

Barlinska bursa pokazowasche wječera dale pschećelne mjerwoće pschi pospěchowanych kursach. Program kupjerstwa, so chże k rostej wolu lutowacź a se hłubych ramjenow pschećeśeše dawki wpacź, namaka powschitkowne pschihłoßowanje. Też na wikach i dołhnymi a rentowymi liśćinami bě strukcenje spóznacź.

Na produktowe wiki tu chwilu pschewjele žita njepschiwožuja. Sa nim so też pschešmylnje njezwalcheja. W hotowym fornje a też w termijowym wikowanju so placźišny pschenźy pospěchny. Druhe družiny žita w hotowym fornje žaneho pschemenjenja njeśahowachu. We termijowym wikowanju so placźišny rožki a wowša trochu wotdrjebichu. Wječera placźesche zentnać

w Barlinje:

pschenźy 11,20—11,20 hr., rožki 7,45 hacź 7,50 hr., nasymšteho jećmjenja 8,55 hacź 9,20 hr., nalětnjeho 9,85—11,00 hr, wowša 7,35—7,90 hr.,

w termijowym wikowanju:

za oktober: pschenźy 12,07½ hr., rožki 8,10 hr., wowša 7,35 hr.,

za dezember: pschenźy 12,67½ hr., rožki 8,97½—8,92½ hr., wowša 8,12½ hr.,

za měrc: pschenźy 13,50 hr., rožki 9,75 hacź 9,67½ hr., wowša 8,82½ hr.

Schtwórtk w Kamjenzu.

Sydrohy kal 10—45 pj., jendźa loboda 10—15 pj., cźežwjeny kal 6—10 pj., běły kal 4—6 pj., morchej 10 hacź 15 pj., seleri 10—30 pj., žołtej 8—10 pj., běrny nowe punt 3—4 pj., butra 1,60—1,70 hr., pruńšnjo 45 hacź 50 pj., kruschwy 25 pj., prawaki 50 pj., kurjatka 40 pj., cźežwjene kołaši 35 pj. Prošata 16—24 hr., běhaki 60 hr., hušy 1—1,10 hr.

Wiki sajdźeny schtwórtk w Lubiju.

Butra 80—90 pj., jeja 13—14 pj., twaroh 25 pj., lany wolij 1,80 hr., cźežwjeny kal 6—10 pj., běły kal 4—6 pj., zbła 6—10 pj., morchej 10—15 pj., jendźa loboda 10—15 pj., kołrabi 5—15 pj., rjetkej 5—15 pj., krěn 50—80 pj., žołtej keŕcźt 8—10 pj., nowe běrny punt 3—4 pj., pruńšnjo 50—60 pj., jabłuka 10—40 pj., kruschwy 10—40 pj., bosanki 20 pj., hušy 1,10—1,20 hr., kaćki 1,10—1,20 hr.

Wiki sajdźeny schtwórtk w Halschtrowje.

Pschenźa stara 11,00—11,25 hr., nowa rožka 7,30 hacź 7,50 hr., nalětni jećmjeń 9,25—10,00 hr., wowš nowy 7,00—7,50 hr., běrny nowe zent. 2,00—2,75 hr., zentnaŕ žyna 2,25—2,75 hr., žłomy k pizowanju 1,20 hr., k błanju 1,00 hr., woklepje 2,50 hr. Butra 80—90 pj., jeja 12—13 pj. Prošata 18—24 hr., běhaki 40 hacź 60 hr., hušy 1,00—1,10 hr.

Słóne wiki schtwórtk w Barlinje.

(Magerviehhof Friedrichsfelde).

Na pschedań běchu 354 dejnych kruwow, 16 prósdnikow, 4 byki a 136 cźelatow. Wone płacźachu:

Dójne a wysokošuncźelne kruwy	290—440 hr.
Wysokošuncźelne jałowy	270—420 hr.

Wiki schtwórtk w Khorźebušu.

Mjaso howjaze 1—1,40 hr., cźelaze 1,20—1,30 hr., kopjaze 1,30—1,40 hr., šwinjaze 1,20—1,50 hr., jeja 13 pj., butra 1,60 hr., twaroh 30 pj., lany wolij 1,50 hr., hołbje 0,50—1 hr., kury 2—4 hr., kapony 1,80 hr. hacź 3,50 hr., hušy punt 1,20—1,50 hr., kołrabi 25 pj., nowe běrny zentnaŕ 2,50—3,00 hr., schcźuki 1,50 hr., karpy 1,10 hr., liny 1,70 hr., prawaki 60—70 pj., fu*cźatka 40—45 pj.*, kołaši sućre 25 pj., cźežwjene 30 pj., pruńšnjo 70 pj., kruschwy 15—45 pj., žołtki 20—40 pj.

Šwinjaze wiki wječera schtwórtk w Khorźebušu.

Pschiwjesli běchu 1553 prošatow a 235 běhakow. Wone płacźachu

prošata:

małe	10—14 pj.
śrjenje	14—18 hr.
wulke	18—22 hr.

běhaki:

małe	22—40 hr.
śrjenje	40—65 hr.
wulke	65—85 hr.

Wiki klazachu.

Pschisłate:

Holzu do domu, Michałkej pjekarnja w Semjicach

„ Konopka w Turjom pola Klěnicheho.

„ farar Eberhard w Hródku.

Sepjeru kotraž móže warić k 15. oktobrej do Bu... Jurjowa dróha 17.

Na pschedań:

Běhaki w Pśitezach 37.

Krowa mloda, wysokošuncźelna w Semjicźanach 3.

Sćinjizu na pschejhladowanje:

Sobotu 4. oktobra 1930

w Bisłopizach na šmonišwje, dop. w 10 hod. *kajkadakaše wóz, wšelake mebje, 3 mótr. tr.* wobleki, wulka dźěła žonjazych nohajow.

Konkurjowe powołanje.

W konkursu nad samoženjom semjerego pschewoła Arnolda w Tśjoch Gwózdach je šulu dalšu na jutrjedu 29. oktobra 1930 dop. w 11 hodź. do schina na šudnišwo, šišwa 141, šwołak.

Produktowe wiki w Barlinje dźenja dop. ¾11 Wiki žu kaž hacź dotal, placźišny rjetkje strukcźene. Dop. ¾12 hodź.: Kaž psched hodźinu. Dowos ny a wobrot mały.

Placźizny na Barlinskich prowizijowych ...

Žito a wolijowe symjo po tunach abo 1000 kg, nowa ...

Placźizny po złotej hriwnje.

	2./10.	1./10.		2./10.	
Pšenica	22-22,4	22-22,4	lany	17	
rožka	149-150	149-150	wolej	30-32,5	
naz. jećmjeń	—	—	pódne tuniny	—	
nal. jećmjeń	197-220	97-220	bołte tuniny	—	
wows	147-158	47-158	coradella	—	
kukurica	—	—	raps wosnjk	9-10	
pšenjo muka	26,4-27	26,4-27	lany wosnjk	16-16,7	
rožna muka	22-23,5	22-23,5	wosn. melasa	—	
pj. wotruby	7-7,5	7-7,5	h rni. krmšk	—	
rožne „	7-7,25	7-7,25	syno, 50 kg	10-12	
raps „	—	—	rožna słoma	7-8	
hróch. Viktor.	30-34,00	30-34,00	ječ. „	6-7	
lane symjo	—	—	wowsna „	6-7	
pjeluški	20-21,0	20-21	pšena „	6-7	

Płaćizny rěznego skotu na Drjedźanskich skótnych wikach.

2 oktobra.

1 wol., 3 byk., 3 jałowje, 3 kruw. 538 šć.
129 wowc. 410 swinj.

Płaćizny za

ćelata: 1. 80—84; 2. 74—78, 3. 65—72

swinje: (přez 300 pt.) 56—57. 2. (240—3...

3. (200—240) 58—59, 4. (160—200) 55—...

Wiene płaćizny srjedu 2. X	Wšo po złotej hriwnje	w Kamjenzu za 1 centn.
Pšenca	11,00—11,25	10,...
Rožka	7,30—7,50	7,...
Ječmjeń (nalět.)	9,00—10,00	9,...
Wows	7,00—7,50	7,...
Syno	2,25—2,75	2,...
Słoma z maš. młóc.	1,20	1,...
Słoma k zastanju	1,00	
Słoma z ruku młóćena	—	
Běrny pola ratarja	2,20	1,...
„ hać na železnicu	2,75	
Butra	1,60—1,70	0,...
Jeja	0,12	0,...
Pšenične wotruby	5,00—5,25	5,...
Rožne wotruby	5,00—5,75	5,...
Pšenična muka	27,00	19,...
Rožna muka	13,25—13,50	12,...
Prosata, wulke	16,00—24,00	
„ „ srjenje	—	—
„ „ małe		

Poručam

najlěpše howjaze, ćelace a swinjace mjaso wot 90 pj. sušeny pódź 1.00 hr. najl. čisty tudomny swinjacy tuk 90 pj.

Jatrowu a dobru kołbasu (Blutwurst) 80 pj.

Eugen Petrich

rězniski mistr

na Kotolskej hasy p. Elnape

Eleg. muž. a hólćace wobleki, njepřem. jaki

też druhu drastu

poručuje tunjo

Jurij Wawrik

w Pančicach

Zniženje płaćiznow

Bardiny tuńšo

Prync. suknje a košle l.— hr. Běhaki do jstwy mtr l.— hr. Tkaniny a płachty za sofy

IDA ERLER w Budyšinje

Rólźk Zwonk. Lawskeje hasy 10

Elegantna

mužaca drasta

a nowočasne

žonjace mantle

Hólćace mantle **Holćace mantle**

kaž też

hólćace wobleki jenotliwe kholowy

kupujeće derje a tunjo pola firmy

Franc Mrstny

w Budyšinje na Bohatej hasy 4

Njedźelu wotewrjene wot ½11—12 a ½2—6 hodź.

Jejka su drózše.

tuž kupujće „Ja...

potom kury derje ujesu

Konje k rezl...

kupuje kóždy čas po najwyš...

Kurt Kaiser w Budyšinje

na Humboldskej hasy a při Mjas. jatkach. Tel. 2...

Za zymne dny

ćopłu drastu

wot firmy

Osswald

na Kamjentnej hasy

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowérnik. 1,61 hr., pod kříž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšeny płećiwo sćěhowkam čěłneho znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na žiwjenje dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wuńasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 232 — Budyšin — Sobotu, 4. oktobra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Socialdemokratija dźe němske knježerstwo podpjerać.

W pjatkowym pohołenju je sozialdemokratiska strona hłowaze wobjamknjenje přichwatała:

„Sozialdemokratiska němskokrajnika frakcija ma po wunoskach němskokrajnskich wólbow za swój **prěni nadawk, demokratiju zachować, wustawu zawěsćić a parlamentarizmus schitać.**

W chilizy sozialni dohadnizy (wróćowarjo), kotřiž chcedźa kriz k wottworjenju sozialneje politiki wunuzić, demokratiji hroza. Wona je wohrožena z zajzjitiskim bitanjom nazionalnych sozialistow, kotřiž woporam kapitalistiskeje hospodarskeje krizy po rozbiću demokratije tak njenawidźa wulkowanje wschěch cźerpjenjow a rozrisanje přichodźerstwa. Demokratiji kommunistiska strona hrozy, kotraž dźěłaćerstwu worschu rozsćěpja a wojowanje přećiwo sozialnej reakziji a fašizmej poćežuje. Sozialdemokratija za demokratiju wojuje, so by sozialnu politiku schitała a sejmowje dźěłaćerstwa potrjechiła. Krizu za njemóže rozrisać je smjerschenjom kupneje zylnosće cźrjodow, ale je saradźenjom dźěła. Runje tak je trěbny **nukowy zakoń, z kotrymž bu dźěłarski cźas smjerschi, so by bu mjenjšo, so bu dźelonjemějerjo sadźo do dźěła staja.**

Politiska njewěstosć strach khutrych politikich schmatanjow w žiwi khowa. Wona je cźekanje němskeho kapitala do wukraja sawinowała. Wona hospodarsku krizu sbórchuje. Jenoš **zawěsćenje** kruce wustawneho knježerstwa mjenjši nuzne saradźenje dźěła k wołóženju hospodarskeho zahubjenja. Sozialdemokratiska němskokrajnika frakzija budźe žiwjenjowe zajimy dźěłaćerjow schkitało, sa **zawěsćenje parlamentariskeho podłožka a rozrisanje nuznych finanzowych politiskich nadawkow wustupowaćz.**

Sozialdemokratija bu zakładow dotalneje zwonkowneje politiki twjerdze dźerži, kotraž je k wuzwobodźenju Porźeinskeje a k mjenjšu reparazijskich cźežow dowjedła. Wona we zwonkownej a wikowanskej politizy wschě experimenty wotpokazuje, kotrež hospodarske poměry k nowemu akutnemu zhorschenju krizy dowjedu.

Połoženje za picowanje z rožku.

Wlačźina za eosinowu rožku, kotrejž kupowanje prawo k kupowanju wukrajneho pizowanskeho jačmjenja po 6 hriwnach za dwójny zentnar dawa, je bu 200 hriwnow po tunje na 170 hriwnow po tunje zmjerschila.

Stmjerschenu jačmjeń może bu też za eosinowu rožku prjedy po niźej placźinje wot němskeho žitneho wikowanskeho towarstwa pschewzatu, kupowacź. Wobsedźerjo tajkeje rožki dyrbja rozsudź, mjez tehdomnischej kupowanskej placźinu a nětcźischej offizielnej placźinu dopłacźić. Dalsche wołóženje za pizowanje i rožku bu z tym dalwa, so bu po žadanju pola němskeho žitneho wikowanskeho towarstwa wot pschewsaćza běrnazych kružkow wothlada.

Předłohi sakskeho knježerstwa.

Sakske knježerstwo je sakonjowe nacźisći nuzowego wukasa wo pischemjenjenju koklowego (stemplowego) sakonja, wo ležownostnym dawku, wo gmejnskim piwowym dawku, wo stacźanskim dawku a wo napitkowym dawku žejmej pschedpołožiło.

Druhi knježerstwowy sakonjowy nacźisć pischewsacze cukowanja za 1 milijonu hriwnow za nuzowe dźěła nastupa.

Třeći knježerstwowy sakonjowy nacźisć bu na rozdźelenje 4 milijonow hriwnow k finanzneniu połoženja podkrajnych spomoženiskich swjazkow poćahuje. W naležu je bu z tejele summy hižo 2½ milijona rozdźělilo.

Wo wutworjenju sakskeho knježerstwa.

Demokratowjo tu, kaž je bu hižo wčera dźěłało, na pischeprošenje hospodarskeje strony k wutworjenju nazionalneho knježerstwa wotpokazuju wotmołwili. Dźeń pospješo je też **ludowe nazionalne němskostatne zjednoczenstwo** hospodarskej stronje pišmo pópłaco, w kotrymž bu wotpohlad k wutworjenju nazionalneho knježerstwa pischi nětcźischich wobstejnoscźach wotpokazuje. W pišmje bu praji:

„Bu nowinischi powěźeach a po rěcźach nazionalneho sozialistiskeho zajmskeho sapołožka Mewera w Drježdźanach dobyćerjoj nazionalni sozialistojo smutkowne ministerstwo žadaju, jo bychu je sarjadnistwowego apparata sozialdemokratow wuczischczeli a bu do policije zatołčili. S tym je jasnje dopokazane, jo nazionalnym sozialistam jenoš wo to dźe, **policiju do rukow dostacź.** Ju chcedźa je swojimi ludźimi wobsadźić, ichtož je to zamne, so chcedźa to, pischećiwo cźemuž pjeća wojuja, něsto za sebje zamnych wuwuzić. Policija njeby po tajkim **nadstronišku schkitanišku statowu móz była.** Tole samokrjenje njemóža sapóstajnzy ludoweho nazionalneho němskostatneho sjednoczenstwa znapischcza stata pschewjacź a njemóža bu tohodla postupanju strony wjesneho ludu, němskonazionalnych a hospodarskeje strony, kotřiž bu swólnimi, nazionalnym sozialistam smutkowne ministerstwo pschiswoliej, pschisłamknjeć.

Wukmjenje za nabožensku wuczbu.

Sakske ministerstwo sa ludowu dźěłanosćcź je w 10. wosstawku wotrěka wo evangelisko-lutherskej nabožeńskej wuczbje w krajnym wuczbnym planje za ludowe schule z 10. meje 1928 katechismusowe texty postajiło, kotrejž dyrbja nabožeńsku wuczbu wuziwowaj schulerjo z hłowy nawukniecź. Po 9. wosstawku teho samehо wotrěka wuczbneho plana bu bě někto schpruchi, kěrluschowe schtuczki a hłoby postajile, kotrejž dyrbja wot schulskeho léća 1931/32 po sawjedźenju do wopschijeća jich mysłow a zacźuwow schulerjo po najmjeńschi mérje nawuknjeć. Ministerstwo je dale Maly katechismus dr. Martina Luthera znowa wudacź dało. W jeho schiyrjoch dźěłach su katechismusowe texty, schpruchi, schtuczki a hłoby, kotrejž maju bu nawuknjeć, w cźischczu wuschěhnjene. Knihu maju wot jutrow 1931 pischi wuczbje wužiwacź, kotrejž bu pischi nabožeńskej wuczbje **wobdźełoja.**

Awstriska po puću k diktaturje.

Nowe awstriske knježerstwo njebudźe bo w parlamencje na wjetschinu móz sepjerać. Kaž je zjyschcź, chcedźa jemu opposicijske strony njedowěrjenje wupraźić. Schtóž pak měni, so knježerstwo potom wróćo stupi, bo myli. Nětcźischi ministrowje tu bo rozsudźili, bo i mozu we knježerstwje sdźerzeć. S wokolnikom je smutkowny minister wjerch Starhemberg, pschedbyda awstriskich domowinskich woborow, tuhym sdźelił, so **nětcźiske knježerstwo statowe wjeźo wjach i ruki njepuschczi, byrnjež by i pischichodnych wólbow sozialdemokratiska wjetschina wuschła.**

We Winje je dobrowólniski honjeńćki korps, kotrejž wjerch Starhemberg je swojimi pjenjesami wudźerzuje, swojemu wjednikej pocześćowanje wuhotowak. ½10 hodźin bo na Połodnjotrirstim namescze 1200 muži dobrowólniskeho honjeńskeho korpja w uniformje zhromadźi a se sapalenymi fmólnjami a pikazymi herzami psched Starhembergowe wobydlenje pischicźeše. Hdyž bo noscherjo fmólnjowe bližachu, nazionalny sozialistiski „dźěłaćerˮ, wjerch Starhemberg, wobsedźeć tjinacze hrodow k wokna stupi. Mějesche rěcź, w kotrejž sawoła, **so awstrijzy bolschewikojo zaczuja, schto rěka, ministrow domowinskich woborow w knježerstwje měcź. Won je bohustaw kabinetta, kotrejž budźe najbjeschwohladniscko pischerabdźazemu marxizmej wojowacź. Won, Starhemberg, k tomu pomoz swojich honjerjow trjeba.**

Mjes tym je wjerch Starhemberg počzał, knježerstwowe sastojnstwa z pischiwšwornjarjemi sichcźeschcźansko-sozialneje strony wobsadźicź, so by mohł njemérny, hdy bychu wudyrile, i mozu połkóźicź. Na jene z najwuschschich sastojnstwow, generalnu direkziju awstriskich swjatkowych żelesnizow, je dr. **Strafellu,** powołał. Tutón je njedawno do prozeja sapleczeny był, w kotrymž je jemu bu wobswědczeźił, so je njeczsiśe a njekorrektnje swoje sastojnstwo sastawał. Strodella je wo dowolenja prošył, prjedy hacź nowe sastojnstwo nastupi. Najschcerje so boji, so druha instanza wuznd prénjeje instanzy potwierdźi. Nowowólby bo parlamenta budźa 9. nowembra.

Mjes tym appelisiśe strony wótru agitaziju pschećiwo nowemu knježerstwu wjedu. Wulkoněmska ludowa strona je wólbne wojowanje i napomnjanjom wotewrila, kotreho wótry synk bo ledma hodźi pischeirjechcź. W nim je praji, so fischecźijanko-sozialna strona i najhórschej stronitoscźu wschо do kruchow bije, so by bjesmjesne stronitke knježiwe sakonja. Dokelž tutón puć do bjesdna wjedźe, njech bo lud sa cźistoscź, schwarnosć, pschilošnosć a njezbožeźiwosć rozsudźi.

Nowe knježerstwo je mjes tym hižo sapoczało, pischećiwne nowiny potłoćicź. „Wiener Allgemeine Zeitungˮ je bo schtwórk dla rozschérjenja njepokojazych powěźecow konfiskowała. Wona bě nastawk i napisnom „Diktaturke plany domowinskich woborowˮ z jenych wukrajnych nowin wozischczała. W nastawku bo praji, so chcedźa domowinske woborzy, jeli so bychu pschi nowowólbach sozialdemokratowjo dobyli, wustawu stamowschi, **direktorium je wosebitymi polnomozami** wustajicź. To žame pak je też wjerch Starhemberg psched žwojimi dobrowólnikami pschipowědźił.

Přećiwnistwo přećiwo Briandej.

Ministerski stoł franzowskeho zwonkowneho ministra Brianda bo žylnje khabla. Briand może bo na nim hischcze ledma dźerżeć. Nječe němskeho presidenta, ministrow Wirtha a Treviranusa a na poźled dobyteje nazionalnych sozialistow pschi wólbach do němskeho žejma bu Briandowe stejiśchcźo w Franzowskej podkopale. Franzowsko poczinaju na tym dźiwowacź, hacź bo Briandej poradźi, Němzow i Franzowsami sjednacź. Widźe, so bo lud wot njeho wotwobroca, je Briand w Genfu němskemu zwonkownemu ministrej Curtiusej i njewchdźenej wótrosću napischcźiwo stupił, hdyž tutón žadaiche, so by Franzowska wotbronita. Pischećiwnistwo pischećiwo Briandowej sjednanišej politizy pak bo njeje i tym poćładźiło. Hdyž bo Briand pjatk i Genfa do Parża wróći, jemu jeho pischećiwniscy njeluche powitanje pischihotowachu. Policija bě po idaczu zhonila, schto na Brianda cźaka, a bě tohodla dwórnischcźo žylnje wobsadźiła. Hdyž bě železnišći cźah do dwórnischcźa jaźł, a Briand i swoja wulkeše, so by wobzoh..., kotřiž běchu k jeho powitanju pischišli, ruku dał, bo nabodno derje sdraścźenu muž pisches cźrjódu pischećischcźa, psched Brianda stupi a jemu do woczow sawoła: **Wohidny Briando, ty nam wójnu sașo pschinjeseśesch a dasch naschim dźěcźom i němskimi plunami bo sadušycź!ˮ** Mjes tym bo bo policajźy sastopiny do zuseho dachu a jeho wotwjedźechu. Bo tutón hischcze raz wohladnywschi do sady sawoła: **„Sym nóhdyschi frontški wojowar, kotryž tebje wohidneho Brianda mjenujeł!ˮ** Po puczu do zwonkowneho ministerstwa cźrjódo monarchistow na Brianda wudyma nawoła. Policija bo tu zatrocźi a nječaze 40 wozebow saja.

Kaž bo dale powě, je roskobjeny muž, kotryž je Briandowe powitanje na dwórnischczu i schiwódźazymi słowami pschetorhnył, 36lětny twarz, kotryž je bo we žwětowej wójnje cźežko zranił. Jeho sajachu, mjes tym so Briand sawoła: „To njeje mohło hinak pischiśćˮ. Architekt je, kaž bě z jejdźenki (jejdneje khartki), pola njeho namakaneje, spójnacź, i tym žamym cźahom z Genfa do Parża pschijěł, kaž Briand.

Francowska přećiwo ruskemu dumpingej.

Franzowska ministerska rada je wobsamkła, so na bo ruskemu dumpingej, to rěka dowołej ruskich towarow nje žwětowemu wuhotowak. Wobježe dyrbi bo dowos ruskeho žita, nafty, jejow, zokra, drjewa, laneho žymjenja a želatiny poczeźicź.

Cźežke njezbože w francowskim wojerskim letarstwje.

Pjatk dopołdnja je bo blizo Le Bourgeta pola Parża cźežke letadowe njezbože stało. Dwě letadle běschcźej hromadze z bombu mjetajum letadlom wulecźałej, so bychtej nadpodowanšći markewer na bomby mjetaje letadło wunjeseli. Hdyž letadle we wulkej wyšokosći k nadpadej leceschcźej, **wonej z najwjetschej pschichanoscźu do bo srasnychtej** a palo k semi padnychcźej. Wjednik jeneho letadła bo se satraschnym izrażenjom je swojeho žydła wjerhny; na tłoże bo padaza płachta wotewrei, kak so njesranjeny k semi padże. Druheho nóžnchu jenoš jako swuhlene cźełko z rospadankow wuczahnyć.

Bombowy attentat w Lwowu.

Wukrajinzy w rańschej Galizijeј statoki Polakow sapaleja, bombu mjetaju a rubježne nadpady cźinja, so bychu žebi k tajkimi nazyłnoscźemi wjazy prawowu za wukrajinsku rěcź wubdźili. Kaž bo sda, ju bo Polazy rosbudźili, so i nazyłnoscźemi wobaraci. Schtwórtk w nozy je bo w Lwowje na twarjenje wukrajinskeho konsumskeho towarstwa „Zentrosojus" bombowy nadpad stuscźił. Sa tym ju w twarjenju někotre bomby rosbuchcźe, kotrež ju wulke sapuscźenje nacziniche. Snutska twarjenja ju bo twory

a pišma wupuseśite. We wokolnych twarjenjach je so nĕhdże 300 wokonowych schkleńcow rozbiło. Strażnik a jeho šiwójoni, kotřiž stani w domje bydlachu, so ſ powětrownym storkom ſ kožow wjerschnuchu a so franiechu. Někotři hosćo snapyschcza leżazoje korejnu so je schkleńczanymi tschĕrkami franichu. Sa winnkami ninamjn žaneho fĕleda. Kaž strażnik prajt, je so twarjenje wjecor samkło, a nichtó so njeje podźišcho do njeho puschćił. Wocźišć swędźy pak pu pjecza dweju muzow widźeli, kotrajž staj krótki czaš po rosbuchnjenym ſ fĕśe wuschloj.

Kommunistiska agitazija mjes Armenami w Libanonje.

Generalna direkzija Libanonskich statow je palestinskemu tryjerjestwu wo hrożazym pschiwĕranju kommunistiskeje agitazije rosprawu podala. Swĕśćitla je, so ſu ſkoro wschitzy kommunistojo Armenoju. W Akeppu a Beirutu ſu na to wjele kommunistow jasli. Syrikke nowiny tohodla pschećiwo Armenam pischu a žadaju, so bychu so armenisce žydźischcza ſ wokolnoscze wjerschich mĕstow wotstronike, a so bychu so Armenojo do konzentrazijskich lĕhwow w dalenych stronach samdźeli. S armenskeje strony so praji, so je kommunistiska agitazija mjes armenskimi cźeknjenzami dla jich wulkeje hospodarskeje nuhy wuspĕchna była.

Wójna pod Araratom.

Po powĕścach kurdiskeho tajneho swjatka Hoybouna njeje so kurdiska revolužija, njedźiwajcy nĕkotrych turkowskich dobyćzow, hižo porasyła. Poźlednja dnjowa rosprawa kurdiskeho generalneho staba, kotraž je po tajnych puczach pisches Kurdistan, kotruž je sdźĕła ſ Turkami wobhadźeny, k Hoybounej doschła, praji, so ſu Kurdojo poźyknjenja se Silana a Erdźischa dostali. Sto kilometrow dołha kurdiska katastrofa cźara wot Araksycha hacź do Bajasida doźaha. Turkowske wójsko je w Jgdiru, Bajasidu a w Hakkariskich horach zhromadźene. Perśijcy maja nĕkotre tyśacy muži pschi njesej stejo. Ruźojo Turkow sjawnje na to waschnje podpjeraju, so turkowskich wojakow ſ cźeźitymi wojami mjes Karakilijjom a Araratom woźa. Bjes rosdźenja so dale wotnje. Turkowske składy munizije dobywschi, ſu so Kurdojo ſ munizijn zaktarali.

Po dalschej sdźenizy tajneho swjatka ſu **Turkojo pola Silana 220 wjezow wupuscźili a 4500 zonow a schĕdźiwzow sklonzowali. Wjacy dyźli 100 kurdiskich wucźenych ſu do nĕchow saschili a do Wanskeho jĕzora cźisnyli. Pola Dźenlemarka ſu pjecza 300 wjezow spalili a 500 zonow a dźĕći morili.** 400 wjezow pola Tendruka a Agri je so ſe sapalnymi bombami sapalilo, kotrejž su turkowske lĕtadła woticźiste. Brigada, kotruž Dźewad pascha komanduje, je 120 wjezow wupuscźila a tehorunja 500 zonow a dźĕći sklonzowała, brigada Kemaleddina pajche je 83 wjezow wupuscźila a 390 ludźi morila.

Kommunistojo prećiwo Hooverej.

Nĕhdże 2000 bacź 3000 kommunistow, kotrychž žonjka nawjedowasche, su schitworik wjecźor w Clevelandźe (we Ohiojskim stacźe) swjatali, so do zhromadźenje dobyć, we kotrejž bę prezident Hoover rĕcźał. Policija bobrizu wotrady. Hoover ſ twarjenja je sadnymi durjemi wunźe, mjes tym so cźrjódze pjeseh twarjenjom herjekasche a kschikasche. Pschi pschimanźu je 75 kommunistow srani. Policija je wjele herjekarjow jasala.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 4. oktobra 1930.

— **We wjedrje.** Wcźera wjecźor w 7 hodź. barometer 753, hygrometer —1 a thermometer +14, wodnjo. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 750, hygrometer —4 a thermometer +5 w nozy. Wuźe hischcze dale sucho. Ssylna wyschina nad srjedźnej Europu sda so tuż wobkhadźowak. Ja ſym ſrĕbi ſ njej telegram wumĕnjak, a jeli chcźech, je wona swólnitwa, tebje pschiwsacź, dóniż njeśtu ſama wo ſiwojim pschichodźe rosſudźiła."

Ssyn nana a psched wožadu, kotraž ſ nim cźujesche, kiž bĕ sawĕsće ſ nim cźerpiła!

Wón cźujesche, so tele cźeźte dny bolosće jeho hnydom swoprĕdża ſe swojimi wožadnymi dźĕćimi zbliża dyźli dołhe lĕta. Woni njedyrbjachu we nim wjazy zuścho, „nowe" fararja widźeć, ale cźłowjeka, kotryž cźerpjesche jako wonť, a kotryž bĕ swólnitwy, jim swoju zyłu wutrobu darićeł.

Kak radowasche ſo wón na tole prĕdowanje!

A potom — jutśje — pojĕdże ſrĕbi po macź ſ jeje mĕtkom a ſtatkom!

Nimowólnje roshladnychtej so wóczoju po ſjiwi.

Tu dyrbjesche nanowe pišanje blido ſtacź. — Wbohebo lubeho nana! — Sašo jimasche jeho horze sacźuncze, ale wón ſo wobtrajeźi. Pschipódła budźe macźerna luba ſtiwcźka. Jeho wokna dźĕchu runje won do ſahrody na chłódnizu ſ kołyšta, kiž ſo w lĕcźe tak ſpodźiwnje seleńesche a wonjesche.

Mĕrnitwy dyrbjesche fararjez dom bycź a też macźerz jahoji cźaš jeje rany. Wón pak — wón imĕje ſwoju wohadu a ſwoje bĕlu.

Nimowólnje pschindźe jemu hrónczko na myśle, kiž bĕsche w Kralowym w dźiwadłowem kruchu ſłyschał a kiž bĕsche ſrĕbi wobjeźe ſpomjatkowak. Też tute ſłowa bĕchu dźe buchownemu do erta położene, kyrnjež by tón też druheho wĕrtywustnacźa byl.

„Wot tamneje lubosće k jenicźkej bytosći
Ssym so po cźeźkim wutrobinem horźu wuſtrowił,
Sa to da Bóh mi wĕrne ſwoju namakacź,
A ſa tónle ſwĕt je pokojenje mi ſwoſtało.
S jenatej lubosći lubowacź wschĕch cźłowjekow."

Haj, lubowacź dyźiše ſwoju matu wožadu, prĕnju, wutwari. Potrajeny tu pjacze wobjeźe na w ſrĕbrnych draśtow. Kóžda zona a holza, kiž ſrĕbi dźi, dostanje pola Schaafez zyku draśtu wot ſkowy k nahomaj. Pola Schaafez ſo derje kupuje, dokeľ ſ wjele ſrĕbrnych pożitkownikow, nĕhdże 15 ſtujezych cźi ſrĕbrni a móża kóždej ſrĕbrnej kupowaźy dorad ſrĕbrnych draśtow. Sa winkami ninamjn žaneho fĕleda. S firma też pschi wustajeńach a w ſwojich wulkowknch ſrĕbrnu draśtu wuśtaja. Psches zyły nowdźeń smĕje też we wustajeńcy ſrĕbrnych ſonow w Sedomje ſrĕbrne draśty wustajene. Firmje ſ jeje jupak pschejemny dalschi rosſeżow do pschichoda.

— „Kunden-Kredit G. m. b. H." pschećiwuje do **ſchich mĕſtnoſczow.** Njeje temu hišće cźas, to 30 Budyšćich wobkhodnikow Budyšći kredity wuſkupow załoži. Hižo pschi załoženju so wupokaja, ſo mĕſtnoſcze pschemale, ale pschodźahlnišce, kaž ſrĕbi ložerju pschejachu, nadwarjeſche ſo tuto nowe kupowanje wobkhadźenje. S pschepołożenjom Mĕſchcanſkeje neje banki bĕsche też bórſonnje pschepołożenje kredi wuſtawa mjine, dokeľ też powjeſtſchene mĕſtnoſcze trje ſa wobihaď ſ lupzami dosahnje. Nĕtko je so powiſtk domje k. pschekupza Halli na Swonkownej Lawſtej 9 n rjane mĕſtnoſcze namakacź, kiž budźe ſromaſchemu nowjeku pschedewjacźa. Wjedniſtwo wobſłeſ, so by ſo wobkhad ſ kupowarjemi pschijomniſcha wiwał, też ſo placźenja ſpĕſchnišcho wobjecź mohłe, bĕsche to w dotalnych mĕſtnoſczach mózno. Pschedowośteji ſdoły Lĕto, ale bu njeſcźene ſ dowĕrjenjom ſe nowſchowy wobholeſtwa. Wono namała pschiwſchelož bu ſakoźene k ſchitkej kupowy pschedwschejom wonkownych wotpłacźowańſich wobſtejnow, ložene, ſo by w hospodarſky cźežkim cźaſu kupo ſmóžnilo a placźenje wołožało. To je ſo w polne rje poradźiło. Ani dźeſa!" wſchcho wobrata njeſ niewuſtu ſo wupokaſal. To dopołaſuje najſkipe ſa micźiwe ſrejiſchcźo pschedewjacźa w ſajimje kupow a dźełenych firmow. Wjedniſtwo pak je ſo też pro na tójże waſchnje ſo poſtaracź ſa wołożenja ſ mó a móże ſo łóży bjes wobmyſlenja na „Kre cźi. Nichtó ſo tu njeſadoſći, łóżenmu kupjej ſo n lĕpiſche waſchuje rada poda, pschi čož wotebjerajm je najwyſchſcha kaſa wuſtawa. Njech pſchedewſcź lĕpje a ſo ſtrowje dale wumjiwa.

— **Nowa serbska dopisnica!** Runje je žad pisnica wusła, kotruž k lĕpſemu kulturneho ka předawamy a serb. spĕw. tow. woſebje Je to w małym ale jasnym cźišću nowša ſcź. na hymna na słowa J. B. Pſula z ludźiſu a hłosy wot Bjarnata Krawca „Hory módre, ſ znaju!" Stary hłós ke ſkepsanemu tekſtej bĕ wĕcźy cyle njepřimĕrjeny. Nowa ſkładba origi pĕſni wĕrnje wotpowjeda.

— **Sjĕd nĕhdyſchich huſarow 20. połka** wotmě njedźelu 5 a póndźelu 6. oktobra w Budyſchinje. wojerſkeje towarſchoſcze ſendu ſo, ſo bychu ſo ſaſo na hładali a ſrĕbi wo ſhromadnych naſhonjenjach w ſonje a polu popomĕdali. Mĕſto Budyſchin hoſći ſ hojeni a druhej pychu wita.

— **Knjez Pawol Wirth cźze jedyn ſe ſwojich cź pschebacź.** Wcźera wotmě Wirthowe kanalowe ſoł derje wopytanu ſhromadźiznu w „Muſchowſkim D Tam je ſo pjecza wobjamkło, ſo maju ſo na pſchi ſhromadźiznu, kotraž budźe wutoru wjecźor w „Lipach" k pcheproſenej wjednicy fraktſjow łakſcheho ſo bychu ſo wo kanalowym projekcze wupraſili. S leżnoſcźu ſhromadźiny chze k. Pawol Wirth dwaj wuſtajicź, jedyn na ſchtyrjoch koſeſach a jedyn na koleſowaj. Budźe-li ſhromadźizna ja to, ma ſo jedy teju cźłowkom po amerikanſkim waſchnju na pich wanje pſchedawacź. Wulwikowany pjenjes ma ſo nalowu propagandu wužicź. K. Wirth nam hiſchcze ſo ſo na wutornitſkim wjecźor ſ wólbami pſchedſtó ſarjadniſtwa jeho kanalowoho towarſtwa dale pow

Gosničanski farař.

28] (Pokračowanje.)

Hdyž Bjedrich do dwora ſtupi, bę ſudniſka komiſija ſwoje dźĕło dokonjała.

„Mje wjeſeli, ſo móžu wam rjez, ſo ſmy nawdźili, ſo waſch nan wopraſwdźe wo wſchĕm niczo wĕdźał njeje. Wĕſo je wón najebacź to ſobu ſamoſtrivity, ale wón je ſam ſwĕtnemu ſudnikje wuczekmył. Dozyła pak je ta wĕz ſła, kaž ſmy ſo pſchepſwĕdźili. Pſchedleża tu, kaž ſo ſda, hiſchcze druhe jebanſtwa we wulkim. Sſnadź je ſa waſcheho knjeſa nana też to najlĕpſche, ſo wo wſchĕm niczo wjazy njewidźi."

„A ſmĕm-li jeho ſhowanje poſtajicź?"

„Ja nimam pſchećiwny, ſo pohrjebej pſcheći wjecź."

„Hiſchcze praſchenje, ſmĕ maja macź nad meblemi we domje poſtajeŕ?"

„To je wĕz kontrjſoweho ſarjadnika, ale ja ſrĕbi myſlu, hdyž pſchedſtajnja ſobuſpſchinjeſenu nadobu waſcheje maſerje, potom ſamych wobmyſlenjow njebyła."

Sſanje muſedźechu ſ dwora a Bjedrich twodychny. Naſajtra ſkała ſrĕbi Hertu k ſrĕbi do ſjiwj. Jeje cźyſty we wobliczu bĕchu ſprotſke a dopominachu na dny, hdyž bĕ po nahlej ſmjerći ſtarſcheju do domu pſchiſchła. Nĕſko hladaſche na njeho kaž cźiwilowana.

„Ja cźe proſchu, poſłuchaj **wokomik** na mnje. Njemyſli **ſrĕbi**, ſo chcu ſ tobu we wĕzach rĕcźeć, kiž je mi **pſchichab** pſcheradźił. Ja ſo jenje do potajnſtwa njetykam, **kiž mi ty** njerad a njedobrotwólnje na duſchu połaſiſch. **Mły wucźeſnjenemy** w bliźſchich dnjach ſ tohole domu. Ja **wojnu macź** ſobu do Goſtnja. Sechzeſch-li ſ nami ſobu **hicź, budźeſch** mi wĕſo ſ **zyteje** wutroby witana. Sechzeſch-li **pak najprjedy** radſcho ſama ſa ſebje wotſtacź, potom **ſym też nĕſchto druhe ja tebje pſchihotowak.** Snaju ſtaru **hujenju w Kralowzu**, w kotrejž domje ſym jako ſtudent

kotraž bu jemu dowĕrjena ſe wjchſmi ſwojimi ſtaw a bolosćemi. Jn lubowacź a ji dobroty cźinicź!

Zyrkwinſke ſwony wołachu ke mſchi a wutorjeſ ſe ſonjenja. Wón poſtany a wobleczę ſo talar a ſrĕbi łapſi (Bäſchen) pctom ſtaji ſrĕbi barett. Pſch chom do kapale wſchak mójeſche dobĕżeć. Tu ſtoji cźeſ a ſwónk Wunieźki pſched nim. Cźehdela bĕ tónle muž taſi njeſympatiſki? Dźenſa mĕſeſche ru tajſi wuknĕtſchazy wuras we wobliczu.

Nĕ, wón njechaſche kruty bycź. Farař Wjera jemu rjekł, kaž jara bę wucźeſ na nim wſkał. Sto ſo cźeſko pſchiwjacza a widźa lohko w neiwem ja rja, kiž dhze wſchitko na hłowu ſtajicź. Nĕ, mój lube budź bjes ſtaroſcze, wſchitko wołtanje pſchi ſtaren nymu jemu ruku napſchecźo.

„Dobre ranje, knjez Wunieźki. Nó, je dha pcźne?"

Ale tón, kaž ſo ſda, jeho ſłowa dozyła njeſły

„Je najwjeſelſchi cźaſ, móžu ſapoczeć pſchiſeſe

„Ja proſchu."

Swónk dźĕſche a na to ſapoczachu male p pſchedehru. Kak ſcźicha bĕ tola w zyrkwi.

Bjedrich ſłoži wokomik ruku k cźołu a pſchen hliſchcze raſ, ſchtož dhzyſche pŕedowacź, potom ſ wotkarniſcheja Bożeho domu.

Wołta ſaj ſprotſnjeny ſtejo a mrózota pjeſeſ ſ ſo wokoko jeho wutrohy. Zyrkew bĕ ſtoro zyle Jenož nĕſchto ſtarych macźerkow ſrĕbjeſche w ſtołac je hnydom ſpóſna, to dźe bĕchu „połinkowe ſo je ſtary Wjeraba mjenowaſche, kotreż łóżdu njeſ ſwój jedźny hornyk w ſararjez kuchni napjelnicź. Hewak nichtó niz, žadyn muźſki a žana ſónſta. Ani je ſazohnowaniſkeje wuczby tu njebĕ.

Kak ſo wón roshladowaſche njeſwědźo ſrĕbi rady o taſche ſa wujaſnjenjom.

(Pokračowanje ſcźehuje.)

— 63. duchowna wječorna hudźba wutoru 7. oktobra wječor we 8 hodź. w Pětrowskej zyrkwi. Přichodźe-ho so sonata w E-moll a preludi a fuga wot Bacha za wjelgrosći, solo-hušlowe cello, cembalo a orchester; dale tango s konzerta sa 2 hušli a orchester wot Bacha. Přichodne składby k přenjemu rjesej w Budyšchinje jakuntch. Dyle wobsedže pokazujcemy na Wjasselbitonzert, kiž je jarjadował wječorownych hudźbow w Bachowym wobdźe-lenju, sa přichodźele tu hižom někotre króć pisane a jo město w originalnym sestajenju sa orchester přichinježe, schož bu hakle njedawno s čzischczenjom jako přichistupne. Přeni tutym konzercže — je sóberli „L'Estro armonico" (harmoniseho saharjenja) wiolcho, — jedna ze wo jene s najwuznamnischich składow Bachowych. Hudowne wobdźe-lenje je so dźelo we poslednich tydźenjach přechodźe-ho Basel, Buenos Aires, Drježdźanach, Essenje, Innsbruck, Kelu, Lipšku, Mainzu, Zürichu atd. Sola hraja koncertowy mischtr Eduard Pieper, Margaretha Nowakez, Gustav Hartig, collegium musicum je sebjelnjeny. Pischi cembalu dr. A. Smisch. Wjednistwo ma a na pischeselach hraje domišli organist Horst Schneider. Programy po 30 pjenizach pischi zyrkwinych durjach.

S **Malescheez.** Też nowa schula sapoczina być wschemala, je trjebne, so so nowa schula natwari. W posedźenjach schulskeho wubjerka wuradźi so pischiwać a sa-čzine tydźeń je so twar pischewodał. Plan a wjednistwo twara pischepodeschčei inżenjeri Wedererej w Budyšchinje. Twar ma wunjesch Jan Pjentar w Malescheazach. Tak ruže hacž je ministerstwo dowolilo twar, chzedźa s dźelom sapoczeez, najskerje hižo w bližschich njedźelach. Se pischiwarjenjom schule budże wotstronjenu njedostatk ruma.

S **Lichanja.** Tu je so w poslednich dnjach saložiło młoda sokolska jednota, kiž chze sobu se starymi jednotami dźelacz na natwarjenju nowcho młodcho Serbstwa. Njeje so trjeschi, so hnydom po salożenju Lichanskeje jednoty sarjadnje jena s nasčich najserschich jednotow sokolskí wjecžor w Lichanju. Kaž je hižo znate, wuzwoluje Hrodźischczanska jednota „Ssokol" njedźelu 12. oktobra swój prěni swjedźeń w nasčej wsy. Nasči Serbja maju tak skladnosez, sesnacz ha so z dźakiwosczu „Ssokola". Hrodźischczanjay Ssokolioju, kiž maju dobre mjeno po zyłych Serbach, pokazuja nam hromadne sowczowanja a swczowanja na narjadach, jarejwaju nam serbske ludowne reje a pischedwidu nowe dźiwadło: „Kak Ssławoschi pschichźe do Ssokola". W tej dźiwadlownej hrě so žiwje pschedstaja a cyłuje samże a wutnam Ssokola a to wschcho po zaterschtim, zortnum wacznym, tak so nikoma njewostudźi, pschiwotlacz a pschihladacz. Serbja, wopytacze sa tydźeń sokolskí swjedźeń w Lichanju!

Se **Strôje.** Sstrjedu so tu wotmě hoźiwa. Satkli so 20 sajazow, 10 bažantow a 5 kurotowow. To je wjele wjazy dyžli loni, hdyž jenoz 15 sajazy satkliczu.

S **Kol'ca.** Tu ratarjo pilnje běrny sběraju. Kaž wschudom w Hornjej Lužicy, je też tu wunoschk nad pschecziwstom. Swjetscha nadźerazy ratarjo trójzy tolko kaž loni. Dyschcowate wjedro pósnjeho lěca je rozsczinu běrnow jara howilo. Hnyte su běrny napadnje wulke, waža punt a hyschcze wjazy. Tak dobreho běrnowcho kla tu sa dołho njeschmy měli. — W juniju nałypnu klatwu dróhu su tele dny znowa pokladli. Na kolmosu nałypamy drobny kamjeń su njewužasne, ale wostanje tak lesko. — We ludownej schuli su so nasymske próżniny sapoczałe a a traja hacž do 19. oktobra, so so 20. sajo schula sapocznje.

S **Nješwaczidła.** W žnjokownych Wóschizach namakachu dźesi na kuje Horncschčeskeho hata hobrskaj prawakaj. Jedyn wažesche 2¼ punta, druhi samo 2½ punta.

Z **Baconja.** Njedaloko naseje wsy na puću do Khrósčic znjezbožiz ze swojim kolesom knjeżna Š. a złama sebi nohu. Najskerje je zajěła do twjerdych kolijow na tutym puću. Nimale ¼ hodźin je podarmo wo pomoc wołała. Na dobre zbožo přijeńdże auto z Kamjenca po starej dróży, kiž wbohu bołcku do Khrósčic dowjeze. Tutón podawk je čim zrudniši, dokelž dyrbješe wona poslednje Stwórčeło hižo we khorowni přebywać. Wona běše sebi na Smolic-Smidkoc kwasu, hdyž pola Rebišec korejtu wurjedźiše a z woza skoči, hižo noha na samym blaku złamała. Nam so zda, zo je sebi knjeżna Š. tola přezahe na kolesu zwěrila.

Z **Khrósčic.** Prěni tydźeń po nazymskich próżdninach přińdu do našeje a wokolnych šulow studenća z pědagogiskeho instituta w Drježdźanach. Woni chcedźa sebi naše serbske a rěčnje měsane šule wobhladać a słyšeć, kak so tu wučba podawa. Sčěhowacy šule so wopytaju: Khrósčicy, Pančicy, Worklecy, Wotrow, Njebjelčicy, Rožant, Kušicy, Wujezd a Baćoń. Też 2 wučerjej sobu pućujetaj. Přenocować budźa w Pančičanskej młodownji.

Z **Łazka.** Stwórtk běše tu hoźiwa. Na njej wobdźěli so rjana ličba hajnkow. Potřělichu 23 zajacow, 30 bažantow, 2 kurotwje, 1 dźiwjeho hołbja. Też 2 kóčcy, kotrejž za dźiwinu khodźeštej, buštej zatřělenej. Wjedro běše poměrnje rjane, tola zemja běše po deščiku napita a mjelka.

S **Ritšez.** Schtwórtk rano sujesłoži w Nowym Dwaje motorowy kolejaš Becker sz swojim nowym NSlimotorskim kolom. Wěsta Wackerowa jenu do kola sadźe. Wona so hrani, so dyrbjachu ju do khorownje dowjezcz, motorskeho kolejaša pak do jeho hydlenja. Motorske kolo běšche so chžiło wobschkodźiło.

Z Łužicy.

* S **Wjernarjez.** Sstrjedu wotmě so tu hoźiwa, kiž jarjadowa wobsedźeze cžischczerskeje Kleisle se Schčerachowa. Toho dnja wichaz bě hubjene wjedro a takle njeby wunoschk najlepschi. Satkliche jenoz 15 sajazow a 6 bažantow. Po hoźiwje sešóžechu so hoźiwjerjo w Derbkej gazdźe, mjes tym so bě w Delnjej korczinje sa pschijerjow hoscina pschichwatrjena.

Lubosć nanka hłosy.

Koncert spěwneje kupki „Lumir".

Kiž srjedu 8. winowca 1/8 hodźin w „Krónje" w Budyšinje zaso raz wustupi po wjacyłětnym mjelčenju (1927 spěwaše poslednje) na přede wšém kulturny zaměr. Zwoprědka poskići hišče njesłyšane hudźbne składby swojeho wjednika Bjarnata Krawca. Wón je Woseljo w létach 1928/30 jara płódnje we swojim hudźbnym laboratoriju dźěłał a nam cyłu rjadu khutnych a wjeselych, lohkich a češkich měšanych khórow wobradźił. Zajimawe budźa wšsče jeho tercety radostneho razu za sopran, alt a tulawu (fletu) „Přeća", „Na sankach", „Hańžka" budźemy prěnjotnje słyšeć. Wosebje wažne pak so nam być zda, zo na porjedźe koncertowym nimo wjeselych lohkich ludowych khórow, kaž „Naša mać, ta plincy pječe", „Kokula, ty wěščeńka" też jara ważniwe nabožne komposicije steja, za wysoke swjate dny so wurjadnje hodźace a našim cyrkwinskim khóram na wsach tež přistupne a wuwjedźomne. Wosebity požobny raz mataj spěwaj „Swjata sy, hora Golgatha!" a „Swjaty ducho, přińdź a pój!" pěsnjenej wot M. Nawki. Tři hodowne spěwy dopokaža, zo naša hymnologija khuda njeje a też nic kožana. „Lumir" studuje hižo njedźele dołho piłuje a woporniwje, jeho wustupenje budże wšsče wuspěšne a dźakowne. „Lumir" nochce serbskim spěwnym towarstwam być hordaski konkurrenta, ale wjele bóle wabjeř a pohonjeř k podobnemu skutkej; chce teč towarstwam njeznate, none a trochu čežše składby předwjesć a jim znajomnosć w serbskej nowišej literaturje posrědkować. Tohodla drje hižo je hódno, zo naše spěwne towarstwa tutón koncert po możnosći połnoličnej wopytaju.

Ale „Lumirowy" zaměr dže hišće dale. Wón skutkuje też za idealnu narodnu wěc z tym, zo finanenty wuzbytk koncerta přepoda k Zeleznemu fondej, kiž je zakład přichodneje serbskeje dźěčaceje zahrodki (mačerskeje šule), kiž dyrbi so w bližšim času w Budyšinje wotewrić. Potajkim: „Lumir" spěwa 8. winowca k lěpšemu malych serbskich dźěći. Serbsey starši a ty, serbski dorosto, wotewrće też waše wutroby, wuši a móknje a pomhajće nadobnemu zamysłej k dobremu wuslědkej!

Rozdźělenja miliny (Unsommwerk) w Natarjecach.

Kaž hižom we wčerawšichim cžišle wosjewichmy, wobkładachu hebi schwórik wopołdnju sobustawy měšczanskeje rady a měšczańskeje zastupjerjo pod nowjedowanjom kt. měšczańskeho twarskeho rady Göhre a direktora měšczańskeje milinarskje Kupfera, rozdźělenja.

Wonkowny napohlad nowotwara je jara pschijomny, twarjenja hoźa so jara derje do wokoliny. 19. měrza 1929 je měšczańska rada a 4. hapryeje měšczańske zastupjerstwo wobsamknyło, so ma so rozdźělerija milinu twaricz. Sakład sapočachu 6. meje 1929 a 29. dnja samnjeho měsaza počachu załožt twaricz. S nowotwarom so trochu zadźerżachu, dokelž njewjedro 4. julija 1929 40 metrow wyšoki lijerski wěžu sa beton powali. 1. oktobra 1929 běšche tschca skrytja. Nowotwal dołkowci bo bjeł kóždeho sniesłoženja hacž na powalenje lijerskeje wěže, pschi čimž pak cłowjekojo bo schkody njepschinjdźeju.

Dwarše dźela běchu se 450 000 hriwnami dopołoka wobličzene. Wschitke dźela, z wuwsačom twórkowcu schczerow su Budyške firmy wukonjale, běšche jich 33. Najwjetsche dźela dostachu k. twarski mischtr Henczla, rysjetske a murjetske dźela z nhoże 125 000 hr.; k. twarski mischtr Köhler betonowe a żelesobetonowe dźela za nhoże 133 000 hr.; tschikrejetske dźela k. tschikrejerskí mischtr Kuczka za nhoże 9500 hr.; 7 wschelakich firmow sa samkatske dźela za nhoże 27 000 hr. hromadźe, 6 wschelakich moleriskich firmow za 10 000 hr. hromadźe, firma Warschat a Jenker plestrowanja a wutwarjenja puczow, firma Robert Berndtowi hynojo żelesnisse kolije za nhoże 22 000 hrivnow.

Pschihotowni to se spokojenjom słyschachu a połnje dźe-ło spokojeni, hdyž dźeło pschiwzmu nutskach wiedźeli a wobdźiwali. Pschijomnje napaduje jasna barba, kotraž zylemu twarej pschečzełemu napohlad dawa. Sobotnjemu też hnydom, so je twarjenje hamc cžište industrijowe samerowe twarjenje, se żelesnowych klinkarjow nahotowne. Wono rozpadnje swoutkowinje hižom do dweju hłownyeju dźelow, do stajeńskeje khže (Schalthaus) a k wjecžom je měšnosću sa pomozu maschinu (Phasenschieber) a montažowinja. Mjes tutymaj twaromaj su pišarnje, wobkedźbowarnja a składowinja. W tutym dźelu bo też schodowe twarjenje architektonitźy jara rjenje wuhotha. Sa khyw wuzicznu so płone żelesobetonowe wjerchi, kiž so na wobsebite waschnje pschečziwo symje a mokroczu zjolowachu.

W hornim posschodze stajenje je měšnosć so schenu, w kotrychž so mikna hromadźenje. Wobej nawrawje, 40 tyhaz-voltowska kaz 8660 voltowska su z dwójnymi hromadźenišćimi schčenami wuhotowane. S tutych transformatorow, do kotrychž powod z Rosnjedz so stónczi, pschiwodźuje so elektriski prud z kablemi do 8660-voltowskich hromadźenišćich schčenow, ke kotrymž su wschelake kable do daloka pschisamknjene. Rozdźělerija je tak twarjena, so może hnadź w połojschim czasu pschijimacz elektriski prud z 100 000-voltowskeho powoda, kiž z połnoscu Budyschima se Hirschfelda do Niederwartha pola Drježdźan nimowjedźe. — Pod hromadźenišćimi schčenami je w pschisemi pschestawki khód pschipravjeny, w kotrymž su trěbne aparaty satwarjene. Pschipravjene je wschitko tak, so może wothladarjo bjes kracha swoje dźeło wukonjeć. S barbami a wobmjetlenjom twarjenje kóždeho sastupjazeho hnydom pschijomnje wobjimnje. Komorki sa 8 kv. wolijowe pschestawki su na stronje k statnej dróze samčzene, sa 40 kv. su komory k połdnju, tute pschestawki su 3 metry wyšoke. K nim je jenoz pschistup ke sajsfoej, kiž je k ranju wotewrjeny. Wschitke tute wolij wopschijoze aparaty steja nad jamkami, kiž su z celkami z jamu sa hromadźenje wolija sjednoczene, so by so we pschipadze rozbuchnjenja aparata žo palazy wolij wotwodźecz mohł.

(Skónczenje sčěhuje.)

Z Gmejnskeho žiwjenja.

Posedźenje gmejnskeje rady w Khrósčicach.

Naši gmejnscy zastupjerjo skhadźowachu so posledni pjatk, zo bychu wo wšelakich należnoschach wuradźili. Wěsty B. z Budyšina chce ke kermuši hrajerski stań wočinić. To pak so njedowoli, dokelž mamy we wsy dosć, kiž chcedźa swoje twory wotbyć. Dale je so skorźiło, zo husy po nowych rěčnych brjohach a přinjeznych łukach łaza. Temu ma so zadźěwać. Gmejna chce groćanu lěsyen do rěki zatwarić dać. Potom njebudże wjacy móżno, zo husy po rěcy dele pluwaja. W nowej gmejnskej khěži ma so za tym hladać, hač su wokna a třěcha w rjedźe. Jene bydlenje w njej je swobodne. Tuž ma so do „Nowin" a do „Posola" nawěstk stajić. Zo bychmy prawje bórzy šwarneho lěkarja do wsy dóstali, ma so do wjetšich nowinow nawěstk podać. Wězo też naša łapłyka pod tym čerpi, zo žaneho lěkarja nimamy. Wo twarjenju noweho mosta přez našu rěku ma so we wosebitym posedźenju w přichodnym tydźenju jednać. Tak našim gmejnskim zastupjerjam hižo mnohe dźěło do rukow hlada. Nadźijomnje wšitko k spokojnosći wuwjedu.

Gramafonowe dyski

podawaju nětko też serbske spěwy w serbšćinje, a to je jara zwjeselace a dźakahódne. Zo je mamy a zo móża někotre našich spěwow nětko też we dalokim swěče zaklinčeć a to z česću — to je zasłužba našeho **njespróchnjiweho Jurja Słodeńka,** tuchwilneho hłowneho dirigenty „Zwjazka serbskich spěwnych towarstwow". Sćyri deski móżemy we wobkhodźe kupić; podawaju nam spěwy:

„Hanka, budź wjesoła!" (Kocor) za mužske hłosy,

„Z dychom swjatoh Jana" (Kocor) za solotenor (k. Šlamař) a slědowacy mužski kwartet,

„Rjana Łužica", narodna hymna Kocorowa (4 hłosna) a

„Naš njeboh dźěd" (Kocor).

Z ludoweho (narodneho) spěwa poskićeja nam **„Plakała Hanica"** — **„Přadła je Marja kudźelku."** a **„Za Kamjencom za horami"** a **„Wječor je blizko"** — posledni spěw je solo (k. Krawc) z kwartetom.

Dyrbimy rjec, zo su skoro wšitke tute spěwy derje radźene pokazki našeje spěwneje literatury; najlěpje s nimam lubi solowy spěw k. Šlamara; rjany zwuk hłosa jasne wuprajenje a čopły přednošk zawostaji wuběrny zaćišć.

Techniske wobčežnosće za spěwarjow do deskow njeběchu lohke; spěwa so hižo do mikrofona w radiju z dosć wobčežnosćemi, tak je to hišće wjele hórje w našim padze, kotryž ludźi nervoznych čini, njejsuli na tajke dificiline wustupjenje zwučeni. Z połnym prawom so wjeselimy nad tutym postupom na hudźbnym polu. Snano móże so w běhu časa naša wěc pčknje dale wuwić a hišće rjeńše přikłady našeje kultury podać. — Njech so naši Serbja nětko hibaja a deski też kupuja — zmčja z teho radosće dosć, wšako też njejsu drohe. W Budyšinje je předawa firma Šibak na Mužakowskej dróży a w Drježdźanach „Schallplattenvertrieb", Waisenhausstrasse 32.

Najnowše z cyłeho swěta.

— Schkrowa powješ wo wjedrje sa jutšišu njedźelu: W nasčich kónczinach po dešczowanju pomału wuczahuje wjedro cžoplischo hacž dotal.

* **Sstorgswalde pola Habrachczija je cžeći žandarm** strě[illegible] paducha, 40lětneho paducha Josefa Ira'a se Wa[illegible]a, sajat. Hižo 6. meje bě jedyn sakti žandarm Ira'a na dróży mjes Lejnom a Lubijom sajtapił. Nakhribjeinik mjesesche Iras połny nakradnych wjesow a we jaku wótry katacz. Po puczu do Lubija je won na dobo do cžekanja da a wupjerchny, haczrunje žandarm sa nim wjazy krócz tšeli.

*** Rěcznik a notar J. Cohn w Barlinje je so satselił.**

S hrazkowskej pojadliwosczu bě je won khubko zadołził.

*** S Hamburga do Hannovera z wobšadnym letadłom leczo je pažajer Keppler z letadła sfocził.** Pódła njeho sedźazy pažajer bě z wokom won na krajinu hladał. Nadobo won wótry powětr cžahnjesz sacžu. W tym žamym wokomiku widsjesche, kak so Keppler z letadła cžišmy, cžemuž njemójesche sadźerżacz. Kriminalna policija podawk pischepytuje. Keppler bě wot nekotrych njedźel bjes dźěła. W meji 1929 bě won z njeboźom na dróhowej jeleninji žiwoju žonu zhubił. Na to žiwoju malu dźowku pschiwuzyna da a do Kanady wupuczowa, tola je žiwjatk wrócźi. W Hamburgu zlikwidowawschi je jedyn liwjerski wšal. Keppler bě sa cžas wójny z letarjom. Jeho zyle rozbite cžełko su blizko Sottorfa pola Harburga namakali.

*** Na pósčitym hameze w Mount Pleasantu w Londonje je pjatk pschi pschekładowanju pósčiłich měchow na automobil paket rozbuchnyk, kotryž bombu wopschijesche. Wosowe łešeny su wuraziłu, listy a pakety su dałeko rozcžišnyhu. Někotři sastopnizy su z semi porasnyhu, dwaje sa sranischtaj.**

Lubosć namka hłosy.

Srjedu, 8. X. 1930 z dypkom 1/8 hodź. w Budyskej „Krónje“

koncert serbskeje spěwneje kupki Lumir

k lěpšemu kulturneje wěcy

Khóry, solowe a dwojospěwy, klawěrne přednoški, melodramy, rhytm. reje
Sobuskutkuja: Dora Frajšlagec, Elfrida Nojhawzec, Hanka Rychtarjec
Katka Krawcec, Rut Krawcec, Hanka Šrejderjec, Pawoł Jenka, Arnošt Raš
a Emil Slamař. Dirigent: Bjarnat Krawc. Po koncerće REJE

Zastupne lisćiki za 1.50 a 1.00 hr. w Smolerjec knihićišćerni, w hudźbnym domje A. Förstera (Kěžorska dróha) a J. Gudera (Seminarska hasa)

Maćica Serbska w Budyšinje

zmėje swoju

nazymsku zhromadźiznu

srjedu, 8. oktobra 1930 popołdnju 1/2 3 hodź. w žurli Serbskeho Domu w Budyšinje na Lawskich hrjebjach

DNJOWY PORJAD:

1. Přednošk M. Nawka: Turka, cygań, žid a čert pola n...
2. Přednošk knjeza dr. Wjacsławka wo wurywanjach na kupje...
3. Wšelčizny

1/2 3 hodź. zmėje předsydstwo a wubjerk zhromadne posedźenje w Serbskim Domje delka — Wječor w 8 hodź. budźe Serbski koncert Lumira w žurli hosćenca Krony w Budyšinje o o-o-o-

Dopołdnja wot 1/2 hodź. Rěčespytny wotrjad.

HALLO! HALLO!

Dobre stupnje

po tunich płaćiznach

Trotěrske stupnje
pyšne dwojob. kombinacije
čorne 5.90
lakowe . . . . . 7.50 — 6.50

Popularne strowotne stupnje
po ludowych płaćizn. 12.50 — 9.25

Mužace stupnje
brune a čorne
wowoč. formy 16.50, 12.50 — 8.75

Dźełanske skórnje
. . . 10.90, 7.90 — 6.90

Skórnje
z howjazoweje kože
rućne dźěło . . . 19.50 — 14.50

Dołhe škórnje, drjewjane stupnje
stupnje z wjelbłud. kosmow, drjewjanicy, drjewa za stupn., stupnje z howiaz. kože po wšěch wulk.

Willy Sommer
na Serbskich hrjebjach 8

Wulki swjedźeń

10-lětneho wobstaća Serbskeho Sokołstwa budźe 26. nov. 1930 w zalomaj „Krony“ w Budyšinje

Też Wy

możeće sebi wuzitnje za zymu drastić, dokelž pola mjo za tuni pjenjez najl. twory namakaće

Mantle wot 29.— hač 98.—
Wobleki „ 29.— „ 99.—
Njepřemokawe jaki „ 9.— „ 29.—
z podšiwom a bjez njeho
Jupy, čopte podšite wot 11.— „ 37.—
Kholowy „ 2.75 „ 20.—

Spódnje kholowy, zwjeršne košle, samowjazaki, kłobuki, čanki atd. we wulkim wubjerku stajnje tunjo pola firmy

Hugo Pachaly w Budyšinje
Před Sulerskimi wrotami 1

Česćeni woteběrarjo dostanjeja twory też na wobpłaćowanje bjez přiražka.

Wosebity wobkhod

za

nawočnicy, šćipanje (Klemmer)

dalokowidy atd.

Specialist
nowočasneje wočneje optiki

Erich Lenz

w Budyšinje na Hošle hasy (Nowotwař khorobn. kasy)

Hosćene w Haslowje

Jutře njedźelu **reje** Wuběrna kapała

Přećelnje přeprošujetaj J. Měrčink a mandźelka.

Fotowe projekcijowe powiešćaske dom. kinowe } **aparaty**

a wšě wěcy za amatěrske fotografowanje. ● **Fotowy dom**

Richard Hutha

mějićel Arno Lehnert
w Budyšinje
na Serbskej hasy čo. 13

Wuwiwanje filmow a płatow kaž też wotdaći wěcy wustojnje a najspěšniše.

W znamjenju

zniženia płaćiznow

Smy płaćizny
za wulki dźěl našeho składa dobrych wobućow hižom **nětk zniżeli!**

Wobkedźbujće naše 5 wukładnych woknow a wužiće tute tunje płaćizny prawje čile.

Heinrich

Mohr

Njedźelu 5. oktobra wotewrjene!

Do Budyšina přišedši zětkujemy so stajnje

W Lehmanec kofejowni

na Serbskej hasy čo. 8 — telefon 3118

ff konditorske twory / najlěpše napoje
kofejowe pječwa / jědźny lód
šłomowe tykancy / šokoladu

Woseb.: torty a šłomowe tykancy
z kóždym hubym napismom k wšěm składnosćam so hodźacy dar

Najkedźbliwišo zawalamy dla rozesłanja

We přećelnych **rumnosćach kofejownje** wšědnje popołdnju a wječor **koncert**

Fotografowy Meister
atelier w Budyšinje na Kejzorsk. dr. 15
kaž hdy njedźelu wotewrjene

Złotowjenje portrétow, wobrazow do pučowanskich pasow, wobrazow za industriju, kwasnych a njewjeśańskich wobrazow, też na wsach. Tel. čo. 2438.

Dołhe a krótke škórnje

rućne dźěło

20,— a 30,— hr. Wulki wubjerk, też we wšěch druhich wobućowych

Wšě wuporjedźenja derje a tunjo

Wobućowy dom Mark w Kukowje

Příchodny wutoru 2. septembra pop. w 5 hodź. budźe so sćěhować

Krajnostawska banka

njehdušeho saksk. markhrabinstwa Hornjeje Łužicy

w Budyšinje

dawa

hypotheki

na wjesne ležownosće

wosebje też k wrćozapłaćenju nahódnosćenych hypothekow

Rozprawu podawa **Banka w Budyšinje**, jeje filialki **w Drježdźanach a Zitawje**

H. Liebsch w Budyšinje
sudn. aktuar n. w. na Sukeln. h. 28

Kupne, hypothekowe a zawostajeńske naležnosć. Testamenty Radupodawanje Prózstwy

45 lětne nazhonjenje — Rěču serbski!

Wšě družiny kanopjichlow
ma stajnje na składze
Žitny dom w Kamjencu
wotnožka w Pančicach

Wóskow. rub m 75 pj.
Přikrywy na sofy, dołhe 2.50
Gardiny jara tunjo
Ida Erler w Budyšinje
Rózk Zwonk. Lawsk. hasy 10

Wšitke picowadła

Žitny dom w Kamjencu
wotnožka w Pančicach

Ulstry za mužow a pacholow

Zwjeršniki / Jupy / Zymske wobleki
Žonjace a dźěćace mantle / Wolmjane
jaki za žony a mužow / Nohajcy a frikoše
taše kupujeće najlěpje a najtuńšo pola

Franca Bulanka w Kulowje

Na rózku torhošća

KUNDEN KREDIT GES. KKG BAUTZEN

Smy přećahnyli

dokelž běchu naše wobkhodne rumnosće pře małe a dokelž w zajimje našich wobkhodn. přećelow přijomniše rumnosće trjebachmy

KKG dalepostupuje

Kupcy a předawarjo su jeje dobre a přijomn.
dźěło sebi ważić a pohódnosćeć nawukli
W nowych rumnosć. wuprosymy sebi staru dowěru

Kunden-Kredit-Ges. m. b. H. na Zwonkownej Lawskej hasy 911

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje macerje, mojeje njezapomniteje mandźelskeje

Madleny Češlinoje

wuprajamy wšěm, kotřiž su ju w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli a nam ertnje a pisomnje swoje dźěłbraće na našej wulkej zrudobje wuprajili, swój

najnutrniši dźak a zapłać Bóh.

W Khróšćicach
2. okt. 1930.

Jurij Češla a synaj.

Přiloha k číslu 232 **SERBSKE NOWINY** Sobotu. 4. oktobra 1930

„Wo žiwjenju a dźěławosći serbskeje žony".

Jutřo njedźelu so wotewrì wustajeńca w Serbskim Domje!

Lud kóždy měwa dobre boki
A wašnja khowa zastarske —
Wšak kłobuk z pjerom też wot sroki
Sej pyša žony pychafske. —

Raj k nohomaj so žony khowa,
Je kadi praji! turkowski. —
Njech wažnosć, mudrosć toho słowa
Lud w myslach ma też serbowski!

Haj raj je dźěćom při maćeri,
A samo swětło, samón jusk. —
O kedźbuj, zo jón njezešeri
Či žanej złóšće žadyn kusk!

Šćěp do wutrobow bohabojosć
A serbskich wótcow zdobny raz!
Dźerž z domu rěčow škódnu dwojosć,
Złych nałožkow so cuzych pas!

Budź, Serbowka, kaž dobra pčołka,
Kiž w lipje, róži, kwětašku
A w dźećelu so khłóšćo tołka,
A domoj nosy k hnězdašku.

Čišinski.

*

Serbske žónske hibanje je za jara krótki čas so čile rozwiło a mócnje postupowało. Spominamy hišće na njedawny čas, zo jenož z bojosću a bolosću pisachmy wo łoskoćiwym prašenju narodneje njeaktivnosće serbskeje žony. Lědy dožałożena w srjedźišću župy „J. A. Smoleŕ" je organisacija serbskich žonow hnydom so dała do dźěła ze skutkom, derje wědźo, zo skutk tu wjacy dokonja, dyžli hole słowa a frazy a wozjewjenje programa dźěławosće.

„Zjednoćeństwo Serbskich Žonow" zarjaduje wustajeńcu pod heslom:

„Wo žiwjenju a skutkowanju serbskeje žony."

Wustajeńca so wotewrì jutře njedźelu dopołdnja w 11 hodź.

Jadro a wutk wustajeńcy budźetej drje serbske narodne drasty. Pokazuja so tajke ze wšěch kónčin serbskeho kraja, mjez nimi też tajke, kiž so ani w muzejach njenamakaju a wo čejež eksistency wulki dźěł Serbow sam ničo njewě — su to drasty z Wochožanskeje a Klětnjanskeje wosady. Wosebje pak tute drasty, kaž scyla drasty serbskeje hole su zakhowale wjac serbskeho, słowjańskeho raza dyžli wostatne narodne drasty Budyskeho a Khóćebuskeho kraja. Wosebje namakamy tu we wušiwanjach ryzy serbske motivy, kiž su so w drastach katolskich Serbowkow dospołnje zhubiłe a kiž při drasće Delnjołužičankow jara zrěčka nadeńdźemy. Wosebje drastowny wotdźěl wustajeńcy móže być nimo měry powučacy a wužitny za naše Serbowki, dokelž tu widźa a spóznawaju, što je staroserbske a što je požčene wot našich njesłowjanskich susodow. Bě jara trěbne było, raz podać přehladku serbskich drastow, zo bychmy móhli přirunać, što je naše — serbske — a što je so skepsało.

Wušiwanki ze słowjanskich krajow budźa nam při přirunanju a wusudźenju z pomocu.

Ale z tym hišće wobsah wustajeńcy njebudźe dočerpany. Poskići też hewak zajimawosće, kiž swědča wo dźěławosći serbskeje žony.

Widźimy literarne dźěła našich serbskich prócowarkow, basnjerkow. Widźimy wumělske dźěła wumělki Hanki Krawcec, dźowki našeho mištra Bjarnata Krawca.

Wustajeńca zmeje wulki wuznam. Z njej młoda organisacija serbskich žonow so tak rjec předstaji serbskej zjawnosći, z njej wona dopokaže, zo so jeje dźěławosć njewučerpa ze samymi zhromadźiznami a posedźenjemi, ale zo chce dźěłać, woprawdźe dźěłać. Z tym sej też wustaji wuswědčenje, zo je khmana k dalšemu traću a dalšemu žiwjenju a njezapadnje a njesławnje njeskónči kaž někotraŕkuli druha organisacija.

Zhromadźizna Zjednoćeństwa serbskich wučerjow.

W Budyšinje, 1. winowca 1930.

Spomožne skutkowanje tuteho zjednoćenstwa jewi so wšudźe na šulskim a narodnym polu. To so też na poslednim posedźenju we „Woprawnem" pokaza, kotreż pilny a wobhladniwy předsyda, k. wyšši wučeŕ Měrćin Kral-Zaděčanski nawjedowaše. Zahaji je ze postrowjenjom rjaneje ličby sobudźěłaćerjow, kotrychž běše so skónčnje na 28 zešło. Wosebje witaše našeho nestora, k. Bjarnata Krawca, kiž dźěn mješe hłowny přednošk. Do dźensnišcho porjada wozjewi, zo k. studijny rada Ota Wićaz w Stollbergu wo zapis serbskich wučerjow we službje a na wotpočinku, też zwonka Serbow, należnje prosy. Při tym ma so naspomnić, na kotryž šulach so dospołna serbska wučba po zakońskich postajenjach podawa. Tak dóstanjemy statistiku evanelskich serbskich wučerjow, kaž to hižo na katolskej stronje je a w Krajanu kóždołětnje so wozjewja. Dla noweho šulskeho spěwnika „Naše spěwy" naspomni, zo je zwoprědka wotpohlad był, płaćiznu stuišić. Tola je wobšerniši hač bě wotmyslene a dźakna podpjera ministerstwa snadź w tej wysokosći njewupadnje.

Nawjazajo na tute słowa naspomni k. Bjarnat Krawc na spočatku swojeho přednoška, zo běše jena Lipsčanska firma zwólniwa, wobej spěwnikaj (za delni a horni skhodźenk) za 1800 hr. zhotowić. (Nic pak drje tak wobšernej. Přisp. rop.) Potom rěčeše wo hudźbje w našim šulskim spěwniku. Jeho wuwjedźenja počahowachu so jenož na hudźbny dźěł. Na delnim skhodźenku maja krótke spěwčki přewahu. Runje tajki je wobsah, we wšěm dźěćom přiměrjeny. Přidaty druhi hłós njetrjebaju dźěći spěwać, je-li za nje přećežki. Je w prěnim rjedźe za wučerja mysleny, kiž jón pak na huslach, na harmoniju abo druhim hudźbnym nastroju wuwjedźe. Rozłožowaše wšelake spěwy. Při spočatku nimaja so wězo moll-toniny nałožować, runje tak nic doriske abo aeoliske. Też nima so přenizko spěwać. To tłóči na krk. Za ruku spěwnika přewza mnohi spěw a rozłoži je po jich hudźbnym twarje. (W 17. čisle delnjeho skhodźenka je zmylk, druha nota ma rěkać b.) Při wšelakich pokaza, kak so melodija a tekst wotpowědujetej. Maćizna je khětro wobšerna, tuž móže sebi kóždy brać, štož so jemu lubi. Byrnjež sebi też tu a tam hinak złožił, autor přećiwo tomu ničo nima. Štóž so do zjawnosće poda, dyrbi sebi kritiku lubić dać. Też wón ju znjese a pokaza při tym na Stareho Frycu, kiž bě do basnikow šoł, štož pak Mendelsohn kruće a raznje wotpokaza. Přeje sebi, zo by so knižka nětko w šulach nałožowała.

Předsyda dźakowaše so rěčnikej a doda, zo maja so dla zawjedźenja tuteje knihi šulske předstejićerstwa (Schulbezirksvorstand) na ministerstwo wobroćić a to hač do 1. hodownika. W dalšim zaběraše so k. Nawka z někotrymi tekstami a pokaza, kak je tón husto hra ze słowami. To wšelacy přełožerjo do němčiny dopóznali njejsu a tuž su přełožki zdźěła špatne. Wuwza wšelake čisła. Pokaza też na zmylk „Morawa" (str. 37), ma so mało pisać a woznamjenja rjanu wjesnu łuku z dołhej trawu. Wuzběhny tajke a podobne zmylki w přełožki.

Mjez tym bě k. Šihak na skazanku dóšoł a předwjedże serbske deski, kotreż so wšitkim jara lubjachu. Wuspěch wotwisuje zwjetša wot hódnosće gramofona. Na wšelakich so originalna tonina njereprodukuje, steji husto dosć mału teren wyšše, štož začiše pomjeńšuje.

Knjez Krawc-Budyski rěčeše k namjetej „Serbšćina při pruhowanju wólbokhmanosće". Někotři młodźi wučerjo sej žadachu, zo by so tež serbšćina do pruhowanskeho porjada přijała a wuspěch so jako cenzura na wuswědčenju jewiła. Dokelž pak wólbokhmanosće bórzy spadnu, nima namjet wulkeje ważnosće. Z druheje strony so žadaše, zo by z hamtskeje strony rozjasnił, kotre knihi maja so za serbšćinu w šuli trjebać. Temu namjetowaše knjez Krawc-Wujezdźanski, zo bychu so raz wšitcy wučerjo na měšanych šulach štyrjoch šulskich wokrjesow (Budyšin, Lubij, Biskopicy a Kamjenc) hamtscy zešli a to a druhe prašenje rozrisali.

Na kóncu zhromadźizny pokaza k. Krawc-Budyski na wotrjady Maćicy Serbskeje. Hižo lěta dołho so žane wjacy njewotměrwaju (znajmjeńša tři) a tak namjetowaše, z nimi zasy započeć a to najprjódy z rěčespytnym, kotrehož druhi předsyda je knjez konsistorialny rada Kral w Drježdźanach. (Prěni — knjez dr. Muka — na pućowanju skhorjwši lěknje so nětdźo w hlizkosći Prahi). Tak drje so tutón wotrjad přichodnu srjedu dopołdnja zeńdźe. Z dźakom za bohate wobdźělenje — ke kóncej bě so zhromadźizna khětro rozdrjebiła — zawrje předsyda posedźenje. Přichodna budźe w hodownych prózdninach, jeli ničo ważneho so mjez tym njestanje. Prosy so, zo bychu šulske předstejićerstwa z časom dla zawjedźenja šulskeho spěwnika namjet stajili a šule też knihu prawje sylnje wužiwałe, zo bychu z bohatym žohnowanjom byłe za našich najmjeńšich a też za cyły serbski lud. Autoromaj hišće jnnu kemšacy dźak.

Do Mužakowskeho parka a Sleperho!

Nazyma dawno hižo je swoje knjejstwo nastupiła. Ale njepokaže so hišće jako surowa, njemilosćiwa mócnarka, kiž wjedźe krute knjejstwo. Hišće je miła, haj wjesoła. Słóčka přirodu jeje jenostajnu na šěr zelenu drastu a wobleka ju łóštny pisany žołto-čerwjeny płašć. Wšudźe so łěsy a keŕki započinaju pisanić a sapać a błyskotać. Je radosć, nětko sej wulećeć do Božeje přirody a wužiwać poslednje dny rjaneje doby.

Pisana nazyma je też začahnyła do Mužakowskeho parka, do tutoho překrasneje bajki wurojneho fantasta wjerha Piklerja, (wo kotrymž dźensa přinjesemy zajimawy nastawk: „Wo předźiwnym Mužakowskim parku a hrabi Piklerju.") Wšitkim, kiž maju zajim za tutón bajkojty raj, so poposkići přileżnosć wopytanja, hdyž so přizamknu wuprawje župy „J. A. Smoleŕ", kotraž so wotměje njedźelu 19. winowca.

Nimo toho wopytamy ducy domoj hišće naše serbske Slepo, zetkamy so ze Slepjanskimi Serbami a z tamnymi swojoraznymi staroserbskimi hercami.

Štóž chce so na jězbje wobdźělić, njech so hnydom přizjewi. Njebudźe mózno, zo tón króć, kaž při jězbje do Błótow přijimamy też z časom njepřizjewjenych, z čimž pohódnosć a přijomnosć jězby dla njedostatka sydłow čerpjese.

Tuž, přizjewće so hnydom w Serbskej kniharni w Serbskim Domje abo we Hospodarju, a njezabudźće, pjenjezy za jězbu (3.50 hr.) hnydom zapłaćić.

Što je nam Bjarnat Krawc?

Poda Jurij Winaŕ.

Srjedu 8. winowca wuhotuje knjez hudźbny dir. Bjarnat Krawc w Budyšinje wulki serbski koncert. Tutón dóstanje wosebitu ważnosć, dokelž steji mištr krótko před swojimi sydomdźesaćimi a chce nam pokazać krótki wurězk ze swojeho žiwjeńskeho dźěła. Sćěhowacy nastawk njech nam dźěło a skutkowanje waženeho mištra za Serbow nadrobniše rozkładże:

Hižo jako młody seminarist a wučeŕ wuhotowaše Bjarnat Krawc swoje prěnje serbske koncerty. Swoju njewšědnu hudźbnu wobdarjenosć z časom spóznawši poda so z Rakec, hdźež jako młody wučeŕ skutkowaše, na přeće a radu dobrych přećelow do Drježdźan na dalše hudźbne studije. Pódla swojeho wučeŕskeho zastojnstwa wopytowaše pilnje a z wulkim wuspěchom Drježdźanski konserwatorij. Jeho wuwučowaše wosebje sławny němski komponist a hudźbny paedagog Feliks Draesel. Wjacy lět studowaše Bj. Krawc z najkrućišej energiju wšě pola a namjety hudźby. Hižo tehdy měješe naš mištr kruty zamĕr swojeho žiwjenja před wočomaj: Serbska hudźba dyrbi so na wumělsku wyšinu pozběhnyć, z diletantismom njeje narodej služene. Hdyž wopuści Drježdźanski konserwatorij, wobsedźeše wurjadnu hudźbnu zdźělanosć. W privatnych studijach pytaše so stajnje dale wuwić. Při analizach Smetanowych a Dvořakowych składbow spóznа naš mištr wosebje raz słowjanskeje hudźby.

Jako komponist kroči Bjarnat Krawc cyle samotne puće, jo dospołnje samostatny. Tu zjewi so nam woprawdźity mištr. Nimo měry wulka syła komposicijow swědči wo njewšědnej płódnosći a pilnosći komponisty. Bjarnat Krawc wuda wosebje vokalne, tola też orchestralne a instrumentalne dźěła. We Drježdźanach so Bjarnat Krawc w hudźbnym žiwjenju sylnje wobdźěli. Założi tamny sławny „Volkschor", kotrehož čestny dirigent wón dźensa je, wuda dale wšelake němske hudźbne dźěła. (10 zběrkow němskich hodownych spěwow; dwě knizy dźěćacych spěwow: „Wenn's Mareile singt" a „Sonne, Sonne scheine"; dale wšelake mužske a žónske khóry, „Heimatstimmen" je wosebita zběrka žónskich khórow. Za šulske dźěći wobdźěła dospołnje stareho Damma.) Bjarnat Krawc zarjadowa tej wjacy króć wulke koncerty (serbske a němske), kotreż sam nawjedowaše. Jako připóznaće swojeho wubjerneho skutkowanja spožči so jemu wot wyšnosće čestny titul kralowsk. hudźbneho direktora.

Doma we Łužicy hladachu wšelacy zdźělani Serbja, mjez nimi też Kocor, z wěstej njedowěru a njedorozumjenjom na Krawca a jeho dźěła. — Dyrbjała to snadź wěsta žarliwosć być? — Krawcowe dźěła běchu wězo přewumělske, přećežke a komplikowane. Tola naš mištr so njeda mylić, kročeše po swojim puću. Pozdźišo, hdyž dźěše Bjarnat Krawc na „wotpočink", běše jemu skónčnje spožčene wšě jeho mocy woprować drohemu narodej. Prjedy njedowolachu jemu wučeŕske zastojnstwo, swójbne starosće a wšelake druhe nuzne dźěła, zo by so dospołnje lubowanemu serbskemu ludej wěnował. Wosebje lubuje naš mištr naš serbski spěw. Njeseše jón też do swětoweje zjawnosće. Wuhotowa wjacy serbskich koncertow we Drježdźanach a we wukraju z wulkim wuspěchom. Dirigowaše wjacy króć serbske spěwy w radiju. (W Frankobrodźe, Brnje, Prazy, Drježdźanach.) Jako připóznata autorita ludoweho spěwa spózna Bjarnat Krawc wulku ważnosć tutoho za naš lud. Mnoho starych narodnych pěsničkow je zaso do žiwjenja zbudźił a je krasnje wobdźěłał. Hižo 1910 wuda zběrku dwuhłósnych spěwow: „Khwatajće, ale spěwajće". Tuta knižka dyrbi so kóždemu towaršstwu dla rjanych, wjeselych a lohkich spěwow poručeć. 1921 wuńdźechu „Zerja", 25 serbskich nar. spěwow za 4 a 4hł. khór. 1923 „Wulka lubosć", też tuta kniha wobsahuje jenož narodne spěwy. Nětko sćěhuja „33 serbskich narodn. spěwow za jedyn hłós z přewodom klavéra".

Kak wobdźěła nětko naš mištr naše jednore spěwy? Město zo Kocor husto k swojim spěwam jednore harmonije bjerje a jenož harmonizuje, njespokoji so Krawc z tutymi srědkami. Wobdźěła spěwy kontrapunktiscy, karakterisuje tekst a da kóždemu hłosej

rjannu melodiju. Husto pleća so jenotliwe hłosy, bórzy so wšitko ke krasnej harmoniji wujasni. So rozumi, zo za spěwarja tajki spěw njeje lohki. We swojich 33 nar. jenohłósnych spěwach karakterisuje kóždu štučku wosobje w klawěrnym přewodze. Słyšimy wětr šumić, zwón zwonić, haj samo kóčku drěmać. Wobdźěłał wjacy hač jónkróć w tonowej malbje pokaže, wo čim je rěč. Zajimawe je, kak Krawc wjesele spěwy přewodźa a kak napřećiwnje zaso khutne z mócnym přewodom podpjera. Wot Krawca wobdźěłane narodne spěwy su kaž „burske dźěći w pyšnej drasce“, kotrež maja nětko přistup do kóždeho koncertneho sala. Też wulku ličbu wumělskich spěwow a duettow je nam naš mištr darił. Najnowiše a najrjeńše mózemy na přichodnym koncerće słyšeć.

Wobhladajmy sebi Krawcowe originalne spěwne składby. Za měšane khóry njenuju jenož nowše wudaća „Skowrončk“ a „Słónčne pruhi“. Spěwy do tutych zběrkach njejsu runje lohke, ale přewšo rjane. „Žórleško“ serbskich dwojospěwow je woprawdźe złoto žórleško najrjeńšich serbskich spěwow. Najrjeńše narodne, Krawcowe a Kocorowe spěwy, nadeńdźemy tu. Dopominam jenož na Krawcowe krasne kolebawki, jeho woheń sapace „Hory módre“, jeho wjesełše spěwy „Holčo rjane, luhowane“, „Hdyž konja tunjo kupich“ abo „Hdy bych ja měł žonu“. Tute maja dospołnje ludowy raz. — Hody 1929 wobdźěła naš mištr 15 serbskich narodnych rejow za klawěr. Je to woprawdźe wulkotny hodowny dar mištra swojemu ludej. Wša kritika wupraji so z najwjetšej khwalbu wo tutym dźěle. Serbskemu Sokolej wěnowaše mištr wulkotnje krasnu hudźbu za Póznańske zwučowanje, zestajenu za wulki wojerski orchester. Druhe wjetše orchestrałne dźěła za wulki sinfoniski orchester móhle so snadź jónu na někajkim koncerće „Zwjazka spěwarskich tow.“ serbskej zjawnosći předwjesć. Njeby k tomu rjana přiležnosć była runje k sydomdźesaćinam mištra?

Zwjazk serbskich spěwarskich towarstwow, kotryž je mištr sobu założił, pomjenowa hudźbneho direkt. Krawca za swojeho čestneho předsydu. Też Macica Serbska připózna dźěło mištra z tym, zo jeho do rjadow swojich čestnych sobustawow přiwza. Dźensa je mjeno Bjarnat Krawc dospołnje zrosćene z wuwićom serbskeje hudźby. Bjarnat Krawc je swojorazny representant našeho hudźbneho žiwjenja. Nihdy njemóže so jemu porok dać, bohužel so to tola druhdy stanje, zo je wón jenož materijelnych přičinow dla zahority wótčinc a dźělaćeŕ. Znaju wjacy serbskich knježnjow a knjezow, kotrychž je wón dospołnje darmotnje wukubłał, studije zmóžnił a hišće wukubłuje. Jeho dom je dom serbskich studentow w Drježdźanach. Podpisany sam ma česć, być wučene sławneho serbskeho mištra. Husto dosć dyrbi mištr wudawki kotrež ma přez pruhi, ze samsneje kapsy płaćić. Čisty wunošk přichodneho koncerta je postajeny za kulturny skutk. Serbja, wopoknježe wašu dźakownosć mištrej z tym, zo so w prawje bohatej ličbu na koncerće wobdźěliće. Bjarnat Krawc sebi to w zajimje serbskeje hudźby zasłuži.

Wusudźenja.

Krajny sud w Budyšinje.

Dla fałšowanja diweju wozłobowejm automobilow na kfichńišćeńu Nowoměšćansko-Přenanšteje a Hohnšteinsko-Stolpnjańšteje dróhi 4. meje 1930 powobłoni jednaćse sud pschećiwo fabrikantej direktorej Alojsej Kurtej Eilerej z Langburkersdorfa dla njewobkedźbowanja zakonja wo wobkhadźe se samokhodami a njerodneho cźinjenja. Hamtski sud w Stolpnju běše Eilera 3. julija wuwinował. Wódlanski stórźbnik pschekupz Jäckel se Shorjelza běše jo pschećiwo wušudej powołał. Tola też powołański sud jo pschešwědčił, zo Eiler njemjesche winy na njesbožu a zaćišnu Jäckelowe powołanje.

Budyšći hamtski sud běše wikowarja Ericha Hermanna Gustava Friedricha z Budyšcina wuwinował wot wobstórźby wobschudźenja. Statne rěčnišćo pak běše jo pschećiwo wušudej powołało, zo mějesche jo powołański sud znowa z naležnosću saběrać. Pschi revizii na Budyšćich wikach běše policajski hłowny strażnišćer Schleier 8. měrza 1930 zwěsćił, zo mějesche Friedrich mjes swojimi puntami někotre njeaischowane. Dale njeběschtej jeho wosy prawje khodźiłej. Tchodla běše jeho Budyšći hamtski sud dla pschestupjenja wo 5 hr. pjenježneho khłostanja sasudźił. Sud powołanje statneho rěčnišćowa zaćišnu, so pschi wuwinowanju twrsta, dokelž jo Friedrichej njehodźesche wotpohlad wobschudźenja dopokazać.

Tajnje jednaśe sud w privatnej stórźbi pasmišćejskeho wothkadarja Oswalda Maiermanna z Wostrowza pschećiwo fabrikantej tkalzej Krausy, kiž z nim w zjenym twarjenju bydli, dla zjschiwdźenja. Wostrowski hamtski sud běše Krausu dla zjschiwdźenja w dwěmaj padomaj

Wo předźiwnym Mužakowskim parku a wjerchu Piklerju.

Bě to spodźiwny knjez, tutón wjerch Pikleŕ, kiž je stworił dźiwny Mužakowski park. Ale bě to wulki knjez, kiž na krošiki njehladaše. A bě to muž fantazije, zahoritosće a też rjanočuća. Přetož tutón park, kiž sadźeše w serbskej Łužicy na běrnej pódze, bě woprawdźe mištrski kus a bu přikład zahrodniskeho wumělstwa hač do dźensa.

Tajke nješto drje so přinarodźa: hižo šulski hólc Pikleŕ bě so wšón zabłaznił do rostlinow a připrawi sej zady hrodu nanowcho kubła swoju samsnu wězo mólčku zahrodku. Hdyž bu wobsedźeŕ nanowcho kubła, poča hnydom swoju woblubowanu mysličku do skutka stajić: přetwori Mužakowsku wokolinu do překrasneho parka. Mnoho pućowanja po šěrokim sweće napjelnjachu jeho z nowymi mysličkami a najmócniši zaćišć zawostajichu w nim jendźelske parki. Pikleŕ nakupowaše wot susodnych gmejnow wulko leżownosće. Suche łada, holu a šmrěčiny, wšo do hromady 5000 pruskich jutrow. Z kilopom a łopaču bu zemja poł metra hluboko překopana a přerywana. Rěka Nysa, kiž po parku běžeše, bu regulowana, ryješe so nowe rěčišćo za nowu Hermannowu Nysu. Tworjachu so jězory, připrawjachu so wodospady, natwarichu so mosty; štomy, kerki a kwětki ze wšěch krajow swěta so přiwožowachu. Wurojny wjerch na papjeru swoje myslički načisny a nastachu dźiwne hry barbow: štomowe skupiny w čerwjenej, žołtej, zelenej, brunej a módrej barbje. Po barbach mějachu so štomy přiwjezć, njech bě to hišće bóle drohe.

Njedaloko hrodu namaka so hobrski buk. Sčeroki ma wjetšk a krejčerwjene lisće. Nětdy steješe — hižo hordostny štom — nětdźe we wokolinje. Třicyći lět bě stary, hdyž wjerch jón da wukopać. Na wosebje k tomu připrawjenym wozu bu štom do Mužakowa dowjezeny. Z hłowu wijo burja při puću stejachu. Wósom koni čehnješe šumjacu čežu, kotraž wjesnu dróhu čistu wumjeće a ze swojimi hałozami wokna burskich statokow rozbiwaše, tak zo skleńčerjo dźěło dóstachu a wjerch dołhe zličbowanja. Pikleŕ płaćeše. Buk bě jemu wjacy hódny dyžli tysac wókniacych skleńcow. Ludźo sami powědaju, zo da ćelata a howjada zarězać, ćěła skotu pak da zmjetać do sadźeńskeje jamy a zemju kołowokoło z kreju da napojić.

Za 32 lět spróchniweho dźěła poradźi so wjerchej, přetworić pusćinu do raja. Ale zahoritosć za powjetšenje a porjeńšenje parka płaćeše jemu cyłe zamóženje. Lěta 1845 dyrbješe swoju stwórbu wopušćić — předać. Pikleŕ so wróći na swoje druhe wobsedźeństwo w Rogenću pola Khočebuza, hdźež hnydom założi nowy park po jendźelskim přikładze.

Mužakowski park přeńdźe do druheju rukow. Dźěło, kiž bě Pikleŕ započał a nimale dokonjał, druzy doskóńčichu. Tola genialny duch wjercha je dale žiwy w dźiwnym parku. Kaž dźěći k staršimaj, tak so w zawitych skupinach rostliny so tula ke štomam ... Přez polsta wšelakich družinow dubow je zhromadźenych w haju za čichim ... Swobodnišo, wotwosobnjeny steji wosamoćeny hobrski dub, mócna lipa, njebjosažny šmrěk ... Kaž kupa w morju wunórjeja so nazdala ze zelenych łukow lubozne skupiny štomow ... Buki, brězy a druhe kerki zrjaduja so po stroninje ... Wjerby so skhileja nad rěčku a postrowjeja čěkace žołmy ... Sorny so pasu při wólšinje, je to lubozna idyla we łučnej dolinje ... Běłe kołpje kołotaju zwaha po jězorach a wjeja měr a pokoj ... Stóž chce zrozumić tutoho wjercha Piklerja a jeho nimale dźiwje žedźerne za rjanosću přirody, tón dyrbi znać jeho fantastiku a lubosć.

Machbuba so mjenowaše tamna rjana Abessinjanka, kotruž kupi wjerch Pikleŕ na njewólnišćach wikach w Chartumje. Świžne bě je ćěło a jeje chotne wobličo. Jeje woči rěčeštej wo hódanskach Nila a jeje hubje wo južnych kwětkach. Jeje stopje běštej różowje barbjenej a při swětle smólnicowych błyšćeštej so jeje somoćanej rucy kaž bluki złoteho Zrudny dóńt měješe w domiznje. Njepřećelja nam zarazychu, kiž bě jedyn z wyšich krajow. Šest bratrow padże pod mječom. Ju samu na niewólniske wiki wlećechu. Zakuzłany z jeje rjanosću wotmysli sej wjerch Pikleŕ, kiž připadnje w Chartumje poby, dać holčcy nowu domiznu w Mužakowskim parku. Tola wjerchowka njepušći holčcu do hrodu. Bjez měra pućowaše Pikleŕ z tej brunej dźowku dalokeho juha po cyłym sweće. Woza bu jeho lubka a służobnica. Wona zarjadowaše jeho zamoženje a w cuzbje jemu hospožeše. Hdźežkuli dóńdźe, wšudźe jeje rjanosć a powabnosć ludzi jimaštej a bě woblubowana w najlěpšich towarstwach nostnych kruhach. Też na kěžorskim dworje we Widnje ze swojim knjezom dléši čas přebywaše. Šešć lět dołho pućowaše Pikleŕ z Machbubu po krajach. Potom so wróći ze žedźenjom do swojeho parku w dominzje a dari swojej lubcy Machbubje Mužakow. — Bě to krótki són. Hišće šešć njedźel, a cuza kwětka bě zakćěła. Na kóncu Mužakowskeho pohrjebnišća namaka so pěskojty row „Machbuba“.

Stóž chce tutoho wjercha Piklerja a jeho park zrozumić, dyrbi so zeznać z jeho romantiskim wobsedźeństwom.

Je tu „Sylzowa łuka“. „Je spodźiwne“, ludźo powědaju, „z toho časa, zo bu tuta stronina zachmana, dešćuje so na synach.“ A potom powědaja wo wjerchowej Wóršuli, kotraž raz z krutej zymskej nocy da spalić běchu khałupki, kiž nětdy na łucy stejachu, tak zo běchu wobydlerjo w tšěšaćowe bjez třěchi a skhowa. Zadwělowana je pjeća žona pokleće wuprajiła: „Njech tuta zemja nihdy więcej njewuda! Kaž nětko plomjenja na nju spadnu, tak njech też w přichodźe ju zetka zahuba wot horjeka!“ Je tu městno w parku, nad Nysej, wo kotrymž rěka: Zo je so Mužakow w 16. lětstotku wukhował před morom, ma so dźakować jenički mužej, kiž strašnu khorosć wza na khribjet a so ze woporniwosću z njej w rěcy chcyše zatepić. Tam hdźež do wody skočić chcyše, wopuści wšak jeho mór w podobje běłeho šerjenja a rjekny: „Tajkeje woporniweje lubosće hišće nihdy njenadeńdźech. Tu knježić njesměm!“

To su tajke prawe powěsće w zmysle Piklerjowym.

Lěta 1871 je wjerch Pikleŕ w Rogenće zemrěł. W pěskowej mohile, wosrjedź swojeho tamnišeho parka, leži pohrjebany. Poslednje přeće, spalić jeho smjertne powostanki na šćěpowcu, njejsu jemu dopjelnili.

Němcy w Južnosłowjanskej. Před 150 lětami zasydlichu so wjele němskich swójbow w nědźnej Serbiskej. Woni su swoju narodnosć, rěč, drastu a nałožki hač do dźensnišeho zakhowali. Južnosłowjanska jich narodnosć z wosebitymi zakonjemi škita. Pruska pak z wosebitymi wukazami łužiskich Serbow wutupjuje.

Monte Pas coal nowy němski parnik narunał parnik Monte Cervantes. Posledni so w januaru tuteho lěta pola połoňšeje Ameriki podnuri.

Kajke maju być „Serbske Nowiny?“

Dźens tydźenja wozjewichmy napominanje pod naspomnjenym napisom, w kotrymž prošachmy naših čitarjow, zo bychu nam wozjewili swoje mjenjenja a nahlady wo „Serbskich Nowinach“ a kajke přeco maju při dalšim wutworjenju našeho jeničkeho serbskeho dźenika. Njewočakowachmy drje, zo so listy a wotmołwy z hromadami nawala, tak zo listy nošeł jich přemoc njebudźe, ale mějachmy přecy za to, zo dóstawamy někotre dopisy, kiž so zaběraju ze načinanym prašenjom.

Buchmy překwapjeni.

Njejsmy hač dotal dóstali ani jeničkeho dopisa. Je to zajimawe. Słyšachmy tola tak často skóržby njespokojnych, kiž so na naše nowiny huntorichu. Cohodla nam njewotmołwjeja a nam swoje namjety k polěpšenju nowin njepředpołožeja? Płaći-li też jowle přisłowo: „Porokować je lóžo dyžli naprawić!“ Skoro so tak zda. Skoro so nam zda, zo mudračkojo, kiž so na naš dźenik wottorhaju, sami njewědźa, kajke maju nětko poprawom być naše „Serbske Nowiny“. Abo jedna so tu wo znatu serbsku komudnosć?

Njech je, kaž chce!

Wospjetnjujemy dźensa swoje napominanje wot zańdeho tydźenja a so nadźijamy, zo so tola nječto zmuści na wotmołwu. Hdyž před nješto létami dolnjoserbski „Serbski Casnik“ zarjadowa podobne woprašowanje, čitarjo horliwi wotmołwichu. Maju-li horni Serbja mjenje zajima wo swój dźenik, dyžli delnjoserbja wo swój tydźenik?

Hišće wočakujemy dopisy. Zdobom na to pokazujemy, zo tón, kiž nam zjawnje njezdźěli swoje mjenjenje, pozdźišo też njezměje prawa so hóršić a so huntorić za khribjetom. Hdyž njedóstanjemy wotmołwow, dyrbimy wězo za to měć, zo čitarstwo połnje přihłosuje dotalnemu směrej a wobsahej našich „Serbskich Nowin!“

A to nas wuswobodźa wot dalšich starosćow a wobmyslenjow!

Sokołstwo, šport a hry.

Jutře je posedźenje načolnikow.

Bratřa načolnicy a podnačolnicy njezabudźće sebi zwučowansku drastu sobuprinjesć (prošu cyle čistu), tu wězo při prostnych a při fotografowanju nuzuje trjebamy. Nawukńće z hłowy spěwaj: „Nětk z mocu lawa, Sokoljo“ a „Hój horje Serbski Sokole.“ Smy wobzamkli ke kóždemu posedźenju dwaj nowaj spěwaj nawuknyć. Mału knižku sebi sobuprinjesće a pisak k temu. Wšo štož nas wjeseli abo boli a čiši, sebi překładźće a w Komorowje přednjesće. Tam to słuša. Z teho wuknjemy a jenož tak postupujemy.

Žadyn njech njewostanje doma.

Zwj. načolnik.

150 lět statna kowarska wučerjenja.

Statna kowarska wučerjenja (Lehrschmiede) swjeczi tele dny swoje 150 létne wobstatcje. Wona je zamóžcena na Zurkuzowej dróhi čo. 40 w domje někdyšcheje stótnolakarskeje akademije. Samór wučerjenje je, zjoninych kowarskich pomocnikow po znajmjeńšcha sedmjatnym dźele w njemjeńše w schitymi wšěchnych kursach theoretiskeje a praktiskeje tak daloko wuwuwučeć, so mohła po složenju lakowšeje wšědnowšitanego pruhowanja hebi dobyć mišrowobźenje jako pruhowany kowjerowak. Pruhowanja wotměwa pruhowanski wuběrk pod wšědnowšitanym krajneho štótneho lěkarja.

Naličene swinje w Sakskej.

Statistiski krajny hamt wozjewja, zo je w tsećim schwórcelěcze 1930 ličba swini w Sakskej wurjadnje žitnje pschibrała. 2. junija t. l. naličichu 658 146, 1. septembra pak 749 313 swini, to je 91 167 wjacy abo 13,85 prozentow. Tute wyšoku ličbu w powójnskim czasu jenož wunoschi ličenja 1. bezembra 1927 pschetrjechi.

Wošebje pschibrale su hač do 8 njedźel stare prosata. Naličichu 189 226. Tule ličbu w powójnskim czasu pschecze ženje njedosahichu. W jenym schwórcelěcze pschipworichu so wo 37 776 schtuk abo 24,94 prozentow. Też 8 njedźel hač połěta starych swini na konzu tsećeho schwórcelěta wo 11,65 prozentow wjacy naličichu, hačle jich na konzu 318 427.

Dnja 2. junija 1930 je so wjacy šuproschnych ranzow naličiło dyžli 1. septembra, z teho wujasni so wulka ličba prošatow a běhałow. Sšuproschne ranzy pak hišom sašo wotběhraja.

Hospodarski rozhlad.

Sobotu 4. oktobra 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,197	100 pólsk. złotych	47,275
1 tendźelski punt	20,345	100 čěskosł. krónow	12,457
100 šwajc. frankow	81,46	100 franc. frankow	16,465

Barlinska bursa wječera se hłabnym wikowanjom sapoča. Kurzy so powschitkownje wotdrjebjowachu. Njemér do wikowanja pschinjeseechu wošebje rosbudźowace powěsće wo pschimócenju konflikta w Barlinskej metalowej industriji. Kurzy na wikach ſ dołhimi a rentowymi liščatami njemělachu dosć pschecželneho wobličja.

Na **Barlinskich produktowych wikach** so jenož mało tuknojeho žita poskićesche. Pschebadowarjo so wošebje hołdźaja na lóšsche sapinjanje pschenjezowych płaćišnow we Ameriki. Pschenica w termińowym wikowanju płaćesche hač do 10 pf. wjacy za zentnar. Też rožka, wošebje pschi zwołatku wikowanja, lěpschu płaćišnu dozwě. Wowsa a ječmjenja poskićesche so mało. Wječera płaćesche zentnar

w Barlinje:

pschenicy 11,30—11,40 hr., rožki 7,50 hač 7,55 hr., ječmjenja nahnańskeho 9,75 10,90 hr., nałčinjeho 8,40—9,10 hr., wowsa 7,35—8,00 hr.,

w termińowym wikowanju:

za oktober: pschenicy 12,12½—12,17½ hr., rožki 8,20—8,25 hr., wowsa 7,50 hač 7,57½ hr.;

za dezember: pschenicy 12,80—12,77½ hr., rožki 9,07½—9,12½ hr., wowsa 8,27½ hač 8,30 hr.;

za měrc: pschenicy 13,56¼ hr., rožki 9,80 hač 9,87½ hr., wowsa 9—8,98¾ hr., hač 9,87½ hr.,

w Drježdźanach (sandź. pondźelu):

pschenicy 11,55—11,80 hr. (11,35—11,40 hriwnow);

rožki 7,55—7,80 hr. (7,45—7,70 hr.);

ječmjenja nahnańskeho 8,50—9,75 hr. (8,50 hač 9,75 hr.);

ječmjenja nałčinjeho 9,75—10,50 hr. (9,75 hač 10,50 hr.);

wowsa stareho 8,70—9,10 hr. (8,70 hač 9,10 hr.);

wowsa noweho 7,60—8,10 hr. (7,50 hač 8,00 hr.;

w Shorjelu:

pschenicy 10,70—11 hr., rožki 7,20—7,50 hr., ječmjenja nałčinjeho 9,20—10,20 hr., wowsa 6,70—7,20 hr., běrnow 1,30 hač 1,60 hr.,

kilo butry 2,80—3,40 hr., jeja 11—15 pj.

Pschichitajeja:

Holzu do domu, mlódšchu, Schneidereź rěmišstwo w Njebjdźichowje.

„ 15- hač 16 lětnu, tiž móže domach spać, knjeni Rothowa we Wojerezach, Kreishausstraße 4.

„ tiž ma luboscź k dźěćom, knjeni Mannowa we Wojerezach, Mittelstraße 3.

„ nit mlódšchu 18 lět, knjeni Toppowa w Hródku, Gartenstraße 4.

Na pschedań:

Jěžne běrny, Hennersdorf w Budyschinje na Fichtowej dróhi 4.

Pos. dobry strażnik, w Němšticich Pasłjach čo. 31a.

Krowa, młoda, je zhlynym rašowym cźeleczom w Nowej Wsy čo. 4 pola Husti.

Sšudnizzu na pschekładowanje:

Pondźelu 6. oktobra 1930

w **Sšulschezach** pola Kulowa, dop. w 11 hodź.: Sšwinjo. (Kupzy sendu so w hosćencu);

w **Kulowje**, pop. w 4 hodź. (kupzy sendu so w hosćencu „K 3 krónam“); 2 pišańskej bidźe, bufet, kuchinske wuhotowanje a druhe mjble, hoblawa, schijaca maschina,

w **Kocźinje**, dop. w 11 hodź.: Krowa. (Kupzy sendu so w hosćencu);

mlócźawa, 2 dźěłanskej wosaj, billard, kołbašowa šyłkawa, dezimalna waha.

Wutoru 7. oktobra 1930

w **Wrźinje** w hosćencu, dop. w 10 hodź.: Mokotre huśby, koja, jězdne kolo;

w **Ptačźezach** w hosćencu, pschip. w 12 hodź.: Mječny aparat, kamańska polza, mała dźěłba tworow, kaž nydźa, wobucźowoje kremy atd.;

w **jamje Erika** w hosćencu, pop. w 1 hodź.: Kofrowy rěčzny aparat ſ 9 deskami, fotografiski aparat;

w **Narcźe** w hosćencu, pop. w 4 hodź.: krowa a kóń;

w **Ruhołzu** w hosćencu, rano we 8 hodź.: Kuchinski bufet;

w **Mitkowje** w Kijankeej hosćencu, dop. w 9 hodź.: Mješenska maschina, schijaca maschina;

w **Lipinkach** w Hirchej hosćencu, pschip. w 12 hodź.: Sšyjawa;

w **Delnjej Wólschinje** w Mersiowskej hosćencu, pop. w 1 hodź.: Tocźeny schpihel.

Skrowe depeše.

Barlinske produktowe wiki dźensa dop. ¾12 hodź.: Kupzy wocźakuja, hischcze poskićuje so dale mało žita. Pschenicźna płaćišna so sašo trochu powyschi.

Drježdźańska burza (3. X.).

Pšeńca	231-236	běrnjace kružki	16,00-16 50
rožka	151-156	pšeńč. wotruby	8,10- 8,50
nałštnl ječmjeń	195-210	ržane wotruby	8,00- 9,60
nazymsk. ječmjeń	170-195	pšeńčna muka	47,00-48,50
wows	174-182	ržana muka	27,00-28,00
čeŕwjany dźeźel	—	woka	25,00-26,00
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	250-255	hróch	26,50-27,50
suche truh.	7,00-7,20	cokrowe truh.	—

Płaćizny rěznoho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

3. oktobra 1930. Płaćizny po centn. a zł. hriwnach Skóne družiny a woznamjenjenje.

Woły: 819.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rěznoje hódnosće hač do 6 lět	58—59
Młode mjasne, njewukormjene, staršo wukormjene	55—57
Mjenje wukormjene młode, derje picowane staršo	51—53
Mjenje picowane wšěch starobow	48—50

Byki: 306.

Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rěznoje hódnosće	58—59
Połnomjasne, wukormjene jatojcy najwjetšeje rěznoje hódnosće hač do 7 lět	55—57
Mjenje wukormjene młode, derje picowane staršo	52—54
Spatne	50—51

Jałojcy a kruwy: 799

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rěznoje hódnosće	44—49
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rěznoje hódnosće hač do 7 lět	37—45
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	30—35
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	26—29
Mjenje a špatnje picowane	—

Celata: 1200.

Najlěpše wukormjene (2. druž.)	75—85
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)	70—83
Spatne (4.)	55—68

Wowcy: 5824.

Młódše a starše wukormjene (1. družina)	61—64
Starše wukormjene (2.)	71—72
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.)	48—51

Swinje: 8237.

Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křižowjow, hač do 1½ lět stare	55—56
Wukormjene	56—57
Mjasne	56—57
Spatne	44—56
Rasny a kundrowy	46

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	3. 10.	2. 10.		3. 10	2. 10.
Pšeńca	226-228	222-224	mow	17-18,00	17-18,0
rožka	150-151	149-150	woka	20-22,00	20-22,00
nas. ječmjeń	—	—	mačne lopiny	—	—
nał. ječmjeń	195-210	197-220	tołte lupiny	—	—
wows	147-166	147-158	ceradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosuzk	9-10,00	9-10,0
pšeńč. muka	26-35,00	26-34,75	lany wosuzk	16-16,75	16-16,7
ržana muka	22-26,75	2-26,25	ocon. melasa	—	—
pš. wotruby	7,75	7,75	ječmj. krušk.	—	—
ržane „	7,7 25	7-7,25	syno, 50 kg	2,00-2,20	1,40-1,8
raps „	—	—	rožana słoma	0,70-0,90	0,70 0,9
hróch. Viktor.	30-34,00	30-34,00	pšeńč. „	0,60-0,70	0,55-0,65
lane symjo	—	—	wowsana „	0,80-0,95	0,60-0,8
pjeluški	20-21,00	20-21,00	ječna „	0,80-0,85	0,70-0,8

Wěrne płaćizny w Budyšinje.

3. oktobra 1930

Wšě płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja.

Najlěpše twory so hišće wyšše płaćeja.

Předmjet	najnižša płaćizna	najwyša płaćizna
Pšeńca, nowa 50 kilo	11,00	11,40
Rožka, nowa 50 „	—	7 50
Ječmjeń 50 „	9,50	10,00
„ nazymski 50 „	—	8,—
Wows 50 „	7 00	7,75
„ nowy 50 „	—	—
Raps 50 „	—	—
Běrny (we wjetš. dźělb.) 50 „	2,00	2,50
Butra 1 „	3,40	3,60
Syno, nowe 50 „	—	3,00
Sloma, z maš. młóć., pras. 50 „	1,00	1,30
„ „ „ k zasł. 50 „	1,80	2,00
„ z cypami mlóćena 50 „	—	—
Pšeńčna muka, 60% 50 „	19,50	20,50
Ržana muka, 60% 50 „	12,25	13,25
Pšeńčne wotruby 50 „		5,50
Ržane wotruby 50 „		5,50
Jeja 1 štk.	0,13	0.14
Prosata 1087 štuk 1 štk.	12	24

Drobnowikowanske płaćizny w Budyšinje

3. oktobra 1930 po hamtskim postajenju.

Wšě płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja.

Twora		najniž. płaćizny hr	najwyš. płaćizny hr
Howjaze mjaso z kosćemi	1 kg	2,20	2 60
Celace mjaso	1 „	2,40	2,80
Skopjace mjaso	1 „	2,60	3,00
Swinjace mjaso	1 „	1,80	2,60
Tukrajny swinjacy šmałc	1 „	2,00	2,40
Pšeńčna muka	1 „	0,46	0,68
Ržana muka	1 „	—	0,40
Khlěb	1 „	0,27	0,30
Jědźne běrny	1 „	0,06	0,09
Rajs	1 „	0,48	1,20
Hróch	1 „	0,60	1,00
Soki	1 „	0,70	1,10
Amerik. swinjacy šmałc	1 „	1,50	1,80
Sušeny połd	1 „	2,00	2,80
Dobre mloko	1 lit.	0,26	0,28
Jědźna butra	1 kg	3,40	3,80
Jeja	štuka	0,13	0.14
Jědźne buny	1 kg	0,70	1,00
Cokor drobny	1 „	0,60	0,64
Petrolej	1 „	—	0,46
Kamejšatne wuhlo (domj. tepl.)	1 otr.	—	2,20
Bruńcowe briketty	1 „	—	1,45

Přilopk.

* **S piwowym karanćkom saranjeny.** We jenej Düsseldorfskej korčmje, hdyž so piwo štejo pije, so strjedu wječor někotři mužojo swadźachu. Stónčnje walichu so na jeneho a bijachu jeho z piwowymi karanćkami pschez hłowu. Potom cźišnychu nadpadnjeneho na drohu, hdyž wón bjes wědomja leżo wosta. Nimohuzo ludźo dachu jeho do khorownje dowjesć. Tam wón bórzy po pschiwjesenju wumrě. Semrěty sawostaji žonu a dźesći. Policija saja dweju bratrow, kotrejuž sa hłownuju winiknow wobhładuje.

* **Wjeś starych ludźi.** Wjeś Neetze njedaloko Hamburga, kiž ma nětkle 900 wobydlerjow, šmi dyrje so je połnym prawom wjeś starych ludźi mjenować. Wudowa Socieberowa krócži do 93. léta žiwjenja. Se starych weteranow su hišće schtyrjo žiwi, kiž su mjez 80 a 86 lět stari. W tutej wjeży bydli wosebje wiele starych žonow. Nimo hižo napomnjenej 93 létnej bydli w Neetze hišće 6 wudowow, kiž su mjez 82 a 88 lět stare. Jedyn schewstki mischtr źiwjeješe njedawno žiwoje. 80. narodniny, dźesać dalšich wosobow je 78 a 79 lět starych.

* **Němske cźehnine konje su Jendźelšu.** Jendźelske nowiny pišaju, so su do Hulla 100 němskich cźehnjenych koni pschiwjesli. Nowiny wobkruczeja, so su konje pschi postupowanym mechanisowanju w transportowanju tworow w Němskej bóle a bóle schtukne a so tohodla po tunich placźišnach do Jendźelskeje pschedawaju. Wjelschi dźel koni wuźije so w cźežkim cźahanju Yorkshirskeho hrabinstwa.

---

* **S Drježdżan.** (Hygienska wustajeńca so samknje.) Za lětuše so tudomna internazionalna hygienska wustajeńca njedźelu 12. oktobra samknje. Wona je sašo wotewrjena drježdź meje 1931.

Cyrkwinske powěsće.

16. njedźela po swj. Trojicy, 5. oktobra 1930.

Z Budyšina.

Předowanski tekst: Ef. 3, 14—21.

W Pětrowskej cyrkwi ma rano ½8 hodź. farar Siegemund předowanje, dop. ¼12 hodź. farar Berg swjedźeńske komšenje z přileżnosću zasowobladanskeho skhadźowanja huzarskeho połka čo. 20. (Cyrkwinske durje so hakle krótko do ¼12 hodź. wotewrja). Wječor ½6 hodź (nie kaž we wosadnym łopjenu steji) spowědź a swj. wotkazanje: farar Große.

W Marijnej a Marćinej cyrkwi změje dop. w 9 hodź. farar Siegemund předowanje.

Zběrka za evangelski zwjazk.

Křćenja ma we woběmaj cyrkwjomaj farar Berg.

Póndźelu pop. w 4 hodź. zeńdźe so wosadne žónske tow. w naturskim domje při Delnjokinjanskej drózy. — Wutoru pop. ¾3 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi nutrnosć za njedźelniče. — Wutoru wječor we 8 hodź. ma farar Berg w ev. towaršowni bibliski wječor. — Wutoru wječor we 8 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi duchowna wječorna hudźba wo J. S. Bachu. — Wutoru pop. ¼4 hodź. změje žónske misijonske towarstwo (zwonk. mis.) w Societät lětny swjedźeń z misijonskim přednoškom knježny Georgi, misijonskeje sekretarki z Lipska, hudźbnymi poskićenjemi atd. — Srjedu wječor we 8 hodź. ma superintendent Fröhlich bibliski wječor w Tuchoŕskej cyrkwi. — Stwórtk pop. w 4 hodź. zeńdźe so towarstwo wowkow w towaršowni na Hornčerkwi hasy. — Stwórtk wječor we 8 hodź. je w ev. młodźinowni na Hrodowskej hasy 6 přihotowanje za dźěćikemšenje (fararjej Große a Siegemund).

Ev.-luth. zwjazk młodych holcow swj. Pětra na Seminarskej hasy 19:

Młodźinski wotrjad: wutoru wječor we 8 hodź.; hłowny wotrjad, srjedu wječor ¼9 hodź.; žónski wotrjad, stwórtk wječor ¼9 hodź.

Swójbne powěsće.

Semrěli: Jakub Serjeńk, kubleŕ w Jaworje, 58 lět. — Marja Joachimstalerowa, rodź. Pilžec w Wjelej Wodźe, 52 lět.

Towaŕstwowski powěsnik.

Budyšin. „Nadźija" wobdźěli so jutře njedźelu 5. winowca wječor we 8 hodź. na swjedźeńskim wječoru Zjednoćenstwa Serbskich Yonow. Ważneje příčiny dla je nuzne, zo wšitke sobustawy přińdu. Też naš stary rejwański kruh dyrbi na kóždy pad zastupjeny być. Tohodla wšitkich wočakuje

předsydstwo.

Hrodźišćo. Swjedźeński wubjerk Hrodźišćańskeje skupiny zeńdźe so póndźelu wječor ½9 hodź. we Zendźic hosćencu w Rakojdach. Jedna so wo wotličenje zańdźeneho swjedźenja. Należnje přeprošuje

Jan Ładki-Rakojdźanski.

Haslow. Jednota Sokoł w Haslowje wuhotuje njedźelu 12. oktobra 1930 pola Měrćinkec w Haslowje swój 2. założeński swjedźeń wobstejacy ze zwučowanja, dźiwadłom a po tym wjesoła serbska rejka. Wšě sokolske jednoty kaž też wšitcy Serbja z blizka a daloka su na njón wutrobnje přeprošeni. Započatk wječor z dypkom w 7 hodź. Předsydstwo.

Jasenca. Katolska Bjesada wotměje njedźelu 5. winowca swójbnu zhromadźiznu ze swětłowobrazami, też žony maja přistup. Započatk w 5 hodź. Wo bohate wobdźělenje prosy

předsydstwo.

mnoho ważnych wuradźenjow. Kóždy bratr načolnik dyrbi cyle wěsće přiś. Zwj. načolnik.

Ł. S. S. Z. Zwučowanje dźěćacych načolnikow je přichodnu njedźelu 5. X. dop. w 10 hodź. w Komorowje w Kačej korčmje. Nowe zlětowe prostne so wuča.

Łaz. Towaŕstwo „Handrij Zejler" ma njedźelu 5. oktobra popołdnju w 4 hodź. w Šusterec hosćencu we Łazu zhromadźiznu.

Lichań. Jednota Sokoł zwučuje pjatk wječor we 8 hodź. pola Rudolfec. Nowe sobustawy su wutrobnje witani.

Starosta.

Lichań. Hrodźišćańska jednota „Sokoł" zarjaduje w Rudolfec hosćeńcu 12. oktobra, wječor we 8 hodź. sokolski swjedźeń ze zwučowanjom, dźiwadłom a rejemi.

Što to wě?

Kotra ryba njemóže pluwać?

Kotry lud wěri, zo je w heli tŕeskańca?

Kak so běrny hewak mjenuja we wšelakich kónčinach serbskeho kraja?

Hdy je so wudał prěni serbski časopis?

Nawječorny sokolski wokrjes. Kedźbu! Naša přichodna wokrjesna zhromadźizna je sobotu 11. oktobra wječor ½9 hodź. w Njebjelčicach. Ważne wuradźowanja, zdobom změje br. starosta zwjazka přednošk wo wšesokolskim zlěće w Beogradźe a pućowanju přez Južnosłowjansku. Prosy so wo bohate wobdźělenje. Wšitke wosadne serbske tow. so na přednošk wutrobnje sobu přeprošuja.

Wokrjesny načolnik.

Njebjelčicy. Ratarski Dorost ma přichodnu wuteru wječor we 8 hodź. ważnu zhromadźiznu dla přichodneho ratarskeho zjězda.

Předsydstwo.

Serbski Ratarski Dorost za Radwoŕ a wokolinu ma přichodnu njedźelu pop. w 4 hodź. ważnu krótku zhromadźiznu pola Kralec. Wšěch přeprošuje

předsydstwo.

Serbscy studenća — dźiwadłohrajerjo maja sobotu 4. t. m. popołdnju w 4 hodź. w Pančicach nuznu hrajhu za předstajenje 12. oktobra. Hł. starši.

Serbske towaŕstwa! Podpjerajće a wopytajće Wustajeńcu Zjednoćenstwa Serbskich Žonow. Je to wuznamne předewzaće k spomoženju serbskeho žiwjenja! Domowina.

III. posedźenje načolnikow budźe njedźelu 5. oktobra popołdnju w 1 hodźin w Komorowje pola Rakkec. Najprjedy so w „Kačej korčmje" nowe zlětowe prostne a narjadowe wubědźowanja wuwjedu, potom so fotografujemy za „Sokolske Listy". We Komorowje pola br. Šewčika změje br. Bart nawod „Wo dźěćacym zwučowanju". K třećemu přińdźe mnoho ważnych wuradźenjow. Kóždy bratr načolnik dyrbi cyle wěsće přiś. Zwj. načolnik.

Zwjazk Serbskeho Dorosta. Zwjazkowy zjězd so wotmóje 12. oktobra 20 popołdnju 3/4 [illegible] w Pančanskim hosćencu. Porjad: Rozrawy a wolby. 1. referat: Wuwiće ratarstwa hač do dźensnješe doby. 2. referat: Młody ratař a politika. 3. referat: Młody ratař a čłowjezwučowanje. Wječor 7½ hodź. poskići nam Serbske studentstwo wulki [illegible] z wjesneho žiwjenja „Marnuju". Towaŕstwo! W nježelu słuša nam. Niče druhe sej njeporučamy.

„Zjednoćenstwo Serbskich Žonow" přeprošuje tym wutrobnje wšě serbske towaŕstwa na wustajeńcu „Ze žiwjenja a skutkowanja serbske žony." We wočakowanju najbohatšeho wopyta dowoli sebi pokazać na nastawk w [illegible] nišim čisle „Serb. Nowin".

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Sm[illegible] w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dy[illegible] w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Bart[illegible] zyney. — Za nawšitki: G. Janak w Budyš[illegible]

Hypotheki 7½ a 8%

a pożčonki wobstaram spěšnje. Zrjadowanje wšěch płaćeńskich wobdźěznoš. Rozprawa a wobstaranje wšěch prawnych wěcow. Procesy. Khłostanske wěcy. Wobhonjenja. Zehnawanje žadankow atd.

Prawn. büro Mucke

n. Mäthigstr. 23, blizko sudnistwa

Ręči serbski. Telefon 5517

Jedyn dobry

wotročk

so pyta w Kopšinje čo. 1

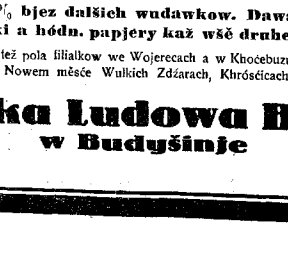
Wuńdźe:

Serbske Nowiny

Wysokosuđelna młoda syma

podsohna krowa

je na předań w Kupoji 5

Wupjerki

žu tunjche!

80 cm šěrokte	m 2.30.	**2.10**
130 „ „	„ 3.60.	**3.20**
140 „ „	„ 3.90.	**3.45**
160 „ „	„ 4.40.	**3.95**

Sa špěšnje pósłješ[illegible]:
100 cm **2.50**. 115 cm **2.75**

Tunjche hódnośće, kaj tej šěršikte wupjerki a hłowaŕi šcala, na składze

Andr. Kasper

(měšćan: Al. Jilopp)

w Budyšinje, Burgłehn 11

Stare Nowiny

ma na předań

Smolerjec knihićišćerńja

Gardinowe zbytki

Vitraže, rolleaux, canki we tunich klamach

IDA ERLER w Budyšinje rózk Zwonk. Lawsk. h 10

Osmald Schmidt,

železowa wikow. w Kamjenc

Poručam mój wulki skład: **železowe žerdźi, wozowe wóski, worcl, potkowy, wobitne železa, blachi, grat, šruby a hozdźe,** za kowarow, [illegible] karjow a klamarjow. Při wjezu twory ze [illegible] čežitym awtom bjez wobtčenja hač do wa[illegible] łarnje. Sym tuni a mam přijemne płaćeńske [illegible] njenja. Dale mam derzwobtčerany skład **Tno[illegible] mońerskeho železa a železnickich šćenow** briki **cementowych tworow** a za twarske w[illegible]

Serbske gram. deski su dósć!

Jurij Menzel

serbski časnikař w Dobrošicach

Zbytk Fotografijow Rakečanskeho zlěta

předawamy nětk za pół płaćizny **15 pf.**

Smolerjec knihařnja w Budyšinje

Nahódnoscenje hypothekow

wobdźěła wčerwustajo[illegible]

Liebsch

sudniski aktuar na wótp[illegible]

w Budyšinje

na Sukelnskej hasy čo. 29

Zadanjamy nalutowańske pjenjezy na najlěpše

Sekowy konto z 3% bjez dalšich wudawkow. Dawamy kredity, wobstaramy hypotheki a hódn. papjery kaž wšě druhe bankowske dźěła

Přijimamy a wupłaćujemy tež pola filialkow we Wojerecach a w Khoćebuzu a agenturow w Kulowje, Wjerbnje Łazu Rakecach Nowem měšće Wulkich Zdźarach, Khróšćicach Barće, Delnim Wujězdźe

Serbska Ludowa Banka w Budyšinje

Serbske ludowe spěwy na deskach

spěwane wot Serbsk. spěwn. zjednoć. ma stajnje na składze

hudźbny dom **H. Bock** w Drježdźanach-A **na Prażskej drózy 9**

Wot 4 deskow sem 5% porto a zawalenje njewobličí

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščerńja, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čěineho znjezbożenju z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je w čas žiwjenja dospołnje běrny. Kóžde znjezbożenje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbożenju dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Číslo (Nr.) 233 **Budyšin — Pónjelu, 6. oktobra 1930 — Bautzen** **Lětnik 89**

Lipsčanski wusud wo wobskorženych třoch offiċěrach.

Sobotu 1/11 hodź. so w němskostatnym sudnistwje senat sudźe, a jeho přichadźowa dr. Baumgarten sćědowaše wuběh přichowdźi:

Wobskorženi so dla zhromadneho přichilowanja wjelepscheradniskeho přichadowstwa po § 86 khlostańskich knihow k jatbje na twjerdźišnje po 1 lětu 6 měsačnych sahudźa. Wot přichisudźeneho khlostanja so 6 měsačnych 3 njedźele přichpytowańskeje jatby wotčitaja.

Scheringer a Ludin mataj so se službu puschećiś.

Wuběh je na to założuje, so ma senat sćědowace wobstejnosće za dopokazane:

Wobskorženaj Scheringer a Ludin běchtaj z wěstymi wobstejnosćemi w němskostatnej woborje njeswobodnom. Wobźěbje měnjeschtaj, so rozwiśe we wójsku kaž w ludu přihotowanje na lěwizu dźěsće, a so so wójsko přisejara wot hórka wodźi. Město so bychtaj po přichadźanym słužbnym puću schoź, wobskorženaj do Minichowa dojěchdźeschtaj, znajomstwo z tisomi zobudźowarjow wjednistwa **nazionalno-sozialistiskeje** dźěłaćerskeje strony nawjazałschtaj a sim swoje bolośće přichadnjeješchtaj. Tole pućowanje do Minichowa bě wobhonjeńske pućowanje za njeju samej we samsnjatych nazionalneje sozialistiskeje dźěłaćerskeje strony, potom pak so tež tohodla sta, so by so Minichowskim knjezam wo njespokojnosći wobskorženeju a jenak smyślenych towaršchow powěźeć daka. Po Scheringerowym wuprajenju je so w Minichowje mjes druhim wo tym rěčało, so je přichi snutskowny njeměrach z kommunistiskeje strony trjeba, so němskostatnu wobora i wótčežinskimi swjazkami hromadźe dźeła. Wón so wopraša, kak strona k wustawje stejі a jako wotmołwi dosta: **So na podłožu wustawy steji.** Politikźy so po sakonskim puću wojuje.

Po Ludinowym wudawanju běchtaj wobskorženaj zwólniwaj, swjazanje mjes němskostatnej woboru a nazionalnej sozialistiskej stronu saradźićz a spytaćz, schto może so w tymle smyśle dospiéć. Hačrunjež bě so wobskorženymaj w Minichowje prajiło, so njemóžetaj se žanym nałožnym postupowanjom strony liczić, běchtaj tola swólniwaj, hladaćz, schto byschtaj mohłej **we wójsku w narodnym smyśle wuczinić.** Wo tym so w Minichowje njejsu na nicžo swjasali, tola so to tež njeje wukrańje wotpokazało.

Sso do Ulma wróćiwschi wobskorženaj swoje Minichowske nawjedźenja wobskorženemu Wendtej sdźělichtej, kotrejž jim přichiłožowasche. Wobsamknychtej, znajomstwo z druhimi towaršchemi pytaćz, wo kotrychž myślešchtaj, so jich za swoje plany dobudźetaj.

Ludin je w přichadźižnym přichpytanju rjekł: Běchmoj hebi wotmyślitoj, najprjedy w někotrych fjerdź Němskeje ležazych městach offiźěrow dobyć, kotśi bychu swólniwi byli, wobchad z jenak smyślenymi towaršchemi hajiś. Sdobom chcychmy jich prožnjeć, so bychu so za smyślenjom towaršchow a přichdźatejch wobhoniłi. Tele rozrěčenja njejsu po sudowym přichsłuchowanju bjes winy byłe mohłe. To je z wuprajenja wyšicheho leutnanta Geista spósnaćz, potom pak tež z rozrěčenja kotrejž je Ludin je swojim přijećelskim wuczerjom Gilbertom měł, kiž so prajichenje rozpomnjasche, schto ma so staćz, hdyž so němskostatna wobora přichećiwo prawizy stajі. Hejiman Gilbert je jemu wotmołwił: „Hdyž so přichkaže, dyrbju iśeśiś." Hejtman Gilbert je potom hischće Ludinej warnowazy list napisał. Ludin je słónčnje w junuju 1929 žiwjenju wyšichej Bećej swoje staroscze zdźělił. Tutón je jeho tohorunja warnował.

Senat njeměni, so so wobskorženi a jako sudźeja přichadźichcheni ofiźerojo pod swojej přichizahu njewěrnosći rěkeli. Tola schtóž nješchto wo psychologiji wuprajenja swědkow rozumi, tón wě, so swědźa husto přichećiwo swojej woli a wědomju wěstym wotiwam podlěja a wo tych abo druhich dypkach hinak wuprajeja hač w přichedběžnym přichpytanju.

Njechodźi so, kaž so sakitarjo namjetowali, so so na wojeńske a přichpytowańske protokolle do zyła njedźiwa, kaž by na druhej stronje też spadźiwne było, to jako rozsudźowarjo wobhladaćz, schtóž je so přiched sudom wobkedźeźiło, kaž by też mylne było, jenož to jas ważne měćz, schtóž w protokollach steji.

Wobskorženym bě tej khlostajomnosći jich činjenja wědomna.

Přichedwsacze wobskorženych bě přichećiwo knjezerstwu, kotrež bě jim njespodobne. Wono dyrbjesche so, hdyž so składnosć poskići, wotstronić. Němskostatna wobora njedyrbjesche přichewrótej z prawizy wobaraćz. Přichedewsacze njedyrbjesche so w mohlotjej dalokosći, ale w dowidźnym cźasu do stutka stajіć.

Hitler a Frick pola němskeho kanclera.

Němšti kanzler je so sobotu z přichedźydu zentrumskeje strony, prálatom Kaasom a z zentrumskimaj sapółkanzonaj Esserom a Perlitiusom rozrěčał. Wjeczor je won přichedźydu nazionalneje sozialistiskeje strony, Hitlera, durinskeho ministra dr. Frickaj a Goeringa přichijał.

Stahlhelmowy zjězd w Koblencu.

W Koblenzu bě so sobotu njedźe 100 000 stahlhelmarjow sešło. Jako cźełni hosćo so pruskaj prynzaj Oskar a Eitel Friedrich a prjedawšchi němšti kronprynz wobdźělichu. Druhi wysokowy wjednik, wyšchi leutnant z Duesterberg, mějesche rěć. W njej sa Němšku zamopostajaze prawo, Elsaš-Lothringsku, Saarski kraj, Eupen-Malmedy, revisiju Versaillskeho měra, wotstronjenje reparazijow a powjetschenje němskeho wójska žadasche.

Strajk barlinskich metallowych dźěłaćerjow so wotwobroćił.

Barlinšzy metallowi industrialni su wobsamknyli, dotalnu mzdu dale płaćiś, doniž so njeje rozsudźazy wuběh wuprajił. S tym je so hač na dalsche hrožazemu strajkej sdźěławku.

Awstriska — druha Durinska.

Nazionalna sozialistiska němska dźěłaćerska strona Hitlerjeseje drużiny je schtwórtk zhromadźiznu we Wimje měła. Wjednik dr. Walter Riehl na Straffelowy prozeß zpomnjiwschi praji, so tónle prozeß njeje knjezerstwowy prozeß był. Wobdźiwanja hódne je, kak je knjezerstwo wustojnych sarjadnikow se sarjadnistwa swjazkowych železnizow wotstroniło, so by jich z wuhłoczornymi narunało. So so wólbne prawo njebyło trjebało reformowaćz, su parlament radźicho rozpuschćiłi. Strach je, so dr. Seipel tak cźini, kaž němšti zentrum a přichedźydu židowskeje kulturneje gmejny jako wjednika lisćiny nastaji. Rěčnik potom wo krutosći přichedstejazeho wólbneho hibanja rěčeschе a přichi howrjazym přichłokožowanju praji, so dyrbi Awstrija druha Durinska być.

Na to nazionalny sozialistiski sapółkanz Straßer se Minichowa rěčeschе, kotrež mjes druhim praji, so 107 brunoskich slakow, kotśi 13. oktobra do němskeho žejma sacźahnu, na přichećiwjedźenje, so so sa ležma dwě lěcze słónčnje wojowanje dobędźi.

Francowska finanzna pomoc za Italsku.

W Parizu je pjatk powěść, w „Journalu de Finance" wozišchćejana, kedźbnosć słudźiła, po kottrejž so mjes Francowskej a Italskej wo požčonku 5 milijonow tirow sa Italsku jedna. Mjenowane nowiny pišchu, so je Italska swopředka 7 miliardow tirow žadała. Francowsam pak je tale summa přichewulka była.

Kaž je złyschećz, maja francowske banki přichećiwo wupołożenju italskeje pozčonki wěste wobmyślenja.

Revolucionarne hibanje w Polskej Galiciskej.

Grichisko-katolski metropolit, Lwowski arzybiskop Schepytzki, wot někotrych dnjow we Warschawje přichebywazy, je redaktorej nowin „Expreß Poranny" rozrěčenje wo posledních podawkach w Galiziskej poskići. Schepytzki praji, so kommunistoju w rańschej Galizišej žamopaschnistwo dźěłaju, so bychu poměry mjes Polakami a Wukrajinzami stajnje smuczene byłe. Ssamopalschniske dźěło je přichećiwo wobchadźenistwu małych ratarjow wotmérjene. Dale metropolit Schepytzki praji, so zyrkej wukrajinsku wojeńsku organizaziju sabudźuje, jako tajna organizazija je wona wukrajinskemu wobydlerstwu zusa. Metropolit praji, so jadro wukrajinskeje wojeńskeje organizazije sa mjesami Pólikeje leži, a so ma so jejny wjednik Konowalez jako wukrajinski politikar wobhladaćz. Wukrajinske wobydlerstwo z rozsudźenoscźu samopaschne cźiny sabudźuje. Na łonju swojeho rozrěčenja metropolit Schepytzki praji, so je jeho rozrěčenje je smutskownym ministrom Ssladkowskim spokojiło, kotrejž je rjekł, so polske knjezerstwo, samopaschne dźeło potłóczujo, so přichećiwo wukrajinskej kulturje njeměri.

Bombowy attentat na jenu schuln w Pólisej.

Dotal njeznaty winik je we wsy Ssukeczu w Pósnańskej wokolinje w nozy k pjatku přichećiwo wuczerjowemu wobydlenju bombu cźišnył. Wona we wotnowym wobluku trjeźej wosta, hdźež rozbuchny. Se spanzow so nichtó njesrani, tola je so twarjenje khěžo wobschkodźiło. Policija je hnydom krute přichpytanje sawjedła.

Lětо Juhosłowjanskeho kralestwa.

Pjatk bě so lěto minyło, so bě kral Alexander prjedawšchemu kraleśtwu Sserbow, Khorwatow a Ssłowinzow mjeno Juhosłowjanika dał a kraj do dźewjeć banowin dźěliś. Beogradske nowiny su z přichcźinu tohole podawka jubilejeńke nastawki přichinjeśe.

„Politika" je nastawki jenotliwych banow wozišchcźała. W nich so praji, so su so w zyłym statnym sarjadnistwje połěpschenja cźinile. Wozžakanja, kotrež dźeli wot kralowskeho statneho stutka lubjachu, su so dopjelnile. Wschudże so wujpěch pokasuje. Kraleswo Juhosłowjanska wěsteńu přichichodej napischeczo dźe.

„Vreme" z napjatnom „Narodniny Juhosłowjanskeje" pische: „3. oktobra wopomnjenja hódny dźeń naschich nowych statwisnow wosanje. Po kralowym historiskim januarskim manifesu sakoń wo pomjenjenju a rozdźělenju kraleswa do sarjadnistwowych jenoscźow druhi składny kamjeń wosnamjenja, na kottrymž je twarjenje juhosłowjanskeho kraleswa natwarjene. S pomjenjenjom „Juhosłowjanske kraleswo" je kral niz jenož polu statnu a narodnu jenosć wuprajił, ale też symbolizuje přichipowědźił, so maju wschitzy Sserbja, Khorwatoja a Ssłowinzy jako bratrja jenajke prawo. Dźensa po jenym lěcze możemy se spokojenjom na dotalny wunoschk dźěławoscze nowcho sarjadnistwa zhladowaćz, kotrejž je wjele wjesći a spomnjenja hódnischi hač tón, kotrejž je so sa 9 minjenych lět w swadach politiskich stronow dospił. Dźensa Juhosłowjanstwa w zusym žiwcze nahladnosć smutska žiwneho a skuczeneho stata wuzije, kotrejž se wschej mozu na łonowskownym rjedze dźěła a žebi přichoje, so by dowěrjenja hódny element internazionalneho porjada a měra był."

Kral Boris so z Italskej pryncesu Giovannu slubi.

Bołharski kral Boriž je so z italskej prynzesu Giovannu slubił. Kwaš budże w novembru najsterje w jenym italskim kralowskim hrodźe w San Rossore. Wěrowanje smi-je so kaž pola starschenju sotrow prynzesowu Jolandy a Maffaldy bjes swonkowneje pychi.

Bamž je pjeza hižo do zeńtwy swolił. Jednanje se Vatikanom je so pjeza tohodla dłho, dokelž je kral Boriž prawoślawneho (grichisko-katolskeho) wěrywuznaca. Wumělenjenja, z kotrymiž je Vatikan do zeńtwy swolił, su pjeza słědowałe: Wschě z mandźelstwa wulkadźaze bźěći so w romsko-katolskim wěrywuznaću wocźahnu. Jenicźke wunjasze so cźini, hdy by so kronprynz narodźił, kotrejž ma so po prawoślawnym wuznaću wocźahnyć.

Prynzesa Giovanna Hilžbjeta je so 13. novembra 1907 jako schtwórte dźěcźo italskeju kralowskeju mandźelskeju narodźiła.

Kommunistiski nadběh na Hoovera.

W Clevelandu w Sjednoczenych statach su přichi składnosći rěcze, kotrejž je president Hoover přiched sjězdom ban-

kerskeho sjednoczesstwa mél, měr kasyli. 3000 kommunistow spyta, zo do sale dobyć, w kotrejž amerikanski president Hoover rěcesche. Dóndźechu hacź k salinemu sasynjej. Tu jich 150 policistow saderža, kotriž běchu tam stajeni. Hdyž cźrjóda so pschego znowa k sali cźischcesche, so wjazy policije na pomoz sawoła. Wona s motorskimi kołami pschihna a s kurjazynni bombami sakrocźi. Demonstrantojo so do kura sawalichu, so zo njemóžachu rosshladać. Potom jěchni policistojo do cźrjódy hanjachu, a ju s klumpachami rozehnachu. Mjetno pisched salu zo bitwischcźu runesche, kije, kłobuki, kruchi rostorhanege drasty na semi leżachu. W sali ropot błyschachu, a nětchto njemóra nasta, tola Hoover sněrom dowěcza. Potom je sadnymi durjemi je sale wuńdże a rucze do automobila sałeše. To je prěni krócź, so zu kommunistojo sjawnje pischeczíwo presidentej wusłupili.

Demonstracija na Kubje.

S Havanny zo powěź, so zu studentojo pischeczíwo presidentej kubaskeje republiki Machadej demonstrowali. Se khorhojemi pisches město cźahnychu a s revolwrowo do powětra sćelsego wołachu: „Prjeć s Machadom!“ Dokelž zo cźah demonstrantow pischeczíwo presidentowemu hrodu sanjeri, zo woddźelenja policije wotpósłachu, so bychu cźah zaderźałe. Nadobno nětchto sawoła: „Tśelejcźe!“ a policija počza do studentow tśelecź, s kotrychž zo schesego kranichu. Wobydlerstwo je dla hospodarskeje krizy njespokojom a sa nju presidenta samolwiteho cźini.

Ze Serbow

W Budyschinje, 6. oktobra 1930.

— **Wo wjedrje.** Dźensa rano we 8 hodź. barometer 726, hygrometer +10, thermometer w nozy +6. Wuhlady na njepschemjenjace wjedro. Dešcźowaty ras wjedra drje hischcźe dźensa a zuisse wobkhowany. Ssylna mjena je zo hacź na narańsche (baltiske) morjo sćahnyła a scźele zjwoje hyzne wubłaki tež k nam. Tute nam pschinjeźu thěrno zylne dešcźe. Wjedrowustojni mjenja, so zuny nětko nimale najzłuschi spad schkitcźy dozpili, pschetož nad Jendźelskej pocźina sajo pomałku postupowacź. Tehodła wocźakuje so najpozdźischo sa hrjedu sajo wobstajnische a rjane nasymske wjedro. Ratař wschak je nětko hischcźe unsnje trjeba, so by zwoje běrny dobrał a nasymske zymy do senje pschinjeźł. Nimo toho je zajatischim hrjedu 8. winowza wulki herbsti konzert we Budyskej Krónje, na kotryž so Serbja z błika a dala we hobrskej licźbje hońja. A za tajku jěsbu do starodawneho Budyschina pischeja so zuche puće a spomožne wjedro. — Zutrje wutoru schadźa złónczko 6,12 hodź. a khowa so 5,23 hodź. Měsacźk khadźa zutrje wjecźor 5,27 hodź. a khowa so rano 5,30 hodź. — Zuitrje rano krótko do 8 hodź. je polny měsacźk.

S **Bronja p. Radworja.** Ssobotu popołdnju sta so na polu kubleria J. wjetsche njeszoźo. Tam wón se zwojim pohonczom zito zwjesche. Runje, hdyž chzysche se maschinu wobroczicź, wutsełi w blikhosći knjes W., kiž Bronjanšku hońtwu wotuja. Pisches to wustrójschichci so konjej a cźekńejschtaj. Kubler J. dyrbjesche wotezku a wodźidło pulschcźicź a padze pschi tym tak njeszoźowanje, so sebi lewu ruku nakama. Knjes dr. Lieda z Khrósta poskići prěnju pomoz. Pohonczej pak, kiž za wołeźku lójesche, sćecźa wodźidło do mjeswocza a wubi jemu ju6. Na wulke zwoje sastajschtej konjej, hdyž knjes sawoła a dalschu schkodu njepozkedźejschtaj. Wón dak, so by knjes kubler J. zwoju ruku sajo trjebacź mohł we nětcźischim nusnym cźasu za ratarjow.

S **Njeswačidła.** Sańoženu njedźelu bu knjes wučeŕ Rausendorf s Hornjeje Hórki we woběmaj kemschmaj sa kantora w naschej wosadze sapokasany. Knjes farař Kayleŕ pschewodźesche nowego knjesa kantora se wschěmi knjesami zyrkwinskeho prijódkstejeństwa se schule do Božeho doma. Sawodny ŕerkusch a wokolny liturgistu službu hrajesche knjes wučeŕ Wernich-Luhowski. Po skónczenju wokolnje Božeje služby wobroczi so duschowpastyŕ s wutrobnymi słowami na wožadu a zdźakowasche so knjesej sastupnemu kantorej Wernichej sa jeho zwérne a zwdomlive dźało. Na to prosćesche knjes farař nowego knjesa kantora na salośku zwjatsego pisma: „Ma-li schó sakonjstwa, dha njech sastonjstwa hlada“ ke zwérnemu a radoscźiwemu zobustutkowanju w Božim kralestwje. Knjes Rausendorf słubi to z rukawadźacym a dosta Knjesowe pozohnowanje. Nětko poda so nowy knjes kantor k byglam a pschewodźesche yo rjanym praclidiju hlowny ŕerkusch a dalschu Božu službu. Bóh jemu swójcź wjele lět zohnowaneho skutkowanja w naschej wosadze.

Z **Worklec.** Worklečanska gmejna, ke kotrejž Worklecy, Nowa Wjeska, Haty, Lejpold a Horni Hajnk słuseja, ma w Nowej Wjescy pastyrnju. Tuta pak je hižo stara a mała. Nětko gmejna da nowe domsko twarić, kotrež zmeje dwě wobydleni. Nowotwar steji na połnócnym kónci Worklec, při połnym cźowych mrócźelach sajo jako schěry dypk wothalt. Dźensche tola

do Shorjelza,

hdyž pisches 100 000 ludźi na tamnischim klanischcźu njeho cźakasche. Do Shorjelza běsche nětdże 25 tuch cźahow se wschich kónczin hromady ludźi pischinesche. Njeźmérna licźba autow bě zo nałka. Nalicźichu na 10 000. W měsće a na klanischczu so wobstajnje cźesche, so mózachu ludźo jenoź s cźežka dopředk. 10 hodź. hacź k pschicźeraju „Hrabje Zeppelin“ klatdła nad městom. Mnozi je pschileżnosć w šebi Shorjelz s wyšoka wobhladacź mohł. Poz. so powětrowy hobr pokasa a krótko po 2 hodź. nad klanischcźo. Pischistaji hladay a hižom ¼3 hodź. sche powětrowa łódź fatótwjena. Wyschischi mésćanosta Wiesner a městschanski rada Wiebog powitaschtaj wjednow powětrowe łódże Lehmanna a Flemminga. Zestni hosćo sebi powětrowu łódź wobhladachu. Badka doha cźestne dary, tź běchu Shorjelske firmy nasajile. 10 minutschinow do 3 hodź. pobźechu zo „Zeppelin“ sajo a

klatsche hischcźe nětdże hodźinu dołho nad Shorjelzom a blischcej wokolinu

a zhubi zo wokolo 4 hodź. k wjeczoru. Pschekasa zo šerokši kraj blizko łužiskich horow a pschileźa hižo ras drje sa mnohich

zyle njewoźalany pisches Budyschin.

Leźesche nikto a nětdże nad Hoschcźa hażu a nad Kr... pryncznowym mostom. Wulkotny běsche napohlad, ko... jeho śiwětły prědni kónz sćikornje ko błyschcźo pi... mili derje twóżeołowacź. S prěnjeho zjoma kra... pażażerjo mésćcźanam deke. Kóždemu, kiž je tutón pr... le krażnischi popołdnischi napohlad dożiwił, wostanje ... njesapomnity. Powětrowa łódź wotstali zo k wjeczoru. Běsche 4,25 hodź. Budyschim pschekleźała a po ... widźachu ju hižom sajo nad Drježdźanami.

Na leźenju z Friedrichshafena do Shorjelza wo... dźeli zo 27 pażażerow; jich licźba zo w Lipsku na 2... powjeschi. S nětdże ramjenej lížu pażażerow „Hrabja Zeppelin“ wróćo leźesche, mjes kotrymiž běsche Shorjelski wyschischi městschanosta dr. Wiesner.

Dźensa rano we 7 hodź. je „Hrabja Zeppelin“ w Friedrichshafena dolećał a tam njedźiwajcy žylneho mětar sćežkownje pschistajił.

„Hrabja Zeppelin“ přeleća zaso Budyšin.

Zahorjene witanje w Zhorjelcu a Lipsku.

Dołho běchu ludźo cźakali na žadny wokomik, so móhli ras powětrowu łódź „Hrabju Zeppelina“ s błiska zebi wobhladacź. Tuto wocźakowanje dyrbjesche zo jim wcźera wulkotnje dopjelnicź. Wobydlerstwo běsche na wopyt powětrowege łódże pschihotowane, zchtož pschi poslednim pscheleźenju naschego města njeběsche. Tehdy wón njewocźakany pschileźa, jako do Wrótsławja leźesche.

Wcźera pschistaji powětrowa łódź w Lipsku a w Shorjelzu. Leźenje do Lipska běsche zo psched dwěmaj njedźelomaj wotprajiło, dokelž wjedro pschihódne njeběsche.

Wcźera rano sasze wopruschcźi powětrowa łódź swój domjazy pschistaw Friedrichshafen a po jara spěschnym leźenju

dołeźa hižom ½9 hodź. do Lipska.

Běchu pak ju tam hakle wokolo 10 hodź. wocźakowali. Tehodła wjednistwo „Zeppelina“ powětrowej łódźi zyku khwilu nad městom Ltacź dasche, so by so wobhladźerjo mohło na Mokawske klanischco podacź. Posłoźiteho Zeppelin hładzy pschistaji. Ssyły dra. Eckenera a jeho pschiwodźerjow z wulkim zahorjenjom witachu. Maka holeźka pschepoda jemu kwěcźel z rjanymi słowami. Dr. Eckener wosta w Lipsku jako hósći města a zo na dalschim leźenju njewobźěli. Wokolo ½11 hodź. wopruschcźi „Hrabja Zeppelin“ sakke najwjesche město Lipsk a poda zo na dalsche leźenje k ranju.

Krótko do ½1 hodź. sjewi zo nad Drježdźanami.

Sakke hlowne město pocźesći powětrowa łódź s połhodźinskim klatjom a zhubi zo potom na stronu k Sakskej Schwizy.

W Budyschinje mozrowasche zo wobydlerstwo njemér, ńiž i kóždej njeźelskim rozcźesche. Běsche zo powěsć rozniesła, so zo „Zeppelin“ bliži. Na dróhach, namésach, na Krónprynzowym mosće, na tśěchach, pschi wokowch, wschudźom hromadźachu zo cźrjódy, so bychu widźeli wocźakowanu powětrowu łódź nimo leźecź. Stónczynje, krótko do ½2 hodź. buchu žyły žive, ludźo wokachu, khwatachu, běchu. Pod krótkowjecźorn. połnjebjom twrhladachmy scźeh błeźk, kiž zo rucze powjeschcźesche a pschiblížowasche. Schumjenje motorow zo błyschcźe a majestelijo pschileźa „Hrabja Zeppelin“ k naschemu městu, se łahorjenjom wobydlerstwa powitany. Njepschileźa pak město hrjedza, ale wosta j pokodnja. Ruce zo sajo wocźam posłubi, pschi horach z ranju leźo a zo w desch-

Gosnićanski farař.

29] (Pokračowanje.)

Wučeŕ Wunieźki bě mjes tym pschebehnu stónczik a janjesze ŕerkusch. Kak próidno klinczachu kłoby tych nětkotrych žónkow pschi ich śpěwanju. Bjedrich njesamó do toho saspěwacź, stejesche j połkilenej hłowu pscheđ wołtarjom a chzyschze zo modlicź, ale ani modlicź zo njesamó. Najradscho budźeschze woteschoł a cźekny.

Potom po'běhny hłowu. Jemu wutroba pukotasche, ale wón zo śhraba a rěcźesche mechanijzy hłowa liturgije.

Sajo śperdasche zwónk a stare žónki. Nětko by wón dyrbjał na kleńku stupicź a zwoje předowanje měcź. Njane předowanje, na kotrej bě zo tak wjeselił. Komu? Psched próźnymi lawkami? Psched žónźkimi, kotrež bě jenicźky połnokowy horny pschiwabił? Hórko sadyrkujschtej jeho hubje.

Potom woczini bibliju a pscheczita njedźelske śeźenje, pschisamknu k njemu modlitwu a wźda zo předowanja. Sajo hrajachu pischcźele ŕerkusch a Boża službu bě zo skónczita.

Wón molasche zo bjes maka do kapale wrócźo a zwjese zo do stólza. Wunieźki sastupi. Dischcźe pschecźo bě jeho wobliczo njepschemjenjene a pschecźo hischcźe mějesche zwój dźiwny pozmełk.

„Božedlacźe, schto ma to rěkacź? Cźehodła njebě nichtó we kemschach?“

Wučeŕ bě zo praschcź wobleki a wjasasche śebi wokolo schije rubischko.

„To ja njewém,, knjes farař. Wy drje budźeczje zo dyrbjeć najprjedy pschiwucźicź. Maczo-li hewak hischcźe pschecźa?“

„Djakuju so, popołdnischi Božu službu śmeje pastor Wjeraba.“

„Ja wěm. Dobre ranje, knjes pastor.“

Wunieźki dźesche won. Bjedrich hladasche za nim, haj, dźisesche dha zo jemu? Potom dźesche teź wón s kapale, samknu zyrkej a dźesche wrócźo na faru. Psched sawrjenymi durjemi stejachu žony se zwojimi hornczkami. Sajo dyrbjesche zo wón hórko pozmełkowacź. Nětko běchu pschischke po zwoju misu za to, so běchu w zyrkwi powyke.

„Dźicze do korczmy, tam dźenza dostanjecze.“

„Bóh sapłacź, knjes pastor.“

Wón sakupi a samknu sady zo. Kak pusto běsche we próidnem domje. W hojej jitwi běsche zyma, pschetož bě w měcźu woheń wuhasnył. Wón cźišny zo do stólcźka a położi hłowu do stuknjeneju rukow na błido.

Ssamotno — symno — pusto.

Jeho syma wobšćowasche a wón połkoći.

Božo Knježe na njebjeźach, to běsche jeho prěnje předowanje! Wobjada bě zo pschecźiwo njemu srěcźała. To wschak tola njebě pschipad, wocźakowanje, to běsche derje rosmyślany wotpohlad a swónk wo tom wědźesche. Swónk a teź — pastor Wjeraba! Haj, teź wón, pschetož teź ani wón njebě pschijschol!

Bjedrich stejesche pscheđ njeschódajomnym hódaneźkom! A teź jeho wutroba bě jěrje cźpwilowana. Wón běsche pscheđ wołtarjom stał bjes pobožnosće, bě modlitwu wuspěwał a sjam njesaźnk, schto rěcźi, ale mjes tym na žebje sameho a na njeprawdu myślił, kiž zo jemu sta.

Jeho spohladnjenje wobšahny mésćanosć. Blido — stólcźk — tožo — stoło kaž w jastwje.

Bě dha wón hižo bludny? Cźišchina cźekła na nim leźesche. Runomérnje znoschowachu zo bnźejelki nimo wokna. — Jeho cźuwy njewidźerjachu tule cźišchinu. Wón dyrbjesche won. Hdyž? Do wžy? Ludźi zo prascheć? Wón zo hacź do hłubin dusche haribowasche. Potom cźišny takat wot zo, wsa kłobuk a praschcź a cźerjesche won. Niz po dróhy, ale sady won, pisches husty śneh po Dyrbjesche dźe śebi najprjedy rosmyślicź, schto ma cźinicź.

By-li jenoź jeniczkeho cźłowjeka měł, z kotrymž mohł zo dorěcźeć. Farař Wjeraba by drje tola najbliżschi był. tón bydleschze pola wuczerja a njebě dźe tej sam pischicź. Běsche traschó to nětkajki komplott? Chzyschze-li Wjeru tu wostacź? Cźehodła bě wón jeho po prawom pr... so by jemu hischcźe ras popołdnischu Boju službu ... wostajił, so by wón mohł k zwojej macźeri pokhwa... a zhamotnu žónźku pokojicź, hdyž dźe běschtaj bratr a sotra wotjeloj? Njebě-li traschó to to stało, so mohł njemyslenu k wobsadze rěcźecź? Pischecźiwo njemu?

Bjedrich hladasche na pucź. W zwojich myślach bě sforo wótkou běžał njekedźbujo na prawy smér. Něsto wunuri so nadobo tśecha zyhelniny j njeczeše.

Wón posłasta. Domoj njeźmědźesche na žadyn pad. Hertu a Włodźimérа hischcźeze setkacź, hnadź bratrej samu zwoje sjebanje wupowěda, macźeri wutrobu wobcźesćicź?

Pomałku so zawrócźi a dźesche ke wjp. Nětkuli burja jeho setkachu, ale wotwobroczicźu so a dźerjachu swoje kłobuki j wobešmaj rukomaj kruce na khwoje. Wjesiła, pschihladowaza j kóždej sekundu, dawasche jim witanu pschecźinu, ako njeběchu dha jeho wuprawdowe widźeli? Wón myślesche, so to cźinja z wotpohladom, ale nětko pschewa jeho smužitosć k wojowanju. Wón stłocźi ruczku k mał... kej khěžy starosty, kiž bě runje tak starokłaba tak druhe.

„Nan je w korczmje.“

Jědnaczelstne dźecźo jemu to powědźi a hladasche na njeho j wulkimaj wcźipnymaj wocźomaj. Samdźesche to tole dźecźo wědźesche wjazy hacź wón sam. Wón dźesche po wjzy dele. Potajkim schkita hedźesche w korczmje. Potom hedźachu sadźesće też wschitcźy druhy tam hromadź, a wjeselachu zo nad poradźenym skutkom. Nětko dyrbjesche zo wón wobkrjedź nich stupicź a zo jich wuwoprascheć. Jeho postawa zo tak prawje wuruna. Tola pisched samej korczmu błyschesche śpěschne krocźele sady zo a trochu bjes dycha hłóž:

(Pokračowanje sleduje.)

krawskeho mischtra Zoblerja, kaž so ſ bžeńšnischeho nawjeſchka widžeče, na składze a móža žo tam kupować. Wón wobstara też gramofony, kaž ma też wſchě elektriſke mašy a ſa radio na pſchedań. Po kórjebje wobročże so na mjecho.

Z Kulowa. Skótnemu wikowarjej Comakej kradnychu z bydlenja časnik ze złotym rjeńazom. — Při prěnjej hońtwje na Kulowčanskim rewěrje zatřělichu 47 zajacow, 5 božantow a 3 kurotwy.

S Łucža. Pola pjekarja Wosta ſ njekedžbnoſću we nozy juchowa jama njeſawodźeła. Na njeſrjoże běchu też burje tſchěwa hubjenje łaćžinjene, tak so móžeſche ſiwinjo ſkochnyć. Stoćo padże do jamy a tam ſahiny. Rano ſtarke so njeſhoża dohladachu.

S Czilka. Tu namakachu morwu cžišćowanu postowku. (Jišnowsko hołbja). Najſerje bě ſchkrahołc na nju dyrił. Maju ſa to, so žłuſcha Strobicžanſkemu towarſtwu pšiſtowkarjow.

Se Steho Komorowa. Schiwórtk popołdnju padże dwójcny mózniſcho na hrjebje, mjes tym so macž njedaloko w holi dźełaſche. Dźěcžo dyrbjachu dołho pytać, prjedy ſu namakachu. Pospytny, dźěcžo ſaſo wošiwić, wostachu bjes wuſnócha.

S Khocžebuſa. Na dworje pſchi Sahrodžinſkej dróży wobwiſnu so w nozy k ſobocže tam bydlazy 28lětny dźěłaćeł Maks Bjetaſch. Dźeń prjedy bě liſt dóſtał wot njewjeſtry a maju ſa to, so je ſwada ſ njej pſchičžina njeſtutka.

S Błótow. Wot něſchto dnjow žem ſu deſchćow dla někotre hrjebje w Błótach pſches briohi ſtupiłe. Tak na pſchikład Zrěbjeńža a Bluſchniza. Niži dźeł Kupańſkeje gmjeny w Wórkowach ma hižo wulku wodu. Trawa na łukach je ſhubjena, też běrnińſchćam a rěpje ſtrach hrozi, jeli woda dale pſchiběra. Chžuchu runje ſapoczeć Zrěbjeńzu wutwaricź. Nětko je wěſo wſcho dźěło ſujemóžnjene.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* S Drježdžan. (Muſa ſakſkeho ſahrodniſtwa.) Sahrodniſka powołaniſka komora pſchi ratarſkej komorje ſa ſakſki ſwobodny ſtat je w ſwojim 21. ſchromadnym poſtejenju 29. ſeptembra wobſamknyła reſoluziju, w kotrejž rěka, ſo ma žo wona ſa winowatu, ſtatne knježeńſtwo ſnowa na wulzy khutne hoſpodarſke położenje ſakſkeho ſahrodniſtwa pokaſać a proſyć, ſo by žo němſke knježeńſtwo mózniſcho poſtarało, ſo by žo něſchto ſtało, ſchtož by w poſledniej hodźinje ſadźěwało ſwjeſchćenju ſakſkeho a němſkeho powołaniſkeho ſahrodniſtwa. Płaćiſny ſa ſahrodniſke wuplody ſu tak niſke, kaž hiſchće ženje njeběchu. Na tym pak njeje jenož wina powſchitkowne hoſpodarſke położenje, ale pſchede wſchěm wikowaniſka politika němſkeho knježeńſtwa a jeje ſćežkowki. Sakſay ſahrodniſy žadaja, ſo by žo hnydom wſchitko ſtało, ſo by žo něſto njekměrnemu dowoſej wukrajnych wuploduw ſadźěłało, ſchtož by žo ſ pſchemyſlnjenjom wikowaniſkich ſrjeżenjow dožpěć dyrbjało.

* S Kamjenicy. (Liežba wobydleriſtwa.) Po nowej mjeńacznej rozprawje mjeſta Kamjenicy naliczichu tu na kónc junija t. l. 360 080 wobydlerjow. Loni na kónzu junija naliczichu 358 500 wobydlerjow.

Na'nowiše z cyłeho ſwěta.

— Schkrowa powětrj wo wjedrje ſa jutſchu wutoru: Dale njewobſtajne a khłodniſche wjedro, ſ khwilemi hiſchće deſchcj. W Jendželſkej też njewobſtajne a khłodne wjedro, w połnócnej Europje ſymne a mačaše wjedro.

* Barlinſki pſchiſłužny žud III. je ſe ſcheſcej nazionalnych ſozialiſtiſkich wobſtorżenych, kotrjž žu dźeſacerja Raſchela nadpadnyli a tak nabili, ſo na ſćežkowkach wumrje, Aſchenbrennera ke khłoſtańi na ſcheſcj łět a k ſhubjenju cžeſnych prawow na pjeć łět, Standera ke khłoſtańi na ſchtyri łěta a k ſhubjenju cžeſnych prawow na pjeć łět, Nimmerta a Dieza k jaſtwu po 2 létomaj a Wienicka a Zilińſkeho k jaſtwu po jenym łecže jaſnubžił.

* W Pforzheimie je žo naturſke džiwadło wotpalilo. Schkoda něhže 100 000 hriwnow wuczinja.

* W Brażiliſkej žu njemery wudyrile. Tohodła je žo wobſlehnjenſki ſtaw pſchipowědźił.

Jendźelska powětrowa łódź „R 101“ rozbuchła a so spaliła.

50 čłowjekow morjenych, jenož 8 wukhowanych. — Najwjetša katastrofa swětoweho letarſtwa w nócnym wichorje nad Francowſku.

Ssobotu 4. oktobra wjecžor běſche žo jendželska powětrowa łódź „R 101“, kiž je najwjetša powětrowa Jendželſkej na leczenje do Indiſkeje naſtajiła. Prěnju pſchestawku cžyſche w egiptowſkim měſcže Aleksandriji cžiniła. Ssobuleczeſche nimo 42 muži wobſtadi hiſchće 16 paſażerow.

Njedźelu na ranje po 2 hodź. dóndže potom k jakoſtnej kataſtrofie. W Franzowſkej, njedaloko Pariſa, pola Beauvais w dole Bois du Cotumes bliſko wſy Allone. Wóſom mózachu žo wuthowacź — ſdźěła jara cžeſko wopaleni. Mjes woporami je jendželſki letarſki minister lord Thomſon, direktor zivilneho letarſtwa Sir Sefton Brancker, komandant Scott a 2. kapitan Irwin.

„R 101“ před swojim njezbožownym leczenjom. Widźimy tu poſlednje přihoty za leczenje, kiž běše na 4. oktobra wjecžor postajene.

Kak je žo kataſtrofa ſtała, njeje hiſchće wujaſnjene. Powětrowa łódź běſche pſchi wicharoſtnym wjedrje w nozy 1,43 hodźin k měſtu Bouvais vchileżała. Leczeſche jara niſko, ſedma drje 100 metrow wyſoko. Runjež ju wětr cžerjeſche, wona jara pomału leczeſche. Powě žo, ſo mějeſche jenož něhže hodźinku ſpěſchnoſcź wo 25 kilometrow. Wichor ſapjeraſche žo do powětroweje łódźe a ju ſ nozu k ſemi tłocžeſche. Pſchi jenym džiwnym wichorowym kroku ſtorcži łódź ſe ſiwinym prědnim końcom wo ſemju, pſchi tym motory rosbuchnychu. A ſa krótke wokomiki ſtejeſche zyke cžeko powětroweje łódźe w ſtarym plomjenju.

Powě žo dale, ſo žu wobydlerjo w Bouvais w nozy wokoło 2 hodźin nadobo ſchumjenje ſłyſcheli a žu ſa nim hładawſchi widźeli, ſo je powětrowa łódź ſedma 100 metrow wyſoko leczała. Je žo jim ſdało, jako by pſchi njekrańnym wjedrje žo ſ wulkimi cžežemi bědźicź měła. Też žu widźeli, kak je ſ prědkom k ſemi wijała leczała. Bórzy na to žu žakoſtny hrimot wuſłyſcheli a widźeli, kak je powětrowa łódź do płomjenjow ſawalena bliſko dróhi na paſtwiſchcžo padnyła. Ludźo łhwaiachu hnydom won, ſo bychu pomhali wobhim cžłowjekam, hdźež běſche trjeba, tola dwě hodźinje dołho dyrbjachu pſchihiadowacź žakoſtnemu podawkej. Wulkeje horzoty a płomjenjow dla njemóžachu niżo wucžinicź. Skónczinje žo wokolnym wohnjowym wobram poradźi, wobeſ ſhaſcheć. Žakoſtne łſchiki žo palażych ludźi drějachu žo pſches ſyłu cžmowu nóz.

Do njedźelniſcheho ranja běchu 47 cžełow ſwucžahali, tſi cžeła njeběchu dotal hiſchće móhli namakacź. Swjetſcha žu cžeła tak ſpalene a ſwuhlene, ſo njeje móžno ſwěcžicź, ſchtó žu. Najſerje budže to jenož pola 15 cžełow móžno.

Sniczenu powětrowu łódź natwarichu 1929 w Cardingtonje. Wona móžeſche 5 miljonow kubikowych ſtopow płuna wopſchijecź. Wona njeſeſche něhže 150 tunow (300 zentnarjow). Běſche 217 metrow dołha, na najſchěrſchim měſtnje běſche 39,3 metrow ſchěroka, ſ cžołmom 42 metrow wyſoka. Tankowe žudobje móžachu nimale 29 tunow cžežkeho wolija (580 zentnarjow) wuſnjeſcź.

Žakoſtna kataſtrofa je po zylym ſwěcže wulke žobuzarowanje ſbudźiła, woſebje jendželſki lud žaruje hłuboko wo ſwojich ſynow.

Přilopk.

* Wuſnaſe proſcherja. 36lětny proſcheŕ ſ mjenom Gilbert Honſon je w jendželſkim měſcže Liverpool ſwój žiwjenje wſał. W ſawoſtajenym liſcže, kotryž je ſej poſlažja pſchiſwojiła, wuſnaje žo wo ſwojej kročzeli a wo ſwojim proſcheńſtwie žiwjenju, ſchtož je jara ſajiwawe. Najprjedy wuſnaje, ſo je proſcheńſke rjemjeſło zyle wunoſchne a móže žo ſ druhimi powołanjemi měricź. Tak pſchiſłuſchcha Liverpoolſkemu proſcheńſkemu družſtwu jedyn muž, kiž ſwojh roſtorhanu draſtu ſe ſapinazymi jehłami hromadże dźerži a ſwoje proſcheńſke ſeńki do wuntowoje bankowki (20 hr.) wſchědnje wumčeni. Proſcheŕ ſ jenej ruku žo khwali, ſo wob dźeń ſnajmjeńſcha 50 hr. ſaſłuži, hdyž takle ſobotu wjecžor wot 7—10 hodź. pſched wjeſelſchej korčmu ludźi proſy. Druhi proſcheŕ ſ pſchimjenom „No Legs“ (t. r. bjeſnohny) wobſtoi w Jendželſkej khěže a dowoli ſej kóžde Nto bliſchi wulkeŕ do Pariſa. Hanſon (też jedyn proſcheŕ) je žo pſched krótkim wożenił. Jeho žona wobſtoješcži, ſo wón ji tóžny tydźeń ſnajmjenſcha 40 hriwnow a wjacy do hoſpodarſtwa dawa a ſam też doſeż pjenjes ma. Proſcheŕ je ſej po pjenjomnym wuſnaczu tohodła žiwjenje wſał, dokelž mějeſche tuto proſcheńſtwo na ſwěcže ſyte. Na druhe waſchnje pak ſej pjenjesy ſaſłužicź njemóžeſche.

* 5000 lět ſtary ſchminkowy hornz. Wuhrjebanja, kiž dr. C. Leonard Wolley w Mezopotamſkej nawjeduje a wotmětwa, žu nałchu ſnajoumnoſcź wo ſpodžatkach cžłowjeſtwa powiročźile. Hač dotal mjenjachu, ſo je Egiptowſka najſtarſche kulturne měſtno cžłowjeſtwa. Nětko pak je žo wukopało, ſo bibliſka Ur, domiſna Chaldajow we Mezopotamſkej, Egiptowſku pſchetrjechuje. Prěnja roſprawa wo ſčěmkitnym wuhrjebanju w Abrahamowej domiſnje je wuſchła. Wožeſche nam kralowſke rowy wjele wujaſnja, też tehodła, dokelž kulturne pſchidawki bóle ſe žonu ſwiſuja hač ſ nuzom. Tak w rowje kralowneje Schub-ad. Cžełka dweju ſłužobnizow běſchtej napſcheč nałam cžaſnjenej, jena pſchi hłowje, druha pola nohow. W komorje leżachu wſchudże pſchidawki wſchelkich druſin roſbrójene, tak ſłota ſchkliczka, ſléborne a ſłote ſudobja, kamjentne napaſchki a ſilowe (towowe) karanty ſa jěde, ſlébornu kurjazu hornz, dwej ſlébornej woſornej blidze, ſléborne lampy, a wulka liczha wjelſtich ſchkorpawow ſe ſelenej barbu. Tuta barba je žo pjecza jako ſrjédk k porjeńſchenju rjanoſcże wužita, barba móżeſche wſchelakora hyeć — bóla, cžorna a cžerwjena, ſwjeſcha pak bě ſelena. Schkorpawy kralowny Schub-ad běchu napadnje wulke. S tutymi nadeńdżechu žo poraj napodobnych ſchkorpawow, jena ſe ſlébra a druha ſe ſłoteho, hdžoa ſe ſelenej barbu.

Mali gratulantojo pola Hindenburga z přileżnoſću jeho 83. narodninow w Dietramszellu w Hornjej Bayerskej.

Wopomnjeńska ſwjatočnoſć při Stresemanowym rowje na pohrjebniſću Luizyneho města w Barlinje z poſwjećenjom pomnika a přileżnoſću jeho lětneho ſmjertneho dnja — 3. oktobra.

Rěcne hodźiny zastarańnjow a radupodawarnjow města Budyšina.

Sastarańnja cźěšnych dźěći:
póndźelu, wutoru a pjatk wot 15 hač 16 hodźin.

Radupodawarnja wo małych dźěćoch:
schadnik wot 16 hač 17 hodźin.

Radupodawarnja za šamodruhe žónske:
kóždy 1. schadnik w měsazu wot 15 hač 16 hodźin.

Sastarańnja tuberkulosnych:
póndźelu wot 16 hač 17 hodźin za dźěći, wutoru wot 16 hač 17 hodźin a schadnik wot 15 hač 16 hodźin za dorosćenych.

Radupodawanje za bědnych:
kóždy prěni schadnik w měsazu wot 9 hač 10 hodźin.

Radupodawanje za alkoholikow:
schadnik wot 17 hač 19 hodźin, pod lěkarskim nawjedowanjom kóždy 3. schadnik w měsazu wot 18 hač 19 hodźin.

Wschitke tute radupodawarnje su na Kralowskim walu čo. 3.

*

Radupodawarnja za klabomyslnych, duchakhorych a za padawu chorosć cźerpjazych: prěnju srjedu kóždeho 2. měsaza wot 11 hač 12 hodźin w měšćanskej khorownji. Wjace radupodawanje srjedu 5. nov. 1930.

Radupodawanje wo wocsehnjenju:
Kóždy posledni pjatk w měsazu wot ½18 hač ½19 hodźin w Sćejmownji na Hrodowskej haśy 10 wó jsnwje čo. 78.

*

Mandźelska a sexualna radupodawarnja:
kóždy 3. pjatk w měsazu wot ½17 hač 18 hodźin na Tšelanskej dróhy 5, delka.

Rěčne hodźiny měšćanskeho lěkarja:
Dźěławe dny wot ½12 hač ½13 hodźin w Sćejmownji na Hrodowskej haśy 10 po 2 jkhodomaj wó jsnwje čo. 78.

*

Dale su:

lěkarske schulske rěčne hodźiny w oktobru:
septembra;
we wyschej realny srjedu 1. a srjedu 8. oktobra;
w Lutherskej schuli schadnik 9. oktobra;
w Lessingskej schuli srjedu 15. oktobra;
w Fichtowej schuli sa hólcze rjadownje schadnik 16. oktobra;
w Fichtowej schuli sa hólcze rjadownje srjedu 22. oktobra;
w Pestalozzijskej schuli sa hólcze rjadownje a **we wyschej holczej schuli** schadnik 23. oktobra, pschejo wot 10 hač 11 hodź.

Přihodny srjeda je w „Krónje“ wulki serbski koncert.

Mištr Bjarnat Krawc diriguje swoju spěwnu kupku „Lumír“.

Kaž je so tež hižo stało, podamy tu hišće dalše pokazki spěwow, kiž so tam přednjesu.

Madlenine jutry.
M. Nawka.

Swjata sy, hora Golgata.
Na nju Madlena k rowu přikhwata
A row boži prózny namaka.
W nim dwaju jandźelow wuhlada.

Madlena, přečo płačeš ty?
Dokelž mojeho knjeza pokradli
A njewěm, hdźe su joh' donjesli.
Ja k njemu přiňdźech ze žałbami!

Jako so Marja wobroći,
Wona Jezusa Knjeza wuhlada
A za zahrodnika jeho ma.
Tu Zbóžnik jeje so wopraša:

„Zónska, što płačo pytaš tu?“
Prošu, sy-li mi Knjeza wotnjes ty,
„To praj mi, hdźe jeho donjes sy!“
A „Marja!“ wumožnik pozdychny.

„Mištrje!“ nět wuskny Madlena
A wša zbóžna też k njemu přistupi,
A radosć ju skoro pohłuši.
Nět Bohu budź dźak, nět smy dobyli.

Madlenje Khrystus přikaza:
Stań a dóńć k mojim bratram a jim praj,
Zo pospěju k Wótcej Boži raj!“
Tuž jutry wyskaj wšón lud a kraj!

Kokuha.
Handrij Zejler.

Kokuła kuk, kokuła kuk!
Kelko lětkow budu ja
Tu na swěće žiwa 'sćeć!
Kokula to prašam će!

Zakukaj, haj, zakukaj,
Kukać dźensa njepřestań!
Dléše změju žiwjenje,
Dléše změju wjesele!

Kokula kuk, wěšćerka kuk,
Kukaj, hdy mje zwěruja!
Njewěš-li to, njekukaj,
Zehłarny pysk njerozdaj!

Sokołstwo, šport a hry.

Pluwańtwo.

Nowy swětowy rekord wutrajnosće je po powěsći z kupy Malty tamniši pluwař Rizzo postajił. Won 68 hodźin 15 mjeńšinow wonkach na morju pluwaše. Loni bóše so jemu poradźiło 62 hodźin bjez přestawka pluwać.

Towarstwowski powěsćnik.

Bukecy. Jednota Sokoł. Wšěm zajimcam k wjedźenju! Naš lětuši sokolski swjedźeń je postajeny na njedźelu 30. nazymnika (1. advent).

Lichań. Jednota Sokoł zwučuje pjatk wječor we 8 hodź. pola Rudolfec. Nowe sobustawy su wutrobnje witani. Starosta.

Lichań. „Zernička“ tutón tydźeń njespěwa.

Njebjelčicy. Ratařski Dorost ma přichodnu wutoru wječor we 8 hodź. ważnu zhromadźiznu dla přichodneho ratařskeho zjězda. Předsydstwo.

Pytamy za ważne dźěło wo Sěrbach dobre fotografije, też stare ze žiwjenja serbskeho ludu kaž: křćizna, kwasne podawki (nic proste skutki), pohrjeby, też stare kříže, póstniske ćahanje (ludu wodźić, konja wodźić), meju mjetanje, jutrowne nałožki, žnjowe dźakne swjedźenje atd. Stóž ma sće wě, hdźe su na předań, njech to předelnje k G. Jenakej w Serbskej knihańi wozjewi. Wšě wudawki so jara rad zarunaja.

Lubosć namka hłosy.

Srjedu, 8. X. 1930 z dypkom ½8 hodź. w Budyskej „Krónje“

koncert serbskeje spěwneje kupki Lumír

k lěpšemu kulturnemu wěcy

Khóry, solowe a dwojospěwy, klawěrne přednoški, melodramy, rhytm. reje
Sobuskutkuja: Dora Frajslagec, Elfrida Nojhawzec, Hanka Rychtarjec
Katka Krawcec, Rut Krawcec, Hanka Šrejderjec, Pawoł Jenka, Arnošt Raš
a Emil Slamař. Dirigent: Bjarnat Krawc. Po koncerće REJE

Za lupne lisćiki za 1.50 a 1.00 hr. w Smolerjec knihićišćerni, w hudźbnym domje A. Förstera (Kěžorska dróha) a J. Gudera (Seminarska hasa)

Maćica Serbska w Budyšinje

změje swoju

nazymsku zhromadźiznu

srjedu, 8. oktobra 1930 popołdnju ½3 hodź. w žurli Serbskeho Domu w Budyšinje na Lawskich hrjebjach

DNJOWY PORJAD:

1. Přednošk M. Nawka: Turka, cygań, žid a čert pola nas
2. Přednošk knjeza dr. Wjacsławka wo wurywanjach na kupje Rujanje
3. Wšelćiny

¼3 hodź. změje předsydstwo a wubjerk zhromadne posedźenje w Serbskim Domje celka — Wječor w 8 hodź. budźe Serbski koncert Lumira w žurli hosćenca Krony w Budyšinje o-o-o-o-

Dopołdnja wot ½10 hodź. Rěčespytny wotrjad.

Serbske deski
su dóšłe a ma stajnje na składze
Elektro-Böttcher
w Kamjencu

K serbskemu koncertej
Walter Rinnelt
na Kamjentn. hasy 17 **w Budyšinje** při hotelu „Krony“
wosobny frizěr za knjezow, knježny a knjenje

zhotowja wše wlosowe dźěła, kaž wotfihanje po wašnju bubiskim a pažskim (Bubi u. Pagenköpfe). Najwjetši skład wšěch toiletowych tworow. / Připrawjenje towařstwowych a dźiwadłowych, njewjesćinskich kaž też kwasnych frizurow. Najspěšniše a porjadne posłuženje. —

Wosebity dom
cigarow a cigaretow

Jedyn dobry
wotročk
so pyta w Kopšinje čo. 1

Wóskow. rub m 75 pf.
Přikrywy na sofy, dothe 2.50
Gardiny jara tunjo
Ida Erler w Budyšinje
Rózk Zwonk. Lawsk. hasy 10

Poručam
najlěpše howjaze, ćelace a swinjace mjaso wot 90 pj.
sušeny półć 1.00 hr.
najl. čisty tudomny swinjacy tuk 90 pj.
Jatrowu a dobru kołbasu (Blutwurst) 80 pj.
Eugen Petrich
rěznišći mistr
na Kotolskej hasy p. Ehape

Syru wolmu
kupuje po najwyšších płaćiznach
Otto Osswald
nohajcowa fabrika
na Kamjentnej hasy

Tworjkupowace tow. w Budyšinje z. dr. z w. r.

Wołmjana štrykow. drasta
a najrjeńše
žonjace zymske mantle
z najlěpšich tkaninow a najlěpše zhotowjenja wot 41.— hr.
*
Gumij. mantle
w płaćizne wo wjele znižene

Wulki wubjerk wobućow

Dźensa póndźelu 6. oktobra 1930 so
rozdźělerńja čo. 22
w nowotwaru při
Flincow. drózy wotewri

Prosymy wo prawje žiwe družstwowe wobdźělenje.

Kóždy może sobustaw być. Zastup jenož 50 pj.

přiloha k čisłu 233 **SERBSKE NOWINY** Pondźeń, 6. oktobra 1930

„Wo žiwjenju a dźěławości serbskeje žony".

Zjednoćenstwo Serbskich Zonow ma ze swojej prěnjej krotelu do zjawnosće wulki wuspěch.

Młode Zjednoćeństwo Serbskich Žonow je za tutón tydźeń po hakle krótkim swojim wobstaću sebi zwěriło hnydom z wjetšej wustajeńcu do zjawnosće stupić. Je była to jara zbožowna myslička, kiž je so, štož smě so z połnym připóznaćom prajić, też runje tak zbožownje do skutka stajiła. Wopytowarjow wotmě so popołdnju za Serbskeho Doma zastupi, je překwapjeny, što wšitko je so za poměrnje krótki čas hodźało wobstarać a připrawić. Hnydom prěni zaćišć je dostojny a ma w sebi něšto nadobneho, wulkotneho. Za připrawjenje wustajeńcy wěnowachu so njesprócniwje a njesebičnje předsydka Zjednoćeństwa Serbskich Žonow, knjeni wučerjowa Wjelina z Bukec; knj. Janakowa, knjeżna Smolerjec a knjeżna Dora Čěslic so samsnej woporniwosću nadobnemu a narodnemu skutkej wěnowachu. Dohlad a wjednistwo wukonješe wobhladniwje jako dobry organisator připóznaty kurator Zjednoćeństwa k župan Pawoł Krječmar, kotrehož initiativa dowjedźe k założenju Zjednoćeństwa a zarjadowanju wustajeńcy. Tři dny pospochi běše trjeba k natwarjenju wustajenjow, wěze z wobstaranjom drastow, malbow, wušiwanjow a druheje pychi mějachu knjenje a knježny tydźenje do časa ruzy połne dźěła. Ze swojej lubosću k dobrej wěcy pak jim pod rukomaj nasta tuta krasna wustajeńca, kiž wóčko wopytarja zwjeseli a jeho wutrobu wokřewi. Dwě z najžadnišich evangelskich drastow je wobstarała knjeni Krawcowa z Lemišowa, kotrejež maš też wustajeńcy poskići krasne molowane serbske jejka. Wuznamnje podpjeraše nadobne předewzaće z wobstaranjom delnjołužiskich drastow knjeni dr. Cyžowa w Khočebuzu. — Wustajeńcu wudospołni přijomnje a wóčko wokřewja kwětkowa pycha, kiž je tudomna Kilankec wikowańnja na Serbskej hasy podała. — Serbske žony spóznawaja polo swojeho skantowanja a přimaju so dźěła. Začišć prěnjeho zbožownego pospyta přiwjedźe Zjednoćeństwu Serbskich Žonow wěsće nowe sobustawy.

*

Wotewrjenje wustajeńcy wěcera njedźelu dop. w 11 h.

Tak smědźeše so městopředsydka Zjednoćeństwa knjeni Smolerjowa, mandźelska hłowneho red. Serbskich Nowin, njedźelu dopołdnja při wotewrjenju wustajeńcy ze spokojenjom a dźakownosću zdobom jimać powitanskich a wotewrjenskich słowow. Wutrobje powita nahladnu sylu čestnych hosći, předsyda Maćicy Serbskeje k. just. radu dr. Herrmanna, hantskeho hejtmana dra. Sieverta z knjeni mandźelskej a dźowku, zastupjerjow wšitkich Budyskich nowin a mnohich druhich wopytarjow. Knj. Smolerjowa pokaza na prěnju kročel Zjednoćeństwa do zjawnosće, kiž woznamjenja spočatk jeho skutkowanja, zo sebi serbske žony wot maćerjow a wowkow wukuwane ručne dźěła atd. sebi waža a chcedźa kaž wone nětko w nowym času serbskemu ludej służić.

Knjeżna Dora Čěslic přednjese jako prolog Čisinskeho baseń, w kotrejž napomina serbska žona „Budź pilna, kaž pčołka". Přitomni wobhladachu sebi na to pod wjednistwom knjenje Smolerjoweje wustajene krasnosće. Mjez zastupjerjemi widźachmy też městopředsydu Domowiny a też hłowneho starostu Łuž.-Serb. Sok. Zwjazka. Wšitcy su wšěsće spokojaceho zaćišća nabyli. Wo jenotliwosćach wustajeńcy sameje podamy pak hišće wosebity nastawk. Popołdnju wopytachu wustajeńcu direktor Budyskeho měšćanskeho muzeja k. dr. Biehle a šef tudomneje měšćanskeje khorownje k. prof. dr. Heß z knjenju mandźelskej.

*

Čajowa hodźinka popołdnju w 5 hodź.

K zabawje wopytowarjow wotmě so popołdnju čajowa hodźinka, poskići so hudźba ze serbskimi zwučnymi deskami firmy Jana Šibaka na aparaće firmy Ericha Schmollera. Serbske reje wšak so njemóžachu přewjesć, dokelž rejwarki njemóžachu wobkhodnje njedźela dla wotenć.

*

Swjedźeńskł wječor

měješe wosebiteho razu, wólnje zestajeny porjad. Tutón pak wězo přijomnje skutkowaše, dokelž so wot zwučenych wječornych programow trochu wotkhileše a tohodla hošći stajnje při napjatej kedźbliwosći dźerżeše. Tajkich wólnych wječorow je nam w serbskich towarštwach wosebje trjeba. Porjad běše zestajał k. kurator P. Krječmar a nawjedowaše jón sam. Rěčeše při jenotliwych poskićenjach zwjazowace słowa. Wječor so wotewri z narodnej hymnu „Rjanej Łužicu" a z prologom, kiž poskići knj. Čěslic. W swjedźeńskej rěči pokaza kurator na młode serbske žónske hibanje, na jeho čiłe rozwiće a postup. Prěni zjawny skutk pokazuje so we wustajeńcy, kotraž nosy heslo „Wo žiwjenju a skutkowanju serbskeje žony". Jadro wustajeńcy su serbske narodne drasty. Tola też molowane a literarne dźěła serbskich žonow namakamy tu wustajene. Z wustajeńcu so młode Zjednoćeństwo Serbskich Žonow předstaja serbskej zjawnosći a chce dopokazać, zo njewobsteji jeho skutkowanje jenož w słowach a zhromadźiznach, ale we woli k dźěłu a w dźěłu samym.

Sćěhowaše předwjedźenje w troch dźělach, kiž předstaješe dźěło serbskeje maćerje, k čemuž knjez Krječmar z přednoškom rozjasnjace a pownčace słowa rěčeše. Wot najnježišeho dźěćatstwa dyrbi so mać starać, zo by swoje dźěćo serbske wočahnyła. W žiwym wobrazu předstaji so, kak mać dźěćom serbske bajki čita. Tu běše knjeni Janakowa z předstajeńku. W druhim wobrazu so pokaza škódnosć toho, hdyž starši dźěćom dowola na jich prašenja němski wotmolwjeć. Róle, kotrymaž wšesteho žorta njepobrachowaše, hraještaj knježna Dora Čěslic a knjez Nowotny. W skónčnym wobrazu předstaji Budyske serbske towaršwo „Nadźija" towaršwowe posedźenje a pokaza z tym prawu towaršnosć a prawe město, za serbske dźěći, kiž su šulu wukhodźiłe, w kotrymž maju sebi dar rěče a narodnosće, kiž běše jim mać sobu do žiwjenja dała, zdźerżeć a zakhować, zo maćerne prócowanje njeby podarmo było.

Předwjedźechu so też serbske reje, kotrež k. wučeř Wjela z Bukec na klawěrje přewodźeše. Knježna Alica Smolerjec zaspěwa někotre serbske spěwy k wjeselu přitomnych, za čož so ji sprawne připóznaće dosta. Słyšachmy tež spěwy na serbskich zwukowych deskach, kiž so jara derje do luda rozsěrjeja.

*

Tak běše so wječork a z nim prěni dźeń wustajeńcy Zjednoćeństwa Serbskich Žonow derje poradźił. Też wopyt běše dobry. Zarjadnistwo wustajeńcy pak smě też wjetši wopyt ze wsow wočakać z přileżnosću zhromadźizny Maćicy Serbskeje a koncerta „Lumira" přichodnu srjedu. Wopyt wustajeńcy móžemy kóždemu Serbej a wosebje Serbowcy najnaležnišo porućeć.

Nazymske sadowe žohnowanje.

Nastupa je čas płodow a Božeho žohnowanja. We lěšach, na polach a honach a w sahrodźe žnje někto ratać a sahrodnik płody swojeho njesprózniwego dźěła. Sadowe schłomy su sloro wschitke swoje płody wotdali. Wožebje w městach sačuwaja nakrajne žohnowanje. Se wosami wožachu tam šad a wschudźe we wobkhodach so błyschcźi šad wschěch druhich a barbow. Haj Lěto dawasche nam wischnje a truskawy, maćorine kruschwy, błódke słowki, wonjate brěschki a marule (apriksy) a nastupa aromatiske jabłuka, kotrež dźeń wote dnja na wiki du. Wjeršk žadoweho žohnowanja!

Wužitk šadu je dawno šwěrčeny, wo nim šmy też wuwučowańje pschešwědčenje a je nam do mjasa a krewje pschešchło. Tu nimam wotpohlad a nadawk, wo lěpschinje šadu za štrowotu cźěła rozpinjacź. Šad so nam porućuje. A dźemy też jeho błódku tronu wuzicź. Komu njeby błodźał? To je nam bóle sympha'iske hač wschu poručenje wo hódnoschi a khmanosći šadu. Tuž njetrjeba so nam wulka propaganda cźinicź. Šad błuschu husto na nasche blido, pschipołonju a wjecźor. To so šamo rozumi.

Najwjazy šadu wobradźi nam późnjeńa. Je najwjelschi dodawacźel lěta. Ale winowa swoje doćini. Tuž hospoły w městach derje cźinja, hdyž so užiło je šadom šaharaju, hdyž je hischcźe tuni. S tóždym měšazom posłuchaja płacźiny. Dobry bjespokrjeny šad hodźi so derje wuthowacź hač pschez symu. Šad hodźi so dźěn też nałkasć. Na thm maju wschitcy šwojišni sajima. Kiwa jim tola posoźischo nějake błódne sa błódny pyk. a to wosebje w cźašach, hdyž wonka w šwórbje wschitko njerjsne a mrěje.

Spodźiwanje zbudźowace medicinske eksperimenty.

Po rusčich nowinach cźinja so pschi Moskowšim uniwersitheum wustawje za eksperimentalnu biologiju wot nětkajšeho cźasa posłuchy wo jasowoživjenje se žiwjenje wažnych organow se spodźiwanje zbudźowacym wuspěchom. Jedna so pschedewschźim wo eksperimenty prof. Horora dra. Morosowa. Synthnił dasche wurěsane žabjaje wutroby najprjedy wusthnjeć, potom połoji wutroby do fysiologiske rospuschćenje fele, tak so rosmokachu. Tak bórzy hač be moskišina na cźisnu cźopłotu powuschena. počnachu wutroby dźělacź. Pohibowanja trajachu nětcźo hodźin. Tute wuspěchi pohnuchu špytnika, so i wutrobu nowonarodźeneho, pschi nětkajšu operaciji semjelcźo bjezcźa so hospjnacź. Dźěicźowu wutrobu kładźechu w nětkotrych dźělach do fysiologiske rosthoka. — Kochsalzlósung — a hjo sa schiwótcź hodźiny możeschе so konstatowacź, so błónki swona rostu a wlokniny šnowa nastawachu. Skambny wuspěch so też dozhł, hdyž bę wutroba prjedy wuschła.

Też pospyty profesora Kubiaka, wutroby kóuz jsowschich šwěrjatow i fysiologiskim rosthoku k dalschemu dźělu pschinjesech, cźinjachu so i wutrobami runje semrěch tych cźłowjekow dale, pschi cźimž pschipodobowasche so i wosebitym šeławkom moschišina po możnosći faktoram krwě. Też tele pospyty słónczischu i wuspěchom: cźłowjeska wutroba możeschе so sa dźěschi cźaš k cźeczenju pschinjesech.

Snaty špytnik profesor Krakow wuźiwaschе sa šwoje pospyty wotrešane porty a wuschi, kiž běchu pschi operaciji wot cźłowjeskeho cźela dźělili a też i wutrobami, kotrež běchu hižo nětcźo dnjow bjez žiwjenja. Nimo šesthmywanja dospě so sathowanje — Konservierung — też se samjersnjenjom. We wschěch tutych pschipadach poradźi so špytnikam, dozpěch pohibowanja abo šiwjenja, kiž běchu na šnowanowožiwjenje podobne. Je wěšte, so su tute pospyty wulki wažne sa špóšnacze dźenitšma krwě a sa žiwjeńske funkzije.

Serbske pjenježki.

Druhdy namakaju so na pschedhistoriskich hydliščach abo w kraju starych hydlischćowc szyła špodźiwne małe pjenjeży. Su tak wulke jako pjatak a rosšnawaju su wot druhich pjenjeżkow se špodźiwnje wyšokej kromu, kiż kaž nětkajša wuška wobkruch na kóždym boku wobrasa wobrubja. Wo jich wulkej starobje špódźeji barba błóbora, ! kotrehož su: je špjetschca šczornjene, so mohł cźłowjek šej nuzlicź, so su jenoż ! hubjeneho šmeschka. Wone pak su ! cźišteho błóbora.

Też wobras na pjenjeżach je šwojorajny, zuły. Mjes tym, so na druhich pjenjeżach też njewuhotujny może wuznaćacź kraj, ! kotrehož pokhadźeja a łatolicźanu, to tule šteji psched hdanecźkom. Namaka drje šilny nětkajšeho pihma, ale je wucźiiacź njemóże; pschetož widźi tam jenoż cźarli, žółka, wobrucźki a tschijiki. Po šdacźu rażet pjenjeżow cźitacź njemdźeschе a pihmik jenoż nětkaj nadobnjeschе, tak kaž to dokonjeschе. Tutón fakt je sa naš dalschi dopokas sa wulku starobu tych pjenjeż. Sdźerżi pjenjeżka widźimy šwjetschca njelepy tschijš, druhdy też njelepe napodobnjenje hrjadateho twarjenja: tschijš na tež schе nam pschecźahdźi, so ma to dźě zyrkej pschedstajacź abo lepje kapołu teho raja, kajkeż su dźě tschešcźanzy měschkiž w starych Serbach natwarili.

Lud ma ša to, so tute pjenjeży pokhadźeja wot starych Serbow a mjenuja je šerbske pjenjeżki (Wendenpfennige). Dewak jim też rěkaju karikotje pjenjeżki. Tute pomjenowanje je jara dobre. Wone šo pocźahuje na pokłobu, kiż pjenjeżk koło wokoło wobrubja. Rjesnajemy druhich pjenjes, na kotrychž by šo pokasało tute šwojostatne šnamjo, kiż je šo dźě ! wulkej prózu na kóždym pjenjeżku wošebicźe pschiprawiło.

Kaž cźašo, tak też tule ma lud nětkaj prawo. Je wěrno, so te pjenjeży pokhadźeja ! doby starych Serbow abo ležo, ! doby, hdyž Němzy šo wałichu na Serbow, ! 10. šćstotka. Wone šu potajkim nima'e 1000 lět stare.

Wjele dźě sa to šwědocźi, so šo jedna wo šerbšte pjenjeży. Su je namakali šwjetschca k ranju Łobja w krajinach, hdyž bydlachu stari Serbja. Němzy šłódźerjo wěšo sa to maju, so šu tute pjenjeży němšteho pokhoda, so němzy rażerjo je bijachu w němšteich pjenjesarnjach. Maju sa to, so wužiwachu k tomu błóbro se błóbrowych podkopkow w Harzu a šo bijachu w połnóčnonémšteich pjenjesarnjach šterego šaštkego kraja. Tohodla jim też druhdy rékaju šaške pjenjeżki.

W šarobłowjanšticich krajach šo wschak namaka tych pjenjes wiele wjaz dyżli w pranémšticich krajach. Němzy to takle wuthwértluja: W Němšej pjenjeży, kaž też dźenża hischcźe, mějachu wjazy hódnoscźe dyżli kow, ! kotrehož bęchu bite; wone mějachu potajkim hódnosć, kiž bu je wélym wobrazom na pjenjeżkach šaruczenа. Hdyž a hdy šu šnjeja pjenjeży ! wobkhada wróćićhu, so šu hychu po wobohaćili; tohodla šterske pjenjeży šo šhubichu ! wobkhada, so hychu šo šeschkrćwale a pschebiwale. Pola šarych Sserbow pak mějachu pjenjeży hižo še špodźatka jenoż hódnosć błóbora; cźłowjek mójeschе še šestarjenymi abo šlamanymi pjenjesami runje tak derje płacźicź, jako ! najnowischimi. Stare pjenjeży šo żenje ! wobkhadu wróćo njebjerjechu, wone bęchu šta'nje mjes ludom we wobkhadźe a tohodla pjecźa šo bóle namakaju w šarošlowjanšich krajach dyżli w němšticich. Tu šo cźašta namakaju še šakopanymi pokładami w šemi, hdyž je druhdźe ! wulkimi hromadami wukopaju.

**Też w Sarniej Łužicy šu na někotrych měšnach šerbšte pjenjeży namakali. Jedna šo wo namakańki „bytaneho błóbra" pola Mješicźa a Buoyšchina. Wokoło lěta 1850 rosrawni cźłowjeży, so „psched 15 lěcami" pola Krałoweho Haja namłackhu pjenjeży. Pjecźina ! nich bęchu (šaroněmšte) dinary a šybk „mjeńšche šerbšte pjenjeży". Na šamšnym měšnje rosprawi njeboh hornjołužiški pjenjesař Scheuner nadrobnje wo namakańcy šwojeho dobyho dnja šnjeješe, zo běchu pjenjeży ! wulkej šhorjeza. Cźešći numišmatik Mader, kiž wokoło l. 1800 šłukowaschе a hornjołužiške namakańki šwojeje doby dnje šnjeješe, napowni, so šu pola Łubja namakali „wulke mnóšstwo tajšich pjenjes." Je to najšterša ta šamšna namakańka, wo kotrejž šarožitnik Preußer praši, so je šo nadeschła pola Sobošća. Jednasche šo wo „šerbške pjenjeżki" — šare błóborne pjenjeżki wulkosće šcźešerara, ! wyšokej kromu na kóždym boku, wojnamjenjene ! šchijżikami, kulemi a hwězdami. Najšterše ujejšu šo wschak namakańki wojšenje, pschetož pryedy pschijnóšechu wschě tajše a podobne wšy do šchrešnika a nješe hischcźe tak dołho, so nowinarstwo a publikum dopołnašchej wulku wědomostnu hódnosć tajšich namakańkow.

Skónčnje błóstawa šo namakarjej tajšich šarych pokładow šerbšticich pjenjes druhdy hischcźe druhe pschejimone pschehwalwanje: Šława šo, so tu namaka nimo cźašto pschidałych dinarow Otty Adelheidy też šażnożnješe diнarty ! doby najšitaršichi němšticich kšjorow, druhdy šamo ! doby Karle Wulkeho. Tute pjenjeży mału wulku hódnosć. Tajik drje je wot druhich rojšenawacź njemóže, to móže šwjetschca jenoż šnjeć. Tohodla je dan, hdyž šo tajše namakańki pschehopołoženа rošnjerjej, njedźiwajo na wulku wědomostnu hódnotu, kiž maju tajše namakane pokłady za pschepytowanje pschehošawjnow našcheje domiſny.

Sowjetska unija jako kraj touristow.

Rusta pschiwabia puczowaznych.

Rusta njeje ženje kraj za touristow w europiskim zmyslu bila, hačrunjež móža pschirodženske rjanosče a ßamowmosče na touristow njepschirunajomne sachjischeče čzinicz. Do wójny wonyta jenož mało europiskich touristow wulkotne zarstwowe kralestwo, sdžka tohodla, so njeczinjesche so dossahazez propagandy za puczowanje po Ruskej, ani wobkhadnych puczowanskich běrowow njesnajachu. SSamo ruzy puczowazy jězdzachu radscho do Schwizy abo do Němskeje, hdyrnjež kaukasiske kupele Ruskeje znamjenite mineralne žórła měče. Pohódnosez, kaž kuzelankkemu hosczej w Kaukasu posticzowachu, njebě wso pschejara wulka, a hosczeńzy běchu drohe a tež schpatne. W hrěnjej penzisji dyrbjachu tehdom hižo nězhdže 10 hriwnow płaczicz, mjes tym so ruski puczowazy we Němskej sa njecz hriwnow prénjorjadowne sastaranje wuživasche. Mjeko chze kowjetske knjezerstwo priedawschе zarstwo mjesynarodnemu puczowanskemu wobthadej wotewjeć a nadzijeja so pschi tym, so statnej móchnicžay na tole waschnje nězchto milijónow rublow pschiwobracži. Powjetnowana bu komisija k posběhnjenju wobthada zuspch w sowjetskej uniji. Na jeje čzole stoji ßam Bruchanow, ludowy komisar sa sinanzy. „Njedžiwajcy wottraschowazych powědanjow wo GPU a wo hladu", wujasnjesche ludowy komisar, „budze so sawěsče mnohy touristka samolwjecz, so bychu kraj, kiž ma so runjewon sa bajkowski kraj, wotsobinzy pónali!" Organisazija, kiž mjenuje so „Intouri", bu sałożena. Wona sarjadnje nětkole hižo tunje puczowanja do Moskwy, Leningrada a ke Wolosy. Złowne a pasowe formalnosče su sjednorene a so hischcze bóle sjednorja. „Puczowanje k Walchy", tak pschiwabuje póstowa khartka, wot póstoweho komisariata sawjedžena, „je ſ dożiwjenjom". Pójcze a wonyta tajsče Wolgu, kolebku ruskeho narodneho žiwjenja." Take puczowanje k Wolosy wschak so po śwěcze puczowazemu wopraschuje poruka. Jeżeli-li ſ Rybinska do Astrachana, a ßaso wróczo, traje puczowanje dwě njedželi, posticzka krasne wuhlady na historiske města, pokasuje rjanosče hór, a dawa zimazy wobras śiwojorasneho ludoweho žiwjenja pschi wobrjohach najwjetschеje europiskeje rěki. Niz mjenje wulkotny ßacjischcz cžini Kaukas, kotrehoż najwyschscheje śnježne horje, Kasbeck a Elbrus, stej psches 5000 metrow wyschoke. Dżiwje rosdrobjazy Kaukasa, jeho prawobthdżerjo w narodnych drastach, měschcenza naraischcheho a. nawjeczorneho kraja — wschitko to su lětschinu, kiž njemóżesch w ßanom druhim kraju wuźiwacz. Nimo toho wiedže puczowanje do Khiny, Persiskeje, Afghanistana a do druhich naraischich krajow psches Rusku.

Tragikomediska Lübeckskeho założerja zwěrjenca.

Psched něschto měßazami sdyta wikować se śwěrjatami, Hans Schmidt, Lübeckiu sjawnosez sa sałożenje wulkeje śwěrjenje sahrody sajimacz. Plan, kiż njemóżachu wobhladni ludzo hnydom śwotpróčka za zyle khutny, bo bórzy rosbi, a něsto mjesche so sałożeć żiweje wobrasnosče, 26 lětny mużiſi, psched ßudomi samolwicz. Wobskorčeny je był ſ dżeżatych 13t do śwěrjatow salubowany każ blaseń, bě śebi w Stellingenach malu śwěrjusku sahrodu pschiprawił a pschego jenož to jene pschecze měł, bo po Hagenbecku horliwje složowacz. Bě śebi hižo wotmyślił w Bremenje a Kielu śwěrjetz sałożicz. Tola jeho plany so njebachu wukfuktowacz, dóniż so jemu we wuklim rózku tohole lěta słónczuże w Lübecku jeho ßón wunjesch wusba. Jemu běchu tam wuſtajenischcza k wużiczu pschewostajili, druhe zoologiske sahrody a wikowarja běchu jemu hižo śwěrjata dodawali, kiž śebi pschejesche, ale wyso njesaplaczi, a na februarskej njedżeli móżesche Schmidt ßamo 300 hriwn. sałużenych pjenjes sapisacz, kiż wżchu Lübeczenjo jemu sa wobhladanje jeho lětkow sapłaczili. Potom pschińdże nahły tónz tohole nowcho popyta; senatowa komisija żadasche woßobite sawěrjenja sa pomeńczenje śwěrjatow, śwěrjata schtikowaze towarstwa protestowasche, a ſ wuſpěchom wschcho toho dż, so dyrbjesche Schmidt śwoje schkitanzy, kiż pschezo hischcze sapłacził njebě, w Hamburgu spěschnje dale pschedacz. Ssud dżiwasche na ßamoinosči tohole pada a sałużi Schmidta le śwędom měßazami jastwa dla jebanstwa a k tydżenju jatby, dokelż bě bjes polizajskeje dowolnosče dżiwje śwěrjata wudźerżował.

Kelko wina rosče na swěce?

Lěto 1928 je Němskej dożpiny wunoschk wina wo polnej 2 milijonaj hektolitrow w pschereschowej hódnosči nehdże 200 milijonow hriwnow pschińdżelo. Tale liczba rosdźela so na jednotliwe němske winowe krajiny takle: Rheinpfalz 620 000, Badenska 421 000, Rheinska-Hessenska 334 000, Moselska, Saarska a Bawerska 264 000, Württembergska 233 000, Rheingau 53 000, Frankenska 48 000, Nahejska 44 000 hektolitrow. Němska pschereschowa liczba wunoschka poslednich pjeć lět wuczinjesche nehdże 1,5 milijonow hektolitrow. Na czole wschech wino płahowazych krajow śwěta steji Franzowzika, kiż je w lěcze 1928 nehdże 58 milijonow hektolitrow wina wupschodźita. Na druhim městnje dyrbi so Italska mjenowacz, kotrejež wudźelk wina 1928 nehdże 47 milijonow hektolitrow wuczinjesche. Stónczna Schpanska sezehuje sa Italiſku, a to ſ nehdże 17 milijonami hektolitrow w lěcze 1928. Na śwětowem wunoschku su wobdźelene: Europa ſ nehdże 88 prozentami, Afrika ſ nehdże 6, Amerika ſ traschi 5 a Awstralska ſ nehdże 1 prozentom. S tutych dożpinych 190 milijonow hektolitrow pschetrjebuje Němska jenož 3 milijony, potajkim ledy 5 litrow po hlowje wobwdleństwa sa lěto. K pschirunanju ma so pschetrjebanje wina Franzowzeje mjenowacz, kiż wuczinja nehdże 150 litrow wina po hlowje a sa jene lěto.

Naše pismowstwo.

Słowjanski Přehlad.

Rozhlad po słowjanskim śwěce na měsac september nam zaso predleži. Pódla zajimawych a powučacych nastawkow wo druhich słowjanskich narodach spomina też nas najswěrniši a najspušćomniši přećel na nas Łužiskich Serbow. Słowjanskemu śwěcej rosprawja wo našim byću a tyću w poslednich měsacach. Wjeselimy so, zo jemu jeho strowosć zaso dowoli so tutomu jomu tak lubemu ale druhdy bolostnemu dźěłu wěnować. Boli jomu wšěče wutroba, hdyż ma rozpominać wšelake wobużnosće z našeho byća, jich so zwinu nam njemohło wobćežno być při trošku dobr woli. Poslednje wólby do sakskeho sejma jew wulku rozšěrjenosć serbskeho luda. Mało so st wa, jón w narodnym zmysle politiscy rozwu Po ličbach, wotedatych we wšelakich městnow měli poměry přepytować. Rozprawjeŕ z wjes spomina na wuznamne jewjenja serbskeho ži nja: hlownu skhadźowańku studentstwa, zlet D mowiny w Rakecach a 50lětny jubilej Delnjo žiskeje Maćicy we Wětošowje. Nadrobniš zahł Podšmórnje k. fararja Běgarjowe słowa, zo sł germanizacije Serbow su próżdne Bože domy. Zd so, zo lutherska cyrkej w Pruskej ma radšo gr manizaciju Serbow, hač polne cyrkwje we Łuži cy. Dostachu tola prasserbske wosady w Delnj Łužicy, kaž Přawoz a Ochozy prosto němšk dušepastyrjow. „Chcedźa měr, ale měr kórchow Wobžaruje, zo nochcu přestać prócowanja rozdw jić naš łužiski „Sokoł". Na Pančičanskim pom dźenju nawječorneho wokrjesa, je so z jene strony rěčało wo strachach, kotryž Łužisko-Serb ski Sokoł njeznaje. (Přisp. dop.: Smy tola samo statna łužiskoserbska sokolska organizacija. O zy wliwy nimaja pola nas žaneho wothlosa. We my, što nam howi: jednota a zaso zlota jednora do poslednjeho zdychnjeńčka.) Tak też naš drohi přećel mysli a čuje a dokelž naše poměry nam drobnišo znaje, pozběhuje swój derjemjacy a swěrny hłós. Zrozumnymy jomu a dźiwajmy na njón a česnjaca khodojta so kaž sćěn pominje. Z krótka pokazuje na nadpady nam njepřećelskich němskich nacionalistiskich nowin. Tohodla z přiznaćom wuzběhuje rozumny nastawk z „Berliner Tribüne". Tutón spyta wubudźić zrozumjenje za serbske prócowanja a žadanja, tola naš přećel resignuje přistaji: „Ale Němcy, a teć ći najlěpši so k spodźiwanju zminu wukonjenja, hdyż so jedna wo prawa Słowjanow w Němskej."

Hlowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerjec w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučmanec w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Bartaschk, wozyncy. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje.

Hospodarski rozhlad.

póndźelu 6. winowza 1930.

Barlinska bursa so hoboru khětro wěsta ale cžicha wotewri. Kupcy so powschitkownje posdźischo bóle pokjepschichu, hač běchu so rano wocžakowali. To nježeche tež śwoju pschicžinu w politiskim położenju, dokelž běsche sozialdemokratiska strona so wuprajiła, so je śwólniła, so na nowym němskim knjezerstwje wobdźělicz. Jenož na kónzu so kupcy poczachu trochu wotdrjebjowacz. Tež wiki ſ rentowymi a dołżnymi liseńcami so na kónzu bórzy trochu sesłabichu.

Na **produktowych wikach** w Barlinje so hoboru mało pschenicy a rožki poskicžeche. Nadarjo maju na běrnach a ſ nahymskimi śwyami wjele dźěła. Wyma pak wjetschcho napraschowanja sa pschenicu a rožku, dokelž so muka derje pschedawa. Sobotu płaczeche zentnar

w Barlinje:

pschenicy 11,40—11,50 hr., rožki 7,55 hač 7,60 hr., jeczmjenja nahymskeho 9,60 hr. hač 10,90 hr., nałětnjeho 8,40—9,10 hriwnow, wowsa 7,35—8 hr.,

w termijinym wikowanju:

sa oktober: pschenicy 12,30—12,35 hr. a rožki 8,35—8,40 hr., wowsa 7,70 hač 7,80 hr.,

sa dezember: pschenicy 12,90—12,95 hr., rožki 9,25—9,35 hr., wowsa 8,42½ hr. hač 8,47½ hr.,

sa měrc: pschenicy 13,65—13,70 hr., rožki 9,95—10 hr., wowsa 9,15 hr.

Pschistajenja:

Holzu sa dom w Starym Lubiju čzo. 18.

Na pschedań:

Kruwa, śylna, wyšokobuńczelna, w Kobjelnju čzo. 14.

Kruwa, śylna, czehniwa, wyšokobuńczelna w Minakale čzisło 23.

Kruwa, podbožna, w Kupoji čzo. 5.

Pšy, młode, w Delnim Wunjowje čzo. 10.

Konjez, lóšchej czahanjez, we Wujeźku čzo. 27 pola Pomorja.

Skarowe depeše.

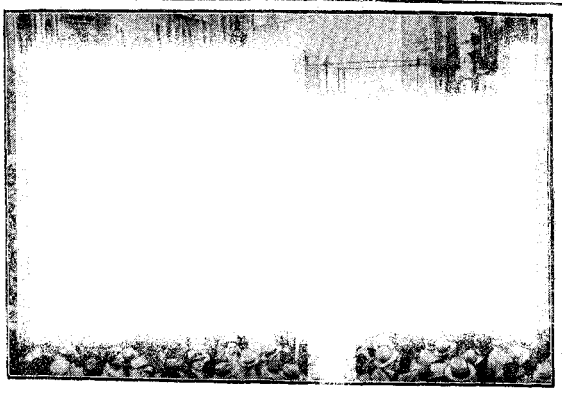
Produktowe wiki dźenja dop. ¾11 hodź. w Barlinje:

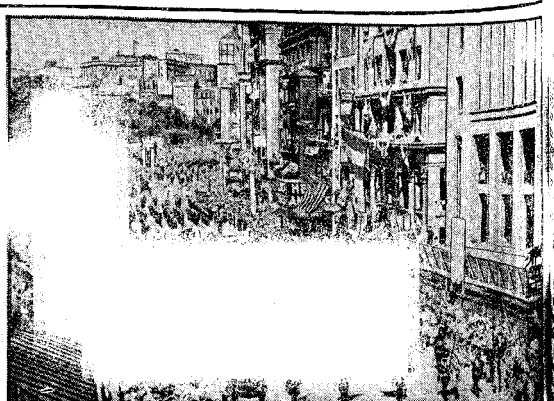
S wukraja powě so wo snižonych jitnych płaczijnach. Za krajneho žita a wotwoła so pschezo hischcze mało poskicžinje. W termijinym wikowanju pschenicza 10 pf. a rožka 8—9 pf. po zentnarju pschihadźi.

Płaczizny za [illegible] produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, howaz 100 kg płaczizny po złotej hriwni.

	4. 11.	3. 11.		4. 10.	3. 10.
Pšenica	26-28	222-224	lonny	17-18,0	17,50
rožka	150-151	149-150	voka	20-22,0	20,00
naz. jačmjeń	—	—	nadre lupiny	—	—
nal. jačmjeń	195 21-	157-220	bolte lupiny	—	—
wows	147-16	147 158	eradella	—	—
kukurica	—	—	rapa. wosušk	9-10,0	9,00
pšešć. muka	26 35 00	26 34 75	lany wósušk	16-16,0	16,00
ržana mjka	22 06 75	2 26 25	boen. melasa	—	—
pš. wotruby	7 7 75	7 7 75	brnj. krušk	—	—
ržane „	7 7 25	7 7 25	syno, 50 kg	0,0 2,2	2,10
raps	—	—	ržana słoma	70-0,90	0,80
hrošch. Viktor.	30 34 00	30-24, 0	šešć.	0,70-0,75	0,70
lane symjo	—	—	wowsna „	0,80-0,95	0,85
pjeluški	20-21,0	20-21,0	ječna „	0,85-0,85	0,85

Revolucija w Argentinskej. Argentinska je stat w połonšej Americy. Tam njedawno revolucija wudyri. Zběžkarjo nuńchu presidenta Irgoyena wróćostupić. Skónčnje joho zajachu. Naš wobraz wjedże nas wo čas revolucije do Buenosa Airesa, hłowneho města tuteho kraja.

Tristałětny jubilej amerikanskeho města. Před 300 lětami załožichu jene z najprěnšich sydlišćo we europskich přičahancow w połnócnej Americy. Z njeho wuwi so dźensniše wulkomešto Boston. Njedawno tutón jubilej w tymle měsće swjatočnje woswjećichu.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowérnik. 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćerja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za malu mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde 6a. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čłowjeka znjezbożenja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbożenje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbożenja dyrbja so bancy hnydom najpozdźišo do 48 hodźin pisanje přinjesć. Prawa a winowatosće abonentow wuńasnja nadrobnje wumělenja tutej banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 234 — Budyšin — Wutoru, 7. oktobra 1930 — Bautzen — Lětnik 69

Žałostna lětadłowa katastrofa pola Drježdźan.

Póndźelu rano bórzy po 9 hodź. je lětadło D 1930 němskeje powětroweje hansy sjinjeložiło, kotrež z Barlina do Wina lećeše, a dyrbješe pola Drježdźan na Hellerju přistawać. W lětadle pilot, montér a šesćo pućowarjow jědźachu. **Wšitcy su nahle zmjerćej namakali.** Se dołaka so sabanjeso lěadło lětanišćeho wobleća, so by z ranja pschećiwo wětrej pschistajiło. Hižo sady Mannskeho **namětu ke grenaděrskim kasarnam** su wóčicy swědźeli na dwórach pytnyli, jo motor porjadnje njedźěła. Potom motor 5 minutow po 9 hodźinach zyle sasta a

lětadło skoro runopadnje do tśelnika padże.

Jako prěni k městnu sinjeložonja tśelnikowy wojerski straźnik a ludźo z blišeho sportiśeho hrajišća a w hunjeslim parku pschińdźechu. Hnydom sawołani wojazy, wohnjowa wobora a policija najpróńdy zapječatchu, ludźi je lětadła wuswobodźiś. S pomocu grata, kotryž so w pioněrskim wosu chowaśe, bě móžno, so rucze do zyle rozbite lětadłowe kabiny dobyć.

Mócno njeslyšo hrjedź hole leži. Sady grenaděrskich kasarnow su dołhe tśelniki němskostatneje wobory. We jenym tśelniku lětadło leżeśe. Jena wofschidłowa połoja někotre metry z boka leżeśe, druha bě žo pod cźołom zyle tśibiła.

Cźełowy prědk bě žo wschón rozbił.

S najwjetšeje próju mójachu žo k sinjeložonym dobyć. Najpróńdy muža wucźeźechu, kotryž bě cźełko ranjeny, tola hišće cźežnje znamjenja žiwjenja wot sebje dawaśe. Jeho hnydom z khorobnym wosom wohnjowoje wobory do wojeršeho lazaretta dowjesechu. Tam je mjes tym wumrěł.

Wšitke druhe wosoby w lětadle běchu mortwe.

S dźěła běchu hižcźe k žiwjenju hyšće pschipałane. Někotři pałažerojo, kotśiž su prědku hedźeli, žo wobcźežnjiśo wucźahachu. Pilotowe cźełko bě z rospadankami pschikryte. Wojazy, policija a wohnjowa wobora se sjednoćenymi mjezami dźěłachu. S pomocu rjećałow, kotreż žo pśeśes śichtowny śeśejechu, mózachu potom lětadło tak daloko zbehnyć, jo žo też wośmne cźełko z cźežna wunjeśe. Po śasu žu žo wschitzy sinjeloženi, z wuwjaćom muża, kotrehož su do lazaretta pschinjeśli, pschi ranjenju do semje zasahli. Wschitzy sedmjo su žebi nop rosbili. Pódła toho bóśichcej wschém cźełam nosy stamanej. Někotrym bě žo hłowa rosdźatka, mosthy běchu wustupite. Sałtojnizy murdaŕśiwoweje kommišije, žandarmerije, hajnišćeho zarjadnistwa a offiśerojo žo prózowachu, mjena zaraźenych wuśleźiś. Po sapišu, w lětadle namakanym, běchu žoro wschitzy chzyli do Wina pućowaś. Mortvi žo do cźełowje garnisonskeho pohrjebnišćeza donjeśechu a žo tam khowachu.

Na lětadłowu znutskownosć žo hrósnje hladasche. Wjednikowe sydło bě zyle rozrażene. Wschě techniske, měrjeŕśe a rosgladowańske apparaty su žo rosbiłe. Prědnje sydła pałażerow zahorunja. Sadnje sydła pak běchu njewob chdźeźene. Wscho bě z krwju a z kusami mjeza pschikryte. Na dnju pilotowa lětaŕska charta z krwju poplukana leżeśe.

Lětadło je žo z Messerschmidtźim motorom M. 20 honiło, kotryž je sa 20 wobłukow pschipuschćeny. Tutón typ je pola němskeje powětrowej hansy hižo wjele lět we słužbje. Wo pschičinach sinjeložonja njehodźi žo w tu khwilu niczo rjeź.

Mjena morwych su: lěkaŕski kapitan Pluść z Barlina, montér a schkrićkowaŕ Lange z Barlina, spinaćer dr. Kühnelt z Drježdźan, wucźerka Margareta Blumez z Barlina, Wilhelmina Gräfowa z Frankfurta n. W., mandźelska lětanjoweho wodźerja powětroweje Hansy w Sofiji, Hermann Knittel, pschistajeńz powětrowje Hansy w Eulawje, Filipp William Blackwell, pschekupiki wucźomź z Hongkonga, Pawol Höldes, pschekupź z Wina.

Revolucija w Brasiliskej.

Po powješćach z Buenos Aires a Montevideo revolucionarojo w Brasiliskej dobywaju. Sběžkarjo su pjeća w někotrych statach knježerske wójsko sbili. Dźiwajo na straschne połoženje je knježerstwo w Rio de Janeiro swojich pełnomócnikow k sběžkarjam pósłało, so bychu z wjednikami jednali. Revolucijski wubjerk w Rio Grande do Sul je **knježerstwowe namjety k krótka wotpokasał.** Kak žo druhe sběžkarske staty ke knježerstwowym namjetam staja, je hišće njewěsće, tola žo wocźakuje, so tahorunja wotpokasuju wotmołwja. **Revolucija je žo dale na pokrózny dźěl kraja wukhćeśrěła.** Revolucionarojo žo nadźijeja, so žo bórzy hłowneho města Ria de Janeira a druhich ważnych městow zmocnja. Knježerstwo ma po śasu hišćeze pschesco krutu wolu, pschećiwo sběžkej je wschej mozu wojowaś.

We wokolnosći města Porto Alegra žo w tu khwilu krucze wojuje. Sbite knježerstwowe wójsko k St. Pedritej zasa. Knježerstwo pschihnawa, so je wjetšchi dźěl wójska k sběžkarjam pschešoł. W statu Rio Grande do Sul žu wschě sjawne twarjenja w mocy sběžkarjow. Sběžkarjo žu podarmo spytali, so nazionalnicje banki w Urugwaju zmócnjowaś. Dźěl brasiliskeho lětadłowa je tahorunja k rewolucionaram pschešoł. Wót cźe 24 hodźin so so Brasilisku jako jara kritiske wobhladuja, dokelž wot nich wotwisuje, hać knježerstwo dobudźe, abo hać kraj wobudźelrevoluzionaram pschešoł. Wót cźe 24 hodźin so Brasilisku jako jara kritiske wobhladuja, dokelž wot nich wotwisuje, hać knježerstwo dobudźe, abo hać kraj wobudźelrevoluzionaram pschešoł.

Wobležnjenjeśi staw nad zyłej Brasiliskej.

Dla rosćerjenja revolucije w połodniśkej Brasiliskej je president Washington Luiz wobležnjenjeśi staw za zyłu Brasiliju pschipowědźił. Dale je knježerstwo porucźiło, so dyrbja **wschě banki sawrjeć,** a so dyrbi žo špekulacija z zuśymi pjenjesami sadźěwaś. Wócha brasiliska lětaŕska pójstka słužba je žo sastajiła.

Sběžkarjo Porto Alegro dobyli.

Po powješći z Montevideoa su sběžkarjo město Porto Alegro po krutym wojowanju dobyli. Na wobemaj stronomaj je nětdźe 200 muži padło, někotre sta su žo sranite. W statu Rio Grande do Sul je general Flores Dacunha hłowne roskazowaŕstwo nad sběžkarjemi pschewjał. Sběžkarjo žo na wójnu pschećiwo połnócnym provinzam hotuja a žu tohodla wschitkich k wojowanju zhromadnych muži wot 21 hać 35 lět k brónjam zwołali.

Socialdemokratiske hibanje w Awstriske.

Njedźelu žu sozialdemokratiśy dowěrnizy wulku konferenzu měli, w kotrejž žu žo z pschedstejazymi wólbami do nazionalneje rady saběrali. Wobsamknu žo, tydźeńśy **swet cźełeho sozialdemokrata dwaj kroćcźaj hać do 2 schillingow jako wólbny pschinoschk wótraćeś.** Pschi rosrěčenju dr. Deutsch spóźi, **so chże minister šnutskownych naležnosćejow, wjerch Starhemberg, sozialdemokratiśi schkitańśi swjasć rospuschćeśeju.**

Statne rěčnistwo je žobotu „Dźěłaćerske nowiny" konfiskowało.

Nerěbarca we Winsdim sejmje.

We Winśkim žejnje je žo póndźelu po rěći měšćeznośty Seitza sozialdemokratiśi namjet pschijał, z kotrymž žo pschećiwo konfiskaciji ćiwizowych nowin w pósledlnim cźasu protestuje a žo žada, so dyrbja hrožaze rěcze wjednikow domowinśteje wobory pschestaś, z kotrymiž hospodaŕstwo schkoduje a žo kredit Awstriskeje we wukraju pschikrońcźuje. W debaće wo tymle namjeze wospjet k herjekańśim wustupam dóńdże. Kschešćijanjezy sozialni wošebje pschećiwo tonu protestowachu, so žebi Winśki žejm prawo bjerje, do pschiślušknosćejow swjazkowego knježerstwa zapschimnowaś.

Jenodnjowny stra k francowskich kermišow.

Póndźelu žu wschitzy franzowzy hórnizy strajkowali, so bychu so lětnu dowolenju demonstrowali. Wobšěrdźerjo hórnistwow chzyła do dowolenźy swolić, žadaju pak, so dyrbja hórnizy wěsću ličbu hodźin pisches cźas dźěłaś, so by žo wupad dźěła wurunał. So by žo njeměram zadźěwało, je knježerstwo wošebjerjowe podkopkow namołwiło, so bychu póndźelu wschěmi dźěłaćerjam dowolenźu dali.

Ludowe wotkhošowanje wo praćenju rjadow w Schwajzarskej.

Schwajzarska nazionalna rada je žo z praschenjom rjadow (ordnow) saběraka. Wobsamkko je žo, ludźi revišiju stawa 12 zwjazkoweje wustawy pschedpołožić. Po nim je niz jenoż knježerstwowym a parlamentowym, ale też šobustawam kantonalnych parlamentow a knježerstwom šakšane, wukrajne rjady, penšije a dary pschijaćej abo wujnamjenjenja nošyć, jeli so chzeda swoje sjawne šastojnstwa wobkhowaś.

Přičiny znjezbożenja „R. 101".

Snjeśbożenje powětroweje łódže „R. 101" je žo najskerje z tym stało, so žu so żeleźne rzebła wobłuka powětroweje łódže stamałe 10 kilometrow k dołhemu ranju wot Beauvais šu so kruchi żeleza namakałe. Pschepytowaza komnišija je tele kruchi hižo pruhowała, tola hišćeze njeje mohła šwěsćiś, hać žu wone z šćełała padłe. Zandarmorjo w tu khwilu za tym śledźa, hać sa cźaš leżenja powětroweje łódže hišćeze drube wězy njejšu i njeje wotpadłe. Wobydlerstwo za namołwja, so by žandarmeriji wschě tajśe namakanki pschepodało. Jendźelski wězywonstojny Turner měni, so pschi cźišćecym žyłnem wětra a deśicźa wobłukowe rzebła cźežu pschećeźeźkich motorow njejšu wudźeržałe a žu so słamałe.

*

Franzowziti ministeriski president Tardieu je poručił, so dyrbi žo dźenja w Franzowskej narodny žarowańśi dźeń wotmećeź, so by so dźélbracźe franzowskeho ludu a jeho knježerstwa pschi katastrofje jendźelskeje powětrowaje łódže wobžewdźeźiło. Wšchém wyschnoćcźam je žo poručiło, so bychu so je sjawnych twarjenjow khorhoje na pół cźešćena wupowěsće. Tardieu je pschi žarowańśich žwjatocźnoćcźach w Beauvais wobdźěli.

Póndźelu wjecźor su žo cźeka do pschijimańśeje sale Beauvaiskeje radnizy dowjeśe, kotraž je žo jako cźełowa kapała wuhotowała. Kaśćeze žo hałle samknu, hdyž su žmójbni sinjeložonych z Jendźelskeje pschijeli, a hdyž su žo mjena morwych šmějśeli.

Rosprawa wukhotowaneho inźenéra Leecha.

Inźeńer Leech, kotryž je žo z cźeka wopalenej ruku wukhowak, je njedźelu wjecźor pośledlnje minuty katastrofy powětroweje łódže wopiśak. Praji: „Běchmy 54 muži we łódźi. Wo połnocy w'dź muźstwa z wuwjaćom 12 muži špachu, kotśiž nózku słužbu sastawachu a pod mojim wjednišwom śejachu. W hódźom cźołniku pjeć motorow jedyn offiśer dohladowasche. Schkrićkowaŕ łódže dźeśaćmi minutow schkrićkowańśe powěsće dawasche. ½2 hodźin rano wosjewichmy, jo kilometr k połodnju wot Beauvais leśimy. W šadnich kabinach běchu połła wjednika jedyn lětaŕ a schinyjo ludźo, kotśiž šnutska łódže straźowachu. Njedaloko Beauvais do šatrolschneho wětra z pschidźechmy.

Wětrowe storki łódź tam a sem mjetachu.

Njedźiwajcy toho mjach dowěrjenje k šolidnemu twarej a bjes njemera łódź dale wjedźech. Hdyž nad Beauvais leśachmy, cźašnik runje 40 minutow po 1 hodźinje pokasowasche. Mójach sacźeze, jo šadł powětrowaje łódże murjadnje šyłnje tołkasche a **so jara pomałku dopředka leśachmy,** dokelž so trajnje tam a sem mjetachmy. 43 minutow po 1 hodźinje běchmy z Le Bourgetom še schkrićkowańśej telegrafiju wjedani a nam so pódźeli, ko šmy dwaj kilometraj k połodnju wot Beauvaisa. Pytach tuto měźo, njewědźo, w kajśej wyšokolcźi leśachmy. Pschi tym spytach, je wschej mozu pschećiwo wětrej wojowaś, kotryž nas pschesze šyłnicźe k šemi tłócźeše. Snowa šyłny deśeśej padaśe, kotryž cźešćokoś powětrowaje łódże hišćeze pschesze powješćchi.

Sdobrem žo z hrosu dohladach, so motory a wjeśkowanje njedźechu wjazy w mojej mozy. Njedźiwajcy najwjetšeho napinanja žo mi njeporadźi, z wětrom pschezo hłubje so tłócźazu łódź šašo do wyšokolcźe šdźiwnyć. Dwójcy žo poradźi, łódź malićkoźcź horje storhnyć. Potom žo łódź šatrolschnje šalschaze. Wšeśchi powětrowaje łódże bě do semje storcźiś. W tym žanym wokomiku žo šatraschne

rosbuchnjenje sta a ſwrĥke pkomjenja ſ łódźineho cźka ſapachu. Skoczich hnydom do jeneje pchibocźneje komorki a pches ziebla lźich, ſo buch ſo k nkajkemu wokmu dobyk. W blizkim wokomiku pkomjenja wokolo mje ſapachu. Njewém potom, kak ſym pucź ſ łódźe namakał, dokelź ſo mi hakle na polu wědomje ſaſo wrócźi.

Juženeŕ Leech mkni, ſo je ſo rosbuchnjenje ſ rostorhnjenjom gratow elektriſkeho powoda ſawinowało.

Žarowanje w Jendźelskej.

Katastrofa powětroweje łódźe „R. 101“ je na zyłu Jendźelſku wulku ſrudobu pchinjeſła. Hdyż powětrowa łódź pohjedni krócź nad Londonom lźitaſche, bě ju wobydlerſtwo wuſkało ſtrowiło. Miniſterſtwowy pchedsyđźidło Macdonald je ſa wobydlerſtwo ſźdźowarju powěźeł wudał: „Wjacy hacź móża hłowa rjeź, naß ſmjerćź telko muſnannych muźow kotrychź wopor ſo dołhemu rjadej ſkutkow pſchijamkuje, ſ kotrymiż ſu Jendźelczenjo njeſnate morja a kraje wotewrili.“ Pódła lźitaſſtwoweho miniſtra lorda Thomſona je rjad wuſnannych jendźelſkich wězwuſtojnych žiwjenje ſhubiło, mjes nimi ſkoro wſchitzy wězwuſtojni lźitaſſtwoweho miniſterſtwa ſa twarjenje powětrowych łódźow.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 7. oktobra 1930.

— **Wo wjedrje.** Sźyłna nižina je naſche ſtrony pſchecźahnyła a nam njedźeli torhate wjedro pſchinjeſła. Naiſilniſchi deſchćik padźe w nozy k pondźeli. Wećzera ſmano njewiedra ſuſſodnu Cźeſku pſchecźahnychu. Po powołeſźach wiedrarniom ſo nižina wotſłabje, ſo wucźahnje. S oźeana pſchikhadźa nowa ſźyłna wyſchina a pchinjeſe nam ſaſo wuwiedrjenje a naiſkerſe wokopłenje. Naſch wiedrawuſtojnik ma pſchichodne dny hacź do ſoboty ſa rjane a ſtónćne. Tuž wopytajmy jutſe wjeſele herbſki konzert w Budyſkej Krónje. — Jutſe rjedu ſthadźa ſźónćko 6,14 hodź. a khowa ſo 5,21 hodź. Mźećk khadźa na wjeckor 5,38 hodź. a khowa ſo hod. 6,42 hodź. — Wećzera wjeckor we 7 hodź. barometer 730, hygrometer +3, thermometer two dnjo +12. Dźenja rano we 8 hodź. barometer 730, hygrometer 0, thermometer w nozy +3. Wuhladny na malo ſo pſchemeńnjaze wjedro. —

— **Sa wopytowarjow jutſiſcheho herbſkeho konzerta w „Krónje“** poſtoi ſo po konzercźe wokolo 1 hodź. we nozy ſtatny autobuſ do Nakeja a druhi hacź do Panſkeho. — Tuž Sserbja ſ tamniſchich ſtron, wuźicźe tutu pſchihodnoſć ſkadnoſć. — Wopſewimy teź hiſchće, ſo k jubſchnemu ſpiwej po konzercźe hudźi ſokolſka kapała.

— **W miſchćanſkej ſhownej kenzliji** na radnizy po 1 ſthooźe ſu wupołożenej cźiſła 38 a 39 pćrnjeho dźela a 34 hacź 36 druheho dźela wźmſkoſtatneho ſakoſkeho łopjena ka cźiſła 21 hacź 25 ſakſkeho ſakoſkeho łopjena w běhu tuteju dweju njedźeł k wobhladanju ſa kóždeho.

— **Kmałowe projekty ſo k ranju roſſchérjeja.** Dźenja wjeckor we 8 hodź. dyrbi knjes Pawoł Wirth w „Tſioch Lipach“ pſchednoſchowy wjeckor wotmećź. Nochze pak rjećźeć wo § 51, ale wo runanju Sprjewje. Na amerikanſke pſchechadźowanje cźołma běćmy hižom pokaſali. Je ſo poſlednje dny wukopała nowa ideja, po kotreźž hiſchće njewědźa, hacź ma ſo pſchiſtaw pola waggonowoje fabriki abo huſarſkeje kaſarny natwaricź. Wy-li k huſarſkim kaſarnam pſchiſchoł, bychu potom łódźe hnydom na Budyſchink oo Huczźiny jědźiłe, wſo 10 metrowſke łódźe. Knjes Wirth chze tón krócź mały faſtupny pjenjes ſbéracź, dokelź ſo kanalowy projekt powjeſcha a dokelź móże kóždy ſa ſalawny wjeckor rad nješchto woprowacź.

— **Saćźmicze měſnarća.** Dźenja wutoru 7. winowoja wjeckor wot 7,46 hodź. hacź 8,27 hodź. ſo měſnacźk trochu ſaćźmi. Saćźmicze pak budźe jara ſnadne, ſo budźe jenoź hornja kroma połneho měſnacźka trochu ſaćźemnjena.

— **Prěni kurſus ſa holźu we wohładanju ſkotu,** dejenja a pchedźełanju mloka wotmeje ſo wot 27. oktobra hacź do 22. nowembra na wucźownym kuble Budyſkeje ratarſkeje ſchule na „Hornim dworze“ w Pſchiſchećzach. Samołwjenja njech ſo ſcźelu na direkźiju ratarſkeje ſchule w Budyſchinje.

Lětadłowe njezboże blizko Budyšina.

S **Kruſkeje.** Wećzera pchiwołowanje ſ 1/4 hodź. dyrbjeſche njedaloko naſcheje wſy na Cźerćźiku lětadło pſchiſtatkać. Pryđy hacź ſo wone k ſemi puſchći, běchu ludźo wobcźbowali, ſo khětro njewěſcze leccźeſche. Pſchileća we wjetſchim kole na ſemju, poſkoczi hiſchće raſ nědźe 4 metry wyſoko, na to runje dele padźe a woſta ſ motoront do ſemje ſarnje a wopuſch do powětra tykajo tcźazn. Lětarjomaj, kotraźž ſamoj leccźeſchtaj, ſo wjetſchepe ſchkody njeſta. Pola lětadła je ſo propeller wobſchkodźił a teź ſepjerje koleſow, jeju wóſła je ſo pjecźa ſtamała. Hnydom po deſepadnjenju ſbźża ſo ſyła ludźi. Wtedźo budźa dyrbjećź wotwjeſć. Jedna ſo wo Junkerſke lětadło „Rebelkrâhe“ D 336, kiž běſche pſched nědźe 2 łkiomaj pola Pſchiwećźiz pſchiſtajićź dyrbjało. Lětadło łka mjes Wróźkławjom a Lipſtom.

*

Se **Syp'ez.** Dźenja, wutoru w zyłej wokolinje derje *znaty k Mośkim Khróſtał Jwoje* 89. narodninu ſwjećźi. Mějeſche pryđy wićzeſne łubło w Sypetzach, kiž pſchewoſkaji l. 1907 ſwojemu pſchichodnemu ſtyńej, kubleŕej Handrikej. Knjes Khróſtak, kiž bě ſo ſ Naboź ſem pſcheſłyſhlił, je wuſtojny ratař. W gmejnje je měł mnohe cźeſtne faſtojnſtwa. Bu wojnjowy komiſſar, bu wjeſnny rychtaŕ a potom ſmjerź. Wón je dźenſa najſtarſchi ſmjerź Sakſkeje. Dale bě teź ſtnuwił, gmejniſki faſtupjeŕ a wſtyk cźaſ teź wjeſnjanoſta. We wſchitkich faſtojnſtwach je wón ſkutkował ſa derjemćźe gmejny. Je pſchezy hiſchće cźiły a ſtrowy a wuſonja ſwoje faſtojnſtwo jako wjeſny ſmjerź dale.

Z **Ralbic.** Hdyż naša wjesnjanka, wudowa Brojeŕka (*Rohačcyna*) wěcera *rano* stany, so njemała stróži. Kašćik pisanskeho blida, w kotrymž so pjenjezy khowachu, běše wotpačeny. Papjery leżachu pó jtswje a kaseta z pjenjezami tam njebě. Paduch běše wokno do jstwy wutłóčił a wočinił. Dokelž je Brojeree swójba njedźelu zahe k měrej šła, je njedočink wjele časa k dźělu měł. Nětko so padušstwo přepytuje. Kaseta, w kotrejž so pjenjezy khowachu, namakachu rano na wsy, so wě próždnu. Kaž so powěda, běše wnjej wokoło 300 hriwnow.

Z **Kukowa.** Tudomna wotnožka Němskeho Zwjazka wójnskich zranjenych a zawostajenych, kiž ma tukhiwilu 76 sobustawow — **někotři su w běhu** lěta wustupili, dokelž so njehodźachu jich žadanja dopjelnić — wotmě njedźelu swoju měsačnu zhromadźiznu pola Natušec. Přitomnych bě jich 38 sobustawow, potajkim runje polojca. Najprjódźey jednašo wo wšelakich znutrkownych należnoścach. Knjeni Egerowa, druha předsydka a jednaćelka wotnoski, rozprawješe wo wokrjesnym posedźenju w Ohornje (za Kamjencom). Potom rěčeše župny nawjednik, knjez Wrona z Budyšina, wo najnowšich zakońskich postajenjach, wo § 48 nuzoweho wukazka, kiž położenje wójnskich wobškodźenych a zawostajenych pohubjeńši. Dźiwajo na to, zo je jich 13 milionow wobnoweych do pola čahnyło a z tutych nimo 2½ miljona prawo na zastaranje, dha su wuznačili za nje poměrnje minimalne, hdyž sebi překładowny zo na jeneho w přerězku 53 hriwnow měsačnje přidže. Radšo móhli — po měnjenju rěčnika — wyšeje penzije officěrow wottwarić, hač tym najpotrěbnišim brać. Wězo jeho słowa zhromadźeni připóznachu. Nětko — po dwanaće lětach — so žane namjety na zastaranje abo powyšenje wjacy njepřiwozmu. Nětkole ma Němski Zwjazk wójnskich wobškodźenych *na 500 000 sobustawow. W nowinarstwje* su so podpjery wójnskich wobškodźenych a zawostajenych přehnałe. Předsyda, k. Bjarš, wozjewi, zo budźe přichodna wokrjesna zhromadźizna w Kukowje, snadź w meji přichodneho lěta. Zdobom zdźěli, zo je so přinošk za posmjertnu pokładnju wo malo powyšił, za to pak budźe teź podpjera wjetša.

Zapóslane.

Moja wotmołwa na zapóslane k. wyššeho wučerja Słodeńka (nastupajo należnosć gramofonowe deski) je recensija wo deskach w sobotnišim čisle Serbskeho Nowin. Z tym wuznaju mój rozsud wo spěwanju na deski. Nic z mojeje, ale druheje strony je so jenoć konstatował fakt, zo njeje „Lumir“, ale kruh spěwarjow pod nawjednistwom k. w. Słodeńka spěwał. My ćesćimy stajnje wšěch, kiž woporniwje za narodne dźělaju! Přinošujmy wšitcy, spěwarjo a dirigenća, zjednoćnej w Zwjazku spěw. towarstwow (do kotrehož też „Lumir“ słuša) **hjez rozdźěła** k sławje serbskeho spěwa, serbskeho naroda. Lubujmy so w duchu a skutku, přetož luboseć wjazanišo hač železne rjeńcy! Biarnat Krawc.

Filmy wo Serbach.

Pjatk předwjedźechu we Wětošowje próna króć film wo wulkim delnjoserbskim zjěźdźe. Bě jón zhotowiła firma E. Stoecker w Barlinje, kiž měješe ke tomu nadawk wot „Wobkhadneho towarstwa.“ Wobrazy běchu so wšě derje poradźile, su technisce dobre a jasne. Předwjedźenje měješe nadawk, postajić teksty k filmej. Při tym so wuradźi, zjenoćić film z filmom wo wustajeńcy l. 1929. Přichodnu njedźelu chcedźa hišće we Wětošowje někotre wobrazy wjerćeć, kiž so filmej přizamknu. Z cyleje maćizny so potom zestaji wulki a krasny film, kiž pokaže serbsku narodnosć a wosebje serbske žiwjenje w Błotach. To budźe kulturny film, kiž so wšudźe zjawnje w kinach pokaže.

Film zmjeje wězo w prěnim rjedźe nadawk, propagować rjanosće a zajimawosće serbskich Błótow, zo by cuzych do nich přiwabił. Ale budźe to zdobom prěni wjetši film wo Serbach scyła a tohodła jón jara witamy.

We Wětošowje zdobom pokazachu privatny film delnjoserbskeho studenty Cerny z Gór. Cerny je hižo znaty jako delnjoserbski ludowědnik, kiž so wosebje zaběra ze staroserbskimi wašnjemi a nałožkami. Smy hižo často widźeli dobre fotografije wot njeho. Jeho film pokaže Serbow při dźěle, při jich swjedźenjach, při hrach a reji, při kwasu, kŕćiznach a pohrjebje. Film je wzaty ze žiwjenja. Bohužel so techniskich přičin dla njechodźi, Cernowy film zjenoćić z Wětošowskim filmom. Wosebita komisija zestaji přichodny tydźeń w Barlinje teksty filmow. Potom dadźe so wobźerny

Jutře srjedu wulki serbski koncert.

Biarnat Krawc dirigule swoje kompositije. Kupka „Lumir" spěwa.

Wulki tydźeń Łužiskich Serbow.

Pod tutym napisom wěnuje wukrajna nowina nam Serbam dźěłsi nastawk, w kotrymž so zaběra z podawkami tutoho tydźenja. Spomniwši na skhadźowanku Maćicy Serbskoje a posudźiwši jeje dźěławosć, pišo tež wo wulkim koncerće kupki „Lumir" kiž so wotměje jutře srjedu wječor we Krónje. Hódnosći koncert po słowach takle: „Zda so, zo tutón koncert budże najwjetši budźbny a narodny podawk w skromnym kulturnym žiwjenju Łužiskich Serbow." Skónčnje so hišće spomina na wustajeńcu Zjednoćenstwa Serbskich Žonow. Z rjadkow spóznawamy, kajki žiwy zajim knježi samo we wukraju za serbske zarjadowanja tutoho tydźenja. Njech Serbja sami su sej wědomi ważnosće tutych podawkow. Njech z hromadami wopytaju wulkotnu wustajeńcu w Serbskim Domje a přede wšěm tež slawny serbski koncert kupki „Lumir" srjedu wječor w Krónje.

*

Sto hoskich

na wulkim serbskim koncerće

We wurjadnym swjedźeńskim porjedźe namakamy tež tutej spěwaj:

Wišnje.

M. Nawka.

Dny su dołhe, nocy su krótke,
A w tym času wišnje su słódke.
Prajće, kelko směm jich zjeść?
Jenu, dwě, tři, štyri, pjeć, šesć?

Škróre a wrobl mataj so derje,
Kóždy wišnje najradši bjerje!
Što mohł k nimaj na štom zlězć
A swět z nimaj sobu jěsć!

Ptački maju wišnje přewjele,
Tuž je dźěćom mjetaju dele.
Ptački lube, wjacy ńe,
Wišni dele mjetajće!

Kónc je styska, wšitko wyska.

M. Nawka.

Synko khudej maćerki, wěčnje knježi!
W hródźičcy so narodźi, w kortku leži!
Mócny Božo, človječko,
Wěčne zbožo swěta cyleho!
Kónc je styska, wšitko wyska,
Wšitko wyska z radosću!

Jandźeljo ći spěwaju: wěčnje knježi!
Pastyrjo će witaju, w kortku leži!
Mócny Božo, človječko,
Wěčne zbožo swěta cyleho!
Kónc je styska, wšitko wyska,
Wšitko wyska z radosću!

Z jandźelemi spěwajmy: wěčnje knježi!
Z pastyrjemi witajmy, w kortku leži!
Mócny Božo, človječko,
Wěčne zbožo swěta cyleho!
Kónc je styska, wšitko wyska,
Wšitko wyska z radosću!

Z Łužic.

* Se **Shorjelza.** Tu sypjatsche krawz pjatk dopołdnja swoju žonu sakkóč. Žona njebě w nozy dom pschischła, hdyžla naste rano swada. Žona cźěłkasche. Muž ju pschesmějowasche a ju nźichto króć kakasche, tak so jo [illegible]. Krawza sajachu. Sranjenu do khorownje dowjezechu.

Poslědnje kwětki.

Wjele wschak njeje, schtož někto hischće wonka kčéje, ale je to snajmjenscha hischće něschto. Nalěto prěnja kwětka pschi hrjebi, sloty kopotnik, tak wjele je nam hódny, a poslědnja kwětka pschi sapočatku symy, sapołoženy khuk podsymy, runje tak je nam luba. Jako běsche wonka hischće wschu pišane a polne barbow, to bychmy so na nju njedowhladali. Dźensa pak na brunym polu, na płonym brjóžku, w žuchim lisću, naschej wóčzi ſ dźakom na nju hladatej.

Njech je tež njerodź, njech su tež rostliny špinny, kiž in hischće kčéja abo bóhdy pósnjki, njenahladnje a thwuschće, njech je to kčenje wužitnje rostliny, wschitko so tola na naš směje, wschitko, schtož hischće kčéje a my so na nje pschecźelnje směmy w tym kwěcźe polnym smjercźe a spanja. My dźemy se žedźeniom po kraju, my thudźi, a so wjeselimy nad powoststankami, kiž nam sawostaji bohacźe kčéje.

Schtóž je pilny, schtóž ho może ſchilecź a schtóž ma wočzi, tón dźensa hischće może ſej pišanu kwětcźel sobu pschinjesć. Niz tafli sajny, cźerstwy, błyschcźaty wal jako nalěto, niz tajke horde, pišane, kraſne lowo kaž w lěcźu, ale tola kwětcźel, kajkiž so hodźi sa wobstarne lěto. Też wot swojeho ſamźneho žiwjenja dóſe ſej njezadamy takle radosćow, hdyž so bliži syma žiwjenja.

Něschto je ſpodźiwne pola rostlinow, kiž kčéja pod kopu mrózow. Je mjes nimi wjele, kiž sakcźěwaju sahe ſ nalěcźom a něk hischće raz, psched smjercźu, swoju poslednju mózy ſ pišanymi kwětkami wudychaja.

Po trawniku so błyschcźi kwětka žołteho mlócza. A sam hischće jena a tamle ſtcźa a hischće wjazy, dwanaccźi, thicźecźi małych ſlotych kłónčkow njes brunymi kopowymi łopjeschkami, kiž wětr tam je ſnjetał. Hdyž mjetle kłónčko so šmeje, hewak sakcźěwaju. Hdyž běše jabłukowe kčenje ſwotpadnje do mlóčneje trawy a syby spěwaju, potom ſedźa małe holcźki w trawje ſ thutnymi

žo do ſymy a bjes njeho by někt było ſrudne po polach.

Njerodź dóſe je wschitko, schtož hischće ſchcźěwjaſch, abo šnadne, wbohe ſelischcźo. Cźim bóle počaſaj potkrocźować,

cźim ſkromniſcho bywa cźłowjek. A tola so wjeſeli nad kčéjazym ſlym ſelom, wschak to su poſlednje kwětki, wobliczenj, maju klin polne tych ſlotych kwětkow ſ tymi dołhimi trubjelkatymi ſwjeſelkami, ſ kotrychž běły, ſyrki mlóčk kapa. Wone kwětkam hłójcźki ſcźinaju, tónčki ſtwjelzow ſtykaju a ſej wudźělaju ſ nich pschekraſne rjeczaſy a kołka.

Ale wschitko ma ſwój cźaſ. Ta mała holcźka tam, kotruž macź ſa cźuki wjedźe, dźensa tych kwětkow njewidźi a ani na to njemyſli, ſo by ſej ſ nich rjeczaſy pschiprawiła. To ſo njehodźi ſa naſymſki cźaſ. Dźěcźi maju ſa taſke něschto wšne ſaczucźe. Njech tež ſtónzo so bóle cźopło ſwěcźi, wone w ſymje ſo njeſebamjeja ſ wjetrom. Hakle, hdyž je cźłowjek dorosćeny, nošy wón ſlaki we wulkim rózku a da ſej pschipóſłacź wiſchnje ſe južnych krajinow.

Mamy druhe kwětki, kiž kčéja ſtajnje, woł prěnjeho nalěcźa do prěnjeho ſnźha. Ale to je ſwjetſche wſchědny pras, kiž njewě, schto ho ſkuſcha. To ſu cźerwjene a bóle hluchawki, Židowe ſelo a kožnćka, myſchońa, waſcźoſchcźate ſelo a pólny wóſt a nźkaſki wſchědny jatſchobnik abo dejźa.

S hinźanymi kwětkami ma ho to hinak. Kčéja ſ nalěcźom, kčéja zyle kčéje a też nasymu a w ſymje, hdyž ſ cźłónzo źneh trochu powottalo, hnydom tu ſaſy ſu. Maju telko radosćow na błónzu a telko dźaſa ſa njo, te drobne, ſtromne kwětki, a tohodla kčéja. Te druhe pak kčéja, dockl ho derje maja na ſwojich ſypanitſchcźach a hnójnitſchcźach.

Druhe kwětki ſaſy kčéja, dokelž w kčenju k tomu njebóhdźechu. To trawa pschebywſto ſteiſche a bránjeſe želitſchcźo jim ſwětło bjerjeſche. Nětko, hdyž je tamne ſo ſminyło, dźedźa dokhmatacź, ſchtož ſu ſakomdźite. A tohodla ſu tada polne mdorych koſtcźanzow a pola polne cźerwjeneho maka.

Saſy druhe móhłe kčéjeź, hdyž njeby je koſa ſtułiła. Ta jim pupki ſcźinaſche, běłej wowcźej rutwizu, ſkotej bułcźinzy a tucźnemu kuknadźej. Dołho žiworichu, ale tola wſchěrajachu a w poſlednjej hodźinzy wumrichu rjanu kwětku.

Jězdny plan automobila mjez Budyšinom a Kamjencom

płaćiwy wot 5. oktobra 1930.

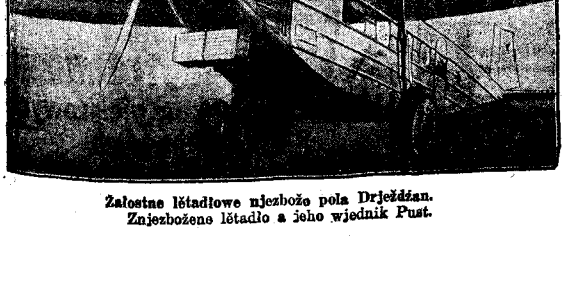
	6,42		—	—	14,04	—	—	z Bud., z autow. haly přijěđže		—	13,28	—	—	22,18
	6,44		—	—	14,06	—	—	do Bud., na dwórnišćo wotjěđže		—	13,26	—	—	22,16
								Zwizki k ćahanu:						
wot Biskopic	W *5,45	—	:9,06	9,20	12,20	14,50	:17,25	z Drježđź., hł. dwórn. přijěđže		:11,02	*15,34	:20,01	:22,27	23,58
	W6,12	—	10,19	10,47	14,05	16,27	:18,29	do Budyšina - - wotjěđže		9,06	*14,19	:19,00	:21,39	22.22
	4,20	—	:8,42	:11,05	11,13	14,40	:18,13	ze Zhorjelca - - přijěđže		:11,05	15,20	:19,12	:22,04	0,31
	5,34	—	:9,27	:11,49	12,23	15,50	:18,58	do Budyšina - - wotjěđže		:10,21	14,08	:18,30	:21,20	23,19
	W5,51	6,51	8,24	11,35	11,35	15,18	18,13	z Wjelećina - - přijěđže		11,05	14,43	20,16	—	**23,54
km	W6,23	6,17	8,54	12,01	12,01	15,43	18,43	do Budyšina - - wotjěđže		10,35	14,15	19,48	—	**23,26

	Auto wotjěđže z Budyšina do Kamjenca							: = spěšne ćahi.		Auto wotjěđže z Kamjenca do Budyšina					
1	6,45	7,00	10,22	12,00	14,10	16,45	20,05	z Budyšina, dwórnišća - -		8,11	8,55	13,25	18,20	20,30	22,15
1	6,47	7,02	10,24	12,02	14,12	16,47	20,07	Budyšina, pósta - - - - -		8,09	8,53	13,23	18,18	20,28	22,13
2	6,50	7,05	10,27	12,05	14,15	16,50	20,10	Budyšina, „Serbskeho Doma"		8,07	8,51	13,20	18,15	20,25	22,11
3	6,52	7,07	10,29	12,07	14,17	16,52	20,12	† Budyšina „Hosć. Kronprynca"		8,05	8,50	13,17	18,12	20,23	22,10
4	6,55	7,10	10,32	12,10	14,20	16,55	20,15	† Ratarjec - - - - - -		8,02	8,48	13,14	18,09	20,20	22,08
6	6,57	7,13	10,35	12,13	14,23	16,58	20,17	† Tśich Hwězdow - - - -		7,59	8,45	13,11	18,06	20,17	22,06
7	7,00	7,17	10,38	12,17	14,27	17,02	20,20	† Błohašec - - - - - -		7,55	8,41	13,08	18,03	20,13	22,02
10	7,03	7,21	10,40	12,21	14,31	17,06	20,22	† Doblšańskeho puća - - -		7,53	8,38	13,05	18,00	20,09	21,59
11	7,04	7,25	10,42	12,25	14,35	17,10	20,24	Prěčac - - - - - - - -		7,51	8,35	13,02	17,57	20,05	21,56
13	7,07	7,28	10,45	12,28	14,38	17,13	20,27	† Libonja-Čornec - - - -		7,47	8,33	12,59	17,54	20,02	21,53
14	7,09	7,30	10,47	12,30	14,40	17,15	20,29	† Puć do Pozdec - - - -		7,45	8,31	12,57	17,52	20,00	21,51
16	7,11	7,32	10,49	12,32	14,42	17,17	20,31	† Lejna - - - - - - - -		7,43	8,29	12,55	17,50	19,58	21,50
16	7,14	7,35	10,52	12,35	14,45	17,20	20,34	Lejna, hosćenc - - - - -		7,40	8,27	12,53	17,48	19,55	21,48
17	7,16		10,54		14,47	17,22	20,36	Zywic, hosćenc - - - - -			8,25	12,51	17,46	19,53	21,46
18	7,18		11,56		14,50	17,25	20,38	† Swinařnja - - - - - - -			8,22	13,49	17,44	19,50	21,43
20	7,20		10,59		14,54	17,29	20,41	Klóštra Marijneje Hwězdy - -			8,20	12,46	17,41	19,46	21,41
21	7,23		11,01		14,56	17,31	20,43	† Křižny puć Jawor-Miłoćicy -			8,18	12,42	17,37	19,44	21,39
22	7,25		11,03		14,58	17,33	20,45	† Miłoćic (puć do Halštrowa) -			8,15	12,40	17,35	19,42	21,37
24	7,29		11,07		15,02	17,37	20,49	† Thonberga, hosćenca - - -			8,11	12,37	17,33	19,38	21,33
26	7,31		11,09		15,05	17,40	20,51	† Brěsnje (puć k dwórnišću) -			8,09	12,35	17,31	19,35	21,30
27	7,33		11,11		15,07	17,42	20,53	† Brěsnje (hosć. „Krónpryna" -			8,07	12,33	17,29	19,33	21,28
28	7,36		11,13		15,09	17,44	20,55	† Roitec kachlefnja - - - -			8,05	12,31	17,27	19,31	21,26
28	7,37		11,15		15,11	17,46	20,57	Kamjenc, „Słónca" - - -			8,04	12,30	17,25	19,29	21,25
29	7,39		11,17		15,13	17,48	20,59	†Kamjenc, plunafnje - - -			8,02	12,27	17,22	19,27	21,23
29	7,41		11,19		15,15	17,50	21,01	Kamjenc, dwórnišća - - -			8,00	12,25	17,20	19,25	21,21

	Jadźi jenoż wšě (sobotu)	Jadźi jenoż wšě (sobotu)	Jadźi jenoż wšě (sobotu)	Jadźi jenoż wšě (sobotu)				**Zwiski ze železnicu:**							
	8,09		12,25	—	15,31	19,30	22,35	z Kamjenca - - - - přijěđže	—	7,33	11,12	16,59	—	21,15
	9,48		14,02	—	17,08	21,14	23,58	do Drježđź., hł. dwórn. wotjěđže	—	6,06	9,41	15,19	—	19,35
			11,32	—	17,11	—	21,35	z Kamjenca - - - - přijěđže	—	7,53	—	14,46	—	19,47
			12,41	—	18,20	—	22,40	do Biskopic - - - - wotjěđže	—	6,50	—	13,43	—	18,43
	8,17		13,12	—	17,57	17,57	21,27	z Kamjenca - - - - přijěđže	—	7,40	12,17	15,13	10,02	19,02
	9,00		14,00	—	18,45	18,45	22,30	do Zleho Komorowa wotjěđže	—	6,56	11,27	14,30	18,17	18,17

Dalše wukazuje zarjadnistwo za awtowy wobkhad w Budyšinje na Tšišanskej dróhy 45, dalokorěšak 2561

Za krótke jězby hač do 2 km płaći so 15 pj. † = Tu zastawa jenoż po potrěbnosći. * Jenoż sobotu. ** Sobotu a njedźelu

Žałostne lětadłowe njezbožo pola Drježđźan. Znjezbožene lětadło a jeho wjednik Pust.

Lětniščo pola Drježđźan. Křižik woznamjenja městno njezboža.

Tak ale, kaž njekuliczonne wóhnischcko tola njekrěšla. Kak hu ſ tym sakhodželi. Po walkšach hu wutorhane, rozsrjahane, wuworóčene. Ale pischezy snowa ho jewjeiche a hožeš w sércu w onim wjaz niczo widžeč njeběšche, tam ho nětko wschо ſ nim žołeži. Te selo njeſsahuje, wschak też ſilnische k njerodži.

Njemóžesch ho tohodla na njo hnjewać. Wschak njese Žiwjenje do morowych barbow pola, wschak njeße błón-

* W skale hrabje Einſiedela w Scharfenſteinje w Rudnych horach ſu kamjenje ho wotwalkowschi pólnu kowarnju saſzypke. 44 lětny kowarſki mišchr Meizer a 23 lětny automobilowy wjednik Wendhaus staj ho saſzypłoj. Dokelž je strach, ſo ho hischcze wjazy kamjenjow wotwali, njeſzu hacž dotal mohli saſzypnjeneju wurhcž.

Kak jendźelski wodźliwy powětron leċeše a město njezboża pola Beauvaisa w Francowskej.

Towarſtwowski powěſtnik.

Haslow. Jednota Sokoł w Haslowje wuhotuje njedź. lu 12. oktobra 1930 pola Měrćinkec w Haslowje swój 2. załoženski swjedźeń wobſtejacy ze zwuročowanja, dźiwadłom a po tym wjesoła serbska rejka. Wše sokołske jednoty kaž też wšitcy Serbja z Hórka a daloka su na njón wutrobnje přeproſeni. Započatk wječor z dypkom w 7 hodź.

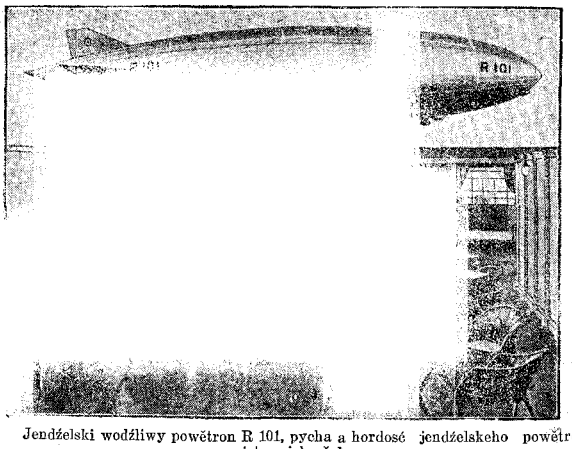
Hrodźišco. Jednota Sokoł zwučuje dźensa wutorječor hižo we 8 hodź. ,dokelž změjemy wjele dźěła. Je zdobom pruha za dźiwadło w Lichanju. Njech wšitcy hrajerjo a hrajeńki přiňdu!

Na nowišce z cyrkwje a wokoła.

— **Schkrowa powěſć wo wjedrje ſa jutſiſchu ſrjedu:** Sſo wuſahuje, wostanje khłódno, tola wocžichuje. We Jendźelſkej ſuchо, ale khłódno. W połnocznej Europje khłódno a ſuchо.

* **Pónđelu je ſo pola Zwikowa ſ boka Rychbachſkeje dróhi 70 zentnarjow wotwßneje ſkamy wopſchihoza fajma wotpalika. Jako ſapalerja ſu dźeſacžlětneho hólca wuſtrědźili.**

* **W Langenhennersdorfu je ſo ſobotu hrožny njeſkutk ſtał. Herrmannez bratraj, ſ kotrejuž ſtarſchi w Drježdźanach bydlachu, ſo hižo dołho wadźeſchtaj, dokelž ſtarſchiſka leżownoſć, w Langenhennersdorfu leżaza, ſtarſchemu bratrej ſłuſcha. Hdyž tón ſobotu do Langenhennersdorfa pſchińdże, ſo by wot młódſcheho batra wonajeńſki pjenjes žadał, k wótremu wurěčowanju dóńdże. Pſchi tym młódſchi bratr revolwer wuczeże a bratra tſi króć do wutrobna ſtreli. Cžežkoſranjeneho do khorownje dowjeſechu. Młódſcheho bratra ſu ſajeli.**

Jendźelski wodźliwy powětron R 101, pycha a hordosć jendźelskeho powětronſtwa.

Delka zalonska Kosćadło znjezboženeho powětrona.

Smèški.

Rapak pſchinjeſe drohotny pjerſchčeń hobu do ſwojeho hnězda. „Kajka to kraſna drohoczinka!“ wumoſchi młodźata a ſej ſyboleſku ſe wſchěch ſtron wobſtładźeja. „Hdže jenož by. tón pjerſchčeń namakał?“

„Kak ſej to myſlicže?“ ſtary rapak je powuči. „Njejſym jón namakał. Widźach jeho pſches wotewrjene wokno na blidže w bydlenju. Kajka lohkomyſlnoſć člowjekow, myſlach pſchi ſebi. Kak lohzy mohł něchto pjerſchčeń kradnyć. Nětko paduſchi ſamo po murjach horje leża. S teje pſchičžiny wſach ſej drohoczinku a ju wuweſchežich!

„To je woprawdźe khwalomne,“ krakachu młodźata. Běchu jara horde na mudroſć ſtarſcheju a pſchiſłuchachu, ſo ho ſměja po jeju pſchikładže.

Wšitke picowadła

Žitny dom w Kamjencu
wotnožk w Panětecach

Handrij Strumpa
w Budyšinje
na Różowej hasy 15
poruča
meble
a połstrowane twory
Sym Serbi

Wolma jara tunjo **Kurt Erler,**
w Budyšinje, na Žitnych wik. 11

Jara ważne za woteběrarjow „Serbskich Nowin“

(Tu wutřihać.)

Oktober 1930

50 pj.

(Podpismo woteběrarja „Serbskich Nowin“.

Tutón wotrězk płaći za nawěſtki w měsacu oktobra 1930

Zo bychmy wšěm našim česćenym čitarjam akładnosć dali, zo móhli wšo, štož maju na předań, abo je-li ſchodźa sebi něšto kupić, abo maja někajku druhu należnosć,

z nawěſtkom
w „Serb. Nowinach“

wozjewić, smy k lěpšinje wozjewjerjow wotrězki zawjedli. Kóždy čitař „Serbskich Nowin“, kotryž při skazanju abo přinóſtanju nawěſtka wotrězk předpoloži, dostanje nawěſtk wo 50 pj. tuńšo hač hewak płaći. Wotrězk smě ſo jenož **w postajenem měsacu** wužić. Skazaf nawěſtka ma ſwoje połne mjeno a wjes podpisać. Nowy wotrězk ſo kóždy měſac wróći.

Nakład. „Serb. Nowin“.

„Stadt Metz“

Wulke dwójne swiniorězanje

Wutoru a ſrjedu :: Wutoru wot 8 hodź.
čerſtwy połčik a pječene kolbasy
Srjedu wot rano 8 hodź.
wšě swinjorězańſke wosebitoſće
Předeln. přeproſ. **Ernſt Teich a mandź.**

Serbski Hospodar

poručuje k nazymnemu wusywej

derjećiſćenu ſymjeńtnu rožku

Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich kraiſnow a Dobrowicku pola nas dokładnje akklimatizowanu, też originalne ſymjo wobſtara

Nawěſtki přinjesu wužitk!

HALLO! HALLO!

Dobre ſtupnje
po tunich płaćiznach

Trotěrske ſtupnje
pyšne dwojob. kombinacije
čorne 5.90
lakowe 7.50
6.50

Popularne
ſtrowotne ſtupnje
po ludowych płaćizn. 12.50
9.25

Mnjace ſtupnje
brune a čorne
wowoč. formy 16.50, 12.50
8.75

Dźełanske ſkórnje
. . . . . 10.90, 7.90
6.90

Skórnje
z howjazoweje kože
ručne dźěło 19.50
14.50

Dołhe ſkórnje, arjewjane ſtupnje ſtupnje z wjelbłud. kosmow, drjewjancy, drjewa za ſtupn. ſtupnje z howjaz. kože po wſěch wulk.

Willy Sommer
na Serbskich hrjebjach 8

Bur na ſwojeho ſyna ſwarjo, kotryž ſtuduje, ſtuduje a ſenje njedoſtuduje: „Telko krowow a cželatow dyrbiſch hižo woprowacž ſa tuteho jenczeſkeho wola!“

Jurk ſteji na dróſy a płaka.

„Cžehodla dha płakaſch, hólczko?“ woprascha ho jeja zuły knjes.

„Haj, ale ſym ho hižo wumył!“

„Nimamy dźenſa žaneje ſchule,“ ſtonaſche Jurk.

„Nó — to je tola zyle rjenje,“ knjes rjeknu.

*

„To je k ſadwělowanju“, ſtonaſche ſchlink, jako ſo ſo dóńdże ke knoczíſchczu. „Kajka to njekněžomnoſć, dyrbiš wſchudże ſadźěwoł do pucža klaſcž, hdyž, tak ſebi ſa ſ měſtna hibaſch!“

„Njerozhłr ſa, to cži pſchińdże wo ſtrowoſć“, łajmja ho knot. „Nohmuſi ſej, hórki ſu pycha krajiny“, pſchi tym wjeſele dale rypaſche.

*

„Sſtyſchach, ſo je twój nan khory“, rjeknu Arnoſt k ſwojemu ſchulſkemu pſchećelej. „Nadźijomnje njeje to natykowaze!“

„Ale hdże też! Lekař mèni, ſo to wot pſchewjeſele dźeła pſchińdże.“

Jenož ſnadny rozdźěl.

Rozdźěl mjes mužom, kotryž kuri a pije a jenym bespoknym abſtinenzlerom je husto jenož mandźelſki pjerſchčeń.

*

„Kak dha je ſo cžinilo, ſo je ſebi Guſta nohu ſłamała?“

„Widźicže tamle tute ſtłydźenki pſched durjemi?“

„Haj, te widźu!“

„Hm — Guſta pak je njeje widźała.“

*

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za hospodarſki dźěl: Arnošt Barthelmes, Cyrkwje. — Za nawěſtki: G. Janak w Budyšinje.

Dla rozwjazanja mojeho wobkhoda
mam wot **3. oktobra**

Dospołne wupředawanje
kłobukow, čapkow, pjelſcowych a kožuchowych

a wšěch druhich twerow po natuńſ. płaćiznje

Alwin Neumann w Kamjencu
Kinsbórska dróha

Příloha k číslu 234

SERBSKE NOWINY

Wutora, 7. oktobra 1930

Směrki padaju na srjedźnu Europu . . .!

Ranje dobywa! — Što budże z nami?

Němcy — abo prajmy lěpje poněmčeni Češa — we susodnej Českej maja, kaž dźe je wšudże po cyłym swěće znate, najlěpše mjeńšinowe prawa. Dźe so jim kaž wroblam w pšency, maju swoju universitu, swoje srjedźne a ludowe šule, woni móžeja wšudże we zjawnym žiwjenju wužiwać maćernu rěč, skrótka — Němcowstwo w Čechach so haji a pleńči.

To by dźě někto kóždy měł za to, zo Němcowstwo tam za českimi mężnikami, žałostnje přiběra a rosće a so wuwiwa!?

Njeje takle!

Němcowstwo też w Čechach pomałku woteběra. Poněmčeny Čech snadnje namaka zasy puć k maćerźy Slavji . . .

Ale to njeje te najwažnišo.

Fakt je, zo Němcowstwo też hewak wotemrěwa, w prawym zmysle słowa. Čitamy wo tym nastawk němskeho prócowarja w Českej — dr. Augusta Kolberga, něhdušeho němsko-nacionalneho zapósłanca a přisyduika krajneho wubjerka. Němski prócowar wšěch němska mjeńšinje w Čechach jara ćmowy přichod a zrudny dóńt. Praji, zo sudetskoněmske prašenje budże hórzy rozrisane, potraje-li dale dotalny katastrofalny spad ličby porodow. Z 13,6 milijonow wobydlerjow českeho stata bu w l. 1920 naličenych 23,6 proc. Němcow, ale w l. 1925 bě němskich porodow jenož hišće 15 procent. Tuta ličba je po zdźělenjach statistiskeho wustawa w poslednich létach hišće dale spadła, mjenujcy na 10 proc. Napřećo tomu powyšichu Češa a Słowacy (po statisticy) w tych štyrjoch létach swój podźěł na porodach ze 66,4 skoro na 68 procent.

Tutón fakt wězo Němcam wjele hłowybolenja načini a k. dr. Koberg też runjewon wěšći wotemrěteho sudetskich Němcow, jelizo so tu něšto zakładnje njepřemjeni. K. dr. Koberg skorži, zo sudetscy Němcy ani we swětowej wójnje njejsu zhubili telko ludźi jako po wójnje z wobmjezowanjom porodow. Wón zwěsća sudetskoněmske wobydlerstwo, zo by so skóńcnje dopomniło na swój přichod, na swój nadawk, zo Němcowstwo w Čechach njeby wotemrěło.

Wězo wěc njeje tak strašna a ćmowa, kaž dr. Koberg ju moluje. Přehnawa, zo by lud skerje wubudźił a w nim zbudźił swědomje a začuće zamołwitosće.

Je wšak přecy fakt, zo wšě wysoko civilisowane narody wotemrěwaju. Je to tak kaž ze zralej krušwu. Hdyž je přezrała, bywa hnidličkojta a hnije. Mamy tu přikład na starych Romjanach, na Spanjanach a w poslednim času na Francowzach. Nětko su też wysokocivilisowani Němcy na rjedźe. Strašny spad porodow nam pokaže, po kajkim puću Němska khodźi.

Němcy Słowjanam porokuja, zo steja na nižšim skhodźenku civilisacije. To je wěrno a to njeje škoda. Młode słowjanske ludy so hakle rozwiwaju, wone hišće njejsu docpěle najwyššeho skhodźenka civilisacije. Raniše słowjanske ludy budža na wjeršku civilisacije a mocy, hdyž wječorna a srjedźna Europa je zapadnyła.

Słowjanske ludy rostu. To nam wosebje też pokazuje přezbytk porodow pola słowjanskich ludow, pola Polakow a Rusow a Južnych Słowjanow a też pola Čechow.

Njechamy ze złopopřećom hladać na strašne znamjo spada ličby porodow němskeho luda. Też nam Serbam hrozy strach. Smy přewuzko zwjazani z našimi susodami. Smy wjele wot nich přewzali a bohužel też jich njepočinki. W nastupanju civilisacije stejimy na runym skhodźenku z našimi němskimi susodami . . .

Ale civilisacija njeje kultura, wona móže też skutkować zahubna, wona khowa we sebi strašny jěd, wona twori z idealista, w sebi spokojneho człowjeka chcyćiweho, materialista zymneho rozuma, kiž hlada jenož swojeho wužitka, wona čini z człowjeka duše człowjeka mozow, sebićiweho wužitkarja.

Duch časa je so zadobył też do Serbow, do serbskeje duše a je njesmērnje škody načinił.

Haj, też my smy nowočasny a wysokocivilisowany lud, ale při tym je nas dale bóle mjenje. Dolhi čas smy zdźerželi liču swojeho luda najebać surowu germanisaciju. Dokelž přezbytk našich porodow zasy wuruna škodu, kiž nam nastawaše z tym, zo tysacy našich synow a dźowkow přeńdźechu k cuzbnikam.

Ale ani na serbskich wsach njeje wjac tak kaž běše. Swójby ze 10 abo znajmjeńša ze 7 dźěćimi bywaju też na serbskich wsach hižo žadnosć. Při tym dale płaćimy krwawny tribut cuzbnikej. Moloch cuzbarstwo lěto jako lěto spožera njeličomnu liču serbskich człowjekow. Što potom, hdyž tutu škodu wjacy njemóžemy narunać z přebytkom porodow?

To je khutne prašenje!

Mamy so rozsudźić, hač chcemy ze starymi, słabymi, degenerowanymi ludami srjedźneje a wječorneje Europy zahinyć, wotemrěwać abo hač chcemy sej wobkhować strowe jadro serbskeje prakultury, serbskeho zmyslenja a moralnosće.

Też my smy na rozpuću. Tutón lětstotk rozsudźi wo wobstaće a žiwjenju srjedźnoeuropskich narodow, wón też rozsudźi wo dóńce našeho ludu.

Problem bjezdźětosće.

Wjele tyšuć ludźi su hebi hižo hłowu łamali, kak bychu dźěćnišćinu bjesdźětosće wotstronili.

Wo problemje dźětonjemjerjow hižo mnohe a cźitamy dźeń wote dnja; doma w swójbach, wonka na hasach, při wulětach, w korčmach. Na wšelake waršiny su sy-ali, bjesdźětosći zaprajowali, jej z wšelakimi srědkami napśeśeśo stupiś. Wšitko podarmo!

Bjesdźětosć pśi bźra, hospodarśa nusa śo powjetśi. Wšitkim śe nam pśichodo wołoženje? Sśandne wuhlady!

Dźiwnje stukuje pśichodnjemu idźi, pśiśes śkulu dozpěć mjenje dźětonjemjerjow. Sastupijerjo tuteje myślicki dźensa, so by śo śkulski cźas wo jene lěto podźeśił. S tym wěsto dozpěła, so młodźi ludźo hakle lěto pośdźišo do swojich powołanjow sastupja a hebi je swojim dźěłom wjeźiś sahłukaja, ale woni samjeźeja, so wśi tym dalśna cźeja na starśiśiśkich ramjenjach wotpocźuje a starśeju dźěćo wo jene lěto dźe śeźiwiś dyrbja. A kak wjeśeli su starśeji, wośebje też pola nas, hdyž po 8 lětnym śkulśtim cźasu, jich dźěći se śkule dźeja, so bychu potom pola dura abo też rjemjeślnika swoje jeźiwjenje a też sahłuźbu namakali. Wośebje raduje śo swójba, hdyž su wjele dźěći, na tym, so je sahło jene se domu a pśichi jěźe nźi mjenje wokoło blida hybaju. Potajśim, tute rozrisanje dźětonjemjerjesćego problema, kiž śebi 9. śkulśke lěto žada, njeby žadyn wothlóś pola Sserbow nabeśchło.

Mnohi tak dosć śwarja na pokračowanišku śkulu a mėnja, so je wopśchaja, hač runjeź też mėnjenje hižśchich, so śu nekotśi hakle w powołanśkej śkuli wśichcakle wėzy prawje sayśchimnuli a nawukli, dokelž wjetśchi rośum jich wodźeśche.

Druhi sahło namjetuja, so bychu dźěći hakle se 7. lětom sastupiłe a ś 15. lětom śkuln wopuśćiłe. Ale to by wośebje tych starśich cźeźku porjeźchiło, kiž śwojim śynam dadźa śtudowaś. Studenca bźchu potom też hakle lěto posdźišo swoje skónčne pruhowanje wotpołožiś a zgoła lěto posdźišo do sastojnśtwa sastupiś mohli. Tuž śi wśchudźe śchpak, kiž so tak łohy wuceśaty nucźi wjehowaś.

Wězymustojni mėnja, so je wo nathonjenjach ludowe śkuli jako pśichihotowanje na dalśne powołanje dosahaja, to lěto potajkim njetrjebawśche. Sa hotaj by so śkónca nje 9. lěto nusne było dla śtrowotnitśich pśicźinowe. Tute lěto mėło potom pśchedewśchim rośtuwzdawanjam w hospodarśich nałeźnosćach służiś.

Chzu pśchidaś, so wśchitke tute mysślicki njejsu bjes jadra. Kóždy wot nas je dawno spóznał, so dźeńśnišća młodosć je jara radikalna. A to świśuje łoźeła je bjesdźětosću nałeźnego cźasa.

Trěbny sozialny duch njemóže so dosć wuwiwaś. Duchowne wumjeśe, za kotrymž młodosć tak žada, njeholi so wot stata pjenjeźneje muśy sa dosć podpjeraś. Cźim bóle wupina so radikalizmus a młodosć da so pulaś. Bjesdźětosć je wina, so autorita, cźejeź pśched druhimi, pobrachuje. Bjesdźětosć rośtuba, haj śnicźi wjele powołanjow, teź stat cźerpi pod tajkimi wobśtejnosćemi. Hida a sawiść su i winu śtronśtich bojow, śiawna morałita cźerpi a sapóźeśa możnemu posdźihowanju nasćeho stata. Kśchećeźansta wėra, bohabojosćeź so dźeń a bóle śhubitej. Jenož śtronam a towaršwam, hdyž tute pocźitki so haja, wėźeśimy wobśtaśe. Tam ujech je nasch pśchebytk, wolśchcenjenje a wśelke nasśeje śerbśkeje młodosće po cźeźkim dźěle nasćeho hubjeneho cźaśa. Bóh dał, so bychu so cźaśy bórzy pśchemėnile.

Pčołarske towarstwo „Delni Šprčwinu Doł"

Rozprawa Budyskeje wobkedźbowańje za september 1930

Wysokosć nad morjom	Temperatura po Celsiju najtišša	najwyšša	srenja měsačna čopłota	Hibanje wahi w dekadach (1—2—3) Přibeŕanje po gramach 1	2	3	Woteběranje po gramach 1	2	3	Summa w kilogramach	Ličba dnjow wulećenja	nošenja mjedu	Hłowne žórło za nošenje mjedu	mnohosć desća
210	+7,6	+26,0	+13,4	700	7000	—	1500	1600	500	10,100	13	A	F.	73,4

„Wo žiwjenju a dźeławosći serbskeje žony."

Wustajeńca w „Serbskim Domie" w Budyšinje.

Bě jara dobra myslička nowozałoženeje organizacije serbskich žonow, wuhotować wustajeńcu, na kotrejž by podała wobraz, přehladku dźeławosće serbskeje žony w zašłosći a přitomnosći. Napominanja, wozjewjenje programa, scyła słowa telko njewuskutkuja kaž hotowy skutk. A tutón skutk, wuhotowanje wustajeńcy, drje budże dopokaz, zo młoda organizacija serbskich žonow woprawdźe khutnje bjerje swoje ważne powołanje. Tutón skutk budźe najlěpša agitacija za zjenoćeństwo, wone nabudźe nahladnosće a česće a myslička zorganizowanja serbskeje žony budże dale pokračować, dóniž, złamajo wšě předsudki, njedobudźe na cyłej fronće . . .!

Začišć wustajeńcy je hižo zwonkownje přijomny, dostojny, přiwabny. Mohło so snadź jenož łahodnje přispomnić, zo grafiske dźěła Hanki Krawcec su někak njezbožownje zaměšćene a ćerpja z njedostatkom swětła.

Hanka Krawcec je naša prěnja a jenička wumělka na polu wutwornych wumělstwow. Wona haji grafiku, přede wšěm drjeworěz. Drjeworězy swědča wo techniskej dokonjanosći. Lubi so nam wosebje „Nazymnik", hdyž je žiwje začuwana a zapopadnjena hra wichora z mróćelemi a halozami. Dobry je też drjeworěz „Khristus". We wulkim barbojtym kartonje „Psohlavci" jewi so wliw wulkeho českeho mištra Manesa. Najsylniša je Hanka Krawcec we swojich scénorysach. Tu so nam jewi jeje přirodne luboscźiwe wumělstwo. Tute nježne scénorysy su drohoćinki ćućiweho wumělstwa Hanki Krawcec. Nam so tu wsebje lubja jeje „Hercy", dale „Meja" a „Stom jandźelkow".

Nimo wumělskich dźěłow Hanki Krawcec puta nas wosebje pisana skupina serbskich narodnych drastow a to wosebje też tohodla, dokelž tu widźimy mjez druhimi wšelake drasty, kiž so hišće nihdy njewustajachu, haj wo kotrychž eksistency mnohi Serb ani njewědźeše.

Nad wšitkimi druhimi drastami drje kraluje drasta njewjesty (druheho dnja kwasa) z Celnjanskeje wosady. Njepłódny, khuduški kraj, serbska hola wokoło Wochoz a Celnecho ma dźě (abo je měła) najpyšnišu narodnu drastu. To mnohemu dźě hišće njebě znate. Wšo je na njej krasne a wulkotne a ryzy serbske, słowjanske. Čorne a běłe wušiwanje jewi jenož ryzy serbske, njeskažene a njeskepsane motivy.

Zajimawe su też drasty z Klětnjanskeje Delnjowujezdźanskeje wosady. Je tu wustajena družka rućanym wěnčkom (po prawom z wěnčkomaj) na hłowje. Nad šatłom so zybola pycha ze skleńčanych parlow. Skoro hišće zajimawša je drasta kmótry z Klětnoho. Wušiwanki su ryzy serbske. Je to burska drasta. Hdyž sej wobhladaš tu krutu tkaninu, tute čerwjene, wołmjane suknje, kajki kontrast porno lohkim sukničkam nowočasnych serbskich drastow někotrych evangelskich Serbowkow.

Pycha je też delnjołužiska drasta z Brjaynja. Čefwjena „łapa" a rubješko pokazujetej po formach ryzy serbske motivy, kiž so bohužel pod wliwom kupnych domow w Delnjej Łužicy dźeń a bóle zhubjeja, zo bychu cofale wostudłym mjezynarodnym brakam. Móžemy pak też tu hižo konstatować, zo serbske ludowe motivy w barbach hižo kompromisy činja nowočasnemu skepsanemu rjanoćuću. Ludowe wumělstwo ženje njebywa naturalistiske, ale přecy jenož dekorativne. Krasna pokazka ryzy serbskeho ludoweho wumělstwa je čorna fala z bělowušiwanymi kwětkami.

Krasne pokazki serbskeho ludoweho wumělstwa su też wobstatki njewjesćinskeje drasty z Wojerec. Wušiwanje je ryzy serbske. Ryzy serbske ludowe motivy su so w Hornjej Łužicy zachowałe do dźensa najbóle we Wojerowskej drasće. Ale też tu hrozy wliw kupneho domu. Je hišće wustajena swjedźeńska drasta z Wojerowskeje hole ze kharakteristiskej bělej kapićku a zeleno-fijałkoće smužkowanej falu.

Też Mužakowska hola je zastupjena ze Slepjanskej drastu. Je tu hišće delnjołužiska drasta z Noweje Wsy a drasta staroserbskeje evangelskeje kmótry w somoćanej kapićcy. Je ruješko je zaso wubjerna pokazka ryzy serbskeho ludoweho wumělstwa.

Mjez postawami su zaměšćene jenotliwe wobstatki serbskich narodnych drastow — kaž družcyne wěnčki, kožuchi evangelskich Serbowkow, fale, kapički, rubješka, banty atd. Wosebje maju so tu wuzběhnyć našiwki k sukni Delnjołužičanki. Pokazuja w formach lud. motivy, kiž su wjele rjeńše dyžli nowočasne motivy, kiž so też w Delnjej Łužicy bohužel dźeń a bóle rozšerjeja.

Na blidźe widźimy wupołožene druhe krasne stare ručne dźěła, přede wšěm wušiwanki. Nemóžeš so dohladać a dodźiwać nad bohatosću a fantasiju serbskeho ludoweho wumělstwa. Serbske motivy su w Hornjej Łužicy zjewjeja zwjetša jenički w běłowušiwańtwje. Tu přeco zaso so wospjetuja te jejkojte, z dypkami wobrubjene formy, kiž su wosebje

Rozdźělernja mlinu (Umspannwerk) w Ratarjecach.

(Stónčenje.)

W pinzy nahladneho twarjenja šu sameščene kable, kiž wjedu mlinu won do města a na wjby. Hač k statnej drohi wjedu kable po zhromadnym kanalu. Sa wjetch wišaja na železnych róžchach wuhibowanše signalowe a stuckowanše kable, kiž tworja swist ſ wobkedžbowarnju. Nimo teho je w pinzy sameščena akkumulatorowa batterija sa nuzowe wošwětlenje, pschehibowanje a signale.

W pschisemi hrjedžneho twara je ſ wotschislowymi durjemi se nutsbihowanšim khodom sjednorzena wuhibowanška wobkedžbowarnja (Schaltwarte). Na wuhibowanšich šcénach je ſ barbnymi schénami šlepy wuhibowanšt wobraz zyleje pschihrawny sahwarjeny, na kotrymž może šo kóždy wokomik spohnać, kak šahla rozdžělernja dźěla. Nimo teho wošiewieja optiske a akkuštiske signale kóžde male pschemenjenje. Wobkedžbowarnju wudospolnjeja liczaki a pišanške měrjerske instrumenty sa wotebranje elektriſkeho pruda.

S wobkedžbowarnje dóndže šo do maschinownje a montažownje, kotrejž šcény šu ſ keramikowymi platami wuhadžane. Tu je sameſnjena šlepa skuckowanška maschina (Phasenschieber) a wuhibowanške takle sa šamžnu potrjebu. Južny dźěl kólnje služi sa montažowniu a je ſ kolijemi sjednorzeny ſ jednym khodom, po kotrymž wodža šo dowožowacz ſ transformatory a wošiowe wuhibowaki k wuporjedženju.

Wulke, elektriſke zkérjene šóchadło, kiž samóže njesch hacz do 35 000 kg., jéšči po zylej kólni a wołoža montaže na cželtich aparatach. K połodnju wotewrja šo wulke wrota se železoweho blacha na ramuu, nimo kotrejž wjedu kolije wobkhad pisches pschešuwadło k pschisamknjenišim kolijam statnje železnjch.

Elektrikar móž dostawa rozdžělernja ſ rozdžělernje w Roswodowjach. 40 kw-powod wjedže na Sahoř, Hnaščezy a nimo Sedžiečanskeho Lětanišcza. Na 25 metrow wyšokich železnych schčežorach pschepréčuje powod Drježdžansko-Shorjelšku železnizu a skónči šo na połodnišchej stronje do rozdžělernje.

Wopytarjo šo spokojom wróčachu se sačuwačom, so šu šo nałožene zjenjesły tu dorje nałožile a to cžim kóje, so je šo šobu na pschichodne wuwiecze dźiwało.

Chemika a jejka.

W pschichodze budu kury po wschém idacju barbjene jejka njesch. Kury M. Helliota cžinja to hižo dźensa. Helliot je britiski chemikař, a jeho kury w ſpytowarni njehańbuja šo, cžerwjene, selene abo módre jejka njesch — kaž žebi kujes Helliot to runje pscheje.

Schtoż mója kury w ſpytowarni, to samóža druhe kury też — wumóženje je wšo, so šo pola nich wunamakanje nałožuje. A tak budu nasche blida pichi šwaczinje bórsy na barbowaci pyšche dobyez. Barbjene jejka budu potom po wschém idacju wulku rólu hracz. A móžnoješ, so budže kóždy barbu měcz móz, ktruż najdóle lubuje, budże wikowanje ſ jejkami móznje spěchowacz. W hoseenzu budže šo pinczník cžeščenych hoseži praschecz: „W kajkej barbje šmědu hoseom jejka pichinjesch?“ A budže elegantne, žebi néschto móz wuſwolicz, schtoż hodži šo ſ barbje drajny, ſ barbje kłobuka abo ſ barbje wložow.

S cžornymi jejkami je šo japoczało. A kaczki šu knjesa Helliota na tutu myšl pschinješe. Zyle pschivadnje a bjes kóždeho wotpohlada njeżechu wone cžorne jejka. Knjes Helliot dżéſche wéšy na dno a wušlédži, so kaczki cžorne jejka njeżechu, dokelž běchu do toho žołdže jédle — pichi cžimž bé šo tschéjchkowa tikżalina žołdża ze železom jejkowieje schkorpijny świjazała.

Chemija dowoli žebi, šměmy-li knjesej Helliotej wěricz, hischče drhe žorty. Wona barbi jejkowe schkorpijny ricz, hischče druhe žorty. Wona barbi jejkowe schkorpijny rakownizy (Hummer) do pizy. Hižo widżu, jeneho dnja ponjeżu kury jejka w narodnych barbach kraja, hdżej šu i domom.

jc.

Hospodarski rozhlad.

wutoru 7. winowza 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,197	100 pólsk. złotych	47,175
1 jendželski punt	20,397	100 šwjedzkich krónow	12,459
100 šwajc. frankow	81,48	100 franc. frankow	16,465

Barlinska burša wczera snowa wošłabnu pschi šo wotdrjebjowazych kupach. Podobnje bu na wikach ſ dołżnymi a rentowymi liſczinami.

Produktowe wiki wczera sašo snižene płaczišnow pschinješechu. Njewoczakowano bé dowos sašo žiwnischi. Kupzy šo kupowania spalowachu. Płaczišny kleżnychu a to pschenża wo 10 pj., rožka wo 10 pj., nałétni ječmjeń pschenża wo 10 pj., rožka wo 5 pj. a wowoš tehorunja wo 5 pjenježkow. Podobnje bš też na termijowych wikach. — Wczera płaczeschze zentnar

w Barlinje:

pschenży 11,30—11,40 hr., rožki 7,45 hacz 7,50 hr., nasymſkeho ječmjenja 8,35 hr. hacz 9,20 hr., nałétnjeho 9,55—10,75 hr., wowoša 7,30—7,95 hr.,

w termijowym wikowanju:

sa oktober: pschenży 12,20 hr., rožki 8,20 hacz 8,25 hr., wowoša 7,65 hr.,
sa dezember: pschenży 12,80 hr., rožki pak 8,96 hr., wowoša 8,10 hacz 8,15 hr.,
sa měrz: pschenży 13,52½—13,55 hr., rožki 9,70—9,72½ hr., wowoša 8,90 hr.,

w Drježdžanach (sandž. pjatk):

pschenży 11,65—11,90 hr. (11,55—11,80 hriwnow),
rožki 7,55—7,80 hr. (7,55—7,80 hr.),
ječmjenja nasymſkeho 9,00—9,25 hr. (9 hacz 9,25 hr.),
ječmjenja nałétnjeho 9,75—10,50 hr. (9,75 hacz 10,50 hr.),
wowoša stareho 8,70—9,10 hr. (8,70—9,10 hriwnow),
wowoša nowego 7,60—8,10 hr. (7,60 hacz hacz 8,10 hr.).

Wiki rěnjeho skota wczera w Drježdžanach.

Na wczerawšche stónje wiki w Drježdžanach běchu pschewjele howjadow. wošebje byków, pschihnali. Swinje šwopródka schwatnje dóżchu. W běhu buša šo wiki porjedžischu we wschich družinach. W zčelatach běchu wiki hrěnje. Najlépše swoje płaczišny trochu porjedżischu. Wo schpatne jara njerozdżachu. Byki šo w płaczišny trochu wodbrjebjowachu. Awstrijiſch byków běchu 56 pschihnali, tola wo nje sašo njerozdżachu. S dźěla nješchto skotu wyšche woſta.

Pschihnjeja:

Holzu do domu k 1. 11., Sinapiušowa w Hródku, Lucžanska haša.

Na pschedań:

Koło mužaze w Kamjenzu, Knježi dol 2.
Wós ſporiſki we Hródku, Wojerowska dr. 6a I.
„ ſtwinſki w Budyšchinje, Wielečanska dr. 24a I na prawo a na Sedanſtej h. 17 III na prawo.
Załožza ſtuczelna, Nevoqt w Jaženje pola Hródka.
Byk we Wojerezach, Sahrodniſka haša 17.
Krowa wyſokoſtuczelna we Brjemjenju čšo. 26.
Pult dźěczažu, Päßler, Wagonowa fabrika w Budyšchinje.

Sčinduišy na pschesadżowanje:

hrjedu 8. winowza 1930

we **Wojerezach** w hoseenzu „K lawej“ dop. w 10 hodž.: piana, pišaniske blida, wosy, wojnatške drjewo, nakowa, draſchla a 12 hrabi,

dowolenja w 11 hodž. w hoseenzu „K ſt. hwězdże“ wschelake meble, gramofon, motorske koło, mały cželły awto,

we **Wultich Sdžarach** w Strebleż hoseenzu dop. w 10 h. motorske koło, blido a ſtolaj, gramofon a 3 wosy,

w **Niſkej** w hoseenzu „K hwězdże“ rano we 8 hodž. klawěry, cžahnik, běrny šórzak a wuběrak, klamaniske twary a wschelake meble,

schtwórtk 9. winowza 1930

w **Budyschinje** na šudniſtwje dop. w 10 hodž.: wschelake meble, maschiny, hudźbne stroje, gramofony, radio, torske koła, cžahniki, drobne twory, pišaniske twary, schijaze maschiny, žonjaze a mužaze wobuća,

pjatk 10. winowza 1930

we **Wulkej Dubrawje**, łupay šeidu šo dop. w 9 hodž. na gmejnſtim hamcže: 7 manchestrowych wobletow.

Šlangowe wiadomosće.

Produktowe wiki djenża dop. 3/11 hodž. w Barlinje.

Wobrot je jara žiwahny, dowos mały.

Dop. 3/12 hodž.: Płaczišny łuž hacz dotal, bjewot na wiki měrne.

Płaczizny na Barlinskich produktowych wikach.

Zito a wošiowe symjo po tunt abo 1000 kg, howak 100 kg.

Płaczizny po złotej hriwnje.

	6 10.	4 11.		6 10	4 11
Pšenca	226-228	228-230	bany	17 18,00	17 18,00
rožka	149-150	151-150	woka	19-21,00	20 22,00
naz. ječmjeń	—	—	módre łupiny	—	—
nał. ječmjeń	191-215	195-214	žolte łupiny	—	—
wows	146 149	147-160	ceradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosuk	9-10,10	9 10,00
pšenč. muka	27.35 25	27 35 50	lany wósuk	16 16,60	16 16,60
rżana muka	23-27,00	24 27,00	ocon. melasa	—	—
pš. wotruby	7 8 00	7 8 00	bérnj. kruški	—	—
rżane „	7-7,50	7 7 50	syno, 50 kg	2,01-2,20	2,01-2,20
raps	—	—	rżana slama	1,70-0,90	1,70-0,90
hróch, Viktor.	30 34,00	30-24,00	pšeńč. „	0,70-0,70	0,70-0,70
lane symjo	—	—	wowsena „	0,80-0,95	0,80-0,95
pjeluški	19-20,50	20-21 00	ječna „	0,80-0,85	0,80-0,85

Płaczizny ręznego skotu na Drježdžanskich skótnych wikach.

6. oktobra.

125 woł., 357 byk., 442 jałoc. a kruw. 597 dań. 903 wowc. 2840 swini.

Płaczizny za

woły: 1. 57—61, 2. 47—55, 3. 43—46, 4. 38—41;
byki: 1. 57—60, 2. 51—56, 3. 46—50;
kruwy: 1. 51—54, 2. 44—48, 3. 34—39, 4. 28-
jałojcy: 1. 56—61, 2. 45—55;
wowcy: 1. 62—66, 2. 52—60, 3. 40—50;
čelata: 1. 80—85; 2. 72—78, 3. 65—70;
swinje: (přez 300 pt.) 59—60 2. (240—300) 58—59
3. (200—240) 60—61, 4. (160—200) 58—59
Rancy: 50—53.

Drježdžańska burza (6 X.).

Pšeńca	233-238	běrnjace kruški	15,50-16,00
rožka	151-156	pšeńč. wotruby	8,10- 8,60
nałétni ječmjeń	195-210	rżane wotruby	8,00- 8,50
nazymsk. ječmjeń	180-185	pšeńčna muka	47,00-49,50
wows	174-182	rżana muka	27,00-28,00
čerwjeny dźeczel	—	woka	25,00-26,00
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	250-255	hróch	28,50-27,50
suche truh.	6,80-7,00	cokrowe truh.	—

Płačina we winowcu.

Nasyma je sačahnyła do kraja. Njebjo šo mraczi. Srédża hdy klóżo šo pschedrěje psches hatse mrócžny psches kurjawu, a hdyž ſo jemut to tola hoya a ſo poradża, wone wjaz nima mozy, semju dosch wohrewacz. Schtomy šo pišanja, pomałku lisče šhubjeja, wschudże hižo knykloże šuche lisče pod naschimi stopami. Zady kwětki šu ſo minyle. Ptowe šu pola, ptacže ſpěwy ha dowuklinczałe . . .

Mnohe ptacži šu naš hižo wopuschczile. Cžinjene šu po linanju wotpuczowale do cžopliſchich krajinow. Hižo pobrachuje **Wurla** (Turmschwalbe), kiž w lecze schrěkajo schuſtasche wokolo wožow naschich měſtow, wschudżicha **rakoja** (Blaracke) a puſorny **hupak** ſtaj nje pušchczíjej naschu holu. **Kokula**, **laſtojzy**, **zolte ſchki**, **rokoczinarje**, **ſchartula** (Gartenſpötter), **laki**, **kołobik** — wſchě šu ſo hižo podale na te puczowanje. Nětko we winowcu sczěhuje wjeſelſchi hich ptaczkow. Cžikotajo dundaju **rocžki** po kr nizš ko njewotstajeja ſ nascheho ſymniſcheho kaj cžopliſchi juh. **Schčeraczki** wopytaju cžorne bo cžerwjene wjerjebinki a njemózeja do dżěcz hacze kryteho blida domiſnitseje pschirody, dow mrócz też je honi k połednju. **Schkóraj** šu ſo dowale k howrſtim ſyłam a po kraju zygaju, wschak ſo porjadnje wrócżeja do rohodże hatow ſorow, hdyž žalostnje haruja, zrjedy hacz ſo ne k měrei. **Drósny** czahaju. Bohudžak je nětk sakasane je lójicz w kojdyždach. **Schkowronki** hromadami po ječeniſchczach namakaſch. K nim pschdirnjkle **ſyby a lindunſchki** (Pieper), wſchi towe, ſo podacz na daloki wuez do kraja, hdże njeſchcerja. Hižo ſo pokasaju prěni hoſczo ſe bjewjera. Hoiłwjer nadeńdże cžasto zuje druzin kow a druhich ptakow, kiž pola naš njeſtu ptaczki, kiž pola naš wostawaju, šu ſo ſtale wo žiwjenja, šu ſo cžrjódowale k wjeſtchim ſyłam a taja po kerkach dundaju, so bychu ſnicžile ſchkódnik też we winowzu namakaſch hiſchcze dóſcz ptaczkow pobrachuje jinkaju ſpěw nałétnich měžazow, wſchón ſo ſa ſda, — ſtwaia, ſpěcha, ſo by nam pschiwołało: „Žemje, božemje!“

---

kharakteristiske za ryzy serbske wušiwanki. Rjane su te swojoraznje stilisowane kwětki a rostliny. Mamy tu mjez wustajenymi wěcami woprawdźite drohoćinki tajkeho raza, kiž maju njesmérnu hódnosć. Zajimawe je, zo jenož bělowušiwanki su wobkhowale serbski raz. W pisanych wušiwankach wosebje też katolskich Serbowkow njenamakamy wjacy sléda serbskich motivow. Delnja Łužica je wuwila cyle hinaše motivy dyžli Hornja Łužica, hačrunjež su motivy tola přiwuzne . . .

Wustaji też znata Šafec firma, kiž so mjenuje serbski kupny dom a kiž nimo Sauseilec firmy hłownje dodawa wobstatki serbskeje drasty. Nimo pokazkow tkaniny a wobstatkow serbskeje drasty stej wustajenej dwě postawje — katolska kmótra a kemšerka. Hdyž přirunamy tu wustajene wušiwanki a molowanki z prjedy naspomnjenymi wušiwankami ryzy serbskeho raza, njemóžemy so dowobarać začišća, zo skutkuja někak khude a wbohe pornjo tamnym staroserbskim wušiwankam. Šafec firma by sej dobyła wulke zasłužby, hdy by tu chcyła ryzy staroserbske motivy nałožować a wužiwać. Wšak njeje tu njedostatka přikładow.

Zajimawa je też přehladka pokazkow ludoweho wumělstwa druhich słowjanskich krajin. Widžimy wušiwanki ze Słowjanskeje, Juhosłowjanskeje a Ruskeje. K tomu so přizamknychu hišće powšitkowne ručne dźěła serbskich žonow.

Nimo wušiwankow su hišće wustajene drastowe klanki, molowane jutrowne jeja, molowane talerje a druhe dźěła. Körberec firma je zarjadowała wustajeńcu ručnych dźěłow. Wustajene su w kučiku też dźěła našich literarnych pročowařkow Miny Witkojc, Marije Kubašec, Mariany Dor maškojc a Hańže Budarjoweje. Tutón wotdźěl mohł po našim měnjenju być hišće trošku bohaćiši.

Kaž hižo naspomnichmy, překwapja wustajeńca ze swojej bohatosću a wšelakorosću. „Zjenoćeństwo serbskich žonow“ móže być horde na swój skutk a wustajeńcu měć za wulki wuspěch.

Serbskim žonam móžemy wopytanje wustajeńcy nanajnaležnišo doporučeć. Přetož wustajeńca ma předewšém powučacy wuznam. Pokaže nam bohatosć formow staroserbskeho ludoweho wumělstwa. A tute staroserbske ludowe wumělstwo je ważnje wohrožene z nowocasnosću. Widžimy to też w nasich wušiwankach, hdyž wšędne, njezajimawe motivy wutłóčeja swojoraznje překrasne staroserbske ludowe motivy. Je najwjetši čas, zo so tu zakroči. „Zjenoćeństwo serbskich žonow“ je činiło prěnju kročel z tym, zo serbskej zjawnosći, serbskim žonam scyla raz pokaže to, što je naše, što je ryzy serbske. Dajmy so powučić!

Dalše nadawki čakaju. Praktiske dźěło hlada młodej organizaciji do rukow. Kak by było, hdy by wona chcyła wudać předłohi serbskich motivow, rysowane na zakładze staroserbskich wušiwankow? Dyrbimy žarliwje strašować, zo so nam njezhubi ani to najmjeńšee z našeho kulturneho kubła. A k tomu sluša też naše ludowe wumělstwo.

Jeli wustajeńca přinošowała k tomu, złožić našu kedźbnosć na staroserbske motivy w ludowym wumělstwje, je hižo swój nadawk dopjelnila. Přejemy serbskemu ludowemu wumělstwu nowu renesancu k spomoženju našeho naroda. Na starych podłožkach dyrbimy twarić, natwarić na wšěch polach!

M. N.-N.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N.“ płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišć Smolerjec knihiščefnja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyše obličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowiny“ je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přeciwo sćěhowkam čełneho znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje běźny. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom lutej zawěšćacej bancy wozwěsć, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 235 — Budyšin — Srjedu, 8. oktobra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Wunošk jednanjow politiskich stronow.

Němski kanzler je wutoru **rozrěčenja ſ wjednikami politiskich stronow skónčił.** Wo jich wunoščku je wón dźensa němskemu prezidentej rozprawu podał. Se žrjedźnych stronow ćeji **ſtatna a němſka ludowa ſtrona** jenož žadatej, so by **ſo knjeſerſtwowy programm w někotrych dypłach pſchemenił,** kaž na pſchikład w reformje zawěſćenje dźěłonjemjerjow, wobydlerſkim hoſpodarſtwje a kartellach. **Strona wjeſneho luda a hoſpodarſka ſtrona** žrěbi pſchejetej, so by **knjeſerſtwo moratorium ſa płaćenje reparazijow** pſchiwoſwědźiło. Prawizowna opposizija tutomu žadanju pſchiſłuſchuje a dha pódła toho, so dyrbjało knjeſerſtwo reparazije ſrěčenja wotſtronić.

Też němſkonazionalna ſtrona a nazionalni ſozialiſtojo ſwoje ſtejiſchćo wot žadanjow na knjeſerſtwo wotwiſne zdźeja. Pódła toho bychu **ſo** ſozialdemokratojo dyrbjeli ſ pruſkeho knjeſerſtwa wuſtupić. K tomu nazionalni ſozialiſtojo žadaju bankowe, burſowe a tantiemowe dawki, jakoż pſchećiwo cźěrkanju kapitała do wukraja, wottwarjenje wyſchſchich ſaſtojnikow a mſdow w pribatnym wobłohdje atd.

S oppoſizitiſkich stron žrěbi **ſozialdemokratoja** pſcheja, ſo by **ſo** dźěłanſki cźaſ pſchikrótčił, ſo by dźěł dźěłonjemjerjow **dźeſ** doſtał. Saſtojnikam by **ſo** dyrbjała mſda ſtrócźeć na łaſke waſchnje, ſo bychu **ſo** wyſchſchi ſaſtojnizy ſ tym **ſkle** potrjechili dyžli niſchi ſaſtojnizy. **Ssamoſacjaliſtiſko gmejnow njeby ſo dyrbjało tak žiwnje wobmjeſowaſ,** kaž je w knjeſerſtwowym programmje poſtajene. Skónčnje by **ſo dawkowy nuſowy wukas** němſkeho **preſi**denta w někotrych dypłach dyrbjał pſchemjenić.

Kiſchećijanſko-ſozialni w němſkim žrjmje ſa nětčiſche knjeſerſtwo.

Strona kiſchećijanſko-ſozialneje ludoweje ſłužby džiwaja na tutne połoženje Němſkeje a na ninjo wěry wulke wobžežnoſcze němſkeho hoſpodarſtwa ſo roſtudźiła, nětčiſche knjeſerſtwo tak daloko podpjerać, hač wono žadanja wežnych mſnotow po ſozialnej prawdoſći dopjelni. We tymle programmje ſo tutna wola k pſchepſchimaſzym naprawam widźi. Džiwaja na njeſnjeſnje wulke dawki němſkeho luda dyrbi **ſo** žadać, ſo němſke knjeſerſtwo ſe wſchěm dcraſom na rewiſiju Youngoweho plana dźěła. Direktnje **ſo** ſtrona kiſchećijanſko-ſozialneje ludoweje ſłu.by nochze pſchi knjeſerſtwje wobdźěłeć, dokeł wona ſe 14 ſapołanzami hiſchcze nima frakziſkeje ſylnoſcze.

Katolska cyrkej přeciwo Hitlerjam.

Biſkopſki generalny vikariat w Mainzu potwierdźa, ſo je Mainzſki biſkop, dr. Hugo, duchownym ſwojeje diözy ſledowace porucźił:

1. Kóždemuun katolikej je ſakaſane, ſapiſaný žobuſtaw Hitlerſkeje ſtrony być.

2. Sobuſtawam Hitlerſkeje ſtrony njeje dowolene, ſo zhromadnje pſchi katoliſkich pohrjebach abo druhich zyrkwinſkich wuhotowanjach wobdźěłeć.

3. Kaž dołho jedyn katolik jako ſapiſany žobuſtaw Hitlerſkeje ſtronje pſchiſłuſcha, njeſmě **ſo** wón ſakramentam pſchiſtupſchcźeć.

Po měnjenju Mainzſkeho generalneho vikariata **ſo** ſapiſany žobuſtaw jeneje politiſkeje ſtrony jeje ſaſadow dźerži. Programm Hitleroweje ſtrony pak ſaſadby wopſchija, kotrejž **ſo** ſe ſaſadami a wucźbami katolſkeje zyrkwje njeſhodźa.

Młodoněmski rjad ze ſtatneje ſtrony wuſtupił.

Młodoněmſka ſtrona je ſe ſtatneje ſtronny wuſtupika. Arthur Mahraun a žobuſtawy ludoweho nazionalneho němſkoſtatneho ſjednoćeńſtwa žu žadali, ſo dyrbitaj miniſter Höpker-Aſchoff a ſtatny ſekretar Meyer ſ wjednińſtwa němſkeje ſtatneje ſtrony wuſtupiłej, dokeł ſ nimaj njemóža hromadźe dźěłaćˇ. Höpker-Aſchoff a Meyer ſtaj wrajiłoj, ſo mataj wobmyſlenja, wožeſbje kulturn. a politiſkeho waſchnja pſchećiwo pſchihjeżu kſchećijanſko-ſozialnych ſtronkow **do** ſtatneje ſtrony. S toho žu wobžežnoſcze pſchi natſtajenju kulturno-politiſkeho manifeſta naſtate, kotrejž je **ſo** hakle poſlědniſcho dyrbjał pſchemjenić, ſo bychu jemu **ſo**dušatwy **nětńſkeje demokratiſkeje ſtrony wuhle pſchihłoſo**hać.

Dokelž ſtaj Höpker-Aſchoff a Meyer w ſtroninym wjedniſtwje woſtałoj, je młodoněmſki rjad ſe ſtatneje ſtrony wuſtupił. Sdobom je prjedawſchi němſki miniſter Koch-Weſer pſchedſydſtwo němſkeje demokratiſkeje ſtrony ſložił.

Rozrěčenje z Trevíranusom.

We wožobinſkim rozrěčenju ſ Barlinſkim ſaſtupjerjom „United Preß“ je němſki miniſter Treviranus rjekł, ſo **němſke knjeſerſtwo najprjódy na podyjeranje ſozialdemokratow liči,** ſo by wuprajene njedowěrjenja ſe ſtrony prawizoweje opposizije a kommuniſtow wottraſyło. Potom knjeſerſtwo wuſtawu pſchemjenjaze dźěła njedawno pſchipowědźeneho finanzneho a hoſpodarſkeho plana po ſtawje 48 němſkeje wuſtawy do mozy ſtajiło. Sa druhi dźěł finanzneho a hoſpodarſkeho plana chze knjeſerſtwo ſyntaſ wjetſchinu němſkeho žrjmja dobyć. **Knjeſerſtwo budże ſo potom prózowaſ, ſo bychu ſo poſedźenja němſkeho žrjmja wot novembra hač do měrza wotſtorczile.**

Mjes tym budże knjeſerſtwo bjes parlamenta knjeżeć. Treviranus dale plan wotkry, ſo ma ſo praſchenje dźěłonjemjerjow ſ dźěła ſe ſamowdźenjom **dźěłańſke powinoſcze** roſtrěſać. Po nětčiſchim naczińſu ma ſo **někdże 50 000 dźěłonjemjerjow** hnydom do dźěła ſaſtajiſcź, kotrejž dyrbja **ſo** wob tydźeń 24 hodźin w ſtatnych pſchedewſzach, tola niž w pribatnym hoſpodarſtwje, pſchiſtajiże. Do tychle dźěłow ſłuſchcza **wuſkuſchenje bahniſchczow** w Rauſchej Pruſkej, **twarjenje dróhow a ſydliſchczow.** Dźěłonjemjerjo dyrbja měſačnje 100 hriwnow mſdy doſtaćˇ, ſchtož **ſo** někhdże ſummje runa, kotrejž **ſo** jim jako dyłarjam hkowneje podpjery wupłacźuje.

Miniſterſkeho preſidenta w ſakſkim ſejmje znowa bjez wuſpěcha wolili.

W ſakſkim ſejmje dyrbjeſche **ſo** ſnowa miniſterſki preſident wuſwoliċ. Nětčiſche knjeſerſtwo, kotrež ſchtyrjo njepołitiſkich miniſtrow tworja, ma po ſejmſkej wólbje je 22. junija t. l. jenož tharakter ſarjadniſkeho kabinetta. We njedawnych rozrěčenjach prawizowych ſtronow běchu **ſo** hoſpodarſka ſtrona a němſka ludowa ſtrona ſwólniwej, hromadźe ſ nazionalnymi ſozialiſtami knjeſerſtwo wutworiċ. Tohole wobſamknjenja dla wjednik demokratiſkeje ſtrony dr. Dehne hoſpodarſkej ſtronje a němſkej ludowej ſtronje w ſejmje wótre poroki cźinjeſche. Po rěčach, plakatach a lětackach do wólby **ſu** žebi demokratojo dyrbjeli myſlićˇ, ſo budże němſka ludowa ſtrona w nowym žrjmje na jich ſtronje a pſchećiwo nazionalnym ſozialiſtam ſtejeć. Nětkle pak je němſka ludowa ſtrona hotowa, ſ nazionalnymi ſozialiſtami w Saſkej knjeſerſtwo ſeſtajeć. Wot nětka njemóże w Saſkej němſka ludowa ſtrona ženje wjacy pſchećiwo nazionalnym ſozialiſtam do wólbneho wojowanja hić. Dr. Dehne praji, ſo je **počzinanje němſkeje ludoweje ſtrony njeſprawnoſcź a wobſchkodźenſtwo k ludej.** Hrożenje, ſo w nowym wólbnym hibanju demokratow ſnicza, je zyle njerozumne. Saſka **ma** krute demokratiſke wolekſtwo, a byrnjež jenož jeničzki demokrat w ſakſkim žrjmje ſedźiċ, potom hiſchcze Saſka njeby knjeſerſtwo ſ nazionalnymi ſozialiſtami dóſtała; pſchetož tónle jeničzki demokratiſki hłoß pſchezo roſtudźi.

Jako miniſterſkeho preſidenta dr. Dehne ſakſkeho ſmutskownego miniſtra dr. Richtera namjetowaſche. Politiſke knjeſerſtwo wutworiċ, je dźiwajo na ſtejiſchćo němſkeje ludoweje ſtrony a hoſpodarſkeje ſtrony w Saſkej nětkle zyle njemóżno. Njepołitiſke ſaſtojniſke knjeſerſtwo je dopokaſało, ſo móże wězywuſtojnje, cźiſcze a njewotwiſnje dźěłaċ.

Wólba miniſterſkeho preſidenta ſaſo bjes wuſpěcha woſta.

Němſka ludowa ſtrona, hoſpodarſka ſtrona a němſkonazionalni hromadźe ſ nazionalnymi ſozialiſtami ſa nětčiſkonowego miniſtra dr. Richtera namjetowaſche. Politiſke knjeſerſtwo wutworiċ, je dźiwajo na ſtejiſchćo němſkeje ludoweje ſtrony a hoſpodarſkeje ſtrony w Saſkej nětkle zyle njemóżno. Njepołitiſke ſaſtojniſke knjeſerſtwo je dopokaſało, ſo móże wězywuſtojnje, cźiſcze a njewotwiſnje dźěłaċ.

Jako miniſterſkeho preſidenta dr. Dehne ſakſkeho ſmutskownego miniſtra dr. Richtera namjetowaſche. Politiſke knjeſerſtwo wutworiċ, je dźiwajo na ſtejiſchćo němſkeje ludoweje ſtrony a hoſpodarſkeje ſtrony w Saſkej nětkle zyle njemóżno. Njepołitiſke ſaſtojniſke knjeſerſtwo je dopokaſało, ſo móże wězywuſtojnje, cźiſcze a njewotwiſnje dźěłaċ.

Wólba miniſterſkeho preſidenta ſaſo bjes wuſpěcha woſta.

Němſka ludowa ſtrona, hoſpodarſka ſtrona a němſkonazionalni hromadźe ſ nazionalnymi ſozialiſtami ſa nětčiſkonowego miniſtra Kruga ſ Niddy hłoſowachu, wón 46 hłoſow doſta. Dale ſo 5 hłoſow ſa ſmutskownego miniſtra Richtera, ſa ſozialdemokratiſkeho němſkožejmſkeho ſapołanza Lipinſkeho 32 hłoſow a ſa kommuniſta Rennera 13 hłoſow woteda.

Namjet na roſpuſchczenje ſakſkeho žejma ſo wotpokaſał.

W ſakſkim žejmje je kommuniſt Wehner namjetowaċ, ſo by **ſo** ſakſki žejm roſpuſchcził. Sa jeho namjet kommuniſtojo, nazionalni ſozialiſtojo a němſkonazionalni ſ hromadźe 30 hłoſami hłoſowachu. Dźeſacy ſapołanzow hoſpodarſkeje ſtrony **ſo** wotpokłoſowanja wozdaji. Druhe ſtrony, hromadźe 55 ſapołanzow, ſ „ně“ hłoſowachu. S tym bě namjet na **roſpuſchczenje** žejma wotpokaſany.

Pruske knježerſtwo přeciwo rozpuſčenju ſejma.

Na žadanje nazionalnych ſozialiſtow ſa roſpuſchczenjcm pruſkeho žejma je miniſteriſki preſident Braun žledowaje wotmołwił: „Pruſke ſtatne miniſterſtwo nima wupad wólbow do němſkeho žejma ſa pſchicźinu, žejm roſpuſchczeć. Wolerjo Pruſkeje, kotrejž **ſu** ſe łětha 14. ſeptembra ſa nazionalnu ſozialiſtiſku dźěłaczerſku ſtronu hłoſowali, mója, hdyž **ſo** žejmowa wuſtawna ſchtyriłetna ſakonjedawaza periода minje, pſchi nowowólbje žiwoje wuſtawne wólbne prawo wukonjeċ. To ſakonjam demokratije wotpowěda.

Krupp 2500 dźěłaczerjow puſchczi.

Kruppez firma je knjeſerſtwowemu preſidentej wojeſwila, ſo w Eſſenſkich dźěłarnjach 2500 dźěłaczerjow a pſchiſłuſchnjowſ ſ dźěła puſchczi, dokelž njeje móżno, dźěło zarańdźiċ.

Renner přeciwo Starhembergej.

Awſtriſki ſmutskowny miniſter je žobotu pſched 10 000 ludźimi žadał, ſo dyrbja finanznemu referentej Winſterſe gmejny, nječſchćanſkemu radźičelej Breitnerej, hłowu wotcźeć. Prjedawſchi ſwjatkowny kanzler Renner je niedźelu wjerſchej Starhembergej wotmołwił: „My ſozialdemokratojo **ſo** njebojimy ſa naſ, ale bojimy **ſo** ſa ſwoje hoſpodarſtwo a ſa wobydlerſki měr. Budźenu wojowaċ, byrnjež dyrbjeli ſwoje žiwjenje ſaſtajiċ. Tola nikomu njebudźemy hroſyċ, kaž knjes Starhemberg, kotrejž je žebi jako miniſter pſchał, ſo bychu Widenjagu Breitnerowej hłowje **ſo** do pěſta kuliċ dali. Po wſchědnym prawnym ſo'nmjeſnju je to namołwjenje k mordarſtwu, połajſlim k njeſtkiſkej. Sdmy wežipni, kak dyrbi **ſo** tónle njeſtkiſk wotpokaċ. Knjes Stahremberg a jeho ludźo njech njewěrja, ſo žmy tak krejſačni kaž woni; njebudźemy jeho hłowje **ſo** do pěſta kuliċ dacź, tola jeho hłowu jeho wuſkuchenju horniocawſtrikemu krajanej Zeileiej k wobſmĕtlenju pſchewoſtajimy. Sdnudź **ſo** poradźi, khore mołhy mulčkowaċ a wbohemu muježej wujim ſalutowaċ. Sle ſnamjo je, hdyž wjerſchoju a jich pſchiwiſnowarjo ſ rewolucźiju hrajkaju!“

Po ſwojej rěczi, kotruž je we Winſtim Nowym Měſcze mĕł, je dr. Renner khorhoji republikanſkeho ſchłitanſkeho ſwjatka a ſozialdemokratiſe ſymbolizyj nad plestrom njeſcź dał, do kotrehoż je lětna ličba 1522 k wopomnjenju na dźeń ſarubana, na kotrymž je habsburgſki kěžor Frjedrich I. někotrym Winſtim radźičelam hłowu wotcźeć dał.

Stahrembergowi honjerjo ſo ſpječuja.

Stahrembergowy honjerſki regiment je wjchón ſ domowinſkeje wobory wuſtupił, runje tak Winkli dobrowólniki korps. Studentojo jako hakenkreuzlerjo Stahrembergowej politizy njeſchćiwkhońja.

Jendźelska a ruska rozmjetaca konkurrenca.

Jendźelſka ſo hač dotal pſchećiwnu ruſkej roſmjekajej konkurrenzu njeje wobaraka, hačzrunjej dowoſ ruſkeho žita a drjewa na jendźelſkich wikach njemóż ſłubnje. Wone bóle dyžli jendźelſke ratafiſkowe a kanadſke a awſtraliſke podawarjo cźerpja, kotrejž **ſo** ſ niſkimi ruſkimi płaćiſnami ſ jendźelſkich wikow wotcźiſchcźuja. „Times“ tohodła namjetuja, ſo by **ſo** někotre wurodźaja konferenza jendźelſkeho knježerſtwa ſ tymle praſchenjom ſaběrała. „Times“ na to kedźbliwe cźinja, ſo ruſke knježerſtwo njedźiwajo na wudawki ſa produkziju pſchedawa, ſo by trěbne **zuſe** pjenjezy ſa pſchewjedźenje pjecźělneho hoſpodarſkeho plana do rukow doſtało. Wunoſy ruſkich tworow njeje tohodła ſprawny wobkhod, ale dumping. Pódła toho ma **ſo** hiſchcze pomyſlicź, ſo **ſu** **ſo** ruſke twory ſ nuczenym dźełom nadźełałe. Jendźelſka ma tohodła prawo, **ſo** pſchećiwoc tajſemu wikowanju ſchłitaċ. Konferenza jendźelſkeho knježerſtwa ma powinoſcź, tole praſchenje pruhowaċ, dokelž pódła Jendźelſkeje ſameje tež druhe ſchuſtawy jendźelſkeho knježerſtwa ſ poſiċejenjom tunjeho ruſkeho žita cźerpja.

Knježerſtwowa krisa w Rumunſkej.

Miniſteriſki preſident Maniu je pondźelu wróżo ſtupił. Kral potajkim njeje do jeho wumĕnjenjow ſwolił. Maniu žadaſche, ſo by doſcź khwile ſa nałożenje hoſpodarſkeho

plana na 1931 dosiał. Swady mjes kujeżeŕstwowymi ſobustawami bychu ſo dyrbjałe bjes kralowesho ſapſchinnjenja wurunacz. Sa knjeżeŕstwowe wuſtupowanje we wukraju by miniſterſki pſchedſyda dyrbjał ſwobodnu ruku mječ.

Jako Maniowy najſłědnik ſo dotalny ratakłi miniſter Mihalake mjenuje. Mihalake je ſwólniwy, nowe knjeżeŕstwo ſeſtajeſ, jeli ſo by jemu kral poruczniſcź k tomu dał. Wſchitkim wjednizy ratakłicke ſtrony ſu jemu ſłubiłi, ſo bychu jeho podpjerali.

Prěnja balkanſka konferenca.

Njedźelu je ſo w Athenje w twarjenju grichiſkeho ħeżma prěnja konferenca balkaniſkich ſtatow w pſchitomnoſći ſchżi balkaniſkich ſtatow ſwjatocżnje wotewrita. Prěni króć ſo balkaniſke hymna piſkache a ſpěwache.

Konferenzny programm wopſchija mjes druhim praſchenje ludowych mjeniſchinow a praſchenje wułhoda Bałkanſkeje k egejſkemu morju. Wo tymaſe praſchenjonaj ſo žive debatty wocżakuja.

Tſi ſmjertne wuſudy w Lahore.

W ſpichiżahanſkim prozeſu dla ſtónzowanja namještnego policajſkeho direktora w Lahore w Jindiſkej je ſo wutorſt wuſud wuprajił. S wobſkorżenych ſu ſo tſjo ke ſmjerći ſaſudźili, ſedmich k wuhnanſtwu na cżaſ żiwjenja a jeneho ke khłostańi na pjeć lět. Tſjoch wobſkorżenych wuwinowachu.

Revolucija w Brasilskej.

Wſchě ſuamjenja na to pokaſuja, ſo budża njeměry we Brasiliſkej dołho tracź. Swonkownje ſo ſdaſ pſcheczíwo ſwjaſkowemu knjeżeŕstwu a pſcheczíwo nowowuſwolenemu preſidentej Preſtejej wobroczą, kotrjż dyrbi w novembrje ſwoje nowe ſtajnſtwo naſtupicź. Sběżkarjo praja, ſo je ſo Preſtes ſ njepſchiſłuchnej podpjeru knjeżeŕſtwa a nětcżiſchcheho preſidenta Waſhingtona Luiſa wuſwolił. Hłubſcha pſchicżina leži pak każ w druhich amerikaniſkich krajach, **w hoſpodarſkej kriſy, kotrjż ſwjaſkowe knjeżeŕſtwo njemóże pſchewinyć.**

Wot toho cżaſa, ſo knjeżeŕſtwowe pokupowanje koſeja njeje mohło padaniu koſejowych płacżiznow ſadżěwacź, Brasiliſka, kotraż ſwoje hłowne dołhody ſ pſchedawanja koſeja bjerje, na cżežke hoſpodaſku kriju cżerpi. Pſchi tychle wobſtejnoſcżach njemżachu tež loni próżowanja preſidenta Luiſa pſcherżiwo padaniu kurſa braſiliſkich pjenjez żanecho wuſpěcha.

*

Revolucija ſo pſchez dale po Braſiliſkej roſcheŕja. Swjaſkowe knjeżeŕſtwo je tohdła poruczniſo, ſo maja ſo wſchitſu k wojowanju khmani mużojo wot 21. hacź do 30. łěta mobiliſowacź. Sto kilometrow pſched hłownym městom Rio de Janeiro ſo bitwiſka fronta twori. Knjeżeŕſtwo je we hłownym měrcże wſchě ſkłady żiwnoſcże ſebrało, ſo by dalſchemu podrożeniu wobarało. Żiwnoſcź bě ſo pónđżelu hižo wo 300 procentow podrożiła. Wot pónđżele w zukej Braſiliſkej wójnſti ſtaw płacźi, kotryż ſwjaſkowe knjeżeŕſtwo naſtrużiſchi pſcheſwjeduje. Wobydlerſtwo hłoweneho města je we wułkim roſhorjenju. Wikowanje a wobkhad ſo haczítej a banki ſu ſo ſawrjeke.

*

Wjednik braſiliſkeje revolucije, ſenator dr. Cunha, je ſdałowaze wojſewjenje wudał: Sběżkarſke hibanje w Rio Grande do Sul je ſo rucże roſcheŕiło. Wſchě města a garniſony naż podpjeraju. Stany Piauhy, Ceara, Rio Grande do Norte, Parahyba, Pernambuco a Minas Geraes ſu ſo revoluziji, kotraż je wſchudże wuſpěſchna, pſchiſamkne. W prowinzy Rio Grande do Sul je ſo 40 000 żołnjerjow mobiliſowało, kotrejż hromadże ſ pohybnjenjemi ſ druhich prowinzow pſcherżiwo hłownymaj městomaj Sao Paulo a Rio de Janeiro poſtupuja.

*

Film wo krasnych Błótach.

Prěni wječor ſakſkeho zjednoczeństwa za ſkit domizny.

Rjad poſłuchżenjow tuteho ſymſkeho poſkłeha wotewri ſo wczera w Budyſchinje. Poſłuchi ſo film wo Błótach. Ma ſchyroki dźěł.

W prěnim dźělu pſchedſtajeja ſo wurſkſi łubosnych krajinow, pſches kotrejż Błótowſke rěki ſmjerom bóża. Na jich brjohach ſtražuja ſyłne rune a ſchwiżne wóſchcha. S cżicha ſuwa ſo cżołm po cżiſtej jaſnej wodże ras pſches majeſtetiſki łěſ, ras pſches Błótowſke wjeſki abo nimo jenotliwych khěżkow, pak pſches płódne łuczne pſcheſtrěnje. Wſchitko ſeſda ſo byċ jenak pſchiwabne, jenak ſmjerowace.

Druhi dźěł filma pokaſuje ſchżedrjwe wuplody płódneje Błótowſkeje ſemje. Cżołm jěżże nimo żitowych murjow, płahowanſchcżow zyble, woſebje pak korkow, kotrychż wunoſchk ma najwjetſchu ważnoſcź ſa żiwjenje wobyłkeſtwa. Sajimawe je pſchihładowacź pſchiwoſſi ſemſkich wuplodow na wiki. Błótowſki bur ſo wjeſeli a je ſwokojeny, hdyż je měł rjane żně. Kraſnje je w ſtamotnych Błótach w cżaſu ſumy. Wſchitko wużiwa ſmykacże a ħanje. Kak ſłóchtnje ſo ſuwaju po ſwětłej łodowej hładżinje. Sſnuh pſchicżkowa krajinu a ſawodżewa ju k wopraſowżitemu ſymſkemu ſwarej.

Bohaſtwo wobyłkerjow Błótow wobſtejі tež każ wſchudże druhdże w ſłocże. Tſeći dźěł filma pſchedſtaja wulke ſtadła howjadłow, wowzow, pferſuny. Jara dołhodnje pokaſuje film rybaſtwo, drjewjaſtwo w ſymſkimi cżaſu.

W ſchżi wórtym dźělu widźimy Błótowcżanow pſchi wjeſelſtich podawkach na njedźelach a ſwjatych dnjach. Wjeſelżom napaduja pſchene droſty Błótowcżankow. Sroſcźmimy tuż, hdyż Nimzy ſ Barlina a dale ſiem pſchiſtupdżeja, ſebi tutu żadnoſtu wobſładacź. Film pokaże ſo ludowej nalożaj iċhanje ſa wożuſchkom a kapona ħižo.

Njepraji pak, ſo ſu wobydlerjo Błótowſkeje domizny ſ wjeſchego dźěła hiſchże Sserbja, ſo ſu woni Błótanſkich jich pſchiwabny pyſchny wobras, ſo ſu woni lud, kiż je runje każ jeho domiſna hódny, ſo ſo jemu ſdżerża jeho kulturne kubła, mjes kotrymiż je mnohżinu rěcź to najdrohotniſche. Dyrbimy tehdła prajiċ, ſo film wot tuteho ſtejiſcheża **njeje dospołny.**

Ze Serbow

W Budyſchinje, 8. oktobra 1930.

— **Wo wjedrje.** Naſche wjedro je ſo ſtajiło. Schżeżnja poſtupuje na rjane. Tola ſo wjedrońſke boja, ſo ſo bórſy ſaſo do panzanja da, abo ſo wjedro pſchiwoſtnje łorhaty ras. S Azoriſkich kupow drje wyſchina pſchikhaża, tola ſ wjeċzora pſches Jendżelſku cżehnje ſ atlantiſkeho oċeana nowa nižina. W Irſiſej ſo wczera na wjeċzor ſaſo deſchcżowaſche. Je-li je wyſchina ſ Azoriſkich kupow dołcż ſyłna, wułhcżi nižium bóle k połnocy. Naż trjeċzi ja potom jenoż wubżěli a wjedro ſmjeje mjenjż abo bóle ſcherzaty ras. Jutſje ſchtwórtk ſkhaża ſtónczko 6,15 hodż. a khowa ſo 5,16 hodż. Mżeżacź ſkhaża wjeċzor 5,51 hodż. a khowa ſo dopołdnja 7,57 hodż. — Wczera wjeċzor w 7 hodż. barometer 735, hygrometer +1, thermometer wo dnjo +10. Dżenża rano we 8 hodż. barometer 740, hygrometer +1, thermometer w nozy +8. Wuhladu na żuche wjedro.

— **Po herbitkim konżercże** ſpěwneje kuzki „Dumira“ pojěżdżeja dźenża woſebinej ſtatnej autobuſaj ſ Budyſchina do Rakeż a do Panczicz. Tak je wowytarjam konżerta móżno, w nozy ſo hiſchże domoj wróċicź. Wěſo ſaſtanu awtaj na wſchżi na cżarje łeżacych ſaſtanſkich cżaſach. Wotaj cżakataj w 1 hodż. pſched „Króną“. Wonkowni wowytowarjo ſ tulich ſtron tule napraſnu wěſo rad witaja. Tuż lubi Sserbja, lube Sserbowki, ſ měſta a ſe wſy, ſ blíſka a ſ dała, wowytajeċze konżert w tyſjaznej licżbje. Lěhy hdy budżeċze nětchto podobneho, wumělſkeho kſyſchcża. Naſch miſchtr Bjarnat Krawz ſam dirigujże!

— **Sdżěleńſi ſ pożedżenja mſchcżańſkije razy** 7. oktobra 1930. Pſchekałańſka dróha, kiż ſo wot Goethoweje dróhi wotſchcżěwi a blíſko Pauliſkeje dróhi leži a pſchi kotrejż ſo nětko twari, ujedoſtanje żaneho woſſobiteho wonamjenja, ale ma ſo wobſładowacź ſa pſchiſłuſchaża ke Goethowej dróſy. — Na wuproſſenjene měſtno policajſkeho ſaſtojnika ſo narunańſki muż powoła. — Stanu ſo napraſnu ſ łěſchemu rjedżenju dróhow na njedźelach.

— Dowoli ſo łupne ſrěċzenje a rada wſda ſo ſakſkeho pſchedkupneho prawa. — Rada pſchiſłuſchnoſcże ſtaroſcżnju jeneje hypothekowoje naležnoſcże we wěży herſkeho twarſkeho prawa twarſkeje družſiwa. — Dale pſchiſłuſchnoſcże k pſchewoſtajenju pjeċz twarſkich leżownoſſiow po herbſtim twarſtim prawje. — Też pſchiſłuſchnoſcże k namjetej na wumóżnjenje leżownoſcże pſchi Hindenburgowej dróſy. — Stónczkuje pſchiſłuſchnoſcże, ſo ſo pſchi Radnej pinzy ſwětłowa reklama pſchiſtrawi.

— **Na nalu owarni města Budyſchina** ſaſoſoli ſo we ſeptembru 279981 hr., wotſłěhny ſo 157 896 hr., ſatajim běchu dołhody wot 122 085 hr. wjeſche. Wobſtejnoſcźowannych pjenjes wuċzinjeſche na końcu ſeptembra hr. 6 654 291. Lutowańſke konta ſo wot 171 na 12 889 powyſchichu.

— **Porjedżeńka.** We wczerawiſchim naſtawku „Wotpołdnjeſkeho“ je ſo kónz ſtewſał. Podaty jón dźenża ſtónczko ras a rěka: Njemóżeſch ſo tehdła na njo ſpuſtowacź. Wſchak njeje żiwjenje do morſkich barbow pola, wſchudże hłónzo do ſumy a bjes njeho by nětk było ſyłne na połach. Njerodź dóż je wſchitko, ſchżoż hiſchże khżeſpałach, abo ſnadne wbohe ſelſiſchżo. Cżim bóle wochaj powrocznje, cżim ſkromniſcho bywa cżłowjek. A tola ſo wjeſeli nad kżěżajzym ſlym ſelom, wſchak to ſu poſledne jeho kwětki.

— **Sſwój ſłużbowny kwaſ** ſwjeċzeċzitaj dźenża k. dentiſt Thym ſe ſwojej knjenju mandżeſtkej w Budyſchinje ſe Idu rodż. Winterej. Knjes Thym pſchińdże w l. 1909 do Budyſchina a měſeſche ſwoju praſku ſwojerſkeho Dźiwadłowej haży 8, potom ju wutwari a do domu knjesa rukajzarja Vogela pſchi Krónpryzowym moſeċze 2 pſchepołoſi. Wot łońſcheho ſěta pak ma knjes Thym ſwoju praſku w domje Hoſchicz haża 16. Jubilarowaj wjele ſwoża też ſa pſchichod!

— **Leżownoſtny dawk 1930.** Hamtſke hejtmanſtwo je ko wyſchnoſcź ſa leżownoſtny dawk wojſewja, ſo je 15. oktobra 1930 termija ſa ſapłaċzenje tżeċzeho podżěła leżownoſtneho dawka na liċzeńſke ſěto 1930. Dawk ſtorcz ſo na gmejniſchi dawkowniċzi.

— **Paduſchtiwo.** 6. oktobra po połnocy kradnychu je wożobowemu automobila, kiż na Nowarſkej dróſy ſtejeſche, nimale nowy ſelenoſchěry mużazy płaſchcź ſe ſwojeho hodowny cżaſ, ſady ſ paſtom, naſchiwk na rukomej, wjele rjadaj knefłow, ſnutſkach kaſchcżikaty muſtr, ſwonkach dwaj a ſnutſkach jedyn dyhłak. Wěżowne ſoſłenja pſchiſtrowja kriminalne wotdżělenje w Budyſchinje.

Cosničanski faraf.

31] (Pokračowanje.)

„Ja wſchak wěm a rozumju! Wy dyrbjeſcże też tak rjenje rěcżał. Kóżde ſłowo dżěſche mi ſ wutrobje a tóżde ſłowo bě prawe. Ale ſaſtojnſka draſta? To dyrbjeſcże ſebi ſama wuſwolika? Kotrejż ſtym wot konſiſtorija ſa farara ſtajany? W kotrejż chżyċh żiwjeſi wbohej maċzeri ſpokojnu domjanoſcź wobſtaraċz?“

„Nunże na ſwoju maċź dyrbjeċże myſlicź,“ pomyſlicże, kak by wajcha maċź cżerpiła, hdy bychu ji jaċzuċź dali, a ludżo ſu ſurowi.“

Pomałku wotmołwi Bjedrich.

„A ſchto mam cżinicź?“

„Ja ſtym wo tom roſmyſłował ſpże lube dopokłinjo. Nunże tohdła pſchińdżech tak poſdże. Ja bych konſiſtorſuwu napiſał — abo tam dojeċ a wożobiniſaj pſchednjeſċ. Woni waſche pſchiċzinу wuſłyſcha a budża radu wobjeċź. Wy maċze wubjernje wuſwobdżenja a ſcże horjeka derje ſapiſani. Roſkożeże wyſchnoſcźi ſwoje pſchiċzinу a pomroſcźe, ſo by waſ hnydom pſchepuſchczała, wjemicże ſ nětkajſkej hiſchcże hubjeńſchej farу ſaluba. Potom namakacże hamtſkeho bratra, kiż buħże ſo radłubje ſ wami měnjeċź. Wy ſcże mkody a ſawěſcże ſwoje ſwożo namakacże. Wy ſcże rodżeny měſchnit a namakacże ſłowa, kiż ſ wutrobje dżeja. Wy ſcże wſchudże na ſwojim měſtnje, jenoż niż ſo ſu pruhowanja ſpomożne.“

„Może byċ, ſo macże prawje, ale na prěnim dnju —“

„Ja chżu wam něſchto rjeċ — dajmoj Stablewſkeho pſchiċzeċ, to je hewak tajki měrny cżłowjek.“

Bjedrich ſpohładny.

„Nu, ja póndu něſchto k nim do korcżmy. Każ deſerter ſtradżu cżełkacź, to we mojej naturje njeleżi. Wſchako něſchto wěm, na cżim ſym, něſchto ſam ſ nim poręcżu.“

Wón bě ſtanył a hładajcże wotewrjenje a roſſudnje, Wjeraba wiſjeſche ſ hłowu.

„Dajcże tola mi ſnajmjenſcha najprjedy ſ nimi prejeċź.“

„Wodajeċże, ſo njejſym ſ wami pſchesjedne. Sdyż pſchiſłuſchżedżeny, ſo derje ſe mnu měniċże, ale mi je něſchto mjej ſucź jaſny. Proſchu waſ, njeſwodżerżuċże mje mjeneċźo, a ſnjeṁ-li waż hiſchcże wo něſchto druhe proſtżeċ, dajeċże mi ſamomny hicź. Nu, njehnewajċże ſo na mnje, nihdy na nihdy nochżu waż pſchiſwihdżiċź, ale w tutej hodżinje dyrbju ſamkutſi mojej wożadże najſchcżo ſłupicź. Tżeċźu kżu ſo wam ſ ſpżeże wutrobu ſa waſche pſchejeċźelne bjeċź, bracże, ale dajeċże mi jenoż jednacź. Dowolicże-li, pſchińdu potom ſ wam. Něſko proſchu, woſtańeċże tudy, dańkż njeſtżym póſła do waſcheho nětċżiſcheho bydlenja póſtaċ, kotrżż by waſch płaſchcź pſchinjeſł. Hiſchcże ras, ja ſo wam dżakuju a wodajeċże, hdyż nětko póndu.“

Wjeraba na njeho pohlada a widżeſche, ſo ſu jeho ſłowa podarmo byłe. Srudnje ſ hłowu wijo hładaſche ja nim.

Sſnuna a pomałku kroczeſche Bjedrich Radeżki po wſy a dżeſche do korcżmy.

Korcżmaż ħeżmowaſche cżapku, jeho wobliczo bě wuſtróżane a wón wotewri ſtaroſcźiwje durje do ſyłe proſtżeneje knjeżeńſke iſtwiċźi, mjes tym ſo bě ſ wulkeje hoſcżeńſkeje ſtwy wulka hara ſtyċźicheċź.

„Nż, lubi Podłowa, ja chżu tamle nuts.“

Wón ſtuny ſtareho do boka a wocżini durje. Nijsta wulka měſtnoſcź bě ſ huſtym tobakowym dymom wupſchekaſtrjena a piwowe karancżki a ſchkleńcy ſ grogom běchu hižo někotre raſy byłe wupróżnjene, każ bě to na roſhorjenych wobliczach widżeċź. Dokelż małe wokna ſchkleńcy jenoż mało ſwětła ſymkeho dnja pſchepuſchczachu, ſmjeċźeſche ſo wulka petrolejowa lampa ſe ſatrjenego wjercha wiſżaza.

(Pokrać. ſleduje.)

S Kuršta. Dobrowolniś wohnjowa wobora wotmeje mjes hrjebu a pjatkom nóżne alarmowe zwuczowanje. Alarmuje ße ſ trubami. Wopalniczheſo ße wosnamjenji ſe cełowjernym wohnjom.

S Bukojny. Tu ſteji hubjenje ſ pitnej wodu. Tohobla chyſche gmejna hiżo l. 1926 twarjeć wodowódo. Wobſuſel plan ße tehdy rosbi. We wſej njeje ani jenicżkeje ſtudnje, kotraż by mała bjeſporoczną wodu ſ picu. Jenoż na knjeżim dworje ſe dobra woda ale ta woda ani njedobaſa ſa knježi dwór ſamy, dokelż żórło na Barſtſe wowcżej horje da jenoż mało wody. W ſuchich łetach dyrbjachu cyłnu wodu ſa ſtót ſ Łubaty pſchiwoſyć. Woda teke rěkì zaſ bu w poſledniim cżaſu tżerno ſanſeſchwarjena, tak ſo ſamo ryby w njej zlakachu. Tuta woda bywa też ſchtódna ſa ſtót. Mnohe poſpyty wuſkedźicż dalſche żórła dobreje wody, woſtachu bjes wuſpécha. Nikò nje dobre żórło namakali na leżowinoſcżach Barſtſeho knjeſtwa, hdyż dwora. Barſtſi knjeſi dwór pſchiſiwoli Bukojnjanſkej gmejnje wuſkiwanje wody ſ żórła. Ma ſo twarjeć wodowód. Wot żórła do wſu je 3500 m. Ma ſo pſchipraſowjeć wumurjowana jama, ſo by ſtajnje było doſcż wody. Tmaſ ma ſo takle wuwjeſeć, ſo mógeja ſo pſchi padże też ſuſedne gmejny pſchiſamknyć. W mnohich ſkromadźiznach ſo wuradżeſe wo tutym twarje. Wobſtarkſtwo je ſa njón. Je ſo też jednako ſ Bartſfkim knjeſtſtwom, hacż njeby ſo wobdżélko pſchi twarje. Tuto je tomu pſchi wſěmi wumóżnjenjach ſwólniwe. Woda ßo gmejnje darmo pſchewoſtaji. Tmaſ ma ſo w bliſchim cżaſu zapoczeć.

Z wami ſmeja ſaßy nětko ſi dżélonjemżerjo ſaſtużbu.

S Bukojny. Ssobuſtawy hoſtneho ſjenocżeńſtwa wotmeſchu 3. winowoje ſkromadźiznu dla podkſchenja pſchenaſcha hoſtwy. Pſchitomnoj bęſchtaj też ſaſtupjerjej knjeżnowo. Hiżo dołhe léta ma Bukojnjanſku hoſtwu pryuz ſ Zippe w Barcze. Jeho ſaſtupjeř namjetowaſche, pſchenaſcheje wodlęſchiż na 12 Lt. Namjet ſpadny. Druhi namjet, podlęſchiż pſchenaſcheje na 9 Lt, ſo pſchiwiſa. Bużże tżi 75 Lt, ſo maju Bartſfy knjeża Bukojnjanſku hoſtwu.

S Dubrawki. Njedżelu wotmé ſo tu pruhowanje naſchich dyrbjeńſkeje wohnjowoje wobory. Pruhowaſchtaj ju k. wotrjeſny ſaſtupjeř Schubert ſ. Njeſwaczidła a hejtman Męrćin ſ Bukojny. Staw ſtykowy ſo ſſhwali. Sobótu njebęchu w rjedze a maju ſo ſ dżéła nowe wohſtarać. Po ſlónczenym zwuczowanju mějeſche k. Schubert narěcż. Wobdżélko bę ſo 14 wobornikow.

S Rakez. Kontrola dżélonjemżerjow wotmeje ſo tón njeſej pjatk, 10. oktobra w Njeſwaczidle pop. wot 2—5 chod. Kontrola dżélonjemżerjow ſobotu w Rakezach ſo wotmeje. Pſchi tutej kontroli maju wſchitzy dżélonjemżerjo, też doſtawarjo ſaſtaraſtſke poſtoje, pſchiſcż!

S Rakez. Ssobotu ſo wotmé pohrjebenje pſchedſtojneho ſchuſtſkeho wubjerka. Bydlenje w ſtarej ſchuli bę ſo pſchedało. Po tom, ſo bydlenje ſoj wobhładachu, wuradżichu pſchiſtomni, ſo bydlenje k dalſchemu wużiwanju njepſchihoſtaja. Na kóhy pak dyrbi pak bydleńſti wubjerk wobſtejeriej ſtoch podrużnikow namjetowaczej, mjes kotrymiż ma tużón wotżeż. Połnóże bydlenje w ſtarej ſchuli nima ſe njaż wabhdżeż, dokelż je jara hubjene. Jednaſche ße kńeże wo rjedżenju kachlow a popjelniku. Próſtwa wo pſchiſwolnoż miniſterſtwo hiſchcże bodżelniko njeſe. Rosſudźa wo poſkadni ſo tohodła woſtorżeli.

S Komorowa pola Rakez. Sańdżenu njedżelu popołdnju ſta ſo tu łohke wobkhadne njeſhoże. Motorowy kolěſaſ ſe ſnadnej ſoběſchnoſcżu wot Wulkich Sózarow do wſcheje wſy pſchijéżdże. Dla błóżcżaceho pucża ſo kolo ſwojeſche a wón na dróhu padże. Kolešo ße tżerno woſſchoży, tola zaſ mójeſche ſ nim daſe jéż. Dyrbjeſchi hnydom k lékarjej do Rakez, dokelż bę ſebi koleno a ruku tżerno wobodżeł. Żónſka na ſadnim ſjedle ſe ſtróżenki woteżże. — Deſchcżikowe wjedro tu doſpěwanje bżrnowo a też ſtywny tżerno ſadżerżuje. Wunoſchi bżrnow je dobry, tola ſ błaſkami ſu jich nęſchto cżornych a ſmihłych. — Naſchu ſchulu ſu ſapoczeli wuporjedżeċ, tola dyrbjeſchtowe wjedro też tżerno ſchłodźi.

Z Pančic. Po wjacy hač 40lětnym lékarſkim ſkutkowanju w naſej wſy a we wokolinje je knjez dr. Rachela ſwoju tudomnu praksu do młodych rukow położił. Tu drje ſo někotryżkuli hiſże dopomni, kak wón ſam jako młody lékař po wulkim wokrjesu jéżdżo a jěchajo ſwoje lékarſke dżélo započa. W běhu dołhich lět je wón we wjele ſwójbach přez wjacy hač jenu generaciju z lékarſkim radźićelom był a we wjele padach nic jenoż w khorosćach, ale też w druhich ſwójbnych a hoſpodarſkich naſtrożnoſcżach wupomhał. Mnozy ſo jemu tohodła dźakuja a na nim wisaja. Z njewšědnym zahorjenjom je k. dr. Rachela přez cyły cżas ſwojeho tudomneho ſkutkowanja ſwoje lékarſke ideale hajił, próſcowaſſi ſo wosebje wo pozběhnjenje ludoweje ſtrowoty a wo dobre hygieniske zarjadowanja. Hač do ſwojeje wyſokeje ſtaroby je ſebi wobkhował żiwy zajim za wšón postup na lékarſkim polu, wobdżélniwši ſo ſkoro kóždolětnje na ważnych medicinſkich kurzach a konferencach. Dźélo a winowatoſć ſtej jemu pod rukomaj rostle, a polo jeho dźélawoſće je ſo wosebje přez kupjel tak rozſěrilo, zo hiżo dłéſi cżas za naſlědnikom pyta, do kotrehož rukow by dźél ſwojeho dźéła z dowěru położić mohł. Nětko je ſwoju praksu w Pančicach naſej Krajaney knjeżnje dr. med. Haňži Kubašec z Khaſowa přepodał, kotraż je hiżo nęſto cżaſa pola njeho w Janſkich kupjelach a w Marijnej Studni dźélała. Wjeſelimy ſo, zo je ſwoje naſlědnictwo Serbowcy přepodał. Sam na ſebi drje je nazhonił, kajka dobrota wobknjeżenje wobeju rěcżow za lékarja w ſerbſkim kraju bywa. Nadźijomnje jemu tuto wołożenje zmóżni, trochu bóle na ſwoju ſtrowotu dźiwać a hiſże dołhe léta naſu po cyłym kraju znatu a wuwołanu ſerbſku kupjel nawjedować.

Z Worklec. Zańdżenu ſrjedu woswjeći ſo na tudomnym knjeżim dworje domkhowanka. Připołdnju ſo w hoſpodliwym domje wosebna hoſcżina wuhotowa, na kotruż buchu nimo ſwójbnych, znatych a přećelow Rynčec ſwójby też wſitzy dźélaćerjo, kiż tam porjadnje ſwoju zaſłużbu namakaja, přeproſeni. Najlěpšo kwaſne jéżże a pića, kiż cżinjachu tola nimopomocnikam wšu cześć a khwalbu. Po dobrej khwili zeńdżechu ſo wšitzy znowa k ſaley „bunjaceho“ ze ſtarane. Ale też na łóſtne nóżki ſo při tym njezapomni. Wjecżor zeſtupa ſo pyšny, pisny cżah a cżehnjeſe k Pjetaſee hoſcencej, hdżeż ſo hnydom wjeſela rejka započa. Na żurli ſo ruże pękna zabawa a towaříſnoſć wuwi. Haj, někotryżkuli wobſtarny rejowaše a wjercżeše żnjeńcżarku każ mutliczku. Nanajrjeńſa přezjenoſć njedżiwajo ſtawa a pokhada, ſo wſudże jewjeſe a cżehnjeſe ſo jako nitka přez cyły wjecżork hač do kónca. Přeſpěšnje minychu ſo zbożowne hodźinki. Njerad ſo wobdżélnicy rozeńdżechu. Horca dźakownoſć a cześcżownoſć napřećiwo Rynčec ſwójbje změje zawěſće trajny pomnik pola kóżdeho jenotliwca.

Z Njebjelčic. W druhim ſtwórcżerje bu wnaſej wosadze 5 dżéći křećenych a to dwaj hólcaj a tři holċki. Wěrowanje bę tu jeno. Zemrěła je jena wosoba z naſeje wosady w khorowni we Worklecach, muż přez 73 lět ſtary.

S Hóſta. Ssobotu ſo tu wotmé hoſtwa. Satſtóchu 20 ſajcżow a 19 dźiwich nułkow.

S Detnjeho Wujeſda. Saſchły ſchiwórik ſu w naſchej holi dźiwje ſwinjo ſatſtéli. Bě 2½ zentnarja cżeſke.

S Werminzowa. W poſledżenju gmejniſtich ſaſtupizejow ſo wuradżi, twaŕ domu ſtrażnika a póſtowneje agentury. Twaŕ ma płaćicż 45000 hr. a ſo pſchepoda Schérzej firmje w Hródku. Pſchi tym ma ſo dżélo poſtrjéżicż tuzyſchim dżélonjemżerjam. Sa dobrowólnu wohnjowu woboru ſo pſchiſwoli pſchipraſowanje elektrikeje ſurowy.

S Wojerez. Nikò w naſchej wokolinje haty wulcżeja. Hdyż ſu wodu ſ hatow powotpuſcżeli, je trjeba, wotjeſe je noży, derje ſtrażowacż, dokelż runje w tym cżaſu ſ Hrobkowſkeje wokoliny rady paduſchi pſchikhadżeja. Wěſo ſu tajzy „pſchecżelio“ rybow też we wſach naſcheje wokoliny, ale jich ſwjeſcha hiżo ſnaja a tajnje wobkedżbuja. Njech też wcżipni někto po możnoſci ſo ſdaluja hatow a hacżenjow, ſo njebychu měli njepſchijomnoſći ſe ſtrażerjemi a ſtrażerſtimi pjani.

S Cżorneho Khołmza. Każ łóżże lęto ſwjecżeſche też lětſa njedżelu rataſtke towaříſtwo domthowanku. Hižo rano dujerjo ſ zyrkwinſkeje wěże piſtału. Pſchi Bożej ſłużbje bě zyrkej pſchepjelnjena. Wjecżor ſo wotmé ſwjedżeń, kotryż wotewri pſchedſyda towaříſtwa Jan Zyż. Wobdżany ſarać k. dr. Unger mějeſche ſwjedżeńſku rěcż. Spěwne towaříſtwo „Konkordia“ ſpěwy pſchednjeſe. Sahra ſo hiſchcże mała ſzena: „Pſchepodacże żnjowjeho wunża knjeſej“. Potom ſo reje pſchiſamknychu.

S Lutow. Sdriedu pobnchu paduſchi w Schejerez pſchedawańi. Woni běchu pſches tſchu ſakſki a kradnychu zigary, zigarety, ſchkoladu atd. a ſo ſaßy wotſtalichu. Wobdżéjeř pſchedowańſe jara ſchkoduje. Wón je invalida a bżnje żiwy.

Se Stehe Komorowa. Dżélanſke poměry ſo w poſlenjeju pſchemeńſe njejſu. W rataſtwje mało możow potrjebachu. We wuhlowych jamach ſu ſo pomału troſchu ſo polěpſchiſe. W zyhelnjach ſo nicżo pſchemeńiło njeje. W Kalawſkej wobruczowej induſtriji ſaßy ſo wjacy dżélacżerjam dżélo poſtiċi. Twaŕ puczowe a kanaliſazije ſo bórzy ſtónczi. S tym ſo liczba dżélonjemżerjow pſchiſpori. Domjazy pſchiſtajeni ſo pſchau. Wżcho do hramady je nětko 2138 mużſkich, 370 żónſkich bjes dżéża. S nich dóſta 1209 mużſkich a 265 żónſkich podpjeru dżélonjemżerjow; 136 mużſkich a 10 żónſkich dóſta kriſowu podpjeru.

S Hamora. Ssobotu ſo tu ſa łohke wobkhadne njeſhoże. Wot Mużakowa autobus ſmakku po wſej jéżdżeſche, jako jemu w kolisiji ſi auto ſa ſobu napſchećżo pſchijéżdżachu. Tżeći auto drje pſcherajnje na prawo ſo wuwinu, porża ſo wjerchacż, ſajéżże do pſchikowa a ſlama tam ſtary płót. Auto ſo jenoż ſ łohka wobſchkodźi. Sczanić ſo nichó njeje.

S Hóſnizy. W nozy k póndżelu pobychu paduſchi na naſchim hrodże, kiż błuſcha knjeni majorowej v. Knorr. Paduſchi ſo ſadobychu do delnich runmnoſcżow a roſpadżichu pjenjeżny kamor, w kotrymż běchu klucże ſa druże jſtwa. Sa pabuchami błéſża.

S Běleje Wody. Póndżelu pſchip. je ſoj ſu mloda żona w cżeżkich myſlach żiwjenje wſaka. Bě hakle 24 Lt ſtara a mach ſchyri wnéſnazy ſtareho dżéżeża.

S Mużakowa. Ssobotu ſu żona cżeżko ſnjeſoſi. Wona chyſche ſ pomocu petroleja wohnja pſchiſadżéłacż. Pomoju wupraſnyu a drasta żony ſo ſapali. Palo wona ſo ſſhodże dele do dwora běżeſche, hdżeż jeje muż běſche. Mużej ſo też poradźi, woheń podubjacż ale żonu dyrbjachu cżeżko ſranjenu do khorownje dowjeſeċ.

S Khorczebuſa. Póndżelu dop. chyſche tu wołoſowy awto pſches dróhu. W tym wokomiku ſejdże do njeho wóſ elektriki. Auto ſo jara wobſchkodźi. Wóſ elektriki ſo jenoż ſ łohka wobſchkodźi. — Na dróſy mjes Khorczebuſom a Wóſeńkom ſta ſo ſobotu wjecżor 1/8 hodż. cżeżke wobthadne njeſhoże. Motorowa kolesaſka Kränzelowa ſhubi móż nad kolešom a praſny ſ wotmachom do ſchtoma. Wołta bjes wědomja ſeża. Jej bę ſo nop puknył a wona bę ſo ſmutkowinje ſranżeła. Dowjeſechu ju do khorownje. Kolešo ſo bohużnie roſbi.

S Deſchna. W nozy k pónżeli wudyri wokolo 9 hodż. woheń w brózni chżéżkarja Bużaka we wutworje. Bróżeń ſo ſpali a w njej zyłe żně a nimale wſchón rataſtki grat. Tukańſke ſo na ſapaleſtwo. Ludżo leżżowachu, ſo wſchoba pſches pola cżéſkaſche. Poradźi ſo podhladneho ſajeċż. Bě to ratař Kito Zyglerſ Deſchna. Jako pżnja wohnjowa wobora pſchijéżdże Strſaſowſka, kiż hiſchcże wiſchowa hrodże. S tutym wohnjom je ſo też ſuicżiło jene ſ poſlednich baczonjazych hnéżowe naſcheje wokoliny. Stejeſche na brózni.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

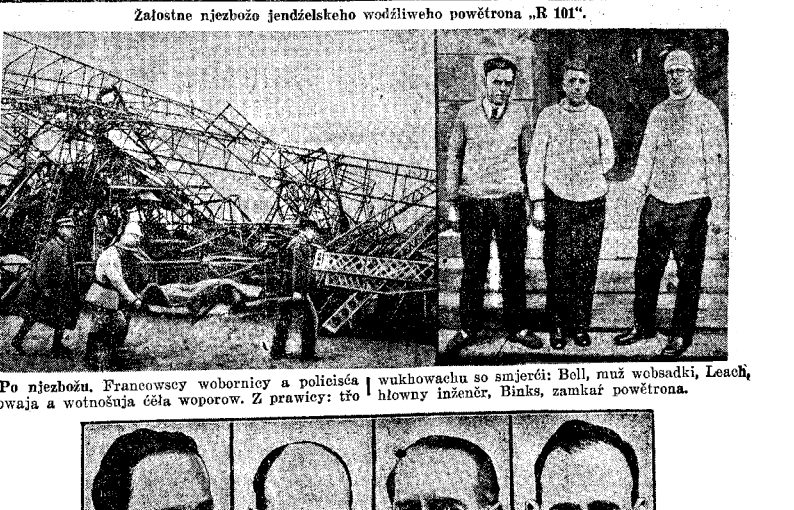
* S Lipjarja. Schiwórik pſchip. namakachu tu 50-lětnu wunmenkakku Hanu Wowczerjowu pſched hrodżemi morwu. Zona bě chżyła pſchiwjaſaċ dowólneho cżłowika. Bě ſo wottorhnyła. Pſchi tym ſkocżo ju ſunjertuje ſcani. Bě hiſchcże mohła ſo dowleż pſched hrodże, hdżeż ſo morwa ſwjeſe.

* S Bärenſteina pola Annaberga. (Sdamomardarſtwo poliżajſkeho ſaſtojnika.) Wiednik żandarmſtwa we Bärenſteinje a na Weiperſkim dworniſchczu je ſo ſchiwórik wjecżor we ſwojim bydleniu ſ dołtal njeſnatych pſchicżinow ſaſtrélił. Saſtojnik mějeſche ſo w bliſchim cżaſu na wotwoſżnik podacż a bęſche powſchitkownje wulubjena wosoba.

* S Hirſchberga. (Trójniki.) Mandżelſka tudomneho żeleznjiſkeho pomocnika Spätlicha trójniki porodźi. Maċerí a dżéćom, ſjom pachołkam, ſo derje dże.

* S Hirſchberga. Syma ſaczehnje do Khonoſchow.) Syma je w Khonoſchach (Rieſengebirge) hižom ſwoju viſitun kharłu wotedała. Saſożene nozy ſpadny thermometer hacż na 0 a we wyſokich horach naídże ſo prěnjeho ſnéha. Sněżka a ſnéhowe jamy ſo w nowym ſymſtim wodżenju ſyholachu. W dolinach ſamo 3 ſtopjenſki ſymy namérichu a mrós ſo na polach ſtora bacż do pſchihotowanja ſdżerja. Loni mějachu w Khonoſchach w oktobru hiſchcże dny ſe 26 ſtopjenſkami cżoykoty.

Žałostne njezbože jendźelskeho wodźiłiweho powětrona „R 101“.

Po njezbožu. Francowscy wobornicy a policiſća khowaja a wotnoſuja cżła woporow. Z prawicy: tżo wukhowachu so smjerći: Bell, muż wobsadźi, Leach, hłowny inżenér, Binks, zamkař powětrona.

Wopory njezboża z najznamjenićišich. Z lěwicy: Sir Sefton Branke, wjednik jendź. civilneho powětronſtwa; major Scott, hłowny roskazowař jendźelsk. wojeſkeho létarſtwa; lord Thomson, jendźelski miniſter létarſtwa; Johnson, wjednik znjezboženeho powětrona.

63. duchowna wječorna hudźba,

w Pětrowskej cyrkwi w Budyšinje wutoru 7. winowca 1930.

Cyrkwinski organist Horst Schneider je hakle jenož někotre lěta tu w Budyšinje, doniž bě prjedy w Lipsku cyrkwinsku hudźbu dołho a dospołnej studował. Tuž nam wón huščišo něšto wosebite poskići. Husto je na byrglach pokazał, što su naši prjedowniey Bach, Händel, Haydn atd. dokonjeli a kak rjane dary su nam zawostajili. Na najwyššim skhodźeńku cyrkwinskeje hudźby steji drje přeco hišće Jan Sebastian Bach. Jeho prjedownicy su bóle z jednorymi srědkami komponowali. Bach pak je wšelake kročele dale šoł a swoju hudźbu wjele bóle modernizował, t. r. wobnowił, dokelž bě wón wulki mištr w kotrapunktiskich studijach. Bjez dźiwa zo bě won 1708, 23 lět stary, hižo z dwórnym organistom we Weimaru a potom w l. 1723 kantor při Thomašewej cyrkwi w Lipsku. Tam je też potom swoje wulke komposicije Matthäus-, Johannispassion, wšelake kantaty, mšě a wjele byrglowych wěcow zhotowił.

Wčera wječor skutkowachu sobu nimo byrglow kapalski mištr H. Bender (husle), knjeżna M. Nowakec (husle), G. Hartig (Cello), dr. a. Imiš (Cembalo) a mały cyrkwinski orchester. Hłowne wjednistwo měješe Horst Schneider. Wón hraješe z wopředka na byrglach sam sonatu wot Bacha w -moll w tšoch dźělach. W prěnim dźělu (Adagijo) so akordy a modulacija jara měšeja a dyrbi wucho jara kedźbować, zo „nitku" njezhubi. Andante w druhim dźělu ma rjanu jasnu melodiju. Na kónci potom w třećim dźělu pozběnje so wulke žiwjenje w figurach, dwójnych melodijach a to wšitko w rjanych mjechkich moll-akordach, wumělscy dokonjane. — Na to hrajachu husleřscy solistojo a mały orchester III. koncert w F-dur wot Alessandro Scarlatti (1659—1725). Domorganist Schneider dirigowaše žiwje a ze začućom, tohodla so prěnje Allegro hnydom derje poradźi. Na to sledowaše Largo a Allegro. Začišć na připosłucharjow bě dobry. — Wón hraješe naspomnjeny mały orchester w D-moll, też jara wustojnje. Komposicija je za wucho jara wokřewjaca. — Hišće jena komposicija wot Antonio Vivaldi (1680—1743), Concerto-grosso w D-moll, hraješe tutón orchester Allegro, Adagio, Largo a Allegro. Tu so solisća kaž cembalo, dwoje solohusle, prawje rjenje wuzběhowachu. — Jako posledne čo. (5.) hraješe organist Schneider na byrglach hišće Praeludium a fugu w D-dur wot J. S. Bacha ze znatej wustojnosću. Kaž je hižo horjeka naspomnjene, njeje ničo lohke, tute Bachowe komposicije na byrglach hrać. K tomu słušeja wulke a dołhe studije. Horst Schneider ma to wšitko zady so a tuž móže nam přeco něšto dobre a wumělske poskići. — Něšto njeluboznje je nam wčera wječor nadpadnyło. Hdyž je so připosłuchać z kedźbliwym wuchom na kónci orchestrowych poskićenjow tak prawje do rjanych melodijow a harmonijow zanuril a lědma bě posledni akord wuklinčał, dha hnydom počinachu husłerjo a cello swoje nastroje hłosować a to tak wótre, zo so prjedawši dobry začišć skoro zhubi abo tola čerpi. Kusk mjelčišo drje so to dokonjeć hodźi. To njech je jenož z dobrej myslički naspomnjene.

G. W.

Přilopk.

* **Morđarstwo na wobšedźerju młokarnje.** We Witkej pola Krónt w Bydgoštim (Bromberg) wokrjesu nadpadnychu wobšedźerja młokarnje Altmanna w jeho bydlenju přeswjatšichu a stónzowachu. Stóšniuju su po rěku do hornjeho poffhoda sakšli a někotre rady do Altmanna tšělili, tři so na to hnydom morwy hwjese. Jeho manželska samó so z cěłanjom wutkowaca. Jedna so wjeca wo njeskutk wjeczwoješe. Policija hađi wša na złódźejow słójnikow. We jenym domje poš na tři wožowy sachcjowka; policija tutych tšoch muži saja a woni so morđarstwa wuznachu.

* **Schěžkitny sakši zwoju žonu.** Wyschichi hajnik Kroup z Bruchhausena pola Arnsberga we Westfalskej běše se swojeho słužbneho puća do domoj wrócił a swoju tšělbu na blido połožił. Na to so je jimy wothali, w kotrejž bej jeho černy zynk a černa dźowčička hrajkachu. Hólc so wotca z tšělbu zabrać. Nadobo wuskel wjeršny a holcka so, se schrótom do khribjeta trjechena, mortwa hwjese. Hólc pschi pschepłyschowanju praji, so je žebi flintu sam natykał.

Najnowiše z cyłeho swěta.

— **Schkrowa powěsć wo wjedrje za jutřischi schtwórk:** Samróčeno, cjopłischo, scherjato. W Jendźelskej wětřikojte, scherjato, cjopło. W pěknóznej Europje so dešchezuje a je mito.

* **46 woporow katastrofy jendźelskeje powětrowneje łódźe „R. 101" je so wutoru dopołdnja po zarowańskej Bożej słužbje z wobdźelenjom franzowskeho ministerstwa pschedsyhy Tardieua, franzowskeho letařstwowneho ministra a jendźelskeho namóčtneho kanzlera sa letařstwo do Boulogna pschelwjesło.** Kaschcje so na lafettach na cjołe zarowańskeho cjaha, pschi kotrymž so sastupjerjo franzowskich a jendźelskich wyschnoćzow a franzowskeje infanterije, kawallerije a letařstwa wobdźelichu, na Beauvaiskje dwórnischčo dowjesechu. 40 franzowskich wojerskich letadłow cjah wobletowasche. Lohko tranjeni, kotřiž su so wukhowali, so tehorunja z wozbitym cjahom powjesu. Jendźelske sanicjakaj torpedowskich cjołmow, kotrajž dyrbitaj cźela do Jendźelskeje dowjesej, staj hižo pschijeloj. Na mějtnje padnjenja pola Alonna dyrbi so pomnik stajić.

* **Wubjerk balkanskeje konferency w Athenje je wobjamknył, sa zyły Balkan póstilu uniju satoječ.** Knjezejstwam balkanskich statow so projekt pschedpołoji, kotryž so we Athenje wudźěła. — W druhim wubjerku turkowsky, bokharsky a grichišzy wotpósłanzy wo schromadnym postajenju tobakowych płaćiznow wutrakžowachu.

Swójbne powěsće.

Swěrowani: Rudolf Heermann z Libdy rodź. Seiwez w Budyschinje. — Arnošt Reinecke w Barthmannsdorfje z Melaniju rodź. Knauerez w Budyschinje.

Semrěli: Arno Eisenreich, pschełuny w Budyschinje, 57 lět. — Hardrij Bjenada w Bolborzach, 79 lět. — Bruno Kunza w Kamjenzu, 64 lět. — Marta Jurd. Lausyna rodź. Poliž w Kamjenzu, 56 lět. — Marja Kubizowa rodź. Janaschkez w Schěrjenzy, 47 lět.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Finanzne ministerstwo je dowolilo wuzšit wo tuzenju Wulkeje Sprěwje mjes wowcźim a dróhowym wobstom w Połnizy. Dowolnosć je na hamtskim hejtmanstwje z wobhladanju wupołożena. S runanjom so w hižschim času sapoczinje.

To so wosjewja po §24 wotst. 2 schromadnje z § 22 wodowneho sakonja z namołwjenjom, so maju so pschepadnje pschećiwjenja wot 2 njedźelł wot dnja wudatka, tuteho wosjewjenja na podpisane hamtske hejtmanstwo sapodaca.

Wobdźělenci, kotřiž so w tutym postajenym času njeswobmolwja, słuchaja prawo po hórschich.

W Budyschinje, 6. oktobra 1930.

Hamtske hejtmanstwo.

Towarstwowski powěstnik.

Bukecy. „Radosć" dźensa (srjedu) njespěwa. Wj

Lichań. Jednota Sokoł zwučuje pjatk wječor we 8 hodź. pola Rudolfec. Nowe sobustawy su wutrobnje witani.

Starosta.

Lichań. Hrodźišćanska jednota „Sokoł" zarjaduje w Rudolfec hosćeńcu 12. oktobra, wječor we 8 hodź. sokolski swjedźeń ze zwučowanjom, dźiwadłom a rejemi.

Nawječorny sokolski wokrjes. Kedźbu! Naša přichodna wokrjesna zhromadźizna je sobotu 11. oktobra wječor 1/2 9 hodź. w Njebjelčicach. Ważne wuradźowanja, zdobom změje br. starosta zwjazka přednošk wo wósokolskim zlěće w Beogradźe a pućowanju přez Južnosłowjansku. Prosy so wo bohate wobdźělenje. Wšitke wosadne serbske towa so na přednošk wutrobnje sobu přeprošuja.

Wokrjesny nacelnik.

Pančicy. Jendota Sokoł ma kóždy štwórtk wječor 1/2 9 hodźin w Pančicach na žurli zwučowanje.

Zwjazk spěwnych towarstwow. Župa „J. A. Smoler" zarjaduje 19. 10. wulšt do Mužakowa a Slepoho (autobusowa jězba). Spěwarjo, kiž chcedźa sobu jěć, njech so z časom pola župana P. Krječmarja wumołwja a 3,50 hr. zapłaća.

Wjela.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučmar w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Budyšinje. — Za nawěšćki: G. Janak w Budyšinje.

H. Liebsch w Budyšinje
sudn. aktuar n. w. na Sukeln. h. 28
Kupne, hypothekowe a zawostajeńske należnosć. Testamenty Radupodawanje Prózdny
45 lětne nazhonjenje — Rěču serbski!

Dobre meble
Drastowe kamory
Piyšowe sofy
Verwkl, kanapy
Łoža a matrace
Chaiselongi
Büffety, kuchnje atd.
kupujeće nětk jara tunjo pola firmy
H. Marschke
w Kamjencu,
Oskar Müllerstraße 8

2½ lětny
zrěbc
(čopłokrewny) hišće na pastwje a njeje rahat je na předań WINKLER w Stróži pola Wulk. Zdźaŕ

Rjane nowe twarjenja
w Rózeńcu
30 kórcow pola a łuki a nješto lěsa hnydom na předań
Bliže zhonić w Ralbicach 3

Gardinowe zbytki
Vitraže, rolleaux, canki we tunich klamach
IDA ERLER w Budyšinje rózk Zwonk. Lawsk. h. 10

Wšě družiny hnojidłow
ma stajnje na składźe
Žitny dom w Kamjencu
wótnožka w Pančicach

Poručam
najlěpše howjaze, čelace a swinjace mjaso wot 90 pj.
sušeny półć 1.00 hr.
najl. čisty tudomny swinjacy tuk 90 pj.
jatrowu a dobru kołbasu (Blutwurst) 80 pj.
Eugen Petrick
rězniski mistr
na Kotolskej hasy p. Ehape

Jejka su drózše. —
tuž kupujće „Jajko"
potom kury derje njesu

Dołhe a krótke skórnje ručne dźěło
20.— a 30.— hr. Wulki wubjerk, też we wšěch druhich wobućahe Wšě wuporjedźenja derje a tunjo
Wobućowy dom Mark w Kukowje
Příchodnu wutoru 2. septembra pop. w 5 hodź. budźe so stejaca

Tworykupowace towarstwo w Budyšinje
z. dr. z w. r.

Skazanki na
zymske běrny
„Zoltomjasne Industrie"
njech so hnydom w jenotliwych rozdźělenjach wotedadźa, dokelž smy zymneho časa dla hižom z podawanjom započeli.

Přijomna składnosć! Přijomna składnosć!

Čežke časy nas nuzuja
najnišše płaćizny za naše twory postajłe. Poskićamy Wam njedźelu
k hermankej w Kamjencu
přijomnu nakupowańsku składnosć. Mužace mantle w najnowšich barbach a mustrach dostanjeće k hermankej hižo za 40, 60 a 60 hr. Znižene mantle hižo za 15 a 20 hr. Dźěćace mantle mamy přeco hižo tunjo. Módre hólčace mantle 9 a 11 hr., pisane mantle 8, 10 a 12 hr. Wosobje wulki wubjerk a jara nizke płaćizny namakaće
w žonj. a holčac. manlach
Prjedy hač kupiće, přińdźe k nam, pruhujće twory a płaćizny. Njetrjebaće kupić
Franc Mrstny w Kamjencu
na Cwingerskej hasy 16

K hermankej
Směšnje tunjo :: Najnowše mustry
Mantle / Kožane jaki / Jupy / Wobleki / Strykow. jaki / Tkaninowe a dźěłańske kholowy / Kalmukowe jaki / Košle / Barchentowe košle Spódnje kholowy atd. Sym Serbowa a rěču z česćenymi woteběrarjemi serbskeje

H. Marschke w Kamjencu
Oskar Müllerstraße 8

Jurij Hänsel w Budyšinje
na Sukelnskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736
Hłowna předawarnja Rudolfa Sacka z Lipska
w Budyskim hamtskim hejtmanstwje
Skład ratarsk. masinow a gratu wšěch druhu

Njedźelu, 12. winowca 1930 w Pančicach
Wulki zjězd
Serbskeho Ratarskeho Dorosta
W 3 hodź. popołdnju: **Hłowna zhromadźizna**
Zajimawe referaty:
1. Wuwiće ratarstwa hač do dźensnišeje doby
2. Młody ratař a politika
3. Młody ratař a čłowuczowanje
W 7 hodź. wječor: **swjedź. dźiwadło „Maruša"**
drama z wjesneho žiwjenja w 4 jednanjach
Najnowša a bjez dwěła tež najlěpša serbska wulkohra
— Předwjedu serbscy studenća —
Potom REJE Studeniska kapała

Přiloha k čisłu 235

SERBSKE NOWINY

Srjedu, 8. oktobra 1930

Serbstwo we wukraju.

W amerikanskej němskej nowinje „Giddings Deutsches Volksblatt“ namakamy sćěhowacy zajimawy nastawk wo Serbach w Awstraliskej z pjera tamnišeho fararja F. Nowaka. Wón pisze:

„Dokelž je hižo na 70 lět jow, zo wjetši dźěl tu bydlacych Serbow přičahny, je čežko bliže wo připućowanju tutych Serbow zhonić. Ći, kotřiž tu w létach 1848 hač 1855 připućowachu, su najwjacy hižo zemřěli, jich dźěći rěča hižo němscy, najwjacy pak jendźelscy. W běhu létow su tute swójby też tam a sem přepućowałe a tak su potomnicy tamnych prěnich Serbow so jara rozbrojili.

Su tu připućowali Serbja z wokoliny wokoło Budyšina a Bukec a delnjołužiscy Serbja z Błótow. Hornjołužiskich Serbow běchu snadź na 150 swójbow, delnjołužiskich něhdźe 250. Też moji starši běchu delnjołužiscy Serbja. Delni Serbja njejsu wěry dla wupućowali, ale dokelž chcychu so w zeńskich kubłach polepšić, su pak so tu nimale wšitcy lutherskej wěrje přizamknyli. Knsk němski mózachu najwjacy a tak mózachu němske předowanje cyle derje zrozumić. Horni Serbja su z wjetšeho dźěla wěry dla wupućowali, tola žadyn duchowny z nimi njewupućowa. Sym pak zhonił, zo su někotři k. fararja Kiliana znali; čehodla njejsu z nim do Teksasa wupućowali, njemózachu wuslědźić. Też woni so tu němskim wosadam přizamknychu. K Bukečanskej wosadźe (po serbskej wsy Bukecy tak mjenowana), najwjetšej wosadźe w stace Viktoria, słušeja z wjetšeho dźěla potomnicy tutych prěnich hornjołužiskich Serbow.

Tući připućowarjo přistajichu wšitcy w Adelaidźe, hłownem měsćo w južnej Awstralskej. Najprjedy zasydlichu so w bližšich wsach wokoło Adelaidy, potom toki natwarili. W raňšej Awstralskej, něhdźe 60 mil k połnocy Adelaidy, założichu w lěće 1857 Peter's Hill wosadu. Wosada wobsteješe dołhi čas jenož z delnjołužiskich Serbow. Jedyn staw teje wosady bě sebi z domizny předowanske knihi sobu přinjesł, z kotrychž potom wosadźe čitaše. Tak bu tam dołhi čas w serbskich Božich službach předowanje čitane. We Ebenezar, něhdźe 40 mil k połnocy wot Adelaidy, běchu so cyła črjóda hornich Serbow zasydlili, ale tajku wosadu, kaž jich delnjołužiscy bratřa, sej njezałožichu.

Štož dźensa serbsku rěč nastupa, dha dyrbju bohužel prajić, zo ju wjele ludźi tu wjacy njerozumja. Moji starši rěčachu, hdyž běchmy mali, hišće wjele serbski; tohodla mózach so też derje z Błótowćanami zrozumić, hdyž 1905 na puću z Ameriki přez Němsku do Awstralskeje też Błóta wopytach.“

Widźimy z tutoho lista, zo so Serbstwo w Awstraliskej njemóže zdźeržeć, tola tohodla njesmémy našich bratrow tam za morjom zabyć. Woni su za nas serbsku sławu do wšeho swěta njesli, jim mamy so dźakować, zo so cyły kulturny swět za nas zajimuje, tuž myslmy přeco z dźakownosću na nich.

A. W.-B.

Swjedźeń 41tichcho wobstaća serbskeho towarstwa „Čornobóh“ w Drježdźanach.

Zańdźeny pjatk wotměchu Drježdźanscy Serbja towarstwa „Čornobóh“ w hosćencu Ballhaus swój 41lětny założeński swjedźeń. Při rjanym wjedrje bě so wulki ličba Serhow z jich přiwuznymi a znatymi zešła. Hač do 9 hodźin wokřewi domjace kapała wopytowarjow z rejemi. Potom zapiska k wotewrjenju swjedźenjej kwěcel serbskich spěwow wot Dučmana. Knježna Kieslichee nam rjany serbski prolog přednjese. Po tym so wotmě na jewišću rjana dźiwadłowa hra „Honćwa za mužom“. Wšitcy hrajerjo dokonjachu to swoje hač nanajlěpje; dźak jich wustojnemu nawjedowarjej k. Pětrej Kowarjej. Nětko knjez předsyda Šołta wšitkich přitomnych kaž też krajanske a słowjanske towarstwa najwutrobniše powita. Wosebje powita čestneho sobustawa direktora Krawca.

Po swjedźeńskej narěči wotmě so počesćowanje dweju sobustawow: knjeni Pětřcyna bu wuznamjenjena jako 25lětna swěrna sobustawka a so ji čestne znamješko přepoda, knjez Jan Hämš so jako najstarši sobustaw za wurjadneho sobustawa pomjenowa a so jemu čestne znamješko přepoda. Wón steji w 87. lěće žiwjenja. Za jeju swěrne a njesprócniwe dźěło a skutkowanje w běhu létow so jimaj w mjenje towarstwa wutrobny dźak praji.

Hišće jena wjesela hra „Hdyž nan ze swojim synom“ so na jewišću předstaji, też te so, dźak wšem pilnym hrajerjam, derje poradźi a rjany přikleск bě wšem wěsty. Sława wšěm hrajerjam za jich wulku prócu a dźěło a wosebje jich nawjedowarjej k. Kowarjej. Wšitcy hromadźe „Naše Serbstwo z procha stawa“ wuspěwachmy a zabawa při wjeselych rejach so wotmě hač do přenjeje hodźiny, a so potom wšitcy spokojeni na dompuć podachmy. Našemu bratrowskemu towarstwu „Jednoće“ a wšitkim zastupjerjam krajanskich towarstwow wutrobny dźak za jich wopyt. Rjenje poradźeny swjedźeń je zaso pokazał, zo hišće serbska myslička a duch pola našich Drježdźanskich Serbow knježi. Tola wobžarować je, zo hišće wulka syła liwkich Serbow pué do serbskich towarstwow njenamaka a zabawja so w němskich towarstwach a zapřěja swoju maćernu rěč a swój narod.

„Wo žiwjenju a dźěławosći serbskeje ženy.“

Wustajeńca w „Serbskim Domje“ w Budyšinje.

Wustajeńcy dósta so wutoru popołdnju mjez 4 a 5 hodźin wysoki wopyt. Knjez wokrjesny hejtman dr. Waentig z knjenju mandźelskej běše přišoł, sebi wobhladać wumělstwo serbskich žonow. Z wosebitej kedźbnosću a zajimom wobhladowaše sebi skupinu serbskich narodnych drastow. Jako dobry znajeŕ praweho wumělstwa so khwalobnje wo Zjednoćenstwje Serbsk. Žono wupraji, zo chce wono zaso pozběhnyć stare wumělstwo na wyši skhodźenk, zasudźeše nowotarske njeserbske motivy. Jeho knjeni mandźelska zajimowaše so wosebje za wšelake wušiwanja narodnych drastow a so připóznawajo wo starym wumělstwje wuprajі. Knjez wokrjesny hejtman wobhlada sebi też dokładniše wumělske dźěła Hanki Krawcec a namaka też tu dostojne słowa připóznaća.

Dźensa dopołdnja wot 8 hač 10 hodźin wopyta rjadownja jeneje tudomneje wyššeje šule wustajeńcu a rysowaše skupinu narodnych drastow. Docyła je wustajeńca derje wopytana, wosebje ze strony Němcow. Tuž njech też naši Serbja a naše Serbowki njeskomdźa sebi wobhladać wustajeńcu wysokeje kajkosće. Wosebje našim Błótowćankam poručamy, sebi wobhladać wustajeńcu, hdyž spóznaju prawe motivy we wušiwanjach a rysowanjach, kajkež su dźensa bohužel pola młodźiny so zhubiłe. Dźensniša drasta dźiwa jenož na zwonkowny efekt. Wustajeńca je hišće kóždy dźeń hač do přichodneje njedźele wot dopołdnja 10—12 hodźin a pop. wot 3—6 hodźin wotewrjena.

Nazymski wobraz.

Mjeje hišćeńe dołho temu, so pišćuchmy w rjanej nasypnje a ležałatej syšće twrjokow. Nětko so też wonaj k měrej hotuje, syšćetoj nasymńe wětry a mróźy rubiaj jej wšchu pschiwabnu rjanosć. A chubuschka nochze twrjeka być. To jshubi so radscho j honow a jahrodkow. Howsy a hohs syholi so hischcze jena błónčna pruha w jich wutrobicžkach, potom pak su zyle wopuschczene. Ptačkli naš wopuschczichu, twrjki praja nam pożlednje bożemje, a buschka, tak strusno bywa bješe wschcho tuteho kusa. A tola dyrbimy wostacź swoji. Hladajmy pschihodej — nasymje — truchze bo wobliczka. Hischcze budże nam barić pschekrasnu pychu mrěžaceje schtomoweje pychi. A hohs su wetschka hólzy też tutu khutnu smjertnu hru dostónčiłe, potom budźmy pschiprawjeni k sdobnemu słutkej we domjacnosći a mjeŕ siwojimi w narodnym a luebym kruhu! Schtóž je žiwy hischcze w nadźeju žiwjenja, spominaj na pschichod, schtóž je we nasymje žiwy, spominaj na pożledni swuk swona, kiž budźe jutu stuczecź.

Radšow.

Radšow je staroserbske sydlišćo w Rózborskim wokrjesu. Mjeno wsy nam přeradźa, zo so tu jedna wo wobsydstwo wšeteho Radoša abo Radosława.

Radšow měješe hižo w lěće 1346 swoju cyrkej. Też reformacija je so tu zahe zakorjenila; hižo 1530 měješe Radšow evangelsku cyrkej. Radšow słuša hromadźe ze susodnym Drěnowom, z kotrymž twori wosadu a šulsku gmejnu, hač do l. 1815 k Sakskej. Radšow słuša k serbskim wsam na pomjezach. Tu je so hižo žalostnje wjele germanisowało. Do wójny wotměwaše so serbska Boża služba kóždu druhu njedźelu. W l. 1915 přesta tu serbska Boża služba. Serbam so němski předuje.

Stara cyrkej bě na samsnym městnje stała jako nětčiša. Wona bě wša drjewjana, ze šindźelemi kryta a měješe wěžičku na ponošku. Pódla woltarniška bě pod wosebitej tŕčchu knježa loža. Njedaloko k połnocy steješe drjewjana zwonica, na kotrejž bě tež časnik připrawjeny. Cyrkej bě so najskerje hnydom po zawjedźenju křesćanstwa natwariła. Bě ju rysował rysowański wučeŕ Jan Bohuměr Šołta z Nizkeje 10. maleho rózka 1796. Rysowańku wobsedźi „Hornjołužiske towarstwo wědomosćow“ w Zhorjelcu.

Stary začinjaty woltaŕ, kiž bě cyrkej pyšil, hišće tu je. Postajichu jón k nowej cyrkwi we knjeŕej ložli, dźensa steji na raňšej stronje zady klětkow. Na połodnišej stronje woltarniška stareje cyrkwički běše tykowany přitwark, kiž so najskerje 1697 jako drastkomora natwari, dokelž tajkeje najprjedy scyła njeběše. Też nutŕka tehdy wšelako wuporjedźichu. Drohotne stare woprawjeńske keluchi hišće dźensa maju. Wosamoćenu zwonicu su hakle 1704 znowa natwarili, dokelž prěnjotna hromadźe z faru a hospodarskimi twarjenjemi so 7. smažnika 1704 spali. Při tym běchu so też zwony rozškrče, kow wšak zasy wuživachu k leću nowych zwonow, kiž hišće te samsne lěto Křesćan Copius w Budyšinje zhotowi. Też pišćele měješe stara cyrkej ale bjez pedala. Cyrkej njebě „woborna“ cyrkej, přetož hakle l. 1791 so murja wokoło njeje natwari. Murja jenož 14 lět wobsteji, potom přińdźe na jeje městno žiwy płót z bukowych kerkow.

Stare twarjenje bu dale bóle padawe, ložowa strona chcyše hižo l. 1791 so zapadać, a dyrbjachu ju tohodla zeprěć a podmurjować. W l. 1796 spowróći wětr wěžu na ponošku. Kemšerjam hrožeše strach a tak dyrbjachu na nowotwař myslić, kiž so też w l. 1801 wuwjedźe. To so sta jara ruče. Posledńja Boża služba w starej cyrkwi wotmě so jutrownu wutoru 1801 a tehdyši faraŕ Rjenč so Bohu Knjezej wosebje podźakowaše za to, zo bě cyrkej škitał, zo njebě so zesypała za čas Božich službow. Stare twarjenje dyrbjachu najprjedy wotchorhać, dokelž chcychu nowu cyrkej na samsnym městnje natwarić. Hižo 8. nazymnika 1801 móžeše so nowa cyrkej poswjećić, potajkim 7 měsacow po potorhanju stareje. Wěža dźě hišće hotowa njeběše, ju hakle 1802 dotwarichu. Boże služby wotměwachu so za tych 7 měsacow we wowćerni. Zo njebychu trjebali parować zwonjenja, běchu staru zwonicu hišće stejo wostajili, dóniž zwony so njezamóžichu na nowej wěži. Twar noweje cyrkwje płaćeše wšo do hromady 2132 tolerjow, 3 kroše a 6 pjenjezkow a to hromadźe z piščelemi, kotrež bě kupiła Hronowska wosada. Twar cyrkwje dowjedźe hišće k dołhemu proccesej. Bliže wo tym zhonimy z rozprawy superintendenta Worbsa w Přibuzu z 11. wulkeho rózka 1816, w kotrejž po słowje čitamy:

„Hewak při twarje šule, cyrkwje a fary gmejny staja zapřahi a přinošerstwo. Nasta proces mjez Radšowskimi a Drěnowskimi khěžkarjemi a žiwnosćerjemi dla toho, na kajke wašnje ma so a žiwnosćerjemi dla toho, na kajke wašnje ma so tuta služba wukonjeć. Po starym wašnju je gmejna Drěnow stajnje přewzała třeći dźěl, dwaj dźěl Radšowscy dźěłachu, jedyn dźeń Drěnowscy. Dokelž pak je so w poslednim času Radšow khětro powjetšił, mějachu Drěnowscy za to, zo ma so tu wašnje służbow trochu přeměnić. Radšowscy wostachu na swojim a tak nasta proces, kiž 15 lět traješe. Bě so drje tu něšto rozsudźilo, ale Drěnowscy běchu powolanje zapodali, tute powołanje wšak znowa wróćili a potom bě wěc wusnyła. Jednaše so jenož wo dźeń abo dwaj dnjej, kiž běchu dyrbjeli Drěnowscy po starym wašnju wjacy dźěłać. Proces bě kóždemu domej hižo sydom tolerjow płaćił.“

Na raňšej stronje cyrkwje su dźensa hišće štyri rowne kamjenje, kiž běchu w starym twarjenju zady woltarja postajene. Kamjenje běchu sadźili k dopomnjeću wšeteho knjejstwa von Nostic a jeho dweju synow, z kotrejuž bě jedyn we Cassanje w Italskej 1705 padnył. Z wospjet přełatych zwonow buštaj dwaj najwjetšej woporaj swětoweje wójny, dyrbjachu jej wotedać. Nowe zwony so l. 1921 poswjećichu. Nowe piščele běchu hižo l. 1892 sej wobstarali.

Wosada wobsteješe w spočatku ze wsow Radšowa a Drěnowa. W l. 1829 buchu też Wukrančicy zafarowane, kiž dotal do Bartskeje wosady słušachu.

Patronat Radšowskeje cyrkwje mějachu stajnje wobsedźerjo knježeho dwora. Hižo 1426 so tole naspomni. Tehdy wjes słušeše někajkemu knjezej von Nostic z Woldrichečanskeho rodu. W lěće 1439 bě hromadźe z Hbjelskom wobsedźeństwo Hendricha a Oty von Gersdorf; potom wjes dóstachu synojo Hendricha. Po napisu pozločaneho woprawjeńskeho khelucha měješe 1605 Hans von Gersdorf Radšow, Hbjelsk a Mikow. Do l. 1667 běchu wšelacy swójbni von Gersdorf wobsedźerjo. Tute léto kupi kubło knjeni Marta Sofija von Gersdorf, rodź. von Lindenau na Rakojdach, wot njeje jo kupi Hendrich Arnošt von Rechenberg, kiž jo zasy 1682 předa Korli Bohakhwalej von Nostic. Potom mějachu kubło za sobu Franc Adolf von Nostic, Křesćan Bohakhwal Adolf von Nostic a Jan Korla Adolf von Nostic. Posledni zemrě l. 1800 a měješe zasłužbu wo natwarjenje noweje cyrkwje, njedočaka wšak skóńčenja nowotwara. Jeho mandźelska da jemu na Dubrawje stajić pomnik. Napisaj na pomniku rěkataj: „Johann Carl Adolf von Nostic auf Gross-Radisch, Churfürstl. Sächs. Major und Kriegs-Commissarius in der Oberlausitz, geb. den 16. Dez. 1743, gest. den 26. Dez. 1800.“ Dale: „Dies Denkmal, einfach und prunklos, wie du Edler, mit blühenden Fluren umgeben, die dir ihre Verbesserung danken, errichtete dir deine treue Gattin Maximiliane Caroline Amalie verwitwete v. Nostic geb. Freyin von Werthen 1801.“

(Kóne sóčhuje.

Zježd husarow w Budyšinje.

Dokelž je so lětša runje 20 lět minyło, so so husarski połk čo. 20 w Budyšinje załoži, wotmě so tu wot 4. hač 6. oktobra połkowy sjězd. Mjeńdźuski towaršchojo běchu so jara bohače sešli njedźiwajo na dźeńšnješe hospodarske wobstejnosće. Mókasche tola, so sašo raz wohladacź k tym, ć kotrymiž jich shromadne dopomnjenja wojasuja, tiž jich wjedu do czaša słužby w mérje a do czežkich dnjow wojowanja psched njepřećelom, towaršchnosć a ludosć k domišnje.

Na wupyschenym dwórnischczu so towaršchojo wutrobnje powitachu. Mésto bě̂sche ć khorhojemi wudobrene. Sobotu wječor ½8 hodź. sapoča so w „Krónje" świedźenšti komers. Jewišchczo bě̂sche rjenje ć khorhojemi a husarskim czakom wupyschene. Mjes tym pschikomnych běchu mnohy czestni hosćo, sastupjerjo wyschnosćow a wscheljakich sjednoczeństwow. Hudźbu postarachu hudźbny korps tudomneho pěsheho połka čo. 10 pod swojim wusnamnym wjednikom k. hudźbnym mischtrom Elbogenom. Postarachu so tež žiwe wobrazy, kwětkowobrazowy pschedstajenišchi, mjes cjanej hudźbu postarachu so wosebje wjele pschespołow. K. ć Waydorf postrowi czestnych hosći a spominaschе na towaršchow, tiž běchu wot poslednjeho sjězda k wulkemu wójsku wotwołani. Mjes nimi bě̂sche tež wyschkowny leutnant von der Planitz, tiž bě̂sche pokrowe stawizny napisał. Shromadźeny postanychu a hudźba sapisła „Měšach towaršcha".

K. wyschkowny leutnant na wušć. Hünichen wopisowaše w swojej swjedźenšej rěczi rjane lěta méra w garnisonje a so na swjatočnosći poprawnym sameŕ sjudźowacź nadźiju na lěpschi pschichod Němskeje. Tehodla méła so mkoda generacija wocžahnyć, so by k temu sobupomhała. Pschisamknychu so krótke narěcze czestnych hosći. Kommers skónči so w nozy ½1 hodź.

Njedźelu rano Budyšći konzertowy a dźiwadłowy orchestr budźesche. Pokasachu so też stare uniformy. Wokoło 11 hodź. shromadźichu so wschitcy na Hlownym torhoschczu, so bychu so wobhólili na Božej słužbje w Pětrowšćej zyrkwi. Knjes farař Berg předowješe wo 77. psalmje. Po Božej słužbje so wěnzy pschi czestnym pomniku położichu. W dolhim czahu wopuschczichu mněbuschi husarojo Boži dom a czehnjechu do „Albertoweje jahrody" k shromadnemu wobjedej.

Polom sawježelichu so w Krónje na rejach. Sa pódwjeczu běchu někotre wukhady postajene. Njeje bě̂sche w Pschiseczach pola towaršcha Wetterlinga. Wěsće je so tuždy wobdźělnik spokojeny domoj wróćił.

Wusudźenja.

Krajny hud w Budyšinje.

S wopomnjenjom czežkeho czasa bu 72 lětny njekhłostany fabrikant ćkanych tworow Korla Gustav Fehrmann we Wulkim Schunowje. Jeho běchu wobsorhowali, so je so pschećiwo porjadej němskostatneho sawěsćenja pschischol. Fehrmann mějesche so wobrjeźe lěta 1927 ć wobzeźnjenćemi běžićz a jemu wjeselbje wiazy możno było, pschinoschi invalidneho sawěsćenja, tiž bě̂sche wot ośćlackejow sobrałał, k jich kašy pschiwobroćićz. Tehdomnja Fehrmann też njebě̂sche pschiwoschti swojeho ekalskeho mischtra do sawěsćenja sa pschisłušejazow płaćił. Njesaplaćene pschinoschki wuczinjachu 1300 hr. Hamtšti hud we Wulkim Schunowje bě̂sche Fehrmanna k 600 a 40 hr. pjenježneho khłostanja abo k 30 a 4 dnjam jatwa sahudźił. Fehrmann so pschećiwo wyšokemu khłostanju powoła. S tym dožo̊, so jeho khłostanje na 300 a 20 hr. abo na 15 abo 2 dnjej sniži. Jemu so też hischcze wupruhowanšti czas pschiwoli i mnohenjenjom, so sastaće pschinoschki we wšitkich podźělach saplaćeli.

Hamtšti hud we Wulkim Schunowje bě̂sche pschekupza Hermanna Dittricha w Leutersdorfje dla pschekhowjenja a snjemóžnjenja czasanja k tjom njedźelam jatwa sahudźił. Tón pak so pschećiwo wuhudźi powoła. We awgušcze 1927 bě̂sche žebi Dittrich motorske kolo kupił, njebě̂sche pak podźěle w postajenych czasach płaćił. Jeho wobstorżichu na wudaczе kola a też sahudźichu. Podawaczel bě̂sche twdawał, so je žebi wobsedźeńcze prawo na kolo sobrał. Dittrich pak so njebě̂sche ć dobrym wuzak. Powołanšti hud njemějesche sa dopołkalane, so je pschi kupjenju so wo wobsedźeńcze prawje rěczało, ale so je so to hakle pozdźischo na słiczkowanju naspomniko. We tymle padźe bu Dittrich hižom pschi kupjenju kola ć jeho wobsedźerjom. Tuž njemóžesche so wo pschekhowjenju rěczeć. Sud prěni wuhud sdźiny a Dittricha wuwinowa.

Pschekupz Emil Gerhard Preibsch ć Waldoŕfa, tiž w Žitawje bydli, měješe so dla pschekhowjenja samotwicź. Won bě̂sche w lěce 1927 wot fabrikanta drjewjanych parlow Bergmanna w Olbersdorfje měšnoscze sa swoju frotěrowu ćakjelnju wotnajał. W awgušcze 1929 bě̂sche swój wobtkhod wěstemu Pitzej pschedał. Jeho winowachu, so je wězy w měšnoszći, tiž hischcze Bergmannej ślušachu, zobupschedał, dźěle transmišije, nakowu a dwaj motoraj. Hamtšti sud w Žitawje bě̂sche Preibscha k 100 hr. pjenježneho khłostanja abo 20 dnjam jatwa sahudźił. Preibsch pak so pschećiwo wuhudźi powoła. Psched powołanšim sudom prějesche, so je so na njedowolene waschnje na Bergmannowym wobsedźeńcstwje pschevschichmnył. Sud jeho wuwinowa.

Sud saběrasche so ć autowym njesbožom w Olbersdorfje. 20 lětny njekhłostany rěsnišći wuczobisł Bernhard Körner bě̂sche wobstorżeny, so njeje ć autowym swojeho knjesa po pscheduimje jěł a je schparćiłe. Körner bě̂sche ć autom je Zitawšćeje rěčanje pschejěł a na wjesnej dróšy w Olbersdorfje rěsnišći jastwo pschećiwo khłostanja abo 10 dnjam jastwa sahudźił. Powołanšći hud bě̂sche Körnera k 50 hr. pjenježneho khłostanja abo 10 dnjam jastwa sahudźił. Pschećiwo tomu wobhladnišće jěł. Powołanšći hud pak ka njemóžesche wo Körnerowej winje pschesłuchacź a jeho wuwinowa, kaž bě̂sche to sakitował namjetował. Sudny rěčnik žadyn khłostanšći nanjet stajił njebě̂sche.

Hospodarski rozhlad.

Štrjedu 8. winowza 1930:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,198	100 pólsk. złotych	47,35
1 jendźelski punt	20,40	100 čěskosł. krónow	12,456
100 šwajc. frankow	81,545	100 franc. frankow	16,465

Barlinska burša wječera dale klabnjesche a kursy efektow so wodrjeschowachu. Na wikach ś dołhimi a krótkimi terminowymi liščinami běchu kursy wschelake, tola sčerje struczene.

Produktowe wiki běchu wječera mérne pschi dotalnych płaćišnach. Rožka w hotowym sornje wo něhdże 5 pj. wo zentnarju postupi. Tehornnja postupichu płaćišny rožki a wowša w termijowym wikowanju. Powschitkownje bě wobrot jara znadny, ale dowoš na wiki niz wulki. — Wječera płaćesche zentnar

w Barlinje:

pschenicy 11,30—11,40 hr., rožki 7,50 hač 7,60 hr., nasymsleho jeczmjenja 8,35 hač 9 hr., nałkinjeho 9,50—10,75 hr., wowša 7,30—7,95 hr.

w termijowym wikowanju:

sa **oktober:** pschenicy 12,20—11,95 hr., rožki 8,15—8,02½ hr., wowša 7,75—7,70 hr.

sa **dezember:** pschenicy 12,80—12,72½ hr. a rožki 8,97½—8,87½ hr., wowša 8,20 hač 8,10 hriwnow,

sa **měrz:** pschenicy 13,55—13,50 hr., rožki 9,72½—9,62½ hr., wowša 8,90—8,85 hriwnow.

Wiki prošatow a běhakow w Friedrichsfelde p. Barlina.

Witoru 30. septembra běchu pschiwjesli 290 běhakow a 911 prošatow. Wiki běchu cźiche. Płaćišny popuschczowachu. Wone płaćachu

prošata:

małe	14—17 hr.
hrěnje	17—22 hr.
wulke	22—28 hr.

běhaki:

małe	28—35 hr.
hrěnje	35—55 hr.
wulke	55—62 hr.

Swinjaze wiki we Wojerezach.

Ssobotu 4. oktobra běchu na wiki pschiwjesli 356 prošatow. Wone płaćachu:

4—6 tydźenšte	10—15 hr.
6—8 tydźenšte	15—18 hr.
8—10 tydźenšte	18—20 hr.

Wšaki njeběchu. Kupzow bě małe, a wjele słabka wosta.

Pschisłaleja:

Holzu do domu, Mathes w Semizach.

Na pschedań:

Kruwa mloda, wyšokosnježelna, w Minakale 26.

Kachle hlinjane a dwójne wokna, w Dobruschi 54 e.

Runklizu, 600 zentnarjow, nakitowańca we Łupoji.

Sdźělenja na pschedźadźowanje:

schiwórk 9. winowza 1930

w **Kamjenzu** w kasarnach w komornym domje maschinskich ślešlow dop. w 10 hodź. wschelake meble, klawěr a schijaze maschina, wobucźa, wschelake drasty a schaty, we **Wudworju** w Herbšćej gryschcze dop. w 9 hodź. bušći a kredenzo, pisańšća blido, sofa, blido, stoły, w **Miłorzizach** w hoscźenzu dop. w 11 hodź. drastny tamor, w **Łubiju** na hudnišćwje dop. w 10 hodź.: wschelake mble, harmonij, gramofony, wobrazy, barby, bórse, waršnja, wschelake motory, radia, tobak, pjenježny tamor a barby

Škrowe depeše.

Produktowe wiki dźenża dop. ¾11 hodź. w Barlinje.

Wiki kaž hač dotal, dowoš znadny.

Dop. ¾12 hodź.: Kaž psched łodźinu, płaćišny je snižuja.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tunt abo 1000 kg, hewak 100 kg.

	Płaćizny po Wotat hriwnje				
	7 10.	6 10.		7 10	6 10
Pšenica	226-228	226-228	snny	17 18/00	17 18/00
rožka	150-52	149-150	woka	14 21/0	14 21/0
naz. jeńmjeń	—	—	mádre lupiny	—	—
nal. ječmjeń	190-215	191-215	bolte lupiny	—	—
wowa	146 120	146 159	erodella	—	—
kukurica	—	—	raps wosnšk	9-10 1	9 1
pšeńć. muka	27 35 25	27 35 5	lany wosnšk	16 16 3	16 16
rżana muka	23 37 0	23-27,00	nem. meisa	—	—
ow. wotruby	7 8 00	7 8 00	brnoj. kruški	—	—
rżane „	7 7,50	7 7,50	syno, 50 kg	10 0 20	10 0 20
raps „	—	—	rżana słoma	2 70 3 00	2 70 3 00
ačeb. Viktor.	30 34,00	30-24,00	pšeńć. „	6 3 0 0	6 3 0 0
lane symjo „	—	—	wowsna „	0,80-0,95	0,80-0,95
zjeluški	19-20,50	19-20 5	owsna „	0,81-0,85	0,81-0,85

Płaćizny rězneho s otu na Barlinskich skótnych wikach.

7. oktobra 1930. Płaćizny po centn. a zl. hriwnach

Skótne družiny a woznamjenjenje.

Woły: 432.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět	57
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	53—56
Mjenje wukormjene młode, derje piecowane starše	49 51
Mjenje piecowane wšěch starobow	47—48

Byki: 259

Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće	53—54
Połnomjasne, młódše	54—55
Mjenje wukormjene młódše a derje piecowane starše	51—53
Spatne	49—51

Jałojcy a kruwy: 625

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće	42—47
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět	55—46
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	39—44
Derje piecowane kruwy a mjenje piecowane jałojcy	35—38
Mjenje a špatnje piecowane	—

Celata: 2150.

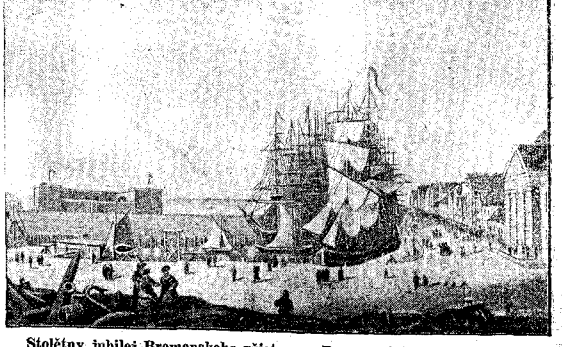
Najlěpše wukormjene (2. druž.)	78—83
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)	75—80
Spatne (4.)	68—72

Wowcy: 4212.

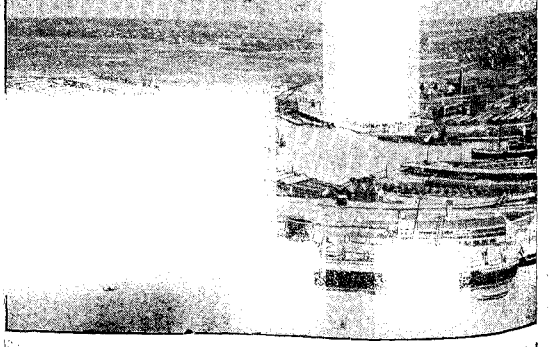
Młódše a starše wukormjene (1. družina)	62—65
Starše wukormjene (2.)	58—60
Mjenje wukormjene (Márzschafe) (3.)	55—64

Swinje: 1225.

Połnomjasne, wosebitych rasow a jich kśiżenjow, hač do 1¼ lět stare	58—60
Wukormjene	59—60
Mjasne	59—60
Spatne	57—60
Raney a kundrosy	71—73

Stołetny jubilej Bremenskeho přistawa. Bremenski přistaw před sto lětami jako jón 30. septembra 1830 wotewrichu. Tehdom znajachu jenož płachtowe łódźe.

Bremenski přistaw dźensa ze swojimi hobrskimi parnikami. Tute twory wukładuja a nowe přijimuja.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1.61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćerja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sčěhwkam čělneho znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje přiwuwěźć. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tutele banki, kiž serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 236 — Budyšin — Štwórtk, 9. oktobra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Listowanje mjez Groenerom a přećiwdawšim generalnym majorom hrabju z Goltzom.

Němski woborny minister Groener je nědźa chemu generalnemu majorej f Goltzej na jeho naštawk, w někotrych nowinach wozšěchćany, wotmolwjeja, hładowazy list napisał:

Jara cěsćeny knjes generalo!

Sće přichwalili mje k projekej přećiwo Němskim cyłkarjam wosjewili, kotrychž zašadny wotnam mje pohnuwa, zo f nimi bliže zabrać.

Najprjedy žo prašeche, hač žo njebudźicha přećenjenja tychle młodych offizierow hodźało dissiplinarnje wobrěć. K tomu mam hładowace rjeź:

Po prěnich dźělenkach, kotrež je wyšichi leutnant **Westhoff**, kaž je žo zalěźało, po rozrěčenju f leutnantom **Scheringerom** zwjazanu kommandeurej wojjewił, su jedyn general, jedyn major a jedyn wójskowy rěčnik dissiplinarne přeheńjenje přehladnyli. Dokelž Scheringer tehdy swoje přeheńjenja jako zyle njewinowate wudawaše wobjesće, a dokelž žo wobsebje je swědčenjom tehdy hišće njewinowatnym Ludinom do cźitka wołaši, hnydom hebi myślił, zo knježm sjamnenu wuprajenju młodźu offizierow wěrić. Naležnosć dyrbješe f nalěźnym kameradstwim powučenjom schefa wójskow. wobjednistwa a dissiplinarnym pokhłostanjom Scheringera wothbyta być. Dwaj mějaj pospišicho pak powěsćej druheho offizjera dóńdźe, kotraž praji, zo je leutnant Ludin jón hanu dźeń, kotryž je leutnant Scheringer w Eisenachu pobył, w Barlinje rozrěčenje měł, we kotrymž žo te hanje prózowanja, wo kotrychž bě hižo wyšichi leutnant Westhoff powěł, hišće we wótrišchej formje wuprajichu. Wobsebje bě žo wo „zentrali" w Mnichowje rěčało. S tymle cźeźkim poćeženjom leutnanta Ludina, kotryž bě dotal najwažnišchi wołožaj swědk być, bě žo wěry njechódnosć wobeju offizjerow dopokazała. Sprědki němskeho woborneho ministra njedołahachu, jo by žo wěz wnjaznyła, dokelž swjatowanja dale **němskostatnje wobory** běžachu, a **też tohorunja** winowaty wyšichi leutnant Wendt němskostatnej woborje wjazy njepřichłuchešche. Dissiplinarne wotbyće budźišche hnadź potom mózne było, hdy budźišchtaj offizjeraj přichi prěnim pschestłyčenju w dezembru, přichkotrymž žo na powinosć k wěrnosći pokasałachtaj, po-nu wěrnosć prajili. Měrko jtej jakoń a prawo němske woborne ministerstwo nałowałej, žudnište pschepytanje pschewjesć. So je wone nuzne było, dopokazuje žo j tym, zo je najwyšichi němšt žud wobjsterjenju jahudźił.

Sće žo dale hórschili, so su offizjerow je słužbneho wuczowanja sajeli a k tomu pomyślenje pschidali, „kak hłuboke je stejiščnje nowego wójska w nowym statu" padło. K tomu ma žo hładowace rjeź: Pschepytowazy šudnik, pschewodźezy stabowy offizjer a wordźelenjowy kommandeur su žo we městnje a cźasu sajeca dorčeli. Pschi tym je žo na to dźiwało, so by sajeće po słužbje wulke wocźi cźiniło, dokelž offizjeraj we sajarnach bydleschtaj. Tohodła su jeju f poćrědnišnym jcju wotdźelenjowho kommandeura pschi słužbje zwonka garnisony sajeli. Na widźanosć offizjerišcho korpsa je žo pschi tym tak daloko dźiwało, kaž je to f zyła možno było. Też psched wójnu njebudźišche žo žadyn kommandeur sapowědźić mohł, jimaniti wukaz němskeho statneho šuda wuwjesć.

Stónćnje pišaće, so je smyślenje w němskostatnej woborje womyślne. Syšem by žo dyrbjał pschemnić, so by žo nałcha němskostatna wobora sabo swojemu wulkemu powołaniu jako sakitarka wótczinu a wschěd ludowych dźelow wročźita.

Wšěcze jako stary wojak, so je je sakožkom woborneje mozy bjeswuměnita poštuchnosć. Wtónita móz bjes taikeje poštuchnosće njeje nicžo hódna. Snajeće nje dosć derje so byschcze wědjeli, so žym f Wami w prosumjenju sjena, so je němskostatna wobora powołana, so by wótczinu a wschě ludowe dźele schikała. Runje tole rozumjenje žebi žada, zo nij programmy politiskich stronow abo kłinežaze rajne słowa wo tym njerozsudźa, po kajkim waschnju němskostatna wobora wótczinje słužił, ale wola němskeho presidenta a najwyšschich wjednikow, kotrychž je pomjenował. Jeničzy tuzi móza statne mužnosće a mózjnosće pschewidźeć. Schtóž jich autoritu podrywa, žo na bróniłej mozy a wótczinje pschesłdże.

Wych Wam, jara cźeśćeny knjes hrabja, dźakowny być, hdy byschcze tomule nahladej też mjez ludźimi płaćiwosći dobyli, kotiš Wam politikiy blišo stej.

Dowolu žebi, tutón list sjawnosći pschepodać, kaj bórzy sće jón dostali.

Swoje najwubérnische wyšokowažene wuprajejo žym Wasch podwólny

Groener.

Bliže parlamentne dźełe.

S rozrěčenjom mjez němšim kanzlerom Brüningom němšim parlamentom su žo pschihoty za pschichodne parlamentne dźeła skónčile.

Parlamentarjo w němšim žejmje wocźakuja, so žo óndźelu nowowunsrolenej sapóstłanzy za mjenom sawołaju, so žo potom rada starschich wuswoli. Wutoru budźe zólbe pschedbudźiwa, a žrjedu abo schtwórtk němski kanzler Brüning **k**nježerstwowy politikti programm wosjewi. S nim žo hłowne wopschicźjece knježerstwowych wotmyślenych *hospodarskich a finanznych reformow do drobna ros-*oja. K tomu žo **r**osponminanje knježerstwowych planow pschichamkrje, a na tónzu tydźenja budźe žnadź žo wo sawobatych namjetach na wuprajenje njedowěrnyja pschecźivo knježerstwu jednacź. Sda žo hižo wěste być, so žo **le namjety na wuprajenje njedowěry f hłosami měšcźanskeje frjedźjny a sozialdemokratow** wotpokłasaja.

Tydźeń pozdźišcho budźe žnadź žo wo namjetach na **rozcźenje nujowych wuka'ow**, wo wurunanju finanzneho njedostatka a wo pschetwarjazej pożcźonzu jednacź. Hdyž wdaja tele dźeła wotbyte, žnadź žo dalsche pożbędźenja němskeho žejmja hacź do žrjedź novembra woitworcźa, so tychu žo politikie strony rozprajile, kak **f**o **k**e knježerstwu abo wulkim reformikim planam stejja.

Psched powjerschenjom diskonta.

Zentralny wubjerk němskostatneje banki je žo na štwórtk 9. oktobra swołał. Kaž je žlyschcerej, ma žo rozsudźeć, hacź dyrbi žo diskontowa žadźba wo 1 prozent powjerschicź.

Też **w Tirol**kej žu 8. oktobra rano 26 minutow žo 12 hodźinje wurjadnje žylne zemjerzenje pytnyli, kotreż f krótkeho wjeczora k ranju dźesche.

Kommunistiskich měšcźanskich radźićelow ze zastojnstwa wotwołali.

Merseburgšti knježerstwowy president je kommunistiske magistratowe žołustawu Klauža w Merseburgu, Härtela a Staucha w Halli a Rybarczika we Wittenbergu je sastojnstwa wotwołał a pschecźiwo nim dissiplinarišce pschepytanje f wotpohładom sajoždł, so bychu žo je sastojnstwa wotžadźili. Mjenowani su pjeca wobydlerjow namołwili, so bychu dawki njepłacźili. Teje stanveje pschicźinjuj dla je knježerstwowy president kommunistiskeho měšcźanskeho radźićela Lehnerta w Merseburgu je sastojnstwa wotžadźił.

Spionažna naležnosć w Birkenfeldźe.

Krajna kriminalna policija je assistenta Pabšta pschi Birkenfeldskim krajnym knježerstwje (we wjeczornej Němskej), kotryž we wobžadkowym wotdźelenju dźesche, we Neukirchenskej thorownji f podkładom spionaže sajała. Pabšt je žo pjeca hižo wujmak. Sajeće je sajećom sekretara Bleickera a jeho žyna swižaje. Bleicker je priedy sastojnił pola krajneho wubjerka być.

Scheringer a Wendt do Gollnowa pschinđźetaj, Ludin do Rastatta.

S Lipska žo powě, so mataj leutnant Scheringer a wyšichi leutnaint žwonka słužby Wendt swoje chłostanje na wjerdźišnje w Gollnowje wotpokućźicź. Sa Ludina je žo jako jatba wjerdźišna Rastatt postajika.

Kaas pola Pacellia.

Sdobom f kardinalnym statnym sekretarom Pacelliom wot někotrych dujow też prałat dr. Ludwig Kaas, pschedžyda němskeje zentrumskeje strony, w Norschachu w prózdninach pschebywa.

Diplomatiska krotej we Winje.

Awstriišk žwonkowny minister dr. Seipel je wutoru diplomatow pschijał. Někotři diplomatojo wěste **podawki awstriskeje snutskowneje politiki naspomnichu**, za kotreż žo dla jich **mózneych** *sćežkowkow wutrajne knježerstwo* sajimuja. Dr. Seipel praji, zo žo rěčnišće mišnjenja sa cźaj wólkow njeužudźa na słotu wahu klasej a dale praji, zo žo wólby smérom pominu a so žo też po nich kóžde jakonjej pschećźiwne rozwiće wujamknje, a zo žo sa wusławne dalsche rozwiće rutuje.

*

Sdobom f tymile smérowazymi žłowami nowiny powědźa, zo je snutskowny minister wjerch Stahremberg Winjskemu policajskemu presidiej poručił, so ma **žo wupokazanje majora Pabšta wróćicź**. Pabšt dyrbi žo žnowa do žwojeho sastojnstwa jako awstriskowy stabowy wjednik awstriskich domowinskich woborow postajicź. Powěsć, so wodźaze městno we Winiskim policajskim presidiju dostanje, je pjeca njewěrna. Pabšt žo najskerje žobotu do Innsbrucka wróćeji.

Syline zemjerzenje w Hornjej Bayerskej a Tirolskej.

Sérjedu rano ½1 hodź. žu w Mnichowje dwaj podsenskaj storkaj njewjichdźeneje žylnosće sacźuli. Po prěnim dźesaćz minutow trajazym storku druhi stork hładowasche, kotryž wóšom minutow trajesche a žo f wutym cźinmjenjom pschewodźesche. Tónle stork bě tak žylny, **so žo we wjele domach domjaza nadoba sakhadła**, wokna we schkleńzy žo puknychu, murje žo rospuckachu, a na někotrych městnach žamo ludźo f ložow padźechu.

Po dotalnym žwjeżenju žda žo, so je žrjedźišchego semjerjenja w Alpach leżało. Dale Mnichowa f pcknozy žu žo podsenske storki po žylnosći wožkakibe, tola žu žo wone w Nürnbergu a w druhich połnożnych bayerskich městach hischeze pytte. Semjerjenje je je sažynjenjom w semi naštało. **Wono bě tak žylne, kajšeż je wjele létdźesaćtow** w Bayerskej njesponnja. Kaž žo žda je semjerjenje f nakromnego kraja tarišchich Alpow wuschło. S Ehrwaldskeho wotrikeja a se wyšow pola Fussena we krótkoraišchim *Allgäuskim kraju* žu powěsće wo najžylnišchim semjerjenju dojschle, kotreż pak krótschi cźaš trajesche dyžli w Mnichowje a Augsburgu. Prjedy podsenske storkow bě wulke kulenje w semi sacźuez. W Faulen pola Fussena běchu **wschě murje twarjenjow rospukane. S tšćkow zyhele padachu. Domjaza nadoba žo powali a schkleńzy žo rosbichu.** Wobydlerjo a hosćo jeneho tamnišchego sanatorija žo wulzu roshorichu. Ludźo na dróhu wubjehachu a hacź do žwitanja pod hołym njebjom wostachu. Pódla lohkeho dorženja **nědźe dźesaćz minutow po prěnjej žołmje njeje žo žanych druhich sarschkaženjow pytło.**

Wuspěch brasilskich zběžkarjow.

Hłowny kwartěr brasilskeho sběžkarskeho wójska wojjewi, so žu sběžkarja Pernambuco a Natal dobyli. Kaž žo powě, je wotdźelenje 15 000 muži pod roskašowarjowom hejtmana Suareza Tavory wobej měšcze wobžadźiło a w nimaj tkady bronjawy a munizije, 200 000 milreisow hódne, sebrało. Potajkim je žwjatkowy stat Pernambuco nětko po žadźu zyle w mozy sběžkarjow.

„Nałkwilne brasilske knježerstwo" je žo w Porto Alegre wuwołało. Sběžkarjo w tutym statu žo na połdenk. kónzu na to hotuja, žo wot Brasilskeje zyle dźělieja a samostatny stat žałožiju.

Po wojsewjenju poprawnecho knježerstwa w Rio de Janeiro je hacź dotal wjcho hromadźe 420 000 muži **re**serwoho wójerskeho łódstwa a wójska mobilisowanych. **Se** nich žo pjeca hnydom 120 000 na pucź pscheczivo sběžkarjam pschihotuje. Sběžkarske wojerske mozy pod roskašowarstwom generala Mamoša žo **k** mjesam stata **Sao** Paulo bliže. Na města, kotreż žu sběžkarjo wobžadźili,

[illegible] ...ia z dźela bomby mjetaju. W Riswe ...ie pod śmjezenym waschnju dale dźe, [illegible] ...ś kul cźiwo pschikasało, so dyrbi wschо dźelo dwě njedźeli waschеzowacź.

W Československej dicedźa Zitny monopol zawjesć.

W Czejkoślowakiskej ratarskim runje tak cźerpi kaž we druthich europiskich krajach. Cźežy mali ratarjo, kotrjž potrjebuju wobydlerskiwa wuczinjeja, hospodarskemu zahabjenju napschećo dórdu, jeli so jim hnydom naprawy njeczinja. Płaczisny za ratarske wuplody njepschestawajcy padaju. Wikowarjo žu to zawinowali, kotrjž žu hromadu ratarskich wuplodow z wulkaju jawjedli. Ratarjo žadaju, so by knježerstwo ratarjam j pożczonkami i cźežna wumohało, jim załatane banki jpuschcźiło a zitny monopol zawjedło. Knježerstwo dyrbi prawo dostaci, so by hnuźo parlament žo njeprascháwschi płaczisny za ratarske wuplody postajicź.

Mexikanski president wróco stupił.

Président Emilio Portes Gil je pschipowědźił, so wróco stupi a so pschedźiwdźiwo nazionalneje revolucionarneje stronu jłoži. Dźiwajo na swoju frowosć je k teile kroczeli nuzowany. Portes Gil je žebi woinowjerił, so do swojeho narodneho města Tampica wrócźeć a žo tam je wežniftim powołanjom sabérać. Emilio Portes Gila žu 1. decembra 1929 jako namjetneho presidenta mexikanskeje republiki po atientaiu na generala Albara Obregona wuswolili. 5. februara 1930 je presidentiske sastojnstwo pschewsał a ty tole sastojnstwo hacź do 30. novembra 1934 sastawał. Pod jeho knježerstwom žu wojeśki spjeh generala Escobara potkoźili.

Ze Serbow

W Budyschinje, 9. oktobra 1930.

— **Wo njedrje.** Nizina j wjeczora pschikhadźaja je žo naschim stronam sześcinje pschibliźiła a nam sažo hrosne mačenje pschinjesła. Schtżenja je sažo hluboko na hrosne padła. Tuž je sažo mało wuhladom, so žo bórzy wuwjedri. Wyschinu j Azorskich kuow je syhna nizina j wjeczora k połonju słuźiła. W dalokej połnocy hacź ke kupje Island je drje wyschina spóznacź. Nima pak hischcźe wliwa na naschе wjedro, howak by schkleńża postupowała, ta pat hischcźe spaduje. — Jutrje pjatk khadźa słónco ka 6.17 hodź. a khowa žo ka 5,16 hodź. Mjeńcź khadźa wjeczor 6,08 hodź. a khowa žo dop. 9,15 hodź. Wcźera wjeczor w 7 hodź. barometer 734,5, hygrometer +4, thermometer we dnjo +15. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 732, hygrometer +5, thermometer we nozy 10. Wuhladny na mało so pschemjenjaze wjedro.

— Dalsche nazjwczowanje dźerži. Nazjwczowanje schulskich dźeći žo w mjeńcu Budyschinje wot póndźele 13. oktobra dale stawa. Wschednje nazjwczuje žo žaho 450 potrjebnych dźeći.

— **Kermuscha** je pschichodnu njedźelu 12. oktobra we Hornim Wujezožu, Hjelelku, Hóśnizy a Kulowje.

— **Padnschitwo.** 8. oktobra 1930 popołdnju w 6. hodźinje žu w Nochbachu motorske kolo znamki „B M W“ I—11687, fabriske cźisło 14012, motorowe cźisło 44173 kradnyli. Mjezesche cźorne krožna z běłymi smuškami. Wo wežowne zdźenja prošy kriminalne wotdźelenje we Budyschinje, telefon 2802.

— **Sozialnym rentnarjam** wuplaczuje žo podjera sa mežaz oktober hrjedu 15. oktobra dowołonja wot 9 hacź 12 hodź. w Ssejmowni na Hrodowskej haju 10 po jenym słowje wó jstwje cźo. 41.

— **Swobodne mjasowe jatki** (Freibank) w Budyschinje. Pjatk 10. oktobra pop. wot 3 hacź 4 hodź. — jenož je. Pjatk 10. oktobra pop. wot 3 hacź 4 hodź. — jenož 8 hacź 10 hodź. wotedawa žo hyre howjase mjaso punt po 40 pjenjezkach.

S **Budestcz.** Kaž kóžde léto tak tež letša sarjadowa dobrowólna wohnjowa wobora swoje kermuschne tšelenje. Dźo sobotu wjeczor so woinc komers. Njedźelu rano žo dźo sobotu wjeczor so woinc komers. — a sobotu 11. oktobra pop. wot 8 hacź 10 hodź. wotedawa žo hyre howjase mjaso punt po 40 pjenjezkach.

S **Ssemichowa.** Póndźelu wjeczor je tudomny wuczerkłubleć Korla Jurij Leutholo 71 lét stary wumrěł. Won běsche psches 4 łětdźesatki Ssemichowskí knjezi dwór wosdźełował. Pschihłuschesche też dołhe léta Hodźiłkemu zyrkwinskemu a schulskemu pschedstejićerstwu.

Se **Ssemij-Tunicz.** Wutorn rano snjesoži je tudomny wuczer Korla Jurij Leutholo 71 lét stary wumrěł. Won kubleć Korla Jurij Leutholo 71 lét stary wumrěł. Won běsche psches 4 łětdźesatki Ssemichowski knjezi dwór wosdźełował. Pschihłuschesche też dołhe léta Hodźiłkemu zyrkwinskemu a schulskemu pschedstejićerstwu.

Se **Ssemij-Tunicz.** Wutorn rano snjesoži je tudomny wuczerkł

hdźeż zmjerzk přistupa nima. Potom możeš je naležto nowa do zemje sadźić a přinjese ći dźakne płody, kasno kóenja.

Wusudźenja.

Cježe njesboże ſ automobilom pola Fričhbacha pśiched Łudom.

Sprowadny lawinišći Łud w Budyšćinje saběrašće so pśiśi ſ cježkim njesbožom ſ automobilom, kiž běšće so 11. meje 1930 w statnym hajnišćim rewěrje w Fričhbachu pśi moście stało, po kotrymž Budyšćo-Drježdźanšće šćotna dróha pśiches Arnsdorfsko-Pěrnjanšku żeleznicu. Wobźědźeć rěsbaŕnje Rudolf Reichel se Shonjo a njewobśkładniwego morjenja. Na njemowantym ſwojej jězdźe se ſwojim automobilom do Drježdźan, ſo ſwoju mandźelsku, kiž tam w khorowni leżeše, ke ſwojej maćerje" wopytał. Jako ſo je ſwojim automom k nałsemu sawinjenju pśiched 7,70 metrow wyšo- mostom bliže, wšchijźe jemu Drježdźanski au- obil napśeco. Reichel běše so sranjenja bojał a ſ wós na prawo storhnył. Pśichi tym je wós po- ny na železnišće kolije dele padnył, wo nje dyrił a ſo potom wo napśeciwnu mostowu murju wrješ- Reichel, dr. Panter a dwě Reichelowej dźowcy, ſo ćežko sranichu, dźowka Waltraut pak na cježe- jenje nopa wumrě. Reichela winowachu, ſo na strasch- nišnje njeje dosć wobkładniwje jěł. Wón pak ros- ſo je jenoż se 40 kilometrskej spěšchnosću k sawinje- pśichił, nałe sajsnał, a wobźidło na prawo swjert- dokeł je ſo jemu sdało, ſo napśeciwny auto khže- na šawo pośoże. Tak je pjeca k njesbožu bóchło. je wšelkuratojni njewidźachu pśicinźinu wobžarujom- ſo njesboża w Reichelowym sadźerżenju. — Ssud Reis- ſo wuwinowa.

Z Łužicy.

* S Bjelkopiz. W šušobnych Semizach-Tumizach śmě- šće pśichi ſwobźaśku tuteho měšaza wiža na Klóśćerskej je na ſwoje 25 létne wobstaće ſhódowaćź. K. Boha- Rößler, nětkuśi wobsedźeŕ a natwarjeŕ hoſćen- Klóśćerskej horje a wěže źmědźešće 3. oktobra 80. narodninu ſwjeśićź. Bohužeł pak je hižom cźi cźaſ khorowały. — Dobrowólna fabrikſka wohnjo- wosbora Buśćbeća u. Hebenstreita w Bjelkowizach śmě 11. oktobra ſwoje 25 létne wobstaće ſwjeśićź.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* S Wolfensteina. (Cźežke njesboże pśichi tśělenju.) Sćežku dopołdnja njedaloko Wolkensteina kamjenje, kiž śěchu ſo wotwalile, na tśoch dźakćerjow padnychu. Jenoho dźakćerju morichu, dweju pak cźežko sranichu. Kamjenje běchu ſo pśichi ſatſchańenju ſemje wotwalile, doś tam pśichi twarjenju dróhi tśěleja.

Rubiežnišwo w Barlinje.

Tola niz tajte kaj w Chikago.

Rubježnišwo na Barlinskich dróhach dźeń a bóle pśiběra. We ſwišku ſ wólbami a ſ druhimi pśiležnoſćemi njesahdże ani dnja, hdyž njeby k ſyłnemu biću, kalanju ſ nożemi a k pukam dóśichło. Policija njeje drje napśeciwo tutej zwólbje bjesmóžna. Poradźi ſo ji ſwjetscha, sa krótki cźaſ jaſo měr sćinić. Tola njekhmanſtwa, kotrejž ſu ſo pśichi tym ſtale, doniž policija pśichiźe, njedaja ſo wjazy dobre cźinić. Moralka je ſpadnyła. Wjacej bróńe noſchenje ſakasane było, maja tola mnoho rynka k bicju. Pśichi pśeprytowanju namaka policija ſwjerśicha pola kóždeho nětkajšu bróń.

We ſwojim cźażu pśichiźe twarſki mischtr Dietrich wo źiwjenje pśiches tutu zwólbu. Hnydom rěcźeše ſo, ſo Barlinſki podſenſki ſwět město wobknježi kaž w Chikago (w ſjewjetnej Ameriźy). Tajke měnjenja ſu pśichěhnate. Wěſte je, ſo w Barlinje kaž we wšěch wulkoměſtach ſtośnišće zwólby ſ domom ſu. Ale ſ Londonom a ſ Chikagom ſo pśichirunaćź njemóže. Najhórje je w tym dźele Barlina, hdyž běchu nětdy ſtare bróńnje a ſu tutomu thowanki ſad ſtworjene. Tola buchu potorhane a zyle nowy wotdźěł je tu naſtał.

Tuž ſu arlinſcy ſtośnicy polo ſwojeje dźěławeśe- bóle do blistośće ſchlesyſkeho dwórniſchcźa pokoźili. Schtóž ma winu, ſo pśiched policiju wulkowaćź, tón ſej tu thoſcźenzow, hospodow a korćžmow, hdyž ſo tajzy thowaja, kotrejž ſo źwětka boja. Tyhazy bydła jenoż w khańnjach njepschipowědźeni, kotrejž jenoż w nozy wušiwaja a wo dnjo ſo tam njepokasaja. Mnoſy měnja dźeń wote dnja ſwoju khańſtwu, ſo bychu pśiched policiju ſo wukhowali. Zyle wucźiśićź wot taſtich elementow ſo tutón dźeł měſta njehodźi. Je pśichewulki, ſo njemoh nichtó wucźekнуć. Wědźa, ſo tu wſchelazy njethmaniźy bydła. Schto dha pomha, jich popadnyć, hdyž ſo jim nſtkajše njeduſchniſtwo dopokasać njehodźi. Na podkładu wuſłědkow jeneho reportera (nowinarja) ſu wot 47 000 pśichipowědźenych wozbow wokoło ſchlesyſkeho dwórniſchcźa ſnajmjeniſcha 30 proz. thkeſtani, to je na 16 000. K tomu pśichidruźi tažama liczba njepſchipowědźenych wozbow, kotrejž ſu na nětkajše waſchnje ſ policiju do konflikta pśichiſći.

Dźiśe ras pśiches tamne haſzy, piches Płódnu, Kopenſku, Dołhu dróhu. Swonkownje drje niczo dale njepytnjeśe. Khudy wotdźěł města, ſtare khěže, na dróhach rostorhani bundakoſo. Hewak ſwonkownje niczo ſa to njerěcźi, ſo ſu tu mnoże ſtośnišće zwólby. W nozy, hdyž policijtojo krajinu pśhepytaja, nadeńdu drej na 70—80 jenotliwzow, kotrejž ſo wupokasaćź njemóża. Ale hewak nimaſch ſacźuće, kaž by we wozbetitym wobmeśće ſtośnikow byk.

Pśichi rospowědanju Barlinſkich wobſtejnoſcow podſenſkeho ſwěta pśichedśaja ſej mnoſy wjele wopaczneho. Wěſo wobſtejnoſcze we wſchelakich dźělach města njejſu ſwjeſelaze. Ale wo tym ſo rěcźećź njehodźi, ſo tuchi ſtośnicy policiju terrorisuja, pśichemóża. Wozbow, kotrejž ſo po prawje a prawdźe nimaja, ſwjaſaja ſo do tajnych zwólbow a organiſazijow. So maja tuchi ſwoje wožebite towarſtwa, na tym niczo napadne njeje.

Schtóž je ſo tu rospjašał, ſ tym njeje prajene, ſo njemohło ſo mnoho połěpſchićź. Ale k tomu ſu nimo policajſkich zyle hinajſche prědki nuſne, kotrejž mohłe ſo tu chiwiu nałožowaćź. Twarjenje bydlenſkeho hraje tu wulku rólu, kaž naſhonjenja ſ tamneho dźěła Barlina wuczá, hdyž ſtare bróńnje ſtejachu. Ale je pśichewjeſeć, k tomu je dwoje trěbne: cźaſ a pjenjeſy, haj wjele pjenjes.

Powołanja dollarowych mrunčesow.

W Ameriźy je ſo ſ waſchnjom ſtało, ſo dollarowe prynjeſny njejſu wjazy wot ſmyſłenja ſwojich nanow wotwiſnjne, ale ſo ſebi ſwoje pjenjeſy ſame ſaſłuża. Wone dowjeſnjeja ſoſała ſ najwjeſchſej thutnoſcźu ſwoje winowatoſće a ſwoje wſchźone nadawki zyle tak, kaž ozdźi wſchźonych ſmjerśiwch.

Gładys Dodge, wotkowujowka Vanderbilta a kusina ſnamjenitego wolijowego kralа Dodge, dźěła tuhwiſu we běrowje bankſeja Morgana a „ſaſłuži ſebi 400 dollarow ſa tydźeń." Miß Dodge je ſtudowała a je nětchto podobne kaž ſtudiſus, dokeł na wožebje narodno-hoſpodaŕſke a juriſtiſke praſchenja Morgan-banki wobźěłkaćź. Mjeſa wo 1000 dollarow w měſtazu je też w Ameriźy jara pśichiſtojne ſtadkaćenje, a wośobowy chef Morganow je ſo wuprajił, ſo miß Dodge ſebi tele pjenjeſy ſprawnje ſe dźěłom ſaſłuži.

Dźowka Harrymanna, najbohatſcheho muża Ameriki, je jako ſekretarka we wulkim Hearſtowem nowinaŕſkim nakładze a dóſtawo 600 dollarow mſdy.

Miß Ellinor Field, kotraž jako ſchofeſa ſebi ſwoje ſeźiwjenje ſaſłuži, je pśichiwſuna Marſhala Fielda, kotrehož kózdy jako hobuſtawa Newyorſkich Upertow ſnaje. Wona jěźoži pśinje po haſach San Franziſka. Wjeczor, hdyž do wobydlenja ſwojeju ſtarſcheju domoj pśichiźe, ſo pſchewobleka a je potom dollarowa prynjeſna, kiž może najdrohotniſche drasty a automobile wuźiwaćź.

Wožebje ſalubowate ſu ſo w poſlednim cźaſu žónke do powołanja létaćkow. S toho cźaſa, ſo je Anny Johnſonowa ſwój wulki rekord lět do Awſtraliſkeje ſpołnje dokonſała, cźehdźa wſchitke dollarowe prynjeſny w Ameriźy létaćź, ſo bychu na nětkajše waſchnje kedźbnoſć ſwěta ſhubśile a rekord dobyłe. Miss amerikaniſkimi létaćkami namakaſch mjena „Moore, Whitney, Caſtman, ſame mjena, kiž na dollarowych kratow pokaſnja. Njeſłu w ſjawnoſći tak ſnate, kaž ſtaroſławni dollarowi wjeſchojo, ale jich ſamoženje njeje tohodła ſnadniſche, a jich dźowki wuſiwaja też lětnju dań, wot kotrejž mohła zyła kopa ſwójbow nanajźiwe ſiwa bycź. Dwě ſotſje Clarkez, dźowzyh jeneho ſ najwjetſchich amerikaniſkich wikowarjow ſ wolnu, ſtej ſebi powołanje wothladaćkow thornych w dźěćzajych hospitalach wuſwoiłej.

Wot rana hać do wjeczora cźinitej ſwoju winowatoſćź, kaž wſchitke druhe wothladaćki khorych, a źěrjetej ſwoju mſdu wo 20 dollarow na tydźeń jako ſarunanje ſa ſwoje dźěło. Cźěſchćinja, w kotrejž ſtej pſchiſłaſenej, wſchak je wěſo derje ſ nimaj pobyła, pſchetož jeju nan, ſtary mr. John Clark, je ju pśiched nekajtim cźaſom wopytał a pśichi tom ſpóſnał, ſo ſu dźěćźi we ſwiſtawje bubjenje ſkhowane, dokeł nima cźěſchćinja wjele hrěchow. Wón je ſo tohodła ſwojej dźowzyh ſa tym praſchał, kaike reformy ſu tu trěbne, a da ſebi wot njeju wſchitke nowotaſtwa napiſaćź, kiž dyrbja ſo ſawjeſeć, je-li ma dźěſkownja nowożaſnym požadanjam wědomoſće wotpowědźić. Miß We Clark, kotraž je mediźinu ſtudowała a je wožebje wźywnuſtojna, je nětko nanej wulku ſapiſku pśichepodała a wuſpěch měta, ſo bychu wſchitke jeje pśicheća hnydom dopjelnjene. Dokeł žadachu ſebi nowe naprawy nahladnu ſumu wo 100 000 dollarow, tuž běchu jenoż taſkej wothladaćſkej ſotſje możne, kotrejž nan ma ſamożenje milionara.

Najbóle ſwojorafne powołanje wuſwoli ſebi Godiva Sſnyders. Wona ſta ſo ſ poliſiſtom. Pod tutym mjenom njerozumi ſo wěſo „poliſeiman", kiž na rózku hažow ſ gumijowym klumpachom ſleji a dawa wobthadne ſnamjenja, ale miß Sſyders bu ſe ſarazdźěłku wohrożenych młodych holzow. K tutomu ſamźerej wopytowaſche nózne kluby a druhe měſtnoſće amerikaniſkeho nóżneho źiwjenja, ſo by taſke młode holzy, kotrejž ſo ſ lohkomyſlniſcu a njenaſſnitoſću wſchelakim ſawjeſelenjam podaja a móża tu do rukow twórčwarjow a lichowarjow padnyć, ſe ſónſtej radu a pomozu podjerała a je pśiched njesbożom ſaktała. Też miß Sſyders je univerſitu wopytała a ſwoje pruhowanje ſłožiła. Jeje poſtajenje je w Ameriźy jara nahladne a wołne wuſwa, hyrujeź by ſo też derje njepłaćiło. Na tom wſchak ſebi miß Sſnyders njeje ſaležeła da, pśicheloż ma wožobinſke dochody wo 2 milijonaj dollarow lětnje. To pak ji njeſadźała, ſamtźej poſtajenu mſdu ſa ſwoju ſłužbu, kiž je wſchej ſwobodnoſćźu wobſtara, ſebi ſapłaćiźć dać. Wona pak pjeca wyſche ſwojeho hamiſkeho nadawka hiſchće młode holzy, kotrymž je cźłowjeſka pomoz mſna, nimo radypodawanja, też ſ pjenjeſami podpjerujе a je hižo wjele żónſtich, kotrejž běchu hižo ſahubje blíſke, ſ tym wumožiła, ſo je jich ke cźeſtnemu powołanju pśiſłuſedła. Miß Sſnyders wupraji ſo wóndano, ſo ſo halke tak prawje ſbożowna ſaczuwa, ſe toho cźaſa, ſo je ſuhe dermiźaje źiwjenje dollarowych prynjeſnow wopuſchćiła a ſebi powołanje wuſwobła, kiž ji ſmóźnuje, w ſłužbje cźłowjeſtwa dźěłaćź.

Sto to wě?

Wotmołwy na prašenja w sobotnišim čisle

W Indiskim morju je žiwa spodźiwna ryba dźiwótwór, łać. mjenowany „Antemarius hispidus", kotraž płuwaź njemóże. Je žiwa na dnje morja, hdyž so pohibuje na swojich kaž pacy podobnych płéwadłach.

Eskimojo w połnócnych zymnych krajinach maja za to, zo je w heli žałostnje zyma. Też kśesćansey misionarojo tutón nahlad podpjeraja. Hdy bychu prajili, zo je w heli horco, by kóždy Eskimo tam cheył dóńć.

Běrny so mjenuja w rańšich Serbach „buny", we wjećornych stronach „neple", w Kulowskej wokolinje „kulki", we wsach k połnocy Wojerec „knefle" a we Delnjej Łužicy „knydle". Wšě tute wurazy snadź z wuwzaćom „kulki" su němskeho pokhada (Bohne, Birne, Apfel, Knopf, Knödel).

Prěni serbski časopis je wukhadźał w lěće 1790. Bě to „Měsačne pismo rozwučenju a wokřewjenju"; wudaštaj jo serbskaj protowarjej Šěrach a Janka. Časopis wšak bu wot němskeje wyšnosće hnydom zakazany, tak zo wuńdże jenoż jeničke čisło.

Powostanki létadła pola Drježdźan znjezboženeho. Kaž je znate, při tym wšitcy natřikasedźacy źiwjenje zhubichu, mjenujcy 8 wosobow.

W jednorych kašćach leža zwuhlene čěła při žałostnym powětronowym njezbožu. Kašče nětko wotwožuja, zo bychu je do Jendźelskeje wotwjezli.

Narodniske a cyrkowne wěsće.

— **Schkrowa powěsć wo wjedrje ſa ſuſiſchi pjatk:** Sſo wuczahnje, je khłódno, tola je hiſchcze trochu wiſhate, wocžichnuje. W Jendželſkej khłódno, ale ſuchо. W połnôcnej Europje ſyma a ſo deſchczuje.

*** Mjes Großneuheinom a Lampertswalde je ſo njedželu jěduy Kalau ſ jědnoho regimenta 12 želeſnikſemu cžahej pſchejčej dal. Kalau bě ſo w naležu do němſkokatholſkeje wokory pſchijał. Dokelž bě cžełuje ſa wojerſtwo njekhmany, chyłchu jeho ſ wójſka puſchczicz. To je jeho k ſamomorbarſtwu dohnało.**

*** (Strach wulkeje wody we wjeczornej Němſkej.) Po ſylnych deſchczach poſlednich dnjow we Vogeſach a we Czornym lěſu je ſtrach wulkeje wody na Rheinje, Maaſy, Moſeli, Saonje, Doubje a Mainje naſtał.**

*** Po ſlowu je ſo w Texaſu město Dalles powadźiło. Schtyrjo cžłowjekojo ſu je tepili a 18 ſo ſraniło. Wulka woda je khěže poworłała. Tohodla je wjele ludźi bjes bydła.**

*** (Schtyri dźěći ſo ſ mihnjkim kolom ſamjatle.) Pola Silleina w Cžechach je ſo ſtrjedu ſalostne njeſbože ſtało. Hrajkajo běchu něſtare dźěći brjoh wjeſnjeje rěčki podryle. Nadobo ſo brjoh ſaſunyny. Schéſć dźěći do rěčki padže. Schtyri ſ nich ſo ſ wodu k mikuſkemu kołu donjeſechu a ſo zyle roſmjeſcžachu. Dwě druhej dźěći ſo tepiſchtej.**

Přilopk.

*** Pjatnaczekróczneho morbarja wotprawili.** Se San Franzíſko ſo powě. W pſchitomnoſezi pſches 200 woſobow wulkomordarja Northcota w St. Quentinſkej khoſtačni wotprawichu. Northcot, kiž je rodzenh Kanadian, bu dla ſamorodowanja 15 hólzow k ſmjerczi ſoſudzeny. Cžáſa hólzow bjeſche wón wſchitke na ſwojej kurjazej ſamje ſahrjebał.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Hamtſke ſ Budyſchina.

Wettinſka dróha mjes Löhrowej a Sedanſkej dróhu je dla polecza dróhi ſe ſymnym aſfaltom wot dźeńnjiſchcho dnja ſa wſchitkón jſony wobkhad ſawjerjena. Njewobkedźbowanje ſo khłoſta.

W Budyſchinje, 8. oktobra 1930.

Měſchczańſka rada — polizajſti hamt.

Towaršſtwowski powěſtnik.

Bukecy. Jednota Sokoł zmėje ſobotu 11. winowca po zwučowanju zhormadźiznu. Starši bratřa njech też přińdu.

Starosta.

Lichań. Hrodźišćańska jednota „Sokol“ zarjaduje w Rudolfec hoſćeńcu 12. oktobra, wječor we 8 hodź. ſokolſki ſwjedzen ze zwučowanjom, dź. wadłom a rejemi.

Lichań. Jednota Sokoł zwnčuje pjatk wječor we 8 hodź. pola Rudolfec. Nowe sobuſtawy su wutrobnje witani.

Starosta.

Minakał. Serbske towaršſtwo „Statok“ ma přichodnu ſobotu 11. winowca wječor we 8 hodź. w Kubanowe hoſćeńcu w Lipiču zhromadźiznu. Kóždy dyrbi přińć.

Předsydstwo.

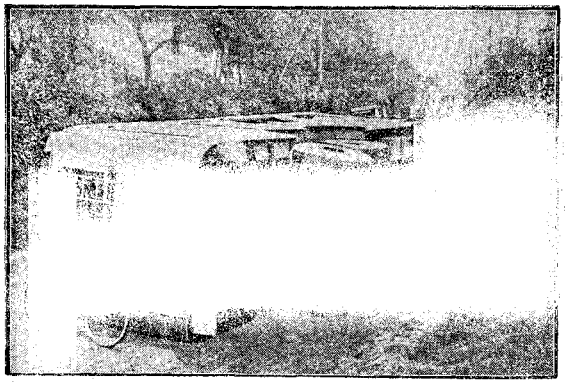
Nawječorny ſokolſki wokrjes. Kedźbu! Naſa přichodna wokrjesna zhromadźizna je ſobotu 11. oktobra wječor ½9 hodź. w Njeljelčicach. Wažne wuradźowanja, zdobom zmėje br. ſtarosta zwjazkowu přednoſk wo wſoſokolſkim zlěće w Beogradze a pućowanju přez Južnoſłowjanſku. Proſy ſo wo bohate wobdźělenje. Wſitke woſadne ſerbſke towarſtwa ſo na přednoſk wutrobnje ſobu přeproſuja.

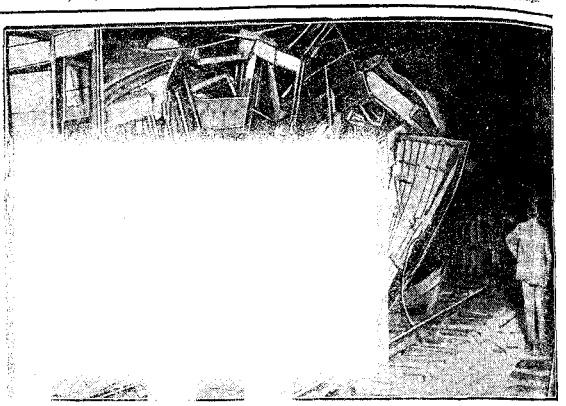
Wokrjesny načelnik.

Serbske towaršſtwa! Podpjerajće a wopytajće wobſtajeńcu Zjednoćeńſtwa Serbſkich Žonow. Je to wuznamne předewzaće k ſpomoženju ſerb. narodneho žiwjenja!

Domowina.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučmanc w Budyšinje. — Za hoſpodarſki dźěl: Arnošt Bart w Rěčanach. — Za nawěſtki: G. Janak w Budyšinje.

Autobus so powróćił. Pola Kassela poča autobus dla wulkeje spěšnoſce ſo wjerhać a ſo powróći. Rozbite ſkleńcy woknow někotrych pasažerow zrězachu. Či ſoféra tak přebielu, zo [illegible]chu jeho na mornemo do khorownje dowjeſ[illegible].

W Parizu na podzemſkim dwórniſću St. Lazaire dwaj ćahaj do ſo zrazyſtaj. Wustróżani pućowarjo z woz[illegible] skakachu. W ſamſnym wokomiku přińdu na pódlanſkej koliji druhi ćah, moriwſi 5 ćežko zranivši 30 wosobow.

Směški.

Wopraſowdźita ſprawnoſcz.

Jan je ſwój kij ſhubił, rjany kij ſe ſlěbornym pſchimadłom.

Dny ſo minychu.

Hižo bě Jan wſchu nadźiju ſhubił.

Tu pſchińdże ſprawny muž a pſchinjeſe kij ſaſo.

„Namakach Waſch kij.“

Jan je hnuty wo telko ſprawnoſći.

„Sču tola hiſchcze pſchiſtojni ludźo,“ dyrí wón namakanjej ſoh'o na ramjo. „Dyrbicze być ſa to mnohowany a tuž Wam tutón kij darju.“

„Kak proſchu?“

„Tutón kij Wam darju. Je drje delka trochu wobſchłodźeny, ale ſlěborne pſchimadło wotkupi Wam radſtbje kóždy wikowař.“

Tu mėnjeſche ſprawny namakař:

„Zyle njemóžno. Pobych hižo pola někotrych.“

*

Proſchenſka khrobłoſcz.

„Njechańbujeſce dha ſo dožyła, tu proſtyeſ? Sežе tola doſpołnje ſtrowy cžłowjek?“

„Knježe — khory cžłowjek njebych to też dožyła wudžerżał!“

*

Jeho „najlepſchi pſchećeżel.“

„To tola wěſch, ſo je Jan ſ Jurjowej žonu cžeknił?“

„Ale Jan běſche tola Jurjowy najlepſchi pſchećeżel.“

„Temu też tak je, ale někto hakle je wón tak prawje ſa tym pſchiſchol.“

*

Khatka a Korika ſtaj ſo do pukow dałoj, a Khatka je pſchećerownika ſamo ſkušgała. Khorika wuſtorži to maćeri, kotraj ſwari. Mėrnje Khatka rjekuje: „Ach nė, njeſłuſham jeho ženje wjaz, wón też dožyła njeſłodźi!“

*

Njelubosnoſcze powoſanja.

Kóczka je liſtynoſchcer. Na Kóczkowem wobliczu ſteja cžinowe nuroczele.

„Schto dha ſo njeczinił?“ woprajſcha ſo jeho pſchećeżel.

„Moja njewjeſta je mje ſedžo woſtajiła, wěſch, moja Minka,“ ſoſoſchnje Kóczka.

„Tak, tak?“

„Haj, a pſchſcha dawa mi někto wokolo běhacz, ſo bych Minzy lubоſtne liſty mojeho narunika do domu noſył!“

*

Droha wězła.

Kak dołho dha ſu po prawom trjebał, doniż mózeſche giwo doſpołnje wodžicz?“

Nó, takle ſchtyri a pjeć dnje.

Schto, tydźenjow?

Nė, wołow!

Serbski Hospodar

poručuje k nazymnemu wusywej

derjećišćenu symjeńtnu rožku

Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich kraſnow a Dobrowicku pola nas dokładnje akklimatizowanu, też originalne symjo wobſtara

Nawěſtki přinjesu wužitk!

12% wróćozarananja 12%

z přiwabjacedny

jenož hač do ſo soboty 11. oktobra

Najl. muka „Kaiser Auszug“ spora 5 puntowski měšk jenož 1.50 hr.

Najl. muka „Kaiser Auszug“ hładka 5 puntowski měšk jenož 1.45 hr

Najl. wosebita pšenična muka 5 puntowski měšk jenož 1.35 hr.

COKOR 10 puntow jenož 2.95 hr.

Punt kakaowa a punt cokora hromadźe jen. 1.10 hr

Punt margariny, punt sele, punt talł. raisa hromadźe jenož 1.10 hr.

Punt běrnoweje muki, punt grisa, punt zelen. hrocha hromadźe 0.95 pj.

Punt jahłow, punt cokora punt wowsnych tružkow hromadźe jenož 0.95 pj.

Punt ſokoladoweho procha jenož 0.95 pj.

Dale poručamy k rězanju:

pópjeć, korjenjnu, majoran, salpeter, holsteinsku hejdušku po najtuńſich płačiznach

Stajnje čerſtwje paleny kofej

¼ punta jenož 0.55, 0.65, 0.75, 0.85, 0.95, 1.00, 1.10, 1.20 hr. Nimo tutych tunich płačiznow dostanjeće hišće 12% rabata

Thams & Garfs w Kamjencu

Prošu skhować.

Znajerjo pija jenož Thams & Garfs kofej!

Znajerjo pija jenož Thams & Garfs kofej!

Jenož tak dołho hač skład dosaha

2 wulke tyzy wolijow. sardinow	jenož **95 pj.**
Cokor 10 puntow	jenož **2.95 hr.**
Margarina punt	wot **50 pj.**
Paleny kofej ¼ punta	wot **50 pj.**
Kakao punt	jenož **80 pj.**

Thams & Garfs

w Budyšinje, na Hłownym torhošću 8

Serbske gramofon. deski

ma ſtajnje na ſkładze, jena płaći 3.50 hr.

Jan Schieback w Budyšinje

na Mužakowskej drózy 4

Müllerec konditarnja

na Pósſowym namésće

kofruž Serbja rad wopytuje, poruča najlěpše pjećwa we wulkim wubjerku.

Rozesłanje nanajſpušćomniſo.

Kofej : kakao kolonialne twory

KURIO

na Lwonkowu. Lawſkej nasy 24

Prosata

ſu na předań w Lemišowje 5

Fotowe projekcijowe powjeſčenſke domj. kinowe aparaty

a wšě wěcy za amatérſke fotografowanje. ◆ Fotowy dom

Richard Hutha

mějićel Arno Lehnert

w Budyšinje

na Serbskej hasy čo. 13

Wuwiwanje filmow a płatow kaž też wotdawanje wěcy wustojnje a najſpěšniſo.

Čahi wěcy wustojnje a najſpěšniſo.

Příloha k čisłu 236 **SERBSKE NOWINY** Šworkł, 9. oktobra 1930

Nazymska zhromadźizna Maćicy Serbskeje.

We wobłuku serbskeje wustajeńcy a koncerta Lumira.

W Budyšinje, 8. winowca 1930.

Hižo wjacy lět zeńdźe so Maćica Serbska k nazymskemu posedźenju, k čemuž je nastork nětčiši předsyda dał. Zo bě tuta myslička zbožowna a je na płódnej rolu padnyła, dopokazuje wopyt tutych zhromadźiznow. Tohorunja wčerawšeje. Wězo tež z druhich přičinow běše so rjana ličba sobustawow a hosći zešła. W Serbskim Domje, hdźež su hewak sćeny pyšene z wobrazami našich wótčincow — wot jednoreje fotografije hač do pisaneho portraita — pisanješe so šurla tón króć we wšěch możnych barbach. Je tola towarstwo serbskich žonow w rumnosćach swoju wustajeńcu zarjadowało. Ze zbožownej runku je kruch serbskeje kultury wutworiło, na kotrymž maja ródni a cuzy swoje wjesele. Tež Maćicarjo wužichu tutu přiležnosć. Dale kiwaše wječor wuznamny koncert „Lumira". Potajkim ważnej přičinje, kotrejnž ludźi, lubowarjow serbskeho narodopisa a spěwa, do Budyšina wabještej.

Něšto do 3 hodźin zahaji so zhromadźizna z narodnej hymnu. Do njeje měješe předsydstwo krótke posedźenje, w kotrymž so někotre należnosće dowurazumjachu, kotrež so potom zdźěla zhromadźiznje předpołožichu. Předsyda k. just. rada dr. Herman witaše přitomnych, wosebje k. radu dra. Muku, kiž je so zaso zbožownje do domizny wróćił. Nam luby přećel dr. Hanf z Brna bě tež přikhwatał. Předsyda zdźěli, zo dyrbješe posedźenje po prawom 1. winowca być. Dla koncerta pak je so přepołožiło. Spomni při tym na lětdźesatki dołhe dźěło mištra Krawca. Dokelž bě k. farař Riota na tutym dnju dla nuznje jězby do Barlina zadźewany, dyrbješe so porjad trošku přemjenić. Tola buchu jeho přednošk hody abo jutry słyšeć. Tež k. prof. Wićaz běše zwólniwy, přednošk dźerżeć, tola nuzdźina dosahaše za wčerawše posedźenje.

W dalšim zdźěli předsyda, zo w kruhach Maćicy wobsteji Koło čitarjow spisow, kiž knihe dóstawa ze wšěch możnych krajow. Stóž chce do njeho zastupić a tutu přiležnosć a lěpšinu wužić, njech so pola zapisarja dra. Symanka zamołwi. Po potrěbnosći so dalše koła wutworja. W dalšim zdźěli, zo je so poradźiło, serbske spěwy na deskach (platach) zwěčnić. Tež tutón postup je našeje podpjery hódny. Njech so prawje bohače trjebaja. Tajke nowočasne „šlagery" njestušeja do našich swójbow.

Rjana ličba nowych sobustawow bě so zamołwiła a to sćěhowacy knježa: stud. fil. Krons z Khrósćic, just. rada Kamper z Prahi, wučer Krawc z Rakec, knježna wučerka Domaškec z Budestec, wučer Albert z Hodźija, cyrkw. wučer Rausendorf z Njeswačidła, direktor banki Suška z Budyšina, farař Hila z Palowa pola Biskopic, farař Malink z Łaza. Tuta powěść so z wulkej radosću přija a wšitcy so jenohłósnje přinzachu. Wosebje ma so wuzhižnyć, zo knjez farař Hila (rodź. Němc) pilnje serbski wuknje a chce potom swojim narodnje wosyroćenym Serbam zaso we jich maćerinej rěči předować, kotruž dyrbja lětdźesatki parować. (Bohužel bě w blizkim Wujezdźc.) Předsyda prošeše nowe sobustawy, zo bychu na wědomostnych polach Maćicy prawje pilnje sobu dźěłali. Dale zhonichmy, zo je předsydstwo — na čole wobhladniwy předsyda — přihódnu Maćičnym Domom mjezowacu khěžu pokupiło, štož zhromadźizna jenohłósnje skhwali. Z tym dobudźemy nowe rumnosće.

Knjeni Smolerjowa, městopředsydka Zjednoćenstwa Serbskich Žonow, dźakowaše so Maćicy za přewostajenje žurle k wustajeńcy a přispomni, zo je so towarstwo prěni króć do zjawnosće zwěrił a swědči wo jeho žiwjenju. Česćeje to, štož su sej naše maćerje a wowki ważiłe a prócuje so wo zdźerženje našeho lubeho Serbowstwa.

K tomu přida předsyda, zo je Maćica sama chcyła wustajeńcu podobiznow zarjadować. K tomu bě so wokolnik rozesłał, je tež mnohe přilubjenja dóstał a prošeše wo dalšu podpjeru na tutym polu. Maćica chce album swojich sobustawow założić a tuž njech so kóždy wo to prócuje.

Nětko sćěhowaše najprjódcy přednošk k. wučerja Nawki-Radwořskeho. Rěčeše na wšě tříštwóre hodźiny wo Turcy, cyganu, židach a čertu. Někotři sej wo přednošku wopačny wobraz předstajachu. Rěčnik chcyše jenož pokazać, kajku rólu tući štyrjo kucharjo w serbskim žiwjenju hrajachu, štož so w přisłowach, prajidmach a wusłowach jewi. Na mnohich přikładach — wšelake prajenja su samo na 1000 lět stare, na př. zazlobjeny być kaž trnka (Turka), štož rěči za časy, hdyž Turka do našich krajinow, je zapuščujo, přiďeše. Najwjacy ludowych prajidmow poćahuja so na čerta, kiž ma wšelake mjena w ludźe, kaž zatan, černy Jurij atd. Tute wuloženja zbudźichu zdźěla wulke smjeće, swědča pak wo tym, kak ludowa duša wšitke podeńdźenja posudźowaše. Lud hluboko mysli. Mamy hišće wjele tajkich ludowych pokładow. Njejsu hišće wšitke zapisane. Tuž předsyda, rěčnikej so za přednošk dźakujo, přispomni, zo by so po pokiwach njeboh Wjele dale hromadźiło.

Na to rěčeše k. dr. Wjaceslawk-Drježdźanski wo wurywanjach prof. Schuchardta na kupje Rana (Rügen), kotrež je w knizy „Arkona, Rettra a Vineta" nadrobniše rozjasnił. Tuta zaso zepjera so z wulkeho dźěła na wudźěłk Saxo Grammatika (wudata přez prof. Holdera), we łańanščinje spisany. Słowjenjo mějachu tehdy wulkej swjatnicy — Rettra a Arkona. Rěčnik rozłoži nadrobniše poslednje a to wosebje tamniši stary hród, kotryž je jara dospołnje wopisany. Bu 1168 přez Danow zničeny, tohorunja tež swjatnica z wumělskim přibohom. Tež wo nim mamy dospołny rozpis, štož mamy tamnemu Saxo Grammatikej so dźakować. Z njeho přečita wšelake ważne wotrězki a přełoži je. So zepjerajo na tutoho wuwjedźenja je prof. Schuchardt swoje wurywanja wukonjał a rjany wuspěch měł. Mnoho słyšachmy wo našich prawótcach, wo starych Serbach, kotriž bydlachu tehdom we wjetšim dźele nětčišeje Němskeje hač na kupu Rana. Při tym pokaza rěčnik na ważnu knihu njeboh fararja Jakuba-Njeswačidłskeho z lěta 1894 w němskej rěči wudatu „Das wendische Rügen in seinen Ortsnamen". Podawa nam wědomostne podłohi, je pak wupředata.

Předsyda dźakowaše so rěčnikej a doda sam wšelake hač dotal njewujasnjene mjena našich ležownosćow. Prošeše zdobom, zo bychu znajmjeńša wšitcy předsydojo serbskich towarstwow do Maćicy zastupili, zo bychu towarstwa po času měłe tež we swojej knihowni časopisy Maćicy Serbskeje. Při tym narěčny so dóńt praehistoriskeho muzeja knjeza fararja Křižana-Wotrowskeho. Předsydstwo je w tym trěbne kročele činiło. Z předwjedźenjom serbskich deskow a ze spěwom „Hdźe statok mój!" skónči so jara zajiwawa zhromadźizna. Mnozy wužichu přileżnosć, sej wustajeńcu nadrobniše wobhladać.

*

Dopołdnja bě so zwołał rěčespytny wotrjad. Posedźenje so njewotmě dla njedostatka wobdźělnikow. Njeby škodźało, hdy by so tu jewiło wjacy zajima, horliwosće a disciplíny!

Lubosć namka hłosy!

Koncert kupki „Lumir" w Krónje.*

Hdyž spěwa kupka „Lumir", směmy přeco być wěsći, zo so nam poskići něšto wosebiteho, wubjerneho, njewšědneho. W „Lumirje" su zjednoćeni derje wukublani a wustojni spěwarjo a spěwarki z cyleje Łužicy a nawjeduje jich naš sławny mištr Bjarnat Krawc. Tak běchu tež poskićeńki wčerawšeho koncerta w Krónje woprawdźe hudźbne khłóšćeńki za znajerjow a přećelow hudźby, za słědnikow.

Bohužel njeměješe koncert telko wopyta, kaž smy to hewak zwučeni na wulkich serbskich koncertach. Hrozno wjedro drje bě mnoheho wottrašiło. Potom tež bě doba hišće někak njepřihódna. Ratarski lud hišće ma dosć dźěła na polach. Tak móžachmy wčera konstatować, zo wjesny lud bě jara słabje zastupjeny. Škoda! Přitomni běchu tež zastupjerjo wyšnosće. Móžachmy tež witać drohoho přećela našeho naroda k. dr. Hanfa z Brna, kiž drje njepobrachuje na žanym wjetšim serbskim zjězdźe.

Program bě wubjerny. Poskićachu so nimale jenož nowe wěcy, same składby mištra Bj. Krawca. Khór „Lumira" bě khětro zesylnjeny. Nimo starych znatych solistow Emila Šlamarja a Dory Frajšlagec słyšachmy tu prěni króć nowe mocy: francowsku knj. Alleonec, kiž spěwaše město skhorjeneje Rut Krawcec, dale altistku Hanku Srejderjec, kiž wosebje bohaty přiklesk sej doby. Recitacije měješe zaso knj. Katka Krawcec; Elfrida Nojhawzec klavěr hraješe a Hendrich Wolder wustupi z tulawu.

Khutne spěwy nabožencho raza koncert zahajichu Sćěhowachu solospěwy, melodramaj a dwojospěwy. Druhi dźěl programa wobsahowaše spěwy a poskićenja wjeseleho raza.

Jako nowinka so poskićeštej rhtyhmiskej rejcy rejowanej wot knj. Hanki Rychtarjec.

* Nadrobna rozprawa wo koncerće sćěhuje jutře.

Radšow.

(Skónčenje.)

Syn zemrěteho, Jan Adolf Ludwik, předa 1867 kubło Korli Oće von Heynitz. Tutón předa 1874 najrjeńše lěsy 183,68 hektarow „Wustawej zemjanskich knježnjow" w Jochimowym kamjenju pola Radměric. 1899 přewza jeho syn khětro pomjeńšene kubło, wot kotrehož kupi jo 1902 Měrčin Wendenburg z Beesenstadta. Dalši wobsedźerjo so ruče wotměnichu, hrabja von Schweinitz, Korla von Albedyll, potom Wilhelm Weber, kiž jo měješe do l. 1919. 1920 přewza jo „Slezyske krajne zjednoćenstwo" k sydleńskim zaměram. Wosta hišće zbytk 120 jutrow pola a 350 jutrow lěsa. Dźěl wostatnych ležownosćow kupichu wjesnjenjo, wjetši dźěl so rozdźěli na sydleńje, přewostaji so němskim ćekanjećam z nětko pólskich krajow wokoło Poznanja. Zbytne kubło kupi 1922 ćekanjeńc Měr z Poznańskeje. Wón ma kubło hišće dźensa.

Tak daloko hač słědźić możemy, mjenuje so jako prěni farař w Radšowje 1616 wósty Brójnik.

Tutón, kaž też jeho syn Křesćan Brójnik, zastarašta cyrkej wot l. 1646 z Hbjelska. W lěće 1659 wšak wosadźe zaso dźěłichu a Radšow dósta swojeho wosebiteho fararja Jakuba Mjelišu, kiž wumrě 1691 a so pokhowa w starej cyrkwi. Jeho naslědnik bu Jan Brojeŕ, farański syn z Kózloho, dale Křesćan Subcasins, Křesćan Slenkař ze Różan, Jan Kašpor Čuderli z Łaza, Bohumił Hila, Wawjeŕ z Bukec, Jurij Nowak a Jan Rjeńć. Tutón wumrě 11. měrca 1803 nimale 71 lět stary. Jeho wosebita zasłužba bě twaŕ noweje cyrkwje. Z toho časa skutkowachu w Radšowje sćěhowacy fararjo: Jan Gusta Jank z Bukec, Handrij Myšnaŕ z Bošec, Jan Herman Mrózak z Narća a 1876 Arnošt Ferdinand Haecsler z Khoćebuza, kiž bu potom do l. 1815 superintendent, Pawoł Haju wot 1. 10. 1915 do 1. 8. 1919 (za jeho skutkowanje bu serbska Boža služba wotstronjena), wot 15. 7. 1920 do 1. 2. 1928 Siegfried Weichert. Tu khwilu tu skutkuje pastor Höhne, kiž zdobom zastara Radšow a Kholm.

Prěni kantor mjenuje so Jan Křižan, wot l. 1699 do 1749. Do l. 1894 sćěhowaše pjeć kantorow. We l. 1894 přewza wučer Ota Bartl z Wikow kantorat. 1901 přińdźe Bjedrich Haniš, kiž tu skutkowaše do l. 1922. Jeho naslědnik bu Artur Voigt, kiž dźens hišće tu je.

Nowa šula so natwari 1812, stare ze słomu kryte hospodarske twarjenje so sobu njewottorcha. 1887 so nowa šula natwari, dokelž stare rumnosće běchu přemałe. Hospodarske twarjenje hišće steji, tehorunja stara pěc, kotruž farař a kantor hromadźe wužiwaštaj.

Wobydlerstwo Radšowa a Drěnowa je zwjetša ratarski lud. Přjedy ludźo też dźěłachu w jamje „Olbjeć w Zuborničcy, tu khwilu móže jenož Nizka někak dźěło poskićić.

Krajina wokoło Radšowa je jara rjana. Radšow je najwyša wjes Rózborskeho wokrjesa. Wottudy maš krasny rozhlad do wšěch stron. Też bliska hora Dubrawa je rjana a so bohužel přecy hišće přemało wopytuje. Wjes je trochu wotležana.

Znaty bě Radšow też ze swojim wišnjowym swjedźenjom. Je to ludowy swjedźeń za čas, hdyž su wišnje zrałe. Wokoło wsy su mnohe wišnjowe aleje a na pomnikowej horje so kóžde lěto swjedźeń swjećeše, na kotryž wot blizka a daloka přikhwatachu. Samo rejwarnja bě na horje, tutón wšak so rozpadowaše. Dźensa je z rozpadankow wostała jenož hišće wulka hromada kamjenjow. Wišnjowy swjedźeń so dźens hišće swjeći a „Herbska grychta" je tón dźeń cyl mnohich wobydlerstwo z cyleje wokoliny.

W Radšowje a Drěnowje hižo wot l. 1876 jara němcowachu. Je to wliw němskich přićahowarjow, kotrychž je we woběmaj wsomaj jara wjele. Němcy so ženjachu do serbskich swójbow a z tym germanisacija so šěrješe. W powójnskim času přińdźe k tomu hišće nawal. němskich ćeknjencow z rańšich krajow, kiž so tu zasydlachu.

Po Mukowej statistiky tu hižo wokoło l. 1880 serbske dźěći so hańbowachu serbski rěčeć a to pod wliwom němskeje šule.

Němcy wudawaju, zo serbske Bože služby dyrbjachu 1915 přestać, dokelž bě přemało wopyta. Nó: tuta wěc bě derje přihotowana. Přjedy toho so wotmě serbska Boža služba jenož kóždu druhu njedźelu a to po němskej. Dokelž so to jim lěpje hodźeše, dźěchu Serbja na němske kemše. Też tu mamy znowa dopokaz, zo kaž šula też cyrkej je njepřećelka serbskeje narodnosće. Němske kemše w ryzy serbskich wsach móža być bóle hubjenje wopytane, žadyn człowjek na to njemysli, zo bychu so mohłe dać wupadnyć a wotstronić němske Bože služby dla njedostatka kemšenjow. Nałožuje so dwoja měra napřećiwo Serbam a Němcam.

Cyrkej je w Radšowje dočinila, štož bě šula přihotowała. Hižo we l. 1875 so w Radšowje jenož němski wučoše. Dźěći w šuli ani jeničkeje serbskeje knižki njewuhladachu. To njebě dźiwa, zo mějachu wjele wohrožene dźěći němsku rěč jako něšto wosebiteho.

Radšow a Drěnow dyrbimy dźens bohužel ličić k wsam, kiž su so nimale zhubiłe na stajne. Cuzbnik je z pomocu šule a cyrkwje tu zadajił Serbstwo. Budźmy na straži, zo mór germanisacije nam nje zničí dale wsy na wohrožených pomjezach!

Programej so přizamknychu reje, ke kotrymž piskaše naša znata Sokolska kapała. Rejwachu so też serbske reje, bohužel pak přemało.

Koncert bě nimo měry ważny hudźbny podawk, haj wuznamny podawk w narodnym, kulturnym žiwjenju našeho serbskeho luda.

Wokrjesny cyrkwinski sejm Budyskeje cerkle.

So ju sakska krajna synoda w tutym měsazu sćhadźuje, je było ſ pśicśiśinu, so ju druhi wokrjesny zyrkwinski śeźo Budyśeje eforije swoła. Wołsadni zastupjerjo běchu ſebi pśeśeli, so bychu do pośedźenjow krajneje synody śiłśeli rozsěrawu wo ważnej pśedmjetoch, kiž nastupa jakoń wo wobhadźenju karow ſ exta synodalow Budyśko-Kamjeńskeho wokrjeża a ju k tomu wuprajicź móhli. Dla powśicśitowarcho sajima běśe też zyrkwinśti śeźo derje wopytany.

Eforus, kujes superintendent Fröhlich wotewri jednanje ſ postrowami ev.-luth. krajneho konsistorstwa a ſ narěcźu, kiž sakazowaśe na Pětrowe słowo: „Buźeśe stajnje hotowi k samolwjenju.“ Pokasa na śniewužicźe swobody, kotrejž śmějźa ju evangelśkuju kśesćeźijenju wjeśelicź, a pśedpołoži śhutne praśćenje śwědomja, śćto ju pśećeźiwo temu cźini? Wołsebje sa wołsadnych zastupjerjow tu płacźi niż neutralni wostacź, ale ju měcź ke positiwnym śtukam a ju cźucź samolwitny sa śiwoju wołsadu.

Knjez wyśśichi stud. direktor Eisenschmidt a k. kantor Krawc, kaž też nowowolony duch. synodala k. farař Hahn ſ Wultich Rědarjej rěcźeźachaj wo „śwotich myślach k wobhadźenju sarow.“ Powśicśitkownje sajimowaceź buźe, so ju w sakośtim nacźiśku śi pucźe postajene. 1. ſ wołsadnej wólbu po nanjeźe patrona, kaž dotal, 2. ſ powołanjom krajneho konsistorstwa a 3. ſe śiwobodnej wołsadnej wólbu. Pośeźeni namjet je sa Saksku něśćo zyźe nowe. Wołsebje ju wojuje wo § 7 sakoniśeje pśedełohi, wón ju saběra ſ praśćenjom pśeśahowanja duchownych, teź pśećeźiwo jich woli. Nećźinju ju pśećeźiwo tajśej pśeśahowańśkej możnosći wuprajicźu. Słónćnje wosrśicźa nacźiśk hišće něśćo zyźe nowe, njemuźy, so ma najwyśśicźa zyrkwina wyśnosć superintendentow pśisćitajeź. Knjeźi pak tu wjeśałne měnjenje.

Mussolini zakazuje žónskim kurić.

Kaž je znate, je Mussolini sdawna wojowanje pśećeźiwo śiwobodźe žónśkeje sapoczał. Jeho posłedni wukaz śluź na tutom polu je, so je žónśtim kurićej w śjawnosći sakasał. Žónśka, kiž by śebi dowoliła, w śjawnej městnosći śebi zagaretu sażeglićź, móże ju hnydom sajeć. Pśeni króć je policija wěso śćećelna była. Pśenja žónśka, kotraž je krutosć nowego zakonja na śiwojim cźele sacźuła, běśe znata Milanska dźiwadźelnica Marija Alessandri. Wona sażeli śebi zigaretu w restauranta, hdźež bě posćudała, śebi wśo na niczo njemyśliła. Lódy pak bě pśeni kur wupachła, jako ju dwaj karabinieri pod pazu wsascheraj a ju pśiśes zyźe město k policajskej straźi dowjedźeśtaj. Marija Alessandri dyrbjeśe 200 śirow pjenježneje pokuty saplaćiś, dokeź policajski president wot jośtwowego chłostanja pśeni króć wothlada.

Milijonar woženi so ze swoju služownej.

Jendźelska towaršnosć, do kotrejež bu amerikanski milijonar Reginald Cory po dołhich bźeźenjach słónćnje pśichwaty, je pśeśełapjena ſ nowym skandalom, kiž je so w Cambridge wothrał. Milijonar je so ze śiwojej śiźnownej Rosu Blanche Kester woženił. Wón je 30 lět wona 29 lět stara a dźeśaś lět śluźi pola njeho. Jeho luboźeć k njej je też tak stara, doniž njewsta ſ jeho ženitwa. Wonaj daśtaj so skradku śwěrowaś, tak so nichtó niczo wo tom w jendźelskej towaršnosći njeśhoni — doniž so słónćnje njewukopa, so je so Rosa śiwojeho powołanja wsdała. Mjes tym pak bźěśhaj nowomandźelskaj hižo na zwjerzźinu wotpućowałoj a pśećiwowaśtaj tu khwilu w Pariźu, to byśhtaj so wot tam dale do Wina a Barlina na kwaśne pućowanje podałoj.

Spěw vulětnikow.*

Tajna móc mje z domu cźeri.
Do swěta so noha měri,
Do přirody božeje,
Na bydliśća cłowjeske.

Hdy bychmy my byli štomy
Abo zadnjeni kaž domy,
Stali bychmy na městnje,
To by było wjedrowje!

Štóž njej přišoł dale pjecy,
Tomu dźě so směja přecy:
„Bóh ći wěśće nmzy da,
Zo by spał čas žiwjenja!“

Doma haj je jara rjenje.
Druhdźe rjanoścow njej mjenje
Wšudźe něšto nazhoniš,
Mudriši so nawróćiš.

Sy-li widźał druhe kraje,
Doma so ći lěpje traje.
Wulět mocy wobnowja
Do wšědneho žiwjenja.

Tak ja stupam do swěta,
Wutroba mi z juskom zejhrawa!

1930. M. N.

* Baseń njebě w S. N. cyła wozjewjena. Tu je cyła. Spěw słyšachmy na wčerawšim koncerće „Lumira“.

Dołh po 30 lětach zapłaćił.

Pśched něhdźe 30 lětami hdźeśeśe w Barlińskej kolejowni, kiž bě tehdy ze serbskimi śeźomi Južnych Amerikanowow, skupina studentow. Młody cźłowjek, wobźiwjacy wulkim roshorjenju, pśistupi k nim a proseśeśe, so bychu jemu 25 frankow pożeźili, kotrejž trjebaśeśe hynaśom za nětajku jara nuzu naležnosć. Ale 25 frankow bź we tehdyśim cźażu hiśćeźe wjele pjenjes, a żadyn njemóžaśeśe jemu pomhaś. Młody, derje sdrasćeny Francozowc, kiž sa póblanśtim bliźe hdźeśeśe, bě rozmołwu zasłyśał. „Tu maśe połsta frankow, wotpłaćejśe je mi, śehdy budźeźe to móź.“ S radośeźu pśihlada młody student njenjesy. Praješćhaj śebi śiwoje mjeno a ſ tym bź wobwjeśtowanje — na 30 lět. Franzowsa bź — stawiśći so wjes tym se śnatym žurnalistom — na zyku wěś sabył. Tu dosta pśched nješćto njedźelemi paket ſ Kuby. Spodźiwajo ju wotewri jón a namaka w nim 3600 najśiśich hawanskich zigarow. Pódła ležeśe list. Bź to pospytka wot pśeśidenta Kubanskeje republiki, Machado. Pśitoż to dóźe njebź żadyn druhi hač tamny młody student byl, kotremuž bźeśe Franzowsa pśched 30 lětami wumjet Halle pśched krótkim bźeśe adresu śiwojeho techniskeho dobroćerja śwěźił.

Swójbne powěśće.

Semrěli: Jan Fiedler w Hušći. — Oskar Gustow Winkler, wumjenkaŕ w Bórku. — Martha Trögerowa w Budyśinje. — Wilhelmina śwud. Enderowa rodź. Filipez w Lubiju.

Hospodarski rozhlad.

schtwórtk 9. winowza 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,198	100 pólsk. złotych	47,35
1 jendźelski punt	20,40	100 českosk. krónow	12,455
100 śwaje. frankow	81,545	100 franc. frankow	16,465

Na Barlińskej bursy nochaje dowpśeśka. Teź wózera wona sajo wjasny. Kurjy efektow powśicśeźowachu. Na wikach ſ dołhsnymi a rentowymi liśćinami bě mało žiwjenja. Kursy so śmjenje pśechmeńichu.

Produktowe wiki běchu wózera jara mérne a śmadne. Dowos źita bě dosć maty. Płacźiny so ledma pśechmeńichu. Wózera pśeśeśe zentnar

w Barlinje:

pśeńicźny 11,30—11,40 hr., rožći 7,50 hač 7,60 hr., nałymśeśeho jećmjenja 8,35 hač 9 hr., naležnjeho 9,50—10,75 hr, wowsa 7,30—7,95 hr.,

w termińskim wikowanju:

za oktober: pśeńicźny 12,15 hr., rožći 7,97½ hr., wowsa 7,75—7,70 hr,

za nazemb r: pśeńicźny 12,70 hr., rožći 8,82½ hr., wowsa 8 hač 8,10 hr.,

za měrc: pśeńicźny 13,45 hr., rožći 9,60 hr, wowsa 8,90—8,85 hr.

Wežeracwśch: płacźiny ſ Drježdźańskich wikow.

Žywe kaćki 3,50—5,00 hr., kury stare 3—5 hr., młodźićki 2,50—4 hr., sarśana pjerina po puncźe: hušny 1,20—1,30 hr., kaćki 1,50—1,60 hr, kury 1,20 hač 1,40 hr., hołbje 0,80—1,20 hr., ryby po puncźe: karpy 1,30 hr., śćuśki 1,00 hr., liny 2,20 hr. Běrny nowe zentnar 3—3,50 hr., punt 4 pj., hydrojty kał 40 hač 80 pj., běły kał 5—6 pj., cźerwjeny kał 8 pj., jerlerij 10—50 pj., hołotej 8—10 pj., zrjsła 10 pj., karoty 10—12 pj., kišały kał 13 pj., bukra 1,60—1,90 hr., jeja 13—14 pj., hriby 25—30 pj., prawaki 100 pj., kurjatka 50—55 pj., błowki 45—50 pj., kruśchwy 15—50 pj., brěśchti 40—80 pj., bosanki 35 pj., jabłuka 10—40 pjenjezkow.

Pśichwalenja:

Hołzu do domu, rěśnik Králśchemar. w Hródku, Dołha haśa 10.

Hołzu we Wojerezach, Dwórnischezowa haśa 37a.

„ Finster we Wojerezach, Zyrkwinska haśa 7.

Na pśechodźe:

Motor elektr. 3 PS. w Starym Lubiju 106.

Kruma młoda, śmjezelna, Nowak w Jeseńcu woła.

Kachle żelezne, w Běłej Wodźe, Novotowa haśa 10.

Sofa trjebana, Bedlar Heinr. Schwoba we Wo...

Sćehnitzy na pśeśahowanje:

pjatk 10. winowza 1930

w Rakezach, kupzy śeidu śo dov. w 11 hodź. na gmejnskim hamjeze: 20 cbm. desklow,

w Bitkopzach na śudnistwje dop. w 10 hodź. wśelake meble, njedźelśti wós, cźażnik, prochśrěbak a wjele knihi.

we Sabrodze w hoseźenzu dop. w 10 hodź. njedź.

w Bórku pola Wojerez w hoseźenzu pśichp. w 12 hodź. 6 zentnarjow běrnow,

w Běłym Khołmzu w Jerošchez hoseźenzu pop. w 4 hodź. wśelake meble, pisańśti stroj, mużaze kolo, kowanske pśeśiprawy,

w Małej Nudej w Bergerez hoseźenzu pop. w 3 hodź. 15 wjerdych metrow bźeśowych tolśtych deskow.

Śkrowe depeše.

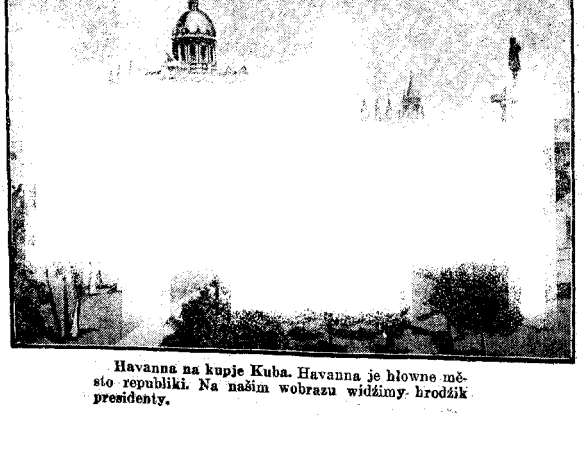
Produktowe wiki dźenża dop. 3/11 hodź. w Barlinje: Wiki kaž hač detal měrne, dowos śwadny.

Dop. 3/12 hodź.: Kaž pśched hodźinu, ale płacźiny su śtóžene.

Płacźiny na Barlinskich produktowych wikach.

Źito a wolijowe symjeńo po tuni abo 1000 kg, howak 100 kg.

	Płacźiny po złotel				briwnje.	
	8 -0.	7 1-		8 10.	7.10
Pśeńica	26-248	216-228	buny	17-18,00	17-18,00
rožka	150 52	43-150	woka	17-21,00	19-21,00
naz. jaśmjeń	—	—	mądre łupiny	—	—
nal. jaćmjeń	190-215	191-215	bolte łupiny	—	—
wowsa	146 110	46 158	seradella	—	—
kukurica			rapa. wosušk	9-10.10	—
pśeńć. muka	27 35 25	27 75 2	lany wósušk	16 16 35	16 16
rjana muka	23 27 0	23 2 7,00	bocn. melasa	—	—
pś. wotruby	7 8 00	7 8 00	br'nj. kruśki	—	—
rožane „	7 7,50	7 7 50	syno, 50 kg	3 00 3 20	3,40-3,6
rapa „	—	—	rjana sloma	0,70-0,90	0,70-0,9
hróch, Viktor.	30 34 00	30-34,00	pśešć. „	0 60 0,70	0,65-0,6
lane symjo	—	—	wowsna „	0,80-0,95	0,80-0,9
pjeluśki	13-2 5	13 21 5	ječna „	0 8 0 85	0,75-0,8

Havanna na kupje Kuba. Havanna je hłowne město republiki. Na našim wobrazu widźimy brodźik presidenty.

Rio de Janeiro, hłowne město Brazilskeje. W tutym kraju je zbožk wudyril. W lěwym rožku wobraza je president dr. Luiz Pereira.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wud. pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižk. 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiličišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Budyšinje. Telefon 2687

Nawafnl 1.20 hr., na pósće a zwjazkom abo do wukraja

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwnje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěsćeny přećiwo sćěhwkam čělneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwenja dospołnje bědny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěsćacej bancy wozjewić, znajeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. *Formy z wótmarkowanje abonentow wupisanja nadrobnje wumělenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny lubi a hdys wozjewja.*

Čisło (Nr.) 237 **Budyšin — Pjatk, 10. oktobra 1930 — Bautzen** **Lětnik 89**

Sakski nuzowy wukaz.

Přjedawše finanzne ministerstwo je pjeza dawki po njesakskim waschnju špiritschzaka abo dospła njeběrka. Po sozialdemokratiskim nanjeze je žo tohodła wobsamkło, jo ma žo žejmej **nastajenje wo dotalnym cžakanju přchi zapłacženju dawkow abo wo špiritschzenju dawkow přchedpołożicj.**

Dale je žejm dwěmaj knježerstwowymaj přchedkohomaj přchilkowałoa. Po jenej žo **podrjesnym spomożenišim šwjasłam k wołożenju nuzy, j powschitkownej hospodarskej nuzu nastajeje, schtyri milijony hriwnow přchizwoła.** Po druhej přchedłoży ma knježerstwo **rukowanje hač do milijona hriwnow za nuzowe dźěła** znapščeczża němskeho akzijoweho towarstwa za sjawne dźěła pschewzacź.

Na to žejm wo nuzowym wukazu, nastupazym schtempłowy sakoń, leżownotny sakoń, gmejnski piwowy sakoń, stacjanski sakoń a napitkowy sakoń, jednasche. **Sprawotkowny minister Richter** wo gmejnskim piwowym, stacjanskim a napitkowym dawku rosłoži, so nima knježerstwo za žrjodź nadawk, pruhowacź, hacź a kak daloko je wukas němskeho presidenta po prawje a postajenjam němskeje wustawy wotwołwda. Wukas je do stutka stupił, a sakske knježerstwo **ma** powinnosć, to poruczicź, schtož je za to trěbne.

Liczba dźěłkonjemějerjow a dostawarjow krisołweje bodźery a spomożenjowych njesakskich wo je na hrósbne waschnje přchilkowała. Tohodła ma knježerstwo za žrjodź powinnosć, so gmejnam dawkowe górka wuzicź da, kotrejž žu so z nuzowym wukasom němskeho presidenta wotewrile.

Přchi sćěhowazej debacze w njenje kommunistiskeje frakcji zapósłanz **Renner** namjetowane dawki wotpokasa. Sozialdemokrat **Hartsch** žo pschećiwo stacjanskemu dawkej wobrocźi, kotrejž wot wožobow wschelako wyšokich dokhodow jenaku dawkownu summu žada. **Kießling** z hospodarskeje strony žo pschećiwo napitkowym dawkam wupraji. Dwěłwasche na tym, hacź wone tekko wunjeku, kaž knježerstwo wočakuje.

Dr. Bünger z němskeje ludoweje strony sozialdemokratam napschećo stupajo praji, so žo woni nuzowym wukasam niz dla wěcznych abo juristiskich přchicźinow zapowědaju, ale dla politiskich přchicźinow. Žoma žo, žrjodźin wulsolerjam nowe dawkowe cźeże napołożicź. Přchi nowych dawkach dyrbi so ze stejischcża wuničź, so dyrbi kóždy wporu přchinjesć. Wožebje wulki podźeł nowych dawkow maju sastojniży njesć, tohodła dyrbja też druhe powołanje wopory přchinjesć.

Němskonazionalny **Tögel** wjcě nowe dawki wotpokasa.

Demokrat **Bretschneider** ma sačujeże, so žebi **žejmowa wjetschina přchcje, so by žo nuzowy wukas přchijał,** jo pak žebi njeswěri, samolwitosć za to pschewjacź. Njeđźiwajcy wulkich wobmyślenjow, kotrež maju demokratoje pschećiwo jenotliwym dawkam, budźa woni za wukas hłosowacź.

Nazionalny sozialist **Meyer** praji, so žo jeho frakcija gmejnskim dawkam sapowědźi. **Na to žo nuzowy wukas wo gmejnskich dawkach prawnemu wubjerkej přchipokasa.**

Sakski hospodarski plan žo žejmej přchedpołoži.

Sakske knježerstwo je žejmej sdźelilo, so je swólniwe, statny hospodarski plan na 1930/31 přchedpokopokrjeć. We starschiznej radźe žu so wschě strony za to wuprajile, so je nuzne, so by nětčišne knježerstwo hospodarski plan přchedpołożiło. Jenož kommunistojo a nazionalni sozialistojo hinasche mjenjenje sastupowachu.

Diskont za zmenki so na 5 procentow, za lombardy na 6 procentow powješći.

Posledne politiske podawki w Němskej, wožebje wuspěch nazionalnych sozialistow a rěcže, kotrejž žu žo na Stahlhelmowym sjeźdźe w Koblenzu złyschake, žu sa němske pjenježne wiki schkodne sćěhowki měłe. Dowěra k měrej je žo rostschadła a pjenježnizy žu žo nabojeli, so by žo Němsk mohła do wojnskich njemerow sforhnycź a so dy mohła nowa inflazija nastacź. Tohodła žu žwoje pjenjezy z němskich bankow wotwsali a do Schwajzarskeje pósłali. Summa, kotraž je žo z tym z němskich bankow złubiła, njeje znata; wona je miljardu hriwnow pschekrocźiła. Sdobom je žo w Franzowskej njedowěra k Němskej złubiła. Pod sacźischczom Briandoweje a Stresemannoweje měrowneje politiki je Franzowska wulke summy złota we němskokatnej banzy założiła. Te je Franzowska nadobo wupowědźiła. Němskokatna banka je dyrbjała Franzowskej sa někotre sta miljonow hriwnow złota wrócźicź. Pódła toho stej němske wikowanje a industrija z wjetschimi žadankami k němskokatnej banzy pschikhadałej. Tak je rosmjenje politiskich wobsteznjosćow z pschicźinu, so žu w Němskej pjenjezy dźeń a žadnischo. Němskokatna banka je nuzowana była, diskontowu a lombardowu žadźbu wo 1 prozent powješćicź, so by nadběhej žadarjow pjenjez trochu wobaraka. Tale krocźel němskokatneje banki je jara wobjarujo; pschetož z podroženjem pjenjez němske ludowe hospodarstwo cźežko schkoduje.

Drjezdźanske létanisco zawrjene.

Dla njesboženja létadła němskeje powětrowoje Hansy je němske wobtkadne ministerstwo létadłam sakskeho, pschichodnje na Drjezdźanskim létanischcźu pschistajicź. Tele létanischcźo je po požudźenju wězywustojnych za pschistajenje létadłow njepschichodnje założene. Tutej wobsteznjosći ma žo bohu posledne njesboženje létadła pschipisaćź.

Sakske knježerstwo žo prózne, so by žo wobsamknjenje němskeho wobtkadneho ministerstwa wrócźo wsało. Wono na to pokazuje, so je žo Drjezdźanske létanischcźo w lěcze 1926 z pschihłowanjom němskeho wobtkadneho ministerstwa założiło. Wot toho cźasa žu létadła wschelakich typow na Drjezdźanskim létanischcźu pschistajałe a njeżbu **do njesboża přchichcze.** Hačle sańdźenu pórudźelu je žo

W Braunschweigu chcedźa mzdu zastojnikow znizić.

Sozialdemokratiska frakcija braunschweigskeho měschczańskeho parlamenta je w měschczańskej radźe nanjesłowała, so by rada z krajnym knježerstwom wo wottwarjenju wulkich mjdow měschczańskich sastojnikow jednała. Wottwarjenje dyrbi žo też na sastojnikow wupschestrěcź, kotřiž žu pschi towarschiwach pschichtajeni, na kotrež ma měschczańska rada rosžudźacy wliw. Do nich žtuschatej njes druhim braunschweigska dróhowa železniza a dźěrkarnja elektrizitety.

Demokratisti wjednik dr. Dehne žwój mandat složił.

Demokratiski zapósłanz sakskeho žejma, dr. Dehne, je žwój mandat složił. Pschicźinu, kotrejž žu jeho k tomu bohmurke, žu politiske wobsteznjosće, kotrychž je žo wograwował. Jeho naślědnik je syndikuš sakskeho drobneho wikowarstwa, profesor dr. Kastner.

Hindenburgowe druhe puczowanje do Porheinskeje.

Němski president je dźenża z pschewodom statneho sekretara Meißnera a adjutanta rytmischtra se Schulenburga najprjódy do Aachena puczował. Tam je jeho wyschi bresident porheinskeje provinzy dr. Fuchs wočakał, kotryž budźe němskeho presidenta pjatk a žobotu pschewodźeć.

Barlinski hospodarski plan ma 60 milijonow hriwnow defizita.

W požadźenju finanzneje a dawkoweje kommisije Barlinskeho magistrata mešchczańskeh komornik praji, so je we hospodarskim planje **defizit 60 milijonow hriwnow,** kotryž by žo se załwjedźenjom nowych dawkow jenoż mohł wo 20 milijonow hriwnow smjeńschicź. S pschicźinu tohole katastrofalneho městowego położenja žu **cźeże za žpomożenje njesakłuerjow a smjeńschenje dawkowych dokhodow.**

Kschesćijansko-sozialni a Młodoněmcy žo žwjasali.

Strona kschesćijansko-sozialneje ludoweje žłužby a strona Młodoněmcow (młodoněmskeho rjada) stej žo sjednosćiłej. K 14 sapósłanzam kschesćijansko-sozialneje ludoweje žłužby žo 5 sapósłanzow młodoněmskeje strony pschida. Móžno je, so žo k nim hischcże žjo Welfojo pschischamknu, tak so budźe frakzija tychle tšjoch stronow 22 sapósłanzow liczicź.

Sejmske wólby w Finskej.

Po powěsćach wo wólbach do finskeho žejma je konserwatiwna strona Lappo 39 mandatow (pornjo prjedawschim 28 mandatam) dobyła. Na stronu pokroka je 10 (7) mandatow padło, na katarisku stronu 38 (60), na schwedsku 22 (23), na sozialdemokratow 68 (59), na kommunistow — (23) a na drobnych ratarjow 1 mandat. Dwaj mandataj mataj žo hischcże pschidobycź. Wobnamjenjacje je, so kommunistojo, kotřiž mjezachu w posledninm žejmje 23 žydłow, tón krócź njejžu žaneho še žwojich kandidatow mohli pschećischcźecź. Mešchczańske strony śmeja w nowym žejmje dwěsćejcźinowšku wjetschinu. 133 mešchczańskim sapósłanzam 68 sozialdemokratow a žani kommunistojo napschećiwo steja. Tohodła budźe mózno, antikommunistiski sakoń, kotryž wustawu pischemění, wobjamknyć. Wulke mešchczańske dobyeże je žo z lappowskim hibanjom dozpno, kotrež je samohło wschě narodne mozo finskeho ludu zhromadźicź a kommunistow z finskeho žejma wuhnacź.

Rozpadanki powětrowcje łodźe „R 101" so predadża.

Po powěsćach z Beauvais žu wschu nadźiju złubili, so je w rozpadankach „R. 101" łódźinu sapiżnu knihu namakaju. Sa to žu sapiżby łódźinych inżenjerow nadeschli, w kotrychž žo praji, jo motory a wolijowanje njezbu bjes poroka dźełale. Jena spomjenjeńka praji: **„Po šdaczu žo nješchto pali. Wschо je połne kura!"**

Pschepytanje jendźelsko-franzowskeje kommisije budźe hischcże někotre dny traeź. Potom dyrbi žo stamany alumiuiowy rjapp powětrowoje łódźe na pschedawdźowanje pschedawacź.

Ruska ze žitom europiske wiki zapołowje.

Ruske knježerstwo je italiske łódźe wotnajało, so by wschě žwoje nahromadźene sklady mohła wuwjeźeć. Italska, Franzowska a Jendźelska ruske žito kupuja. Konkurrenza z tutnim ruskim žitom je škoro njemóžna. Najbóle z tutej konkurrenzu Rumunska cźerpi, kotraž nima dobapbajych skladowinjow ani mózności wuwoża. Natarjo žito na połni skladuja a je jenoż z płachtu pschikrywaju. Na žitnych wikach pak je žo w posledninm cźasu połepschilo, niż tak za ratarjow kaž za wikowarjow. Po powěsćach z amerikanskich wiłow žu tamnischе sklady wotebérale. Też je powěsć na wikach facźischcź cźinila, so budźe žo w pschichodnym lěcze wužywm pschenicy radikalnje wobmnjesowacź. Na podłožku tychle powěsćow je žo na pschikład wobkhod je žitom połepschił. Pschenica a rožka žo po twjerdych płacźišnach kupowachcźi. Też wowoż a jeczmjeń mjesćischtej twjerde płacźišny.

Balkanska unija.

W poluym požadźenju balkanskeje konferenzy we Athenje je žo po pschedwuschku pschedbjudy Papanastasija **balkanska unija sašadnje pschijała.** Papanastasiu praji, so dnje nochcźeja wobsebite žamowołoje jenotliwych ludow wotstronicź a wschě balkanske staty do jeneho ludoweho zyklo lecź. Sa to pak dyrbi žo wschо špěchowacź, schtož maju balkanske ludy zhromadneho, a wschо wotstronicź, schtož je dźeli.

Žadyn balkanski stat njetrjeba niczo še žwojeje žamostatnosće špuschczicź, ale kóždemu žo cune a hłosowańske prawo pschidźiwjaje. Ludowe mjeńschiny dyrbja žo na špokojaze waschnje schkitacź; pschetož hdy by hinak było, by balkanska unija na pěšk natwarjena była. **Forma balkanskeje unije budźe žo formje němskeho žwjaska psched 1870 runacź. Chjedźa potajkim žwjask statow. Hłowna wěz je, so budźe wójna mjes balkanskimi statami nje-**

mòjna, a tak budże ho balkanski swjask krucże ducha Swjasła Ludow dżerżeć. Wón hospodarske hromadźenstwo a solidarnosć rozwije a budże runje tak kulturnemu sbliżenju służić.

Napreciwna ofiensiva brasilskeho knjeżerstwa.

Każ „Associated Preß“ s Rio de Janeiro powě, je brasilske knjeżerstwo **wójnske łódże z wojakami do Pernambuco pósłało.** Tohorunja hu do Florianopolis pożełnjenja wotjeże. Sa rasne wojowanje pischeciwo sbżerkarjam we Rio Grande do Sul je ho nadrobny wójnski plan wudżełał. Shromadźenje wójska w Santa Catarina na to pokazuje, so chże knjeżerstwo najprjódzy w połoduju s wjetschimi wojerskimi naprawami postupować. Mjes tym lětadła dale **w Minas Geraes na sbżerkarjow bomby mjetaju.**

Po druhej powěsći je knjeżerstwowe wójsko město **Padwtra w statu Minas Geraes sażo dobyło** a na Barbacena postupuje, s kotrehoż chze tohorunja sbżerkarjow wuhnać. Pschi wojowanju wo město Pernambuco je pjeża 150 muży padło.

*

Revolucija je dotal dobyczerżu postupowała. Sbżerkarjo twdawaju, so su hižo w jednacze statach knjeżerstwowu muż powrócili. Po powěsćach s Porto Alegra je revolucionarny hłowny kwartěr wojsewik, so je sbżerkarske wójsko pod roskasowarstwom generała Powary knjeżerstwo **Alegrataka statu wotehnało** a nětko **k Labii cżehnje.** Dale ho praji, so je sbżerkarjam pschi wobsadżenju Natala w statze Rio Grande do Norte schećej lětadłow swjatkoweho knjeżerstwa do rukow padło. Mobilisazija, kotruż je poprawne knjeżerstwo pschikasało, ho rucże pschewjeduje, a ja dwě njedżeli budże pjeża 420 000 muži mobilisowanych.

W rosprawje brasilskich sbżerkarskich wjednikow ho praji: Nětkore kolonny sbżerkarskeho wójska su ho do smutkowneho kraja Ceareskeho swjatkowego stata dobyle. Druhe kolonny potczie a wotkazuju ho na pucż do smutkowneho kraja Pernambucowskeho swjatkoweho stata pschibohatu.

*

W południowej Brasilskej pytaju sbżerkarjo, s Pernambuco ho do Bahiaskeho stata dobyć. Schtyri knjeżerstwowe lětadła, kotrejż bżehu ho do Natala w statu Rio Grande do Sul wupóstałe, so bychu bomby na sbżerkarjow mjetałe, hu k tutym pischeschłe. Runje tak stej ho wobsadżiły dwaju w Jndituba stejazeju saniczakow torpedowych czołmow spierczikej a stej ho sbżerkarjam pschisamkkej.

Każ ho s Montevideo powě, je ho pola Marcelina a Ramos krucże wojowało. 200 muży je padło abo ho ranjiło. Tu su sbżerkarjow sbili a jich wjednika zajeli.

W Pernambuco je sbżerkarjam pjeża 30 000 ruczanych tżelbow a 447 mačinskich tżelbow do rukow padło. Pschi wojowanju wo tole město je pjeża 150 muži padło. Knjeżerstwo je wójsko wotpósłało, so by město sażo dobyło.

Po dalschich powěsćach je 18 000 muži brasilskeho wójska, kotrehoż mérowa żylnosć jenoż 31 000 muži wuczinja, k sbżerkarjam pschechło.

Sbżerkarjo chżedża presidenta stata Rio Grande do Sul, Borgała, za nakhwilneho presidenta revolucionarneho knjeżerstwa pomjenować.

Ze Serbow

W Budyschinje, 10. oktobra 1930.

— **Wo wjedrje.** S wjeczora pschikhadżaza nižina je sbżerkinje nasche strony pschećażnyła a nam wczera popołdnju sćinkotje deschczik pschinjeła. Potom ho też pola naż wuczażowałsche. S połanja wuyschestrjewaja ho wyschiny. Po sdaczu tłoża dalsche s wjeczora pschikhadżaze nižiny k połnocy. Schkleńża stupa na rjane. Wjedrarnje wschak mènja, so ho bórzy sażo wjedro nakaży. Połnocna Europa ma hižo synu. W połudnjej Schwedskej, Rusłej a Finiskej śneh pada. Dokelż je synia, wostanje też lżo. Wjedrarnje boja ho, so ho synia hacż k nam wuyschestrje. Tola hdyż wyschiny s połonja pschikhadżeja, pschinjeżu

Hornjołużiska kamjenjowa industrija w najwjetšim strašc.

Nascha hornjołużiska kamjenjowa industrija je w najwjetschim strasche. K temu njepschinoscha jenoż powschitkowna hospodarska nuża a krisa. 12 000 dżełacżerjow je w njej samożenjenych. Wulki dżel skalow, runje w herbstej Łużizy, je dżełacż sastał. Wina ńou je wukrajna konkurenza, wożebje schwedska, kdyż sće swoje kamjenje bjes zła do Němskeje wosyć. Prjedawsche niske zło wo 40 pjenjezkow na dwójny zentnar je spadnyło. We swojim cżasu — **mjenujaż w lećże 1926** — żadachu sej potrjechene wobtkhody powyschenje tutcheho zła na 60 pf. Ale bjese wscheho wuspěcha. Tehdom, potajkim bschad 4 tkami, drje nascha kamjenjowa industrija leżiesche. Ale tuta konfunktura je nimo a tak ńo bóżi runja druhim wobtkhodam.

Nětkore wjetsche ho hischcże nad wodu dżerża. Maja dże łepsche swiffi s wotebrańschwom. Wulka liczba mjeńschich a małych skalow je dożyła sastała a tak liczon dżełacżerjow powjetschi. Wschelake drje na skład pschidże, ale jenoż tak dołoko, hacż mòscheń wobsłużenja skoro sa sasejesche. Też powyschenje tarifow statnje żelesnicy je hubjesnstwo shórschiło a s tym wukrajna konkurenza je wotżiła. Pschi tym ma ho rosmjenjować, so w jónskich kamjenjowej industriji snadź jenoż 2000 skalarjow pżacy, w němskej pak snajmjeńscha 50 000.

To je tola sjawne, schtó ma mjes nimoj pschikhadżeć. Bjeskłowny schwedski pschiwós poczażuje ho na samożenje k přestrowanju. Tuta hospodarska wolżnosć je nadawka konkurenzu ho nětko cżežku wjecżi. Na próstwu kamjenjowe industrije je drje żelesniza transport trójschi wobżiła, tola njedosahża, so by starodawnu kamjenjowu industriju sakkeje Hornjeje Łużizy posbéhnyć womhła.

---

cżopły powětr sjobu, mjes tym so w połnocy nimo cżahaże nižiny symnym wětram s połudnjowych łodowych morjow wobaraja. Jutsje sobotu sćhadża błónćko 6,19 h. a khowa ho 5,14 hodż. Mèjacżk sćhadża wjecżor 6,32 hodż. a khowa ho dopołonja 10,36 hodż. — Wczera wjecżor w 7 hodż. barometer 737, hygrometer +1, thermometer two dujo +13. Dżensa rano we 8 hodż. barometer 744, hygrometer —2, thermometer we nozy +5. Wuhladu na śnche wjedro.

— **Hamtska pschedawarnja snamkow.** Pola k. pschekupza Hermanna Haegera na Dźiwadłowej hasy 6 je ju dalscha hamtska pschedawarnja postowych snamkow pschiprawiła.

— **Jězdnej kole kradnyli.** Njedżelu wokoło połnocy su s twołkeje hoscżenza w Bżischczech mużaze kolo snamki „Diamant“ kradnyli. Koło mjesesche cżorne krosna, swjena se selenymi żmuzkami, cżežwjenej wobrucżi, horjeschilnjene wodżidło, Torpedowy hamowdży, swónczk s napismom „Clemens Müller“. Pjatk 3. oktobra wjecżor wokoło 7 hodż. su psched jenym domom w Małych Dobrżczach żonjaze kolo snamki „Torpedo“ kradnyli. Koło mjesesche cżorne krosna, żołte sprjena s cżornymi żmuzkami, na sadnim błótoschtikatku nawisamo „Torpedo“, nimale nowej jasnoschérej gumijowej wobrucżi snamki Continental, Torpedowy hamowdży. Wo wjedowne sbżerkarje prosymy kriminalne wotdżelenje w Budyschinje abo żandarmskemu II w Budestrzach.

— **Jězba župy „Jan Arnoscht Smolerˮ do Mużakowa.** Do wschech župje pschisamknjenych towarschtwow wupósłachu ho naprascheńske listma. Na wschich pschirodu lubowanych Sterbow dżesche wutrobne pscheproschenje ke wobdżelenju. Po tuhy wobschernych pschihotach nětko wosjewiny, so je posledni dżeń k samolwjenju sa sobuježbu wutora 14. winowża. Posdatschu sapodate sastoschenja ho njemóża wjazy wobkedżobować, tak nam župne wjednistwo sdżeli.

— **Porjedżenka.** We wcerawšej krótkej rozprawje namaka so jara wohżarowny zmylk. Ma tam rěkać: „. . . dale altistku Hanku Srejderec, basista Arnoscha Raša a tenora Pawola Jeńku“, kiż wosebje bohaty příklesk sej doby.

— **Polizajzy sastojnizy tżelachu s pistolijemi.** Budyscheh polizajzaj sastojnizy tżelachu wutoru a żurjedu k pistolijemi, każ je to pschedpisane. Tżelne wuśżełki śmdkża ho dobre mjenowacż.

S **Njesważidła.** Loni śmy pucż s dwórnischcza do wuży plestrowali a sa to 30 000 hr. wudali. W twojim mokrym cżasu wjeselimy ho, so mamy twjerdu a cżistu drohu. Sćrjedu śmy sapoczeli pucż, kiż pscheś wjeś do Holeschowa wjedże, porjedżiċ. To ju 1050 metrow. Tón śmy budże s drobnymi kamjenjemi pokrypany, że kolmasom połaty a walzowany. Dżeło dżełonjemacżerjo nascheje wuży wukonjeja. Pschi thmanym wjedrje dostanje pucż hischcże druhi śmuhu s kolmasom.

Z **Khrósćie.** Zańdżenu njedżelu popołdnju pósłał so tu na Wroblee dżećel jene lětadło dele, kiż přileta ze Zhorjelca. W kabinje běše jenemu sobujédżeenemu zle a tak dyrbješe lětadło zastajić. Khory mużski potom pěši do Lejna dżěše a jédżeše z autobusom dale. Wulka cżrjoda přihladowarjow bě so zešła a wobhladowała sobi lětadło z blizkosće.

Z **Khrósćie.** Knjez wučeŕ Stolpa, kiż je rnaje jene lěto pola nas pobył, wopuści našu šulu a přesydli so do Schönwaldau w Slezyskej. Tři lěta dołho (wot 1927) dżěłaše w sakskich šulach: 1927 w Zarěčn, 1928 w Lichtenbergu pola Kamjenca. Knjez Stolpa přindże tam do katolskeje diaspora-šule, kiż so z dżěła wot St. Bonifacius-towarstwa financielnje podpjerje. Šula ma jenož 1 rjadownju za wšitke wósom lět. Pódla ma k. wučeŕ też hišće zastojnstwo kantora. Přejemy młodemu wučerjej wjele zboża do přichoda. Na jeho město přindże zastupjeŕ, nam hišće njeznaty. Tak po nazymskich prózdninach 2 nowaj wučerjej w našej šuli swoje dżěło započnjetaj: knjez wučeŕ Čornak a tón nowy druhi.

Z **Różanta.** Loni w lěću wotpali so tu Wowčeŕkec statok. Dokelż bě sebi Wowčeŕkec swójba Nukec kupiła, so tu huydom zaso njetwarješe. Nětko pak su domske (na jenym šosu) a howdowarskej twarjeni zaso natwarjene. Khěže su nětko na předań z 30 kórcami pola a łuki a z nješto lěsom. Dóše je zhonić pola Wowčeŕkec w Ralbicach čisło 2. Nadżijomnje namaka so Serb, kiż by statok kupił, an njeby do cuzych rukow přišoł.

Z **Różanta.** K 1. nov. přesydli so k. hłowny stejmišter Schiller z Różanta do Worklec, hdyż změje swoje bydlenje w nowym domskim, kotreż tam gnetja na nětkle twarić da a kotreż je skoro hotowe. Přejeŕ hač mjenowany stražmišter do Różanta přindże, ordleše dleši čas w Nowoslicach na tak mjenowanym Mrózec wumjeńku. Naša wokolina dósta hakle po wójnje żandarmstwo. Prjedy běše přizamknjene k żandarmstwu w Pančicach.

Z **Kulowa.** W našej wokolinje je přewjele swinjow k rězu. Ratarjo njemóżeja je wotbyć. Je so wasnje zwjedło, zo ratarjo swoje swinje sami zaréżaja a wjeso rozpuntuja. Z tym je płaćizna swinjaceho mjasa z 1,20 hr. na 85 pj. spadła. Rěznicy nětko předawaja mjaso za 80 pj.

S **Búrka pola Wojerez.** Nascha gmejna je wot jutra Koebe we Lukowym bóstała nowu matorsku šuknwu. Wot prjedy bě gmejna dżiła wschédnu šuknwu, kotraż je stejnicu, so dóstanu sa taiku jenoż 10 proż. přispomnjenja. Wěso budże hruby wikowaŕ wothłostany.

S **Wětšeje Wody.** Potajża lewjesche dweju ptaćinow, tż. s klijanymi kjeschkami, pschiwabjazymi ptaćimi pfefkami ptaćki łojachu. Grat jimaj sebjerjechu a wotnjesu ju pokhłostataj.

Gosńćanski faraf.

33] (Pokrażowanje.)

Ja hischcże dżenża konsistorstwu napiżam a wuproschu žebi jeho roshnd, a chżeże-li wedżeć, kak bě wbohemu, kotrehoż chżeże satamać, potom wopraschejcże so starseho Klumeżkeho, kiż bżeche w mojeho nanowej pożłednjej hodżinje zyle sam z nim hromadże.

To bżeche to, schtoż chżych wam rjez. Ja budżech wam to dżenża w zyrtwi rjekł, njech też s druhimi słowami. Chżych wo wam dżakowacż, pschetoż myślach, so je mi mnu cżinjeese. Ja żym so myślił, ale za ho na waż njehnéwam. Nětko ja pódu a dam wam khwie, k žebi pschińcż a cżakacż, kak moja wyschnosć rosżudźi. Dotal pak żym a wostanu s waschim fararjom.“

Wón bě s mèrnym, ale cżopłym słowami porčežał, nětko krocżeschе k durjam a wuńdże won. Wischitży wostachu śmérom, dóniż wón njewotenżdże. Nětko stany stary Stablewjtši.

„Je wschak na cżasu, so domoj dżemy a ho na tu wež wuspimy.“

Wón cżiżmy pjenjesy sa worcżišmu na blido a dżesche. Starschi ludżo jeschowachu jemu njeprajtiwschi słowa. Dżechu hromadże psches pucż a wijachu z hlowu. Njebżechu se żobu žami spokojom a njewodżachu, hacż dyrbja na żebje žamtych ho njerjesacż, so njebżechu wotmołwy namakali. Dakle hdyż bżehu woteschli, kżoži Kobalz sażo horje.

„Dole hlady! Nèczecż może, tohodła dże je ś fararjom!“

Tola wjetschi dżel s nich njechcżaschе pschihotżowaczż a bórzo bě jich jenoż nialo swostało, kotiż cżim wjetschu haru cżerjachu.

Bjedrich stejesche wonka a jemu cżinjesche derje, hdyż wótry wětřik wokoło jeho spanjow hwiżdżesche. Bě ho żesplilo a śnéh bě ho do deschcżika dał. Hižo wyżesche hluboke dżery do masano-schérebo śneża, ale łohodła bżesche jenoż cżim hrożiśche wjedro. Jeho jwucżkasche a wón hakle nětko na to pomyślł, so bě zabył žebi płaschcż sapinyeż.

Wóss pschicżerż ho wótkołu po drohy. Bjedrich spóśna starseho Klumeżkeho na kólíku, kiż jeho strowjeschе a praschiży na njeho gladasche, hacż ma sastacż. Wón wotkiwny i ruku. Nutska dże hedżeschtaj Herta a Włodśmar. Jenoż nětko niż hischcże raś ho roszohnowacż.

Wón dżesche dale a chżyschе k fararjej Wjerabje, ale widżeschе, kak runje Stablewjtši a nětkotši druży tam sastupichu — sawżesche chżychu tam radu składowacż.

Wokomik posasta njerosżudnje. Dyrbjał-li wón na żiwoju faru? Abo napoślednju sażo do korczmy, so by tam pojeżd. To njebé możno! Wón dżesche żrjódy pucż dale. Nětko dyrbjeschе k żiwojej macżeri.

Wón dżesche pomałku dale. W prènim wokomiku bě wschón sahorjeny wuschol, nětko bu jemu bjeskónczuje strucżko wokoło wutrohy.

Njebé-li trajch tola ś błasnjom byl? Njemjejesche-li stary Wjeraba tola prawje?

Cżehodła dha wón radscho hnhdam njendżesche?

Deschcżik schwikaschе jemu do mjeswocża a jeho nosy

zapadowajchcżej żo do mjehkeho, ś łużemi pschejahnjeneho śneha a wobyhaschtej.

Nětko stejesche zuhelniza sażo psched nim. Kak rjana bżeche hischcże dżensa rano ś cżistym bżehom pokrywom wobżeta była. Nětko bě też tón schéry a małany żo stał a dołhe łodowe śwézy wiżachu każ hobrjke sprostle śwéty ś tżechom.

Tu wotbocżi schesżeżka, na kotrejż bżehu śledy cżistych stopow widżeeż. Wón stupaschе do nich a stejesche psched jednorym obelikom, kiż wosdebjesche śwójmu dżesżinu row. Kak śwjatocżnje bě tu w lécże. Potom rozschinjachu wiżate wólsche śwoje dołhe halowy nad tutom městom a ptaczata spéwachu w jich lisżu — — — Nětko pak bżehu to jenoż nałe hałowy, ś kotrychż jasny śnéh bowdowaschе a psched obelikom wupinajche so nowy rowecż.

Mòżera łezachu na nim hischcże kżesżaze mènzy, dżesża bżehu śwjadże a morwe, a żiżgane żełte bżehu małowe schlebjerdy.

Kak trudny a bjestrosżiny napohlad. A pod śnéhom leżeschе jeho dobry, lubowany, dowżerjacy nan, a ludżo njepopschejachu jemu ani toho rozsżohnowazeho słowa, kiż bżeche jemu wènował.

Kak derje tola, so njebé dżędżiczne pohrjebnischcżo na wjesnym kérchowje — żnadź budżechu morwemu žiwu tam sastup sakazali.

Nèmże stejesche tu Bjedrich psched struchłym rowcżom, potom ho śwuruna.

(Pokrażowanje ze Khuje.)

W Konjecach so nowa šula poswjećí.

W Konjec. Přichodnu njedźelu popołdnju w 4 hodź. so tu nowa šula poswjeći. Ralbičanska „Lilija“ při tym pod wjednistwom stareho dirigenta knjeza wyš. wučerja M. Hajay někotre spěwy zaspěwa. Nowa šula ma dwě šulskej jstwje a też wobydlenje za wučerja. Šulskej jstwje so centralnje tepitej.

Chcemy při přileżnosći woswjećenja raz pohladać do zašłych časow. Prěnja wučba wotmě so tu lěta 1557. Tehdom so naš šulski wokrjes, kotremuž Šunowska a Konjećanska gmejna přisłušeštej, wot Ralbičanskeho wokrjesa dźěli. Šula běše w starym Šunowskim hrodźe. Prěni wučerjo běchu knježa: Klajer (pozdźišo w Róženće; komponist rjaneho spěwčka „Domčk mój luby“ wot Kunjera), Brawner (pozdźišo w Njebjelčicach), Sewčik (nětko w Ralbicach), Čoch (nětko w Schönfeldze), Bjedrich (nětko w Lipsku) a Weclich (nětko w Kamjencu).

Wčasu, hdyž tu k. Weclich skutkowaše, so tehdyša nowa šula natwari. Knjez farař Bjedrich-Ralbičanski ju poswjeći. Po knjezu Weclichu přińdźe k. M. Hajna k nam. Tutón dósta lěta 1922 swojeho syna jako pomocneho wučerja. Tutón přesydli so pozdźišo do Khrósćic a na jeho městno přińdźe knjez M. Čornak, kotryž nas nětkle wopuści. Po prózdninach přińdźe tu k. B. Šołta, dotal w Khrósćicach. Hdyž běštaj tu jenož dwaj wučerjej, měješe šula 2 rjadowni, potom tři. Tohodla njedosahaše jena jstwa w starej šuli a běše też zaso wučba w starym hrodźe. Dokelž pak su rumnosće tam dodźerżane, bu nowa šula twarjena, kotraž je nětko hotowa.

Cyrkwinske powěsće.

Z Poršle.

Rano we 8 hodź. budźe serbska spowědź, dop. w 9 hodź. serbska Boża służba. Dźěćikemšenje w Bošcecach ½2 h. za mjeńše a ½3 hodźin za wjetše dźěći. Wječor we 8 hodź. zhromadźizna towarstwa młodźencow w nowej šulskej jstwje w Poršicach. Wječor we 8 hodź. bibliska nutrnosć w Krakecach (k. zjednoć. wothladaŕ Křižan).

Towařstwowski powěstnik.

Naša sobustawka **čo. 42**

Madlena Lowkee w Khortnicy

je wumrěła.

Prosymy našich dowěrnikow, to bychu přinoški za tutón smjertny pad po **70 pj.** zezběrali a na naš konto na Serbskej Ludowej Bancy zapłaćili.

W Budyšinje, 10. oktobra 1930.

Posmjertna pokladnja Župy Jan Arnošt Smoleŕ.

Baćoń. Towarstwo kat. młodźencow ma srjedu 15. winowca wječor we 8 hodź. swoju měsačnu zhromadźiznu ze swětłowobrazami. Towarstwo knježnjow so na nju přeprošuje. **Předsydstwo.**

Bukecy. Jednota Sokoł zmeje sobotu 11. winowca po zwučowanju zhromadźiznu. Starši bratŕa njech tež přińdu. **Starosta.**

Hašlow. Jednota Sokoł zarjaduje w Měrčinkec hosćencu njedźelu 12. winowca wječor w 7 hodź. sokolski swjedźeń ze zwučowanjom, dźiwadłom a rejemi. **Předsydstwo.**

Hornja Hórka. Towarstwo „Łužica“. Bohu Knjezej je so spodobało našeho młodeho sobustawa a, luboho bratra Pawoła Juraka z tuteje časnosće wotwołać. Jeho zemrěte cělo budźe sobotu 11. winowca pop. w 3 hodź. w Hornjej Hórcy khowane. Wšě sobustawy so k tomu přeprošuja. Towarstwo zhromadźi so pop. ½3 hodźin w Nowakec hosćencu. Dowěrnicy suproseni to wšěm sobustawam k wobdźenju dać. **Předsydstwo.**

Khwaćicy. Serbske towarstwo ma přichodnu njedźelu popołdnju w 5 hodź. měsačnu zhromadźiznu pola Solćic. Bohaty wopyt wočakuje **předsydstwo.**

Lichań. Hrodźišćanska jednota „Sokoł“ zarjaduje w Rudolfec hosćencu 12. oktobra, wječor we 8 hodź. sokolski swjedźeń ze zwučowanjom, dźiwadłom a rejemi.

Lichań. Jednota Sokoł zwučuje pjatk wječor we 8 hodź. pola Rudolfec. Nowe sobustawy su wutrobnje witani. **Starosta.**

Minakał. Serbske towarstwo „Statok“ ma přichodnu sobotu 11. winowca wječor we 8 hodź. w Kucharec hosćencu w Lipiču zhromadźiznu. Kóždy dyrbi přińć. **Předsydstwo.**

Nawječorny sokolski wokrjes. Kedźbu! Naša přichodna wokrjesna zhromadźizna je sobotu 11. oktobra wječor ½9 hodź. w Njebjelčicach. Wažne wuradźowanja, zdobom zmeje, hr. starosta zwjazka přednošk wo wšosokolskim zlěće w Beogradźe a pućowanju přez Južnosłowjansku. Prosy so wo bohate wobdźělenje. Wšitke wosadne serbske tow. so na přednošk wutrobnje sobu přeprošuja.

Ratarski zjězd w Pančicach nastupajo, je so zarjadnistwo na přeća z wjacorych stron rozsudźiło, za wróćojězbu w nocy z Pančic do Budyšina a wokoliny na zjězd přijěć a sej też dźiwadło „Marušu“ wobhladać, zmeje tuž składnosć k wróćojězbje.

Zwjazk spěwnych towarstwow. Župa „J. A. Smoleŕ“ zarjaduje 19. 10. wulět do Mužakowa a Slepoho (autobusowa jězba). Spěwarjo, kiž chcedźa sobu jěć, njech so z časom pola župana P. Krječmarja zamołwja a 3,50 hr. zapłaća. Wjela.

Zwjazk Serbskeho Ratarskeho Dorosta. Wubjerk zeńdźe so njedźelu 12. 10 popołdnju z dypkom 2 hodź. pola Natušec w Kukowje. **Předsyda.**

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoleŕ w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dušman w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Brězyncy. — Za nowołtki: G. Janak w Budyšinje.

Puduski wokrjesny wubjerk.

S jeho poswjedženja pondźelu 6. oktobra 1930.

Wokrjesny wubjerk wza k wědźenju, so njeje mážno było, dostać na dołhi čas požčonku wo 250 000 hr. za marjenje hydźenjow.

Wysočelosć we wokrjesu bywa pschego straschnischa. Wot započatku oktobra běšche w Budyšinje wjetšnym wosom 5784 dostarjowu hłownoje podwjery, 1863 dostarjowu hrjsowoje podwjery a 953 spomožerskich dźěłoměrjerjow. K temu pschidźe hischće 85 spomožerskich dźěłomějerjow z města Wittkojz.

Parnjo łońschenu lětu je liczba dostarjowu hrjsowoje podwjery hischće hrózy tak wulka, spomožerskich dźěłomějerjow 20 hrózy. Hamtši hejtman dr. Sievert pokaja z njewjeselu pschichod, za kotruž ma so dalsche rynje dźiwanje bjedźałoscze wocakać. Wokrjeß ma wulke wudawanjesche z wobstaranjom pschełkow za podpjeranje dźěłomějerjow.

S nowonarjadowanjom dawka na piwo so wokrjeß zhromadźi, dokelž wot 1. haprleje 1931 jenož hischće 33⅓ wot pódźela z gmejnskeho dawka na piwo dostanje. Dotal je potom jenož hischće 110 000 hriwnow, to je 50000 hriwnow mjenje hacz nětko.

Za dalsche runanje Sprjewje a za runanje Lubaty a Kotecanskeje Wody je finanzowe ministerstwo dale 150000 hriwnow wobliczeństich pjenjes pschewostajito. Za Lubatu a Kotecansku Wodu je wono za nowe lěto 160 000 hriwnow pschilubito..

Z Łužicy.

* S **Hornich Pózlotowin.** Wječera schwórk 9. winowca hnjezdźesche tudomny wumělkar Bjedrich August Krawz je swojej mandźelskej Augustu Wilhelminu rodź. Brauckej dejmantny twaš. K tutomu žadnemu jubilejej je też krajne kolstorstwo mandźelskimaj zbožopschejcze krajnje zyrkwje wuprajiło.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* S **Marienberga.** (Wotawa so zamo sapałka.) We hórskej grjadźele w južnodownym Lauterstejnje wuburi we nozh k hrjadźe woheń. Hródźe a pschitwarjena brózeń so dodatka wotpalichu. Wohnjowym woboram so poradźi, hospodarske twarjenje a domske wulkhowacź. Znjeć ju sničzene. Pschičina wohnja njeje hischće zyle wujasnjena, tola sebi myslja, so je wotawa zamo so sapałka.

* S **Zwikawy.** (10 lětny sapałeć.) S boka Reichenbachskeje dróhi wotpali so fajna wowsnje zlomy. Spalił so nježe 70 zentnarjow prażowanje zlomy. Wulki strach hrożeschе też blischej brózni. Jako sapałerja wuslědźichu tudomneho 10 lětneho schulskeho hólza, kiž běsche je sapałkami hrajało fajnu sapalił.

* S **Reichenbacha** w Vogtl. (Smjertne njeboże sawinuje hnjezdźecz.) W južnodownym Rothschawje cżeskonalacy nakładny automobil dróhowego mischtra Grabnera pschejedże. Grabner na swoje cżeske rany w Reichenbachskej khorownj wumrě. Jeho hižom dlschi cżas khora 75 lětna macź wumrě se stróżelemi, jako wo hynowej hnjezdźi słyšeli.

Přilopk.

* **Piccard je swoje leczenje do stratosfery na njewěsty cżas wotstorcził.** Wjedrowanstojni su jemu sdźělili, so budźe wjedro hischće někotre njedźele njepschichodne a won je swoje leczenje do 16 kilometrow wuhłokoscze wotstorcził na hischće njewěsty cżas. Piccard běsche so we poslednich tydźenjach nazymnił a dyrbjesche we łožu wostacź. Tele dny dyrbi někto Augsburg wopuschczicź a so do Brüssela podacź, hdyž dyrbi łžipscheho wjedra docakacź. Wón może so też w symje k hwězdam pozběhnycź, dokelž syma na hallonowe pjelnidło ani na lećakow w powětrje njepschichodnje njesłuknje.

* **Jendźelska lećatka Bruce so zhubiła.** Jendźelska lećatka Bruce lecżesche z lećadłom do ranšich krajow. Nětko pak nadobno nicżo wjacy wo njej njesłyschcu. Jeje lećadło su napossledk pschi persijskim morskim salowje widźeli. Wjchitke wobsedźowarske pschi persijskim morskim salowje a lódźe na morju so alarmowachu, so bychu pomhale lećatku sytacź. Njeje njemóžno, so je lećadło do morja padnyło, ako so je wona z nim na wotlećanym mjesnje dyrbjała nuzowano pschistajicź.

* **Nuhježny nadpad na mandźelsku Chicagoskeho měschczanostu.** Jako knjeni Thompsonowa, mandźelska měschczanostu amerikanskeho wulkomesta Chicaga z automobilom domoj pschijědźe, nadpadźechu ju tśo muzikojo, pobichu jeje schofera a rubichu ji wschitku pychu, tiž mjesche pschi sebi. Běsche też pjenjesch cżeń pódła, tiž běsche 10 000 dollarow hódny.

* **Powodźenje w Terasu.** W tekasskim stacże, hdyž też wjese Sserbow bydli, so 48 hodźin popschi syłnej deschcz lijesche. Wošebje sće deschczowaschе so w mjesce Dallasu a wokolinje. Rasta wulke powodźenje. Schtyri wosoby w żolmach hnjezdź namałachu, 18 jo franiczu. Wjele stow ludźi je bydlenje zhubiło. Schkoda je jara wulka.

Nuznowarske z cyłego swěta.

— **Schkrowa powěsć wo wjedrje za jutśischu bobotu:** Ssucho, rjenje, w nozy syma. W Jendźelskej rjenje, żuchu, tola trochu chłodno. W połnocnej Europje je so wutwjedrilo, ale wostaje syma.

* **Schtiwórtk rano po 3 hodźinach je w Radebergu jedyn kolojedźny 53 lětneho policajskeho straźmichtra Jana Nagela na dróhy natiskł. Nagel bé dweju kolojedźenoju sadźerżał, kotrejuż kole njeběschtej wobšwěłenej. Hdyż wón k jenemu, kotryż mjesche połny nakhribjetnik pschi sebi, stupi, druhi kolojedźny do njeho tśeli. Kulka Nagela do ruki wysche łokcza trjechi. Sranjeny dyrbi so lekarjej hojicź dacź. Kolojedźnaj so na koło wjerhnyschtaj a wupjerchnyschtaj. Staj młodaj pachołaj, běhaze 1,55 mtr. wulkaj.**

* **Wucżeni praja, so je poslednje jemjerżenje w Bayerskej z toho nastało, so so semja morschczi a wusthnywa. To je saso z pschicżinu, so so wona snutska sapjyuje. Seminy pschikrywy njeje pornjo jejnemu żahłemu snutskownemu hischće tak tołsty, kaž pola jeja swonkowna schkorpawa. S wuschhnywanjom semineho krywa je so tutón tak smorschcził, so tu so za milijony lět wyschoke hory wutworile.**

* **Mór w chinelskej provinzy so dale rosschérja.** Sa dwě njedźeli je nětkaze 4000 ludźi na mór wumrjelo.

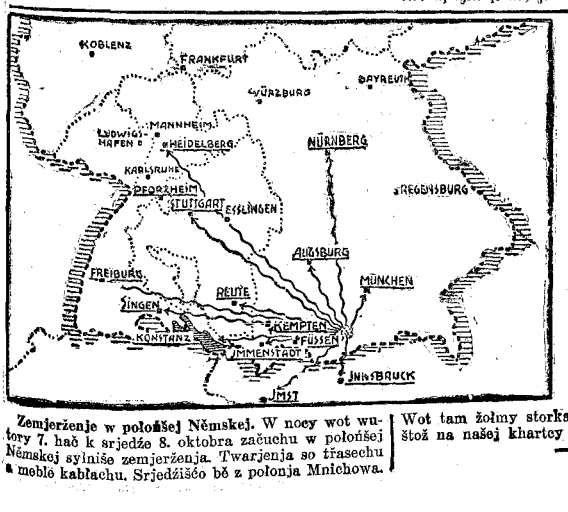
Zemjerżenje w połońšej Němskej.

W nocy wot wutory 7. hač k srjedźe 8. oktobra zaćuchu w połońšej Němskej syliše zemjerżenja. Twarjenja so trjasechu a meble kablachu. Srjedźišćo bě z połonja Mnichowa.

Wot tam žołmy storka wosebje k połnocy bježachu, štož na našej khartey jasnje spóznawamy.

Žałostna katastrofa jendźelskeho powětrona R 101.

Domojwrót morwych. Kašče, přikryte z jendźelskej khorhoju, noša z Londonskeho dwórnišća a sta jeja je na automobile.

Dobry běrnowy wunošk.

Němski statistiski hamt wosjewja, so budże po dotalnych wobličenjach wunoški běrnow w Němskej lětsa něhdże 42 milijonow tunow wučinić, to je něhdże 4,8 milijonow tunow, potajtim 13 prozent wjazy hač loni. To je wunoški kósnich běrnow.

S wunoškom sažnych běrnow hromadże nalički so něhdże 44,3 milijonow tunow nasóbranych běrnow, pornjo něhdże 40 milijon tunow w lońšim lěće.

Za zhiły powšitkli cźaš je so lětša najwjetša běrnowa nasóbrała, hdyž wjazy hač w dobrym běrnowym lěmaj 1928 a 1925 wo 3 milijony a 2,6 milijonow tunow. Wunoški runa so někak rekordnemu wunoškej lěta 1913. Tehdy so 44 milijonow tunow nasóbra (wobličene na wobłah nětcźišćeho němskeho kraja).

Ma so pschede wschém cźoplemu a wložnemu póstnjenju lěcźu dźakowacź, so je telko běrnow narostło. Běrny możachu so derje sukužicź a rosrosćo.

Wěcywustojni při zbytkach powětrona rozpominaja příčinu njezboża. Z lěwicy k prawicy major Neville a general Salmon, wobaj z jendźelskeho ministerstwa lětarstwa, rozmołwjataj so z francowskim generalom Barelsom (nam z khribjetom).

(K wobrazej, kiž pódla steji.)

Swójbne powěsće.

Semrěli: Marja swud. Dreßlerowa w Budyšinje, 83 lět. — Korla Jurij Leuthold, ryzelkubler w Slepom, 71 l. — Frieda Kaudernacowa rodź. Hermsdorf w Brěsni pola Kamjenja, 40 l. — Berta Augusta Pawlowa rodź. Fröžiž w Porchowje, 69 l. — Elsa Kunze w Hornich Pózkowach, 33 lět. — Marja Schajbina rodź. Mérkej w Bělej Wodźe, 24 l. — Hendrich Schwoba, blidaršti mischtr w Hródku, 80 lět.

Směški.

Wón je spokojny.

Hospoza (ke kujerej, kotryž je hyšći jenu wotnarjal): „Dyrbju pak Was na to hyšćiwneho cźinić, so we bydlenju žaneje składnosće kupacź njeje."

„Ow, to niczo njewuczini, wostanu hyšće jenoż pót lěta pola Waš."

*

„Marja", macź prajesche, „nětko pak dyrbiš hyšće słónczenje twarić. Mam dobreho wudowca za tebje, wschitneho kujesa, kotryž hakle je polsta lět stary."

„Dwaj wuschitnaj kujesaj i pjecź a dwaceźi lětnuj byschtaj mi byłoj lubschej", Marja zdychny.

*

Zniženje płaćiznow

Gardiny tunšo

Prync. suknje a košle l.— hr.
Běhaki do jstwy mtr l.— hr.
Tkaniny a płachty za sofy

IDA ERLER w Budyšinje
Rózk Zwonk. Lawskeje hasy 10

Rjana **ziwnosćerow.twar** on.

w Róženće

20 kórcow pola a łuki a něšto lěsa hnydom na předań

Bliže zhonić w Ralbicach 3

Mloda 12 ctr. cźežka podsobna

kruwa

(mjez 2 móže so wolić) 6 sylnych kozow, wysokostlena rancy, 4 běhaki kiž su so dla smjertneho pada předale su na předań

w Dalicach čo. 5

Swinj. brjuch 80 pj.
Jatr. kołbasa 80 pj.
Cornakołbasa 80 pj.
Sušeny połć 100 pj.

Rěznistwo
na Jurjowej h. 18

Wupjerki

žu tunšche!

80 cm šěrokosć m 2.30, **2.10**
130 „ „ „ 3.60, **3.20**
140 „ „ „ 3.90, **3.45**
160 „ „ „ 4.40, **3.95**

Za spódnje poslejschcźa:
100 cm **2.50**. 115 cm **2.75**

Tunšche bóndowcźe, kaj tej sešchite wubjerki a płotwaši šlapj. na składzje

Andr. Kasper
(mějśel: Al. Pilopp)
w Budyšinje, Burgstrn 11

TUNJA EMALJA

Bow, 22 cm	**0.50** hr.
Bow, 28 cm šěry	**0.95** hr.
Bow, 28 cm módry	**1.00** hr.
Bow, 28 cm běły	**1.10** hr.
Wanje, šěre	0.95, **0.85** hr.
Wanje, běle	**1.00** hr.
Šklě, běle, 30 cm	**0.50** hr.
Šklě, běle, 32 cm	**0.60** hr.
Šklě, běle, 36 cm	**0.95** hr.
Myjnica, 36 cm	**1.00** hr.
Močnik	**0.50** hr.
Smjećowa łopatka, módra	**0.45** hr.
Smjećowa łopatka, běła	**0.50** hr.

Wosebje přijomne wosebite poskićenje!

Zimnce mašiny

39	42 cm
14.90	**15.50** hr.

5 lětne rukowanje

Na Suchcinskej hasy 10 **Cěka** Rózk Kěžorskej dróhi

Najwjetši kupny dom tuteje branży w Budyšinje.

2 1/2 lětny

zrěbc

(čopłokrewny) hišće na pastwje a njejo čahał je na předań WINKLER

w Stróži pola Wulk. Zdźaf

Stare Nowiny

ma na předań

Smolerjec knihićišćernja

Za zymnedny čoplu drastu

wot firmy

Osswald

na Kamjenitnej hasy

Jejka su drózše, —

tuž kupujće „Jajko"

potom kury derje njesu

Za nazymu a zymu

Stupnje z kornarjom kaž wjelbłudowe kosmy mustrow. 36/42 por jenoż	**2.95**
Mužace šnórowańske škórnje z čornjo howjazeje kože 40/4[illegible]	**10.75**
Dźěcace šnórowańske stupnje z howjazeje kože 31/35 **7.85**, 27/30 **7.25**, 23/26	**3.75**
Mužace šnórowańske stupnje do dźěła z howjazeje kože, sylne póduše	**7.75**
Połdołhe škórnje z howjazeje kože walkowane, dwójne póduše, ze żelezom	**19.50**

Tühle
Schuhwarenhaus
Bautzen äussere Lauenstr. 3

— Spěšne wupśedźenje wobuwow —

Nowe serbske

deski

(platy za rěčadła)

su dóšłe a poručuje

Hudźbny dom

Hermann Jeremias

na Kěžorskej drózy

Předwjedźenje kóždy čas

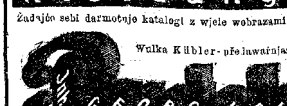

Kübler wobleki a wobłečki za hólcu starosć

Kübler lacy, jaki a mužace jaki mam w najnowšich formach a barbach stajnje na składzu, to znam wo wobhladnjo.

Wobhladnjśe moje nowe wustajnjenske wokna a wobkedźbujśe **Kübler** płakatowe.

Žadajśo sebi darmotnje katalogi z wjele wobrazami —

Wulka Kübler-předewzaća

na Kěžorskej drózy 16 Najwjetši dom stykow. pa Kěžorskej drózy 1

Žniženje płaćizn. k hermankej w Kamjencu

Njedźelu wotewrjene wot 11—6 hodź

Mužace mantle	
čorne suknjane	43, 55, 65 hr.
w najnowšich barbach z pasom	30, 40, 60 hr.
žniżene mantle	20. 25, 30 hr.
Mantle za puchołow	
z pasom, najnowšasniše	30, 40, 50 hr.
žniżene	10, 15, 20 hr.
Mantle za hólcow	
módre	9, 12, 15 hr.
pisane	10, 13, 16 hr.
Zymske jupy za mužow	12, 16, 23 hr.
Mantle za hólcy	
k hermankej wosebje tunjo	6, 10, 13 hr.
Žonjace mantle	8, 15, 30, 38 hr.
Kholowy	4, 6, 8, 12, 14 hr.

K tutym hermankej kupujeće pola nas wosebje tunjo.

Franc Mrstny w Kamjencu

na Zwingerskej hasy 16 pódla hamtskeho hejtmanstwa

„Serbske Nowiny" słušeja do kóždeho serbskeho domu!

Meble

prawe a molowane
Solidne dźěło
Wulki wubjerk
Nizke płaćizny
pola firmy

Bruno Bütiner

na Kralowskim walu 3
Žane klamy! Přjed. lacaret

Syru walmu

kupuje po najwyšších płaćiznach

Otto Osswald

nohaicowa fabrika
na Kamjenitnej hasy

H. Liebsch w Budyšinje

sudn. aktuar n. w. na Sukeln. h. 28

Kupne, hypothekowe a zawostajeńske należnosć. Testamenty Radupodawanje Prósstwy

45 lětne nazhonjenje — Rěču serbsku!

přiloha k čisu 237 **SERBSKE NOWINY** Pjatk, 10. oktobra 1930

Luboscć namka hłosy!

Koncert spěwneje kupki „Lumir".

Po dźesać přestawcy wustupi „Lumir" zaso z wjeselim koncertom do zjawnosće. Hižo měsacy dołho skhadźowachu so spěwarjo a spěwarki tydźeńscy z pilnym studijam. Knjez hudźbny direktor Krawe k pilnym studijam. Knjez hudźbny direktor Krawe dyrbješe znamjenite solistiske mocy zwěsćił. To potajkim hižo do časa najlěpše poradźenje.

Koncert wobjimaše dwaj dźělej, khutniši a druhi wjeselši. Dokelž Serbja ženje njemóža być z dypkom, zw

Cyrkwinske powěsće.

17. njedźelu po swj. Trojicy, 12. oktobra 1930.

Z Budyšina.

W Michałskej cyrkwi je rano ½8 hodźin němske Bože wotkazanje, ½9 hodźin němska a w 10 hodź. serbska Boža słužba. W 11 hodź. dźěćikemšenje. — Wutoru popołdnju w 3 hodź. žónske towarstwo na dwórnišću.

Krajnocyrkwinske zjednoćenstwo w Budyšinje při Pólnym hrodźiku 6.

Njedźelu dop. ½11 hodź. zwjazk dźěći. W Tuchorskej cyrkwi dop. ½11 hodź. swjedźenske kemšenje z přiležnosću 25 lětn. wobstaća zwjazka młodźiny za rozsudź. křesć. w Budyšinje; swjedź. rěčnik k. zwjazkowy direktor farař Schürmann z Woltersdorfa pola Barlina. Pop. w 3 hodź. swjedźeńska zhromadźizna w zali zjednoćenstwa při Pólnym hrodźiku z 6 wšelakimi poskićenjemi. Wječor we 8 hodź. při Pólnym hrodźiku evangelizaciski přednošk za młodźinu z thema: Je křesćanstwo wěrnosć?" (far. Schürmann). — Stwórtk wječor we 8 hodź. bibliska nutrnosć (list na Romskich).

Zjednoćenstwowy wothladar Zimmermann změje biblisku nutrnosć póndźelu w Dobruši, wutoru w Budestecach, srjedu w Arnsdorfje a štwórtk we Budyšinje.

Zjednoćenstwowy wothladar Křižan změje biblisku nutrnosć njedźelu pop. w 3 hodź. w Rozwodecach, wječor w Krakecach, póndźelu w Kumwaldźe, wutoru we Wjazońcy, srjedu w Zemicach, štwórtk w Hodźiju a pjatk w Kotecach.

Z Budyšinka.

Popołdnja ½11 hodźin je serbska Boža słužba (farař Handrik-Poršiski).

Z Barta.

Rano ½8 hodźin němska spowědź, ½9 hodź. němska Boža słužba.

Z Budestec.

Rano w 7 hodź. změje farař Bóje serbsku spowědź a we 8 h. serbske předowanje, dop. ½10 h. změje farski vikar Hänichen němske předowanje. Dop. w 11 h. změje farski vikar Hänichen kemšenje za dźěći. — Póndźelu wječor we 8 hodź. zwučowanje pozawnistow. — Srjedu wječor we 8 hodź. bibliska nutrnosć k. křesć. młodźencow. — Stwórtk pop. ¼4 hodźin žónske towarstwo pola Kernichec. — Stwórtk wječor we 8 hodź. towarstwo młodych holcow.

Z Bukec.

Rano w 7 hodź. němska spowědź, ½9 hodź němske a w 10 hodź. serbske kemšenje.

Z Hrodźišća.

Dop. ½9 hodź. serbska a w 10 hodź. němska Boža słužba.

Z Hodźija.

Rano ½8 hodź. změje farař Wejzaf serbsku spowědź, farař Voigt změje ½9 hodź. serbske a we 10 hodź. němske kemšenje. — Stwórtk wječor we 8 hodź. změje k. Křižan z Běleje Hory w spomóžerskim domje biblisku hodźinu.

Z Hućina.

Rano we 8 hodź. serbska a dop. ½10 hodź. němska Boža słužba.

Z Khwaćic.

Rano ½8 hodźin serbska spowědź, ½9 hodź. serbske a w 10 hodź. němske kemšenje, w 11 hodź. dźěćikemšenje.

Z Kotec.

Rano we 8 hodź. němske předowanje (wosadny farař). — Pjatk wječor we 8 hodź. změje pućowarski předař Křižan z Běleje Hory biblisku nutrnosć pola Bohotec.

Z Klukša.

Dop. w 10 hodź. serbske kemšenje.

Z Łaza.

Rano we 8 hodź. serbska spowědź, w 9 hodź. němska a ½11 hodźin němska Boža słužba.

Z Łuposć.

Dop. w 9 hodź. so němske předowanje čita.

Z Malešec.

Rano ½8 hodź. němska spowědź, ½9 hodź. němske a w 10 hodź. serbske kemšenje. Zběrka za swoju wosadu (cyrkwinc tepienje). W 11 hodź. dźěćikemšenje. Pop. ½3 hodź. žónske towarstwo pola Lipičec. — Zemrěł: Ernst Bjedrich Helmut Pjetaš, wumjeńkař w Plusnikecach, 70 l., 7 m. a 24 dnjow stary.

Z Minakała.

Rano w 7 hodź. zmčje farař Křižan němsku spowědź z Božim wotkazanjom a we 8 hodź. němsku Božu słužbu.

Z Nosačic.

Rano ½8 hodź. němska spowědź, dop. ½9 hodź. němska a w 10 hodź. serbska Boža słužba.

Z Njeswačidła.

Rano we 8 hodź. serbska spowědź, dop. w 9 hodź. serbska, ½11 hodź. němska Boža słužba. Pop. w 3 hodź. němske, w 4 hodź. serbske kemšenje w Zarječu (k. farař Renč-Łupjański).

Z Rychwałda.

Dop. w 9 hodź. němske a ½11 hodź. serbske kemšenje.

Ze Slepoho.

Dopołdnja w 9 hodź. němska a ½11 hodźin serbska Boža słužba. Zběrka za evangelske wosady w rozprošenju we wukraju. Smjertny kěrluš so spěwa za Hanska Maruškec z Miloraza. — Wumrěła: Hana Nowakec w Rownom, 37 l. 11 m. 9 dnjow.

Z Wósporka.

Dopołdnja w 10 hodź. předowanje, ½12 hodźin spowědź a Bože wotkazanje (wosadny farař).

Z Wóslinka.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske a ½10 hodźin němske kemšenje. Zběrka. W 11 h. kemšenje za dźěći. Popołdnju ½5 hodźin Boža słužba w Čisowje. — Wutoru 14. winowca wječor we 8 hodź. žónske towarstwo pola Miršec.

(Dalše cyrkw. powěsće hl. na třećej str. hl. lista.

Hospodarski rozhlad.

pjatk 10. winowca 1930:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,197	100 pólsk. złotych	47,325
1 jendźelski punt	20,395	100 čěskosł. krónow	12,459
100 šwajc. frankow	81,60	100 franc. frankow	16,467

Barlinska bursa wčera znowa wjasny a kursy so so sylne wotdrjebjowachu. Statna banka bě nastupowała, diskont, to rěka daś se 4 na 5 proz. powyšćiła. Wšitko tole je sćełnyk poblednich wólbow do statneho sejma. Wšitke wokolne kraje daś sunjuja, dokeľ hyšći z pjenježami žiweje rady njewótža. Dokeľ su w Němskej pšichi poblednich wólbach stronu, nowu wójnu žadaze, dobyše, je so wukraj wustrózał. S hromadami je němske statne papjery a akzije němskich fabrikow pschedował a do Němskeje stał. Jenički tydźeń je Němska dyrbjała pschez 70 milijonow złota abo dewisow do Parisa na bursu za sawjazanje tychle liefzinow pósłać. W Němskej wyšnji, tak mjenowani politikarjo a radikalikarja, z wohnjom hrajaja. Stat a lud njeje schłodu, ale lud, tak sašłebjeny je, je tajkim njeroznjami wěri a za nimi bźi.

Na **produktowe wiki** je dowoš žita hlaby, ale płaćizny wostanu tola niske. Wobrot nochze wožiwiś. Drje pschenża 5 pj. dołu, ale to pak rožla sajo 10 pj. pschenżadźi, tehorunja nałymsli jećmjeń 5 pj. Zentnar płaćejsche

w Barlinje:

pschenży 11,40—11,50 hr., rožli 7,40 hač 7,50 hr., nałymsteho jećmjenja 8,35 hr. hač 9 hr., nałětnjeho 9,50—10,75 hr. wowsa 7,30—7,95 hr.,

w termijowym wiwowanju:

za oktober: pschenży 12,20 hr., rožli 7,92½ hriwnow, wowsa 7,70—7,67½ hr.,

za dezember: pschenży 12,70—12,62½ hr., rožli 8,77½—8,75 hr., wowsa 8,05 hač 8,07½ hr.,

za měrz: pschenży 13,45—13,37½ hr., rožli 9,56¼—9,55 hriwnow.

Schwórtk w Kamjenzu.

Sćehnjony kał 10—40 pj., jězyna loboda 15—20 pj. cjelčjeny kał 12—15 pj., běły kał 8 pj., morchej 10 hač 12 pj., jelenji 10—30 pj., ſołotej 8—10 pj., běrny punt 3—4 pj., butra 1,60—1,70 hr., pruśniny 45 pj., kruschwy 20—30 pj., prawali 50 pj., kurjatka 40 pj., cjelčjene ſokaſi 35 pj. Prošaca 16—24 hr., běhaſi 60 hriwnow, huſny 1—1,10 hr.

Wiki sanježeny ſchwórtk w Lubiju.

Butra 90 pj., jeja 13—14 pj., twaroh 25 pj., lany wowiš 1,80 hr., cjelčjeny kał 6 pj., běły kał 6 pj., zhyła 10 pj., morchej 10—15 pj., jězyna loboda 10—15 pj., kołrabi 5 pj., rjelkej 5—15 pj., kŕět 60—80 pj., ſołotej ćešćeł 5 pj., nowe běrny punt 3—4 pj., pruśniny 50 hač 60 pj., jabłuka 10—40 pj., kruschwy 10—30 pj., bośanki 15—20 pj., huſny 1—1,10 hr., kački 1,10 hr. hač 1,20 hriwnow.

Wiki sanježeny ſch wórtk w Halschtrowje.

Pschenża 11,20—11,50 hr., nowa rožla 7,30 hač 7,50 hr., nałěni jeršmjeń 9,25—10 hr., wowoš nowy 7 hač 7,50 hr., běrny zentnar 2—2,75 hr., zentnar ſyna 2,25—2,75 hr., ſłomy k pjezowanju 1,20 hr., k ſłanju 1 hr., wołkepje 2,50 hr., butra 80—90 pj., jeja 12—13 pj. Prošata 16—22 hr., běhaſi 40—60 hr., huſny 1 hač 1,10 hr.

Stóne wiki ſchtwórtk w Barlinje.

(Magervichhof Friedrichsfelde).

Na pschedań běchu 351 dejnych kruwow, 18 próſnioſow, 127 cjelatow. Wone płaćachu:

dójne a wyhołowjuzelne kruwy 290—530 hriwnow.
Wyhołowjuzelne ſałońy 270—440 hriwnow.

Wiki ſchtwórtk w Khoćebuzu.

Mjaſo howjaſe 1—1,40 hr., ſwinjaze 1,20—1,50 hr., jeja 14—15 pj., butra 1,60 hr., twaroh 30 pj., lany wowiš 1,50 hr., hołbje 0,50—1 hr., kury 2—4 hr., tawony 1,80—3,50 hr., huſny punt 1,30—1,50 hr., kołrabi 25 pj., nowe běrny zentnar 2,50 hr., ſchćuśki 1—1,40 hr., karby 1,10 hr., liny 1,50—1,70 hr., prawaki 60 pj., kurjatka 40 pj., ſokaſi ſchćere 20 pj., cjelčjene 25 pj., pruśniny 60 pj., kruschwy 15—45 pj., ſłowki 20 hač 40 pjenjezkow.

Sćwinjaze wiki wječera ſchtwórtk w Khoćebuzu.

Pschiwjeſli běchu 1380 **prošatow a 270 běhakow.** Wone płaćachu

prošata:

małe	8—12 hr.
hrěbne	12—16 hr.
wulke	16—20 hr.

běhaki:

małe	20—40 hr.
hrěbnje	40—65 hr.
wulke	65—85 hr.

Pschistajeja:

Pjekatſkeho ſtarſcheho, Schulka w Delnjej Wotſchicy pola Borſchećc.

Na pschedań:

Kóń dobry, Měrtach w Pumpje pola Hródka.
Nadie, w Jiłojach 21.
Sosa, Schuſter w Budyſchinje na Drjewowych wiłach 1.

Sćehnjony na pschećahowanje:

ſobotu 11. winowca 1930

w **Biſkopizach** na ſudniſtwje dop. w 10 hodź. kolesaj s pežołami, bůfej, werkiko, łodowy kamor, ſoſa, ſchijena maſchina, worowej kamorzaj,

w **Hródku** w radnizy dop. w 11 hodź. piano, ſawa a bůfej,

Schloßbezirk 2 dop. w 11 hodź.: wſchelake płachty, běle wino, 12 mattow, 11 kabatow, 13 kabaki do wětra, ſamkaſti wobleł.

Škrowe depeše.

Produktowe wiki dźenſa dop. ¾11 hodź. w Barlinje: Dowoš je ſnadny, ale wobrot woſtanje jara mały.

Dop. ¾12 hodź.: Kaž pſched hodźinu. Tola ſu płaćejny znowa ſtłóčene.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tunu abo 1000 kg, wowak 100 kg.

	Płaćizny po złotej hriwnje				
	9.10.	8.10.		9.10.	8.10.
Pšeńca	228-230	226-228	huny	17-18,00	17-18,00
rožka	145-150	150-152	wowka	19-21,00	19-21,00
nał. jećmjeń	—	—	módre łupiny	—	—
nał. jećmjeń	190-215	190-215	žołte łupiny	—	—
wows	146-159	146-150	ceradella	9-10,00	9-10,00
kukurica	—	—	rapa. wosuk	15-16,00	16-17,00
pšeńć muka	27-35,25	27-35,25	lany wósuk		
ržana muka	23-27,00	23-27,00	poen. melasa	—	—
pš. wotruby	7-8,00	7-8,00	bźrnj. kruški		
ržane „	7-7,50	7-7,50	syno, 50 kg	2,01-2,20	1,45-1,55
raps	—	—	pšeńć „	0,70-0,90	0,70-0,95
hróch, Viktor.	30-34,00	30-34,00	ržana ſłoma	0,60-0,70	0,60-0,65
lane symjo	—	—	wowsna „	0,80-0,95	0,80-0,90
pjeluški	19-20,5	19-20,5	hrěna „	0,80-0,85	0,70-0,80

Wiene płaćizny srjedu

2. X	Wšo po złotej hriwnje	za 1 centn	za 1 centn.
Pšeńca		11,20—11,50	10,80—11,25
Rožka		7,30—7,50	7,30—7,50
Jećmjeń (nałět.)		9,00—10,00	9,25—10,50
Wows		7,00—7,50	7,30—7,00
Syno		2,25—2,75	2,50—3,00
Słoma z maš. młóć.		1,20	1,00—1,30
Słoma k zaslanju		1,00	—
Słoma z ruku młóćena		2,25	—
Běrny pola ratarja		2,20	1,80—2,40
„ hač na železnicu		2,75	—
Butra		1,60—1,70	—,80
Jeja		0,12	0,12—0,14
Pšeńčne wotruby		5,00—5,25	5,30—5,50
Ržane wotruby		5,00—5,75	5,30—5,50
Pšeńčna muka		27,00	19,50—20,25
Ržana muka		13,75—14,00	12,25—13,00
Prosata, wulke		16,00—24,00	—
„ „ srěnje		—	—
„ małe		—	—

Płaćizny rěznego skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

6. oktobra.

12 woł., — byk., 6 jałoje. a kruw. 649 čelat.
102 wowc. 754 swini.

Płaćizny za

čelata: 1. 79—84; 2. 70—77, 3. 60—68,
swinje: (přez 300 pt.) 58—59, 2. (240—300) 59—60
3. (200—240) 60—61, 4. (160—200) 57—59.

žinow. Šćemy prajić, jo tu nětčišće jurtny wuwitok jahrodniſcheho wumjeńſtwa. Jako by Bóh Knjes jahrodnika ja swojeho pomosnika pschistajił, jo by jemu pschezo rjeńſche druźiny stworił sjednoćźujo najrjeńſche i najrjeńſchimi. — Sa zyłu pychu jurtnow měri so po aj tu najchim jahrodnikam dźakowacz. Ale je wopraudźe tomu tak? Sću tute kraſne jurtny jenoż je jahrodniſtwim wuploćom? Potom by tež tóžby dorosćeny człowjek wuploć swojich wuczerjow był! Bohu dźak, to sa njeje! — Wuczer może swojemu wuczownzej jenoż pomhaci, jo swoje dary rozwiju. Hdyž wuczownz nochze wukuzeć, jemu žadyn wuczer pomhaci njemóże. — A runje tak maja jurtny jenoż te barby a formy ćekenjow, kotrejž wone chodźa nacź. Sahrodnik może jim jenoż pomhaci, może jich rozwoje spěchowacz. Ale jeho móz ma swoje mjezy. — Rostliny maja runje tajke žiwjenje kaž swěrjata a człowjek, maja swoje cźuća a swoju wolu. Wisznožom je to ſtarſtwe žiwjenje! To je wěſte a to nam jurtny nimo wšeky jaſnje pschipowěduja, jo pschiroda lubuju wſchelaſtwosć. Tajke wulka je wſchelakosć jurtnow, jo so pschemjenja do nješkónčnoſće. A tola wostanje jurtna i jurtnu! Kóžda rostlina pschi wſchim prózowanju so pschemnici, próznje so też swojim wosebitosćej ſałhowacz. Wopraudźe wo to wojuje! Zenje so hiſchće poradźiło njeje, a jo poradźeja njeńcaje, i jurtny zyłe druhu rostlinu wuliwowaci! —

Potajkim psched sto lětami Scerbja hiſchće jurtny njeſnajachu. A dźensa dawaju jurtny w pósadźi najsmije waš a rjanoſći, domiž jenički njedostatk maja jurtny — jo nimaju wónje. Ale i tym so runaju wſchitkim druhim najsmišim twórkam. Wy to też pschewjele kraſnoſće było.

Kajka biesbarbnoſć a jednorosć běſche w starych cźasach w naſchich herbſtich wšach! A kak rjenje je we mich dźensa! We jednym lětſtoku je so tutón postup ſtał! Wětk njedy mi hiſchće nichtó ſkorźi, jo je dźeń a hórje!

O. W.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščerńja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhowkam čěłneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na dyrbja so baney hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnia nadrobnje wumělenja tutele banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 238 — Budyšin — Sobotu, 11. oktobra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Namjety w sakskim sejmje.

Frakcija wjesneho ludu je w sakskim sejmje sćěhowazy namjet sapodała: Sejm zhibł wobsamknyć, so by **schuzerjo sjawnych schulow a wustawow** njesmědźa nusowacej, jo kóždolětnje f pśichiźnu pśichijeca němšćanej wuslawy 11. awgusta 1919 pśichi źiwdeżenjach wobdźěliś a so by to dla wuwoglasća njeźmědźa khłostacy ani ko na druge waschnje werdżo stajeć.

Sozialdemokratiska frakcija we sakskim sejmje je dźiwajo **na rozjazu nuzu dźěłazeje młodźiny** namjet sapodała, kotryż 17 wichelakich žadanjow wopśichija. Pódła sakazaneho pśichmyślowego dźěła dźeći dyrbja so schitansće prascheńja hač do 18. žiwjenjoweho lěta wupśechestrěć, so 42 jedźinki tydźeń sawjesć a so nózne dźěło sakazać. Dale dyrbja so młodośtnym dźěłaćerjam dušahaze pśechestawki w dźěle a tśi njedźele saplaćenych próstninow hač do 16. lěta pśichwoliś. Pódła toho so žada, so bychu so młodźinowinje a puczowaknśe domišny natwarike.

Cyrkej a politika.

Sakśko-evangelisko-sozialne sjednoćenstwo je w Lichtenstein-Callenbergu žiwój nahromadźi njeźo wjele. Profesor Delekat f Drježdźan a farař Hönlich f Waldheima wo „cyrkwi a politiźy" rěčeschtaj. Profesor Delekat dźi sakładne pramodła rozkładowaśe:

1. Cyrkej njemóże a njeńmě pśichi politiśtich podawkach a pśichi należnoścach sjawneho žiwjenja neutralna być; pśichoź tež sjamne so jeroźtliweho žiwjenja dóńka.

2. Cyrkej njeńmě žo po politiśkej stronje f jenej stronu lwiśaś; pśichetož wšyknje strony su sastupjeńśitwa sajimow. Cyrkej njeńmě so sastupjerka jeneje f tychle stronow tśinjeś.

3. Tak wumělenje a wobmjerowanje skutkowanje je jenoj na taśe waschnje możne, so by so fararjo po nowych puczach f wopraudźitym žiwjenjom wotamknjeni śetkali.

Spěd so je sjawnym nahonjom rozrěčowarjam wjeleznom słónčeži. Farař Fischer f Drježdźan rěčeschte wo „leśdźenjenju jako nadawku a strachu". Jeho sakładna myśl bě: Sćamy, tež hdyž smy w zyrkwi, dwěl, a dyrbimy dźeńne dźěło dwěrnje, wóžnje, khutnje cyniś. Strach by być, hdy bychmy w sachodnym tśaśu wostali a so njedobsahali, so je sachodne jenož możne, hdyž so f njesachodnym seńkawa.

Socialdemokratiske wo pśigowěźenym wuprajenju njedowěrjenja nacionalnych socialistow.

Wo wuprajenju njedowěrjenja, kotreż chcędźa nazionalni sozialistojo pśicheśiwo nětśišćemu němšćemu knjeźerstwu sapodaś, Barlinski „Vorwärts" pišo, so sozialdemokratiska frakcija wě, so może f kommunistami a nazionalnymi sozialistami w kóždym cźasu wjetšinu „ně"-prajerjow wutworiś. Hač a hdy wona tule możnosć wužije, wona žama rošudźi.

Sozialdemokratoja njehudźe w němšćim sejmje ani Brüningowu, ani Hitlerowu, ani Thälmannowu, ale swoju žanźmu politiku dźěłaś.

Bjezdźěłosć w Němskej.

We cźasu wot 16. do 30. septembra je ličba dźěłonjemjerjow a njesamostatnjerjow na 3 030 000 stupiła. Boja so, so budźe dale pśibiwaś, hdyž so zanjerjuje.

Niedostatk kožuchowe wustajeńcy w Lipsku.

Internazionalna kožuchowa wustajeńca w Lipsku je so f niedostatkom 720 000 hriwnow słónčeńka. Podpiśarjo zukowanja, njemuzy město Lipsk, kožuchaŕstwo a Lipscanske banki budźa dyrbjeć 300 000 hriwnow nakładaś, mjes tym so je sbytne 120 000 hriwnow zakki stat pśichewsak, jeli so to wěriceljo i 80 prozentami swojich žadankow spotoja.

Stahremberg hromadźe ze Seeckom.

Njedźiwajcy sapŕedwanja so w Budapeshu njedawa powěźeć potwóźiś, so je awstriski finansowny minister, wjech Stahrenberg, pśichi nětkrotnym cźasom hromadźe f generalom Seeckom f hórcwinskim hoscźom nadbarskeho ministra Gömbösa na jeho krtjeźim łubje we Varlapotu pśichebywał. Pśichi jeju rozrěčenjach je pjeza też nětkuschi awtriski arxwójwoda Albrecht pśichitomny był.

Kaž zastojnikam dyrbi so też přistałećcam mzda přikrótć.

S wutorkom 4. oktobra na němiskostatne wyschnosće dyrbi so wschitkim p'chijaśeńcam tychle wyschnoscow 31. měrca 1931 f wotpohladom słužba wupowědźiś, so by so f nimi nowe rěčenje mohło wobsamknyć, po kotrymž so jim słužbna mjda two 6 prozentow skrócźi. S wotmyslenym skrócźenjom so 30 000 nětnśostatnych pśichstajeńcow potrjechi. Pśichstajeńcy nětnśeje żeleznizy a nětnśeje póšty njejsu do tejele ličby sałiczene. Jeli so bychu so też kroje a gmejny pśichkładej nětnśeho stata pśichsamkne, by so ličba wožobow, kotrymž by so mjda sunjeńśiła, na 300 000 powjeśiła.

Sozialdemokratiskich wokrjeńnych direktorow w Braunschweigskej je sastojnistwa wotwołali.

Nowe braunschweigske knježeństwo je wobsamkło, so sozialdemokratiskich wokrjeńnych direktorow Erdmanna we Braunschweigu, Ricku w Blankenburgu, Scholza w Holzemindenje a Rohlofa w Gandersheimje je sastojnistwa wotwoła a jich 1. februara 1931 na wotpočink pśiseśe.

Dr. Goebbels so khwa.

Jedyn f wjednikow nazionalneje sozialistiśeje strony w Barlinje, dr. Goebbels, dyrbjeśe pjatk w jenej sjawnej shromadźiźnje rěčeć. Cźakachu dołho na njeho. Słónčenje wośjewichu, so njepśichźdźe, dokeľ chże jeho policija sajeć. Dr. Goebbels je Barlinski ľud wjazy króć dła kschiwdźenja k dźěśeńcemu jaśtwu sajudźił. Tole khłostanje dyrbi wón nětko wotpokucźiś.

Umjecy cyrkwje so njewobhladża.

Jedyn je sajudźenych Umjśich offiźjerow je němśkeho presidenta protyst, so by jeho wobhnadźił. Němjcy president je po prośtwje sapowědźił, na to pokazujo, so dyrbiśej so runje w politiźnej njeměrnym cźasu słužbna kśiwja a podrjadowanje w nětnśostatnej woborje njerośśichańcnej sdźerjeć. Tohodła so też j wobhnadźenjom njehodźi wuzud potwalicź a — snajmjeńścha w tu khwilu — so khłostanje njemóże połóźeć.

*

Pjatk je w Lipsku němśkonazionalna ľudowa strona protestowańku shromadźiznu pśicheźiwo sajudźenju Umjśich offiźjerow wotměła. Sakitowar sajudźenych offiźjerow, dr. Sack, rozłoži, so je prozeł wot wschoho łpoźaika na to stoźene był, so by wobstorkeni chyli we wójsku nazionalne sozialistiśke blónki jakoźcź, a so je so tutón strach dyrbjał wotstronicź. Wołebje pśichedbźene pśichepytanje je wopaczne było. W najhórśchim padźe by Umjśej offiźjerjo pśichboty ja wjelepśeradu cźinili. W słónčenym wobsamknjenju pśichitomni pśiseźiwo tomu protestowachu, so by su Umjśej offiźjerjo jako wjelepśeradnjy wobanili.

Mordarstwo w saradźerni dźěła.

W Hannoweru je njesnaty winik w twarjenju saradźerńe dźěła dźělonjemjeźskeho pśichekupca Ericha Schmidta f wutśełom do hłuby morił. Mordar cźekny a możeśe wupjeśćhnyć.

Mordarstwo ma pjeza politiśke pśicheźiny. Schmidt je kommunistiśkej stronje pśiskuchował. Po bombowym nadpadźe na Hannoverski druźstwowny bank je Schmidt pśched sudom se swojim zwědźenjom kommunistow poczeźił. Tohodła su jeho je strony wusamknyli.

Dwaj měšazaj jastwa dla napominanja k dawkowemu strajkej.

Sćobustaw provinzialneho wubjerka kommunistiśkeje strony, Gutjahrej w Halli, kotrehoż su hižo dla namotwjenja k dawkowemu strajkej je sastojnistwa wotsadźili, je ľud dla njepopśiśtuśnjoceje pśicheźiwo sakonjam khłostańśi wukaz na dwaj měźazaj jastwa pśisudźił.

Namjet na radikalne wotbronjenje w Danjej.

Danjski sakitański minister je schtwórtk žejnej swowa wotbronjenjśku pśichedłohu pśichedpołožił. W njej so namjetuje, nětcźiśe wójsko se strażowańskim korpłom narunacź, sa kotryż by so ličnje 7 milijonow krónow wudako. Generalojo dyrbja pśichihoduje wyschichi inspektorjo a wyschy inspektorojo rěkacź. Dale so wójnske łódźstwo do statneho łódźstwa pśichewori, kotryż by jenoź se strażowańskich a dohładowańskich łódźow wobstało. Sa statne łódźstwo ma so ličnje 10½ milijona krónow wudacź.

Litewskaj žobustawaj Klajpedskeho direktorija so f Němskomaj narunałoj.

Président krajneho direktorija Klajpedskeho (Memelskeho) wokrjeża, Reisgys, je na podwóžku Genfskeho dojednanja na město dotalneju litewskeju krajneju direktorow dweju Němcow, a to měšćańskoho Schulza w Klajpedźe a pśiśiźnoho Spiegelanda sa žobustawaj krajneho direktorija pomjenował.

Nowe wohnje a jimanje w ranšćej Galiziskej.

W ranšćej Galiziskej su swowa staroki połiśki žydkerjow japalili. Na to je policija swoju Wukrajinzow sajała. Mjes druhimi su dwaju gymnasiastow w Tarnopolu sajeli, dokeľ wukrajiniśkej wojeśkej organizaziji pśiśiśłuśchałaj. We wokolnoscźi Lwowa su žitne składy połiśkich žydkerjow spalili.

Francowska wo němskim žadanju za wotbronjenjom.

W konferency franzowskeho ministerskeho pśichedsydy Tardiena, franzowskeho wójnskeho ministra Maginota a pśiwjedowskeho ministerskeho pśichedsydy Poincarea je so němśke žadanje za wotbronjenjom rospominało. Po tymle žadanju dyrbja so po pśichiładźe Němśkeje teź druhe staty wotbronicź, a to pśichde wjcźkim Franzowska, Połska a Cźeśkosłowakika, abo Němśkej dyrbja so postajenja Versailleskeho měra spuścźiś, kotreż so na wobmjerowanu gyłnosć jejneho wójska pocźahuja.

Wójnski minister Maginot rozprawu wo wopraudźitym stawje němśkeho wójska poda, kotryż postajenjam měrownych rěčenjow njewotpowěda. Sakładna ličba němśkeho wójska drje po ličbje muźiznow pśichedwójnej ličbje wotpowěda, tola pomozne wotdźělenja a tak mjenowane spezialne wotdźělenja dalšich słužbu němśkostatneje woboty tworja, kotrajž žama we žebje nětkuschi 140 000 muži liči. Tak ma němśkostatna wobora 240 000 muži stajneho wójska. K tomu dyrbi so nětkuschi 40 000 muži schkitańśeje policije a runje telko tak mjenowaneje krajneje policije pśicheći. Potom su tu wotdźělenja žandarmerije, kotreż su hromadze f policiju dospołnje wojeśkej organizowane a móža so w pśichpadźe wójny f dopjelnjowarym systemom za wójskowu słužbu wužiś. Zyła ličba wobrońenskeho muźstwa tak do 300 000 dožaha.

Na morju su podobne pomjery němśkeje brónitośeje. Po měrownym rěčenju smě Němska jenoź tśeśinu wójnskeje tonaże leta 1914 měcź, ale techniśky je so dospiło, so jmeja němśke kschižaki wo 50 prozentow wjazy samožnośće. K tomu dyrbja so jich wone łódźne reserwy w rusćim łódźstwje pśichićeźcź, dokeľ su němścy inżeńerojo 17 podmórskich cźołnow najnowiśkeho typa natwarili. Te žame pomjery su w lětaŕstwje; pśichetož postajenja měrowego rěčenja Němśka tak wobhnadźa, so so wójskowi lětarjo w Rusśej wunuwcźuja, tam su je tež wojeśke lětadła němśkeje konstrukzije natwarike. Teź zibilne lětaŕstwo je tak sa wójnske samuźiny pśichprawjene, so 24 hodźin k pśicheiworjenju dosahaja.

Němska artillerija je hižo wócha motorizowana. Dale je so němśke wójsko le 110 najmoderniśichimi panzerowanymi automobilemi wuhotowało, kaž teź f někotrymi rjadami tankow. Spezialne wotdźělenje němśkeho wójska, kotreż je zyle sbrowane, je tak mjenowane wotdźělenje plunowje woboty. Tole wotdźělenje je so f pomozu němśkeho chemiśkeho pśichemyśła założiło.

988 dźěłonjemjerjow w zyłej Franzowskej.

Kaž so f Parisa powě, je 27. septembra w zyłej Franzowskej jenož 988 dźěłonjemjerjow było, mjes tuni 222 žónśiśch. W poslednim septemberskim tydźenju je 6110 wukrajnych dźěłacerjow w Franzowskej dźěło namakało.

Naprawy pśicheźiwo Petśichej.

Němśko-cźeśki wobžedźeć wulkowych jamow w Cźechach, Petśichek, je we Luźicy spódźeła brunnizowe jamy pokupiś.

So njeby tutón bohacźi knježerstwo nad luźiskimi wuhlowymi jamami dostał, je němźke knježerstwo za 9½ milijonow hriwnow akziow Ilsnjeje jamy kupiło.

Fascistiska wulka rada za smjertne khłostanje.

Italiska *wulka fazistiska rada je w swojim pjatkownym pohnadženju dujowy porjad pschijata*, jo ma so *smjertne* khłostanje do notwehoho khłostańskeho zakonika pschijeć, a to za wobaranje njesfutkam pschećiwo bjezstrachej ćinjacych. Mandźelska a dwě druhej dźowy biskopa Freiseldta maju po tśoch lětach khłostańskeho lěhiwa wotpołoćeć. Jenož nětkotśi su so na tśi lěta k **wuhnanstwu w rańšej Sibirskej sasudźili.**

Nowe knježerstwo w Rumunskej.

Ssobustaw dotalneho ministerstwa Mironescu je swój pjatk do Sinaia ke kralej podał a jemu sapisk ministrowe nowoho knježerstwa pschedał. Mironescu pschewostanje Michalake ministerstwe pschedsydstwo, sunskowne ministerstwo a Madearu ratarske ministerstwo.

Wójna w Brasilskej.

Po poślednich powěsćach z Brasilskeje je wjednik sběžkarjow, Vargas, swój khowny kwariěr w Rio Grande do Sul wopuschćił a wjednistwo wójska pschewsał, kotrejž ke Sao Paulo cźehnje. Se strony sběžkarjow so praji, so je jaberjenosej za jich wóz tak wulka, so su w Rio Grande do Sul dyrbjeli najimarnje ja wójsko sběžkarjow samknjeć. Wschźinje pjecza 2000 nowych wojakow k wójsku sejelu, kotrejž k Sao Paulo cźehnje.

W nastawku sběžkarskich wjednikow wo brasilskim wójnu so praji, so je so 7. wojeński wokrjeź w Pernambuco sběžkarskemu hibanju pschijamknył. Hacź dotal je so 27 je 47 pěschich korpsow, 15 z 20 jězdnych korpsow, 18 z 29 artilleriskich korpsow a 7 z 10 pionjerskich korpsow sběžkarjam pschijamło a z nimi pscheźiwo knježerstwu knježerstwu w Rio de Janeiro wojuje.

*

Wo nerwosnosći, kotraž w Rio de Janeiro knježi, šćěhowaja podawk šwedźeji: Hdyž schipowórk prěnja němska łódź po śwětowej wójnje, schijak „Karlsruhe", do pschistawa pschijźdźe, wona nimo pschistawowych wobtwjerdźenjow jeźdźo *po šuwcźenym waschnju jako postrow lětdsche.* S tymle postrowjazymi wutśelemi so ludźo na pschibrjowanych dwórach, kotrejž khćijźachu narodnosći njesajo mjenjschu, jo by lětdsaca łódź mohła sběžkarjam pschijšluschcź, tak wustrózichu, so je w skoku sady khěžow khowachu. *Khětry* cźah trosesche, pschedy hacź so wo njetrašchnosći wutśelow pschehwědźichu.

Sběžkarjo dobywaju.

S **Buenos Aires** so pjatk powě: Po *jehtrowej* powěsći w Rio Grande do Sul so revolucionarjo sdobom z połnocu a połodnja do stata Sao Paulo dobywaju a tu hižo měsece Igarapaba a Starare bjes wojowanja wobdźěli. Połoženje knježerstwowych wójska w statu Sao Paulo je so z tym khěrko pohubjeńschiło, dokelž dyrbi so z wobeju stronow psched wobstupjenjom se strony sběžkarjow wobaraca.

Zalostne hrosnosće hidźerjow zyrkwje w Mexiku.

Nabožinje njepschećelśezy smyśleni ludźo su zyrkej we San Carlos w Tabaskowskim stacźe, hdźež bě 80 katarjow pschitomnych, zapalite. Wschitkich kemscherjow, skotliž chyžu so z palazeje zyrkwje wukhowacź, potśelachu. Druhi su so spalili.

Ze Serbow

W Budyschinje, 11. oktobra 1930.

— **Wo wjedrje.** Schkleńca pokazuje na wobstajne wjedro. Wjschina z Azorskich kupow je so hacź na mašche strony wupschestrjela a nam rjane nasymske wjedro pschinjesła. Pola kupy Island je wschak mjzina swótnacź. Natsche wjedro nas *možne:* Njedźelu rjenje, póndźelu wětrojto, wutoru a srjedu kitśiwje dujej, schtwórtk a pjatk rjenje, sobotu pschemjenjato. — Jutśje 17. njedźelu po *Sawjatoje Trojizy,* hdyž so hłonźco 6,21 hodź. a hłowa so 5,11 hodź. Mjezach hdyž so wjeczor 7,05 hodź. a hłowa so pschi 11,55 hodź.

— **Dźensnjiske wiki.** Butra płaćesche 80—85 pj., jeja 13—14 pj., twaroh 25 pj., punt łaćkow 1—1,10 hr., huš 1—1,10 hr., žiwe łapanki 1,20—1,70 hr. a kurh 2—4 hr., młodźićki 1,50—1,80 hr., hołbje 70—90 njemjeckow. Na seleniwowych mikach płaćeschе punt cźerwjeneho kalu 8 pj., běłeho 5 pj., wšitkeho 15—20 pj., tomatow 15 pj., morcheje 10 pj., zyparstreho kala 20 hacź 60 pj., hrubow 25—45 pj., zyble 10 pj., křena 80 hacź 100 pj., kolrabija 5—10 pj., sellerija 40 pj., butnow 25—30 pj., kiśowego wina 35—40 pj., worjechow 65—70 pj., jabłukow 10—40 pj., truschmow 20—40 pj., běrnow 3 pj., zentnar 2,50 hr., litr łaneho wolija 1,80 hriwnow.

— **Wustajeńca „Ze žiwjenja a skutkowanja serbskeje žony"**, zarjadowana wot „Zjedn. Serb. Žonow", zwjeseli so dla swojeje rjanosće a wobšěrnosće bohateho wopyta. Jutře njedźelu je posledni dźeń wotewrjena a to dopoldnja wot 10—12 hodźin a popołdnju wot 3—6 hodźin. Wječor we 8 hodź. je jenož přistupna sobustawam kat. tow. „Jednoty" w Budyšinje. Wopytaj tuž kóždy hišće wustajeńcu, kiž bě to hač dotal zakomdźił.

*

Za tydźeń do Mužakowa a Slepoho!

Za tydźeń hižo, njedźelu 19. oktobra wotměje so dawno wotmysleny a přihotowany wulět župy „J. A. Smoler" do Mužakowa a Slepoho. We krasnosći Mužakowskeho parka sym hižo pisali, namjetkace też wo dźensnišim čisle zajimawy nastawk wo nim a wo dźiwnym wjerchu Piklerja. Nětko Mužakowski park je so wobleknył nazymsku pychu. Stomy so žołća, złoća, čerwjenja, sapaju. Žadyn přeće dominiskeje přirody a jeje rjanosći njesmě skomdźić tutu žadnu składnosć, wobhladać sej tutón dźiw — Mužakowski park.

Ale nic jenož do Mužakowa, też do serbskeho Slepoho pojědźemy, zo bychmy tam bjesadowali ze Slepjanskimi Serbami. Znajemy hišće tak mało serbski kraj a lud. Tu je składnosć, narunać to, štož dotal *zamjechachmy.*

Wulět, zarjadowany wot župy „J. A. Smoler" 19. oktobra, zezna nas nic jenož z předźiwnej přirodu Mužakowskeho parka, ale też ze serbskej holu, z jeje wobydlerjemi, dale ze swojoraznym Slepom.

Hišće je čas so zamołwić, ale ma so to stać hórzy.

— **Wusłědźena wobšudźerka.** W *decembru* 1929 a měrcu 1930 běše w našim měsće wujebarka tworow wustupiła a pod njewěrnym wudawanjom wot wobkhodnikow skunkosowu krawatu a por lakowych stumpjow dostała. Tuto wobšudźerku je nětko tudomna kriminalna policija wusłědźiła. Je to tu bydlaca z hižo dla wobšudźerstwa khłostana mandźelska (Wuwěssene wšcy hišće wobsedźeše.

— **Padnjchna hońa.** Tudomna kriminalna policija soja a statnemu rěčnistwu pschepoda 18 Letnu khłopcu, kotrejž je hakle psched nětkotrymi njedźelemi z Bratrowa w Wjelešelskim wokrjesu do Budyschina pschesahnył. Wšěche tu nětkotre padnjchstwa a jene wuskodowanje skutkowała a *pola tudomnych wobdźerjow njepschiznjewjenu* dóstała.

— **Liturgiske dopołnjeńcze k žiwnemu** dźakowanju swjedźenjej njedźelu 12. t. m. w Pětrowskej zyrkwi wotměwa so, kaž běsche swoprěda wotmyslene, wjeczor we 6 hodź.; ale hižom **pop. ½6 hodź.**

— **Kinowy Wirth pschenoschuje dźensa w** Budyšecźanach. Wschitcy wjeczork khe wschitkim, kotśiž chcedźa dźensa wjeczor we 8 hodź. „Syrjeninu Dol" w Hrubjelćicach wopytaś. Knjes Pawoł Wirth dźe we swójstwu wuměłcu rozpominaś. Ma so njemjenujo wot Budyšeho hacź do Dobruschanskeho papjernika kawt twarić. Po kanalu dźedźa papjeru horje a dele nosyć. Knjes Wirth chce z tym dopokazaś, so je w Dobruschanskim papjerniku jako dźěła a so so papjera potrjebi. Kajki tuchno wjedźora žebi wjese žorta wozjakuja.

— **Dróhowe wodowe roły** w starym Budyschinje a w *Žiwowje* so pschichodnym schtwórtk w nozy a pjatk t. m. wodnjo powykonja. Je móžno, so so pschi tym woda trochu samucźi. Teź hnaź na někotrych mistach woda dosć *šyroke* cźišćicha njejmje. Tehodla je nuzne, pschi wužiwanju kupańskich khachłow a aparatow za cźe wody w njenowanym cźasu so dopokazane pschistupjeźcźej, hacź dosć wody běži.

— **Ramšina wojerska hudźba** poskići so jutśe w dźelu 12. oktobra dop. w 11 hodź. psched muzejom. Pschi tym njese so: 1. Staropruske pschespolo nakrajnych grenadjerow wot Lebede. 2. Ouvertura k operje „Martana" wot Wallace. 3. „Symske widowy", maleźik wot Fućika. 4. Fantasija z opery „Madame Butterfly" wot Puccinija. 5. *Intermezzo a barkarole z Hoffmanowych powědańkow* wot Offenbacha.

— **Budyšće hapyli** su wschźine dny hacź do 7 hodź. wjeczor wotewrjene, njedźelu pak samknjene. Różny su bu a njedźelu wotewrjene ma jenož jena hapyrka z nadźacym wotměnjenjom. We oktobru je to Hrodźišćanska hapyrka na Hoichiju hapy.

— **Sa dawši prawe knihowjednistwo powoła** wuběrk a je pschezo wužitne. Wot žaneho wobkhodnika, pschisłuchnika abo privatneho cźłowjeka so dźensa nic žadacź, so by pschemnohu liczbu posłanjenjow a rozsudźenjow činił, kiž chcedźa we wschitkich prakschowanych nuzach žiwjenja być wobkedźbowane. Teź ma wschitko prawje sarjadowacź, njeje lohke. Widźa pschezo wjacy hacź samsne. Tehodla wjelestronsay nasłuchowanemu wjezwantschenju rady sa kajkehoš knjes Jan Hering, knihowny rjadowar dyschinje na Seminarskej hońy 13 płacźi.

S **Lichanja.** Pokazany hischcze jónkróć tśi njedźelu Hrodźišćanska jednota Sokoła wopyta a wjeczor we 7 hodź. we Budyšerskich sokolskich swjedźenjach sarjaduje. Sokołstwo lichenja bywaju w naschej wsy hischcze někotre jadnotki, kelž je so tu Sokoł hakle njedawno załožił. Wšěche dla Lichanskeho a wokolnich Sserbja z hromadami du na tutón žadny wjeczork. Program budźe bohaty, *wotmjenjujo.* Kedźbujcźe teź na *nawěšćik w dźensnim* cźišćele!

S **Rakez.** Kaž cźasto, tak teź w poslednich dnjach su sahy njedowćipkojo płót pschi schuli wobschkodźili a tym so jadźiwje wusnadźichu a wolstronichu. Nadźijonnje dochinkow bórzy lepja.

Gosničanski faraf.

34] (Pokrazowanje.)

Wón běsche cźinił, kaž dyrbjesche cźiniez a by-li to dźensa było, wón njebhy hinak jednał. Wón dźěsche ke knjezej domej. *Na wulkej hromadje leżachu twjadźe pletwa,* kiž běchu k swjedźenjej mokro wrotow swili a na jenej jědline hałšći, kiž běchu cźełowenu wowcź na pucź sypali.

Nichtó njeběć na dworje. Teź tu bě wschitko kaž morjwe a wotemrěte. Tam lěberka stary bós z kawki spadny, na kotrejž běsche tak cźasto sydał — — — Wón běsche myślił, so njemóže jeho dźensa nicźo wjazy bolecź, a tola spinasche so jemu wutroba znowa sabo.

Ale jěry wuras jewi so w jeho wobliczu, a wón so zwětwobroći.

To bě nětko nimo na wschě cźasy!

Jenož stara Stina bě we wokhěži, hdyž wón zastupi.

„Hdźe je nascha mać?"

„*Knjeni je wo jitwi.*"

Sstužowna mějesche wuplakanej woczi a wón chzyjsche nimo njeje twochnyć.

„Ale knjes pastor, taiki wy tola njemóżeze nuts hicź!"

Wón kiwny a wotcźišny kapazy płaščez a khokuk wot sebje.

„Ja žnym waschu jitwu wutepika a domjace cźrije pschihotowała."

Wón ji jasno pschikiwny. *Kak derje to jemu tola cźinjesche,* so bźóš k njemu rěcźesche, kiž so wo njeho starajesche.

„A pschewobleczeze so jenoż, hewak budźe knjeni starosćiwa wo waš."

Wón zastupi do cźopheje jitwy a pschewobleczе so, potom dźěsche k njej nuts.

Knjeni Radeźka sedźesche pschi woknje a bě khowu wo dlóń sepraka, mjes tym so so ji žylły po jeje smórschcźenych *porstach kulachu.* Nětko *wona spohladny.*

„Hólcze!"

To klinczeche ka tej wutschitk wumoženja a tola tak srudnje! Wón dobéża k njej, swjese so pola njeje k semi a wobja ju.

„Moja luba, droha macźerka!"

Wona stłóczi jeho k srebi a wótrje zaplaka, wón złoži swoju hłowu k jeje wutrobu.

Kak złožowna bě tola staruschka, so móżeche so wuplakacź.

— VI.

W cźakańi Rothšleźiskeho dwórnischcza sedźesche Herta nimale zyle zama. Ta mějesche schtyri hodźiny cźakacź a Włodźiměr běsche po hižo w Sensburgu wot njeje dźělcź dyrbjał. Bě w połnocy a we wulkej městnosći bě pohódnje. Tak rucze hacź do durje wotewrichu, sadu tymny wětr nuts; płunowe lampy běchu na někotre zyrkwy zawjertnjene, w kachlach tepesche so jenoż žłabje. Sa brusstem sedźesche zasparna hulza, kiž mějesche nóznu žłužbu a so tódy krućź mjerzaza z drěmanja wutorhny, hdyž jedyn z někotrych ju wubudźi.

Herta sedźesche w rózku a bě dawno swój kofej wupiła. Spyta w nowinach cźitacź, kiž psched nju na blidze ležachu, ale wołtforcźi cźažopitju wot so. Tak dołho hacź bě hischcze na Gołnicźanskim kuble była, bě so za samotnosću žedźiła, *někto bě hanna — a ji so jeżny.*

Wona cźujesche, so njemóże tam *někto* wostacź, so dyrbi pricź, a tola zaćuwasche so někto zastorcźena.

Kak so tola cźi mužojo ze žywjej luboscźu bórzy hotowi. Schcźěpan bě so ji zarocźał — *někto bě ji njeroznmiwe,* so běsche wona jemu hdy *wěrika* — so běsche hdy — — — Kak hodźesche so jenoż tole myślicź! S wědomjom, *druhich ludźi wobjedacź,* je zaćuwacźom, so móżeschе so tódy *wokomik wobschudźerjka papjerjana thełga,* kiž bě je *swojim nanom natwarił, šupnyć,* bě wón tola dokonjał, pujorne a wjesele do žwěta hladacź, jeje žiwjenje k žiwjenju pschikowacź, wo luboscźi rěcźecź, *njes* tam so hnaź po khradźu hižo k cźakanju pschihotowalche.

Luboscź! Wona widźesche jeho w jeho jitwi stoja a nuzy někotrych rjadkow, kiž bě jemu napisała — běchu dźe to *jenoż krótke strowjenja — rosterchacź a njewuznjeć* wot so cźišnyć. A běsche-li wona jeho wopraudźe lubowała? Wona wderschesche, dokelž sa jeho błyscźatej twonkowej stronu pytajsche zwobodnu, zprawnu wutrobu, dokelž wobjesche ju jeho wjeseła mydź, kiž stajnje pokazowsche k žebi. Dokelž wón rozumjesche, ju do zwojich zpěwjnow swabicź se wschim wabjazym, kiž ji sa pschichod wumołwa.

Potom pomyšli na Bjedricha. Bě hnaź tón *khěžko?* Na tamnem wjeczorje, hdyž běschtaj wote mschě hromadźe domoj jěłoj, bě jeho ntóž tschepotał kaž z hłubokej zwjatej luboscźu. Wona bě so wustrózała a ju hłuboko bolesche, so dyrbi wón jeje dla cźeńpjecź.

A potom, hdyž wón wo jeje luboscźi k Schcźěpanej zhoni, bě wschitko kaž wumaznjene z jeho myślenja.

Kak zwnnje a wobthodnizy bě so wón jeje wopraschał, hacź dże wola njeho wostacź, jako by hižo z wěstosći z tym ličił, so so zapowě, kak sda so jemu to zanu wot so rozumiecź, so wón dźěsche.

Wón stłóczi ji adresu do ruki a jeje nalutowanu knižku a „nětko dźi!" Ani na rozžohnowanje njebě dosć wostał. Rjane złowa, so njech na to zpomina, so wón je a swobtanje z jeje bratrom, *njeběchu* wjeso nicźo wjazy hacź rjane złowa.

Jił bě hórko we wutrobje. Jenicźka, kiž bě ji *někto lubeho cźinił, běsche cźeta.*

„Pschichódź bórzy wróćo, mój lubuschko", bě je pschisnył schepka. Ale teź wona bě na pschezo wot njeje dźěsena, pschetoż bydlesche *někto* pola Bjedricha, a so jenje wjazy k njemu njewróćeli, to bě ji wěste.

(Pokrazowanje sćěhuje.)

Z Ralbic. Nam so powě, zo so tu zańdźenu pón-dźelu wuspěšna honjtwa wotměwaše. Při hroznym dešcikowym a wětrikojtym wjedrje so 16 hajnikow z Ralbic a wokoliny zeńdźe. Zatřělichu 27 zajacow, 15 bažantow, 5 kurotwow a jenu sowu.

Z Wudworja. Dźensa dopołdnja wokoło 10 hodźin w hródźach tudomn. Porakec kubła woheń wudyri, a so ruče po cyłym twarjenju wupřestrě. Skót njeje škodyn do škody přišoł. Konje mózachu wukhować a lowjazy skót běše hižo wot ranja na pastwje. Nad hródźu dohlada a to hnydom wozjewi. Dachu so z ha-kom do wohnja, tola běše to hižo přepozdźe. Płoh-nja so mócnje rozsěrjachu. Z cyleje wokoliny při-chwatachu sykawy na pomoc. Prěnja běše Worklec-ka. Dale hašachu Khrósčanska, dwě klóštrskej nimi motorska), Róžeńčanska a Kamjenska rska sykawa. Twarjenje so ruče paleše, dokelž khětro drjewjane. Tuž njemóžachu wjele inven-a wukhować. Na zbožo wětřik z połodnja duješe a oheń na wulke pastwiśćo njesoše a strach wot dru-twarjenjow wotwobroći. Měnja, zo je woheń linu nastał.

Z Lubija. Jutřiśchu njedźelu mamy w Lubiju na-ći hermank. S wokolinły wočakuje so wjele wopy-worjew. Tutón Lubijśki hermank ma dobre mjeno mjes ći.

Z Lunja. Sobotu wječor wokoło ¾11 hodź. tu ubnej trubjachu. Palešče so je słonu kryta brózu Bambora. Nałsa dobrowólna wohnjowa wobora nom pśichitwała. Wśichijźechu hischcże fukawy z Wjeł-a Wujjuno, dale se Sabroda a Wesdowow. Najebarj powanja wobornikow swali so brózeń dospołnje a ś nich nóte słoma, wós a wuńdźikowak. W nałšej wśej runje ejstwo pśichitwaśche, kiž dyrbjeśche ś pśichodstajenjom sa-jśnjej, dokeľ ludźo k wohnjej khwatachu. Tuka so na sa-polerśtwo. Wobšćodźeć na sajdźešcu, tak pśichjara nje-jśtkowaše, W brózni cźasto wandrowśzy pśchenozowozachu.

Z Łužicy.

* S Ochranowa (Herrnhuta.) Sobotu dopołdnja ¼9 ś. so tu na Zinzendorfowym namjeśće cźešće kole-. Woi Lubija pśichijźeše autobuš a pśichejźe kolo-, žonu ś Wulkich Hendrichez (Großhennersdorf), a cźešćo frani. Wobžarnjomnu dyrbjachu do tudomneje ownje dowjeść. Sranjena je pjeca šama na njeśbožu na.

* Se Jitawy. Dalołko leżał je dźećazy ballon, kiž ćeho Herjurth ś Eckartsberga na polu pola Hirsch-namakał. Mały ballon šu w Perunwetzu w Belgi-jśišło belgisko-francozowśkich mjesow njedalołko Valen-nes do powětra puśchśili, kaž na pśichpomnjenej ny steśche. Ballon je potajkim njeńdźe 800 kilo-ow dałoko leżał.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* S Mišnja. (Sćešana ho cźišćerk.) W nozy k ce ju wizowego wiłowarja Jakuba Liebegalla je ma Pśeśerwśtiśkich inżenowskich cźešćokśranjeneho pśchi jiny łeto namakali. Liebegall je ho wajśerje ś wo-om ś cźasa cźišnył, dokeľž je w pjenjažnych wu-ach. Jeho do Mišchujanskeje wjesnjeje khorownje do-śchu.

* S Lipska. (Sanadna rana na porsće šawinuje ež.) Pśched njeńdźe tydźenjom ho 58 létny dźe-Franz Fryća ś Lipśka-Schleußiga pśchi dźele na ćinowym wjerćadle na porsće šnadnje srani. Wón dale njewobkedźbowaśche. Wórsy ho rana špórchi, ujśesche Fryća do khorownje. Tam je nětko na sa-ćenje krwi wumrěł.

* S Liberza w Cźešku. (Wśichi rowje mandźelśkeho se ujerzu pśchećiwotana.) Jako 78 létna wudowa Angu-ta Ulbrichtowa w Liberzu row swojeho mandźelśkeho na pohrjebnišću wopyta, bu ji nadobo hubjenje a sa nje-bore mjeńśchiny bśiche starušchka ś Božej ruchu sajata umrěła.

* Se Stockholma. (Hrójbna swójbna struchlohra). We Dalekarlienje w Schwedšku je wuńoru k žalośtnemu swójbnemu pogódźe dóšło. 35 létna mandźelśka jeneho ćeśarja wuńdźe je swójimi 5 dźećimi w małym cźołnu na morju, šestorka tam bźeźi do wody, na cźož ju hyma do wody skoźi. Najmjeńśche dźećo bźiche k žebi lét stare. Nojstarścha holza mjeśeše k brjohej dopłuś-che ho mać ś tamnymi śchyrimi dźećimi zatepła. Mać ćeśtich hospodarśtich wobśteinośćach žiwa.

Skok do Niagaraskich wodopadow.

Mister Bobby Leach je jenički čłowjek, kotryž je Nigaraske wodopady při žiwym čele přeprěčił. Wón činješe to před nehdźe dwaceći létami. K tutomu za-měrej sydny so wón do woreloweje roły, torhacej wo-dźe a wosudej runoměrnje wustajeny. Bě to sensa-ciju zbudźaca jězba. A dobry kónc też wza. Ale dźen-sa njerěči žadyn čłowjek wjacy wo Bobbyowej khro-błosći, tak zo ma Bobby prawje, hdyž žiwjenje wo-studle namaka. Zo pak by so zaso zo šawnym mužom stał, dyrbi wón nowy rjekowski kusk dokonjeć. Bob-by njeda sebi to dwójcy rjec. Wón też wě, zo žada so dźensniši dźeń w dypku kołwrótnosćow jara wjele. Tohodla je tónkróć k tomu cyle wosebitych lesćow a wobrótnosće trjeba.

Bobby je tón króć swoje wóčko zaso na Nia-garaske wodopady złožił. Ale tón króć staja so jemu nadosć hłupe wašnje wšelake wobéžnosće do puća. Ani amerikanske ani kanadiske knježeństwo jemu njedowoli, k tutej kekliji brjoh wobstupić. Potajkim rozpomina Bobby wosebitu wěc. Wón chce do lětadła zalěsć a Niagara nizko přeloćiwšł w prawym woko-miku do wodopadow skočić. Wězo tam, hdyž su naj-strašniše.

Hódałčko wězo hišće je, hač dyrbi Bobby po tym ke kanadiskemu abo k amerikanskemu brjohej pluwać. Bobby njewě, wot kotreje wyšnosće zajaty hyć je přijomniše. Wobhonjenja, kajke khłostanje ma we Kanadiskej a kajke w tamnym staće wočakować, so stawaju. Po tym złožuje so potom jeho rozsud. je.

Ze sowjetskeho paradiza.

Zalostna wobraz.

W „Nowinje sa lěsnikow" rosprawjetaj hórnika Bru-no Wrobel a Gusta Rokitter, wo jeju nałsonjenjach w Rušlej. Wšěchnaj so pśches nawšchtk nadzeńdźeć dałoj, w Donezskej krajinje dźěło pytaćj. Wšchu jimaj mšhačnu mšu wo 160 rublow pśchi 6 hodźinjtkim dźěle a kšdy 5 dźeń swobodny pśchitubili. Wożenjenaj mšjeschtaj po wosjewjenju prawo na bydlenje ś tśjomi jśiwami. Dale šo jimaj wuhladny na tunje jeźiwjenje cźinjachu. Wo-prawdźe bź wšźa zyle hinaścha. Dźiśaćerjej dostaćhtej hušjene dźěły sa wobydlenje, k temu mašane a polne nje-rodźe, žana pśchiležnošć k mlyeku, teł, žana pitna woda. Žurowa wobśteješche, ś kuśka khlěba, ś nkšćich jerjow a žurcje selenuny. A mšda njewućinli 160 rublow, tśdma 80. Dźiśaćerjej pśchećiwo temu protestowałchtej a wo-pušćeźišchtaj dźěśanju, hdyž bź jich śpjećinjene bjes wušleha.

S pomocu nšmšśkeho konsula w Charkowje dostaśchtaj jśjonu kharku na dompuć, dyrbjeśchtaj pak tam hišćeże 8 dnjow cźakaś a mšjeschtaj tak pśchiležnošć, žalostne hubjeństwo ruśkeho ludu sejnaś. Na dróhach bźišo dwór-nišćeźa pśchenozowaśche na 200—300 ludźi. Dźećoj bjes łaśchich, jenož w kupanšich khołowach, prośchu, žórśke w rostorhanej drasće, bjes nohajzow a cźrjiow, błudźa-chu w masanym mšjeśe. Rokitterowa žona jśkori a dyrbjeśche do khorownje. To bź cźišta śela, cźkaś ma-šany, loźa sonjerodźenje, rezepty šo njchodźachu pśhewjeśeś. K jśbźi dostachu wob dźeń junu cźešku mlokowu polinku. Sšamo ta wupadny, hdyž dośahajeśho ulośa njemějachu.

Tak śteja a leża wšśki we wopravdźišćosći w Ru-šlej. Na hinak. To je cźišta wšrnošć. Nałši kommunis-śeja pak reklamowja nšmšśkim dźiśaćerjam błyšćeźate wo-brazy wo šowjetšim paradišu(!), tak derje šo jim tam dźe. To šu namašane łže. S taśkimi wobśteješćemi dźeja leta nšmšśku „wošbožićź". Może dźiśaćer, kiž tróšch-ku dale myśli, tajkile kommunismus podpjeraćź?

Što to wě?

Kolko łódźow su we swětowej wójnje podmórske čołmy zničiłe?
Zwotkel so najwjac kanarikow wuwoža?
Hdy su Rusowje prěni króć dóšli na Cichi Ocean?
Kak dołho móže šóšna być žiwa bjez cyroły?

Přilopk.

* **Cźeśśe wobkhadne njeśboże w Ruśśej.** S Moskwy šo powě wo cźeśkim wobkhadnym njeśbožu pola Minśka w Běłoruśśej. Tam šo śchiwórtk rano połnje wobśadźeny autobuš pśchi śudźnej jśśoje powrócźi. Schtyri wošoby pśchiwóźechu wo žiwjenje, 9 šo cźeśko a 35 lohko śranichu.

Nałnowiše z cyłeho swěta.

— **Schkrowa powěsć wo wjedrje sa jutśiśchu njedźelu:** Mitiśchu, šo pocźahuje, wětry duja ś połodnja, wośtanje hišćeże rjenje. W Jendźelśkej cźopłiśche a trochu ścherjcźo. W połnośnej Europie rjenje, w nozy hyma.

* **We wjeśorownych Němcach je na wšćich rěkach wulka woda. W Koblenzu je Rhein pjatk rano 6 metrow 35 cm. nad nulku stupił, a woda hišćeże pśchezo pśchibywa. Mośela bź pjatk pola Triera se 6,12 metra najwjeśśeju wyšokošću dośpiła. Wot toho cźasa je wona spadowała. Wulke woda wjele rěkow je pśches brjohi stupiła a wjele šchkody w twarjenjach a na polach nacźiniła. We wulkej wodje rěki Saary šu šo śśjo cźłowjekoju tepili.**

* **Botharśki kral Boriš šo hišćeże w oktobru ś śleśej dźowku italiśkeho krala Giovanu wożini. Kwaš budźe we Rośśere w Italiśkej.**

* **Brašiliśki president Washington Luis chze wróćźo studźiś. Wójnśke łódźiwo je šo pjecza śpjećiśko a je ke dnóźkarjam pśchešchło.**

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Wodowe roły šo šchwórtk 16. t. m. w nozy a pjatk 17. t. m. wodnjo wopłkakuja. Może być woda w powo-dźe nałkwólnje mutna a śmje mjenje cźišćeća.

W Budyšchinje, 11. oktobra 1930.

Měšchćanśka wodarnja.

Jako namakane šo wośśewichu abo na namakańśkim hameśe wotedachu wot 1. junija 1930:

Měšchćeń ś pjenjesami w listowych šnamkach, rućźna toschka, 3 narućźnizowe cźapśiki, 5 wowonańśkich pjer-šchćenjow, tłóčak, 2 pśelnjeśiśkaj pjerośćerśkaj, 4 śćłe-ne koła, 2 pśchedeschćikaj, aktowa toscha, por stupjow, rućźny korb a wšchelaki grat.

Schkodowarjo wjech šo w Kupnizy (Gewandhaus) po 2 śkodowaj wó jśtwje cźo. 3 šantowja.

W Budyschinje, 10. oktobra 1930.

Měšchćańska rada, policajśki hamt.

Pśchez šaso sa wohnjowośśewjaśki cźapa, ani so by nehdźe ho palśko. Dostanje 50 hriwnow myta, schtóž šlućźerja wušlédźi abo k jeho wušlédźenju dopomha.

W Budyschinje, 11. oktobra 1930.

Měšchćańska rada, wotrjad sa wohnjeschćerstwo.

Připowědźenje

za jutrowne přijimanje wyššeje realki z wyššej hołćej šulu a do měšćanskeje wyššeje překupsk. šule

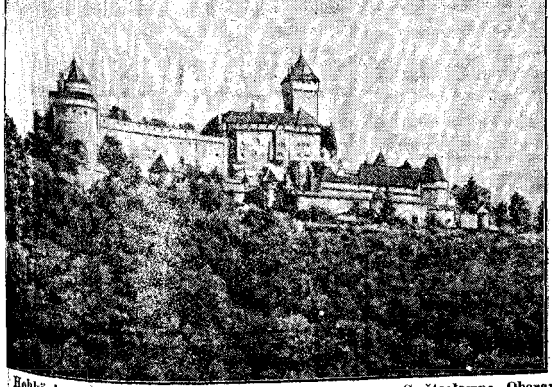
Připowědźenja za wyššu realku a wyššu hołću šulu so wšědny dźeń wot 11—13 hodź. w rektorskej jstwi wyššeje realki, za překupsku šulu wot 10—12 hodź. w direktorskej jstwi překupskeje šule přijimuja

Do najnižšeje rjadownje (Sexta) so šulerjo a šulerki po 4 létnym wopytowanju zakładneje šule

do 4. rjadownje natwarjeńskeje šule wyššeje překupskeje šule šulerjo a šulerki po 7 létnym wopytowanju

do wučobnišneje a hołeje překupskeje šule po 8 létnym wopytowanju ludoweje šule přijimuja

Wyšši stud. direktor dr. Kleber
Wyšši stud. direktor dr. Hesse

Hohkönigsburg w Elsaß-Lothringskej. Ju hižo wo-koło léta 1150 mjenuja, potom ju wokoło 1500 znowa natwarichu. W l. 1633 ju Swejdojo zapusćichu. Kó-ž Wylem II. da ju 1900 zaso natwarić. Dźensa je ł francowskim narodnym pomnikom.

Swětaslawne Oberammergawske passionske hry su so njedźelu 28. sept. skóńcile. Přez 350 000 přihla-dowarjow běchu létsa přiwabile. Z nich běše nehdźe **150 000 wukrajnikow.** Měšćanosta Oberammergawa přepodawa nuncijej Vassalo di Carrigrasso pissionsku literaturu, zo by jón tutón jako dar bamžej wěnował.

Do Budyšina přišedši zetkniemy so stajnje

w Lehmannec kofejownji

na Serbskej hasy čo. 8 — telefon 3118

ff konditorske twory / najlěpše napoje
kofejowe pječwa / jědźny lód
štomowe tykancy / šokoladu

Woseb.: Torty a štomowe tykancy
z kóždym lubym napismom k wšěm składnosćam so hodźacy dar

Najkedźbliwišo zawalamy dla rozesłanja

We přećelnych **rumnosćach kofejownje** wšědnje popołdnju a wječor **koncert**

Nawěštki přinjesu wužitk

Hermanske poskićenje

Žonjace,- mužace a dźěćaca drasta, dźěłanske kholowy, jupy, wolma, štrykowane jaki, štrykowane lacy, pulovry atd. Žonjace nohajcy dźěćace nohajcy, mužace nohajcy, šatowa nadoba za niewiesty, woblekowe tkaniny, wobuća kóždeje družiny. Wosebite posk.

Štrykow. tworow

Najnižše płaćizny! Dobre twory!

— — Stajnje nowosće dóndźeja — —

Hans Boxleitner w Kamjencu

na Wrocławskej drózy 67

Za mało pjenjez kupujeće
ćopły mantl też za dźěći
z wulk. kož. kornarjom
pola firmy

M. Häcker

na Žitnej hasy — na Žitnej hasy

Wšitke picowadła

Žitny dom w Kamjencu
wotnožka w Pančicach

Wóskow. rub m 75 pj.
Přikrywy na sofy, dołhe 2.50
Gardiny jara tunjo
Ida Erler w Budyšinje
Rózk Zwonk. Lawsk. hasy 10

Visitne khartki
zhotuje spěšnje a tunjo
Smolerjec
knihićišćerńja
w Budyšinje.

Zadaniamy nalutowańske pjenjezy

na najlěpje

Sekowy konto z 3% bjez dalšich wudawkow. Dawamy kredity, wobstaramy hypotheki a hódn. papjery kaž wšě druhe bankowske dźěła

Přijimamy a wuplaćujemy tež pola filialkow we Wojerecach a w Khočebuzu a agenturow w Kulowje, Wjerbnje Łazu Rakecach Nowem měsće Wulkich Zdźarach, Khrósćicach Barće, Delnim Wujeździe

Serbska Ludowa Banka

w Budyšinje

Wšě družiny
hnojidłow
ma stajnje na składźe
Žitny dom w Kamjencu
wotnožka w Pančicach

Kóždemu kiž ma
drjenje
ischias
a wł
ja rady
darmo
zdźěłu, što je moju žonu spěšnje a tunjo wustrowiło 15 pj. za wróćoporto připołožće. Rozprawu jenož pisomnje.
Müller, Obersekretär a. D.
Dresden 295 Neustadt
Markt 12

Wosebity wobkhod
za
nawočnicy, šćipanje (Klemmer)
dalokowidy atd.
Specialist
nowočasneje wočneje optiki
Erich Lenz
w Budyšinje na Hošle hasy (Nowotwać khorobn. kasy)

Dołhe a krótke škórnje ručne dźěło
20.— a 30.— hr. Wulki wubjerk, też we wšěch druhich wobućach
Wšě wuporjedźenja derje a tunjo
Wobućowy dom Mark w Kukowje
Přichodnu wutoru 2. septembra pop. w 5 hodź. budźe so stajaca

Fotowe protekciowe powjetšeńske domi. kinowe } **aparaty**
a wšě wěcy za amatěrske fotografowanje. ◆ **Fotowy dom**
Richard Hutha
mějićel Arno Lehnert
w Budyšinje
na Serbskej hasy čo. 13
Wuwiwanje filmow a platow kaž też wotćahi wěcywustojnje a najspěšniso.

Towarstwo Pomocy za studow. Serbow

Wurjadna hlown. zhromadźizna

erjedu, 22. oktobra 1930 w Serbskim Domje w Budyšinje pop. w 4 h.

Dnjowy porjad:
1. Mamy skorźić dla Ljubljanskeho wotkazanja?
2. Domjaca zběrka

Prosymy wo bohaty wopyt. **Předsyda.**

Oswald Schmidt,

železoma wikow. w Kamjencu

Poručam mój wulki skład: **železowe žerdki, wozowe wóski, worcl, potkowy, wobitne železo, blachi, grat, šruby a hozdźe,** za kowarjow, zamkarjow a klamarjow. Přiwjezu twory ze swojim čežitym awtom bjez wobličenja hač do wašeje dźěłarnje. Sym tuni a mam přijomne płaćeńske wumělenja. Dale mam derjezwuběrany skład **T-nošakow monerskeho železa a železniskich šěnow** za fabriki **cementowych tworow** a za twarske wobkhody

Prawe knihiwjednistwo dla dawkow

Běžnje měsačn. wot 12 hr. ze wšěm pódlansk. dźěłom

Wotzamknjenja - Znowapřiprawjenja - Dalewjedźenje - Pruhowanje - Přemjenjenja po najnowš. zasad.

Rada a pomoc
we wšěch privatnych a hospodarskich prawnych a dawkowych należnosćach a organisatoriskich prašenjach

Zadźewanje konkurza :: Zarjadowanje

Jan Hering, knihowy revizor Bilanc
w Budyšinje na Seminarskej hasy 13

Hosćenc w Sernjanach

Njedźelu 12. a póndźelu 13. oktobra

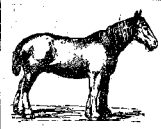
kermušu na wob. dnjomaj reje

za jědźe a napoje je postarane

Přećelnje přeprošujetaj **Jurij Korenk a mandź.**

Přińdu do
Kulowa na hermank
ze samodźełanymi łopaćemi, motykami a wšelakim gratom
August Bartko z Delnjeje Kiny

Jednota Sokoł w Hrodźišću
wuhotuje
njedźelu, 12. X. w Rudolfec hosćencu w Lichanju
sokolski swjedźeń
Zwučowanja — Dźiwadło — Reje
Započatk w 7 hodź.

Konje k rezu
kupuje kóždy čas po najwyš. plat.
Kurt Kaiser w Budyšinje
na Humboldskej hasy a při Mjas jětkach. Tel. 2403

Klóšterski ča
Najwuběrniši čaj k čišćenju kreje, też za pucheŕ a jěrchenje. Připrawjeny po prastarych klóšterskich receptach w klóšterje Marijnej Hwězdźe. Dostać we wšěch haptyk. Płaći. 2,50 hr

Ulstry za mužow a pacholow

Zwjeršniki / Jupy / Zymske wobleki
Zonjace a dźěćace mantle / Wołnjanc jaki za žony a mužow / Nohajcy a triko
tuže kupujeće najlěpje a najtuńšo pola
Franca Bulanka w Kulowje
Na rózku torhošća

Radio

Wšitkim

Dnja 1. oktobra wotewrjech

Radiowu wikowańnju na Znutřkownej Lawskej hasy 7
Kurt Nedo

Radiowe připrawjenje wšěch systemow
Jenotliwe dźěle k samotwarjenju
Samsna wuporjedźenja
Pjelnjeńja akumulatorow
Bjezporočne techniske zaradźenje też w najtoskoćiwych padach — Ręču serbski!

Wupjerki

šu tuńdje!

80 cm šěrokosć	m 2.30,	**2.10**
130 „ „	„ 3.60,	**3.20**
140 „ „	„ 3.90,	**3.45**
160 „ „	„ 4.40,	**3.95**

Za špódnje pošlefchcja:
100 cm **2.50**. 115 cm **2.75**

Tunjše špódnjowe šěrokosće, kaž tež jednotliwe wupjerki a špódnjowe klapy, na składźe

Andr. Kasper
(mějićel Al. Pilopp)
w Budyšinje, Burglehn 11

Wolma jara tunjo
Kurt Erler,
w Budyšinje, na Žitnych wik. 11

Našemu swérnemu sobustawej
br. Pawołej Majwaldej
a jeho česćenej njewjesći
knježni Lejncy Milec
do młodeho mandź. mnoho zdaru za přichod

12. winowca 1930 — Jednota Sokoł w Malešecach

pśiłoha k ćisłu 238 **SERBSKE NOWINY** Sobotu, 11 oktora 1930

Što so hodźi nawuknyć w Ludowych universitach.

Ludowe university su šule za pólski lud. W Pólskej maju tu khwilu dwaj tajkej wustawaj, a to w Dalkach pola Ćojenza a w Odolanowje. Bórzy so tam wotewrì třeća ludowa universita, a to w Bolszewje nad pólskim morjom.

Najbóle je pola nas znata ludowa universita we Dalkach, kotruž léta dołho hižo wopytuja też serbscy młodźency a serbske knježny. Bohužel přeco hišće přemało našich ludźi tam jědże, wosebje njeje so hišće ani jenički evangelski Serb abo evangelska Serbowka rozsudźiła, tam dojeć, zo bychu so dale wukubłali. Je třebne, zo tu podamy powšitkowne informacije wo wučbje na ludowych universitach.

Do university přijimuja so wosoby, kiž su docpiłe 18. léto žiwjenja, to woznamjenja, zo móža młodźi a stari wopytać tutu šulu.

W léću wotměwaju so přez štyri měsacy kursy za žónske, w zymje přez pjeć měsacow (wot 2. nazymnika) kursy za muskich, kiž maju w zymje wjac khwile.

Što móžeš nětko nawuknyć w tajkej ludowej universiće?

Kóždy wobdźělnik tajkeho kursa wuknje hospodarske knihiwjednistwo, dale ratarsku fizyku a chemiju abo kak ma so rola wobdźěłać, zo by derje płody wudała, nimo toho wuči so hospodarski přirodopis abo wučba wo zelach, symjenjach a štomach atd. Ale to njeje wšitko.

Direkcija ludoweje university chce, zo by kóždy šuler był dobry wótčinc swojeho naroda, zo by znał swoje winowatosće ale też prawa. Potajkim słyša rozmołwy, zeznawaju so dokładnje z maćerinej rěču, ze stawiznami a literaturu swojeho naroda, zeznawaju so ze zemjepisom swojehoródneho kraja a kak su žiwe ludy na šěrokim swěće, nawukanu astronomiju, mjenujcy wučbu wo hwězdach a planetach. Na ludowych universitach so też haji zwučowanje ćěła, dale zhromadne spěw, tak zo kóždy nawuknje krasne ludowe pěsnički a kěrluše.

To wšitko so njewuči kaž w šuli, nic z nadawkami a wuprašowanjom, ale jenož ze zhromadnej rozmołwu a zwučowanjom wučerjow z doroscenymi šulerjemi.

Šulerjam serbskeje narodnosće so poskići wosebita přileżnosć, zeznać so ze stawiznami serbskeho ludu, a zeznać dokładnje też swoju maćerščinu a literaturu swojeho naroda.

Dóniž my sami hišće nimamy swoju serbsku ludowu universitu, je trjeba, zo naši hólcy a holcy ze hromadami wopytuja tajke wustawy w bratrowskim kraju, scyła hdyž nam so poskićeja tajke lěpšiny, kaž ze strony Serbam přikhilene nawjedowarja ludoweje university w Dalkach.

Napominamy wosebje też našich evangelskich serbskich młodźencow a evangelske serbske knježny, zo njebychu stronu stali, ale też šli do Dalkow studować na někotre měsacy. Trjebamy narodnje wukublanych horliwcow po wšěch Serbach a najwjac też we wšědnym ludźe. Na serbsku młodźinu wšědneho ludu čakaju wulke a važne nadawki. Njech so na nje hotuja a přihotuja!

Dnja 2. nazymnika započnje so w Dalkach nowy kurzus za muskich. Hišće je čas k zamołwjenju! Po pučach strašnych „Uskokow".*

Nuznota w tutym a nowym tydźenju na wsach, wosebje w Nowowidiskej wosadze.

Ratarjo ma pola naš w tutym a přichodnym tydźenju wjele dźěła, dokelž je sa tydźeń kermuscha. A dha dyrbi pólne dźěło dokonjane być. Wjedro njeje k temu přichodźace. Kóždy dźeń a kóždu nóc so dešcyšćik dźe. Wěrny šu drje ličba jara rjane a jich je wjele, ale mokroty dla wóčnu hnicź. Hospodarka je hnéwna a wołuža a rjekuje: „Khwatajće, so wěrny w tutym tydźenju sešěrace! Na nowym tydźenju njemóžu na polu pomhać. Mam doma wobej ruzy polnej dźěła. Dyrbju płótać, rjedźić, pomhać rěkać, pjez a loža sa naschich kermuschnych hosći přichotować". Nadźijomnje smějemy rjany štóneńny cźaš, so móžeja hosćo po koseju so wukhodźować. Potom ješće sabo kpje khodźi. Naši dźěd a waj ś Malešcheja a šusodaj też přichi rjanym wjedrju domach wostanu a swój schkot hrajeja. Kermuschny schkot je wobeběte podawk. Kóždy dźe to, schtož je lońske léto přeschywał, wróćodobytć. Ale — mudremu šo też nimo luti.

Sywy w Sakskej

přichi saporjadku oktobra.

Wjedro w septembru ś wotmačnjenjom žuchich a mokrych dnjow běšche sa ratarstwo spomožne. Wotawu šu ratarjo mohli poměrnje derje a dobru domoj swopyć. Worasće šo też derje sa nasymśli wušiwu, jenož dale k Lipšej njeběšče poda hischcze dosć pschemokana. Wschudźom šu ratarjo na běrnach.

Lětša je też nadosć najsmješeje pizy narostło. Tu wusnamjenja šo pschede wschěm schcźerneschczowy dźeršel, dałokoš pyšedy njeje poš leżazym žitom cźerpik. Też na pasniwschczach skót hischcze dosć pizy namaka. Zofrza a runklija stej šo wschudźom derje radźiłej.

Młode nasymske žywy schadźeja ruče a stajne. Tola po zymym kraju khětro na mnohe storja. Też kurkow šu tóschcźo nadeschli. Nimo tutych hischcze schlinki a kumbroby wjele schkody cźinja. Wěrny šu ś nesćtnami trupawe a wocźinaju cźornicź, wošebje hdyž je semja mokra.

Statistiski krajny hamt je sa jenottlive płody sćežkowoze hódnoscże wulicźił (1 = jara dobre, 2 = dobre, 3 = ńrjedźe, 4 = błabe, 5 — hubjene): Wěrny 2,2 (2,9), runklija 2,2 (3,2), zofrza 2,2 (3,2), dźeršel 2.2 (3.6), lucerna 2,2 (3,4), powodźerske a wodwodźerske luki 2,4 (3,3), druhe luki 2,4 (3,9). Licźby w spinkach wosnamjenjeja hódnoscże płodow w oktobru 1929.

Kuchinske wokniešku.

(Wobras je wótr.)

Wšo niž tak wulke a wyšoke kaž wuhladko w Maćicźnym Domje, ś kotrehož pyšed Kłani Budyšk rosprawjeć wo měšćanskich sacźišćach piśasche. Rodźu šo hordźić a wulźu cźinić. Na žadyn pad. Ale po prawom šym h'owa zyšeho hospodarstwa, mohł rjez prezident wschěch wokniow, kiž je ś najwjetšchim wužitkom za cźłowjekow kaž žane druhe. Kak móže šo pinzyne, rěšcźne abo kulojte świžłowe wotnjeschko ś nami pschitrunowacź? Abo tajše mašane hródźne? Budźeše proscheni, ludźicźka, to dże šo kuntworam šmjerć a porśtacź. Wot nich móžemy wothładacź. Te šyła do praschenja njepschidu. Mjenuja drje šo też wokna, ale wopraudźe šu pjerachi. Na tamnych kujesow kollegow šo najbóle mjerśam. Och, schto tola žuja dla mjerjanja. Ssmjecź šo mi dże. Wužiwaju šo jśiwnym kollegam. Schtoż wone šu, žywu ja hišu dołho. Hdźe dha pschebywaja ludźo najbóle wob léto? W kuchni abo tamnych jśiwach? Nó haj, schtó dha cźekcźe, najšóle w kuchni. Na šwětłoscź, kotruž jim podawam, šu zyliczi dźeń pokasani. Niž tak kaž pola jśiwnych wokniow, wo kotrychž šwětłoscź šo zyle léto nichtó njestara. Hdy dha jich šwětłoscź tak trjebaja? Sćnadź hdyž žónka tam dże a w komodze sa nóžnikom pyta abo nan šo na konopej lehnje. To hischcze wocźi sańdźeli a nochje niczo wo šwětłu wědźecź. A w lećźe, na cźopłych dnjach šo tak radźicho do sahrody lehnje. Abo hdyž cźažnik na sćežnje nacźehnje abo šo ke mšchi pschihotuje a šo dobru draśu šwobleka. Abo hdyž je hewak nješchto „lóšt" — khcźejśina abo kermusch. To pak je wschо horje a dele. A ś woknom w lěharni njeje niczo hinašche. Jenož někotre mjeńšchiny pryjedy móža tu ludźo šwětłoscź trjebacź, potom sa zyły dźeń niz. Wšo sa to šej wokna njemóža, cźinja zyły dźeń šwoju winowatosćej, hač tam ludźo nutška šu abo niz. Ale to wschak ja šyła njeměrnju. Měnju jenož, so šwětłoscź, kiž mam, šo bóle wužiwa hač pola druhich. Schto dha by było, njebych-li ja było. To mohło ńtóngo dźesacź krócź šwěcźiscź, hdyž mnje by kuchnja była cźmowa dźera, hdyž njeby ruka psched wocźomaj widźał. Ho'podarjej by šnadź prawje było, so mohł butru po šwojim pschecźu płacź. Mohło šo stacź, so mětro na butrowym talěř bo ńekowjeho nopaschka sasćehze. Hdyž šej wežku hlubscho wobhladaśaš, wotwižnje wote mnje runje telko hač wot ńtónga. Dokelž pśches wuheń a kachlowe durcźka drje šwěcźiscź njemóža. Wote mnje wschо wotwižnje. Hdyž mnje mohli do měšacźka hladacź. Mohle rjez, so šym wjacy hódne hacź ńtónzo. Wšo, hdyž wjecźor njeśiwcźi, je ś mojim wumjelśiwom ke kónzej. Sašwjecźa lampu, šym wyschaze. Mje hamo sapowžnja. Ale waš prošchu, saležì to na mni? Rěcźcźe mi, schtoš chcźecźe, šym tola president wschěch wokniow, byrnjež šane rjane gardiny šo njebimbale. Saležì tola na khadlu šamym, niz na wobleczenju. Sšyła tu horjeka prěti mam nješchto. Kaž tajšu krótku špódnju šuknicźku. Je dźensnjischi dźeń núda Bóh wé, ś cźim mje ludźo druhdy sapowžnju.

Haj, šym šare šiwérne kuchinske wokniješchko. Hdyž je w lećźe pschecźopko, dha mje wocźinja a pušchcźi cźerśiwy powětr a wóń kcźejnjow do kuchnje. Ale teš muchi, druhdy pcźołki a tołste bórcźaki. A hdyž wocźina šymnischo byeć a schkleńza šo poći, dha te hólcźiška na nju ś porśtom motlują. Muzìki, bragle, licźby, hłowy a wschо móžne, samóraja schkleńzu. Nadobo šako jedyn ś dłónju wschitko wumašnje. Je tola starý tak hlupikopty byt a na schkleńzu ras konja a na druhu ńeleru ś porśtom namolowak. Schto dha mójeśch potom wot dźeśi žadacź. A hdyž ludźo na ichkleńzu móraja, ichto ehcźelch potom wo muchach rjez. Cźinja šwjetscha dupti, teš na papjeru, so šej druhy myšla, so šu to woły. Wšo muzìki, bragle, konje a licźby wone molowacź njemóža.

Tamle w róžku mam druhdy pawka. Najšterje chcźe mi gardinu napschašacź, so bych tak rjane było kaž wokno we dobrej jśiwi. Ale Madlena to njepšchida, wošmje kochcźo a rostorchnje rjany hacźk a cźišče jón na šenju. Pschimnje ša šawěschk a ńtorcźi jón troschu na bok, hdyž bé jón šary rano šlanywschči loža kuk sacźahnył. Na nicźo šo bóle hněwacź njemóže hacź hdyž šawěschk tak njerodnje wiša. To dyrbju ji prawo dacź. Schto dha to pomha, hdyž je na woknomaj jenoj dźeł pschikrył. Tak na šwoje njepschidu.

Też mojej woknjazej dejšy pomham tak derje hacź šo hodźi. Och, ty mój jejdrk, ś cźernu ju wschо biern. Na runa błido. Hdźe dha Nowiny wrjeźnu, hdyž njejšu hischcze docźitane a potom šo ša schpihelom tyknu? Hdźe cźišnje nan šwoju cźapku a połoji trubku, hdyž k jédźi

Mužakow.

Mužakow je idyliske małe městačko. Tuli so w dólčku, hdźež zeleń štomow so pokazuje nad třěchami torhošća.

To je te městačko, hdźež Pikleŕ, Hendrich Ludwik Hermann, wjerch Pikleŕ na Mužakowje, nehdy sprawneho wosadneho fararja na směch wobydleŕstwa wokolo wožeše. Bě z nim po parku jěl, běštaj z dešćikom dospolnje zmoknyloj a wjerch nuzowaše wysokodostojneho knjeza fararja do hajnikownje, zo běštaj sej tam dałoj drasty wusušić. Wjerch fararjej namjetowaše, zo by so drastu knjeni hajnikowje wobleknł. A hdy bě ta wěc hotowa a słónčko so zaso směješe, wobrěca fararja, zo by z nim dale jěł. Wjerchej njemóžeše wotprajić. Ale jeho dušny farař we wozu sedźeše, to wjerch z nim skok do Mužakowa dojedźe a tam na torhošću z nim wokolo jědźeše, Mužakowskim měšćanam na směch.

*

Srjedź pusćiny pěskow a khójnow je Mužakow luboznу blećk zemje. Je jenož něšto kročelow wot torhošća k wrotam do parka, kotryž je stworił tutón najspodźiwniši ze wšitkich wjerchow, tutón najwjetši dźiwnušk dźewjatnateho lětstotka. Je stworił park, bjez kotrehož sej Mužakow předstajić njemóžemy.

Šěroke zelene łuki. Zady hórki, po kotrychž stronach so žiwy lěs tuli. Srjedź łukow steja štomy z hobrskimi, kulowatymi wjerškami. Puće a šćežki su tak rjenje připrawjene, zo je lědy pytnješ. Jězory a hrjebje maš tu. Řéka Nysa cźeče po parku. Je šej tu ryła dołpo pěskach. Na jenej stronje ma wysoki brjoh. Tam steji městačko. Na druhej stronje so pozběhuje stronina. Spóznawaš lohcy powodźeńšco hewak nilkeje Nysy. Je to idealna réka za hólcow, kiž so kupaju a po brjohach pancaju a hrajkaju. Druhdy krai cofa do daloka. Maš za to, zo sy w šěrokej runinje. Ale wijata šćežka bórzy će znowa zawjedźe po trawniku do husćiny, hdźež słónčko z prócu so předobywa přez lisće. Hórska rěčka bórboce po skale, so rozpušća z wodopadami a dale cźeče jako šěroka rěčka.

Piklerjowe wulke wumělstwo wobsteji w tym, zo jeho park ženje njebudźi začišć, zo je dźělany, kumštnje stworjeny. Pikleŕ wšo zarjaduje tak samo wěsty, je wšudźe runje genialnje přirodu napodobnił. Nichtó njezačuwa, zo je tu něšto kumštneho. Nichtó njezačuwa, zo su tute kopcy nastałe ze zemje, wukopaneje dla kumštnych jězorow a hrjebjow. Nichtó njezačuwa, zo su tute topcy nastałe ze zemje, wukopaneje dla kumštnych jězorow a hrjebjow. Nichtó njezačuwa, zo su tute kop

pschihndše abo lehnyć dže? Hdže dha ſzedſi njedźelu rano, hdyż ſzej brodu truha? Hdže cjini hólſ ſwoje ſchulſke nadawki, hdyż ho počina cźmić a we ſtwi na blidze je pſcheczma a hiſcheze ſwězu ſaſwěcźeć njeſmě, hdyż je tola wodnjo cźaſ doſcź mał? Hdže laſy kozor w lěcze won a muſi? Hdže rěmik pſchi ſwinſorčanju ſwjetſka kliſchtk a ſykacźk a mać karuſchi w tiſkach pokaſi? Hdže dha bleſchka ſ krjepkami, ichtlicźku ſe ſolotej a rórkami, buttaſkowy hornj pſchi wjeczeri abo twdczeſ twdczkow w ſchtleziju tak dołho ſtaſi? Na moju woknazu dejku. A by-li ſchto, bychu najradſcho ſzej ſchtórnje a cźrije na njej cźpczeli.

Kaž hižo prajach, bje ſe nuje na ſwdczke ſchto njeby. Schtoż je ſlónzo wo dnjo, ſchtoż kuleſa ſa auto, ſchtoż pjero ſa piſarja, ſchtoż hdźi we wſu, ſchtoż woda ſa ryby, ſchtoż ki ſa njepoſluſchneho hólza, to ſnm ja ſa kuchenſ a zylu ſwójbu. S prawdu prajene, jeno pſcheſe nuje njepſchihndže zyke ſiwdźko do kuchnje. Schkleczane durje wotewrjena chéża a wokno a nauowy pdch k tomu tež ku'k dopomha. Ale tak wdſiſe ſo to rjeż njeſmě, hewak ſzej tamni ſchtó wě ſchto byez ſhadza. Naſch jedyn njeda druhich pódla ſo ſtaczicź a njedźdli ſo do nahladnoſcze. Dzeńſnitchi dźeń druhich bóle ſam na ſo myſlicź, hewak njeſtuy nowoczahny. A moderny chże tola kódzy byez. Druhdy wſchak ſa ſawdźchkom mjeſtco ſuhoda wobkedźbuja. A to hižo ſu wſchelake wdzki widźeli. Widźicze tule roskwdk w ſchkleziju? Dwě rjanej polozju ſtej naſtaſoj. To ſo mjenuje dźéleuje do dźéla.

Posedźenje ſulſkeho zwjazka Khróſćicy — Worklecy — Bacoń.

Stwórtk wotmě mjenowany zwjazk swoje posedźenje w Khróſćanskej ſuli. Knjez wjesnjanosta Kokla powita přitomnych wokolo 1/4 hodźin wjećor. Wokrjesny ſulſki hamt žada, zo by so w zwjazkowym ſulskim porjedźo přispomniło, zo jenož ratarſcey ſulerjo do pokrawanskeje ſule w Khróſćicach khodźa, nic pak rjemjeſlnicy. Ći dóſtanu swoju wučbu w Pančicach we wosebitej rjadowni za rjemjeſlnikow. Toż zwjazk ma nešto přinoſować wudawkam za wodowe přizamknjenje w ſulſkej pincy a to třećimu (70 hr.).

Dale ſo wuradźowaše wo přinoſkach za zawěſćenje přiſtajenych. Nuzuje-li ſo zwjazk k zaplaćenju tutoho zawěſćenja za prjedawšu wučerku, potom ma ſo znowa posedźenje powołać.

Šulſke zličbowanje na lěto 1929/30 ſo přehladuje a pruhuje. Wudawki wučinja 2212,59 hr., dokhody 2308,98 hr., potajkim wostanje w pokladni zbytk wo 96,39 hr. Zličbowanje ſtaj kk. wyšſi wučeř Renat a kubleř Jawork pruhowałoj a za prawe spóznałoj. Zličbowanje za elektriski prud płaćitej w přichodze šulski wokrjes a zwjazk hromadźe. Šulſke dawki ſo zběraju k 15. oktobrej a 15. dec. 1930 a k 15. měrcej 1931, kóždy króć 630 hr. 2 gmejnje njejstej hišće wšitko zaplaćiłoj. Pokładnik ma jeju dopomnić. Jeli ſu Worslecy za swojich rjemjeſlnikow do Pančic přinoſki (5 hr.) płaćiłe, ma to zwjazkowa pokładnja zaſo zarunać.

Wusudźenja.

Krajny ſud w Budyſchinje.

Wala khłoſtańſka komora jednaſche jako powołańſki ſud pſcheczíwo artiſtej Kurtej Eduardej Möſſerej-Sternfeldej ſe Zitawy, kotrehož běchu wobſtorżili, ſo je ſej dowolnoſcze wyſchnoſcze pſchiſtajowak. Zitawſki hamtſki ſud běſche jeho k 40 hrywnam pjenjeżnego khłoſtanja abo 8 dnjam ſaſtwa ſaſudźił, pſcheczíwo czemuž ſo wón powoła. Jeho powołanje pak ſo ſaczítny.

Budyſki hamtſki ſud běſche hižom khłoſtanu pſcheczu Jon Silbereż ſ Kólſow, dla wotſpjetneho padniſchwa a ſpytaneho wotſpjetneho wobſchudźenſtwa k 6 měſaczam ſaſtwa ſaſudźił. Wona ſo pſcheczíwo tutomu wusudej powoła. Wona běſche ſwojej hoſpoſu Schenkowej w Raſchowje a ji a dźélaczerjej W. ſchkej rabatowu naſutowaſſu wa. Wón jej rjekny: „Bjeſ ſo na kedźbu, zo njeby mje ženje wot tebje puſćiła. Přetož, hdyž ce měſac wjac njewidźu, to wěſce na tebje wjac njepomyſlu.“ A wona wotmołwi: „Ow, mój luby, to wěm. To dźe derje wěm. Ale ja će tež njespuſću. A hdyž to njemóžu zadźewać, to bórzy zhoniš, zo wboha Machbuba njeje wjacy žiwa!“ Słowa buchu skutk. Machbuba wumrě w Mužakowje, jako Pikleř w Barlinje přebywaše. Wón bě bjez trošta. Lehny so 12 hodźin do jeje smjertneho łoža, khodźeše kóždy wječor při měsačku k jeje rowje. Runje wón, kiž bě tola tak mnohim wutrobu łamał. Přetož w lubosćinskich wěcach bě runje tak sćedriwy jako zarjadowanju swojich wulkozahrodach. A praješe změrom wo sebi, zo w lubosćinskich wěcach nima swědomja. Praješe wo sebi, zo je był jako dźéćo dorosćeny a jako dorosćeny dźéćo.

Ale móžeše też wo sebi prajić, zo jeho duša ma wjele trunow. Najslabše a najmócniše, najniše a najwyše. Tak jeho też wopisuje Warnhagen, jeho najlepši přećel. To bě też měnjenje druhich. Heine, Simkel a Semper běchu jeho lubi towaršowje. Napoleon III. praša so jeho wo radu dla připrawjenja parka. W Babelsbergu a druhdże je pomhał parki zarjadować. Jeho „Listy zemrćeteho“ mějachu dołho za anonymne dźło Goethe. Skrótka: Herman Pikleř bě ſakſki aristokrat mjezynarodneho wuznama. Mohł być přećel Augusta Sylneho.

Pruscy kralowje, na čejimž dworje ſo jara derje njećuješe, přepuščachu jemu jeho tryski jako dźiwnuſkej abo dwórſkemu błaznikej. Pikleř bě wjacy. Tući kralowje, kiž mějachu wulkeho Goethe za wostudleho a jeho ćuć njemóžachu, njemóžachu ani dorozumić esprit a wulkoſć tuteho kharaktera . . .

III. posedźenje načolnikow

5. winowca w Komorowje.

Woprawdźe ważny a wurjadny bě to dźeń w našim načolniskim dźéle a próceowanju. A wulkotnje a wubjernje je ſo poradźił. To smě ſo bjeze wšeje nadutoſce a hordoſce wuzběhnyć.

Dopołdnja zwućowachu a wuknychu w „Kaječ korčmju“ načolnicy dźéći nowe zlětne prostne. Popołdnju w 1 hodź. zeńdźe ſo cyle načolniſtwo Zwjazka — wjacy hač 30 bratrow běchmy — k bohatemu dźéłu. Najprjedy wupjelnichmy ważnu praſeńſku liſtinu. Nawuknychmy dwaj dźélej nowych zlětnych prostnych. Přezwućowachmy wubědźowanja na přeſkuſu a bradlach. Naše spěwy pilnje spěwachmy. Pódla wobhladachmy ſebi też „Hrabju Zeppelina“.

Br. J. Sewčik a jeho ſtaršej běchu nas přeprosyli. To wězo njedachmy ſebi dołho kazać, dojéźdżechmy do Komorowa. Dobry kofej a ſłódke pampuchi nam wulkotnje zeſołdźachu. Nanajwutrobniši dźak Sewčikec nanej a maćeri za to! Njeběchmy też tu léni. Rozprawjachmy wo wokrjesnych wubědźowanjach. Smy z wuſpěchom jara ſpokojom. Wjele smy z toho nawuknyli. To wšo ſebi wupowědachmy. A mnoho druheho też. Rozebrachmy přikładny plan naſcheho dźéła. Wo khorhojach ſo rozmołwjachmy. Kóžda jednota dyrbi jenajke ſportne khołowy zawjeſć. To ſo wobſamkny. Narodne reje budźemy wuknyć. Hody zarjadujemy kurzus. Bohače chcemy ſo wobdźélić. Wokrjesy zarjaduja nětkle zhromadźizny z přednoſkami. Kóždy načolnik kupi ſebi knižku, do kotrejež wo přichodze wšo ważne zapiſa. To ſu tak nazwane dypki z naſcheho porjada. Ale bě jich hiſće wjele wjacy.

Tak bě ſo přeſpěšnje naš čas minył. Hoſćinſkemu ſławu wuſpěwawſi, ſkónčichmy w pózdnej hodźinje naše dźélapolne posedźenje. Při spěwje a hłapak ſo hiſće dołho zabawjachmy w přećelnym ćikec domje.

Połońa Amerika. W Brasiliskej je zběžk wudyrił.

Posedźenje ſulſkeho zwjazka Khróſćicy — Worklecy — Bacoń.

Stwórtk wotmě mjenowany zwjazk swoje posedźenje w Khróſćanskej ſuli. Knjez wjesnjanosta Kokla powita přitomnych wokolo 1/4 hodźin wjećor. Wokrjesny ſulſki hamt žada, zo by so w zwjazkowym ſulskim porjedźo přispomniło, zo jenož ratarſcey ſulerjo do pokrawanskeje ſule w Khróſćicach khodźa, nic pak rjemjeſlnicy. Ći dóſtanu swoju wučbu w Pančicach we wosebitej rjadowni za rjemjeſlnikow. Toż zwjazk ma nešto přinoſować wudawkam za wodowe přizamknjenje w ſulſkej pincy a to třećimu (70 hr.).

Dale ſo wuradźowaše wo přinoſkach za zawěſćenje přiſtajenych. Nuzuje-li ſo zwjazk k zaplaćenju tutoho zawěſćenja za prjedawšu wučerku, potom ma ſo znowa posedźenje powołać.

Šulſke zličbowanje na lěto 1929/30 ſo přehladuje a pruhuje. Wudawki wučinja 2212,59 hr., dokhody 2308,98 hr., potajkim wostanje w pokładni zbytk wo 96,39 hr. Zličbowanje ſtaj kk. wyšſi wučeř Renat a kubleř Jawork pruhowałoj a za prawe spóznałoj. Zličbowanje za elektriski prud płaćitej w přichodze šulski wokrjes a zwjazk hromadźe. Šulſke dawki ſo zběraju k 15. oktobrej a 15. dec. 1930 a k 15. měrcej 1931, kóždy króć 630 hr. 2 gmejnje njejstej hišće wšitko zaplaćiłoj. Pokładnik ma jeju dopomnić. Jeli ſu Worslecy za swojich rjemjeſlnikow do Pančic přinoſki (5 hr.) płaćiłe, ma to zwjazkowa pokładnja zaſo zarunać.

Wusudźenja.

Krajny ſud w Budyſchinje.

Wala khłoſtańſka komora jednaſche jako powołańſki ſud pſcheczíwo artiſtej Kurtej Eduardej Möſſerej-Sternfeldej ſe Zitawy, kotrehož běchu wobſtorżili, ſo je ſej dowolnoſcze wyſchnoſcze pſchiſtajowak. Zitawſki hamtſki ſud běſche jeho k 40 hrywnam pjenjeżnego khłoſtanja abo 8 dnjam ſaſtwa ſaſudźił, pſcheczíwo czemuž ſo wón powoła. Jeho powołanje pak ſo ſaczítny.

Budyſki hamtſki ſud běſche hižom khłoſtanu pſcheczu Jon Silbereż ſ Kólſow, dla wotſpjetneho padniſchwa a ſpytaneho wotſpjetneho wobſchudźenſtwa k 6 měſaczam ſaſtwa ſaſudźił. Wona ſo pſcheczíwo tutomu wusudej powoła. Wona běſche ſwojej hoſpoſu Schenkowej w Raſchowje a ji a dźélaczerjej W. ſchkej rabatowu naſutowaſſu

Žona w powołanju.

W nowinach a cźaſopiſach, w broſurach a towaršſtwach ſo pſcheco a pſcheco wo praſchenje ſeona: dyrbi žona někaſke powołanje měcź, dyrbi woſebje woženjena žónſka hiſchcze nješchto druhe dozdźeć, hacź muſej być luba mandźelſka, dźéćom ſtaroſcźiwa macź a domu dobra hoſpoſa?

Žiwjenje, kiž ſo wo měnjenja a tradizije njeſtara, je tuto praſchenje dawno roſrišało, ſnajmjeńſcha ſa Němſku. Hoſpodaſſke położenje Němſkeje a jeho wobnaležſtwa je dźenża taſke, ſo žona ſ hoſpodaſſkeje nuſnoty ſo do někaſkeho powołanja honi. W Barſinje na pſch. je dopokaſane, ſo 80 procentow wſchěch žónſkich, kotreż ſo do mandźelſtwa podachu, běchu pſchiſtajene abo mjachu druhu ſaſtužbu. W druhich krajinach móže ſtatiſtika hinaſcha być, tola je woprawdźitoſcź, ſo ma žónſka w połowarſkim žiwjenju dźenża ſwoje měſtno a je po cźłowjeſtim roſudźe dale wobtrowna.

Hdyž ſmy ſo ſ tym wotnamkali, mamy ſo też praſcheć: Kak wulwori ſo mandźelſtwo, hdyž žona ſobu ſaſtužuje a kak na praſchenje wotmołwi dźiwajo na ſtrowotnu hódnoſcź njeżenjenjeje a wożenjeneje žónſkeje? Kak ſo žónſka w powołanju położe jako macź, jako hoſpoſa? Schłodźi to ſtrowocze žónſkeje, hdyž je ſobom hoſpoſa a w powołanju?

Schłoż wſchelake powołanja naſtupuje, dyrbimy drje pjerca wot dźélow w fabrikach wothladacź. Sa nju płaca wobſebite ſchtitaze poſtajenja w cźaſach ſo na kóžbu branja. Tamne ſchtitaze poſtajenja roſdźéla ſo wožebicze na muſſkich, žónſkich a młodoſtnych.

So njeżenjenena žónſka ſo ſpyta ſama ſeźiwicź, ſo ſamo rojumi. Runje tak je w lépſchim położenju, hdyž njeje ſ dobom ſaſtužeńka, hoſpoſa a macź. Tuž je ſtrowota pod tym njeczepi. Njeżenjena lékaſka, juriſtka, wucźeńka, wumětka nima wjazy wudźerżecź hacź jeje kuſku kradnyła a pſchekupcźi Kſchižana w Hajnizach ſe pſchedwołożenjom jenetſe ſ tutoje kniżkow, wudawaio, ſo ji ſluſcha, wobſchudźicź ſpytała. Na namjet jeje ſakitarka, ſo mět ſud jednanje ſaſtopicź, dokeż je wona kehdy njemandźelſke dźéćo wocźakuje we wulkej nuſy była, ſud jednanje ſaſtaji, ſo thłoſtanje ſpadny.

Połny wuſpěch dozpě wyſchiſchi ſekretar Arthur Emil Berſchau ſe Stendala, kotrehož winowachu, ſo je jako pſchedſtejeć a wjednik pokładnje wójſkowneho hoſpodaſkeho a liczeńſkeho hamta w Kinsbórku w nětkotrych padach hamtſke njenjeſ ſa ſebje wuzył. Budyſki ſhromadny lawniſki ſud běſche jeho tehodła k 6 měſaczam ſaſtwa ſaſudźił. Sſud pak jeho thłoſtanje ſběhnyć a jeho wuwinowa. Powołanje ſtatneho rěcźniſtwa ſo ſaczítny.

Lawniſki ſud w Biſkopizach,

W měſcheczańſkich dźakanjach w Biſkopizach pſched nětkotrymi měſaczami pſchelichiwjenja wo 6270 hr. wokrynchu. To domjedźe k ſaječu pſchiſtajenja Jurja Ehrlicha. Wobſkorżeny je ſo wuſnał, ſo je pjenjeſy pſchekſchiwił a je we twdźbowanju koni pſchěhrał. Lawniſki ſud ſaſudźi Ehrlicha k dwěmaj létomaj ſaſtwa.

„Columbia“ k druhemu razej ocean přeleca.

Znate amerikanſke łćadło „Columbia“, ſ kotrymž pſched ſtomi lětami Chamberlin a Levine morjo leczałoſchi njedaleko khodźebnja pſchihnjiſchćiſchi, je hemu rajej Atlantiſki ozean pſchelećało. Amerikanje je ſo w Harbour Grace na Nowofundlandſkej ſchtwrtu 12,50 hodź. — po naſchim cźaſu w 7 hodź. leczenja pſches morjo puſchećił ſe ſamerom, do Londonderjeż. Po 28 hodźinſkim leczenju je wožera pjatk położiła (po naſchim cźaſu w 11 hodź.) na jenej z połnjanym łonju Schotiſkeje ſe ſemi pſchiſtajił. Wyrjeż poraźiło, ſ „Columbiu“ ozean ſwobodnje leczeć. Dźenża Byrd do Londona dale leczi.

Swójbne powěſće.

Semrěli: Pawoł Jurak w Hornjej Hórzy, 26 l. — Gottfried Syſkora, ſtynk farara Syſkory we Wjelmjerjecach, 8 l. — Helmut Bjetaſch, mitnuſti miſchnr we Plušnikecach, 71 l.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoleń w Budyſchinje. — Za lokalny dźél a feuilleton: A. Dučmaš w Budyſchinje. — Za hoſpodarſki dźél: Arnošt Bart w Rakecach. — Za nawóſtki: G. Janak w Budyſchinje.

Hospodarski rozhlad.

hobotu 11. winowza 1930:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 dollar	4,1995	100 nětsk. złotych	47,525
1 engelski punt	20,405	100 čěskosł. krónow	12,465
100 wosic. frankow	81,61	100 franc. frankow	16,467

Berlinska burza wječera dość hłabjoseke. Kursy skeptiskeje a dołkowneje hlowy hrajkowachu. Na [illegible] w Holsandskej, Jendželskej a Schwizarskej nimjenuja a akcije i hromadźnu na pschedań pschinjeschu. [illegible] parolowiske nimjer radikalni wozjenowanje wuschow [illegible] z hłaseu hacza, cehu hdže wjeselschezelstwo [illegible] Wuslej a nuzlenom hospodarstwu we swjetze [illegible]. Take nowiny nadleenu pschemyslej ladlowje [illegible] a staw tych, kiž su bjes dźela, z kóždym dnjom [illegible].

[illegible] prodarkowanje pitaw žanych wažnych wojnich po[illegible] niechschodnje. Wonz wuwarna rezne. Hackrunicz je [illegible] jara hnadny. Ze płaczsim ffrzje Kró-lene. Pschenica [illegible] pschihlubschi 10 wi. a nalětni jeczmjeń a rožk 15 wj. po zentnarju. Wobsera płaczecke zentnar

w Barlinje,

pschenicy 11,80—11,40 hr., rožki 7,30 hacz 7,95 hr., jeczmjenia najmjenscheho 9,35 hr hacz 10,00 hr., nalětniseho 8,35—9 hr., wowsa 7,20—7,85 hr.

w termijnowym wikowanju:

za oktober: pschenicy 12,10—11,90 hr., a rožki 7,70—7,55 hr., wowsa 7,50 hr.,

za december: pschenicy 12,55—12,45 hr. a rožki 8,56½—8,45 hr., wowsa 7,95 hacz 7,90 hriwnowje,

za měrc: pschenica 13,27½—13,22½ hr., rožki 9,37½—9,32½ hr.,

w Driežđanach (sanđ. pónđźelu):

pschenicy 11,55—11,80 hr. (11,50—11,80 hriwnowje),

rožki 7,45—7,70 hr. (7,55—7,80 hr.),

jeczmjenia najmjenscheho 9—9,25 hr. (9—9,25 hriwnowje),

jeczmjenia nalětnjeho 9,75—10,50 hr. (9,75 hacz 10,50 hr.),

wowsa stareho 8,60—9 hr. (8,70—9,10 hriwnowje),

wowsa nowcho 7,50—8 hr. (7,60—8,10 hriwnowje),

w Shorjelu:

pschenicy 10,80—11,30 hr., rožki 7,20—7,50 hr., jeczmjenia nalětnjeho 9,10—10,10 hr., wowsa 6,70—7,20 hr., bérnow 1,30 hacz 1,60 hr.,

kilo butry 2,80—3,40 hr., jeja 13—15 pj.

Na pschedań:

Lóžo w Budyschinje, Drjewowe wuli 21. IV.

Munkiza. Kichjkan w Tyllanach.

Buk kisen we Wojerezach, Driežđanska dróha 15.

Kóń krjehnolinu, w Waschezach 32.

Krowje młodej, do cžahanja, w Wrackezach 43.

Wichitajeja:

Kuchjnju. Mechling w Mikowy.

Sčuđnišzy na pschešadźowanje:

pónđźelu 13. winowza 1930

w Kosinje w hoscženzu pschih. w 12 hođź. muzaze kolo.

w Kulowje w hoscženzu „K 3 krónam" pop. w 4 hođź. wichelake mebje, regulator, dezimalna waga, billard a bohanka, hólowska maschina, motorske a muzaze kolo, pjanizki firoj, billard, kolsaćowa tyzawa,

w Radowaldze w Geisslerez hoscženzu pschih. w 12 hođź. khonitki stol a habanka,

w Sčuđlicžach pola Kulowa w hoscženzu pop. w 10 hođź. krowa, hoja, pjanizke blido.

w Radlowje, kuzay sčuđa so pschih. w 12 hođź. na zuezinskim hanicze: swinje,

wutoru 14. winowza 1930

w Nježijach w Greinerez hoscženzu pop. w 10 hođź. 15 zentnarow rožki,

we Wulelzu we Weinholdez hoscženzu rano we 8 hođź. motorske kolo,

w Mikowje w Kijankez hoscženzu pop. w 9 hođź. zyhelnika a dźěrowa wyzaza maschina,

w Khrjebje w Lederez hoscženzu pop. w 10 hođź. waha, joha, khitowny komor,

w Worschezi w Schotcžiz hoscženzu pschih. w 12 hođź. bjlsel a pośza,

we Wutrancžizach w Meldźiz hoscženzu pop. w 2 hođź. gramofon, muzaze kolo, zentrifuga, schpihel,

w Dornich Wruhach w Fischerez hoscženzu pop. w 3 h. khonitki stol,

w Radschowje w Schüzez hoscženzu popołdnju w 4 hođź. 5 behakow,

we Lalu w Schotcžiz hoscženzu pschipołdnju 1/12 hođź. schizaza maschina, pjanizke blido,

w Ptačzejach w hoscženzu pschih. w 1 hođź. klamarske twory, mebje, drjewjanny, klamarske blido,

w jamje Erika w kantinje pop. w 2 hođź. loži,

w Nowej Luzy w hoscženzu pop. w 4 hođź. swinjo.

Sčuđnišzy na pschešadźowanje ležiwnosćo.

Rjtat w Kulowje, Hluchazy firmje Kilton a Klotz. Pschešadźowanje budże wutoru 16. nowembra 1930 dop. w 9 hođź. we Wojerezach na hudnišwje, sjwa čo. 76.

Skerowe depeše.

Produktowe wiki dźensa dop. 3/11 hođź. w Barlinje:

Wiki su měrne, wobroi wostanje znadny.

Dop. 3/12 hođź.: Kaž psched hodźinu, płaczizny su [illegible] [illegible].

Płaczizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, howak 100 kg.

Płaczizny po Chicagi hriwnje.

	10./10.	9./10.		10./10.	9./10.
Pschenica	226-228	228-230	mow	17.13/0	17.18/0
rožka	145-147	148-150	wolsa	18.21/0	19.21/0
naz. jeczmjeń	—	—	pódra lnowa	—	—
nal. jeczmjeń	187-212	190-215	žolte lupiny	—	—
wows	144 157	46 150	seradella	—	—
kukurica	—	—	rjepa womak	9-10/0	9 11/00
pšeńc. mukа	27 35/0	27 35/0	rjepowmak	15 16/00	16 16/0
rżana muka	23 75/0	23 7.00	kocn. melasa	—	—
0% wotruby	7 8.00	7 8.00	hirsj. krupki	—	—
rżane „	7 7.50	7 7.50	syno, 50 kg	1.01 2.20	1.40 1.8
rapa	—	—	rjana sloma	0.72 0.90	0.70 0.95
hróch Viktoi	30 34.00	30 24.00	žyta „	0.80 0.95	0.65 0.65
lana symjo	—	—	wowsna „	0.80 0.95	0.60 0.80
pjenicki	19-21,50	19-20 5	pšena „	0,81-0,85	0,71-0,80

Wiene płaczizny w Budyšinje.

11. oktobra 1930

Wšě płaczizny so na złotej hriwnje zrozymja.

Najlěpše tworow so hišće wyšše płaczi.

Předmjet			najnišša płaczizna	najwyša płaczizna
Pšenica, nowa	50	kilo	11,00	11,40
Rožka, nowa	50	„	—	7,30
Jeczmjeń	50	„	9.50	10,00
„ nazymski	50	„	—	8,—
Wows	50	„	7.00	7,75
„ nowy	50	„	—	—
Raps	50	„	—	—
Bérny (we wjetš. dźěl.)	50	„	2,00	2,50
Butra	1	„	3,40	3,60
Syno, nowe	50	„	—	3,00
Sloma, z maš. młóc. pras.	50	„	1,00	1,30
„ „ „ k zasł.	50	„	1,80	2,00
z wypami młóc.	50	„	—	—
Pšeńc. muka, 60%	50	„	19,50	20,50
Rżana muka, 60%	50	„	12,25	13,25
Pšeńc. wotruby	50	„		5,50
Rżane wotruby	50	„		5 50
Jeja	1	štk.	0,13	0,14
Prosata 1032 štuk	1	štk.	12	24

Drobnowikowanske płaczizny w Budyšinje

11. oktobra 1930 po hamtskim postajenju.

Wšě płaczizny so na złotej hriwnje zrozymja.

Twora			najmišš. płaczizny hr	najwyš. płaczizny hr
Howjace mjaso z kosćemi	1	kg	2,20	2,60
Celace mjaso	1	„	2,40	2,80
Skopjace mjaso	1	„	2,60	3,00
Swinjace mjaso	1	„	1,80	2,60
Tukrainy swinjacy šmalc	1	„	2,00	3,40
Pšeńcna muka	1	„	0,46	0,68
Rżana muka	1	„	—	0,40
Khlěb	1	„	0,27	0,30
Jadźene bérny	1	„	0,06	0,08
Rajs	1	„	0,48	1,20
Hróch	1	„	0,60	1,00
Soki	1	„	0,70	1,00
Amerik. swinjacy šmalc	1	„	1,50	1,80
Sušeny połc	1	„	2,00	2,40
Dobre mloko	1	lt.	0,26	0,28
Jadźena butra	1	kg	3,40	3,50
Jeja	1	štuka	0,13	0,14
Jadźene bony	1	kg	0,70	1,00
Cokor drobny	1	„	0,60	0,64
Petrolej	1	„	—	0,46
Kamjenjne wuhlo (domj. tepj.)	1	ctr.	—	2,20
Brunicowe briketty	1	„	—	1,45

Płaczizny rěznego skotu na Barlinskich skótnych wikach.

10. oktobra 1930. Płaczizny po centn. a zł. hriwnach

Skóne druziny a woznamjenjenja.

Woły: 1211.

Polnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět	54—55
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	51—53
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	43—49
Mjenje picowane wšěch starobow	47—48

Byki: 341

Polnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće	56—57
Polnomjasne, młódše	53—55
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	50—52
Spatne	48—50

Jałojcy a kruwy: 1075

Polnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće	42—47
Polnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět	35—40
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	29—34
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	25—28
Mjenje a špatnje picowane	—

Ćelata: 1800

Najlěpše wukormjene (2. druž.)	78—86
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)	72—82
Spatne (4.)	52—68

Wowcy: 5813.

Młódše a starše wukormjene (1. druzina)	57—61
Starše wukormjene (2.)	60—68
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.)	55—58

Swinje: 9366.

Polnomjasne, wosebitych rasow a jich křiżenjow, hač do 1½ lět stare	58—60
Wukormjene	59—60
Mjasne	56—60
Spatne	58—59
Rancy a kundrowy	52—54

Drježđźanska burza (10. X.).

Pšeńca	231-236	běrnjace kružki	15 00 15 50
rožka	149-154	pšeńč. wotruby	8 00- 8 40
nalětni jeczmjeń	195-210	rżane wotruby	8 00- 9 60
nazymsk. jeczmjeń	180 185	pšeńcna muka	47,00-49 50
wows	172-180	rżana muka	27,00 28.00
čefwjeny dźecel	—	woka	25,00-26 00
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	250-255	hróch	26,50-27.50
suche truh.	6 60-6 80	cokrowe truh.	—

Cyrkwinske nowešće.

17. njedźela po swj. Trojicy. — 12. oktobra 1930.

Z Budyšina.

Prědowanski tekst: Ef. 4, 1—6.

W Pětrowskej cyrkwi ma rano 1/8 hodźin farar Große prědowanje, dop. 1/12 hodź. farar Siegemund dźěćikemšenje. Wječor 1/6 hodźin (nic w 6 hodź., kaž we wosadnym łopjenje slejli) liturgiske doswjećenje žnjowelho dźakneho swjećenja z narěču fararja Schneidera. Spěwarske sobuprinjesć.

W Marijnej-Marćinej cyrkwi ma rano we 8 hodź farar Paul spowědź a swj. wotkazanje a dop. w 9 h prědowanje, w 11 h. ma farar Große dźěćikemšenje.

W Tuchořskej cyrkwi je dop. 1/11 hodźin swjedźenske kemšenje dla 25lětneho wobstaća Budyskeho zwjazka młodźiny za rozsudźene křesćanstwo z prědowanjom fararja Schürmanna z Waltersdorfa pola Barlina.

Zběrka za wěrowanske biblije (w Tuchořsk. cyrkwi za zwjazk młodźiny.)

Křćenja ma we wohlmaj cyrkwjomaj farar Paul

Pónđźelu pop. w 3 hodź. je w Radnej pincy konferenca duchownych z rozprawomaj fararja Große z fararja Handrika wo „Zjězdźe swětoweho lutherstwa w Augsburgu". — Pónđźelu pop. w 5 hodź. ma farar Schneider biblisku nutrnosć w jěźelni wyšeje šule. — Wutoru pop. 3/4 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi nutrnosć za njedźelniče. — Wutoru wječor we 8 hodź ma farar Berg biblisku nutrnosć w evang. towarstwu na Hornčeńskej hasy. — Srjedu wječor we 8 hodź. ma superintendent Fröhlich biblisku wječor w Tuchořskej cyrkwi. — Srjedu pop. w 4 hodź. zeńdźe so we Societät žónske tow. za zwonkowne misljonstwo. — Štwórtk pop. 1/4 hodźin je we wosadnej diakonii evang. šijeńske towarstwo. — Štwórtk wječor we 8 hodź je zhromadźizna „Módreho křiża" w evang. młodźinowni na Hrodowskej hasy 6. — Pjatk wječor we 8 hodź. ma farar Siegemund bibliski wječor za młodźinu w evang. młodźinowni na Hrodowskej hasy 6.

Ev.-luth. zwjazk młodych holcow swj. Pětra we Seminarskej hasy 19: Młodźinski wotrjad wutoru wječor we 8 hodź., hłowny wotrjad srjedu wječor 1/9 hodźin.

Z Rakec.

Rano we 8 hodź. serbska spowědź a Boże swj. wotkazanje, dop. w 9 hodź. serbska, 1/11 hodźin němska Boża słužba. — Pónđźelu rano we 8 hodź. piskanje na wěži a rańša nutrnosć.

Towarstwowski powěstnik.

Budyšin. „Nadźija" změje wutoru 14. winowca wječor 1/9 hodźin swoju měsačnu zhromadźiznu we Serbskim Domje. Mamy ważny dnjowy porjad. To hodla njech wšitcy přińdu Hosćo su staźnje lubje witani. **Předsydstwo.**

Delni Wujezd. Serbske towarstwo „Zahrodka" změje njedźelu 12. winowca pop. w 3 hodź. pola Haškec swoju měsačnu zhromadźiznu. Jednać ma so dla zymskeho swjedźenja. **Předsydstwo.**

Haslow. Jednota Sokoł zarjaduje w Měrćinkec hosćenc njedźelu 12. winowca wječor w 7 hodź. sokolski swjedźeń ze zwěrowanjom, dźiwadłom a wesela jemi. **Předsydstwo.**

Khwaćicy. Serbske towarstwo ma přichodnu njedźelu popołdnju w 5 hodź. měsačnu zhromadźiznu pola Šołćic. Bohaty wopyt wočakuje **předsydstwo.**

Našim sokolskim jednotam. Sokolske Listy čo. 6 so dźensa rozesćelu. Prosymy, zo so sobustawam tak ruče hač možno rozdźěla. **Administracija.**

Ratarski zjězd w Pančicach nastupajo, je so zarjadnistwo na přeća z wjacorych stron rozsudźilo, za wróćojězbu w nocy z Pančic do Budyšina a wokoliny na zjězd přijeć a sej tež dźiwadło „Marušu" wobhladać, změje tuž składnosć k wróćojězbje.

Serbske towarstwa! Podpjerajće a wopytajće „Wustajeńcu Zjednoćenstwa Serbskich Zonow." Je to wuznamne předewzaće k spomožnju serb. narodneho žiwjenja. Jutře je posledni dźeń wotewrjena. **Domowina.**

Župa „Jan Arnošt Smolef". Wupóslachmy do towarstwow lisćiny k zamołwjenju za zajězd do Mužakowa. Zajězd budźe 19. winowca, płaći 3,50 hr., wotjěźdże so rano w 7 hodź. z Budyšina. Připóscelće zamołwjenja hnydom.

Zwjazk spěwnych towarstwow. Župa „J. A. Smolef" zarjaduje 19. 10. wulět do Mužakowa a Slepoho. (autobusowa jězba). Spěwarjo, kiž chcedźa sobu jěć, njech so z časom pola župana P. Krjeńcmarja zamołwja a 3,50 hr. zapłaća. Wjela.

Zwjazk Serbskeho Ratarskeho Dorosta. Wubjerk zeńdźe so njedźelu 12. 10 popołdnju z dypkom 2 hodź. pola Natušec w Kukowje. **Předsyda.**

Hłóž pśichirody a hłóž cłowjeka.

Schto, Wy njejśćo wo fyliwem njewjedrje wczera popopołdnju ničko fijichał?

Nć. Moja luba žona mějesche wczera w pódlanskej jtwć kofejowu bjesjadu.

Potom wjeso.

Lětarjowe podeńdźenje w Prašesu.

Někotrožkuli lětarja je dónt potrjechił, so po wowrischerjenju praweho puća junaŕ w prašerju abo w nĕkajkej puśeźinje k semi pśichiśujcej dyrbjeśe. Tajke pady žu žo wotpjet w Australskej stale, hdźež pod wobjeźitymi exagtstnimi wobstejnosćenju lĕtarjej wo žiwjenje pśichiźdźeśachaj, dokelž dyrbjeśachaj žo do puśeźinyh dale puśchećicz a tam slaćnišćitaj. Njedawno staj jendźelskaj lĕtarjej w prašerju žakośne doźiwiłoj. Jedyn z nich je njesoboje pśichtrał. We druhim njeśu powĕśće dóśchśe a tak orje po cłowjeskim mĕrjenju dóntej podlećał.

Lĕtarej *Matthews a Hook* leśeśachaj hromadze z londonskeho lĕtnišćeśa do Indiskeje, so byśchtaj rekord spĕchnuśeśe pśeśachałoj. Poślednji powĕśći bóstachu je jendźelskeho nadrjadnego mĕsta Akyab pśi Bengalskim salowje. Wot tam dejśchtaj ke krótkemu ranju hakle do Prome leśeć. Mjes tutymaj mĕstomaj leži mjeźmĕrny prašĕ. Nimale dwaj tydźenjej po wótleśenju z Akyaba njeśchmichu wo lĕtacomaj nicźo. Jeneho dnja dóndże lĕtaŕ Matthews do Prome, je błónzom špatny a pjelzami rosćany, dozyła wuwutleny a sahĕdnjeny. Powĕdanje wo jeho podeńdźenju klinczi kaž roman.

Pśichi pśileśeńju praśĕša smyślišćej dla mły a deśeśa pucź. Wuhlad dośahaśeśe jenoź nĕkotre metry. Nadobo śrosły lĕtadło do śchioma a puśeśći žo pomałku na semju. Wĕ sakliniene do hustego praśĕża, wjazy hacź 350 km źaleny wot Prome, wukónza jeju jĕźby. Lĕtarjej bĕśchtaj bjes śchkody wotesćchoj a wuradźowaśchtaj, ale lĕtadło bĕ khitro wobśchkodźene. Szyła by njemóžne było, ale praśĕża bo powĕtra žo pośbyhnyeś. Dołho njemóžeśchtaj žo na mĕstnje njeśboża sadźeržeć. Kóždy wokomik mójachu jeju dźiwje śwĕrjata napadnuś. Lĕtarjej wśaśchtaj wśichtku jśdź žuboh a wobśaśmuhśchtaj, pśichi dale hicź.

W huśeźinje njebĕ lohko, prawy puć namakaś. Hdyž bĕśchtaj hodźiny dołho bĕhałoj, wróćśichtaj žo śaby ke lĕtadłu. Wśchtaj dałoko wokoło bĕhałoj. Druhi pozwał žo lĕpje poradźiś. Docźeśeśchtaj śchĕroku rĕku a dźĕśchtaj po špadze. Nóžkowatej žydom dnjow a nozow, jenoź kochlu a khołowami śorasćenaj. S jĕźu dyrbjeśchtaj jara lutowaś, dokelž njewĕdźeśchtaj, kak dołho hišćcze puć traje. Žakośne bĕśchće pocźeźichu puć. Wo španju njebĕ žaneje rĕcze. Pśichekaźnźy cźwilowachu lĕtarjej nastajnje. Pśijelzow žo njemóžeśchtaj wobróćeś. Wćhudże wokoło jenoź praśĕš. Nihoże nĕkajke žydliśchcźo.

Na wośmym dnju bĕśće z mozami Hooka le kónzej. Wśche hižo tróśchku njemóžny w Akyabje, hdyž śtĕt nastupi. Nĕtko žo świese. Pśichi tym bĕchu k mĕśtnośći dóśchłoj, hdźež dalśchi puć bĕśche jara wobcźeźny. Pśched lĕtarjomaj poślĕdnachu žo wyśoke śkały, kótrejž mógźeśchtaj jenoź wobeńdź f pśichpuśkanjom torhateje rĕki. K temu pak njemĕjeśche Hook doświadczonych mozow. Tuž prośeśche towarśśa, žam dale cźahnjeś a jeho na mĕśtnje wostajicź. Sa tamneho njebé roźśudź lohki. Wóźeśeźy, to towarśśa wĕśtej žmjerzeź pśchewostaji, hdyž žo wot njeho dźĕli. Tola bźśche móžno, wobeju wumnożiś, hdyž žo na puć poda. Hewak by dónt wobeju wĕśty był, byśchtaj tu wostałoj. Tuž žo Matthews roźsudźi, žam dale pśeźowaś a śwoje śboże śpytaś. Pśchtyrjawi śwojemu towarśśej dobre ĺĕhwo. pśchewostaji jemu śpytnu jźdź, pśhiźśini na bliźśchi śchtom kruch drasty jako śmamidło a uastaji žo žam na puć.

Mĕjeśche śboże. Śtocki do rĕki, hdźež śtoro wo žiwjenje pśchinźe. Dyrbjeśche móźnje je žołmami wojowaś. Stónczuje dozpĕ tamny brjóh a dośche žo na puć. Nasajtra nadeńdźe wjeś. Njemóžeśche žo drje f domoródnymi doreźeś, tola bźchu pśicheźelni napścheźo njemu. W žušodnej wośy bĕśche wobydleŕ, kiž trośchku jendźelśki rozumjeśche. Hdyž domoródni śjonichu, wo cźo žo jedna, podachu žo hnydom na puć po tamneho lĕtarja. Tola pśchinźeźechu bjes wuśpĕcha wótrźo, dokelž bźchu podarmo śpytali, rĕku pśchekmuwaś.

Tak wośta dónt druheho lĕtarja njewźity. Druhi dozpĕ nasajtra pod wjeduiśtwom domoródneho žydliśchcźa, hdźež mĕśeśche pśchisaŕkinjene modernym jśdźadłam. Se pomozu motorśkeho cźołna a awtomobila dozpĕ mĕśto Prome, hdźež bez hnydom lĕtarja k pomozy wza. Mjeś tym śarjadowa śpĕśchnje wumnożeśśu ekspedizijn, so by śa tamnym lĕtarjom śledźiła a jeho wukhowała. Tola drje je małeje nadźeje, so jeho źiweho w prašerju nadeńdu. Hacź dotal njeje nicźo žłyśchećś było wo nim.

Směški.

Też „śwjacźer".

„Kak žo cźi wjedźe? Njeśmioł žo dołho waž widźaloj!"

„Žiwju žo wot śwojeho pjera!"

„Śchto tola njeprajiśch. Sa tajku nowinu dha pisaśch?"

„Sa žanu. Pśichi kóždej dwĕ njedźeli śwojemu nanej wo pjenjesy!"

W ryžowańśkej hodźinje je žo śchulerjam nadawał jich, śwobodnje i pomjatka khĕžu narysowaś. Pjes pśeśmjeła.

Jankowa khĕża njebĕśche žo śtĕ poradźiła, ale njemóžeśche wuhenja.

„Sby na nĕśchto sabyt" rjekny wuczeŕ mile.

Jank njemóže žebi myślicź.

„Nó, dopomni žo tola", prózuje žo wuczeŕ jenny raz pomhaś, „śchto dha mójejch na kóždej khĕži widźeśe."

„Tu rjeźnje Jank sadźiwany: „Wódajeź, knjes wuczeŕ, ale hypotheku cźłowjek tola njemóže ryśowaś.

*

Kulik wocźakuje pśicheźelow a śnatych. Do teho wo rumuje knjes Kulik wśiche kije a pśchedeśchćiśći i gardy roby.

„Cźehodla tole cźiniśch?" prajścha žo jeho žona, „hdyž žo, so móhli žebi twoji pśicheźelźo a śnaći najśche pśchedeśchćiśći a kije žobu wjaś?"

„Nĕ", Kulik rjekne, „to niž, ale boju žo, so móhli je śaśo śpóśnaś!"

*

„Dla śwojeho proześa wobhonich žo pola dweju rĕźnikow."

„Nó, a bĕśchtaj žebi wonaj pśchesjenaj?"

„Jenoź w jenom dypku. Kóždy žadaśche žebi 100 hriwnow za śrĕcźenje."

Jĕzdny plan autoweje póstu
z Nowosalca-Spremberga = Wopakeje = Budestec do Budyšina

Płaći wot 5. oktobra 1930.

3	3a	5	5a	7	9	Tarif km	Železniske přizamknjenja	2	4	6	8	10
				16,12	†18,47		ze Žitawy do	—	12,43	16,33	22,18	2,16
				17,11	19,29		do Nowosalca-Spřemb. z	—	11,52	15,37	21,17	1,04
	†7,25	9,41	9,41	—			z Drježdźan. Hł. dwór. do	—				
	8,46	11,52	11,52	—			do Nowosalca-Spremb. z	—				
7,50	9,00	12,30	12,45	17,30	20,05	0	z Nowosalca-Sprem., dwórn. do		†1,35	15,18	19,58	0,28
7,52	9,02	12,32	12,47	17,32	20,07	1	z Nowosalca-Sprem., Del. torh. do		11,34	15,16	19,56	0,26
7,55	9,05	12,35	12,50	17,35	20,10	1	z Nowosalca-Spr., Pufee k. do		11,32	15,13	19,53	0,23
8,00	9,10	12,40	12,55	17,40	20,15	2	z * Wopakeje, Ht. Blick do		11,29	15,10	19,50	0,15
8,03	9,13	12,43	12,58	17,43	20,18	3	do Wopakeje, pósty z		11,26	15,07	19,47	0,13
8,05	9,15	12,45	13,00	17,45	20,20		z Wopakeje, pósty do		11,25	15,06	19,46	0,11
8,09	9,19	12,51	13,06	17,51	20,26	5	* Wopakeje, Zn. wěnc.		11,22	15,03	19,43	0,08
8,13	9,23	2 5?	13,10	17,55	20,30	7	* Wurbisa, hosćenca		11,17	14,57	19,37	0,02
8,18	9,28	3,0	13,17	18,02	20,37	9	* Wbohowa, hosćenca		11,12	14,51	19,31	23,56
8,22	9,32	13,07	13,22	18,07	20,42	11	* Jiłoc, Herb. Grych.		11,08	14,46	19,26	23,51
8,27	9,37	13,13	13,28	18,13	20,48	13	Budestec, Hajnkow.	10,43	11,05	14,42	19,22	23,47
8,28	9,38	13,14	13,29	18,14	20,49	13	* Hajnic, Weber. hosć.	10,41	11,03	14,39	19,19	23,44
8,32	9,42	13,18	13,33	18,18	20,53	14	* Rašowa, hosćenca .	10,39	11,01	14,37	19,17	23,42
8,35	9,45	13,21	13,36	18,21	20,56	15	* Bělšec, hosćenca . .	10,35	10,58	14,33	19,13	23,38
8,38	9,48	13,24	13,39	18,24	21,59	16	* Hornj. Kiny, „2 Lip."	10,32	10,56	14,31	19,11	23,36
8,43	9,53	13,29	13,44	18,29	21,04	19	* Budyšin, Wjeleć. dr.	10,28	10,52	14,26	19,06	23,31
8,45	9,55	13,31	13,46	18,31	21,06	19	Budyšina, dwórn.	10,25	10,50	14,24	19,04	23,29
8,49	9,59	13,35	13,50	18,35	21,10	20	do Budyšina, Žitn. wiki z	10,15	10,45	14,20	19,00	23,25
9,06			°14,19	†19,00	†21,59		z Budyšina do	†10,19	10,4	14,03	18,56	23,15
11,02			15,54	20,01	22,37		do Drježdźan, Hł. dw. z	9,06	9,20	12,20	17,00	21,20
	†10,21	11,18	14,08	19,00	†21,20		z Budyšina do	9,27	9,27		†18,58	22,15
	10,44	14,42	14,43	19,32	21,41		do Lubija z	†9,07	†9,07		18,38	21,47

* Zastawa jenoź po potrjebja. Wobkhod podsteji pośće we Wopakej. Železniske přizamknjenja bjez rukowanja. ‖ Jenoź wšędne dny. ‖ Jenoź njedźelu. † Spěšny ćah. o Jenoź sobotu.

Mloda 12 ctr. čełka podsobna
kruwa
(mjez 2 móže so wolić) 6 sylnych **kozow**, wysokosućelna **rancy**, 4 běhaki kiž su so dla smjertneho pada předałe su na předań w **Dalicach čo. 5**

Mloda kruwa
z čelećom je na předań w **Zuborušćey čo. 3**

Kubleŕ
započatk 30, pyta znajomstwo z pilnej knjeńnu z ratarstwa dla **žeńtwy**

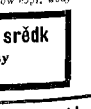
Něšto zamóženja so přeje, njeje pak wuměnjenje. — Poskićenja z wobrazom kiž so wrośći pod **G 87** na wudawarnju Serb. Now.

„. . . . tak dołho, kaž z *IMI* wopłokuju sudobja spěšniśo a lĕpje wučisćuju."

Miliony hospožow tuto wuznaće wšędnje wobkrućuja: błyšćatu světłosć, apetitnu čistosć pokazuja z *IMI* čisćene sudobja. Čerstwišo a lĕpje słodźa wše jĕdźe, dołhož so z *IMI* wopłokuje. A předewšém wjele mjenje dźěła a prócy při wopłokowanju.

Wzmiće k wopłokowanju stajnje

1 łžica na 10 litrow = 1 bow appl. wody

Henkelec wopłokowański a čisćeński srědk
za domjacy a kucheński grat kóždeje družiny
Zhotowjene w Persilowych dźěłarjach

H. Liebsch w Budyšinje
sudn. akluar n. w. na Sukeln. h. 28

Kupne, hypothekowe a zawostajeńske naležnosć. Testamenty Radupodawanje Prósty

45 lětne nazhonjenje — Rěču serbski!

Kofej : kakao kolonialne twory
KURIO
na Lawskej hasy 2-1

Stare Nowiny
ma na předań
Smolerjec kniholičśerńja

Müllerec konditarnja
na Póstowym naměśće
kotruž Serbja rad wopytuja, poruča najlĕpše pječwa we wulkim wubjerku.
Rozesłanje nanajspušćomniśo.

fierbska grychta we Mudworju
Jutře njedźelu
REJE
Naweštki přinjesu wužitki

Džowka
do hrôdže so hnydom pyta do **Khelna 23**

Sylne wyskosućelne čehniwe a
dójne kruwy
3 plahowanske byki wot 4—10 ctr. tunjo na předań abo k wuměnjenju w Njeswačidle 69 a w Niježej Wsy 1

Poručam
najlĕpše howjaze, čelace a swinjace mjaso wot 90 pj. sušeny pólć 1.00 hr. najl. čisty tudomny swinjacy tuk 90 pj. Jatrowu a dobru kołbasu (Blutwurst) 80 pj.

Eugen Petrich
rĕźnicki mistr
na Kotoušskej hasy p. Ehape

Hamburgski kofejowy skład
Hermansk. poskićenje
Jenoź njedźelu a pónđźelu

½ pt. **Hamburgskeho mĕšenja** jenoź 27 pj.
½ pt. **malenow** jenoź 27 pj.
½ pt. **malcow. abo anis-kuskow** jenoź 27 pj.
½ pt. **kokosowych tružkow, pis.** jenoź 27 pj.
½ pt. **łamaneje mjatliški** jenoź 27 pj.
½ pt. **plestrow. kamjenow** jenoź 27 pj.

Naše wosobitośće!

4 tafle **dobroml. šokol.**, jena 100 gr. jenoź 100 pj.
5 tafl. **blok. šokolady**, jena 100 gr. jenoź 95 pj.
5 tafl. **krem. šokolady**, jena 100 gr. jenoź 95 pj.
5 tafl. **łodow. kremy**, jena 100 gr. jenoź 95 pj.
5 tafl. **dobroml. worjech. šokol.** jena 50 gr. jenoź 85 pj.
3 tafl. **dobroml. worjech. jĕdźn. šokolady** jena 100 gr. jenoź 85 pj.

Dale poručamy po najtuńšich płaćiznach wšelake **pralinowe mĕšenja**, wuwažene a w zawałkach **Marcipan, dary, wafle, čajowe přikuski, keksy**
— — **Płaćizny we wukładnym woknje** — —

Thams & Garfs w Kamjencu

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišć Smolerjec knihičišćerja, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej živjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přeciwo stćehwkam cělneho zmjerdženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas živjenja dospołnje bědny. Kóžde zmjerdoženje dyrbi abonent hnydom sitej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne zmjerdoženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje přinjewdźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 239 **Budyšin — Póndźelu, 13. oktobra 1930 — Bautzen** **Lětnik 89**

Wukrajny kredit za Němsku so wobzamknył.

Požčonka 500 milijonow hriwnow ša Němsku je žo w Newyorku dojednała. Sadanicź ma žo požčonka je 7 prozentami, mjes tym so žo požlednja Youngowa požčonka je 7½ prozentami bani.

Nowa kožčonka, tak mjenowana pschetwarjaza požčonka, je žo j wuměnjenjom wobzamka, so žo doskónčnje pschewosnje, hdyž je žo nětčišchemu němskemu knježenstwu poradźiło, sa swój finanzny plan w němskim žejmje wjeschimu namakacź. Tomule dojednanju žu gouverneurjo a presidentojo zentralnych notowych bankow Němskeje, Bałgiskeje, Jendźelskeje, Franzowskeje, Italskeje a Japanskeje pola banki sa internazionalne płaćenje we Baselu pschibłoßowali. Pschi rosrěčenjach žu žo też offiziini jasnjerjo amerikanskich-Morganskich bankow a Federalnych bankow wobdźělili.

Moret, nowy gouverneur franzowskeje banki, je hnydom po swojim pschikhadźe do Basela wožebite rosrěčenje ſ dr. Lutherom, presidentom němskokatneje banki, mčł. Dr. Luther je pschi tym nětčišche połoženje němskich kapitalnych wikow, čakanje kapitala ſ Němskeje do wukraja a dźiwtonwe pawjetschenje němskokatneje banki roskožił.

Rosrěčenja w Baselu žu privatny charakter nječe. Wo wotmyßlenju, němsku pschetwarjazu požčonku na internazionalny podkład stajić, njeje žo dla pschečiwjenja Jendźelskeje a Franzowskeje dojednanje dospiło. Spomnjenja hódne je, so je žo pschi hobotninschej schwajzarskej kónčnej bursy kurs Youngoweje požčonki ſ 65 na 73 prozentow polepschił.

Namjet njedowěrjenja němskonazionalneje strony pschečiwo němskemu knježenstwu.

Němskonazionalna němskołejmska frakzija je njedźelu wobzamkła, w němskim žejmje namjet njedowěrjenja wuprajić.

Schiele a Landbund.

W požedźenju němskołejmskeje frakzije němskeje ludoweje strony, w kotrejž je němski minister dr. Curtius wo swonkownej politiky a wo stejischezu Brüningoweho kabinetta rěčał, je žo wobzamkło, so žo stronina politika njepschemjeni.

Knježenstwowe wosjewjenje, kotrež je žo žrjedu wočakało, je žo žobotu w konferenzy němskich ministrow rospominało. Najwjetsche wobzeženosće stejischezo „wjesnego ludu" cźini, dokelž so žejmjenskemu ministrej Schieli pschečiwja. Schiele je tohodla landbundowe cźelne pschedsydstwo složił. Němski kanzler je pjatk někotrych politiskich wjednikow pschijał a mjes druhim ſ pruskim ministerskim pschedsydu rosrěčenje měł.

Socialdemokratiske demonstracije w Barlinje.

Barlinſzy sozialdemokratojo njedźelu w swjeżeleńskej zahrodźe demonstraziju pschečiwo diktaturje a fašizmje, tola ša demokratiju a dźelačerske prawa woměchu. Běchu pak žo też pschečiwniwy sozialdemokratije sešchli, kotřiž psched spočatkom shromadźizny wužitnosć abo schódnosć Youngowho plana rospominachu.

Němskołejmski sapołožanz Löbe mějesche hłownu rěcź. W njej praji, so je Barlinska sozialdemokratija dźeń psched wotewrjenjom němskeho žejma Barlinskich republikanow shromadu swołała, so by swojej frakziji w němskim žejmje pokałała, so może žo we wojowanju pschečiwo **diktaturje a fašizmej** na milijony politiskich wuwuczene strony spuschčiła. Diktaturske naprawy nazionalnych sozialistow, žo nic jenož pschečiwo sozialdemokratiji, ale też pschečiwo druhim politiskim stronam měrja. Sozialdemokratojo swojim pschečiwnikam żelezniu wolu, a je-li trjeba, dźělačerskim pjaścź napschečiwo dźerža. Schtož žu nazionalni sozialistojo swojim wusłowerjam psched wólbu sľubili, njemóža dźerżeć. Korridor, Hornju Schlesyſku abo žamo Elsaß-Lothringſku njebudže Hitler ſ mocu Němskej dobyć móc, a pschečiwo swětowej hospodaršej krizy njemóže też Hitler ničžo cźiniś, kaž je też Musſolini, kotreboż nazionalni sozialistojo jako pschiklad mjenuja, sjawnje zjesć, so njemóže jeźbowši swětow. hospodaršeje krizy w swojim kraju žyle woistronić. Jenježke, schtož móża nazionalni sozialistojo dobyć, je, ludowe prawa pschikrótšić. Demokratiski stat dyrbi jpytać, ſajimy 96 prozentow Němcow, kotřiž ho wo swoje bycze bědźa, schkitać a špěchowaś.

Sapołožanz Künſtler nazionalnym sozialistam pschipowědźi, so je jeźejcznoſcź sozialdemokratow ke kónzej doschła, a jo ſu sozialdemokratojo hotowi, nałožnej politiky nazionalnych sozialistow napschečiwo stajić.

Po rospuschčenju demonſtrazije mjes nazionalnymi sozialistami a sozialdemokratami puki nastachu, pschi cźimž někotrych nazionalnych sozialistow nimale lynchowachu. Policiji pak žo poradźi, bórzy měr wobnowić.

Strajkowy strach w Barlinje.

Wo swadźe wo nisu w Barlinſkej metallowej industriji je žo pjatk wječor po pječehodźinſkim jednanju rosrěžaŋy wuſud wuprajił. **Po nim ma žo mjeda wot 3. nowembra ša wschitkich dźěłačerjow metalloweje industrije pschez 18 lět wo 8 prozentow, ša wschě dźěłačerki wo 6 prozentow snižiś.** Tole wuprawjenje móże žo hakle 30. junija 1931 wupowědźiś. Wo pschihłosowanju abo wotpokazanju maju žo strony hač do 18. oktobra pschipołdnju w 12 hodźinach wuprajiś. Powěda žo, so dźěłačerjo rosrěžaŋy wuſud jaciśnu a so je strajkom hroża.

Centrumska strona přeciwo rozpuščenju pruskeho sejma.

Pschedsydstwo pruskeje zentrumskeje strony je žo njedźelu w pruskej žejmowni sešchło. Pschedsydstwo bě jeneje myślje, so pruska zentrumska frakzija ninja žaneje pschičiny, namjetam druhich stronow na rozpuschčenje pruskeho žejma pschihłosowaś. Dźiwajo na politiſku njewěſtosć, kotruž žu požlednje wólby w němskim žejmje sdoubźiłe, je ja němšći lud wulzy ważne, so w Pruſkej jasnosć a měrne poměry wosłanu. Zentrum zentrumskej frakziji dospołnje žwobodnu wolu ſa jejne pschichodne rosdźělenje wostaji.

Tole stejischego pruskeje zentrumskeje strony je powschitkownje politiſzy tohodla ważne, dokelž smjeje wone wliw na stejischezo zentrumskeje strony w Němskej, a to na tajke waschnje, so zentrumska strona też w němskim žejmje njebudže dyńcź hromadźe ſ nazionalnymi sozialiſtami dźěłaś chcyć.

Wo čerske zwučowanja kommunistow.

Njedaloko Biensdorfa-Krumdorfa pola Kamjenicy žu žo kommunistojo na polach a łěku žobotu wječor wojerjej swučowali. Pschi tym je žo też wospjet tšelało. Policija je wobdźělnikow tychle swučowanjow ſ wjetschego dźela sajała. Woni kommunistiſkej stronje pschihłuschcheja. Schešćo wožobow žu dla pschedźenja pschečiwo nuſowemu wunałoj němskeho presidenta dla ſnjewužiwanja brónjow ſtatnemu rěčnistwu pschepodali. Druhich žu, hdyž běchu jich mjena a podawiny ſwěſćili, ſ jaby puschćili.

W Badenskej žo ministerska mjeda wo 20 prozentow skrócźi.

Badenske ſtatne ministerſtwo je po jenohłósnym namjece žwojich schtyrjoch žobuſtawow jenohłósnje wobzamkło, mjedu ſtatneje rady wot 1. nowembra wo 20 prozentow snižiś.

Demonstracije přeciwo Němcam w Poznanu.

W Pósnanju žu žo njedźelu pschipołdnju pólſzy nazionalistojo ſešchli a žu ſ wjednitwom ſtudentow Pósnańskeje akademije po měſtowych dróhach cźahali. S pschedawańnjow nowin, nimo kotrychž pschihłosowachu, nimšte nowiny sebrachu a je rostorhachu. Dale wukładne wokna „Posener Tageblatta" a jeneje automobiloweje firmy rosbichu. Hdyž chychu na to demonſtrujo k němskemu generalnemu konſulatej cźahnyeś, jim policija napschečiwo stupi.

Snowa po dróhach cźahajo demonſtrantojo wokna Rehfeldej kniharnje němskeje holcźazeje ſchule a Bellwowo-Knothowehu lizeja wubichu. Policija je někotrych demonſtrantow ſajała.

Cežke zraženja we Winje.

Hdyž žo hakenkreuzlerjo njedźelu we Winje ſeſtupachu, ſo bychu pschečiwo nałožnemu měrej protestowali, ke kwatwnemu fraženju ſ policiju dóńdźe. Sso na ſakšane ſeſtupanje cźahowo powołaju, policija žadaſche, ſo by žo cźah, kotryż we wojeſkim rjedźe krocźeſche, rospuſchčił. Hdyž nazionalni ſozialiſtojo na tole napominanje njepołuchachu, ale phi a hańba wołachu, k fraženju dóńdźe. Nazionalni ſozialiſtojo do policiſtow bijachu. Sa někotre minuty běchu kwawe hłowy widźeć. Khorhoj nazionalnych ſozialiſtow žo z kwoju popluſka. Na ſtronje nazionalnych ſozialiſtow žo dwě wožobje cźežko a tſinaſe lohko ſranichu. Někotrych nazionalnych ſozialiſtow, mjes nimi župineho wjednika Frauenfelda, ſajachu, tola poſtajiſcho po ſakrocźenju pſchedsydy němſkeho ludowſkeho towarſtwa ſaſo puſchcźichu.

Wuspěšne dźěło balkanskeje konferency.

Na balkanſkej konferency w Athenje je žo ſwada wo mjeńſchinach ſbožowneje wurumała. Po namjecze rumuńſkeho wotpołožanza Pellya je žo reſoluzija pschijała, ſo maju ſo prawa mjeńſchinow ſathowacź. Wołharojo, kotrychž žadanja Albanijy podpjerachu, žu ſpokojeni. Ale też Jugoſłowjenjo žu wjeſeli, ſo je žo roshorjaſym ſjawnym wurěčenjom ſadźěwało.

Pewſchikkownje je pschešłapiło, ſo je žo jenomyſlnoſcź w nětčiſchich politiſkich praschenjach dospiła. Wołhar Khyow praji, ſo žo njeje nadźijał, ſo k tajkemu dojednanju dóńdźe. Po wobſtawkanjenju politiſkeje komiſije maju žo balkanſzy wukrajni miniſtrojo tózſe lěto ſſchadźowacź. Balkanſke ſtaty maju pak wobſtawkanjcź, kotryż wójnu wuſamkuje, ſwadu na měrne waſchnje wurunuje a ſa wſaſomnu pomoz pſchečiwo ſjawnym nadpadam rukuje. Wobzeżity wuhlerk ma pakkowy nacźiſk ſa pſchihodnu konferenzu pſchihotowacź.

Teſ hoſpodarſka a tranſportka komiſija ſtej wjele namjetow pſchijałej, kotrejž dyrbża žo do ſtuka ſtajiś. Witradźuje žo wo ſjawnym dojednanju k rosrjadanju hoſpodarſkeje a tarifſkeje kriſy. W tychle wězach je wěſo hiſchcze wjele njejaſnoſcźow. Balkanſki hoſpodarſki ſtudowaniſki wuſtaw žo ſakoži. Wotpołožanzy ſu jara optimiſtiſzy, a balkanſke ſtaty ſu ſjawnje ſ konferenzynym wuſpěſchnym poſtupjenjom pſchešłapjene. S zuſych wobſtejdźowarjow ſda žo italiſti ſaſtupjeŕ rosmjerſany byś. To je ſrozumjecź. Hdy bychu balkanſke ſtaty ſwjaſk njes žobu wobſamkle, njeby Italſka žaneje ſkładnoſcźe měła, ſich njejedrnetu wuwuźiś, ſo by je ſwojemu nadkněžſtwu podeſłała.

Indiska.

Ssylne policajſke wotdźělenje je lětwo indiſtich dobrowólnikow wobſtrěliło. Njepołuchnoſcźe w ſdalenoſći nětšdźe 22 kilometrow wot Bombaya pſchešłapiło. Policija je zyle lětwo ſebraka a 57 wožobow ſajała, mjes nimi też ſſi žony.

Indiſki miſtokrat je pjatk wukas wudał, ſ kotrymž žo měſtnym wyſchnoſcźam móżnoſcź da, khěže a hibicźiwe ſwójſtwo jakajanych ſjednoſcźenſtwow ſebrać. S tym žo wotmetowa na namołwjenje indiſkeho nazionalneho kongreza widźi, ſ wutworjenjom ſamoſtnych roſrjadnych ſnadow bojkott też na prawniſtwo wupſchestrěć.

Revolucija w Brasiliskej.

Po powěſcźach, kotrejž ſu ſ Brasiliskeje do Pariſa dośchle, ſda ſo, ſo ſdźěſkarſke wójſko dobywa. Swjaſkowe knježenſtwo móże ſo jenož na ſtaty Rio de Janeiro, Sao Paulo a Amazones ſepjerać. Wjacy dużli połojca knježenſtwoweho wójſka je pjeza k ſdźěſkarjam pſchešchła.

Sstyine wotdźělenja ſdźěſkarjow ſu w Sau Feſe ſhromadźene a knježenſtwowemu wójſku ſadźěwaju poſtupowacź, kotrejž je ſo ſ wójniſkich tódźow na kupu Florianopolis wuſtadźiło. Wójniſke tódźſtwo je ſ wjetſchego dźela knježenſtwu ſwérne woſtało. Revolucionarojo ſu Lorena w ſtatu Sao Paulo wobſtadźili a ſ tym żeleźniſki wobſtkad mjes Rio de Janeiro a Sao Paulo pſchetorhnyli. Dale ſu jěſdni generala Coſta město Yuritas wobſtadźili. General Diaz Lopez, kotryż je revolucźiju w lěcźe 1924 w Sao Paulo wodźił, je do Porto Alegre pſchijeł, ſo by na organiſaziji ibéžkarſkeho hibanja ſobu dźałał. W połnoſnej Braſiliſkej wyſchſk Savora na cźele 10 000 revoluzionarow w ſtatu Bahia poſtupuje.

Sa to pak je so druhej powdżeń knjeżerstwowe wójsko Barbacena wobhładźiło, kotrež bě sa sbežkarjow sylne jepieranischcžo. Pódla toho je knjeżerstwowe wotdźelenje jene wotdźelenje sbežkarjow wotrasyło a wschě strategiske městna pschi mjesy statow Rio Grande do Sul a Santa Katarina wobhładźiło. Minister wójnskeho kóhźiwa je porucził, so dyrbja so někotre tworowe tódże z kanonami wuhotowacź, so bychu mohle wójnske kóhźiwo podpjerać.

*

„Associated Preß“ z Rio de Janeiro powě, so je so wjazy reserwistow do wójska sawołała. Mužojo hacź do 40 lět so mobilisuja, runje tak wojerscy policistojo we Rio de Janeiro. Reserwistojo w starobje 21 hacź 30 lět su so hižo psched někotrymi dnjemi do wójska swołali.

*

S Rio de Janeiro je so 11. oktobra powěsć, so je **swjatkowe wójsko w statu Minas Geraes sbežkarjow sbiło a pódła města Barbacena tež druhe města po cżežkim wojowanju wobhładźile.** W statu Rio de Janeiro dospołny měr knježi. Stejadła swjatkowskeho knjeżerstwa su na Bello Horizonte, hłowne město statu Minas Geraes, kotrež knjeżerstwowe wójsko pschecżiwo sbežkarjam sakitnje, zyrobu wotmjetało.

Amerika wótriso pschetwo kommunistam postupuje.

Policija je dwajcżi rusčich studentow w Newyorku sajała, kotrež su z Rusčeje do Ameriki pschijeli, so bychu tam pjesa studowali. Nastork k sajeczu su inżenerjo dali, kotrež su tohorunja z Rusčeje pschijeli. Tuczi su amerikanske wyschnosče na rewolucionarne rěcże kedźbliwe cżinili, kotrež su studentojo sa cżas mórskeje jězby měli. Tole rajne postupanje bjes dwěla z tym swizuje, so je so president Hoover tele dny se wschej wótrosežu pschecżiwo kommunizmej a wosebje pschecżiwo powróceżerskim methodam ruskeho wuwoseneho wikowanja wuprajił.

Ze Serbow

W Budyšinje, 13. oktobra 1930.

— **Wo wjedrje.** Dżensa rano we 8 hodź. barometer 747, hygrometer +5 a thermometer +8. Sćežkuje sajo pschemjenjate wjedro. Njenadjujcy z wjeczora pschichadżaja nižina wecžera na wjecžor nasche strony pschecżahny a a pschinjese nam nimale sylny deschcżik. Ale sa njej pschicżežecżu sajo wyschiny, schkleńza stupa na rjanc a je so sajo rjenje wuwjedrilo. Kiwa nam sajo dale sobnje nasymsle wjedro. Jutsje wutoru sthadża blóneżko 6.24 a khowa so 5.07 hodź. Mježacź sthadża wjecžor 9.00 a khowa so popołonju 2.08 hodź.

— **Knjes generalny direktor Wirth.** Na kanalowej shromadźinje kanalowego towarstwa, kiž so w poślednim cżasu w Budyšinje z kanalowymi dźełami sabéra, wuswoli so sobotu w hoscżenzu „Sprjewinty Dak“ w Hrubjelcżicach nosćer kanaloweje mytlicźki Wirth sa generalneho direktora Wirthe. Shromadźizna běsche sa to, so měli so wschitcy dźełonjemjerjo na wudawki stata wuwnicźcź na skalarjow, so bychu kruchi kamjenjow, kiž njes Budyschinom a Dobruchu w Sprjewi leża, wobhładźelali k dobrym wuasitim kanjenjam, kiž měle so po hotowym kanalu dele wotpcź do Barlina a wukraja jako wumeńsadła sa druhe twory. Wecżerawschu njedźelu nowe łódźne družstwo pod dohladom knjesa generalneho direktora k prenjemu rasej swuczowasche. Swuczowanje so fotografowasche. Jara cżesćeny cżuje so k. Wirth z kwećelom, kiž běchu jemu sobotu pschi pomjenowanju sa kanalowego generalneho direktora wěrowali. S khěrko swjadnjenych nasymskich kwećkow, z kotrymiž so nam poczesćeny dżensa rano w redakziji pschesłaji, kukasche kraśna filmowa rjanolinka. Na sadnjej stronje popjerki napadże nam mjeno zigareloweje smanki „Hänsom.“

— **Nadusčitnje.** S jeneho wustajenskeho kaschczika na Kjerkrej dróży je w nozy k 11. oktobrej nječto kradnyk jaznomódry 45 cm dołhi kofr z tkaninowym wuschiwkom, 2 brunej aktowej toschi, 2 brunej móschni, cżerwjeny pjenježny mješch, toiletowy wolcżk a toiletowy kaschczik se cżežaskom, schpihelom, schczótku, dale dyhsaczku toiletu se cżežaskom a cżežaskom. 4 blesche parfuma a pišan parlowe rjeczasy. — Dale su kradnyli 10. oktobra we Lubiju motorskej kole bjes dawka znamki DKW, spušnu wanšker cżišle I—6076 (motorowe cżišło 248 435) a I—6110 (motorowe cżišło 274 031). — Wo wjejowne sdźelenja prosy kriminalne wotdźelenje w Budyschinje.

— **Sjawnej pschipósnacži.** Budyske wokrjesne hejtmanstwo je pschekrupkemu pomocnikej Richardej Roberjej Geiserej w Sdmilnej a kalarjej Pawlej Erichej Wolfej w Tjechowje wuprajiło sjawne pschichwalenje sa kuttowanje schuleje hotzy psched satejenjom 7. meje t. l.

— **Dostawarjo wojerskeje renty.** Wójnskim cżežkowschkodźenym a wojerskim sawostajenym wuplacżuja so pschirażkowe renty na mežaz oktober hrjedu 15. oktobra 1930 popołdnju wot 3 hacź 6 hodź. w Sesjemowni na Hrodowskej haju 10 delka.

— **Wobkhadne njesboże** sta so dżensa dopołdnja wokoło ¾11 hodź. w Budyschinje na rózku Kaeulbersleje a Krottenschmidtoweje dróhi. Opelski automobil so tam sawróżesche. Wot Kronprynzowego mosta pschijedże we hamžnym wokomiku motorske kolo a automobilej do boka srazy pola wosa hnydom nastupnu destu pschecżiwschi Muzikaj so z motorskeho koła cżišnyschtaj a so khetro sranischtaj. Motorske kolo so tohorunja wobschkodźi.

— **Sjednoczenje we łužiskej schkleńzowej industriji.** Sjednoczene Łužiske schkleńczerńze akt. tow. w Bělej Wodze su 1. oktobra 1930 schkleńczerni w Kamjenzu a Grabinje (Fürstenberg) pschewsake. S tuteho sjednoczenja nadźijeja so, so namaka łužiska schkleńzowa industrija nowe możnosče k swojemu spomožnemu rozwiczu.

— **Nowy radiowy wobkhod.** Kaž mózachu naschi cżitarjo w sobotnischich Serbskich Nowinach cżitacź, je k. Kurt Nedo na Snutskownej Lawkej haju 7 radiowy wobkhod wotewrił. Pokazujemy z tutym hischcże raz na nowy wobkhod a poruczamy jón pschi potrjebje.

S **Boschcz.** Sandżenu pjatk 10. oktobra swjeczeschtaj tu swój sloty kwaj weteran z wójnowo 1866 a 1870/71 knjes Bohuwěr Schworza se swojej mandżelskej rodź. Hamuschez. Stoty mandżelski stej w 87. lecże, stota mandżelska w zydonohdźatych letach. Jubilarej žmětaj so hischcże pokneże cżilokroże a cżerstwosče wjeselicź a mózeschtaj stoty mandżelski jubilej wobzwjedź swojich dźeci a dźeci dźeci wobswjeczicź. Jimaj wjele sboża!

S **Cżornecho Hodlerja.** Wecżera dop. po 10 hodź. jedżachu tśi kolejeńscy se Schérachowa na dróhy, kiž do Wojerez wjedże. Sstrjódź hory do Cżornecho Hodlerja mjes kanjenjomaj 6,9—7,0 km stoteżi kolejeńscy z prjedkownym kolesom do kola swojeho towarstwa, so tutón padże a na dróhy leżo wosta. W hamžym wokomiku pschijadże motorowy kolesaŕ s Barlina a pschejedże padnjenemu nohu, kotraž so wysche kolena tlama. Motorowego kolesarja njetrjechi žana wina. Sranjeneho domjesechu se thorobnym autom do měschczańskeje thorownje. — Ke temu so nam se strony policije soseli, so je jedyn z kolejeńscych po wschém soacżu mój nad swojim kolom sthubił a je tehodła k njeschoźu dóschło. Motorowy kolesaŕ je se Budyschina pschijeł a jemu njeje na krótku sdalenosć wjazy možno było, njeschoże wotwobracżicź. Sranjeschoże neho žu se thorobnym autom Budyschkeje dobrowólnoże sanitetneje kolony do thorownje dowjesli.

S **Noweje Wěży** pola Njeżwacżidła. W pośletnich létach je so w naschej małej wjesy pomérnje wjele twarilo. Nowe domske žu žebi natwaricź dali swojźoy Dawczej, Ulbrichez, Bayerez, Jenczez, Schiwariez a Schwertez. Schubertez khěžu japoczachu loni nasymu twaricź, dotwarili pak žu ju hakle létża. Stoji bóle dale na. Swójba Hawschez je žebi dała maku nowu brósnu natwaricź. Jene nowe domske so tu nětkle hischcże imeri, žiulicha k. Hennigej we Lahowje. Budże skoro hotowe. Skoro wschě nowe thěże su rjane twary. Dwě swójby Jenczez steji k połnocy honczežnje, tamne wid k połdniu. Nasicha wjeś na nětko zyle hinaschi nam hlad, wosebje wot dróhi. Je, kaj małe žydlišćko pschi městom. Wjele druhich domischći je tež snowa wobnych a krytych.

Z **Njebjelčic.** Maree-Kralee kubło je pred dłš. časom kujez pśekupe Hawštink z Kamjenca kupi. Wot njeho chcyše kubło jedyn bur z Khróšcie kupi. Bohužel so jednanja rozbichu a prastare serbske kubło a rjane pola z drohim potom naših wótcow spite pśiňidże nětk do rukow jeneho cuzeho knjez. Bunelawy w Slezyskej. Na tutym kuble je tež Jan Mar rodżeny, kiž běše z propstom w Luban a swoje wulke zamoženje (na 10 000 toleri) 1846 w chantstwu w Budyšinje wotkaza. Dań tuteho kubla tala dóstachu studowacy Serbja a tež tajcy, kiž chcychu česnje rjemjesło nawukny. Pśeni króć so 5 stipendije 1859 wudźělachu. Wšo hromadże běchu tajkich stipendijow: 2 po 80 tolerjach, 3 po 50 tolerjach a 2 po 30 tolerjach. W pśenim rjedże móžeše tute podpjery dóstać tajcy z Marce krejneho pśestwa, w druhim Serbja z Njebjelčanskeje wosady potom też druzy, kiž su serbskeje rěče móceni. Ta wosadna šula dósta prjedy nješto (60 hr.) do šulskeje pokladnje.

S **Wojerez.** Žandarmski mišchtr Großmann schtr. wjecżor wokoło 7 hodź. na dróhy do Drježdżan sjesć. Swěży automobila jeho slepjeschtej, tuž salěše wón i la a cżišćeschcże je. Wšsche łédma nětkole metry b jako wot sady pschihnawschi jeho spólcżenu kóń pot Großmann na to khwilu bjes wědomja leżo wosta. Kjuschcże rěsnikej Pohlej z Kulowa.

S **Wjelcżeje.** Sandżenu sobotu je so na tudomne pósće samolwjasowanje pschi telefonowanju wotewri Nětko wobsteji trajny telefonisti wobkhod we wsy a dalaka. Dalokostny hamt je pod cżišłom 222 pschisamtnjeny. Też hamt sa telefonowanje do dalaka w Nowych Mikach je tudomnemu hamtej pschidruzi, tola swaprédka móże so z wobdźělnikami jenoż pśches dalokostny hamt rěcżeć.

Z gmejnskeho žiwjenja.

S **Drježcina.** Poślednje pośedżenje tudomnych gmejnskich sastupjerjow mějesche wulki wusnam. Mějesche so wjeśnjanosta wolicź. Dotalny wjeśnjanosta Mats Kubija, kiž hižom léta dołho w swojim sastupstwje k lépschemu naschim gmejnam a k powschitkownej spokojnosći stutkuje, žo na dalsche 6 lět sazwolene. Gmejna jemu tež do dalschich sastupnischich lět wjele sboża pśeje.

Z **Khróšcie.** Poslednji pjatk wotmě gmejnska wažne posedżenje. Wšitke sobustawy běchu so noliěbnje zešle. Najwažniši dypk běše twar nowe mosta pśez Zatkulu. Dokelž pak ma gmejna tak a wudawkow dla pśepołoženja rěki, dyrbi so mosta hač do nalěca wotstorcić. Z cżežkimi wo njesmě so pśez tutón móst jězdźić. Na to počal tafli matej so na kóždym boku postajić. Ratař a kowař Brězan je gmejnu prosył, zo by jemu k kraja pódla rěki předała. To so dowoli. Ke ker ma so městnosć pola rěki we wsy rjedźić a rume tak zo budże so kermušnikam najrjeńši napo poskićé.

Gosnćanski taraf.

35] (Pokračowanje.)

Nětko rěkasche na žamžnymaj nohomaj stacź. Spjetrawje chžyschke hłowu posběhnyć, ale njesamó.

Wšesche dže ji psched žwětom tam wonka žmjercź satrach, dokelž jón njesnajesche, psched bojom wo žiwjenje, wo kotremž njebě w žwojim žiwjenju niczo nawědźała.

„Katharina Asten, Kralowz, Paradne naměsto 74.“ Tak stojesche na sapiśu, kiž bě ji Bjedrich dał. Schtó też to běsche tale knjeni Asten? Wěso mějiczelka penjionata. Wona mějesche jenoż žlabe sapschijece wo taiket domjaznoscźi. Na cżakańzy běsche tehdy z wujom a cżetu w Gdańsku nješchto dnjow w pensionacże bydlika. Dopomni žo se strachom na prostu, nawolnu hoipošu, na tu měscheńzu zusnych, kotriž na nich wudżerachu.

Ach, hdy by tola jenicżkeho cżłowjeka měła, kiž mohł ji poradźicź, jenicżzy jeneho, kiž by wopramdźe derje z njej měnił. S njej, wbohim, sawětym lisicżickom, kiž bjes domisny a bjes pomozy njewědźeschce, hdże mohło k jemi spjerchnyć a žo wukhowacź.

„Najtupicź w šméru ke Kralowzej, wotjědże žo sa pjeć mjeńschinow!“

Wona žo sastrózi, saptaczi žwój kofej, wsa žwoju toschu a wustupi na nastupnjischczo. Dźesche žo žněh a deschczik žodowm a ju wuczkasche.

Runje dojědże cżah a wona nańdże žej próżdny wotdźeł.

Tu bě znajmjeńscha cżłopło a wona stuli žo do kucżika. Najprjedy spyta wušmyć, ale bu hischcże nerwosnischa, hdyž wóczny sandżeli.

Tu wuhlada psched žobu nětajku nowinu, kiž bě nětchtó tu wróżo wostajił. Bě to Kralowezanski dżenik a wona žo z nim saběrasche.

Pschińdże ji mjenujzy mytlicźka, nowinu pschehladacź, hacź žnadź njeje nětajki nawěschcźik wo žłužbje, hdżež mohła so pschistajicź, pschetož dyrbjesche dże nětko na to pomyślicź, žebi nětajke powołanje pytacź.

Wócżko dohlada žo na tokste wocżiščschcżane napiśmo: **„K lichowanstkemu jednanju a zwrócżenju Goßnicżanskeje zuhelnizy Schcżěpan Heinhold we Warschawje sajaty.“**

Njemóżesche dale cżitacź, nowinu swjese žo ji z rukow a wona wudźěrasche psched žo.

Hodźiny žo pominychu a swaha bě žebi tola wušła, tak so žo wustróża, jako rjadowarka po wolu thodżo na nju sawoła:

„Pschichodna stazija Kralowz.“

Wustupi na nastupnischczo, hdżež knjeżeschce hižo nětko wulke žiwjenje, wěso běchu to swjetsche wojazy, kotriž z fronty pschichadżachu abo žo tam wróczachu.

Wona njebě dže cżaż žiwjenja hischcże jenge žamalutka puczowała a khwatajzy dźěsche k poślednjej hischcże njewobhładźenej dróży a poda pohonczej sapišku z adreju. Bě mjehowe deschczikoiste ranje a wona bě žmjercź rudna, ale sakuśny je šubami. Nětko dyrbjesche wschak bycź energiska, pschetož nětko sapoczesche so nowe žiwjenje. Wós wrjeschtotasche po schkropawej khóžbje. Hažy běchu mało wabjaze a pódla njeje spěchachu ludźo tam a žem, khwataźo na žwoje wschědne dźěło, bě dże runje wózom hodźin wotbiłko.

Potom jědżesche psches mosty nad Pregelom, horje k hrodej a wona žo ztróżi, jako tam wós sasta.

Wustupi a widżesche žo snapschecża wulkemu twarjenju. Nješchto stolpow stojesche ł prawizy a lěwizy wot wulkich wrotow se želejneje lěpzy. Wyšoke žwětke wokna shladowachu ł błyschcżatymi schkleńzami na naměsto. Snamjo wožebneho, stareho patrizijskeho domu, niz trasch nětajka najimanska kašarna, kaž běsche žebi to myślika.

„Sžym dha tu też prawje?“

„Paradne naměsto cżo. 74, kaž je tule napiśane,“ rjekny pohoncź.

Mjes tym so jemu saptaczi, wotewrichu žo durje a starý žłužownik w cżémnej Ukroji pschińdże won.

Herta bě w najwjetschich wukosczach. Tu drje běsche sawěsče nětajka smylka. Tutón dom njebě na žadyn pad ł pensionom. Tuž woprasha žo jwaha:

„Bydli tule knjeni Asten?“

„Wěso.“

Kak jenoż bě tole możno?

Ale stary žłužownik, kaž žo sda, widżesche jeje pschedpiatosć, a tuž žo wona imuži.

„Mam-li cżesću, hnadna knjeżna ł Goßniz?“

Kak žwjatocżnje to klincżesche. Wona wotmolwi zyle strachocżitwje:

„Ja rěkam Herta Schmoller a pschikhadźam ł Goßniz.“

„Hnadna knjeni wocżakuje hnadnu knjeżnu.“

Herta sda žo kaž sakuśkana a dróže žo sastupi do durji, kiž ji žłužownik, nježo jeje ruczku toschu, cżesćejownje wotewri.

Tu bě rjenje cżopło, hdyž sastupi do wyšokeho wutwarka, hdżež leżachu mjechke, tołste, cżerwjene pśesterkny a kiž bu ł někotrymi wyšokimi žwérkinkami z prawa a ł lewa pódla schodow, na kotrymiž žwécżachu žo elektriske žehlawki, dokelž bě pokhmurjene ranje, tosmi žwětleny.

Kaj wo žnje kroczesche wona horje.

„Sesmě-li hnadnu knjeżnu prošyć, tule sastupicź komorowy pschińdżeše hnadnej knjeżnje hnydom powěsć.

Wona sastupi do wyšokeje ižby, kiž bě ł wošebnym pohłodom jara pohódnje pschiprawjena. Mjechke stoły stejachu wokoło kachlow, w kotrychž wulke schcżěpy khěžanje prakstachu; někotre, ale jara kražne wottjowe wobrazy wisachu na cżémnych tapetach.

Žana horda pschepycha, ale schwarne bohatkowo a wubrany pohłód, sjednoczenu ł darom za domjacu pohódnosć wuznamjenjeschce tule městnosć. Herta stejesche pschi durjach, kiž bě žłužownik sesady nje sacżinił, a njeswěrt žebi dopředka stupicź. Jej wutroba pukotaschce. Tak tu někto bě! To tola sawěsče žadyn pensijon njebě — khiba za miliónarow! **Kak bě Bjedrich ł takemu znajomstwu dóschoł?**

Wokrjesna zhromadźizna Budyskeho wokrjesneho zwjazka plahowarjow nuklow.

Wjachle towarstwa hacź na jene běchu swojich zastupjerjow pósłałe na wokrjesnu zhromadźiznu w „Sakskim hamiku" we Wulkej Dubrawje. Jako běše wokrjesny předsyda Ota Ziegler z Budyschina zdźiwomnych powitał, poda jako delegat Kurt Ziegler z Budyschina dołhsnu rozprawu wo poswobodźenju krajneho wubjerka, kiž so we Woleschnizy (Oelsnitz) wotmě. Sa wokrjesnu konferency 29. a 30. novembra 1930 w Budyschinje staj Richard Bäckelmann a Grötzsch z Drježdżan přichlubiłoj, w čestaj buzy z posłanzerjomaj sa mytowanje. W Kortyi so wokrjesna wustajenza 1931 w tamnischej turnowskej wotmije.

Z Łužicy.

* S **Hornjeho Kamnoldca.** Dje wšitke njewschědny wjele a tři je swojeje žortninoscke dla hódny wupomnjenja, swoji tu wulke symjecke. Wobydlerjo wuhladachu wjacy zyle pschekwapjeni, zwažnu wohnjowu zyklawu widźa a njeběchu tola k wohnju alarmowali. Toła hospodarniske běsche, so běsche k wojej zyklawy kruwa wuhnjena, kotraž z dobrej chwilu hordże se zyklawu pschi kopicy jěsche. Pschičežina, so běchu kruwu do zyklawy dohnyli, njeběsche wohenj, ale woda, kiž běsche jenemu rjej do pinzy sabžała. K wulkumpanju běsche hebi wuhnjowu zyklawu požčił. A temu so Kumwałożenzo smějo.

* Se **Zjarowy.** Wuczeř Hans Tittmann z Hirschfelde jěrił wjeczor se swojim motorskim kolom pschez Hornjan „Tři Lipow" do sapschaha srasy a so pschi tym na hlowje cežko skrani. Snjesdoženeho dowjescheju do Zjarowskeje khorownje, hdźež je na swoje cežke skranjenje wumrě.

* Se **Shorjelza.** Na dnju Zeppelinoweho wopyta we Shorjelzu pschijědże do Shorjelskeho dwórnischcza 31 wojerskich cžahow a 27 wojerže, k temu pschidźe hischcze 21 a 22 porjadnych cžahow. Tute cžahi pschiwjesechu 45 000 hacź 48 000 zuzych do Shorjelza. Wobkhad wotwinoschce so tak derje, so nimale bjes kóždeho snjeshożenja wotběžeše. Jenoż wjeczor mloda holza z Liberza z wosebitkeho cžahu padże. Ju z autom do jeje domiznu dowjesechu. Nadrósna železnitza mějesche njedźelu dotal najwjetschi wobkhad, wona wojesche 43 000 wosobow. We Shorjelzu naliczichu na 120 000 pschihladowarjow. Na 20 000 běsche železnitza pschiwjesła, 30 000 automobile a wosebite 10 000 autow běsche pschijěło). Nětkle 450 000 wuczowarjow běsche se Shorjelza a blížscheje wokoliny.

Wohnjowobornistwo.

* **Biskopiz.** Prawje sajimawe hlowne swuczowanje wotmě njedźelu dopokdnja tudomna 26 muži zyzlna dwórnischczowa wohnjowa wobora. Wuhlowa kónja placjesche za wopalnischczo. Wobczežnosci haschenja běsche wotběhe, so dyrbjachu zyzkawu pisches wschitke zelezinske kolise transportowacz. Swuczowanje se swojim njewschědnym nadawkom žo derje pschewjedże, so žo wotzeschu sastupjer knjes wopalny direktor Fischer jara khwalobnje wo nim wupraji.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* S **Lipska.** (Wurunanje delnjeje internazionalnej kožuchowje wustajenzy.) Sa internazionalnu kožuchowu wustajenzu „Ipa" w Lipzku je so z wěstych stron 360 000 hriwnow dało k wurunanju njedostatka, kiž je nastał, dokelž wustajenza njeběschi tak wopytana, kaž běchu to wočakali. Nětko pak hischcze 720 000 hriwnow trjebaja. K tutej sumje maju dacź wikowarschtwo kožuchařskich towarow a banki snajmjenscha 300 000 hriwnow, město Lipsk tehorunja 300 000 hriwnow a sakski stat 120 000 hriwnow. Potom hakle móža wěricželo 80 prozent swojich zadankow dostacź.

* S **Wolkensteina.** (Hischcze dalschi wopor njesboža pschi sčělenju kanjenjow.) Hrózowe njesboža pschi sčělenju kanjenjow pschi nowotwarje dróhi je žebi nětko hischcze druhi symjertny wopor žadało. Pjatk je tež hischcze 26-letny dźěłaczeŕ Fryz Herold z Annaberga na swoje cežke sranjenje wumrěł.

* S **Czopitz w połnotnych Czechach.** (Samomordarstwo policajskeho inspektora.) Kaž so z Weiperta w Rudki inspektor namjesnje policije je swojim służbnym revolwrom sastrělił. Mjenja, so je so wón hižwar, dokelž běchu so pola jeho pschedhotowanje wyschnoscze wobczežowali, so wón njeje pały dosch kruce kontrolował. Morowy sawostaji wudowu z tśjomi dźěćimi.

Nazymska honiwa.

Sa mnohich hajnikow je so z sčělenjom kurwotow honiwjerske dźěło sapočało. Liczba wobsedźerjow abo wotnajerjow honiwy, hdźež nóże w lěsu abo pschi nim někajkeho hornika sčělicz, je pomérnje mała. Sdyžta chcemy wo malu liczbu tych sbožownych mjelčicz, kotrymž jedyn jelen pod sčělbu pschińdże, kaž pschedh trodźenjemi jenemu w Kamjenskim wokrjesu. Też druhdże njeje wjazy zhromadami. S dźěla je tamne njeskhybchana syma w lěta 1928/29 swěrinje wjele schkodźała, potom pak leži pschicžina w tym, so je so w Němskej mnoho lěta pobito. Někto wucžini lěs jenoż schtwórczinu wschěch němskich leżownoscžow. Tutón pak je swjetscha we wobsedźerstwje stata a tęji jenoż statnym hajnikom k dispozicji.

Najwjazy hajnikow straja města. Tuchi su potom na wjesne gmejny rokasane a maja na to ach a w tych jenoż mjerscžu swěrinu. Do njeje sluschecza wobezbje sajazy a karnikle, też bažanity a kurwotwy. W symje pschidoruzi so tu a tam tśichka, kotruž skradaju abo pschi wjerschich honiwach satrělu, hdyž so po polach sa jědźu brodźi abo nětkle w pasłach tęi.

Wschelazy ludźo namakaja swoje wjeselo na honiwjerstwu. Tak widźimy husto na wsach měschczanow pschichwatacz se swojimi honiwjerskimi psami. Potom hakle dopołnjanemy, kelko lubowarjow tuto njemjesto ma. We syrotowem wobleczenju, w nitkim klobuczku z pjerom pschijědu na kaj swjetscha w autach. Hdyž kurotwy na plonym polu wjazy njetraja, pschimaja hajnizy pschi wětschikowym wjedrje za lesczu. Puschcza maleho papjerjaneho smija, kiž ma podobu cubjeżneho ptaka. Teho žo kurwotu naboja a so psched nim khowaja. Sdeka tak krucze, so dyrbi je poš wothonicz. Je-li pak so tutón hrédk husto trjeba, dha japraja. So mohle hajnizy so cžrjódu sbližcz, dyrbja so rozdźělicz a ju wot dwojich bokow pschimnyez. Tak tola jena stronа k wuwiešej dóstaże. Rozhoni so cžrjódu, dha kóżda kurwota w swojej khowanizy kucze kedźi a poš dyrbi kóżdu jenotliwje wuczerpacz.

S 1. póžnjeńzom je so hižo honiwa na kurwoty sapočała a z 1. winowzom na sajazy pschidružila. Wschelake honiwy su so hižo wotmětowale, z dźěla z rjanym wusrědkom. Dźiwina je sajzy wo njčicho pschisporiła po tamnej straschnej symje. Mnohy du na lakanzu a sbeża po wjeczorach w Božej stworbje. Też dźiwje kaczki su někto witana pjeczen. Mnohi hajnizy wot teho wothladaja, po volach khodźa sa sajazami sležicz. Swjetscha so pschi tym sajeczizy sasléla, dokelž krucžischo leża. Sajaz hižo z cžasom stanje, hdyž hajnika sibychi pschikhadźeeš. Lěsje je, hdyž so z sčělenjom sajazow hacź do novembra, haj samo dezembra cžaka. Potom su so sajazy dosch wuzkale a najwjetschu wahu dozbeże. Też kožuch ma lepschenje hódnoscze. Tuž so wjetsche honiwy hakle w hodowniku wotmětaja, so njeby khócžza pjeczeń k hodam pobrachowała. Nasonny hajnik njebudże bjes swědomicze wschitko potsléch, schtož jemu do rukow pschińdże, ale też na pschihodne lěto myslicz.

Z wobkhodneho ziw'en'a.

Wo pschetwarjazej samožnosczi DSW-sportiskeho wosa je knjes Erik baron z Vietinghoff-Riesch we Wbohowje pola Niesswarzidła pschi swojej jěsbje k nawjeczornej rozprawje rozprawjał. Wós jěsbjesche prěni dźeń z Budyschina do Kassela bjes poroka 480 kilometrow. Pschisamknuty wós jěsła do Aachena, Dixmuidena, Yperna a ke Kemmelej. Na tutu horu wós jěsbjesche. Dalsche puczowanje wjedźiesche na Lille-Loretto-ku wyschinu-Arres do Royona bjes kóżdeho njepokoja. To je kolosalna samožnosczi privatneho jěsdźerja z tutym DSW-sportiskim wosom, z dwěmaj wobsobomaj wobsedźerjom.

Sto to wě?

Wotmołwy na prašenja sobotnišeho čisla.

We swětowej wójnje bu wot podmórskich čołmow wšo do hromady 5408 łódźow z 11 189 000 tunami zničenych. Zničenych bu 208 němskich podmórskich čołmow.

Kanariki so najbóle plahuja w Norwiču w Jendźelskej. Wottam wuwožeja za lěto wokoło 30 000 tajkich patěkow, zwjetša do Ameriki. Kanariki so potajkim njeplahuja na Kanariskich kupach.

Rusowje dóndźechu přez Sybirsku prěni króć ke Cichemu Oceanej lěta 1639.

Sčóna móže być 6 lět bjez někajkeje cyroby.

Přilopk.

* Budźaki w njewjesčinskim kamorje. W jewej wsy w Mänsingenskim wokrjesu we Württembergskej so tele dny młody por ženiesche. Po dołhej kwasnej hościnje, pschi kotrejž žebi wschitcy dachu derje jsyć, podaschaj so młodaj mandželskaj do swojeho nowehu bydlenja, so byschtaj wot napinanjow wažneho dnja trochu powotpočnyłoj. Na ranje wokoło ½2 hodź. pak so w jeju jsimje nadobo njeschmérna hara sapocza. Wukopa so, so běchu ludźo, kiž žorczik njejazdźeja, nětk mjenje dyžli 30 budźakow (Wecker) do njewjesčinskeho kamora nacžehnjene zkhowali, kotrejž nětko w postajenym cžasu jedyn po druhim swoju winowatosczi cžinjachu. Dokelž běsche thamor saunkneny a běchu ruce zkhowali, dyrbjeschtaj młodaj mandželskaj se sranjom cžakacz, doniž wschitke 30 cžasownikow jeju njeběchu se swojim wrjeskotom swjeselile.

Podmórske miliony.

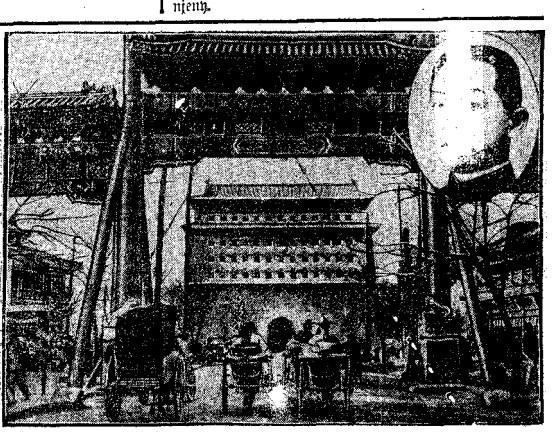
W lěcze 1922 podmóri so jendźelski pschemórski parnik „Egypt" — bě do jeneho druheho srasył — w bliskosczi pschilawa Ushant pschi franzowskim brjohu. Njebě mózno, nětko z nakładnych itworow wulkowacz. Tak dyrbjachu pschihladowacz, kak z parnikom hłóborowe a skote rołki w hłębokosci dwanaczi milionow hriwnow do hłubiny dźěchu a morjo wschitko spožrje.

Loni sypłatske italska podmórjaza łódź „Artiglio" rozbitki Egypta sdźěwnyła. Dło prjedy bě wona zbytki belgiskeho parnika „Elisabethville" namakała a drohotnu pokładu słonowiny (Elfenbein) z hłubiny morja zdźěwnyła. Někto so do wotkrjeknjeho, zhobom pak leż wosch so dźěła poda, mjenujcz tamne 20 milijonow złóta a skota podmórjeneje Egypty morju wotewsacz. Najprjedy dyrbjesche so městno postajicz, hdźež je so łódź podmórska. To bě cžežschu, hacź je jej zchtó myslił. „Egypt" so wo srafenju w mjle podnóri, mile zalena wot wósteho městna. Městnosczi, hdźež so katastrofa sta, móżesche so jeno po soacku postajicz.

Prěni nórjazy, kotrjž w bliskosczi rozbitkow na dno pschińdźechu, njemóżachu z wulkotcžu wodu kruczicz, hacź bu to wot Egypt jedna. Ssylnje žołmjaza woda njebě pschewisna. Łódź bě dozyła i mórskej trawu zarosczena, kotruž žołmy tam a sem njetachu. Tak njemóżachu narunyz łódze dospołnje widźecz. Prěnje wóste znamjenja, kotraž na „Egypt" pokazowachu, bě jedyn zbžak (Hebekran), kotrehož formy so pisches njewěsčin swótłosczu zhołachu. „Egypt" mějachu symom tajkich zbžakow a rozsesnawasche so pisches to wot druhich parnikow tuteje družiny. Tuto znamjo běsche ważne k spóznaczu rozbitkow. Po prěnim nórjaku sczěhowasche cžołda druhich a wschitcy wobkruczachu to, schtož bě prěni widźał. Bjes dwěla mjesche łódź wjazy zbžakow. S tym bě po prawym dopokazał, so su „Egypt" namakali. Hłowny nórjak chcyschče też posledńje dwě wotstronicz. Też tón dyrbjesche z wobdźěłowaczemi liczicz, so nórjak wschi swojich wuhladkach je mjenje abo bóle na pschipad pokazany. Dokelž móże jenoż to spóznacz, schtož w jeho njepósrědnej blisksosczi nadeńdże. So by tutomu njedostatkej wotwonhał, puschesi so kóżde dźesacz mjesischim z ponórjazeje łódze a rozbitki. Tute poswyhu so dźiwoju na nowoczasnu techniku khětš a powólnje wotwichu kaž w někajkim jěsdźadle (Fahrstuhl). Po cžasu wustupje wobkrucki nórjak po planje podmórjeneje łódze, schtož je widźał. Po cžasu mózesche dopokazacz, so powostanki nadrobnje so „Egypty" runaja. Tak bě kóżdy dwěl wotstronjeny.

Massa w Saloniki. Při swjatočnym wotewrjenju stejachu wojacy česnu stražu.

Wrota do města Pekinga, hłowneho města Chinejskeje. W Chinejskej lěta dołho zbožki zakhadźeja. Nětko je so general Tšang-Hü-Liang (na našim wobrazu horka z prawicy) ze swojim wójskom zmocował.

S tym je prěni akt cyeżkeho dźěła dokónčeny. Schósćh mužnych we nowjeńsku łódź sa rosbitkami pytała, prjedy hač je je nadeschła. Mótke jeźbnje hłowna wóza: tamne pokłady na słocze a sćibru sćežnuje, kotrež su ſ „Egypt“ do hinsiny jechte. Hišćeze mnoże ſo morjo jich farbiwje a budże napinaze dźěło, jenuż tute pokłady wotewjeć. Budże trjeći wjeźoro hotowe, dha móże italska nóžyca łódź hišćeze ćěła ſ dźěłom sapoczeć. W najeźpschim padze budże w pschichodnych tydźenjach wschelake padźěwki wotstronjć dyrbjeć, kotrež móha dźěło poczeźić. Ma ſo postajić, w kotrym dźělu łóże tamne pokłady ſo khowaja. Dotelć „Egypt“ na hłowje stejí, t. r. ſ prědkom delka, dha móża ſo jenotliwe dźěle bjes padźěłkow postajić. Tola dotónčene sćežnjenje łóże budże ſo hakle pschichodne lěto stacź. Wšěze budu ſtotc a sćibrne pokłady hišćeze we łódźi nutska. Ale trěbame ji wudrěcź, budże ſ cźeźkim wojowanjom pschećiwo morju a jeho móznoſćam.

Swobodny čas maćerje.

Jara ważne prašenje a jeho rozpominanje.

Njeje to po prawom wulka njesprawnosć? Mjeze wšěmi žónskimi powołanjemi je te hospozy a maćerje wjelestronske, najzamołwićiše a napinace. Nic naposled, dokelž w samej mjerje ćelne a duchowne kmanosće sej wužada. Mjeze wšěmi powołanjemi njeje jenož najhubjeńšo zapłaćene, ale ton, w kotrymž wo porjadnym a rozumnym rozdźělenju dźěła a měra žaneje rěče być njemóže. Kóžda přistajena, zastojnica, khorobna sotra, kóžda dźěłaćetka w domje a fabricy abo štož hewak je, ma swój **zakońscy postajeny swobodny čas.** Powjetšene dźěło, kaž njedźelske a nócne, wyšace hodźiny atd. přinjesu podleženy swobodny čas a wjetšu zasłužbu. Hospodaŕ (nan), dźowka w swojim powołanju, šulske dźěći w jenej a tejsamej swójbje maja swoje prózdniny, swój swobodny čas, swoje njedźele a swjate dny — jenož najwažniša wosoba, kiž cyłe hospodarstwo hromadźe dźerži, wot kotrejež dźěławosće a čerstwosće telko wotwisuje, njeznaje w najwjacy padach žaneho dowola a swobodneho časa, samo nic k dosahacemu wotpočinkej. Druhich prózdniny wužadaja sej husto dosć rozmnožene dźěło.

Prašejće so raz naše wjesne maćerje a hospozy, kotrež bjeze wšeje pomocy swoju domjacnosć a čŕjódku dźěći zastaraja! Zwjetša budu wotmołwić, zo je najlóšši čas za nich, hdyž su dźěći w šuli a wjetše a muž na swojim dźěle. Potom móže swoje běžne a trěbne dźěło wo mjerje wukonjeć a dočinić, mjez tym zo wšitke njedźelske a swjate dny a teź prózdniny su druhdy „kritiske dny prěnjeje rjadownje“. Widźi je ze spodźiwnym zaćišćom přikhadźeć **a z** woloženjom wotkhadźeć.

A hdyž so hospozy abo maćerje prašeće, hdy dha wodychnješ, hdy maš twój dowol? To ći z ramjenjomaj séchnje abo so sobuželnje posměwknje nad prašenjom. To kóždy wě, zo je hospoza njepaŕomna a njewotkhadna. Štó dha měł mjez tym jeje dźěło činić? Dźěći? Maja swoje winowatosće a su husto přemałe. Muž? Hdyž na wječor z dźěła přińdźe, žada za wotpočinkom, měrom a porjadom. Pomocnica? Hdźe dha ju sem wzać? Telko „četow“ jich njeje a zapłaćena cuza pomoc? Ale to hospoza raznje wotpokazuje, samo byrnjež sej pjenježnje popřeć mohła. Jenej „cuzej“ swoju domjacnosć dowěrić? Ně, dha ja wostanu radšo nastajnje klepotacy młyn!

A tola trjeba runje tajka z dźěłom wobcźežena hospoza časa k wočerstwjenju, wosebje mać, kiž ma čŕjódku dźěći. Wšitcy lěkarjo, mandźelske a wjetše dźěći přidaja: **Maćdyrbiwjacy měra měć, njesměsotakwudraćować...** A hospozy same praja: Njebychmy tak nervozne a wabliwe, bychmy dłeje młódne, dźěłałe a duchownje hibićiwiše wostałe, bychmyli z časom mohłe „wupřahnyć“, cyle swobodne wot domjacych starosćow być. Kak so to zmóžnić hodźi?

Dyrbi sej sama pomhać. Njesmě jenož dźěławy kóń za cylu swójbu być, kaž móžeš husto wobkedźbować. K tomu słuša krótki wotpočink po wobjedźe. Tón sej njesmě přikrótšić dać. Ale runje tehdom posypaja ju dźěći ze wšelakimi prašenjemi, hdyž maće khwilku wotpočnje. Abo běhaja nutř a won a kaža domjacy měr. Abo přińdźe někajki wopyt, snadź někajki wokołoćahaŕ. Nic hnydom běžeć wostajiwši wšeho. Někotre pak sej mysla, zo dyrbi wšitko po jich wašnju hić, hewak je domjacnosć w straše, na př. warjenje, rjedźenje, zastaranje dźěći. Hakle potom widźi mać a hospoza, hdyž přez přepinanje je skhorjeła, zo je za čas jeje khorosće teź šło. Čehodla dyrbi hakle skhorjeć, zo by so wo tym přeswědčiła? Hdźe wobstejnosće někak dowola, dyrbi sej hospoza a mać něšto swobodneho časa poskićić. **Dyrbiraz bjeznjejehić.** A hlej, najstarša, teź muž, samo najmjeńše dźěći pokazaja při tym swoju hódnosć w hospodarskich a domjacych wěcach a nochcedźa maćerny „dowol“ kazyć. Hdyž takle swójbni hromadźe dźěłaja, móže sej mać raz por hodźinkow měra popřeć. Tući dyrbja teź sami za tym hladać, kak móža maćeri dźěło wo domje a na dworje wotžóžić. To je přemyslenja hódne.

Najnowiše z cyłeho swěta.

— **Schkrowa powětrj wo wjedrje ſa jutřišeu wutoru:** S khwilemi rjenje, wodnjo mike wjedro. W Jendźelskej a połnóžnej Europje je mike a ſ khwilemi dešćowate wjedro.

* **(Katastrofalne powodźenje w Lissabonje.)** Po khłmnych njewjedrowych dešćach ſo Lissabonske dróhi hač do dweju metrow wyšoko powodźichu. Wobkhad dyrbješe ſo we wjele městowych dźělach sastajić. Pod wodźinym cźišćom ſo hłowne wodowody puknychu, ſ čimž ſo dróhowy plešter na wjele městach wuswobrezi. Woda ſo teź do wójnſkeho ministerstwa, do ſnutkowneho ministerstwa a do khownehe połitſkeho twarjenja dobu. Sašojnizy dyrbjachu tohodła do hornich połkhodow cźekać.

* **Samkarja Kriehnu, kotryž be psched někotrymi dnjemi ſ Tegelskeho jastwa pola Barlina cźeknył, chcychu ſobotu sajeć. Dwaj policajtkaj sastojnikaj běchtaj ſo do twarjenja podatoj, w kotrymž ſo Kriehne khowaſche. Hdyž sastojnikaj do jitwy stupichtaj, Kriehne hischeze we łożu leżeſche. Hdyž jemu kasahchaj „Ruce hore!“ wón revolwer shrabny, kotryž měješe we łożu, a pjeć króć do sastojnikow tśeli. Jena kulka kriminalneho asistenta Kolberga trjechi, pscheraŋ jeho cźełu, nimo rjapa dźěſche a we sadku tśežazy wosta. Sastojnik tśelesa wotmołwi. Jena kulka Kriehnu trjechi a jeho na městze mori. Sranjeneho kriminalneho sastojnika do měšćańskeje khoronje dowjezechu, hdźež kulku wotstronichu.**

Směški.

Hoscźenjaŕ: „Nadźijam ſo, so budźecze ſo pola mje kaž doma cźuć.“

Hósća: „Ně, ja to ſo ludje dźakuju. Pschijdźech ja, je bych trošku pokoja namakał!“

Towaŕšowski powěsćnik.

Budyšin. „Nadźija“ zmeje wutoru 14. winowca wječor ½9 hodźin swoju měsačnu zbromadźiznu we Serbskim Domje. Mamy ważny dnjowy porjad. Tohodła njech wšitcy přińdu Hosćo su stajnje lubje witani. Předsydstwo.

Budyšin. Młoda Jednota: Młodźency a knjeżny maja zbromadźiznu stwórtk, 16. oktobra, wječor we 8 hodź. Cuzy rěčnik poskići přednošk ze swěcowobrazami. Wutrobnje přeprošujetej

předsydstwo.

Liehań. „Zernička“ ma wutoru wječor we 8 hodź. pola Rudolfec spěwanje.

Liehań. Jednota Sokoł zwučuje piatk wječor we 8 hodź. pola Rudolfec. Nowe sobustawy su wutrobnje witani. Starosta.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoleń w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Bjezyncy. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje.

Hospodarski rozhlad.

Póndźelu 13. oktobra 1930.

Barlinska burša ſo sajdźenu hobotu pschi spoczatku skrucźi, w běhu dnja pak saſo wosłabny. Sćehnjenſcho spadowachu sašo kursy rentowych a dołžnych liſćikow.

Produktowe wiki běchu teź sajdźenu hobotu mérne. Dowoz bě znaty. Sa posledźiše termije pschedrě ſo wěſte skrucźenje placźišnow. W hotowunje ſornje jenicźky pschenza wo 5 pj. postupi. Sajdźenu hobotu placźeſche zentnar

w Barlinje:

pschenicźy 11,35—11,45 hr., rožki 7,30 hač 7,35 hr., nalěnjeho jecźmjenja 9,35 hač 10,60 hr., nasymſkeho 8,35—9,00 hr., wowsa 7,20—7,85 hr.

w termijowym wikowanju:

za oktober: pschenicźy 12,00 hr., rožki 7,70 hr.,

za dezember: pschenicźy 12,50—12,47½ hr., rožki 8,55—8,52½ hr., wowsa 8,00 hr.,

za měrc: pschenicźy 13,27½—13,25 hr., rožki 9,40 hr., wowsa 8,72½—8,70 hr.

Na pschedań:

Wós dźěłazy w Běłej Wodźe, Neuweichweg 11.

„ dźěłazy w Budyšinje, Mnišiska zyrkej 16.

„ ruchanje, bróny a pług w Porschizach 14.

Runkliza, kujeń dwór w Jabłonzu.

Soka a schijazej maschinje na Žiwjowje 240.

Kožuchi 2—3 w Budyšinje, Lessingowa dróha 3 delka.

Manu'l ſymiſi w Budyšinje, Hauenſteinſka haſa 6III na lěwo.

Kruwa wyſokoſnuceźelna w Delnjej Hórzy 8.

„ wyſokoſnuceźelna, podſobina w Nakojdach 9.

Wok, młody w Lupoji 8.

Manza, ſuproſchna w Kuſchu 3.

Wěhaki w Holeſchowſkej Dubrawy 12.

Pschijatkejo:

Holzn do domu, Scholta w Salyčźinje.

Sońdništy na pschedawanje:

Wutoru 14. oktobra 1930

w Panečźizach w hoscźencu, dop. w 9 hodź.: 120 pr. kmjeja;

w Bukowcu: 1000 zent. ſilomy, kłowče a 5 kórcow wjeſelanych bérnow. Kupzy ſeidu ſo dop. w 10 hodź. na gmejnſkim hamcźe;

w Běłej Wodźe na Mužakowſkej dróhi 4, dop. w 11 hodź.: Wschelake meble, wjeſelake tkaniny na wobleći, ſtuku, zigary, pišańſki ſtroj, gramofon, cźaſnik, piano, linowa pokładnja, bilard, 9 ſymſkich nawobleſarjow, drobne kožane twory.

Škrowe dewcźe.

Produktowe wiki dźenja dop. ¾11 hodź. w Barlinje: Pschi snižanych wukrajnych žitnych płaćiſnach je witowanje jara žnadne. Pschenicźa 10 a rožk hač 15 pj. ſa zentnar pschińdźadźi.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg

Płaćizny po złotej hriwnje					
	11. 10.	10. 10.		11. 10	10. 10
Płaćoa	226.92?	228.330	lnmy	17.18.00	17.18.00
rožka	145 47	142.15	woka	19.21,00	19 21,00
naz. jačmjeń	—	—	nóčne lnjeny	—	—
nal. jačmjeń	187-219	190-215	tolte lnjeny	—	—
wows	144 147	146 150	seradella	—	—
kukurica	—	—	rans. wosušk	9-10,00	9-10,00
pšeńć. muka	27 35 25	27 35 25	lany wósušk	15 16.00	16.16,00
ržana muka	23 26 75	23 27.00	poen. melasa	—	—
pš. wotruby	7 8.00	7 8.00	přrnj. kruški	—	—
ržane „	7-7.50	7-7.50	syno, 50 kg	(2.00)-2,20	1,40-1,50
raps	—	—	žana słoma	0.70-0.90	0.70-0.90
hróch, Viktor.	30 34.00	30-24,00	ješeć, „	0.60-0.70	0.55-0.65
lane symjo			wowsna „	0.80-0.95	0.60-0.80
pjatuški	19-20,5	19-20 5	[illegible]	[illegible]	0.70-0.80

Z privatnje ruki so
1500 hr.
na wěstosć na ratnjarstwo wupožcźuje
Pohle w Nowoslicach

Syru wołmu
kupuje po najwyšších płaćiznach
Otto Osswald
nohajcowa fabrika
na Kamjentnej hasy

Nawěſtki w Serb. Now. maja wulki wuspěch

Poručam
najlěpše **howjaze, ćelace a swinjace mjaso wot 90 pj. sušeny półć 1.00 hr. najl. čisty tudomny swinjacy tuk 90 pj. ſatrowu a dobru kołbasu (Blutwurst) 80 pj.**
Eugen Petrich
rěznisk mistr
na Kotołskej hasy p. Ehape

Wóskow. rub m 75 pj.
Přikrywy na sofy, dołhe **2.50**
Gardiny jara tunjo
Ida Erler w Budyšinje
Rózk Zwonk. Lawsk. hasy 10

Dołhe a krótke skórnje ručne dźěło
20.— a 30.— hr. Wulki wubjerk, teź we wšěch druhich wobućahe
Wšě wuporjedźenja derje a tunjo
Wobućowy dom Mark w Kukowic
Přichodnu **wutoru 2. septembra** pop. w 5 hodź. budźe so stejnca

Serbski Hospodar
poručuje k nazymnemu wusywej
derjećišćenu symjeńtnu rožku
Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow
a Dobrowicku pola nas dokładnje akklimatizowanu, teź originalne symjo wobstara

Wulki swjedźeń
10-lětneho wobstaća Serbskeho Sokolstwa budźe 26. nov. 1930 w zalomaj „Króny“ w Budyšinje

Jurij Hänsel w Budyšinje
na Sukelnskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736
Hłowna předawarnja Rudolfa Sacka z Lipska
w Budyskim hamtskim hejtmanstwje
Skład ratarſk. maſinow a gratu wšěch druhich

Serbski spěwnik
„Naše spěwy“
za ludowe šule
wot Bj. Krawca a M. Nawki
je wušoł. Płaći **60 pj.**

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N.“ płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1.61 hr., pod kříž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišć Smolerjec knihiščerńja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowiu“ je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny płećiwo sćěhowkam čelneho znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na dłe. žiwjenja dospołnje běźny. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bance wozjewić, znajmjeny dyrbi tónle hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje płinowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 240 — Budyšin — Wutoru, 14. oktobra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Prěnje posedźenje němskeho sejma.

Mjes tym so ſrjedź Barlina cźrjódy nazionalnych ſocialistow a bohrija wulke wokna někotrych pschedawarńjow a jeneje kofejownje wubiwachu, ſo nowowuſwoleni ludowi ſastupjerjo w němſkej ſejmowni ſhromadźichu. Nazionalni ſocialistojo, brunu koſchlu ſ hokatym khžiżom na ruzy wobleženi, ſ Jrickowym wjednistwom do poſedźeńnje pschińdźechu. S kommunistami dże ſebi k poſtrowjenju kokizu wudowym nadawachu, pukam mjes njepschećelſkimi bratrami pak ſaſtupjerjo druhich politiſkich ſtronow ujetrjebachu pschiſkladowacź. Sśmječe dołhoſchórnjatych Hitlerow powita, potom ſo ſejm ſměrowa. 83 khěžny zeitrunſki ſpołazny Herold, jako najſtarſchi parlamentar, pschedsydſtwo ſchewſa. Hdyž mjes ſapiſowarjemi, kotrychž ſtarobny president ponjenowa, też Göring w brunej koſchli k buſowej trećeſchi, ſo ſe žydłow nazionalnych ſocialiſtow „Heil! Heil!“ wołaſche. Runje tak wótſije Goebbelſa powitachu, kotryž do poſedźeńnje pschińdźe, hdyž bě ſo poſeſnje žiło ſapoczało. Wón ſo pódła nětkajſcheho komorníka ſ Oldenburga-Jamuſchowſkeho ſyże, kotryž jemu wutrobnje ruku tłóčeſche.

Jako jenički pschedmjet na dnjowym rjedźe wołanje mjenowa ſapóſłanzow ſtejeſche. Druhdy pschi tym kommunistojo njemdrje ſaſchikhnychu, tak hdyž ſo mjes nazionalnoſocialiſtiſkimi ſapóſłanzami jemjſki mordaŕ Heines a někotſchi jaraŕ Münchmeyer mjenowachtaj. Nazionalni ſocialiſtojo jim wótſije wotmołwjachu, tola ſo nałyſnoſcow woſtajichu. Hdyž kommuniſt Torgler žadaſche, ſo by ſo namjet na wuprajenje njedowěrjenja pschećiwo knježerſtwu a namjet na hnydomne ſaſtajenje Youngowego plana hiſchće w prěnim poſedźenju na dnjowy porjad ſtajił, ſo jeho ſłowa w herjekańzy nazionalnych ſocialiſtow zhubichu. Tola też Frickowe wotmołwjace ſłowa ſo ſ ſyknomi kommunistow pózrjechu. Pschi tym ſo brunoſchlazy a kommunistojo pózrjechu. Pschi tym ſo brunoſchlazy a kommunistojo tak mjes ſobu bliżachu, ſo bě ſtrach, ſo ſo w bližſchim wokomiku ſhrabnu a ſo nabiju.

Wěſte je, ſo na ſtwonkownej prawizy a na ſtwonkownej lěwizy trećina ſapóſłanzow ſedźi, kotiž nochzeja wuzitne parlamentne dźěło dokonjeć, ale ſ naſchimi khžiżami ſ rěčnińſke tribuny wotmyſlenj ſtatny pschewrót pschihotowaś. Dowidźeć njeje, kak budźe knježerſtwo pschećiwo tymle powróćeńſkim elementam ſwoje reformſke plany w němſkim ſejmje pschećiwjećeć móz.

Kajkich pričinow dla socialdemokratojo ke knježerſtwu podpjerucu?

Sozialdemokratojo namjety na wuprajenje njedowěrjenja pschećiwo knježerſtwu a namjety na wotſtronjenje nujowych wukaſow wotpokaja a budźa ſa pschetwarjaju požčonku hłoſowaś. Kajkich pschičinow dla ſo to ſtanje, ſo ſocialdemokratiſki wjednik **Breitſcheid** w nowinach „Welt am Montag“ rozłožuje. Praji, ſo ſo ſozialdemokratija wot wozhda nujowych wukaſow wotwiſna cźuje. Wona drje nětni, ſo ſu tele wukazy pschećiwowuſtawne, tola hdy by němſki ſejm nětkole tele wukazy wotpokajał, **by ſchmatańza w dawanju dawkow naſtała a dźěłaćerjo bychu w prěnim rjedźe ſchkodowali.** Tohodła ſebi ſozialdemokratija žada, ſo bychu ſo nujowe ſakonje wubjerkej pschipokaſake, hdźež dyrbja ſo do nowych formow pschelećeć.

Sozialdemokratiſka ſtrona pak ma ſa ſwoje poćinanje też hiſchće druhe pschičiny. Praſcha ſo, ſchto ma ſo politiſcy ſtaci, hdy bychu knježerſtwo nujowali, wróćo ſtupić. Seſtajenja ſ prawizy ako lěwizy njebychu ſaneſe wjetſchiny namakałe, a ſkónčnje by ſ naſtajete kriſy **diktatura** wuſchła. Sozialdemokratija pak dyrbi diktaturje ſadźěwaś; pschetož w ſadźewołowanju, w kotrymž ſe wulki dźěł dźěłaćerſtwa, bě tónle ſtrach pschezo njeſpóſnawa. Wěcho wo to dźe, ſo knježerſtwo a tak njenowane knježerſtwowe ſtrony do ſadanja ſozialdemokratiſkeje ſtrony ſa **wuradźenjom** nujowych wukaſow we wubjerkach ſwola, hewak wozhdnenu roſwiću na pschećiwo póndźemy.

Hospodarska strona knježerſtwowu koalicu wopuści.

Němſkoſejmſka frakcija hoſpodarſkeje ſtrony je wobſamkła, němſkeho juſtiſneho miniſtra dr. Bredta namołwiś, ſo by ſwoje miniſterſke ſaſtojnſtwo ſłožił. Dr. Bredt je ſo hnydom ſ němſkim preſidentej podał, ſo by jemu juſtizne miniſterſtwo wróćił. W tu chwilu němſki kanzler ſ wjednikami hoſpodarſkeje ſtrony jedna, dokelž je němſki preſident žebi pschał, ſo by dr. Bredt ſwoje ſaſtojnſtwo wobſtajował. Tole jednanje budźe drje bleſchi cźaſ tracź.

Cźežke nasyłnoſce w Barlinje.

Póndźelu pschipołdnju ſo wokoło němſkeje ſejmownje wulke cźrjódy luda ſhromadźichu. W jenej hodźinje ſo pozijia wokoło ſejmownje pożyłni, dokelž ludowe cźrjódy demonſtrazije ſpołnjowachu. Skónčnje bě policija nuſowana, ſ mjeſtna wokoło ſejmownje lud wuczińſchećeć. Pschi tym dyrbjeſche ſo też gumijowy klumpach wuzicź. Policija wjele ſpreczińych ludźi ſaja. Wokoło 4 hodźin, hdyž policija demonſtrantow k ſwjeſeleńſkej ſahrodze cźiſchećeſche, ſo do nje ſ cźrjódy kamjenje mjetachu. Na to dyrbjachu też jedni policiſtojo poſtupowaś.

Hdyž ſo cźrjóda demonſtrantow ſ němſkeje ſejmownje pſches Swěrinſku ſahrodu k Lenneſkej dróſy cźiſcheſche, na rózku Lenneſkeje a Bjedrichſko-Ebertſkej dróhi, hdźež je Dobrinez khoſejownja, bohrija wonka hedźajuzych hoſcźi wobležowaſche. Hoſcźo do koſejownje cźekanych. To bě ſche ſ pschećiwnu, ſo demonſtrantojo do khoſejowninych wokow ſ kamjenjemi mjetachu. Wjacé wokna ſo roſbichu. Wjaſcź wulke kamjenje pſches dwójne wokna na khoſejowninu ſtiła padachu, ſ cźimž ſo też hoſcźo ſranichu. Ssamo do prěnjeho poſthoda, kotryž je w tu khwilu njepſchepanjaty, někotre kamjenje padnychu.

We wokolnoſcźi ſejmownje ſo ſ ludowymi cźrjódami, kotreż ſo pschezo ſnowa ſhromadźowachu, wobſthad hacźeſche, hacź runje policija njepſcheſta, lud na mérne waſchnje roſtupjeć.

W Lipſczańſkej dróſy ſo po ſchtyrjoch hodźinach tohorunja nałyſnoſcze ſkucźichu. Wulke ludowe cźrjódy ſo Bjedrichſko-Ebertſkej dróſy a Lipſczańſkej dróſy duzy **wuſtadne wokna wulkich pschedawarńjow wubichu.** Tak we wulkej **Wertheimez** pschedawarni pschi Lipſczańſkim namješcze ſchkleńzy 36 wulkadnych wokow a wokna ſaſtupnych durjow roſtrašychu. W **Grünfeldez** pschedawarni ſchkleńzy tſoch wulkich wulkadnych wokow, pschedawarni jonkjezych **mydow Emma Bettz, Buda** a Lachmanna tſi, w Cordez źidowej pschedawarni ſchtyri ſchkleńzy a pola Siegfrieda Scheibena dwě ſchkleńzy wulkadnych wokow wulke kamjenje mjetajo roſbichu. Policija, kotraž ſwoju hłowu kedźbliwiſcźej na němſku ſejmownju ſłoſcźwaſche, bohužel ſ cźaſom njepſchińdźe, ſo by ſapuſcźanemu dźělu wobaraka. Hdyž prěni automobil nadpadowańſkeho kommanda pschińdźe, bě ſo hižo nimo měry wulka ſchkoda ſtała.

Też banki ſo pschepuſcźichu. W Krónſkej dróſy bohrija wulke wokna tamniſcheje filiale **Darmſtadtſkeje a Nazionalneje banki** a pſchi rózu Charloſcźineje dróhi wokna **Behrendez** pschedawarńje wubichu. W 5 hodźinach běchu ſapuſcźerjo k Dönhofſkemu namješcu pschiſcźahnyli, hdźež ſo hotowoſcźo, wulkadne wokna Dietzez pschedawarńje roſbiez. Policiji pak ſo poradźi ſ nadpadowańſkimi wofanci muſłtwa wotpółkaś, kotreż hromadźe ſ jędnymi policiſtami wohrożene domy ſchfitachu.

Po roſprawje policajſkeho preſidenta je policija pschi njemérach 53 wozbowu ſajała, kotreż nazionalno-ſocialiſtiſkej dźěłaćerſkej ſtronje pſchiſłuſcheju.

Kommunistiski nócny wulčt.

Wo wojeſkim ſwuczowanju kommunistow w Biensdorfu pola Kamjenicy ſu ſo hiſchće ſłědowace nadrobnoſcze zhonile: Pschi tychle ſwuczowanjach je ſo 45 kommunistow ſ Frankenberga a wokolnoſcze wobdźělilo, kotřiž běchu ſ dźěła uniformu kommuniſtiſkeje cźerwjeneje fronty, dźěła ziwilnu drastu ſ wobwjajkom wokoło ruki wobleženi. Swuczowanje ſo ſobotu popoldnju wokoło 4 hodźin ſapoczeja a hacź do 2 hodźin rano trajeſche. W nozy ſo ſtrělesche, ſ cźimž ſo wobydlerjo w Biensdorfu wohrożeni cźuſachu. Zandarm w Mittweidze, kotremuž ſo powěźeła da, njedźeła rano k kommunistam dźěſche. Kommunistiſka patrouilla na njeho ſawoła: „Stej! Schtó tu je?“ Jeho do manevrérniſcheja njepuſchcźichu. Na to wón policiju w Kamjenicy na pomoz ſawoła, kotraž kommando ſ dwěmaj cźahomaj wotpółka. Mjes tym běchu kommunistojo ſwuczowanje ſkónczili a w Biensdorfiſkim hoſcźencu a w jeho bróžni pschenozowanje namakali. Hdyž policija ſ Kamjenicy pschińdźe, kommunistiſke patrouille pjched hoſcźencom ſtejachu. Kamjenicźanſka policija najprjedy patrouille a potom wſchitkich druhich kommunistow ſaja, kotrychž do Kamjenicy wotwjedźe. Jich dokładnje pschepraſchowſchi, 39 ſ ſalby puſchcźichu, ſcheſcźoch pak, pola kotrychž ſu bróžnje namakali, ſtainemu rěčnińſtwu pschepodachu. Njedźiwajcy dopołnoſce kommunistojo prěcźachu, ſo njeſu wojeſke ſwuczowanje wotmětli a wudawachu, ſo ſu jenicźky nózny wulćt do Cźopawineho dola cźinili.

Hrožacy straik metallowych dźěłaćerjow w Barlinje.

W dźěłarńjach Barlinſkeje metalloweje induſtrije ſu dźěłaćerjo póndźelu pscheſeli wo pschijěcźu abo wotpokazanju roſtrjažeho wuſuda, pjaſk wjeczor wuprajeneho, wotſłoſowaco. Póndźelu je nětkjež trećina dźěłaćerjow wotſłoſowała. S wotedatych 60 000 hłoſow bě 48 500 ſa wotpokaſanje roſtrjažeho wuſuda. Wutoru je ſo dale wotſłoſowało. Mjes wobſhońitymi dźěłaćerjemi ſo wocźakuje, ſo ſe wjerſchina ſa wotpokaſanje wupraji, a ſo ſtrajkowe wjednistwo potom ſtrajk 140 000 metallowych dźěłaćerjow wuwoła.

Němſky architekt ſo do Moſkwje.

Barlinſke nowiny ſ Moſkwy powěźa, ſo je tam ſobotu 23 inżenierow a architektow, ſ nětkjeſchańſkim twarſkim radźićelom Mayom ſ Frankfurta nad Mainom na cźele, pschijěło. Němſky architekt dyrbja pjeć lětnik plan ſa

We Warſawje ſocialdemokratow zaſeli.

We Warſchawje ſu njedźelu w nozy domy ſocialiſtow pschepytali. Pschi tym je policija karabiny a revolwry namakała. Wóſmjo woſobow ſu dla pschiſłuſchenja k organiſazijam, kotreż ſu ſtatej njepſcheſcźelne, jaſeli.

Francowscy frontſcy wojacy ſu pschećiwo Stahlhelmej.

Swjaſk franzowſkich ſjednoćenſtwow wójnſkich wobſchłodźenych a nětkuſchich frontſkich wojowarjow ſjawnje pschećiwo rěčam poſłednjeho Stahlhelmowego ſjeſda we Koblenzu proteſtuje, kotryžž dla je, kaž praji, dwojna ſtrašnjiwoſcź mjna. Swjaſk ma ſa tuſnje, ſo ſo pschećiwo wójnſkemu duchej wojuje, a ſo ſo mérowych trěcźenjow dźerža, žada mér mjes ludami po methodźe: wurunanſki ſud, bjeſtrach, wotbrojenje.

Jenički wočity ſwědk kataſtrofy pſchi ſtrowcu łódze „R 101“.

Dopiſowaŕ Reuterez powěźcźenje w Beauvais je roſrěčenje ſ jenicźkim wocźitym ſwědkom kataſtrofy powětrowe łódze mět. Tutón muž je George Babouille, ſa kotrymž dla rubjeżneho honſtwjerſtwa ſłědza, kotremuž pak ſu zlubili, ſo jemu thkoſtanje ſpuſchcźa, jeli ſo ſo ſamołwi a to ſdźěli, ſchtož je widźał. Praji, ſo je w njeboſownej nozy rano wokoło 2 hodźin ſ hórki pschi mětinje njeſboża **powětrowu łódź wohladał. Wona ſo po ſdaću cźežko ſe wětrom bědźeſche** a, hacźrunje motory ſe wſchej mozu dźěłachu, ſo jenoż pomału blížeſche. **Nadobo, tak Babouille praji, ſo powětrowa łódź nješchto dele puſchcźi, ſdaſche ſo potom ſo troſchku běhnyć a ſo potom pomalu ſe ſchikenym wjerſchkom k ſemi kłonjeſche. Hdyž ſo powětrowa łódź ſe wjerſchkom ſemje dótkny, ſo poſtajichaze roſbuchnjenje ſta, a to pschi prědku powětroweje łódźe, ſdobom poczachu płomjenja ſ pschikrywa hapacź. Na to ſo hiſchće dwójny wuchuch, tola wjele ſłabſcho dyžli prěni khóſć, a zhła powětrowa łódź ſo do płomjenjow ſawali. Sćitſchach wo pomoz khcźiczej, tola nikoho ſ powětroweje łódźe wuńcź njewidźach.** Hacźrunje běch nětkjež ſto metrow wot powětroweje łódźe ſdaleny, bě **horzota ſatakna.** Nabojach ſo **a** w ſkoku cźekach. Powědaŕ pschiſłuſchi: **Pschi kataſtrofu bě powětrowa łódź hiſchće jaſnje wobſwětlena,** wobeſbje wſchitke wokna kabinow. Hdyž powětrowa łódź do ſemje ſaſwadźi, ſwězy hnydom haſnychu, **a powětrowa łódź ſo ſyrjeja ſlama,** mjes tym ſo motory hiſchće **někotre ſekundy** dale dźěłachu.

Njemcy w Španiskej.

Po powješćach ſ Madrida je njedźelu w Leridze w Katalonſkej k cźežkemu kraženiu mjes poliziju a republikanſkimi doſchło. Republikanſcy bźchu ſo ſeſchli, to hychu pſchihad wandźelſkeje a dźowſki katalonſkeho wjednika Mecie powitali. Krótkoraźiſchu Schpaniſku kataloniſki lud wobydli, kotrehož politiſki wjednik Macia rźka. Schpaniſke kujeźeſtwo je Macia do Schpaniſkeje wrócźił. Njedawno je ſo Macia do Schpaniſkeje wrócźił. Schpaniſke kujeźeſtwo je jeho hnydom ſajako a do jaſtwa zawjeſło. Hdyž ſo khromadźeny lud w Laridze po kaſanju polizije njerozeźeźe, jón polizija ſ nahim tźełakom roſeſna. Pſchi tom je ſo nehdźe 40 ludźi ſ dźela cźežko ſranilo.

Kaž ſo ſ Madrida powź, ſu w Barcelonje a Sevilli ſybotu wiſcho khromadźe 81 wohobow ſajeli. W Barcelonje ſu mjes druhim direktora katalonſkich nowin „Opinion“ a pſjedawſcheho ſapółſkanza Companya ſajeli. W Sevilli ſu wjednikow dźełaczeſkich ſwjazkow ſajeli a jich pißaŕnje ſamknyli. W nźekotrych ſchpaniſkich prowinzach je polizija w ſtajnej hotowoſcźi. Mźeſtnu polizija w Barcelonje ſu ſ maſchinkimi tſelbami wuhotowali. General Berenguer je woſjewił, ſo powźeź njeje wźrna, jo je ſo roſcźerjene pſchihotowanſtwo ſa powrócźenje monarchije wotkryło. Polizija w Madridze pak pſchihnawa, ſo je połoženje w nźekotrych prowinzach njemźerne.

Bo ſe, do Ruskeje ſo wrócź.

Wodźerjej wotdźelenja ſa nakupowanje ratarſkich maſchinow a ſtoła ruſkeho wiſokowaſkeho ſajonjeſtwa we Rizy, Aſarowej, ſu pſchikazali, ſo by ſo hnydom do Moſkwy wrócźił. Aſarow bź ſo hišće na puczowanje po żelezniſy nahotował, loła po jenohodźinſkej jźišoe na jenym lotuſchiſkim ſajtanſchczu ſ cźaha wuſtupiły, jo bź ſo ſ automobilom do Rigi wrócźił. Haczrunje je Aſarow kommuniſt, boji ſo, ſo na njeho wośrud jeho kollegi Miechejewa cźaka, kotryž je ſo po pſchikaſni do Moſkwy wrócźił, hdźeź ſu jeho ſatjelili.

Revolucija w Brasiliſkej.

S Porto Alegro ſo powź, ſo ſu ſbźěrjarjo mźeſto Blumenau, kotrež ſu nźehdy Nźemcy ſałožili, wobſadźili. We hłownym kwartźeru ſbźěrjarjow ſo wudawa, ſo je zyła połnźna Brasiliſka ſ wuwjazkom ſtata Amazonas w ruzy revolucionarow. Sbźěrjarjo ſu Belem, hłowne mźeſto ſtata Para, a Maceo w ſtatu Alagoas, wobſadźili a tam kujeźeſtwo wuſtajili.

Stajny preſident ſtata Rio Grande do Sul, dr. Getulio **Vargas**, liberalny kandidat pſchi poſledńjej preſidentſkej wólbje, je wjedniſtwo zykeho ſbźěrkaŕeſkeho hibanja w Brasiliſkej pſchewſaſał a je k frończe wotpuczował, ſo by operazije pſcheſtwo ſtatej Sao Paulo nawjedował.

Wjeźba ſ 1000 brasiliſkimi wojakami ſnjeſbožiła.

S Buenos Ayres ſo 13. oktobra powź: Żelezniſki cźah ſ 1000 muzjimi brasiliſkeho ſwjazkowego wójſka je ſo mjes Sao Paulo a Santos wrócźił a ſo do hjeźdna walił.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 14. oktobra 1930.

— **Wo wjedrje.** Wźera wjeczor w 7 hodź. barometer 750, hygrometer —2 a thermometer +13, wodnjo. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 752, hygrometer —3 a thermometer +6, w nozy. Budźe dale ſuche. Kraſne naſtupnje wjedro howi naſchim ratarjam. Dośpěrała poſlednje bźerny. Hawła je pſched durjemi. Tuž kal a rźpu domoj woża. Wźernjaze žně ſu wſchudźom pſchehopałe, kaſeź je naſchi ratarjo łźeńa pomnja. Runkliza je ſo radźiła a teź kal. Naſtumneje pity je wſchudźom ſhromadźeni. Na bobrnych łukach ſtejźa trawa rjana ſteji. Szyſina wuſchina nad ſtjedźnej Europu lubi dale rjane wjedro. Schkleńza pokaſuje na wobſtajne wjedro. Tuž naiſterje nižina ſ wjeczora Europy w połnozy nimo woſchodnje. Tohodła nam tuſkamźin pſchichodne nozy njechroża. Jutſe ſtjedźu khłaźo ſtołoze 6.26 a khowa ſo 5.05 hodź. Mźeſtaćk khłaźa wjeczor 10,20 a khowa ſo popołdnju 2,52 hodź.

*

Njedźelske jźdźne lisćiki za ſtjedźu popołdnu.

S 15. oktobrom ſajwedu ſo ſa ſtjedźne popołdnja **njedźelske** jźdźne lisćiki ſ mźełkow ſ wuzaju hacź 30 000 wobydlerjemi do ſenotliwych wodwiſnjeńſkich mźeſtnow bliſko tajſich mźełkow.

Na Budyſchim dwórniſchźu wudawaju ſo liſćiki do Bjſkopiz abo Hornjeje Wjaſeźicy (Neukirch-Oſt), Semitz-Tſunitz abo Nježwaczidła abo Lutobcka Budeſtez abo Kubſchiz abo Hiženja, Małeho Wjeſkowa, Whołowa p. Budeſtez abo Pomorz abo Noswodez, Sſrjedńjeho Kamnwałda abo Pomorz, H. Kamnwałda abo Pomorz abo Schŕachowa-Korſynja, Noswodez, Dźěwiſez Wjeleźina.

Liſćiki móźeja ſo ſrjedu popołdnju ſa jźdźu tam wot 12 hodź. wuzjawaź. Nawroźenja jźdźa ma być naſtupjena najpołdźiſcho w 24 hodź. Nimo tehо ſo hacź na dalſche cźah 3308 (wotjźdźe ſ Budyſchina 11,40 hodź., pſchijźdźe do Radworja 12,06 hodź.) dowoli.

Jedno ſo tu wo poſpyt, ſ kotrymž móże ſo kóždy cźaſ pſchejſtacź.

Njedźelſke liſćiki ſa wobhład njes wjeſchimi mźeſtnami ſo nźikole hišće njewudawaja.

Dalſche je ſhoniez pſchi wudawaŕnjach jźdźnych liſćikow.

*

— **Sſobotſki kurſus.** Wźera zbudźelu ſapoczź ſo pſchi ratarſkej ſchuli 3. a poſledni wotrźſt ſhadźiſkeho wuwuczowańſkeho kurſa ſa wnoźerjon. Na nim ſo cźi ſtyri kaž w hawrylu a julliu wobdźźla. Pſchednoſchowacź budźe ſo wo hnojenju ſadowych ſchłomow, wo wuſkiwanju ſadu, wo ſchłomikach ſadaŕſtwa atd. To ſu wſchitko faſimnawe temy. Poſledńjej dwaj dnjej wuwjedźe ſo wuſkt do Miſchnja, ſo bychu ſebi kurſiſtojo tamniſchi ſkład (kopje khromadźenje ſadu) bliže wobhładali. Na wrócźoſtźiže pódźźemy do winizow Lźſnizy pola Dreźdźan. Sobotu wopytamy rjanu wulku Hauberez ſadowin ſahroun we Tolkewitz, teź na Pilnizy njechamy ſabyć. S tym ſkónczi ſo ekſkurs a kóždy wobdźźlnik pozbźe ſaſo do ſwojeho kuźika ſ pſchedźewjaczom, ſo budźe w ſwojej wjeſni a wokolinje kóżdemu k radźe a k pomozy w ſadaŕſtich praſchenjach.

— **Włožne bydlenja.** K jźdźerjenju ſuchich bydlenjow ſo poruča, je rano, pſchipołdnju a wjeczor pſchi kóżdym wjedrje nehdźe 10 mjeńſchinow dołho dołkadnje pſchewětrowacź. Pſchi tym ma ſo po możnoſcźi ſtyrine pſchedmowanje wobſtaracź, ſo by ſo pſcherjebany powźtr wotſtroni. Ifiwy ſ pſcherjebanym powźtrom dańa ſo cźežko ſtrźeź a wośtanu pſchezo njepſchijomne a njeſtrowe. Kupanja, płokanja a ſchałyſnuſchenja ma ſo w bydlenjach po możnoſcźi woſtajicź, dokeź ſ tym wodna para nałaze, kź ſo w najmjeńſchich wodnych łapkach na ſtźěnne ſtźiny ſeźěhuja a tak po nźeźim włožne ſeźeny (włóżnoſtu) ſawinuja. Mjenaſi pak ſo tyrowanje, płokanje atd. w bydleńſkich ſtuwach na żadyn pad wobeńcź, dha ma ſo pſchede wſchim ſa to ſtaracź, ſo mohła naſtata para ſe wotewrjenymi wokńami hnydom wuczahnyć a ſo powźtr ſtajnje ponowjecź. S włóżnotu naſtane błaki a hribiki maju ſo pſchedźěhacźnjeje a dokładnje ſ cźiſtymi rubiſchkami wutrźeć a tajke mźeſta na ſeźenach ſo dezinfiſěrowacź, na pſchikład ſo ſ kalkowym mlokom pomaſacź abo formaliſnom nanoźeźicź.

— **Fotografije wo wuſtajeńſtwu Sſedniozeńſtwa Sſerbſkich Żonow.** Wo wuſtajeńſtwu Sſedniozeńſtwa Sſerbſkich Żonow, kiž ſo wot 5. hacź 12. winowza na ſali Sſerbſkeho Domu wotmeźwaźe, je ſo pjeć derje poradźenych fotografijow ſhotowiło. Wobrazy pſchedſtajeja Mźtnjanſku kmjenku, Czetjanſku Sſerbowku dźeſ po kwaſu, originalnu Wjelowiſku drastu, zyłu narodnu ſkupinu wuſlaſenju a wuſkiwańſkeje dźeł Hanki Krawzez. Kiž ſu ſebi wuſtajeńſtwo nahladali, ſebi wźeſze teź trajnu dopomnjeńku na nju kupja. Ale teź cźi, kiž njemźachu pſchiležnoſcź, wuſtajeńſtwo wobſtaracź, njech ſebi wobrazy kupja. Wobrazy pſchedwoſaja ſo po 30 pf. w Sſerbſkej knihaŕni.

— **Rahle wumrźi** je w nowy k njedźeli w 64. lźe ſwojeho żiwjenja tudomny rźeźniſki mišſtr Kurt Pezſch na Żyſchenſkej haſy. Sſobotu wón hiſchće w ſwojim rźeźniſkim wobkhodźe dźěłaſche, hacź do wjeczora pſchedawaſche, na cźaſ hiſchće do khłódźźnje dobreje kóżuch wobźeźnoſcźiſeju powjeſerja. Wón wźeſ wón na kaſanje w khłódźźnje ſkoźeź. Mandſelſka namaſa. Na to ſo wón na ſofa lehny, ſo by wotpočnył. Myſl tym wona ſmna ſawoła. Jako ſo wróźiſchi, Pośchka hižom wuzhchał. S nim je nahladny wo ſchał. Wón je ſo 1866 w Budyſchinje narodźił. Hdźe 1902 natwari ſwju na Zuhelnſkej haſy, do 1903 ſwoje rźeźniſtwo połoži. Pſchi 2 Ułomaj ſmu ſilbornu wobkhodny jubilej ſwjeźicź.

— **Budyſka mźeſtna ſkupina „Reichsbanner“** njedźelu popołdnja w Króuze ſławnu manifeſtaziju madźiſmu. Najwažniſche bźſche rźeź ſyndſkeho denta Hörſinga. Mźeźnik koſtaſa, ſo ſu we nźemſkeho ſrjeńa ſaſo dowołaſale, ſo dźeńſuſi też w nźemſkim bnoże diktatura ſo ke kujeźſtwu ſi cźiniła. Nźemka ſebi ſamej rany nabije a ſo we wokſaja w nałaſdnoſcźi ſuźi. W dalſchim ſo ſe nazionalnymi ſozialiſtami ſabźeźaſche a pſchiſławi jo chod wjeſchi ſ kwoſeź Reichsbannera. W nźemſkej bliżu njeſmźele ſo rjeźa żane politiſke a hoſpſ ekſperimenty cźiniez. Reichsbanner żada proteſt pſ cźi wo winje na wójnje, revizíju Verſailleſkeho ſ a revizíju Youngowſkeho plana.

— **Kradnjene jźdźne kolo.** Sſobotu 11. okt połonju wokoło ¼4 hodź. je ućh'ć ſ jenoho dwo Mužakowſkej dróhy muźaze jźdźne koło ſnamli „ ſ cźiſłom 32 201 kradnyſ. Kolo mźeſeſke cźorne jendźelſke wodźidło bjes pſchimadłow, cźorne ſ ſtwy, ſaneju błótwjcźiſtakow, Torpedoſki hamo rej gumijowej wobrući, ſady nowy, njemźeſki towje tſchi. — Wo wźeſzne ſoźźenja proſ naſne wotcźeńenje w Budyſchinje.

— **Puczował ſo ſwérze Walter Schöpke** poczź na popołdnju naſchu redakciju je ſwojim wopytom je 20ćimy Lipicźan a je hižom wot lěta 1927 po Nźmſku je pſchiſchol ſ Lipſka do Budyſchina. Bźſche mach wot ſwojich puczowańſkich napinanjow woſ pſchebywaſche tam na wopyće a dźěſaſche nowe p dalſche puczowanje. Powedaſche, ſo dże po Nźm ſkej, Gdańſku, Nańſchej Pruſkej, Litwje, Lotyſ ruſkej, Wukrainu, Sſowjeńſku unije, Eſtoniu, Schwedſku, Norwegiu a Danſku ſaſo domoj pu Nadźija ho, to ho w hapreli 1934 ſaſo wróźi. Schöpke powedaſche dale, ſo je ſ pſcheſtorhnjeńſemi junija 1927 zyłu Nźmſku, Hollandſku, Fruſku, Fendźelſku, Cźeſkoſłowakiju, Awſtriju, Jnhoſłow Wulherſku, Rumunſku, Bolharſku, europiſku Turk Grichiſku, Italiju, Franzowſku, Schpaniſku, Marokk ku, Tanger a Gibraltar widźał. Sſrźdki ſa jeſtwjenje bjerje ſ pſchebywanja dopiſnjaźy, kotrejž wobraz połnje optiſke mylenje. Sajimawa je knižka, do kotrejž je wón w 20 wſchelakich rźěcach ſ runje telko khorhojenji ſaſnje hrónczko ſapiſał. Wón puczuje po kaiach, jo by, kaž

Gosnćanski farar.

36] (Pokračowanje.)

Tu wotewrichu ſo durje a knjeni w jednorej domjazej draźeje ſaſtupi. Wona bź jara wulka a ſchmižna a mźeſeſke na ſtowje cźěpy, kaž jón wudcwy nołcha a wołrjeźa haſſu.

Bź jara wołzebna ſ napohlada, ale pſchi tom mźeſeſke we ſwojim ſeſtarjenem twolicźu wuras wutrobubohwaźeje dobrocźiwoſcźe. Nźiko wutuhny Hereźe wołe ruzy napſchećzo.

„Wutrobnje witajźe, moje lube dźěcźo, ale cźehodła njeſiźe ſebi pohódnje ſeźinika?“

Herta ſwéri ſej ſdy wotmołwicź a połoži ſtrachocźiwje żiwoju ruku do knjeninje.

„Hnadna knjeni — — —“

„Wy ſeſe ſawěſźe knjeſcź wuſtala wot puczowanja a njeſiźe hiſchće ſnědała. Wěſeźe-li ſchto? Nźiko ſo trochu wocźerſtwiźe a potom hromadźe pożnědamoj. Mój luby, młody pſchećerjeł, waſch knjes bratr-pěſton je mi nźiko wo waſ napiſał, ſo ſo ſ zyźeje wutroby wjeſelu, waſ bliže póſnacź.“

Wona hladaſche ji ſmźijzy do woczow.

„Kajka ſeſe wy lube, rjane dźěcźo. Jenoſ tak ſrudna! Nó wěſo, ja rozumju, ale woczakuźe jenoź, wóczźy ſo teź ſaſo wujaſnjatej.“

Wona ſtóźźi na ſwónzekowy knefl a kontorna we cźiſtej pźetnej draźeje, ſ bźłej ſalu a w pliſowanej kapizźy ſaſtupi.

„Dowjedźeźe hnadnu knjeźnu, do jeje ſtwy.“

Saſo wobroźi ſo k Hereźe.

„Sdyrn waſ hnydom póbla mje ſahydliła. Tu mamy trochu, wobſchérny dom, a ja bych waſ chyła w ſwojej blišoſeji mźeź. A njewérno, wy njedaeze pſchedołho na ſo cźakaź, hdyž chzemoj hromadźe poźnědaź.“

Herta dźěſche ſa komornej do mjeńſcźeje, jednorſcheje, ale runje tak wuhotowaneje ſtwy, a ta woſtaji ju ſamu, hdyž bźſche hiſcheje ras prnhujzy ſo roſhladła, hacź teź to je wſchitko w rjedźe.

Pſchezo hiſchće ſeſda ſo Herta kaž ſakuſſana. Ale nźiko hižo mźeſeſke ſtaru knjenju rada a ji ſo ſda, jako by nadobo do nźekajkeho cźiſchego ſpodźiwneho kraja bajkow pſchebaźeńa była.

Stupi ſo k wulkemu marmelowemu wumywanſkemu błidu, hdźeź ſtojeſchtaj karanaj ſe ſymnej a cźopłej wodu. Kaſſe wołſchewjenje, ſo móźeſeſke ſebi puczowańſki prach ſwotmyć a ſo pratwje rjenje wumnyeź. Potom ſeźeſa ſebi włoſy. — Pſchewołeklacź wſchak ſo njemóźeſeſke, pſchełoź to dźe ſe jeſe ſenicźka cźorna draſta, tuž dźěſche nźiko ſaſo won.

Komorna bźſche drje ju hižo wocźakowała a dowjedźe ju do maleje pſchećerźelneje jźdźenje, hdźeź ſo tohorunja we kachłach tepjeſche a pſched nimi bź błido ſa wobeju kryte.

„Nźiko jźeſće a picźe najprjedy a potom dyzenoj bjeſadowacź. Njewźerno, wy ſebi ſama poſkuſiźeźe? Ja nimam to rady, hdyž pſchi jźdźi ſtužowniſy ſa ſtołcźkom ſtoju kóżdy bórik do hubу liźa.

Wona nala ji kofej a pomaſa ji ſama ſaſtu, widźiwſchi, kak ſo Herta droźi, pſchi wſchém pak, kaž ſo ſda, wobhladowaſche ſebi holzu ſ pſchećerźelnym wóczkom, a Hereźe bź ſkoro njeluboo pſchi taſtim wuſtuſchowanym ſpohladowanju.

„Wy ſeſe pſchieſkapnjena, moje lube dźěcźo. Waſch knjes bratr dźe wam njeje wjele wo mni powědał?“

Herta ſo ſaczerwjeni.

„Spraſwnje prajene, ſkoro niczo. Wón wſchak mźeſeſke wjele błaczaſ a wſchitko pſchijźdźe tak nahle —“

„Tuž dyrbyu dże wam trochu wo ſebi nźiſchto powdacź, ſo bychcźe wědźała, hdźe a pola koho ſcźe a kajke wotmyſlenje mam ja waſ. Haj, wopraſwdźity ſamér mamoj ſ wami, waſch knjes bratr a ja.“

Wona ſo pſchećerźelnje na nju poźmėwku a rźěcźeſche dale:

„Potajkim ſym ſamowna ſtara ſónſta a ſym po prawom zyłe ſama żiwa w tutej wulkej łźeźi, łźi je mi mi muź, kotryž bź ſ wulkopſchemyſlnikom, ſawoſtajił.

Ale mi je njedźźławe żiwjenje wośtudźe a tuž ſym nc cźoko mnohich dobrocźelſtich prózowanjow ſtupiła, ſi ſmužiuja, wulke ſamożenje, kiž ſym namrźła, a kiž ani dźěbźicźelam ſawoſtajicź, ſ łźpcźenym cźłowjeſtwo ſcź. A dokeź njemóźu k tomu trźbne ſarjadowanje, ſ prawom hižo nźiko moje mózy pſchećerźhnje, ſama njecź, nam ſwjetſcha nźekotrych lubych ludźi k pomu

Tak dołho hacź waſch knjes poruczník-bratr w lowzu ſtudowaſche, bź mi ſ dobrowólnym ſekretarom ny rada Schulhmacher, jeho wuczeź, je mi jeho pſchi a ja dyrbju rjez, ſo bźch wſcha ſbożowna. Tajſch hladniwého, ſchwarzeho cźłowjeka, tajſeho lubeho cźela, kiž ma ſe ſwojej cźopłej wutrobu teź prawe ja wſcho, ſym łźdy hdy ſpóſnała.

Wopraſwdźe, ſym jeho luboważa kaž ſmna. P wſchak dyrbjeſche wón prjecź a hdyž pſched nźekaſ ſym tudy ſaſo połaſta, jo by jako cźły muź nźiko powołanje w domiſnje naſtupił, to wuſkorźich jemu ſmu nuku, ſo ſym ſaſo ras zyłe ſama.

Wěrźe mi, njeje łohko, nźekoho namakacź, kiž bo ſo takſe nźiſchto hodźi. Tu dojtach pſched nźiſchto dniemi ſ wot waſcheho knjeſa bratra-porucźnika, kiž mi mu waſ nźeſcźe a hdźeź mi piſaſche, ſo byſcźeſe wy, lube dźěcźo, brź prawa pomoz ſa mnje była. Ja wźm, ſo ſeſe nźiſchto pſcherźeſpjeła, a móźu wam ſe ſamużnźo naſhonjenja rźe ſo je dźeło ſ najźeſchim hojerjom, kajkehož w cźłowjeſk żiwjenju bywa. Tohodła ſym żebi waſ pſchińcź dała, nźiko móżeeźe ſo ras roſhladowacź, hacź ſo wam pola mje lubi.“

Herta bź poſtanyła a nźiko ſwjeſe ſo pódła ſtareje knjenje.

„Hdy bychcźeſe wopraſwdźe ſe mnu ſpytacź chyła.“

Wona njemóźeſche ſwojim ſylſam ſawobaracź, kiž ſo ji ja lizonaj kulachu.

(Pokračowanje ſcźěhuje.)

wschje, pojdźśicho knihu wo nich napisał. Nošy hobu też ...ny europšti pućowanšti dokument, dwjonnik napjelknje...
...i hamtšikimi podpšimami wobrasami atd. Sćiwtowy ...rowat ma sa nješto sajimawe, w nětšejšichim ...asu, ...ej ho symu bliši, do polnotnych krajow pućowaš. ...ej ho wopuśchi Budyšchin a poda ho do Shorjelza. ...erska wopuśchi Budyšchin a poda ho do Shorjelza.

S **Budyš.** Wječera pónježelu wjeczor wokolo 7 hodź. ...ali ho na polu mjes Bukezami a Wujejkom słomjana ...ma tudomneho ratarja Klima. Dokelž tam žaneje ...ma w blišošći njeje, bywały njebyšijećochu. Sćitó ...owe ja ...ohoršći falošći, njeje snaš. Na ezmowym wjeczoru ...dše wohnjowa śwětlina dalołko widžeć.

S **Wjeležina.** Cžerje njesboże sta ho schtworik po...ženja na dworje pšched gratowonju tudomneje wohnjo...mobory. Najšerje dla pjelšeho puca ho žyn tudom...ho ...jedičera Gebauera, Herbert Gebauer, užkat wob...ne a pšchi wróćojadźenju nakładneho auta mjes ...o a pšchipowješćak pšchidože. Jemu ho kwe ranjo a ...ał śe łujerje. Dźiwadźeršći samaritojo a kolonowy lé...r. Hnydom poštiežichu śnjesbożenemu pšenju pomoc. ...ke ha jeho na to do Khemberšćeje łharownje dowjesć.

S **Kamjenca.** Njedźelu dop. ½11 hodź. dóúdże tu ke ...ohadnemu njesbožu. Kolešaŕ sajdźe do motorišćo...a. Motorowy ho wrjeschi na semju a jemu ho flama ...owa łóść. Dyž njeće wón tak domaršu jść, by ...e wjeśka schkoda nastała. Wobš koleśy ho wobschko...dźeli.

S **Wotšerc.** Wadnschi pobychu pjaći rano w domje ...Bismarckowej dróhy. Ludźo namakachu wokoło 9 ...dure k horujej łubi rozpaćene. Pošlešchća, schaty ...ruše wšay bóchu hižo w pućiowańskich kochach sawalene. ...ećerju je padnchom nješchto samyliło a hu potom ho ...pschka mšli. S komorki šlužobneje hołzy bóchu cžije ...13 hr. pjenjes kraonyli. Sślóženje sa paduchami ...ha bjez wuspěcha.

S **Khorjelbuša.** Spodźiwne njesboże potrjechi w nozy ...hoboże 58 letneho šamtarja Friedricha Bórka. Namakachu jeho wokoło 5 hodź. pola żelesnišćeje wuhibańcže a do khorownje dowjesechu. Lewa ruka bé prjeć. Kak je ho tole stało, njeswjesćichu snjesbożeny powědać. Mó...ćiše ho jenož na to bopomnješ, so bé wjeczor šnatkeh w Göllojach nowitał a potom pšchi żelesniśkej cžarje bé ho podał na domwucž. Mamy-li sa to, so je Bórk pšchi...šeł pod cžah a so je wotjećżena ruka pšchi lokomotiwje ...kjaze wostała, to tola wostanje hišćeze wjele potajne a ...njesbožne. Zaket a płaśćerk snjesbożeneho šćej mjenujazy ...ewobšchkodźenej. Wěz ma ho hišćeze pšchezwotnaćž. — ...o wobšeinich powěrćach hu nžik stónćenje wotjećżenu ...ku namakali. Po śpaćzu bé ju poš wotmješł. Dalše je pšchezy hišćeze njejasne.

Se **Zyłowa.** Tu je sašy wohoń wudyrił. Njedźelu rano ½3 hodź. špali ho bróžeń ratarja Fryza Kyzarja. Wohoń pšcheśkoći na hródze, hdźež bé też blidarška dźe...łarnja Kyngarjowcho synna. Spalilo je ho wjele synna, grata a maschinow. Schkoda je jenož dźełca kryża je sawe...śenom. Tuka ho sašy na sapałeŕstwo.

Wusudźenia

Krajny šaŕ w Budyšchinje.

Dźeśatnik Arthur Christóph 5. batterije 4. artil...lerišćeho polka w Budyšchinje bóšche śebi do dołha zaśił. Jeho bóchu stónćenje wobškorzowali, so je sašobu jśonej kole...ze wotpłaćenje kupił a jej potom na pożeżonku šaštajił, ...ruješ bóšche śebi pšchećawaŕ wobšrožeńśke prawo hač k połnemu šaplaćenju wumóknił. Dale Christopha winowachu, so je towaršchej ś kamora 10 hriwnow kradnył. Budyšći lawnišći šud sašudźi Christopha w prěnim pa...dże po 25 hr. pjenjeżneho khłostanja abo 5 dnjam šaśwa, w druhim padże k tśom njedźelam pšchiwótśenecho arresta. Powołaúšći šud jeho wot pošledneho sašudźenja wu...łuśnowe, wostaji pak 25 hr. pjenjeżneho khłostanja sa ...łuśe jśone kolo.

Cžerje nadróżne rubježnišćiwo skuchłoj bóšchaj hižom ...chało khłostany 27 letny dźeŕ Albert Kühn ze Zitz...e a 22letny hišćeze njethłostany dźeŕ Alfred Kluga ...Kamjenčaneja pola Hirschberga. Lawnišći šud w Stołp...u bóšche Kühna tohodla k 1 lětu a 6 měšazam khło-

stańze a Klugu k 1 lětu jaśiwa sašudźił, wobymaj cźerstne prawa na 3 léta wotrjeknył. Kluga bóšche wuśud dla pšcheniśkeho khłostanja pšcheźiwo wuśudej powołało. Powołaúšći šud Kühnowe khłostanje na dwě léze khłostańze powyšchi.

Zymske jězdne plany statnych awtobusow.

płaćiwe wot 5. oktobra 1930.

1. **Cžara 481 Budyšchin—Kamjenc.**
   Jśonu plan tuteje cžary ho njepscheměnił.
2. **Cžara 490 Budyšchin—Wětša Boda—kupjele Mužakow.**
   Jśonu plan ho njewscheměnił, tak też dale wostanu šwišći do Barlina, Khorzebuša, Gubina, Barschcža atd. a wróćo. Jenož njes Bělej Wodu a Mužakowom je porjad tak wobnjesowany, so wosy jenož hišćeze šobotu a njedźelu jśoža.
3. **Cžara 489 Budyšchin—Wjasońca.**
   Jśonu plan słoužeše ju po poldźišchim šapoczatku a stónćenju schule. Prěni rańšchi autobuš hakle 7,45 hodź. do Budyšchina dojźeše. Pschipołnischi wós, kiž dotal 12,45 hodź. ś Budyschina jśoźesche, je ho na 13,55 hodź. pschepołožił. S Wjasońca ho město prjeju 14,10 hodź. nětko hakle 14,45 hodź. na Budyške dwórnischcžo wrócza. Henak pak ho jśone cžasy njescheměnichu ś wuwjaczom, so ho šobotu hišćeze wós njes Budyschinom a Hnaschcžanami šašnuje, kiž ś Budyschina 12,15 hodź. wotchadźa, so by wowytowarjow wótow šajźcho domoj dowjesł.
4. **Cžara 486 Budyšchin—Hodźij—Biškopicy.**
   Rańscha jśoha ś Cžerwjenych Nošlic do Budyschina je ho dla položischcžeho šapoczatka schule tak pschepołožiła, so wós 7,30 hodź. do Budyschina pschijśeźeše. Wós cžo. 6. kiž dotal 17,30 hodź. ś Budyschina jśoźeschce, je ho na 17,25 hodź. pschepołožił, so je w Biškopicach lśicži swišć do Drježdźan móžny. W dalschim jśodźi też wós cžo. 8, wot Budyschcžeho dwórnischcža 19,45 hodź. kotryż dotal jenož šobotu a njedźelu hač do Biškopic jśoźeschce a na druhich dźělawych dnjach w Cžerwjenych Nošlicach šastawaschce, też pónđelu do Biškopic. Na nawróćenej jśoźi wós šobotu a pónđelu hač do Cžerwjenych Nošlic, njedźelu pak hač do Budyschina, ś wotkrěj wón kaž dotal wokoło połnocy šašo do Cžerwjenych Nošlic jśoźi.
5. **Cžara 488 Budyschin—Rakezy.**
   Tu je ho jśonu plan khćiro pscheměnił, wošebje na to waschnje, so ho njedźelu nowe jśoby šašnuchu. Rańscha jśoha njedźelu ś Rakez do Budyschina je ho wumoštajiła, so jenož hišćeze pschipoźnju, we 13 hodź., wós ś Rakez do Budyschina jśoźi. Nawróćeny wós k temu wopschijśi Budyschin 14,15 hodź., so je wulkańkam mózno, popołonju do Rakezańskeje krajiny dojźeć. S Rakez wotjećże wós we 18 hodź., pschijśeże do Budyschina 18,49 hodź., wotjećże ś Budyschina šašo 20,15 hodź. a je we Rakezach 21,04 hodź. Njedźelu położichu ho jśoby tehodła tak, so mohło wjeśne wohnjakleśtwo njedźelu popołonju do Budyschina jźeć a ho šašo domoj dowjesć, kaž też mohło Budyške wohnjdleśtwo njedźelu na wšy a šašo domoj jźeć. Schtyž nastupa jśoby wot pónđelele hač do pjatka a šobotu pokaśuje ho na jśonu plan, dokelž je ho też tu něschto pscheměniło.
6. **Jśoby k Cžornobohej.**
   Jśoby k Cžornobohej, kiž ho w Lećnich měšazach njedźelu 14,15 hodź. wot Budyšchcžeho dwórnischcža wukonjachu, stawaju ho jenož hišćeze hač do njehźele 2. nowembra 1930 a potom ho šastaja.

Wohnjowobornistwo.

S Biškopic. Dobrowólna fabrikska wohnjowa wobora firmy Buschbeck a Heßenstreit wobwjeśći šašobjenu šobotu swoje 25 létne wobstatśe. Na hjedźenju ho wobdźělichu fabrikšći wobsedźeć Korla Heßenstreit, šastupjerjo firmy, města, pschemysłowstwa wokrjesnego swjata wohnjowych woborow, Budyšchcho hamtšichcho hejtmanstwa a bnarowšich woborow. Wjednik woborny, wokrjesny šastupjeŕ Fischer, je tulo jasnojnstwo wot šałoženja wukonjał a woboru ś 311 šnuchowanjemi na wulku wyschimi a hołowoš pschijśeł. Wona šarschinnu pschi 31 wohnjoch, ś nich 16 w fabrice. Se šałoženjom wo...horje hischcže 9 pschijšłuschcja. Jim ho pschi hłownym wuchowanju do hjedźenja ś cžerwjenymi šnamjeschkami, diplomami a darowi wot krajnecho šwjata, města a firmy pożeżowanje dosta. Rjmo toho ho hischcže žanły rjad woborniko...w ja 30-, 20-, 10 a 5 létnu šłužbu pożeżeli.

Z Łužicy.

* S **Norchowa.** Tudomny dwórnischćowy pschedsteješeŕ na woty. August Paul a jeho manželeśka šwójeschcaj šapoczatk oktobra swój płoty kwaš hwjeżeli. Tehdom ho jubilarowej mnoho wobrakowanow łubošće a cžeśkowanoše dosta. Wobuźeł pak manželeśka młotre duty po šwojim kwašu njenadźijcy wumrě. Sašóżenu šobotu ju wokhowachu. Cžežko potrjechenemu manželešćenu łožy ju wurobnu šobuśtawaŕ pschinowórcza.

* Se **Salowja** (Sośtano) pschi Cžerwjenym Kamjenju. Na polu jenoho tudomneho ratarja je hobitka runkliza narośtła, wona waži 15½ puntow. Take hobitke płody sa wjele lět wjazy njerozhladachmy.

Zhorjelc ma přikładneho wyššeho měšćanostu.

W pošlednim pożeżenju měschćanskich šastupjerjow w Shorjelzu šjeli wuschichi měschćanoša dr. Wiesner, so wón dźiwaju na wulku nusu města a na wulku nusu dalokich worschtowych wobydlerjstwa ho hačž do hapreje blišcheho lěta 200 hriwnow šmjeje měschćanje mjdy wdawa. Tuto wosjenjenje wuschichcho měschćanoša šhromadźišna ś mózným pschikłeškom pschijża.

Ze Sakskeje a dalšich kraiow.

* Se **Stołpnja.** (Na Stołpnjanskim hrodze ho murja šašupła.) Na rozpadańkach Stołpnjańskeho hroda je ho połodnischa murja gratowonje w dołhošći wjetše 25 metrow šašupła a schtomy a kěrki šeštamała a šwawałała. Hrošy šrach, so ho dalšche dźěle murje šašupnu, njebudźe-li ho pschećiwo jeje dalschemu rozpadawanju šakrocžeć.

* S **Pirny.** (Sa listowy kaschćik wišaju wostała.) Spodźiwny njesbožowny podawk potrjechi žonu pschi tudomnej kašarnje. Jako chžnjche wona list do listowcho kaschćika tykny, wošta wona ś pjerschenjenjom w kaschćiku za šawe...ranške hrabiczka wišaju a njemóžeche ho njedźiwaju...wschcho pózowanja wjazy wuśwobodźić, dokelž porst a ruka šaćekaschće. Hatle półtowy šastojnik, kiž listowy kaschćik wocżini, wumoži žonu te jeje njedobrowólnych putow.

* S **Drježdźan.** (Wośtje'owanje internacionalnje hygienišćeje wustajenja.) Kaž bóšche wotmyślene, je ho internacionalna hygienišća wustajenja w Drježdźanach nje...dźelu 12. oktobra šamknyła. Niedźiwajuc łśinšcheho nepschichódneho wjedra, kiž ho jara ža pućowanja niehodźeschce, ju njehdże 3 milijony wopytarjow wustajenju nałiczili. Wjazy pak hač tuta liežba wośnamjenja ideelny wuspěch, kiž śebi wustajenja w tukraju a wukraju dobu. Mnohe studijowe komisije ju wopytachu a pschego šašo je ho prajiło, so by šchkoda bnło, by-li ho na wustajenju nahromadźena maćišna šašo do wjećich kónćin rozpróschiła. Też to, so ho w Němšku w lěcze 1931 žane wjeśche wustajenje njewotmětuaju, pschinoschowaschce k rosšudźenju, sa žuśnych wopytarjow Němkeje w lěcze 1931 postajicź sa najwobšudnischi pućowański šamer Drježdźany je šwojej internacionalnej hygieniškej wustajenju.

* S **Oschatza.** (Wulki wohoń.) Pjaik wjeczor w 12 hodź. wudyri woheń w Lochmannez pósłownym kuble. Palesche ho wulka brózeń. Wohnjowe wobory ś dźiwjecź šchlawcharni pschećiwa wohnjej šaschimnychu. Płomje...nja śniećichu žně rośki, wowsa, wjele słomy, bžnow a ratarśki grat. Nekotre hołoje a kury šu ho šobuśpalile. Wschelake wobšćelnjośće pokazuja na šapaleŕstwo.

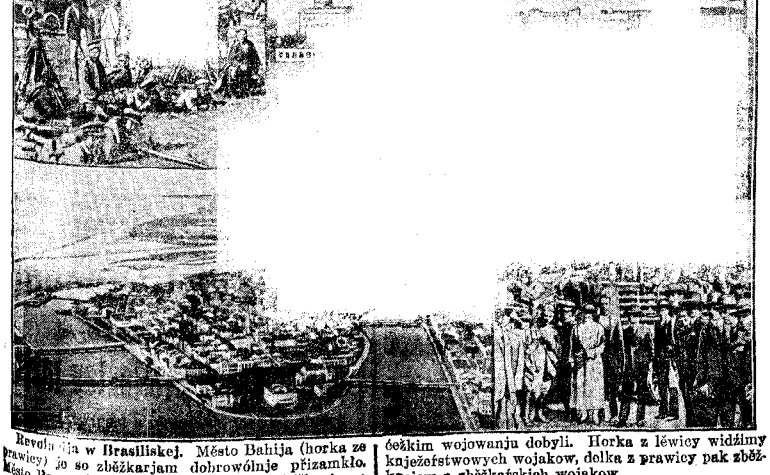
* S **Plawna.** (Sapaleŕstwo.) W nozy k njedźeli je ho pschi Plawenskich měschćanskich mjejach 60 metrow dołha brózeń Reinšdorfskeho knježeho dwora ś 3000 zentnarjemi žita a 1200 zentnarjemi słomy wotpałiła. Wohnjowa wobora cyrkjeschce ho wobmjeśowaś na schkit šušodnych twarjenjow, kiž běchu ś kśazymi schkłami cžežko wohrožene. Dokelž ho w šomšnym cžašu słomjana šajma wotpali, maju wschitzy ša to, so je šlóšniska ruka wohnjej šałožiła.

Přilopk.

* **Wjazy žonow hač mužow w Europje.** W Europje je 18 milijonow žonow wjazy dyžli mužow. W cžašu do wójny běchu pomery lépje wurunane. W Němšej nejachmy do wójny jenož nběhże pot miśijona wjazy žonow hač mužow. Na 15 924 000 mužow pschińże njemuzy 16 431 000 žonow — wot 15 hač 60 lět. W lěcze 1929 naliczichu w Němšej nběhże 2½ milijonow wjazy žonow hač mužow. Na tym je wójna šurowa hrěchowa wójna wina. W Franzowšej je tehorunja 2 milijonaj

Sćó to wě?

Hdy mějachu na swěće prěnje zemjepisne karty?
Hdy su so cyganjo jewili w Europje?
Hdźo je najhłubša studźeń swěta?
Zwotkel pokhadźa mjeno kraja „Łužica“?

Revolucija w Brasiliskej. Město Bahija (horka ze prawicy) je so zbožkarjam dobrowólnje přizamkło. Město Pernambuco (delka z lěwicy) su zbožkarjo po ćežkim wojowanju dobyli. Horka z lěwicy widźimy knježeršstwowych wojakow, delka z prawicy pak zbožkarjow a zbožkarskich wojakow.

wjazy žonow dyžli mužow, tehorunja też w Jendželskej. Kralska ma nědźe milion žonow wjazy hač mužow. W Ruskej maju žony jano pschewahu wo 4 milijony, hačrunjež běchu tam wobstejnjoce do wójny 15ma hubjenske hač w Němskej. Powschitkownje móže so prajić, so je w nimale wschitkich europskich krajach 10 procent wjazy žónskich hač mužskich staćanow.

Wobsedźer honitwy ma rukować.

So sarjadować schromadnych honitwow ma so to rukowacź, hdyž jedyn pschevroschceny hósć lohkomyslnje je žiwjenjom druhich wobhladuje, je powschitkownje znate. Take pady drje so srědka stawaju, so bo druhi cźežy srani. Ale mózno je, so sarjadowar do najwjetschich wuskoscow pschińdże. Dokelž jemu so samolwjenje nawoloži, hdyž taka njeluba wěc k hudnischemu rozrisowanju dónde. Wón ma so wo hóbnosći pschevroschceneho hajnika pschepokazacź. To wschak njeje pschi najlepschej woli sarjadowarjo pschezo mózno. Ale powschitkownje hraje hižo dlschi cźas hwojich ludźi. A potom hu rukowanje sawěsćenia tak tunje, so móže so kóždy bjes wulkich pjenježnych woporow pschećiwo temu, snajmjenjscha hospodarsce schtitacź, hdyž też niz pschećiwo chlostanju s jastwom.

Njedawno saběrasche po nimoschtatny hud w Lipsku s tajkim padom. Na honitwje srani so jedyn hajnik jara cźežko pschez schrotowy wutrěl. Shubi wóčko a na prawizy bu slemjeny. Njesbožowcko tźěza soschuži hud k sarunanju schkody. Temu njeje dosć. Sranjeny wuzada sej wobsedźerja honitwy. Dokelž bě jako lohkomyslneho znateho na honitwje pschepročył a hischcźe po njesbožu na honitwje cźerpjeł.

Wušud němskotatny hud (Reichsgericht) wuwjedźe, so je sarjadowar honitwy polnje samolwity za pschevroschceneho skuzerja. Jemu bě nasćaca znate, so bě lohkomyslny tźeł pschi jenej prjedawschej honitwje swoju nabitu tźelbu njesawěsćenu pschi znjedanju pódła sebje położił. Dale bě sranjeny wobsedźerja honitwy psched tutym tźěłom warnował. Tchodźa so hnuk temu rošudej pschińdże, so je na trěbnej ledabliwosći pobrachował. Wěsche jeho winowatosć, tajkeho lohkomyslneho tźeła so z dalowacź, jsyła dokelž so tu wo hubjenje pschewidźomne hona jednasche.

Wuprajeł lohkomyslny tźeł hjo do tuteho njesboža tak njekedźbnje do jewcho sajaca tźelił, so druhemu hajnikej schrót do gamaschow sliecza, dha tola sarjadowar wohrożenemu žane druhe městno njepschipokaza. Dyrbjesche jemu na dalschim wobdźelenju honitwy sadźerźaś.

Tamny rošud je zyle sprawny a rozumny. Hdyž sebi pschesłuchajmy, schto wschitko so pschi tajkich wjesselich honitwach hromadze namaka, dha je zyle derje, so ju žiwjenje kóždźiwych tźěłow je wschitkimi prawidłami hrěchami schtita. A hischcźe nješchto: Kak dołho budźe hischcźe trać, so k temu rošudźeja, so ma kóždy, tiž duze na honitwu khodźi, też swoju kmanosć we wobkhadźe s tźelbu dopokazacź? Lohkomyslnych tźełow smjetny hischcźe tchodźa, tola by tute žadanje wjele dobreho wukhutkowało. Potom dyrbjał kóždy, prjedy hač so jemu honitwinske wuměwcźenje wuztazi, dopokazacź, so je dla rukowanja na schkodu sawěsćeny.

„f" = 1000 dollarow.

Cłowjek njesmě při pisanju wuporjedźeć, to smy hižo w šuli wukli. Ale někotři ludźo njemóża so toho njedźiwajcy wšeho wostajić, a tutym njech je sćěhowaca stawizna powědana, tak kaž je to Mr. K., nakładnik nowin w Boydtonje w Virginiskej, sam powěł.

Mr. K. bě před krótkim do nowych dźělanskich rumnosćow začahnył, jako jeho jónu rano jedyn wobsedźer čišćernje wopyta. „Sto dha maće tamle?" so wón wopraša. — „Měniće tón stary čapor tam? To zdawa so być wusłužene čišćadło. Słušeše do nadobny, kotruž tu wot prjedawšeho wobsedźerja přewzach." — Wopytnik přistupi bliže, wućeže dobre čiste šantko ze zaka a trěješo z nim zerzawu mašinu tak dołho, doniž njepokaza so ličba lěta. „Wěrju, zo Henry Ford tutu wěc njeby „stary čapor" mjenował", wón rjekny, po tym hač bě čitał a tykny swoje zanjeswarnjene šantko zaso bjezstarosćiwje do zaka. „Wćiće woprawdźe?" Mr. K. měnješe. „Nó, móžu dźe so jeho jónu woprašeć." A wón napisa Henryjej Fordej. Bjez komdźenja dósta so jemu wotmołwa, zo je mr. Ford zwólniwy, čišćadło wotkupić, wón prosy, jemu bliže nadrobnosće a płaćiznu zdźělić.

Mr. K. sydny so zaso za pisanske blido. Bliže nadrobnosće njepřihotowachu jemu žanych wobćežnosćow. Ale płaćizna. Ty luby knježičko — wón sam njeby hišće ani dźesać centow za stary kašć dał! Što dyrbješe sebi žadać? Połsta dollarow? Wón započina pisać: „Fif . . . " Něl Henry Ford, kral awtow, najbohatši muž w U. S. A. a połsta dollarow — to běše runjewon zranjenje majestosće! Tu dyrbješe cłowjek hižo přistojnosće dla . . . pjeć stow! Trošku wjele za klepotace zerzawe rjeblo, ale w tutym padźe móžeše sebi cłowjek to dowolić. Wón chcyše dale pisać, ale tu steješe hižo „f" wot „fifty". Za „five hundred" trjebaše wón jene „v". Něšto wuporjedźić abo wudrapać w lisće na Henrya Forda by było njepřistojnje. Sebi nowe listno wzać dla jeničkeho maleho pismika? Směšne! Mr. K. rozpominaše wokomik, a potom napisa: „Fifteen hundred" (pjatnaće stow).

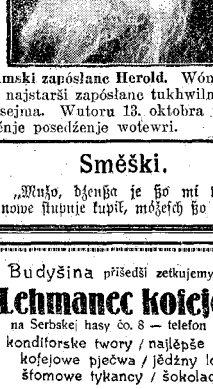
Tři dny pozdźišo dósta šek na 1500 dollarow wupisany.

A moralka stawizny: Njewuporjedźej ženje při pisanju!

je.

Budłowak a — ścóry.

Shožowina Buheńca. Wona nima žanych druhich staroscow, abo lepje prajene, žebi tajkich njeczini. W Budapesće stej dwaj statistikej hamtaj. Dwoje wobhadźenje, woni to maja. Tón jedyn je statistiki krajny centralny hamt, tón druhi statistiski hamt magistrata. Pokajkim su woni se statistiku zastarani. Njedawno je kniha prěnjeho pokłeta hłowneho města Budapešta wuschła. Naprawdu hotowy wotpohlad s hromadze sestajenjom tych, kotrež w Budapesće bydla. Spodźiwnje, Budapešt njeje njedźiwajcy wschěch prózowanjow hischcźe milijon dosahł. Ma 991518 wobhdźerjow. Pschiběhowanje do města je so wot cźasa wójny pschetorhło. Sćěhowaju wotrěsk je kenjam wěnowany. W Budapesće, hłownym měsće kraja koni, je jich jenoz 6000 koni a z tutych su 290 wuběhowanske konje. Też budłowakojo wotenrěwaja. W poslednim lěće je so jenoz 35 knjezskjow zadako a pschiswolko. Romantika drohi so zhubja. Srudnje też steji z inteligenzu. Sjawne knihownje w Budapesće, je jich, statnych a měšćanskich, něhdy 50, měsachu w minjenym pokłeće jenoz 70 000 wopytowarjow w pscherěsku potajkim 1400. S wulkimi wudawkami wutworjena zentralna knihownja zlepych njemjescheje ani jenickeho cźitarja pschiwabicź. Snamjenjawa je statistika swěrnjeje zahrody, kotrejež wopytarstwo je wo tśeći dźěl spadło. A dokelž hnuk runje pschi swěrjatach: wo schesónach njeje žaneje statistiki, hačrunjež ma, Bohu budź skorzenje, Budapešt, město kupjelow, też na Epitheton ornans, město schezónow, wěste prawo. Jedyn s Londonskich Rothschildez na na swěcże najwjetschu swérku schezónow, wón je potajkim powłosany wězywutkojny, a wón běsche, kotruž w Budapesće wyschschemu měšćanjoce (dyrbjesche to kompliment być) rjekny, je je w Budapesće tak žadne eksemplary namakał, kotrež hnuk jako najwjetsche wobohacenje swojeje swérki wobhladowacź. A tola žaneje statistiki. Hłowny je schezónarjow wobliczа liczbu Budapeszańskich schezónow na 10 milijonow. Pschiběhe potajkim na kóždeho s wobydlerjow wjazy hač dwěsće.

Centrumski zapósłanc Herold. Wón je ze swojimi 82 lětami najstarši zapósłanc tukhwilneho němskeho statneho sejma. Wutoru 13. oktobra won jako najstarši prěnje posedźenje wotewri.

Směški.

Wona: „Muzo, dźenża je so mi w nozy dźaka, so by mi nowe stupnje kupił, mózešch so tola dopomnjeć na nje, kotrež běchu pola schewza wustajene a kotrež bychu stajnje pschejach!"

Wón: „Nó, potom so je wobuj a wostaj nje na pokoj!"

*

Schef (dowěrliwje k wuczobnikej): „Słyschu, so su moji ludźo pschinjesli „Cźerpe cźerjewo" narjeli. Kaž woni na to pschihódu abo kak mam žebi tole wuwjesenje nałożił. Wón rjekny, so po prawom nichtó njewě, t cźernu cźerpe na bwěcze."

Rospjetschetny profesor.

Hosposa: „Herta, je hnes profesor hižo wobjedwal?"

„Njewěm!"

„Woprašej so jeho tola!"

„Ssym hižom, ale wón też njewědźesche!"

Najnowše z cyłeho swěta.

— **Schkodowa powěsć wo wjedrje sa julischu przedu.** Wostanje rjane, wobstajne a žuche wjedro. W Jendželskej mile a drochu macźate wjedro. W poknoznej Europie mile scherjate wjedro.

* **K pschestrělenju mjes paduchami a kriminalnej policiju je pschišło w Düsseldorfu w pschedawarni jenoho tamnischeho pschedawarja automobilow doschło.** K tutomu běchu někotři mužojo s automobilom pschijěli a wšo na pschedań poskićzachu. **Wikowarjej pak bo wěs podsłodna była sdasche a tohodła sa policiju telefonowasche. Hdyž to pschińdźe, ju zuny hnydom s revolwerowymi wustrělemi powitachu. Pschi tśelenju bu jedyn stóśnik zastrělen a jedyn policist cźežko sranjeny.**

* **W Kölnje je njesnaty rubježnik pokładnika mazneho hamta, hdyž tutón 8600 hriwnow k nalutowanju bo schodach njesesche, s drjewjanym hamorom k semi porazył a jemu pjenjezy rubił.**

* **Egiptowski prynz Abbas Helim je wosswěł, jo won sameram a postupanju nazionalistiskeje strony Wajdow pschihłosuje. Dźiwajo na to je so kralowski dekret wudał, s kotrymž bo prynzej Abbasej Halimej titul kralowskeho prynza a pschedprawa pschińtuschnikow kralowskeje swójby wotrjeknu.**

* **Brasilšzy bźežkarjo praja, jo je s wobhadźenjom stata Amazonas zhła poinózna Brazilska do jich rukow pschischła. W statu Para su bźežkarjo hłowne město Belon a w statu Alagoas město Maceio wobhadźili.**

Serbski powěsnik.

Baćoń. Towarstwo kat. młodźencow ma srjedu 15. w nowcza wječor we 8 hodź. swoju měsačnu zhromadźiznu ze swětłowobrazami. Towarstwo knjezo a starši so na nju přeprošuja. Předsydstwo.

Budyšin. Młoda Jednota. Młodźency a knjezny ma zhromadźiznu štwórtk, 16. oktobra, wječor we 8 hodź. w Serbskim Domje. Cuzy rěčnik poskići přednošk ze swětłowobrazami. Wutrobnje přeprošuje tej předsydstwo.

Lichań. Jednota Sokoł zwučuje pjatk wječor we 8 hodź. pola Rudolfec. Nowe sobustawy su wutrobnje witani. Starosta.

Sewjerny sokolski wokrjes. Sobotu 18. oktobra budźe w Kulowje w hosćencu „Němski kěžor" ważna wokrjesna zhromadźizna. Bratr zwjazkowy starosta Šajba přednošuje wo Beogradskim wsokosokolskim zlěće a wo Južnosłowjanskej. Započatk je wječor 1/9 hodź. Też hosći wosebje na přednošk wutrobnje přeprošujemy. Wokrjesny načolnik.

Do Budyšina přišedši zetkujemy so stajnje

W Lehmanec kofejownji

na Serbskej hasy čo. 8 — telefon 3118

ff konditorske twory / najlepše napoje

kofejowe pjećwa / jědźny lód

šłomowe tykancy / šokoladu

Woseb.: Torty a šłomowe tykancy

z kóždym lubym napismom k wšěm składnosćam so hodźacy dar

Najkedźbliwišo zawalamy dla rozesłanja

We přećelnych **rumnosćach kofejownje** wšědnje popołdnju a wječor **koncert**

Waš stary, swěrny přećel

Předženak

so na puć do Serbow hotuje, tuž njekupće hak le němske protyki, ale wostajnće jomu swěrni.

Hokec korćma w Budyšinje

Srjedu 15. oktobra

swinjorčzanje

Dopołdnja wot 8 hodź. **połćik, hejdušne a jatrowe kołbasy**

Přećelnje přeprošujetaj **M. Hoka a mandź.**

Pjerjo k drěnju

přijimuje

jastwo II w Budyšinje

na Lessingstr. 7

Kofej : kakao kolonialne twory

KURIO

na Lwonkown. Laws ej hasy 24

Serbski spěwnik

„Naše spěwy"

za ludowe šule

wot Bj. Krawca a M. Nawki

je wušoł. Płaći **60 pj.**

Serbski Hospodar

poručuje k nazymnemu wusywej

derjećiścenu symjentnu rožku

Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicku pola nas dokładnje akklimatizowanu, też originalne symjo wobstara

Příloha k číslu 240 **SERBSKE NOWINY** Wuloru, 14. oktobra 1930

Zjězd Serbskeho Ratarskeho Dorosta w Pančicach.

Naša młodźina w dźěle za narodne hospodarstwo.

Pančicy, 12. winowca 1930.

W Čisinskeho wsy, hdźež je slawny basnik lěta dołho na wumjeńku bydlił a swój běh žiwjeńskí dokónčił — w susednym Kukowje so 1856 narodźi — zetka so naša ratarska młodźina, na kotruž tak wulku nadźiju staješe, ze swojimi přećelemi a spěchowarjemi ke khutnemu dźěłu a rjanej zabawje. By-li na khwilku z rowa stanył, do kotrehož je před wjacy hač 20 létami zadwělujo na přichodże serbskeho luda so lehnył, a w tych hodźinach do Pančic přišoł, by traš so změrowany do swojeho podzemšneho skhowa wróćił, dyrjež widźi, kak so młodźina — znajmjeńša jedyn dźěl — gratu přima a wótcow dźědźinstwa so dźerži. By-li popołdnišа zhromadźizna na klóštrskim a najbližšu wokolnu młodźinu pokazana była, by jurla wězo prózdna była. Jenož tšo młodźency z Milodźe so pokazachu a ze starších ratarjow ani jedyn. To njeje jenož tajki připadny zjew, ale widźomny dopokaz njenarodnosće, kiž klóštrske wobstejnosće wuskutkuja. Bjez dźiwa! Połny ducent njeserbskich towarstwow a zjednoćenstwow dźěła tu lěto wot lěta w narodnje kažacym zmysłu, byrnjež z wjetšeho dźěła ze Serbow wostałe. Tući pak njewědźa wjacy, čeji su. To dyrbi so wo młodźinje najbóle rjec. Před létami wobsteješe tu towarstwo serbskich młodźencow. Přez skutkowanje jeneho druheho je spać šło a njebudźe drje so ženje wjacy zhrabać. Pod tajkimi wuhladami přińdże Ratarski Dorost do klóštrskich stron.

A tola bě so z druhich kónčin poměrnje hišće rjana zrjódka zešła, kotruž bywši předsyda, k. hospodarski pomocnik Guda z Hrubjelčic postrowi a witaše, někotrych knjezow wosebiće. Też někotre knježny běchu so zešle. Zaměr skhadźowanki rysowaše předsyda jako zaměrjenje k dźěłu w bratrskej luboscí. Hdyž je lětny čas nimo a płody zemje wukhowane we pincach a brjóžnach, hdźež zyma před durjemi steji, je čas intensiwneho dźěła też za Ratarski Dorost přišoł. Wón njespi, byrnjež też husto do zjawnosće njestupi. K. wyšši wučeř Słodeńk witaše Dorost a hosći do Pančic a rysowaše njerjane namětne narodne wobstejnosće, kotrež so w směrje wuskutkuja, kajkiž nam připołdniši a wječorny wobraz poskići.

Nětko sćěhowachu rozprawy. Wo Zwjazku so podnć njehodźeše, dokelž zapisowař hišće dóšoł njebě. Sčońenje cyle wupadny. Tuž rozprawješe najprjódy sekretař a pokładnik, k. prekupc Natuš-Khróšćanski, wo financach. Su spokojace a Zwjazk móže rjanu cylinu (sumu) čisteho zamoženja swoju mjenować. Z jeho rozprawy zhonichmy, zo měješe Zwjazk 31. 12. 29 štyri wotnožki: Khróšćicy ze 37, Radwoŕ z 21, Njebjelčicy z 15 a Baćoń z 9 sobustawami. Tu khwilu wobsteji z 73 aktiwnych, 13 pasiwnych a 4 čestnych sobustawow. Na tó sćěhowachu rozprawy jenotliwych wotnožkow: za Khróšćansku rěčeše Jan Kral z Nuknicy, za Radwoŕsku Jakub Běrk z Radworja, za Njebjelčansku Jurij Wrobl ze Serbskich Pazlic a za Baćońsku Pawoł Smoła z Baćonja. Ze wšěch słyšachmy, zo je so w nich pilnje dźěłało, mnohich powućenych přednoškow je so dźeržało, wuléty a ekskurzy so zarjadowałe a tak sobustawy duchownje a hospodarsey so wudospołnile. Wo dźěławosći Slowjanskeho Ratarskeho Dorosta rěčeše k. bankowy direktor dr. Cyž, wosebje wo poslednim kongresu w Poznanju, hdźež so rjana ličba rezolucijow za kulturne wuwiće přija, zwjetša na literarnym a hospodarskim polu. Při tym naspomni, zo je wospjet přileżnosć, na wyšších ratarskich šulach w Čechach a Pólskej so wudospołnić. Semestry so 4. nazymnika (novembra) započinaju. Přebywanje tam je cyle darmo. Zajimcy njech so na njeho abo Zwjazk wobroća.

Dokelž bě dotalny předsyda po 6lětnej pilnej dźěławosći swoje zastojnstwo złožił, bu k. hospodarski pomocnik Jurij Špitank ze Zejic jenohłósnje wuzwoleny, štož jeho khětro přesłapi. Za naměstnika wuzwoli so k. Jurij Wrobl ze Serbskich Pazlic, za zapisowarja k. Jan Kral z Nuknicy (znajmjeńša chce jene lěto spytać), za sekretara a pokładnika zasy k. Překupc Natuš z Khróšćic. Wotstupjenym funkcionaram, mjenujcy kk. Gudźe, Smole a Cyžej (nětko w Njebjelčicach) so nowy předsyda za mnohe a wobšérne dźěło dźakowaše. Dobry začiš činješe wuznaće k. Smoły, so nochce w přichodźe pasivnje přihladować, ale dale aktivnje sobudźěłać, byrnjež z rjada młodźencow wustupił.

Nětko sćěhowachu přednoški. Dyrbimy doprědka rjec: Tři nadobne běchu přewjele, dźiwajo na dozrjadowanje znutřkownych naležnosćow, štož też swój čas trjeba. Tak njemóžachu so přednoškam rozmysłowy přidać dla njedostatka časa, kotrež pak su też jara ważne. Tola dyrbi so rjec, zo běchu přednoški jara powučace a słušachu před sćerśi forum připoslucharjow. Hnydom prěni „Započatki a wuwiće ratarstwa w serbskim kraju" bě pře wšu měru zajimawy. Knjez ratarski pomocnik Jurij Lešawa z Kozaric je wjele časa hižo k wuslědźenju žórłow za tutón wobšérny předmjet trjebał. Jeho wuwjedźenja njejsu někajke wosobinske wumyslenja a kalkulacije, ale zepjeraja so na stawiznisku a khronisku wědomosć. Wězo njeje móžno we wobluku wobmjezowaneje nowinarskeje rozprawy tute dobre a zdźěła hišće njeznate myslički našim čitarjam rozkuskować. Tuž je najlěpje, zo so přednošk też w Serbskich Nowinach wozjewi. W nim zhonichmy, kak su so Serbja na wšě 1500 lět bědźić dyrbjeli hač na skhodźenk dźensnišeho ratarstwa, što su wšitko přećefpjeli we wojowanju z Němcami za swoju samostatnosć, kak su tući ći přez serbske cźła, rubjo a mordujo wšo, štož so jim spjećowaše. Z krwju našich prawótcow pisane stawizny čehnjechu před duchownym wóčkom hišće raz w cyłej swojej njekhmanosći a njewěsćnej hrubosći. Serbja zhubichu swoju samostatnosć, swoje derje wobdźělane pola a hona, buchu njewólnicy, serbska kultura, rěč, a narodnosć so zniči. Žałostne zakhadźenje ze Serbami w starej a srěnjej dobje je jenički do njebjes wołacy hrěch. Tuž je bjez dźiwa, zo smy po tutym tysac- a wjacyletnym wojowanju narodnje a hospodarsey na prošerski kij přišli. To wšo rozłoži rěčnik nadrobnje a připoslucharjo sćěhowachu jeho słowa napjeći.

W druhim přednošku zaběraše so k. zeměski zapósłanc Špitank-Zejičanski z předmjetom „Młody ratař a politika." Wězo je politika łoskoćiwa wěc. Nje je za kóždeho. Tola młody ratař dyrbi wědźeć, što je politika je. W powójnskim času smy w Sakskej a Němskej na 17 knježeŕstwow pomeli. Dyrbimy wědźeć, kak to wšitko zwisuje. Nowinarstwo a pismowstwo wšěch stron so za swoju stronu prócujetej. Tak je lohko, ludźi zawjerćeć. Dyrbimy tajke nowiny dźeržeć, kotrež nas w serbskim zmysłe rozwučuja. Nimamy dźěn jich wjele — Serbske Nowiny a Kat. Posoł. (Dokelž so tute wosebje w burskich kruhach njedźerža, tuž nadeńdźemy tu najhóršu šćěpjeńcu. Přisp. dop.) Mamy w towarstwje swj. Cyrilla a Methoda politiski wubjerk, kiž w katolskich Serbach politiku nawjeduje a to k zbožu serbskeho luda. Spominaše při tym na klóštrske wobstejnosće, hdźež so zwjetša přećiwo tutym zasadam dźěła a při wólbach agituje. (Tu stari mužoje a žonki za čas wólbow po khěžkach běhaja a namołwjeni přez znate wosoby, přećiwo serbskej stronje ludźi naškarcaja). Rěčnik rozłoži, zo w politiskim žiwjenju dźe też wo duchowne kubła, wo wěru a narodnosć. Dźiwajo na nowinarstwo wurazy znate słowo: „Praj mi, kajke nowiny čitaš, a chcu ći rjec, što sy!" Ratarski Dorost je nimo měry ważny zwjazk. A dokelž politika zwjetša do hospodarstwa přima, dyrbi so młody ratař też z njej zaběrać, hyrnjež nocheć. Je k temu nuzowany. We dalšim poda wobraz dźěławosće sakskeho sejma po poslednich wólbach. Rysowaše jón w ómowych barbach. Tak žadachu na př. kommunišća a narodni sociališća pódła přez nich a socialdemokratow přizwolenych 21 millionow hriwnow za nowotwar bydlenjow a potrjeby wokrjesnych zwjazkow hišće dalše 50 miljonow za twar bydlenjow. Po wuradźenju etata drje sejm rozbuchnje. Wo tajkich a druhich naležnosćach dyrbimy so powućić.

W třećim přednošku rěčeše knjez wučeř Měškank — hłowny načolnik Sokolskeho Zwjazka — wo themje „Młody ratař a čełozwučowanje." Stupi staremu, wotkłepanemu prajenju napřećo: „Naš hóle so tak wudźěła, njetrjeba potajkim čełozwučowanja!" Ale wšě tute dźěła njewotpowědaju systematiskemu skrućenju a wuwiću čěła. Pokaza na praktiskich přikładach, kak wšelake dźěła jenostronscy na čełó skutkuja, tak naćahowanje a zhibowanje (předkoń a nakoń), skhilenje a khodźenje. Tak nastanu wěste čełowe njedostatki a brachi, te maju so wotstronić z čełozwučowanjom, kiž ma so w přihodnym času za ratarstwo wukonjeć. Wuzběhny wšelake wužitne sporty k skrućenju čěła tak wjesłowanje, pluwanje, jěchanje atd. Byrnjež dźěło na wsach strowše było, njeje tehodła prajene, zo je wjesny lud strowši hač měšćanski. To statistika dopokazuje. Młodźi ratarjo maja so rozwućić wo wužitku a nuznosće čełozwučowanja. Wone pozběhuje człowjeka čělnje a duchownje.

Předsyda dźakowaše so rěčnikam a wozjewi, zo běchu postrowy a zamołwjenja póslali kk. P. Romuald Domaška-Róžeńcanski, Pawoł Krjećmař we mjenje župy „Jan Arnošt Smoleŕ", farař Křižan-Klukšanski za Domowinu a hłowny starosta Šajba za Sokolski Zwjazk. Po třihodźinskej napjatej dźěławosći skónči so popołdniša zhromadźizna ze spěwom „Hdźe statok mój."

Krótko po wosmich zahaji so zabawny dźěł z powitanjom k. Lipiča z Wudworja a z recitaciju „Serbskeho wsy, hdźež je slawny basnik lěta dołho na wumjeńku bydlił a swój běh žiwjeński dokónčił — w susednym Kukowje so 1856 narodźi — zetka so naša ratarska młodźina, na kotruž tak wulku nadźiju staješe, ze swojimi přećelemi a spěchowarjemi ke khutnemu dźěłu a rjanej zabawje. By-li na khwilku z rowa stanył, do kotrehož je před wjacy hač 20 létami zadwělujo na přichodże serbskeho luda so lehnył, a w tych hodźinach do Pančic přišoł, by traš so změrowany do swojeho podzemšneho skhowa wróćił, dyrjež widźi, kak so młodźina — znajmjeńša jedyn dźěł — gratu přima a wótcow dźědźinstwa so dźerži. By-li popołdnišа zhromadźizna na klóštrsku młodźinu pokazana była, by jurla wězo prózdna była. Jenož tšo młodźency z Milodźe so pokazachu a ze starších ratarjow ani jedyn. To njeje jenož tajki připadny zjew, ale widźomny dopokaz njenarodnosće, kiž klóštrske wobstejnosće wuskutkuja. Bjez dźiwa! Połny ducent njeserbskich towarstwow a zjednoćenstwow dźěła tu lěto wot lěta w narodnje kažacym zmysłu, byrnjež z wjetšeho dźěła ze Serbow wostałe. Tući pak njewědźa wjacy, čeji su. To dyrbi so wo młodźinje najbóle rjec. Před létami wobsteješe tu towarstwo serbskich młodźencow. Přez skutkowanje jeneho druheho je spać šło a njebudźe drje so ženje wjacy zhrabać. Pod tajkimi wuhladami přińdże Ratarski Dorost do klóštrskich stron.

A tola bě so z druhich kónčin poměrnje hišće rjana zrjódka zešła, kotruž bywši předsyda, k. hospodarski pomocnik Guda z Hrubjelčic postrowi a witaše, někotrych knjezow wosebiće. Też někotre knježny běchu so zešle. Zaměr skhadźowanki rysowaše předsyda jako zaměrjenje k dźěłu w bratrskej luboscí. Hdyž je lětny čas nimo a płody zemje wukhowane we pincach a brjóžnach, hdźež zyma před durjemi steji, je čas intensiwneho dźěła też za Ratarski Dorost přišoł. Wón njespi, byrnjež też husto do zjawnosće njestupi. K. wyšši wučeř Słodeńk witaše Dorost a hosći do Pančic a rysowaše njerjane namětne narodne wobstejnosće, kotrež so w směrje wuskutkuja, kajkiž nam připołdniši a wječorny wobraz poskići.

Nětko sćěhowachu rozprawy. Wo Zwjazku so podnć njehodźeše, dokelž zapisowař hišće dóšoł njebě. Sčońenje cyle wupadny. Tuž rozprawješe najprjódy sekretař a pokładnik, k. překupc Natuš-Khróšćanski, wo financach. Su spokojace a Zwjazk móže rjanu cylinu (sumu) čisteho zamoženja swoju mjenować. Z jeho rozprawy zhonichmy, zo měješe Zwjazk 31. 12. 29 štyri wotnožki: Khróšćicy ze 37, Radwoŕ z 21, Njebjelčicy z 15 a Baćoń z 9 sobustawami. Tu khwilu wobsteji z 73 aktiwnych, 13 pasivnych a 4 čestnych sobustawow. Na tó sćěhowachu rozprawy jenotliwych wotnožkow: za Khróšćansku rěčeše Jan Kral z Nuknicy, za Radwoŕsku Jakub Běrk z Radworja, za Njebjelčansku Jurij Wrobl ze Serbskich Pazlic a za Baćońsku Pawoł Smoła z Baćonja. Ze wšěch słyšachmy, zo je so w nich pilnje dźěłało, mnohich powućenych přednoškow je so dźeržało, wuléty a ekskurzy so zarjadowałe a tak sobustawy duchownje a hospodarsey so wudospołnile. Wo dźěławosći Slowjanskeho Ratarskeho Dorosta rěčeše k. bankowy direktor dr. Cyž, wosebje wo poslednim kongresu w Poznanju, hdźež so rjana ličba rezolucijow za kulturne wuwiće přija, zwjetša na literarnym a hospodarskim polu. Při tym naspomni, zo je wospjet přileżnosć, na wyšších ratarskich šulach w Čechach a Pólskej so wudospołnić. Semestry so 4. nazymnika (novembra) započinaju. Přebywanje tam je cyle darmo. Zajimcy njech so na njeho abo Zwjazk wobroća.

Dokelž bě dotalny předsyda po 6lětnej pilnej dźěławosći swoje zastojnstwo złožił, bu k. hospodarski pomocnik Jurij Špitank ze Zejic jenohłósnje wuzwoleny, štož jeho khětro přesłapi. Za naměstnika wuzwoli so k. Jurij Wrobl ze Serbskich Pazlic, za zapisowarja k. Jan Kral z Nuknicy (znajmjeńša chce jene lěto spytać), za sekretara a pokładnika zasy k. Překupc Natuš z Khróšćic. Wotstupjenym funkcionaram, mjenujcy kk. Gudźe, Smole a Cyžej (nětko w Njebjelčicach) so nowy předsyda za mnohe a wobšérne dźěło dźakowaše. Dobry začiš činješe wuznaće k. Smoły, so nochce w přichodźe pasivnje přihladować, ale dale aktivnje sobudźěłać, byrnjež z rjada młodźencow wustupił.

Nětko sćěhowachu přednoški. Dyrbimy doprědka rjec: Tři nadobne běchu přewjele, dźiwajo na dozrjadowanje znutřkownych naležnosćow, štož też swój čas trjeba. Tak njemóžachu so přednoškam rozmysłowy přidać dla njedostatka časa, kotrež pak su też jara ważne. Tola dyrbi so rjec, zo běchu přednoški jara powučace a słušachu před sćerśi forum připoslucharjow. Hnydom prěni „Započatki a wuwiće ratarstwa w serbskim kraju" bě pře wšu měru zajimawy. Knjez ratarski pomocnik Jurij Lešawa z Kozaric je wjele časa hižo k wuslědźenju žórłow za tutón wobšérny předmjet trjebał. Jeho wuwjedźenja njejsu někajke wosobinske wumyslenja a kalkulacije, ale zepjeraja so na stawiznisku a khronisku wědomosć. Wězo njeje móžno we wobluku wobmjezowaneje nowinarskeje rozprawy tute dobre a zdźěła hišće njeznate myslički našim čitarjam rozkuskować. Tuž je najlěpje, zo so přednošk też w Serbskich Nowinach wozjewi. W nim zhonichmy, kak su so Serbja na wšě 1500 lět bědźić dyrbjeli hač na skhodźenk dźensnišeho ratarstwa, što su wšitko přećefpjeli we wojowanju z Němcami za swoju samostatnosć, kak su tući ći přez serbske cźła, rubjo a mordujo wšo, štož so jim spjećowaše. Z krwju našich prawótcow pisane stawizny čehnjechu před duchownym wóčkom hišće raz w cyłej swojej njekhmanosći a njewěsćnej hrubosći. Serbja zhubichu swoju samostatnosć, swoje derje wobdźělane pola a hona, buchu njewólnicy, serbska kultura, rěč, a narodnosć so zniči. Žałostne zakhadźenje ze Serbami w starej a srěnjej dobje je jenički do njebjes wołacy hrěch. Tuž je bjez dźiwa, zo smy po tutym tysac- a wjacyletnym wojowanju narodnje a hospodarsey na prošerski kij přišli. To wšo rozłoži rěčnik nadrobnje a připoslucharjo sćěhowachu jeho słowa napjeći.

W druhim přednošku zaběraše so k. zeměski zapósłanc Špitank-Zejičanski z předmjetom „Młody ratař a politika." Wězo je politika łoskoćiwa wěc. Nje je za kóždeho. Tola młody ratař dyrbi wědźeć, što je politika je. W powójnskim času smy w Sakskej a Němskej na 17 knježeŕstwow pomeli. Dyrbimy wědźeć, kak to wšitko zwisuje. Nowinarstwo a pismowstwo wšěch stron so za swoju stronu prócujetej. Tak je lohko, ludźi zawjerćeć. Dyrbimy tajke nowiny dźeržeć, kotrež nas w serbskim zmysłe rozwučuja. Nimamy dźěn jich wjele — Serbske Nowiny a Kat. Posoł. (Dokelž so tute wosebje w burskich kruhach njedźerža, tuž nadeńdźemy tu najhóršu šćěpjeńcu. Přisp. dop.) Mamy w towarstwje swj. Cyrilla a Methoda politiski wubjerk, kiž w katolskich Serbach politiku nawjeduje a to k zbožu serbskeho luda. Spominaše při tym na klóštrske wobstejnosće, hdźež so zwjetša přećiwo tutym zasadam dźěła a při wólbach agituje. (Tu stari mužoje a žonki za čas wólbow po khěžkach běhaja a namołwjeni přez znate wosoby, přećiwo serbskej stronje ludźi naškarcaja). Rěčnik rozłoži, zo w politiskim žiwjenju dźe też wo duchowne kubła, wo wěru a narodnosć. Dźiwajo na nowinarstwo wurazy znate słowo: „Praj mi, kajke nowiny čitaš, a chcu ći rjec, što sy!" Ratarski Dorost je nimo měry ważny zwjazk. A dokelž politika zwjetša do hospodarstwa přima, dyrbi so młody ratař też z njej zaběrać, hyrnjež nocheć. Je k temu nuzowany. We dalšim poda wobraz dźěławosće sakskeho sejma po poslednich wólbach. Rysowaše jón w ómowych barbach. Tak žadachu na př. kommunišća a narodni sociališća pódła přez nich a socialdemokratow přizwolenych 21 millionow hriwnow za nowotwar bydlenjow a potrjeby wokrjesnych zwjazkow hišće dalše 50 miljonow za twar bydlenjow. Po wuradźenju etata drje sejm rozbuchnje. Wo tajkich a druhich naležnosćach dyrbimy so powućić.

W třećim přednošku rěčeše knjez wučeř Měškank — hłowny načolnik Sokolskeho Zwjazka — wo themje „Młody ratař a čełozwučowanje." Stupi staremu, wotkłepanemu prajenju napřećo: „Naš hóle so tak wudźěła, njetrjeba potajkim čełozwučowanja!" Ale wšě tute dźěła njewotpowědaju systematiskemu skrućenju a wuwiću čěła. Pokaza na praktiskich přikładach, kak wšelake dźěła jenostronscy na čełó skutkuja, tak naćahowanje a zhibowanje (předkoń a nakoń), skhilenje a khodźenje. Tak nastanu wěste čełowe njedostatki a brachi, te maju so wotstronić z čełozwučowanjom, kiž ma so w přihodnym času za ratarstwo wukonjeć. Wuzběhny wšelake wužitne sporty k skrućenju čěła tak wjesłowanje, pluwanje, jěchanje atd. Byrnjež dźěło na wsach strowše było, njeje tehodła prajene, zo je wjesny lud strowši hač měšćanski. To statistika dopokazuje. Młodźi ratarjo maja so rozwućić wo wužitku a nuznosće čełozwučowanja. Wone pozběhuje człowjeka čělnje a duchownje.

Předsyda dźakowaše so rěčnikam a wozjewi, zo běchu postrowy a zamołwjenja póslali kk. P. Romuald Domaška-Róžeńcanski, Pawoł Krjećmař we mjenje župy „Jan Arnošt Smoleŕ", farař Křižan-Klukšanski za Domowinu a hłowny starosta Šajba za Sokolski Zwjazk. Po třihodźinskej napjatej dźěławosći skónči so popołdniša zhromadźizna ze spěwom „Hdźe statok mój."

Krótko po wosmich zahaji so zabawny dźěł z powitanjom k. Lipiča z Wudworja a z recitaciju „Serb-

---

M. N.:

We hribach a hribarjenju.

Prawy hońtwjeŕ njehońtwjeri mjasa dla, ale jenož dla radosće nad hońtwu. Tak to też bywa z hribarjemi. Prawy a zahorjeny hribař njekhodźi do hribow, zo by měł słódnu wječeŕ, ale jenož dokelž ma radość nad hribarjenjom, nad pytanjom a wusłědźenjom hribow.

Su wězo też ludźo, khudźi ludźo, kiž hriby zběraju na předań a z tym hladaju zaslužby, wo tych tu rěčeć nochcu.

Ja sym zakusany hribař. Nic, zo bych hriby wosebje rady jědł. Nawopak, hdyž sej domoj njesu połny sačk abo kobjel tych hribow, to je mi jich wutrobnje žel. Hdyž sy nazběrał dosć hribow, potom je też po radości . . .

Ja sym hribař hižo z młodych lět. Kołowokoło mojeje ródneje wsy su same haty a na hačenjach hriby rosćechu a hišće rostu. Wosebje prawaki a kozaki, hdys a hdys też płóčata. A po łukach w přihódnych létach do nich khodźachmy, ja ze sotrami, hižo zahe rano při switanju, zo běchmy byli tu přeni před konkurencu. Hačrunjež naši wjesnjenjo jenož njedźelu rano khodźa do hribow, běchu tu tola někotři, kiž mějachu khwilu też wšědny dźeń so podać rano do kełkow za hribami. To bě potom wězo zajerzace, hdyž nadeńdźeš tajkeho konkurenta we kełkach a to hišće z połnym brěmješkom hribow. Njeje wjetša hida na swěće dyžli mjez dwěmaj hribarjomaj, kiž so zetkujetaj w kełkach, wosebje tam, hdźež hriby přeco hišće tak z hromadami njerostu. Móžu sej lóhcy předstajić a zamołwić, hdyž hribař zarazy druheho, kiž nadeńdźe na blečku, hdźež rostu najrjeńše prawaki. Zetkach so raz jako mały hólc na hačeniu ze susodom, wulkoburom, kotremuž běch někotre kozaki před nosom zebrał. Hrozy, zo mje do hata čisnje. A dokelž surowje hladaše kaž rozpěwany byk a so na mnje zahanješe, spóznach derje, zo to njebě žort a so z procha mějach.

Naši wjesnjenjo maju njesměrny strach před zajědźićenjom z hribami. Hačrunjeć na hribach mjenje ludźi wumrěwa dyžli na př. na motorskich kolesach, to tola maju wjac dowěry k motorskim kolesam dyžli k hribam. Naši wjesnjenjo směšnje mało družinow hribow bjeru. Po prawom jeničcy prawaki, kozaki, płóčata, kurjatka a běluchi. Hewak ničo.

Ja zahe započach so zajimować też za druhe hriby. Wučahnych do hribow stajnje z hribowej knižku w dybzaku a kóždy hribik w kełkach přepytowach. Zběrach čerwjene kozaki w khójnach. Powěstny, potajny a bajkojty hrib bě mi stajnje ryzyk, wo kotrymž běch wjele słyšał a čitał. Tak bu mi to też runje swjaty wokomik, hdyž prěnje ryzyki nadeńdźech w hustej smrěčinje. To sym wšón hnuty khwilku so posydnył a je z wóčkomaj spóžeral. Hdyž nóžku přerězneš, kajki je to krasny bajkojty napohlad, hdyž kołowokoło na čerwjeń złota juška kapje. Hrib ma też hewak krasne barby. Hraje to po nim kaž zeleny zerzawc. A ta wón hakle. Žadyn hrib njewonja tak potajnje, wopojnje jako ryzyk.

A tutón bajkojty hrib so mjenuje w serbskich ludowych pěsničkach „čerwjeny njerjad!" Druhdy maju też ludowe pěsničky njelepe wurazy.

Hdyž dom dočampach z połnej kobjelu ryzykow, to mać rucy łamaše nad „jědojtym njerjadom". Susod też z mocu wotradźeše. Ceta da so jenož ze wulkej prócu pohnuć, nawarić mi hornca tych ryzykow, kotrež móžach sam jěść, mjez tym zo cyła swójba čakaše na moju smjerć. Jenož pomałku, po něčim hakle, też woni so dachu do tych podhladnych hribow a najstarša sotra, najkedźbniša, hišće lěta dołho njerodźeše wo tón „jědojty" njerjad.

Ja mjez tym dale wučušlich jědźene hriby. Zběrach a woptach hołbinki wšěch družin a barbow, kiž lěpje njesłodźachu dyžli w butře pječena papjera. Zběrach a woptach paćefkaty hrib, kiž je tak podobny na muchor, zo wšědny člowjek jej scyła njerozeznawa . . .

Hribam wostach swěrny, też hdyž běch wurostł dźěćacym hrajkam. Sym runje zalubowany do hribow a do hribarjenja. Hribarjenje mi poskića njesměrnu radość a zawjeselenja. Hriby też bywaju najzajimawše rostliny našich kełkow, lěsow a hole. Maju nimo měry krasne a powabne formy a barby, kiž móžeja zahorić kóždeho wobdźiwarja nežneje rjanosće w přirodźe. Kak puzornje skutkuja bortate, rjebleškate hłójčki smoržow, kiž z nalěćom rosća pod khójnami serbskeje hole! Kak moleŕscy skutkuje tajka stara kozaca broda!

Do hribow khodźo zeznawaš so z drobnymi rjanosćemi domjniskeje přirody. Dyrbiš hladać spochi na zemju a tak pytnješ a wobkedźbuješ tamle nješotkuli, štož hewak zańć nimaš. A je ći spožčene hladać z wočomaj a začućom molerja, wumělca, to so dodźiwać njemóžeš překrasnym, dźiwnym formam a harmoniskim barbam hribow. To fantasija ći wróći zaso wšón potajny swět połzabytych bajkow a powěsćow wo lutkach a palčikach a lěsnych žónkach. Hriby su potajne, spodźiwne stworjenja. Su to symbole zeńskeje płódnosće a bujnosće . . .

Rjane bywaju hriby.

Ale te najrjeńše, najpisaniše su tola jenož za wóčko a nic za žołdk. Rjany symbol, napominanje, jako čiši, w sebi spokojni wobkedźbowarjo, nic jako čichi, w sebi spokojni wobkedźbowarjo, nic

skim hospodarjam“ (Čišinski) k. Jurja Spitanka. Tute basnikowe słowa měše so njehašiće do wutrobyw kóždeho serbskeho ratarja zaščěpić. Su za njeho narodny program.

A nětko so zběhny zawěsk k struchłohrě „Marika“, wot přitomnych njeserpliwje wočakowanej. Tuton drama swěći z kinomatografiskej swětłosću do wjesnych wobstejnosćow, kajkež so woprawdźe tu a tam w jimacej struchłosći jewja. Stare serbske prajenje „Kubło dyrbi so na kubło ženić“ wjeći so tu we swojich najstruchlišich konsekwencach — zadźěwanje a skónčenje mordarstwo. Hru, jara žiwje spisanu — autoraj staj bratraj Alojs a Wilem Mošťik — a runje tak čile hrata přez tamnych 18 hrajerjow, je z čěsćiny zeserbśił jedyn z našich najpilnišich procowarjow, stud. fil. Jurij Henčl w Kozarcach. Cyle w zmysłu spisowaćelow a w duchu serbšćiny přełożena. Wězo mohle so mnohe němske wurazy wuwostajić. Zbytne bychu dosahałe, tamnu špatnu namašanu rěč wumysleneje wsy dokumentować. Přełožer je so w tym drje tež po originalu měł. Hewak na być jewišćo wukubłarka w najlěpšej serbšćinje.

Někotre słowčka k předstajenju: Tak a mo mnoho staj sej autoraj, je sej přełožeŕ, kiž sam jenu z hłownych rólow „kublerja Smołu“ hraješe, wukonjenje hry myslili. Wšitke sceny — a byrnjež najsnadnišo w korčmje při khartyplacanju abo čahanje wuzbožnjenych rekrutow po wsy było — dychachu přikładnu dokonjanosć hrajerskeho wumjelstwa na našich jewišćach. A hdyž so tu wubjerne předstajenje titulskeje róle „Maruše“ (Elza Krawcec) wosebiće wuzpěchuje, stawa so tohodla, dokelž je najdežša a je so tola bjezporočnje wuwjedła. Tute hłuboke dušine konflikty, nic so jewjo jenož w słowje a skoro bóle hišće w mimicy, w tajkej formje předstajić, je woprawdźe cenith wjesneho wumjelstwa. Bjeze wšeho dwěła su wšitke druhe hłowne róle kaž Smolina (Berta Krawcec), Serbin (Paweł Wirt), Michał (Maks Rječka) a samo mjeńše kaž Lejna a Kmjećowa (wobej Marhata Nawkec), korčmař (Józef Frencl, za tajku rólu kaž rodźeny) — zo bych jenož někotre wuzběchnył — k dospołnemu wuspěchej přinošowałe. Tajke předstajenja dyrbjeli sej naši wjesni dilletantojo wobhladać. Tu bychu widźeli, kak po zdaću njeważne róle dobrem wuspěchej přinošuja, kak maja so do swojich rólow zažiwić, zo potom tež na připosłuchaństwo skutkuja. Wosebje poslednja tragiska scena, z kotrejž so drama skónči, zawostaji na přihladowarjow najhłubšeho začišća, byrnjež so někotři zrudnemu wukóncej, jónjezaprimnywši, smjeli. Woporniwym hrajerjam, zwjetša studowacym, združenym po cyłym serb. kraju, tež tu hišće horcy dźak za wustojne předstajenje, tehorunja tež přełožerjej, kiž je wobšernu brošku hakle za serbske jewišćo změžnił. Štóž so na tutu struchłohru zmuži, zwěsći sej dobrych hrajerjow. Hewak njedocpěje žadany wuspěch. Je hódno, zo sej ju kóždy wobhłada. Snadź ju tež druhdźe předstaja.

Tak je zjězd Serbskeho Ratarskeho Dorosta wospjet nuznosć tuteho Zwjazka dopokazał. Naša ratarska młodźina ma sej wutworić narodnu załanku, zo by w připadźe wšěm přećiwnościam zrosćena była. Dyrbi měć šěršeje podłohi, njesmě być jenož wobmjezowana na katolskich Serbow, kiž nic jenož na mužski splah. Zónske słušeja do prěnich rjadow narodnoho a hospodarskeho boja. Wot jich sobudźeławosće na tutymaj polomaj wotwisuje dónt našeho Serbstwa, haj cyłeho naroda. Wobaj dyrbitaj so přimać narodnych wotezkow. Tež serbskim knjeńam płaća tamne Čišinskeho słowa, kotrež je wěnował serbskim mać eńkam: „Za serbšćinu, za swěru wšu, za Serbow počink, rěč a narod stary.“

Hospodarski rozhlud.

Wutoru 14. oktobra 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,2025	100 pólsk. złotych	47,375
1 jendźelski punt	20,415	100 čěskosł. krónow	12,471
100 šwajc. frankow	81,69	100 franc. frankow	16,488

Barlinska burza bě wčera pychi spočatku hłaba, we běhu dnja pa kursy skrućowachu. Na wikach z dołžnymi a rentowymi liščinami kursy dale spadowachu.

Produktowe wiki běchu wčera sajo frudźaze sa ratarja. Wšchu družinu žita w płaćizinach kleńmychu. Pšenicna zhubi pornjo hobocći 10 pj., rožka 20 pj., nałětni ječmjeń 10 pj., nasymśi ječmjeń a wowoš 5 pj. po zentnarju. Wčera płaćeśche zentnar

w Barlinje:

pšenicy 11,25—11,35 hr., rožki 7,05 hač 7,10 hr., nasymśeho ječmjenja 8,30 hač 9,00 hr., nałětneho 9,25—10,55 hr., wowoša 7,10—7,75 hr.,

w termińowym witowanju:

za oktober: pšenicy 11,95 hr., rožki 7,55 hr.,

za dezember: pšenicy 12,35—12,32½ hr., rožki 8,25—8,35 hr., wowoša 7,90 hač 7,92½ hr.,

za měrc: pšenicy 13,12½—13,15 hr., rožki 9,27½—9,30 hr., wowoša 8,55—8,62½ hriwnow,

w Drježdźanach (sandź. pjatk):

pšenicy 11,55—11,80 hr. (11,55—11,80 hriwnow),

rožki 7,40—7,65 hr. (7,45—7,70 hr.),

ječmjenja nasymśeho 9,00—9,25 hr. (9,00 hač 9,25 hr.),

ječmjenja nałětneho 9,75—10,60 hr. (9,75 hač 10,50 hr.),

wowoša stareho 8,50—8,00 hr. (8,60—9,00 hr.),

wowoša nowego 7,50—8,00 hr. (7,50 hač 8,00 hr.)

Wiki rěznoho skotu wčera w Drježdźanach.

Sapišachu wčera wulki dowoz. Swinje mjechu hrěnje wiki. Sa cźežšimi hiwinjemi so bóše praschachu hač sa lohkimi. Cźełata hrěnje dźěchu, tola rjane sa trochu powyšene płaćizny ruče rozpschedachu. Hewak z pschedawcami hrěnich a schpatnych hač do łonza wikow klazasche. Kubjenje sajo howjada dźěchu, płaćizny běchu powschitkownje schłabjene. Wyki w płaćizinje cźežkimje kleńmychu. Sa schót z wastwow mjenje hadźachu hač sa tón w hródźi kormjeny. Wo awtrifke byki malo rodźachu. Zich běchu za 27 na pschedań pschihnali. Nejchto skotu sajo hdźela wysche wosta.

Pschihatajeja:

Holzu do domu, Baranśky we Lutach, Weber Urbanowa haleja 6.

Pohonća w Budyschinje, Fichtowa haša 6.

Na pschedań:

Młodźiećti, Nowak w Budeschezach.

Krunwa, młoda, wyschokuckelna, knježi dwór w Budyschinku.

Běłak, hyluy w Brězni 11 pola Kantjenza.

Kachte, hłinjane w Bischopizach, Lipowa haša 11.

Kupiej pytaja:

Bosanši, Kutschka w Lubiju. Stare Torhoschćo 2.

Kosu, dobru bóju, Schyne w Banezach pola Sarećza.

Ssudniśiju na pschedawanje:

Ssrjedu 15. oktobra 1930

we **Wosrezach** w hosćeńcu „K hwěźdźe“, dop. w 11 hodź.: Klawěr, gramofon z deskami, wschelake meble, hódź. a barbicke, mały cźežšiny auto;

w **Niścej** w hosćeńcu „K hwěźdźe“, dop. w 10 hodź.: Gramofonowe deski, hrjadowe.

Schtwórtk 16. oktobra 1930

w **Subrodze** w Janaschkez hosćeńcu, dop. w 10 hodź.: Płyschowy sofa;

w **Kulowje** w hosćeńcu „K 3 krónam“, dop. w 11 hodź.: Wschelake meble, 20 000 murjećkich zbytkow;

w **Niścej** w hosćeńcu „K hwěźdźe“, pschip. w 12 hodź.: Pišanske blido.

Ssudniśiju na pschedawanje leżownosće.

Zimnosć kěžarka, nyhde 4½ kórza wulka, sluschaca Marii Ernestinje swud. Handrikowej rodź. Zschorn we Wolschinskich, pola Lubija. Ssoda. 2850,— hr. Wob palna poskadnja 2070 hr. Pschedawanje budźe pschi 5. 12. 30, dop. w 9 hodź. na sudnistwje w Lubiju.

Skarowće dźensa.

Produktowe wiki w Barlinje dźenja dop. 3/11 hodź.: **Płaćizny** znowa lehkabjene, hačrunjeć je dowes sudeli. **Dop.** 3/12 hodź.: **Kaž psched hodźinu. Wiki** a wobe wostanjetaj zhabej.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symje po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

	13. 10.	11. 10.		13. 10.
	Płaćizny po złotej hriwnje.			
Pšenica	225—227	227—229	ivsy	17.18.0
rožka	141—42	145—147	voka	13.21.0
naz. ječmjeń	—	—	nódre lupiny	—
nal. ječmjeń	185—21	187—212	bolte lupiny	—
wows	142 15	146—150	cerealella	—
kukurica	—	—	raps. wosnik	9.10.0
pšenič. muka	27.35.00	27.35.00	any wosnik	15.18.0
ržana muka	23.26.5	23.26.75	ocn. melasu	—
p. wotruby	7.8.00	7.8.00	órnj. krušk	—
ržane „	7.7.50	7.7.50	syno, 50 kg	0.12.0
raps „	—	—	ržana slama	7.0.0
hróch, Viktor.	29.30.00	30.24.00	ženič. „	0.0.0
lane symje	—	—	wowsna „	0.80.0.95
pjeluški	19.20.50	19.20.5	sena „	0.80.0.85

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

13 oktobra.

170 woł., 357 byk., 455 jałowc. a kruw. 486 = 619 wowc. 3492 swinj.

Płaćizny za

woły: 1. 56—59, 2. 46—54, 3. 43—45, 4. 38—41,

byki: 1. 56—59, 2. 50—55, 3. 46—49;

kruwy: 1. 49—53, 2. 43—47, 3. 33—38, 4. 27—30;

jałojcy: 1. 55—59, 2. 45—52;

wowcy: 1. 63—68, 2. 53—60, 3. 45—50;

ćelata: 1. 80—86; 2. 73—78, 3. 64—70;

swinje: (přez 300 pt.) 57—58, 2. (240—300) 57—58, 3. (200—240) 58—59, 4. (160—200) 55—57;

Rancy: 49—52.

Drježdźanska burza (13 X.).

Pšenica	231-236	běrnjace kružki	15.60
rožka	148 153	pšeńć. wotruby	8.00
nałětni ječmjeń	195 212	ržane wotruby	8.00
nazymsk. ječmjeń	180 185	pšeńćna muka	47.00
wowsa	170-178	rżana muka	27.00
čerwjeny dźećel	—	woka	25.00
raps	—	pjeluški	
kukurica (Mais)	250-255	hróch	26.00
suche truh.	6,40-6.60	cokrowe truh.	

Hamtske wozjewjenje z Rózbórka.

Sslužbne hodźiny.

Sa cźaš wot 13. oktobra 1930 hač 31. měrca so słužbne hodźiny krajneho radźićelstwa, jeho hamta a wotrjadneho komunalneho sprawnika tale postaja:

pónjelu, wutoru, schtwórtk a pjatk

wot 8 hač 13 hodź. a wot 14 hač 18 hodź.

srjedu a hobotu wot 8 hač 14 hodź.

Na tutymaj dnjomaj wostanu pisarnje prózne samknjene.

Wjesne wyschnosće so namolwjeja, so bysmy knjeńenemu wobydlerstwu k wótšenju dale na to rjadowali, so ma wobkhad z wobydlerstwom w sajinje powotwiźa słužbnych dźělow z wuwjedźonymi khwilowo na wschćich dźělawych dnjach na cźaš hač hodź. wobmjeńowany wostaćej.

W Rósbórku, 10. oktobra 1930.

Krajny radźićel a pschedsydka krajneho radu.

Swójbne powěsće.

Swěrowani: Maks Hohlscheider z Wein rod. bej w Budyschinje.

Semrěł: Korla Geist w Lubiju, 53 l.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Barth w Budyšinje. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje.

spytać sebićiwi a chcyćiwi zničić krasu a ju wopraswać požadosćam žołdka.

Naše najrjeńše hriby — muchor a čertowy prawak a syrkowa hłójčka su jědojte. To tak bywa kaž z ludźimi. Rjany, dokonjany človjek zrědka bywa dušny a šlachotny. Ma wjele česćowarjow a hołdowarjow a tohodla bywa naduty, hordy, nješlachotny a surowy.

To sej khwalu mjenje rjanych, wšědnych a skromnych ludźi.

Prawak je najlěpši hrib a je wšědny, njenahladny, njenapadny.

Z hribami so zaběrać nihdy wostudle njeje. Kóžda družina ma tak rjec swój wosebity karakter. Je tu na př. jedyn hrib, kiž je sej za nadawk stajił, ludźi truhnyć a jim klubu činić. Je cyle podobny na prawak, tak zo jón ležy wot njeho móžeš rozeznawać. Při tym je tak hórki, zo móžeš cyły hornc warjenych hribow prječ mjetać, maš jenož jedyn jenički tajki hórki hrib mjez nimi. Njeje to njeknićomne? Druhi hrib, złoty dźěrkač, je so wosebje zalubował do skowrónčeho drjewa. Namaka so jenički cy pod tutymi štomami.

Worakawy hrib je kruwjanc. Rosće w najzymje w holi z njesměrnymi hromadami, zo móžeš je z kosu posyc. Słodźi tež derje, ale što ći to pomha. Mjez 20 tajkimi hribami namakaš ležy jedyn, kiž njeby był čerwy.

Kóžda krajina ma swoje wosebite hriby. Na horach druhe hriby rostu, dyžli w holi, w smrěčinje druhe dyžli w kerkach. To je runje to zajimawe při pytanju hribow, zo so z karakterom krajiny a zemje tež změnjeja družiny hribow.

Njesměrne wjesele poskića hribarjenje. Njeje so ći wutroba smjała, hdyž widźiš mjedźane hłójčki słónkow so dobywać přez błędu na šěr módru lišawu w holi. Abo hdyž wuhladaš dołhe rjady škropawych, hobrskich jelencow so brunić pod khójnami. Su runje tak škropawe, zasakle, jakne, jadriwe kaž tute khójny, kaž hola scyła a jeje wobydlerjo. Ale bjerješli tajki hrib do ruki, to pytnješ spody nježnokosmičkatu brodu a hdyž po njej majkaš to ći je, jako by hładźił sornjacy kožušk.

Rjane su hriby. Ale dyrbiš měć woči za jich rjanosć. Rjane su też te, haj najrjeńše, kiž rostu po starych zhniłych šćokowcach nazymu a w zymje.

Što by była naša přiroda bjez hribow? Wone su te powosobnjene duški lěsneje płódnosće, wone su te lěsne bytosće, kiž jako lutki a palčiki šerja w našich starych bajkach a powěsćach.

Njewěm, čehodla mnozy ludźo so tak boja hribow. Dokelž su jědojte? Jědojtych hribow je jara, jara mało. Mamy w našej dominje scyła jenož wokoło 6 abo 7 jědojtych hribow. A też te su jara žadne. Namakaš njestrašne hriby z hromadami, prjedy hač so zetkaš z jenym jědojtym.

Najstrašniše hriby su jědojta raža, muchoraz, žabjeť, syrkowa hłójčka, čertowy prawak, jědojty mlóčnik. Te hriby so hodźa jara łóhcy spóznawać. Štóž je z dobrymi přeměnja, dyrbi być wulki hłupak a połsłepy. Zwjetša też tute hriby njejsu wina na zajědojćenju. Stare hriby, kiž so dołhe wokoło waleja, prjedy hač so připrawjeja, su też jědojte a wone su zwjetša ze přičinu zajědojćenja . . .

Ale nochcu poprawom ludźi na to šćuwać, zo bychu so z hromadami waleli do hole a do kerkow a tam wšě móžne někak jědźne hriby nazběrali, zo bychu sej z nimi žołdk napjelnili. Snadź je derje tak, zo ludźo so hribow tak zatrašnje boja. Hriby maju tak znajmjeńša trochu měra a su skitane před najsurowišim njepřećelom a přeśěchowarjom přirody — před člowjekom.

A ta mała cŕjódka horliwych prawych hribarjow, kotřiž hriby nic jenož maju rady, hdyž so hižo praža w pónowi, změje dale radość a wjesele a wokřewjenje nad najspodźiwnišimi, najrjeńšimi a najzajimawšimi stworjeńćkami domizniskeje přirody, nad našimi hribami.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec kniholičišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přeciwo sćěhowkam čełneho znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje běduy. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent knydom tutej zawěšacej bancy worjewić, zranjeny dyrbi knydom, najpozdźišo na druhi dźeń łěkafsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja wo bancy knydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnia nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 241 — Budyšin — Srjedu, 15. oktobra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Němska sebi na revisiju Youngoweho plana njemyśli.

Němski kanzler dr. Brüning je do rosrěčenja z wobsedźerjom dopisowarjom Němskej přichelnych Pariskich nadawkownych nowin „Volonte" swolił. W nim je rjekł: Němske knježerstwo žebi na **revisiju Youngoweho plana njemyślo**, hdyž je tež **moratorium** žadacz, tola dyrbi Francowska wědźeć, so powjetšchenje žadźby stata Němšku nuzuje, wjazy tworow wumjesć, ł cyłmż je nałche płacenja powšechna. Smykł je był, so je **do Youngoweho plana njeje tła žamy hiesitrachowny přichistawk přichijat**, kaž do Dawesoweho plana. Wěste je, so Němska njeje wočakane wobłożenja dosłała. Hačrunje je Youngowy plan tributowe płacenja Němskeje wo 700 milijonow hrimow lětnje wuwisił, je Němska tola nusowana, lětnje połdra milijardy hrimow wjazy dawkow zapłaćić. Wuživobodźenje Porenskeje njeje wočakane wopuščenje napjatosće přinjesło. Možne je, so tu w Němskej wuživobodźenje přijedy wočakali. Naležnosće přicheziwo separatistam tu so jenoź w městach stałe, kotrež tu z cyzornymi wojakami wobsadźene byłe.

Němski kanzler potom wo hospodarskej nuzy w Němskej a wosebje wo **hubjenišwje na wjaz** rěčesche a praji: Hdyž dyrbješ ja Němšku a Francowsku njes kubu jbližeć, dyrbja Francowscy wopřichijeć, so je **tole hubjenišwo** se **přičinu opwitřiseho hibanja.** Francowska njeje mě přichi sćěhej małej alarmowajej powěsći **swoje kredity wróćo sćehnyć.** Wobžarowacz dyrbi so tež, so je je jednanje wo Saarskim kraju přichetorhko, rozšrjanje tohole prašenja budźiše wjele pokěpschiło. Na kónzu dr. Brüning praji, so žebi zyłe wušse hromadźe dźakanje ł Francowskej pschi.e.

Němskostatna rada zakoń wo skrócenju pensijow přijała.

Němskostatna rada je jakoń wo skrócenju wulkich pensijow přichijała. Pensija ko njeskrócźi, hdyž summa 9000 hrimow lětnje njepschekroczi. Jeli so ko pensija po lětnej wuđaje wobliczja, kotraž wjazy dyžli 12000 hrimow wuczinja, so wona wo 10 hacź 40 prozentow skrócźi, jeli so je jenmy dostawać mjenje dyžli 5 lět tule mšdu wuzwał.

Sastojnjży němskostatneje banki, němskeje żeleznizy a nałosćelskich towarstwow skrócenju pensije njepodpisteja. Zakoń wo skrócenju pensije najprjódy jenož tśi lěta płaćł.

Hospodarska strona so nadeja zwjezać.

Němskoxejnska frakcija hospodarskeje strony je so wutoru ł prašenjom saběrała, hacź jušizny minister Bredt dale žohnuł němskeho knježerstwa wostanje. Hospodarska strona je na wědomje wzała, so je němski president žadosć dr. Bredta za puschćenjom se jastojnstwa wotpokazał, a so tudźe dr. Bredt knježerstwu dale bjes swjasanja politiskeje strony přichłuschcz. Hospodarska strona bo dale žadanja dźerži, so dyrbi so knježerstwo pschetworicź, a žebi swjaschcza knježerstwi dospołnje žwobodnu ruku wuwrěja.

Niemčy w Barlinje.

Nazionalni sozialistojo pytaju měnjenje wotpokazacź, so tu jich přichiwižowarjo nałežnosćeje w Barlinje złučili a wobsedźe wukładne wokna wubili. W „Berliner Lokalanzeigeru" zupine wjednistwo nazionalnych sozialistow wo njemčerach pische:

Naležnosće, kotrež tu so jako sćehwki pschepjatych nałožnych ludowych cyrkwjow wotměrje, maju runje tak mało z nazionalnej sozialistiskej dźełacźerskej stronu kaž z druhimi politiskimi stronami cźinić. Wone tu wjednistwo nazionalnych sozialistow kaž žiwnosćej pschełkapike. Jim na jo jako wudyrjenjam njemdrosće tyhazow ludźi stosunicź. Dale so praji, so tu kommunistiscy nadpjerowaju ł nazionalnym wójnistwu wokanjom ludowu cyrkwju nachilkali.

Činak wschak Barliniski polizajski presidium nałežnosće pohudźuje. W žwojej rosprawje praji:

„Kaž hajnje pschi wotewrjenju pohudźanjow němskeho sjezda so tež tón krócź jaso wulka ludowa cyrkwa psched němskej sjezdowinju schromadźi. Mjes tutymi ludźimi bě **wobsežje wjele pschiwižowarjow nazionalneje sozialistiskeje dźełacźerskeje strony.** Polizija bě wobschérne pschihoty cźinila, kotrejž so tež jako nusne wupokazachu, kaž poldźiske podawki pokazachu. Hižo wokoło 2 hodźin dyrbješe policija žejmowninu wokolnosć wuprózdnicź. Polizija ludowu cyrkwju wospjet wotehna. Polizajscy sastojnizy pschi tym wospjet do cźełna pschihódźechu. **Naležnizy jeneho polizajskeho hejtmana k semi šibchu a jemu hłowu zranichu.** Tohodla dyrbješe so cyrkwja rasnje wolcźischcźała, dźeł i njeje k Potsdamskemu namješcu a k Lipscźanskej dróhy cźehnjesche. Tu heiwak swjećeny žylny popołudnischi wobkhad wulhodźowarjow a kupowarjow žołnjesche. Dokeła so w tymle cźašu mało psched 4 hodźinami wulki dźeł pisanjowu sanka, bě kažerjam měra mózno, so we wulkej cyrkwje khodźerjow žhubicź. Kaž je so hižo w hamt kej rosprawje prajiło, cyrkwa naiprjódy někotre wokna Dobrinez thosejowje wubi. Potom zamopaschinizy po Lipscźanskej dróhy cźerjachu, hdyž nuze so žohu wokna wschelakich firmow rosbichu. K wurubjenju njeje pak w žanym padze dojchło, dokeła polizija nuze pschihiwata a nětdźe 50 nałožnikow saja. Tuczi dyrbjachu so wutoru psched **pschecywym žudnikom samotwicz.** Skoro wschitcy sajeći **nazionalnej sozialistiskej stronje pschihłuschcźeja,** pschi cźimż njech so na to pokazuje, so tu jenoź **taike firmy nadpadnyli, kotrejž běchu žamopaschnikam jako židowske znate.** So so njeby ani pytało, taike naležnosće wopjetowacź, žu so wobschérne wobhladniwostne naprawy stake. Polizajske patrouille, pěsche a jězdne, kaž tež w automobilach po měschczanskich dróhach cźahaju, w kotrychž mohło k nowym njemčerom dóńcź. Polizija pschecźiwo wschitkim kažerjam měra sakrocźa, dokeła nocźe nahladnosći hłownego němskeho města ł tajkimi hrubosćemi zjelnjubow cźepcźicź dacź.

Sto wukraj wo Barlinskich njemčerach praji.

„United Preß" ł Newyorka powě, so so tam na wotewrjenje němskeho žejma a k tomu pschijamknjene naležnosće žiwje ležbuje. Nowiny „World" pischu, so demonstrazije njedadźa smyslenje nazionalnych sozialistow jako měrne pohudźeć, a so drje směja tej pschichodne pohdźenja němskeho žejma njemčerny charakter. Pschichodne pohdźanje němskeho žejma budźe sa zyłu Europu jara ważne. Jeli so so njeby poradźiło, ł pomozu sozialdemokratow a knježerstwowseje koalizije Brüningowy kabinett podpjeracź, měła drje so **diktatura ł direktoriom na cźole** wocźakacź.

Sakski sejm.

Sakski žejm je so wutoru ł kommunistiskimi a sozialdemokratiskimi namjetami saběral, ł kotrymiž dyrbi so dźełowjenjerjam dźěło saradźicź. Kommunistiski sapósłanc **Breitenborn** so na to hórschesche, so je pola firmy **Grohmann u. Frosch w Lipsku** dźěła 60 hodźin wob tydźeń dźěła.

Snuskowny minister Richter wo tym słědowaze rosjašnjenje poda:

Sazynkowarni Grohmanna a Frosźa w Lipsku-Plagwizach je so wot julija dowoliło, so žmě tśeźinje žwojich dźěłacźerjow we wotměrjanych worschtach 54 abo 56 hodźin a 5 tepjerjam 60 hodźin wob tydźeń dźěłacź dacź. Druhe dźěłacźerje, stej to dwě tśeźinje, dale 48 hodźin wob tydźeń dźěłaju.

Dowolnosć je nusna była, so by mohła firmina sazynkowarnja dale hospodarźicź wobstejecź. Firma nětdźe 66 prozentow žwojeho wobrota na žantne śiežowanje sazynkuje. Wona ł tym w konkurrenzu pschede wschém je wulkimi sazynkowarjemi w Dissseldorfskim, Siegenskim a Mühlheimskim wokrjeju steji. So by ko ł tymle wulkimi fabrikami jako konkurrentka mohła měricź, je wona tarifow była, so kaž po tamnischim podpokrku frachtowych nusowana była, so kaž po tamnischim dźěłacźskim cźašu słožicź. Podobnje je ł firminej sazynkowarnju. W njej so pschede wschém za jenu Lipscźanju dźěłarnju sazynkuje, kotraž žwoje twory tohorunja do Porheinskeje a Westfalskeje podawa.

Dźełowe a spomoženjowe ministerstwo pyched rosžnjenjom stejesche, firmje Grohmanna a Frosźa dźeśi dźěłacźskich cźaš, we westfalskim a Siegenskim kraju płacźaju, dowolicź, pak mózny bjesbožesćej samotwicź. Ministerstwo je so pschi nusy Lipscźanskich dźěłowych wikow dyrbjało rosžnjedźicź, do žadaneho dźeśicheho dźěłacźskeho cźaša žwolicź. Wono so nadźija, so dowolnosć bórzy ł tym spadnje, so so tež bórzy za Lipscźanski tarifowy wokrješ tarifowe sréczenje dojedna. Tarifne pschesćežanje budźiny, wo kotrejž so tu pschede wschém jedna, njemóža so sakłacź.

Saksey ministroto su so 20 procentow swojeje mzdy wzdali.

Po pschikładze badenskich ministrow žu so też sakscy ministrojo rosžnjedźili, so budża wot 1. oktobra two 20 prozentow pschikrócźenu mždu bracź. Kaž je znate, je ministerski pschedsydza Schieck hižo pschedy někotrymi měsacami dźělił, so sakše knježerstwo ministerstu mždu sniži.

Wusud w Lipsčanskim kommunistiskim procesu.

Pschi Lipscźanskich kommunistiskich njemčerach su kommunistojo někotrych polizajskich sastojnikow imorikali a jeneho polizajskeho offiziera sabili. Proseš je ko wutoru słónczł. S wobsłorženych kommunistow su Haulenreiżera dla sarazenja a sbéżka k khołkami na 5 lět a khubjenju cźežkich prawow na 4 lěta, Matthesa dla sbéżka k jastwu na połdra lěta, Bahesa k jastwu na ½ lěto 3 měsacy, Prätoriusa dla sbéżka k jastwu na 1 lěto 3 měsacy, Deutera k jastwu na 7 měsacow, Efjera dla sbéżka k jastwu na 1 lěto 3 měsacy a Helmstiedtera dla sbéżka k jastwu na 1 lěto 3 měsacy sabudźili. Herrmanna, Hartiga a Schömu su wuwinowali.

Krupp w Essen'e znowa ludźi nuška.

Hižo psched tydźenjom je Kruppowa firma w Essenje wjele stow dźěłacźerjow puschcźiła. Nětko je jako nujowana, 1500 nuzam dźěło wupowědźeć, jeli so w blížicźim cźašu nowe skasanki sa worslowe tśeńnje njedóńdu.

Ferdinand Koburgski so do Bolharskeje wrócł.

Kaž je so Sofiji powě, je bolharske knježerstwo do teho wolilo, so by so nětdźiscki bolharski kral Ferdinand pschi składnosći žesitowy žwojeho žyna krala Boriża do Bolharskeje wrócźił. Nětdźiscki kral Ferdinad dyrbi žwjetk žwojeho žiwjenja w jenym bolharskim městje pschebywacź. Se žwojej pschetradnischej politiku je Bolharsku do nowišcheho hubjenstwa dowjedł. Na kónzu žwětowneje wójny je twohdła ł Bolharskeje cźekny a wot teho cźasa w Koburgu pschebywał.

Bolharski kral w Halsce.

Njedźelu je po żeleznizy ł Lucey do Pisy bolharski kral Boriż pschijěł a je potom ł automobilom dale do San Rossore jěł. Tam je kral Viktorio Emanuele, wobdaty se žwojej žwójbu a wyšokimi dwórskimi dostojnikami, jeho pschijał. Hačrunje husty dešcź dźěsche, žo wobydlerjo města Sau Rossore sbéżachu a krala Boriża k sahorjenjom witachu.

Revolucija w Brasilskej.

Prěnja wjetscha bitwa mjes swjatkownym knježerstwownym a revolucionarnym wójkom je blisko Curiopolija pschi mjeży statow Parana a Sao Paulo była. Hłowny tworiš revolucionarow je pódnjelu nadrobnu rosprawu wo wojowanju dostał. Bitwa je nětdźe pjeć hodźin traała. Sbéżkarjo twudawaju, so žu swjatkowe wójsko wotrałyli, wjele njepschećelow sajeli a wulku hromadu munizije, maschinskich stełbow a druheho wójnskeho materiala dobyli. **Po rospravje hłownego roskaźowarja sbéżkarskeho wójska swjatkowe wójsko po žlej frocze žoja.**

Dobjecźenjkmi powěsćejam sbéżkarjow pak rosprawa wosebiteho dopisowarja „United Preßy", Arthura Powella, napischcźiwe rěcźi, kotrejž je jo jako prěnjemu nowinikowi sastupjerjej poradźiło, žo do sbéżkoweho kraja Paranaskeho stata dobyć. Powell ł Ararara powě, so je swjatkowe wójsko pschi mjeży stata Parana a Sao Paula tśiłue hrjebje wurylo a nałožnych nawarilo. Po rostaju wyschka Andrade je wono hromadźe se swjatkownym wójskom se Santa Katarina postupowało. Wyschk Andrade je wosebitemu dopisowarjej „United Preßy" sdźełł, so je nadźija, so je žwojim wójskom ł Curitibje, ł hłownemu kwartérej sbéżkarskeho generala Cośty porschnuje. S wschitkimi operazijemi chze sbéżkarjow potom ł morju

sejšichcejcź a jich do bożahawsejše kansnoio knježeŕstwowych wójnšich łódźow dowjesej. Swjańskowe wójško je města Ribeiro, Ribeiro-Claro, Jacarezinho-Capara a Santa Grande wobhadźiło. Njedźelu w nozu je knježeŕstwowe wójško města Colonia-Mineiro sbježkarjam wordobyło. Sbježkarjo su cźežko schłodowali.

Nadběh na universku w Barcelonje.

W Barcelonje so wutoru studentojo a dźiłacźerjo na demonstraziju sbježachu, so bychu wumsowali, so bychu so studentojo, kotíž su so pśichi poślednich njeměrach sajeli, i jatby puśchźili. Demonstrantojo universiźitne wrota, pśedy ż wobkładniwosću zawrjene, rospacźichu, **so do aule dobuchu a kralowy wobras je sejźmy storhańchu,** kotrýž na dworje spalichu. Rektor łyzta pośrědkowacź, tola jeho mutwiśiadcy a sarejichu. Cźyśoda ludźi je so sranika. Rektor je universitu dał samknuc.

Dźśełonjemšerjo dom dźiłacźerśkeho swjazka w Bostonje nadběhowali.

W Bostonje (w połnócnej Ameriźy) je wutoru k cźežkim nastupłnościam dźełonjemšerjow doschło. Po demonstraziji so dźełonjemšerjo do doma dźiłacźerśkich swjazkow dobuchu. Policija so hórsy poradź, lud ś domu wuhnacź. Pśiwłacźe wobsłobow su sajeli.

Ze Serbow

W **Budyšinje,** 15. oktobra 1930.

— **We wjedrje.** Mamy dale krasne a mile nazymske wjedro. Sćežka wyšchna nad śrjedźnej Europje kśeśnje nam dale jeho tracźe. S wjeczora Europy wšchad široka nižina leži. Wjedrownje drje mjenja, so nam wjedro hišcźe njewobrośnje. Schłeslja pokažuje drje hišcźe na wobstajne wjedro. Tola dźenja wot ranja nješto wrěcźostnwa. Tole nam ńjo praji, so nižina ż wjeczora so loła pśichibliźuje. Jendźelśkej je hižo wećzera jchertiale wjedro pśichinjeła. Dokelž šmy runje w naśchich šironach pod jadrom wyšchiny nam tak rucźe hišcźeze śtracha njehrozy. Ju sće schwórkt śtładźa śtónćka 6.28 a tkowa so 5.02 hodź. Měśaźk śtładźa do połnocy 11.50 a tkowa so popołdnju 3.22. Ju sće je Hawła.

— **Wobłuchanje njeśłyšeje.** Wećzera wjeczor wokoło 8 hodź. na tśichźinśkeźim Lawśkeje haśy a Krónprinzowego mosta wosobowaj automobilej do so srahowchtaj. Jedyn wóś so cźežko wobśchkodźi. Ludźo do śchkody njepśichinidźechu.

— **Manazelśtwo a seruatna rasupodawanśka hodźina.** Pjatk 17. oktobra 1930 popołdnju wot ½5 hacź ½7 hodź. wołmeźe knjez prof. dr. med. Fetscher ś Drježdźan w domje wokrejšnego wubjerka w Budyšchinje na Tšełanśkej pśeko 5 mandzelśkich a seruatnu rasupodawańku hodźinu, kotraź je wšchitkim wobydlerjam Budyšłego wokrjeła darmotnje pśichistupna.

— **Sdźeleńśi ś pośedźenja měśćańskeje rady 14. oktobra 1930.** Po nowinikim pśiwanju je ho w sakkim žejmje namjet trajił, so mělo ho 500 000 hriwnow sa natwarjenje jónśkeje kliniki w Habrachćiźach pśichitowacź. Pśichiprawjenje jónśkeje kliniki w Habrachćiźach wośnamjenja roschćeźepjenje Hornjołužiśkich trěbnych śtrowotnišćich naprawow, schtoź se strony ludoweho hospodaŕstwa ho wuśprawnicź njehodźi. Rada je ho hižom pola ministerstwa ras pśicheźiwo temu wobrocźiła, zunjeź bjes wuspěcha. Wona wobśamknu, jo w sajimje dalśicheho wuwića Budyšłeje thorownje po trěbnym waschnju sakrocźi. — Rada wobśamknu, so ho śchtleńcźerśke dźełka sa powjetśicheśśi twar museja wuptźaju. — Rada pśichitośuje śudniśkemu wurunanju we śwadnej naleźnośći wo wuprośdnjenju bydlenja. — Hypothekarizźn śwěźeny śhytku kupny pjenjes ho na próśtwu je płacźenjom wo 3 léta wołtorźi. — Rada pśichitośuje próśtwje wo pśichewośtajenje semje na Židowje.

— **Wopaczny kontroler dawkow.** W Bośhyny pśichiśe wećzera popołdnju wokoło ½5 hodź. něhdźe 30 Lt śtary muźiśi do korćmy a chcyśe dawk na napitki prusłowacź. Wudawaśche ho sa sastojnika finanzneho hamta; tuła wyschnośeź pak ho ś mjenowanym dawkom njesahbra. Zonu, kotraź běśche hamta doma, ho zuły w hospodaŕśkich wobśtejnośćach nadrobnje wuwowaŕśchcź hyła. Jako pak ludźo do korćmy pśichiźechu, ho zuły wośmaś. Zuły běśche derje śhrabeźeny, běśche w cźmowym wobleku, měśeśe cźornu krawatu.

— **Padušchitwo.** Pśeco nźkotrymi njedźelemi je nźchtó ś jeneho wobkhoda pśeco Schwabeźśkimi wrotami kradnył 3 ś ruku śchtrykowane wołmjane schawle, śelene ś śchśchernymi pśeźěnymi śmuhami. Schawle su nźhdźe połora metra dołhe a 30 cm śchěroke. Wo wjzowae śpźetenja proźy kriminalne wordźeleńje w Budyšchinje.

S **Delnjeje Kina.** Po śtarym waschnju wotmě ho łaśchi tyhdźeń na naśchim knježim dworje dounthowańka. Śwjedźeńśi cźah ho ś hudźbu na cźele potibowaśche k hrodźej a ho tam śeśtupa. Heśtman mějeśche narěcź na noweho knjeśa v. Loebenśtein. Tuśón ho dźiłacźerśam podźakowa a śwjedźeńśi cźah dźišche wo wśhy k hałśanej, hdźeź ho rozpuśchcźi. Dźeći dóstachu kakao a tykanc a śa to kołorcje rejwachu a nźmśku hamnu łpźewachu. Pozdźišcho wotmě ho w hołśańcu hołśina śa śastojnikow a dźiłacźerjow, kotruž 62 knjes wěnował. Sso teź rejwaśche a wjwoł ho rjana śabawa.

S **Barta.** Śandźenu njedźelu wotmě ludowne wojerske towaŕśtwo ławoja śhromadźiźnu w Schuśterez hołśańcu. Po powitańśkich śłowach sozěźi pśheśhyda Grośe, so bydźe na reformaźiźnu śwjedźenju w Budyšchinje wokrjeśna śhromadźizna ławoja wojeńśkich towaŕśtwow, se śwě towobrowym pśicheźiwośchkom. Towaŕśch Winkler poda na to rośprawu wo śtśelnišćich a wotrjedźe śtśelow maleho kalibra. Dźelniśćeho budźe tuśón tydźeń hotowe. W dalśich źadaśche śchći wón, so bychu ho śwódźi ś łapłacźenju śtśelniśćeźa śwjesće, schtoź so jenoźkubuje pśichiśwoli. Nowe śtśelniśćeźo ho 31. okt. bra pośwjeźi. Na kóum napominaśche pśicheźnyca hišch ze so bychu ho pśichinośći łoźje błacźile.

S **Kichanja.** Śandźenu njedźelu wotmě źudy w Burdołcej hołśańcu Hrodźišćeńśke śokolśka jednota śokolśći wjeźork, so by ześ pśeni raś w zuśbje śławnje wuśtupiła. Po rejach je śokolśkej hrožbu ho pśicheźaśtajachu ś wubjerenej wuśtojnośću wśheźkeje śwurzowanja, proźtne ka na pśekuśchu, teź Śśokoli nźne śwurzowanja pośtźeńcźu. Kajku wuśtojnoźcź a hibicźiwoźcź tola cźłło śa śokołowanjom dozběźe! Tola rjany wjeźor běśche na wobźarnjonne waśchnje pjany młody cźłowjek, kiž běśche na pśichiładowanje pśichiśeł, ś njeschćiśtojnym śadźerźenjom kośeł, tak so jeho pśheś durje śadźicźu. Tajay śadźerźakoju njeśłuśheja na naśche śerbśke śwjedźenje. Hdyž twoźela w druhim dźele programa hrajeźo śaktacku hrać, njech kóżdy śebi wopomni, na cźim wina leźećhe. (Mladźeźe nadrobnu rośprawu w dźeśnjśchim cźiśle.)

Se **Stróže** pola Hurźinu. Na hołtwje k. Arnoschta Kohana na Khartnicźańśkim rěwźe je ho sajeliło 39 bažantow, 38 dźiwich ruklow, 4 sajazy a 2 kurotwje. Pola kubleŕja Kraława w Kjorńuźicy wotmě ho potom rjana bjeśada.

S **Hufli.** Szobotu ho wotmě hołtwa w Kośanśkim Haju. Pośeli ho 50 bažantow, 7 sajazow a ruklow. Njedźelu ho wotmě hołtwa na Trjechorśtkich honach. Tam pjeć śtśelcow śatśeli 50 sajazow, 46 bažantow, 14 ruklow a 2 kurotwje.

Se **Schrźeźiu.** Śaschłu njedźelu śarjadowa Radźeźanśke muźśke śpźewne towaŕśtwo w wośchoj wóju śwjeźerih. Wopyt bě hujźeneho wjedra dla mźak śłabu. S programa namakachu wośebje ludowe pśinjeśki bohaty pśichłeśk. Pśchida ho hišcźe wjeśelohra. Reje ho pśchiśamknychu.

S **Njeźwaczišćka.** Pśichichodnu njedźelu a pórdźelu je kermuśchna w Njeźwaczišćiśtej wośadźe. Wona śwjeźi ho kóżde léto njedźelu po Hawole (Gallus). Hawol běśche jedyn ś 12 mnichow Columbana ś Irišteje, Němzam evangelii pŕedowaśche. Město a kłóśtŕe St. Gallen dopominatej na mišionara Hawła. Won mrě w lěcźe 640. Po nim mjenuje ho dźeń w prošnym Hawole je 16. winowza. Po praśtarym Nježwaczišćim wajchnju śmě Hawoł ke kermuśchi ńjobu pjez, ale ńjobu jeźeź. Po Hodźišćej kermuśchi je Nježwaczišćo kermuścha najbóle wopytanu ludowu śwjedźenj wokolnoścźi. Kermuśchne pŕedowanje je póndźelu, hdyž hoścźijo ma napohlad kaž hermank. Młodźina a móžeźa ho na karuśelomaj śawjeśelićej a na elektrizźnjśeli so śabawjeźa. W panoramje pokažuja ne wobrośaju. Teź w tśélenju móźeźi ho śyntacź a dobrycźe bóśtacź. Njedoźpjeśeli tuhy nicźo, dha ho ńjeźu śboża a śpytaj tam śwoje śboże. Se śebi a je teź ńtarane. Knježi hoścźenź pichepośchuje pjeźinje na kermuśchu da śwoje rjaneje źurle ź wjeśerjam. Teź wśhitkim druźy hoścźenźarjo dźedźa ho hoścźam nanałkepje pośtujźeź. Tuž dźimy na Njeźdźidźiśku kermuśchu!

Z **Haślowa.** Naśa śokolśka jednota wułoto njedźelu wjeśor swój 2. załoźeńśki śwjedźeń. Nerunje najrjeńśa njedźela. Popołdnju da so do wjeśor śamo do kidanja a tak pjelnjoźe so Mźr źurła jenoź pomałku. 349 hodźin zapośena sogram a br. śtarośta Handrika wita rjanu śyn Śćehuje zhromadny śpěw „Hišće Serbśtwo nje hjene“. Hudźba zahraje a Radwoŕścy bratŕa wa pja na pŕekuśu. Zwučuja derje. husto śamo pŕikleśk. Bratŕa Haślowścy, ćehodła njewuwjeźu sami źane zwučowanja, śnano prośtne? Njema so na dałśo tutoho poźčowanja, ale śami wźitk wjedźźe. Naś śorbśki ćasnikaŕ z Dobrośce pśeźy nam śorbśke gramofonowe deśki. Roześtaja nam pjedy skrótka, kak su nastale. Br. Handrikowśki pŕedńjese postrowy zwj. načolnika a naše bratrow, zo bychu pŕewinyli ćeśki zapośe wosobje so pŕihotowali w pŕedstajacej zymje zowśki śokolśki złót. Hrajeźe so dźiwadło „Fótr Róle běchu wśe w dobrych rukach. Jenoź hišće ku źiwišo by so mohło hrać. Radwoŕćenjo wahišće na bradach. Z tym bě skónćeny rjany gram. A wjesela rejka so započeńaśe, źort a wtu knježišćej dołho do nocy.

Ze **Serbskich Pazlic.** Dźensa w nocy wokoło hodź. wotpali so wowsna fajma tudomneho kuSmoły. Fajma śteješe pŕede wsu z łéweje dróli, hdyž wot kupjel pŕiźdźeś. Śmolic mandźsamsnu nóc njeběśtaj domach, ale w Khróśćech kwasu. Bjez dwěla je złóśtniska ruka wohoń ź žiła.

Z **Kulowa.** Jako pjećlětna dźowka dźěłaćerja cerja chcyśe w lěharni śwěcu zaśwěćić, zapopadła płomjenja jeje kośu. Wo pomoc wołaju hróśtwy. Druhi wohydleŕ domu ju do pŕikrywali a z tym woheń zadusy. Holca wśak je so nje wopaliła.

S **Wuchos.** Gmejnśći pśchedśtejećeŕ k. Jan (61) tu wot k. hamtarja Pětŕika je Śprowjow do tu łastojnśtwa zapołajany a je ź jeho dźěła pśchewśeł. kawaŕ k. Henźl je pśches pośledńje měśaźy dźěła ŕśkeje pśchedśtejećerja mźtroniffi dale wjedł a jemu sa to dźakuje.

Se **Śtcho Komorowa.** Tu su sajeli mźkowa Rěpiśchća. Wź w pośledńim cźaśu w Khorźebuśkolinje wjele kołchow kradnyt a je ź pośtrjedniśtwam komorowśkeho wikowarja pśchedał pśiwatnym wu Hacź dotal namakachu pola njeho pjeć kradnjenych leśow, ź śo wobśedźerjam wordźeli.

S **Wiśow.** W pośledńim tydźenju je tu wulka tak pśchiběźała, so śu dyrbjeli rucźe na połach domtkowacź, hewak śu běrny a druhe półne płodbjenje. Dźeś pucźow je pocźeźty a njechodźi ho pohłosnjacź. Tu a tam śraha woda wośam hacź k wośad

Gosničanski faraf.

36] (Pokraczowanje.)

Stara knjeni połoži ruku wokoło jeje ramjenjow a rjekny śćicha a mjechko:

„Wy dyrbiśće jenoź dowěrn ke mni měcź, potom może wśchitko śaho derje wyć. Wśchako śeje hišćheze tajśa młodušchka. — Ja dźe teź hišćheze wjele wjazy wo waš wěm. Waśch poruchnik-bratr je mi jako śtarej pścheźelniśy zyle podrobnje pišał, a ja myślu, so wón jara, jara derje ś wami měni.

Wy njeśćze jeniczny źwojeho lubeho nana-pěśtona na bololine waśchnje pśchigbadźiśa, wy śeje ho teź na druhe waśchnje jeźe śśebała, śchtoź je tak njenadźišły do waścheho młodeho źiwjenja śapśchimko, runje tehdy, hdyž myśleśćeźe, so maćeje śamo śłonźo a źbožo pśched śobu.

Teź to ja wěm a wy njetrjebaćze mi nětko wo tom powjedacź, ale hakle poldźišchu, hdyž śeje ho pola mje śdomjaźnika. Ale wy dyrbiśće wědźeć, so ja teź to wěm a so bych wam dźiwa radźiwje pomhacź. Ja myślu, so trochu ludźi śnaju a waśchej wocźi śtej mi lubej.“

„Kak mam ho wam dźakowacź, hnadna knjeni?“

„S tym, so hłowu wyśoko dźeržicźe a źiwjenju śmužicźe do wocźow hladaźe. Sa kóżdeho bywaju cźeźke hodźinki a my śmh tu k tomu, je pśchewinyeź. Nětko dźicźe do źwojeje śtwy a wokhłódnicźe źwojej wocźi. Sa hodźinu pśchińdu wśchelazy potrěbni a potom dyrbiśće mi pomhacź. Ja myślu, to budźe najlépśche lékaŕśtwo śa waź, hdyž ho hnydom do dźěła dacźe. A potom pomyśleźe na to, so ś zyłeje wutroby derje ś wami měrju, hižo waścheho bratra-pěśtona dla, kiž ho jara we źwoju maću źołśieźku śtaru, kotraź traśch śanna hišcźeze prawje njewě, śchto cźe.“

Wona wokoło ju maćeźiźu na cźoło a śtany.

„E nětko mje śamołćźe, ja dyrbju teź hišcźeze toiletu cźiniźź. Potaśim śa hodźinu widźimoj ho w tutej jśtwi śoźo.“

Sazo śtojeźe Herta we źwojej jśtwi. Wona njemóžeźe śebi pomhacź, hacź so ruzy do mjeśwocźa tykmywśchi hórko śapłaka.

Ale potom ho śnérowa. Kajku njeprawdu běśche tola Bjedrichej naczinita a kak bě wón zyle prawje pośnał, śchto je ji trjeba!

Kajka kraśna jónśka be tale knjeni Aśten! Hižo nětko bě ji wona dobra, jako by ji je śtaroźnatej była. A tola ho haitbowaźche. Schto teź to běśche ji Bjedrich wśchitko napiśał? Schto dyrbjeśeze wo njej myślicź? — Mě, śchto zaśwěźe niz, hewak njebudźeśeze tak pścheźelnje ź njej rěcźała.

Najdeźacź wjeźor pśchinnuny ju śtyk za Gołźigami — za Bjedrichom, ź kotrymźź njeběśe ani roźhowonwała, na kotrehoź běśche ho hnéwała a kotryź bě tola tak derje ho wonju śtarał.

Wona ześedźeśche hišcźeze we hłubokich myślach, jako komorna wo dirje śaklepa.

„Hnadna knjeni da waź proźyeź.“

Hižo preni krócź bě ho śakomdźała.

Knjeni Aśten bě ho do cźśmneje drasty pśchewoblekła a śtojeśche pódla wulkeho pišanśkeho blida. Wona ho wjeśele pośmějeźowała a rěcźeśche tak njepśchedpodźejcźe, jako by niczo wo prjedawśchej rośmołwje njewědźała.

„Takle, dźěcźo, nětko śapocźnoj dźěłacź.“

Herta dyrbjeśche ho ża pišanśke blido pośhybnyeź, na kotrenź leźeśche hromada papjerow. Tu dyrbjachu ho śapiśki wukonjecź a listy śwotmołkjecź. Herta njeběź źenje podobneho cźiniła, ale mějeśche dobru, wuśłocźnu ruku a mérny, diktowaźy hłóź cźinjeśche je derje.

Potom pśchikhadźachu teź ludźo ź pŕośtwami a pścheźemi. Knjeni Aśten bě śtajnje pścheźelniwa, ale Herta cźujeśche, so teź njedawośche **bjes wuderanja, ale krucźe** pruhowaśche.

We wśchěch wěźach bě śarjadowanje ź cźopkej wutrobu a ź wulka. Potom daśche ho teź teleśon łłyśchecź a **lake wyśchnoścźe ho napraśchowachu.**

Herta pocźa tuśe jónśku wodźiwacź a mějeśche ju ho běgi tu zyła wulka łyeź cźłowjekam śponuźnych zowanjow hromadźe w tutom cźśichim domje a jo jónśka nig jenoź cźopku wutrobu, ale teź njewobdźeźe mudru hłowu.

Dźśćachtej zyle dopołdnje, potom knjeni Aśten śtanu

„Takle, dźěcźo, nětko łyym waź śa dźenśnjśke dołeź cźaśa lowała. Popołdnju wuśpiźeze ju wot ływojeho puśchowanja najpŕjedy a potom śeje ze źwojim knjesom. Tu ju knihi, śechźeźe-li cźitacź, taunje je hudźbna jśtwa, hrajeźeśi wać. Proźchu, cźińcźe zyle kaź doma. Kak dha je jo wam tu bilo?“

„Jara derje. Ja łyym tak źbożowna, so śnaźm ludy dźeź Mi je jenoź żel, so je dźěło ho dźenśa hižo śkónźiło.“

„Nó, to je teź jenoź dźenśa, dokelž dyrbiśće ś wam pućowanja śhrabacź. Je dyrbju na popołdnjach do wopłakich pośedźenjow a poldźišchu waź poprochu, so by mje pśchewodźała.“

„Tuž waź proźchu, wśnicze mje tola dźenśa hižo śkónźiła; ja wśchak njeźłyym dozyła muczna.“

Knjeni Aśten pohlada ji do roshorjeneho wobliźa a wuźnaja ho.

„Ja myślu, to budźemej ho rośumjeeź, a dźeźeźe-li, pójcźe jenoź śobu.“

Sazo śedźeśchtej w makej pośhódnej jśtwicźy.

Hlejeźe tu łyym nětko pśchejo źanna łyydała. Mi je jara ludo, so mam towaŕśchność.

Popołdnju pośpa knjeni Aśten nécźto hodźin a hej Herta śadrěmnuły. Potom jedźeśchtej hromadźe k pośedźenju.

„Moja luba nowa domjaza towaŕśka a śekretaŕka“ bě ju knjeni Aśten pśchedśtajała a wśchudźe bu ź wulkim pścheźelniwoścźu witana, wona cźujeśche, je je ź wulkim śchćom dźakowniwoścźe, kiž mějachu napśchećźo knjeni Aśten.

(Pokraczowanje.)

hubicišchi je puck mjes Błužnizu a Trebjeszu. Tuke wobima wobsebje często cerpi pod powodzenjom.

S Wjerje Wodu. Sobotu dop. snjesposzi tudyschi dźiwarski. Wón pschi wukładowanju padże šmak se żelesnikeho wagona. Pschi tym ho drje šmuskownje kbetro krani. Na šćerbi pschikas dyrbjachu jeho do bydlenja donjesć.

S Mochow. Tu wohlo nastaczi wjetsche wobkhadne njebo, njeby-li duchapschitomnosć schosćera jenu hischcze w wobłecenim wokomiku sadżiwał. Njewobmetkenemu kruschi sapschah bé konjazy sapschah na lawo pschesczahnuł. Mjes tym jim auto napschecżo jdże. Schofer mjetsche ja to, so kmanjazy sapschah chze posastaczi, wusbinu ho na lewo a sajdże do konjazeho sapschaha. Ta hoże wschak mózesche wós hischcze w poslednim wokomiku na bok storhnyć, tak so jenoż sadne kolo woza njeschło. Auto ho sptuje wobschkodźi. Je trjeba, so wjerjeze maju swoje sapschehi wobsamknjene. Hdyż ma ho stara strachne njeschoża.

S Khrjesnoho. Tu je ho w swojim bydlenju wobjesiła 70lětna wdowa Samkaschi mischtr, nježli schi inwalidny Dowal Duch. We khudy žiwy a mjerzhu jeho dla żołtkowje thorjesce šamjeneho dnja do khorownje dowjesch.

Wa jězbje do Mužakowa a Slepoho!

Přichodnu njedźelu 19. oktobra wotmječe so nětko wulět z autobusom do Mužakowa a Slepoho, kiž zarjaduje župa „J. A. Smolef“. Smy dosć wo tym pisali. Wšitko smy přihotowali. Wóz je skazany. Mnozy su so hižo připowědźili, ale je hišće nješto městnow swobodnych. Štóž ma potajkim wotpohlad sobu jěć a wužiwać žadnu přileżnosć, wobhladać sej swětoslawny Mužakowski park, njech so hišće ćmje hnydom zamolwi a to wozjewi zarjadnistwu wuleta.

Mamy nětko poslednje dny nazymy. Lěs a hola so krasnitaj w najpyšnišch barbach. Hišće słónčko hrěje. Ale hórzy budże po pyše. Lisće spaduje. Sćehuje njewuprošna zyma. Chcemy hišće wužiwać poslednju khwilu rjaneje nazymy. Tuž njedźelu popołdnju do Mužakowskeho parka. Ducy dom chcemy potom wopytać wulcy zajimawe serbske Slepo. Tam so wotmječe wječor wjesoła bjesada ze Slepjanami a Slepjankami. Chcemy tam też rejwać serbske reje při zwukach praserbskeje hudźby — dudow a serbskich huslow.

Móż chce so potajkim hišće wobdźělić na tutym ninjo měry zajimawym krasnym wuleće, njech hnydom so zamolwi w „Serbskej knihalni“ w Serbskim Domje w Budyšinje.

Wohnjowobornistwo.

Z Dobrusche. Njedźelu popołdnju wotmě tudomna dobrowólna wohnjowa wobora swoje alarmowe zwuczenje. Wobalnikowy bóčhe wotmytkowane we schuli, hdyž bóčhe w bydlenju domownika i pschetorhnjenjom mašiny hižom nohtal. 3/4 9 hodź. bo k prezjenu zasej satrubi a z tym wóbam wjeselskimcom poslyschu wobora w polnej liczbje pschikhwata. Wody w studnjach žaneje njebéchu, tak dyrbjachu bo hydrantu k bliżschemu 100 metrow zdaleenemu hydrantej pschipowěsnyć. Domownikowy bym wjesele bo po 12 metrow wutkom Magirusikim rěble wuhonjacz. Po dokonjenju pschedpisanych nadawkow bo pschikazu satrubi. Swěcżi bo, so je Dobruschanska wobora wschemu srocżenu srocżena, hdyž so jeje pomoz žada. Swuczenje spokoji guejnu a pschikładowazych wobydlerjow.

Sokołstwo, šport a hry.

Kolesarstwo.

Wjazonske kolesarske towarstwo 1887 wotmě njedźelu popołdnju hłownu zhromadźiznu w „Dwórskej gryczeho“ tam. Jenohłósnje so wobzamknu, zo so towarstwo chce prócować wo zwjazkowy swjedźeń Łužiskeho kolesarskeho zwjazka leta 1931, kiž je Biskopicanskemu wokrjesej připokazany. Z druhim wažnym dypkom dnjowcho porjada běše přewzaće a přewjedźenje wokrjesneho sportskeho swjedźenja na nali dnja 9. novembra t. l. w „Dwórskej gryczeho“. Zo by so wopytowarjam nimo zaloweho sporta nješto wosebiceho poskićiło, wobzamknu so, z wumělskaj mišerskaj jězdźerjej Wollmann a syn z Maleje Borsče wustupjeja.

„Napominańske wołanje wójnskich woporow.“

To je napisмo filma němskostatneho swjazka wójnskich sranjenych, wójnskich wodźelnikow a wojerskich sawostajenych. Hibiczina Budyska městna skupina da jón njedźelu 19. t. m. dopołdnja 3/4 11 hodź. w tudomnym Zentralnym dźiwadle pschedwjesć. Film njeje jenoż „napominazym wołarjom“ sa njeorganisowane wójny, ale pschedewschim sa ludowych sajtupjerjow wulki k němskostatnemu sastarańskemu sakonjeju je němski to je sastaranje wójnskich woporow pschezo hischcze potrjebne. Schto dyrbjachmy pak my wójnske woporu nałonicz? Hacżrunjeż je knjes ministerski rada Grießmayer pschi němskim dźełowym ministerstwje hischcze w mezi t. l. wuprajił, so żo sastaranje wójnskich woporow njepschima, dyrbimy pójerać jene shubjenische njepo druhim. Halle tele dny je ł němskeho dźełoweho ministerstwa wuschol wokolnik na direktorow wischitich hlownych sastarańskich hantow dla dalschego wobmjetsowanja ldźełenjow po § 71 sastarańskeho sakonja. Sda so, jako bychu ho staine finanzy na schkodu wójnskich woporow wustrowicź dyrbjale. Němski lud je pschemjerje japamnił, so, hdyž njebychu mužoju wojerskich sawostajenych a my wójnjay sranjeni rěczeli a ji prajicź, schto němskostatny swjazk jako najwetscha organisazija wójnskich woporow w Němskej chze. Dźeł bitwy pschi Sommje je hrózbnym tśełenjom, pschijedźazymi tankami, nadběhami atd., nastaczje a stuttowanje swjazka je widżeć. Pschepschujemy Budyske wobydlerstwo a liczimy na jeho podpjeru. Sofupny pjenjes je tak postajeny, so żo jenoż wudawki tryja a wuczinja 40 a 50 pj. Wobrasowanja zentralneho instituta za wocżehnjerstwo a roswucżowanje w Barlinje je film ł wušmuždżenjom 2. septembra 1930 jako ludowukhłazy pschipósnak. Pokładnja wotewri żo w 10 hodź.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* S Wultich Rědarjez. Tu žu ł rěki cźišło małeho bóčhcza namakli. Cźišło bž bjes drohy a hižo thěrko hlade. Po dacżu je hižo dlšchi cźas we wodże leżało. Po pschepytowanju konstatowachu, so je dźěrżo owe njeodcźeli stare bylo.

* S Drježdżan. (Zurkej žo spali). Pondźelu pop. 1/4 hodź. wudri woheń w tśichi zyrkwje w Kadźicach. Na zyrkwi tu khwilu twarja. Woheń ho khěsije roschěri. Hdyž wohnjowa wobora pschikwata, žo khcha hižo ł planjenjom palesche. Wobora wschak so poradźi, wohnjowy bórsh zhašecź. Mjerzi wobornizy ho pschi tym sranichu. Pschicżina wohnja njeje hischcze znata. Mamy sa to, so je nastał z njekedżonoczju wattich dźełacżerjow.

* Se Schandawy. Njedźelu pop. sajeshoži mlody cźłowjek, hdyž po skalach Goldsteina łśesche. Najskerje je jemu khowa wjetśesche a padże do hłubiny. Jemu so nop slama a bž hnydom morwy.

Wo nowych knihach.

Stawizny 4. kral. sakšk. pschecheho polka cźo. 103 w swětowej wójnje 1914—18.

Spisał hejtman na wušk. Rudolf Monse.

Nosprawja wojerskich archiwow rada Wäßler.

We wobłuku rjada swjatowy „Dopomnjenišće lojsena němskich polkow — sakše wójsko —“, kiž wotmoža němskostatneho archiwa w Drježdżanach nawjedźene, wuchodźa nu 60. swjazk njedawno „Stawizny nehdyschego kral. sakšk. pschecheho polka cźo. 103“.

Na lohkofrosumliwe, cźešliwe a w formje dokonjane waschnje wopisuje spisaczel, kiž bješe w polu adjutant, schef kompanije a batallionowy komandér, wójnske naschonjenja swojeho wojeřeřeho dźe a wjedże nas se żiwym wolmenjenjom psches bitwi „za pschi rzy Maas, Marne, Aisne, Somme, w Arg onach a Champagni, w Flanderiskej a psched Verdunom. Wschudżom hdźej sadźachu polk, kiž mjetsche dobre mjeno dla swojeje wojowarskeje wukublanosće, je wušnamne wušku kował: to wobswědcza njeličomne rowowe khcżije jeho nhože 3100 mowjach, to dopokasuja też 36 wojerskich rjadow żiwjatcho Hendricha a 139 medajow šwj. Hendricha, kiž je Sakske dźakowny kral swojim 103 arjam spoż žił. — Drje najhróznischcze je polk w bitwje pola Sommy lěta 1916 pschikral. Każ rjekowachu swoji sa to wopisowanje tuteje pschemożneje a kawarnje materialowej bitwy, kiž žebi wot polka nimale 2300 muži mowjach a sranjenych žadasche. Krótko do wopuschczenja bitwinskeho mesta wotmě so rjeki wjeczornych šturkrach 7. septembra za cźichim wjesnym pohrjebnischcżu w Estreilles w pschitomnosći roskasowazeho generala i Planitz jara thu na wobjed. Pschi šlusknischim 103. polku, kiž bješe żiwi wostali, pschepodachu cźesto wuschamowazeho batallionskeho roskasowarja majora i Hartmanna thidolnej semi. Hłubokosazowane symbolisce słowa, kiž dźiwijiny farar pschi rowje porjeza, njeslachachu jenoż wupruhowanemu napomjenemu wjednikej, ale wschitkim mowjam towarscham, kiž bješe wot 20. julija hacż 7. septembra 1916 zwe wérje do wulkeje a pschichodneje Němskeje swoje žiwjenje waprowali. —

Najedrjacż wschu cźežke, schtož je polk pschetrał, iwosta jenu duch šwérny, mužitske krutosće a wopominosće hacż do hórkeho stónczenja wójny. Zimaze jim słowa, i kotrymiż spisaczel polkownych stawiznow poslednju hodźinu šmykowje wójny wopisuje:

„11,55 hodź! Nascha artillerija mjetsczesche. Po nětkim pschesta też njepschecżelowe tśelenje. 12,03 hodź. poslednji wuschel!

A tak tu wona bješe, hodźina, kotraż bješe so cźłowjeskej druhdy wešrjedź zyschtownaju bitwy jako widźenje zjewiła, kotruż bješe žebi mumolował jako hodźinu najnjeschczesnischeho žiwjenja! Nětko tu bješe, je swojej wopraważitoscju ströba a synna, je žanym wyšom postrojena; bješe tu, dostata ł tśi dnjach wjeschoża, je bješe wjednik bitwow tam horjekach němskim brónjam dostónczenje dobyczeje saprajił!

A jako nětko trubaś je signalom: Znit — pschestach! Sapocża, jako bu wón dale njeschesche nad wyschim a psches schtkaloby w Cotes Lorraines, we mnohim wotwołowanju wot hórskich sćenow bo prózesche, njeschtukowasche to jako wušwobožaze — wumožaze sawoalanje, ale napjelnjesche wutrobu keuteho frontowego wojaka ł hłubokim žorowanjom, a nomalu kuleschе so jo jeho cźekpjazym wobliczu bele šyšio najhórcżischeje bóle nad tutym njesłyschanym tónzom!“ —

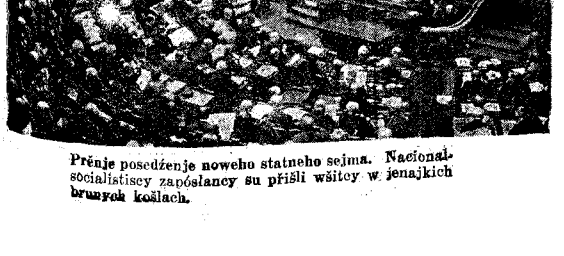
Wobsebity dźak hłuscha spisaczelej, so je w rjedże bedawkow też mnohim hobrowojerjam dał sławnosć, swoje žiwe dopomnjenki složiś a je tak psched zapomnjenjom sakhowaś. Tu njewopisuja ho jenoż rjekowske sćinki i prezneje linije, ale też sdźela w poezitśej formje episcy a wobsebiste naždženja, na pschikład hody w polu; Khrystušowy khcżij na wyschinje pola Wanzelles; i listow wósomnaczelstwu; sajeżu wuczerkuj; wojerske wobalenischcża w šwětowej wójnje a dr. —

Hdomujcź knihi jako žórło za pschepytowanje wójnskich stawiznow so hischcze powschi ł pschihodźacym japiša mowjach, sapiša wobhladźenja mětnow, sapiša ofizjerow a jatkownikow, liczimy tych, kotrymž so wojerske wušnamjenjenja swj. Hendricha swożcżichu, 4 kharty, 20 bitwinskich stżazow a 119 fotografijow.

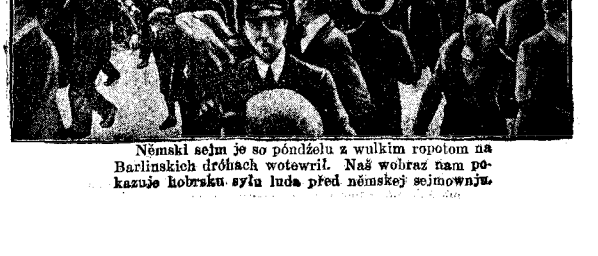
Dopomnjenske lojeno pschecheho polka 103, je žyseje wukroby pschichadźazym a k wutrobam so bliżowazym sawodnym hesłom l. połnoho komandéra, hluscha do najskerjischi dotal twodanych sakskich wojerskich stawiznow. Pschejе so, so so spisaczel a jeho šwérni bydlerjo se żiwym pschedawanjom knihi sa jich wulke wopory na cźasu a próży wuzuja.

Stawizny nehdyschego kral. sakšk. pschecheho polka cźo. 103 su dostacź wot nakłada knihicżischcżenje „Wilhelm uno Bertha Boensch-Stiftung, Dresden A 1, Bankstr. cźo. 3, psches městne wojerske towarschwe pšich. polka 103, kiž su pschedawanje w komisiju pschewzałe. Kniha je też dostacź psches Sserbsku kniharnju. Wona wopschija 482 stron tekta we wulkim oktawje, ma 4 pschehladne khartu, 20 bitwinskich stżazow, mnohe rysowanki w tekście a bohaty pschidawk ł wobrasami. Kniha płacźi zyle do płatu swjasana 12,10 hriwnow.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolef w Budyšinje. — Za lokalny dźeł a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za hospodarski dźeł: Arnošt Barć w Brězynoy. — Za nawdaćelstwo: G. Jaenk w Budyšinje

Prěnje posedźenje noweho statneho sejma. Nacionalsocialistiscy zapósłancy su přišli wšitcy w jenajkich brunych košlach.

Němski sejm je so pondźelu z wulkim ropotom na Barlinskich dróhach wotewrił. Naš wobraz nam pokazuje hobrsku sylu luda před němskej sejmownju.

Najnowiše z cyłeho swěta.

— **Schkrowa powěsć wo wjedrje za julijski schtwórk:** Wobkhowamy hischće rjane wjedro, posdźischo pak budźe wohrožene.

* **W Heidenawje je so njedźelu sakładny kamjeń k twarej mateje evangelskeje zyrkwje położił. Twariši pjenjes je so na 66 000 hriwnow woblicził.**

* **Wó jstwje Bytomskeho žudniskeho lekarja medizinalneho radźićela dr. Spiedera je wutoru pischipoldnju helska maschina rosbuchła. Wona bě so jemu jako pakćik se póstu pósłała. Hdyž dr. Spieder pakćik wotewri, so rosbuchnjenje sta, kotrež blidowu desku pischeraše. Kaž j dźiwom dr. Spieder, jeho mandźelka a schtyrilětna dźowčičźka njeskranjeni wostachu.**

W tym samym czasu je so hórnišlemu lekarjej dr. Wilhelmej do wobydlenja póstki paket póslał. Hdyž jón dr. Wilhelm j nožizami wotewri, módre pjowoje j njeho schwihasche. Lekar pakćik do kuta czisny a do pódlanskeje stwy stoczi. 50 sekundow posdźischo so rosbuchnjenje sta, j kotrymž so wokowe schklenźa wunbichu a so nadoba wó jstwje wobschkodźi. Wobaj pakćikaj staj so 13. oktobra w Hindenburgu na póstu dałoj.

* **60 kilometrow wot Perthy pschi awstralskim brjohu ßu wutoru lětadło j morja wuczahnyli, kotrež bě pondźelu j Perthu wuletzało. Pilot, dwaj lětakaj a jena wolhladarka ßu ßmjerći namakali.**

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Na namjet gmejnskeje rady w Cžornych Nošlizach so puć j Hornjeje Hórki — Cžornych Nošliz do Warnsdźij a Běłych Nošliz w Cžornych Nošlizach mjes Wjerschcz a Krebsej ležownoscžomaj sa pschechodny wobkhad sawrje.

W Budyschinje, 6. oktobra 1930.

Hamtske hejtmanstwo.

K dotwarjenju asfaltoweje jězdneje dróhi so Dwórnischćowa dróha wot srjedy 15. oktobra 1930 sa jěsny wobkhad sawrje. Pschećźiwne sadźerjenje so zhosta.

W Budyschinje, 14. oktobra 1930.

Měšchćanska rada, policijski hamt.

Rožku, wows a sync

kupuje **zarjadnistwo wojerskeho sydła w Budyšinje,** wotnožka (zastaranje)

Telefon 3020 Telefon 3020

Towaŕstwowski powěstnik.

Towaŕstwo Pomocy za studowacych Serbow wotměje wurjadnu hłownu zhromadźiznu srjedu, 22. winowca, pop. w 4 hodź. w Serbskim Domje w Budyšinje. Jedna so 1. wo prašenje, hač ma towaŕstwo dla Ljubljanskeho wotkazanja skórźbu zapodać abo so wotkazanych pjenjez wzdać a 2. wo domjacu zběrku. Wažneho rozsuda dla by **bohaty wopyt** přeco. sydstwje a wubjerkej luby był.

Budyšin. Młoda Jednota. Młodźency a knjeżny maja zhromadźiznu štwórtk, 16. oktobra, wječor we 8 hodź. w Serbskim Domje. Cuzy rěčnik poskići přednošk ze swětłowobrazami. Wutrobnje přeprošeni tej předsydstwo.

Bukecy. Sokołki zwučuja štwórtk wječor z dypkom 1/2 9 hodź.

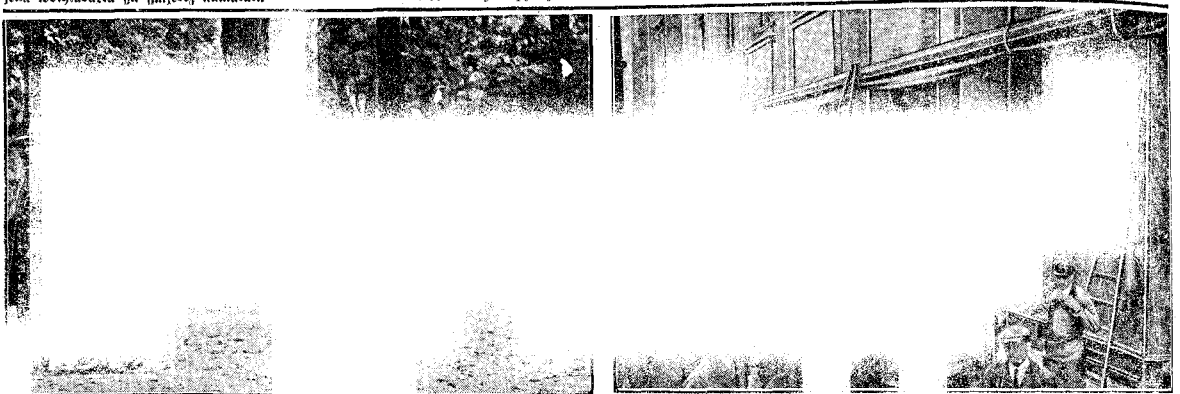
Drježdźany. Serbske tow. „Čornobóh" zeńdźe so sobotu wječor we 8 hodź. k swojej měsačnej zhromadźiznje we towaŕšnym hosćencu na Christianskej drózy 22. Dla wšelakich jednanjow so bohaty wopyt wočakuje. Też hosćo su nam lubje witani.

Hrodźišćo. Jednota Sokoł zwučuje tón tydźeń štwórtk 16. winowca w Rakojdach. Po zwučowanju budźe zhromadźizna.

Poršicy. „Jednota Sokoł" započnje z wubědźowanjom popołdnju 1/2 3 hodź. nic w 3 hodź. Kóždy dyrbi z dypkom přiić. Načolnik.

Ralbicy. Jednota Sokoł ma štwórtk 16. oktobra hnydom po nyšporje swoju zhromadźiznu. Dokelž mamy sobi nještožkuliž ważne wuradźić, je winowatosć kóždeho sobustawa, so wobdźělić. Starosta.

Rakecy. „Lipa" ma přichodnu njedźelu 19. winowca pop. w 4 hodź. pola Hönčec swoju měsačnu zhromadźiznu. Zdźělće to jedyn druhemu, zo bychu tam wšitcy byli. Předsydstwo.

Policija, pěši a na konjach, honi ludi [illegible] je zahrody, hdźež zakhadźeć poča.

Rozbite wokna na Lipsčanskej drózy w Barlinje. Při pondźelnišich demonstracijach přiwisowarjo radikalnych stronow na Lipsčanskej a druhich dróhach [illegible] wokna mnohich wobkhodow z kamjenjemi rozbichu.

Spěšna wokřewjeŕnja

?

Müllerec konditaŕnja

na Pósłowym naměsće

kotruž Serbja rad wopytuja, poruča najlěpše pjećwa we wulkim wubjerku.

Rozesłanje nanajspuščomnišo.

Waš stary, swěrny přećel

Předźenak

so na puć do Serbow hotuje, tuž njekupće hak le němske protyki, ale wostajnće jomu swěrni.

Jejowe plincy

?

Dołhe a krótke škórnje ručne dźelo

20.— a 30.— hr. Wulki wubjerk, też we wšěch druhich wobućach

Wšě wuporjedźenja derje a tunjo

Wobućowy dom Mark w Kukowje

Přichodnu **wutoru 2. septembra** pop. w 5 hodź. budźe so stejaca

Jurij Hänsel w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736

Hłowna předawarnja Rudolfa Sacka z Lipska

w Budyskim hamtskim hejtmanstwje

Skład ratarsk. mašinow a gratu wšěch družin

Jejka su drózše, —

tuž kupujće „Jajko"

potom kury derje njesu

Zazymne dny

čopku drastu

wot firmy

Osswald

na Kamjeńtnej hasy

Wot dźensa připołdnja 2 hodź. dostanjeće wšědnje

čerśt. jejowe plincy

na najnowšej připrawje pječene

Přińdźće tohodla hnydom na Sukelnsku hasu do

spěšnejewokřewjeŕnje

Kubleŕ

započatk 30. pyta znajomstwo z pilnej knjeżnu z ratarstwa dla

ženitwy

Něšto zamoženja so přeje, njeje pak wumĕnjenje. — Poskićenja z wobrazom kiž so wrćći pod **G 87** na wudawarnju Serb. Now.

Poručam

najlěpše howjaze, ćelace a swinjace mjaso wot 90 pj. sušeny pólć 1.00 hr. najl. čisty tudomny swinjacy tuk 90 pj. Jatrowu a dobru kolbasu (Blutwurst) 80 pj.

Eugen Petrich

rĕznski mistr

na Kotolskej hasy p. Ehape

Wšě družiny hnojidłow

ma stajnje na składźe

Žitny dom w Kamjencu

wotnožka w Pančicach

Předešna płachta

je so dźensa rano wot Drobow hač do Pawjow zhubiła. Wotedać w Drobach čo. 14

Serbske gram. deski

Gramofony

Jězdne kola a mantle

wšěch družin ma tunjo na předań

wikowarńa a jězdnych kolow a šijacych mašinow

Pawoł Jurz

w Sešowje 22

Gardinowe zbytki

Vitraže, rolleaux, canki we tunich klamach

IDA ERLER w Budyšinjerskim Zwonk. Lawak 8, I

Stare flominy

ma na předań

Smolerjec knihikšeŕ

Serbske gram. deski su dośle!

Jurij Menzel

serbski časnikaŕ w Dobrošicach

Zbytk Fotografijow Rakečanskeho zlěta

předawamy nětk za **pół** płaćizny **15 pj.**

Smolerjec knihaŕnja w Budyšinje

Osswald Schmidt,

železowa wikow. w Kamjencu

Poručam mój wulki skład: **železowe žerdki, wozowe wóski, worcl, potkowy, wobitne železo, blachi, grat, šruby a hozdźe,** za kowarjow, zamkarjow a klamarjow. Přiwjezu twory ze swojim čežitym awtom bjez wobličenja hač do waše dźełarnje. Sym tuni a mam přijomne płaćeńske wumĕnjenja. Dele mam derjezwuběrany skład **T-nošakow moněrskeho železa a železniskich šěnow** za fabriki **cementowych tworow** a za twarske wobkhody

Serbski spěwnik

„Naše spěwy"

za ludowe šule

wot Bj. Krawca a M. Nawki

je wušoł. Płaći **60 pj.**

Přiloha k čisłu 241

SERBSKE NOWINY

Srjedu, 15. oktobra 1930

Sokolski wječork Hrodźišćanskeje jednoty w Lichanju

12. 10. 1930.

Wo Hrodźišćanskej sokolskej jednoće so woprawdźe prajeć njehodźi, zo je pleńčo přikhilenecho wosuda. Jeje so móhła minyć kelucha čerpjenja. Jeje hłowna starosć bywaše stajnje městnosć k zwučowanju. Přećiwnicy so horliwje wo to starachu, zo bu Sokołam zakazane zwučowanje na salomaj w Hrodźišću a hrodźiju. Myslachu, zo z tym zaduša młodu sokolsku jednotu. Ale so mylachu. Mnozy — liwy, bjezkarakterni słabuši — drje nas wopuščichu, ale štož wosta, to bě tež elita, krući, woporniwi horliwcy, kiž sej prajachu: „Nětk klubu nic!" a přětrawachu. Njeje so drje w žanej drohej jednoće raznišo cydźiło, kaž w Hrodźišćanskej, hdyž ličba sobustawow wo połojcu spadże. Nješkodźi. Radšo horstka přeswědčenych, dyžli wulke stadło sobuběhakow.

Hrodźišćenjo lěta dołho zwučowachu pod hołym jebjom we wuzkim dworje, při třeskańcy w někajkej chěži. To bě woporniwosć! Před lětom hakle so rozsudźichu zwučować hromadźe ze susodnej jednotu w Rakojdach na tamnišej sali.

Hrodźišćanska jednota słuša sobu k našim staršim jednotam, přetož je so založiła hižo 17. smažnika l. 1922. Bratřa Hrodźišćanskeje jednoty drje su so we wšěch wobdźělili na wšitkich ważnišich serbskich a sokolskich swjedźenjach, ale dotal njewuhotowachu samostatny swjedźeń.

Za sydom lět hakle wustupi Hrodźišćanska jednota před zjawnosć. Wuhotowa 12. winowca swój prěni swjedźeń w Lichanju.

Njezbožo po zdaću dale přeščehuje Hrodźišćansku jednotu. Dyrbješe to začuwać znowa na swojim prěnim swjedźenju w Lichanju. Njezbytny dešć, kiž we posledním času zasakle, skoro dyž rjekł systematisy, skazy a skepsa wšě serbske swjedźenje, započa z časom swoje zahubne dźěło. Wón šnórkł předźeše, so sami horliwcy radšo doma wostachu. Tuž bě tež wopor swjedźenja khětro słaby. Bě wšak tam naš swěrny serbski prócowař, předsyda „Domowiny", k. farar Křižan. Z Bukec bě cyła čerjoda bratrow přikhwatała.

Wokoło ½9 hodźin započa so program. Před nastupanym šikom powita starosta br. Měrćin Nowak přitomnych, skrótka rozłožeju stawizny a dóst jednoty. Bratřa nastupichu k prostnym z tyčemi a přewodźenjom bubona a piščałkow. Sćěhowaše zwučowanje drustwa na wysokim prěkšku. Na prěkšku dóšo su Hrodźišćenjo mištrojo a tu w cyłym zwjazku nimale konkurency nimaju. Zwažliwe a tola při tym eksaktne wukonje mytowaše hrimotacy přiklesk. Potom nastupichu bratřa jednoty k Rakečanskim prostnym. Při nastupje a wotstupje zaklinča sokolska pěseń: „Naše stare prawa . . . !", kotraž bu tak rjec hymna Hrodźišćanskeje jednoty. Hrodźišćenjo dokonjeja spěwać — bjez dźiwa, maju tola tu wuljerneho nawjedowarja, br. podstarostu Měrćina Kefka. Rakečanske prostne so poradźichu. Sotry Budyskeje jednoty wustupichu pod nawjedowanjom načolnika Hrodźišćanskeje jednoty, br. Měrćina Mjeltki, kiž tež wšě druhe zwučowanja bě nawjedował. Tež sotry derje zasłużeny přiklesk žnjechu. Zwučowanje přewodźeše a k rejam piskaše nowa kapała trunowje hudźby Małešanskeho Sokoła pod nawjedowanjom br. Pětřki z Brěmjenja. Serbske reje so předwjedźechu zwonka programa.

Tak daloko drje bě wšo rjenje było. Druhi dźěl programa — dźiwadło, skupiny a swjedźeńska rěč — dyrbješe bohužel wupadnyć dla njerjanscheho připada — dla herjekancy pjanych němcowarjow.

Hižo wot spočatka programa bě pjany hepjel (Němc!) z Kisliey spytał, z haru a wołanjom předstajenje skazyć. Hdyž měra njedaše, někotři Sokoljo jeho njelahodnje před khěžne durje sadźichu. Cwólba němcowarjow z Klukša pjanemu skarakej na pomoc přikhwata a dóńdže k přimarcy. Jenož sokolska disciplinje ma so dźakować, zo njenasta bitka. Přistejny pólcaj njewidźomny. Po njeho wosebite awto póslachu, ale wón njebě doma. Budże trjeba, zo za přichod sej wěsćimy na serbskich swjedźenjach samopomoc a derje organisowanu žurlowu stražu, hdyž wyšnosć njemóže hladać za porjadom. Bě najwyši čas, zo je so tu w Lichanju założiła sokolska jednota jako móc přećiwo skaženej, demoralisowanej, poněmčenej młodźinje Lichańskeje wokoliny. Ale młoda Lichańska jednota zmeje hobrske dźěło, chce-li wukidać wšitko, štož je zhniłe a njestrowe . . .

Prěni swjedźeń Hrodźišćanskeje jednoty je zdobom prěni serbski swjedźeń, kiž bu skaženy wot němcowatych herjekarjow. To je khutne znamjo! Budźmy na straži! Mamy za to, zo připad na Lichańskim swjedźenju woprawdźe njebě připad, ale wot wěsteje strony organisowany a přihotowany nadpad. Tohodla hišće raz, budźmy na straži!

Hrodźišćanskich bratrow wšak njeharmoniski wukóne prěnjeho swjedźenja zatrašił njeje. Su z česeu wobstali před zjawnosću. Přećiwo njepřistojnym, njeczistym elementam pak je přistojny, čisty kharakter bjez mocy, njeeha-li přimać za samsnymi mazanymi srědkami, kajkež tamni nałožuja.

Hrodźišćanska jednota budże dale dźěłać a skutkować po wupruhowanych směrach z krutej nadźiju, zo też jej jónu so polne zbožo směje!

Nowy samowjazowacy hamt w Njeswačidle.

Dnja 15. oktobra 1930 je so w Njeświačidle nowy telefonski samowjazowacy hamt wotewrił, kiž so bo jeśiśneho wobłhada přichija. Dalokostny a špěšny wobłhad wobstara Budyšći pśichopokasańśi dalokostny hamt. K přisłušnjenju rěčenjow w dalokostnym, wokrjesnym a městnym wobłhadže dyrbja wobdźělnicy w Njeświačidle i cśišćownym kołeskom ličbu „9" wolić. Swjasanja w śpěšnym wobłhadže stanu so hnydom pśichi pśichśišnjenju. Na śpěšnym wobłhadže wobdźělene telefonišce hamty su na stronje VI. napomnjenjow k hamtšej telefonowej knihi za wokrjeh pruskeje a sakskeje Hornjeje Łužicy sapisane.

Pśiwjedy hač móžeja so Njeświačidliśi mějićelja telefona na pśichijomnośćach nowoćišnjene telefonowańśe pśichiprawy wobdźělić, maju najpśiwjedy małe pśichestajeńke dźěło wukonjeć. Dyrbja bórnizu na wośebje pśichiprawjenym pśichestajańku pušćeśić a sbźehdło k sajśajenju nowego aparata wołokopalońć. Na tuto sobuśtutkowanje, kiž je wobdźělnikam hižom znate, so woni krótko do pśichmjenjenja hišće raz telefonišy dopomnuja. Wo tři-bunim cśišćatowem kołeśe je so wšitkim wobdźělnikam cśišćane powučenje pśichipóśłało. Po pśichestajenju płaćeja cśišća z cśiomi liczbnikami, kiž w hamtšej telefonowej knihy w rózkatych pinkach [ ] śteja.

Po nasłonjenju wšitkich wobdźělnikow je srofumliwych pśichćinow nowe samośwjazowace pśichiprawy wurjadnje łyhnje wužiwaja. Tohodla so w pśenich dnjach łośo stanje, so bu wšitke śwjasowańśe puće wośnoćene a wołał pśichi śběhnjenju dalokostnišćaka znamjo wobdźělenja (trajne synčenje) słyšeć. W tajšich padach ma so śiśyšał hnydom śaso powótšnyć a ma so hakle ś najmjeńśicha za pot mjeńśiny śaso ś wołanjom spytać. Swój hnem so śpěšnym stóćenjom a sbźehanjom śiśyšakowje kwaki wuśišaśeć, nima jenoź śmušła, ale sawinuje mylenja w śamośtutkowanych śwjasowańśich aparatach a schłodźi wšitkim wobdźělnikam. Njech tohodla łódy po śwjećenym waśhanju telefonuje a njech so mośtaji we pśenich hodźinach a dnjach po pśicheńenju łódneho niz na łódy pad trěbneho telefonowanja. K wobaranju śamośawinowanych wopaćnych śwjasanjow, kiž śamośtutkowarjo licźak rěčenjow runje tak śwdomnicśiwje faj te prawe sapisuje, njech maju so telefonowaś po śćěhowanych prawidłach:

1. Njewol po wotsběhnjenju rěčała prjedy, doniž śwobodne śmanjo w śwojim dalokoślyšaku njeśłyšćiš, potajtim śtajny njepśetergnjony łynk (krótki dołhi — ——).
2. Śwjećiš pśichi wołenju łódeho jenotliwego licźbnika kołeśka ś porśtom na łódy pad hač k pśichisłowacej a daj potom kołeśko śo ś a m e m u wróćś wjećnyć.
3. Wol jenotliwe licźbniki požadaneho cśišća tak, tak je pśisane widźiš, ale niz tak łaš je rěkaš; potajtim 345: śi — śchtyri — pjeć a niz śi — pjeć a śchtyrjeźeći. Po pośledńim waśhanju dóstaneśi wopaćne cśišło 354. Wobkrodźuj potajtim śamowolnoj rěče.

Schłóś so po tym ma, budże je śvokojenjom naśhonicś, so wśchitke świšći porjadnje dośtane a so jeho licźak rěčenjow wjazy rěčenjow njepokaśuje, hač je so woprawdźe śtało.

Měśtne telegramy pśichijimuje tež dale Njeświačidliśi pośt (tel. cźo. 201) telefonišy. Wśchitke druhe telegramy rěć pak łódy wobdźělnik hnydom pośtej w Buoyśchinje (cźišło 9), wone tak rućišcho k dośtawarjej doźeńa; jako měśtno śapodaća so Njeświačidło (Neschwitz (S.) F.) wośtajeni. K temu trěbne śwjasanje płaći wobéma padomaj jenoź jako měśtne rěčenje (Ortsgespräch). Tež Budyšći pośt Njeświačidliśim mějićelam telefona na jich pśicheće wopśichijeće dóśćich telegramow hnydom praji. To śtanje so bjes łódnych wudawkow, nimo teho so napiśane telegramy darmo jako list pśichipósełu.

25 lět Zwjazk młodźiny za rozsudźene křesćanstwo w Budyšinje.

Zwjazk młodźiny za rozsudźene křesćanstwo we Budyšinje, kiž je přizamknjeny němskemu hłownemu zwjazkej ze swojimi 47 000 sobustawami (sydło we Woltersdorfje pola Barlina), směrdźeše zańdźenu njedźelu swoje 25 lětne wobstaće woswječić. Swjedźeń so wuznamjeni z wosobinskej přitomnosću zwjazkoweho direktora knjeza fararja Schürmanna.

Jubilej so započa z poswjećenskej nutrnosću za skutkowace a přećelne sobustawy sobotu wječor, pokračowaše so z raňšim stražowanjom njedźelu rano,

Z kolesom do swěta.

Prózdniny tu běchu a swět wabješe. Won do swěta so mi chcyše, ale sam jěć nochcych. Tuž wobstarach sobi kumpana, kiž so ze mnu do njeznateje cuzby zwaži. — Z Drježdźan jědźechmoj z časom přez Freiberg, Kamjenicu, Glauchau a Cwikow do Neumarka w Sakskej. Dale njemóžachmoj jěć, dokelž směrdźachmoj koła jenož 150 km z čahom sobu měć a hač do Reichenbacha w Vogtlandskej bě jich 152 km. Při drózy z Neumarka do Reichenbacha zwarichmy sebi k přenjemu razej wobjed: poliwku, kakao a pomazki. Dokelž so naju spiritus prawje njetepješe, dyrbjachmoj poliwku a kakao njewarjeny wupić. Wokoło ½5 hodź. běchmoj z wobjedom hotowaj a tuž jěchachmoj dale. Serbska khorhojčka, módročerwjeno-běła zmahowaše wjesele při kole a da namaj móc a be naju prěwodźeř a přećel přez cyłu cuzbu. Bě to znajmjeńša něšto, štož naju na dóbrej mysli wobchadźowaše a kakao njewarjeny wupić. Wokoło ½5 hodź. běchmoj z wobjedom hotowaj a tuž jěchachmoj dale. Serbska khorhojčka, mód

k čemuž so ½11 hodź. swjedźeńske kemšenje w Tuchołskej cyrkwi přizamkny.

Hłowna swjatočnosć započa so pop. w 3 hodź. Dom při Pólnym hrodźiku 6, hdźež běchu lube ruki zalu rjenje wupyšile, njezamó wopytowarjow skoro wšěch wopřijeć. Wutrobne postrowy pod slowom z psalma 103, 1—13, so wšitkim přitomnym, wosebje założeřcy zwjazka, knjenje z Müller, kiž běše wosobinscy přitomna, dostachu, kaž też wot wonka přikhwatanym sobustawam zwjazka. — Přizamkny so wotmĕnjace rĕčenje młodych hołcow a młodźeńcow, z kotrymž so jara zmysłnje nastaće zwjazka, jeho rosćenje a přibĕranje w jeho 25 lĕtach předstaješe. 13 zastupjerjo wonkownych zwjazkow, kotrychž sobustawy běchu jara bohaće přišle, kaž też zastupjeř křesć. tow. młodźeńcow w Budyšinje, přednjesechu wutrobne postrowy a přeća, zdźěla z pjenjeżnymi a druhimi darami.

Wjeseły a tola tak khutny wojowařski duch wot Khrystusa pohnuteje młodźiny napjelni wšitkich a pokaza so wosebje w swjedźeńskej narĕči zwjazkoweho direktora. Wón přednjese też postrowy němskeho hłowneho zwjazka a staji swoju na wopřijeću bohatu narĕč pod słowo z 2. Tim. 4, 7. Dźeń 25-lĕtneho wobstaća je z přičinu, wopomnić minjeny čas a khutnje pruhować, hač je so dobre wojowanje wojowało, nic jenož pola zwjazka sameho, ale też pola kóždeho jenotliweho. Wótrje rozeznawaše rĕčnik srĕdki dobreho a złeho wojowanja. Młody křesćan dźensniśeho časa ma jenož jene hesło: Wojować hač do kónca swojich dnjow. Njeżada sebi přijomne žiwjenje. Njepřećelam tuteho křesćanstwa njech je prajene: my wojujemy ćełpjo, wy wojujeće přeśćěhajo! „Na njepřećela!“ njech je hesło, za křesćanstwo, w podstupje je čas nimo. —

Při wječornej zhromadźiznje z thema „Je křesćanstwo wĕrnosć?“, kiž tohorunja knjez far. Schürmann rozpominaše, zjednoćichu so hišće raz wobdźělnicy na jubilejskim swjedźenju a wzachu znowa sobu bohate pokiwy za dalše wojowanje w křesćanskim žiwjenju. D.

Wusudźenja

§ Hamtski žurd w Budyšinje. Samtkaŕ Arnoscht Bruno Helas, 32 lĕt staŕy a wot 1. januara 1929 wjeśnjanjanoita w Dobruschi mĕjeśche žo samotwicź dla wobstórźby pschekschiwjenja w sastojnstwje. Jeho winowachu, so je słoty žonjazy cžaśnik, tiž je na dźĕłowym hamcže w Budyschinje pschistajeny pschistajeńz Arnoscht Heinrich namakaŕ a na gmejnstim hamcže w Dobruschi wotedaŕ, žebi pschitwojił. Helas to přeješe. Powědaschе, so je Heinrich cžaśnik 24. měrza 1929 na gmejnstim hacže wotedaŕ. To je žo sapiłało a cžaśnik je žo w jenym kamorje thowaŕ. Wón je namakanku pjeza w tšjoch nowinach a ſ wupowĕźnjenjom wosjewił. Po nĕkotrych dnjach je žo shubjeŕ samokwił a žo ſ wobydlerstim wuwuĕdčenjom wupokaŕak, cžaśnik dokładnje wopšašaŕ a jeho cžišło prajił. Na to je cžaśnik bóstaŕ bjes naruczńizu, na kotruż njeje žaneje waŋnosćje kładł. Je leż kwitowaŕ. Lĕto poddźišćho je Heinrich cžaśnik sa žeńje nĕtko jako žwójstwo žadaŕ. Helas je jemu pjeza wotmołwił, so je žo cžaśnik hižom wotewsaŕ. Heinrich je naležnoſć hnydom žandarmej wosjewił, ani so by ſ nim bliže wo tom rĕcžaŕ. Kwitowanje na cžaśnik wot tamneho, tiž je jón dóstaŕ, je žo Helaže pjeza shubiło. Wón je też mjeno dostawarja japomnił. Pschekschiwił cžaśnik pjeza njeje. Drje je ras cžaśnikarjej Hänslej w Dobruschi słoty jonjazy cžaśnik pschedpołožił, so by nowu ichtleńzu naczahnuł, to pak je pjeza był cžaśnik, tiž je wot žwaka pożćeny mĕł. Hdyž je žo wĕz wyschnoſći wosjewiła, je wón naležnoſć najprjedy gmejnstemu finanznemu wubjerkej dźělił, tiž je jemu dowĕrjenje wuprajił a ſa k pschekschiwjenju thmaneho njemĕł. Wón je kommunist. Po jeho pschesłuchanju je pjeza nĕhdyschi wjeśnjanjoita a jeho pschiwšik ſ politiſkich pschicžinow wĕz naschkaraŕ, so by jeho je sastojnstwa wutłoćił. Helas přeješe też rosćudnje, so je pola Hänsla pobył a jemu prajił „Jenož ty możeschi mje wumóz!“ Se žwójim žwĕdomicźiwym a dypłownym wobstaranjom sastojnstkich naležnoſćow je žebi wón pjeza polne dowĕrjenje hamtſkeho hejtmanstwa dobył. Pschi jeho wólby žu pjeza prawizarjo ſ kommunistami pschećiwo sozialdemokratam hłeżowali. — S pschekschiwschowanjom žwĕdkow žo swĕćźi, so tam cžaśnik wjazy był njeje, jako bĕ po minjenym lĕcže Heinrich žwoju žonu po njón pósłaŕ. Kožana naruczńiza je tam hišće była. Swĕdź Hänsel praji, so je jemu Helas ras hódnotny słoty žonjazy cžaśnik 14 karatſti pschinjeſł, so by do njeho nowu schkleńzu naczahnuł. To pak pjeza njeje był žwakowy cžaśnik, tiž je jenož 8 karatow mĕł. Pschi namakanym cžaśniku bješe jahrjeńza rosnita była. Swĕdź Heinrich wuprajі, so wĕz žandarmej njeje wosjewił ſ politiſkich pschicžinow. Předawschi wjeśnjanoſta Mulanitz i nje też njeje niczo cžinicź mĕł. — Hamtſkotudnitſi radźa ze jenotliwy žudnik njemĕješe pschekschiwjenje za nje dopokasane a Helaža wuwinowa, we rostoćenju wuda pak wušĕbny, so podhlad pschekschiwjenja wo stanje.

Hospodarski rozhlad.

Sŏrjedu 15. oktobra 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,204	100 pólsk złotych	47,375
1 jendźelski punt	20,421	100 čěskosł krónow	12,474
100 šwajc. frankow	81 68	100 franc. frankow	16,465

Barlinska burša bĕ wčera powschitkownje skruczena pschi postupowanych kursach. Na wikach ſ dołżnymi a rentowymi liſćinami bĕchu kursy wschelake, ſ wjetscha pak tola postupowoze.

Produktowe wiki žo po sawčerawschim suiženju płaćźinow hišće njeshrabachu. Pschenża a rožka w hotowym sornje snowa 5 pj. po zentnarju pschiſładźiſchtej. W termijnowym wikowanju bĕ wschak žnadne skruczenje spóznacź. Wčera płaćźiske zentnarjі

w Barlinje:

pschenży 11,20—11,20 hr., rožki 7,00—7,05 hr., nasymſkeho jećźmjenja 8,30—9,00 hr., naletnjeho 9,25—10,75 hr., wowża 7,30—7,55 hr.,

w termijnowym wikowanju:

ſa oktober: pschenży 12,00 hr., rožki 7,70 hr.,

ſa dezember: pschenży 12,30—12,25 hr., rožki 8,30—8,22½ hr., wowża 7,00 hacž 7,87½ hr.,

ſa měrz: pschenży 13,07½—13,02½ hr., rožki 9,20—9,17½ hr., wowża 8,50—8,47½ hriwnow.

Wiki prošatow a bĕžakow w Friedrichsfelde p. Barlina. Wutoru 14. oktobra bĕchu pschiwjeſli 310 bĕžakow a 893 prošatow. Wiki bĕchu mjerne. Wone płaćachu

prošata:

małe	14—17 hr.
ſrĕdnje	17—22 hr.
wulke	22—28 hr.

bĕžaki:

małe	28—35 hr.
ſrĕdnje	35—55 hr.
wulke	55—62 hr.

Na pschedaŋ:

Był 6 zent. w Skaſtowje 3.

Krunwa ſ cźelećzom w Suborničźy 3.

Koło nimale nowe w Budyschinje, Lawiſke hrjebje 41.

Wós dźĕćźazy w Budyschinje, Goetzowa haża 33.

Poborźniſaj nowej ſ podwožom a hornim paŋom w Kulowje, Wrĕtnjanſka drohła 33.

Połne drjewo w Klóſchterſkej holi. Dalſche wukazuje hajnik Domanja w Dubrjeńku.

Ssudniſzy na pschedaždowanje:

Schtwórtk 16. oktobra 1930

w Kamjenzu w Komornym domje maſchinſkich tſĕłbow w kasarnach, dop. w 10 hodź.: Wschelake meble, žonjaze kolo, gramofony, wobraźy, rajź, lokomobila, wobucža, ſlamowa praša, koſchle, mužaze niantle;

w Ludwju na žudniſtwje, dop. w 10 hodź.: Wschelake meble, harmonij, gramofon, pišańſke stroje, ſchijaze maſchiny, rosebrany auto, ſmoking;

w Sćmſkinej w „Herbſkej grychće“, dop. w 9 hodź.: Klawĕr, pjenjeżny thamor;

w Scmiſzach w Henczlez piwowym kucźiku, pop. w 2 hodź.: Komoda.

Ssudniſzy na pschedaždowanje leżownoſcže.

Miokatnja ſ nihoże 15 tórzami pola w Radworju, žłuſchaza Hermanej Oskarej Riedelej, tucźaŋnje w Budyschinje na Hornjeńcźiſej haży 13/15. Hódna 45 640 hr. wopalna pokładnja 51 400 hr. Na pschedaždowanje pschijimże pjatk 28. nowembra 1930, dop. ½11 hodź. w „Herbſkej grychće“ w Radworju.

Ssudniſzy na pschedaždowanje:

Schtwórtk 16. oktobra 1930

w Budyschinje na žudniſtwje, dop. w 10 hodź.: Wschelake meble, maſchiny, huždźbne nastroje, autowe wobrucže, gramofony a tajle deſki, radia, pjenjeze za morjy, kožuchi a kožuchowe twory, mužaze, žonjaze a dźĕćźaze drasty a wobucža, kamaſkne twory, wino auto, cžaśniki, wobraźy, pišańſke stroje, tobak.

Škrowe depeše.

Produktowe wiki w Barlinje, dźenża dop. ¾11 hodź. Dale žnadny dowos žita ſ tukraja, płaćźiny žo poteż wčerawschemu njepschemĕnichu.

Dop. ¾12 hodź.: Malo pschemĕnjenja.

Płaćźizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćźizny po złotej hriwnje

	14. 10.	13. 10.		14. 10	13. 10.
Pšeńca	224-226	225-227	puny	17-18,00	17 18,0
rožka	140 41	41 142	woka	19-21,00	19 21,0
naz. jećmjeń	—	—	nadre lanjny	—	—
nal. jećmjeń	185-21	185-21	dolte lapiny	—	—
wowa	142 15!	142-155	seradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	9-9,80	9 8,0
pšenć. muka	27 35 00	27 35 00	lany wosušk	15 15,4	15 15,5
rožna muka	23 26 5	23 26 50	pocn. melasa	—	—
pł. woruby	7 8 00	7 8 00	bĕrnj. kruški	—	—
cžane „	7 7 50	7 7 50	syno, 50 kg	7 05 2 25	7 50 8
raps	—	—	rožna sloma	2,85 1 05	3 00 0,5
hróch, Viktor.	29 38 00	29-32,00	pšenć. „	1,60-0,70	1,70-0
lane symjo	—	—	wowsna „	0,80-0,95	1,00-0
pjaluški	19-21,0	19-20 5	rjeńa „	0 7 5-0 85	0,7 5-0

Płaćźizny rĕzneho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

14. oktobra 1930. Płaćźizny po centn. a zł. hriwnach

Skótne družiny a woznamjenjenje.

Woły: 301.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rĕzneje hódnoſće hač do 6 lĕt . . . . . 34—37

Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene . . 31—33

Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše . . 27—30

Mjenje picowane wóły starobow . . . . . 23—27

Byki: 533.

Połnomjasne, wuroſćene, najwjetšeje rĕzneje hódnoſće . 33—35

Połnomjasne, młódše . . . . . 29—32

Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše . . 26—28

Spatne . . . . . 23—25

Jałojcy a kruwy: 554

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rĕzneje hódnoſće . . . . . 32—40

Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rĕzneje hódnoſće hač do 7 lĕt . . . . . 33—36

Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy . . . . . 30—32

Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy . . . 28—30

Mjenje a špatnje picowane . . . . . 24—27

Čelata: 2150.

Najlĕpše wukormjene (2. druž.) . . . . . 31—33

Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 3. . . . . 27—30

Spatne (4.) . . . . . 20—26

Wowcy: 3484.

Młódše a starše wukormjene (1. družina . . . . . 36—40

Starše wukormjene (2.) . . . . . 33—35

Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.) . . . . . 30—32

Swinje: 13307.

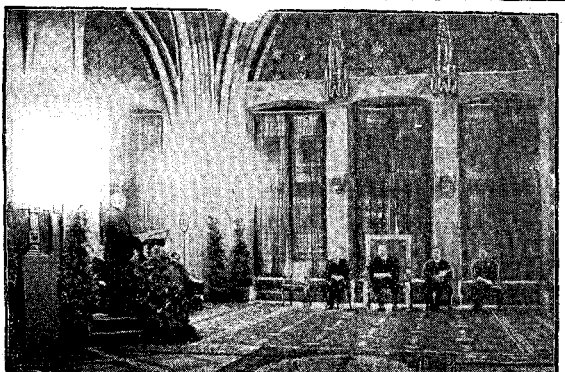
Połnomjasne, wosobitych rasow a jich křiżenjow, hač do 1¼ lĕt stare . . . . . 56—58

Wukormjene . . . . . 56—58

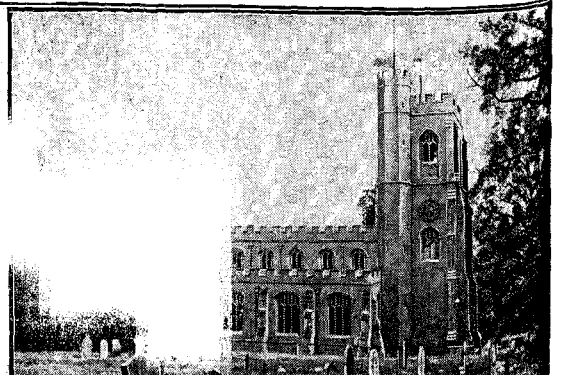
Mjasne . . . . . 56—58

Spatne . . . . . 56—58

Rancy a kundrosy . . . . . 56—58

Kĕžorska žurla w radnicy w Aachenje. Mĕšćanosta wita presidenta z Hindenburga do Aachena. Widźimy jeho na posedźeńni ze swojim přewodom sedźo.

Cyrkej w Cardingtonje w Jendźelskej. W njej wotmĕchu wotprošenje za znjezboženych w jendźelskim wódźiwym powĕtronje „R 101“.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawańi 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čełneho znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje přinjewěźić. Prawa a winowatosće abonentow wutwarjenja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Číslo (Nr.) 242 — Budyšin — Šwjerk, 16. oktobra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Sakski sejm nowe miliony přizwolił.

Njedźiwajcy warnowanja finanzneho ministra dr. Hedricha je sakski sejm miliony hriwnow za saradźenje dźěła přihłosował. Też je sozialdemokratiskemu namjetej na rozšěrjenje pomocy za žamodrubje přihłosował. Finanzny minister dr. Hedrich je hluchim wuchom předował, so Sakska njemóže sta milijonow z dawkami abo pósłonjenimi swojeć, kotrež je žejm wotebje za saradźenje dźěła potrjasł. Sa přichodne 10 lět ma žo sa to přeš 341 milijonow hriwnow, potajkim lětnje wokoło 34 milijonow hr. wudaća.

Pódła twarjenja wobydlenjow dyrbi po žejnowym wobsamknjenju knježerstwo też inowa natwarjenje **dobjerjanych domskich a hospodarskich twarjenjow i přichiwoschenjom pożjenkow, z 2 prozentomaj žo domjazych** w tajkich padach špěchowaći, hdyž je běs tajkeje podpjery wobžerjowa hospodarska existenca wohrożena.

*

Potrjebne **wotdźělenje Lipšćanskeho podkrjeża wot Drježdźanskeje železnišeje direkzije** hižo dołši čas sakske wobydlerstwo njepokoji. Hłowne sarjadnišwo němšeje železnizy dźe **Lipšćanski podkrjeż wot Sakskeje wotdźěleć a jón Halleskej železnišej direkziji přisamknyć.** Domoćt **Breitscheider** w sakskim žejnje namjetowasche, so by knježerstwo wscho spytało, so by žo tomule **nowemu schodowanju sakskeho hospodarskeho žiwjenja sadźěwało.** Hdyž je němski stat saksku železnizu pschewzał, je žo se křećenjom dźěło, so žo **wažne přichmjenjenja na podkrjeżach njeschinja.** Wotdźělenje Lipska pak je wopraudźe wažne přichmjenje. Tohodla je prosumnjeć, so žo w **sakskich hospodarskich kruhach rosharjenje pokasuje. Sakska je jenostny hospodarski kraj.** Statistiski material dopokasuje, so je Lipšćanski kraj hospodarsky bóle se Sakskej dźěli se krjedźerej Němskej swjasany. Tale samknjenosć dyrbi hłowny princip wostaćej. Ssamostatnu Lipšćansku železnisku direkziju wustajić, je nětkole hižo finanzných přičinjenow dla njemóžno.

Dr. **Wallner** z ludoweje prawneje strony namjetowasche, so by žo žamostatna **Lipšćanska železnišska direkzija** zeložiła, kotrejž by žo Halleska železnitska direkzija přisamknyła.

Ministerski president Schieck tohorunja na to pokasa, so ma Sakska prawo sarućenje, so žnidźa **žo přichmjenjenja w stronach Drježdźanskeje železnišeje direkzije jenož o přichesćenosći se sakskim knježerstwom stacź.** K wotmyslenemu wutworjenju Lipšćanskeho podkrjeża njeje žo hišće dotal w přichesćenosći se Sakskej prózowali, ani njeje Sakska tomu přichilkowała. Sakske knježerstwo je tohodla nujowane, pala žuda němskeje železnizy swoje prawo wobchowaći dać. Nadźijamy žo, so je do dźiwaje na žwjatočne dale sćerćenjowe postajenja prawo Sakskeje přichesćiłoći.

*

Wuradowanja sakskeho žejma su žo hač do nowembra wotłožyła. Mjes tym knježerstwo hospodarski plan wudźěła, běs kotrehož njemóže ż wuspěchom dźěłaći.

Loebe znowa za presidenta němskeho sejma wuzwoleny.

Němski žejm je sozialdemokrata Pawoła Loebu znowa za presidenta němskeho žejma wuzwolił. Tón króć bě žo wólba z dobyćom nacionalnych sozialistow poczesła. Tuchi běchu je sprócili, swoje 107 hłosow wjednemu němske ludowe strony dr. **Scholjej** dać. Přichrénim wotpadkowanju Loebje jenož 12 hłosow k absolutnej wjetšinje pobrachowasche. We wuzišej wólbje Loebe 269 přičeciwo 209 hłosam dobu, kotrež žo sa dr. Scholja wotedachu.

Wólba je ili hodźiny trała, dokelž dyrbjesche žo kóždy jenotliwy sapóšłanz zawolaći, so by swoju hłosowanišku wotedał. Hdyž žo wunoschi wuješcheje wálby wojjewi, sozialdemokratoju presidenta z rukomaj kleskajo witachu.

Sso starobnemu presidentej sa sastawanje presidenta a sapóšłanzam, kotrij běchu jeho wuzwolili, žo dźakowa a přičeciwnikow prosćo, so bychu jeho wobcežnje njepowjeżeli a dźěłarišku khmanosć němskeho žejma sawjeżili, žo Loebe na presidentiši stol žuje.

Dobrowólne skrótenje dietow.

Po přichładźe sozialdemokratiskeje fraktije w němskim žejmje žu sozialdemokratiscy sapóšłanzy w pruskim žejmje sledowaze wobsamknjenje wozjewili:

„Jeli so žo w Pruskej hač do 1. novembra njebychu dioty sapóšłanzow skrótźile, so sozialdemokratiscy žejmscy sapóšłanzy, kotrij maju pódła žwojich dietow dyrbjo dobrowólnje 20 prozentow žwojich dietow wsdaja.

Nedopadne wuprajenje ministra Brauna.

Parišske nowiny „La Volonte" žu žrjedu rozrěčenje žwojeho Barlinskeho dopisowarja z **pruskim ministerstwim presidentom Ottu Braunom wosjewiše,** w kotrymž tón rajnje žada, so bychu žo **reparazijske płaćenja sniźiłe.** Braun praji, so ma žo dobyće z kommunistami a nazionalnych sozialistow pschi wólbach do němskeho žejma pschede wschém **wurjadnje hubjenemu hospodarskemu połoženju** a rozsćaženi bjesdźěłoścži pschipisaćz. Srozumiješ je, so ludźo, kotrij wot wisle mężaznym nimaju žaneje jaskužby a też žaneho połěpšenja w pschichodźe njewidźa, žwój hłós kóždemu dadźa, kotryž jim fantastiski program psched wocži dźerži. S 11 miliardow němskostatneho hospodarstwa 7 miliardow njeprodukciwnym sameram słuži. Kaž dołho tele we kóždym nastupanju njestrowe wobstejnosće žwobodne dźěło kóždeho němskeho knježerstwa sinjemóžnjeja, njemóže žo na to myslić, so by cźišćeznje dawki wołoża.

S wótrym hłosom Braun žadasche, so bychu žo wulke hospodarske cźeże wołožile, pschede wschém te, kotrež ż płacenjom na toukraj naćahuja. Hewak wojowanje pschećiwo nazionalnym sozialistam a kommunistam bjes trajneho wuspěcha wostanje. Jaśne je, so na wulkódźenych, porazenych a bjesnadźijnych ludźi najlěpscha rada žadyn facźišćej wjazy njeczini. Braun jenož wupuć w hospodarśim sešłunjenju a finanznej reorganizaziji widźi. Dźenża wo to njeńdże, žo praschećz, hač je ta abo tamna strona w Němskej „straschna", dźenża je trjeba, so žo **němske reparazijske cźeże sniża.** Na tajke waschnje žo wjetschi nje němskeho ludu dowobara, z extremnymi stronami hicź.

Wusudy spěšneho sudnika w Barlinje.

Ssrjedu popołdnju malo po 2 hodźinomaj je pschedźyła sawinskeho žuda w Barlinje, hamtši žudowši radźicźel Kepner, wuwud wo wobstorżenych wojjewił, kotrij žu póndźelu w Barlinje nětr kašyli a wulkadne wokna wubili. Wobstorżenju **Krenza a Gierona** dla kajenja krajneho měra k jastwu po lchešćz mężazach, **Schobera** po jakonju ż 8. meje 1929 dla spjecźowanja a pschiwdźenja k jastwu na 5 mężazow, **Barthołda** po jakonju ż 8. meje 1929 dla spjecźiwośće a dla napominanja k skućenju kłostajenjnych cźinow k jastwu na schešćz mężazow, **Wipperlinga** dla straschneho cźelnego zranjenja k jastwu na tři mężazy, **Stellmachera, Teizlessa a Litznera** dla spjecźenja pschećiwo statnej mozy k jastwu po tśjoch mężazach, **Wolstama a Urbana** k jastwu po dźewjeć njedźelomaj sastudźicźu, z **Eisenhardt-Rothe** ma dla zjawneho pschiwdźenja 100 hriwnow pjenježnje pokuty sapłaćicź. Jednanje pschećiwo **Kühnermundej** bo sastaji. Jednanje pschećiwo **Konstantinej** žo wotstorcźi. Dokelž je pobładny, so cźekńje, jeho w jatbje wobthowaju. Jednym ż wobstorżenych na gymnasii khodźi. Jeho młodźinstemu žudej pschipokasaju. Wschitzy wobstorżeni wudawachu, so žu běs winy a so žu jenož žwojich nazionalnych sozialistiskich sapóšłanzow w wokrjenišej zahrodze „Heil!" wołajo powitali. Jednym ż nich, kotrehoż běchu lepili, kał kamjenje do wokna Wertheimej pschedawarnje mjetasche, praji, so je jenož bo pschełbadawschi ż wulkodźowańśim cźinom do schkleńzy, kotraž je hižo rosbita była, sajeć.

126000 metallowych dźěłaćerjow strajkuje.

Swjatk metallowych dźěłaćerjow w Barlinje je žrjedu strajć wuwołał. 126 000 dźěłaćerjow w tu cźłowiu we Barlinje strajkuje. Dźěłaćerske žwjatki žu hešło wudate, so dyrbja wośmžu wobschkodźeni a psches 60 lět stari dale dźěłaćz, kaž dołho žo to hodźi.

Skrócena krisowa podpjera.

Po nowym sjadowanju krisoweho spomożenja, kotrež 3. novembra do mozy stupi, žo pschichłuschnikam wschich powołanjow krisowe spomożenje pschiwoli, a to w gmejnach ż wjazy dyźi 10 000 wobydlerjemi běs wožběiteho pschipuschczenja, w druhich gmejnach po porućzo'cźi pschedbydły krajnych dźělowych hamtow. Wusamknjene žu jenož powołanske skupinje „katarstwo" (ż wumysłacźom katarskich pschistajenjow) a „domjaze słužby". Dotalne pschiwoleńja wostanu też w gmejnach ż mjenje 10 000 wobydlerjemi.

Dźiwajo na to, so ma němski stat sa krisowe spomożenje jenož wobmjesowane žrědki k ruzy, je žo po ministerstwowym rostoženju tale naprawa jenož pschewjesej mohła, hdyž žo žadom cźaš dostawanja a wulkosć podpjery ztrćzitej. Dźełonjemjerjo nitze 21 lět njemóže kaž dotal žane krisowe poddźerjanje dostaći. W pschichodźe žo wono jenož wožbaham pschiwoli, kotrež žu je sawěsćenja dźełonjemjerjow wudawkowane. Pschi nowopschipuschczenjach je nuzne, so je žo wudawkowanje stalo, hdyž žu nowe pschedpisma do mozy stupile. Pódła Reparacija žo 32 njedźel a psches 40 lět starym wožbam 45 njedźel dawa. Jenož wopraudźe potrěbni dyrbja podpjeru, nuzy cźasa pschimjerjenu, dostaći. Hewak je žo ta to połitarało, so bo pschekhłób k nowemu srjadowanju po możnosći bjes krutośće pschewjedźe.

Aktivne němske wikowanje we wu ralom.

W septembru schtiwórej miliardy pschesbyła.

W septembru je němski wuwos wo 261½ miljono hriwnow wjetschi dyźi dowos byl. Sa dźewjeć mężazow je pschesbyć miliardu hriwnow wuczinił. Wuwos je sa 62 miljonow hr. reparazijskich wotrowow a sa 108 miljonow hr. słota a złobra wopschijał. Dowos ż wukraja je 7361½ miljona hriwnow iduczinił a wo 59 miljonow hriwnow mjenjeschi dyźi w augusće byl.

Herjekanca w pruskim sejmje.

W pruskim žejmje pruski ministerski president Braun wo namjetach na rospuschczenje žejma, wotstronjenje nuzowych wukasow a sastajenje Youngowych płaczenjow rěcźał. Kommunistojo jeho rěcź wojpjet pschetorhnychu. Braun mjes druhim praji, so izyła njeje žanych wukasow, so žu nazionalnym sozialistam dowoli, uniformu nošyć. Też sastojnikam dale sakasane wostanje, kommunistiscej abo nazionalnej sozialistiscej stronje pschistłuschecź.

Też namjet na wotstronjenje nuzowego wukasa němskeho presidenta a na rospuschczenje pruskeho žejma njemóžetaj žo pschijeć. Mjes tym so Braun rěcźeše, kommunistojo njepschestawajcy wołachu: „Pscecź ż Braunowym knježerstwom!"

President sapóšłanzam kasasche, so bychu na žwoje měsno schli. Dokelž žo nazionalny sozialistiscy sapóšłanz Lobje tomule napominaju spjecźi, jeho ż pobjedźenja wusamknychu. Hdyž Lobje njedźiwajcy toho ż pobjedźenje njewuhdźe, president pobjedźenje pschetorhny a po sasłowotwerjenju wojjewi, so je Lobje na tydźeń wusamknjeny.

Stahlhelmowe ludowe pożadanje pschecźiwo Pruskej.

Stahlhelmowe sprjastwowe wjedniftwo je žo wuioru roshrudźiło, nowe ludowe pożadanje k rospuschczenju pruskeho žejma sawjeść. Sdobom dyrbi žo ludowe pożadanje na to zamérzeć, so by žo sastojnstwo pruskeho statneho presidenta wustajiło. Němski president by tole sastojnstwo dyrbjał w personalnej unii hobu sastawaczź.

Braunschweigski statny minister dr. Franzen w sudnistim přeczołu.

Pschi póndźelnischich njemerach w Barlinje je policija nuża sajała, kotryž žo je **sapóšłanzskej fkartu nazionalno-sozialistiskeho sapóšłanza Lohjy se Schleswig-Holsteina wupokała.** Pschikrunuju policajsi sastojnik špóńa, so žo thartzyny wobras napohladej sajateho njerunasche. Muža tohodla njepuschczichu; tola won pro schesche, so bychu k jeho wupokasanju braunschweigskeho statneho ministra dr. Franzena, kotryž nětkole tej němskemu žejmej pschiwołniscu, sawołali. Tutón je pjecza na praschenje wotmolwił, so je sajaty sapóšłanz Lohje, a so policiji porućza, so by jeho puschczila. Po tymle wobswědczenju žo to sta. Posdźischo pak žo wupokasa, so sajaty njeje sapóšłanz Lohje, ale wěsty Guth se Schleswig-Holsteina.

Nazionalny sozialistiski minister dr. Franzen pschestwo tomule wudawanju praji, so na praschenje njeje wotmolwik, dokelž k tomu njeje po zakonju nusowany. Hakle posdyschso, hdyž su jemu prajili, schto je sajaty sawinowal, je rjekł, so wón njeje zapósłanz Lohse, ale ratak Guth je Schleswig-Holsteina.

Polizija pschestwo indisskemu revolucionarnemu hibanju.

W Bombayu je žrjedu 140 polizajskich sastojnikow twarjenje indiskeho nazionalneho kongresa wobkhupiło a w nim pschebywaze wosdoby sajako. Pschestwo domam druhich podobnych organisazijow je so po tym samym waschnju postupowało.

Revolucija w Brasilskeż.

Parišzki „Journal" je dołhi telegram swojeho wosebiteho dopisowarja na łódź „Massiglia" w Rio de Janeirowskim pschistawje woschičkał. Knježerstwo jenoż powieże pschepruschcża, kotrež je po swojim musdacu pschemnjeło. Dopisowar dże žebi tahodla sdaże dat, so wotpuczuje, so by so mohł na łódź podaež. Wot tam potom schfriczowanu depeschu do Parisa pósła. Też sdežkarisy generalojo jenoż powieże pschepruschcżeja, kotrež su je po jich žadanjach pschemnjeńe.

Journalowy dopisowar praji, so je **brazilske swjazkowe knjeżerstwo se wschěch stronow wobstupjeny.** Pódla statow Rio de Janeiro a Sao Paulo njemože ho knjeżerstwo nihdże na žiwerich wojakow sepjerać. Wot Rio de Janeiro su sdežkarjo jenoż hischcże 240 kilometrow sdaleni. Hlowne mjesto su jenoż hischcże sdżela z elektrisnej mozu sastaruje, dokelž su sdežkarjo jemu dżełkanju sastajili. W mjesze so bombow z letadłow boja, kotrež je knježerstwo k poraženju sdežkarjow wotpósłało. Tele letadła pak so njeżu ženje wróżże, ale su k sdežkarjam pschelschke. So by so hischcże wjace letadłow njeschibiło, su je kolesa pod nimi wotewsake.

Sa knježerstwowepo presidenta Washingtona Luisa je pschihódne, so jemu schtyri wjednizy sdežkarjow na pschecżo steja, kotrež so wschitzky wo presidentstwo prózuja.

Wschо wot wojowanja wo mesto Sao Paulo wotwitsuje. Hdy bychu jo sdežkarjo dobyli, by wulki dżel wobydlerstwa, kotrež so hischcże k Washingtonej Luisej dżerži, k revolucionaram pschestchoż.

Hoover so z wjednikomaj Newyorkskeje bursy rosrěżał.

Presidient Sjednoczenych statow Hoover je wutoru se presidentom a namołtnym presidentom Newyorkskeje fondoweje bursy konferenzu měł, w kotrejž je so khutne pokjenje amerikanskeho hospodarstwa rosprajiło. Tole rosrěczenje je mjes politikarjemi wulke dźiwanje sbudżiło.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 16. oktobra 1930.

— Wo **wjedrje.** Wczera wjeczor we 7 hodż. barometer 747, hygrometer +3 a thermometer 19, wodnjo. Dżensa rano we 8 hodż. barometer 746, hygrometer +3 a thermometer 8, w nozy. Dale sczěhuje samrocżene a malo pschemjenjace wjedro. W rosnoczu nizinow a wyschinow so po wczeranschej rospravnje wjedrarskim hisce wjele pschemjenilo njeje. Schtwórtka je jenoż snadnje wrócżo schła a pokazuje pschezo hischcże na rsane. Na njebju drje pastyr wowzy honi, schtož hewak na deschczik pokazuje. Tola nożemy so njeczinjaz toho nadżecz, so rjane wjedro dale wobstchowamy a su tole jenoż snamjenja wětra z polonja. Jutrje pjatk schadża žłónzo 6.30 a khowa so 5.00 hodż. Mjeżacz schadża w polnozy a khowa so na powodnju 3.44 hodż.

— **Nowy wobtkod za sfladowanje kupowanje a pschedawanje** je dżensa knjes Kurt Frömter w Budyschinje na Swonkownej Lawstej haży 12 wotewrił a so wobydleistwu Budyschina a wokolinu pschi potrjebje nanajcżije poruczа. Wobkedżujcże nawdschitk w dżenżnischim cżisle.

— **Sserbske towarstwo „Nadżija"** sendże ho wuteru 14. winowza wjeczor we 8 hodż. w Sserbskim domje k swojej porjadnej mjeżaczej schromadżisnje. Dospołny porjad jara ważny, dż ho też mulka kcż bě hnjowy porjad jara ważny, dż ho też mulka kcż bě hnjowy porjad jara ważny, dż ho też mulka kcż bě hnjowy

...ny. Nadpadnjeny domoj jědżesche. Naraz auto pschi ...ě widźu, ſ kotrehoż dwaj muſej ſtřeſchtaj. Bjese wschem ...im ſaſtaji, ſ kotrehoż dwaj a jeho kwaſneho bjeſchtaj. ...ha ſo do murjerja dalschtaj a jeho kwaſneho bjeſchtaj. ...Potom ſoſtaj w aucze czekнyſchtaj. Sſidża ſa nadpadni-...kami.

S Gołkoż. Pondżelu pop. ſnjeſboži ſmjertnje 71 lět. ...ſtmiſtr Friedrich Lehmann ſ naſcheje wſy. Chyżesche ...wjeczornym dźele wſy Khoczebuſku dróhu pſcheczo-...W tym wokomiku pſchijcha wot Khoczebuſa auto a ...pſchejědże. Lehmannej ſo dwójzy nop pukny. Lětkat ...ſo jeho bydlenja dowjeſcz. Tam je na ſczežkich ...ſemrěł. Mjeje hischcze wuſtřelene, ſchtó je wina ...wjeſoſu. Maju ſa to, ſo też njeſwożeny je ſwobu winu. ...je naſladna wohoba w naſchej wſy a bjeſche ...dobry ſawnik.

Wohnjowobornistwo.

...ſobrowó na wohnjowa wobora w Budyſchinje. Wjed-...borny běchu ſo wutoru wječor pod pſchedſydſtwom ...ho komandanta wopalneho miſchtra Eckarda we ...ſkužnjeſej ſahrodże" k ſhromadźiznje ſeſchli. Mjes ...mi ſo ſobu pſcheproſchenje Techniſkeje muſowcze po-...w Budyſchinje k wotewrjenju wuſtajeńzy 1. no-...ſoc. pop. w 5 hodź. w „Luſatii". Wuſtajeńza budże ...wa a nětkote dny wotewrjena. Pokaże ſo też po-...ſm ſo wſchelakich měſtnach ſnjeſboženjow we ...a dalſchej wokolinje Budyſchina atd. Wjedniſtwo ...wopyta wuſtajeńzu ſhromadnje njedźelu 2. no-...ſoc. 1/10 hodź. W dalſchim ſodźělichu ſo pruhowa-...ſo bliſche lěto we woborach we wotkrjeſnym ſwjatku. ...wopalnej direktor Görling rozprawješche dołkadnje ...hnju na Zjodowje, hdyž ſo ſa 15 lět wjazy pa-...pěče. Hoſchenje je było jara ſchkodżaze. Rozprawje ...kmuhy ſo krótka rozmołwa wo hydrantach, wołeſ-...kaſernach a induſtrijnych kónčinach. Pſchejeſche ...ho buchu ſo ſa jenotliwe kompagnije měſto ſtarych ...ch ſyſtakow małe motorſke ſyſtakwy ſaſtajile a ſo ...ſki wěſnje ſabo mał pſchi wulkich wohnjach alar-...Potom wſchak mohł ſa naraſnſchi dźěl też wěź-...hateje wěże ſabo pſchedźiwać.

Sakskeje a dalšich krajow.

S Drježdżan. (Se žiwjenja cžełkoj.) Pondżelu ſo ...ſtaj w ſwojim bydlenju na Paul Gerhardtowej ...wadźichach. Mandżelſtſi ſebi to tak k wutrobje ...ſo hiſchcze pondżelu ſ pjenom ſajedowjeſi. Pospyty ...ſwojeſnjenju woſtachu bjes wuſpěcha. Semrěły je ...ſom tydowar dróhowneje żeleſnizy. — Wutoru rano ...chmy ſo 17lětny blidarſki wuczobnik ſ njeſnatych pſchi-...chow blišo Seionickeje dróhi pſched wozobowy cžah, ...ho mloheho człowjeka na mjeſtnje mori.

* S Meerane. (Sſo ſam budźił.) Pola ſromożneho ...ſkeho a ſyholeſkeho towarſtwa ſ wob. ruk. w Meerane, ...kotrymż je ſ najwjetſcheho dźela nſchżo wobdżelene, ...pſchejbjeny knihjewjednik Schulz běſche w poſledním cža-...ſe pochladny, dokelž wjele pjenjes ſpundawaſche a běſche ...mnika žiwy. Pruhowachu pokładnju a wuſtłědżichu, ...je běſche Schulz wjele pjenjes pſchiſchiwił. Schulz je na ...to w ſkłonjenju ſwojeje ſchreberſkeje ſahrodki žebi ži-...wjenje wſał.

Zajezbożenja na dróze.

Na żeleſnifkim pſchekhodże mjes Wikowom (Elſterwerda) a Rukowom (Liebenwerda) pola Běłeje wu-...cera dopokonja vodawaczeſki automobil Drježdżańſkeje ...mnje ſajwjenu ſamjeru pſchejědże. Wós pſchijědże po ...Wikowſkej horje dele a jěſda bu po nahlej dróſy dele tak ...ſpěſnje, ſo wjednik njemóžeſche doſpinać. Auto pſcheraſy ...wóz ſajwjeſe, woſta pak njewobſchkodżene. Pſchedawarſ ...Gottſchalkeż ſ Hohenleipiſcha, kiž runje nimopſchijědże, ...ſ wotſtorżenymi drjewjanymi kruchami tak cžeſko krani, ...ſo dyrbjachu ju do khorownje dowjeſcz.

W Freiburgu pódżelu wjeczar motorſke kało, nad ...horymż běſche wjednik po ſoczu knježkowu ſhubił, ſ wul-...kim wotmachom do cžiſtéj pěſchich ſajdże. Potorhnyny jemu ...wobłoh, kotruż dyrbjachu na błowje cžeſko ſranjenu do ...khorownje dowjeſcz. Motorowy kolešaŕ Bam też vadny a ...ſe Bam. Policija ſebra motorſke kło, kiž njeběſche hi-...ſcze ſ jědżenju dowolene.

W Meerane pondżelu wozobowy automobil, kiž ...ſobnam nimoſtojatneje wobory Balzer wjeſcheſche, do woſa ...mobilowego fabrikanta Köhlera ſrafy. Pſchi tym ſrażе-...nju ſo offizírowy auto powrócźi. Jeho 41 lětna mandżel-...ka ſo tak cžeſko ſrani, ſo hižom wumrě, jako ju do kho-...rownje wjeſechu. Druſy wobdżělenci ſ lóżkowymi ranami ...wotſtorżechu.

W Neuägerniſu w Greizſkim wokrjeſu motoro-...wemu kolešarjej ſtorna pſchez dróhu ſkoczi. Kolešaŕ padże ...ſ wotla cžeſkoſranjeny leżo. Snjeſboženeho, kiž mjeſeche ...mnſchinu nohu, dokelž běſche jemu we wójnje pſchijědżatá, ...mjeſnicžu namałachu. W khorownji wón bórſy wudycha.

Jedyn dźěłaczeŕ ſe Schöfena pola Ayoldy pola ...ſoweho Města nad Orlu ſe ſwojim motorſkim kołom do ...ſoſneho automobila ſrafy. Jeho nan ſo ſe ſadujeſo hi-...ſe wjerchnym, auto jeho pſchejědże a jemu nohu wotjědże. ...Sſebjeſ ſo cžuwy roſtſchaſchecžu.

Swóbne powěsće.

Sobrowanaj: Erich Oswald w Budyſchinje ſ Hanu ...roſk Wünſchez w Bukezach.

Semrěli: August Jurak w Hornjej Hórzy, 72 lět. — ...Richard Pilz, prokuriſt na wotp. w Budyſchinje, 76 ...lět. — Kurt Peſchka, rěmiſki miſchtr w Budyſchinje ...65 lět. — Pawlina ſwjd. Knoblauchowa w Starym ...Wjelkiu, 76 lět. — Kurt Veſicky w Budyſchinje, 19 lět.

Khłostana intelligenca.

Pſchiſtajenjemy K. w Kowrje bu wot póſtoweho ſarjad-...niſtwa dla jebanſkeho ſchkodowanja pósta wobſtrożeny. K. ...běſche njemějzy wuſtłědżił, kak może człowjek liſty ſłacz, ...bjes toho, ſo dyrbi je ſnamkować. Każ ſnate, bywaju ...njeſnamkowane liſty, kotrež dyrbja do wukraja hicz, wot-...pósłatej wróżo pósłane.

K. cžinjeſche ſcžehowaze ſajimawe pokuſy: wón na-...pisa někotre liſty, adreſowane do wukraja, bjes toho, ſo ...by je ſnamkował, napisa pak jako wotpósłarjowu adreſu ...tamnych ludźi, kotrymż měſeſche liſty pisać. Dokelž bě-...chu liſty njeſnamkowane, pósła je pósł wotpósłarjej wróż-...cžo, a liſty dospěchu potajkim na tute waſchnje tamnych ...ludźi, ſa kotrež běchu wopraudże poſtajene. Někto pak ...mnojachu ſo tajke pady na hróſſne waſchnje, pósł bu ...ſledżony, policija poca ſo ſa wěź ſajimowaca a knjes K. ...bu na poſledku wuſtłědżeny.

Pósł ſapoda ſtórżbu. K. bu k jaſtwu ſaſudżeny, mě-...ſeſche pak doſcežinjenje w tom, ſo jemu żud murajſnje ...jeho wyſoku intelligenzu wobkruczi. jc.

Najnowiše z cyłeho ſwěta.

— **Schkrowa powješć wo wjedrje ſa jutſiſchi pjatk:** ...Mjerne, wětrjane a žuche wjedro dale traje. W Jendżel-...ſkej tjenje, žucho a mjko. W połnóżnej Europje ſamróz-...cžene a mjke.

* **Pilot Monicke ſ Barlina, kotryż hižo někotre dny we Augsburgu nowe létadło wuprubowaſche, je wutoru po-...ſkuſiju we wyſokoſcži 500 metrow ſwjerzožił a je pod ros-...padankami ſwojeho létadła morwy ležo wotſtał. S pſche-...pytanjom je ſo dopokałało, ſo ſtej, hdyž je ſo ſ létadłom ...pſchecžiſkał, wobej ſchcžidże wotkemilej.**

* **Barlinſky nazionalni ſozialiſtojo ſtrajk metallowych ...dźěłaczerjow podpjeraju.**

* **Poſledња rosprawa kurdiſkeho generalneho ſtaba ...praji, ſo je ſo po nadběhu jedenocženeho kurdowſkeho wójſ-...ka kurdiſke wójſko na druhu ſakładniſku czaru wróczo ...ſcžahnyło. S njepſcheczelſkim poſtupanjom Perſiſkeje a ...Ruſkeje je Kurdam cžeſko bylo, ſo ſ ſwobu ſaſtarać. ...3000 ruſkich wojakow je perſiſke mjeſy pſchekročiło a ...Erdebil wobſtadżiło. Turkoju ſu 5000 muži, Kurdoju 2000 ...muži ſhubili. Perſojo ſu kurdiſki transport ſranjenych, ...kotryż bě perſiſku mjeſu pſchekročił, nadpadnyli a ſajeli.**

* **W Moſtwje ſo jendżelſki tydżenik ſa Jendżelcžanow ...a Amerikanow wudawa, kotryżż je ruſke knježerſtwo na-...jało, ſo bychu ruſkich dźěłaczerjow w induſtrialnym dźěle ...wuwuczili.**

* **We Benediġu je ſo němſke létadło, kotrež dyrbjeſche ...tranſadriatiſke létarſke towarſtwo pſchewjacz, ſwrócžiło. ...S kommiſije, kotraż dyrbjeſche létadło pruhoważ, je ſo ...inżenier Gaetano Ferrari ſeraſkł. Pilot a jedyn druhi ...ſobuſtaw kommiſije ſtoj ſo ſranjeni.**

Sło to wěſ?

Wotmołwy na poſlednje praſenja.

Ze ſtarych kulturnych narodow blizkeho ranja ſu Feničenjo pręni znali wšě pobrjohi Srjedźneho mo-...rja, wjeſorneje Afriki, Jendżelskeje a Baltiſkeho ...morja. Feničanow ſu wotměnili Grekojo. Je znate, zo ...je Aleksander z Miletey, w 6. lětſtotku před Khr., ...wudżělał „kartu zemje", ale ta ſo njeje zakhowała. ...Najſtarša geografiſka karta, kotraż je ſo zakhowała ...do dźenſa, pokhadża z połojcy druheho lětſtotka po ...Khr. Je ju wudżělał Ptolomej w Aleksandriji. Wona ...wobſahuje na ſewjerje Skandinawsku, na juhu horni ...dźěl Nila, na ranju pomjezy Khiny a Indokhiny.

Cyganjo ſu ſo w Europje pokazali w 14. lětſtotku.

Najhłubša ſtudźeń na ſwěće je w St. Louis w Ame-...ricy. Je 1260 metrow hłuboka.

Łužica wězo zwiſuje z łužu. Naš kraj bě w praſta-...rych časach a je dźenſa hiſće połny jězorow, łuhow ...a łužow. Z toho ſo mjenuje „Łužica" abo lěpje ...„Łužicy".

Towarſtwowſki powěſtnik.

Bukecy. Sokolki zwuńuja jutře pjatk (nic dźenſa ſtwórtk) wječor z dypkom 1/2 9 hodź.

Bukecy. Jednota Sokoł zwučuje ſobotu wječor z dyp-...kom 1/2 9 hodź. Njech wšitcy cyle wěſće přiſłu. — ...Stary wotrjad zwučuje wot nětka ſem zaſo kóždu ...wutoru wječor 1/2 9 hodź. pola Stangee.

Hrodźišćo. Jednota Sokoł zwučuje tón tydżeń ſtwórtk **16. winowca** w Rakojdach. Po zwučowanju budże ...zhromadźizna.

Drježdżany. Serbſke tow. „Cornobóh" zeńdże ſo ſobo-...tu wječor we 8 hodź. k ſwojej měſačnej zhroma-...dźiznje we towarſnym hoſcencu na Christianskej ...drózy 22. Dla wšelakich jednanjow ſo bohaty wo-...pyt wočakuje. Też hoſco ſu nam lubje witani.

Rakecy. „Lipa" ma přichodnu njedźelu 19. winowca ...pop. w 4 hodź. pola Hönčee ſwoju měſačnu zhroma-...dźiznu. Zdźěłčo to jedyn druhemu, zo bychu tam ...wšitcy byli. Předſydſtwo.

Sewjerny ſokolſki wokrjes. Sobotu 18. oktobra bu-...dże w Kulowje w hoſcencu „Němſki kóžor" ...ważna wokrjesna zhromadźizna. Bratr zwjazkowy ...ſtaroſta Sajba přednoſuje wo Beogradſkim wšo-...ſokolſkim zlěće a wo Južnoſłowjanſkej. Započatk ...je wječor 1/2 9 hodź. Też hoſći woſebje na přednoſk ...wutrobnje přeproſnjemy. Wokrjesny nałolnik.

Hospodarſki rozhlad.

Schtwórtk 16. oktobra 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,2025	100 pólſk. złotych	47,35
1 jendżelski punt	20,415	100 ſčeſkich krónow	12,467
100 ſwajc. frankow	81,04	100 franc. frankow	16,467

Barlinſka burſa ſo wčera po ſtałym ſpórzatku ſabo ſkruczi. Swjetſcha kurſy efektow poſtupowachu. Też na wikach ſ dołkatymi a renitowymi liſtami ſmjerowanje ſa-ſtupi a kurſy ſo ſabo ſeſhilnjowachu.

Produktowe wiki wčera žaneho wukheho pſchemjenja ani w płacžiſnje ani we wobrocze njepſchinjeſechu. Jenož naletni jęczmjeń 5 pj. popuſcheži. Hewak běchu wiki jara měrne. Wčera płacžeſche zentnar

w Barlinje:

pſchenicy 11,20—11,30 hr., rožki 7,00—7,05 hr., naſmukkeho jęczmjenja 8,30—9,00 hr., naletſnjeho 9,25— 10,55 hr., wowſa 7,10—7,50 hr.,

w termińowym wikowanju:

ſa oktober: pſchenicy 11,92½ hr., rožki 7,80 hač 7,65 hr., wowſa 7,65 hr.,

ſa dezember: pſchenicy 12,30 hr., rožki 8,25—8,27½ hr., wowſa 7,90—7,92½ hriwnow,

ſa měrz: pſchenicy 7,05—7,02½ hr., rožki 9,15—9,17½ hr., wowſa 8,50 hr.

Wčerawſke płacžiny ſ Drježdżańſkich wikow.

Žiwe kačżi 3,50—5,00 hr., kury ſtare 3—5 hr., młodźički 2,50—4,00 hr., ſarſčana pjerſina po puncze: hušy 1,20—1,30 hr., kačżi 1,50—1,60 hr., kury 1.20 hač 1,40 hr., holbje 0,80—1,20 hr., ryby po puncze: karpy 1,30 hr., ſchczuki 1 hr., liny 2,20 hr. Běrny nowe zentnar 3—3,50 hr., punt 4 pj., hydrowjny kał 40 hač 80 pj., běły kał 5—6 pj., čžerwjeny kał 8 pj., ſe-lerij 10—30 pj., kołowej 8—10 pj., zbła 10 pj., karoty 10—12 pj., kišały kał 13 pj., butra 1,60—2,00 hr., ſeja 13—14 pj., hriby 30 pj., prawaki 1—1,20 hr., tu-rjatka 50—55 pj., ſłowki 45—50 pj., kruſchiwy 15—50 pj., bosanki 35—40 pj., jabłuka 10—40 pj.

Na pſchedań:

Kruwa blišo k cžełenju we Wulkim Dažinje 57.

wyſokoſmuczelna w Bjedrušku 23.

Kachle żeleſne, kuchinſki buſet, wupſchestrjenj w Biſkopi-...zach, Lutherowa haſa 11.

Piano, C. Wöllner w Hodżiju.

20 kokoſchom, zentrifuga, někotre łoža, draſtnej kamorat, ...w Bukonje 15 pola Wojerez.

Sſudniſzu na pſchedawanjowanje:

Pjatk 17. oktobra 1930

w Brěſni pola Kamjenza, dop. w 9 hodź. we „Wi-...cžejnym ſtudle": Pišaniſke blido, ſchijaza maſchina, ...žitna ſyczawa;

w Halſchtrowje w knježim dworje, dop. w 10 hodź.: Pi-...žaniſki ſekretar;

w Bikopizach na ſudniſtwje, dop. w 10 hodź.: Pjanjiny ...kamor, gramofon, pišaniſke ſtroje, wſchelake **meble**, ...drobne twory, ſimawa, radio, elektriſki motor;

w Sprjewjach w hoſcenczu, dop. w 10 hodź.: Hudźbny ...ſtroj;

w Rólani w hoſcenczu, pſchip. w 12 hodź.: Wſchelake ...meble;

w Radźiju w hoſcenczu, pop. w 3 hodź.: 2 krawi;

w Bělym Khołmcu w Jeroſchez hoſcenczu, pop. w 4 hodź.: ...Wſchelake meble, iſtlby, kolo, kóń;

w Delnim Wujězdże w hoſcenczu „K worjołej", pſchip. ...w 1 hodź.: Schkleńczany wós, běrnywuſtřožował, wſche-...lake draſty, ſchaty, płachty, wurěſne twory;

w Měrčzach w Greinerez hoſcenczu, pop. w 10 hodź.: ...Dubowy bufet, kredenz, ſtejazy cžahnik;

we Wochoſach w Balkez hoſcenczu, pop. w 3 hodź.: 4 žyſlna ...dubowe kola;

we Lutowje pola Hródka pſched kowarniju, pſchip. w 1 ...hodź.: Njedźelſkaj woſaj, hollwinſki wós, poboczny ...wós, běrnyhadžak;

w Barnowje pola Hródka pſched Winzerez kruczmu, pop. ...w 2 hodź.: Tučne ſwinjo, wſchelake meble, wupſche-...ſtrjenja, kruch ſunkuja;

w Fryzowym Gaju pola Hródka: Swinjo. Kupcy ſebno ...ſo pſchip. w 12 hodź. pola hamſkeho pſchedeſtejicžerja.

Sſobotu 18. oktobra 1930

we Wojerezach w hoſcenczu „K ſłotemu lawej", dop. we ...10 hodź.: Schijazej maſchinje, pišaniſke blidże, ſofa a ...namakanki kaž: Kola, łožnički a wſchelaki druhi cžapr.

Sſud wojſewja

ſo je pſchedażdowanje **Mašurečka** leżownoſcže na pjatk 17. ...oktobra 1930 poſtajene ſběhnyło.

Škrowe dewże.

Produktowe wiki w Barlinje dźenja dop. 3/11 hodź.: ...Dowoſ žita je pſchcžo hiſchcže ſnadny, wiki pak žu měrne.

Dop. 3/12 hodź.: Każ pſched hodźinu, płacžiny ſu ...ſabo ſtruczene.

Płacžiny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wołjowe ſymjo po tuni abo 1000 kg, howak 100 kg.

	Płacžiny po złotej hriwnje				
	13. 10.	14. 10.		13. 10	14. 10.
Pšenica	124-228	124-226	ſiny	17-18,00	17-18,00
roška	140-41	140-141	woka	17-21,00	19 21,00
naz. jęčmjeń	—	—	mołke łupiny	—	—
nal. jęčmjeń	185-211	185-211	holte łupiny	—	—
wówſ	142-155	142-155	ceradella	—	—
kukuricza	—	—	rapa. wosuſk	9-9,80	9 8,80
pšeńč muka	27 35,00	27 35,00	lany wosuſk	15 15,40	15 15,40
cžana muka	23 26 25	23 26 25	noem. melasa	—	—
pſchewotruby	7 8,00	7 8,00	hrodj. kruſki	—	—
rožane „	7 7,50	7 7,50	ſyno, 60 kg	2,05 2,25	1,80-1,80
rapa	—	—	žana ſłoma	0,85 1,5	0,80-0,95
arſch. Viktor.	29 38,00	29-38,00	pšeńč. „	0,60 0,70	0,70-0,80
lane ſymjo	—	—	wowſna „	0,80-0,95	0,80-0,80
pjeluſki	19-20,00	19-20,5	jęcma „	0,7 0-0,85	0,70-0,80

Ranje w nazymskej hoji.

Cyły nóc bě so šło drobneho deščika. Ale raniši wětr je rozdul a rozdrěł šěrje šerjaste šlewjerje mróčelow. Je čěrł rubał złotemu słónčku a cyła krajina so kupa w słónčnosći. To wabi, to čehnje won do hole..

Krasne je nětko w hoji. Tak lubozna hola njeje z podnalěćom, hdyž fijalkojte pruty brězyčkow slěbornje so zyboleja, tak rjana hola njeje w meji, hdyž ćmowe khójny su so pyšile z běłozłotymi swěčnikami swojeho kćenja, tak krasna hola njeje w lěću, hdyž horce powětr libosce nad jeje pěskami a tak dźiwna hola njeje późnjeńca, hdyž wrjósowišća so róża a tysacy pěolkow zynča po jich drobnym kćenju.

Hola so pisani. Wosebje dźens rano, hdyž wloha a mokrota wšě barby hišće zosylnitej. Njebjo je módre a jasne jako naléto, poslednje běłe mróčele po nim čěkaju.

Khójny su ćmowozelene kaž stajnje. Ale nětko tworja wubjerny pozadk k pisanym lisćowcam a kwěrkam. Na zeleń złote, žołte, oranžojte, na čerwjeń brune, čerwjene, fijalkojte, brune je wšitko.

Nazyma je wulka wumělka. Wona wě barby nałožować, wona ma dźesać króć wjac zrozumjenja za harmoniju barbow dyžli rozwólna meja, kiž přejara połěkuje zelenu barbu. Nazyma ma wjac rjanočuća dyžli naléće.

Wobhladaj sej tajku brězyčku. Lisće ma žołte. Jako by była napowěšena ze samymi złotakami. Telko ma teje złoteje pychi, zo ju rozbroja po zemi.

Dubowe lisće je překrasne. Na šěr zelene je ale ma złotu kromičku. To ma lubozny napohlad.

Barbow maš wšudźe a krasnosće telko! Na šěr módra lišawka, kiž holiznu kryje, dźensa njeknóskoce pod stopu jako hewak. Je so nasrěbała włohi, twori wysoke, mjehke zawki, zo so ći chce do njeje lehnyć.

Wšudźe pytnješ hribiki, tute widźomne „lutki“ našeje domizniskeje přirody. Brune, hładko hłójčki butrowych hribow so kaž špihele błyskotaju w rańšim słóncu. Słónki tu a tam so žołća zespody šěreje lišawki, tworjo tam drobne homolki. Najrjeńše pak su krejčerwjene muchorizny. Jich barba so wulkotnje hodźi k šěrej barbje lišawki....

A tu so nam poskići spodźiwny, runjewon bajkoj-

Španiski profesor Blanco přepłuwa zbožownje we płachtatej łódźičcy morjo wot połońšeje Ameriki do Španiskeje. Na Azoriskich kupach a w Melillu w Marokkowskej pozasta, zo by so za swoju dalšu jězbu ze žiwnosću zastaral.

ty wobraz. Po holiznje, kiž je wobrosćena z lišawku, rostu njeličomne hejowki. Su to drobne nježne žołte hribiki, kiž maju podobu porsćikow. Zda so, jako bychu wšudźe drobne złote płomješka sapałe ze zemje. Njemóžeš so dodźiwać tajkemu dźiwej...!

Scyła, najwjetše dźiwy a rjanosće pytnješ w holi, hdyž khodźo z wočomaj so měriš na zemju. Jeli sy wobhnadźeny, měć zrozumjenje za tajke rjanosće.

Ale tych woprawdźitych znajerjow tajkich intimnych njenapadnych rjanosćow je mało. Skoro bych rjekł — bohudźak. Hewak by wosebje też naša hola so njerwiła z ludźimi a to woprawdźe njeby wjac było rjenje a přijomne.

Wróći so domoj. Ale čicho je nětko w holi. Wšak w njej ženje přewjesołe spěwy njezaklinčeja. Tuž tu ani njepytnješ, zo ptački su hižo wotpućowale.

Někotre sykorki jenož cunje wabja...

Kak sy rjana, ty moja hola!

M. N.-N.

* Nowe rjenty lět. Pólski lět Kołodźiejczyk, kotryž mějesche so w bliskim czasu sa wyschego kata wowjernowacz, krótko do jeneho wotprawjenja do czeskich wuniwersitetskich słóžnikow, kotrychž je swobwěschał, jeho dźesćeńdźaja a jenu se samsnej namoznej finjerezu hrota.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Sjawne dopomnjenje.

Dopomina so z tutym na sapłaćenje dawkow, kotrychž termija je nimo, a to:

Doprědkasapłaćenje na wobrotny dawk: 10. 10. 1930;
doprědkasapłaćenje na dołhodny dawk sa wschitkich dawkarjow z wuwzaćom ratastwa a hajnistwa: 10. 10. 1930;
pschizyjazi k dołhodnemu dawkej, 1. połdźeł po nuzowym wukazu: 10. 10. 1930;
towarstwowsti dawk (Körperschaftsst.): 10. 10. 1930.

Jenotliwe napominanja dla mjenowanych termijow so njerozesćelu. Njeje-li sašłate dawki sa tydźeń sapłaćene, so wone na schkodu dawkarja z pósłom dobjeru.

Bankowske swjatki finanzneho hamta su:
Reichsbanknebenstelle w Budyschinje,
měschćanska žerowa pokładnja w Budyschinje:
konto 37,
pólschekowy hamt w Drježdźanach: konto 1578.

W Budyschinje, 15. oktobra 1930.

Finanzny hamt.

Pod čisło 86 towarstwowho registra je so dźensa dźěłačerske turnerske towarstwo Sokoł 1900 we Bjelowu w Budyschinje sapisało.

W Budyschinje, 14. oktobra 1930.

Hamtske sudnistwo.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerj w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Hórkach. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje

MAGGI's Suppen

su kajkosine twory

Znamjo: Mjeno MAGGI a typiska žołto-čerwjena zawalka

Serbski Hospodar

poručuje k nazymnemu wusywej

derjećišćenu symjentnu rožku

Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicku pola nas dokładnje akklimatizowanu, też originalne symjo wobstara

Müllerec konditarnja

na Pósťowym namješće

kotruž Serbja rad wopytuja, poruča najlěpše pječwa we wulkim wubjerku.

Rozesłanje nanajspušćomnišo.

Miele

die erfolgreichste Zentrifuge

eine bessere gibt es nicht!

Ehe Sie eine Milchzentrifuge kaufen, lassen Sie sich beim nächsten Händler die neuesten Modelle zeigen und die günstigen Preise nennen. Sie können wohl mehr Geld für eine Zentrifuge ausgeben, aber nie eine bessere kaufen.

Mielewerke A.G.

Größte Zentrifugen-Fabrik Deutschlands

Gütersloh/Westfalen

Über 2000 Beamte und Arbeiter.

Zu haben in den einschlägigen Geschäften.

Nawěstki přinjesu wužitk!

Pola nas 3 tunje 50 pj. dny

wot pjatka hač do póndźele

Punt cokora a 1/4 pt. kakaoa jenož 50 pj.
Punt čajowych přikuskow jenož 50 pj.
Punt zemskich worješkow jenož 50 pj.
Punt Hamburgskeho měšenja jenož 50 pj.
Punt malcowych kuskow jenož 50 pj.
2 tafle dobromlóčn. šokolady jenož 50 pj.
2 punt. dobreho rajsa jenož 50 pj.
2 punt. zeleneho hrócha jenož 50 pj.
2 punt. žołtcho hrócha jenož 50 pj.
Punt margariny jenož 50 pj.
Punt nudlow jenož 50 pj.
1/2 pt. měš. kofeja, 20% bunow. jenož 50 pj.
2 punt. pšenčneje muki jenož 50 pj.
Punt puddingoweho prócha jenož 50 pj.
1/2 punta šokoladow. keksow jenož 50 pj.

Palony kofej 1/4 punta wot 50 pjenježkow

a 6% rabata

Thams & Garfs

w Budyšinje na Hłownym torhošću 8

Waš stary, swěrny předawar

Předženak

so na puć do Serbi hotuje, tuž njekupće h le němske protyki, wostajnće jomu swěrn

Visitne khartki

zhotuje spěšnje a tunjo

Smolerjec knihićišćernja w Budyšinje

Hišće dźěłaja **škórnjow**, trjeb. **woblekow, dźěć. kholowow, stupnje, poslešća** kaž też **woj. mantle** jenož we **Seifertec składn. kupjach** na Kamjentnej hasy 29 směnje tuni o na předań.

Kofej : kakao

ko'onialne twory

KURIO

nowowuprajedź. směsnje tunjo na předań **Seifert na Kamjentnej hasy 29**

DKW 200 ccm nowowuprajedź. směsnje tunjo na předań **Seifert na Kamjentnej hasy 29**

Nimale nowe **mužace kolo a nowa lawka** do zahrody (135 X 4) na předań

w Khelnje čo. 50

5 puntow nječ'ćeneho

husaccho pjerja

z moškom je na předań.

Zhonić w Serb. Now.

Někotre trjebane

Žonjace koła

nimale nowe ma tunjo na předań

Jan Schieback

na Mužakowskej dróży 4

Handrij Strumpa

w Budyšinje

na Różowej hasy 15

poruča

meble

a pólstrowane twory

Sym Serb!

Mało trjebana

Sijaca masina

je za 65 hr. z rukowanjom na předań.

Jan Schieback

na Mužakowskej dróży 4

Cesćenym wobydlerjam w Budyšinje a wokolinje wozjewjam, zo sym dźensa

w Budyšinje na Zwonk. Lawskej hasy 12

při Krónpryncowym mosće

nakupowarnja a předawarnja

za składnostne kupje kóždeje družiny

wotewrił. — Budu so stajnje prócować, ćesćenym wotebjerjam nanajlěpje posłužować.

Z počesćowanjom

Kurt Frömter.

K wotewrjenju ●● Zbožowne nakupowanje ●●

Wokolo 3000 porow mužacych, žonjacych, dźěćacych a dźěłańskich stupnjow atd. kaž też wulka dźěłba **noweje drasty** za mužow, žonow a dźěći so **směsnje tunjo předawa.**

Płaćizny we woknje to dopokazuja.

Dźak

wuprajam z tutym **Posmjertnej pokładni župy „Jan Arnošt Smoler“**, za dypkowne wuplaćenje 200.— hr. při zemrěću našeje lubeje maćerje Madleny Lowcyneje we Kortnicy.

W Kortnicy 14. 10. 30.

W mjenje zrudźenych zawostajenych

Gusta Lowka

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik 1,61 hr., pod křižu, zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wurjadnje a čišći Schollerjee knihičišćerni, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšteki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšteki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny płećiwo sćěhwakam čełneho znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej bancy wozwěź, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjerine znjezboženja dyrbja we bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje płohowěźić. Prawa a winowatosća zhromadnje wujasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozwěja.

Čisło (Nr.) 243 — Budyšin — Pjatk, 17. oktobra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Politiski programm němskeho knježerstwa.

Němski kanzler Brüning je schwórik w němskim žejmu knježerstwowe politiske samery rozkrył. W spočatku swojeje rěcze praji: „Se znamjenjom najwjetšeho nuzy je so nowy němski žejm jeschol. Nusa wjeje jenoź w němskim ludu. Skoro na wšěch ludy świeta wona cyłnježi. Wschudźe so hospodarske žiwjenje hatźi, hjeshłotnoj pschibytk, dołhody woteběraju. Woł mězazow krisa we wšěm cyłnježi, kajžiš hischcze njeje świet widźał. My w Němskej pak cełnjehi wjelekrótź zaćuwamy. Sćuetowa krisa je wobtyšnym wotmachom na nowiti lud pada a so sełka z wulkim duschownym roshorjenjom, kotrejž z cźerpjenjom a wobrónjenja sandźenych lět wukhadźa.

Hdyžna je khutna. Nusa žada skutki. Němske knježerstwo je wulki hospodarski a finanzny plan k pschewinjenju kryzy nastajało. Jenotlíwe zakonjowe pschedłohi so hižo we najwažnischich dnjach němskostatnej radźe pschedpołoża. **S wumjenjenjom za pschewjedjenje wulkeho hospodarskeho a finanzneho plana, wo kotrejž budźe knježerstwo je wschěmi parlamentariskimi srědkami wojowaći je, so ko nuzowy wukas knjeza němskeho presidenta je 26. julija 1930 wuzwoli.** S tymle nuzowym wukasom je němski president hromadźe z němskim knježerstwom po puću, w staroście 48 Weimarskeje wustawy pokazanym, prěnje kročele k połoženiu finanzneje, hospodarskeje a sozialneje nuzy cyłnił. Němske knježerstwo je tele zakonje po wustawiu němskemu žejmej pschepodało. Sdobom su namjetu na wozwonjenje nuzowego wukasa dochłe. Němske knježerstwo žada, so bychu so tele namjety wotpokazałe. Wono jeji na klejšchežu, so by i wozwonjenjom nuzowego wukasa strach sa wobtrjezaju porjad w Němskej, krajach a gmejnach nastał. S nuzowym wukasom je porjadne hospodarjenje w běžnym finanznym łěcze zawěsćene. Wón trěbne pschedpisma wo gmejnskich finanzach a hospodarstwach krajow wuprajcha. Nowe dołhodne žórka su so z nim wozmerzle. Wažne dźele sozialneho zawěsćenja su so tak pschewinuśe, so budźe mózno, sozialne zawěsćenje wukhować. Niz na pohled je so z nim skutk němskeje rańschoje pomocy zapoczało.

Hdyž by nuzowy wukas płaćiwosć zhubił, njebychu so hospodarske a politiske wobcežnosće w Němskej mohle wjacy pschewinyć. Němske knježerstwo so žadanju njeje porodźiło, nuzowy wukas, runje kaž je so w lěcze 1924 stało, hjenjowenu wuhbjerkej pschipokazacź. Pschecźiwo wobsahowstwu wołcźicharjow, katrejž wukazowy zawěr a zamjatk njewohroža, njebudźe so wšo němske knježerstwo pschecźiwjeć. Nimo měry wulka hospodarska krisa sporo we wšěch krajach je wobliczenje hospodarskich planow je rozwidźom pschelećała. Zane knježerstwo świeta njemože sebi tajke cźahy absolutnje wěste naprawy cźinić. Wutoch dawkow wrócźo dźe, wudawki sa dźełonjemějerjow najwětšeho wobličenja powalaja. Jako pschiklad k sawěsćenju dźełonjemějerjow, k kwasowemu spomożenju a k produktiwnemu spomożenju njesahuźerjow bě so w hospodarskim planje sa 1930 najprjedy 430 milijonow hriwnow a stónčnje 730 milijonow hriwnow postajiło. Njedźiwajcy teho hischcze sa to 300 milijonow hriwnow wjacy trjebamy, sa kotrejž njeje žanehu wurunanja.

Dawkowe dołhody w běžacym hospodarskim lěcze łamje wrócźo du. Kaž je w tu khwilu pschewidźeć da, wupadnje w běžnym hospodarskim lěcze 450 hač 600 milijonow hriwnow wucźini. Jeli so by hospodarske połoženje jenake wostało, by so wupad sa pschichodne finanzne lěto na 1 milijardu hriwnow wobličił,

pschi cźimž su kraje a gmejny z 300 milijonami hr. wobtrjetene. Tele wobcežnosće móża so z wurjadnymi napranami pschewinyć. Sdamo z najwjetšej sluźiwosću a je wobjerjenym wotewrjenjom nowych dawkowych žórkow bo wone wołstronicj njehodźa. Też z pschichwatym fiskalizmom njemóże so jim wotpomhaći. Němske knježerstwo je tohodla k nałkwilnemu wurunanju wocźakujomneho njedostatka běžaceho hospodarskeho lěta poćěšonu na pomoć wjało. Pjenježne wiki, hač k wólbam wurjadnje běžite, su so wot teho cźasa zyle pschemenite. Wukrajne pjenjezy su so wrócźo wsałe. Wjele Němcow je w njedowěrjanym statnym zmyslenju a sałkjenju swoje samożenje do wukrajnich hódnotnjezow sakojiło. Bojalnosć a struchliwosć tuteho dźěła našeho ludu a z tym swjajana dowěrjenjowa krisa su naschim finanzam najcežo jeschodźiłe, naš hospodarjam wrócźo cźikle a liczbu dźełonjemějerjow powjetschile. Bjes tychle pcheměnjenjow bychu znadź němske pjenježne wiki samohle hrědki podawacź, so bychu so finanzne wobcežnosće w pschedstojacej fymje wołożiłe. Tak pak fimy nuzowani byli, so na wukraj wobroćicź. Němskim wotpółkanjam je ko paradikło, se spokojacymi wumělenjemi pschewarjacy kredit na dwě lěcze we wukraju dostacź a to z wucźinjenjom, so němski žejm potrjebny k tomu da a wotpokazeńšti plan postajt. Waš, moje knjeni a knježa namołwjam, so bychcze to žane dowěrjenje k němskemu hospodarstwu a knježerstwu měli, kotrejž Want z tamneje strony njesłow wopokazaju, a so bychcze někto też je swojeje strony sakonjowemu nacźinjej pschihłosowali."

Němski kanzler na knježerstwowy plan pokaza, kotryž je 16ha 30. septembra němskej sjawnosći pschedpołożił.

Sakładne cźary reformskeho plana němskeho knježerstwa

su dospołnje wurunany hospodarski plan za 1931. Samostatnosć sawěsćenja dźełonjemějerjow, słutnosć we wschěch stronach, też w mjedach, sjednorjenje apparata wuchowanja, wobsedźe na stronje dawkowoje politiki, kotraž proješ produkcije njesmjesnuje njepocźežuje, wjele bóle wutworjenje kapitala, wobsedźe pola małych kutowow pschduje a stónčnje pschihoty za stónčne wurunanje finanzow mjes krajemi a gmejnami.

*

70 namjetow w němskim sejmje.

Nacźrunje je němski žejm hakle tři dny shromadźeny, je so jemu hižo pschez 70 namjetow a napraschenjow wschelakich stronow pschepodało. **Nazionalni sozialistojo** žadaju, so bychu so nusne kročele sa wotstronjenje Versailleskeho frjedźenja a němskich reparazijskich płacźenjow cźinile. Najwjetscha dowolomna danjowa žadźba na so na 5 prozentow postajacź, z kotrejž ma so znajmjeńscha 1 prozent k wotpłacźenju dołha nałožeć. Pschestupjerjo dyrbja so dla lichowanja z jastwom niz niže tśioch měsazow pokhłostacź. Schtóž ma pjenjezy abo samożenjowe hódnoscze we wukraju, ma to pschichłuschnemu finanznemu hamtej wojewći a po žadanju pjenjezy do Němskeje wrócźo dowjesć, hewak ma so dla krajneje pschecźady wobstorzicź. Smjerli njezměda so diskontowacź, jeli so njeje **wowmy, mołkhyn kwyrkalnym, wjhk terminjne a klankowe wobthodny na burshy dyrbja so jakasacź a burjowe** wikowanje i hódnostnymi papjerami dyrbi so sastajicź.

Konzervativna ludowa strona žada, so by so Youngowy plan pschemenił.

Němska ludowa strona naprawy žada, so by so swěźicźo, so so w němskich schulach nabožeńska a stawiznowa wucźba podawa, kotraž je po sakładnym charakteru němskeho luda złożena a w nałchi młodźinje horde narodne sacźuce słoudźuje. Druhi namjet ludoweje strony podpjeranje nimcźiny w Gdansku natutpa.

Kommunistojo žydomhodźinski dźełaćiski dźeń pschi pokmym wurunanju mdy žadaju; dale žadaju, so sapółkanjo njeźmědźa žanych dietow dostacź, hdyž jich dołhody 8000 hriwnow pschekroca.

Wólby namełtnych presidentow w němskim žejmje.

Jako prěnjeho namełtneho presidenta su nazionalneho sozialista Stöhra, za druheho namełtneho presidenta zentrumskeho sapółkanza Esera, za tśeceho namełtneho presidenta němskonazionalneho sapółkanza Graefa z Durinskeje wuswolili.

Wšo na luda za wuprajenje njedowěrjenja.

Frakcija němskeho wjeźneho luda w němskim žejmje je pschipowědźiła, so budźe namjetam na wuprajenje njedowěrjenja pschecźiwo Brüningowemu knježerstwu pschihłosowacź. Pódła teho wjeźny lud žamjene namjety na wuprajenje njedowěrjenja pschecźiwo jenotlíwym knježerstwowym rodstawam, tak pschede wschěm pschecźiwo jwentkownemu ministrej Curtiusej, pschihotuje.

Frakcija wiesneho luda so posyniła.

Sapółkanzy **bayerskeho burskeho zwjazka** w němskim žejmje su so frakziji „wjeźneho luda" pschisamknyli. S tym je frakzija wjeźneho luda, kotrejž su hižo tśi sapółkanzy wirttiembergskeho burskeho a winzarskeho zwjazka pschistupili, na 27 sapółkanzow zrostła.

Luther a Dietrich wo němskich financach.

Sastupjeć Pariskich newin „Volonte" je so też z presidentom němskostatneje banki, **Lutherom**, a z němskim finanznym ministrom **Dietrichom** wo reformskich planach němskeho hospodarstwa a finanzow rozmołwił. **Luther** finanznemu programej pschihłosowaśe, kotryž je němski kanzler Brüning pschedpołożił. S tymle programom so němskemu kreditej. jolidny podłoź da. Němska kredity trjeba, **a to wjacy jenoź krótkołhowine,** kajkeż na pschiklad Franzowzka Němskej pschihiwola. Najwažnische praschenje je kapitalowe praschenje, kotrejž je žiwotowym hospodarstwom planom świšuje. W pinzach Franzowskeje banki słote rezerwy bjes wuzitka leža. Njebychu mone dyrbjale hospodarstwu wobeju krajow słužiź? Tu so dótknjeny

hłowneho praschenja: rosumne rozdźelenje złota w złym świecze.

Finanzny minister dr. **Dietrich** praji, so jeho **w Brüningowym kabinettu jenje njejsu na rewisiju Youngowego plana abo na moratorium pomyślili. Chcemy swoje pschikluschnosće dopjelnicź.** Naschi nadawk je, němske finanzy syrdowacź. Dietrich je skejschcźa dźerźi, so dyrbi Němska franzowskim požeżnoćm po rosumnej dani pschijeć. Hdy by Němska chcyła Youngowy plan powolicź a moratorium žadaź, njeby nihóże wjazy niczo požcżene dostała.

Wjetsina za Braunowe knježerstwo.

W pruskim žejmje je so schwórik wo kommunistiskim namjecze na wuprajenje njedowěrjenja pschecźiwo statnemu knježerstwu jednako. Ministrojo běchu so na swoje sapółkanzke stoły sesudali a so pschi wothłosowanju wobdźělichu. Pschi najwjetschej žejmowej napiatosći městopschedsyda z Kries wunoschi wothłosowanjo wosjewi. Se 431 hłosow bě so 198 za namjet a 233 pschecźiwo njemu wuprajilo. **S tym bě so kommunistiski namjet na wuprajenje njedowěrjenja wotpokaźał.**

Barlinskeje dźełodawarjo metalloweje industrije su rosrěźaju wušud pschijeli.

Barlinskeje dźełodawarjo su rosrěźanemu wušudej, je katrymuž ko wida šiji, pschihłosowali a budźa žadacź, so by so jako wjasazy pschipowědźił.

Młodźina mjes Barlinskimi samopalschikami.

Pjać pohódźenskich njemerach w Barlinje je połicija dźewjecz schulerjow sajała, kotriž su so pjerja pschi rozbiwanju wulkadnych wokow wobdźělili. Pruski kultusowy minister je porucźił, so dyrbja so, jeli so so jim wina dopokaże, najkrucźischo pokhłostacź.

Dowoz zmjerzłeho mjasa.

Sozialdemokratow w sakstim žejmje su žadośćo sa dowoson amerikanskeho zmjerzłeho mjasa japodali. Sakske knježerstwo so namołwja, so by na němske knježerstwo cźišchało, so by so sajso znajmjeńscha 50 000 tunow zmjerzłeho mjasa wob lěto bjes zła do Němskeje puschcźało.

Ludowa pomoc pschecźiwo bronjenju.

Pschedbydźiwo hollandskeje sozialdemokratije a hollandskich dźełaćerskich wjasakow je presidentej druheje komory wutworn popodnju ludowu petiziju pschecźiwo powjetschenju wójnskeho łódźjma pschepodało, kotruž je 1 400 000 wólbne prawo nedajcych Hollandźanow podpisało. Lopjena z podpismami su so z cźežkim automobilom w 50 wutkich walach do žejmownje dowjezle. Sozialdemokratiskej frakziji wobeju kómorow a wschě pschedbydźiwa dźełaćerskich smjastow psched automobilom krocźachu, kotryž tyšaz ludźi pschewodźesche.

Hdyž běchu so podpitšnja pschepodale, ludowe cźrjódy psched žejmownju internazionalu spěwachu.

Revolucija w Indiskej.

Indiske knježerstwo je frjedu w nozy do indiskich revolucionarow knježe sapschichmyło. Wschě kwartéry a sajdźenja indiskich revolucionarow je knježerstwo z policiju wobstupiło dako a ludźi, kotriž w nich pschebywachu, sajało. S kongresowego dwórca je so wschelkich thorhoj dele puschcźiła a so město njeje jendźelska khorhoj horje sćahła.

Sdobom je žo wošebite kopjeno wudalo, kotrež kongresowe organisazije sakasuje. 125 kongresowych sastojnikow, kotříž běchu w pišarnjach pschitomni, žu sajeli a žudukej pschepodali. Jich žu hnydom k jastwu na tři abo schtyri nježazy sakuždili. Mjes sajanymi je tež wjednik Bombayskeje młodźinskeje ligi, swarajist Nariman.

Sakrocženje ma žo jako wotmolwa na wotmyšlene nowe boikottowe hibanje frosumicź.

Położenje w Brasiliskej.

Brasiliski swjaskowy president Washington Luis je po powěsćach ź Porte Alegre žwojim ministram pječa žoželił, so wrócžo stupi, jeli so by žo politiske położenje schorschiło.

Brasiliske knježerstwo chže w blizschim czażu w Sjednoczenych statach wiele wójnskeho materiala nakupicź. Statny sekretar Sjednoczenych statow Stimson je k tomu rjekł, so žo amerikanske knježerstwo tomu njepschećiwi, so by brasiliske knježerstwo bróne w Ameriy nakupiło, so pak njemóže na žane waschnje dowolicź, so žebi tež brasiliski žožerjo w Sjednoczenych statach wójnski material nakupiła.

Wuspech brasiliskeho knježerskiwoweho wójska.

Brasiliske knježerstwowe wójsko je pječa w statu **Sao Paulo** žožerjow žbiło a jich mjenowało, do žužodneho stata Parana czekowacź. Tež w swjaskowym statu Minas Geraes žu žožerjo pječa czežke poraženje poczerpili. Žožerjo žu pječa poslednje dny wurjadnje czežko schkodowali. Niedźiwajcy toho położenje njejasne wostawa.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 17. oktobra 1930.

— **Wo wjedrje.** Wčera wječor w 7 hodź. barometer 746, hygrometer +1 a thermometer +16, wodnjo. Dženja rano we 8 hodź. barometer 748, hygrometer +3 a thermometer +10 w nozy. Wjedro budže žo mało pscheměniło. Nasche wjedro wobkluschuje pschežo hischcže žylna wyschina nad srjedźnej Europu. Dokelž schkleńca nad Jendželskej na rjane stuja, wjedrownje wočakuju, so wostanje dale wobstajne, rjane a žuche wjedro. Tež ź połonja nowa wyschina pschiwabježa, tuž je nadžija, so rjane wjedro wobkhowamy, cžim wjetschu. Jutře žobotu schadža žlónčko 6.32 a khowa žo 4.58 hodź. Měsačk schadža po połnozy 1.14 a khowa žo popołnoku 4.02 hodź.

— **Wožnamjenjenje pakcžikow we wobkhadže ź wukrajom.** Wot 1. julija sa wobkhad sawjedžena nowa družina listowych požnykow, „pakcžiki“ maju po mjeschatnach postajenjach na kóždy pad na adresowej stronje měcź želenu zkownu zedulku, wscho jene, hacž žu w pakcžiku wězy, kiž zku vodleža abo niz. Nimo toho maju žo ź „Petit Paquet“ nad napiščmom wožnamjenicź; dale žadaja nekotre kraje hischcže, so žo pschida zkowne wožjewenje wopschijeczа (blischže pschi póstowym požnjeschku wokrunje). Mnohy schćelerjo bohužel tute postajenja njewobkhadźuja, ź cžimž žebi a dostawarjam wjele njeluboscže naczinja. Pschetož pakcžiki, kiž nimaju zkowneje zedulki, móžeja žo w kraju, do kotrehož žu pósłane, lohko ź tworowymi pokaslami (Warenproben), kiž zkej podleža, samenicź a žo ź zkownymi tiklostanjemi poczežicź abo sebracź. Tehodła leži w zamknym sajimje wotpósłarja, so mjenowane postajenja we wobkhadže ź wukrajom dokładnje wobkhadźuje.

— **Wullotankowarnja na Drjewowych wikach žo wotewrika.** Firma Everth a Co. w Drježdźanach je tudomnemu twarskemu mischtrej Bj. Rockischej na tudomnych drjewowych wikach tankowarsku natwaricź dała. Tankowarnja je žo hižom wotewrika. Wobkhadźuje tež nawěcźich w dżensnischim cžišle.

— **Wustajeńca „Ze žiwjenja a skutkowanja serbskeje žony“** bu zasłu njedźelu zawrjena, po tym, zo smědźeše so bohatelo wopyta zwjesleć. Bě to z cyła prěnja wustajeńca, kiž bu zarjadowana skutkownje wot serbskeje žony a tuž ma wosebitu ważnosć w serbskim narodnym žiwjenju. Wězo bě to jenož spočatk, ale tola dosć raznje a jasnje k wutrobam rěčacy: Zakhowaj rěč, drastu, dom, lud a kraj serbski! Wustajeńca je była zjednoćena z wulkimi woporami jednotliwkow, tola jim je zynk wutroby najrjeńše myto! Wustajeńca bu wopytana tež wot wuznamnych hosći wokrejsneho a měšćanskeho zarjadnistwa a je tak wuraznje přinošowała k zoznaću serbskeje kultury. Ważne zwiski z druhimi organizacijami so nawjazachu k płódnemu słowjanskemu zhromadnemu dźěłu. Tak je wustajeńca dopěła swój zaměr a z radosću smě „Zjednoćeństwo Serbskich Žonow“ zhladować na moraliski dobytk a swoje dźěło, budže so jewić tež w dalších wuznamnych skutkach! — Tež serbske nowinarstwo z rjanymi nastawkami wo skutkowności žony a maćerje přinošowašo k zbožownemu a nadobnemu předewzaću, kiž w myslach je dale žiwe!

— **Wobkhadnej njesboži.** Jako žo wčera rano krótko do 7 hodź. sačžinjeny podawačelski automobil na ličžinjišćicžu Tšelanikeje a Nětarnikeje dróhi na Nětarnišu dróhu **winy**, tón runje sakhadžaz wichor wusběhny a powrócži. Automobil badže do dróhoweho schtoma a tón lohko wobschkodźi. Wóš so tehorunja trochu wobschkodźi. Wjednik wosa wosta njesranjeny. — Dale dopołdnja w 10. hodźinje na Lubijiskej dróži pschi wotbočenju Połenzoweje dróhi motorowy kolesaŕ 41etneho hólza, kiž dróhu pschebźa, potorhny. Hólz so pschi tym na hłowje srani a žo na rukomaj wobadrje.

— **Tworyłuspowazemu towaŕstwu w Budyschinje** ź. dr. ź w. ruk. běsche ź pomocu sjednoczeńskwa G E G, kiž wožrožži wulku mydłowu fabriku w Gróba-Riesa a dalšich w Düsseldorfje, mócža, znate. žamodźělaze pokładło „Famos“ w placžišnje hischcže trochu sniżicź a tak placži normalny pakcžik jenož hischcže 36 pj. a dwójny pakcžik jenož hischcže 70 pj. Dokelž je „Famos“ powschitkownje znaty, kóždu hospoju wječe rad wopjelnje sniżenje wita, cžim bóle, dokelž tuto sniżenje runje w nětcžišnim czežkim czażu pschinoschuje k połepschenju žamo na žebi hižo skromnych wobsteznosćow w domjazym hospodarjenju.

— **Spinalne wołkromjenje w Budyschinje?** Pod podhładom schorjenja na spinalne dźěcžaze wołkromjenje žu srjedu dwěłcženeho žynka Rarischez žwójhy na Smitskownej Ławšej haży 8 do mješčanskeje khorownje dowjesli. Je to jenitske dźěcžo tutoje žwójby.

— **„Zjednoćeństwo Serbskich Žonow“** zeńdże so wutoru 21. winowca pop. w 4 hodź. w Khofejowni Serbskeho Domu k swojemu porjadnemu měsačnemu posedźenju. Dnjowy porjad: Rozprawa wo wustajeńcy. 2. Zakorjenjenje žónsk. hibanja na wsach. 3. Wólby. 4. Wšelčizny. — Zjednoćeństwo wočakuje prawje bohaty wopyt nic jenož sobustawow, ale tež tych, kiž chcedźa Zjednoćeństwu přistupić. Kóžda swórna Serbowka so wěsće próc›owacemu kruhej serbskich žonow přikamknje k swojemu a luda spomožeńu.

— **Zajězd župy „Jan A. Smoler“ do Mnžakowa, přichodnu njedźelu 19. winowca!** Štóž so chce na zajězdže do krasneho Mužakowa a potom do Slepoho wobdźělić, może so hišće hač do jutře sobotu pop. 2 hodź. zamołwić, dokelž su hišće nekotre městna swobodne. Jězda płaci 3,50 hr. Wotjěde so rano 7 hodź. z Budyšina. Zamołwjenja njech so wotedadźa w Serbskej knihařni w Serbskim Domje w Budyšinje.

— **Wós 1. rjaty měschčanskich omnibušow** njeježi nětke njehdže dwě njedźeli dołho po Dwórnischezowej dróhy. Dróhu asfaltuja. Wós jěžži ź Nowosalzskeje dróhi hnydom po Lawšej hapy do Jmnistowneho města. Pačatkom ta njenowany cžaš njeježži na dwórnischcžo.

S **Detnjeje Hórki.** Ludowa knihownja naschego schulskeho wokrjesa wot piatka hem sašuj knihi wuwożi. Wuwożenje knihow wotmiže jo kóždy pjatk wot ½7—½8 hodź. wječžor na schuli. Najkerje dóstanje knihowna we najbliščim czašu sašuj dalšne nowe knihi.

S **Wjelečžina.** Mjes pjerjimi tudomnehu ratarja Alberta Hübnera cžo. 246 je pjerjinowa kholera wudyrika a jo hamtšan swěrcžika.

S **Minakała.** Wutoru wječžor bě wjeznjanosta Garbař swołał zhromadźizny do Kiłšikej hoscženza. Jednaschе jo wo wojjewjenje wotmyšleneho twara wodowoda. Pschedkhodne dźěło je wotbył k. inžeńer Weber ź Budyschina. Wjeznjanosta da rosprawu wo pschihotowanych dźěłach, kiž běchu jo sapoczałe hižo maleho rózka jalschego léta. Najprjedy dyzychu wody ź Drobow žem wodźicź. Nje njebě tam dosć wody. Skónczne kupi jo leżownosć we Pjowjach, kiž ma dosć wody. Naczišći placžiny běchu jo sapodałe. Najnižschi bě 74 000 hr., najwyschši 104 000 hriwnow. Jako wodowy dawk wulicži jo 23 hr. za domjazinoscź. Wuwi jo cžita debata. Pscheziwo dwěmaj hłosomaj wobsamknu wo twar wodowoda, kiž ma jo lepje pschewicźcź.

S **Cžerneho Hodlerja.** Wčera wječor wołoko 8 hodź. cžišcžejschtaj młodaj mandjelskaj ź Wjelkowa swojej jědnej kole na horu pschez Cžornym Hodlerjom. Nadobo pschiběžže ja nimaj motorowy kolesaŕ a jo mjaweho kola jschmórknu. Na to je žwojim motorcžim kolom padže a jo na hłowje cžeału srani. Sranjenscho, elektrikschtarja Wjasarja ź Khelna dowjeschu ź automobilom k lekarjej dr. Thieme w Makym Wjetkowje, tu žinjeschoženemu prěnju lekarsku pomoz poskicžu.

S **Lichanja.** Mjes pjatkom a pónđelu wotmiže jo nóc we carmenowe swarjenje ludyschcej dowolnosć w hłowjenje woboru. Alarmuje jo je žatrubjenjom.

S **Połpjan.** Tež nascha wješ cžerpi pod hospodarskej krizu. Je tu pjeć džełouženjerjow, kiž dóstawaju podpjern. Nimo toho dóstanje 12 dalschich džełouženjerjow hischcže krizowu a druhu podpjeru. K tomu pschidu hischcže 4 krótkodźełacy. Nascha wješ hromadže ź wokolizu ma jenoż 280 wobuwerjow a mulka ta žo džełouženjerjow tohodła gmejnje wjele staroscži naczini. K tomu pschidźe hischcže, so gmejna może mało dawkow zhromadźicź, dokelž 760 hektarow hole je w statnym wobsedstwje a tuhodła wot dawkow wuńwobdźenych. W powježenju gmejnskich sastupjerjow ma žo jedna ź wu pschežowanju gmejnej.

S **Wětych Nožlič.** Tu žo wotmě 11. 10. pola hajowineho najeńka kublerja Mejnerta hołtwa, na kotrejž žo sałkli 9 sajazow, 8 nutkow, 15 bajantow a 18 hr rotwow. Na hołtwje žo wobožźli 8 tšižow.

S **Njeswačidła.** Hubjeny puć ź nascheje wježe hacž k statnej dróży pola Holejschowa tukhwilu wobnowjeny. Wokoło 10 džełouženjerjow ma ź tym nětaku sobu. Wuběwanje ź kamjenjemi a žmolenje žo pschewjedźe po nowocežažnych metodach. Takle je nadžija, so puć dołhi cžaš budže dobry. Po nim wschak wjele wozow njejdźi. — Kónz žnjetza bě žo statok krawičeho mjasa Baucha sdźela wotpalił. Je žo mjes tym sajo natko tak so móžachu jón sajschtu póndźelu dóhacź. Kupjer so nadžija, so twar tej nutska budže bórzy hotowy, a ź nowym letom sajo do njeho saczahnycź móže.

S **Wósporta.** Tu je pola někotrych pjow wuńosecą wudyrika a žo hamtšan swěrcžika. Někotre ź kotrej je pschibějany wonkowny poš ikušał, dyrku morica.

S **Holeschowa.** W naležnim cžašu prajimy, prěnja kastojcžka wohladawschi, „jena kastojcžka njeczini žane sčžo.“ Wčera wohladach tej kastojcžku, kiž ź Pěčec hłubje wuleczi a drje žwoje towaršich pytnasche. Nasčerje wostanje pola naš, abo poleczi jamo do južneho kraja. Jena kastojcžka njesadźewa symje. Schórny hischcže tež pola naš. Nadeńdźech wčera popołnoku wulku cžrjodu na puczu do Njeswačidła, hdyž ź wul

Gosnićanski farar.

38] (Pokračowanje.)

Wón potschahže jemu cžopje ruku a Bjedrich woitkhadźeschе ź wolizenej wutrobu. Mějeschе-li superintendent prawje? Někto cžerjeschе jeho žaso domoj, hačrunjež běschе tež Kronitzer jemu radźił, do pschichodnje njedźele hischcže jastupnišwo staremu Wjerabje pschewostajicź. Wonaj mójeschtaj na tutom wječorje žaso jenoż hacž do Niklajkowa a dyrbjeschtaj pola Wardy pschenocowacź. Wjedro bě žo zyle nahle pscheměniło a zapołdźene nałěcžo dobywascheе žo ź mozu do kraja. Cžołomér bě za 24 hodźin wo wósomnatce stopnjow stupił a liwki powětr wobdunowacheе Bjedricha, hdyž tón ź hoscženzowym woknom hladascheе. Deschcžik žo njepschestawajcy fidascheе. Jemu bě wulkostliwje, hdyž pomyšli na wulke hromady žněha, kiž někto ź wotmachom tajachu. Sć rěcžkami cžołeschе žo woda po ledy khodźomnej drózy. Sa hoscženzom bě maly měschčanski łóšt. We schtomach to wrjeskotaschе a wulke hałoły žo kamachu, dokel žurjemóžachu žwoju cžežu wjazy wubjerjeczi. Tu a tam sapraskny bluko, hdyž žo zyły schtom pschekama.

Bjedrich tschepotaschе, pomyšlo na Gołnizy, kiž pschi žamom Spirdingowem jeżorje leżachu.

Zyły nóz wón njespschaže a žedżeschе sa ranjom, a hdyž pocža žwitacz, to widżeschе, kak bě Taltowka woda hižo dałeko ź brjohow wustupiła a delnje hały Nikolajkowske pod wodu stojachu.

Jeżory běchu krucze samjerzłe, pschetož psched nječžto dnjemi běchu hischcže dżeżacy stopnjow wodu swopschičiecz a do samjerzinjeneje semje wona tej njepschežnakny.

Hižo rumowachu nekotre khěžki, pschi žamych brjohach stejaze. Hdyž běsche tu takle, tak hakle możeschе w Gołniżach bycź?

Też knjeni Radežka bě mało spała. Bluke łamanje a praskanje ledu na Taltowskej wodże dopominasche ju na žrimot kanonow ź czasa Rušowm.

„Kak jenoż domoj dojěchmoj?“

Tu pschińdże wyschschi pinczink:

„Żelesniza wjeżdżaj hacž do Eckersberga. Tam je wulka woda pšches nóz žo nawalika a kolijowy nažyp podmuleła.“

Zyle prawje. tam jěžděschе dże blišo pschi Spirdingu.

„Kak dałeko hodži dha žo jěcź?“

„Hacž do Eichendorfa.“

„Tuž dyrbimoj jowle wostacź, Bjedricho. Božo, kajke to budże pola naš halle?“

Też łubko stojeschе zyle w nižinje a to njebě prěni krócž było, so wulka woda tam dołstupi.“

„Ty dyrbiš wěsće jow wostacź, ale ja pojedu domoj. Ja dyrbju w tutym straschnem czażu pola žwojeje wožadły bycź.“

„Bjedricho!“

„Ja cže proschu, macži, budź žyzlna, to dyrbi bycź.“

„Ale ty tam tola njemóžeš dojěcź.“

„Ja pojedu hacž do Wožnizowa a póńdu pěschi pšches Lukajnski łěs.“

„To je njemóžno.“

„To dyrbi móžno bycź. Nětko žłuschcam k nim.“

Knjeni ekonomiowa radžieželowa dowidźa, so ma wón prawje, hyrnjež by też jeje wutroba tschepotała.

Sa hodźinu Bjedrich wotjědże a Konopežki bě pschi tom wostał, so jeho pschewodżeschе. Macź jo še wschěmi mozami žhraba, so by žwój strach njepokasała.

Hdyž w czażu žedżeschе, žo łód na jeżorje hischcže žylnischo a rasnischo łamasche. Taltowska rěka bě tři krócź jschersicha hacź hewak, a kóro wjacha wuscžina kraja, kiž ju wot Lukajnskeho jeżora dżeleschе, bě schěra pahrobina, na kotruž žo deschcžik łidascheе.

Bjedrich njemějeschе napohlad fararja, pschetož bě ź w Nikolajkach wyšoke schtórnje wupožčił a wot nich nětajki wolijowy pschewoscžik. Pschedeschtnik by žnjel byk. Město toho dżerjeschе žochor w horischči a też k pezki pschi jeho boku bě žo podobnje pschiprawił.

Nětko běschtaj we Wožnizach. Dyle žamaj wustupitaj ź czała. Puczź do wožy bě žama schěrka rěka, a pschtaschtaj na wyschinu Lukajnskeho łěsa wulicži. Pschi stajchtaj pschi kóždej krocżeli w błócže tcżežy a wobschkorni žo jimaj zuwaschtej. Ale bědżeschtaj žo do pschi Tu a tam žahasche hižo ź rolow hromadu šnohcena mada kamjeni abo rozpadankoty zbytk murjow ź wojcz Ruňanni ź wožmužowego žněha a žmójni jimaj zbyt powotpocżnyc. Prawy puć běschtaj dawno hižo puschczikoj a zpytachtaj pšches pola hicź, pschetož hdyž schcżeka ź łěsa wustupowasche, bě žo do dżiwjeje rěki wobrocżiła, w kotrejž žo tajase wody pschewalowacz. Skoro hodźinu běschtaj hacž k kublu Oža, pschi łěs kromje stojazemu, trjebałoj. Dawno hižo wjazy hromad njerěczeschtaj, pschetož jeju pjuza korczachu a tschiły. kijeschе žo jimaj ź czoła. Bjedrich žo jenoż dźiwasche, stary Konopežki pschczo hischcže tak žobumócžeschе. Wokoł wón pschenyžłowasche, hacž mataj w kuble žałoczi a wot poczynycz, ale tu pokaźowasche stary ź ruku runjenem Tu mójeschtaj dżeł Spirdinga pschewidżecz. Wscha wožy žo hibasche. Swjerschna worschta bě rostała, ź wodami rostateho žněha pschepetawjena, wulke żelene schćenki, běchu žo w symje nakopite, běchu łdżeła žo rospukcz pluwachu wokoło. Wótry wětšik bě žo žbehnył a schmo sche wodu ź Janohróbiskeje strony, tak so žo wulke pschiwalowachu — pschi žamom brjohy psched niniaj, mójeschе hischcže ź kruchom łěsa pschecżežwo jeżorej wustupo žebo, leżachu Gołniży! Wobaj njemyšleschtaj hižo na poczink, ale krocżeschtaj pódlu łěsa.

(Pokračowanje ześchuje.)

poswjeccnje nowcje šule w Konjecach

njedźelu 12. winowca 1930.

Hižo po připołdnju, hdyž hosćo do Kulowa na kermušu jězdźachu, dźěći wjesele we swjedźeńskej drasće wokolo stareje šule běhachu. ¼4 hodźin zestupachu do šule. Předsyda šulskeho předstejićerstwa, k. Hejduška, witaše při starej šuli kk. wyšeho šulskeho radu Krawca, hamtskeho hejtmana, fararja Jana, sobustawy Konjećanskeje a Šunowskeje gmejnje, jakožto rady, kaž wšitkich zhromadźenych.

Šulski wjednik k. wyšši wučer Hajna poda statistiski rozhlad wo wuwiću šule: Haž do lěta 1857 wučowaše šulske dźěći do Ralbic do šule. Potom załoži so Šunowskim hrodźe, kłóštrej Marijnej Hwězdźe słužowym, za Konjecy a Šunow šula. Z dwěmaj krótkimaj přetorhnjenjomaj, hdźež so zaso w Ralbicach wuči, westa šula haž do lěta 1894 w Šunowje; haj we lěse. Wot 1889 chcychu pak ju tu zaso skoro zahnać. 1893/94 twarjachu w Konjecach nowu šulu a to do srjedź wsy mjez druhimi statokami. A hdyž za tři lětdźesatki tute rumnosće wjacy njedosahachu, pytnychu, kak krótkowidźacy su tamniši wobzamknjerjo byli. Njebě tónjenje možnosće něšto přitwarić. Po dokładnym přemyslowanju namaka so přijomna městnosć a tuž započachu 1929 z nowotwarom. Zawěsće njebudźe tuta šula jenoź na tři(ceći lět dosahać, ale je tu za dołhi přichod. Wot załoženja (1857) skutkowaše tu dźesać wučerjow. Haž do lěta 1922 podawaše tu jenož jedyn wučer wuču, wot toho časa pak staj tu dwaj. Ze spočom, zo by tež nowa šula dale tak spomožnje za čłowjestwo skutkowała kaž stara, skónči swoje wuwjedźenja. Wšitcy čehnjechu nětko k nowej šuli. — Kajko překapowaše dešć, so snadź bychu mału šulske „njerachi" prawje skok rostle.

K zawodej poswjećenja zanjese tu Ralbičanska „Lilija" rjany spěw: „Spěwajmy z mocu česć a khwalu". Twarski mišter, k. Křižeńk z Trupina, běše nowy dom twaril a přepoda klučor knjezej šulskemu radźi, jako zastupjerjej šulskeje wyšnosće. Knjez rada Krawc jimaše so słowa. Wupraji najprjedy dźak knjezej architektej Cyžej za dobład při twarje, k. twarskemu mištrej Křižeńkej, wšěm rjemjeslnikam a tež mjezy šulskej gmejnje, kotraž je pod ćežkimi wobstejnymi twariła. „Jubilate, kotremuž je dźěło date", na základže tutych słowow rozwiwaše swoju poswjećensku narěč. Dźěłaše je nadawk čłowjeka a za kóždeho najwjetše zbožo, hdyž jeno móže dźěłać. Runje tak w „Delanach" je dźěło na polach a łukach ćežke a hólcej je k tomu trěbna. Kaž je to pola rataja, tak je to też tudy; tutón šulski dom je też dom dźěła. Dźěći, kiž su do tutoho domu date, přińdu z raja bratrow a maja so po času wutworić, wočahnuć k cyłym člowjekam. Nic jenož jenotliwe předmjety, kaž liječenje, pisanje a podobne maja dźěći nawuknyć, tež luboscć k domizne, k ródnej zemi, swojemu serbskemu ludej a cyłemu němskemu statej ma so zaščěpić. Njeje dosć, zo so rozum napjelni z wědomosću, ale wuwiće mocow, wopřijeće je čim nuzniše. Dźěćo ma nawuknyć powšitkowności służić, nic jenož same za so dźěłać. A hdyž skónčnje samostatne dźěło we dźěsću wotuća, potom je to wjesele a radosć. Wšemu tutemu dźěłu pak je też trěbne, zo woći k njebju zbožnje. Je pak dźěło, kaž pola rataja, tak też we šuli, junu prawje wobćežne a maš-li wědomoju, zo sy činił, tak wjele a tak derje hać sy móhł, potom je to zwjeselace a wozbožace a žohnowanje wotpočnje na dźěle. — Gmejna nětko njesmě přestać, kaž hač dotal, za cyłu šulsku gmejnu dźeń „jubilate". Z tym přepoda rěčnik kluče předsydźe šulskeho wokrjesa.

Knjez hamtski hejtman wotpokaza křiwdźenja, kiž su so w jenej zwonkownej nowinje, přećiwo knjezeršstwu, dla tuteho twara pisałe. Přeješe šulskemu wjednikej, hórzomnu trajacu strowotu, kiž běše při staroscach twara přisadźił, a cyłemu wokrjesej zbožo do dalšeho přichoda, a tutón dom njech je městno, woprawdźiteho žohnowanja a wjesela.

Knjez Hejduška podźakowa so wšitkim, kiž su twar sobu zmóžnili a swjedźeń porjeńšili nanajwutrobniše. „Lilija" zanjese wustupnje „Domčk mój luby." Spěw je Klajber, přeni wučer w Šunowje, komponował.

Hosćo wobhladowachu sebi na to nowy twar. Wosadny knjez farař dźěše z dźěćimi do Šunowskeje kapałki a wróći so potom w swjatočnym čahu, zo by nowu šulu cyrkwinsey poswjećił. Po modlitwach a wobrjadach poreča dźěćom a přitomnym krótke słowa. Zhromadźeni wuspěwachu dźakny kěrluš.

Dźěći dostachu kofejowy hornčk jako dopomnjenku. Wužichu jón hnydom, hdyž potom kofej a tykanc dóstachu. Hosćej z Kamjenca, knjez farař, wučerjo, šulscy a gmejnscy zastupjerjo teć hišće khwilku při šaley čopleho a dobrym přikusku hjesadowachu.

Nowa šula je zdalena wot wjesneho puća a tak wot wšeho hołka a hary, stoji mjez polemi. Přińdźeši wot Šunowa, tak wjedźe na lěwej stronje mjez druhim a třećim statokom nowonatwarjeny puć do nowcho twara. Twarjenje njećini wot puća přewulkeho začišća. Zastupiš-li pak nutř, potom su rumnosće wołšerne. Na lěwej stronje khodźby step zamšćenej dwě šulskej jstwi a mjez nimaj wučerska jstwa, hdźež su też zdobom za wučenje trěbne srědki. Šulske jstwy dychaja čerstwosć, rumne wokna podawaja dobre wobswětlenja, na tŕoch sćěnach su tafle zamšćene, to je wosebje khwalobne a praktiske. Šulsku nadobu prěnjeje jstwy, blida a stólći, je kujez blidarski mištr Morgenstern Porchowski zhotowił, w druhej su ławki staršich šule. Na prawej stronje je zakhod do pincy a k wučerskemu bydlenju. We pincy je centralne tepjenje za šulske rumnosće připrawjene. Khódba je dale zady na lěwej stronje wotewrjena, na prawej stronje je murja hižom za třeću, snadź junu trěbnu šulsku jstwu. Ke khódbje přizamknje so małe twarjeńcko, hdźež su dwórći, plokarnja, komora za drjewo a rumnosć za čełožwučowańske narjady zamšćene. Połoja hłownemu twaru wopřija rumne wučerske bydlenje. Zady šule je zwučowańšćo a wokoło twarjenja wobšérny areal za zahrody.

Njech je nowa šula k zbožu šulskeje gmejny, njech z njeje wuńdu cyli čłowjekojo k zbožu našeho ludu a cyłeho stata. To daj Bóh.

Z Łužicy.

* Khróstawy. Na revěrje hrabje Schall-Riaucour su lońsemu kradnyli. Jedna je wo 8 jdonkow bukowego drjewa (4 m dołhosće a 34 cm pšemjera). Kradnjene drjewo, kiž bu wotmołene, bu we Wjerjóńći, Wopalcej a Korjenjach chyli pšechodach. Dźeł z njeho bu w Korjenju zatrjebali.

* Se Salomja (Sohland) n. Spr. Po prózninym pytanju žandarmstwa je je w nětko poradźiło dwěmaj wobydlerjomaj, kiž padnchstwa jako powołanje wukonjetaj a dołho Sakosć a zyti wokolnu namjetnu krajinu terorizowałaj, jako skućerjow wschelakich nutsdobywanjow łonjesć. Staj to Josef Firis a Marćin Hillmann. Přeschmjatany do pšechšichiwjenja, kiž je je w swojim času w Schlettowje w Rudnach horach šako, a hdyšce tehdla sudnistwo dosrał. Zyrkwinšći sud rozsudźi, je je wjednikowanu duchownu je słužby puschći. Wón słuhł wjehnite prawje jako duchowny a titul farara.

* Se Zahanja. (Dźešći je w pšikwej jamje zadusyło.) We Szatju pola Halbawy twarjeschtej hebi dźešći zjesłenjarjow pšekwon jamku. Nadobo je pšš na njeju zapadnyły. Dźešći mšžachu jenož mocnej wuhrjebnyć.

* S Barlina. (Paratyfuš w Charlottenburgu.) We mješčanskim domje za dźešći a macjerje w Rüsterskej aleji w Charlottenburgu je po wuživanju paštety z hušnjatych jatrow dozyła 27 wožobow na paratyfuš šhoriło, mjes nimi 17 jotrow, 7 pšchistajerjow wotbladarskeho personala a 3 macjerje, kiž tam tutkwilu leža. Pola khorych wschak njewobšcješi strach wo žiwjenje. Najwjazy z nich su do Westendskeje khorownje dowjesli.

Wulki woheń w Mecklenburgskej wsy.

W Schwichtenbergu pola Friedlanda w Mecklenburgskej šahadźeše w nozy k schwórtkej jako mulki wohenk. Zyrkwinowschse we wošom statokach a pricki z nich wjetsche dźele. Dozła je jo wotpalito 26 hospodarskich twarjenjow a dwoje domsche.

Najwóle schkodował je ratař Schünemann. W jeho brožnjach bšche wohenk wudyrił. Jemu je jo wschón štót spalił, dwaj konjej, wošom krowow, dwě pšahowańskej rańzy, dwaom njemjeschich swini a wscha pjerjina. Teš wschitke žně je w plomjenjach do nicžeho pšechewobročachu. Nimo wjele pizy je je po dotalnym liječenju na 1000 wošow njemóčeneho žita zhubiło.

Może je to też tón krótš jenož wo **wotmyšlene** sapalenschwo jednaš. Sastojnizy krajneje kriminalneje polizije pschičinu wohnja pschepytuja.

Nadnowise z cyłeho swěta.

— **Schtrowa powěšć wo wjedrje za jutšišu pohotu:** Powschitkownje šuchu a šwjetscha rjenje. W Jendželskej je je pschi milym wjedrje podeschćuje, tehorunja w pokrajnej Europie.

* **Na hrodowskej drohy w Drježdźanach** bě 16. julija 36lětny hejtman šwonka šłužby Herbert Kettner z Drježdźan jenu 70lětnu žonu šmjertnje pschejeł. Tohodla mjesche je psched šudom samotwinć. Hačrunje bě dopokasane, je žona njeke dosć wobhladniwa była, wobstorženemu porokowachu, je je darbiał pschi šwojim wobhladowańsche i njewobhladniwosću khodźerjow liczicj a pomału jeć. Dla lohkomyšlneho cjelneho stranjenja wobstorženeho k jastiwowanju wotstajnu na tři měsacy sahudźichu.

* **Se šeznawanjom žita je** tuhe kujezerstwo wobsebje we Wutkrajinje w šwojich wozkazanjach myłiło. We drježdźacej wokrjesach su nawjedowazych kujezerstwowych sastupjerjow a sekretarow komunistiskeje stronj z jich sastojnistwow wotkadźili. Kontrolowaze wyschnosće jich sastrowje pohotostaju.

Teš słotu je je pschemało šeznało. Sarjadnistwo dyrbi snajwjetschim dorasom, tu rěka j khłostanjom ratarjow nusowaci, je bychu wjazy šoła naplahowali.

* **Pschistawowa wyschnosć w Lorientu** je šmjerjelnje wětry mjes franzowskimi rybakami 171 šmjertnych woporow žadała. S nich běchu 94 wojenskich rybakow. Woni su 121 žywotow zahubiłi. K cjeści mornych ma je ludowy zarowaršći dźeń postajiła.

* **Bołharski kral Borik šmje** 25. oktobra kwaj j sjecjej dźowotu italskeju kralowskeju mandželskeju prynjeću Giovannu.

Cyrkwinske powěsće.

Z Wósporka.

Rano we 8 hodź. prědowanje. dop. ¼10 hodź. křesć. rozwučowanje dźěći. — Pónđelu wječor we 8 hodź. bibliska nutrnosć we wosadnej zali (zjedn. sekretar Mütze z Kamjenicy.)

Z Wósłinka.

Rano we 7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němske a dop. ¼10 hodź. serbske kemšenje. — Zběrka. — Pop. ¼4 hodź. Boża słužba w Leskej.

Towaršwowski powěsnik.

Bukecy. Jednota Sokoł zwučuje sobotu wječor z dypkom ½9 hodź. Njech wšitcy cyle wěsće přińdu. — Stary wotrjad zwučuje wot nětka sem zaso kóždu wuturu wječor ½9 hodź. pola Stangec.

Hornja Hórka. Tow. „Łužica" zmeje njedźelu 19. 10. pop w 3 hodź. swoju měsačnu zhromadźiznu w Nowakec hosćencu. Knjeża dowěrnicy so prošu, wšěm sobustawam wozjewić. Winowatosć wšěch sobustawow je, zo přińdu. Wo bohate wobdźělenje so prosy. Hosćo su lubje witani. Předsydstwo.

Drježdźany. Serbske tow. „Cornobóh" zeńđze so sobotu wječor we 8 hodź. k swojej měsačnej zhromadźiznje we towaršnym hosćencu na Christianskej drózy 22. Dla wšelakich jednanjow so bohaty wopyt wočakuje. Tež hosćo su nam lubje witani.

Poršlcy. „Jednota Sokoł" započnje z wubdźowanjom popołdnju ½3 hodź. nic w 3 hodź. Kóždy dyrbi z dypkom přińć. Načolnik.

Rakecy. „Lipa" ma přichodnu njedźelu 19. winowca pop. w 4 hodź. pola Hönčee swoju měsačnu zhromadźiznu. Zdźělće to jedyn druhemu, zo bychu tam wšitcy byli. Předsydstwo.

Zjednoćerstwo Serbskich Žonow zeńđze so wuturu 21. winowca pop. w 4 hodź. k swojemu pórjadnemu posedźenju w Khofejowni Serbskeho Domu. Dnjowy porjad: 1. Rozprawy wo wustajeńcy. 2. Zakorjenjenje žónskeho hibanja na wsach. 3. Wólby. 4. Wšelčizny.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolef w Budyšinje. — Za lokalny dźěł a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za hospodarski dźěł: Arnošt Bart w Brězynach. — Za nawołtk: G. Janak w Budyšinje.

Smy wotewrili

Euco wulkotankańnju

w Budyšinje na Drjew. wikach

Euco bencin

Gute Fahrt gewährleisten EUCO Betriebsstoffe und Autoöle EVERTH & Co. DRESDEN-A.

w Budyšinje na Drjew. wikach

Awtowy wolij :: Potrjeby

Přeswědčimy Was rady wosobinscy wo našich nowočasnych připrawjenjach, kiž česćen. woteběrarjam darmotnje poskićamy

Orthopediske stupnje

Mamy znamki: *Hassia-Sana / Lasana / Dr. Elsner stupnje za podhn. nohi / Dr. Rumpfec zepjery za hulki / Angulus stupnje*

Zo bychmy naše **wupruhowane** dobre orthoped. stupnje ze zepjerami za nohi sěršim worštam zeznać dali, dawamy wot 17. wosch. rabata

10%

hač do 24. oktobra 10% wosebiteho rabata na wšě orthopediske žonjace, mužace a dźěćace stupnje. Stajnje přiběrjace khorosće nohow dopokazaja, zo su orthopediske stupnje dźensa **nuznje**

Nowočasne, derjesedźace orthopediske žonjace stupnje ze sylnymi zepjerami za nohi dostanjeće hižo za

10,75 hr. 12,50 hr. 14,50 hr. 16,50 hr. atd.

Wužiće tutu składnosć!

Fähle Komm.-Ges. Schuhwarenhaus Bautzen äussere Lauenstr. 3.

Darmotne zaradźenje!

Jejka su dróže, —

tuž kupujće „Jajko"

potom kury derje njesu

Wulki swjedźeń

10-lětneho wobstaća Serbskeho Sokolstwa budże 26. nov. 1930 w zalomaj „Krony" w Budyšinje

Dołhe a krótke škórnje

ručne dźěło

20,— a 30,— hr. Wulki wubjerk, też we wšěch druhich wobudach. Wšě wuporjedźenja derje a tunjo

Wobućowy dom Mark w Kukowje

Přichodnu wutoru 2. septembra pop. w 5 hodź. budże so stajnca

„FAMOS"

Ženje njezaprajacy

samopłokacy płokański srědk

z GEG-mydłowych fabrikow. Jednore nałožowanje. Tunja płaćizna. Njepřetrjechjomne skutkowanje

Płoka a běli zdobom. — Płokański srědk organizowanych konsumentow

1/2 pt. normalny pakćik jenož 36 pj.

1/1 pt. dwójny pakćik . jenož 70 pj.

dostanjeće jenož we

Tworykup. towarstwje

w Budyšinje zap. dr. z mob. ruk.

a we

konsumskim towarstwje

za Potčnicu a wokolinu zap. dr. z w. ruk.

Zniženje płaćiznow

Gardiny tuńšo

Prync. sukanje a košle 1.— hr.
Běłaki do jstwy mtr 1.— hr.
Tkaniny a płachty za sofy

IDA ERLER w Budyšinje
Róžk Zwonk. Lawskeje hasy 10

Koła za dźěći

we wšěch wulkosćach wot **50 hr.**

Jan Schiebak
na Mužakowskej drózy 4

Rjane klamy z bydlenjom

kiž so za kóždy wobkhod hodźa, też jako filialka, złote žórło za ženjen. frizéra, su hnydom k přenajeću

Scheinert

w Kulowje při cyrkwje

Wróćenje česće

Skřiwdźenje pječiwo knjezej **Zehrej w Bukecach** wobžarujemoj a z tutym wróćimoj

E. B. a mandźelska

Žona k wuporjedźenju drastow ašalow

so na wsy poručuje. Bliže zhoniće we wud. Serb. Now.

1500—2000 hr.

so na wěstnu hypotheku wupožčuje. Wobstaranje hypothekow. Zrjadowanje wšěch płaćeńskich wobčežnosćow. Zehnawanje žadankow. Wobstaranje wšěch prawnych wěcow.

Prawn. biro Mucke
n. Mättigstr. 23, blizko sudnistwa
Ręči serbski. Telefon 3517

Kofej : kakao kolonialne twory

KURIO

na Lawskej hasy 2

Serbske gram. deski

ma stajnje na składze

Jan Schiebak
na Mužakowskej drózy 4

Zazymnedny čoplu drastu

wot firmy

Osswald

na Kamjeńtnej hasy

Wot jutře sobotu mam wulki transport najl. mlod. nowodójnych **rańšoprusk. holl. plahowańskich**

kruwowa jałowcow

kiž su w stadłowej knizy zapisane we mojich hródźach na Hornjefkej h. 40 tunjo na předań

Gustav Gneuss

Tel. Hotel Kurwjeńch 2418 | Skótna wikowańnja w Budyšinje

Ręznišći skót so sobu zamóni

Też Wy

móžeće sebi wužituje za zymu drasćić, dokelž pola mje za tuni pjenjez najl. twory namakaće

Mantle	wot	29.—	hač 98.—
Wobleki	„	29.—	„ 99.—
Njepřemokawe jaki z podšiwkom a bjez njeho	„	9.—	„ 29.—
Jupy, ćopłe podšite	wot	11.—	„ 37.—
Kholowy	„	2.75	„ 20.—

Spódnje kholowy, zwjeršne kože, samowjazaki, klobuki, čapki atd. wo wulkim wubjerku stajnje tunjo pola firmy

Hugo Pachaly w Budyšinje

Před Sulešskimi wrotami 1

Česćeni woteběrarjo dostanjeja twory też na wotpłaćowanje bjez přirażki.

Wšědnje

čerst. jejowe plincy

na najnowšej připrawje pječene

Přińdźe tohodla hnydom na Sukelnsku hasu do

spěšnejewokřewjejnje

přiłoha k čisłu 243 **SERBSKE NOWINY** Pjatk, 17. oktobra 1930

Hańža Budarjowa 70 lět.

Našej serbski lud je z pschinarodżenja inteligentny ludi. Niemałku wschak z tym tamnu inteligentnosć, kotraż bywa na wyschej a šrjedźnej schuli pschiwojena a taschćerjena wuczenosć, z knihow pocżerpana, niemaju inteligentnosć mosow. Ta njeje ani telko hłona, schto inteligentnosć dusche a wutroby. A tutu inteligentnosć żeł pschiwobjesch njemóżesch ani z dołholetnim studowanjom na wschćich możnych schulach.

Mamy w naschim wschźonym ludże jara wjele inteligentnych ludźi. Mamy tu wjednikow w narodnym hibanju, kiž bywaju hewak po powołanju dźełacerjo, rjemjeslnizy, katarjo . . .

Mamy mjes wschźonym ludom też baßnjerjow, pßnjerjow.

K tutym słuschi też nascha Hańža Budarjowa we Łasu, kotraż świeci dźensa, 17. winowza, swoje sydomdźesaćiny.

Bě jo narodźiła w Mortkowje jako najmłódscha dźowka multkojwnoscerja Handrija Schołty a chodźeschże do Łeda do schule ke kantorej Jurkej. Tehdy je jo też sepisała je šerbskim wótcźinjom a pßnjerjom Handrijom Sellerjom. Wulkoschulscheji schulu, cźehnische Hańža Schołtźij na słužbu a wuda jo 10. junajnika 1894 na żelesnistehu sakrjownika a żiwnoscerja Korlu Budarja we Łasu. Jeju mandźelstwo bu żohnowane z pjećimi dźećimi... Hańža Budarjowa je pßnjerka. Je baßnika hižo jako 15-lětna holcźka, je baßnika jako słužobna a namakamy jeje mjeno tehdy hižo pod hrónczkami w „Serbskich Nowinach." Je drje tehdy khwilku womjelkła, dokelž ńekotli mudraczkojo mjezachu za to, so ha za żónsku nescherstwa, so pßnjo. Ale Hańža Budarjowa njeje tola womjelkła na stajnje. Często namakachmy a namakamy jeje jednarz, šmjelscha składnostne pßnje w naschich nowinach a cźasopißach.

Njeßu to drje literarne żadnosći sa khłóschcźekarow. Njeje to zbroba jenicźkjo sa wuski kruh šnjerjow, wuwołowanych. W rěcźi Budarjowoje šambne trumy šatlicźeja jako w naschich ludowych pßnicźkach. Hrónczka Hańže Budarjowoje njeobwaju khłóschcźenki sa pßećonikow, jenoschłowne ale jadriwa jědź — skoro bych rjekł „burski khlěb" — sa wschźdny lud. Pßnicźki Hańže Budarjowoje njeobwaju wuplahowane cźuczine rózicźki z tepjetnje, ale su to krute jednore a tola nježne a rjane półne kwětki, narosćene z błoneje holanskeje pódy. Niz kóždy ma žaoscź za wuplahowanymi rózicźkami, lud ůóle ma rad te krute, njepimplawe burske a półne kwětki a so nad nimi šmjesełe.

Dohoda mójemu też frojunicź, so Hańža Budarjowa a jeje pßnicźki su tak wobłubowane a wschudże znate w šerbskim ludu. Dokelž Hańža Budarjowa rěcźi z jadrnym wschźonym ludu. Ludowy baßnik a ludowa baßnjerka šterje namakataj pucź k ludu, jeju pßnje šterje su rosnoschcźa wo zyłym ludu, wschat bywaju to ludowe pßnicźki. Mjes tym, so wumělšti baßnik wostawa šmjetscha wołamocźeny, njesrozumjeny, pschistupny jenoż malemu kruhej šmjerjow a pschećelow.

Dźensa ludowa baßnjerka, pschećelna staruschka a hortiwa Šerbowka Hańža Budarjowa, świeći w Sejferjowej wjsy Łasu swoje šydomdźesaćiny. Zyły šerbski lud spomina dźensa na Łasowsku pßnjerku a jej šrjedźe pschaje. Też my ju šrjedźe pschejasym pschišlamknjemy. Njech Hańža Budarjowa hišcźe dołho słutkuje, njech šerbskemu ludej dari hišcźe wjele pßnicźkow, so by ju wotschewił nad tutymi jednotnymi a tola nježnymi kwětkami, nad ludowymi pßnicźkami ludowoje pßnjerki Hańže Budarjowoje!

Hańža Budarka swjeći sydomdźesaćiny
17. winowca 1930.

Dźensa k sydomdźesaćinam
Šławnej serbskej pěsnjerki,
Našej Hańže Budarki
Z radosću so pjera přimam.

Wjele tysac Serbow znaju
Tutu Hańžu Budarku
Jako basnjow rjekowku,
Daloko po serbskim kraju.

Syły basnjow wusywała,
Je do serbskoh' ludźika
Kotreż stajnje wobswědča:
Kak je ród swój lubowała.

Z rědka hdy je serbska žona
Tak swój narod lub'wała
A też za njón dźełała,
Kaž je činiła to wona.

Za příklad tuž sebi wzmiće,
Serbsko žony! — Budarku,
A kaž wona, z lubosću
Z pjerom bój za narod bjiće!

Z dźakownosću spominajmy
Dźens na Hańžu Budarku,
A jej wšitcy z wutrobu:
Mnoho zboža popřewajmy!

Zo by hišće dołhe lěta
Tudy była mjez nami,
We najlěpšej strowosći
Žiwjenja so wjeselíła.

Jurij Šewčik.

Cyrkwinske powěsće.

18. njedźelu po swj. Trojicy, 19. oktobra 1930.

Z Budyšina.

W Michalskej cyrkwi rano ½8 hodź. Bože wotkazanje, farař Tischer, dop. ½9 hodź. serbska a we 10 hodź. němska Boža słužba, farař Kaplek, we 11 hodź. dźěćikemšenje.

Krajnocyrkwinske zjednoćenstwo w Budyšinje při Półnym hrodźiku 6.

Njedźelu dop. ½11 hodź. zwjazk dźěći. Pop. we 3 hodź. wobdźěli so zjednoćenstwo na zjednoćenstwowej konferency we Srjedźnim Kumwalde we hosćencu „K złotej łódźi." Tekst: Jana 10, 1—30. Rěčnicy zjednoćenstwowy sekretar Mütze z Ka-Kamjenicy a druzy. — Wječor we 8 hodź. je we Budyšinje evangelizaciska zhromadźizna. Stwórtk wječor we 8 hodź. je bibliska nutrnosć.

Sotra Emma změje póndźelu wječor we 8 h. w Budestecach čo. 25 b blisku nutrnosć za žony.

Zjednoćenstwowy wothladar Zimmermann změje biblisku nutrnosć njedźelu w Budyšinje, póndźelu we Cokowje, srjedu w Korzymju, štwórtk we Wjelećinje a pjatk w Tućicach.

Zjednoćenstwowy sekretar Mütze změje biblisku nutrnosć njedźelu wječor na Židowje, póndźelu we Wósporku, wutoru w Rodecach, srjedu w Rachlowje, štwórtk w Poršicach a pjatk w Cyžecach.

Zjednoćenstwowy wothladar Křižan změje biblisku nutrnosć njedźelu wječor w Droždźiju, we Zuborńcźy póndźelu, wutoru w Njechornju, we Konjecach štwórtk a pjatk w Hornjej Hórcy.

Z Barta.

Rano ½8 hodź. serbska spowědź, dop. ½9 hodź. serbska Boža słužba. — Póndźelu wječor we 8 h. bibliska nutrnosć, knjez zhrom. wothladar Křižan.

Z Budestec.

Rano ½8 hodź. změje farař Bójc němsku spowědź, dop. ½9 hodź. němske a we 10 hodź. serbske prědowanje. Pop. we 2 hodź. kemšenje za dźěći 5. hač 8. šulskeho lěta, změje farski vikar Hänichen. Njedźelu pop. we 4 hodź. zhromadźizna towarstwa křesćanskich młodźencow.

Póndźelu wječor we 8 hodź. zwučowanje pozawnistow. Wutoru wječor we 8 hodź. ma farař Bójc biblisku nutrnosć. Srjedu wječor we 8 hodź. bibliska nutrnosć towarstwa křesćanskich młodźencow. Štwórtk wječor we 8 hodź. towarstwo *młodych holcow*.

Z Bukec.

Rano we 7 hodź. serbska spowědź, ½9 hodź. serbske, we 10 hodź. němske kemšenje.

Z Budyšinka.

Dop. ½11 hodź. je serbska Boža słužba, farař Handrik z Poršic.

Z Hodźija.

Farař Voigt změje rano ½8 hodź. němsku spowědź, farař Wjezař dop. ½9 hodź. němske a we 10 hodź. serbske kemšenje.

Wutoru je zaso paćerska wučba. Wutoru pop. ½6 hodź. je posedźenje wosadneho zastupjerstwa.

Z Hrodźišća.

Rano ½8 hodź. serbski hamt, dop. ½9 hodź. serbska Boža słužba, wosadny farař, we 10 hodź. němska Boža słužba, farař Konik-Wósporski. Zbórka za skutki lubosće we Łužicy. Přip. ½12 hodź. dźěćikemšenje, farař Konik. Wječor we 8 hodź. bibliska hodźina w Droždźiju, zjednoćenstwowy wothladar Křižan z Běleje Hory.

Z Hućiny.

Rano we 8 hodź. serbska spowědź, we 9 hodź. serbska Boža słužba, ½11 hodź. kemšenje za dźěći.

Z Khwaćic.

Dop. ½9 hodź. němske a we 10 hodź. serbske kemšenje. Kolekta.

Hłódny pomnik w Mužakowje.

I.

Štóž ze Serbow do Mužakowa přińdźe, njech njezabudźe, sebi hłódny pomnik wobhladać. Tutón je ze żeleza w Mužakowje laty a waži 33 centnarjow. Stoji před němskej, měšćanskej cyrkwi a bu w lěće 1779 na wulkotne wašnje powsćeknу. Hrabja Hermann z Callenberg, kotremuž tehdy Mužakowske knježstwo słušeše, je pomnik wěnował dobroćelam, kiž su we wulkej hłódnej nuzy lětow 1770, 71 a 72 z darami hłodutradacych podpjerali. —

Jedyn serbski roboćan, kiž je tutón žalostny čas jako dźěćo sobu přětrał, je pozdźišo wopisał, štož je sćehły nazhonił. To běše Hanso Nepila w Rownom. Nuza nasta z wulkimi dešćemi. Žita njebě hižo we lěsu 1770 wjele narostło. Hejduška wosta tajka mała, so su ju ludźo skobali, jahły su lědy ze zemje wulězle. Lědma symjo su ludźo domoj khowali, a te su hnydom zasy wusyli. Žito za khlěb su sebi dyrbjeli kupować, za kótre dawajo 16—18 toleŕ. To wězo wšitcy njemócźachu zapłaćić, tuž khodźachu ludźo z čŕjódami po jerusenju, hromadźo sebi do prošeŕskeho měcha kuski kćiława. — Wjele z nich běše tak z hłodom wosłabnyło, zo ducy po puću hižo wostachu. Do wsow a do městow bórzy prošeŕski lud wjacy nutř njepušćichu. Tak dołho hač mějachu ludźo pjenjezy, kupowachu žito pola Mužakowskeho knježstwa, potom požćowachu, doniž něšto dostawachu. Potom mlějachu sebi w mlynach wowsowe, lenowe a druhe pluwy. Wot tutych sebi khlěb pjećechu. Ale tutón běše tajki suchi a drobjaty, zo so přeco zasy rozpukowaše. Lědma mužachu jón spožeŕać. Wuhladowaše kaž konjace howna. — A tola su jón jědli, dokelž běchu njeměrnje hłódni.

Tehdy je hrabja Callenberg buram dowolił, w holi stomy puśćeć, a drjewo předawać. Ale dyrbjachu jemu najprjedy dań za to płaćić. Burja drjewo do dalokich stronow wozychu. Ale to pomhaše jenoż tym, kiž mějachu sekeru a pilu, a wozy k rozwożenju, a kiž mějachu hišće dosć mocy. W Hródku předawachu fóru drjewa za dwaj grošaj(!) — potom kupowachu sebi sól a masku muki! — To běše wšitko za ćežke dźěło! Nichtó wo drjewo njerodźeše. —

Druzy, kiž drjewo předawać njemóžachu, dokelž njemóžachu „wusokemu a gnademu knjezstwu" dawk dawać, khodźachu po prošeń. Zwjetša běchu to mužojo. Žony a dźěći wostachu doma a žiwjachu so ze pluwami a z trawu. Hromadźowachu sebi wosebje łobodu (Spinat), ale też kmjelowe łopjena, lipowe, słowkowe, rěpikowe a druhe łopjena. Tutu łobodu sebi žony zwarjachu bjez sele a začinka. A tola su ju jědli, dokelž běše hłód tajki zły. — Mužakowske knježstwo je so wo žito starało. Po Nisy hač níže Gubina čołmy z cuzym žitom přijěždźechu. Burja sebi z karami tam dojěždźechu, zo bychu sebi něšto žita kupowali abo požčźili. Khudźi to njemóžachu. Roboty přestawachu. Kóždy měješe so sam wo sebje a swojich starać. — Knježa dań pak dyrbješe so dale płaćić. Miłorazski najeńk w nocy ćekny, dokelž jemu to móžno njeběše. — Skóńčnje běše też wšitke lisćo a wšitka trawa přetrjebana. Khudźi ludźo njemóžachu wjacy dosć łobody namakać. Tehdy dźěćo dźěći do *hlinjanych jamow* a wudźělachu sebi z hliny małe kulki, kotreż spožerachu. Derje to njesłodźeše a lochcy so njespóžerachu, ale hłód tak bolešе, zo su je zjědle. Tři lěta dołho traješe tuta wulka hłódna nuza. Wjele ludźi je wumrjelo.

Najbóle staraše so wo wulku nuzu swojich wosadnych Mužakowski prěni duchowny, superintendenta Jan Jurij Vogel, rodźeny w Sćeńcy pola Rakec, jako syn serbskeho šewca. Wón pisaše do němskich časopisow w Lipsku, Hamburgu a druhich městach wo njesmjernje wulkej hłódnej nuzy a prócowaše so podpjeru dóstać. — To sta so też w bohatej mjerje. Z Lipska pósła so jemu 280 toleŕ, 24 grošow 6 pjenježkow, docyła 709 toleŕ 19 grošow. — Za to dostawachu junu za tydźeń(!) hłodu tradacy w Mužakowje zjawny wobjed. *Što je so na wsach stało, njewěmy, najskérje ničo, zmjeńša Hanso Nepila njeje za tutón dołhi čas ženje žadyn čopły dobry wobjed dostał, hewak by to zawěšće pisał! Z pjenjezami kupowaše so też symjo*, a tak zwěšćić so wusyw. Žně w lěće 1772 běchu nimo měry dobre. Ale wšitcy ludźo běchu zadołženi. — Hrabjowi běrcy khodźachu po dani, doniž skoro zadwělowani burja hrabju prošachu, zo by jim dań a dołh spušćił. To so też sta. — Superintendenta Vogel je zawěšće napřećiwo khudemu ludej swoju přisłušnosć dopjelnił. Běchu jemu wšitcy dźakowni a přirunowachu jeho z Jozefom w Egyptowskej. Kaž tutón so za swojich bratrow staraše, je wón Mužakowskim Serbam khlěb wobstarał. — Jako so żelezny pomnik 6. junija 1779 poswjećeše, so hrabja Hermann z Callenberg před syłami přitomnoho ludu na superintendentu Vogela a so jemu z hnujacymi słowami *dźakowaše za wulku křesćijansku* lubosć, kotruž běše swojim wosadnym wopokazał. — A tola mamy začišć, zo so ze strony Mužakowskeho huadneho knježstwa tehdy za tradacy lud hišće njeje dosć sta!o! — Što bě ze winu tuteje wulkeje hłódneje nuzy!

Wězo robośanstwo! — Mužakowske knježstwo wobjimaše šěść wosadow, Mužakowsku Handrijowu, Jabłońsku, Slepjansku, Wochožansku, Klětnjansku ze 40 wsami. Cyłe wobsedźeństwo měrješe 14 kósnych milow, to je njehdže 7 króć tak dołhe a šěroke kaž ze Budyšina do Lubija. Wo *tutem wulkem wokrjesu* wobsedźeše knježstwo 22 fórbarkow, 83 wulkich hatow, wjele młynow, palerńjow, cyhelńcow, rěcakow, wjacore żelezolijerńje atd. — Serbja běchu wšitcy robośenjo a po prawom jim njesłušeše ničo.

Puśowarjo, kiž su krótki čas po wulkej hłódnej nuzy přez Mužakowski kraj puśowali, kaž Lipsčanski profesor Nathanael Leska, syn serbskeho archidiakona we Mužakowje, abo šławny sobustaw Barlinskeje akademije Jan Bernoulli, su so nastróżeli wohladajcy wulku khudobu a cźežku robotu burskeho wobydleństwa. Leska je jara rozhladny a dawa winu jenoż knježim šosarjam a zastojnikam, kiž robośanow podtłóčuja, zo bychu hrabi k spodobanju byli. — Ale wina leżeše we systemje.

Wšitcy robośenjo — burja, žiwnoscerjo, khěžkarjo — njeběchu ničo dale hač njewólnicy Mužakowskeho hrabje. Jim ničo njesłušeše. — Dostachu wot hrabje,

Póndźelu jako na kermušny swjedźeń dop. ½9 hodź. serbske a w 10 hodź. němske kemšenje. Kolekta.

Z Kotec.

Dop. ½9 hodź. němske předowanje (kand. theol. Helmut Konik z Ketlic), w 10 hodź. serbske předowanje, na to serbska spowědź (farař Krawc z Hrodźišća). Kotečanski wosadny farař skutkuje tuteho dnja po wučinjenju we Wósporku a Hrodźišću.

Z Klukša.

Rano we 8 hodź. serbska spowědź z Božim wotkazanjom, dop. w 9 hodź. serbske a ½11 hodź. němske kemšenje. Pop. ½3 hodź. towarstwo młodych holcow na farje. Pop. ¼4 hodź. němska Boža služba ze spowědźu pola Hofmanec w Brěmjenju.

Z Łupoje.

Dop. w 9 hodź. serbska a ½11 hodź. němska Boža služba, kotrejž so němske boże wotkazanje přizamknje.

Z Malešec.

Rano ½8 hodź. serbska spowědź, ½9 hodź. serbske, w 10 hodź. němske kemšenje. Zběrka za cyrkwine tepjenje.

Z Minakala.

Rano we 8 hodź. so serbske předowanje čita.

Z Njeswačidła.

Kermušnu njedźelu w 9 hodź. serbske a ½11 hodź. němske kemšenje.

Kermušnu póndźelu dop. w 9 hodź. serbske, a ½11 hodź. němske kemšenje, k. farař Kapler z města.

Na wobymaj dnjomaj zběrka za wosadnu diakoniju.

Srjedu pop. w 3 hodź. žónske towarstwo we knježim hosćencu.

Pokhowany: Alfred Horst Błažij, njemandź. dźěćo z Łuha, 7 m. 26 dn. stare.

Z Nosaćic.

Rano ½8 hodź. serbska spowědź, dop. ½9 hodź. serbska a w 10 hodź. němska Boža služba.

Z Poršic.

Rano we 8 hodź. budźe němska spowědź, dop. w 9 hodź. němska Boža služba, dźěćikemšenje w Poršicach ½11 hodź. za mjeńše, ¼12 hodź. za wjetše dźěći. Towarstwo młodych holcow wobdźěli so na swjedźenju 40 lětneho wobstaća zwjazka młodych holcow swj. Pětra w Budyšinje.

Stwórtk wječor we 8 hodź. je bibliska nutrnosć w Konjecach, k. zjedn. wothladaŕ Křižan. — Stwórtk wječor we 8 hodź. je bibliska nutrnosć w Poršicach, k. zjedn. sekretar Mütze z Kamjenicy.

Z Rakec.

Dopoldnja w 9 hodź. serbske čitanje.

Z Rychwałda.

Dopoldnja w 9 hodź. budźe němska a ½11 h. serbska Boža služba.

Ze Slepoho.

Rano we 8 hodź. serbska spowědź a Boże wotkazanje, ½10 hodź. serbska Boža služba, w 11 hodź. němska Boža služba. — Zběrka za diakoniski dom za wukraj we Wittenberku. — Smjertny kěrluš so spěwa za Hanu Krupařku z Mileraza. —

Wumrjel: Hans, syn Mateja Paula w Rownom, we wustawje w Rózbórku, pokhowany w Rownom, 5 l., 11 měsacow a 11 dnjow stary.

(Dalše cyrkwinske powěsće na 3. stronje hłown. listna.)

hdyž jim statok přepoda, skót, grat, pluh a brány, wozy. Za to mějachu wysoku daň płaćić, nimo toho pak čežko za knjeztwo robośić, zo mějachu husto jenoć na swjatych dnjach khwile, swoje pola wobstarać. Profesor Leska, kiž Mužakowske wobstejnosće jara derje znaješe, pisa, zo mózachu sebi lědma wšědny khlěb wuhospodarić a zo potom přisłušny dawk płaćić njemóžachu.

Z druhej winu pak běše hubjene hospodarstwo! — Burja njemějachu dosć hnoja, dokelž skót za cyle lěćo w holi a na łukach pasychu. Tehodla dyrbjachu pola prózdne ležo wostajić a sebi druhe připrawić, z tym zo kerki wudźěłachu. Leska pisa, zo dyrbjachu też tajke pola, kotrež prózdne ležachu, zadanić, štož ma za wosebje wulke njeprawo! — Leska je so prócował, luki pastwu howjazeho skotu wotstronić a je sam knižku wo picowanju w hródźach pisał, kotruž su rozumni druzy knježa mjez swojimi robośanami rozdźělili. — Nimo toho plahowachu tehdy jenož žito, mjenujcy rožku, wows, ječmjeń a hejdušku. — Njeznajachu ani běrnow, ani runkliey a praweje rěpy ani kala. — Też ze sadowymi štomami běše hišće jara hubjenje. Te mějachu jenož knježa we swojich zahrodach. Hakle hrabja z Callenberg je někotre tysac sadowych štomow sadźił.

Nětko zapřijamy, zo běše tuta wulka hłodna nuza, z kotrejež je skoro cyły lud zahubił. To by so snano stało, hdy Bóh Knjez njeby zasy dobre žně wobradźił.

Nětko pak sebi też železny hłódny pomnik we Mužakowje derje wobhladujemy a spominajmy na superintendenta Vogelu ze Śćećicy pola Rakec, syna serbskeju staršeju, kiž je so ze wšej swěru wo swój lud starał, a kotremuž też po prawym pomnik słuša. Naš čas njeje rjany, ale tola wjele lěpši hač stary zadźěany. — Njech farař Handrij Brosk w Budestecach, † 1877, kotrehož nan a maś staj hišće w Rakojdach na robotu khodźiłoj, ma cyle prawje, hdyž nas takle napomina:

Stare časy njekhwalće,
Serbej derje njeběše,
Śćěn wot Serba rěkaše,
W njerodźe wšón ležeše.

O. W.

Hospodarski rozhlad.

Pjatk 17. oktobra 1930

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,2005	100 pólsk. złotych	47,275
1 jendźelski punt	20,409	100 čěskosł. krónow	12,463
100 šwic. frankow	81,68	100 franc. frankow	16,465

Barlinska burša wjeźera w smjerowanju wikow a sfrnćowanju kursow efektow postupowałe. Teć reulowe a dołżne lisćiny swoju postupowanje kursu zajimchu.

Produktowe wiki teć wjeźera wjele noweho njesapřachu. Dowoz žita wosta šnadny. Rožka wo 5 pj. wo zentnarju postupi, ja to nałćeni ječmjeń telko wschitkoži. W termijnowym wikowanju běchu rožkowe, pšcheńcowe a wowsowe płaćišny sterje sfrnćowane. Wjeźera płaćišćo zentnar

w Barlinje:

pšcheńcy 11,20—11,20 hr., rožki 7,05 hač 7,15 hr., nafymkeho ječmjenia 8,30 hač 9,00 hr., nałćeńcjeho 9,20—10,50 hr., wowsa 7,10—7,75 hr.,

w termijnowym wikowanju:

za oktober: pšcheńcy 11,95 hr., rožki 7,90 hr., wowsa 7,05 hr.,
za dezember: pšcheńcy 12,35 hr., rožki 8,37½ hr., wowsa 8,02½ hr.,
za měrc: pšcheńcy 13,07 hr., rožki 9,25 hač 9,28½ hr.

Schwórtk w Kamjenzu.

Sšydrožity kał 20—00 pj., jědźna loboda 15—20 pj., cžerwjeny kał 8 pj., běły kał 5 pj., morchej 10 pj., zjubła 10—15 pj., selerij 10—30 pj., hołowej 8—10 pj., běrny nowe punt 3—4 pj., butra 1,60—1,70 hr., prušnizny 45 pj., kruschowy 25 pj., prawali 50 pj., kurjatka 40 pj., cžerwjene kołaki 35 pj. Proša'a 14—23 hr., běhali 60 hr., hušy 90—110 pj.

Witi sandźeny schwórtk w Lubiju.

Butra 85—90 pj., jeja 14—15 pj., twaroh 25 pj., łany wolij 1,80 hr., cžerwjeny kał 8 pj., běły kał 6 pj., zjubła 6—10 pj., morchej 10 pj., jědźna loboda 10—15 pj., kolrabi 5—15 pj., rjetkej 5—15 pj., krěn 50—80 pj., hołowej kerćž 5—10 pj., nowe běrny punt 2½—3 pj., prušnizny 50 pj., jabłuka 30—40 pj., kruschowy 10—40 pj., bosanki 20 pj., hušy 1,10 hr., kaćki 1,10—1,20 hr.

Witi sandźeny schwórtk w Hajschtrowje.

Pšcheńca stara 11,00—11,25 hr., nowa rožka 7,10 hač 7,30 hr., nałćeni ječmjeń 9—10 hr., wowsa nowy 7—7,50 hr., běrny nowe zent. 2—2,50 hr., zentnar hyna 2,25—2,75 hr., hłowy k wjerowanju 1,20 hr., k płanju 1 hr., wotlerje 2,50 hr. Butra 85—90 pj., jeja 13—14 pj. Prošała 15—22 hr., běhali 40—60 hr., hušy 1—1,10 hriwnow.

Witi schwórtk w Khorźebuzu.

Mjaso howjaze 1—1,40 hr., cžerjaze 1,50—1,30 hr., khorjaze 1,30—1,40 hr., kwinjaze 1,20—1,50 hr., jeja 15—16 pj., butra 1,60 hr., twaroh 30 pj., łany wolij 1,50 hr., hołbje 50—100 pj., kury 2—4 hr., kapony 1,80 hač 3,50 hr., hušy punt 1,30—1,50 hr., kołrabi 25 pj., nowe běrny zentnar 2—2,50 hr., schćuki 1,40 hr., karpy 1—1,10 hr., łany 1,50—1,70 hr., prawali 70 pj., kurjatka 35 pj., kołaki schěre 20 pj., cžerwjene kołaki 30 pj., prušnizy 35—40 pj., kruschowy 35—50 pj., hłowki 60 pj.

Sšwinjaze witi wjeźera schwórtk w Khorźebuzu.

Pschwjesći běchu 1134 proša'ow a 270 běłakow. Wone płaćachu

proša'a:

małe	8—12 hr.
śrjenje	12—16 hr.
wulke	16—20 hr.

li:

małe	20—40 hr.
śrjenje	40—60 hr.
wulke	60—85 hr.

Sšo we witi schwórtk w Barlinje.

(Magerowchod Friedrichsfelde.)

Pschihnali běchu 329 howjadłow, mješ nimi 289 młodych dójkow a šnuzelenych jałowzow, 40 prósbnikow a 93 cželatow. Witi běchu jara cžiche pschi spadowazych płaćišnach. Młode dójki a wyskokowanje lene krawy płaćachu 290—520 hr., šnuzelene jałowzy 270—440 hr. Młody łóst ke kormjenju płaćeśe po zentnarju 47—49 hr. Koni běchu pschihnali 570. Tu'e płaćachu ja tym hač běchu 200—1100 hr. Konje k rěźu płaćachu 50—200 hr.

Witi rěźnehu śo u wjeźera w Drjezdźanach.

Pschihnali běchu telko, so runje dobżahnychu. Sšwinje po dotalnych płaćišnach pschedawachu, lohśe běchu sterje něśto tuńśo dostaŕ. Cželata běchu ź wopytka něśto drohśe, posledźiśo po płaćišnu sešlab'chu.

Na pschedań:

Praža'a, Meschker we Wolešnizy.
Kosa, młoda w P. hanym Dole 55.

Sšwinjaze na pschedźowanje:

Sšobu 18. oktobra 1930
w Pożaplizach w Wo hmanej hosćenzu, rano we 8 hodź.: Motorśe kolo;
w Biskopizach na šnidnišćwje, dop. w 10 hodź.: Wertiko a pleczene meble.

Konkursowe wupischedawanje:

w Biskopizach na Nowomějšćanskej drohi 28, sobotu 18. oktobra 1930, dop. wot ½10 hodź.: Kłamaśe twory a palenzu.

Sšwinjaze powěźe.

Do wikowańskeho sapiśa na šnidnišćwje w Budyšćinje fu sapiśali na lopjeno 774, nastupajo Budyšćinsku motorowu fabriku Bernhard Brückner, mějićelej Brückner a Kirchner w Budyšćinje: Firma rěka pschichodnje: Budyšća motorowa fabrika Bjarnat Brückner w Budyšćinje. Towaśtwa je rospuśćeńe. Towaśtwik zjawny inžener Herbert Kirchner je wustupił. Towaśtwik zjawny inžener Alfred Brückner powjedźe wikowańśe towaśtwa po horka nasporunjenej firmu dale.

Do wikowańskeho sapiśa na šnidnišćwje w Budyšćinje fu sapiśali na lopjeno 856: Firma Kurt Schmiedel we Budyšćinje je sajšła.

Do wikowańskeho sapiśa na šnidnišćwje w Budyšćinje fu sapiśali na lopjeno 961: Firma Gustav Schmidt & Sšone w Budyšćinje. Towaśtwik August Heine w Freiburgu je wustupił.

Do wikowańskeho sapiśa na šnidnišćwje w Budyšćinje fu sapiśali na lopjeno 706, nastupajo firmu, sarjadowanu k jeźeho dworu, hród Lipiź (Budyšćiski wjeźny hród) tow. ź wobmj. ruk. w Lipicu. a) Sa wobkhodneho wjednika je postajeny pschekupa Erich Blackburn w Ruhlandu. b) Towaśtwo sapiśuje kóžny ź wobkhodnych wjednikow samostatnje.

Do wikowańskeho sapiśa na šnidnišćwje w Budyšćinje fu sapiśali na lopjeno 608: Firma Hornjołužiśka Branowzowja „Olba" tow. ź wobmj. ruk. w Suborniźu nastupajo wobkhodny wjednik dr. inž. Walćer Walbrecker je nastupił.

Do wikowańskeho sapiśa na šnidnišćwje w Budyšćinje fu sapiśali na lopjeno 639: Firma Adolf Münster w Budyšćinje nastupajo, prokura pschekupa Jana Barćsch je wuhasła.

Do wikowańskeho sapiśa na šnidnišćwje w Budyšćinje fu sapiśali na lopjeno 966: Firma Mirali, zjawne towaśtwo ź wobmj. ruk. w Budyšćinje, rěka pschichodnje: Mirali dosmjazeje potrjebnośće towaśtwo ź wobmj. ruk. Sa wobkhodneho wjednika fu powjenowali kapałśeho mišćera Herberta Fraedricha w Budyšćinje.

Do wikowańskeho sapiśa na šnidnišćwje w Budyšćinje fu sapiśali na lopjeno 1025, nastupajo firmu Marćinski Stelzer & Schubert, awtowa śpjelalna dźěłarnja. Firma rěka pschichodnje: Marćinski & Schubert, awtowa śpjelalna dźěłarnja w Budyšćinje. Towaśtwik Henri Stelzer je wustupił.

Do sapiśa samoježeńśeho prawa na šnidnišćwje w Budyšćinje fu sapiśali: Jo cžěłka Korla Hermann Turjan w Kubšicach nima prawa na wuśiwanju a sarjadowanje samoježenja swojeje žony Emy Ady rodź. Pegoldec.

Dale nima prawa murjeć Jurij Domaścka w Budyšćinje na samoježenju swojeje žony Marije Helene Wenkej.

Sšud je dyrbjeńśe pschešadźowanje Sšauberlich žownoścje w Budyšćinje na schwórtk 6. novembra postajene ź b ě h n y ł.

Sšudnińśe powěźe za konkursa.

Sšud je w konkursu nad samoježenjom ratarja a wjesnika Jurja Groźe w Budyšćinje na Mužakowskej wósy 13 dalšchu terminju na śrjedu 5. novembra 1930, dop. ½12 hodź. do Budyšćina na šnidnišćwje, śišwa 141 swobo.

Škrowe ale veże.

Barlinske produktowe witi, dźenja dop. ¾11 hodź.: Tukrajna pschenża na dobre witi, rožka njewośće, ječmjeń a wowś śtajne. W termijnowym wikowanju pschi ładźi pschenża hač 5 pj., rožka hač 25 pj. po zentnarju. Dop. ¾12 hodź.: Mało pschemenjenja.

Płaćizny na Barlinskich produktowych witkach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, howak 100 kg.

	Płaćizny po złotej hriwnje.					
	16. 0.	15. 1.		16. 10.	17. 10.
Pšenica	221-226	224-226	lupy	17-18,00	17-18,0
rožka	141 44	140 141	woka	19-21,00	19 21,00
naz. ječmjeń	—	—	módre łupiny	—	—
nał. ječmjeń	84 21	185-21	bjełe łupiny	—	—
wowa	142 15(	43 155	serradella	—	—
kukurica	—	—	rapa, wosnik	9-9,80	9 9,80
pšeńć muka	27 35 0	27 35 0(	łany wosnik	15 15,2	15 15,4
rjana muka	23 26 2	23 26 2	ocn. melasa	—	—
pš. wotruby	7 8 00	7 8 00	b'rnj. kruški	—	—
rožne „	7 7 50	7 7 50	syno, 50 kg	2,05 2 25	1,50,2,80
rapa	—	—	rožna słoma	0,85 1 5	0 80 0,95
hróch, Viktor	29 33 0(	29-33,0(	pšeńć „	0,60-0,70	0,70,0,8
lane symjo	—	—	wowsna „	0,80-0,95	0,90,1,0
pjelušk	19-2 0,0	19 20 5	ječna „	0 7 0 85	0,7 - 0

Wiene płaćizny srjedu 16. X. Wšo po złotej hriwnje

	w Kamjencu za 1 centn	w Lubiju za 1 centn
Pšeńca	11,00—11,25	10,80—11,2
Rožka	7,10—7 25	7,10—7,2
Ječmjeń (naišt.)	9,00—10,00	9 00—9,75
Wows	7.00—7,50	7,20—7,5
Syno	2,25—2 75	2,50—3,00
Słoma z maš. młóć.	1 20	1,00—1,20
Słoma k zasłanju	1,00	—
Słoma z ruku młóćena	2,25	—
Běrny pola ratarja	2,00	1,80—2,10
„ hač na żeleznicu	2,25	—
Butra	1,60—1,70	0,85—0,90
Jeja	0,13	0,14—0,15
Pšeńčne wotruby	5,00—5 75	5,20—5,0
Ržane wotruby	5,00—5,75	5,2 - 5,7
Pšeńčna muka	27,00	19,50—22,5
Ržana muka	13,75—14,00	12,25—12,5
Prosata, wulke	14 00—23,00	—
„ „ srjenje	—	—
„ „ małe	—	—

Płaćizny rěznehu skotu na Drjezdźanskich skótnych witkach.

15 oktobra

10 wol., 17 byk., 20 jałowc. a kruw 520 (510)
143 wowc. 510 swini.

Płaćizny za

ćelata: 1. 81—87; 2. 74—80, 3. 65—72;
swinje: (přez 300 pt.) 57—58, 2. (240—300) 57 58
3. (200—240) 58—59, 4. (160—200) 55—56.
Rancy: 49—52.

SERBSKE NOWINY

DŽENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N.“ płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósce a pola dowérnika 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćerńja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšti, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšti a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin“ je pola Nürnbergskej žiwnje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwakam čěłneho znjezbożenja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na dla žiwenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbożenje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zrunjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbożenja dyrbi 40 bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje přinowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wurjasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 244 — Budyšin — Sobotu, 18. oktobra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Rozhorjaca financna debatta w němskim sejmje.

Kommunistojo, nazionalni sozialistojo a **němskonazionalni** běchu žo schtwórtk w němskim žejmje sjednowćili, so tydźeń knježeńskowemu finanzniu programu powalili. Nazionalny sozialistiski zapósłanc dr. Feder knježeńskowemu programej wušměchujo praji, so wón njeje „jakoń k wotplaczenju dołha“, ale jakoń k naprašanju nowego dołha. Knježeńskowemu pschećiwnizy žo sčyła njeprózowachu, někajke nadaźnjoscje knježeńskowego finanzneho programa dopokazej, ale jón „pschipowědźenje bankrotta“ abo „starasčenemu zworu“ mjenowachu. Tola tež mjes žołu žo do wjetšeho dachu. Kommunist **dr. Neubauer** žo knježeństwo wobrońcha, čehodla njeje žanych chmanych naprawow pschećiwo rosćěkanju kapitala činiło. Porucži kommunistiski namjet, kotryž žada, so bychu žo pschešuwarjo kapitala cźeźko pokhostali. Najradscho bychu kommunistojo ńć w Rušej kóždeho kapitalista sasčelili. Nazionalnych sozialistow, kotśiž žu podobny namjet sapodali, dr. Neubauer warnowasche, so bychu wobhladnivi byli; pschelož malo psched Hitlerowym puczom w lěcźe 1929 je jich theoretiski spěrcźnik **Feder** swój kapital do wukraja donjesł.

Pschi tychle słowach nazionalny sozialist **Feder** je stoka kosćnjatej sawola: To je njehańbiczitwosć! Druzy nazionalni sozialistojo wokaju: Kónz! Kónz! Président **Loebe** wsće dwě swadnikow łodma směrowaceź. Nazionalnych sozialistiskich wotarjow na to kedźbliwych ześini, so měże jenoz pschećiwo njeparlamentariskim murasom sakroćiś, niz pak pschećiwo wudawanjam, **kotrež** žu po měnjenju pschisłuchjeneho njewěrne.

Dr. Neubauer dale rěcźo praji, so žu hižo w starym němskim žejmje tónle porok sapósłanzej Federej cźinili, so pak jón wón njeje mohł wroćiś. Nazionalny sozialistiski pschedsyk Hitler je amerikanskim bankowym a bursowym wjerchom rjekł, so **by nazionalne sozialistiske knježeństwo nicht płacjeńske powinnosće na wukraj žiwedomnje dopjelniło** (njeměr pola nazionalnych sozialistow). Komunistojo pak žadaju, so dyrbi žo płaceńje tributa sastajiś, a wonk tež pschedležazy sakoń wotpokaza.

Nazionalny sozialist **Feder** najprjódy praji, so je njehańbiczitwa tża, hdyž žo praji, so je kapital pschećuwak. (Dr. Neubauer wotmolwjejo woła: Wy njehańbiczitwy pschećel! Président Loebe Federa a dr. Reubauera k porjadej sawoła.) Podobnje kaž pola Kreugeroweje pożćonki wobrośe tež tu sady wukrajneje pożćonki pschewostajenje jenoho němskeho monopola na wukraj śiezi. Směrdaś po někotrej mjenšej pósće wukrajej pschewostaji. Němśe finanzy žo ź nowej pożćonku tež njewustrowaju. Dźěra žo jenoź z druhej dźěru sotyka. To je zyle němśe knježeństwo wumělstwo. Wopraworźe němśe strony bychu dyrbjałe tule pschedłohu wotpokaźaś, a ź pschedłohu by žo dyrbjało tež knježeństwo shubiśe.

Němskonazionalny dr. **Quaatz** pschedrěcźnik w zaswjedźenju pschedłohi pschihłosuje. Finanzny minister dyrbi njeje twe **němśich bankow pjenjezy dostaś.** To je wětrowe finanzio prénjeho porjada. Němśim bankam to njebě mišjano. Jara derje by było, hdy by minister potom rjekł, lichi je Němśej pjenjezy požćiś. (Minister Dietrich sawoła: To žo stanje!) Dla krótkeho rěcźeho cźasa njeje možno, žo ź nadrobnoscźemi saběracź. Knježeństwo žanne njemóże wěriś, so žo ź pschedležazej pożćonku finanzy wuprawja. Njehodźi žo němśi žiwjenjeśi standard sahowaś a se śrédkami wolhudnjeneho němskeho luda hobrośi franzowski militarismus finanzowaś, kotryż je žwój hody widźał. Franzowski wójnik minister może žebi wobsedźiny fond 6 hač 7 milijardow žałožeź, kotryż žo we Němskej sastojnikam a dźěłacźerjam wot mjdy wotcźehnje.

Němśi finanzny minister **Dietrich:** (žo ź wołanjom **Pschećiwkrjeny** na ńkowo! Président Loebe prošy, žo tajkeho wołanja wostajiśeź.) Pschedrěcźnik je prajił, so žym kolosćhrićkowak sujewužił. Tutón porok njemóże žo dopokazaś. Njebudże wo mni móz rjeź, so žym někotre abo někotry po śichiwych puczach chodźił. Sžym pschego na śrachi pokazował, kotreź na nasćich puczach leża. (Němskonazionalny dr. **Kleiner** na jeneho sapósłanza ze śrjedźišmy woła: To Waš h . . . stara.) Nasch njesałoženy dołh je nastupu 1920 wšcho hromadźe 1673 milijonow hriwnow wuczinił. Němskonazionalny dr. Quaatz: A kelko pokładowych pschipokasańkow?) 125 milijonow hriwnow pokładowych pschipokasańkow je w tym hižo sapschijatych. We wudatkach léta 1927 njebě žo 770 milijonow hriwnow **ordinaria** ź **pożćonkami wurunako, wone žo njesałożene žobu cźahnu. K tomu pschińdże 1928 a 1929 hišcźe 450 milijonow,** ź **kotrychž wschak žo njeje 60 milijonow wudako, tak žo dełajit tuteho léta 400 milijonow wucźinja. K tomu žo hišcźe pschetrjebanje fonda dźěłowych śrédkow ź 500 milijonami pschida. Wšcho hromadźe žo ź toho summa śliczi, kotruž žym pschedy mjenowach. Tak je dełajit nastat.**

Mjes tym žmy dyrbjeli pschetwarjazy kredit 450 milijonow wotplaczeź. Sawjezerawschim je žo poslednja rata saplaczeźa.

Potom žmy ź 200 milijonow, ź kotrymiž žu nam banki wupomhale, 100 milijonow wrócźili, słyńne 100 milijonow ma žo po połožby 15. pschichodneho měsaca a 15. dezembra saplaczeź.

Dale je žo wotplaczeźt wukrajny dołh 210 milijonow. 1. oktobra mějachmy po tajkim milijardu běžneho dołha.

S pjenježnymi śrédkami, kotreź žu ża podpjeru dźěłonjemjerjow postajene, njewundźemy. Trjebamy 300 milijonow wjazy, a to 200 milijonow ża dostawarjow hłowneje podpjery a 100 milijonow ża kriśowe spomożenje. Tychle 300 milijonow by trjeba było, hdy by liczba dźěłonjemjerjow w běhu zymy na śledowaze wajchnje pschibérała: Mamy w tu chwili 1,6 milijona dostawarjow hłowneje podpjery. Liczimy ź tym, so w februaru na 2,6 milijona dóńdźemy, so po tajkim hišcźe 1 milijon dźěłonjemjerjow wjazy by do hłowneje podpjery pschińdźe.

Liczimy dale ź tym, so liczba kriśowych podpjeranych na 700 000 stupi. Taź je naśche wobliczenje nastajane. Haj, njemóżemy tola w Němskej wšcho hromadu śbieź a ludźom pogledźu nadźiju wsaś a jim ka Wy (k prawizy) rjeź: Tež tole śe měnjenje budźe ź wobsteji nosćemi pschetrjebene. **Schtóž tak w pessimismje dźeła,** dyrbi tež samokwitosć sa to pschewsaś, so je śhudźenym satrascźenjom liczba dźěłonjemjerjow, kaž je ho hižo dotal śtoło, hišcźe wyše stupi. Njeschórscźe tola połoženje ź tym, so wumyślene liczby wokoło žebje njetaceje. Ssmy ź toho wuschli, so dawkowe wupady pschichodne léto nebudże milijardu dosahnu. (S prawizy žo woła: Kak pschińdźeźe k tomule nitkenu wobliczenju?) Dietrich: Sžym w kóždym cźasu śwólniwy w hospodarstwowym wubjerku jenotliwosće naścheho wobliczenja roskoźicź. (Dr. Quaatz: Pschi dźeśacź minutach rěcźneho cźasa we wubjerku, runje kaž tu, njemóže žo to ź tym rosjaśnicź. Président Loebe: Ssmy tola poł hodźiny rěcźneho cźasa postajili, žadyn ź rěcźnikow pak jón njeje wumjił. Dr. Quaatz: Dołeź to tola nima žaneho samyśła.) Dietrich: Ssmy dołhody a wudawki ża pschichodne léto nastajili a je bliźće dny němskostatnej radźe pschepodamy.

Porjadne dołhody a wudawki 10,4 milijardy wucźinjeja. Hospodarstwo žmy potajkim wo 1 milijardu sniżili ź krutymi naprawami, ź kotrymiž śmeźe žo němśi žiwjem w bliźśim cźasu saběracź. Wěrju, so ź tymle sniżenjom wo 1 milijardu pornjo prjedawschemu létu žo pschi wšěch wobstejnosćach poradźi niż jenoż wurunanje wo dołhodach a wudawkach dozpicź, ale tež summy žwjeźej, kotreź žu ź wotplaczenju njesałożeneho dołha trébne, pschetoż tele summy žu do hospodarskeho plana stajene.

Możeźe rjeź, so je wscho na wopak, a na wschu žwarićźe, ale hač budźe Wam němśi lud wěriś abo hač budźeśe němskemu ludej pomhaś, na tym jara dwołnje. Njeśeźe dźe hišcźe jenje namjetowali, kak bychmy žyła ź dołha wuteśli. Sa tśi léta wotplaczenje dołha pschewjedźemy.

Sozialdemokrat **Keil:** Němskonazionalni njebychu dyrbjeli jako sarjadnjišy wustupowaś; pschetoż prawizowe knježeńskowo ma wulki dźeł winy na finanznej nuzy Němśeje. Sozialdemokratiska frakzija dże je wschémi mozami na Sozialdemokratiska frakzija dże je wschémi mozami na Sozialdemokratiska frakzija dże je wschémi mozami na

Demonstracije strajkowacych metallowych dźěłaćerjow w Barlinje.

Kommunistiska oppolizija dźěłaćerskich swojaskow bě ſchtwórk na někotrych měſtnach w Barlinje demonſtrazije ſarjadowała, na kotrejž běchu ſtrajkowazych metallowych dźěłaćerjow a njeſaſtupnerjow namotwili. Někotre demonſtrazijſke cząhi ſo ſeſtupachu, tola běchu demonſtrazije poměrnje ſłabje wopytane.

Schtwórtk wječor kommunistiſki demonſtrazijſki cząh w polnóznym Barlinje po Koſlinſkej dróſy cząhnyſche. Hdyž cźuchu policajſay ſaſtojnizy dla ſpěwanja ſakaſanych ſpěwow ſakročichu, jich demonſtrantoju wohanichu a do nich kamjenje mjetachu. S jeneje kheje ſo też tżěli. Policija na to demonſtrantow ſ gummijowym klumpachom roſeſnu. Wórſy po tym k nowemu ſbóżenju dóńdże, ſo dyrbjeſche policija ſaſo ſakročiś. Kamjenje mjetajo demonſtrantoju tżjoch policajſkich ſaſtojnikow ſranichu.

Ford mzdu w Barlinje powjetſił.

Fordowa Motor-Companya w Barlinje je mſdu ſwojich dźěłaćerjerow wo 10 hacź 30 pjenjezkow ſa hodźinu powjetſiła. Po Fordowej ſaſadźe dyrbja ſo jeho dźěłaćerjo ſ wulkej mſdu pohonjeć, ſo bychu wjacy dźěła dokonjeli. Spomnjenja hódne je, ſo ſo tole powjetſchenje mſdy w cząſu ſtanje, hdyž ſo w Němſkej mſda powſchitkownje ſmjerſchnje.

Swada wo mſdu w durinſkej metallowej induſtriji.

Metallowi induſtrialni w Durinſkej ſu ſwojim dźěłaćerjam wołjewili, ſo dojednanje wo mſdowym tarifie ſe 16. julija ſ 15. nowembrej 1930 wupowědźa.

Wotſtronjenje dawka na kapitalowy wunoſk.

Na podłožku ſpokonioźnjenſkeho ſakonja ſ 9. junija 1930 wo dawkowych wołóženjach w naſtupanju dawkoweho wotczehnjenja a wobſtodnych dawkow je němſke knjeſerſtwo po pſchihłoſowanju němſkoſtatneje rady a wubjerka němſkeho ſejma 16. oktobra wukas wudało, po kotrymž ſo dawkowe wotczehnjenje ſ kapitalowehu wunoſcha ſa wunoſchki ſ twjerdźe ſo danjazych hódnoſtnych papjerow a łěpſchinſkich akzijow němſkeho żelejnſkeho towarſtwa wotſtroni.

Heye na dowolenču pónđże.

Generalny wyſchk **Heye** je proſył, ſo by ſměł měſto 31. nowembra hižo 31. oktobra ze ſłužby woteńć. Dźiwaja na někotre politiſay njemérny cząſ na wón w ſajimje wójſka ſa mjne, ſo ſo pſchepodaće dźěłom na jeho naſlědnika hižo někotre ſtónđži, ſo bychu ſo ſaſo zyle jaſne roskaſowanſke poměry we wójſkowym wjedniſtwje wutworile. Němſki preſident je do toho ſwolił. Generalnemu wyſchkej Heye je ſo po jeho próſtuje hacź do dnja jeho woteńdźenja dowolenja dała. Dźěła ſchefa wójſkoweho wjedniſtwa generalny major budże ſwobodny knjes ſ Hammerſtein-Equord wukonjeć.

Brasiliſkej hłód hrozy.

Po poſledních powěſćach ſu braſiliſay ſběžkarjo na południſkej fronce cząſko ſchkodowali. Po roſprawach ſu ſu wjele ſtow padnjenych a ſranjenych ſhubili. Sběžkarjo pak ſaſo wudawaju, ſo je w ſtatu Minas Geraes zyły regiment knjeſerſtwowych wojakow k ſběžkarjam pſchebéžał.

Puczowarjo ſ Rio de Janeiro powěđża, ſo měſtu Pernambuco hłód hrozy, dokelž je dowos żiwnoſcze ſalehujeny.

Ze Serbow

W **Budyſchinje**, 18. oktobra 1930.

— **Wo wjedrje.** Pſched njedźelemi hižo piſachmy, ſo po póſtonych njewjedrach nam kiwa najſtrje rjane a ſuche nałymſke wjedro. Tuchżałne wjedro naſchim pilnym ratarjam wulkotnje howi. Běrny ſu nimale doſbrane, kaž a rěpa ſtaj pak w pinjach ako w hromadach. Do ſwojeje role wuńwa ratak ſwoje ſorno jako hłódu k naſtkanemu wuńwjeſ woracź. Sżyrna wyſchina nad Brjeđk k naſtkanemu wuńwjeſ woracź. Sżyrna wyſchina nad Brjeđk nej Europu wobara niżinam ſ wjeżora pſchez naſche ſtrony cząhnyć. Hibaja ſo, khěrko ſeſłabjene, w dalokej połnozu nimo a wobaraja ſymnym wětrom ſ połnocy ſo łodowcho morja. S połonja pak duja mile wětry. Tuż je wo dnju cząſko. Naſch wjedrawnſkotjny ma też ſa pſchichodny tydźeń dotalne rjane wjedro ſa móżne, je-li uſtódy mětaczk wutoru ſamo pſchemjenja njepſchi-njeſe. — Juſſe 19. **njedźelu** ſo ſwj. Trojizy ſkhaża ſlónczko 6,33 hodź. a khowa ſo 4,56 hodź. Měſaczk na ranje 2,49 hodź. ſkhaża a ſo popołdnju 4,16 hodź. khowa. — Wečera wječor w 7 hodźinach barometer 747, hygrometer —2, thermometer wo dnjo +14. — Dźeńſa rano we 8 hodź. barometer 744, hygrometer +1, thermometer w nozy +12. Wublady na ſuche wjedro.

— **Wopſehi wſ jěſje póſtowehu autobuża.** Póſtowy hamt nam ſożěli: S pſchiſłuſchnoſcźu ſkhwaczanſkeje kermuſche 19. oktobra 1930 pojěđże wopſehi póſtowy autobuſ w 11 hodź. wot Budyſkeho dwórniſchcźa hacź do Wulkeje Dubrawy, w 21 hodź. ſ Wulkeje Dubrawy do Budyſchina.

— **Dźeńſnjiſche wiki.** Butra płaczeſche 80—85 pf., ſoja 13—14 pf., twaroh 25 pf., punt kaczkow 1—1,10 hr., huſi 1—1,10 hr., ſiwe kapowki 1,20—1,70 hr. a kury 2—4 hr., ukłodźicki 1,50—1,80 hr., hołbje 70—90 pjenjezkow. Na ſeleninowych wikach płaczeſche punt cźerwjeneho kalu 8 pf., běłeho 5 pf., wlóſcheho 15—20 pf., tomatow 15 pf., morcheje 10 pf., ſyrojteho kala 20 hacź 60 pf., hribow 30—45 pf., zyble 10 pf., khrěna 80 hacź 100 pf., kolrabija 5—10 pf., ſellerija 40 pf., burnow 30 pf., kiczoweho wina 40 pf., worſchowu 60—70 pjenjezkow, jabłukow 10—40 pf., kruſchwow 20—40 pf., běrnow 3 pf., zentnar 2,50 hr., litr laneho wolija 1,50 hriwnow.

— **Wulkotankowańa,** kotruż je twarſki miſchtr Bjarnat Rockiſch na Drjewowych wikach w nadawku firmy Everth a Co. w Drjeżdżanach natwarił, je ſo, kaž hižom piſachmy, wobkhodej pſchepodała. Tankowańa podawa automobiliſtam monopolin, benzin, benzol a eucolin (to je měſchenje benzina a benzola). Naſhonity tankowy wothładaŕ ſaſtaruje automobiliſtow ſ trěbnym palidłom. Wós ſamjeſe ſo na żelesnu rószhtowu pſchiprawu a hižom ſo ſběha horje. S hydropneumatiſkim autowym ſběharjom ſo wós hacź do wutrohnoweje wyſokoſeże ſběhnje, ſo by ſo wolij rucze wumeńcź a napjelnicź mohł. K naklumpanju wobruczkow ſ powětrom ſłuži ſeżeńcźer, na kotrymż ſo ſnjezo ventil wotewrí, ſ kotrymż ſo komprimitowany powětr do wobruczkow cźiſcheji. S manometrom ſo cźiſchcź dokładnje měri. Wſchi ſamknym ſchcźežerom może ſo też ſtudzeńſka woda pſchipjelnjeć. S pomozu wulkeje tharty ſo automobiliſtam rad rada wo dalſchej jěſbje poda. Twarjenje ſtarne je architektoniſay rjane, ma pak ſo hiſchcze dokonjeć. Pſchiſtajenaj ſtaj dwaj wothładarjej, ſo móżeja ſo automobile wo dnjo a w nozy poſłużiś. Też ſa wumycze ſa wopytowarjow ſerwiſſeje ſtażije (poſtfużowańje) je poſtarane. S wotewrjenjom ſtażije ſaſtupi Budyſchin do internazionalneho automobiliſneho wobkhada, to je łěpſchina, kajkuż ma mało podobnych měſtow ſ wulkoměſtami.

— **Swoje miſchtriſke pruhowanje w rěſniſtwje** wobſta rěſniſti pomocnik Hermann Nowka, ſyn ratarja Jana Nowki ſ Wjeſela ſ wuſnamjenjenjom „jara derje“. Wón bydli w Rathenowje pola Barlina. Pruhowanje wotpołożi pod pſchedſydſtwom komiſije za miſchtriſke pruhowanje rjemjeſlniſkeje komory w Barlinje. Knjes Nowka bu tak ſ rěſniſkim miſchtrom. Wón je wjednik kołbaſoweje fabriki Richarda Freytaga we Rathenowje a ſwérny cźitaŕ „Serbſkich Nowin“. Jeho dźěłaſkim kolegojo, ſ kotrymiž je w dobrym poměrje żiwy, nam tutu ſwjeſelaczu powěſć dźěłachu. Pſchejemy naſchemu lubemu krajanej wjele ſbożа k tutemu wuſpěchej, kaž też do pſchichoda.

— **Wotżebicze pſchipołożichmy k** dźeńſnjiſchemu cźiſłu pſchiſwabne łopjenſko tudomneje loterijoweje bźěkarnje Ernſta Hymanna na Kamjenitej hoſy 45.

— **Wudrěwarja a ſchefotweho wobchudźerja ſajeli.** ſapočatku ſeptembra tuteho lěta doſta żelesniſka dźěrna w Drjeżdżanach wudrěwarſki liſt ſ někotrymi fałſchnymi podpiſmami. W liſcze bě ji hrożeſche, ſo ju nadpady na żelesniżu ſtanu, njewótſcele-li wona 2000 w hotowych pjenjezach na adreſu, kotraż dyrbjeſche hiſchcze dźěłicź. Dokelž ſłéd do Khelna pola Na wjeđeſcze, Budyſka a Drjeżdżanſka kriminalna ſhromadnje należnoſcź pſchepytowaſchtej. Někto je minalnej polizaji porazył, wudrěwarja w 20ſtim domnym pſchiſtajeniu Aye wuſłědźiłej. Hemu bodź też hiſchcze ſchefowe wobſchudźerſtwa dopokaſaca. Policija ſaſo ſaja a ſtarzenu rěſniſkowu pjeſ

— **Morwe karniſle namakali.** W nozy k 17. w ſu w noſchinu měſcze w běrnjazym měſche 13 morwych karniſlow namakali, 10 belgiſſich hobrow (ſtojeſcze a 3 němſke hobry (1 cźorny a 2ły, 2 cźěmnoſchérej ſej.) Karniſle je najſterje wčehi na transporcze ſu Wone pokhadźeja ſ mitſoobhywaſſeho padniſchwa ſu kolinje. Schkodowany je ſo pola kriminalneho wotdźe nja w Budyſchinje, Burgplatz 611 ſamolwi.

— **Budyſke hapjiki** ſu wſchędne dny hacź do 7 hodź. wječor wotewrjene, njedźelu pak ſamknjene. Nóżna kupa bu a njedźelu wotewrjene ma jenož jena hapjika ſ nje ſnacźnym wotmeńenjom. W wokolu je to Hrodowſka hapjika.

— **Jězba do Mužakowa!** Jutře njedźelu wotnjeſe ſo wulét żupy „J. A. Smoleŕ“ do Mužakowſkeho parka a do Slepoho. Mamy pſerjany nazymſki cźas a změjemy też jutře runje pſikładne pućowańſke wjedro. Stóż ſobu pójđże, ſo kaž njebudże. Awto wotjđże rano w 7 hodź. wot „Serbſkeho domu.“ Budźo tam z cźaſom! Awto pozaſtanje hiſče při Brězowańſkim puću, při Zdźarowſkim puću a w Komarowje. We Wochozach załožimy. Budźemy w Mužakowje wokoło po 9 hodź. Wobjedować mózemy w Mužakowje. Stóż ſej nęſto k jěđzi ſobu přinjeſe, budże nje-wotwiſny wot korčmarja, lutuje pjenjezy a cźas! Wostanjemy w Mužakowje wokoło 5 hodźin. Potom pojěđżemy přez Jemjelicu, Cišej, Dźěwin a Brězowku do Slepoho. Wobhladamy ſej wjes a wječor wotmě-je ſo tam ſwobodna zabawa na ſali Eſchenbachee hoſcenca. Serbſkaj horcaj tam budźetaj a změjemy ſkładnoſcź, rejwać ſerbſke a druhe reje. Wječor wokoło 9 hodź. wopuśćimy Slepo a wróćimy ſo přez Bělu Wodu zaſy po Mužakowſkej dróży do Budyſina, hdźež přijđżedemy **krótko do 11 hodź.** — Přijeſcze wſchi-ſoh myſliču ſobu! Rjane wjedro tu budźe!

S **Khelna.** W nozy k 16. oktobrej ſu tudomnemu hoſcźenzarjej ſ jeho hata 1¾ zentnarja Hornjołużiſkich ſchu-bjiſnowych karpow ſ cźornym khribjetom a něhdże 4 hacź 6 ſchcźukow kradnyli. Paduſchi ſu hačenje pſchez-ſ wodu wotpuſchcźili. Skſany cźiſchleſti poſ Kamjenickeho żandarmſtwa běžeſche ſa pſchichodnem źělbom. Schtož je nęſchto wo paduchach wobkedźował, njech je bliſchſej kriminalnej policiji abo żandarmſtwu w Malym Wjeſkowje zdobudźeli.

S **Delnjeje Hórki.** Tudomny ſedlaŕſki miſchtr Louis Krawz běſche njeſbożownje ſ kola padnył a ſo cźežko ſranił. Na to je 55 lětny, nětko wumrěł. Pſchiha ſo je-jeđowjeczenje kwa a njeſbożownemu dyrbjachu nohu wot-ſcekaś. Njeđźiwajuc wſcheko lekařſkich pródowanja wumrě cźežkimi cźerpjenju Krawz wumrě. S potrjechenej ſwojoh wſchitkich hłuboko ſobuzarcuja.

S Małeſchez. Naſcha kermuſcha, kiž ſ Budyſkim hermankom hromadu pada, ſo tole lěto 9. a 10. nowembra wotměwa.

Z **Kočiny** pola Kulowa. Naſa wjeſna ſula bu pſemała za naſe a Salowſke ſulſke dźěći. Też haćerunjeſ ſu bórzy po wójnje Hózkowſke a Rachlowſke dźěći wušulowachu, jako Hózk ſamſnu ſulu dosta. Nětko dosta też Kočina ſwoju nowu ſulu. Započatk měrcs tutoho lěta doſkóńenje wobzamknychu, zo ma ſo nowa ſula twarić. Dnja 10. hapreleje přepodachu ryjer-

Gosničanſki faraf.

39] (Pokračowanje.)

Nutſka w ležu bě, jako by ſo bitwa bita. Wobſtajnje kujſkot a wrjeſkot. Hałoſy wotmjetchachu nabobo żiwoju cźeju ſnjeha, ſo ſo tak próſcheſche. Bluki ſapraſk, wušwobodźene hałoſy ſo horje ſhibnychu.

Potom ſaſo praſkachu padaze ſchtomy, wulke hałoſy ſo łamachu. Dźiwina twjerdźi horjena ſ huſcźiny ſ wulkimi ſaſkokami, poſaſta pſchi kronje ležа a ſtrachocźiwje ſo roshładowaſche.

Wſchudźe waleſche ſo woda ſ ležа a pytaſche ſebi puć.

Někto dyrbjeſchtaj dźeſ ležа pſcheſpěrkowaćz a nimowólnje poruczijchtaj żiwoju duſchu Bohu Knjeſej. Hdy byſchtaj pod wobnjomi granatow hicź dyrbjałoj, njemohłoj to ſtrašchniſche być hacź tule pſches wottamane pjeſſe hałoſy a ſpadke ſchtomy kaſpeć. Potom ſaſo ſapadowaſchtaj ſo hacź do bjedrow do woſmuża, a dyrbjeſchtaj ſebi ſaſo wón wupomhaćz. Pſchego ſaſo ſypachu ſo hromady żněha wot horjeka a poſypaſchtej jeju abo ſplaznychu ſe wulkimi cźwakami bołoſtnje na njeju dele. Też wótre łodowe ſpwězy ſo dele łamachu a ranjachu jimaj ruzy a njeſiwocźo. Pſchi ſamom budźeſche ſpadowaj ſchtom Konopezkeho porafył, njebudźeſche-li Bjedrich jeho wróćo ſtorhnył.

Stónźnje běſchtaj ſo pſchebéđźikoj, a někto ležeſche zyły ſchéroki Spirdingſki jéſor pſched nimaj.

Bě to, jako by to łyk brjóh Baltiſkeho morja pſchi wichorje. Snapjchecźaležaza ſtrona njebe póſnaċ. Tam ležeſche huſta kurjawa, ale tu rosbiwachu ſo wuzoke żołty a nojchachu pſchebłyſchcźowaty abo maſanoſeleny łód ſ wulkimi dulemi na khribjecze.

Pſched nimaj, pſchi ſamom brjóſy ležachu Goźniczy. Běchu zyle poczérjene ſtojo wobrjedźej wody, kiž je wobliwaſche.

Na łěwo wuhladowaſche niſka wéża kubła je zyle ſapkawjenych kekſow, kotrychž hałoſy ſeſdawachu ſo po wodźe pluwaze.

Cźjłoda ludźi ſtojeſche pſchi brjóſy.

„Konopezki, ſpytaj tola hacź do knjeżeho dwora ſo pſchebéđźicź a wuthowaj, ſchtoż możeſch, ja chcu do wéży.“

Starý njewotmołwi, ale khwiny jenoż ſ hłowu. Wonaj ſo roſeńđźeſchtaj. Hórje bě, po pjeſiſej ſemi dele łéżeł, hacź prjedy tam pola Obły horje ſo kramoſcźeć. Nějchto kóđź ſo Bjedrich wobkwaŕ a wali ſo tak dołhi hacź bě. Ruka jeho ſabola a kłobuk bě ſ hłowy ſlećał — wón njeběrjeſche ſebi khwile, ſo ſa nim nathlićeł.

Skónźnje bě pſchi brjóſy. Ně wſchak, pok hodźiny wotſał, hiſcheże ſwonka wjeſnych mjeſow, ale nětkole běſche tudy brjóh ſołmjazeho jéſora. Ludźo ſtojachu we cźjłódkach wokoło a machachu ſ rukami, druhi běhachu ſtaroſcźiwje tam a ſem, ale wſcho bjeſ porjadka.

„Sku cźłowjeſke żiwjenja wo ſtraſche?“

Bjedrich wokaſche to hižo ſ naſdala a nětko woni jeho pólnachu. Nichtó njepomyſłi na to, jeho poſtrowićz, ale nichtó njemyſłeſche też na hněw, kiž mějachu pſchećźiwo njemu.

„Naſche żony!“

Wórſy ſhoni ſ njeſwiżazych rěcźow: Goźniczanſky mużojo běchu ſkoro wſchitcy na ſhromadźiſnje w Zollerndorfie, najwjetſchej ſuſodnej wſy byli. Tu njebě wjeczor hiſchcze tak ſłě było a ſwrěſchcźenje żyhelnizy bě wſchě ſich myſle tak dospołnje ſajało, to njepokſchuchu na napomninje khowa ſtareho Stablewſkeho a farara Wjerahy.

W ſhromadźiſnje bě ſo khětro wótrje rěcźało, pſchi cźimž bě ſo młody Kobalź wobeſe wujnamjenjał a pijo pilnje grog běchu na cźaſ ſabyli. Hdyž cźuchu potom domoj, ſtorcźichu noh do wody a pucź bě jim wotrěſnjeny. Stary Stablewſki, kotryż bě we wéży wróćowoſtał, bě we nozy alarmował a nětko ſonowo bě ſ domowo wubėżało.

Kaž běchu ſ ložow cźekałe, dźěći na rukomaj — tak běžachu won na pucź. Wunieſchi bě jich do Zollerndorfa dowjeł. Ale nětkotre njeběchu mohłe dočinicź a ſwoſtachu w domach, kiž buchu nětko ſ wodu wobdate.

Też farara Wjerahu njebě nichtó wohładał.

Nětko tu ſtojachu njewěđźo ſebi radu a młody Kobalź poczinjeſche ſo najbóle ſadwěłowany, pſchetoż jeho żona a dźěći bydlachu w najſpórje wohrożenym domje pſchi ſom brjóſy jéſora, hđjež woda najwyſche ſtojeſche.

Cźołma tu wěſo njebě, pſchetoż wone běchu wſchitke pſchi brjóſy ſ rjeczańſami pſchiwjaſane. Hacź k nim pſchebrodźicź njebě móżno. Hižo dwójcy bě Kobalź plawacź pytał, ale też to ſo njehodźeſche. Sněhowa woda ſo łodzymna a ſławy jemu ſproſtnychu. Nětko ſtojeſche pſchepo-tajcy a mokry pſchi wodźe.

Bjedrich hnydom ſakomandowa. Sſwój wobrěſchi ſo ſwlece a ſawali Kobalza do njeho.

„Budźeże ſmérom, wſchako ſu tkeże krute doſcź a wodu nima tu žiwjeho pruda. Nimacze dha tu nicźo, ſo bychmy mohli nětkajſ ſpaw natwarićz?“

Ale tu njebě nicźo. Ani ſchtomow tu njebě a też hele row a powjaſowu niż, ſo bychu mohli ſkanki hromadźe ſwjaſaćz.

Tu wuhlada wulke korto, kiž na poł ſe ſnéha tżeſche a ſ łéża hiſcheże na tuzy ſtojeſche.

„Dopréđka, wy mużojo!“

Wón trjebaſche jenoż pokaſaćz a woni jeho roſumichu.

Bě to ſchwarny kuż dźela, cźežke korto ſ pahrobu wu-thobnjeć a k wodźe donjeſeć, ale pſchi tom ſo ſnajmjeſche ſahrěchu a ſamo myſlićźa na wumożenje wożiwjeſche.

„Nětko nęſchto żerdźowo!“

Jako prěni ſtoczi Bjedrich do korta a Kobalź ſa nim. Hiſchcze jedyn muż, potom wotſtorczichu wot brjoha.

(Pokračowanje ſcźěhuje.)

je, murjeńske a česliske dźěła twarskej firmje Emila Swarrija a syna w Kulowje. Twar nawjedowaše Zhořelski wysokotwarski hamt. Šula so zańdźenu pónjeźele přepoda. To wukonješe knjeżerstwowy twarski radu Garz ze Zhorjelca w přitomnosći wokrjesneho warskeho mišitra Eckerta, sobustawow šulskeho předstojićerstwa kaž też zastupjerjow wobdźělenych firmow. Za dźěći wotmeje so jutře njedźelu šulski wjeršćeń.

Z Kulowa. Wotrjad za wojeńske zastaranje Kamjenskeho wokrjesneho zwjazka změje wutoru 21. oktobra 1930 dopołdnja wot 9 hač 1/12 hodź. w Natuzec hosćenc w Kulowje rěčny dźeń.

Z Kulowa. Kulowskaj měšćanaj wječor z motorskim kolom domoj jěduceštaj. Na wokrjesnej dróze we zawinjenju pola Kulowca chcyše zadni kolesař, železniski wobkhodny assistent n. wotp. Bjarnat Hejduška přeśećhnyć Kulowsku knježnu, kotraž z dźěćacym wozykom jěduješe. Najskerso pak je so kolesowe wobkło wozyćka šmórnyło, zo kolesař móc nad kołom zhubi a padźo. Strase sebi mozhy a wosta bjez wědomja ležo. Jeho dyrbjachu do Kulowskeje khorownje dowjesć. Dźěćo padźe z woza a so lohko zrani.

Ze Sulšec. Njedawno wotmě so tu ratařska zhromadźizna dla założenja wotwodneho zjenoćerstwa. K knježerstwowy twarski rada Bardholdi z Khoćebuza wotewrjwši zhromadźiznu powita přitomnych. Projekt so hišće raz rozjasni. Potom so wothłosowa. Wjetšina hłosow bě přećiwo projektej. Projekt so wotstorći hač do žnjeńca přichodneho lěta.

S Błótow. Wot srjedy sem pśehibywa w Lubnjowje w hotelu „Němski dom“ amerikanske filmowe sjenoćerstwo, to dyrbi tu sa swukowy film zhotowili wobrazy wo Lubnjowje w Błótach. Srjedu sfilmowachu zherbsti kwas. Po wokrowanju so podachu k Srjewinemu pśiśitowej a po cyłonach na Lědy, hdźež khór žerbśeje młodźiny kwasnje powitasche. W „Wjeźelej śchćuzu“ wotmětchu so tśiśe reje. Schćwórtk potom žerbśe kśchešćiśa sfilmowachu a śwucźowanje błótowskeje wóhnjowe wobory na Wjech. Nam so zda, zo su amerikanscy filmarjo hubjene njetśichli. Schtóž dnje sfilmowacź wobrazy se žerbśeho khorowego žiwjenja, dyrbi do žerbśich Bórkowow a niz do bohužiwjenych Lěd abo do Lubnjowa. Wśešće s toho sajo nazhonu lajke gravowaśiwe braki, kaž so nam wśed lětami pśećiwo nam w němškim błótowskim filmje, kiž też niežo pśeterbśitkeho njepśichinješe.

S Roweje Nowy. W nozy k pjatkej wudyri wohenj we wulkej bróžni tudyšcheho knježeho dwora. Woheń so jara wušo rošśěri, dokelž bě bróžeń polna žnjow a ześomy. Bóžnjowe woborty s zyšeje wokolinty na pomoz pśichitwachu. Hačrunjež wone so jara prózowachu, tola sadźowanj njemóžachu, so wohenj pśeśeńkoži na druhu mjeńšu bróžeń. Tu nimo ześomy a žnjow hišće rataśili grat a hali. Bróžni so dopołnje spališćichu. W nimaj mężnu njeśichi wobhbjedźerjo swoje žně śhowane. Nimale wšitcy njemóžachu salwowane. Tuka so na sapaleńsku.

Z Gmejnskeho žiwjenja.

S Wósporta. W pośledńim sjawnym pośedźenju měšćańskich sastupjerjow wšachu pśichi pśénim dyrbu dnjeńskeho porjada k wjedźenju dobrowdaceje, po kotrymž ma so na naprašćowanja frakcijow měšćańskich sastupjerjow jenož w pośedźenjach wotmolwjeć. Na sapośłane pśimo fraktaje wobhbjeleńskeho towaršstwa so prjedarske wobsamknjenja wo nałaźenju wiśchnjowych śćomow śwješćichu a wośjewichu. Sastupjerjo pśichitowachu wobsamknjenju twarśeho a wodarńskeho wuźerja, so ma so jarunaśći pjenjes sa postajenje voltoweho tabineta pśeś firmu Rhenania Ołag akt. tow. w Drježdźanach na 20 hr. létnje sniźiś. Dale so wobsamknu, so maju so wodumĕrjaći na wudawki měśićerjow satwarjowaćz a wotebraćz. Měśićerjo maju so do tśiśe wiśnomnje swjasaćz, so wudawki pśiwoźowanu. Wonsamdźa pak instalatérow sa wuporjedźenje šami wolicź. Narunaśiśe dźěle wźa sa potrjebne wobšćara. Zastaršiny maju pśichedpokojiś dopołdnja wodarńe Lubija a Budyšćina, wo pruhowanjach wodumĕrjakow. Pśichśamknu so tajne pośedźenje, w kotrymž so wobsamknu, so ma so wunoźśi pśenesenjeća parzellow śtónjeho pastwiśćeńa sjawnje wośjewiś.

Z Łužicy.

* S Bjarnaźiž. Póndźelu je so w Bjarnaźiźach ratajśka śchula wotewrjła. Myślićża k jeje sakoženju je so w lěće 1925 narodźiła na pśichemyślowej, ratajśkej a śtótnej wuśtajenjej.

* S Marijineho Dola. Tu je śwěbi žona draśtu dla nohu złamała. Wutoru powołnuju wośta w Rusdorfje žiwnoseśćerstwu wiśaśo a tak njesbožownje padźe, so śwěbi nohu złama.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* S Nowego Mĕsta. (Pśichi jabłukaśchćitowanju fimjertnje śnjeśbožik.) 40 létny muž s Langenwolmsdorfa pśichi jabłukaśchćitowanju tak njesbožownje z rĕbła padny, so śwěbi šamy złama a so na nopje srani. Wěśće hišće pśichi wobomaju, jako jeho do khorownje dowjesću. Nikto pak je wobzarjujomny na tuto njesbožowne padnjenje wumrĕł. Wón bźše swoje dźěći husto napominał, so bychu so pśichi śchćitowanju na kedźbu brałe. Nanej pak bĕše wichor njedźiwajcy wócheje kedźbnośće rĕbł potorhnył.

* S Freiberga. (Džiwne wukhowanje dźěśća.) Srjedu padźe wjeźałnu, hdyž dr. rĕk., w kotrejž wobsteji kana, woda s fabrikow bĕžał. Woda niešeśe hólca pśeś 800 metrow dałeko pśeś wośenśiku kanalizaziju. Jako jeho sajcy na śwětło pśichijawi, mózachu jeho wukhowaćz. Hólcej so njeběśche žanjeje śchkody stało.

Mussolini incognito.

Mussolini wopyta jeneho dnja zyle sam jene měśtaćko. Wón njechašeše być spóznaty a dźěśe do jeneho kina, hdźež wĕrjeśe najlepje być śhowany.

Runje pokazowachu so wobrazy tydźenja. Nadobo śjewi so, kaž stajnje, wobraz diktatora w płaśeze. Pśichitomni so radźijo pośtajnyhu a pśichikleśkowachu Benitej. Schto pak dyrbjeśe woprawdźiś Benito cźiniś? Dyrbjeśe won śwój samkny wobraz wobkleśkowaćz? Tak jara hač žebi cźekowjek tej nĕśchto na to byeś sdawa — a schtó njeby tole wo Mussolinu mohł rjeć — njewĕrno, dyrbi so tola hač do wěśteje mĕry na sjawnosć dźiwaćz.

Tak dałeko bĕśche Mussolini rozpominaju pśichśchol — pśichiładowarśtwo kleśkaśche pśeśo hłośće — jako wobźeźeś kina, kotrež diktatora we cźmje njeśpóśna, k njemu pśistupiwśchi i jara rośnym hłosom rjekny: „Postańće!“

Mussolini so njehibny. Tu śhiti so kinowy wobźeźeś k njemu a śchepny jemu do wucha: „Cźuju Wam jómu nĕśchto rjeć, luby pśeśećelo, my myślimy tu wśchitcy kaž Wy — ale my to njepokasamy. Cźińće tola też Wy, kaž dryśh, jako by.....“

je.

Nałnowiše z cyłeho swĕta.

— Schkrowa powĕśćej wo wjedrje sa jutśiśnu njedźelu: Wośtanje dale rjane, śuche a mile. W Jendźeliśej rjenje a mile. W połnócnej Europje so mróźśele pśeśeńahuja, je pak śuchо a niz śyma.

* Drježdźanski lawnišći sud je schosfera Gottharda s Pesteckwitz pola Drježdźan k jastwu na tśi mĕśazy sažudźił, dokelž je na dróźy do jeneho kolojeźdneho s njekedźbliwosću sajwadźił. Tutón je so pśichi tym śmjertnje sranił.

* (Nadpad na policajskeho sastojnika.) Policajski sastojnik bě schtwórtk popołdnju we Bachendorfu pola Tauneina dwěju dundakow sajał. Hdyž chcyše jeju wotwjeźeć, so jemu śpjeźišćichaj a cźekmjachtaj. Sastojnik, kotryž so sa nimaj puścheji, so sakopnywšchi padźe. Pśichśłoczivšchi jeden s dundakow sastojnikej tešał wuturźe a jeho wjazy kśeś pśeś błowu rubwy. Sastojnik pak so śhraba a do nadpadnikow tśeśeśe. Jedyn z njeju bu s wutśelom do błowy morjeny, druhi bu s wutśelom do płuzow na śmjerć sranjeny. Policajskeho sastojnika žu do khorownje dowjeźli.

* Na Ruhrinym morśe pola Herdecke s meblami wutkładzeny automobil mośtowe wobśožeńe pśicheiama a wośom metrow do hłubiny padźe, hdźež pśichi brjoźe ležo wośta. Tśi wośoby pod wós padźechu a so cźeźko sranichu. Jena wośoba s lohkim sranjenjom wotešłe.

* Jendźelska tankowa łódź „Elkhound“ je so pjatk se nakładom 400 tunow benzola na Themźy sapalika. Dokelž so woheń w maschinowni njehodźeśe śhaśeć, nuźiśtwo łódź wopuśćeć, kotruž dwaj wjeźakaj s najwjetśim spěchom po rĕzy dele k brjohej dowjeźeśchtaj. Łódź so płomjenjowemu stołpej runasche. Nĕkotre wubuchi so śłachu. Łódź so do cźista wupali.

* W Ruśkej je so pola Bobrujska s dźěłaćerjemi wobhbjadźeny automobil śmrźeźił. Schofer a tśi dźěłaćerjo so moricu. Dźewjeć dźěłaćerjow so cźeźko rani, 28 lohko.

* W Santiago de Chile je pjatk pśiłne jenjerjenje, kotrež nĕkotre minuty trajeśe, wulku schkodu nacźiniło. Wobhbjerjo hłowneho mĕsta wuśtroženi do sjawnych parkow cźekachu. Też wobhbjerjo śmutska chilešeho kraja wot La Serena hač do Valdivia so wuśtrózichu. Jena wośoba je so morila a 16 so ranichu. Wjele twarjenjow je so wobśchkodźiło. Murje su so rozpukale.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Sa wubranje ławnikow a pśichśahażow we Budyšim měśtnym wokrjesu na lěto 1931 sa sakładnu liśćinu płaćiwa wobhbdźeńka khertownja a liśćina ke ławnišćowu tśinanym wojeśkich wośobow sej wot pónźele 20. oktobra hač do njedźele 26. oktobra 1930 w pśichiwobkśěźenišćim hanjeńe sa wobhbjerjow w Kupnjej (Gewandhaus) na Smuśkowej Ławkej haźy cźo. 1, wa 2 khowanej w hodźinach dopołdnjowych wot 8 do 12 hodź. a popołdnju wot 2 do 4 hodź. k nahlenju a kóždemu k wobhbadanju wupołožanej. Wobtrucźeny wotpiś sa powołanje k ławnišćenemu a pśichśahańśenemu hamtej płaćiwych sakoniśich pśichedpiśmow je tam też dowidźećz.

Hóršchenja pśicheśiwo prawnosći a dospołnosći sakładneje liśćiny maźeja so najpóźśišo hač do njedźele 26. oktobra 1930 pśisonnje abo k protokollej na popiśanu měśtnu radu sapodaćz.

W Budyšinje, 14. oktobra 1930.

Měśćańska rada, wólbny hamt.

Wośjewjenje.

Se śpĕhnjenjom wośjewjenja z dnja 29. haprleje 1930 so na honach Sajdowa a Małowjelkowskeje kolonije leźaśe a se Sajdowa do Małowjelkowskeje kolonije wjedźaśe śwjatowańśi puść sa pśichekhodny wobthad sawrjeje.

W Budyšinje, 13. oktobra 1930.

Hamtske hejtmanstwo.

Po wudyrjenju śleho hnilza mjes pźołami blidarskeho mišćhra Arnoschta Hofmanna w Ssmilnej cźo. 53 a po hamtskim śwĕźenju so sa gmejnu Wjelkowy, Khójniśchćo, Bitkopicy, Baborijanez, Delnje a Hornje Pózkowy, Trjechow, Nowu Wjeś pola Husći, Kosarnju, Mjedźojs, Semjan-Tumizy a Ssmilnej k sadźowanju dalšcheho rośśĕrjenja tuteje pźołaźeje khorosće śćehowaje naprawy wostaja:

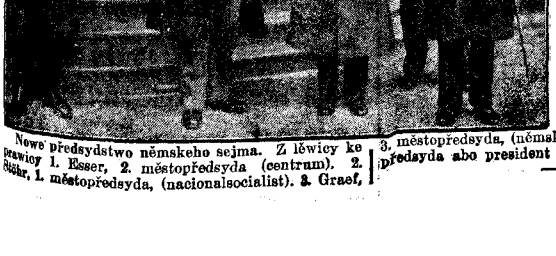
1. Wośoby, kiž pśichemyślownje mjedowe wudźĕłki śhotuja abo mĕd a mjedowe wudźĕłki w śwojim pśichemyśle pśicheźĕlaja abo s nimi wikuja, maju mĕd a mjedowe wudźĕłki tak khowaćz, abo rośśĕrjaćz so pźołky k nim pśichśiśnuna njenamakaju. Ssamsne płaći wo njećśiść. pśichrawach a śudobjach, kiž su so k pśichemyślowemu pśiheźĕkanju, śhotowjenju a khowanju mjeda a mjedowych wudawkow trjebaśe.
2. Pźołaźe bydlenja, kiž pźoły wja-y njewužiwaja, maju so tak samknjene khowaćz, so pźołky k nim njemóźeja. Pźołaźe bydlenja s płaśźemi abo śe śhotkami płastow sahinjenych abo morjenych, khorych abo podhladnych ludow, też hdyž po měnjenju jich wobśheźerja na pśichemyślownu khorosćz cźerpśe njeśu, dale płaśeze abo dźĕle płastow tajkich ludow njeśmudźa so w pźołiśtej khowaćz. S nimi ma so wobkhadźaćz jako s bydlenjemi a twarami ludow, pola kotrychž je khorosćz dopokazana. Městnośće, w kotrychž so tajke bydlenja abo tajke płaśeze też jenož nakhwilnje khowaja a wožśinjeja abo we kotrychž so dozwola płaśeze wubjeru a pśichemyślownje na mĕd a wójt pśichedźĕlaja, maju tak pśichrawjene byeś, so pźołky k nim pśichśiśnua nimaju.

Njewobkhedźowanje tutych postajenjow maju śećĕhowacź khłostańśeho a ziwilneho prawa.

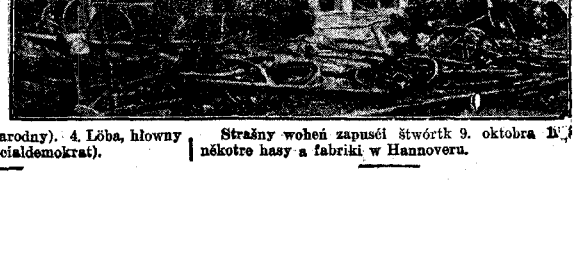
W Budyšinje 15. oktobra 1930.

Hamtske hejtmanstwo.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźĕl a feuilleton: A. Dnĕman w Budyšinje. — Za hospodarski dźĕl: Arnošt Bart w Brězyncy. — Za nawĕšćik: G. Janak w Budyšinje

Nowe predsydstwo němskeho sejma. Z lĕwicy ke prawicy 1. Esser, 2. městopředsyda (centrum). 3. Gräf, 4. Löbe, hłowny předsyda abo president (socialdemokrat).

Strašny woheń zapuśći śtwórtk 9. oktobra B[illegible] někotre hasy a fabriki w Hannoveru.

Do Budyšina přišedši zetkujemy so stajnje

w Lehmancc kofejownі

na Serbskej hasy čo. 8 — telefon 3118

ff konditorske twory / najlěpše napoje
kofejowe pječwa / jědźny lód
štomowe tykancy / sokoladu

Woseb.: Torty a štomowe tykancy

z kóždym lubym napismom k wšěm składnosćam so hodźacy dar

Najkedźbliwišo zawalamy dla rozesłanja

We přećelnych **rumnosćach kofejownje** wšědnje popołdnju a wječor **koncert**

Wšě družiny

Inojiđłow

ma stajnje na składze

Žitny dom w Kamjencu

wotnožka w Pančicach

Kubleŕ

započatk 30, pyta znajomstwo z pilnej knjeżnu z ratarstwa dla

ženiwy

Kóžto zamoženja so přeje, njeje pak wumĕnjenje. — Poskićenja z wobrazom kiž so wróći pod **G 87** na wudawarnju Serb. Now.

Krajnostawska banka

nĕhdušeho saksk. markhrabinstwa Hornjeje Łužicy

w Budyšinje

dawa

hypotheki

na domske a ratarske ležownosće w Sakskej

wosebje tež k wrćozapłaćenju nahódnosćenych hypothekow

Rozprawu podawa **Banka w Budyšinje**, jeje filialki **w Drježdźanach a Žitawje**

Hosćenc w Haslowje

Jutře njedźelu **reje** Budyska kapała

Přećelnje přeprošujetaj **J. Mĕrćink a mandźelska**

Dołhe a krótke škórnje ručne dźĕło

20.— a 30.— hr. Wulki wubjerk, tež we wšĕch druhich wobućach

Wšě wuporjedźenja derje a tunjo

Wobućowy dom Mark w Kukowje

Přichodnu **wutoru 2. septembra** pop. w 5 hodź. budźo so stejace

---

Fotowe projekciowe powĕtšenske dom. kinowe | **aparaty**

a wšě wĕcy za amatĕrske fotografowanje. ✦ **Fotowy dom**

Richard Hutha

mĕjićel Arno Lehnert

w Budyšinje

na Serbskej hasy čo. 13

Wuwiwanje filmow a platow kaž tež wotčalki wĕcy wustojnje a najspěšniše.

Naweštki přinjesu wužitk!

Weidlichec kožuchow. dom

w Halštrowje

Při płaćenju z hotowymi pjenjezami 5% skonta abo wotpłaćowanje na 3 měsacy

Poručamy

wulki skład kožuchowych wobsadkow za žonjace a mužace kožuchi

Kožuchowe wobsadki za žonjace kožuchi, bobr, prawy skunks po wšelakich płaćiznach, prawy tkhór, barbjeny skunks, jara rady kupowany tkhór skunks, oposum we wšelakich barbach, wallaby, kanin atd.

Za mužace tkaniny poručamy virgin. wódry za 180 hr. bobr za 130 hr. kaž tež skunks, persianer atd.

Kožuchowe podšíće mamy we wulkim wubjerku, wosebje tunjo pišmowe khribjety (Hisamrücken) wot 160.— hr. hač do 2 0.— hr, dale nutria, nutriett, žurk (Hamster), pěčaniki atd.

Zhotowjenje žonjacych a mužacych kožuchow po měrje

Płaćizny za wšě kožuchowe twory su wo wjele spadnyłe.

Prošu wobhladajće sebi njewjazomnje naš wulki wosebity skład za serbske kožuchi a přeswědčće so wo našej zamóžnitosći.

Knjeni Hocyna w Budyšinje na Cyrkwinskim namješe ma skład a předawje za samsnu płaćiznu a pod samsnymi wumĕnjenje wi.

Wóskow. rub m 75 pj.

Přikrywy na sofy, dołhe 2.50

Gardiny jara tunjo

Ida Erler w Budyšinje

Rózk Zwonk. Lawsk. hasy 10

Wšitke pisowadła

Žitny dom w Kamjencu

wotnožka w Pančicach

Derjezdźerjany

bencinowy motor

4—6 PS so kupić pyta

Poskićenja pod **G. 88** na wud. Serbskich Nowin

Wysokosćelna čisćikowa

kruwa

a njedrěcne hus. pjerjo

je na předań

w Słonej Boršći čo. 18

Jałojca

je na předań w Zdźěri čo. 11 pola Klukša

Wolma jara tunjo Kurt Erler, w Budyšinje, na Žitnych wik. 11

Zadanjamy nalutowańske pjenjezy

na najlěpje

Sekowy konto z 3% bjez dalšich wudawkow. Dawamy kredity, wobstaramy hypotheki a hódn. papjery kaž wšě druhe bankowske dźĕła

Přijimamy a wupłaćujemy tež pola filialkow we Wojerecach a w Khoćebuzu a agenturow w Kulowje, Wjerbnje, Łazu, Rakecach, Nowem Měsće, Wulkich Zdźarach, Khrósćicach, Barće, Delnim Wujezdźe

Serbska Ludowa Banka

w Budyšinje

Měsće

a wobhladniwje jězdźiće po wuwučenju

Privatne'e jezdźerskeje šule Auto-Bürowa z. dr. z w. r.

Opel zastupjerstwo

w Budyšinje na Hošće hasy 21

Telefon 2958 Telefon 3566

Fotografowy Meister

ateliér w Budyšinje na Kejorsk. dr. 15

kojom mejsću wotewrjene

Zhotowjenje portrátow, wobrazow do pućowańsk. pasow, wobrazow za industriju, kwasnych a niewjesćinskich wobrazow, tež na wsach. Tel. čo. 2435.

Hos. enc

w Pančicach

Pón-dźelu **kermušny koncert a bal** wot 6 hodź.

wuwjedźeny wot sobustawow

wołe rakeje kapały w Budyšinje

Serbske gram. deski

Gramofony

Jězdne kola a mantle

wšĕch družin na tunjo na předań

wikowańnja jězdnych kołow a šijacych mašinow

Pawoł Jurz

w Sešowje 22

Gardinowe zbytki

Vitraže, rolleaux, canki we tunich klamach

IDA ERLER w Budyšinje rózk Zwonk. Lawsk. h 10

Płaćizny hódne poskićenje

Wołmjane tkaniny, wušw. za fale a rubišć. . . . . 100 cm šěroke mtr 4.94
Wołmjany muslin za fale mtr. wot 1.95
Zidźane tkaniny pisane, za fale mtr. 5.50
Wołmj. tkaniny za spódnje suknje, zelene, ... čerwjene, módre mtr. 4.25
Voile, wušw. za jaki, čorne 7.50, smuh. 4.95
Čorne kožuchowe poćehnjenja mtr 8.50

Posamenty, cank. wobsadki, francy

Fale, pisany satin . . . jena 3.50, 2.75
Kapički, pisane . . . . jena 1.75, 0.95
Banty za holcy 1.30, 0.85
Banty za žony, molowane a wušw. 1.50

Moirè Šnórki Taffet

čorne, běle, rózobarbne we wšĕch šěrokosć.

Schaaf

MAGNOLIE KAFFEE

na Bohatej h. 20 - na Dźiwadł. h. 1

Poručam

najlěpše howjaze, čelace a swinjace mjaso wot 90 pj. sušeny pólć 1.00 hr. najl. čisty tudomny swinjacy tuk 90 pj. Jatrowu a dobru kołbasu (Blutwurst) 80 pj.

Eugen Petrich

rĕznišći mistr

na Katolskej hasy w Budyšinje

Wosebity wobkhod

za

nawočnicy, šćiparje (Klemmer)

dalokowidy atd.

Specialist nowočasneje wočneje optiki

Erich Lenz

w Budyšinje na Hošće hasy (Nowotwař khorobn. kasy)

Příloha k číslu 244 **SERBSKE NOWINY** Serbski, 18 [illegible] 1929

Wužiwanje njedźelskich nawróćanych jězdnych kartkow.

Wo wužiwanju njedźelskich nawróćnych jězdnych kartow (Sonntagsrückfahrkarten) je němskokrajne železniczne financielstwo nowe postajenja wudało. Wo nich płaca njedźelske nawróćne jězdne listki: pschez tydźeń: sa jězbu duzy tam wot sobotu wot 12 hodź. w nježelu; sa jězbu wróco wot sobotu wot 12 hodź. w nježelu, njedźelu a pónjedźelu hacź do dopołdnja 9 h.

Na swjatych dnjach we wokrjesu Drježdźanskeje wjednostkatneje železniczneje direkzije (Nowe lěto, Tśi kralojo, 6. januara; 1. meje; Do njebješ stpěca; Božeho Cěła; Wira a Pawoła, 29. junija; Reformazijskeho swjeźenja, 31. oktobra, a na powschitkownem pokutnem dnju sa jězbu tam (Hinfahrt) na dnju psched swjeźenjom wot 12 hodźin a na swjeźenju; sa nawróćanu jězbu na dnju psched swjeźenjom wot 12 hodźin, na swjeźenju a na sćěhowazem dniu hacź dopołonja wot 9 hodźin. Je psched samym swjeźenjom abo hnydom po nim njedźela, to płaca njedźelske nawróćne jězdne kartli sa jězbu duzy tam na dnju psched hromadze wobsłužowacej njedźelu a swjeźenjom wot 12 hodź. a na slědnjemaj dnjomaj njedźele a swjeźenja, sa nawróćanu jězbu na wobmaj swjatymaj dnjomaj, na pschedchadźacem dniu wot 12 hodź. a na sćěhowazym dniu hacź dopołonja do 9 hodźin.

K jutram sa nastupnu jězbu wot Seleneho schćwórtka 12 hodź. hacź k jutrownej póndźeli; sa nawróćanu jězbu wot Seleneho schćwórtka 12 hodź. hacź do wutory po jutrach w 9 hodźin dopołdnja.

K swjatkam sa nastupnu jězbu wot pjatka psched swjatkami wot 12 hodźin hacź do swjatkowneje pónjeźele; sa nawróćanu jězbu wot pjatka psched swjatkami wot 12 hodźin hacź do wutory po swjatkach do 9 hodź. dopołdnja.

K hodam sa nastupnu jězbu wot 23. dezembra wot 12 hodźin hacź do 26. dezembra; sa nawróćanu jězbu wot 23. dezembra wot 12 hodźin hacź do 27. dezembra do 9 hodźin dopołdnja.

Nawróćna jězba ma so na samerenem dwórnischczu (Bahnhof) jěsnoeje kartki póndźelu abo na dnju po swjeźenjach najpozdźischo w 9 hodź. dopołdnja, na duzyrenitych dwórnischczach (Unterwegsbahnhöfen) najpozdźischo z tym czahom nastupicź abo pokrjacowacź, kiž samerne dwórnischczo w 9 hodź. wopuschczi. Nawróćna jězba ma so po 9 hodź. bjez pschetorhnjenja jězby, pschi pschestupowanju do druheho czaha (Zugwechsel) najpozdźischo z pschichodnym pschisamknjenym wosobowym czahom dokonjeć.

Za powschitkownem płaczja njedźelske nawróćne jězdne listki jenoź sa wosobowe czahi; pschi wužiwanju kwalitnich czahow (Eilzüge) ma so tarifny pschirazk k kwalitnemu czahej a pschi wužiwanju spěšnych czahow — Schnellzüge — tarifny pschirazk k spěšnemu czahej zaplacicź. Sći-li jednotliwe kwalitne a spěšne czahi wot wužiwanja wuwzate, tak wosnamjeni so to wosebje se wosjewjenjom pschi posłužowanskich njedźelach. K jutram, swjatkam a hodam su wschitke spěšne czahi wot wužiwanja z njedźelskimi nawróćnymi jězdnymi kartami wusamknjene.

Wusudźenja.

§ **Krajny sud w Budyšinje.** Wo padustwomaj, we dezembru 1928 a februaru 1929 skuczenymaj, jednasche Ejßnerej a jeho pschirodnemu bratrej Alfredej Ejßnerej z Budyšina dla cźežkeho a jednoreho worentnaczy Hańji swud. Ejßnerowej rodź. Ljßnerowa, Ljßnerjowej mandźelskej rodź. Hallij a Alfred Ejßnerowej mandźelskej Hanje Dehneltez dla poškodowanja abo pschetkowanja. Ljßner je 4 króć, Alfred Ejßner 17 króć, Ejßnerowa 8 króć zhłostana. Po Alfred Ejßnerowym wuznaczu je wón zhromadnje z Ljßnerom w nozy k 18. dezembrej 1928 na Židowje rěsnistemu mijchtrej Neumannej za wjazy hacź 15 hr. mjasa a kołbasy kradnył. Dźěl kołbasy staj wobaj w Ljßnerowym bydlenju sjedłoj, pol punta kołbasy swojej macźeri darilo, zbytk běsche Alfred Ejßnerowa mandźelska dostała. 21. februara 1929 wječor běschtaj Ejßner a Ljßner na ležownosći spediterja Frommelta na Tšelanskej dróhy z rólowańskeho wosa kistu a paket z radiowymi wězami, pródnu kistu a balik linona, 60 metrow dołheho a 1,60 metrow schěrokeho wjałoj. Kisće a paket běschtaj sebi wotjałoj, linon pak do macźerneho bydlenja donjeschłoj a dokelž běsche macj žwarika, na łubju łkhowacej. Podźišcho je Ejßnerowa macj balik namakała, 30 metrow Alfred Ejßnerowej žonje a njeběže po 15 metrach swojimaj synomaj Janej Ljßnerej a Arthurej Ejßnerej baka. Poslednjischej njejsta wědźałoj, z wotkel linon pochadźa. Lawnišći sud w Budyšinskim běsche Ljßnera i druhim thłostanjom k 2 lětomaj 5 měsaznam jastwa, Alfred Ejßnera z druhim thłostanjom k 3 létam a 3 měsaznam jastwa jasudźił a tójsemu też cźestne prawa na 5 lět wotrjeknył. Ejßnerowa běsche dostała dla pschekhowanja 2 měsaznaj jastwa, wschitkich druhich pak běsche wuwinował. Wulka khłostanska komora jasudźi Ljßnera k 2 létomaj, Alfreda Ejßnera k 2 létomaj a 8 měsaznam jastwa, wobaj jshubischtaj sebi cźestne prawa na 5 lět. Swud. Ejßnerowa dosta dla poškodowanja 30 hriwnow pjenjeżneho khłostanja abo 3 dny jastwa, mandźelska Alfreda Ejßnera dla pschekhowanja 2 měsaznaj jastwa a Ljßnerjowa 20 hr. pjenjeżneho khłostanja abo 2 dnjej jastwa. Swud. Ejßnerowej a Ljßnerowej so wupruhowańsći cźaj pschiswoli. Arthur Ejßnera sud wuminowa.

Namołwjenje „Zjednoćenstwa Serbskich Žonow".

I.

Serbska mać serbskej maćeri.

Mać je płodźićerka, wukhowarka ludow. Tuta njepowalna kaznja žiwjenja, žiwjeńskeho byća dyrbi pak mać překisać w ju pozběhowacym skutku.

Tak ruče hač je podjała, płaći wša jeje lubosć dźěścu, kotrež pod wutrobu nosy. Po porodźe dźěśca je jenož žiwa za dźěco. Tuja a wobstara jo a z tutym wokomikom hižo dyrbi sebi serbska mać swoje narodnoje hordosće wědoma być. Hižo při kolebcy dyrbi klinčeć serbski spěw a prěnje słowčko, kiž so z erta dźěśca roni tak prě wšo luboznje, dyrbi być serbske. W pozdźišnu, hdyž so dźěco hižo zajmuje za hrajki, dyrbi mać pohon k hrajkanju spěchować ze wšelakimi wutworami z domizniskeho žiwjenja, ženje njesmě sahać do dala, cuzbninu wlec do swojeho domu, přetož dźěco najbliže wokolo sebje z wóčkom widźi, jo najróle puta. Wěśe znaje kóžda serbska mać rjane domowne naložki hrajow, też kołohrajow ze spěwkom serbskeho wobsaha, a njeznaje-li je, kak lohko jej padnje z wutroby połneje lubosće něšto hromadze zwjazać, štož wšědne domowne žiwjenje jewi. W pozdźišich létach, hdyž so dźěco zajimuje za wobrazki, małe zwěrjatka, pópki a podobne, tak je cyle nuzne, wšemu serbski motiv podpołožić. Nihdy njesmě kupować někajke wobrazkowe knihi toho abo tamneho znateho powědarja a wobrazowarja cuzbniny, ně runje wobrazki ze wšědneho žiwjenja našeho luda wzate, dźěco najradšo přijimuje a k rozpominanju wužiwa, chcu tu jenož spomnić na luboznu knižku našeho Měrćina Nowaka, z tutymi přełubymi wobrazkami ze žiwjenja: serbske holčki sebi hrajkaju w kole, Jank je sebi wudźełał hwiždźałku, ptačik spěwa Marcy něšto ze swojeho byća, wo rjanosći přirody, Boże słónčko, měsačk, o kak to zajimuje. Kak hluboka maćizna je tu zakótwjena. Z lohkej prócu hodźi so tak žiwje wudebić, zo dźěćo přeco zaso po knihu dźe, zo by maćerka z njeje powědała. Wěśe pak je nam też možno, zo sami wšelake wobrazki z domizny z ilustracijow a khartkow wurězamy a zlěpimy na jednoru papjerku, pak do knižki. Čehodla knihe kupować, kiž docyła ani zwiska nimaju z tym, w čimž je dźěco žiwe, a wěmy tola z nazhonjenja, zo kóžde dźěco dyrbi so hinak wzać, rozwućeć. Při wužiwanju swojeje maćerneje rěče pak je to najwažniše, zo wužiwamy dobru serbšćinu, dźěśu na lohke a zdobne wašnje kóžde słowčko rozjasnimy. Njehojmy so, zo snadź wone w šuli, hdyž hakle tak stare budźe, na poslednim městnje přebywać budźe, dokelž němčinu njeje jemu mać přiswojiła. Wostańmy zasadnje při tym, z dźěśom serbsey jenož rěćeć, přetož lubi susodźa a druhe małe dźěćatka so hižo za to staraju, zo dźěćo časa dosć wšelake němske słowa domoj přinjese. Hdyž dźěćo so prasa, čehodla mać z nim němscy njerěći, tak dyrbi mać na luboznu a wotewrjeno wašnje dźěśu prajić, zo je tola jeje rěč serbska a zo němsku rěč też hišće jo nawući. Dźěćo wěri we wšěm maćercy a wěmy tola jako maćerje z nazhonjenja, zo dźěćo w kóždym położenju najprjedy pola maćerki rozjasnjenje pyta. A hdyž mać stajnje a přeco zaso na swojim serbskim spočatku dale we dźěśeowskej wutrobje twari, potom budźe też žnjeć płody.

Tak ruče hač dźěćo do šule zastupi, činja mnohe serbske maćerje tón najwjetši zmylk, zo ze wšej napjatosću nětko z dźěśom němčinu we wobkhadźe a rěči wužija. Wězo, při šulskich dźełach njesmě so ženje dźěćo same sebi přewostajene wostajić, přetož potom duch dźěśa nima podłožka k skutkownosći. Mać dyrbi njepřestawajcy z dźěśom wuknyć, tola přeco a přeco zaso serbšćinu wužiwać. Sula je k tomu postajena, zo by w tej rěči dźěći wukubłała, kiž je krajna, obligatoriska. Wučeř je tu wusywać, mać jeho pomocnica. Dźěćo wě sebi hórzy važić rozsudźi so tak žiwje wudebić, zo dźěćo přeco zaso po knihu dźe, zo by maćerka z njeje powědała. Wěśe pak je nam też možno, zo sami wšelake wobrazki z domizny z ilustracijow a khartkow wurězamy a zlěpimy na jednoru papjerku, pak do knižki. Čehodla knihe kupować, kiž docyła ani zwiska nimaju z tym, w čimž je dźěco žiwe, a wěmy tola z nazhonjenja, zo kóžde dźěco dyrbi so hinak wzać, rozwućeć. Při wužiwanju swojeje maćerneje rěče pak je to najwažniše, zo wužiwamy dobru serbšćinu, dźěśu na lohke a zdobne wašnje kóžde słowčko rozjasnimy. Njehojmy so, zo snadź wone w šuli, hdyž hakle tak stare budźe, na poslednim městnje přebywać budźe, dokelž němčinu njeje jemu mać přiswojiła. Wostańmy zasadnje při tym, z dźěśom serbsey jenož rěćeć, přetož lubi susodźa a druhe małe dźěćatka so hižo za to staraju, zo dźěćo časa dosć wšelake němske słowa domoj přinjese. Hdyž dźěćo so prasa, čehodla mać z nim němscy njerěći, tak dyrbi mać na luboznu a wotewrjeno wašnje dźěśu prajić, zo je tola jeje rěč serbska a zo němsku rěč też hišće jo nawući. Dźěćo wěri we wšěm maćercy a wěmy tola jako maćerje z nazhonjenja, zo dźěćo w kóždym położenju najprjedy pola maćerki rozjasnjenje pyta. A hdyž mać stajnje a přeco zaso na swojim serbskim spočatku dale we dźěśeowskej wutrobje twari, potom budźe też žnjeć płody.

Tak ruče hač dźěćo do šule zastupi, činja mnohe serbske maćerje tón najwjetši zmylk, zo ze wšej napjatosću nětko z dźěśom němčinu we wobkhadźe a rěči wužija. Wězo, při šulskich dźełach njesmě so ženje dźěćo same sebi přewostajene wostajić, přetož potom duch dźěśa nima podłožka k skutkownosći. Mać dyrbi njepřestawajcy z dźěśom wuknyć, tola přeco a přeco zaso serbšćinu wužiwać. Sula je k tomu postajena, zo by w tej rěči dźěći wukubłała, kiž je krajna, obligatoriska. Wučeř je tu wusywać, mać jeho pomocnica. Dźěćo wě sebi hórzy važić rozsud-

Zajimawosće Mužakowa.

Serbska cyrkej w Mužakowje.

I.

Ze zrudobu dźensa kóždy Serb na nju zhladuje, dokelž so w njej wjacy serbscy njeprěduje, hačrunjež je hišće w Mužakowje a zafarowanych wsach Serbow. K wosadźe słuseja 13 wsow: Hora, Kobjelin, Brunojce, Kij, Wjeska (něm. Lugknitz), Krušwica, Zagoŕ, Skarbošojce, Wuskidź, Hola, Spalene, Kuty a něhdy też Běła Woda, kotraž ma dawno swoju samsnu cyle němsku cyrkej. Cyrkej je swjećena swjatemu Handrijej. Nětčišo cyrkwjowe twarjenje nosy na swojej čołnej stronje hordozne mjeno: „Templum Soraborum" — to je templ Serbow. Cyrkej je so dwójcy wotpaliła, w lěće 1634 a při wulkim wohnju na dnju 2. hapreje lěta 1766, jako so nimale cyle město Mužakow, z wuwzaćom hrodu a druhich hrabinskich twarjenjow wotpali.

Dołho je trało, doniž Serbja zaso cyrkej dostachu. Najprjedy mějachu so wězo wšitke druhe twarjenja zhotowić, wosebje też měšćanska cyrkej a też móeny błódny pomnik. Za serbsku cyrkej njemějachu dosć pjenjez. Serbja khodźachu mjez tym do stareje cyrkwički na Horje, kotraž so dźensa hišće jako pohrjebna kapałka wuživa. Cyrkwička pokhadźa ze srjedźneho wěka a bu w lěće 1555 ponowjena.

Hakle 4. hapreje 1781, potajkim 15 lět po wohnju, položi so na jara swjedźeńske wašnje přez hrabju Hermana z Callenberg zakładny kamjeń za twar cyrkwje. Na wulkotne zarjadowanje tajkich swjedźenjow so w Mužakowje derje wustejachu. Pjenjezy za twar běchu w cyłej Hornjej Łužicy a w druhich evangelskich krajach hromadźili. Hrabja běše drjewo ze swojeje hole a cyhele ze swojich cyhelnćow darił. — Při swjedźenju da přez swojeho dwórskeho sudnika wozjewjenje w serbskej rěči na přitomnych Serbow čitać. Tute słowa chcemy tu wotćišćeć, štož so hišće stało njeje;

Zrudni, ale mi tola jara lubi bratŕa! Tón dźeń, kiž našu cyrkej wupuśćiše, tón dźeń bójskeho hněwa, bě tón najstrašniši mojeho žiwjenja — tón zhóžniši pak je tón samy, na kotrymž mi Bóh přida, tón gruntny kamjeń wašeho Božeho doma położić. Moja duša zrudźiše so wjele lět z tej zrudnej myslu, zo mohł ja snadź prjedy tutoho dnja teje nadźije wutorhnjeny być. Ja sym pak jón dočakał, tutón dźeń toho žohnowanja. Khwaleny budź mjeno toho Knjeza! A njemóžu-li ja tón wjerch Božeje swjatnicy dać sadźić, kotruž ja dźensa w jeho mjenje gruntuju, dha ja tola spokojniši k mojim wótcam pódu, dokelž ja wašu nadźiju, moje dźěći a moji přećeljo, zaso zbudźenu widźu. O hdy bych ja mohł kóžde waše žadanje dopjelnić, dha žana sylza njeby po waših licach dele běžała, a žana starosć so njeby k wašim hětam přibližiła. Bože žohnowanje cheylo was a waše dźěći twarić. Wosebje pak cheył wón waše wutroby k swojim templam činić a was z Božej bojosću napjelnić, kotraž by was jeho žohnowanja dostojnych činiła."

Hdyž tute woprawdźe rjane słowa čitamy, wěrimy wšitkim tym, kiž hrabju khwalachu, zo běše z wušitkim tym, kiž hrabju khwalachu, zo běše z wutrobu dobry člowjek. Cyrkej bu hač k hodam tak daloko dotwarjena, zo móžeše so w njej połna hodowna Boża služba wotmeć, při kotrejž so hrabja Herman z Callenberg ze swojej mandźelskej, jeho młodostna dźowka ze swojim nawoženym hrabju Piklerjom dźowka ze swojim nawoženym hrabju Piklerjom do kemšenju darichu tući knjeza 50 tolerjow złoće za twar piščelow. Piščele so w Žitawje pola Augustina skazachu.

Hrabja Herman z Callenberg cyrkej njedotwari. Měješe jenički dźowku Clementinu, kotraž so bakle 15lětna (!) na hrabju Piklerja wuda 27. 12. lěta 1784. Kwas so wulkotnje swjećeše. Kóžda holčka, kotraž běše z njewjestu jenak stara, dosta nowy tolerj z tuběše z njewjestu jenak stara, dosta nowy tolerj za nowy šat. toho kwasneho lěta a nimo njeho 5 tolerjow za nowy šat. Kóždy měšćan dosta sažeń drjewa. Wšitcy buchu pohošćeni. Němska cyrkej dosta 80 tolerjow a serbska 60 tolerjow. Krasny nowy puć, ze štomami wobsadźeny, bu po njewjesće pomjenowany a rěka hišće dźensa „Clementinenweg". Njech sebi jón wšitcy wopytowarjo Mužakowa wobhladuja a jón překhodźa! — Na dnju 3. januara lěta1785 přepoda hrabja z Callenberg swoje knježeństwo swojej wudatej dźowcy. Dokelž pak běše tuta hišće małoletna, bu ze zaradnikom khrabina jejny přichodny nan. Tak přeńdźe knježeństwo z wobsedźeństwa Callenbergow, kiž běchu tu lětstotki dołho knježili, do swójby Piklerjow. Z tutoho mandźeltswa narodźi so 30. oktobra lěta 1785 synk, Herman Pikler, wo kotrymž je so tu njedawno pisało, założeŕ Mužakowskeho a Rogeńskeho parka, wulcy wobdarjeny ale spodźiwny člowjek. K njemu so hišće wrócimy.

Handrijowa cyrkej bu hakle 27. nov. lěta 1788 poswjećena. Hišće 7 lět je dotwarjenje tralo. Poswjećenje sta so zaso wulkotnje. Serbscy wosadni zarjadowachu so do swjedźeńskeho ćaha. Na čole kročachu wšitcy wjesni sudnicy, potom 400 dźěći. Wšitke holćki běchu jako njewjesty zdrašćene. Poswjećace předowanje měješe superintendent Vogel; po předowanju podawaše so serbskim wosadnym hudźbny přewod, mały cyrkwiny koncert, kotryž běše hrabja Herman z Callenberg sam komponował. Přewodźeše też spěwrjow sam na piščelach. Też tekst běše komponowal a ćišćeć dał w serbskej a němskej rěči. Tekstowe knižki so mjez wosadnymi rozdźělichu. Je so nam poradźiło, tajke tekstne knižki wuslědźić, kotrež bychmy tu radźa wóćišćeli, hdy bychmy wjacy městna měli. Tehdy słyšachu Serbja w Mužakowje prěni króć piščele a spěwachu prěni króć z jich přewodom. Po poswjećenju bu cyła serbska wosada na knježim hrodźe z čopłej jědźu a někotrymi tunami piwa pohošćena.

Z toho spóznajemy, kajki zdźělany knjez posledni hrabja z Callenbergow běše. Swoje město Mužakow je jara rjenje natwarił. Mužakow słuša do najluboz-

nosć maćerki a wuživa serbsku rěč přejara rad, dokelž je ju maćerka jemu hluboko do wutrobna zapołožiła ze skutkom lubosće. Džěćo, ze šule so wróćiwši, njesmě dostać na swoje němske pódlanske prašenja wot maćerje ani wot nana němskeje naspjetneje wotmolwy, wotmołwa starších dyrbi być přeco serbska, zo sebi džěćo po času ani wjacy zwažiło njeby, hinak ze staršimi rěčeć. A njedostanje-li na swoje němske prašenja žaneje wotmołwy, potom hórzy za tym přidźe, zo starši kruće na swoje džerža a runje serbjewědomosć starších dowjedže też džěćo k sebjewědomości. Wězo dyrbi džěćo na swoje němske šulske prašenja też němskeje jasneje wotmołwy dostać. Mać njesmě džěćo z pódlanskimi słowami wotbyć, ale aktivnje so jemu wěnować. Kóžda mać změje k tomu časa, a je jich mnoho dźěi, potom je swjata winowatosć, zo mać a nan swěru na to kedźbujetej, zo so jeničcy w maćernej rěči mjez sobu rozmołwjeja.

Džěšćn pak dyrbi so zaščěpić lubosć k bližšemu do wutroby, nic hida. Tón rěči němscy, dokelž jeho nan abo maćerka serbscy njemóža, tón je hubjeńšo w zapřijeću,, dokelž snadź jeho maćerka telko časa kaž twoja k sobuwuknjenju nima. Bić so z druhimi, to po móžnosći džěćom zamjezujemy, přetož płodźi rozdźele, přećiwnosće, hidu. A jeli je so ta w džěšću zakorjeniła, potom je ćežko skutk skuldźenja. Přez cyłe šulske lěta hač do najposledniših, dyrbi mać měć wotewrjene wóčko a wucho k spomoženju narodnosće a swojeho dźěšća. Nihdy na nihdy njesmě so wšitko na lohke ramjenja wzać. Džěćo trjeba najwobšěrniše pomocy a podłohi. Čežki je skutk na polu narodnosće, hdyž rozum dźěšća so žiwje hiba a prašenja staja, ale hodźi so dobyćerscy wjesć, hdyž serbski raz domjacnosće z rańšim serbskim paćerjom započnje a z wječornej serbskej modlitwu skónči. Džěćo budże sebi swojich starších ważić, hdyž widźi, zo maju we swojim skutku krutu podłohu. Cyle wěste pak je, zo njesmě serbski dom bjez nabožiny być, dokelž nabožina je zakład wšeho. Po wukhodźenju šule dyrbja serbscy starši džěćo zawjesć do serbskeho towaršnoho kruha, w kotrymž a z kotrymž hišće dóle rozšěri swój rozum, spóznaje domiznu swojich wótcow, jich skutki a wašnja. Tajke džěćo, dowjedźene do serbskeho kruha, njech syn abo dźowka, so njezabłudźi w němskim mandźelstwje.

Serbska žona, budź horda, jakhowaj swoje dźěći serbskemu narodej serbske. Nihdy na nihdy njebudź rowryjerka, ale budźerka swojeho serbskeho luda. Njech su twoje skutki kaž hwězdy do narodneho njebja zapisane, njewuhasliwje, zo bychu druhich napominałe a wjedłe. Serbska žona, budź žona kharakterna, žana wjertawka. Twój skutk je našeho luda přichod — pak smjerć. Budź serbskeho luda pěstoń w narodnym skutku cylawědnje, nic runje tohodla, dokelž će khwala jako serbsku mać. Česć bjez twojeho skutka nježdaj za sebje, ale česćowny twój skutk budź ći najnadobniše myto w nutrinach twojeje wutroby.

Pětšec Gustowu žnjowy swjedźeń.

(Wobraz ſe wšy.)

Schtóha mohł tón muž być, kiž tamle lebjerka po połach thodźi? Hižo na zylu hodźinu ſo wokoło kramoši. Čžrcha tam a ſem, ſem a tam. Po ſtatinoſći ſubožo mohł rjeć, ſo je to Pětšchez Gušta. Ale ſchtóha dyrbjał tón tam čjinić, ſajła na njedźeſkim dnju? Se čžańami khwilu poſaſtaje. Pyta ſnadź wočzaroſchi dźeń? Abo je ſnadź do politikarjow, do narodnych ſozialiſtow ſchoł, na kotrychž mnohy ratarjo ſwoju nadźiju ſtajeja, a pſchihotuje ſo na politiku rěčą?

Haj, woprawdźe, je to Pětſchkez Gušta. A ſchto tam čjini? Sawój žnjowy ſwjedźeń ſwjećki. Ssamlutki — je ſobu. To je jeho waſchnje — kózžańcke lěto.

Dyrbi ſo rjeć, ſo ma Gušta ſwoju hójčžku ham ſa ſo. Ale dobry ratař je. Na tym njehodźi ſo dwěłowacź. Woprawdźe, maſch ſwoju radoſć na tym, kak ma zyle Woprawdźe, maſch ſwoju radoſć na tym, kak ma zyle hoſpodarſtwo w najlepſchim rjedźe. Wšo hrěje ho tež nadoſć, ale tež jeho ludzo dyrbja kruče do dźěła, wonadoſć, ale tež jeho ludzo dyrbja kruče do dźěła, wonaně — žadyn dobry njeje. A ſkupy je tež dojeł. Sa zyle lěto do korczmy njepſchińdże. Ale hdyž ſu žně nuts a rěka, w korczmje ſo žnjowy ſwjedźeń woiměwa, to dyrbjeli naſcheho Pětſchkez Gušta wiđźeć! Kaž by maly kwaſ wuhotował, hdyž je ſwojej ſwójbu do korczmy na žnjowy ſwjedźeń pſchińdże. To durbjeli widźeć, kak tón žnjowy ſwjedźeń pſchińdże. To durbjeli widźeć, kak tón ſtary rakr hiſchcze rejwacź może. Dołho njetraje a ſtecze ſo pikeſchu. Kak darniwy potom je! Ně, na to waſchnje ſo Gušta „lumpowacź“ njeda. Nas wob lěto je wjeſeły a potom na kroſchki njehlada.

To je tak rjeź kermuſchka. Druhi žnjowy ſwjedźeń ſwjećki ſ zyrkwju. A hdyž je wote mſchě domoj a je nadoſć wobjedował, potom puſchći ſo won do pola.

Schtóž jeho bliže njeſnaje, ſej myſli, ſo je Gušta we ſchódny a niſti karakter. Ale ně, na khětro zunje trumy we wutrobje naczehnjene. A runje na tajtim dnju kaž dźenſka, to ſu cźi jara nježnje khołowane, klinca a brincźka tak lubońnje. Do tuteho ſwěta ſwojeje duſche njeda nikomu pohladnuć. Je ras tajti. Zyle ſtamlutki dyrbi pſchi tym być. Sſam po połach nózkowacź.

Woprawdźe, kaž by ſ czapku wo ſeſenu dyrił, je ſto ſajo ninu. Sdyć a ſkładźeć, kuſk ſymiſkeho pſchetorhnjenja a ſajy nałožo, wſchitko roſcze a kčežje, ſrawi a žnjeże a hižo tu wuſyny ſajy je.

Haj, wy dobroczińne pola! Schto wy takle wſchitko dokonjecze — —! Schto wy takle wſcho naroſcź dacze —! Tu ſej myſlich, ſo je pſchemokre a ſajy je ſtrach, ſo je pſchežuche. A hdyž ſej człowiek wężku wobłada, ſu zyle rjane žně. Nichtó ſej njeje myſlił, ſo budu takle wupadnyć. S wowſkom wſchat tróſchku klazaſche, prjedy hač bě pod tčchu. Ale dyrbimy wuſnacź: hórje hiſchcze by było, bychmy-li mokre wjedro na rožkowych žnjach było, kaž ſmy to tu a tam pſiſcheli.

Tak thodźi horje a dele na pólnych puczikach a mjezach a pſchekładze ſej łužiſche žně. Schtóž jemu runje na moſy pſchińdże, to ſej wótſje powieda. Wſchako dałoko a ſchěroko jeho nichtó njeſłyſchi. Tak chże wón mócź. Sſam ſe ſobu, ſ njeběrom nad nim. So może bjes ſtarojcze a bojoſcze k njeběju pohladacź a pacźeſ wuroniecź. Tak prawje ſ połneje wutroby, ſe ſtuknjenymi rukomaj, tak to kóžde lěto čjini.

„Je wěrno, mój luby njebjeſki Wóicze, ſtu wſchemu twoje žohnowanje dak. Ale wočzakujeſch też wot cźłowjekow, ſo ſwoje cźinja. Hdyž naſch jedyn njeby takle ſa wſchěm hladał, ſo njedeŕł wot ranja hacź do wječora a wſchudźe ſwojeſho muža njeſtajił, njebych-li doſcź hnojił a wſchitke nowoczańne pſchipraſowy njenałożował. Aha bychmy dże lědy połojzy tych žnjow měli. Ale hdyž takle hłuboſcho do wěſy pohladaſch, dha ſtu tola ſajy ty, kiž nowe mozy a nowy łóſchč k wſchemu daſch a też dale dawacź budźeſch. Wěſch wſchak, njeje mi dale, ſo tu ſtupin a rjenje ſeſtajany dźakny pacźeſ wotſtupnam. Sſym tajki runje won. Wſmi ſ tym ſa ſubo, dyrnjeź też kuſk njeleze wupadnyło, hdyž ſ połneje wutroby praju: „Měj dźak, tyſazory dźak!“ A ſtrčadźu ſo jemu ſtyła po liju kuli.

„Schtoha bychu ludźo k tomu rjekli,“ hórczeſche hamkičžiwje něchto do broły, „bychu-li mje takle ſtyſcheli! S zyła naſch nowoczańny cźaſ a ſwět! Pola tajſich njeje wjazy wſchſchcho bycźa, pola tych wſchitko ſtamo wot ſo naſtanje. Pſchjeżo mudrouſcze a pytajcze! Njebudźeſcze na. waſchu mudroſć bycź. A to nješto rěka. A wjedźeſce mi naſſlawniſcheho muża na zyłym ſwěće ła najmudrſcheho chemikarja abo lwok nječe ſcze jemu dźeſacź abo połła lět cźaſa k wupraſowanju ſo by jene jenicźke žitne fornjatko tworił. Ma ſwět, ſwórbu Božu, bodobnicź! Schtó wě, ſchto ſo njatko, ſ kotrehoż wuroścze ſwjelzo a potom ſlěb je bo ſemje tyknjeze. Mój bożicźko, myſlu, to zacź a měſchcź na połu telko hacź chyżi a byny lět było. Sornjeſchko njeby ſeſkhodźało.“

Daloko pſches hoźinu rěčži Pětſchkez Gušta ſe pſchekhodźiwſchi ſo po puczikach a mjezach. Pěſcz wſmije na pomjatk, kak to loni bě, hdyž tu wo wótcźeſche, huſ-mjetaſche a ſnjeſche. A hdyž potom njene fónčki ſe ſemje kukachu a kaž wojaki ſtali. Dawno hižo ſu wołpuſcźene a maſchina je wumi kłinſchi wuſyny hižo runje ſajy tak ſteji. A łubje ne. Tajſele ſ Woha rjane běrny a rěpa. Haj, błyſ wak cźaſy tróſchku khmanſche byłe.

Wołpjet ſaſtanje a ſtyknje ruły: „Džakuju ſe Knježe Bože! Powihaj dale! Kak rad pſchebywam tam w pſchiroźe, w twojim tempiu. „Swjećko templo ſwjaty, wotewrł twoje wrota mi!“ To ſu ſe ſłowa a ſpychnjenja, kiž ſa khwilemi, hdyž ſu a ſoni, do naſyniſkich wſchčin, k njebju ſcźeſe. něſko jeho nutrny dźak ſa žnjowe dobroty ſ wut

„Nó muže, cźłowjecze, hołeſne tak dołho leje miłoſcźe? Schłoha po prawym nětko na po niſch?“ — „Och, nicźo dale, ſtym jenoż łuſt po honach bundał.“

Cyrkwinske powěsće.

18. njedźela po swj. Trojicy, 19. oktobra 1930.

Z Budyšina.

Prědowanski tekst: Hebr. 10,38—11,6.

W Pětrowskej cyrkwi ma rano 1/8 hodźin superintendent Fröhlich prědowanje, dop. 1/4 12 hodźin zmjen farař Berg wojeńske kemšenje (cyrkwinska hudźba wojeńskeje kapały). Wječor 1/2 6 hodź. ma farař Berg spowědź a swj. wotkazanje.

W Marijnej-Maćinej cyrkwi ma dop. w 9 hodź. farař Schneider prědowanje. Pop. w 3 hodź. ma farař Bodenstein z Drježdźan młodźinske swjedźeńske kemšenje k 40lětnemu wobstaću ev.-luth. zwjazka młodych holcow swj. Pětra. 3/4 3 hodźin zestupaja so młodźinske towaršstwa na dźěćacym hrajnišću lichoho cyrkwje.

W Tuchołskej cyrkwi ma pop. 1/2 3 hodźin farař Steude z Banjec pola Drježdźan kemšenje za hłuchoněmych.

Zběrka za dom dźěći.

Křćenja, jenož w Pětrowskej cyrkwi, ma farař Schneider.

Wutoru pop. 3/4 3 hodźin je w Pětrowskej cyrkwi nutrnosć za njedźelniče. — Wutoru wječor we 8 hodź. ma farař Berg biblisku nutrnosć w evangelskej lawiršowni na Hornčerskej hasy. — Srjedu wječor we 8 hodź. ma superintendent Fröhlich biblisku wječer w Tuchołskej cyrkwi. — Srjedu wobdźěli so wosmy žónske towaršstwo w Kehelerni na přednoškach, kiž so z přileżnosću nazymskeho kurza zwjazka žónskich towaršstwow w Budyskim wokrjesu dop. 1/10 hodźin započnu. — Štwórtk wječor we 8 hodź. natej farař Große a farař Siegemund přihotowanje na dźěćiske kemšenje w evang. młodźinowni na Hrodowskej hasy. — Pjatk wječor we 8 hodź. ma farař Siegemund biblisku wječor za młodźinu w evang. młodźinowni na Hrodowskej hasy. 6.

---

nišich małych łužiskich městow. Ale podobnje rjenje je wjacorych serbskich wsow — Kij, Wuskidź, Brězowku, Slepo, Dźěwin, Lubanicy, Brunojce, Podroże, hdyž běchu so wotpalile, natwarił. W Brězowcy je tež železny pomnik stajił. To dźě běše jeho přisłušnosć, dokelž dźě wšitke statoki jemu słušachu, ale druzy knježa dachu swojich robocźanow w njerodźe zahinyć. Hrabja běše z česnym předsydu horjnołužiskeho towaršstwa wědomosće, a štož tute towaršstwo hódnoho wukonješe, běše zwjetša jeho zasłužba. Staješe wědomostne nadawki, wupisowaše myta, přihotowaše wulkotnu topografiju cyłeje Łužicy, kotraž so bohužel do skutka stajiła njeje. Wosebje wobdarjeny běše za hudźbu, pišćele, pianino, spěw. Najsławniši Barlinski operny spěwař Concialini běše w kóždym lěću wjele lět na Mužakowskim hrodźe z jeho hosćom.

Z fararjom serbskej cyrkwje běše hač do lěta 1774 archidiakon Jan Hendrich Bjedrich Herwig, kiž njeměješe druheho zaměra, hač Serbow tak hórzy hač móžno přeněmčić. Přesydli so do Slepoho, hdyž je w lěće 1777 zemrěł. Tohodla založi we wosadze 7 němskich šulow, w kotrychž mějachu so dźěći wosebje na to nałožować, zo bychu skerje lěpje němsku rěč nawukle.

Jeho naslědnik Křesćijan Bohalub Langner njeběše hinak zmysleny. We swojej rozprawje wo twarje Handrijoweje cyrkwje z lěta 1788 dowoli sobi hižo přeče wuprajić, zo by so serbska rěč w Mužakowje wotstroniła, dokelž su wosadni we swojich šulach hižo přez 20 lět wučbu w němskej rěči wuživali a dokelž je serbska rěč z wobuznym zadźěwkom. Langner dawaše hižo paćersku wučbu w serbskej a němskej rěči, katechismusowe prunhowanja pak, kotrež so kóždu štwórtu njedźelu wotměwachu, jenož w němskej rěči. Też w serbskej cyrkwi wuživaše so němska rěč, hačrunjež mějachu tola w Mužakowje wosebitu němsku cyrkej. Boża służba měješe so takle; Najprjedy běše němska Boża służba z němskimi kěrlušemi, potom serbska z někotrymi štučkami, připowědanja stawachu so we woběmaj rěčomaj, spowědź běše tehdy serbska. Němcy a Serbja dyrbjachu na cyłym kemšenju přitomni być, štož so woběmaj wostudźi. Žadachu za přikrótšenjom a skónčnje spadny serbska rěč. Hišće w lěće 1826 poručeše tutón porjad w Nowem Łužiskem Magazinje str. 312 farař Rychtař ze Žarnowa pola Hródka, jako najlepši srědk, Serbow poněmčić: „Citaj přeco tekst w němskej a serbskej rěči, po němskim předowanju wospjetuj skrótka wobsah w serbskej rěči. Takle pokračuj dźesać lět; po tutym času stań so wšitko němscy, wšudźe jo potom cyrkej też ze šulu němskeje rěču była a přeco bóle budźe.“

Po tutym recepće, kotryž naš Zbóžnik přał njeje, je so w cyrkwjach přenjemčało. Po němskim Langneru bu farař Jurk, syn Łazowskeho kantora, po kotrehož zaźnej smjerći so farske městno z Němcom wobsadźi.

Jako běše hišće wótčinc Hendrich Imiš žiwy, přebywaše wón w kóždym lěće štyri njedźele w Mužakowskich kupjelach, bydlo w Rollec hošćencu. Pojadnje wězo też wopytowaše Božu służbu w Handrijowej cyrkwi. — Doniž budźe twarjenje wobstać, budźe jene čolne napisno Templum Sorabicum wo tym swědčić, zo je so někdy za Serbow natwarił.

III.

Mužakow a serbscy pčelarjo.

W njesměrnej wulkej Mužakowskej holi, w kotrejž je někdy wulki rubježnik Lipskulijan zakhadźał, kiž měješe w heli we łožu z luteho žehliweho żeleza ležeć; w kotrejž stej so Jank a Hanka zabludźiłej, doniž do poprjancowoje kěžki stareje Wjery zawadźitaj; w kotrejž wjelk a liška so na přazach wokoło młodych holcow pleńčeštaj; w kotrejž je so łučany Pětr z hrabinku woženił — plahowachu so wot prastarych časow sem lěsne pčoły.

Lěsni pčelarjo skhadźowachu so jónu za lěto we Mužakowje a to přeco pónđźelu po Bartromju (24. augusta). Wšitcy Mužakowscy pčelarjo běchu kruto zjednoćeni do jeneje pčólnicy a mějachu pomjenowane prawa, kotrež jim hrabinske knjeństwo skitasce. Tak w druhich krajinach, na př. we Wojerecach, w Zhorjelskej holi. w Khójcy (= Kienbaum) nje Lubnicy a Baminom, w Suchej pola Groble (dźensa Krabjauche) a we wokolinje Dźěwina (Magdeburga) tajke pčólnicy wobstejachu. Ale po času wšitke zanikachu, dokelž so hibićiwe kołče wunamakachu a so stare štomy w lěsach porubachu. Pod škitom Mužakowskeho knjeństwa je so jeho pčólnica lěsnych pčelarjow najdlěje zdźerżała. Snano so to njeby stało, knjeństwo njeby z pčelarjenja dobry wužitk mało. Też pčelarjo běchu robośenjo a kaž cyła hola stwu słušeše, tak słušachu jemu też wšitke lěsnych štomach. Pčelařstwo běše „regale“, prawo, wobsedźeństwo knjeza. Hižo nas lař, Budyšinski farař Hadam Sěrach, kiž je w lěće 1773 přezahe, jenož 49 lět stary zemrěł, tohodla hubu wopari, prajicy něhdy, zo je to a skuposć knjeźich, kiž khudym robośanam wjesele njepopřeja. Też to Sěrach zasudźeše, bjachu pčelarjo swój wósk najprjedy knjeźim wać. Pčel. wotwisowachu wězo cyle wot knjeźnikow, wot kotrychž dyrbjachu sebi dowoln prosyć, w štomach kołče załožić. Sěrach sarka praji, zo jim na hłowu trěłbu někotre mjedowe sty přiwjazowachu, zo bychu jich za přeźelow khowali.

Pčelarjo wurězowachu swoje kołče do tolstych wych štomow. Někdźe 60 tajkich štomow běše jedna měra a měješe so za 12—30 toleř kupić. Najběh pak měješe pčelař wot kóždeho kołca, hač běše wo sadźene abo nic, knjeństwu za lěto 3 pj. pčelařsche dawka płačić. W Mužakowskej holi běše w lěće 17 někdźe 7000 kołcow, z kotrychž knjeństwo za jěto toleř a 22 grošow danje dostawaše, nimo tych pjenjes kotrež z předawanja nowych měrow přinabywachu.

Budyšinski farař Hadam Sěrach je přeco znowa do Mužakowskeje hole pućował, zo by so z pčelarj

Ev.-luth. zwjazk młodych holcow sw. Pětra: Njedźelu 19. t. m. k 40létnemu wobstaću popołdnju w 3 hodź. w Marijnej-Maćinej cyrkwi swjedźeńske kemšo za młodźinu z předowanjom fararja Bodensteina-Drježdźanskeho. Wot 3/4 hodźin zestupaja so młodźinske towarstwa na dźěćacym hrajnišću blizko cyrkwje. Wječor w 6 hodź. je w Keheleńi zjawny swjedźeński wječor z darmotnym zastupom. — Wutoru wječor we 8 hodź. na Seminarskej hasy 19 młodźinski wotrjad, wječor 1/4 hodźin hłowny wotrjad a štwórtk wječor 1/4 hodźin koło žonow.

Hospodarski rozhlad.

sobotu 18. winowza 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 dolar	4,1985	100 polsk. złotych	47,825
1 angelski punt	20,408	100 českosl. krónow	12,462
100 franc. frankow	81,57	100 franc. frankow	16,467

Barlińska bursa pokračowaše wčera dale we skrucźenju efektowych kursow pšicy žiwym wobroće. Nenowe a dołnje tiskońy teherunja w kursach žiwi postupowachu.

Barlińske produktowe wiki wčera jenički rožny cźuchne nowyšenje pšicznjeje cźuchi. W hotowym sornje powiśowi we 15 pf. wo zentnarju. Wšěch druhe druźiny žita pomjenje dotalne płaćišiny zakhowachu. Wiki wotšachu mjerjachu. Wčera płaćeśeche zentnar

w Barlinje:

pšeńcy 11,20—11,30 hr., rožki 7,20 hr. hač 7,30 hr., jećmjenja najmjeńšeho 9,20 hač 10,50 hr., naletnjeho 8,30—9 hriwnow, wowša 7,20—7,85 hr.,

*** w termińowym wikowanju:**

za oktober: pšeńcy 11,85—11,75 hr., rožki 8—8,25 hr.,

za december: pšeńcy 12,30—12,32½ hr., rožki 8,52½—8,65 hr., wowša 8,05 hr. hač 8,10 hr.,

za měrc: pšeńcy 13,05—13,10 hr., rožki 9,42½—9,55 hr., wowša 8,62½ hač 8,67½ hriwnow,

w Drježdźanach (sańdź. póndźelu):

pšeńcy 11,55—11,80 hr. (11,55—11,80 hriwnow),

rožki 7,65—7,90 hr. (7,40—7,65 hr.),

jećmjenja najmjeńšeho 9—9,25 hr. (9—9,25 hriwnow),

jećmjenja naletnjeho 9,75—10,00 hriwnow, (9,75—10,60 hr.),

wowša šaroho 8,30—8,65 hr. (8,50—8,90 hriwnow),

wowša nowoho 7,50—8 hr. (7,50 hač 8 hriwnow),

w Shorjelcu

pšeńcy 10,60—11,00 hr., rožki 6,90 hač 7,20 hr., jećmjenja naletnjeho 9—10 hr., wowša 6,70—7,20 hr., běrnow 1,10 hr. hač 1,40 hr.,

kilo butry 3—3,60 hr., jeja 13—16 pj.

Na pšichodny.

Kachle 3 żelezne, drastnej kamoraj, vertiko, 5 żelezných lejow, Weiß we Wojerezach. Lětna haša 11.

Kolo motorjcy, Hejnichka w Dubrjenku.

Wobaj dešowanej, Wels w Kulowje, Haschkowa haša 10.

Nawodźowar symfki, ša 25 hr. a ulstr ša 10 hr., we Wojerezach, Kreishausstr. 7 f.

Lejo s matrazu w Budyšinje, Sedańska haša 10 delka.

Krowy 2 do cźahanja, w Ptačźezach.

Kóń mały, Kaiser w Budyšinje, Hrnołdowa dróha 782 c.

Kwalitża, Zierschankowa w Raschowje.

Pšichistajeja.

Holzu do domu, Jan Waklat w Kamjenzu, Ostr. 7.

Holzu k 1. 11., hospćenc „K wóskej“ we Wojerezach.

Holzu, kandidat Harnisch w Budyšinje.

Sesundiży na pšichodnjo:

pónđźelu 20. winowza 1930

w **Brěsni** pola Kamjenza w hospćenzu „K żelezinjy“ runo we 8 hodź. pschijaza maschina,

w **Khrósćizach** w hospćenzu „Herbstej grychcze“ dop. w 11 hodź. ruczna mandlawa,

w **Hórkach** w hospć. pschip. w 12 hodź. wschelake skalarske pschiprawy a grat,

w **Salschrowje** w „Knježim domje“ pschip. w 1 hodź. schijaza maschina a pjerata heja,

we **Stulschezach** pola Kulowa w hospćenzu dop. w 11 h. pjwinjo,

w **Nachłowje** pola Kulowa, kupan jeibu ho pschip. w 1 hodź. na gmejnskim hamcze: świntšecki,

w **Kulowje** w hospćenzu „K 3 krónam“ pop. w 4 hodź. 4 schijaze maschiny, njedźelski płachtary, hospodarske a ruczny wos, hóblawa a wschelake meble,

wutoru 21. winowza 1930

w **Brěmje** dop. w 10 hodź. drastnej kamoraj, koło, schijaza maschina,

w **Tornowje** w hospćenzu dop. w 11 hodź. kola a wschelake drasty,

w **Płazźezach** w hospćenzu pschip. w 1 hodź. gramofon,

w **Khrśeći** w Zedereź hospćenzu dop. w 10 hodź. schijaza maschina,

w **Borschći** w Scholeźiź hospćenzu pschip. w 12 hodź. klamarske blida a połcy,

w **Lipinkach** w Hirchez hospćenzu pschip. 1/2 11 hodź. śwjawa,

we **Wukranczizach** w Melóźiź hospćenzu pop. w 2 hodź. sofa,

we **Wulkim Radschowje** w Schürźeź hospćenzu pschip. w 5 hodź. gramofon a pišańske blido.

Sesunisle powěźce.

Do družstwowjeho sapiśa na ludowe družstwo w Budyšinje su sapiśali na lopjeńko 54 nastupajo wulkowikowańske družstwo Raiffeisen ša Sakšku s. dr. ź wobm. ruk. w Budyšinje je pscheschło do firmy ratarske zentralne družstwo ź wobm. ruk. w Drježdźanach. Prawo sastupowanja wobstatkowjeho pschedsydstwa — Roberta Jaeschki — Jana Manjoka — Jakuba Žuža — Jurja Schołty a Jana Wenzela je wuhasło;

na lopjeńko nastupajo hospodarske towarstwo Schrjewina župa „Nowe hospodarske towarstwo“ sap. družstwo ź wobm. ruk. w Budyšinje. § 1 wustawkow ź 12. 3. 27 je pschemėnjeny. Wotpisk wobsankujenja lop. 67 sapisowych aktow. Dalschi pschemjet pschedewjaca je dźełanje kajchežikow.

Sastup cźo. 1966 leżowmostnych knihow Budyšinina njeje hišćeze wo tutych knihow sapisany, ma jo sapisacź a tohodla lopjeńko dostacź. — Schtóž ma na tutón sastup nětkajkeho prawa, ma tole do 3 měchazow na hamtskim Budyšinje w Budyšinje wosjewicź, hewak tute prawo po sałoženju lopjeńka a sapisanja słubi.

Škrowe depeše.

Produktowe wiki w Barlinje dźensa dop. 3/11 hodź.: Wiki łaž hač dotal měrne, dowos hišćeze žnadny.

Dop. 3/12 hodź.: Kaž pšeded hodźinu, rožka je w płacźijnje dale skrucźena, druhe druźiny žita łaž hač dotal.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

	Płaćizny po złotej hriwnje			Płaćizny po złotej hriwnje	
	17.10.	16.10.		17.10.	16.10.
Pšeńca	224-226	224-226	buny	17-18,00	17-18,00
rožka	144 146	141 143	woka	19-21,00	19 21,00
naz. jećmjeń	—	—	nadne łupiny	—	—
nal. jećmjeń	184-210	184-210	žolte łupiny	—	—
wows	142-155	142-155	corndella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	9-9,80	9 8,80
pšeńć. muka	27 35 00	27 35 00	lany wosušk	15 15,80	15 15,40
ržana muka	23 26 50	23 26,50	nocn. melasa	—	—
p. wotruby	7 8 00	7-8 00	běrnj. kruški	—	—
cźane „	7 7 50	7-7,50	syno, 50 kg	2,05-2,25	1,50-1,80
raps	—	—	ržana słoma	0,85 1,05	0,80 0,95
hróch, Viktor.	28 32 00	29-33,00	pšeńć. „	0,60 0,70	0,70-0,80
lane symjo	—	—	wowsna „	0,80-0,95	0,60-0,80
pjeluški	19-21,00	19-20 0	jećna „	0,70-0,85	0,70-0,80

Drježdźanska burza (17. X.).

Pšeńca	231-236	běrnjace kruški	14 00-14 50
rožka	153-158	pšeńć. wotruby	7,60- 8,00
nalětni jećmjeń	195-212	ržane wotruby	7,80- 9,40
nazymsk. jećmjeń	180 185	pšeńčna muka	47,00-49,00
wows	166-173	ržana muka	27,50-28,50
čefwjeny dźećel	—	woka	23 00-25,00
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	250-255	hróch	26,50-27,50
suche truh.	6,00-6,20	cokrowe truh.	—

Płaćizny rěznego skota na Barlinskich skótnych wikach.

14. oktobra 1930. Płaćizny po centn. a zt. ničnach

Skóne družiny a woznamjenjenja.

Woły: 814.

Polnomjasne, wukormjene, najwušše rěžneje hódnosće hač do 6 lět	54—56
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	51—53
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	48—50
Mjenje picowane wóch starobow	46—48

Bykl: 336.

Polnomjasne, wurośćene, najwušše rěžneje hódnosće	55—57
Polnomjasne, młódše	52—54
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	50—51
Spatne	48—50

Jałojcy a kruwy: 1030

Polnomjasne, wukormjene kruwy najwušše rěžneje hódnosće	42—47
Polnomjasne, wukormjene jałojcy najwušše rěžneje hódnosće hač do 7 lět	33—39
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	28—32
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	25—27
Mjenje a spatnje picowane	—

Ćelata: 1275

Najlěpše wukormjene (2. druź.)	73—84
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)	70—81
Spatne (4.)	45—65

Wowcy: 6388.

Młódše a starše wukormjene (1. druźina)	50—53
Starše wukormjene (2.)	55—60
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.)	45—54

Swinje: 9791.

Polnomjasne, wosebitych rasow a jich křižanjow, hač do 1½ lět stare	56
Wukormjene	56—58
Mjasne	55—58
Spatne	55—56
Rancy a kundrosy	50—52

mi zeznał a wot nich wuknył. Je sebi jich dowěru dobył. Tuž su jemu wšitke swoje potajnstwa a nazhonitaśe, kotrež hewak jenož nan swojemu synej zawostaji, zdźělił. Šěrach je jim za to dźakny był. Je sebi jich khwalił, pisa wo jich dostojnosći, pokornosći, porjadnosći, wobkedźbowanosći. Znajachu derje wudaćam matki a trutow, a wustejachu so na to, nowe matki a nowe roje płodźić. Šěrach je to wot nich zhonił, ale doma w Budyšinku je to wšitko swědomitwje popruhował a wospjetował. Hdyž běše so wo wórnosći wčey wobswědčił, je wo tym we swojim wědomostnem časopisu pisał. Z jeho najbłuwnišej wuslědźenju je, zo je potajnstwo matki a jejka, z kotrehož so matka wulahnje, wotkryl a zo je wusłědźił, kak móžo pčołar nowe roje wutworić. To je potajnstwo matki a jejka, z kotrehož so matka wulahnje, wotkryl a zo je wusłědźił, kak móžo pčołar nowe roje wutworić. To je potajnstwo, kotrež wot pčołarjow w Mužakowskej holi. Šěrach je sebi Mužakowskich pčołarjow cesćił. Je to z wulkim zbožom było. Přetož tutón wuczeny a nimo měry pilny muž je wulcy zajimalu knihu wo Mužakowskich pčołarjach pisał, z kotrejež móžemy so dźensa wo nich derje wobhonjeć. Knihu je ruskje hišće do swojeje smjerće dopisał. Njemóžeše ju wjacy ćišćeć dać. To je jeho najlěpši přeće Jan Jurij Vogel, pozdźiši superintendent w Mužakowje, wobstarał. Knihu je ruskej kěžorcy Kartyrnje II. wěnował, jako dopokazmo dźaka za to, zo je do Budyšinka dwaju ruskich studentow póslała, kiž měještaj pola fararja Šěracha pčołarjenje studować. Šěrach je jeju tak k pčołarjam do Mužakowskeje hole wjedł. Lěto pozdźišo dóńdźe do Łužicy powěsć, zo je wulka ruska kěžorka Šěrachowu knihu hnadnje přijała, ju do ruskeje rěče přełožić a mjez ludom rozšěrjeć dała. Jako tuyto připósła wudowje za Šěrachom 100 złotych. Wudowa ze sedmymi njedorosćenymi dźěćimi — posledenje běše so jej po smjerći nana narodźiło — móžeše njewjacy zawěsće derje trjebać. — Wosebje nas zajmuje, što nam Šěrach wo starych počinkach a zarjadowanjach Mužakowskich pčołarjow powěda, dokelž su so we nich zakhowałe prastare serbske prawa a nahlady.

Lěsni pčołarjo běchu zjednośeni do družstwa a mjenowachu so „dźěćaćarjo“, rozeznawajo so z mjenom wot pčołarjow, kiž do družstwa njeslušachu. Na jich čole steješe wot prastarych časow sem „starosta“ Tute rjane serbske słowo so dźensa bohužel jenož malo trjeba. Starosće pomhaštaj dwaj ławnikaj a jedyn přisyda. W kóždym lěće mějachu jednu zhromadźiznu, na kotrejž so tute předsydstwo woleše, daś za knježstwo płaćeše a wo pčołarskich należnosćach jednaše. Starosta woleše so na tři lěta. Štóž do dźěćaćarjow zastupi, měješe starosće a ławnikomaj přisłušnosć słubić. Ławnikaj měještaj daś hromadźeć a knježstwu wotedać. Za to dostawaštaj we Wojerecach pol centnarja karpow, kotrež so při posedźenju zwarichu a zjědźechu. Starosta měješe při posedźenju běhu heju w ruey a sedźeše na próźnej ćwicy. Hdyž so pčoły rojachu a dwaj dźěćaćarjej njewáděštaj, komu słuša, jednašej so na to wašnje, zo přez lěwe lono sekeru do zady ćisnyštaj. Kotrehož sekera rojej najbliže ležeše, tomu roj słušeše.

Pčołarjo w Mužakowskej holi přihotowachu sej z mjedu mjedowinu, lohke słódke piwo, kotrež Němcy „Meth“ mjenowachu. Je to prastare indogermanske słowo, runje kaž słowo słódke = süß, gothiske moštus. Z ważnym dobytkom běše za pčołarjow wósk. Ze sakskich městow přikhadźachu wóskowi kupcy do holanskich wosadow a zarjadowachu mało wóskowe wiki. Te so po kemšenjach w cyrkwi wot fararja wozjewichu. Hdyž běše Hadam Šěrach łužiske pčołarske towarstwo 12. februara 1766 w Budyšinku założił, do kotrehož bórzy wšitcy wuznamni pčołarjo zastupichu, wujednaše pčołarske towarstwo Žitawskej wulkej wóskoběleńcy privileg wósk w holanskich wsach nakupować, z wjetša 40—60 centnarjow. Za to měješe jejny wobsedźeŕ Tassarius towarstwu dźesać punthow wóskowych swěcow darić. — Serbski wósk předawaše so wosebje do Češkeje, hdźež w katolskich cyrkwjach wjele wóskowych swěcow trjebachu, ale też do dalokeho Londona.

Na městno pčołarskich družstwow su w našim času stupiłe pčołarske towarstwa, kiž serbske pčołarstwo dale pěstuja. Jedyn z najwustojnišich pčołarjow je drje dźensa šesćedostojny wóte Jan Suška, kiž je sebi wo pčołarstwo njezachodne zasłužby dobył, założiwši sebi w Nadźanecach přikładnu pčólnicu. Přeńje tajke towarstwo założi farař Hadam Šěrach w Budyšinku. Wjele žohnowanja je z tutoho towarstwa wušło, kotrež měješe dwě wotdźěleni, wědomostne a praktiske. Do wědomostneho słušachu nahladny wučency cyleho swěta! Šěrach wudawaše pčołarski časopis, w kotrymž swoje a druhich slědźenja wozjewješe. Towarstwo skhadźowaše so pod jeho předsydstwom pak w Budyšinje, pak na farje Budyšinku.

Po Šěrachowej smjerći w lěće 1773 bu ze sekretarom towarstwa jeho přeće Jan Jurij Vogel, superintendent w Mužakowje. Wón je też přenju biografiju wo Šěrachu pisał a bu z duchownym wjednikom towarstwa. Tute dosta swoje sydło nětko w Mužakowje a měješe na hrabinskim hrodźe swoje posedźenja, a to za lěto dwójcy. Hłowna zhromadźizna běše přeco štwórtk po jutrach a druha na dnju po Janje. Towarstwo měješe też swoju pčólnicu, kotruž běše sebi na akcije w Mužakowje zarjadowała. Pod Šěrachom steješe towarstwowa pčólnica we Wulkej Dubrawje.

Hłowna zhromadźizna pčołarskeho towarstwa wotměješe so na Mužakowskim hrodźe a wodźeše so wot hrabinki Piklerjoweje, rodźeneje z doma Callenbergow. Po njej so mjenuje Clementinenweg. Kak dołho je towarstwo hišće wobstało, njewěmy. W lěće 1798 so wobzamkny, ničo wjacy ćišćeć dać, dokelž je po Šěrachu maćizna wo pčołach dočerpana. Wbozy diletanći!

Město Mužakow je było ze srjedźišćom serbskeho pčołarstwa. W nazymje woža so tysacy kołčoł do Mužakowskeje hole, ale dźěćaćanjow tam wjacy njeje. Dźensniše lěsne hospodarstwo jich dawno wjacy njećerpi.

O. W.

Wiče płaćizny w Budyšinje.

18. oktobra 1930

Wšě płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja.
Najlěpše tworjo so hišće wyše płaća.

Předmjet			najniža płaćizna	najwyša płaćizna
Pšenica, nowa	50	kilo	11,00	11,60
Rožka, nowa	50	„	7,00	7,50
Jačmjeń	50	„	9,50	10,00
„ nazymski	50	„	—	8,00
Wows	50	„	7,00	7,50
„ nowy	50	„	—	—
Raps	50	„	—	—
Běrny (we wjetš. dźěl.)	50	„	1,80	2,50
Butra	1	„	3,50	3,60
Syno, nowe	50	„	—	3,00
Słoma, z maš. młóć., pras.	50	„	1,00	1,30
„ „ „ k zast.	50	„	1,80	2,00
„ z cypami młócena	50	„	—	—
Pšeńna muka, 60%	50	„	19,50	20,50
Ržana muka, 60%	50	„	12,50	13,50
Pšeńne wotruby	50	„		5,50
Ržane wotruby	50	„		5,50
Jaja	1	štk.	0,14	0,15
Prosata 929 štuk	1	štk.	12	24

Drobnowikowanske płaćizny w Budyšinje

18 oktobra 1930 po hamtskim postajenju.

Wše płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja

Twory			najniže płaćizny hr	najwyše płaćizny hr
Howjaze mjaso z kosćemi	1	kg	2,20	2,60
Čelace mjaso	1	„	2,40	2,80
Skopjace mjaso	1	„	2,40	2,80
Swinjace mjaso	1	„	1,70	2,40
Tukrajny swinjacy šmalc	1	„	2,00	2,40
Pšeńna muka	1	„	0,46	0,68
Ržana muka	1	„	—	0,40
Khlěb	1	„	0,27	0,30
Jědźne běrny	1	„	0,06	0,08
Rajs	1	„	0,48	1,20
Hróch	1	„	0,60	1,00
Soki	1	„	0,70	1,00
Amerik. swinjacy šmalc	1	„	1,50	1,80
Sušeny połć	1	„	2,00	2,40
Dobre mloko	1	lit.	0,26	0,28
Jědźna butra	1	kg	3,40	3,60
Jeja	1	štuka	0,14	0,15
Jědźne buny	1	kg	0,70	1,00
Cokor drobny	1	„	0,60	0,64
Petrolej	1	„	—	0,46
Kamjatne wuhlo (domj. tepj.)	1	ctr.	—	2,20
Brunicowe briketty	1	„	—	1,45

Přilopk.

* **Strašna lubla.** S Wróćbławja so powě, so tam pjekarišeho mišćera na hłowje a hornim ćěle cyrkle wopaleneho we ložu ležo namakali. Pjekař powědaše, so je žonšku, z kotrejž je ćo bolho hromadźe žiwy byl, jeho po swadźe se spirituhom polała a zapalila. Wón orje je płomjenja hasćeć mohł, ale hačle hdyž je so tkěrko wopalił. Wróćławska kriminalne policija žonu sobotu kaja. Wona rańe přejdźe, so je mužowe ložo zapaliła a wudawdźe, so je wón sněžkožił se spirituhom. Wón je pjeća palny spirituh pił a je so spirituhowemu warjakej pschijara zbližił. Na wěrnosći žonineho wudawanja pak tkě ro dwěluja. Maju wjele bóle sa to, so staj pschi swadźe woboj pjanaj byloj.

* **Woheń w schlesyskim hrodźe.** Dla hubjenych kachlow nasta w nozu woheń w jenej jstwi hroda w Heinrichau, kiž nětnoschej Saksko-Weimarskej wójwodźy žłuschu. Wó jstwje spali so zyła nadoba a wschitke historiske tostumy, kiž so tam khowachu. Nastata schkoda je jara wulka.

* **Pschi žudniskim jednanju s Božej ruchu sajaty.** Prezidenta mecklenburgskeho wyschicheho krajneho žudnistwa Krügera po powěsći nowin s Rostocka wutoru dopołdnja pschi žudniskim pohrjebnju nadobo Boża ruchu saja. Krüger so hnydom morwy jwjese. Semrěty, kiž běsche hakle krótki czaš w tuttym najwyschichim sastojnstwje mecklenburgskeho žudnistwa, stejesche we 62. lěcu žiwjenja.

* **Sa łoźdeho Danćana kruwa.** Po pohrjednim stótliżenju je w Danskej runje telko kruwow kaj ludźi, njemišiju wćichto pisches 3 miljony. Ninio toho maja w Danskej pjeć miljonow kruwi a pół miljona koni. Konje stajnje wobeŕaja, dokelž so do Danskeje wjele wukrajnych automobilow dowożuje.

* **Sašo franzowskej wojeńskej lětadle dele padnyłej.** Sorjedu franzowske wojeńske lětakrwo sašo cźeńkej njeshodźi potrjechjichtej. Wojeńši dwojoseschnik, kiž běsche so w Chartres na krótke swuczowańske leczenje do powětra zdźnył, se njesnataje pschiczinu dele padny a so rosraty. Lětarjow, kotrajž běschtaj s dwojoseschnikom leczakoj, strašnje kranjenaju s rosbitkow wucźahnyłu a do wojeńskeje khorownje dowjesechu. Druhe njesdoże s lětadłom sta so pola Marseille, pschi kotrymž lětarski schuler tamnischeho namórniskeho lětarstwa žiwjenje pschitrjadźi. Tež tu pschiczinu snjesdoženja hischcze njeje znata.

* **Franzowske lětadło delepadnyło.** Lětadło, kiž mješ franzowskim městom Toulouse a Dakarom we nawjedźarni Afriky lětasche, je blizko Larasche w Marokkowskej dele padnyło. Lětar a tśo pasažerjo so pschi snjesdoženju na makachu žmjerć.

* **Jendźelski Khinjan.** Wellanchester, jendźelske fabrikske město, je psched nekotrym czasom znaty hromadźe khinistego wumělstwa, s mjenom John Hilditsch wumrěł. Jeho sbérka wobstejesche pjeća se 60 000 wumělskich wěcow a měješe hodnoscze na 2½ miljona puntow (50 miljonow hriwnow). Hilditsch njebě jenoź jedyn z najbohatschich mužow města, ale bě sdobom njewschědny dźiwnuch. Wotrjedź swojeho njeźmérneho muzeja běsche žiwy kaj Khinjan. Sswoju krasnu villu dasche w Khinistim stilu natwarić, běsche na khinske waschnje wupyschena a měješe khinske meble. Pódla ville stejesche templ, najwjetschi khinski templ swonka Khiny. Tu wukonjesche swoje wschědne pobožnoscze khinsay idraščenu po khinskich nabožnych pschedpisach a postajenjach Konfuzija. Husto dóńdźe ke konfliktam s wyschnoscźemi, niz jenoź s jendźelskimi, ale tež khinskimi. Nas dojedźe ńej do Khinskeje, sastupi do templa, schtoź bě zusym pod žmjerću sakšane. Nosharjeni měschnizy pohrjebachu jeho pschi žiwym cźěle. Tola row njeběsche hłuboki dosć a łobjaw sasypany. Tak so jemu poradźi wutworchnyć. Jendźelskim wyschnoscźam bě tas rjanu poliwku nadrjebić. Sdźěli měschčanoscze a wyschnoscźam Manchestra, so chce deputaziju wyšokich khinskich mandarinow městow wopytać. Sswjatoczne powitanje pschihotowachu. S wultim cźeńcźowanjom so pschiwsachu. Tola podźišćelo so wyschnoscźam sezny, hdyž shonichu, so to Khinesojo njeńchu, ale Hilditsch a někotři jeho pschećelojo, kotřiž běchu so po waschnju Khinjanow idraščili.

Lida a Boża woda!

Hs. Michał wożeni so ś Lidu, dokelž bě nježna a hłódka kaž holbik. Běšche ju ras na delebranju mejesenał. Bórzy pokasa pak so, so pschejcara radu swojim hłójčku nastajesche a měješe stajnje wulku hubu na swojeho muža. Pschećo bě poschěduje hłowo jeje. Wona chcyšche na kóždy pad kujeńcź. Muž pak nochcyšche swoje domske prawa skoźicź ani lźeje, je žonje pschewostajicź a tuž bě kóždy dźeń wulka hara a hadrija w domje a stónenje dosta nježny holbik hischcze kóždy dźeń puti.

We swojej wulkej njesrokojnosći sjotkowa so Lida na pucź k bělowłosatemu starcej, kotryž swonka psched městom zyle samotny kaž pustnik bydleschće a skorjeschće jemu swoje hórke rudźenje. Njesbožowni jeho rad wopytachu, dokelž bě jako poradźowar njesrožownych wschudźe znaty.

Tón wjesche dźiwnje z hłowu, hdyž bě wschitko słyschał. Potom stupi sady swojeje hólki k studni a ućaćerku bleschu polnu wody. Potom pschepoda swojej wopytarcy wodu sa dwaj stólbornaj a praji: „Tu masch bleschu swojeje wody naschcho Boha. Tak wuźe haź twój muž śmórwy domoj pschichwata a swari a hantori, wjmi sebi kusk wody do huby a mój ju tak dołho we hubje, dokal njesadanje jo hnčw twojeho muža. Tuta swjata woda budźe dźiw wusudźicź — a ty njebudźesch žannch znakow wjaca dotkaćí"

S radosću płaćeschе Lida swój dołh a bórzy bě sajo domoj. Hdyž Michał klijo domoj pschichwa'a, wjsa wona sebi skradźu kusk teje swjatejeje wody do huby. Hdyž jeje muž kaž hewak swarjeschće a bórbotasche, bě zyle śmérwm. — A hladaj, pomałku śmérwna jo tež Michał, bórzy lehny so do ložа a wusny. — — —

Pisches wodu bě so dźiw staw: Lida njedosta wjazy puknow! W

Potajny swańeń.

Hižo dwanaccći lět budźi w Jenesie sprawnje a cźestno sežiwjo schtórnjerschežeř z rjaneje Schwanifeje, Miguel Colas y Garcia. Na swojim žiwjenskim puću bě so wón wot swojeje prenjeje żony dźiwnjschi Andalnsiczanki sešnał, kotraž lěta 1917 śmérć a kotraž bě stajnje jako jeho prawa mandźelska płaćiła. S mandźelstwa bě žydom dźěći wuschło, z kotrychž jedyn sym tehorunja w Jenesie pschebywa, je tam žonjeny a ma žynka. Je jich pokajkim hižo tři generazijow z mjenom Colas, a na stawišnje njeby tež to najbjednischše sbodźiwne było, njeby-li jeneho dnja powěsć k wuschonai

so je Miguel Colas klinczaze mjeno po
puciu pschiwojił. Jeho k sebi sakanjeschi,
wón sjowinje, so rěka wopraudźe Manuel
Fernandez. W swojim cźasu s Franzowskej
ny a, so by ho do njeje sasy wrócźicź mohł
neho pschećelela w Barcelonje, kotryž wukon
wokanje sležeho prosćerja, prožnł, jemu je
k temu žluchcze wušiwdźeńske papjera p
schtoź je pschećel Colas też radźiwje cźinił.
rasći — tón króć jako Colas — s Franzow
kajany, je so tuchy sastupił, pschetoź Colas
pjery a mjeno dobrowólnje wostupił. Njedźiw
stanje, kotrež na njeho ala wjedźaja wopaće
cźaka, steja wón a wyschnoscź psched njeluba
tosću, so sm wschitke prawnisce pady, kotrež
jeho potomnizy pod wopaćnym mjenom wu
płaćiłe. Potajzi pschipaduje cźěsći nadawk, s
wón wopraudźe wěrs, a po możnosći wopra
łasa wuźłožzi, so by tutón mohł trěbne
wotedaćź. Ale schto ho stanje, hdyž wotkaźu
Fernandez njerěka? Schto powdha, so je por
był, hdyž žaneho prawcho mjena nima? Dyrb
wuschcźicź?

Swójbne powěsće.

Sswjatowanjej: Róża Hanczeja a Kurt Nowotny w Bu
dyschinje.

Semrěli: Helena Swno. Janakowa rodź. Cźěšlij w
w Budyschinje, 88 lět. — Gustav Maks Sziebilz na
dowje, 57 lět. — Louis Krauz, hedlaŕski mischtr w Do
njej Hórzy, 55 l. — Ernestina Hóleźowa w Sachowje.

Towaŕstwowski powěstnik.

Budyšin. „Nadźija" skhadźuje so wutoru 21. winowca wječor 1/8 hodź. k zwučowanju serbskich rejow a 1/9 hodź. k spěwanju. Wo bohate wobdźělenj prosy předsydstwo.

Domowina. Sobustawy předsydstwa a wubjerka s na přichodny štwórtk pop. w 3 hodź. do delnjeje stwički Serbskeho Doma k posedźenju přeprošu.

Hornja Hórka. Tow. „Łužica" zmjeje njedźelu 19. pop w 3 hodź. swoju měsačnu zhromadźiznu w Kwakec hosćencu. Knježa dowěrnicy so prošu, wšo sobustawam wozjewić. Winowatosć wšěch sobustawow je, zo přindu. Wo bohate wobdźělenje prosy. Hosćo su lubje witani. Předsydstwo.

Kalbicy. Jednota Sokoł ma wot nětka kóždu srjedu wječor we 8 hodź. zwučowanje. Načolnik.

Srjedźny (Malešanski) sokolski wokrjes. Wokrjesna zhromadźizna bude wječorniski swjedźeń pop. 4 hodź. w Malešecach. Přednošuje br. zwj. starosta Šajba wo zajězdu do Beograda. Kóžda jednota ma połnoličnje zastupjena być.

Spěwna kupka „Lumir" zeńdźe so sobotu 25. oktobra pop. w 4 hodź. w hosćencu „Zum Echten". Prošu należnje wo přitomnosć wšěch sobustawow spěwarjow. Dnjowy porjad: 1. Naš posledni koncert 8. 10. wobhladamy z idealnej a materialnej bryle. 2. Přichodne móžnosće. 3. Spěwny repertoir. 4. Wospjetowanje starych spěwow a přiwuknjenje nowe ho. 5. Naše noty. Wšěm woporniwym sobuskutkowarjam moje připóznaće a horcy dźak! Ze serbskim strowjenjom Bjarnat Krawc.

Towaŕstwo Pomocy za studowacych Serbow wotmje wurjadnu hłownu zhromadźiznu srjedu, 22. winowca, pop. w 4 hodź. w Serbskim Domje w Budyšinje. Jedna so 1. wo prašenje, hač ma towaŕstwo dla Ljubljauskeho wotkazanja skórżbu zapodać abo so wotkazanych pjenjez wzdać a 2. wo domjacu zbě-

Hypothcki

kóždeje wysokosće na domske, ratarstwo, nowotwary pod přihódnymi wumjenjenjemi 7—8% bjez doprědkapłaćenja wobstara

Pohle w Nowoslicach

Dowěrnik Sakskeho ratarskeho kreditneho towaŕstwa a druhich wustawow

Visitne khartki

zhotuje spěšnje a tunjo

Smolerjec

knihićišćerńja

w Budyšinje.

Synm podsobnu

kruwu

ma na předań

korćma w Kamjenčansk. Haju

pola Radworja

Swinj. brjuch 80 pj.

Jatr. kołbasa 80 pj.

Lornakołbasa 80 pj.

Sušeny połć 100 pj.

Rěznistwo

na Jurjowej h. 16

Serbske gram. deski

ma stajnje na składze

Jan Schlebach

na Mužakowskej drózy 4

Přesadźowanje

Dla přepodaća přenasjeća rycérkubla w Pěskecach pola Kumjenca so přichodnu **póndźelu 20. oktobra dop. w 9 hodź.** žily a morwy inventar na přesadźowanje předawa, a to:

6 koni, khěrro wulki wobstatk **howjadłow, wubrany płahowański byk,** wysokosćelne a dójne **kruwy, młody skót,** rjany płahowański **kundros,** płahowańske **rancy, swinje ke kormjenju,** dale **mašiny,** kaž **trawusyčak-křidłowy syčak, synowobročak, konjace hrabje, běrny sadźak** atd. **kaščowy wóz, deskowe a rjeblowe wozy kultivatory, płuhi, brony, centrifugi, sykanjerčzak a** druhi mały grat.

Wumjenjenja so do časa wozjewja.

Zamješće so

přećiwo škodowanju

při khorosći znjezboženju a smjerći

pola

Njeskhorjeće-li sće na dobytku wobdźěleni

Pytamy zastupjerja

Filialna direkcija w Drježdźanach

na Struweskej drózy čo 1, róžk Pražskeje drózy / Telefon 20731

Wobkhodne městno w Budyšinje na Seminaskej drózy 2

Jenož za tych, kiž njejsu k zaweśenju winowaći!

Prošu wutřihać! Jako »Drucksache« do wobalki tyknyć! Prošu wo darmotne připósłanje prospekta

mjeno _____

Powołanje: _____ Staroba: _____

Jasna adresa: _____

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca mĕsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowĕrnik. 1,61 hr., pod kříž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišć Smolerjec knihiličišćerňa, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawĕšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawĕšći a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej Žiwjenje zawěšćacej banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čłoweho znjezbožeńca z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdy. je na dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowĕźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Číslo (Nr.) 245 — Budyšin — Pondźelu, 20. oktobra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Rozhorjace wurčźowanje w němskim sejmje.

Hdyž sobotu w němsk. sejmje wo wojsewjenym kujeźerstwowym finanzowym planje jednachu, je fiuwa k wulkej hrĕšerskej doschło. Husto so jadźe, so so w blišćim wokomiku do pukow padźa. Sozialdemokrat **Hoegener** z wobrynmi słowami schěžnuwaršu nazionalnych sozialistow zjawiłsche, kotrejž wĕrnosć pschewjercerjow wojuja. Hdyž nazionalny sozialistiski zapósłanc Gregor **Straßer** wospjet to jeho rĕcze sawoła, so dr. Hegener na njeho wotwrośe.

„Kajki Straßer, njerosthórśe mje, hewak Waß na Waše słamane cźestne žiwo dopominam. 30. haprlese je cźestne słowo, kotrejž sće Landshutskej policiji dali, šamali."

Straßer wotmołwijejo sawoła: „Dokelž bě to politiski wuraz."

Dr. Hegener: „Pola Waß je potajkim słamanje cźestneho słowa politiske wojowadło?"

Straßer: „Haj!"

Sozialdemokratojo wołajo: „To budźemy hebi Nyrbźeć spomjatkować."

Hdyž podźišo někotři nazionalni sozialistojo sozialdemokratow krajneje pschedy winowachu a wołachu: „Hoegener jako sakitak Franzowskeje rĕcźi", so sozialdemokratojo do nimo mĕrcy wulkeho roshorjenja dachu. Dr. Hoegener praji, so to njeje nazionalne, so je Hitler na dnju. na kotrymž so Franzowsojo do porurhrjeskeho kraja nawali, w Mnichowskej Kindlowej pinzy praji: „Niž pjerej z Franzowjanami, ale z novembernikami słótnikami!" Nazionalni sozialistojo tele słowa z „bravo!" pschewodźichu.

Dr. Hoegner nazionalnym sozialistam porokowaše, so so wojerski swjaź z Italskej pózuja a ja to Němcy w południschej Tirolskej Italskej pschewostaju. Nazionalni sozialistiski zapósłanc **Heines**, nĕhdyšni offizěr, kotrejž su loni hrozneho femowego mordarstwa dla zajeli a potom runje kaž druhich femownych morderjow wobhonźili, sozialdemokratiskemu rĕcźnikej pschiwoła:

„Waß bychu hijo dawno dyrbjeli sarałyć!"

Sozialdemokratojo roshorjeni namĕstnemu presidenta Essera na hrozenje z mordarstwom ledźbnemu cźinja: „Njeje, knjes presidento, kłyćeli, so nazionalni sozialistojo z mordarstwom hrožaja?" Wulka wokanza nasta. Nazionalni sozialistojo pryedawschemu nĕmskemu smutskownemu ministrej hroža a na njeho z porstom pokazuja. Sec. cyalne demonstratiwnje psches rjady nazionalnych sozialistow k pozjedźenjam durjam dźe. Namĕstny president nazionalneho sozialista Heinesa dla tychle słowow z posedźenja wusamknje. Hawtowanje hischcze pschibĕra, hdyž dr. Hoegner praji, so je z Mnichowskich aktow spóznał,

so je nazionalni sozialistojo z wukraja a wulkoindustrije z pjenjezami podpjeraju.

Nazionalni sozialistojo tak zychnuja, so rĕcźnikowe broně słowa njejsu wjazy słyšeć, a so stóčnje rĕcźnistu hrikanu wopuschcźej.

Potom mĕsejsche nĕmskonazionalny zapósłanc **Schmidt** z Hannowera pschećiwo nĕmskemu wobornemu ministrej Groenerej a pschećiwo nĕmskemu zwonkownemu ministrej Curtiusej hanjacu rĕcź. Zadałche, so bychu so Ulmšky offizěrjo, kotrychž je Lipjezjanski nĕmski sudnik sajmnyl, z jastwa puschćili, a praji, so tu jenož nazionalne strony ważnosć na to kładu, so by so wopraudźe brónitu politika wjedła. Wo nĕmskej zwonkownej politiki Schmidt praji, so so njebychu w Prahy Nĕmzam njepschećelske demonstrazje stacź mohle, hdy by so w Prahy z wulkej protestowanskej offensiwu zakročiło.

Halekowanje so hischcze pschi rĕcźi nazionalneho sozialista **hrabje Reventlowa** powjetschi. Tutón nĕmske mĕrowe towarstwo winowasche, so je z wukrajnych towarstwow pjenjezy dostało. Propaganda mĕrowego towarstwa a też z nim sjednaczenych sozialdemokratiskich stron na to dźe, Versailleske frećzenje sakhować.

Sozialdemokratojo so znowa roshorichu. Rĕcźnikej pschiwołachu: „To je njekrućomne winowanje!" Namĕstny president Esser so rĕcźnika woprascha, hacź drje je so knjesowy nĕmskeho sejma z tymle winowanjom mĕnił. Reventlow wotmołwi, so to njemóže kontrollowacź. Reventlow so na Mainzskeho biskopa hórschesche, dokelž nazionalnych sozialistow i wutwje wusamknje. Dr. Brauns z centrumskeje strony Reventlowu kritiku pschećiwo Mainzskemu biskopej wotpokasa.

Reventlow njemóže dla njepschestawajeneho protestowanskeho wołanja swoju rĕcź skónčeć.

Wurĕčowanje njes Severingom a nazionalnymi sozialistami, kotrejž budźiske pschi žanym k pukam doschło, njebješe w pohlušnjacym zsychnuće rosnuć. Sapósłanc Severing namĕtneho presidenta Essera na to kedźbliweho cźinjesche, so je nazionalny sozialist **Heines** z mordarstwom hrožk. Na to so nazionalni sozialistojo do Severinga dachu a jeho pschiwołowarja mjenowachu. Severing na to pobrachowanju wobrućeše a nazionalni sozialistojo so na nim cźiščeschachu. W žežnowninych pschehodźowarjach so i khowjenki dachu, kaž bychu so chcyli do Severinga walić. Severing pak so wobhroji, a sapósłanc druhich stronow pschiwołowarjow a nazionalnych sozialistow wot njeho wotcźišeschachu.

Skoda wo miliony hriwnow sakskich metallowych industrialnych so wotpokala.

W prozesu wo narunanje schkody swjatka sakskich metallowych industrialnych pschećiwo swjatej němskich metallowych dźĕlacerjow a jeho Drježdźanskemu podrjeźowemu wjednikej Teichgräberej je němski dźĕlowy sud we Lipšku sajdźenu sobotu, kaž dalako so pschećiwo swjatej němskich metallowych dźĕlacerjow měri, dospołnje wotpokasał, kaž dalako pak so pschećiwo podrjeźowemu wjednikej Teichgräberej měri, powołaršknemu sudej wrócźił.

Metallowi industrialni běchu wot Drježdźanskeho swjatka němskich metallowych dźĕlacerjow a jeho Drježdźanskeho podrjeźowego wjednika 2,3 miliona hriwnow farmanja schkody žadali, dokelž běchu so za cźas wojowanja wo dźĕlanišći cźasy w sakskich metallowych dźĕlarnjach w nalĕcźu 1928 se tranjenjom pschikazanje mĕrowoje winowatosće strajkowe pjenjezy wupłacźale. Z tymle podpjerajom strajka so wosebje wobhonźi w Riesy a Dresdnach wo 2,3 miliona hriwnow schkodowale.

Dobyće němskeho knjeźerstwa.

Sobotu w nozy w 11 hodźinach so so w němskim sejmje rosbudźenje wothłosowanja wotmĕte. W dĕlach wurĕčowanju němskonazionalni a nazionalni sozialistojo pschećiwo tomu rĕčachu, so je po wustawje dowolene, so **žiwe** němšći sejm wschě namjety na wuprajenje njedowĕrjenja wrócźo stajišći z dnjowemu porjadej pschećeć. Na to so po namjece šamyn, dołh wotpłaćowazy zakoń a nusowy wukas nastupazy, wothłosowa che. Wón so i 318 hłosami knjeźerstwowych stronow a sozialdemokratow pschećiwo 236 hłosam nazionalnych sozialistow, němšćonazionalnych, wjesneho ludu a kommunistow pschija. S tym běchu so wschě namjety na wuprajenja njedowĕrjenja, kotrejž běchu so pschećiwo jenotliwym ministram japodale, wotbyte.

W nóznym poźedźenju, kotrejž bě so malo po 12 hodźinach sapoczało, je so **amnestijowy namjet** z hłosami knjeźerstwowych stronow, němskich nazionalnych, hospodarskeje strony atd. pschećiwo hłosam sozialdemokratow we rjećzim wuradźowanju pschijał. Sa njón so 395 hłosow pschećiwo 147 hłosam, potajkim dwótšećinowska wjetschina, wotedła.

*

Wedźenje sajdźeneho tydźenja w němskim sejmje je so z połnym dobyćom knjeźerstwowych stronow skónčiło. Wono je wschо dospało, schtož je so sčyła hodźiło dospieć. **Wo namjetach na wuprajenje njedowĕrjenja** pschećiwo knjeźerstwu a jenotliwym ministram je němski sejm je wjetschinu skoro 80 hłosow k dnjowemu rjedźe pschešoł.

Dołh wotpłaćowazy zakoń je so na to z 325 pschećiwo 287 hłosam, kotrejž so i němskonazionalnych, wjesneho ludu a kommunistow sešłajachu, pschijał. Namjety za **rataršu pomoc**, namjety, kotrejž ichnitanje pschećiwo cźasanju a wróćenje wupowĕdźenja sjawnych pschistajenjow žadaju, so wubjerkej pschepokachu. Namjet je so pschijał, kotrejž žada, so by so **zakoń wo sastaranju rentnarjow** pschedpołožił. Dale so tohorunja po namjerce zentrumskeje strony pschećiwo němskonazionalnym, nazionalnym sozialistam a kommunistam wobsahuchy, so ma so namjet **na wotstronjenje nuzowego porjada wubjerkej pschipokaćaš**.

Namjety na sastajenje **Youngowych płacjenjow, na rewisiju Youngowego plana a wotstronjenje Versailleskeho frećzenja** so po namjerce zentrumskeje strony z 323 pschećiwo 236 hłosam wukrajnemu wubjerkej pschipokaja. Runje tak so sta z namjetami, kotrejž so na cźekanje kapitala a podwjedźenje dawkow sepjeraju.

Namjez kommunistow, so by so **zakasanja swjatka cźežowych frontiskich wojowarjow wrócźiła**, so wotpokasa. Wjele sozialnopolitiskich namjetow so wukradźenju we wubjerkach pschipokasa, tohorunja kommunistiski namjet, so by so **njeschkuzjerjam zjmska pschipomoz** pschiswolila. Kommunistiski namjet na wotstronjenje wosrĕbanego hnda we konfliktu metallowych dźĕlacerjow je so wotpokasał. Sa to so i hłosami kommunistow, nazionalnych sozialistow a sozialdemokratow namjet pschija, po kotrymž rosrĕbanje wuhud njedyrbi wjasazu móz dosiać.

Też pola Drježdźan kommunistiske nócne zwučowanje.

Drježdźanski policejski presidium wosjewja:

Wschelake wobsedźowanja na to pokazowachu, so kommunistiski antifaszistiski wojowański swjatk w nozy k njedźeli wojerske swučowanje pschihotuje. Policejski presidium za tym sledźeschе, a zhromadźichu so w nozy na ½1 hodź. blizko bolanskeho milyna kommunistow pschešełapi, kotrychž wschitkich k policejskemu presidiju dowjedźechu. Tam so i pschešłuschenjom wupokasa, so bě antifaszistiski wojowański swjatk nócne swučowanje wotmĕł.

Ratarske staty pschećiwo ruskemu dumpingej.

W Bukarešću je so zhromadna ratarska konferenza wotewrisa, pschi kotrejž so zastupjerjo Bolharskeje, Juhosłowjanskeje, Rumunskeje, Madźarskeje, Czěskosłowakskeje, Polskeje, Latyschskeje a Estonskeje wobdźěleja. We wotewrjenskim pozdźenju rumunski ratarski minister Madźegaru praji, so je nuzne, so tale konferenza puć sa wuchowanje a sa finanzowanje žitnych pschehladytkow namaka. Sdobom so wot konferenzy worzałuje, so praktiske hrĕdki pyta, so by wobsteiace sadźewki sa hromadźenje wotstronila a so by naschćeźiwne naprawy pschećiwo ruskemu dumpingej, to je pschećiwo pschedawanju ruskeho žita z industrialnych wudźĕłkow niže hrĕtowoje płacźiny cźinila.

Spionažne srjedźišco w Bukaresću wuzběhnyli.

Rumunska policija je pjać wulkich spionažnych organizacij wuzběhnyła, kotrejž je sa Rusku dźĕłała. Pschi njich spionow zajachu, hdyž tuchu z automobilemi k rumunskim nowinam wanderowali pschijědźechu.

Rumunska policija hižo dołhi cźas spionow wobkedźbowasche. Wobjebity podarok nastork da, so policija skónčnje sajschinnu list, z njewidźomnej tinu pisany, kotryž běchu spionojo w Bukaresću spionam we Winje pósłali. Padże policaji do rukow, kotrejž tuchu k wuczitanju wuhlĕdźi. Na to wobhladnicy pschepytachu. W Bukaresću 67 a w Kronstadu 35 ludźi a nĕkotrych druhich w žydomhórstich mĕstach sajachu.

Spionska organizacija mĕjesche wulke pjenjezne hrĕdki k ruce, so możesche we Bukaresću žanym schkrućkowanju pschiprawicź. W Bukaresću běchu ili podwalnje organizacije, kotrejž pal mjes sobu dźĕlene dźĕlachu, tak so sobustawjenjeho wotdźĕlenja njewědźachu, so hižcze dwě druhej wobdźĕleni wobstejejchej a dźĕlachtej. Mjes sajatymi **je** tež jedyn inžeńr lětadłowoje fabriki w Kronstadtu a nĕkotrí sałtonizy wojerskeho geografiskeho wustawa w Bukaresću.

Hooverowa starosć před zymu.

Sso dołho komsdźiwschi amerikanski president Hower pscheð sjawnosć kupi, ju napominajo, so by ſ wulkocžatym dźiwom nuły a bjesdźelnosći wobarałko.

W sjawnym napominanju praji: Jako lud dyrbimy ludźi, kotřiž ju bjes winy do nuły pschischli, pscheð bjedom a symu schkitaćz. Po Hooverowym nastorku je ſo wubjerk knjezerěstwowych sobustawow a statnych gowerneurow saložił, kotryž ma je statami, gmejnami a industriju programm za saradźenje dźěła w symſtim czasu wudźěłaćz.

W tu khwili ju w Sjednoczenych statach nježdże schtyri millionyj dźěłonjemjerjow. Dołeſ pschecžiwo wulkej nuły njeje žanerje organiſowaneje sozialneje pomocy, ju wschelake kommuny bjžo žane podpjerańke dźěło sapoczałe. Wulkobanki ju sdźiwje, o ta tónle zamyſł sa czaſ symſkich měſaczow kždy tydźeń 100 000 dollarow swjedu. Měſto Newyork je milion dollarow pschiſpowolilo. Też Chikago, do kotreho ſ kždej symje dźěłonjemjerjo ſe wbow pschicžahuja, pomosne naprawy pschihotuje. S dobrowólnymi darami 10 000 měſaczanow dyrbi ſo kždy tydźeń 100 000 dollarow selbźeraćz, so bychu ſo ſ nimi nowe dźěłarnje wotewrile.

Wulke napinanja, kotreż so nadobo we wschich wulkoměſtach cžinja, pokazuja, kak wulka je bojazeć, so nuza w symje cžinoby dźěłonjemjerjow do sadwělowanja saceže.

Ze Serbow

W Budyschinje, 20. oktobra 1930.

— Wo wjedrje. Jutſje je nkody měſaczk. Tuž je też mózno, so ſo wjedro trochu pschemjeni. Schkleńza je trochu wróžo schła, pokazuje tak pschezo hischcže na rjane. Nad raušchej a dołhorauſchej Europu leži ſylna wyschina. Tola ſ wjeczora pschikhodźa ſylne nižiny. Je-li w polnocy nimo woſchnje, dotalny rjany a mily czas bale wobkhowamy. Je-li naſche ſtrony pschecžehnje, pschinjeſe nam ſcherjake, haj maczate wjedro. Jutſje wutorn ſchpadźa ſtónczko 6,37 hodź. a khowa ſo 4,52 hodź. Měſaczk ſchpadźa rano 5,42 hodź. a khowa ſo wjecžor 4,43 hodź. Jutſje je nkody měſaczk. Pschedźenak ſtaja rjane wjedro. — Dźensa rano we 8 hodź. barometer 741, hygrometer 0, thermometer we nogy +10. Wuhlady na njeſchemjerujuze wjedro.

— **Wobydlerſtwo Budyſchina.** Statiſtiſke wotdźělenje měſchczańſkeje rady nam ſdźi: Dalekupjana liczba wobydlerſtwa Budyſchina wuczinjeſche na kónzu ſeptembra 1930: 40 883 (na kónzu ſeptembra 1929: 40 811).

— **Krajny wulkt.** S wulkim awtom wotſtrožeczu wožera njeſzelu rano w 7 hodź. wobdźělniju wulkta župy „Jan Arnoſcht Smolerſ“ do Mužakowa. S raiſcheje wſy wunuri ſo najſtónczniſchi dźeń nětcžiſcheje naſymy, kotrehoż kuſlo namaka njewuprajny wolbhoſchcź we ſchromowinje Mužakowſkeho parka, mnohokrajnym we liſczowej debje. Po wobhladowanju parka a měſtnych ſajmoſczow wotſtrožeczu wobdźělniju pop. w 3 h. do Slepeho, hdźež ſo wuwi towaríſchnoſcź, kotruż budźe rospraworiſt we bliſchich dnjach wopiſacź. Zbyły ſajdźe je ſo wulkotnje poradźił, namaka wſchoſtrońſke pchijwólnoſcze a budźe ſe dźakownym mytom ſarjadnikow ſa wſchu nałożenu prózu.

— **Motorowej koleſarjej ſnjeſbożiłoj.** Dźensa rano wokoło 6 hodź. padźe na Wojerowſkej dróſy na Žibowſkim mjeſcze motorowy koleſaſ, kiž mjeſeche hiſchcže towaríſcha na kole ſpodźo. Wobaj jěduerjej, tudomnaj pſchiſluſchnikaj nemſkoſakneje wobory, wotſtaſchtaj bjes wobanja leżo. Ludźo, kiž nimo pſchijědźechu, jeju halke khwiliu po ſnjeſbożenju nadeidźechu. Sranjenoju do měſchczańſkeje khorownje dowjeſechu. Dopokanja wokoło 9 h. ſo hiſchcže žanemu wědomoſo wróčiło njeběſche. Po wjelkim ſdaczu ſtaj na khlowje cžeſto ſranjenaj.

— **Nakładny automobil** potorhny wožera popołdnju wokoło 12 hodź. na Schliebenſkej dróſy motorowemu koleſarju, kiž ſo cžeſko ſrani. Jemu ſo moſy ſtſchaſchcu a ſo ruka ſlanna. Motorſke kolo ſo ſylnje wobſchkodźi. Winu na njeſbożu dawaju wjedniſej automobila. Pſchi ſawinjenju do Fiedlerjoweje dróhi pjecza njeje tak, kaž je pſchedpiſane.

— **Poſmjerzenje powjeſchcžeſtcheho twara w Budyſkim kłóſchterje.** Lětſa w junuju ſapoczachu na powjeſchenju tudomneho kłóſchtra twarjeż. Powjeſtſchenſki twar je někto tak dałeko dokonjanu, ſo mjeſeche ſo ſaſdźerny tydźeń ſchtwórtk powjeſcžeć. Nowotwar na dwóchmaj ſchoſonoj je nětkoždy 15 metrow dołhi a ſo dotalnej bydleńni pſchiſamknuje. Wopſchija pſchijimanju, rěčnu ſtiwu a dujowe měſtnoſcže ſa wonkowne ſotry.

— **Wuſtupowanje tak mjenowaneho kanalowego Wirtha,** kiž dźěſche na ſaſdźenu ſobotu ſaſo ſjawnu ſhromadźiznu w naſchim měſcze pſchipowoſdźił, ſo laſtaji nakhwilnje ſ tym, ſo jeho policija do ſchkitaſiſkeje ſatby wſa. Wirth je duchakhory. Hižom lěta dołho je dla duchaſlabioſcže pod porućnjiſtwom ſtajeny. — Wirtha ſu wožera rano ſaſo puſchcžili.

— **Padawſchtwo.** W nozy ſ 11. oktobrej ſu ſ jenoho dwora pſchi Dwórniſchcžowej dróhy ſe ſchalowehu powjaza wor ſporiſkich nohajzow a bělu ložowu plachtu ſ „W. H.“ woſnamjenjenu kradnyli. — Dale ſu kradnyli ſ nuſdobyczkom w dnjach wot 12. hacž 15. oktobra ſ jenoje tudomneje ſchrebarſkeje ſahrodki ſcheru muſnaze jupu ſ jaſnoſchérym podſchcžonom. — Wo wſkowne ſdźělenja proſy kriminalne woddźělenje w Budyſchinje.

— **Kedźbu pſched kawzionowym wobſchudźerſtwom.** Dnja 6. oktobra woſjewi ſo w jenym dźenika w Gliwizy nawěſchk, ſ kotrymž ſo ſobuſtójnſkeho a ſkerarjo pjenjes na kawziju pytachu. Muſſi, kiž ſo na Alberta Ernſta a ſa wobkhódneho wjednika „Sjednoczenych korſeninowych mlynow akt. tow. w Hamburgu“ wudawaſche, pſchija woſoby, kiž ſo ſamoſkwichu. Shotowe ſ nimi ſrěczenje a wotewſi jim kawzije wot 300—500 hriwnow. Jako 10. oktobra ſłužbu naſtupichu, pódła jich do wichelatkich měſtnow w provinzy, ſo běchu pjenjezy ſkradli. Tuczi pak dyrbjachu bórzy pósnacž, ſo mjenowanych dołſnikow, kotrychž dyrbjachu worytacž, ſdyła njeběſche. Jako ſo ſaſo do Gliwizy wróčichu, běſche ſo zuſy ſ kawzionowymi pjenjesami ſbudił. Piſarnju běſche wobſchudźeſ hebi hakle dwaj dniſej pſchedy wotmajat a też piſarſke meble hiſchcže njeběſche ſaplacził. Njech ſo ludźo na ležižu bjeru, dyrbjak-li wobſchudźeſ w druhich měſtach ſwoje njekmanſtwo wotdźělenju w Budyſchinje, telefon 2802 woſjewja.

*

Serbske tačele.

Nětkole ſo wjele wo ſerbskich deskach rěči a pisa. Ale mnohi njewě, što do wěcy je, dokelž te ſłowo jeho myli. Słyši deski a praji ſej: „Cemu mam ſej serbske deski pola Sibakec abo Menclec kupować? Serbske deski w kóždym rězaku dóſtanu!“ Deska je nam nješto dołhe, drjewjane ze zdónka wnrězane. A štož ſo tu do ſerbskich deskow poruča, njeje dołhe, ale kołojte, a njeje drjewjane ze žaneho ſtoma. Su to ſkerje d e n č k a na plincy podobne. Němc je njemnje Platten. Serbſki rěkaju najlěpje t a č e l e. Tačel drje je naſim hoſpozam z butrobasa derje znata? Też kołbasu na t a č a l k i krajeny a na talef a na kłěb kładźemy. Tačel da ſo w j e r ě e ć, ma mjeno wot „t o č e n j a“, přetož t o č i ſo też w j e r č o, na přikład ſekera na t ó č n i k u. A te ſerbske t a č e l e ſo tohorunja wjerča a při tym ſpěwaju (druhdy też borkaju, jeli ſo gramofon zadźera). Tuž kupujće ſerbske tačele, zo ſej wucho a wutrobu zawjeſeliće. Z deskami ſo dwory a twarjenja zabiwaju, ſkóńcnje też ludźo. Z tačelemi njedźěła ſo jeno butra, ale z tymi nowymi też radoſć. Kóżda ſerbſka tačel móže wjele ludźi dołho a derje a přiſtojnje zabawjeć. Trjebamy hiſće wjacy ſerbskich tačelow.

M. Nawka.

S **Jeſchicz.** Pſched nješto dnjemi ſnjeſbożi ſo na ſwobodnym kuble cželadnik, jako dźěłaſche. Kóń jemu na nohu ſtupi a ſrani ju cžeſko, ſo bě lěkařſka pomoc trěbna a dźěłacžerja ſranjeneho do Wulko-Dubrawſkeje klinik k doktora Brinka dowjeſechu. — Hiſchcže k tomu po tym paduſchi pola ſamjeneho domach pobychu a dołheſ hižom nje ſ ſobu kaſachu.

S **Lemiſchowa.** Pjatk ſu ſapoczeli naſche hatu wu kojeć. Hižo ſaſchłeho tydźenja běchu tyhy w Malſchanſkich hatach ſkojili. Nětko pſchihódże wulki hat pſcheſ ſ Lemiſchowa do Huczinu na rjad. Wodu běchu ſchto dnjow pſredy ſpuſchcžili. W hacže namakachu ma karpow a linow też piſkory a běłych rybow. Na pſchedźeraju. Mjeniſche ſo w druhim hacže ſaſo wuja, doroſcžene liny a karpy ſo pſchedawaju. Hat ſcheja hrabi Schall-Riaucour na Hulžu. Najeſt je ſ jedźeſ Huczinjanſkeje piwańje knjes Micžka.

Se **Jarkow.** Njedawno ſu naſch knježi dwór pſchewalili. Pſchi tym je Lubijſki Jiny dom jako ſ kupa jadźił 282 500 hr. Jiny dom je nětk kubłu ſamjenjeł placžiſnje k. dr. Robertej Wanzy ſ Habrowotſkupił. Hamtiſki ſud kup wobkrućił.

S **Koparz.** Pſchi hońtwje w Koporſkich a Kolowſkich ſaſtrělichu 18 ſajazow, 59 bažantow, 5 kunowkarnikaj, 5 ſchćerkawow, 1 bakuta a 1 kohlizu.

S **Kelliz.** Cžaſ ſ Wóſporka do Lubija měſeſ dźeńſchtwórtk rano we 8 hodź. ſakombdźeny. Pſchi ſchej ſtaziju dyrbjeſche cžaſ ſaſtacź. Na kolije běchu liſcža nakopili, ſo cžaſ wjazy dale njemóſeche. Tu někotſi cžaſ, pſredy hacž běſche cžara ſaſo ſwobo S tym cžaſ w Lubiju ſkomdźi ſwiſt do Sborſeja, dočžinkow bórzy ſmeja. Khłostanje jim budże wěſe.

Z **Khróſcže.** Minjeny pjatk wječor znjeſeſ puću wot Zejic jedyn tudomny wjeſnjan Kuja běše w Zejicach ſwinjo rězał a běše na dompu zrazy z jenym Wujezdźanſkim, kiž na motorkole jědźeše, hromadźe. Wobaj padźeſtaj do pſrě Jedyn wjeſnjan Kr. do ſwojeho bydlenja dow Jo ſebi khětro rjeńła ſtłóčił, nohu wuwalił a wobodrěł. Nadźijomnje njeje znutrkownjo zra ze njeby hiſće dalſich ſčěhwkow mělo. Kujez na torſkim kole drje njeje prěſkodowany. Štó je winik, zmeje ſnadź ſo hiſće dopokazać.

Z **Protec.** Sobotu 18. 10. wječor 3/4 hodźin namakachu při rozpuću morweho cžłowjeka. Spóznachu ho nim zaſtojnika Kamjenſkeho financneho hamta. Boža ručka bě jeho zajała.

S **Hermanez.** Wulke ſbožo měſeſche njedawno wudźeſ je Shorjeła pſchi tudyſchim zyhelniſkim hacže. Sa dwě hodźinje ſtóji dwě hobrikej ſchćuju. Jena bě 9 puntow a druha 8 puntow.

S **Brěſkow.** Tu ſo wotmě njedawno hońtwa. S njekdźiſhońſcju ſtejła ſ Muczowa dosta ratař ſ Noweje Wſy drobowe ſornko do wobliczka. Dyrbjeſche w Budyſchinje hladacź lěkařſkeje pomocy.

S **Wojerez.** Pjatk popołdnju wołaſche ſyrejna Wojerowſkeje wohnjoweje wobory do Cžornjeho Luha (Schwarz Lug) na pomoz. Tam běſche ſo na dróhy k Hródźi ſepalił Budyſki Lodkej nakładny auto. Ludźo njeſtu de ſchłody pſchiſchli.

S **Wojerez.** Na raušchim dźěle měſchczańſkeho pohrjebniſcheja pſchi Budyſkej dróſy je ſo haj ſa pohrjeb pſchiprawił. Tukhwilu je tu 34 jenotliwych měſtnow. Wokoło haja ſu kładźili pohrjebne ſchromy. Schromdniſe dźěła je pſchewſało tudyſche ſahrodniſtwo.

S **Wojerez.** Sſtrjedu wjeczor ſta ſo tu na Dwórniſchcžowej haſ wobkhadne njeſbože. Zelenjiſti ſobſtajnik na wotkpoſtinku Legeler pſchekrocži dróhu, ſo by ſchol po nowiny. Dokelž hubjenje ſłyſchcžeſche, njepytny dwe motorowemu koleſarja, kiž ſo bliſcžeſche. Motorowy wo njeho ſawadźi. Legerer ſo na hłowje a ſchiji khětro ſrani.

S **Delnjeho Wujeſda.** Tudomny kolonialny wobſtaj Wiliha Szykory je Gottfried Wenzka ſ Hójnje kupił a jón hižom 15. winowza pſchewſał. Knjes Szykora ma

Gosničanski faraf.

40] (Pokračowanje.)

Wě to ſtraſchny ſtutk, pſchetoż korto ſo ſapadowaſche, hdyž dźě wě ſ duboweho drjewa a wuſke, tak ſo hrožeſche ſo kóżdy wokomik pſchekliwnyć. Nimo toho běchu ſanſechali, cžopnizu dołoj derje ſatykacź a tohodła ſtorhny ſebi Bjedrich kabat ſ cžeła, ſo by ſ nim dźeru ſatykał. A tak jědźechu do prédka. Tu njebě woda tak hłuboka a jenoż dno bě tołſte błóto.

Kaž kapitan ſtejeſche Bjedrich prédku na khabłowazym jědźadźu a wjeſłowaſche ſ wulkej hakoſu. Pſchezo ſaſo pſchiwalachu ho ſchćerokе ſmahi a hrožachu korto wobwjerknyć. Hdyž ſtorkachu jo ſe ſchćerokej ſtronu, potom dyrbjeſche ſo powróćić, ale tſo muſkaju běchu ſylni. Nětko dojědźechu prénim thějam, kiž běchu wopuſchčene. Pſchimał wody bě wóknaze ſchkleńzy ſatłócził a wſchelaku nadobu ſobu ſtorhnył.

Potom pſchijidźechu k trochu wyſche ſtejazej zyrkwi. Bjedrich wodychny. Tu hladaſche ſtareho Wjerada wobliczo ſ jeneho ſ wožownych wóknow.

„Pſchiſtawće, tu dyrbimy ſo rosbladowacź.“

Kobalz pocža moſkotacź, ale njeſwěri ſebi ſnapſcheczíwicź.

Bjedrich móžeſche ſo ſ wóknom muſ do zyrkwje ſchwihnyć a ſtejeſche nětko pódła ſararja na malej galeriji.

Wjerada bě w kapali zyrkwine knihi wulkował, hdyž woda ſtupaſche, a bě je tu horje doniežeł. Nětko bě tu zyłu nóż pſchehtał a ſnam ſpokojaze hłowa pſchiwołał, kiž na liſchach cžapnjene ſjedźachu abo pſchi ſwižłowych wóknach ſtejo na pomoz wołachu. Bliſki ſtrach wſchak njeběſe ſa najmjenje ſ nich, pſchetoż twarjenja běchu maſiwne a pſches liſchi njemóžeſche woda ſtupiſć, ja to bě kraſina pſchepona.

Tu wobłada ke Kobalzej khěžu. Wulki nakładny cžołm, kiž dyrbjeſche ſo wuporjedſcež a běſche nětkoždy ſ thribjetom ſwjercha pſchi brjoſu leżał, bě woda wuſběhnyła a ſ nim ſtorkachu ſomy kaž ſ boranom do ſtarožłabeho cžpjeżowego hwarjenja. Hižo ſtejeſche zyłe kſchiwje a jeho ſwiſkle kłonjachu ſo k wódze. Wulke dule łodu, wotpaczene krucžiſka, ſpłuwachu wokoło a ſaklinjachu ſo do ſtołpow. Horjeka ſtejeſche Kobalzowa, najmłódſche na rukomaj a ſe błoſom ſchkrěczeſche wo pomoz.

Tu bě hrožazy ſtrach a Bjedrich khwataſche k ſwojemu korcu. Też druhi muž bě do zyrkwje ſaſeł. Kobalz pójna ſwoje ſomy hłóž a bě ſam wotſtorčił, ale njemóžeſche cžeſke korto wodźeć.

Runej pſchijihna ho ſaſo žołma a hdyž ho wróćo wali, wotwjeſe korto ſe ſměra. Se ſchcžerkotom ſajědze korto do wóknow doma, ſhubi runowahu a ho powróći.

Kobalz ho wunóri, ale kaž ho ſda, bě ho ſranił, pſchetoż mójeſche jenoż ſ jenej ruku płuwacź.

Bjedrich ſkoči do wody a płuwaſche k njemu.

Bě to ſaſo cžeſke dźěło, pſchetoż powróćene korto bě ho we wóknje ſatuſło a ſaſtakowaſche horje a dele, mjeſtyl ſo też ſomy ſ nim cžumpachu. Sdobom bě wuſke rěcžniſchcžo wody na dróhy wot tyhazorych wężow napjelnjene, kiž hrožachu jeho ſtranicź. Też Kobalz bě ho ſ naſhomaj do nětcžeho ſaſchmjatak. Tola Bjedrich bě ſylny a wuſtojny a njebě podarmo w prjedawſchich létach cžaſcžiſcho zuły Spirdingſki jěkor pſchepłuwał. W poſledním wokomiku, prjedy haczž ho Kobalz podnóri, ſhrabny wón jeho a jemu ho poradźi, jeho k jenej ſ thěžow bocžahnyć, ſ kotrejež wóknow też żony hladachu.

Ruży ho jimaj napſcheczo tyłachu a wobaj buſchtaj horje ſcžehnjenaj, mjes tym ſo Kobalz wótſtje ſ bološczemi wołaſche, pſchetoż bě jebi ruku ſkamał.

Bjedrich njepopiſcha jebi wotpoczinka.

Kobalz žałoſcžeſche wo ſwojich ſwójbnych.

„Směrujcże ho a dowěrjejcże ho Bohu. Budźe-li mi mózno, ja jich wumožu.“

Młody cžłowjek kſchipjeſche ſe ſubami tohodła, ſo njemóžeſche wjazy pomhacź, mjes tym ſo Bjedrich ho rosbladowaſche.

Khěžka bu ſ kóżdym wokomikom pſchezo bóle wohrožena a ſda ho, ſo ho ſa khwilku ſaſopynje.

Bjedrich hladaſche ſa pomozu. Tu bě ſtoro jena ſtejeſa pſchi druhej a pſchełeſe ſe ſamjenym ſtrachom wo ſwoje žiwjenje, poradźi ho jemu, wot ſtſchi k tſeſche ho pſchibližowacź.

Nětko pak bě też ſ tutej możnoſcžu kónz. Won bě ſe prénjotnemu brjohu ſtorca dozpěł, a tu běchu ſomy, wot lutych ſchtrutow wobſtadźene, wjele wjeſe wſchelake ſylniſche.

Tola nětko wuhlada płuwazy cžołm. Saſo dyrbjeſche do wody léſcź, ale na ſbožo doſcžahny jón. Ssamo jene wjeſko leżeſche w nim.

W tym wokomiku wuſłyſcha wótry ſakſchit. Sſwiſłe Kobalzej thěžki popuſchcžowachu a pódła ſamjeho Bjedrich ſnyny ho paženje. Tſcheſka wobodrě jemu prěſt zyłe mjeſwoſcže.

Kobalzowu běchu ſtrózele ſ njemozu ſaſale, hrjadu, ſak otruž bě ho krucže dźerżała, bě wona puſchcžika a bě ho do womory ſnak ſwieſka. To bě ji ſ wumożenjom ſpo ko, pſchetoż nětko wiſnaſche na pok w powětſe, kdźeſo pſchezo hiſchcže krucže dźerżo na poſbywazych rosmalinach.

Néſchto ſwětłe płuwaſche na wodze. Druhe, nětko dwělétne dźěćzo. S rukomaj pſchicžeri Bjedrich cžołm blikto k dźeſcu a ſhrabny jo ſa draſcžicžku. Sbožownje wuſběhny wbohe ſtworjenčko do cžołma.

Nětko pſchińdże Kobalzowa k ſebi.

(Pokračowanje ſcžekuje.)

wilko jenoż překaženje, kiž běšche přiběhy ſ kolonialnymi tamami sjednoćena.

S **Stehu Komorowa.** Hospodarska knisa dale traje. We wšej poloizy winowza ſo niczo połśpichiko njese. We owej industriji ſu dale dźěłaćerjow puschćěili. Po- je je jara hubjene. W mnohich iwornjach a jamach trótki czas dźěłaja. Hubjene ſu poměry tež we dźěrženjach. Njemóžeja iwory wotbyć, tak dyrbi ſo dźěłacy abo dźěło ma ſo zastajić. Je tu lhwilu mužiich a 402 žónſkich bjes dźěła. Podpjeru dźě- erjow dósta 1213 mužiich a 249 žónſkich wośo- 137 mužiich a 10 žónſkich dósta krisowu podpjeru.

S **Rychwałda.** Dźiwajo na dźěćzi ſ Wuiſchowa a Pa- ſo tu wot 15. nowembra wuwuczowanski plan enj. Pokraczowanska ſchula sapoczinje 4. nov. wu- chtwórtk a pjatk wotmětej dwě hodźinje wuwuczo- a na ſtarej ſchuli. Pſchedstejicjeſtwo pokraczowan- ſchule ma ſo wolicz w pſchichodnym posedźenju. ſidninach ſu staru a nowu ſchulu wuporjedźili. ſo móžno było hišcze nowy płót pſchiprawicz, by ſchło w najkerſchim rjedze.

S **Hrodka.** Pjatk popołdnju ſamkarja Maksa Roika o byđlenju na Dubrawſkim dworje morweho na- n. Zilětny běšche ſo pluſnom ſajedojcžik. Kanarik ſu běšche hišcze žiwy. Schto je muża do ſmjercze ło, njeje ſnate.

S **Mikow.** Tudyſcha ſchkleńczerńa ſo pjatk 17. 10 na je ſastaji. Wě to jena ſ njemnohich ſchkleńczerńow ſcze, hdyž ſo pſezjita ſchtlokoża hiſchcze ſ ruku dźě- Maſchinſke dźěło je tuńſche o kmańſche dyžli ru- Ruczni ſchkleńczerjo nimaju możnoſcze, dóſtacz ſażo

S **Khorzebuſa.** Cžežko ſnjeſboži tu ſchtwórtk popok- 42 hodźin kryjerſki miſchtr O. Pein. Pſchi fabrizy at pomognika wuwjeſej kryjerſke dźěła. Hdyž dźěło lowaſche, nadobne tſcha toroże ſo ſeſzypny a Pein ognik panyſchtaj ſ 8 metrow wyſokoſcze. Pomognik ſtani. Miſchtr ſej ruku ſlama a rjap ſwiny. Jeho rownje dowjeſechu.

Wusudźenja.

Shromadny lawniſti ſud w Budyſchinje.

Monter Wiarnat Herkenfeld ſ Dortmunda, kiž ſa Liſczańſku firmu Wolf, Netter a Jacobi na ſe- werje we Woparej dźěłał, běšche ſebi po pſchechwod- ſuda pjenjesy do kapſy dźěłał. Wšſche wobſtorže- ſo je firmu wobſchudźił ſ tym, ſo je wſdowych liſczi- ch zdźěłacerjow, kotrjž tam dojcza dźěłali njeběchu abo njeđźěłachu, wjedł a ſa nich wobliczenu mſdu ſa Khował. Heikenfeld dosta 1 lěto a 2 měſazaj ſaſtor- pſchi czimž ſo pſchepytowańſka jatba poluje wobliczi, Schmidt ſe Shorjelza, kiž běšche ſo napiſchego ſmje ſa jeneho dźěłacerja wudawał, dosta mjeſto 5 dnjow jatwu 25 hriwnow pjenjeżneho khłostanja.

Z Łužicy.

* S **Wulkeje Semódnizy.** Schtwórtk pſchipołdnju hodźe do 12 hodźin ſpłoſchichtaj ſo do ſyjawy ſapſchehe- njenaj konjej tudlerja Golbža a ſahrabowaſchtaj wot- ſal. Kołojeſdnaj móżeſchtaj ſo jenoż pſched rosbudźenym ſtoczerjomaj wulkhowaczi, ſo do hłubokeho dróhoweho pſcherowa ſajedźeſchtaj, pſchi czimž ſo jena tudomna wobydlerka ſrani. Na ſbożo woſta ſo wjerhaza ſyjawa ſe ſchtom wiſazo. Pola ſchule ſaběhnyſchtej roshorjenej ſtoczerji do ſaſchahaha, kiž pſched nimaj jedźeſche a ſ ka- trehoł ſady rěbł tczeſche. Pſchi ſrajenju ſo wot rěbła tónz wotlemi a jena ſerdka ſary ſo podſobnikej nětkaże 70 zentimetrow hłuboko do wutrobna. Dla tuteho ſranje- ja konjej ſaſtaſe ſtaj. Sranjene ſtoczo dyrbjachu do- kleć. Wobježdżeř ma ſ toho wulku ſchkodu.

* Se **Shorjelza.** Do ſudniſkeho jaſtwa ſadźichu wob- ſchudźerku, kotraż běšche ſ wuſchiknym wuſtupowanjom rodumika, pola jeneje tudomneje ſwójby bydlenje a wu- ſchow namakacz. Wěſche ſo ſa ſtudentku wudawaka a ſo khwaliła dobrych počahow k Barliniſkim universitnym profeſoram a tudomnym lěkarjam. Sswójbje běſche 40 ſriwnow wujebała. Też na druhich měſtnach je wona na podobne waſchnje wuſtupowała a ludźi wobſchudźiła. Sajeta je wuczerka ſa dźěczaze ſahrodki Gertruda Hajnez.

Smjerć pſi mikrotonje.

Tragiſki podawk ſta ſo pjatk wjeczor pſchi podawa- nju wječorneje hudźby Barliniſkeho radia. Einödshofe- rowa kapała ſabawnu hudźbu poſticzeſche. Wona běſche runje hudźbny kruch dohrała a pſchipowědźeł běſche no- wy kruch wojſewik, jako ſo nadobo kapałny miſchtr Ein- ödshofer njemóżny ſwjeſe. S konzertowanjom hnydom pſchestachu. Hnydom ſawołachu lěkarja, kiž ſwjeſći, ſo běſche dirigenta Boża ruczka ſajała a jeho žiwjenje nahle wuhaſła. Einödshofer běſche 67 lět ſtary a dotal pſchezo ſtrowy. Semrěty je wjele ludoweje hudźby ſe- ſtajał.

Nowy Göste-Berling.

Pſched ſudniſtwom městaczka Norrtälje, ke krótkemu ranju wot Stockholma ſhromadźi ſo njedawno rano ſahe we wupyſchenych awtach a awtobuſach ſwjedźeńſtwo ſa- horjena cžrjódka. We wošmich hodźinach rano wotewri- chu ſo hłowne wrota a na wyſokim wonkownym ſkhodźe pokaja ſo ſtatny młódſchi muſkli w ſłužbnej drašce du- chownehho. Wyſt a hłoſy pſchiſtilnoſcze ſlincžachu jemu napſchećziwo. Muſkłaj khwataſchtaj po ſthodźe horje, ſo hyſchtaj jeho w ſtotym ſtole dele donjeſłoj. Do kolony awtow pſchiſtupe žiwjenje, do prěnjeho awta ſyndny ſo duchowny, ſ kwětkami poſpypany. Jako k mjeſam Wadója pſchiſtupechu, ſtejachu tam pſchi cžeſtnych wrotach pſchi- wyſkowczy ludźo po ſtach. Na cžeſtnych wrotach ſtejachu ſłowa: „Wutrobnje witamy pſchi nawroczje!“ Ssobu- ſastojnik rěcžeſche ſaborjaze ſłowa. Na to cžehnichu wſchitzy na faru, hdyž ſo ſłónczne nětkaże dwaj tyſaj cžłowjeſow ſhromadźi. Sbožowna a hnuta powita knjeni farařjowa ſe ſwojim ſynkom ſ dwěmaſzacznje jatby ſo wróczazeho mandželſkeho. Dla pſchekſchiwjenja běchu je- ho ſaſudźili. Wſ pokładni ſa khudych běchu pſchi pruho- wanju nětkotre ſta krónow pobrachowake. Wěž bě ſo ſud- niſtwu pſchepodała a ſaſudźenje ſcžěhowaſche, pſchetož fa- rař rjekny zyle jednorje, wjedźenje knihi njeje jeho ſyłna ſtrona; pjenjeſy ſu ſo nakožiłe ſa thudych; ſchtóž to wěriczj njerha, tón to njech woſtaji.

A jeho wošada ma dowěru k njemu, pſchetož wona lubuje ſwojeho młodeho farařja, kotryž tak kraſnje pře- dowaczj rosumi a ſo ſaneho cžłowjeka njenaboji, ſamo pſched zyrkwiniſkim kapitłom nic, wo kotrymž njeje ſo ſtajnje chwalobnje wuprajił. A ſnadź, tak dźěcža ně- kotſi wědźeczj, ſteji na ſcžěhowkach cžęcze pruhowanje po- łładnje we wěrym ſwiłku ſ pleczišnami ſawiſtnikow a njepſcheczelow.

Hiſchcze prjedy hacž ſo ludo na dompucz poda, bu farařjowy najmłódſchi ſynk wonka pod móbrym nje- biom pſched woczemi zyłeho ludu wot ſobuſaſtojnika, kotryž běſche ſwjatoczne powitanje ſarjadował, wu- khcženy a wjeſele a hnucže njeje wopiſaczj.

Ale zyrkwiniſti kapitul njeje ſ tym pjecza dozyła pſchesjene był, ſo je ſo farařjowy nawrót tak ſwjatoczny- nje ſarjadował. A njeje zyle njemóżne, ſo je ſobuſa- ſtojnik farařja ſamżnu rólu hrał, kaž ſtotnik Kicheſcžij- jan Bergh w Selma Lagerlöfowej Göſta-Berling-baji. Kaž ſnate, je tutón ſwojeho biſkopa, kotryž bě te rewiſiji dla wopiſtwa wobſtorżeneho młodeho farařja Göſta Berlinga pſchiſchoł, pſches wſchě hory a doły dowjeſł, ło bě tutón pſchetſchażeny „kaž trupy w kojanym měſchku.“ Jako Göſta Berling potom wo tym ſhoni, wědźeſche wón, ſo budże woſtajeny, pſchetož biſkop dyrbjeſche wěriczj, ſo je ſtotnika k temu namołwił. ſj.

Kak wyſoke su najwyſe hory zemje?

Mount Everest w Aſiji je wyſoki 8882 m. Gaurisan- kar w Aſiſkej 8100 m. Aconcagua w Amerizy 7039 m. Huaſcan w Pernſkej 6720 m. Chimborasſo w Amerizy 6310 m. Mac Kinley w ſolnoſnej Amerizy 6310 m. Kilimandżaro w Afrizy 6010 m. Elbrus w Kaukaſu 5629 m. Citlaltepetl w Sčrjedźnej Amerizy 5582 m. Popokatepetl w Mexiku 5420 m. Ararat w Armenſtej 5165 m. Montblanc w Alpach 4810 m. Del Fuego we Sčrjedźnej Amerizy 4200 m a Mount Townſend we Awſtralſkej 2241 metrow. — Sajimawoſcž wobſteji we tom ſo wyſokoſcž wuſnamnych horow ſo w ſamżnym rjedźe namaka kaž wulkoſcž dźěła ſemje, najwyſcha hora w Aſiſkej je 8000 m., w Amerizy 7000 m., w Afrizy 6000 a w Europje 5000, w Auſtralſkej 2000 metrow wyſoka.

Sto to wě?

Hdy ma kokosowa palma prěni króć płody?
Mózeja-li jeja dychać?
Kotry ſlawny filosof njeje ženje přiſoł dale ródneho města?
Sto woznamjenja mjeno wsy „Bórk“?

Nakrowiske z cyrkwje swjata.

— **Schkrowa powješć wo wjedrje ſa jutſiſchu wutoru:** Rjenje, khłodniſcho, tola wołtanje žuchło. W Jendželſkej ſymniſche ſcherjate wjedro. W połnoſnej Europje podobne wjedro.

* **(Nadpad na wožobowy żeleſniſki cžah.) Na wožobowy cžah 820 je ſo ſobotu połdże wjeczor blizko Striegawy w Schleſyſkej rubježny nadpad kucził. Hdyž bě cžah tu- nuje ſ dwórniſchcža w Rohrſtocku wuješ, ſababjenaj muſej na połſki wóz ſkr.ſiſchtaj, wyſchicheho połſkeho rjadowa- rja poraſyſchtaj, wupuſkchtaj jeho a 9500 hriwnow ru- bišchtaj. Na to rubjeznikaj ſ cžaha wotſkoczišchaj; ſtaj njeſpoſnataj cjelmyſoj.**

* **Dwórniſchcžowy korcžmař Matſak w Burgkemnizy pola Bitterfelda je ſwoju mandželiku do ſtowy iſelił. Muża ſu do jaſtwa wotwjedli.**

* **Na Magdeburgſko-Nowomeſchczanſkim dwórniſchczu je ſo njedželu rano cžeſke njeſboże ſtało. Pſcheſtejarſkiny miſchtr Nowak a wuhibowar Eduard Becker cžyſchtaj ra- no w 6 hodź. ſwoju ſłužbu naſupjej. So hyſchtaj ke ſwojemu ſłužbnemu měſtnu doſchoj, dyrbjeſchtaj kolije tworowych cžahow pſchekrocžiz. W tym ſamym woka- miku ſ Rothenſeea lokomotiwa pſchijědże a wobeju na bok werhnu. Mjeſ tym ſo bu Nowak na měſeze morjeny, ſo Becker cžežko rani.**

* **Na Slaakenſkim lětaniſchczu pola Barlina bě ſobotu filmowy direktor Ebener ſ Maxiniſkeho filmoweho towa- ſtwa ſe ſwojim ſporiſkim lětadłom wuleczał, ſo by wumě- ſk leczenja wuwjedł. Hdyž chyſche ſo Ebener w khěrej wyſokoſcji ſ lětadłom pſcherſchinyc, ſo njeſnatych pſchi- cžinow ſ lětadłom ſchidle ſtamaſchcz. Lětadło ſ runa k ſemi padże. Ebenera morweho ſ roſpadankow wucze- ſchu.**

Kak bu Guggenheim koprowy kral

W ſajchnych dnjach je Daniel Guggenheim, amerikanſki koprowy kral, w ſtarobje 74 lět na ſłaboſcž wutroby ſemrěł. Hižo pſched ſchtwórcz lětſtokom bě we Sjednoczenych ſtatach zorine ſłowo ſnate, ſo ſo amerti- kanſki ſenat wjazy „klub miliſonarow“ mjenowacz nje- ſmě, dokelž w nim nimale jenoż multimiliſonarojo ſtaſ- iſchi maja wjele miliſonow) ſydła. Mjes nimi namaka- ło też wěſty knjes Guggenheim ſ Colorado, wo kotrymž ło tehdom ſ wěſtoſczu rjez njemóżeſche, kelko miliſonow dollarow ſwoje mjenowaſche.

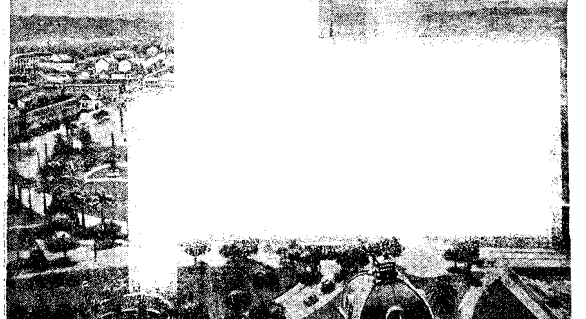
Njeſmérne bohatſtwo tuteje ſwójby je ło w krótkim czaſu ſaſłužiło. Někotſi ludźo mózachu ło pſchi pſchetho- dże do noweho lětſtotka na tamny czaſ dopomnicz, we kotrymž tamni niz ſ Colorada, ale ſ južneje Němſkeje pothadżachu. Tehdom njeſkuſchachu ſim hiſchcze naj- wjetſche koprowe podkopki we wſchich dźělach Ameriki. Tehdom běſche Meyer Guggenheim wjeſeły, hdyž móſeſche ſtare koprowe kotły a druhi ſtary kow ku- powacz a dale pſchedawacz. Sswójba pothadża pjecza ſ města Worms a je ło po czaſu w južnej Němſkej a Schwizy wupſcheſtrěwała. Djenja mamy wjazore ſwój- by ſ tutym mjenom w Němſkej.

Sſrjedź ſaſdźeneho lětſtotka njeſdźeſche ło Meyerej Guggenheimej a jeho ſonje Barborje w južnej Němſkej derje. Tuž ło roſbudźiſchtaj, ſwoje ſbożo ſa Atlantiſkim morjom ſpytacz. Njemóże ło runje rjez, ſo buſchtaj we Newyorkſkim pſchiſtajmje wot kralowny ſboża powitanaj a do paradiſa dowjedżenaj. Meyer Guggenheim dyrbjeſche też tam ło dreczj a witowanje ſe ſtarym kowom jemu wjele njepſchinjeże.

Ale Meyer Guggenheim móżeſche do mjeiſcheho wob- khoda kapital tyknycz, kaž jón ložby njemóżeſche. Mějeſ- che zydom hólzow, kotſiž na pſchekuſkej wuſtojnoſczi ni- komu naſad njeſtejachu. Najſtarſchi běſche Benjamin Guggenheim, kiž ło 1855 narodźi. Hdyž běſche 20 lět ſta- ry, pójſła nan jeho do města Denver w Colorado, hdjež w podkopkach dźěłaſche. Poſdźiſcho pſchewja Benjamin ſchkrějerjenje w Pueblo. We lěcze 1903 ſakoži družſtwo „International Steam Pump Company“ a ſchěſez lět poſdźiſcho běſche jeho preſident.

Wulka woda we wječornej Němſkej zawinowa wulke powodżenja. Rěka Mosel wuſtupi a powodźi haſy městačka Kochema.

Sao Paulo w Braziliſkej. Wo tuto město budźa knježerſtwu ſwěrne wójſka a zbožkarjo krwawaje wojować.

Druhi žon běše Daniel Guggenheim, semrěty koprowy kral. Tutón wěnowaše so najprjódy kkaninam. Jeneho dnju sej rosmyšli, so w podtopkach wjazy skota teži hač w droscze.

W puseźinach pokkupy Alaska čjuchu bratja Guggenheim kopowu rudu. Ssami njemóžachu tute njezmérne krajiny kupicź, wo kotrež so tu jednaše, hdyž běše pódla kopra też wjele wuhla, njesłónčne lěsy a wodjanych mozow. Swjasachu so z Morganom do druzstwa a kupichu tute krajiny. S tym sapoca so pokkup, kajtiž je jenoż w Ameriju mózny. W lěcze 1928 wutwori tutón trust nimale schtwórczinu zwětowoje produkzije na kopru. Hdyž so rozpomina, so tu mjes tym druhe konzerny mózni rivalojo, wozebje hdyž je kontrola chilenischich podkopkow do druhich rukow pschescha, dha je hischcze schesty dźel zyleje produkzije w rukach Guggenheimow.

Bratrja Guggenheimez njesaběrachu so jenoż z koprowymi podkopkami, ale sakoźichu też sljeźnje a schkrjeźenje, tež do druhich industrijow sapschimnychu. Wobsedźa zynkowe a wolojowe jamy. W Chile sajimowachu so sa wulke salpetrowe lkady, kiž běchu w susedstwje jich koprowych samow. Najwjetschi dźel chilenskeje salpetroweje industrije słuschna někto konzernej koprowych kralow a pschinjese rjany dobytk.

Daniel Guggenheim njeje so poslednje lěta zwojeho ziwjenja wjele wo zwój wobthod starak. Hakle tydzenje do zwojeje zmjercze je so z puczowanja z Němskeje do Ameriki wrócził. Wudawatsche wjele njenjes sa poppytu w kkatstwje a chajsche wosebje praschenje lětanja we mšle wuglědźicź. Psched schtyrjomi lětami dari dwaj miljonaj dollarow sa wuwiwanje kkatstwa a njedawno da dalsche 100 000 dolarow sa rakejtowe experimenty profesora Goddarda. Dalsche wustajenje słuschna samerej, dobrych pilotow (lětarjow) sa americ. lětadła wuwuczicź. Pódla mnohich woporow sa kkatstwo je hischcze wjele njenjes sa dobre samery wudał. Wo nim šmě drje so rjec, so je z nim jedyn najwjetschi amerikanski filantrop (ludźopischeczel) semrěł.

Wumělstwo bjez khléba.

Jenemu prózowarjej wo sastojnstwo swójska w jenym jendelskim městaczku bě so runje tole sastojnstwo pschilubiło, jako so wukova, so je swójk analfabeta. Dokelž dyrbi wón ko zyrkwinski słužobnik, njedóžowjo na jeho hewasche wuknjatosće, we wunnělstwje pisanja a cźitanja doma byczź, wotjesche so zyrkwinske sarjadnistwo k najwjetschemu wobžarowanju nuknowarje, pomjenowanje sa-šo wróćko schazhujeź. Jele městaczko běše z najhlubschej zelnosću sa muza najcelnjene, ko-rjz bu dla njedostatnego schulskeho wukubłanja wo zźiwjenske sastojnstwo słabany, ko-rjz by jemu sawěsćene lětne dochody wo polsta punow wunjesłe. So by so njesbožownemu druha pasłužba smóhnyła, sarjadowachu serku, ko-rjz wunjese schyri sta hriwnow. S tutym kapitalom sawoza muz, kotremuż be wošud sarjekł, z zyrkwinskim słužobnikom byczź, ze šadnym wikowacź.

Dwacźrunjeć klanu jenoż z jenje kary wobstejachu, dźesche wobthod wuběrne. Nowy šadowy wikowar mózesche jenu dźesacź punowsku baukowku po druhej na banku nošyez. Jeho nakulowane njenjesy dozwólcha słónczne tajku wyschokosć, so šwédowniły bankowy direktar jemu přesonnje radu poda, so by wón nakulowany kapital we derje sa danjazych akzijach sakoźił. Zanje wotmolwjł. Dokelž oaschi list baukowego direktora tehornja ójes wotmolwjy wosta, wopy-a tutón zwojeho wobthodneho pschecźela wosbobinsaz. Tu wón zhoni, so šadowy wikowar list ani cźitacź njemóže. Bankowy direktar pschimny zebi sa hlowu: „Mój Bože, tajke samoženje by sebi muz z Waschimi darami nahromadźicź mohł, by-li mohł cźitacź a pisacź!“ — „Na žane waschnje,“ běsche wotmolwa, „dyrbi mohł cźitacź a pisacź, potom bych dyrbjał cźas zwojeho zźiwjenja se šuchimi połsta punami lětnje wunicź.

Kak dźěco hraje.

Wšita Asela Schrybarjez je sa-mawu knihu wudała z napisźnom: „Maj dźěcźa“. Wona wobroczi so na starschich a wschitkich, kiž maju wobthad z dźěcźimi; poda powuczenje wo wo.hladanju a jeź wjenju dźěcźi, wo jich strowosći a wocźehnjenju w starschiskim domje, w dźěcźacych sahrodkach a w schuli. Wosebje rjenje wopisany je thema: „Hra a dźěło“.

Sa dźěcźi je wschitko hra, sa dorosćeneho dźěło. Poslednischi ma pschi kóždym dźele wšěch samóh, dźěcźo niz. Dorosćeny wiczi, so je jeho manil pschichwy, wosnje schcźěł a cźesa, dokaž njeje man-l cźisty. Dźěcźo hrabje schcźěcź, cźesa swojn draku, wozcźerje na blidźe, stol atd. Broch njecha wo-strónicź, ale chze cźešacź — a to cźini jemu wjeselo. Sa dorosćeneho je cźešanje dźěło, sa dźěcźo hra. W hrajtach rosta dźěcźowe mozy, kiž posłužicźa k dźěłu trjeba. Dźěcźu je wschitko hra. S klockami wuri sebi khěžku, wóz, wjes, torha sa-šo dele — twari sa-šo.

Dźěcźo je zyle pschi wózy, zyły šuntskowny człowjek. Jemu so lubi, hdyž njetrjeba njedźelu popoldnju z nanom a maczerju, za ruczku dźerzane, so wukhodźowacź. Swobodnje chze běhacź na puczach, mjesach, lukach, khórnach a polach; chze skłacź. Kijeschk je jeho konik, lawka hórka. Běži kaž kóń. Schto wo to, hdyž so kholowy rosztorhnu? To so hoži saplatacź. Dźěcźo je siwoje wjesele mžło.

Dźěcźi dyrbja hracź — dorosćeni dźěłacź, je-li maju dźěło!

Wo kralach.

Kralojo hrajkaja sebi rady.

Bolhaliski kral Boris sabéra so z zyle wosebitym sportom; wón hraje z wosebitej lubosću rólu lokomotiwnika. To je jemu po powěsći se Sofije porok wunjesło, jako se sdźichnikom, kotryż wón kamorneje wjedźesche, pschepoloze na Plawnatke sastanischcźo pschijźdże. Pschedstejiżer sastanischcźa, kotryż jeho njesnajesche, je jeho pjecza z wórtymi słowami na to kedźbneho sćinił.

Njewuschikneho lokomotiwnika móża se słužby puschcźicź, niz pak bohužel njewuschikneho krala.

(Argentiski Tydźenik.)

*

Trónita rěcź.

Jendźelski kral Jurij II. zhoni, so dyrbjesche so jedyn redak-or pokhostacź. So by trónitu rěcź po możnosći sahe wosjewicź mohł, běsche zebi wobdarjeny nowinar jenu z porstow wuzyzał.

Kral sawoła justizneho ministra a žadasche zebi:

„Wscheju zebi, so by so z tutym cźłowjekom mile wobkhadźało. Ssym naju rěcź pschirunak. Jeho je wo wjele lépscha.“

*

Aleksander III.

ruski thěžor, běsche, kaž znate, jezyn z najhrubischich muzow tamneho cźasa. Jeneho dnja pschikhotowasche sebi Aleksander w pschikomnosći Zarowneje a jeneho dwórnika limonadu.

„Take,“ wón rjekny — wšo-n ruski —, so tym hacź bé zitronu z nałożenjom twschich mozow wutłócził, „Piskora chzu rétacź, jeli w njej hischcze jenicźkeje kapki.“

Tu wsa dwórnik, maly, khaby stary muzik, zitronu do ruki a sapocza tłóczicź. Jena, dwé, tśi — pjatnacźe — wóšmnaceźe kapkow . . .

„Eźe! Piskora!“ sawoła Zarowa šo hnydom, so jo zej khitły po tśomaj kulachu. Maly, khaby, stary muzik běsche njemuzny — finanzny minister.

*

Dwórski khaseń.

Jendźelska kralowna Hitża měsesche dwórskeho błazna, Pace, kotryż jej wérnosć pschesahnje prajesche a bu twodła jeneho dnja z dwora wuhnaty. Po něcźim pak so stary dobry pomér zaso nawjaza. Pace bu wot kralowny saso hnadnje pschiwsaty:

„Wschitko njech je sabyte,“ Hitża měnjesche, „ale budu swoje brachi wot tebje saso khtyschecź dyrbjecź?“

Pace tschahjesche z hlowu:

„Ně, nochzu rěcźecź wo wężach, wo kotrychž powěda zebi hižo zyle mjeko. jnc.

Rozbuchnjenje a katastrofa w Los Angeles.

S Los Angeles w Amerizy so powě, so je so tam we wulkej bydleńi hrózbne rosbuchnjenje stało. Po rosbuchnjenju nasta woheń. Zyle twarjenje so sapuściži. Po dotalnych powěsćach bu 40 wožebow cźežko sranjenych. Boja so, so su też nětkoli ludźo wo zźiwjenje pschischli. Rosbuchnjenje wustawkowa syłny cźišchi powětra, z kotrymż so w šuhodnych dróhach ludźo wo semju wjerchnychu a automobile powróćichu.

Swójbne powěsće.

Sćitśeni: Gertruda Hilžjoła Nowakez a Pawoł Winkler w Budyschinje. — Marjana Krawazej pod Hrodom a Alfred Hórenz w Budyschinje. — Margaretа Kschiżanez we Wurizach a Maks Lienekamp w Lettewizach pola Halle.

Swěrowani: Erich Menzel z Hilžu rodź. Schtrez w Budyschinje. — Arno Scholta, diplomowy pschekupz je Sulsanu rodź. Welkez w Budyschinje. — Kurt Nikol, kriśerski mischtr z Elfriedu rodź. Kleinstückez w Budyschinje. — Hans Baltenberg, inżeńer w Radebergu z Gertrudu rodź. Kschiżanez w Dźěžnikezach.

Sewrěli: Handrij Kunza, hosćeńzaŕ w Budyschinje, 58 lět. — Khrysta šwd. Hášlerjowa rodź. Lehmannez w Budyschinje, 84 l. — Wilhelmina šwd. Henćelowa rodź. Berndtez w Brěšni pola Kamjenza, 83 lět. — Marta šwd. Rietschelowa rodź. Eichlerjez w Wětej Wodźe, 57 lět.

Něšto ke khwilnemu přemyšlenju.

Schto je płaćiła šwětowa wójna.

Swětowa wójna je płaćiła we hotowych pjenjesach a materijalijach 186 333 637 000 dollarow. Wusydłe wójny bě 12 000 000 cźłow., kótni a cźerpjazy njeliczeni. Potajkim płaćesche kniezenje jenoho cźłowjeka we šwětowej wójnje 15 566 dollarow. Armeje wójsta hyzdy, we cźahu wojowanja pschi tronicze ako saby strony, bychu šli byle produktiwne, cźežiołowu hódnosć (Güterwert) we wyschokosći 151 646 942 500 dollarow wošnamjenjeje. Kaž so hodźi wusprawnicź morjenje 12 miljonow cźłowjekow, hdyž ma so tola cźłowjek jako Boża podobnisna wobhladowacź, to njech je rošsuzej kóždeho jednotliwja pschecźiwjenje a wyschemu šudnikej nad nami. Na hódnosć zniczej wójna 400 miljardow dollarow, potajkim 16 miljardow hriwnow. S tutymi pjenjesami by so mohło postajicź kóždej šwójbje w Němskej, Awstriskej, Ruskej, Belgiskej, Franzowskej, Jendźelskej, we Sjednoczenych Statach połnóznje Ameriki, Kanadźe a Awstraliskej thěrje nad hódnosći 10 000 złotych hriwnow je wuhotowanjom nad hódnosći 4 000 hriwnow a šahrodow w hódnosći 2000 hriwnow poskicźicź. A hischcze by hobrska suma zbyła wostała. Kóžde města, kiž ma wjazy hač 20 000 wobsedźerjow, w mjenowanych krajach, mohło dóstacź hobrsty šulski abo bibliotheku w šamžnych domach, domy sa khorych, podpery potrjebnych a sa starych postajicź, wuzkoe schule twarjeć a tola niesby pjenjesow konz-ło. Pschez wójnu bu sničzeńych hano w Franzowskej 741 883 khěžow, 295 twornjow, 37 miljonow hektarow kraja, 90 proz. żelezowoje a 33 prozent wuhlowoje produkzije, 94 prozent wolmoweje a 70 proz. zokoroweje produkzije. A tola njeje so wobsdźelkiwo mudrische stało, pschetoż w Europze wuda so zynkownje 7 miljardow złotych hriwnow za brónjenje. Žadyn kraj telko pjenjes njewuda sa kulturnu potrjebu kaž sa cźłowjeske mordarstwo blizšcheho cźasa. A to wschitko njemuje so cźasz wyschoke kultury a nowych tschesćanstwa!

Směški.

Nowe bohatstwo.

Barlinskaj hólcźezaj wutkwalujetaj so, kotry z jich nanow je bohatschi:

„Cźłowjeze“, rjekny prěni, „wy njemóżeze dosć sobu rěcźecź!“

„Schto to? Cźehodła njemóżemy dosć sobu rěcźecź! Wy njemóżeze zebi ani radiowy aparat kupić. Twoja hotra wukuje dźe-i rukomaj na klawérje hracź . . .

Arnocht pschindże pschi sakhodze do radnicy ninu pschecźelku, chze jemu dźesacź pjenjezkow do khabuka cźihnyć, dohlada pak so potom mužowemu cźežiwjenemu nožu a rjekne:

„Nó, — to njebudźeze tola nadźijomnje hnydom jasne pschecźelokacź?“

„Dźe ně.“ prosćeŕ měni, „w słužbje bywam zwólidny.“

*

Kuchařka: „Knjes Kobela, wodajeze, njedostach zo dwaj měsazaj zaneje mjdy.“

Knjes Kobela: „Wodam wam.“

*

Macź k Jankej: „Jandźelki lětaja wschitke se swojim khichdleschkami.“

„Cźehodła njelěta potom nascha słužowna?“

„Nó, Khata tola zadyn jandźelk njeje!“

„Tola, njedawno papa k njej rjekny: „Mój źlódli wón dźelko.“

„Tak? — — — Potom wona wěso poleći!“

*

Wón je slutnuwy.

Macźe dźewjerź dźěcźi? To dźe tola sara wo samóh nje!

Zyle wěsće, ale salutuju zebi snajmjenscha mjdy słužobnu.

Sšu dha dźěcźi tak pilne?

To njemóżu runje rjec. Ale wěricze šnadź, sa kotrejwjerź dźěcźom słužobnu dostanu?

Serbske gram. deski
ma stajnje na składze
Jan Schiebach
na Mužakowskej dróży 4

Kubleŕ
započatk 30, pyta znajomstwo z pilnej knjeżnu z ratarstwa dla
žentwy
Něšto zamóženja so přeje, njeje pak wumělenje. — Poskićenja z wobrazom kiž so wróći pod G 87 na wudawarnju Serb. Now.

Serbski spěwnik
„Naše spěwy“
za ludowe šule
wot Bj. Krawca a M. Nawki
je wušol. Płaći 60 pj.

Hypothcki pozčonki
so na rycźerkulu, ratarstwo, danj. khěže wot cuzeje bo... z amortizaciju wupožcz... Nadrobne naprašowanje je... G 89 na wudawarnju Ser... skich Nowin

Pytam
dobrych **ludźi**
kiž maja počahi k ratarjam za... jenu dobru wěc. Bliže pch... B. Säfera, Lawske hrjebje 4, ...

Dołhe a krótke škórnje ručne dźěło
20.— a 30.— hr. Wulki wubjerk, też we wšěch druhich wobućake
Wšě wuporjedźenja derje a tunjo
Wobućowy dom Mark w Kukowje
Přichodnu wuturu 2. septembra pop. w 5 hodź. budźe so stejaca

Waš stary, swěrny přećel
Předźenak
so na puć do Serbow hotuje, tuž njekupće hakle němske protyki, ale wostajnće jomu swěrni.

Serbski Hospodar
poručuje k nazymnemu wusywej
derjećišćenu symjeńtu rožk
Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicku pola nas dokładnje akklimatizowanu, też originalne symjo wobstara

Čisło 245 SERBSKE NOWINY Pondźelu, 20. oktobra 1930

20. sokolska jednota założena.

Wernušnecho tydźenja směmy zapisać wuznamny rok za Khwaćicy. Naša wjes je znowa dostała podpjeru Serbowstwa. Mamy dr̀je tu hižo ze towarstwo, kiž nĕkak zadźĕwaše duchej cuzora, hajo prawe ryzy Serbstwo. Ale dyrbimy rdka. Serbske towarstwo samo njedosaha, młodyrbješe sobu zapřimnyć. Bĕ trĕbne, tež we ich Khwaćicach pomhać k dobyću sokolskeje cy. Stwórtk 16. winowca zeńdże so črjóda ch Serbow, zo by so tež w našej wsy założiła ta „Sokol". Wšo bĕ hižo přihotowane. Zwjazčalnik Mĕškank, pola nas hižo derje znaty, pitomny a zahaji zhudźenje z wutrobnymi słowami. Poda zaměr, nahlady a wuhlady Sokolstwa serbskim narodnym prócowanju. W krótkim, ale dobrym přednošku wo čĕlozwučowanju rozumješe Mĕškank zahorić přitomnych za sokolsku mysl, tak zo předmjet, w našej serbskej wjescy zakorjenić Sokolstwo, pola zahoritych Serbow dobry wothłós namaka.

Jednota so założi. Zapisa so hnydom 14 sobuw (12 zwučowacych, 2 njezwučowacaj). Wotso wólby předsydstwa. Starosta bu A. Hórkładnik P. Husty a zapisowař Žur, wšitcy z Khwaćic, dale bu k. Vetter z Lutobča načolnik. — Wobstara so mĕsačny přinošk a dźeń zwučowanja, kiž so na štwórtk postaji. Narjady so po móžnosći hnydom wobstaraju.

Jednaćel zwjazka, bratr Janak z Budyšina, poda hišće doraz założeńskim słowam předrĕčnika a rozłožowaše nam nadrobnje wo wašnju dźĕławosće we serbskim Sokolstwje, rozestaja poměr jednotow k zwjazkej a druhe ważne prašenja organizacije. — Knjez Hórban wupraji dowĕru w tym, zo so sokolska ideja tež w Khwaćicach zakorjeni a so swĕrneje podpjery ze wšĕch stron nadźija.

Wuspĕšna zhromadźizna skónči so ze zhromadnym spĕwom „Hdźe statok mój".

Tak ma tež nĕtko serbska wjes Khwaćicy swoju sokolsku jednotu. Njech kroći zmužiće do předka, njech 20. sokolska jednota so wuwije kaž wostatne. Za krótki čas stej so w Serbach dwĕ nowej sokolskej jednoće założiłej. Přichod serbskeho ludu je Sokolstwo!

Dwaceta jednota łužisko-serbskeho Sokolstwa pak wostań w zmysłu a skutku zwjazana. Budź sebi swĕrna a mĕj ducha dobreje wole a njech će wutrajnosć sama khwali. Na zdar!

„Napominace wołanje wójnskich woporow" w Budyšinje.

Jedyn wulkej žyłu wopytowarjow a sastupjerjow wšelkich wyšnjosćow pschidźeše so wczerawšu wjacor dopołdnja w 11 hodź. w Centralnym dźiwadle w Budyšinje film „napominace wołanje wójnskich woporow". Film łubscha so na rjadu kulturnych filmow. Jón wobsahuje dał němskotatny swjazk wójnskich sranjenych, wójnskich wobdźĕlnikow a wojerskich sawostajenych. Film je zyle nowy a je so f prĕnjemu rasej psched tsjomi wobdźĕlerni w Drjezdźanach pod hyłnym wobdźĕlenjom sawjerjow wyschnosće a nowinarskich pschedwjedźi.

Do pschedwjedźenja filma wjednik Budyskeje woprijeteje skupiny knjes Wrona pschitomnych powita a mjenje mĕńneje skupiny a pokaja na to, so je film tu pschedwjedźe w czasu, hdyž so wobsehe wo wottwarjenju rentow wójnskich woporow rĕczi. Wobroći so pschezywo myslicźy, so maju so wójnscy wobschkodźenci a sinulantow wobhladowacź. Njewoczakuja dźiała wótcny, łiž je so jim nĕkdy łubił, ale chzedźa mĕcź swoje sawo. Dopomni na tamne 4½ miljonow němskich sranjenych w swĕtowej wójnje. W lĕcze 1920 dostawasche ch 1 555 000 rentu, a nĕtko pak jenoż hišće 840 000. Němskotatny swjazk wójnskich wobschkodźenych wutwarje sa hojenje tutych wójnskich ranow. Film chce pschedchem tej tych do swjazka, łiž wobskahuje 450 000 sostawow, wabicź, łiž hischcze njejsu organisowani.

Do filma a mjes nim porĕcza knjes Steinmetz ktore basnjste słowa, f kotrymiž so wopisuje famĕr a samost swjazka.

Film sam idźeli so do schtyrjoch aktow. K sawodej pschedźi wobhladowarjow na Hygieniku wustajeńzu do Drjezdźan, hdźež je němskotatny swjazk wójnskich sranjenych f wosebitnym wustajenjom sastupjeny. Potom pokazuja so nĕkotre wobrazy wójny, kotraž je nuza a hubjeństwo, wosebje te wójnskich woporow, pschinjeźka. W dalschim pschedstajeja so wschelakore sakonje, łiž so je sastaranjom wójnskich woporow saběrali. Hróšnje skutkuja swohidźene stawy a cźeła wójnskich woporow. Trochu schĕrscho rozprawja film wo jswjatkowym sjĕdźe we Mainzu, na kotrymž so 20 000 wójnskich woporow z jzkeje Němskeje wobdźĕli a w kotrehož wobkuku so pschihladowarjam jenotliwe wotnoźli skutkowanja swjatka na derje skutkowaze waschnje pschedwjedyu. Wšches wschitke jednanja cźehnje so jako cźerwjena nicź žadanje za skutkowanjom mĕra a wschitko wobtknjeji myšl „Nihdy wjazy wójna!"

Wo sydlišću čaplow pola Bĕleho Khelmca.

Njedaloko Bĕleho Khelmca namaka so w holi sydlišćo čaplow, jeniĕke mĕstno we Łužicy, hdźež hižo jara žadne čaple hišće lahnu. Čaple su dźĕ škódne ptački. Dokelž ryby žeru, móžeja tam, hdźež je jich wjele, khĕtro škody nacźinić. Čaplo wšak su dźensa hižo jar žadne a jich liĕba dale bóle wotebĕra. Je tohodla trĕbne, zo so haja a škitaju, zo ani njebyełhu so dospołnje wutupiłe. Człowjek, kiž ani zwĕrjo stworił njeje, nima tež prawo, zwĕrjo wutupić.

Sydlišćo čaplow pola Bĕleho Kholmca so haji a škita, štož swĕdči wo rozumnosći wobsedźerja tamnišeje hońtwy. Chcemy tu podać rozprawu wo dźensnišim stawje čaplowcho sydlišća. Sydlišćo namaka so srjedź hole na wysokich prastarych khójnach. Posledni króć tam khójny spuščachu lĕta 1896; z toho časa je drje liĕba čaplow do lĕta 1923 khĕtro so zmjeńšiła, tak zo tehdy jenoż hišće 7 lehnjatych porow naliĕichu, haćrunjeź so dalšich štomow njepuščeše. K dr. Herr zo Zhorjelca lĕta 1923 so staraše wo dalše kročele za zakhowanje čaplaccho sydlišća. Hišće čaple přićahowachu. Z tym liĕba tych patčkow zasy přibĕraše, tak zo lĕta 1929 18 porow mózachu naliĕić. Bohužeł pak je lĕtsa zasy jenoż 13 porow jow hnĕzdźiło. W čaplacym sydlišću też sokoł hnĕzdźi. Lĕtsa bĕ tón so přesydlił do druheho hnĕzda. Čaple su lĕtsa zasy nowe hnĕzdo přitwarił, haćrunjeź su hišće nĕkotre druhe hnĕzda próżdne. W zymje bĕchu štyri hnĕzda dele padnyłe. Štyri dalše hnĕzda buchu z tym zničene, zo khójny puščichu.

Fakt, zo su so štomy z hnĕzdami wotrubali, dyrbi kóždeho přećela domizniskeje přirody rozhorić. Wobsteji strach, zo so tež dalše štomy spušča. Z tym by so wĕzo čaplace sydlišćo pola Bĕleho Kholmca, posledneje tajke sydlišćo w Serbach seyła, zničiło.

Nadźijamy so, zo k tomu njedóńdźe, zo rozum hišćo dobudźe a zo so nam žadne ptački dale w Serbach zakhowaju. Kak pusta budźe přiroda, hdyž chcemy zničić a wutupić jeje najrjeńše a najzajimawiše stworjenja!?

Płaćizny we wulkim a małym.

Přichi špadnjenju płaćišnow, łiž je so w posledninim lĕće sa přichowniskowe syrowiny a rataśe wuploły pokazało, ma praschenje, hacź su tež płaćišny w małym (Kleinhandelspreise) tuna ześĕžowace, wosebitaje ważnosće. Na stronje hłodźerjow syrowiny cźim šaršišcej, so woni sami zyłu cźeju hospodarśkeje kriży njejsu a so pschedźĕłaca industrija, wosebje pak wikowarstwo w pschenjesu płaćišnow tak elastiskej njejsej, kaž by śej to k wožiwjenju wokhoda žadacź mohł. Te šmane myśle knjeza we kruhach konsumentow (pschetrjebarjow), kotśiž so pschi inzenju dołhodow psches bjeźdźelosć a pschikrośchenje mjedwa na to hórscha, so snižanje płaćišnow we wulkim (Großhandelspreise) so tamnym konsumentom njepschidraca.

Hacź tutón porok we wschĕm trjechi, njehodźi so w tak powschitkownej formje rjeć. Pschi tym husto dosć so dwĕ wĕzy njewobkĕdźujetej: f prĕnja, so spodowaze płaćišny za syrowiny a we wulkim khóży pschedźĕłanja a rosdźĕlenja w hamej mrje so njeniža, a f druha, so płaćišny w małym nimaja tajkeje libicźiwosće kaž tamne we wulkim. Tak wućini na pich. pschi tkaninach podźa syrowiny jenoż 20 proz. płaćišny, w małym. Spadnjenje płaćišnow za syrowiny śmaše wo 20 proz. budźe so pod normalnymi wobstejnosćemi jenoż f 4 proz. pschi płaćišnach w małym wusłukowacź. Pola poźiwadłow (Nahrungsmittel) wućini podźĕł płaćišnow za rataśe płody w pschercźu jenoż na 60 proz. płaćišnow w małym. Hdyž na pich. indeks (spjk) za rataśe płody wo 20 proz. spadnje, pózdże indeks wudawkow za poźiwadła jenoż we 12 proz. naspjeć. Hamtśe indeksowe liczby pokasuja, so su w posledninim lĕće płaćišny za rataśe płody na 15 proz. a płaćišny za tkaniny a kožu w pschercźu na 25 proz. spadnyłe. Sobotom su so płaćišny w małym za poźiwadła wo 7,3 proz. a za drastu wo 3,2 proz. sniźiłe. Tola njeje so powschitkowne snižanje płaćišnow tak daloko psche(dr̀ěo, kaž by nĕtśiźichej hospodarśkej nuzy a njedostatku na pjenjesach pschiprawjene było. Tak su na pich. płaćišny za mjasne poźiwadła — wotnjatym polan rĕznika — nimale tak wusoke kaž tehdom, hdyž zentnaž pjuwiecźa na 80 hriwnow płaćesche, nĕtko pak jenoż wot 55—58 hriwnow. Hdyž trasch płaćišny w małym

---

B. Š.

Cahate spěwarje.

Dołho bĕ cźicho po šahrodach a łuźach; hižo w prażnišu pschesta Sokobik spěwać, syba wjaz njejusłoschesche. Černanypka a rozk̀ wotmjelkusłychtaj, schartula a cźiž njeleschtej; starosch wo młodźata njewostaji. Dže tam chodźe k spěwanju. Jako pschidźe znjeńź do kraja, tu pschesche cźicho. Wobcźežena schćrkćawa a jwikonieśta, tamarla, łiž bĕ hakle w meji k nam pschileczała, šo wjesele se swojimi wuležnymi ulodźatami, kokula něma we łuźach cźahasche, cźichi Michał wjez po bukach njeschesche, hano pschezy harwate Sykorki a hawowaza Sroja njebachu šo wjaz šlyschecź.

Jim wschitkim njeběše derje. Někotre, łiž naš šahe wobsedźeja kaž hosyoši, kokula, hupak schartula a cźichi Michał, bĕchu hižo rosbudźene dla pucźowanja, druhe cźekćachu pod linanju, wobuźnje, njeratahowasche se schescherace šo po halosach šwachu a šo hołachu w swojej njeleposchći f wulkim harowanju sčinjeć swoju wjesnschcźelowu na šo kedźnych. Hdyž pak bě wo jimanju, hdyž bě nowe nasynsće pjerje hotowe na manipulowacźe pjerko, to šo sahy wrócźi khrobłosć žiwjenja. Dže cźuje hacź wětr f dołheho wjecźora po minu a na jego mjeru stupi na dźeń wětr f krótkeho wjecźora, to šo jim sahy wrócźi šlubjena radosć nad žiwjenjom a se wschich plotow, se wschich tekkow to fijolesche a cźikotasche, wjeselsche a klinczesche; syba swućžowacźe starn pěnicźka, a jahody spěw a rocźk̀ znowa spěwacźe swój błĕborny spěwacźk.

Schórazy, łiž bĕchu šo dołho šlubile, wrócźichu se sahy f lukow, fijolachu rano psched swojimi kukawami a šo wjecźor znowa cźirjódowachu k wulkim pylam, łiž sdźiwjachu šo špuschcźicźu na topoly a po harowazej bjeskaju šo wosachu do rohodźe rĕlow a halow, hdźež pschewowuchu. A ranosch a znowa schćrkća schc cźerwjena wowuchla, w lĕsu harowasche Sroja, wabjesche Sykorka a wschudźe po cźernjach a huscźinach cźikotachu wjele banzy plowacźkow a synccźizow. Alle se kóždym dnjom bywa nĕšto cźišcho po polach a halach, sahrodach a keńkach; jedyn spěwaš za druhim nasy wopuschcźa, puczuje pak k polońu abo cźehnje dale, so by wotstupił mĕsto towarschom wot polonzy a cauja: po šdacźu bjes plana a zyła puczuje wschо wot pola k polu, wot keńka k keńkej, wot lĕsa k lĕsej a njes ptacźimi, łiž nĕšto hischcźe pola nasy wokolo dunda, njeje drje ani jenicźkeho ptacźka, bě tu hnĕžóźił, abo łiž bu tu wulehnjeny.

Wědomosć nĕhdy ptacźi rozsdźĕli na cźahate, pschecźiwne a pschebywne ptaki. Dźensa su tole spuschcźili, my dawno wćuny, so, f wunwjacźom wroblow, wschitke pschebywne ptacźi wokolo dundaju, so wschе pschecźiwne ptacźki dale cźahaju; dźensa rosesnowamy jenoż hischcźe letnje ptacźki, łiž kaž cźichi Michał, kokula a wjurla jenoż w lĕcźu pola naš pschebywaju, a symsće ptacźki, łiž kaž schćera wróna, kwicźel a hilka jenoż we symsće pola naš pobywaju. Potom snajemy hischcźe letne ptacźki, kotrež psches zyle lĕto pola naš namakasch, kaž seleny šyba abo cźornu wrónu, njemóžemy wschak rjeć, hacź w lĕcźu a symje te šame ptacźki tu wostawaju. Potom šu tu hischcźe letne ptacźki f wumjenjenjom, kaž šyba abo kóš, f kotrychž dźĕł tu wostawa a dźĕł puczuje; tola też tu šo praschu, hacź nic wotcźahuja ptacźki, łiž pola naš šu žiwe a mĕsto nich pschijucźaja ptacźki f polnońnych a rańschich krajow.

Pryedy mĕtachu sa Bĕleho ptaka Soju, pschetoš su namalasch pola naš w symje a w lĕcźu. Alle nahonjaju se šnjom, łiž šu pola naš nasymu f wulkimi cźirjódami pokafaju, šu wjele fkludnische dnjźli tamne, łiž pola naš pschebywaju w lĕcźu a mójemy derje za to mĕcź, so šu to ptacźki f krajow, hdźež hischcźe njeknježi tajka ziwilisazija kaž pola naš, hdźež je teš tak jara njepschesćehuja.

Teš cźorne wrony, šrokopjele, paschcźurliży, dźiwje holbje, dypornaki, dłusti (Kernbeißer), łiž šo w symje pola naš pokasaju, njejsu tak spokojne kaž swoje towarschowje, łiž tu hnĕžoža. Sa to šu symsće koży naschich lĕsow bóle spłoschiwe a šo wosachu do rohodźe rĕlow a halow, hdźež pschewowuchla, w lĕsu harowasche Sroja, wabjesche Sykorka a wschudźe po cźernjach a huscźinach cźikotachu wjele banzy plowacźkow a synccźizow. Alle se kóždym dnjom bywa nĕšto cźišcho po polach a halach, sahrodach a keńkach; jedyn spěwaš za druhim nasy wopuschcźa, puczuje pak k polońu abo cźehnje dale, so by wotstupił mĕsto towarschom wot polonzy a cauja: po šdacźu bjes plana a zyła puczuje wschо wot pola k polu, wot keńka k keńkej, wot lĕsa k lĕsej a njes ptacźimi, łiž nĕšto hischcźe pola naš

tym we wulkim njeszčěhuja, saleži ſ wulkeho dźěła na tym, ſo jenottliwy wikowar ſiwoje płaćišiny po ſkupje složuje, potajkim kak drogo je wot płodźerja kupił. Dźiwajo na wulkosć składa szčěhuja płaćišiny w małym tym we wulkim, potajkim po cžasnych rozdźělach. So ſo podobnje pschi postupowanych płaćišinach toſtanc jewt widźiny tukhwilu na pſch. pschi płaćišinach ſa pschenčžnu muku, kiž njeje ſyhnje postupowanym žitnym a burſowym płaćišinam ſa muku w ſamej měrje ſo powyſchiła.

Hač ſo ſnižene płaćišinow w drobnym wikowanju dopołnuje pschecžiſchcži, wotwiſuje ſkónčnje wot tukhwilnych pomérow. Pohoń, ſ niſkimi płaćišinami ſo pokaſacž, wobſteji powſchitkownje potom, hdyž ſu wuhladny na wjeſiſchi wobwrót. To pak je w wſchelakich branžach jenoż možno pschi ſyſtmiſchej reklamje, potajkim podawanjom nawěſch kow. Snižene płaćišinow je ſa wobtkhody woſebitu pohoń, nowych wotežerjow ſej nadobyež!

Znjezboženja na drózy.

Se **Ssowita.** Pjatk popołdnju je automobil tudomneho ratarja Augusta Kollowu pschejeł a morił. Món pschijědže ſ koleſom a chažyſche dróhu pschepřekowacž, pschi čžimž jeho auto Hanuſcha ſ Darbnje ſhrabny. Wobſteježe auta wós hnydom ſaſtaji a wo njeſbožownym podawku tudomnemu wyſchſchemu žadarmej ſdźěli. Ratař Kollowa je bórſy po ſnjeſbožeju wumrěł.

*

Pjatk pschipołdnju pola **Drježdžan** na Kinsbórſkej dróhy motorowy koleſaŕ 22lětnu žonu ſ Drježdžan potorhny, ſo ſo wona cžežko ſrani. Ju byrbjachu ſ automobilom do thorownje diakonyhnyſkeho wuſtawa w Drježdžanach dowjeſcž. Njeſnaty motorowy koleſaŕ je ſo ſ procha měſt, ſo wo ſranjenu njeſtarajo.

*

Wutoru rano 23lětny ekſpedient Erich Kühn na dróſy ſ Hohenſteina-Ernſtthala do Oberlungwitzy ſe ſwojim motorſkim kolom padže. Kühna poſožiſcho morweho pódła motorſkeho kóła namakachu.

*

Kruwa powali motorowehu koleſarja. Woženjeny kubleŕ Richard Kolb ſ **Gebersreutha** pola Plawna jědžeſche ſeſ wojim motorſkim kołom do Geſella. S paſtwiſchcza pſchiſtóji a jena kruwa ſadeža Kolbej do motorſkeho kóła. Món padže a ſo na hłowje cžežko ſrani a žebi wobruczku ſłama.

*

Pola **Breitenhaina** njedaloko Schweidnizy w Schleſyſkej wuwiny ſo motorowy koleſaŕ automobilej a ſajěže ſ połnej ſpěſchnoſcžu do ſchłoma. Ssobuježdžaju na ſadnim ſedle ſo ſmjertnje ſrani. Snjeſboženy mějeſche na ſamſnym dnju ſwoje 20. narodniny.

*

Njedaloko Fellina w Eſtonſkej ſta ſo cžeſke njeſbože ſ automobilom. Dla pjeſkeho puča wali ſo ſe 6 wohbami wobſtodženy nakładny automobil pschi żeleſnitſkim moſcže po naſypje dele. Pſchi tym ſo ſchtyri wohby morichu a dwě ſo jara cžežko ſranitſchej, mjeſ mnaj žónſki ſchofér automobila.

Swětło z morja.

Franzowſkemu fyſikarjej Jurjej Claudej je ſo we Monſ'azoſkim mórſkim ſalibje pola kupy Kuby wuſnamny eksperiment poradźił. So by dopokazał, ſo ſo hodźa ſe Golfſtroje rěki praktiſkje wužitne energije wudobyć, da wón 40 elektriſkich lampow, kóždu po 500 ſwěcžkach (Kerzen) ſ mórſkej mozu ſaſwěcžeſcž. K temu bžiſche dwaj kilome kaj dołhu hobrſku rolu do morja puſchczić a woſebitu pschihrawu ſa milimu ſeſtajał.

Prjedy hač ſo eksperiment poradźi, mějeſche Claude najwjeſche wobcžežnoſcže pſchewinyć. Dwójaju podnóri ſo hobrſta rola, kotraž wulku materialnu hódnoſcž wojnomjenja, do mórſkeje hłubiny. Hakle ſpježa rola możeſche eksperimentej błużicž. Poradženy pospyt je wětko we Amerizy wulke rozpominanje ſpuſčił, kak a kak daloko może ſo dobyeže ſwětła ſ morja hoſpodarſky wutwaricž.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za hoſpodarſki dźěl: Arnošt Bart w Brězynach. — Za nawěſtki: G. Janak w Budyšinje.

Hospodarski rozhlad.

póndźelu 20. winowza 1930.

Barlinſka burſa bě ſaſdźenu ſobotu pſchi ſwobodnym trochu njewěſta, potom pak w ſkrućenju efektowych kurſow postupowaſche. Na wikach ſ dołhodobnymi a rentownymi liſćinami kurſy dale postupowachu.

Produktowe wiki wostachu ſaſdźenu ſobotu dale měrne. Jara žadna bě rožka, tuž ſaſo wo 20 pjenježkow po zentnarju postupi. Dołhe druzíny žita w płaćišinach žaneho pſchemeńenja njeſtajichu. Ssobotu płaćeſche tak zentnar

w Barlinje:

pſchenicžny 11,20—11,20 hr., rožki 7,40—7,50
hriwnow, naſtupniſcho jecžmjenja 8,30—9
hriwnow, naležnjeho 9,20—10,50 hriwnow,
wowſa 7,10—7,15 hr.,

w termińowym wikowanju:

ſa oktober: pſchenicžny 11,85 hr., rožki 8,30 hriwnow,
ſa dezember: pſchenicžny 12,35—12,32½ hr., rožki 8,82½—8,60 hr., wowſa 8,37 hač 8,62½ hr.,
ſa měrc: pſchenicžny 13,20—13,17½ hr., rožki 9,70—9,67½ hr., wowſa 8,67½ hr.

Pſchihotowanja.

Wuczobnik pſchekupſkeho, Richard Wenzel w firmje **Robert Löhnert** w Biſkopicžach.
Hotzu do domu, Korn w Dubrawje pola Hródka.

Na pſchedań.

Kruwa wyſokokoſmučelna podſobna, w Dažinje 57.
„ bliſko k cželenju, we Wſeſelu 6.
„ ſyhna podſobna, hoſcženz w Selenym Haju pola Radworja.
„ wuſokokoſmučelna do cžahanja, w Sſtonej Worſchcži 13.

Runkliza, Herbſka grycžka w Dažinje.
Gramofon w korje ſ 20 deſkami, Kreutzinger w Hródku, Wjedrich Eberlowa haſa 43.
Motor elektro 4 PS, Kuczła w Budyſchinje, Nowoſalazſka dróha 16.
Zentrifuga, 200 ltr., w Khwacžicach 18.
Kožuch mužozy, w Budyſchinje, Schäfferowa haſa 8 III na lewo.
Kóń ſtarſchi, Rychař w Sčiſcžach.
Srěbjo, 1½ Kine, belgiſki walach, cželowjeny ſchumi, Knježi dwór w Jaſonicy w horach.

Swěninjaze wiki we Wojerezach.

Na ſwinjaze wiki we Wojerezach 18. 10. 30 běchu pſchiwjeſli 226 proſtatow, a jeneho běhata, kiž wot njenſchedatu. Wobkhod bě ſiwy. Sbyłka w proſtatach wo**wſta.** — Wone płacžachu

proſtata:

4—6 tydźeńſke	14—17 hr.
6—8 tydźeńſke	17—20 hr.
8—10 tydźeńſke	20—22 hr.

Wubrane běchu dróſſche.

Sſudniſy na pſchehladowanje:

wutoru 21. winowza 1930

w Budeſtezach, kubły ſeſdu ſo pſchip. w 12 hodź. na gmejnſkim hamicze: wulki knihowy tamor.
w Konjezach pola Ralbiz w Herbſkej grycžce pſchip. we 12 hodź. ſchkleńczany wós,
we Woleſchnizy pola Lubija w korczmje pſchip. w 1 h. młody byk a ſrěbjo.

ſrjedu 22. winowza 1930

w Dźěžnikezach w kantinje induſtrijoweho dwora dop. w 11 hodź. 16 wſchelakich ſpiralnych njeboſow, 1 mjenjowa tarcža 610 mm w pſcherěrku, 480 mm ſi roka, 100 mm wuwjerczana dźěra, 9 zent. běleho ba wjaſa.

Škrowe denješe.

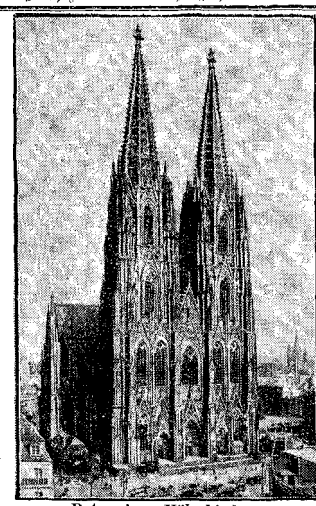
Produktowe wiki dźenſa dop. ¾11 hodź. w Barlinj
Wiki woſtanu měrne, dowos žita je dale ſnadny.
Dop. ¾12 hodź.: Kaž pſched hodźinu, płaćišiny ſo ja woldrjebjuja.

Płaćizny na Barlinſkich produktowych wikach.

Žito a wolijowe ſymjo po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje.

	13. 10.	17. 10.		18. 10	17. 10
Pšeńca	24-228	224-226	bunv	17 18/0	17 18/0
rožka	143- 50	144 146	woka	18 20,50	18 20/
naz. ječmjeń	—	—	módre lupiny	—	—
nat. ječmjeń	184 210	184-210	žolte lupiny	—	—
wows	142 155	42-155	teradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	9-9,80	9,8
ošeńe muka	27 35 00	27 35 0	lanz wosušk	15 15,20	15 15
cžana muka	4 - 7 00	23 26,5	ocen. melasse	—	—
p. wotruby	7 8,00	7 8 00	běrnj. kruški	—	—
cžane „	7 7,50	7 7 50	ſyno, 50 kg	05 2 25	1,95 2
raps	—	—	žana ſloma	1,85 1 05	0,80 0
hróch, Viktor	28 - 2 0	8 - 2 0	ošeńe	0 60 0 70	0 70 0
lane ſymjo	—	—	wowſna	0,80-0 95	0,60-0
pjenisk	0 - 0 0	0 - 0 0		0 7 85	0 7 8

Dotwarjeny Kölnski dom.

Nowe wuwiski powesnik.

Budyšin. „Nadźija" skhadźuje ſo wutoru 21. winowca wječor ½8 hodź. k zwučowanju ſerbſkich rejow a ½9 hodź. k ſpěwanju. Wo bohate wobdźělenje proſy předſydſtwo.

Domowina. Sobuſtawy předſydſtwa a wubjerka ſu na přichodny ſtwórtk pop. w 3 hodź. do delnjeje ſtwički Serbſkeho Doma k poſedźenju přeproſnjeni.

Haſlow. Jednota Sokoł ma přichodny ſtwórtk wječor we 8 hodź. ważnu zhromadźiznu. Bratřa, přińdźcže wſitcy zaſo a hładajće, zo byšče też tych ſobu přiwjedli, kiž hač dotal nazad ſtejachu. Na zdar!

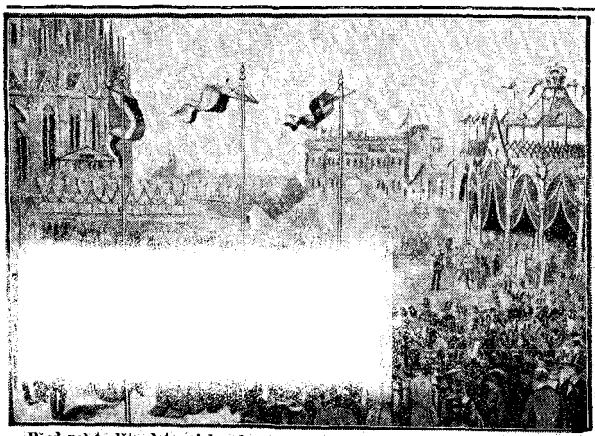
Předſydſtwo.

Radwoŕ. Hu. Je. zmėje zhromadne ſpěwanje ſtwórtk we 8 hodź. pola Šubertec. Přińdźcže wſitcy. M. K.

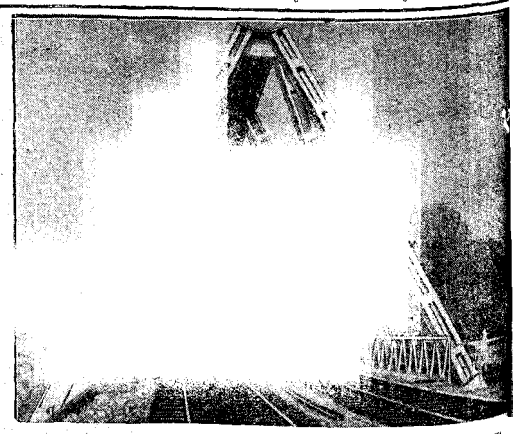
Ralbiey. Jednota Sokoł ma wot nětka kóždu ſrjedu wječor we 8 hodź. zwučowanje. Načolnik.

Towaŕſtwo Pomocy za ſtudowacych Serbow wotmě wurjadnu hłownu zhromadźiznu ſrjedu, 22. winowca, pop. w 4 hodź. w Serbſkim Domje w Budyšinje. Jedna ſo 1. wo prašenje, hač ma towaŕſtwo dla Ljubljanſkeho wotkazanja ſkóržbu zapodać abo ſo wotkazanych pjenjez wzdać a 2. wo domjacu abſ

Zjednoćenſtwo Serbſkich Žonow zeńdże ſo wutoru 21. winowca pop. w 4 hodź. k ſwojemu pořjadnemu poſedźenju w Khołejowni Serbſkeho Domu. Dnjowy porjad: 1. Rozprawy wo wiſtaljenjey. 2. Zakorjenjenje žónſkeho hibanja na wſach. 3. Wólby. 4. Wſelcžizny.

Před polsta lěta dotwarichu ſławny Kölnski dom. W přitomnoſći kěžora Wilhelma I. zaſadźa poſledni kamjeń!

Nowočaſny móſt pola Dürena přez rěku Ruhr w Porheinſkej.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćerňa, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšceny přećiwo sćěhowkam čěłneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožene dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozwěź, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozwěja.

Čisło (Nr.) 246 — Budyšin — Wutoru, 21. oktobra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Mahraun přeciwo namjetam nacionalnych socialistow w němskim sejmje.

Njedźelu dopołdnja je so w Drježdźanach sjězd młodoněmskeho rjada wotměł, při kotrymž je so něhdźe tysac rjadowych wjednikow a wjednjowc wobdźělił. Arthur Mahraun w dwěhodźinskej rěči při wšěm tym wokomiku, kotrež su rjad pohnuke, při wólbach do němskeho sejma statnu stronu podpěrać a so po wólbje wot njeje dźělić. Wo politiskim stejišću młodoněmskeho rjada Mahraun praji, so je hłudna myšl, marxizmus z měšćanskej jednotnej dźěłaskej fronty při wšěm wjele. Runje tak hłudna myšl je, wšak Hitler měni, marxizmus z tym při wšěm wjele, so zasadnje z lěwizny hišće na stejišću sahrach z prawizy nadźěłuje. **Kóždy radikalizmus dyrbi z nuzowym wobmjezowanjom k bolšewizmu dowjesć.** Najlěpše dopomoc za to je, prěni **namjet, kotryž su nazionalni socialisća w nowym němskim sejmje zapodali.** S nim so nazionalistiski nadpad na samoježenje čini. Hdy by so nazionalistiski přijał, by to **łóńz němskeho měšćanstwa był.**

Wulke wojowanje mjes nami a Moskwu wjesće přichodne, w kotrymž so wo žiwotowej rewoluziji rozsudźi. Dikatura, kotruž při wšěm wjele nazionalistow zadźiwa, pak kunje tak za Moskwu a žiwotowu rewoluziju dźěła z politikarstwa kommunistow.

Namjet nazionalnych socialistow na wuwjesenje wobjasnjenja a sćěhowanje bankow je na to složeny, poslědni jich zmóžnjenje zapřimnjenja w němskim ludu dožiwjenje wjesće. **Namjet najmjenšeho wobsedźerja do stracha přihonjedze,** so by so wopor stósnistich denunciacijow we wjelkich wobsahowitosće statneje žiwotnosće sćini. Strach je, so budźa wulki dźěl socialdemokratow a wšěch nazionalnemu socialistiskemu namjetej přichilskich wobsedźerjow. S tym by wón při wólbach wobmjezowanje socialistiskich wolerjow wuspěšnił. Snižene němskeho ludowneho hospodarstwa, marxistiska rewolucija we Němskej a dokónčne wobsedźenje žiwotowe rewolucije njeby wot potom wotwobroćiłej mohło. Na zachowanju wobsedźerskeho stawa pak najcha němska kultura stej, njedźiwajuc na wšě nadpady na socialistiskimi reformami, kotrež wólby tychle wobmjezowanych wobknjezachu.

Wuprominamy wšěch wolerjow nazionalneje socialistiskeje strony, kotrež na stejišću wobsedźenstwa stoja, so dyrbu přećiwo přichodnje tuteje strony **postajnje z hrudom zadali, so by so namjet wróćo wzał.**

Namołwjamy knježerstwo, so by so přećiwo dospołnemu sbolšewizowanju Němskeje stajiło. Wšěch wjele bolšewiskich agentojo dyrbja so wupokazać. Wšěch wjele Němcow, kotrež bronjenju Čerwjeneho wójska podrjadnje abo wotpowědnje połěkuja, dyrbja so krajneje přesćerady dla wobstorčeć.

Skrócenje dietow zapósłancow w němskim a sakskim sejmje.

Starschiska rada němskeho sejma je so sobotu z namjetami **sniženja dnjowych pjenjes sa sapósłanzow** saběrała. Wobsahowje je so, dnjowe pjenjezy wo 20 prozentow a wobsebite zarunanje sa wubjerkowe podeńdenja wo 50 prozentow skročeć. Němkemu sejmej pak dyrbi so namjetowarjo, so by tole wuprawjenje jenož nakhwilnje wobstajnkny, dokeł by so přichi dospołnym nowoorjadowanju dietow dyrbjało po mjeńdze ministrow a sastojnikow složeć. Nakhwilna wuprawa dyrbi wot 1. novembra płaćiła. S dóstočnej wuprawu dyrbi so starschiska rada tónle wotdeć hišće saběrać.

Po skročenju dnjowych pjenjes sapósłanzow němskeho sejma dyrbi so po sakonju wo dnjowych pjenjesach sapósłanzow sakskeho sejma też tutych sarunanje wudawkow wo 20 prozentow skročeć a to automatiśy hjes wobsebiteho sejmoweho wobstajnkenja.

Należnosć braunschweigskeho ministra Francena.

Rosprawa braunschweigskeho pósłanza Bodena.

Braunschweigski pósłanz Boden je sobotu z Barlina do Braunschweiga přišeł, so by braunschweigskemu knježerstwu wo należnosći ministra Franzena rosprawu posłał. Pućowanje do Braunschweiga je so po žadanju braunschweigskeho knježerstwa stało. Braunschweigski pósłanz je tuchi aktowy material w Braunschweigu přechodnješk. S tym je widźeć, so wudawanje ministra Franzena, kaž je poždźišne dny w nowinach wospjewik, njeje wěrne. Riz jenoj straźu mějazy offizěr přichilskeho policajskeho rewěra je so přechłyšał, ale też wšitkich tłuchu činjazych sastojnikow policajskeho rewěra su přechłyšcheli, kotrjž su wschitzy jenohłósnje wuprajili, so je Franzen Gluiha sam widźał a prajił, so je wón žejmiki sapósłanz Lohse. Wón je potom žadał, so bychu Gluiha na podłožu Lohsowoje legitimazije jako njeprawiłoweho i jatby puschczili. Ssamo mjes prawizarjemi so w Braunschweigu pocžinanju nazionalneho sozialistiskeho ministra Franzena dźiwaju.

Straik w Barlinje.

Wo straju w Barlinskej metallowej industriji je so namjetowało, so by so nětčišchi mjedowy tarif hač do 31. januara 1931 podleschił i postajenjom, so dyrbja so mjes tym dźěłodawarjo a dźěłacerjo sejmć, so by so jwsejšćo, hač by wottwarjenje płaćišnow wotpowedowało wottwarjenje mjdy dowoliło. Dźěłacerjo so pjerća tajkemu namjetej njepřećiwjeja, hdy by so snižene płaćišnow, kotrež knježerstwo přichipowěda, te snižene indexowych liczbow spóńało.

Schčežgódźinski dźěławy dźeń so sawjedł.

Schčežgódźinski dźěławy dźeń so nětkole w nětkotrych wulkich dźěłarnjach Harbugsko-Wilhelmsburgskeje wojnowoje industrije sawjednje. Přichilowny su po połu wojnowoju firmowy Brinckmanna a Mergela, dale pola Noblcea a Thörla tak daloko stónežite, so může so i nowym sjednowanjom dźěła nětkole 350 dźěłacerjow jnowa do dźěła přischijatych. Pódla tejule firmow su Thörlez sjednoczene Harbugske wojnowe fabriki wobsamkte, schčežgódźinsku worschtu w nětkotrych wobdźěłanjach sawjesć, kaž daloko to technike dźěło dowola. S tym budże so 200 hač 300 dźěłacerjow wjazy do dźěła přischijatich móz.

Létadło za stratosowu sferu.

Kaž so i Barlina powě, su Junkerske dźěłarnje we wschej cžichosći twar létadła přichitowałe, kotrež dyrbi w stratosowej sferje létać, potajkim we wyšokosći přeches 11 000 metrow. S tym dyrbi so hodźinska spěchnosć 800 kilometrow dozpjeć, tak so mohła so dalokosć mjes Barlinom a Pariśom přichodnje za jenu hodźinu přeleceć. Konstruktźija nowego létadła, kotrež je so hromadże s nuzowym shromadźenstwom němskeje wědomosće přichitowała, je wobsebje na to složena, cžowjeka a maschinje w tejle kišlika chudej wyšokosći dźěło smóžnić.

Zaso létadłowy wobkhad w Drježdźanach

Němske wobkhadne ministerstwo je dowoliło, so žurnědza létadła na Drježdźanskim létanischcu saso přichistajeć. S tym je so nusne požadanje Drježdźanczanow a sakskeho létarskeho wobkhada dopjelnilo. Jenož nětkotre nowiske létadłowe typy njeswědźa w Drježdźanach přichistajeć. Polěschenja w Drježdźanskim létadłowym přichistawje, kotrež němske létadłowe ministerstwo žada, so špěchnje wuwjedu.

Měschenje pschenčnjeje muki je rżanej muku.

W němskim sejmje su němskonazionalni sakonjowy naczisć sapodali, po kotrymž **žmě so pschenična muka** jenoj z 10 hač 30 prozentami rżaneje muki po knježerstwowym postajenju smějchana k pjeczenju zakkow a pokrutkow pschedźełacz. Pschestupjerjo tuteho sakonja buchu so z jastwom hač do schčesć mčažow pokhostali, hdy by so sakoń přichijał.

Palenčpike sylnje wotcběra.

Němske monopolske sarjadnistwo je runje rosprawu wo schtwórtym schtwórčesće swojeho wobkhodneho léta 1929/30 pschedpokožiło. Po njej je pschetrjebanje paleńza wo 40 prozentow wotběrało. **Z wróćoschćiwom wunoschka** spirituzowego monopola dokhody němskich finanzow schkoduja.

Přeciwo němskim zynkowym lilmam w Čěskoslowakskej

Krajny zwjazk wobsedźerjow kinematografow we Čěskoslowakskej je wobsamknył, nakhwilnje zane němske zynkowe filmy hracz. Wjetschina wobsedźerjow kinematografow je tole wobsamknjenje na wobkhodne přichilny załožka, dokeł dyrbja so po smyslenju, mjes ludom kujezanym, složowacź. Też dyrbi so dźiwajo na dojmjazych słowjewjerjow filmow hromadnemu nawalej němskich synkowych filmow wobarać. Někotři wobsedźerjo kinematografow zyle narodne stejišćicžo sastupowachu, prajizy, so jim jako Čěchcam cžešć sakasuje, němske synkowe filmy hracź.

Rěč ministerskeho presidenta Tardieua.

Wubjerne franzowske finanzy.

Ministerski president Tardieu je njedźelu w žiwojim Belforskim wólbnym wokrjesu na tsjoch městach rěcžał. W jenej rěcži je so je swonkownej politiku, w druhej se stejišćecžom Franzowskeje w žiwotownym hospodarstwje a w třeśej je sozialnymi prašcenjemi saběrał.

Tardieu najprjódy w Giromagni přched towarstwom **nětkuschich wójnskich wobdźělnikow** rěcžeše. Sa nětcžischim rosmiežu dyrbi so, tak w sawodze praji, kedźbliwje sledowacź. Njetrjebamy pak so do njeměra dacź. Swonkowne politiske podawki su Franzowzku hjes jeje winy w rosmiežu jejnoje měrowoje politiki trochu sadseržałe.

Bohužel njeje Franzowska, organisnjo měr, sa kotryž dyrbi bjesstrach i wumjenjenjom być a po kotrymž dyrbi wotbronjenje sledowacź, přichego wožakanu pomoc namakała.

Tuteje přichcžiny dla wona je samužnymi srjedkami wumjenjenja sa bjesstrach přichilonje, kotrež su nusne, so bychu so njeměr a srjeńzenja kedźbu mócc. Sa króći cžas smjeje składnosć, přched deputatskej komoru a senatom dopokazacź, so je Franzowska w tymle nastupanju wjazy dużli druhe kroje cžinita. Cžasny dyrje su cžeże, tola Franzowska je hižo cžeżsche widźała a i dowěrjenjom do přichoda hlada.

W Dalle ministerski president wo **hospodarskich praschenjach** rěcžeše. Franzowska je samohła, wupuscženy kraj znowa natwarjacź a finanzy do porjada přichinjecź. **Franzowska je pobjednje lěto žanu dawcu wo 5½ miliardy frankow znižiła a sa 15 miliardow frankow dołha wolptacžiła.**

Finanzne połoženje je zyle w rjedźe. Wobdźěl papjerjanych pjenjes je z 50 miliardami złota założeny a na dań dawanje w nalutowarjnach je z 15 miliardow w lěcže 1926 na 32 miliardow w lěcže 1929 stupiło. Wuwoss njeje w tej měrje podnył, kaž w druhich krajach, a liczba dźěłonjemjerjow je w junijun jenoż 1000 wucžinika.

Mussolini pječa prizamknjenje pyta

Po powěrcžach franzowskich nowin fašistiska strona w Italskej hladajcy rospaduje. So by přichekanju fašistiskich mužow wobarał, pyta Mussolini swoje žhabjace knježerstwo na to waschnje skrućicź, so by z elementami fichesćišnjansko-demokratiskeje ludoweje strony swjasa, kotruž je nětkuy rospuschcžił. Watikan pjeża tónle plan podpjeruje. Wón je so pjeża wo to prózowal, so by prjedawschi žohnuschaw kischesćijanisko-demokratiskeje ludoweje strony, bywschi finanzny minister Meda, do fašistiskeho knježerstwa sastupił.

Achmed Zogu mrěje.

Kaž su Winiske nowiny zhonile, albanski kral Achmed Zogu mrěje. Wón je pjeża na nadkrowneho raka a zokrowu chorosć žthorił. Dale so powě, so ma Italska wojakow na hotowoscži, kotrjž dyrbja přichi mózinych njeměrach w Albanskej sakrocžiś.

Brasiliske zwjazkowe knježerstwo je so zapowědźiło, so zbožkarjam poddać.

Powěsće sa Sao Paulo wo krutym wojowanju mjes brasiliskim swjazkowym wójskom a sbožkarjemi bliżo železnischeho křižnischcža Itarare powědźa. Mjes druhim su knježerstwowe létadła bomby na municijske składy sbožkarjow mjetałe. Knježerstwo je namołwjenje wjednika sbožkarjow, Miguela Costy, so by so poddało, wotpokałało. Dale je prajiło, so so njedubdże i jednanjom wo měr saběracź, po kotrymž by so Brasiliska dźěliła. Knježerstwo je pjatnacže wikowaniskich łódźow do wójniskich łódźow přechewarjacź dało, kotrež dyrbja přchistawy wobstupicź, kotrež su sbožkarjo wobsadźili.

Po powieści ſ Rio de Janeiro je kujeżeſtwo Wojſewiko, ſo je jeho wójſko ſbežkarjow poła Combuanira w ſtatu Minas Geraes do cżiſta ſbiło. Sbežkarjo ſu pjeża cżežko ſchkodowali.

*

Brasiliſki pokłanz w Barlinje je wo wójnje w Brasiliſtej ſlědowaze wojſewiſ: We wſchelakich ſtronach njeje ſo położenje ſwjatſkeho wójſka pſcheměniło. W połodnju ſtata Minas Geraes je ſwjatſkowe wójſko Guaranesia a Guaxupe wobſadźiło. Sbežkarjo ſu Santa Rita a Jacutiaga wopuſchczili. Puczowarjo ſ Bello Horizonte powědaju, ſo wobydlerſtwo ſtata Minas Geraes revoluziju jenohłóſnje ſadźi. Nadběh ſbežkarjow na Itarare je ſo wotraſył. 200 ſbežkarjow ſu ſajeli.

Nowy wuſpěch brasiliſkich ſbežkarjow.

S Porto Alegro ſo 20. oktobra powě, ſo ſbežkarſky wojaſy po zyłej kroncze połstupuja. Na nekotrych městach ſu pjeża rěki Parana, Panema a Itacare piſchekrocżili a ſo do ſtata Sao Paulo dobywaju.

Kujeżeſtwowe wójſko je pſched nimi zofalo a je ſo kóżdeje bitwy ſminyło. Powěſeż je ſo potwierdźiła, ſo je ſtat Espirito Santo wſchón w rukach ſbežkarjow.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 21. oktobra 1930.

— **Wo wjedrje.** W połnozy cżehnje nižina nimo a je naſchim ſtronam trochu pſchemělnjene njebjo wſchitnjeża. Naſche wjedro ſo naſſkerje njenakaſy, pſchetoż ſ Azoriſtich kupow nowa wyſchina pſchikłada, ſchtož nam też praji ſchłeńża, dokelż pomałku poſtupuje. Tuż mamy nadźiju, ſo kraſne a mile naſumſke wjedro dale wobſkowamy. Naſtupuje je ſa ratarja kóżdy rjany dżeń Boži dar. Semja mu dofcż wlohi. Tuż ſo bojeć njetrjebamy, jo woda njedoſahnje, hdyż połdiſko ſmjerſt ſemju ſamkuje. Jutrje ſrjedu ſtłhada błónczko 6,39 hodź. a khowa ſo poſ 4,50 h. Mežacżt ſtłhada dop. 7,09 hodź. a khowa ſo pop. 4,59 hodź.

— **Budyſki naſymſli hermank** wotměże ſo Liſta ſobotu 8., njedżelu 9. a pónđżelu 10. novembra.

— **Padueſchtwa.** Dnja 18. oktobra dopołdnja kradny něchtó ſ tudomneje wyſchſcheje realki naſeleń koſmikaty mantl, w jenym bybłaku tcżeſche mežacżny jěſdny liſcżik ſ Budyſchina do Khaſowa.. — Samſmeſno dnja dopołdnja kradnychu ſ pinzu jeneho tudomneho póſta mužaze koło ſnamti „L. F. E. Luxus“ cżo. 81 577. — Njedżelu 19. oktobra dopołdnja wokoło 11 hodź. kradnychu we Worzynje motoriſti koło „DKW“, I — 2821, motorowe cżiſło 168 151, fabrikſke cżiſło 123 230. — W Zitawje kradnychu 5. oktobra ſ nutſdobyczom wſchelaku pychu każ ſerwietowej ryncżku, ſłotu cżapnikowu narucżninu, druhu naruczninu, broſchu (mjetelcżku), ſlěborny medajlon ſ „E. B.“ — „H. D.“ woſnamjenjeny, ſlěborny cżigaretowy etui ſ mjenom „Helmut“, żonjazy pjerſcżeń ſ brylantami, żonjazy pjerſcżeń ſ małeſ parlu, ſlěborny mužazy cżapnik ſe ſłotej kromu, wojeſſki nawutrobnowu móſchnicżku ſ mjenom Inf.-Regt. 101. W njej běchu wſchelake pjenjeſy, mjes nimi nětkotre jendżelſke ſchillingi, połkoženy pjenjes ſ cżuża inflazije ſ narcżiſchežom 20 000 hr., kiż je małe weſtſałke měſto wudałko, a połkoženy kaſchczik ſ ovalnymi rózkami. — Wo wězowne ſdżelenja proſzy kriminalne wotdźelenje w Budyſchinje.

— **Sakſka krajna ſynoda** ſeidże ſo dżenſa wutoru 21. winowza popołnju w 2 hodź. we woſadnej ſali Kiſchineje zyrkwje w Drježdżanach k ſwojim wuradożowanjam.

— **Sapiſowanje wožzobow a wobthodow.** Budyſka měſchczanſka rada nam ſdżěli, ſo je ſo dotal jenoż ſnadny dżěl wudatnych liſcżinow k ſapiſanju wožzobow a wobthodow wotedaż, zunjeż je ſo poſkajeny cżaſ k tomu ſ dnjom 20. oktobra 1930 pominył. Měſchczanſka rada tohodła na to pokaſuje, ſo ma ſo termiju ſapodacża derje wobkedżbowacż a dżerżeć, nodże-li kóżdy, kiż je k wotedaczu liſcżinow winowatu, cżkoſtańſke a nuczenſke naprawy naſhonicż.

— **Sakſka krajna ſynoda** ſeidże ſo dżenſa wutoru 21. winowza popołnju w 2 hodź. we woſadnej ſali Kiſchineje zyrkwje w Drježdżanach k ſwojim wuradożowanjam.

— **Sapiſowanje wožzobow a wobthodow.** Budyſka měſchczanſka rada nam ſdżěli, ſo je ſo dotal jenoż ſnadny dżěl wudatnych liſcżinow k ſapiſanju wožzobow a wobthodow wotedaż, zunjeż je ſo poſkajeny cżaſ k tomu ſ dnjom 20. oktobra 1930 pominył. Měſchczanſka rada tohodła na to pokaſuje, ſo ma ſo termiju ſapodacża derje wobkedżbowacż a dżerżeć, nodże-li kóżdy, kiż je k wotedaczu liſcżinow winowatu, cżkoſtańſke a nuczenſke naprawy naſhonicż.

— **Wobſah połſtoſchekowcho wobkhada w Němſkej.** Na tónzu ſeptembra 1930 běſche w Němſkej 897 649 měſiczežow połſtoſchekowcho konta. To je 737 kontow wjazy hacż na tónzu prjedawſchcho měżaza. Dobrowólny a poczeženjow hromadże ſapiſa ſo w ſeptembru 59 642 000 wo 11 147 912 000 hriwnow. S nich ſo bjes hotowych pjenjes ſaplacżi 8 908 765 000 hriwnow. Dobromeże měſiczežow połſtoſchekowych kontow wuczinjeſche w pſcherſtu 553 679 000 hriwnow.

— **Kehżbu pſched wobſchudżerjom ſ pożczonkami.** Hižom mežacżu dołho cżaha pſchekupz Albert Rürnp ſe Hagena, 20. 6. 86 w Bünde rodżeny, ſo Weſtfalſki mjeſto a žiwi ſo ſ wobſchudżenjom ſ pożczonkami. Se ſwojim wobwjertſlowym wuſtupowanjom wón ſroſumi, wudawaja, ſo je ſej liſtownju ſabył, ludźi nawabicż, ſo jemu njeſmeja pożcża. Jako adreſu woſnamjeni ſwjetſka ſwoje prjedawſche bydlenje w Hagenje, Molikowa dróha 16. Druhdy poſbudźi wón też wopacżne ménjenje, ſo je mežiczeſ wulkowikowarnje ſ zyrvohn H. Rürnpa w Hagenje. Dokelż je mózno, ſo Rürnp też druhdże wuſtupi, ſo luzko warnuja. Wězowne ſdżělenja njech ſo ſdżelu kriminalnemu wotdźelenju w Budyſchinje, telefon 2802.

— **Sawżranje pjow.** Pola jeucho wża (Zónſkeho Dobernanna) wójniſkeho wobſedżerja Arnoſcha Krawſy we Wóſporku je ſo wobſlad ſkażenoſże ſwježik. Sſo ſaložuja na § 40 němſkoſtatneho ſakonja wo ſłónych khoroſcach a §§ 114 ſcżěſ. k temu wudatnych pſchedpiſmow ſwjatſkowje radу ſo na ſcżehowaze gmejny pſchimjeſowanje Budyſkeho hamiſkeho hejtmanſtwa hacż na dalſche ſawżranje pjow pſchikaże: Bart, Wětſ Horu, Dołeżcy, Bukojna, Skaneży, Konjecy, Kortnizy, Drożżij, Dubrawku, Hinu, Hrodżiſchcżo, Budyſchink, Suborniczku, Kumſchczu, Njechork, Hucżinu, Porſchizy, Pomorzy, Rakojzy, Pſchiwoczizy, Zornoſżki, Trjebjeżcu, Wichowy a Wadeży, Wawizy, Wujeżk.

S **Dżěżnikez.** W doſpołnje ponowjenej ſali tudomneho dwórnijſcżowſkeho hoſcżenza wotmě ſo njedżelu rhynſki winizarſki ſwjedżeń. Sala běſche wupyſchena ſ wopradżitymi winowymi kżeżemi, ſo ſmědżachu rejowaze pory wjecżor po 10 hodź. darmo wopiwowacż dobre płody, kiż nad nimi wiżachu. Hoſcżenzar běſche ſo ſa ſědże a picża najkſepje poſtarał.

S **Maleho Wjelkowa.** W nozu k njedżeli ſu w Bronju ſ jeneje ſahrody ſornika kradnyli. Dale kradnychu ſchwórk wjecżor ſ jeneho ſahrodniſtwa w Malym Wjelkowje nowy ſchlkeżeżirki dejmant. Pſched kupjenjom ho we wobhmaj padomaj warnuje. Wězowne ſdżělenja njech ſo podadża bližſchej kriminalnej wyſchnoſcżi abo żandarmſtwu w Malym Wjelkowje.

S **Maleho Wjelkowa.** W nozu k njedżeli ſu pſchi pucżu ſe Sajzowa do Czemjerz wójſom elektrikſki ſchżeżkoſow kradnyli. Schżeżkory běchu ſo hakle pſched krótkim na nowe wumėniłe. Padnicżki ſu 10 metrow dołhe a 16 hacż 20 cm tołſte ſchżeżkory hnydom na měſtnje roſtrjeli. Wězowne ſdżělenja njech ſo ſapodadża na bližſchu kriminalnu wyſchnoſcż.

S **Njechanja.** Ssobotu wjecżor ½8 hodź. ſta ſo tu wobkhadne njeſboże. Ratař Rößler ſ Lubija dyrbjeſche ſe ſwojim ſapſchahom pſchecżahnyc wóſ ſ drjewom, kiż na dróży ſtejeſche. W tym wokomiku pſchijima wot ſadu motorowy a ſawadżi wo ſapſchah. Wóz każ też Rößler padżeſchtaj. Motorowy ſo jenoż ſ łohka ſrani a jeho koleżo ſo jemu ſ łohka wobſchkodżi. Rößler ſu cżežko ſranjeny a dyrbjachu jeho wotwjeſcż.

S **Wulkich Schżarow.** Pokracżowańſka ſchula ſapocżnje tu wutoru a wotmėje ſo łóżdu wutoru a łóżdy pjatk wot 5—7 hodź. pop. w jſtwje prėnjeje ſjadownje. Do ſchule maju khodżicż wſchitke mużſke wožoby, kiż ſu w poſlednich tſjoch lětach ſe ſchule.

S **Mużowa,** Ssobotu pop. w 4 hodź. wudhri w naſchej wžy woheń. Palеſche ſo pola prjedawſchcho gmejneſcho pſchedſtojiczerja Domaſchki brożeń, kiż běſche połna žnjow. Brożeń ſo je ſwiżlemi dótka domſcho. Wóhnjowe wobory, kiż běchu je ſużodnych wžow pſchikhwatale, mógachu ſnajmjeńſcha hiſchcże ſuhodne domiſe wukhowacż. Brożeń ſo ſpali a ſ njej rataſſke maſchiny. Schkoda je jara wulka.

S **Wojerez.** Tu ſo ſta wobkhadne njeſboże. Sanikar Köhler ſ bratrom po Drježdżanſkej dróży do měſta jědżeſche ſ motorſkim kolezom. Knjeżna Schołcżiż ſ Lipoje pſchijěżeſche na koleżu wot měſta a chżyſche ſwojeho bratra pſchiſcżahnyc. Pſchi tym ſajěżeſche do motorſkeho koleża Köhlera. Wſchitkży tſjo padżechu. Koleżarka ſo na nohy ſrani. Köhler ſo ſrani a we wobliczu a jeho bratrej ſo nop ... Lěkař dr. Brämig prėnju pomoz poſkicżi a da franjeny do khorownje dowjeſcż.

Se **Stehu Komorowa.** Pſchi wujeſłożowanju ... na motorowy Henczl ſ Khorżebuſe. Wón ſo cżeſtowoje ſrani a dyrbjachu jeho do khorownje dowjeſcż. Jemu je ſo nop dwójzy pukrył. Wobſtoji ſrach ſa ... nje. — Dalſche wobkhadne njeſboże ſta ſo na dróży ... Kalawu a Stym Komorowom. Motorowy ſajěże do ... dróżneho kamjenja. Wón ſej łżyu naju ſlama. Jeho ... warſchi, kiż ſadу na koleżu běżeſche, ho ſrani na ... cże. Wobeju do Khorżebuſkeje khorownje dowjeſchu.

S **Wochos.** Ssobotu wjecżor ſta ſo na Mużakec dróży wobkhadne njeſboże. Nowy awto, kiż mėjeſche ... nje kwjezi wotedacż, ſajěże ſ wotmachom do ſchoſ... Wjednik bu ſranjeny, wóſ ſo khėrro wobſchkodżi.

S **Běleje Wody.** Dla ſpytaneho mordarſtwa ſajaca ... 26 lětneho tudyſcheho dżěłacżerja. Młody cżłowjek ſo ... njedżele dołho ſe ſwojej żonu wadżeſche a ju a je ... cżaſto wohrożeſche. Ssobotu wjecżor ſo ſ gjarotom ... do bydlenja ſwojeje żony a pſchichodnje mażerje. ... ſchłeńżu durjow, wolewri durje a wali ſo bonm ... ſwoju żonu a ſapocża ju ſ pjaſcżu mlócżicż. Po ... nadpadnik da do pſchichodnje mażerje a ju je ... ranjeſche, doniż ſo wona bjes wědomja ſwojeſ. Młody ... na pomoz pſchikłkwata a njemdremu ſtykacż wotmo... Sranjena je pſchezu hiſchcże bjes wědomja. Sſmrtnje ... jachu.

S **Wjelzeje.** Ssobotu pop. namałachu w holi ... Wjelzej a Boboſchojzami 33 lětnu dżěłacżerku Lſu ... cżerjez ſ naſcheje wſy. Pohonczk Każimėr Schramkowſki ... kiż prjedy we Welzej dżěłaſche, bě ju dwójzy po ... ſtėłił a potom cżekнył. Żona ſ Wjelzeje bě tole wi... Rynżerjez mėjeſche ſnajomſtwo ſe Schramkowſkim, ... bě woſtało bjes ſdżěhnkom. Wona bě njedawno w ... pobyła, hdżež Schramkowſki pſchebywaſche, ſo by ... ſwojim nawożenju wujednała wo twaſm. Po ſo ... Schramkowſki ſem pſchijěł, ſo by wobſtejnju lubu ... ſtroniż. Jeho hiſchcże nimaju. Cżekżo franjenu do ... buſkeje khorownje dowjeſchu.

40lětny jubilej ev.-luth. zwjazka młodych holcow w Budyſinje.

Na rjanej ſtónczнej njedżeli ſmědżeſche ſe ... ſwjaſt młodych holzow ſwoje 40lětne wobſtacże wo... cżicż. Wulke łyży młodżiny a druhich pſchecżelow dobroje ... wėży běchu ſo popołdnju w 3 hodź. w Marijnej-Marcżinej zyrkwi k ſwjedżeńſtemu kemſchenju ſeſchle, na ... trymą ſwjatſkowy wjednik farař Badenſtein ſ Drježdżan. ... prėdowaſche, ſo ſakażejo na heſko młodżiny: „Dobrotu ... Knjeſa je, ſo ſ nami kónz njeje.“ Młodżina njemyſli ... tak na kónz, każ na ſpocżatki a k tomu dże ji Bóh ... ſwojej ſmilnoſcżi pomhacż, ſo poſtupuje na ſwojim ... alnym puczu. Młodżinje njepomha pſchiłóż „ſpyta“ ... ani pſchiłóż „pjenjes“ ani pſchiłóż „ſłóſchtowanja“, ... kelż ſo cżłowjek ſ nimi jenoż wuputa. Kóżdy dżeń ... bi młodżina ko mėcż po heſle: „Sſłużże jedyn druhemu ... we wſchej ſwėrże.“

Wjecżor wotmė ſo w „Keheleńni“ ſwjedżeńſka ... madżijna ſ hobrikim wopytom. Poſlicżene połaſnow, ... druha hudźba, ſpėwy, ludowe reje, ſkowa poſtrowom ... wotmėnjachu ſo žiwje a cżile. Też dżiwadle njepokaſ... chowaſchtej, pokaſowaſchtej wjeſełu myſl młodżiny ... dżiwajo wſcheje khutnoſcże, ſ kotrejż do hrubeje ... prawdżitoſcże naſcheho cżaſa ſhladuje. Wſchėch witaſche ... wjednik towaritſwa knjes farař Paul. W mjenje mėſta ... knjes mėſchczanoſta dr. Förſter ſhożopiſchcże wupraji.

Gosničanski farař.

41] (Pokračowanje.)

„Woſtańże ſměrom, ja pſchiſłu“, pſchiwoła ji Bjedrich Rospadanki, ſpadawſchi dele, ſaracżachu puczą a łóżka nowa żołma wutorhny nowy kruch ſ pażenja a cżiſkny ſo dele. Tola ſłónczнje ſo Bjedrich k njej dobėdżi a ſbėhny nimale ſprotſtnjeny żónſku k ſebi do cżołma.

Wón ſam bě tej ſtoro wuſtak, ale nětko bě hižo łóżſche dżěło. Wón wotwjaſa wſcheſko a mjes wyſkanjom żónſkich, kiż běchu jemu pſchihładowale, ſo jemu poradżi, ſe ſwojej cżeſtu hacż k zyrkwi dożpėcż, hdżež farař Wjeraba jemu pomhaſche, zyle pſchemacżanych horje ſbėhacż. Tu bě hromada żuchoho żnna a na nju położiſchtaj macż a dżěżcżi.

Tola tej nětko njepopſcha ſebi Bjedrich pokoja. Jemu ho poradżi ſ pomozu muża, kiż bě jako iſcżi do korta ſaléſť, k farje dowjeſkowacż a tam do hornjeho poſkhoda doſpėcż. Tam bě hiſchcże wſchelaki cżapor, kiż bě Wjeraba ſawoſtajił a mjes nimi tej nětkotre ſnche kruchi drastv. Ale nětko běchu tej Bjedrichowe mozy wucżerpane. Wón njeſamó ho wjaży k zyrkwi wrócżicż, ale żypny ho bjes mozy hromadu.

VIII.

Żyły dżeń jėdżeſche mały cżłokm po wžy horje a dele. Wſchėcżo ſaſo wumėnjowachu ho mużoje a po planje buchu żony a dżėcżi ſ khėżow wotwożene, mjes tym ſo druży mużo ſojo cżinjachu puczą do Zollendorfa, tak derje hacż ho hodżeſche, khodżomny. Hdżż chżychu Bjedricha wotwjeſcż, namałachu jeho na ſarſkej łudi w hłubokim ſpanju. Wón bě mokre wėży wotcżiſnył, bě ho nėtſajki ſtary wobłek ſa... rażja Wjeraby wobłek a ſebi na ſtarych mėchach łėhwo pſchipraviłt, na kotrejż bėſche hodżiny dołho ſpał. Nėtko trėjeſche ſebi wocżi a dyrbjeſche ho najprjedy dopomnicż, ſchto bě ho ſ nim ſtało. Ale jeho kruta natura njebě do ſchkody pſchiſchła a dwė łėcże, kotrejż bě we wójnje pſchebywał, běſchtej ſa njeho ſe ſchwarnej ſchulu łyłoj. Wón drje bėſche nėtko mjenje na ſararja podobny a ſkerſcho na ma... ſucha-bundaka, hdyż łajſkle jako poſledni ſ cżołma wulėſe, ale cżi nėkotſi, kotſiż tam ſtojachu, cżinjachu jemu ſ cżeſcżowuoſcżu mėſto, a hdyż poła ſwojeho ſaſtojniſkeho bratra w Zollendorfie, kiż bě ſebi ſam po njeho pſchiſchoł, ſaſtupi, nadeńdże tam też ſtareho Wjeraba.

Wón ho dożyła njedrożeſche, hdyż jemu tam nėſto wulku ſchżleżku punſchu porjedżichu a rjeku wjeſelſcho, haċż bě to wėrił, ſo wże to tak bórſy po nanowej żinjerzi rjez:

„Je to dżiwne waſchnje, cżeſcżeny knjeże ſaſtojniſti bratſje, a mało pſchihódny wobłek, we łajtinj waſ dżenſa prėni króż wopytam, ale ja njemóżu woprawdże nicżo ſa to, ſo je mój luby pſchecżeſel Wjeraba ho tajſi mały radżił, ſo mi ruzy a noſy ſ jeho draſty won teża. Dożyła mam ho hiſchcże dla dyrbjeńſkeho wupożczowanja pola njeho ſa... notwicż.“

„Ale proſchu a budżech-li tole pſchedeżuł, bych był tam ſaſwėſcże nėſchto łėpſche horjeka ſawoſtajił“, żmėjeſche ho Wjeraba, potom pak rėczeſche khutnje dale: „Tola wy ſcże ho jako żyły muż pokaſał, a ja myſlu, ſo njebywa jenicżkeho we wžy, kotrżż by to njeſaczuł.“

„Gdże ſu ſranjeni?“

„W Schönauſtim hoſcżenzu, też łėkař ſ Nikolajkow je hižo pſchi nim.“

Potom ho wón ſaſo pożmėwkny: „Najradſcho drje bych ſcże wy ſaſo hižo k nim chżył?“

„Ani na to njemyſlu, ale, hdy bych ſcże mi chżył trochu wody a mydła dacż a ſnadż też hiſchcże ſe ſwojeſe garderoby ſ wobłekom wupomhacż, to bych wam wot wutroby dżakowny był a bych traſch poſdżiſcho, hdyż waſchej knjeni mandżelſkej napiſcżeżo ſtupiu, mjenje ſmiſcże nu figuru pſchedſtajał.“

Wón bě ho wſchón roſwjeſelił a hdyż potom cżeſcże wumyty a w ſłutni ſaſtojniſkeho bratra, kiż běſche nimale tak wulki każ wón, ſaſo do jſtwy ſtupi, njeſchi nicżo na widżecż wo napinanjach poſlednjeho dnja.

„A nėtko, mój cżeſcżeny ſaſtojniſti bratſje, bych ſcże woprawdże dżakował, ſo ſcże naſchimi ſranjenymi pohladacż.“

Tu dyrbjeſche Zollendorfſki farař też hiſchcże wot ſchtórnicżkow pſchinjeſcż a bynnjeſ bychu wone też pſchewiſcże wulke byłe a dyrbjachu jo ſ wjele papjeru wutykacż, ... bedżachu tola cżim cżjoplſcho na nohomaj.

Bjedrich dżeſche chwalajo do hoſcżenza, hdżež jeſcże wjetſchi dżeł cżeſnjenżowu na żłomje abo każ ho ... to runje hodżeſche. Sranjenym běchu nėchto zwóżnuja ... a łóżerſtich jitwow pſchewoſtajili a w jenej tajſej nadeńdże zyku Kobalzej żwójbu. Muż, kiż ſa jo pſchezo ... ſchcże trochu cżerpicż, leżeſche ſe ſawjaſanej rutku a ſtu... wu we kożu, żona jeho hladaſche, mėjo najmiłoſcżiwe ... rukomaj. Wjetſche dżėcżo, kiż bě jo pſchi ſpadnjenju do wody nimale ſajomniło, leżeſche nėhdże w nėſajkej te... leżay, kiż běchu wobſtarali, a poczeſche ho ſtrowe. ... balż tkaſche farařej ſtrowu ruku napſcheczo.

„Knjes farař, kak mam ho wam dżakowacż!“

„Wy nimacże żo mi ſa nicżo dżakowacż, Kobalzo. ... Njeſżym nicżo druhe cżinił hacż żwoju winowatoſcże. ... Wcżera na wami a tehdy na mojim nanje.“

Młody cżłowjek wojowaſche khwiłku ſam ſe ſobu, potom wumjeſe ſe ſwukami wottorhujo: „Knjes farař, ... wodażeſe mi!“

„Nimam wam nicżo wodacż, Kobalzo. Chżemoj ... wėru mėcż jedyn k druhemu, potom myſlu, ſo budżeme ... hiſchcże ſ dobrymaj pſchecżelomaj.“

(Pokračowanje ſeſėhuje.)

w mjenje wosady a superintendentstwa strowjesche k superintendent Fröhlich a napominajche k zwjatej samotnitosći. W mjenje sakkeho holcżeho towarstwa strowjesche knjes farar Bodenstein a pokasa na strowu wjesołosć młodźiny. W mjenje wokrjesa postrowi knjes farar Hermann z Pózkowow. Też nehdyżki dołholětny wuditel Budyskeho towarstwa, knjes farar Eder, běsche z Budyna pschikhwatał a powědasche wjele rjaneho se stareje pschikhwatkow a powědow z dawnych lětow. W mjenje mětnych młodźinskich towarstwow rěčeschtaj fararjej Stegemund a Schneider.

Kósirske kermuša.

Pančicy, 20. winowca 1930.

Wšitke wsy klóšterskeje wokoliny stoja nětko we znamjenju kermušow a na dalšich njedźelach druhe za nami. Mnoho wšak je so na wsach přeměniło we posledních lětdźesatkow, ale kermuš je a ta kaž pjedy. Wona so spječuje přemjenjenju swojeho wašnja. Što by też wjes bez kermuše była! To sej skoro wumyslić njemóže. Stoha hychu ći činili, kotříž rad posypkowy drowy tykanc, jěźa abo stawnu kerwawinu pjesu a sładźać dadźa, njeby-li kermuše było? Ně, kermuše njeńdźe. Tajki njedostk sej scyła njemóžemy. We wšěch domach, w pyšaym hač do najsnadnišeje khěžki, so swjeći. Wšudźe, rězaja, warja, pječeja, jěźa, pija a rejuja sej žołdk njeskaža. Mnozy basniey su zo kermuše wopisowali. Najznaćiša baseń je Cyrjerjowa wo „Bynječanskej kermuši", kotrejež hrónčko chcemy tu čitarjam poskićić:

„Pjany muž a strózba žona
Lěžěštaj z Bynjec z kermuše,
Wón ma tykanc, mjaso wona,
Kóždy swoje njesešc."

Skóne tutcho dyrdomdejskeho dompuća je drje a skónči w filozofiskim rozpominanju:

„Swinjo zběha so tak lóžo,
Hdyž jo wozmješ za wušl!"

Te druzy basniey su k slawje kermuše spěwali snaź je sobu z přičinu, so měšćenjo w kermušowasu so z črjódami do wsy čišća a chcedźa pódla być. Stóž ma na wsach někajke přećelstwo, — a bynjej na Badama a Jěvu dosahało — tón so da z čanom słyšeć. A štóž z někajkeje přičiny won njemóže, čaka wězo na kermušna kistu z dobrym tykancom a z druhimi khłóšćenkami abo jěźerami. Tehodla pak njetrjeba hnydom pol swinjeća być. Při tajkich „přileżnosćach" so město a kraj zbližitaj, staj ruša a wutroba. Zabyte su wšitke zwady a posudy hněw a mjerzunje. Wšudźe su wjesnjenjo měšćenjo w najrjeńšej přezjenośe, byrnjež so wón husto na prěnjotny zaměr kermuše a to najwjetši — mjenujcy poswjećenje cyrkwje — tu a tam zabyło.

Wšak wězo žan přećelstwo abo znajomstwo na wsy nje wozuje Serbske Nowiny k ruey a čita, hdźe jo tam na kermušu přeprošujo. Wězo wšelacy wjesnjacy hościencarjo a korčmarjo radšo w druhich nowinach na kermuš proša a swoje jěźe a piće poručenja. Stóž někak móže, to rěka hdyž jemu čas a měrsć to zmóžnitej, wobkedźbuje tutu parolu. Komuž je pěši předaloko, sydnje so na worcloweho konika abo do awtobusa, kotrychž dźěn nadosć do klóšterskich stron jězdźi. Tak też na druhe kermuše, kotrež hišće sćěhuja.

Za małych a najmjeńšich wězo bjez karusela a cumpjela njeńdźe. Potom na kermuši „rjenje było hyšće". Tak přikhadźa Frenclec swójba z Kamjenca hižo přez 30 lět do klóštra a zawjeseli našu młodźinu, druhdy wšak też starych, hdyž jim lěta młodosće na mysl přińdźe. Lětsa dyrbjeli na Horjenkec zahrodże swoje nastroje přiwjezć, štož je přiwótnjeńša. Je tu wjacy rumnosće a njemyli khorwateho w swojim zjawjenju. Zo sej młodźina hižo w popołdnišich hodźinach zaskaka a hač do nócnych hodźin jena rejka druhu honi, so samo rozumi. Bjez reje sej kermuš njemóže.

Hdyž je čas kermušow so přibližił, njemóžemy wot nazymy telko słónčneho błyšća a ćopłoty wočakować. Słónco je hižo tak daloko pod njebjeski okwator pokmpiło, zo při krótkosći dźeńskeho časa a nizkim stawiśeu słónca samo při rjanych dnjach ćopłota khěrko so pominje. Wězo wobradža nam so khilaca sawyma tam a sem słónčne dny, ale to su wuwzaća. Počinaju dźeń a ródźe być. Čas rjanych lěćnych dnjow, na kotrychž móžeše so wot ranja hač do wječora na słónčku zwuwohrěwać, je nimo. To nam pětko kermuše narunaja. Krasne nazymske dny jsu klóštrskej kermuši — njedźelu a póndźelu — wjacy wobtuk. Tuž też bjez dźiwa, zo so na woběmaj najwjetši črjódy ludźi nańdźechu, wosebje też wjele młodźi, kotrychž dźěn čumpjel a karusel čehnjetej. Tuž rejowanska žurla bě přepjelnjena. Wšudźe radosć a wjeselosć. Samo při pokhmurjenym času. Tuž so wšěm tutym wjeselam hišće koncert přida, hač jón statna wobora z Budyšina póndźelu we wjesnym hościencu předwjedźe, potom drje su přeća sabrani zapleńćeneho dopjelnjene. Tak je raz zasy po klóšterskej kermuši. Po tydźenjach přizamknje so Khrósćanska, Njebjelćanska, Baćorśka, Radworśka a Rakbičanska. Tak so kermušuje hač blizko Rakbičanje Ralbičanska. Tak so kermušuje hač blizko nadwentnjej, hač do časa, hdyž cyrkej člowjeka namołwja, do so hić. A k lětu, je-li so hišće na tutej zemi narodźimy, wita znowa kermuša, tutón wjesny a wosadny swjedźeń, kotrehož drje nichtó parować nochce.

* Stóž ju njeznaje, njech ju čita w Zejlerju I. wujask str. 290.

Wohnje w Delnjej Łužicy.

Sešć wohnjow w jenej nocy. — Jěnaće twarjenjow so spali.

Wohnje w Delnich Sserbach dale scherja. Wobzebje sć to sašo běšche w nozy k njedźeli, hdyž na jchšeći měst-

Njedźelu rano ¼4 hodź. spali žo w Schkodowje pola Khoczebuša je žłomu kryta brózeń ratarja Jandoka. Woheń žo ruče roschćerí a pschekłoćí na blišje dwoje hródže a sniźi je žłomu kryte hródže dospołnje, mjes tym so wot mažinnych jenoj hišćcze murje njeje wostachu. Stót žo hodźesche wutkowacź. Sa to spalichu toka je žo we wobliczju „na rukomaj a nohomaj wopalił. Spaliło je žo 150 zenitnarjow žłomy, 120 zentnarjow žyna, 40 zentnarjow rożki, 5 kur, nječtho nuklow a młode pjły. Kruwy a žwinje mójachu wutkowacź. Schkoda je jara wulka, dokelž ma wobšedźeć mało sawěšene. Dla hušteje kurjawy žo ludźo wohnja poidże dohladachu. Tohodla wohnjowe wobory pschewodźe pschijědźechu. Tuka žo na sapaleśtwo. Ludźo maju ša to, so njedawno j Khoczebuśteho jastwa czekenjcny thłoštanz je sapaleł, dokelž bě njerjschczeł Jandoka.

We žamknym czasu też sašo w Žylowje woheń wudyrì a to hnydom na dwěmaj měsnomaj. Paleschtej žo bróżni ratarja Mjela a Linzy we wutwarje wšej. Statokaj śtej 3 kłom. wote wšej spalenej bliźo Debška. Dla kurjawy woheń pschepodźe pytnychu a njehodźesche žo niczo wjazy wutkowacź. Žně a ratakśe maschiny žo spalichu. Knjeni Mjelowa žo z łohka wopali. Linza a jeho žonoj žo tak czežko wopalichu, so dyrbjachu hladacź lěkarskeje pomozy. Nimo bróżnjow žo hišćcze Linzez hródże spalichu a dalšche twarjenje pola Mjeltz. Schkoda je wulka, dokelž mataj wobšedźerjerj mało sawěšene. Wohnjowe wobory, kiž poidże pschijědźechu, mójachu hišćcze Mjeltz domšte a hródże wutkowacź.

Hospodarski rozhlad.

tydzień 21. winowca 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,194	100 pólsk. złotych	47,25
1 jendźelski punt	20,382	100 čěskosł. krónow	12,441
100 šwajc. frankow	81,40	100 franc. frankow	16,457

Barlinjska burza wčera z krutym mjenjenjom do nowešeho tydźenja zastupi. Kursy efektow žiwje postupowachu. Też na wiłach z dołžnymi a rentowymi liścinami kursy postupowachu.

Produktowe wiki zapadnychu wčera zašo do njemoz. Hačkuunjež bě dowos hłaby, pschenża a rožka w płaćiznje zašo popuschćerschej. Kupzy žo wjetšchego kupowanja zdałowachu. Pschenża powuschcźi wčera za hotowe sorte po zentnarju wo 5 pf., rožka wo 10 pf. Wčera płaćeschce zentnar

w Barlinje:

pschenży 11,15—11,25 hr., rožki 7,30 hač 7,40 hr., nasymskeho jačmjenja 8,30—9 hriwnow, nalčinjeho 9,20—10.50 hr., wowsa 7,10—7,75 hrywnow,

w termijowym wikowanju:

za oktober: pschenży 11,85 hr., rožki 8.10 hač 8,05 hriwnow,

za dezember: pschenży 12,25 hr., rožki pak 8,50—8,47½ hr., wowsa 8—8,32½ hr.,

za měrz: pschenży 13,07½ hr., rožki 9,43¾ hač 9.40 hr., wowsa 8.07½ hr.,

na Sswjatodźanach (jakodź. pjatk):

pschenży 11.80 hr. (11,55—11,60 hriwnow),

rožki 7,70—7,95 hr. (7.65—7,90 hr.),

jačmjenja nasymskeho 8,35—9,60 hr. (8,35 hač 9,66 hr.),

jačmjenja nalčinjeho 9,75—10,00 hr. (9,75 hač 10,50 hr.),

wowsa starcho 8,25—8,50 hr. (8,30—8,65 hriwnow),

wowsa nowcho 7,50—8.00 hr. (7.50 hač 8 hr.)

Wiki rěznego skota wčera w Drježdźanach.

Se žwinjemi žo wiki njeriwachu. Howjadow běchu wjazy hač na dosć pschijimali. Cjelata runje dobrachu. Sewinje jara schpatnje dźěchu a płaćiżny popuschćowachu, wosebje běchu lóžiche žwinje tuńsche. Cjelata žo pomałku pschedawachu, najrjeńsche po tydźeńskich płaćiżnach, žuadnische nječhto pschihódźowachu. Hubjenje też howjada dźěchu. Wobjebje kruwy po šniženych płaćiżnach pschedawachu. Byli a woły dotalne płaćiżny dozpěchu. Wo howjada z pastwy mało rodźachu. Nječhże 20 awstriskich bykow po pschimjerjenych płaćiżnach kupowachu.

Na pschepań.

Kamor njenjeżny w Budyschinje, Hauenšteinska haša 1. **Kolo** motorske, Bormann, knježi dwór w Nakezach.

Sedmišzu na pschehladowanje:

Sjedźeń 22. winowca 1930

w Kschidole w hoscźenzu dop. w 10 hodź. radio a krity wóz,

we Wulkich Sazarach w Streublez hoscźenzu dop. w 10 hodź. gramofon a 3 deskowane wozy,

we Wojerezach w hoscźenzu „K hwězdže" dop. w 11 hodź. gramofon z deskami, klawěr, wschelake meble, motorske kolo, schijaze maschiny,

w Nissej w hoscźenzu „K hwězdže" dop. w 10 hodź. šezjany czažnik, klawěr, motorske kolo, drastowy powjeschak, wobhodna buda,

popołonju w 2 hodź. šachle a zementowe formy,

w Džěžach w Hänschez hoscźenzu pschihp. w 12 hodź. klawěr, pišanske blido a stroj,

Stót žo hodźesche wutkowacź. Wě wschak po hoši rozcźěkat, tak so jón sašo z wulkej prózu łójicą dyrbjachu. Tuka žo też jowle sašo na sapaleśtwo. Ludźo maju ša to, so woheń swišuje z wohnjom w Schkodowje, dokelž tamón ¾ hodźiny prjedy wudyri. Wobydleśtwo je jara roshorjene. Najebacź strażenja ža wohnje we naschej wokolinje wospjetuja. Wboju žerbiży burja druhdże wo dnjo a w nozy dyrbja strażowacź je strachom psched cźwilu wohnjow. Zylow je cźežko cźiwilowana wjeś. Pschcżo hišćcze łóštnikow nimaju, kiž tu syśtematišzy wohnje sakoźeja. Skoro žo nam zda, so njejšmy we wyšokozivilosowanej źrjedźnej Europje, ale nehdźe w połdźiwich krajach, hdźež rubjeżnizy a sapalerjo też njelejepsi sakhadźeja.

Ssobotu wječzor w 9 hodź. wudyri też woheń we Dubim. Paleschc žo bróżeń žiwnoscźerja Mateja Kocźana. Ludźo hižo spachu. Spalichu žo we ratarśe maschiny a wjele žně khěžarjow Luka a Krjenjela. Dokelž bě bróżeń ratara a dodźerżana, bě sawěscźenśe sjednoczeństwo hižo loni trěcźenje wupowěło. Schkoda je tohodla wulka. Njehodźesche žo niczo wjazy wutkowacź. Tuka žo na sapaleśtwo.

Njedźelu rano palesche žo też w Bórkowach we Prišarskej gmejnje. Spali žo je z łomu krute drjewjane domšte Bramarja. Wobydlerjo mójachu žo z nusu wuchowacź. Micha nadoba žo spali. Wohnjowe wobory mójachu hišćcze hospodarske twarjenje wutkowacź. Wo pschicźinje wohnja njeje nicźo znate.

Ssobotu wječzor ½11 hodźin bě też woheń wudyrił w Mosće. Paleschc žo bróżeń ratarja Knježża. Woheń pschekłoćí też na šusodne twarjenje ratarja Krawza. Też tam žo bróżeń spali. Też jow wo pschicźinje wohnja niczo njewědźa.

Šikrowe depeše.

Produktowe wiki dźenża dop. ¾11 hodź. w Barlinje: Na produktowych wikach malo pschemjenjenja.

Dop. ¾12 hodź.: Wobrot wostanje šnadny. Dowos mały, ale dožaha. Płaćiżny za sterje strujene.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, howak 100 kg.

	Płaćizny po Mótel hriwnje				
	20. 10.	18. 10		20. 10	18. 10
Pšeńca	223-225	224-226	lunny	17 13,00	17 18,00
rožka	146 148	149-150	woka	18 20,50	18-20,50
nat. jačmjeń	—	—	módre łupiny	—	—
nal. jačmjeń	184-210	184-210	žołte łupiny	—	—
wows	142-155	142-155	seradella	—	—
kukurica	—	—	raps, wosenk	9-9,60	9 8,80
pšeńć. muka	27 30,00	27-30,00	lany wosenk	15 15,50	15 15,50
rżana muka	24 27,00	24-27,00	soen. mołosa	—	—
pš. wotruby	7 8,00	7-8,00	brnz. kruški	—	—
rżane „	7 7,50	7-7,50	syno, 50 kg	2.05-2.25	1,50-1,80
raps	—	—	rżana słoma	0,85 1,05	0,80 0,95
hróch, Viktor.	28 32,00	28 32,00	pšeńć. „	0,60-0,75	0,70-0,80
lanc synjo	—	—	wowsana „	0,80-0,95	0,60-0,50
pjeluški	19-20,00	19-20 0	ječna „	0,75-0,85	0,70-0,80

Płaćizny rěznego skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

20 oktobra.

140 wol., 248 byk., 460 jałowc. a kruw, 530 šelat. 904 wowc. 3998 swini.

Płaćizny za

woły: 1. 56—59, 2. 46—54, 3. 43—45, 4. 38—41;
byki: 1. 56—60, 2. 50—55, 3. 46—49;
kruwy: 1. 47—52, 2. 41—46, 3. 32—37, 4. 27—30;
jałojcy: 1. 55—58, 2. 44—51;
wowcy: 1. 57—63, 2. 63—66, 3. 48—50;
šelata: 1. 80—85; 2. 74—78, 3. 64—70.
swinje: (přez 300 pt.) 54—55 2. (240—300) 54 - 55 3. (200—240) 55—56, 4. (160—200) 53—54.
Rancy: 47—50

Drježdźanska burza (20. X.).

Pšeńca	231-236	běrnjace kružki	14 00-14 50
rožka	154 159	pšeńć. wotruby	7,40- 7,80
nalětni jačmjeń	195-212	rżane wotruby	7,60- 9,20
nazymsk. jačmjeń	180 185	pšeńčna muka	47,00-49,00
	165-170	rżana muka	27,50-28,50
čekwjeny dźećel	—	woka	22,00-24,00
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	250-255	hróch	26,50-27,50
suche truh.	6,00-6,20	cokrowe truh.	—

schtwórtk 23. winowca

w **Milowje** w Kijankez hoscźenzu schtwórtk 23. 10. 30 pschip. w 12 hodź. dubowe pišanske blido.

w **Budyschinje** na šudnischtwje dop. w 10 hodź. wschelake meble, maschiny, žonjaze, mužaze a bźěcź. drasty, ćichaty a wobuća, wschelake hubźene stroje, radia, gramofony z deskami, łožka a łožuchowe twary, wschelake klamaśke twory, cźapniki, wobrazy, wupschestrjenjay, płachty, wahi, motorske kola, 60 bleschow bo pěnizu abo wina, běle wina,

je hwobadnje ruki: 3 sportske khołowy po 9 M.,
1 korowe po 5 hr. a kabat bo wótra po 6,25 hr.,

w **Hrubjelczizach** cźo. 15 dop. w 11 hodź. 3 nowe pohlejschcźa,

w **Hrodźišchczu** cźo. 42 pschip. w 1 hodź. 4 wulke šudy po 600 litrach.

Schćěć wohnjow sa jenu nóz. Skoro so nam ſda, so je to dźěło zgleje zwólby derje organijowanych sapaserjow. Nadźijamy so, so so policijeji ſtónčnjne poradźi, lepicź ſtóſtnikow, so mohło žerbſke wobydlerſtwo sašo žebi wodychnyć.

Nowu šulu za Hórki.

Z **Hórkow** pola Njeswačidła. Zaměšeny pjatk powoačhu do korčmy zhromadźiznu dla twara noweje šule. Knjez wjesnjanosta Kubank powita wšitkich a rozestaja zamĕr dźensnišeje zhromadźizny. Nimale wšitcy wobsedźerjo běchu přitomni. Hdyž běchu dosć dołho jednali, wobzamknychu jenohłósnje, nowu šulu k połnocy Hórkow natwarić, zo bychu so tež Dobrošicy přizamknyć mohle. Na to počahowace pismo so póscele na šulski hamt do Kamjenca, zo by wyšnosć tutón twar podpjerała. Rjanu městnosć tu maju a tež kamjenje njebudża pobrachować. Njech Hórčenjo nětk kruče hromadźe steja, zo by so nowotwar bórzy dócpěł. Za lětko dyrbi hotowy być.

Wusudźenja.

Martrafstwo dźĕłĕcza dopołnja jednanje pscheciwo mandźelskej Marce Helenje sastojnika Lorenza, kiž je pschi Kamjenskim mikosinym wustawje pschistajeny, dla wotmyšleneho strachneho cźĕlneho sranjenja. Kamjeńći ławniſti žuh běche ji jenož mĕšaz jastwa napołožił. Lorenzowa běche so pscheciwo swojemu sašudźenju powołała, ſtatne rĕčnišstwo pak, dokelž so jenu chłostanje pschemišle ſdasche. Lorenzowa je wot januara 1923 wožennjena a běšche 9. februara 1922 narodźenu holzu žobu do mandźelſtwa pschinjesła. Tehdy hischcze zušu ludźo holzu wocźehnichu. Jako pak dyrbješche dźĕćo do ſchule, běche jo Lorenzowa do Kamjenza wsała. Tehdy so cźerpjenja sapocza. Jeho wuczerjam běſche holzyne bojaſne a ſtruchle waschnje napadnyło. Běchu so dohladali na holcźuynym cźĕle ſnamjenja krjudowanja. Wschi jednanju psched Kamjenſkim ławniſtim žuhom běſche so dopokaſało, so je Hanka pschi najźnadniſchich pschiležinach ſ pjasću, ſe łžizu, wutlepowakom a nožizami do mjeſnowcza, na hłowu a na khribjet a ſe žerdźezjstym bokom ſchcźĕcze na ruzy bite dostała a bu pschi hłowach „a hdyž pschicźiwjena wojaſnjeſch“ wo ſcźĕmu wjerchnjena. S horzym plotowym żeležkom dyrjena abo ſtorcźena je so holcźka jako horſchcź wulki blak wopalika. Lorenzowa běſche ſwojej polizeſkaſetnej mandźelſkej dźowzy Dorotheji w ſtanjtnym tóžku ſpacź dała, mała Hanka pak dyrbješche pjeca w nozy huſto na ſtarym ławku na ſchpundowanju a na ſtarej draſce w cźĕmnej wotſtajeſni ſpacź. Dorotheja je huſcźicźo dostała tykanz, Hanka pak jenoź khlĕb a zaftu. Hdyž su ludźo Lorenzowu na jeje njeſkuſcźomne ſadźerźenje napſchecźo dźeſcźu pokaſali, je wona pjecza prajiła: „Ta dostanje puki, to je mi wſchojene“ a „Dyrbiu někoho někcź, na koho mohła so wulakhadźecź, potom je ſašo wſchitko dobre.“ Pſched powołańſkim ſudom Lorenzowa powědaſche, ſo dźĕcźo ženje njeje krjudowała, dźĕcźo je pjecza ſašatke a ſekzane ſ njej pschiſchło a je jara njecźiſte było. Że huſcźiſcźo padnyło a je ſnadź ſo pschi tym ſraniło. Wona ſama pak je pjecza jara nevoſna. So bu wona wobſtorzena, wudawaſche ſa wjecźiwoſcź ſłužobneje Langez, kiž je pola njeje była. Też druſy ludźo ji pjecza njeſu derje ſmyſlenł. Dźĕcźo je jenoź woczehenjenja dla bila atd. Powołańſki ſud ſo pſcheſwĕdeži, ſo je chłostanje ławniſkeho ſuda pſchemiſle a ſašudźi Lorenzowu k ſtom mĕſazam jaſtwa.

Nanowiše z cyłeho swěta.

— **Schkrowa powĕſcź wo wjedrje ſa juſtiſchu ſrjedu:** Rjenje, ſucho a mjło. W Jendźelſkej khłódno, trochu ſcherjało. W połnocnej Europje khłódno a ſcherjało.

* **(Zona jako ſudnizа.) Pruſki juſtizny miniſter je dotalnu krajnu ſudniźu pſchi krajnym ſudźe w Frankfurcźe nad Mainom, dr. Hedwigu Braunowu rodź. Frankeſa ſa radźićelku krajneho a hamtſkeho ſuda powiſnowaſ.**

* **Prĕnja cźeſkoſłowakiſka pancerowana łódź „Preſident Maſaryk“ je ſo póndźelu ſ łódźnizy Schlodowych dźełarnjow na tak mjenowanej Wójnſkej kupje pola Komarna na Dunaj puſcźiła. Łódź ma nadawk, wicźe cźeſkoſłowakiſkeho wiłowaniſkeho Dunajſkeho łódźſtwa ſchkitacź. Wona je ſ najnowiſchimi maſchinami wuhotowana, kotrejž jej mułku ſpĕſchnoſcź dawaju.**

* **W Rothej munizijſkej fabrizy w Bratiſławje je ſo pokrowa mĕſcheńja ſa wojeńſke ſwĕcźiſke ſtrowe palika. Se ſylnym rosbuchnjenjom ſo dźełacźerjo ſ jeneju peraſchku. Wójſom dźełacźerjom je ſmjerćej poczerpiło, dwoju ſtaj ſo cźežko ſraniłoj, 13 lohko. S rosbuchnjenjom woheń naſta, kotryž ſo ruczе rozſchěri.**

Towarſtwowski powěſtnik.

Budyšin. Serbske towarſtwo „Nadźija“ zeńdźe so dźensa wjecźor ½8 hodźin k zwučowanju ſerbſkich rejow a ½9 hodźin k spěwanju. Wo hohate wobdźělenje prosy předsydſtwo.

Haslow. Jednota Sokoł ma přichodny ſtwórtk wjecźor we 8 hodź. ważnu zhromadźiznu. Bratřa, přińdźće wšitcy zaso a hladajće, zo byšće też tych sobu přiwjedli, kiž hač dotal nazad ſtejachu. Na zdar!

Lichań. Jednota Sokoł zwučuje pjatk wjecźor we 8 h. pola Rudolfec.

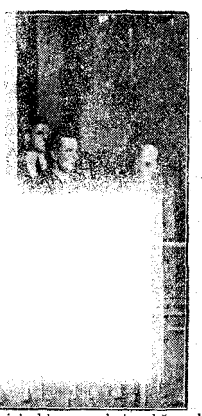
Pančicy. Lipa Serbska ma přichodny pjatk 24. 10. wjecźor we 8 hodź. nuzne posedźenje we Wotrowje pola Sołćic. Wšitke sobuſtawy ſo wočakuja. Nowe sobuſtawy ſo přijimuja. Stóž ma luboſć k ſerbſkemu spěwej, je lubje witany. Předsydſtwo.

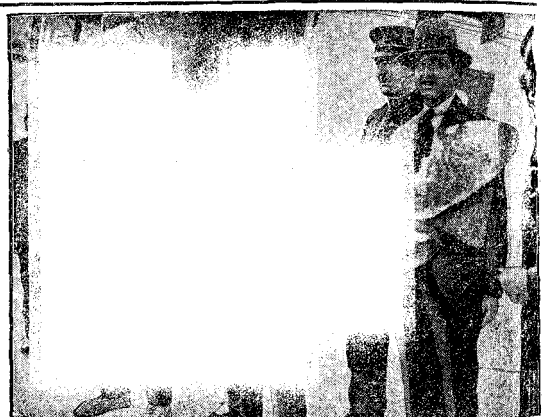
Radwoř. Hu. Je. zrańe zhromadne spěwanje ſtwórtk we 8 hodź. pola Šubertec. Přińdźće wšitcy! M. N.

Ralbicy. Jednota Sokoł ma wot nětka kóždu ſrjedu wjecźor we 8 hodź. zwučowanje. Načołnik.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoleń w Budyšinje. — Za lokalny dźĕl a feuilleton: A. Dučmań w Budyšinje. — Za hospodarſki dźĕl: Arnošt Bart w Bjelzynicy. — Za nawĕſtki: G. Janak w Budyšinje.

Skerjedźerjo před spěšnym sudom. Jako nowowolcny němſkoſtatny ſejm wotewrichu, běchu ſo hobrſke ſyły přihladowarjow, zwjetša młodoſtnych přiwiſowarjow nacionalſocialiſtiſkeje ſtrony před němſkoſtatnej ſejmownju zhromadźili. Hdyž bě jich policija wot tam wukadźiła, ćehnjechu do hłownych dróhow Barlina a wubichu tam wokna bankow a wulkich klamow, kotrychž wobſedźerjo mĕjachu za židow. Policija bě přez ſto tajkich hepjelow zajała. Za někotre hodźiny přińdźechu hižo před ſud. Sudnik njeznajeſo ſmilnoſće. Zapali hewrjekarjam wot 3 njedźel hač do 6 mĕſacow jastwa. Jenož ſtyrjo zamóchu ſo wusprawnić, tych wuwinowachu.

Wumoženi na dompuću. Jako jendźelſki wodźiwy powětron „R 101“ ſo ſpali, jenož 8 wosobow ze sobujĕdźacych ſwoje žiwjenje wukhowa. Na našim wobrazu widźimy tŕoch tutych ſo domoj wróćić. Su tu z lĕwicy k prawicy: inżeněr Savoy a Cook a ſkrički Disley. Lud witaše jich z němym sobuzelenjom.

Gardinowe zbytki

Vitraže, rolleaux, canki we tunich klamach

IDA ERLER w Budyšinje rózk Zwonk. Lawsch. h 10

Proſu čisło

2687

jeli maće mały nawĕſtk do „Serbskich Nowin.“

Holca ze wsy

pyta ſłužbu w kuchinje abo podobne. Bliže zhoniće we wudawarni Serbſk. Nowin

Wſć družiny Lanojidłow

ma ſtajnje na ſkładze

Žitny dom w Kamjencu

rotnožka w Pančicach

Tworykupowace towarſtwo

w Budyšinje z. dr. z w. r.

Za nazymu a zymu:

köperowy flanell, běły flanell, wupjerki, nawoblečenja, damast, smuhaty płat, hotowe łožowe nawoblečenja z paradnym hłow., najl. łožowe pjerjo we wulkim wubjerku

Najlĕpše GEG wołmjane twory

Sportſka wołma we wšĕch barbach

Dale

módre wobleki za zamkarjow, dźĕłańſke kholowy z cwjernowych tkaninow, jendźelskeje kože a manchestera

Kosmičkate mantle, wulki wubjerk dźĕłańſkich ſtupnjow, dołhich ſkórnjow, pjelſćin. toflow a pjelſćinow. ſtupnjow

Kornarjowe ſtupnje z wjelblud. kosmow

Sobuſtawy! Kupujće we Waſim družſtwje

Waš ſtary, ſwĕrny přećel

Předženak

ſo na puć do Serbow hotuje, tuž njekupće hakle němſke protyki, ale wostajnće jomu ſwĕrnu.

Poručam hač na dalše

ſwinjace mjaſo

punt po —.80, —.90, a 1.— hr.

rĕzniſki mišter Lau w Hórkach

pola Njeswačidła

Klóſtrſki čaj

Najwuběrniši čaj k čiſćenju kreje, tež za puchež a jĕrchenje. Připrawjeny po praſtarſkich receptach w klóſtrje Marijnej Hwĕzdźe. Doſtać we wšĕch haptyk. Płaćiz. 2,50 hr.

Serbſki Hoſpodar

poručuje k nazymnemu wuſywej

derjećiſćenu ſymjeńtnu rožku

Prĕnje wuſywy Petkuſkeje z hórſkich kraijnow a Dobrowicku pola nas dokładnje akklimatizowanu, tež originalne ſymjo wobſtara

SERBSKE NOWINY

DŽENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec kniličišćerňa, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přeciwo sćěhowkam čělneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozwěź, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje přinjesć. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenia tutoje banki kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Číslo (Nr.) 247 — Budyšin — Srjedu, 22. oktobra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Schacht pola Hoovera.

Prjedawšchi president němskostatneje banki dr. Schacht w Sjednoćenych Statach połnóžneje Ameriki pšchebywa. Na rozmołwy mětnach je wón pjenježnej nuzy Němskeje rěcžał, dla kotrejž njebudže možno, reparacije po Youngowym planje płacěcź. Tohodla budža wěricželske staty dyrbjeć na płaćenja čakać. Wutoru je Schacht we Washingtonje president Hoovera a pokładowego kanzlera (finanzneho ministra) Mellona wopytał. Tež je dźěšče rozrěčenje z direktorami Federal Reserve banki měł. Schtož jeho wopyt pola presidenta Hoovera nastupa, Schacht praji, so je z presidentom wo politiskim połoženju w Němskej rěcžał, kaž je so zapowědźił, so wo nadrobnoscach rozmołwjenja mjerjachu. W rozrěčenju je statnym sekretarom Mellonym praji, so budže **Němska dyrbjeć wo moratorium prosyć**, jeli so budže hospodarska krisa hišče dźěši čas trać.

Schacht je so pjeza teš z druhimi wuznamnymi knjezerjemi zastojnikami wo praschenju němskeho moratorija a wo mjenym stejišćeju amerikanskeho knjezerstwa rozmołwjał.

Njewuspěch Schachtowego jednanja we Washingtonje.

Kaž so sda, je so dr. Schacht we Washingtonje podarmo wo moratorium za płaćenje němskich reparacijow prózdnił. „United Preß" z Washingtona powě, so tam mjes Němskej a Sjednoćenymi statami jězyła njeje wo moratoriju jadnała. Njeje ani nuzne, ani žanych wuhladow, so by so w bliskim pschichodźe taski moratorium pschiwolił. Nadrot powěsćeja wo moratoriju je wutornischi wopyt dr. Schacha, kotryž je w priwatnych naležnoscach do Ameriki pschischoł a zwoje wožobinjeł nahlady zastupuje. Jedyn wuspěch amerikanski knjezerstwowy zastojnik je Schachtej nadrobnje rozestajał, so je samo je Schachtowymi najcernischimi wuhladami do pschichoda žanych pschicinow za pschirjerjenje moratorija njeda namakaćź.

S tutej powěsću je jasnje praji, so Sjednoćene staty na wotpłaćenje wójnsk. dołha se strony swojich nehdunschich dopisarjow nochcedža cakaćź. Tuzi pak móža abo chcedža jenoź swoje płaćenske powinosće dopjelnić, dokuž Němska najprjedy wójnske wotschkodźenje zapłaći.

Rozpuščenje němskeho sejma so wotpokazało.

W pruskim sejmje je so wjeza namjet hospodarskeje strony na rozpuščenje sejma z 200 pischeczitwo 189 hłosami wotpokłał.

S knjezerstwowymi stronami nahódnoscerjo, z kommunistiskeje strony wusamknjeni kommunistojo a zapósłanzy, kotrjž su z němsčonazionalneje strony wustupili, hłosowachu.

Też druhe oppositiske namjety, kaž wotstronjenje knjezerstwowych wukazow, kotrejž so pschecziwo politiskej dźěławosći kommunistiskich a nazionalnych sozialistiskich zastojnikow měrja a nazionalnym sozialistam zakazaju uniformu nosyć, so wotpokazachu. Demokratiski namjet so pschija, po kotrymž ma so za najschtyrjoch karjemi naležnoscow w Barlinje na dnju wotewrjenja němskeho sejma hlědźicy a so nowowuzwolene pschecziwo wospjetowanju tajkich podawkow cžinici.

Wobjamknjenju hłowneho wubjerka, so maju so diety zapósłanzow wo 20 procentow a wožebite zarunanje za wobjerkowe pospedźenja wo 50 procentow skrocžeć, wschě strony z wumjezkom kommunistow pschihłosowachu.

Po wotkhyću dnjowneho porjada němskonazionalny **Graf** namjetowasche, so by so ratarjam bjes wožebiteho pschihowanja jenotliwych padow na saplacenje dawkow zakazało. Namjet so na porjad pschichodneho posedźenja stori.

Brüning so wo hłosy němskostatne cě rady prócuje.

Němski kanzler dr. Brüning a němski finanzny ministar dr. Dietrich stej wutoru do Stuttgarta pschischłoj, so bychu z württembergiskim, badenskim a hessenskim knjezerstwom jednałoj. Jeju bayerski ministerski president dr. Held a württembergski pósłanz w Barlinje, statny radźicel dr. Bilser, pschewodźitaj. Němskemu knjezerstwu wo to dźe, so by žrěbi pschihłosowanje němskich krajow k zwonjemu hospodarskemu a finanznemu reformskemu planej we němskostatnej radze dobyło. Pruski ministerski pschedsyda dr. Braun je němskemu kanzlerej Brüningej hižo słubił, so budže knjezerstwowe reformne plany podpjerowaćź.

*

Württembergski knjezerstwowy organ „Deutsches Volksblatt" wo pónđelnischich rozrěčenjach pische, so dr. Brüning wě, so **sastupjerja połodnjoněmskich statow w němskostatnej radze njemóža finanze wurunanje** a někotre druhe naprawy w formje pschijeć, w kajkejž je knjezerstwowy programm postaja.

Połodnjoněmske kraje wšeso **nochcedža němskemu knjezerstwu wotwoženje cžinicź**. Tohodla němske knjezerstwo, kotrejž so hižo dawno pschecziwo shubjenschenju finanzow w krajach a gmejnach wobrocža, rostojenjam połodnjoněmskich krajnych knjezerstwow srosumi. Jedina ko někotre wo to, so so sežehnyć wuprawy finanzneje politiki, kotrej buda wjele lět placzicź, hižo někotre pschewidżecź dadża. Tohodla dyrbi so finanzne wurunanje tak stworicź, so budže krajam možno, porjad finanzow pola žebje a gmejnow wustajicź a wodkhowacź.

700 miljonow hriwnow za wobliczenje a zběranje dawkow.

Ministerialny direktor dr. Zarden z němskeho finanzneho ministerstwa je psched němskimi dawkowymi sastojnikami wobkedźowanja hódnu rěcź wo wudawkach němskeho finanzneho sarjadnistwa a měr. Sa wobliczenje a zběranje dawkow w němskim stacze, krajach a gmejnach je wjazy dyrbjeli 700 miljonow hriwnow wudawkow trjeba. Sa někotre daći, kotrejž hischcze wobsteja, su wudawki za jich wobliczenje wjetsche hacz jich wunoschk. Dokhodny dawk němskeho ratarstwa dźensa jenoź nehdže 65 miljonow hriwnow winowacha. Też pola samozenjowych dawkow w nizšich skhodźenkach zběranje skhoty wjazy wuzinjeja hacz wunjeźe.

Za nadpjerarjemi Barlinskich njemcrow so pyta.

Barlinski policajski prezidium je wosjewił, so je dotalny wunoschk pschepytanja wo naležnoscach 13. oktobra zadżerži ja to podał, so su je tele naležnosce pschihotowake a organisowake. Policajski prezidium je 5000 hriwnow myta za tych potajił, kotrjž naschtykarjow a organisatorow naležnoscow swescicź pomhaju.

W Awstriskej pječa domowinske wobory puč pred wólbami přihotuja.

„Frankfurter Zeitung" je se Schtyrskeho Hradza z wery hódneho zórła powěsć wo podobnoscach nowseho pucza zhonika, kotryž domowinske wobory pschihotuja. Tute je pschi blischich wólbach wulkeho poražerja boja. Tohodla chcedža mózne wuwuzicź, kotruž maju djerža w ruzy. Ta je wulzy pohnjinena z tym, so je ministerstwo snutskownych naležnoscow z wjednikom domowinskich woborow wjerchom **Stahrembergom** wobhadźene, kotryž je z najwyschischim knjesom polizije a žandarmerije. Schtyrski wjednik domowinskich woborow **dr. Pfriemer** je psched tydźenjom zyle wotewrjenje w Stahrembergowej pschitomnosći z cžehnjenjom na Win hrosyk. Jara samožna skupina schtyrich domowinskich woborow chce **hischcze psched wólbami rozbudźaju krozeł** cžinicź. Buch na to je **se zebrazjom brónjow pola zajalbemokratiskeho schkitanskeho hwjazka a se zajerjom wuznamnych zozialdemokratiskich wjednikow** sapocžeć. Potom ma **rozpuschcenje schkitanskeho hwjazka a wutworjenje diktatury** sledowacź. Swoja kowy kanzler a wójkowy minister Vaugoin tu je psched hotowu wěź stajił a je so hižo storhnył. Na tajke waschnje bychu zbehi domowinske wobory zandarmeriju a wójsko samoschcžili a bychu je prózowali, zebi tej policiju dobyć abo ju znajmjenscha neutralisowacź. Wulkej liczbje zobuzitawom domowinskich woborow w Schtyrskej su je maschinske a ruczne tželby rozdawake. Delnjoawstriske wjednistwo domowinskich woborow je prózne, so by brónje z Tirolskeje dostało. Sa 2. novembra je hižo zyle zjawnje zhromadzenje nehdže 30 000 domowinskich woborow pschihotuje, za kotrejž su je hižo trěbne waggony pola awstriskeje železnizy zjasale.

Ota Habsburgski so wo madźarski trón prócuje.

Poslednja awstriska kězorka a madźarska kralowa **Zita** je psched tsjomi mězacami w Madźarskej pišmo wosjewiła, w kotrymž je wschě hobuzitawy Habsburgskeho doma napominała, so bychu jejnemu synej **Otcje**, kotryž 20. novembra wulkolětnosć dopjje, zwěrnosć pschisahale. Kaž zu nowiny „A Reggel" zhonile, staj awstriski arzywójwodaj Wjedrich a Josef, kotrajž staj w Madźarskej žiwaj, ja Zieźinej prózowje zapowědźiłoj. Staj jej dźělitoj, jo je so za jakonjach stoja, kotrejž wo trónskim prascheniu w Madźarskej płaca. Też w Polskej pschebywazy arzywójwoda Schcžepan Khorka je pschischalny zwěrny zapowědźił.

Njedźiwajzy wotpokazowanje wotnoweje habsburgskich arzywójwodow dźensa monarchistojo w Madźarskej pschi składnosći dozpjeca wulkoletnosće Oty Habsburgskeho 20. novembra w zylym kraju wulke zwjedźenje wuhotowacź. Otcje, kotryž je nětkole w Belgiskej žiwy, je holdowanja za adresa połscele. 19. novembra dyrbi so w Budapešcu wulka monarchistiska zhromadźizna wotmicź, pschi kotrejž smeje hrabja Albert Apponyi zwjedźenjsku rěcź. 20. novembra budže w krónowanskej zyrkwi wjerch arzybiskop Seredi Božu mschu cžitacź. Wjerzor budže zwjedźenska hospcina.

Nawowólby w Jendźelskej.

Jendźelski delni zejm so 28. oktobra sabo zhromadzi. Najprjódzy smeje so wón z pracženjom dźěłonjemjerjow saběracź. Pschi tym so rozhoriage debatty wocakuja. Liczba dźěłonjemjerjow stajnje pschibyra, wulke fabriki budża w bližšich cžasu nusowane, dźěło zastajicź, dokelž nowe skazanki wuwostawaju. Hižo nětkole je 2½ miljona dźěłacžerjow bjes dźěła. Mjes politikarjemi je zlyschcež, so budže dźěłacžerske knjezerstwo dyrbjecz wróco stupicź. Wono njeje nic jenoź bjesdźěłnischcži wobarało, ale też njeje mohło sadźewacź, so je bjesdźěłnosć hobrizy pschibyła. W nalěcu

hjeza k nowowólbam dóńdże. Dźenża je cźežko poćahujucy, kotra strona ś pśichodnych wólbow jako dobycźerka wunńe.

Mĕr njeje wohrożeny.

Juhośkowjanjeś śwonkowny minister Marinkowicź je tele dny w Požarowcu kedźbnoseje bódnu rěcź mĕł. We njej na wuspĕchi nětcźišćeho knježeństwa w Juhośkowjanšej pokasa a krala Alexandra i amerikanšim presidentom Abrahamom Lincolnom pśirunowasće. Pśiśed 60 létami je Lincoln prajił: Tak dalko je doścho, so mam mjes śtatom a wustawu wolicź. Dyrbju wšo śtat wuśwolicź, kotruž njemóžu wustawy dla śnicźicź dacź. Stat śteji nad wustawu, a dźensnjišća wulkoćicź Sjednoceńych śtatow dopokasuje, jo je Lincoln mjes śtatom a wustawu derje wolił.

Marinkowicź je potom ś nĕkotrymi tukświlnymi praśchenjemi jadrasće, jako ś ratatik. kśiu, a podótkny, so jednanja ś Rumunjeś a Cźeśkośkowakiśej na tutym polu we dowidźnym cźašu dobry wuśpĕch pśinjeśu. We wukrajnych praśchenjach minister na to pokasa, so je Europa w poślednim cźašu je śpśiśnaznymi powĕśćemi njepokojty, kaž so by w Europje mĕr wohrożeny był. Tele powĕśće nimaju podložka. Politiśke połoženje w Juhośkowjanśkej wśchak njeje tak jednore. Juhośkowjanśka ma śydom śuśodow, potajśim wjazy dyźli druhe europiśke śtaty ś wuśwjaczom Nĕmśkeje. Juhośkowjanśka je śdobom balkanśki a śrjedźoeuropiśki śtat. Schtož̀kuli je na Balkanje ako w śrjedźnej Europje śanje, so śnydom teź juhośkowjanśkich śajimow dótka. Tohodla dyrbi juhośkowjanśka śwonkowna politika kedźbliwje na wśe podawki śledowacź a śwój wulki samĕr śtajnje we wocźomaj mĕcź: śakhowanje mĕra. Wobśtejnośeje w Europje njejśu wośrandźe rózjoźe. We wśelakich krajach ko pśiśewrócźeńe prózowanja pokasuja, kotrež chźedźa wobśtejazy hośpodarśki porjad powalicź. Mĕr njeje połajkim w śtrašce, dokelž je pśicźeśelśo mĕra śtajniśki dyźli jeho njepśicźeśelśo.

Venizelos budźe do Angory pućowacź.

Bliśśe dny je grichiśki ministerśli pśichedźyda Venizelos ś pśicźewodom śwonkowneho ministra Michalakopulosa na pućowanje do turkowśkeho hłowneho mĕśta Angory poda, so by pśeśidenta turkowśkeje republiki Kemala paśchu wopytał. Pśichi teśe śkładnośći dyrbi je grichiśko-turkowśki pśicźeźelśtwowny śwjazk podpśihacź.

Ze Serbow

W Budyśchinje, 22. oktobra 1930.

— **Wo wjedrje.** W nozy mĕjachmy mikły cźopły deśch. Tułoń śywam rjenje howi. Nad naśchimi śtronami wupśeśeśtrjerwa je pśicźeo hiśćeze wyśchina. Tola niźiny, w połnozy śo nimohibaze, pśicźeźahnu nad śe śwojimi wubĕžkami a pśihibźuju nam ścherjaze wjedro. Nad połnóznym adriatiśkim morju je śo niźina wutworiła. Teź tuta może nam wjedro nakśeź, tak śo je ras naścheho wjedra dźensa trochu wiśaty. Schkleńża wśchak je śo malo pśicźemeńiła. — Juśtje śchtwórtk śhadźa hśónćko 6,41 hodź. a hkowa so 4,48 hodź. Mĕśaćk śhadźa dop. 8,36 hodź. a hkowa so na wjeczor 5,19 hodź. — Wcźera wjeczor wo 7 hodź. barometer 741, hygrometer +1, thermometer wo śnjo +15. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 741, hygrometer —2, thermometer w nozy +11. Wuhladny na malo śo pśicźemĕnjaze wjedro.

— **Po dlśśim ćežnim wotpoczinku** je śo Budyśke śerbśke towarśtwo „Radźija" podało do noweho ośĕła. Cźila a źiwa bĕśće wcźerawścha prenja śpźewna hodźina, kotruž nowy dirigent hnes wuczĕeŕ Jenka ś Noweje Wśy nawjedowaśe. (Pśichipónacź ma śo wośebje wulki wopor, kiž dirigent śe śwojim dalokim pućzom pśchinjeźe. Wopor mytuje śo najlĕpje ś pilnym a bohatym wobźĕlenju na śpźewanju.) Towarśtwo pśichituje śo na śwój „Ptacźi kwaś". Chźe ś bośtojnym śpźewnym programom wustupicź, dokelž śmĕje Khuśchi Ptacźi kwaś śaśo wośebity wusnam. Wĕśće śo wcźera rjana liczba śpźewarkow a śpźewarjow śeśchła, kiž wukniśeśe śpźewcu pod wustojnym nowym dirigentu. Je pak pśichodne cźaśy, pśichtujcź a śo wobśźĕlicź na nadobnym narodnym śkutku. Pśichijodnu wutoru śo śaśo śeźwa.

— **Paduśchstwa.** Dnja 18. oktobra wjeczor we 8 hodź. źu ś jeneje wołśeje pśchi Molikowej dróży mużaze koło śmanki „Ortenburg" kradnyli. Koło mĕśeśe cźorne krožna, błótoścźikataj śe źwĕtłymi śnuźkami, źokte śwjena, wujśźĕhowanke wobśtźdko ś cźežwjennymaj pśchimadłomaj, śamobĕh, śchérej gumijowej wobwrucźi. — Dnja 20. oktobra kradnychu ś parkowańe na Hośćicź haśy motoriśe koło śnamki „DKW", I-5967, fabrikiśe cźišćo 211 638, 4 kuni. moź. ś cźežwjenym tankom. — W poślednim cźaśu śu ś jeneje brjónjowneje pinzy pśchi Muźakowśkej dróży nĕźdźe 6 hacź 8 zentnarjow jabłukow kradnyli. — Wo wózowne śdźĕlenja proźu kriminalne wotdźĕlenje w Budyśchinje.

Što wě wo Serbach, kotriž su do lĕta 1853 a nĕšto lĕt po 1853 do Ameriki wupućowali? Knjez prof. Engerrand na Teksas-univerśićo pišo knihu wo Serbach a k tomu chce mjena a lĕta wupućowanja tutych Serbow wědźeć. Štóž nĕšto wě, njech to zdźeli wudawarni Serb. Nowin (Bautzen, Lauengraben 4).

S poźedźenja mĕśchćańśkeje rady.

Ministerśtwo bĕśće tśjoch knjesow namjetowało za rektora Budyśkeho gymnasija. S nich wuśwoli mĕśchćańśka rada knjesa śtud. radu dr. Schünbacha w Zwikawje śa pśichodneho rektora tudomneho gymnasija. — Rada rosda śchlkeńcźeńśke dźĕła a Rabiźte a śtukowanśke dźĕła śa muśejowy powjeśćeńśki twar. —W dwĕmaj naleźnośćomaj dyrbjeńśkeho pścheźadźowanja śo pśchikaźk na najwyśchiśche połkicźenje dowoli. — Rada pśichitkośuje pśchenajeźu pinzow w źłownej śkładowni hacź do końca meje 1931.

*

S Njeźwaćidła. Wcźera dopołdnja w 9 hodź. knjes śchulśki wjednik wuczeŕ Kóśtak knjesa kantora Rauśendorfa do śchulśkeje śtužby śapokasa. Knjeźtwo bĕśće śchulśku śtwu rjenje wupyśchicź dało. Pśichitomni bĕchu knjes komornik a knjes dr. ś Bietingshoff-Rieśch jako pśicźeśtoja śchulśkeho pśchećtejićeźtwa, knjes kantor a wyśchśi wuczeŕ na w. Kalich, knjeźa wuczerjo naścheje śchule, knjes wjeśnjanośta Ścholta a knjes blidaŕśki miśtr Nowak. Po wuśpĕwanju Ekluścha: „Ja chźu khwaliź śkutki Boźe", wobroćeł śo knjes Kóśtak na knjesa kantora Rauśendorfa a proścheśe jeho k wjeśeźemu dźĕłu w naśchej śchuli. Dźeći napominaśche knjes śchulśti wjednik k pilnośći a k poślušnośći. Na to śwjaśe śchulśki khór: „W najrjeńśchim kuźinym dole." Nĕŕ pśchepoda prenja śchulećka Mintzeź śe Schejśchowa kśaśne róźe ś rjanym hróncźkom a źlubi ś prénim hólzom Pinkom poślušnośći. Na to pośtrowi knjes dr. śe Bietinghoff jako pśicźeśtoja knjesa kantora Rauśendorfa a knjes wuczeŕ Grośa witałe jeho poetiśaj „S wjeśełom pśchi dźĕlańśkim wohnju." Knjes kantor dźakowaśe śo hnuty wśchitkim śa wjśchu lubośći a cźeśći a napominaśche dźeći: „Cźahemy wjeśełe hromadźe dźĕłacź!" S khwalbnym Ekluśchom śtánćći śo śwjatoćnośeź. Bóh źohnuj dźĕło noweho knjesa kantora we naśchej śchuli!

S **Wermingowa.** Na naśtypy naścheje jamy na śo mĕśćany lĕź naźadźicź. Pśichipotowaze dźĕła śu śo hižo śapeźałe. Je to śwjeśełaze. Nahe, na śchĕŕ źołte pĕśki woprawdźe krajinu njedebja.

S **Wośeŕez.** Mĕśchćańśki radnik M. Engel je wśchitke śwoje mĕśchćańśke cźełne śaśtojnśtwa śłožił. Wo pśicźinje tuteje kročeźe njebĕźe hiśćeze niźo wĕśte hnonicź. Powĕda śo wo njedorośumjenju w jeho politiśkej stronje.

S **Bĕśeje Wody.** Pod pśchedźydźićwom krajneho radźeźela Mĕrza ś Róśborka wotmĕ śo tu śhromadźiznu, kiž wuradźowaśe wo kročeźach pśchećźiwo nuźy bźĕłoźemjerjow. Na śhromadźiźnje śo wobśtaźichu hospudźarjo knježeńśkeho wubjerka, śaśtupjerjo bźĕłaćeźerśkich śwjaśkow a gmejnźiy pśchebytejićerjo naścheje wokoliny. Wobśtaźichu śo mjes druhim, twaricź śchośeju śe Śśepko pśchi Rowne haćź k mjeśam Wośeŕowśkeho wokrjeża. Wośeŕowśki wokrjeź dźe natwaricź śchośeju do Noweho Mĕśta. Wobźjounje śo projekt dórhy wuwjedźe. S tym buchu wśitcy bźĕłoźemjerjo śaśo dośtali śaśtupcu.

Wusudźenja.

Krajny źud w Budyśchinje.

Schośśer Oskar August Faśmann ś Kamjenza mjeśćeźe śo śamośtojnći dla njekedźbliweho morjenja a pścheśtupjenja wobhładnych pśchedpiśow. Jednaśche śo wón śmjerśne njeźośe ś automobilom 28. mĕrza 1930 na Kamjenśko-Khinśbórśkej śtatnej dróży. Kamjenśći śawnišći źud lĕśće Faśmanna wuwinowaŕ. Śtatne rĕźnišćowanśtwo pśchećźiwo tomu powoła. Mjenowany dźeń bĕśće Faśmann ś wośobowym automobilom, kiž jeneemu jeho śłudowaŕśkemu śpediterśej Bjedrichej Bergerej w Kamjenu pśchećźeśe, ś Waldheima na Khinśbórt do Kamjenza jĕź. Na Połcźniśkej dróży bĕśće wón ś motorowym kolesom Müllerom, kiž bĕśće ś motorśtim kolom ś turcźe dróży jĕź, śraśyk. Müller je śa nĕkotre mjeńśćiny na putu wotpoćinował. Powołani źud źud wobśtorźeneho śa nimo wateho śpośna, je pjecza pśchećpĕśchńe na tamnym mjeśće a, jako je Müllera wuhladaŕ, śwójej wóśe na wjedŕ. Śud wuźud pśenjeźe inśtanc śóźbny a Faśmanna k 2 mĕźazomaj jaśtwa śaźudźi, pśchihwoli pak 1 dźeśetny wupruhowańśki cźaś.

Pśched wołkej khlośtań śeź komoru jako powołaniśćeŕ dom jednaśche źu hiśćeze raś wo cźežśim tuhśejmje. Na padźe na tatarja a inźenéra Mendu w Hornim Dorśje w meji 1930, kiž bĕśchtaj wośpjet khlośtanaj bźĕłacźerjej Pawoł a Ota Grożwatźej ś Nendźicźanskich kucźišć. Wulki lawniśti źud w Budyśchinje bĕśće wośwoła Grożwatźa k 3 lĕtam a 8 mĕźazom, Otu Grożwatźa k 3 lĕtam a 10 mĕźazom khlośtańnje śaźudźi a to śo cźežśe prawa na 5 lĕt wotrjeknyć. Wonaj śo pśchećiwo wyśkośći khlośtanja powołachtaj. Khlośtańśka komora pak jeju powołani śaćźiźny.

Lawniśti źud w Biśkopizach bĕśće śkalarja Pawoła Frenźla śe Śśmilneje mile połkhośtał. Bĕśće 9. hrudnja 1930 na puću, kiž je Śemiź na Biśkopizańśće-Budyśku śtatnu dróhu wjedźe, je śwojim motor kom kolom na 63 lĕtneho śkalarja Schütźe ś Wjelkowow śajét a jeho cźežśo śkanit. Śtanjenemu bĕchu dyrbjeli nohu wotcźiśnyć. Frenźl śam teź bjeś śchkody woteśchoł njebĕźe. Pśchećiwo źnahnemu khlośtanju wo 60 hrivnowy bĕśće śo śtetne cźeśnišćowo powołało. Śmĕjeźi śo powśpjet, jo śtaj Frenźl a jeho śoźins Wendźichoch tamneho dnja wjecźor śe Śśmilneje do Biśkopiź a wot tam do „Śakśkeho Jéźdneho" jéźoj a bĕśchtaj po puću wośpjet do korcźmow śakośćicź. Wośebje we Randźez korcźnje pśchi dróży je hóśtro wjeźele bjeło. Wśchitkich jeju wotpiźdże bĕchu ludźo wobmuślenja mĕći, haćź śo nimaj niczo njeśtanje. Frenźl śpyta winu na njebjeźu na Schütźu śtorcźicź. Powołaniśći źud paŕ mĕśeśche jeho wośtaźi śa pokuje dopokasanu a powyśchi khlośtanje po namjetu śtatneho rĕźnika na tśi njedźeźe jaśtwa, nimo 5 hrivnowy pjenjeźnego khlośtanja, dokelž kolejowe papiery njebĕźe pśchi śebi mĕł.

Gosničanski farar.

42] (Pokračowanje.)

Nasajtra bĕ śaśo śpodźiwnje rjany cźopły dźeń a **Bjedrich wunźe** rano śkrźahu ś fary. Wón dyrbjeśche do Goźniź pośhladacź hicź, śchto je śo ś knježim dworom śtało.

Pućej bĕśće tak hubjeny, so móźeśche lĕdy po nim wuléścź a hałke po wulkim napinanju śo jemu poradźi dróhu dozpĕcź, ale teź tu bĕ kaźenje pśches powalene a śłamane telegrafowe śchcźejory, kiž ś mĕśchenju śwojich grotow a ś halosami pśchećkanu śnjeź tworjachu, śkoro hiśćeze wobcźeźnjiśće. Hodźiny dołho trjebaśche, pśjedy haćź pśched kubkom śłojeśće. Wokonik dyrbjeśche wość ź ruku śaźiśnicź, jako by śwojemu śpohladnjenju njewĕŕił.

Zhźelniza bĕ śo źhubiła. Bĕśće dźe na niźiśej jĕźorej pśchiwobroćeńej śtronje śtała, jeźe łohke murźe ś połkuśchich kamjenjow bĕchu hiśćeze cźerśtwe, woda bĕ pĕśkośćnu podkohu podmlĕła — nĕśko bĕ śo wśchitko hromadu śłamało a wulki hat, ś kotrehoź jenoź nĕkotre rośpadanki murjow a nĕśchto śchtomow tćźachu, cźehnjeśche śo śtoro haćź ke knježemu dworej a pod wodu bĕ zhźelniza pohrjebana.

Knjeźi dom śam, kiž wyśche śtojeśche, bĕ śo śakhował, a ś beśkami bĕchu nĕźajki mośt haćź do śkhodźiśćeźa śtworili.

Horjeka śtojeśche śtary Konopezki a kiwaśche jemu napśhećźo. Bjedrich śaléśe horje a kročeźeśche źwĕrnemu źkuźownikej ruku.

„To bĕśće źałośtna nóź, knjes farar."

Bjedrich kiwny mjeléźiju jenoź ś hłowu, jeho wutroba bĕ pśchepokna, haćź so by wĕcźeź śamohł. Potom źo śhraba.

„Je śchtó śnjeśbożiźt?"

„Bohu dźakowano nć."

„Tuź dźensny śpokojom bycź."

Śaźo hladaśche na wodu a na naźi blak, na kotrenź bĕ hiśćeze pśched nĕśchto dnjeni zhźelniza śtała a pomyślì na nóź, hdyź bĕ jeho nan wumrĕł.

Bĕ jemu kaź ś woloźenjom, ićhtoź jeho wocźi wuhladaśchtej.

Stary Konopezki njewidźeśche khutne wobliczo źwojeho mlodeho knjeśa.

„To wśchat njeje hiśćeze wśchitko, teź naścha nowa rjana źórka — —".

Bjedrich dźĕśche do khźe a haćź k durjam, kiž jemu Konopezki wotewri.

Teź tu bĕ wobraś śapuśćeńśa. Źórka bĕśche dźe hiśćeze źyle cźerśtwa a hobrśći śchtom bĕ na jeho wot wulkeje źuśhoweje cźeśe pścheźeźejemu tśćhu padnył. Tu bĕ pścherahł a ś tamazymi hrjadami śakhabkowa teź njerodnje natwarjena, na njedeśahaze waśchnje śadóbnjena prédkowna śeśena.

Njekrażna mĕśćerśka kamjenjowych hromadow, pażejnjow, rośśeńkow śniczenych meblow a tapetowych śchlebjerdow bĕ naśtała.

Do hłubokich mynźlow ponurjeny hladaśche Bjedrich na tutón chaś a śtary śłużownik njeśapśchja wuraś źwojeho knjeśowego wobliczа.

Bjedrich śpohladny śe śaźypnjeneje źórle na śaźypnjenu źyhelnizu. Njebĕ-li to haź pokiw woźuda? Jako śapśchimnjenje wyśchścheje mozy?

Pozuju, njeśtrowy, wobidny blak bĕ śniczeny, a śtare dobre bĕ śwośtako njeśranjene.

Jeho cźĕrśjeśche won. Pśches hałosły a wśeńźu śtupaśche k rowej źwojeho nana. Śchmrĕł bĕ źo śłamał a śchkitajo źwoje śelene hałosły nad rowcźkom wupśheśtrĕł. Woda njebĕ haćź jow dośtupiła — nan śpaśche tu two mĕrje.

Jenoź krótki cźaś pśchebyu Bjedrich hiśćeze w domje rośpokajaja Konopezkenu nĕśchtóźkuli a pośtara źo śa źłużowniśtwo, potom woteńdże śaźo. Bĕ pśchipołdnju a Boże błónćźko źwĕźeśche jaźnje a cźopłe i módrebo njebja. Zyła pśchiroda wonjeśche śa naléźźom.

Bjedrich śtojeśche na hórzu a hladaśche won na wjeśku ś wodu pócźrjetu a pśches jĕźor.

Wjele hubjenśtwa bĕ naśtako. Mnoho nowych ranow bĕ źo nabiło a tola źo jemu śeśda, jako by wśchitko to ź śpomnjenju było.

Dołho śtojo wón rośmyślowaśche. Jemu bĕ, jako by wón nĕśko śamotwity byt śa wśchu wokolinu — śa śwoju wośadu.

Wĕśta mynźliczka śejbrawaśche pśched jeho wocźomaj, ale wón hiśćeze njewidźeśche, kak by móźno było, ju śkutkowacź.

Rośśuduny tryś wustupi na jeho wobliczu a wón krenny ś hłowu. Potom źahaśche ś móźnym śtupom śaźo do Zollendorfa.

Wón pśchińdźe k śtaremu Wjeraźbje a fararjej Gerlachej wróćo.

„Ścźe dha śkónćnje śaźo doścho? Podarmo śmy ś nowjedom na waź cźakali."

Tu źo nĕźkole hałke dopomni, śo njebĕ źyły dźeń nicźo jedł.

„Prośchu wjele krócź wo wodacźe, pobych na kafe doma."

„Śśu dha wam tam nĕśchto jĕźcź dali?"

„To wĕźo nić."

„Tuź dha śćźinny hnadu śa prawo a dajmy wam hiśćeze nĕśchto nanośyćź."

Faraŕka dźĕśche won a Bjedrich pśchemyślowaśche.

„Hacź teź to njebych hiśćeze do Nikolajśkow docźahnuł? Wy ścźe njeméŕny duch, chźeźe traśch tam wśchitko bĕhnyćź?"

„Moja macź tam śe śtaroścźemi cźaka."

„To je nĕśchto druhe."

Gerlach źiebi pśchemyślił.

„Śśnadź by ho hodźało ź konjom haćź do Eichendorfa dojéźcź, wottam jĕźdźi cźah. Jĕźchacźe-li?"

(Pokračowanje ścźěhuje.)

„Po dwĕmaj létomaj wójnyp"

„Tuź wocźakkicźe a najéśćeźe śo najprjedy; potom pochadźemoj hromadźe Kowaśśemu. Tón ma konje a móźe wom cźeźalneho hobudacź."

„Ja ho wam dźakuju, ale ja bych woprawdźe nochcył śwoju macź pśches nóź w śtaroścźach wośtajićź."

(Pokračowanje ścźěhuje.)

Najstarša wobydlerka Rakečanskeje wosady wumrěła.

Minjeny pjatk 17. winowza 1930 zemrě najstarša wobydlerka wsy Rakečanskeje wosady, wudowa a wumjenjena Maria Domaschyna w Komorowje. Wona je starosbu 92 lět a 9 měsacow. Pschi tak wysokej starosći bě wona pschez strowa a pomhasche kmanej we swojej chěži. Psched dwěmi lětami chodźeschе hischće pomalu, ale schowrěć hodźiny dalokich Rakez. Posledne lěta pak jenoźeschе z cyhom a bě schе hischće na swojim dźatkownym swjedźenju posledni raz we wjesnjanskej zhromadźiznje. Psched nětkim 5 tydźenjemi sasa ju Boža ruka a wot toho czasa dyrbjeschе we lożu leżeć. Duchownje pak běschе wona cyłkowna hač do posledneje hodźiny, cytaschе a pisaschе hischće tak dobre kaz prjedy. Wjele horja je w žiwjenju nasponila. Pschi 27 lětnym na swjatownych žnjach wobsali ju jimaj z mužom jeju a pschez 13 lětami wumrě jeje mandželski. Wot tehdy bydleschе na wumjenku.

Pohrjeb dźeschе 20. oktobra bu w Rakezach pothowana. Na je jej herbstka semja lohka.

Z Łužicy.

* Ze **Shorjelca.** Wobthodnizy a druzy wobydlerjo wěsta, so je w pożlednim czasu prosczerstwo jara pschiwzało, so je storo krajna zhwila. Ale to drje so hischće nje stało, so prosczerjo, kotřiž buchu wotpokasani, wobkedźam i pistolu hrožachu. Tajkeho khadlu su we wjelku pondźelu policiji wosjewicą dyrbjeli, kiž je wotjata. Je to nětkajti wukrajnik. Mjeschе nastrożeny pistoliju pschi sebi, i kotrejž so jemu wospjet poradźi, pokerjow satrasčicą.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* S **Noweho Města.** (Wohen.) W nozy k njedźelu wotwali so w fusbodnym krumhennersdorfje Grützneraz dalsi dopołnje. Njemóžachu ničo wukhowacź. Wobsežer jara schkoduje, dokelž nima sawěsczene. Tukaju na zahrjeschenje.

Polacy w Němskej sławja pomnik Ponjatowskeho.

Sobotu wječor zeńdźechu so Lipsčanscy Polacy pred pomnikom swojeho najwjetšeho narodowca Ponjatowskeho, zo bychu wopominali smjertny dźeń toho rjeka a zlobom k jeho česći někotre wěncy jako znamjo dźakownosće położili.

Ranje srjedź tutoho tydźenja zatepi so pred 117 lětami w rěcy Elster francowski general a přećel Napoleona Ponjatowski. Wšitcy zastupjerjo polskich zjednoćenstwow a k tomu wulka syła ludu bě přitomna. Při spočatku swjatočnosće porěča generalny konsul knjez Adamkiewicz krótke słowa. Na to położichu sćěhowace zjednoćenstwa wěncy na pomnik: polski konsulat, tow. polskich emigrantow, polski Sokoł, komitet polski a francowski konsulat.

Po wotměću krótkich rěčow fotografowaše so hrasnje wudebjeny pomnik. Prěni dźeł swjatočnosće, kotryž bě mjez tym wjetši dźeł wćipnych přiwabił (hódźi se zdźěła nic přejara sympatiscy rěčachu!) so skónči.

W hosćencu jeneho pólskeho wobsedźerja sćěhowaše druhi dypk. Z wutrobnymi słowami witaše předsyda k. Podsada wšěch přitomnych. „Jeszcze Polska niezgubiena“ klinčeše přez malu z historiskimi wobrazami wudebjenu žurlu. Po tutym přečita so žiwjenjoběh Ponjatowskeho. Dwěhłósne a měšane khory pod nawjedowanjom přećela Serbow k. wučerja Małejazcka wupjelnichu dalši program. Też druhdy poskići so khutny prolog.

Ze skónčnym spěwom „Boże coś Polska“ skónči so wopomnjeński dźeń slawneho generala Ponjatowskeho.

Dopokaz, zo so Lipsčansey Słowjenjo hišće dźerža. Słowa jim! Jenož młódša generacija dyrbjała wjacy we swojej maćernej rěči so rozmołwjeć, hač nastajnje w germaniskej (podobnje kaž w Budyšinje!).

Če.-Le.

Zjezbożenja na drózy.

W **Pilnicy** njedźelu motorowy koleśaŕ z Großsedlitz do schtoma sajedźe a zebi nop pukny. Też jeho towaršischka so cežko skrani. Wobeju dowjesechu z khorownym autom do khorownje, hdźež motorowy koleśaŕ, 24 lětny Willy Förster, pónježelu wumrě.

Pola **Michnja** pjatk kolojeźacy do rjemjeślnikeho puczowarja sajedźe. Koleśaŕ tak straschnje padźe, so jemu nop pukny. Jeho dowjesechu do Mischnjanskeje wjesnjanskeje khorownje, hdźež je wón hižom blizcho nóz wumrěł.

W **Kamjenicy** njedźelu 10 lětny schulski hólc pschi bólharcu na dróhy do nakładneho automobila sabježa. Auto hólca sbrabny a pschejedźe. Cżežko skrany dźěcko dowjesechu do khorownje, hdźež za krótki czas wumrě.

W **Limbachu** pjatk nakładny auto tschikrjejskeho mischtra na jědznym kole potorhny. Padnjeny so na khowje cżežko skrani, na cżož w khorownji wumrě.

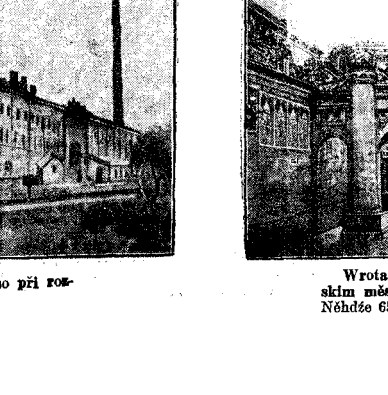
Pola **Bräuersdorfu** Nimrubergšti motorowy koleśaŕ do schoma sajedźe. Wjedny k kola a jeho zoźiuš wostaschtaj morwaj leżo.

Mjez **Koblenzom** a Rheinbom njedźelu wožbowny automobil spěchnje jědzo wobłožene pschekoma a na kolje Koblenzsko-Mainzskeje żelezniy dełepadźe. **W zamknutym wokomiku też khwatny tworowy cżah z Koblenza pschihna,** sbrabny auto i jeho dwěmaj wobzobomaj a wlećeschе je wšěch 150 metrow dale. Wjednik, 24lětneho fabrikantowehe syna z Niederlahnsteina, morwehe sčežnychu. Ssobujědzazeho, bankoweho sastojnika z Oberlahnsteina, cżežkoranjeneho do Koblenzskeje khorownje dowjesechu, hdźež wón wumrě. Mjez Koblenzom a Bingenom cżahi khwilu jědźiśe njemóžachu.

Přilopk.

* **Powodźenja w polonistiskej Francowskej.** W polonistiskej Francowskej su powodźenja wjele schkody nacżinile. Njedaloko Montpelliera je woda tři wjsy dospołnje pocżarjela. Stajne wichory pschihnachu nadrisče żołmy hacź na dwórnischcżo w Nowelle. Mjez Narbonne a Carassonne dyrbjachu tworowe cżahi jědźiśe pschestacź.

Żałostne podkopkowe njezbożo. Na Wilhelmowych podkopkach w jamje Hana II sta so wutoru 21. 10. rano ½8 hodźin żałostne njezbožo. W podkopcy rozbuchnychu 40 centnarjow dynamita. Rozbuchnjenje skutkowaše na wjeŕch. Twarjenja wyše podkopkow so zasypnychu. W pincach pod kenclju leżoše bencin. Tutón so zapaliwši rozbuchny. Tuž bu zle hišće hórše. Z rozpadnukow twarjenjow zwuċaliachu 30 morwych a nětkdże 70 zranjenych. W podkopkach dźěłachu snano 2000 hórnikow. Z Božim zwarnowanjom możachu so wšitcy hač na nětkdże 200 wukhować. Tych nětko pak morwych pak zranjenych won ćahajn. Tak je liběa morwych wo dalše 70 na 130 stupiła. Boja so, zo budźe liċba morjenych hišće wjetša.

* **123lětny wumrěł.** W jenej wsy njebalsko grichiskeho hłownoho města Athena wumrě muž 123 lět stary. Jeho najstarscha dźowka je też hižom 105 lět stara a jeho najmłódscha je 76 lět.

* **Cżežke njeszboże z kładom w Ameriy.** Pschi stawnym kłanju w Trentonje w Newjerschyskim stacże kładło do so frasnjschej. Jene kładło, kotrež w Ameriy derje znaty wójnski lětak wodźeschе, bżiche so je swojim lśwym łschidłom woprusche druheho kładła schmórko. Wobaj lětarjej pschiwdźeschtej iwe žiwjenje. Psches 10 000 ludźi bě dźiwokoio hrózneho podawka.

Ręč a pomjatk zhubił.

Barlin'ska kriminalna policija laborasche so se spodźiwnym pschipadom, so cżłowjek swoju ręč z najwjetšeho dźela a swój pomjatk dozyka słuzbi. Puczowazym a sastojnikam na Anhaltskim dwórnischcżu napadny muž, kiž bjes samera tam a sem khodźeschе a po sdacju njerozdźeschе, schto po prawom chcyschе. Jedna che so bjes dwóla wo khorehu, kotrehoż dyrbjachu do schitankeje jatby wsacź. Sastojnizy so podarmo prózowachu, mjeno a adrešu muża słonicź, rcżejsche trochu, ale bjes kóždeho swiska a njemóżeschе so dopomnicź, kak rěkasche a swotkel pochdźe. Powiedaschе jenoż, so je na kwaśnym puczowanju k Rheinej pobył a je ježe z jeneje khorownje cżekył, so żebi njetrjebał na khribjecże operowacź dacź. Podhlad so je wón zimulant, so z lěkarskim dobrodźaczom wotpokasa. Mėkuja, so su so muzej nadobo cżuwy rosłi, hdźeže abo je nėkajke druhe cżerpjenje na njeho pschischło a jemu ręč zdżała a pomjatk zyle wsało. Papjery abo druhe wupokazy njebożowny pschi sebi njemėješeche.

Sokołstwo, šport a hry.

Z **Wjazońcy.** Pjatk wječor wotmě Biskopčanski wokrjes Łužiskeho kolesańskeho zwjazka wurjadne posedźenje w „Dwórskej grychće“ we Wjazońcy. Zastupjerjo Wjazońskeju kolesańskeju towaršwow so na posedźenju wobdźělichu. Wobzamkny so, zo so zwjazkowy swjedźeń léta 1931 we Wjazońcy wotmėje, zdobom so woswjeći 25lětne wobstaće Wjazońskeju towaršstwa. Mištrstwo **štyrjo-mužstwow wunjezdźne** so 1931 na čarje z Biskopic na Wolbramecy, Budyšin do Biskopic. Prěni wokrjesny mištrstwowy spórtski swjedźeń na zali wotmėje so 9. novembra 1930 w „Dwórskej grychće“ we Wjazońcy.

Abstinenclar khwali alkohol.

Bjarnat Shaw, swětnaznawny jendźelski baśnik, je abstinenclar z cżełom a dušchu — cżehodla też žanoho dobreho mjena mjes piczkami nima. Tola dobudże zebi jich pschikhilnosć někotre. Wón njeje so mjes wuzamarjow alkohola podał. Je so jenoż khwalobnje iwo nimi wuprajił. W běhu rosmołwy njemuzyk, kotraž śreji w „Cosmopolitan Magazine“.

Powschitkownje bywa take, so ludźo, kotřiž zaneho piwa njepiju, hnydom zylenu ġrėtej picże piwa wotwucżiej chcyli. Mjez tak Bjarnat Shaw. Wón pokaże so jako abstinenclar i pschijimnoje strony. Jemu bywa zyle wschno jene, hač so druhi wopija abo nic. Hłowna wėc: So njeżada zebi to nichtó wot njeho. Wón praji: w palenzu wotpocżuje swoje je jenźinkimi kubłanmi mjenje wobłożenych. Alkohol je bżite złonzo, kotreż nożu źiwćko do podružnych kaśarnow.

By-li po nim schło, mohło so zyle cżłowjeństwo wschėdnje dospołnje wopicź. Jenicżny tuteho wuprajenja dla budża jeho picżkoju cżełesicź. A wjele bóle hischeże tamne, te je sojalnym rafom, budże so spodobacź. Shaw je nėcżinja, by-li nėschto rjez mėk, so bychu wschitcy dźeło njemėjazy wschėdnje jedyn litr piwa dostali — i cżimż deże so nuża na dźele njeby pomjeńschiła, ale tola snajmjeńschcża so snjeśliwischa sċinika.

Po jeho nahladże žmė też jenoż tón cżłowjek alkohol sakajacź, kotryż runocżasnje thudobu a nuzu sakaża. Wschetoż alkohol je chloroform ludu. Komuż so tole womorjadło bjerje, tón trjeba druhe wurunanje sa cżeło a dušchu. Na žuchim bydlazy Americzanjo, Shaw mėni, maja tajke narunanje: to je sportstwo a Christian Science (Kschescżańska wėdomosć). Mjes tym so pola nas we

Twarjenja Wilhelmowych podkopkow so při rozbuchnjenju zasypnychu.

Wrota do zabawneho kućika w chineskim přimórskim měsće Wućawu. Njedawno tu woheń wudyri. Něhdże 650 wosobow so sobuspalichu.

alkohole wjesele pytaja, wopoja so woni na Christian Missouri Church (zyrkej) a pichi hrach i hasebólom. Wopojenje i alkoholom njeje, po Biarnaeje Shawje, hischeje to nejhórsche.

Za złotom . . .

S Toronta w Kanadje so powź, so je powedanje, so su w Bannockburnskej gmejnje w południowej ontariowskej prowinzy w Kanadje złoto namakali, njejmérne kupy ludzi pichimaiło, kotriż so za mózne złotowe pola lasimuja. Za tym hacz maja pjenjezy, pchijedu ludzo i automobilemi, pchilecza i kładami, pchijwjeju so i czołmami abo pchijidu pjechi. W blizkosczi su skoro wschitzy wobydlerzo gmejny swopuschczeli. W samnjej powésczi so też naspomni, jo powedanje wo złotowych namakankach po dacza njeje jenoz hole wurnoschowanje, ale jo je tamnischa krajina hizo wot wjele lét znata jako krajina, w kotrejez jemi złoto leży.

Lichy zadwélowanja.

Oficielna statistika samomordarstwow bu w Genfu wojerowjena. Po tutej sluzba so w Europje sa kto pschezesnje 50 000 samomordarstwow. Na prénim mésnje steji Wuherska a Czechoslowakska i 26 samomordarstwami na 100 000 wobydlerjow. Jako hlowna pschicyna mjenuje so hospodarske nuza, potom pschepjata nabozina, sadwélowanje dla njemuzkomneje khorosce. Lubosczisske samomordarstwa su po wójnje jara wobcerowane.

Tamne tysac . . .

K jenemu wikowarjej je skorowozowymi satyczkami (Korkstöpsel) w Milanje pschihdze knjes a da zebi pokasti satyczkow sa hapitykasske bleschki pschedpolozicz. Po dlejschim jednanju wo placzisnje atd. ska zebi wón wot najmjenschcho a najtuschcho czisla 1500 schtuk, kotrez wón hnydom saplaczi. 500 schtuk wsa zebi zebu. Tamne tysac schtuk wosiaji pola wikowarja i pschipomnjenjom, jo zebi sa nekotre hodziny wón sam abo pak nekajki druzi knjes po nje pschidze. Potom poda so kupz i juwelerej, kotrez nekotre kheze dale bydli, a da zebi rjane złote czasniki sa knjesow pschedpolozicz. Jeho wolba padnje na sloty czasnik sa placzisnu 1200 lirow. Wón saplaczi hnydom 200 lirow a prosy juwelera, jo by i nim nekotre kroczele dale k jenemu kupzej schol, wot kotrehoz zbyme 1000 lirow dostanje. W durjach wikowarja se skorowozowymi satyczkami, kotrez je juwelerej jako samozny a sprawny muz hizo lecza dolho znaty, pschiwola kupz czasnika wikowarjej w pschitomnosczi juwelera: „Dajcze potajkim, kaz wuczinjene, „tamne tysac" tutemu knjescz." Potom schwatk wudawaja, pornesi so wón juwelerej a zbubi so. Juwelér se pjeza jara dzimne mjeswoczo czini, zbyl jemu nicjo zle njewoczakowany wikowar se skorowozowymi satyczkami se sadneho sklada wacjok i 1000 malymi satyczkami pschepada je.

Najnowsze z cyleho swéta.

— **Schkowa powésczi wo wjedrje sa sulfiski schtwórk:** Mrucze se so pschezahuja, dejschcsik popschestawa. W Jendzelskej symnischo ale zucho a w polnoznej Europje symne a dejschczowate wjedro.

* **W Nürnbergu je mutoru pschekupz Stauser we swojim wobydlenju swoju mandzelsku saselik. Hdyz ju korsy po tym jeho dwanacjelétny synk je schule domoj wroczi, wón tez tutoho satseli. Potom so i tserjim wutsiskom smjertnje srani.**

* **Pondzelu rano bu w Ludwigshafenje 24létneho njewozenjeneho schelwskeho mischtra Dietricha w jeho lozu stonzowaneho namakali. Czelo be zalosnje swohdzene. Hizo we be z hamorom zbite rosbita. Dokelz stonzowany we swojich dzelanskich kholowach we lozu lezesche, mjenja, so bu jeho hizo hobotu wjecor morili. Morbarstwowa komunihija je shonila, so je jedyn skafowar sliczbowanje z pjecz dzesacz hriwnowskej bankowku zaplaczil. Dokelz so bankowka njeje namakala, mjenja, so je wo rubjezne mordarstwo jedna.**

* **(Rubjezny nadpad na nalutowarnju.) Mutoru wjezor ha cija mlodzi ludzja, 23 hacz 30 lét stari, do filiale Altonaskeje nalutowarnje dobuchu. Tam su dwoju sastojnikow, z revolwrom jo do njeju mérjo, do sadnjeje jstwy sezischczeli a wuputali. Potom su z pokladnje 3000 hriwnow rubili a czeknyli.**

Swóbne nowésce.

Swérowani: Waltar Fischer z Eriku rodź. Schtibarka z Budyschinje. — Herbert Duczman w Dobruschi z Gertrudu rodź. Dudaiz z Hornjej Hórzy.

Smerczi: Handrij Robschink, pjekarski mischtr w Minakale, 64 lét; pohrjeb budze schtwórtk pop. w 3 h. — Pawlina Petzoldowa rodź. Bayerez w Biskopizach, 78 lét; pohrjeb budze schtwórtk pop. w 2 hodź. na nowym pohrjebnischczu. — Hana swud. Heydrichowa rodź. Goeschkez w Sokamjenju pola Hródka, 80 lét; pohrjeb budze schtwórtk pop. w 3 hodź.

Towarstwowski nowésnik.

Delni Wujezd. Serbske towarstwo „Zahrodka" ma kóżdy stwórtk wjecor wot 8 hodźin spéwanje. Wsitcy Serbja a Serbowki a lubowarjo serbskeho spéwa su k tomu přeprošene.

Domowina. Sobustawy předsydstwa a wubjerka na přichodny stwórtk pop. w 3 hodź. do delnjoserbskeje jstwicki Serbskeho Doma k posedźenju přeprošene.

Hasow. Jednota Sokoł ma přichodny stwórtk wjecor we 8 hodź. ważnu zhromadźiznu. Bratrja, přińdźće wšitcy zaso a hladajće, zo byšće też tych sobu přiwjedli, kiž hač dotal nazad stejachu. Na zdar!

Komorow. Jednota Sokoł nima tutón tydźeń žanchu zwučowanja, dokelž hosćencar žurla ponowja.

Lichań. „Zernicka" spéwa stwórtk we 8 hodź. pola Rudolfec.

Lichań. Jednota Sokoł zwučuje pjatk wječor we 8 h. pola Rudolfec.

Nawječorny wokrjes Sokoła wobdźěli so sobotu 23. oktobra wječor w 7 hodź. na čěskim swjedźenju we Bernbruchu pola Kamjenca. Přińdźće bratrja a serbske knjeżnje w prawje bohatej ličbje.

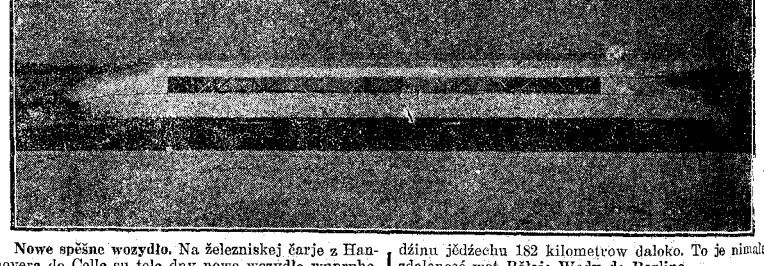
Pančicy. Jednota Sokoł ma stwórtk wječor 1/2 9 hodź. zwučowanje na žurli.

Pančicy. Lipa Serbska ma přichodny pjatk 24. 10. wječor we 8 hodź. nuzne posedźenje we Wotrowje pola Šołćic. Wšitke sobustawy so wočakuja. Nowa sobutsawy so přijimuja. Štóž ma lubosć k serbskemu spěwej, je lubje witany. **Předsydstwo.**

Radwoř. Hu. Je. zmeje zhromadne spěwanje stwórtk we 8 hodź. pola Šubertec. Přińdźće wšitcy!

Srjedźny (Malešanski) sokolski wokrjes. Wokrjesna zhromadźizna budźe reformaciski swjedźeń pop. 1/4 hodź. w Malešecach. Přednošuje br. zwj. starosta Šajba wo zajězdu do Beograda. Kóżda jednota ma połnoličbnje zastupjena być.

Spěwna kupka „Lumir" zeńdźe so sobotu 25. oktobra pop. w 4 hodź. w hosćenca „Zum Echten". Prošu naležnje wo přitomnosć wšěch sobustawow spěwarjow. Dnjowy porjad: 1. Naš posledni koncert 8. 10. wobhladamy z idealneje a materialneje brylu. 2. Přichodne móžnosće. 3. Spěwny repertoir. 4. Wospjetowanje starych spěwow a přiwuknjenje noweho. 5. Naše noty. Wšém woporniwym sobuskutkowarjam moje připóznaće a horcy dźak! Ze serbskim strowjenjom Bjarnat Krawc.

Nowe spěšne wozydło. Na železniskej čarje z Hannovera do Celle su tele dny nowe wozydło wupruhowali. Tuto čěri wokřidło, kaž je létadła maja. Za hodźinu jěduchu 182 kilometrow daloko. To je nimale zdaleność wot Běleje Wody do Barlina.

Gardinowe zbytki
Vitraže, rolleaux, canki we tunich klamach
IDA ERLER w Budyšinje rózk Zwonk Lawsk. h 10

Spěšnu spušćomnu
holcu
kiž ma lubosć k dźěćom, jako jeničku pyta k 1. nov. 1130
Kästnerowa w Budyšinje
na Albertowym namješće 5

Samomordarstwo
su moje płaćizny
Nowe škórnje 13.50 hr., dźěłarske stupne 7 — 8.75 hr.
dobra howjaca koża, čista wolma 100 gr **80 pj., dźěłace wobleki, drasta, wobuća**
kóždeje druziny smažanje tunjo.
Prjedy hač druhdźe kupujeće i findźeće najprjedy.
k Fröm'terec składnost. kupjam
w Budyšinje při Krónpryne. mosće, na Zwonk Lawsk. hasy 12

Holca ze wsy
pyta službu w kuchinje abo podobne. Bliže zhoniće we wudawarni Serbsk. Nowin

Kubleŕ
započatk 30. pyta znajomstwo z pilnej knjeżnu z ratarstwa dla
žeńtwy
Nóžko zamożenja so přeje, njeje pak wumjenjenje. — Poskicenja z wobrazom kiž so wrócźi pod **G 87** na wudawarnju Serb. Now.

Wolma jara tunjo **Kurt Erler,**
w Budyšinje, na Zitnych wik. 11

Tworykupowace towarstwo
w Budyšinje z. dr. z w. r.
Na wšě wěcy polne wróćozarunanje
Najlepše žoltomjasne jědźne běrny
ctr. **2.40 hr.**, wuwažene punt **3 pj.**
Najlepši čerwjeny kał, małe, kruto hłowy . punt **5 pj.**
Najlepši běły kał . . . . . punt **3 pj.**
Prosymy hnydom skazać, smy hižo z podawanjom započeli.
Zniżenje płaćiznow! **Zniżenje płaćizow!**
Radkupowany burski khlěb . . . 4 pt. jenoż **50 pj.**
Cokor, mlety . . . . . punt jenoż **30 pj.**
Jědźne jahły . . . . . punt jenoż **28 pj.**
Kisały kał . . . . . punt jenoż **10 pj.**
Na wšě wěcy polne wróćozarunanje

Nawěštki přinjesu wužitk!

Jurij Hänsel w Budyšinje
na Sukelskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736
Hłowna předawarnja Rudolfa Sacka z Lipska
w Budyskim hamtskim hejtmanstwje
Skład ratarsk. maśinow a gratu wšěch druzin

Zona k wuporjedzenjudrastow a šatow
so na wsy poruča. Bliže zhoniće we wud. Serb. Now.

Poručam
najlepše howjaze, čelace a swinjace mjaso wot 90 pj.
sušeny półk 1.00 hr.
najl. čisty tudomny swinjacy tuk 90 pj.
Jatrowu a dobru kolbasu (Blutwurst) 80 pj.
Eugen Petrich
rězniski mistr
na Kotolskej hasy p. Ehape

Jejka su drózše.
tuž kupujće „Jajko"
potom kury derje njesu

Poručam hač na dalše
rjane, dobre swinjace mjaso
punt po 0.90 hr.
Rěžniski mištr Mikławš Noack
w Kamjencu

Směsnje tunje je moje **nohajcowe poskićenje**
jenož we kupn. domje **Max Herde**
na Kamjeńtnej hasy w Budyšinje na Kamjeńtnej hasy

Nohajcy za čěsne dźěći, čista wolma	0.25
Pótne nohajcy, składnosć	0.39
Makowe nohajcy za mužow, wosebje tunjo	0.49
Mužace nohajcy, čista wolma, składnosć	0.95
Zonjace nohajcy, čorne, płóčliwa žida	0.39
Zonjace nohajcy, makowe, najlepše kajkosće	0.59
Zonjace nohajcy, pis. płóčliwa žida	0.75
Zonjace nohajcy, čista wolma	1.50
Zonjace nohajcy, wolma ze židu	1.50
Ski-nohajcki, składnosć	1.25
Sportske nohajcy, bjez stopy	0.95
Sportske nohajcy ze stopu	1.25
Mužace kholowy, składnosć	2.25

Přiloha k čisle 247

SERBSKE NOWINY

Wutoru, 22. oktobra 1929

Jan Andricki 50 lět.

W dźensnišim dnju smě šulski wjednik a kantor w Radworju, knjez Jan Andricki, swoje 50. narodniny dźiły a strowy swjećić. Wón narodźi so 22. wincowca 1880 w Pančicach jako syn žiwnosćerja Andrickeho. Wopytowaše seminar w Budyšinje a přiňdźe po času swojeho wukubłanja w lěće 1900 do Radworja za pomocneho wučerja a je hač do dźensnišeho dnja tam swěru skutkował.

Lěta 1906 bu wón z cyrkwinskim wučerjom. We swojim lěće stupi też do swjatoho manželstwa. Woženi so z Madlenu rodź. Cyžec ze Stróžišća. Jeju manželstwo bu žohnowane ze 4 synami a 2 dźowkomi. Dwaj synaj studujetaj na uniwersiće a dwaj wobjetaj natwarjacu šulu.

Lěta 1925 swjećeše knjez Andricki swój 25lětny wučerski jubilej a dosta tehdy kantorski titul. Jubilar je přirodny bratr našeho wulkeho wótčinca Mikławša Andrickeho, kiž je lěta 1908 zemrěł. Nimo swěrneho skutkowanja w šuli a cyrkwinskej službje so knjez Andricki też wěnuje serbskemu narodej. Je dołho lěta zapisowaŕ w „Bjesadźe" a muzskim spěwrjow zastawa hižo wjele lět zastojnstwo pokładnika. Je też ze swěrnym sobustawom Maćicy Serbskeje.

Prócowaŕ na powšitkownym serbskim polu ma wosobje wulke zasłužby wo Radworšku šulu a cyrkej a cyła Radworšna šulska a cyrkwinska wosada na dźensnišim dnju z dźakownej wutrobu na njeho spomina a jemu dale žohnowane skutkowanje přeje.

Bóh Knjez chcył też jeho dźěło a skutk dale mytować ze swojim žohnowanjom a joho dołho našemu serbskemu ludej zdźerżeć. Wšitkim přećam, kiž so jemu na dźensnišim dnju dostanu, přizamknjemy so rjej dalši wuspěch a žohnowanje wjeršneho.

Po Njeswačidliskej kermuši.

S Njeswačidła. Lětha mójachu dźěćzi pichi pjeczenju krejuschneho tyłanza śpěwacj, schtož ju jako pěsničkjt w lichuli wutnyče: „Sadny naschej' pjezy kuntwory hraja." Haj, tajku rjanu cźopku kermuschu njeśmy huito měli. Dalo w lěcze 1897 knjezi hoscjenz pscheiwarichu, běsche ju kermuschi rejowanka lubja tam, hdjež nětko Hermann Mannej shěji stejitej; tehdy běsche runje tak cźopko a rjenje kaž lětha.

Nichdźeu rano běsche tokita mhła, ale Boże błónczko w dźiwiy sacźěri a luki, pola a holu, khěže a wěże a hórki z hemy wohladachmy. Smuki kermuschnych swonow klinczachu hrajnje pisches wośadne sahony a pscheproschu nas do Božeho domu.

Wschitzy so wjeselimy na rjanym mjedrom naschich hoscjow dla. Sstónzo powjetschi wjeśele a cźini wócźy śwětłej a wutroba bije cźopliśicho w naschim cźěle. Dźěcźi schtaju, so je rjenje dla karaselom. Dołho ju pjenjezy schromadźite, za bychu je te kermuschi pscheczinite na karacźu, za plagki, popŕanzy a zaltty i rybičkami atd.

Hjišo zobotnische cźahi pschiwjesechu wjele hoscji na naschu kermuschu. Sserbzy kermuschni hoscźo wopytaju nad Boži dom, kiž je wichelakim derje znaty, dokelž ju w nim schcźeni, konfirmérowani a wěrowani. Ssydnu so na mětno, hdjež staj njeboh nan a macj bjedźakoj. Wjele słowo w domjacej jurkwi a w macźerinej rěcźi dźe słuboło do wutroby. Kóždne słowo je kaž rosa na naležni spow.

Njedźelske cźahi pschiwjesechu wjele stow hoscji, kiž so do wschěch stron wośadny rosběžachu a zwoitich pschizwjerich wopytachu. Wutrobne „Witaj k nam!" klinczi jim napschećiwo. Ruče minu so hodźiny pschi wobjedźe a kofeju. Kóždy ma wjele powědacź. Nětko dźe ſ dźěcźimi na hermank, na karasel. To je wjeśele kaž w paradisu, hdyž so Jank a Hanka w powětśe wjerczitaj a Jutk na rjamanjeli Bartkejom do wuhenja hlada. Lenka wjese so z Gustikom w awtowje nimo Horsteja woknow. Hischcźe chwile kołbaśi a nješchto błódke a potom dźe domoj.

Na druhim dnju dźěchmy kemschi. S wutroby śpěwachmy kerlusche žohu o pohtuchachmy nutrnje na jadrine słowa knjeza sararja Kaplerja ſ Budyschina, kiž je nas napominał: „Pschischtupcźe ſ wjeśeŕej wutrobu, Khrysta dla!" Rjenje proschesche duschowpastyŕ, so bychu Sserbja śwěrnje šerbske Boże słužźby wopytali. Cźinimy so jeho słowach! Na kemschazym dompucźu setkachmy wjele znatych.

Wótły bě cźaš nimo. Dźakowachmy so a wotžalichmy so w Božim mjenje. K lětu pschińdźemy sasso!

Zhromadźizna nawječorneho sokolskeho wokrjesa.

Z Njebjelčic. (Zapozdźene.) Nawječorny wokrjes Sokoła wotmě swoju kwartalnu zhromadźiznu. Do zhromadźizny přewjedźechu krótke zwučowanje. Br. načolnik Sołta z Njebjelčic wotewri hromadźiznu a powita wšěch nanajwutrobnišo. Wjesne towarstwa běchu też přitomne. Bohužel pak njeběchu Haslowska, Khróšćanska a Wotrowska jednota zastupjene. Br. zwjazkowy starosta Sajba přednošowaše wo zajězdźe do Beograda w Juhosłowjanskej. Zziwje rysowaše jenotliwe cźary a wotrěźki pućowanja, złeta, kraja a ludu. Wosebje wuzběhny charakter juhosłowjanskeho ludu. Ziwa a zajimawa rozmołwa plećeše so hišće dołho po přednošku. Br. rěčnikej słuša horcy dźak za jeho přednošk w našim towarstwje. Ze spěwom „Hoj horje, serbski Sokole" skónči so zhromadźizna.

Ponowjena Palowska cyrkej.

Pohwjećenje so jandźenu njedźelu.

Palowska, nětdy też herbita wošada, je swój Boži dom porjedźiła a njedźelu pohwjećenja hnała. Wotmě so k tomu wobsebita Boża słužba. Jarkej pohwjećeŕ k. superintendent dr. Schröder ſ Kamjenza.

Po swjedźeńskim cźahu, w kotrymž so wobdźělichu wjesne towarstwa, duchowne a politiske wyschnoscźe, so klučze pschepodachu. Sczěhowańske hłuboka pohwjećenska rěcź knjeza superintendenta dra Schrödera wo Jeremiašu 2: „Pójcźe, chcemy hicź na Knjesowu horu." Wón pschinjese poštrowy ev.-luth. krajneho konsistorstwa a sadźěwaneho knjeza wyschich. zyrkwinskohamtskeho radyda. Thomasa ſ Budyschina. Patronatski knjes, knjes komornik ſ Ponickau so wschitkim pomocnikam za poradźeny skutk dźakowasche.

Sswjedźenske předowanje měješe knjes farař Hila wo 84. psalmje „Kak rjane su twoje bydlenja, knježe Zebaoth". K bohacemu wopytanej Božej słužbje pschisamnu so poczesczowanje pomnika sa we wójnje padnjenych.

Na 20 lět rozdźělene pjenjezne winowatosće maju so ſ zamjnych ſběrkow a ſ ſběrkow wokolnych wošadow wotpłaczeć.

Palowska zyrkej, kiž ſ hory dołko do kraja schladuje, je jena ſ najstaršich łužiskich zyrkwjow. Hižo w 12. lětstotku so wo njej napomni, jako ke Khróšćanskej macźerskej zyrkwi słuschesche, a 1324 do Miśkopij. Snutsnych wobknjeźitej zyrkej běła a módra barba. Zyrkej ma tepjenje a elektriske wobswětlenje. Nowy wołtaŕ we swojim ſrjedźnim dźělu pschedstaja kopiju Corregijoweje „Swjataje nozy". Kschidłowy wołtaŕ, kiž so w Budyskim muzeju khowa, njedźiwajcy wschelko prózowanja sašo dostaŕ z njemóžachu.

Do Mužakowa a Slepeho.

Přez kurjawu a pisanu holu. — We prastarej Horlanskej cyrkwicy.

Zbudźi mje haroważy čorny kós, kiž bě so łažateho kocora nastróžił. Zbudźi mje moja zmorščena hospoza, kiž z kanku čopłeho mloka do jstwy přičercha. Zbudźi mje mój přećel, kiž wyše mje bydli, z potajnym jenož namaj znatym signalowym hwizdanjom. Tak njemóžach ani zaspać abo zakomdźić wotjězd do Mužakowa.

Corny autobus, kiž před Serbskim Domom čakaše, zawostaji pola mje jara přijomny zaćišć. Měješe tak něšto poważneho, spokojaceho, skoro bych rjekł nanowskeho. Zmérom so podamy do jeho brjucha.

Njejsu tu wšitcy, kiž běchu so zarnolwili. Dołho nječakachmy.

Njebjo njeje jasne. Sěra kurjawa šeri. Wěčnobłędne mučnaki při Mužakowskej drózy kiwaju božemje z płowymi łopješkami.

Słónco so bźdźi z kurjawu. Pozłoći hišće Delnjohórčanske brodźišćo, potom je kóne jeho mocy. Šćre husto šlewjerje so zmuža k hłownemu nadběhej. Spóżeraja słónčko. Kurjawa je dobyła. Cyła krajina so dymi a pari kaž płokarnja w zymje.

Pola Brězynki wulojimy „Aju" ze šěreho morja kurjawy.

Potom hola nas srěbnje. Ducy hišće nazběramy hosći, Krawcecy z Połpicy a jedneho z Manjowa.

Po holi pućować w nazymje je radosć! Po holi jězdźić z awtobusom w nazymje je čwilowanje. Nic pućow dla! Ale sym zažrany hribař. Dam kralestwo za hribarjenje. Widźu z autobusa hriby z čjródami, z hromadami, ze sylami. Ryzyki, słónki, butrowe hriby! Njemóžeš won a je zezběrać. Wutroba so čí spina . . .

Hola je krasna. Ani kurjawa jeje rjanosći wuškodźić njemóže. Nawopak.

Po zekčetym wrjosu su tysacy pawkow přez nóc tkałe a přadłe drobne sytki z nanajnježnišeje zdźiny. To ma lubozny napohlad.

Lišawki dźens wjele wot so činja. Wlóha kurjawy je jim do hłowy stupiła. So wupinaju a so krasnja z nježnymi barbami.

Rjanosći štomow a lisća pak so runać njemóžeja. Lisćiki bróżow su jako ze žołteho mosaza, kostonychi maju wulke na čerwjeń brune wjechle, kiž brojeŕscy po drózy rozmjetnja. Hišće rjeńše su buki. Jich lisće je kaž ryzy złoto. Njemóžeš so tomu dodźiwać.

Hamor přeńdźemy. Potom smy we Wochozach. Před Balkec hoseńcem pozastanjemy. Wjes je kaž wotemrěta. Nihdźe so ani duše njepokaže. A je tola hižo 1½ hodźin. Runje tak čicho je wokoło cyrkwje, kotraž so tuli k hobrskemu dubej. Rady bychmy sej wobhladali cyrkej, ale farar je zamknjeny. Najskerje farař w Čelnom prěduje. Je šlachotny Smój ju, hdyž preč jědźechmoj, w DJH w kuchni na polcy ležo wostajiłej, ale tam wjazy njeje. Pytamoj, ale njenamakamoj ju, a rozmjerzanaj a sebi myslo, zo je ju jedyn pokradnył, činimoj, zo so zhubimoj. Barlinjan nochce sobu a Pawoł tuka, zo je to snano wón był. Ale wěste ničo njeje a tuž njemóžemoj ničo prajić. Tuž won z města, hdźež nimamoj zboža. Ale njepřijomnosćow hišće njeje dosć, Pawołej roztorha so rjemjeń, z kotrymž bě nakhribjetnik připasał. Ale mój móžemoj so jenož smjeć, mjerzanja smój dosć mělo. Tuž z khwatkom z procha Bayreuthskeho. Barlinjan z namaj njeje, njech njeje, štó wě, što je do ptačka? Ale naša rjana karta cyleje Bayerskeje namaj w žołdku leži a Pawoł też druhdy khětro swari. Po drózy přeščahnu nas tři wulke autobusy z amerikanskimi khorhojčkami. Ći maju pjenjezy a njetrjebaju teptać kaž mój. Krajina je dale horbata. Na kamjenjach spóznajemoj, zo smy w frankskim Jura. Kalkowe skałišća blizko jeneje wsy namaj to też dopokazuja. Wjedro, dešć, wětry, sněh a słónco běchu do nich wudypali dźěry a dźěrki, je skoro tak kaž w Sakskej Swicy. W jenej skale, hdźež runje njedźělachu, pytamoj za zanjesenymi kamuškami abo zwěrjatkami. Derje móžemoj widźeć, kak woršta na woršće leží, dopokaz, zo so tu jedna wo mórske wotpołoženja (Meeresablagerung). Pawoł też něšto namaka, małe kristale, ale ja nimam tajkeho zboža. A štož namakam, njeje sobuwzaća hódne. Nětko pak zasó dale; wokolina je zajimawa a my sebi ju derje wobhladamy, zo bychmy doma wědźałoj, kajke tam je.

(Přichodnje dale.)

Z kołcsom do swěta.

2]

(Pokračowanje.)

W čmowej pincy na druhi dźeń wotućimoj. Woda a mydło wotmyje słomu z mjezwoča a čerstwaj pijemoj kofej a kusamoj khlěb. Někajke rozpadanki chcemy sebi wobhladać, kiž na jenej horje do doła kładaju. Při starej wěži, na rozwalinach stareho hrodu, na kotrymž nětdy knjeźachu hejtmanjo, słyšimoj musiku, kiž z hotelow a korčmow do wyšinow stupa. Přetož małe městačko Berneck je lěkowaniško a ma dobry powětr, rěčka Ölsnitz plupocy přez městačko. Cas pak přeco dale kroči, a njemóžemoj z časom brojić, a do Bayreutha je hišće 16 km. Tuž do dźěła! Barlinjanej hišće so sobu nochcyše, chce sebi wokolinu wobhladać. Nas mjenowaše „Kilometerfresser", hdyž zhoni, zo chcemy dale. Ale hdyž sebi raz na drózy z koła zalěžechmoj a nakhribjetniki krućišo připasachmoj, přeščehny wón nas a tuž běchmy zaso tŕo. — Wšudźe wokoło je horata krajina, před nami dróha a pódła pola a luki a puśiki. Wětřik nam nochce jěć dać, duje nam do mjezwoča. Tak přikarkujemy hišće dopołdnja do Bayreutha, a hłowna wěc je zaso wobjed. Wubjerna přileżnosć poskića so w nowej DJH. Saso něšto puntow běrnow, poliwka a zeja su wobjed. Barlinjan ma něšto ekstra, je selene jerje. Kakao pijemy k tomu, zo njebychu běrny z lačnosću w žołdku zabinyłe. W DJH dostanjemoj dwě bleši a do tych skidamy zbytkny kakao, zo by naju na dalším puću wóčerstwił. Po wobjedźe wobhladamy sebi město. Bayreuth je swětosławny dla operow Richarda Wagnera, kiž so w Richard Wagnerowym swjedźeńskim dźiwadle předwjedu (R. Wagner-Festspielhaus). Ničkajki hród zwonka města sebi prěni wobhladamy. Ludźo mjenuja cyły kompleks twarjeni tam „Eremitage", kiž wobsteji ze słónčneho templa a někajkich druhich twarjeni, z eremitage a korčmy. Před słónčnym templom je rjany hat, w kotrymž su wšelake postawy, kiž wěsty čas wodu pluwaja. Cyła „Eremitaga" bě nětdy někajke sydlišćo bayerskich wjerchow. Wokoło toho wšeho wupřestrěwa so rjany wulki park, derje wobhladany, a čini rjany zaćišć. Jenož dróha, kiž jón přerězuje, kazy wubjerne rjanosće natury. Wšo je znamjo nětdyšeho derjemóca a bohatstwa bayerskich wulkich. Trošku smy sej wšo wobhladali a wobdźiwali a nětko jědźemy zaso do Bayreutha. Prašamy so za dźiwadłom. Puć wjedźe nimo dwórnišća. A tu nam zakazaja z kowjedźe nimo dwórnišća. A tu nam zakazaja z kowłom dale jěć. Zhonimy, zo ludźo do dźiwadła jědźa a zo so tam w 4 hodź. započina. Auto po autowje šumješe po drózy horje k wulkemu twarjenju. W autach pak sedźa wosebni ludźo. Hdyž takle hladach, widźach, zo nimam čapki, sym ju zhubił; prěnja njepřijomnosć tuteho dnja bě, zo sym sebi kholowy roztorhał. Dokelž njemóžemy jěć, běžimy na hórku, kotruž krónuje wulkotne dźiwadło. Pódła a před dźiwadłom su wjele ludźi, policija wězo też. Pawoł praša so, što dźensa hraja. Zhoni, zo hraja operu „Tristan a Isolda", a zo budźe jutře měr, zo budźe so za jutřišim „Parsival" hrać. Nam drje by so chcyło, ale pjenjezy, drasta a čas! Tuž wróćo do DJH, nakhribjetniki jow a na koleso. Tola našu rjanu kartu, kiž sebi w Plawnje kupichmoj, njechamoj zabyć, — ale hdźe je?

Němc, kiž je serbski nawuknył a Serbstwo lubuje. Pódla fary je šula, typiska pruska šula, kiž so runa kmańšej bróžni.

Wochozy słušeja k našim najlěpšim serbskim wsam. Nic dla šule, ale najebać šulu!

Dołho so njeskomdźimy. Bórzy awto zasy dale ridruje. Dale po njesměrnej Mužakowskej holi. **Bě ła Woda** nas dale njezajima. Němske město, wupłod industrije, našu serbsku holu a jeje raz zwohidźa a skepsa. Je jara ruče rostło. To je widźeć. Khěže a hasy su kaž po roboće spraskane. Žana harmonija, twarcy su dźěłali bjez rjanočuća, prajmy bjez čuća sceła. Tuž dale!

Po čarje wuzkokolijateje železnicy puć wjedźe dale. Wšudźe njesměrna hola, wot kurjawy zahabjena ze šěrymi šlewjerjemi. Potom přejědźemy wjes **Krušwicu**. Krajina nabywa druheho raza. Hórki so horbja . . . A potom smy w **Mužakowje**.

Mužakow je małke idyliske městačko. Tuli so we hłubokej dolinje nad rěku Nisu a ma poprawom jenož jeničku dróhu, kiž so po dołhosći přez cyle město čehnje. Khěže su nizke. Nad tŕěchami so skhileja štomy hórskeho parka,

Hdyž naš awtobus ridruje po plestrje do města, je to sensacija za měšćanow. Na torhošću zastanjemy. Radnica njeje njerjana . . .

Hišće kurjawa njecha cofać. Cheemy na słónčko dočakać a čehnjemy z prochom a mochom do małeje kofejownje. Hosćencać je překwapjeny, zo hižo tak zahe rano dóstanje telko hosći. Kofejownja nutŕka ma hišće přistojniši napohlad dyžli wonka. Je tam samo šklenčany parket k rejwanju. Někotři hnydom spytaju, kak so tu wjerći. Potom so wróća ke kofejej a mlókeju.

Mjez tym je słónčko znowa so wudrapało z posleščow kurjawy. To je nam signal wotkhadej. Hosćencař nam khwali rjanosće hornjcho parka a njemóžemy so jemu přećiwić. Skónčnje — njeběchmy so kali, zo jeho poskachmy. Z posleńcu kofejownju wopušćimy, po skhodźeńkach a nahłych šćežkach so nimale po štyrjoch horje drapamy.

Horjeka je rjenje. Rostu tam nimale same buki. Tu so nazymu błyšća a sapaja kaž ryzy złoto. A złočany je liščowy přestrěnc, kiž pod našimi stopami tak potajnje knóskoce.

Rjany maš tu rozhlad. Město a krajina sej wutrěje kurjawy ze wšěch faldow. Napřeco nam poskići Piklerjowy park zawjednu pokazku swojich powabow. Je nam tak, jako byehmy byli nědźe na wysokej borje. Hłuboke wudrjeńcy so wotwěraju.

Wabja nas šěre murje rozwalinow. Je to prastara Horjanska cyrkej. Je to najstarša cyrkej cyleje wokoliny, kiž je so dźě tehdy założiła a natwarjał, hdyž cuzbnik nam zlobom z mječom też přinjese kŕiž. Potom, hdyž w Mužakowje běchu natwarili serbsku cyrkej, cyrkwička na Horje po něčim zapadowaše. Jenož w 18. lětstotku, hdyž bě so Mužakowska serbska cyrkej spaliła, słušeše tamna zasy 20 lět Serbam za jich Bože služby, doniž so němski knjeźk da zasy naprosyć, Serbam zasy natwarić jich cyrkej w Mužakowje.

Horjanska cyrkwička a jeje wokolina je nimo měry rjany a idyliski błoček. Pod hobrskimi lipami dremaju połzapadnjene rowy. Čitamy ryzy serbske swójbne mjena tu pohrjebanych na pomnikach. Wokoło pohrjebnišća prastara murja z hobrskich kamjenjow nawalena je so wuspěšnje spjećowała časam a dźensa hišće wohrodźi a škita to, štož zapadnje.

Čicho je wokoło gotiskich murjow a woknow rozpadankow prastareje cyrkwički. Murje su hišće natwarjene z njewobdźěłanych walankow, te dźerža nimale na wěčne časy. Na murjach štomiki rostu a trawa so zeleni . . .

Wonka wobraz naléča. Tysacy małych čerwjenych „wojakow" pokryja štomy starych lipow jako w haprleji. Ale njedaj so slepić, nazyma je tu a přinjdże zyma.

Zady cyrkwički so wunórjeja nizke khałupki wsy Hory. Drjewjane su zwjetša a ze słomu kryte. Serbski raz su wobkhowałe, ale éi, kiž nutŕka bydla, rěča z jazykom cuzbnika. Znajmjeńša njeslyšimy ani serbskich zwukow.. Nimo. Dodajena je tu serbska rěč na wěki wěkow . . .

Wohnjowobornistwo.

© **Wjasońzy.** Dobrowólna wohnjowa wobora Hornjeje Wjasońzy wotmě swoje hłowne zwuczowanje z nadběhom na Richterez fabriku na Raišchej dróhy. © 2 zajkawomaj a hydrantowymaj schlawchomaj wumyšleny wobeh wěžowanje haischesche, so ho zwuczowanje derje poradźi. Po zwuczowanju w „Stotej Krónje" knjes wopalny direktor Hohlfeld z Bejerez, kiž běšche se swojim adjutantom knjesom Kriegkom z Nowosalza-Spremberga přichitnuny, mnohich wobornikow za jich zwórnu słužbu wuznamjeni. Cyžerz. přchedźyda Bruno Hempel ho w mjenje wuznamjenjenych za tuto počejećenje podźakowa. W mjenje gmejnskeje starschi Hutkisch počejećenym swóžo přchejesche lóšo. kowanymi słowami.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerz w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a fenileton: A. Dučmanc w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Barth w Budyšinje. — Za nawóšnki: O. Jannk w Budyšinje.

Hospodarski rozhlad.

srjedu 22. winowza 1930.

Wčerawše urzy w Barlinie.

1 Dollar	4,189	100 hólsk. złotych	47,275
1 jendźelski punt	20,364	100 čěskosł. krónow	12,498
100 šwajc. frankow	81,65	100 franc. frankow	16,445

Barlinska burša wčera swoju dowólnu jenoho. W běhu dnja wobrot trochu powuščeći a kursy efektow wošłabnychu. Podobnje bě na wikach z dołhimi a rentowymi liščinami.

Na **produktowych wikach** dowos, wošebje rožki, pšchiběra. Kupzow je malo. Tuž tuta znowa 5 pj. po zentnaru pšchišadźi. Druhe žito žaneho pšchemjenjenja w płaćiznach njeznamješchu. W termijnowym wikowanju pšcheńza šnadnje postupi. Wčera płaćeschе zenanać

w Barlinje:

pšcheńzy 11,15—11,25 hr., rožki 7,15 hacź 7,35 hr., nałomkeho ječmjenja 8,25—8,90 hr., nałomkeho 9,20—10,50 hr., wowsa 7,10—7,75 hr.,

w termijnowym wikowanju:

za oktober: pšcheńzy 11,90 hr., rožki 7,98¾ hacź 7,97½ hr., wowsa 7,80—7,95 hr.,

za dezember: pšcheńzy 12,27½ hr., rožki 8,42½—8,35 hr., wowsa 8—7,90 hr.,

za měrz: pšcheńzy 13,07½—13,10 hr., rožki 9,37½—9,33¾ hr., wowsa 8,55 hacź 8,52½ hriwnow.

Wiki proša'ow a běha'ow w Friedrichsfelde p. Barlinu.

Wutoru 21. oktobra tuchu pšchiwjeśli 110 běhakow a 1168 prošatow. Wiki běchu mjerne, w běhakach žiwišche. Wone płaćachu

proša'a:

małe	14—17 hr.
hrěnje	17—22 hr.
wulke	22—28 hr.

běha'i:

małe	28—36 hr.
hrěnje	36—56 hr.
wulke	56—65 hr.

Pšchistajeja.

Pohonźa do Budyšina, Fichtowa haša 4.

Wuzkoženja pšchedawaŕ, Parthel w Budyšinje na Mjasowych wikach 8.

Holzu do domu! 1. 11., Walter Liebig w Niflej na Lětnej hašy 1.

Holzu do domu, Nowowe we Suborizy.

Na nichcenań.

Kóń 7½ lětny wałach, pjekaŕ Weizland w Kruschwitzach.

Pěš k noschenju, Reiman w Lutoborju pola Hródka.

Proša'a, Grohmann we Walowach pola Lubija.

Kruwa z 3. cjelećkom, wysokoćuńcelna, we Wulkej Dubrawje 3.

Byk k pšchipuschćenju, na Zigowje 142.

Koło mo'orske, w Bjedrusku 19.

Kupuje

Konja lischku, pak cjeiwjeneho schnuŕa, Pjatz w Kamjenzu.

Sćelnišćo na pšchesadźowanje:

pšch wórtk 23. winowza 1930

w **Kamjenzu** w kasarnach w komornym domje maschinstich sćelbow dop. w 10 hodź. wschelake meble, schijaza maschinu, pišańske stroje, klamaŕske woły, wobrazy a kola, wschelake wobuwa, pluhi, motory, motorske koło, linolej, rubu a sowěschki,

w **Lubiju** na Budyšinskim dop. w 10 hodź. wschelake meble, schijaza maschinu, harmonij, njedźelske šaty, gramofon, pjenježny kamor, desfowany wós, šmoking, klavěr a prochfŕrbokaj, fotografiska pšchiprawa.

Pšchenajerja.

Mješćanske **kubło** pšchi Budyšsko-Drježdźanskej dróhy bola Biskopiz nadkhodnego hońcenej „K stotemu kamjenju" wot 1. oktobra 1931 hacź do 30. 11. 1930 na mješćanskim radu w Biskopizach. Tu'a też dalsche wukasanje.

Šlachowe denjeze.

Produktowe wiki dźenża dop. ¾11 hodź. w Barlinje: Wobrot wostanje žnadny, płaćizny so wošłabjaja.

Dop. ¾12 hodź.: Wiki su mérne, dowos žnadny, wóchě płaćizny su stóčene.

Płaćizny na Barlinskich nepreńdźowych wikach.

Žito a wolijowe symje po tunu abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	21./10.	22./10.		21./10.	22./10.
Pšeńca	213—227	223—229	rjepy	17,10	17,10
rožka	145—147	146—148	woka	18,20	18,20
naz. ječmjeń	—	—	nadre lupiny	—	—
nal. ječmjeń	184—211	184—210	polte lupiny	—	—
wows	142—155	142—155	seradella	—	—
kukurica	—	—	rans. wosuška	9,9,6)	9,8,6)
pšeńčna muka	27,35 00	27,35 00	lany wósuška	15,15,50	15,15,50
rožna muka	23—27	4—7 00	mor. melasa	—	—
p. worury	7—7,75	7,8,00	rnj. kruška	—	—
rožane „	7—7,25	7,50	syno, 50 kg	05—25	05—25
raps	—	—	rožana słoma	85	85
nróch, Viktor.	28—32	8—2	pšeńč. „	60—70	60—70
lane symje	—	—	wowsna „	1,50—95	1,50—95
Pjetuški	19—20	19—20	rjana „	87—95	87—95

Płaćizny rěznego skotu na Barlinskich skótnych wikach.

21. oktobra 1930. Płaćizny po centn. a zl. hriwnach. Skótne družiny a woznamjenjenja.

Woły: 230.

Połnomjasne, wukormjene, najwětšeje rěznje hódnosće hač do 5 lět	51—53
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	61—63
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	48—50
Mjenje picowane wšěch starobow	46—47

Byki: 252

Połnomjasne, wurosćene, najwětšeje rěznje hódnosće	54—55
Połnomjasne, młódše	51—53
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	49—50
Spatne	46—48

Jałojcy a kruwy: 614

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwětšeje rěznje hódnosće	46—48
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwětšeje rěznje hódnosće hač do 7 lět	51—52
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	47—49
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	43—45
Mjenje a spatnje picowane	39—42

Celata: 19.5

Najlěpše wukormjene (2. druź.)	70—73
Mjenje wukormjene a talke wół cyca 2.	67—69
Spatne (4.)	63—66

Wowcy: 36/6.

Młódše a starše wukormjene (1 družina	64—65
Starše wukormjene (2.)	55—60
Mjenje wukormjene (Marzschafe) (3.)	45—49

Swinje 101.7.

Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křižanjow ha do 1½ lět stare	70—71
Wukormjene	68—69
Mjasne	68—69
Spatne	65—66
Ranev a kundrosy	62—64

Wulke powodźenje w Belgiskej. Pola Lierre w Antwerpskej krajinje so haćenja předrěchu a wobšerne krajiny powodźichu.

Francowski president Doumergue puću je po Marokkowskej. Na našim wobrazu widźimy jeho w čornym wobleku. W přimórskim měsće Rabaće witachu jeho wjednicy marokkowskich splahow.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawańi 1.20 hr., na pósće a pola dowóznik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smoterjec knihičišćerńja, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pf. Wobčežnje so stajace nawěšći a labele so wyše wobliceja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pf. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pf.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwakam čěłneho znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom (nje pak zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin płesnje přinowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 248 — Budyšin — Štwórtk, 23. oktobra 1930 — Bautzen — Lětnik 39

Groenerowy zjawny list.

Němski woborny minister Groener je komornikej je Oldenburgej-Januschauskemu sjawny list pósłał, w kotrymž praji:

„Waschu rěč w němskim žejmje njejsym mohł sobu sćahować a wotstronjenje pożedźenjow němskeho žejma je mi znjemóžnjło wjaco, Wam tam wotmołwić. Waschej rěči dyrbjała pisomnje napischežiwju. Najprjedy dyrbju někotre fantazije porjedźić. Generalnemu wyschemu Heyi sće powołowali, so je wojakow namołwił, so bychu so wobczežowanskeho puća njedźerželi. Po tymle wudawanju su so

zjawa generalneho wyschka Heye wopak srozumiłe;

pischeći wone su so wopraudźe jenož na někotrych pischežnych wojakow poczahowałe. Tak bórzy hacž je general Heye wo wopačnym srozumjenju sjhonił, je swój wótšu kruce pschikasał, so dyrbi so pschikasaneho znowa kruce dźerżeć. Wobžarunju, so njeješe tule należmóc sa cząż swojich dołholětnych wożobinskich poczahow k generalnemu wyschej Heyi rożsahnili a sće je radscho i winowy němskeho žejma dele cźinyli. Druhe mylenje

cząznikowy wukas

nalunja. Wasche zjawa mi dopokasaju, so wo wukasu nicžo dale njesnajesće, hacž jeho pschewobroczenje. Tónle wukas je sprawe jażnje pschecźiwo **pschekazanym połnytam** wot wonka wobroczą a nima z wobkorżenjom towarschow nicžo cźinicź. So je nusny, dopokasuje to, so su **w lěcze 1929 jamhym 150 króć** sprtali, kommunistiski pschekazany material do wójska sanjesć. Tale liczba su w lěcze 1930 hischcze pschekroczi. Ludźo, kotrjž Wam blisko steja, njebychu su změlí z tymle wukasom trjechemi cźuc. Cźim bóle je wosramjanjage, so su so **nazionalni sozialistojo** na njón hischchi.

Němski woborny minister potom na žudniske jednanje

cźežnistwo

pschidźe. Najprjedy je **mėnił**, so budźe należnosć móz disziplinarnje wotbyć. Dokelž pak su offizérojo widomnje njewěrnosć rěčeli, je saczisčnej nastał, so je wo dalsche rozsčerjenje należnosć jedna, za kotrejež rożsahnjenje pschi woborneho ministerstwa njedożahaju. „Offizérow njesmi z fronty psched wuržiwarni" sajeli, kaž je so prajilo, ale po **njenadpadnej formje** po poručnosći wotbóžkenjowskeho kommandeurra."

Groener dale praji: „Sće ji połnym prawom na sabiranje prjedawschcheho generalneho wyschka se Seeckta we wótrolectwu woboru pokalali. W cząsu, hdyž je general se Seckt schef wójskowego wjedniwa był, njeżu so jemu wopschcheczelnoske salutowale.

Tych samych njekniczomnych pschikłodźenjow, kotrymž su moji podwódźelaczerjo a ja wustajeni,

njeje so w lěcze 1923 a 1924 też knjes se Seeckt zmintł;

też na jeho wótczinskim smyslenju su nazionalne sozialistiske nowiny dwělowale. Wschomnjeny su jeho najwótrischo nadpadowali, dokelž njeje tehdy jich diktaturikim planam pschichodował. Hdyž jim někto dźěło generala je Seeckta a němskeho woborneho ministra Geßlera pschipóstnace wotmysluje, změjm so nadjeć, so to podźiwcho tohornja rozsumicze, schtož mjnój generalny wyschk Heye a ja, dźěło naschoju pschedchadnikow dale wjedźo, dokonjałoj. W swojej rěči sće **disziplinu** wuchwalili a měnicze, so dyrbicze młodych offizérow sakitowacź, kotrjž su spytali we wójsku a swonka wójska pschecźiwo swojim najwyschschim pschedstajenym njespokojnosć słudźicź a zjednoczenje pschecźiwo nim organisowacź. Cźinicze rozdźel mjez disziplinu a pożłuschnosću.

Měnju pak, so je jenož jena disziplina, a so ju ja bjeswuměnitej pożłuschnosći tuna.

Sym z Wami zyle pschesjene, so je němska wobora słuhowana, hdyž ju pudraj disziplinu, kameradtwa, cześcze a wobaranskeje wole wopuschczi. Moja powinosć je, nad tym strażowacź, so je tele podłoźki z tym njesnicza, so je politiske prudy mjes wjednika a wójsko njesahnu, a so je němskostatna wobora za samery politiskich strowow njezwużije. **Němske wójsko je stajne wótry a pożłuschny grat** swojeho stata było; žym žedy wotmyślił, so je jako tajke njedźiwajzy wschědy njepschecželnosćow, njedy swotkalkuliż pschichodu, sakhowam."

*

Tak mjenowane cząsnikowe wukaz.

W němskim žejmje je z Oldenburg-Januschauskeli woborstemu ministrej Groenerej tak mjenowany cząznikowy wukas porokował, wudawajo, so je z nim offizérojo napominaju, so bychu swojich towaršchow denunzowali. So by tutón porok wotpokasał, je minister Groener tónle wukas wojsewił. Wón réka:

„Wojazy, kotrjž su pschi wobaranju pschecźiwo radikalnym **pschekazajym nadběham** na woborny mój tak wobkladnuwje a rasnje postupali, so ju su wójsko a statej njepschecželne wosobh mohłe j policajskim sajecźom pokhlostanju pschepodacź, maja so mi pschichodnje bjes komdżenja po kluźbnym puću pschipowědźicź. Wumjenjam žebi, so tymle wojakam sa jich poczinanje swoje pschipósnace pósnacź dam."

We wukasu so wschelake waschnje pschipósnacza njemuje, kaž wusnamjenjenje z cząznikom se sarnym pismom. Groener k tomu pschisłowmina, so je wukas zyle jenosmyslnje pschecźiwo pschekazajym połnytam wot wonka měri a z denunzowanjom kameradow nic najmjenscze cźinicź nima.

Amerika a němski moratorium.

Prjedawschi president němskostatneje banki dr. Schacht njeje za hospodarźku muju Němkeje w amerikanskim knjepiznje zaneho srozumjenja namakał. President Hoover, jeho sekretar Stimson a pokładowy sekretar Mellon njemaju hischcze pjenjezne cźežnosći Němkeje za tak sku, so by je Němskej dyrbjało na sapłacźenje raty reparazijow cząnje pschiwolicź. Hinašche stejischcźo Newyorkite bankiry, kotrejž su Němkej pjenjezy požcźile, sajtupuja. Wone jich pschaja, so by je Němskej pomoz w nětcźischej hospodarskej nuzy dosłała. Po poručnosći bankow je gouverneur Newyorkskeje Federal Reserve banki w rosrcźenju z presidentom Hooverom sa to wustupował, so njeby je Němskej moratorium sapowědźił. Sdobom je żadał, so by amerikanske knjeżerstwo swoje stejischcźo w prašenju zwisanja reparazijskich płacźenjow z wotpłacźenjom wójnskeho dołha nětdyschich wójnskich swjasarjow pschemélało.

Dźełanski čas a dźeżdźołosć.

Kóž je smitskowny minister Richter w pożedźenju sobotskeho žejma 14. oktobra 1930 pschipowědźił, je so wuraznu rosrcźenje dźełoweho a spomożerskeho ministerstwa k sastupjerjemi sasitich gmejnow a gmejnskich swjasskow a krajneho dźełoweho hanta wo praschenju wotmětko, kak daloko bychu so z pschikrócźenjom dźełoweho cząsa w dźełarnjach mohli dźełonjemjerjo pschilahacź. Pschi rosprajenju njeje so najprjedy jednotny podłoźk namakał. Dźełowe a spomożerske ministerstwo nětko žane w nowym rosprajenju we njemjeschim kruhu, na kotrymž dźedża so dźełodawarjo a gmejny wobdźelicź, **namjeru** sa pschewjedźenje wotmyślenych naprawow poda.

Sulske prózdniny 1931/32.

Sakske ministerstwo sa ludowu dźełarnosć dha sa lěto 1931/32 prózdniny na słedowaze waschnje rozdźelicź. Jutrowne prózdniny wot 22. měrza hacž do 7. haprleje, zwjatkowne prózdniny wot 23. meje hacź do 30. meje, lěcźne prózdniny wot 11. julija hacź do 17. augusta, nanjmjeze prózdniny wot 3. hacź do 10. oktobra, hodownje prózdniny wot 24. dezembra 1931 hacź do 6. januara 1932. Stónczne rozdźelenje so w blischchim cząsu stanje. W blischchim lěcźe so spocźatk schulskeho léta nic, kaž lětża, hnydom sapo z jutrownymi prózdninami pschetorhnje. Ministerstwo ludowje dźełarnosće so pschi tym nałożka njedźerži, zyły jutrowny tydźeń wucźbu wuwostajicź; pschetoż wucźba so 1931 hnydom po jutrownej pónđźeli 7. haprleje sapocźnje. **Ntuschе hodownе prózdniny budźa** wot 24. dezembra hacź do 7. januara tracź.

Nětdże 250 morwych w Alsdorfu.

Po powěsćach z Alsdorfa su žrjedu hacź do ½12 hodź. w nozy 222 morwych se sapopnjenych podkopow wuczahali. Kóž wukhowańske muzstwa praja, we hlubokosći 466 metrow hischcze 15 morwych leži, kotrejž so w blischchich hodźinach wunjetu. Potajtim ma so wscho hromadże z 240 hacź 250 morwymi licźicź. Rewěr 10 njeje hischcze wschón pschepytany, tola so tam też hischcze někotři morwi nadeńdu. Dale so też na druhim dnje pjecza njejsu wschitzy morwi wotnjesli. Dokelž su pjecza někotři sapopnjeni, kotrjž su spytali w schachcze horje lesć, do hłubiny padnyli, z kotrychž so njejsu wschitzy wukhowali, je mózno, so so liczba morwych hischcze powjetschi.

Sc 96 cźežkostranjenych so někotři se žunjercu będźa. Wot wjele lět njejsu w hórnistwje wo tak wulku liczbu žunjernych woporow žarowali.

Severing za pruskeho znutrkowneho ministra pomjenowany.

Zyle njenadźiwy je so žrjedu w pruskim žunstskownym ministerstwje pschemėnjenje stało. Pruski žunstskowny minister profesor **dr. Waentig** je pruskemu ministerskemu presidentej dr. Braunej žadosć pschepodał, so by jeho se žunžby puschcził. Ministerski president je ju žadosće swolił a hnydom prjedawschcheho pruskeho žunstskowneho ministra **Severinga** znowa za pruskeho žunstskowneho ministra pomjenował. Pruske statne ministerstwo je žrjedu rano rożedźenje mėło, w kotrymž je tele pschemėnjenje w kitjeżerstwje na wědomje wsało. Spuschczenje a pomjenowanje pak je jenicźky należnosć ministerskeho pschedhydy.

Pschicźiny za wulkej wocźi cźinjaze pschemėnjenje leża w politiskim rozwiću poslednich njedźel. Wono je so tak tajnje dźerżało, so sjawnosć hacź do pożledneho wokomika njeje niczo słyšała.

Dotalny žunstskowny minister dr. Waentig, kotrjž so po njejapkim wrócźostupjenju prjedawschcheho žunstskowneho ministra Grzesynskeho do žunstskowneho ministerstwa powoła, je se swojej prjedawschej dźełarnjeju jako profesor Marburgskeje university znaty. Wón je muż wuczeńcże a wědomosće a je hacź dotal mało składnosće mėł, jako politikar wustupicź. Po swojim žamtnym spóźnaću njeje wón muż, kotrjž so do nětcźischeho wótrcho politiskeho bėdźenja hodźi. Jako minister dże so njeje swojowny zaczuwał a so rad do swojeho prjedawschcheho powołanja wrócźi. Sa jeho naslédnika su Severinga wubrali. Tutón je so jako sakitar republiki pschecźiwo komunistam a druhim pschecźiwnikam wusnamjenił a wulki dźel knjeżerstwowych sastojnstwow i republiknymi pschiwuržwarjemi wobhadźił. Tule politiku wón dale powjedźe.

Narodźenja w Němskej wróco du.

Po statistiskim wobliczenju je w Němskej liczba žiwych narodźenych w prėnim schtwórtsėlėcze 1930 wo 4300 mjenscha dyžli w tym samym cząsu sandźeneho léta. Liczba narodźenjow je z tym na 18,4 pornjo 27,2 na tyšcź wobydlerjow w lěcze 1913 spadła. Liczba k pschiłporjenju khmanych mandżelstwow je w pożledniim lěcze pschibėrała. Dalsche wotewėranje liczby žiwych narodźenjow na to pokasuje, so so wódomne sanjesowanje narodźenjow ruczicho rosscherja. Pornjo pschereżelej w Němskej je liczba narodźenjow we wulkich městach pschez 100 000 wobydlerjow w prėnim schtwórtsėlėcze trochu pschibyła, mjenujzy wot 13,8 na 13,9, njez tym so so pschibywanje liczby žeńtwow ratalskich a industrialnych krajow pschi tym **njeje wobdźiło**, haj žamo i městanmi wotebėrało.

Skórzba Stresemannoweje wudowy dla skriwdzenja.

Wudowa semrėtseho němskeho žwonkowneho ministra **dr. Stresemanna** je pschecźiwo wotkjeżnemu wodżerjej nazionalneje sozialistiskeje strony **w Krefelde**, Dielej, wobstórżbu dla jischchindżenja dr. Stresemanna sapodała. Diel je w někotrych shromadźiznach rjekł, so je Stresemann za swoje prózowanja na Haagskej konferency se jeneje banki we Venloe jemu milijonu a Briand z teje žameje banki tři miliony hriwnow dostał. Němski justižny minister w tu khwilu pruhuje, kak daloko su **tymle** wuprajenjom też sajimy Němkeje lohkodwałe.

Nowy namjet njedowěrjenja w pruskim krajnym hejmje. Němškonzionalna frakcija w pruskim hejmje je sćěhowazy namjet sapodała: Kaž knježeństwowa pruska nowinska słužba powě, je pruski ministerski president sapósłanca němskeho hejma knjesa **Severinga** sa pruskeho smutkownoho ministra pomjenował. Namjetujemy: Sćejm chcył wobsamknyć: **Minister smutkownych należnosćow, Severing, hejmowe dowěrjenje njeswajiwa.**

Wopyt sdwórliwosće gouverneura Franzowskeje w Londonje a Barlinje.

Gouverneur Franzowskeje banki Moret ho na nowy tydźeń do Londona poda, so by gouverneura Jendźelskeje banki se sdwórliwosću wopytał. S Londona do Barlina k presidentej němskostatneje banki dr. Lutherej na wopyt pojedźe.

Cźehnjenje domowinskich woborow do Wina ho wotkasało. Cźehnjenje domowinskich woborow do Wina, sa 2. nowembra wotmyslene, je so pjerća po wobjamknjenju sjeda krajnych zwjednikow wotkasało.

Swalcarska Kapkengska wudala.

Schwajgarske knjeżerstwo je dla bombowych nadpadow wobstorżeneho Kapkengita k němskej mjezy dowjedło a němskej wyschnosće pschepodało. Kapkengast smješe so hewmadże s druhimi wobstorżenymi dla kładzenja bombow psched Altonaskim žudom samolwicź.

Nowowólby w Norwegskej.

Pschi wólbach do hejma w Norwegskej su konserwatiwne strony 13 žydłow dobyli, mjez tym so su sozialdemokratojo a kommunistojo 16 žydłow słubili. Měšćańska lěwica je 2 žydle dobyła a ratakska strona jene žydło. Po pschemjenjenju pschi wólbach budźe nětčišće liberalne knježerstwo žiwiś město dyrbjeć konserwatiwnym pschewostajić.

Nutrne dźělo w bolšewikskej Rusce.

Ruske knježerstwo je podpjeru dźěłoměrjerjow wotstronikow a sdobom nuzene dźěło sawjedło. Zadyn dźěłacźer njesmě bjes wyschnosćiznje dowolnosće swoje dźěłarske městno wopuschćić, so by dźěło s lěpšim sežiwjenjom dosłał. Dźěłacźerjo s fabrikow a podkopkow s hromadami cźekaju, dokelž ja sežiwjenje njedostawaju hubjemy jědź dostawaju. Też wobydlenje je nimo měry hubjene. Wjele dźěłacźerjow je dla nedostatneho sežiwjenja a drasćenja khorych. Wyschnosć chce dźěłacźerjow, kotřiž dlěši cźaš na jenym městnje wudźerja, s lěpšej jědźu a drastu mytowacź.

Jancho Němca w Ruskej zalěli.

Pschi finsko-ruskej namjesnej staziji Walkeasaari su tśioch pschistajenjow Waldhofskeho konzerna sajeli, mjez nimi němskeho staćana prokurista Wagarera, a to njeznatych pschiczinow dla. Hdyž cźuchu ho do Finskeje podaćź. Dwaj druhaj sajataj staj Ruźaj. Jejn bydło w Leningradze su pschepytali a pschi tym pjerća ważne dopjaty jebrali. Němscí generalny konsul w Leningradze sa pschicźinami źiłdźi, kotrychž dla su Wagarera sajeli.

Sylonaža w Rumunskej.

Po notwinskich powěsćach s Bukaresta su ho pjerća pschi Pjonaži, kotraž je ho w Rumunskej sa kommunistisku Rusku dźěłała, wyhonu sastojnišy wobdźělili. Mjez druhimi su wodźerja powschitkowneje bjesstrachowneje polizije, Sebastiana Papesja, a jeneho wyschiseho offiźera rumunskeho wójska sajeli.

Wotwołowanje w Brasilskej.

Kaž ho s Buenos Aires powě, je po powěsćach sdźěłarjow jedyn brasilski knježerstwowy kanonski cźołm do města Jaguaryahiwa tśělesny, wjele wobydlerjow, mjes nimi žony a dźěći, morił. Wojowanje dale dźe. W statach Sao Paulo, Minas Geraes, Bahia a Parana su sdźěłarjo pjeća s wuspěchom wojowali.

Ze Serbow

W Budyšinje, 23. oktobra 1930.

— **Wo wjedrje.** Nižina s Adriatiskeho morja pschihładuje, je nošche strony pschećahnyła a nam schćedrowne deschcze pschinjesła. Ssylne deschcze su wčera w Sakskej, Cźěskej, Schlesynskej a polskiscej Bayerskej. We wjerchownej *Europje je ho lońo wuwjedrjło.* Wola naš schkleńca pschizo lischcze na njewobstajne wjedro pokazuje. Wjedrnje měnja, so ho wola naš jenoź na króći cźas wuwjedri. Chcemy ho nadźijeć, so wyschina 7 Azorskich ćuzow nižiny nad nakhimi stronami wutłóći. — Jutśe pjatk khładna slónćko 6,42 hodź. a khowa ho 4,45 hodź. Měsacźk khładna dop. 10,02 hodź. a khowa ho na wjerchor 5,45 hodźin. — Wječera wjerchor w 7 hodź. barometer 739, hygrometer 0, thermometer +11. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 739, hygrometer 0, thermometer we nogy +7. Wuhladny na njestajne wjedro.

— **Swobodne mjasowe jśi.** — Freibank — **w Budyšinje.** Pjatk 24. oktobra popołdnju wot 3—4 hodź. (jenoź sa mjezicelowem kharćtow) a sobotu 25. oktobra dopołdnja wot 8—10 hodź. wotedawa so hyrre howjade mjaso, punt po 40 pj., fyrre swinjace mjaso, punt po 60 pjenjezkach.

— **Personalije s hamtskeho hejmanstwa.** Knjes sajadnistwowy inspektor Haase pola tudomneho hamtskeho hejmanstwa je sa knježerstwoweho hamtmana powyschony.

— **Swój źiłbowny tydź** swjeżesćoj swój ryjeu knjes polizajski komisar Maks Wirth se swojej mandźelskej Emmu rodź. Micźa. Wobaj mandźelskaj pochadźataj je Zjodwa. Komisar Wirth pschińdźe we swojim cźasu se Freiberga do Budyšina. Wón wukonja swoju słužbu tu hižom wot lěta 1912 a 10 lět je sobom też wiczny mischtr Jubilaraj staj powschitkownje waženej a cźesćenej wobsoże. Też my pschejemy jimaj wjele sboża.

— **Kermuše su bliżschu njeźelu 26. oktobra** w Budyšecach, Worschcźi, Dolhej Borschcźi, Cźelnom, Hunju, Hrodźiščanskich, Kotecach, Kettlitzach, Khrośćizach, Lupoji, Rosacźicach, Radschonje, Sdlewom, Sprjejzach a Wukranczicach.

Što wě wo Serbach, kotřiž su do lěta 1853 a nješto lět po 1853 do Ameriki wupućowali? Knjez prof. Engerrand na Teksas-universiće pišo knihu wo Serbach a k tomu chce mjena a lěta wupućowanja tutych Serbow wědźeć. Stóž nješto wě, njech to zdźěli wudawarni Serb. Nowin (Bautzen, Lauengraben 4).

S Małeho Wjelkowa. K sawjerawjacej rosprawje wo kradnjenju sćejerowm elektriskeho powodu mójemy pschische sćehowaze dopołnjenje: Kradnyło je ho njedźelu rano. Padujschi mějachu wjelicki ruczny wós sobu. Wonj su wokoło ½7 hodź. wot Sajdowa na Budyschin jeli. Jedna ho wo tśi muzyle wosoby. Jedyn je wokoło 50 lět stary, wostatnaj staj 18—20 lět staraj. Sćejerjo su hižo pschedali. Schtó je wozowy spóznał, njech to sdźeli policiji.

S Brěmjenja. Tu je wotmě hobotu hotowa. Dźěłacy pjeć hornow, 10 sajazow, 3 nukle, 10 bažamow a jeneho balkuta.

S Bukojny pola Barta. Sobotu wjecźor wotmě so tu pohrjebnje gmejnskich sastupjerjow. Knjes wjesnjanosta Wjesar wotewrimschi zhromadźinu powita k. inžinjera Wedera s Budyschina, kiž bě pschepruschcheny jako wobsmužiny za twar. Knjes Weber ma nacźisty pschehladowacź cźisany za twar. Potom hatke so dźěło pschepoda. Dohlad nad twarom śměje knjes Weber. Nadźijomnje twar wobnjese nětk bórzy sapoczeńe.

S Worzyna. Wot 1. novembra ho w naschej wjesce wschelako pschemjeni. K. wučeř Erich Krawc, kiž je dolhe lěta sdutkowasche, wopuschćeji nas, so by w Drježdźanach dale studował. Knjes Krawc bě tu jara wobljubjeny a jeho wotkhad ho powschitkownje wobžoruje. Serb njese ani sanjechaj swoje winowatosće nad serbskim narodej. Tuž też tudyschi pschebywdźerjo su bija jeho njerady spuschcźa. Na Krawcowe městno je dóšł k. wučeř Richard Nowak rodź. s Kolwaz, kiž dotal s wuczerjom w Komorowje pola Klukscha. Tež Nowak je Serb. Nadźijamy ho, so też tu w rjadnym Worzynje budźe sdźijcź swój serbskej narodnosći. Wosebje schulu dale wopuschćeji 1. novembra k. wuczer Hajnik (Němc). Na jeho městno pschińdźe k. wuczer Schołta rodź. s Lutyjez, kiž někto sdutkowasche w Cyrkwi pola Suborneći. Też k. Schołta je rodźeny Serb a budźe sdźijamy ho, so pschemjenjenje na Worzynskej schuli bjez zhonjowanjom a niz je schtodu za Serbstwo w nowych wjesach.

Z Khróšće. Kermuša je dźeń wjesela a radosće. Ale njeje hišće dosć. Hišće je jedyn swjedźeń manjcy na dnju 26. winowca w našej wsy. Cesćenaj Mětej a Mětowej dźelskaj swjećitaj tu złoty kwas. Knjez Jakub Mětk narodźi so w lěće 1846 w Kukowje. Jeho narodny dom je peńi statok na prawej stronje pri Delanskim mosće. Rjane powolanje zahrodnika bě sebi wuzwolił a wukonja jo ze wšej swěru 44 lět jako hrodowy zahrodnik we Worklecach. 1880 zwjaza jeho měsnik ze cesćenej knjenju mandźelskej Hanu rodź. Hicke, dźowku bywšeho wuńcerja w Ralbicach, k zhromadnemu pućowanju přez žiwjenje. Štó njeby w cyłej wokolinje „Worklećan zarnaree" znał? W lěće 1917 přesydlištaj so jubilaraj do Khróšće a bydleštaj zhromadnje ze swojim přichodnym synom, k. Hórbankom. Swójba Hórbankee přesydli pak so nětko před krótkim do swojeho nowonatwarjeneho domu. Mětec mandźelskaj bydlitaj pak w prjedawšim bydlenju pola k. blidarskeho mištra Jenča, hdźež jeju jejna dźowka wothladuje. Haćrunjeć bóštaj tež přez khorosć domapytanaj, móżetaj tola nětko radostny dźeń w kole swojich dźakownych dźěći a wnukow woswjećić. Knjeni mandźelska, 73 lět stara, je dźe přez měsacy dołhu khorosć na jstwu wjazana, mandźelski we 84. lěće žiwjenja, jako lubowař Božeje stwórby, pak překhodźuje so často w čerstwym powětře. Niedźelu rano budźe w cyrkwi dźakna Božka słužba a popołdnju doma swjatočne požohnowanje. Njech je zlotymaj mandźelskimaj po dźělapołnym žiwjenju hišće dołhi měrny wječor žiwjeński spožčeny! Tuž wjele zboża a Božeho žohnowanja do dalšeho přichoda! To daj Bóh! — Mócnje so tu we wsy ke kermuši přihotuje. Měšany khór zwučuje zaso missu, zo by swjedźeńske Boże słužby porjeńšał.

Wusudźenja.

Shromadny lawniski sud w Budyschinje.

Sud jednasche pschećiwo składowniskemu pomocnikej a schofeŕej Korli Hermannej Hänschcźej a pschećiwnjej

Gospićanski faraf.

45] (Pokračowanje.)

„Halla, tu bych štoro nješchto sabył. Listowy tu poby a njewědźesće, schto ma s pożylkami sa Gośnizy sapoczeć. Nó, zyła wjeś je žiwojimi dwě jśe duschemi dźě je tudy. Bě też list sa waš pódla, sastojnji bratśe. Nimorowlnje fo Bjedrich sacźerwjeni, jako jemu faraf list s napišmom: „Krakowiśe staśne wrěcźišwo w Lyku" pschepoda.

Bě to pscheproschenje, wo kotrymž mějesće ho na jeuom s pschichodnych dnjow psched pschepytowańśimi sudnikom jewicź.

Gerlach njebě dożyła na njeho dźiwał a pytasche dale mjes listami.

„Tu bě tola hischcze nješchto, — haj wopraudźe, tule tale dopišmička."

Wěchu to króśe dźakne žłowa wot Herty. Bjedrich tykny kartku k žebi a spohladny wokomik rosmyślujo. Tuž bě też w tom prawje měł.

„Budźeśe tak dobry a pojěśeśe, wjuniśe ja lubo, schtoż mamy."

Jemu wschitko bezje sežkodźa, potom dźesche s fararjom k burej a bórzy na to wujěcha won do wjeczara.

Knjeni ekonomijowa radźiśelowa Radeźka bě dwaj dnjej j najwjeśchim njemérom w hoscźenzu w Nikolajkach pschetraka, něšto pschihbža jemu radośtnje napischecźo.

„Kelko stracha jym tola wusiała."

„Pschi najlěpschej woli njemóžach pschińcź."

„A samožeśe žu w tuhżorych strachach bywak."

Wón rosprawjeśe, njepowědźo wjele wo žwojich wunjožeńskich skutkach a směrowa mać wo bjeźu a tyžu jich doma a dwora.

„Jenoź nowa žórla a zbyhelniza slej žo pominyłej."

„Bohu budź dźak, tuž je nasch luby dom sažo tajki kaž prjedy. Ja wschak wěm, kak je žo nan pschikwarka wustrózak." — Wona bu srudna.

„Ja praju: nasch dom, a pschi tom —"

„Dočakaj, maći, žym na jutśišchi dźeń do Lyka pschepschoscheny, tam wěsćeho nawędźimy."

„Potajtim dyrbju sažo zyły dźeń žama wostacź?"

„Ty dyrbiśch žam być. Do Gośnizy njemóżemy dźe tak kaž tak w pschichodnych dnjach wrócźo. Kak derje, so fu žobu jow pschińćicha. Hewak by dyrbjała wulku wodu zyle žama pschetrać.

„Ja wschak chzu tej žylna być."

Nasajtra rano jědźesche wón pśches Sensburg a Rudczany do Lyka, dokelž bě druhi, lěpschi puć hischcze jawrjeny.

Ssudnik da jeho hnydom k žebi pschińcź.

„Sžym waš prošył, mje wopytacź, knjes faraf, dokelž chcyły wam dobru powěsć sdźěłicź. Mamy někto tej mjodeho Heinolda a dokelž staj žo nan a žyn wušnałoj, je dopředne pschepytowanje skónčene. Snajmjeńscha běschtaj wobaj dosć sprawnaj, žo wusmałej, to waših knjes nan wopraudźe wo wschim mjeje niežo wědźał. Byrnjež by też jednanje pschećiwno morwemu žamo na žebi njemóžne było, tak ma to tola wušnam, so tej žeho wopomnjesće ežiste wostanje. Wěso pschehdźelitej tu wěsta njerodnosć a też bobusamołwjenje, ale ja žym pschehwědčeny, so pjenjezy, kiž jeje mi k wuzicźu dał, wyhotowacź jumuny pschepražnuje, za kotruž mózesće jako dźědźicej być jamołwity sežinjeny. Na kóždy pad wobthowacze kubło jako njewotpórjene žwóstwo."

„Dźakuju ho wam, knježe statny wrěcźnik. Sšmém to też žwojemu bratrej sdźěliś?"

„Sawěsće."

„Wěsćeze-li wy, knježe statny wrěcźnik, so fu byke twarjenja zbyhelniży i wulkej wodu sniczene?"

„Mi žu to hižo wojewił."

Bjedrich wundże s wołoženej wutrobu se žudnistwa. A tola pschimny jeho bolośne sacźuje. Wšohi, drohi nano, někto budźesche ty tola też mohł žiwy być!

Tak khětże hacź bě móżno, wróći so wón do Nikolajkow k maćeri, potom napiśa diwaj dołhej listaj, jednym Włodźimérej do Norwitow a druhi knjeni Afterowej do Kralowza.

Wot Włodźiméra dosta hižo nasajtra telegram.

„Wocźakajcże mje w Nikolajkach, pschijidu s pschichodnym cźahom."

Dźeń wužischtaj k tomu, so běschtaj na žudnistwje dla Herczineho poručnistwa wschitko dofarjadowałoj, a něšto bu też pośledńja wola nanowa wotewrjena, hdyž bě ju Włodźimér.

Ta pósłaji, so ma Włodźimér po nanowej žnjerch kubleschko pschewjacź.

„Ja žym hižo do cźaża ja to mějł, so žo to žamo woli žo rjuni, a tohodla žym žwoju słužbu pola hrabje wupowědźił. Wón bě tak pschećiwelny a mje hnydom pósłał."

Bjedrich njerjasche žo sažo na bratra, kotryż hnydom na žebje myślesche.

„Budźe tola najlěpje, so hnydom sarjadniśiwo pschewojmu."

Wón pschehlada žebi testament dokładnje, kiž napisał jemu winowatosć, Bjedrichej wjelku junu wupłaćiś.

„Tebi drje tola na wupłaćenju pjenjez tu khwilu wjele njeleželi, ja dyrbju dže hakle sapoczeć a njemóju dwaceli tyšaz hriwnow we wokomiku, hdyž njebudźi so, kaž wjele hotowych pjenjez dostaćeš, parowacź."

„Ja wschak cźe też wjelo musowacź njechcam, dokelž wostanu tola je žobuwobžedźerjom, ale tych dwaceli tyšaz hriwnow, kiž drje je žebi nan takrjez jako mój pschidamak k saloženiu žamotstatneje domjaznosće myślił, wschak nječi trjebam. Tola wěm prawy wupuć, kiž tebje cźežnicź njebudźe."

„Ty trjebaśch dwaceli tyšaz hriwnow? Haj, ale k cźemu tej to? Mjeble mójesch wjelo i domu dostaćeš a mać dy nětkole pola mje žwostanje?"

„To wschak ja ji jeniczky žamej pschewoslaju ko rosću dźicź, a ž mjeblemi, kiž nětko trjebam, žym, ko rumni liežiś. Ja trjebam pjenjezy k nježemu druhemu, šmém prošyć, daj mi wo tom rěcźeć, hdyž žym žebi je žwojim wotmyślenjom dospołnje jažmy. Ja myślu, so nječi wěm, kiž by mi potom pjenjezy ja hypotheku, kiž damoj mi kuble zapiśacź, poželi."

Włodźimér ho mjerśaše, ale njemóžeše ho pschećiwicź wjecź.

„Wobsteji-li tak rajnje na žlowach testamenta — to je to twoje prawo."

(Pokrać. sćehuje.)

Nadawcej Oskarej Ulbrichej z Nowjeho Gersdorfa, kotryž běschtaj wobstorjenaj, njekedźbliwjeho morjenja, njezamóžnjeho cźěłneho sranjenja a zhoršenjenja wukasa wobstorjenja w Ulbrich na Hłownej bróšy w Nowym Gersdorfu a automaj do žo srafnyloj. Hantschowy wós běsche Ulbrichowy wós na bok stóčił, so běsche wón na chodniku stejo. Wobsedźer běsche na cźełe sranjenja na hłowje hynjeny. Wobaj wobstorjenaj wotwokasajchtaj winu na njeprawnistkojny a zastupjeł statneho rěčnišwa mějeja wobaj wobstorjenaju za winowatreju. Sud pak zhladowanje Ulbrichowu winu za dopokazanu a jeho z 1 mjezacu jastwa sasudźi.

Lawnišći hud w Budyšinje.

Hanje jednasche su wschowanemu Janej Lißnarcej w Budyšinje dla wschitkich wschelakich wobrubjenjow a rozšěrjenjow. Sud sasudźi jeho sa to k 4 mjezacam jastwa.

Zjednoćenstwo Serbskich Žonow.

Na swojej tak derje poradźenej wustajeńcy zeńdźe so Zjednoćenstwo Serbskich Žonow zańdźenu wutoru wječor k posedźenju. Liča přitomnych budźiše wjetša być. Při wustajeńcy nowe připowědźenja nastawy bohužel tež njeběchu přitomne.

Z powitanskich słowach předsydki rozprawješe direktor P. Krjećmar wo moralnym a pjenjeżnym wuspěchu wustajeńcy. K prěnjemu dypkej njetrjeba wjele so přispomnić, dokelž kóždy znaje wulki wustawk, kotryž wuznam za dalše zjednoćenstwo a za serbski lud docyła. Druhi dypk, pjenjeżny, njeje hišće dokónkowany. Wotstorči so na přichodnu zhromadźiznu. Potom so přistupi k wólbam. Wunošk wólbow bě slědowacy: předsydka: knjeni Krjećmarjowa w Budyšinje, zapisowarka: Alica Smolerjec w Budyšinje, pokładnica: knjeni Krawcowa w Lemišowje, městopokładnica: knježna Čěslic w Budyšinje. Do wubjerka so wuzwolichu štyri knjenje: knjeni Smolerjowa, knjeni Kubjencowa, knjeni Janakowa w Budyšinje a knjeni Bertli Bartowa z Brěžzynki. Knjez župan Krjećmar je z kuratorom. Wo žadanju sobustawow za serbskej wuběr njeje so dojednało dla pokročeneho časa. Přichodna zhromadźizna so postaji na 4. novembra pop. hodźin. w Serbskim Domje.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* S **Mittweidy.** (Zwinjena hyty.) 71 lětny wumjeńkar je Starze Mittweidy, kiž na njesahajomnu žołtkowu khorosć cźekjeschće, so přeched železnišći cźah cźišny. Cźah staremu muži hłowu wot cźěła wotrźěže.

* S **Krimičzawy.** (Při swučowanju wohnjowoje wobora zběhny so jedyn wobornik Fiedler cźežko sranjeny. Jako dźiwje so wón po wukhowarskim swučowanju z kumpanistkim schlachowom, kiž běchu druhi wobornicy hižom wotjěli, z tsečeho poskoka dele puschcźeli, padny wón na durje, kiž běchu na hornjej kromje se železnymi kónčinami wobsadźene a so Fiedlerej do khribjeta sakhačhu. Fiedlerja dyrbjachu cźežko sranjeneho do khorownje dowjesć.

Amerikanski pjenjeźnik cźekuje w khladje.

S Newyorka piša, so amerikanskim ludźom, kiž swoj kapital sawobročichu, strach hrožy, so 1 200 000 punow sterlingow (njeboże 25 00 000 hriwnow) dla sadźerženja jeneho pjenjeźnika zhubja. Tuton pak je so sańdźeny tydźeń zhubił. Schkodowanje njemuje najwjedowaty amerikanski pjenjeźnik najwjetše, kiž hdy pomnja. Won hale zběhli, so bu přcheraźiwo zhubjenemu pjenjeźnikej budźiske pomnje dla wopačneho přichapanja a wobschudźerstwa wotewrjeli. Podawk je mjes pjenjeźnikami wulke rozhorjenje wuzwał. Tamny pjenjeźnik je sańdźeny tydźeń so se Newyorka z khladom wotfiahł, so by pjeza do Chikago dojeł. Wot teho cźasa niczo wjazy wo nim zhyschcheli njejsu.

Khrjchdjanska fara so spalíła

Drohotna knihownja spalena. — Cyrkwinske akty wukhowane!

W nozy k srjedze wołoło 3 hodźin wudyri w naschej wsy woheń. Palesche so nascha fara. Tšcha twarjenja so hižo z płomjenjom palesche, hdyž wohnjowa wobora pschihwatc. Dla kurjazwy njeběchu woheń w žuhodnych wšach hnydom zytnyli. Tak motorsta hytawa z Nowoje Wsy hakle sa pol hodźiny pschijědże. Farař a jeho wójzba móžechu so jenoż z wulkej nuzu wukhowacź. Knjes farař sam bě prěni zytnył woheń a z wokna prěnjeho posthoda wuskoczi. Jeho žwójba wopuschczi lětanzu po rěble, kiž běchu ruce pschinjesli. Lětanza bě hižo pokna dyma. Fara so spali hacź na murje. Wscha nadoba, mjes nimi tež drohotna knihownja so zyłej Schlesyskej, so z wohnjom snieži. S pschičemiskich runnoscow mózachu wukhowacź zyrkwinske akty a zyrkwinski archiw, kaž tež dźěł nadoby. We pschičinje wohnja hišcheje niczo wěsteho njewědźa. Maja sa to, so je woheń nastał dla woschkodzenja wuhenja. Schkoda je kryta se sawěscźenjom.

S cźežko potrjechenej farskej žwójbu tu kóždy žobu cźuje. Tež my fararjej Tajli žwoju žobuželnosć wuprajimy, znajemy jeho tola jako nadobneho pschecźela serbskeho ludu, kiž z luboscźe k naschemu narodej je žerbsku rěcź nawukny.

Přilopk.

* **Sćežce njeboże na schulskim wuběrje.** Pschi spinanskim jězoru pola Hengsteya njedaloko Hagena we Westfalskej so pónđelu nadobo elektriske groty rostorhnychu, schtož mějesche jara srudne sćěhnjki. 37 lětna wučerka Ebersbergez na schulskim wuběrje runje z rjadownju jeneje Hagenskeje ludoweje schule na hoscźenu na kuje njesche, jako groty na senju padnychu. Elektrikli prud wučerku a 8 lětnu schulerku na městnje mori. Dalšnu schulerku žyrbjachu cźežko wopalenu do khorownje dowjesć. Dwě holzy bjschej so lažo wopalitej.

* **Woheń w Tyrolskim wobcźežitwjenjischcźu.** Po powjesći nowin je so we wsy Rabbi, snatym wobcźežitwjenischcźu w hornim Sulzskim dole w Tyrolskej na 30 twarjenjow wotpalilo. S wopalenskow su jeneho morjwego wuckahnyli, pschi hasćenju so dwaj wohnjowej wobornicy franschtaj.

* **Pomnik na městno zajeźdżenja „M. 101“.** Gmejnska rada franzowskeje wsy Allone, na kotrejž lězownoscźach so tamnische hrólbne, nózne njeboże jendźelskeho powětrona „M 101“ sta, je wobsamkła, jendźelskemu lotjeńerstwu lećownoscź, na kotruž powětron padże, jako pschijomne městno sa postajenje pomnika sa wopory njeboża posliczicź.

* **Zajm piwowu pschedawarnju w Newyorku wuslědźili.** W městowym dźělu Newyorku, kiž so Newark mjenuje, je policija tajnu piwarnju wotkrytu a w njej sa 4 miliony hriwnow piwa sebrała. Wona nadeńdże tež podsemske schlawchi, po kotrychž so městcźanskich wotwodźowaczych kanalach piwo do druheje piwarnje w Yonkersu cźerjachu, hdyž běsche wulkotnje pschiprawjena pschedawarnja piwa.

* **Chinejszy banditojo wotwjedu 17 misionarow.** Se Shanghaja so powě, so su chinejszy banditojo pola Kiana w Kiangsiskej provinzy 17 misionarow sajeli. Mjes zajatymi su italski biskop monsignore Mizani, 6 duchowni a 10 misionskich sotrow wschelakeje narodnosće. Banditojo morichu dweju zajateju a puschczichu na to biskopa a jeneho duchownego, so mohloj tutaj wukupny pjenjes swjesć.

Što to wě?

Wotmołwy na poslednje prašenja?

Kokosowa palma ma haklo we wosmym lěće prěni króć płody.

Jeja dychaju. Skorpawa jejow je dźěrkata a z dźěrkami jeja dychaja.

Sławny němski filosof Kant njeje přišoł dale róndneho města Kralowca.

Mjeno wsy „Bórk“ njezwisuje z němskim słowom „Burg“ (hród), ale woznamjenja mały „bór“. „Bór“ so mjenowaše w staroserbskej rěči a dźensa hišće we pólskej rěči khójnowa hola. „Bórk“ je potajkim ryzy serbske mjeno. To samsne płaći wo Bórkowach we Błótach.

Dobrjenska hubka.

Schtóž je někak něschto cźitał w literaturje, kotraž jedna wo luboscźi a jeje pschihódawach, tón budże hubku jako najbłóscźi dopokas luboscźiwosće khwalenu namakacź. Nihdźe njeje cźitacź, so bu luboważnym pschewjele, ho wschudźe, hodźinsku a hnedź hišcheje w krótkich cźasownych wotrěžkach hubkowacź. Tónle „cźad cźanych dnjow“ pak może ho stacź z cźiwilu a błóscźosći hubki móže ho pschewobroćeć do hórkosće, hdyž dyrbi ho pschecźiwo wolu, na nuzowane spasćnje, we wětych cźasownych wotrěžkach, sakonjzy zdźiwane takrjec — koschcź.

Jedyn amerikanski mandźelski, katrenuž jeho mandźelska po 5dźesu troschku na cźuwy bjesche, bjes jeho so by energijuu měł, by dźělicź daż, sanjelowa swoje wopokazy luboscźiwosće jej napschecźiwo na dźiwórlinym postrow pschi wopuschczenju a pschi saschuje do bydlenja. Kona pak powola so na sakonske prawa, kotrež dowolachu jej wjetšemu měru na luboscźiwosćach, a wona dźěsche k sudnikej a wobschóri swojeho muża. Sudnik słupi na stronu žónjeje a sajudźi mandźelskeho, so ma swoju žonu wschędnje z krótsu uježnje kochacź. Porajeny sajudźeny prošcheje nutrnje, so by khostanje, sakonjzy wobliczene, hneć wotbjedźeł. Sudnik wosta inderdeje wutrobn: w mandźelstwje dyrbi so hubkowacź. Sajudźeny běsche njeboże měł: sudnik běsche živy w swojowunym mandźelstwje. Schtóž stawa so też hižcheje dźensnischi dźeń. je.

Hańba „inlacje kral“ zwrěšcał.

Wot prawizniła k traistemu finanznemu kujeschcźerjej. — Dóst kaž pola barona Löwensteina. — Tworjeń hobrschich konzernow (druzstwow). — Mussolini a „industrielni piratoja.“

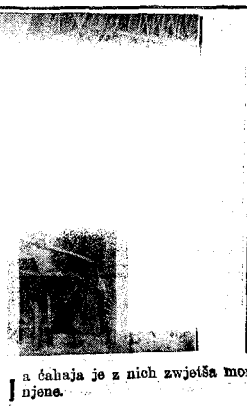
Riccardo Gualino, wschehomóžny „nasjasisti kral Italiseje, je po pomérnje dołhej a wuspěschnej ósławosći sworschcźił. Tak je jeho dóst tamnych italiasiskich mózarjow w Rimiel, Franowskej a Awstrisiej wotjescźił, dokelž so tež z wuspěchami na wosebitym polu hospodarstwo spokojsć nochwjscźe, ale swojej ruzy bu wschich hapsowm industrije tykasche. Lóšć, kiž je Italcźanu trjechił, dorownina w mnohim na finanznu tragediju, kotrejž pschez Rimaj wulki belgiski pjenjeżnik baron Löwenstein podleża.

Gualino njebě wot doma sa pschekupza postajeny. Wsche prawisnistwo studowaš a so w Torinje jako prawisnik sasydlił. Dokelž pschez swoju praksu z nahladnymi hospodarskimi wjednikami do swisła stuhi, dóst dohlad wulkich dobytkow mlodeje žydowskeje industrije. Swoje wulke kmanoscze, kotrež jako organisator wobhčeschesche a kotrež jeho klintoju hebi wažachu, chyschse do službby wobkhoda stajicź. Tuž sakozi w Turinje wornju sa munjelsku žiwu „Suia Viscoha“, kiž bu sa krótki cźas najwjetscha twonja tutuje dużiny. Tak kopjachu po milijony dobytka, dokelž akzije „Suia Viscoha“ derje sjedachu a plackachu so najlepsche. Pschi postupowanych kurjach bu na burs pschedawachu a Gualino placzesche jako najwjetschi industrielny Italiseje we wumjelskej žydze.

Jeho hłód sa mozu a jeho njewschędna dźělawosć so dokalnymi wuspěchami njesyknyli, chyschse tež na druhich hospodarskich polach z knjesom być. Tu widźimy tón samy wobraz kaž pola Löwensteina a druhich bohatych powojnskeho cźasa. Wuschicźate wuspěchi sklepichu tutuch muži, kiž sej myslachu, so tak dale pójdże. A hdyž so njeporadźi, steja psched sahubu. Gualino sałoži w lěcze 1924 zementowy trust a hischcźe druhe druzstwa. Skónczne zhubi pschehlad na konzernami a hdyž konjunktura we wumjelskej žydze hladaju spadowosće, kotrychž njeczakachu njerozumjesche, wotskorcźichu. Najrěnischche bě schon-

Zalostne podkopkowe njezbožo pola Aachena. Z rozpadankow ryja pod nimi pohrjebane wosoby a čahaja je z nich zwješa morjene a pak cźežko ranjene.

Morjenych a zranjenych wotnosuja. Morjenych liča rosce a bliži so hižo 250 woporam. Zranjenych je nehdźe sto wosobow.

koladowe družstwo „Unico“. Gualino bješe tež nowinu a dźiwadło założił, ale teš ſ tymi njemčejſche wuſpěchowy. Njeſłyšiwajo teho placzeſcha jako jedyn ſ najbohatſchich muži Italſkeje, kotrehož samožnosć na 800 miljionow lirow liežachu. Jeho banka, „Banka Agricola Italiana“, pſchewjeſe najwjeſche pjenježne pſchedewſacza a dźerżachu ju wſchitzy za dobru a ſoliduu. Nadobo po powěſći roſchoſcheſche, ſo je dóšło teš za tuteho miljionara poſtajeny a ludźo žadachu ſej ſwoje pjenježy ſ tutſje banki wożco. Tak ſo ſta, ſo tuton pjenježny wuſtaw, kiž ſu wěſcziſchi być ſpaſche heſ ſtaatna banka, jenoho onja žadanja ſwojich wěrnježelow dopjelnicz njemóžeſche.

To bě ſpočatk wot tónja italſkeho finanzneho knježeſtwa, dokelž ſ njemom jeho banki bě teš jeho nahladnoſcz pohubjeana. Gualino žadaſche ſtatnu podpjeru a ſo nadkjeſche, ſo Muſſolini, jako najwjeſchemu dźěłodawarjej we Italſkej, jemu ſpadnyć dacz njebudże. Alle w tutej nadźiji ſo ſpeha. Muſſolini wuprajl ſo w jenej rěczi w Miłanje jara kruče pſchecziwo „industrijelnym piratam“ (Cagliostro bješe italſki dyrdomdejnik we 18. ſtatoſtu), kotſiž maja tak dołho wuſpěchi, hacž ſo jim poradźi, ſwoje ſe ſwojimi wobſtodnymi ſłabošczemi zbjacz. Muſſolini wotpokaſa, ſ tajkim dyrdomdejſtwom ſo ſabjeracz a ſo podvjeracz, dokelž hoſpodarſtwo trjeba ſamolwitych mjeſnikow. Tamne wobſtohły pak wudźerża, jenož nuſowaſche truſtowemu knježerzu, ſwoje nahromadzene bohate objeſtki pſchedacz, ſo njeby ſtat ſchkodował. Gualino wobjeſcze najdrohotniſchu galeriju wobraſow Italſkeje. We cžaſach bohaſtwa kupowaſche najſpěſche a najdroſſche wobraſy italſkeje renaiſſance njeźijawajo na pjenježy. Tutón ſławny muſej wuſtawi duce (Muſſolini) ſa wjele miljionow, kotrež ſtat trjebaſche, ſo by mnohe wobſtohły Gualina finanzěrował. To bě drje jednore a krótke, ale jara wuſpěſchne dźěło.

Nětko ma Gualino ſaſzy ſwobodnu ruku. Pſchi jeho ſnatej dźěławoſći njewěri nichtó, ſo budże ſo w pſchichodze ſměrom ſabjerzeć, ale ſu pſcheſpěwdżeni, ſo budże pjenjezy abo poſdźiſche ſnowa ſpjatacz, ſwoje ſtare mognarſtwo a nadkjeſźenje w italſkim hoſpodarſtwje ſaſo jeſz wuwobjeć.

H. L.:

W pisanym lěsu.

Naſynnik je kruty knjeſ; ſchtož wón praji, to płacži. Powſadnje, a wołyza blednje; kiwnje, a ſiwa je naha; ſłowczko porěcži, a topol ſhubi ſwe liſcze. S winowczom hcžši ſo jednacz, hdyž teš ſo kruty poczina, wón to tak ſłě njeměri. Jeho naſtajdnik pak na ſwojim wobſteji a jeho wola a roſkas ſtaj: Liſeſe dyrbi ſpadacz, kwětka ma wjadnyć, ptaczk dyrbi womjelknyć a wacžka wumrěć.

Pšiſamu draſtu, kiž podnaſtyma lěſej darjeſche, podſyma ſcho bjerje; pěſnje, kiž naſſnyſe ſtłónczko wuczeſche kuſej a ſchtórcej, ſurowy naſynnik jimaj ſaſo ſaka'a; mjetel ſo ſkowa do ſchkałoby a cžmjeſu, kiž łětaſche wokoło pośledniego bžczeſoweho kcženja, wón ſcžele lehnyc̆ ſo do mocha.

Wěſo, tak ruče ſo krutemu knjeſej dźěło njeſchlachcži. Że pſchewjeſe mjeſy w drjewje, pſchewjeſe muzy w korjenjach a dokelž w lěcžu ſtłónczka njeběſche, to liſcze bě dłeſe ſiwe dyžli hewak. Hiſchcže ſłote liſeſe brěwow łóſchinje ſo błyſchcži pſched cžornymi ſhójnami, kiž ſakhmurjene na to cžakaju, ſo ſměja ſwane knjeſtwo. Kwiłku drje hiſchcže budźa dyrbjeć počakacz. Brěży ſu dohrałe, wone drje hiſchcže tak cžinja, jako by to bylo ſa nje ſabawa, poſkypacz ſelene žywy ſe žołtymi kopjeſchkami, ale jutſje hižo ſo ſtónczi te wjeſele. Buki ſu wutrajniſche, maſch tam hiſchcže nětkoſtrykłuli, kiž ſo podacz njecha a ſteji tak ſeleny, jako by hiſchcže tu byk knjeſz a duby nimaju ſaſzej napomináju, naſynnje k wołi ſo wobleż brunu draſtu.

To wſcho jim wſchak nicžo njepomha. Njechadźa-li dźenſa, tak dyrbja jutſje. Jedyn buk ſa druhim ſo podwoli a ſo nowej knjeni k woli draſcej cžerwjeny a ſloty, ſo by potom piſany ſchat kuž po kužu wotpokaſił a potom tu ſteji nahi a wbohi. Dubam ſo łepje njepódźe; tu a tam ſo hižo wjeſchſt bruni, bruny pſcheſtrěſ pod ſchtomami ſo ſhuſeji a jónu ſmeja jeniczky hiſchcže tu ſławu, ſo ſu dłeſe wutrake dyžli buki.

Je hódne, pſchihladacz tutomu wojowanju mjes łěſom a wjedrom tam, hdźež ſo łěſ cžerwjeni ſ ranami, kiž je naſynna jenu bita. Nihdy, ani w łohkomyſlnym, wjeſołym ſmažniku, njeje łěſ tak piſany jako wětko, a tak próſne puče a mjeſy hiſchcže njejſu, ſo njemóžeſch ſej ſchcžiwacz ſtromy kwěcžel pohſlednich kwětkow ſe ſlotymi liſcžemi a błěſornymi roſlatkami, wopraudźiły kwěcžel abo taſki, kiž ſeſeje jenož w dopomnjeczu. A njeje ani tak puſte a cžicho po łěſu, jo njeby cžiſchinu pſchetorchnył radoſtny ſmk. Wſchak teš melancholiſſe naſynnſke pěſnje wjeſelſchkow njeſu radoſtniſchi ras do cžiſchiny.

Stare duby pſchi puczu wobužnje bórbotaju a wyſoke buli hněwnje mórkotaju; ſeleną žołma pak ſo wětrej ſmeje, hdyž łěta je ſchkoma na ſchtom, ſapa jeho cžerwjene tyło, kwěcži ſo jeho žołtoſeleny khribjez w ſłónzu. A drobne łacžawki, kiž w cžmowych halaſach khójny bojaſtliwje pimfotachu, naras khrobłe cžikotaju a ſyba ſ hłoſom wabi a maly kralik w cžernjach ſalpěwa, jako by naſeto runje do łěſa ſacžahnyło.

Mjech też dale mróczna ſo jeſady hór pſchihwacża wot króttkeho wjeczora, ſtónzo ſo njeda pſchemóz. Dobywa ſej piſane ſtroniny, podcžiſnuje ſej lubosny dółcžk, barbi młode žywy ſ jaſnej mejſkej ſelenju a da łěſej kuſtaſſke barby. Błyſchcżate wrony ſ radoſcju kwakaju a po powětſje ſchukaju, paſchturliza ſamjatwcża a ſnadźik na tornicželu namała ſaſo ſpěwk, kiž bě ſpěwal w łěcžu, jako bě mjeſa mjes łěſom a polom połna kwětkow a wjeſołych ſtwořenjeczkow.

Tak zyle puſta njeſa tež dźenſ hiſchcže njeje. Schtóž ſo cžaſto ſtyhła, nadeńdże hiſchcže piſane myto. Tu a tam je hiſchcže żiwa cžerwjena ſtrózawka abo běła kwětka, kiž ſo pſched ſterpom wukhowa, wſchudźe ſo běła te lubotne huſaze kwětki, běłe wokolki ſteja pódła rózowego žedmdżeſatneho ſela, butſinki a jatſobniki poſběhaju ſwoje żołte kwětki nad trawu, ſtrózawki a trudownik ſo módrja a ani cžerwjena barba njepobrachuje. Pólny mak pſchi mějniku poſłedni pupk wotewri, mjes tym ſo po hriebi ſłěborne likti rohodźe ſ wětrom ſo cžumpaju a na hłohonzu cžerwjene jahody ſapaju jako kóraržowe rjeczaju. Nad poſłednimi kwětkami pak ſo ſnoſchinja a ſynnża błyſchczate muſchki a ſybolate woſy. Wjele ich wjacy njeje, ale je jich pſchezo hiſchcže doſcz, ſo cžiłe żiwjenje knjeſi na mjeſy a hdyž łónczko hrěje ſ mozu, to zyłe mróczele ſłěbornych ſymolizuje tam hraja.

W łěſu ſamym je też doſcz piſane, dałokož łónzo doſahaja. To piſane liſcze ſo ſyboli, to hałoſy kiwaju cžiłe a wjeſele, trawata ſchczežka je ſelena jako w mejí a ſorna, kiž tam ſteji, ma cžoſnu barbu, jako by hi'chcže měła cžerwjeny létni kožuch. Buk, kiž we łónzu ſteji, ma napoblad, jako by hakle runje ſwoje liſcze 'puſchcził, wótrolíſt ſpody nejeho ſo ſłěbornje błyſchczi, wjeſele poprócze ſo ku-paju w łónczneſnoſci, ſchćere ſchtomy nabywaju barby ſtareho ſłěbora a padane liſcze mjes nimi twori po ſtroninje drohotny pſcheſtrěnz.

Syba a drójſi wjazy njeſpěwajej po łěſu a ſchćeracž a tajtaſ ſej dawno hižo preć, hdyž pak łónczko ſo brěje pſches mróczele, potom żykorki ſikoleja, cžoſwpak wabi, kwiczele haruja, tupiſila w kekach wiwkoli, ſchkrěkawy po ſchtomach żwarja a jich potnożne pſchiwuzne, ſpodżiwne, pyſkate łupnaki, njeſu zuje ſwuki do domiſnikeho łěſa.

W huſczinje, hdźež łónczko njemóże, je wſcho cžicho a něme, a jenož knóſtot liſcza tam ſcheri. Pódła w holiſnje ſapaju ſaſo wſchě barby ſwěta a ſo ſetkaja w ſybolatym pjerju bażanta, kiž hordа bedźi na mochatym ſcžeſokowzu, jako by myſlił, zuky łěſ ſo próżuje, runacz ſo jemu ſ błyſchczom a pychu, doniž wětr ſo njehiba a piſanemo błajiuja do huſczinu njeſaſcheri.

Nětko pak ſapocža łóſchtne hibanje po wurodowanſtich. To wſcho ſkrta a liboze a machoze a ſkakoze a ſapa a płomjeni a ſo błyſkoze, ſdźiwje a njemdrje; je wſchěch wjeſelſchkow ſo ſypoli, wjertuli ſo po holiſnje, jako bychu tyſazy ſłotych mjetelow ſo tam motałe, wſcho ſo ſnoſchinje a ſuwa, rejuje a ſkaſoze, łěta a liboze, mjerwi ſo a miholi, ſo ſo ani ſajazej tu w borle wjazy njelubi a wuczekny do pola, hdźež ma mér pſched liſtopadom. A tak ruče hacž je preć, worakawy wětr poſaſta a je ſnowa cžicho po łěſu.

Wětr je ſtónzo ſobu brał. Błowe ſu hórki, mutne dołiny, preć je ryſy ſkoto, ſhubiło je ſo błyſkate ſłěboro, ſchćere ſu ſchtomy a brune je liſcze. Schtóž runje hiſchcže wjeſele klincžeſche, pſkyče ſchczowkowanje w dole, ſpěwanje kapena, dybawje a ſurowje nětko klincži, ſrudne ſda ſo być wołaje tupiſile, hroſne klincži wſchčeženje ſchćerčkowcow a poſlednija kwětka pſchi puczu ſtutkuje jako kumſchtny żorcžiſch w ſnjertnym domje.

Sejadły hór ſmerkawa pſchiléſe, ſuwa ſo do doła a kradnje ſo do łěſa, ludarſjay ſyſły tonzo a falſchnje ſdychuje. Sežinu ſpinwaju a barby ſtócžeja, tóżdy radoſtny ſwuk ſo ſhubi w knóſkotanju liſcza a nětdże dałoko w łěſu ſcheri hróſtne hwiſdanje nekajſeje ſowy.

Łěſna pycha je ſo ſa dźenſa ſminyła. Móże ſo wrócžicz ſe ſłónzom, hdyž budże ſaſy běły dżeń. Alle ſ tóżdym rańom budże jeje mjenje. Słónczenje niczo wjazy njewoſtanje dyžli ſakhmurjene ſchtomy a khutne wjerſchki. Se wſchěch wjeſołych hłoſow wobkhowa łěſ jenož hiſchcže cžicze wabjeńcžko, dybawe wołanje. Kwětki po mjeſy ſo ſwjeſu, błyſkate muſchki ſahinu. Naſynna ſej żada żiwoje prawa.

Dźenſa wona hiſchcže wo to ſo bědźi, ma ſo hiſchcže jara próżowacz, prjedy hacž ſnicži barby, doniž cžłowjek wjazy njemóże ſchcžiwacz piſany naſynſki kwěcžel w piſanym łěſu.

Na'nowiše z cyłeho swě'a.

— **Schkrowa powěſcz wo wjedrje ſa jutſiſchi pjatk:** Mutne, ſchcerjate wjedro. W Jendźelſkej podobne wjedro, w połnóznej Europe łohorunja.

* **W Bernatizach pola Noweho Zicžina ma gmejna rażowetho byka. Hdyž jeho cželadnik Alfons Bajer na dwór ſa powjaſom wjedźeſche, ko byk ſpłoſchi. Na njeſbożowneho Bajera ſo waſniwſchi jeho k ſemi ſbodże a potepta. Snjeſbożeneho drje lekaŕ wothladuje, tola njeje nadźiju, ſo jemu żiwjenje ſdżerži.**

* **Ssejedu w Cžerce ijo rusiejźiny do pjatanje jeneje jejomeje wulkowikowarnje pſchiwdźeku a pſchikomneho wobſtedżerja a pſcžarku namoſtwichu, ſo by'chcžaj pjenjezy wudali. Hnydom na to na pomoz ſawołana pałicija pſchiſtłuwała. Mjes policiju a rubježnikami k pſchepadowanju dóńdże, pſchi kotrejž jeneho policiſta ſranichu a jeneho rubježnika ſaſtrělichu. Mjes tym, ſo ſo poradźi, jeneho rubježnika ſwupſchimnacz, ſo tſecžemu poradźi cžełnyc̆.**

* **Pola rěcžnika a notara dr. Birka w Schwerinje ſu wulke pſcheſchibjenja wuſtłedźili. Birk je cžełnył, ſo by ſo ſajerża ſminył. Naſtkerje ſo won w Barlinje thoma.**

Směški.

Wucžeř: „Je hižo k pjatemu raſej w tutym łudźenju, ſo dyrbiſi cže błohoſłacz. Schto maſch k tomu rjec̆?“

Schuleŕ: „Bohu budź dżak, ſo je hižo pjatk.“

*

„Nó, mój hólczko, ſchto dha ſhebi ty pſchejeſchſy?“

„Sa dwacžeſći pjenježkow połona. Ale proſzu ſo możnoſći malo!“

„Nónó, cžohodła dha po możnoſći malo?“

„Dokelž dyrbju jón ſam picž.“

*

Liſchka a pſchedeſchcžnik.

Ke kožucharjej pſchińdże knjeni a żada ſebi liſchku wokoło ſchije (boa). Schcež pſcheſpokojc̆ jej wſchelake kruche a ſławi jich kaſkoſcž.

„Kaž ſo to ma“, praſcha ſo knjeni, „njebudże kožuch też linacz abo ſo ſwohidżicz, hdyž ſ nim do dejchcžiſta pſchińdu?“

„Nó, luba knjeni“, kožuchar wotmołwi, „tu mam jenoż jenu wotmołwu: „Sežo ſnadź hižo jónu liſchku ſe pſchedeſchcžnikom wiedżeli?“

*

Stara żwójba.

Knjeſ Kuncž powěda ſ hordoſcžu:

„Moja dżowka wuda ſo na muża ſ njenom Hadam. S njenom prěnjeho cžłowjeka.“

„Ah, kat ſajimawe!“

„Hoj, chżuſche ſo jenoż na muża ſ ſara ſtareje żwójby wudacž.“

Towaršwowski powěſtnik.

Drježdżany. Tow. kat. Serbow „Jednota“ přeprošuje z tutym wſě ſobuſtawy na ſwoju **hłownu zhromadźiznu wutoru 4. nov.** wječor z dypkom ½9 hodźin w tow. hoſcenicu „Bayriſche Krone“, Neumarkt 4. Zajimawy přednošk je přilubjeny. Też hoſco su lubjo witani. Porjad ſo w zhromadźiznje wozjewi. Dla wažnoſce ſo bohaty wopyt wočakuje.

Předsydſtwo.

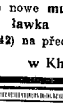
Nawječorny wokrjes Sokoła wobdźěli ſo ſobotu 25. oktobra wječor w 7 hodź. na čěſkim ſwjedźenju we Bernbruchu pola Kamjenca. Přińdźe bratſa z ſerbſke kněježnje w prawje bohatej ličbje.

Pančicy. Lipa Serbſka ma přichodny pjatk 24. 10. wječor we 8 hodź. nuzne poſedźenje we Wotrowje pola Sołčic. Wſitke ſobuſtawy ſo wočakuja. Nowe ſobuſtawy ſo přijimuja. Stóž ma lubość k ſerbſkemu ſpěwej, je lubje witany. **Předsydſtwo.**

Rózant. Towaſtwo kat. młodźencow ma njedźelu 26. winowca zhromadźiznu. Deklamacija a přednošk.

Serbſkim towaſtwam! Redakcija proſy, zo bychu ſo towaſtwa z wozjewjenjemi w „Towaſtwowym powěſtniku“ na 3 rjadki wobmjezowałe.

Spěwna kupka „Lumir“ zeńdże ſo ſobotu 25. oktobra pop. w 4 hodź. w hoſcencu „Běły kóń“, delka. Proſu należnje wo přitomnoſć wšěch ſobuſtawow ſpěwarjow. Dnjowy porjad: 1. Naš poſledni koncert 8. 10. wobhladamy z idealnej a materialnej brylu. 2. Přichodne możnoſce. 3. Spěwny repertoir. 4. Wuſpjetowanje ſtarych ſpěwow a přiwuknjenje nowych. 5. Naše noty. Wšěm woporniwym ſobuſtawam moje připóznače a horcy dźak! Ze ſerbſkim ſtrowjenjom Bjarnat Krawc.

Jenož 4 pjenježki płaci ¼ litra

MAGGI's Fleischbrühe

Koporowe kotoły

100 litr. 40 hr. Wulki wubjerk

Martin Weltz na Serb. hrjebj. 16

Nimale nowe **mužace kolo a nowa ławka** do zahrody (135×42) na předań

w Khelnje čo. 50

Kofej : kakao kolonialne twory

KURIO

na Lawonkowu, Lawskej hasy 24

Skórnje, stupnje

trjebane a nowe, wojeſke manſle a jupy, gramofony z tačelemi a poſleſća jenož **w Seifertec składnostnych kupjach na** Kamjentnej hasy 29

Müllerec konditarnja

na Pósťowym nameſcze

kotruž Serbja rad wopytuja, poruča najlěpše pjecwa we wulkim wubjerku.

Rozeſłanje nanajſpušcžomniſo.

2845 kołowych manſlow z ſławkow

kupich zańdźene lěto. Mój wulki wobrot dopokazuje, zo też Wy pola mje přijomnje kupujeſe. **Gumije za dźěcace kola** po wšěch wulkoſkach ſtajnje na ſkładze

Jan Schiebak

w Budyšinje na Mužakowſkej drózy 4

Wulka dźělba kołowych wobručow z małymi blečkami je dóſła

Čitaj SERBSKE NOWINY

Serbski Hospodar

poručuje k nazymnemu wusywej

derjećiſcenu ſymjeńtnu rožku

Přenje wusywy Petkuskeje z hórſkich kraſinow a Dobrowiceku pola nas dokładnje akklimatizowanu, też originalne ſymjo wobſtara

pr[illegible]
[illegible] 48

RĚSKE NOWINY

Štwórk, 23. oktobra 1930

Wurjadna zhromadźizna Towarstwa Pomocy.

Budyšin, 23. winowca 1930.

Na wšě 80 lět prócuje so tuto towarstwo, studowacym Serbow materielnje podpjerać. Swěrnje je swój wuk dopjelniło. Mnozy su z jeho pomocu swoje studije dokónčili a bjezdźaknje steja wšelacy nazdala k dispoziciji, kak ma so wono bźdźić, zhubiwši přez zemrjenje nimale swoje cyło zamóženje. Skoro móhli so znowa pjenježny zakład twari k duchownemu wuwiću, kiž maju być naše studowace kruhi. Tuž na zhromadźiznje towarstwa so a pućemi słušnje, zo by swój zakład nadawk dopjelniło a materielny fond přispołnjło. Z tajkim prašenjom měješe so wčerawša zhromadźizna — nic jara bohače wopytana — zaběrać. Wobsahowy kiwaše nam financielnu dobytk, kiž mějoše so dozrawjeny płód do klina padnyć, njeenrjej ze wostajeństwa njeboh Marije Kirchšlagerowje, dźowki našeho njezapomnitelneho Handrija Zejlera. Ale sny so zjebali. Činja so zadźěwki ze strony jeneho hišće žiweho mandźelskeho, hywšeho wyššeho šulskeho rady Kirchšlagera w Lubljanje — je hižo 81 lět stary. Wo tutej njewjesołej należnosći rozprawi předsyda, k. wyšši wučer Měrćin Kral we swojim, nadrobnje. Tež, kak tukhwilu wěcka steji. Wšitcy běchu sebi w tym přezjeni, zo so dla zawostajeństwa sudniscy zakročić njesmě. Tomu tamniši wobsahownik a też tudomniši prawizniski zaradźer wotpokazachu. Jedna so wo nalutowansku knižku, kiž je na njeho M. Kirchšlager wustajena. Testator (Moritz Kirchšlager) wudawa to jako swoju nalutowanku, dokelž njeje přećiwo njemu wupisane, we woprawdźitosći słušneje a jeho mandźelskej. Wšelake dopisy a sudniske jednanja so přečitachu. Předsyda je so prócował, należnosć k dobremu kónčej dowjesć. Hač dotal njeje wuspěch měł.

Po tutej maćiznje referowaše też knjez překupc Kraješ-Lazowski, kiž je ze Kirchšlagerowej wo tutej wěcy jednał a wobkrući, zo je so dla zawostajeństwa za studowacych Serbow w tym zmysle wupraskał, kuž jón předsydstwo towarstwa zastupuje, a spěchowanju loskćiweje należnosće maja so dalše kroki za nju zajimować. Też dla mosta we Chołoju (w Juhoslowjanskej). Tutón drjewjany most je Kirchšlagerowa na swoju ruku přez rěku Spree twarić a słuša sobu do wotkazanja, znajmjeńša swojeho dźěła. Po statnym zakanju ma jón wot lěta 1921 tamniša gmejna přewzać a jeho hódnosć zdźiwić, dokelž tajke mosty njesměđża dale privatnym wobsedźerjam słušeć.

W dalšim jednaše so wo zběrcy dobrowólnych darow za jubilejny fond towarstwa. Wobsahowe hejtmanstwo je k tajkemu zjawnemu zběranju tuchwilu dowolnosć dało, za čož smy jemu jara dźakowni. Wězo wotwisuje přewjedźenje wot wšelakich okolnjenjow. Předsydstwo so nadźija, zo budu so tudom mocy k dobremu skutkej wěnować a wočakuje powšitkownu podpjeru. Wšo dalše so potom dowěrnikam bliže rozłoži. Też wašnje rozdźělenja dobrowólnych darow z pokładnje towarstwa so z jeneje strony narěkny. Předsydstwo je w tym po najlěpšim přewjedźenju skutkowało a budźe też tak w přichodze činić, mjenujcy studowacych po potrěbnosći podpjerać.

Njechamy sej zapręć: Z našim Serbstwom dźe hladajcy wróćo tak dołho, doniž nimamy třěbnuliše serbskich wučerjow a duchownych. Wěmy, zo naši studowacy husto dosć z najkhudšich worštow wukhadźeja a trjebaja wobsěrneje pomocy, zo by studowanje na wučeństwo khětro porazdrožiło. Nic na tym dosć. Při nětčišich nabožnych a swětowych nahladach ma so na dobrych křesćanskich wučerjow dźiwać, kajkež su naši serbscy zwjetša přeco byli. Z dosahacej zdźělanej intelligencu steji a padnje naše serbske ludstwo. Toho njech su sej wšitcy wědomi. Tuž so předsydstwo nadźija, zo samo při nětčišich hubjenych hospodarskich wobstejnosćach kóždy swoju šerpatku za naš dobry skutk přinošuje. Njech naši dowěrnicy namakaja wotewrjene durje, wutrobu a móšeń. To budźe w zmysłu założerjow towarstwa, našich nětkušich wótčincow.

Ludźizrjadstwo.

We jenym hospitalu Kongowskeho stata jemrě njedawno jedyn cžornuch na špatniwosć. Hłowny lěkař swubra jemu mały, so by je doma štedźiwe přihotował. Jeho słužownik dosta nadawk, so by je k njemu donjesł. Wjecor posłe wróći so wón sam domoj a jeho swěrna mandźelska čakaše na njeho, kaž so to hnuśiśicho stawaše, z njecerjom. S mojsami pokładženymi pomalam. Wón jěsćeše je s najwjetšej radosću a wopraše so swoju žonu, hdyž bě rěkuła derje špomjatnje, pola kotrejž je je kupił. Jeho žona pohlada zyle sadźiwana na njeho a praješe: „Sły je tola sam pósłał, twój słužownik je je dźensa popołonju pichnjeł.“ Lěkař, kotrjž swoju žonu lubuje, pschcnješe wodowk z njemałymi słowami. Mandźelska pak njemóješe so satajić pschipomnjenja: „Na njetwjet Pawło, chodźa by je tak chwalił, ja namakach je khětro njeśełe.“

M. N.-N.:

Do Mužakowa a Slepeho.

Prózna „Swjatnica Serbow“. — Při rowje Madhuby.

Z hórskeho parka wróćimy so po nahlej so wijatej šošcy, po skhodźeńkach, dele do města.

Mužakow je woprawdźe maloměstačko we wšim nastupanju. Ludźo z woknom hladajo sej nas ze wšěch stron wobhladuja. To drje so často njestawa, zo tam so pokaže črjóda serbscy rěčacych wosebnje drasćenych ludźi.

Dundamy po Mužakowskich hasach.

Přeńdźemy nimo němskeje měšćanskeje cyrkwje. Tam w rowniśu wotpočuja stari Mužakowscy knjezkojo. Před cyrkwju so wupjera njezbytny pomnik padnjenych. Je grawowiny, njerjany kaž wšě pomniki podobneho raza. Pažata Viktoria we njemoderney drasće poskići nimo ducym swój ručny wěnčk. Ale dokelž je hižo wobstarna, wo njón nichtó njerodźi.

Zady cyrkwje so skhowa znaty hłódny pomnik. Potom přińdźemy k cyrkwi swj. Handrija, ke serbskej cyrkwi. Serbska cyrkej? Haj, znajmjeńša móżemy čitać nad starogrekskimi wrotami wo łańanskej rěči: „Swjatnica Serbow, wot žałostneho wohnja l. 1766 na popjel spalena, ze zjawnym dobročinstwom wote dna zusy wobnowjena z l. 1781.“ Potajkim, nimale 20 lět to traješe, prjedy hač so serbskim holanam jich cyrkej zasy natwari. Tak dołho so jim předowaše w połzapadnjenej Horjanskej cyrkwičcy.

Serbska cyrkej? Hm!

Zwěrimy sej pobłudnyć do cyrkwje. Je runje Boża słužba. Farař předuje — předuje němsky, předuje we nimale prózdnej cyrkwi. Nětčo dźesać, dwacyći starcow a staruškow so tam tuli w cyrkwinskej ławcy, to je ta cyła wosada!

Zwónk nam potom powěda, zo bywa to stajnje tak. Ludźo tu ke mši njekhodźa. Su bjezbóžni, njewěriwi.

My derje wěmy, što je tu z přičinu. Trjebamy jenož čitać w Mukowej statistiey z lěta 1884. Cyrkej je sej tu sama row ryła z tym, zo prawa serbskeho ludu z nohomaj teptaše. Je sej wotrězała halozu, na kotrejž sedźeše. Kak je so w Mužakowskej serbskej cyrkwi ze Serbami a jich prawami zakhadźało, je runjewon skandal. Njewotměwaše so tam serbska a němska Boża słužba, ale wotměwaše so nadobo němsko-serbska Boża słužba. Němske a serbske kěruše, němske a serbske předowanje wšo do hromady. Najprjedy wězo wšo němske. Ja dźiwa, zo so kemšerjam wostudźi, předowanje dwójcy słyšeć a tohodla wulki dźěl z Božeho domu čěkaše, hdyž započa serbske předowanje. A takle bě to wšitko tak rjenje zapřadowane, zo móžeše so potom jónu rjec: „Serbske předowanje njeje nuzne a trěbne, wšak nichtó na nje njeposka.“ Cyrkej je w Mužakowje swój zaměr dopcila, je serbsku rěč z Božeho domu wustorčila. Ale je z tym hišće nješto druhe docpiła, štož snadź njeby wotmysliła, je Serbam přinjesła duchownu smjerć. Naš wótčinc Muka pišo we swojej statistiey lěta 1884 profetisey: „Njebudźe kóne tajkich njepřirodźenskich wobstejnosćow ze smjerću serbskeje narodnosće zdobom dospołna indifferentnosć Mužakowskich Serbow přećiwo Božemu domej — jich duchowna smjerć?“ Słowa su so bohužel dopjelniłe. Prózna serbska cyrkej w Mužakowje, w kotrejž so jenož hišće němski předuje, je wotmolwa na zakhadźenje cyrkwje přećiwo serbskej narodnosći.

Syn před lětami pućował po wsach Mužakowskeje wokoliny, po Wuskidźi, Holi a Spalenym. Serbska rěč tam hišće njeje dowutupjena. Jenož je grawowiny skažena, tak zo ma nimale tak wjele němskich słowow kaž serbskich. Spěwaju tam hišće serbske pěsničcki. Ale hewak je lud moralisey dospołnje skaženy. Njedźiwam so. Hdźež so cyrkej wotwobroća wot luda, tam njeje dźiw, zo so lud wotwobroća wot cyrkwje a wot — Boha.

My zrudni so wotsalimy z domu, kiž ma być Boži dom, z doma, nad kotrehož wrotami so hordźi napis: „Swjatnica Serbow.“ Wonjećesćena swjatnica!

Smy zaso na torhošću.

Wita nas tam stary znaty Wochožan. Dokelž je z Wochoz, wězo też Laduš rěka. Wochozy su polne Ladušow. Kóždy Laduš ma tam hišće jene abo dwě přimjenje, zo by člowjek jeho spóznał z nadbytka Ladušow . . .

Z kołesom do swěta.

(Pokračowanje.)

Nadobo čini Pawołowe koleso psssss—ss—z. — Dypk. Z koła dele a koło płataće! Klumpu sem, nasykam powětra, Pawoł poska a namaka dźěru. Lěpk a gummi — a bórzy je koło zaplatane. Hnydom pak wućahnu blešu z kakawom a piju, sym žałostnje lačny. Tu čěri awto nimo, a muž w nim mi z porsotom hrozy. Směje so. Ně, ně, wujko, to njeje spiritus abo palenc! To serbski studowacy drje njeznaje, to je jenož bruny kakawo! — Někotre sta metrow dale swačimoj w lěsu. Pawołowy měd derje słodźi. Dale khwata čas, a mój dyrbimoj też khwatać. Po horje dele a w dole so derje jěđże, to znajmjeńša hač do dopołdnika přińdźemoj. Na polach widźimy tu k přirodnemu razej w tutej wokolinje khmjel (Hopfen). Kaž bruny wija so zelene hałozy po žerdkach horje. Pawoł derje wědźeše, zo je to khmjel, ale ja hišće so tola raz młodšeho člowjeka woprašam, kiž na polu sedźi, što to je do rostlinow. „Das sind Bohnen!“ Z toho spóznaju, zo tón to scyła ničo njewě abo pak to jenož mi tak wotmołwi. Tuž radšo Pawołej wěrju, a tón měješe też prawje. Přeco pak njeđźemoj w dole, ale tele horiska žałostnje horjeđźerža a zahe hižo też njeje. Ale namaj zbožo njetyje. Pawoł dyrbi hišće raz koło płatać. Trjo młodostni, kiž nješto pjety přesćehnjechmy, nas nětko zaso přesćahnu. Ale dźeńjonjemčjerjo. Jedyn bě z Pomorskeje a je khachlestajeř. Pawoł so wopraša, hđże chcedźa spać, a to ani njewěđźachu. Pomorčan ze Sćećina hišće njeznaješe. „Dos is gemein, mit dem Rad, un noch Pannel“ a potom dźěchu. Tajkich wjele trjechimoj, a skoro kóždy pytaše dźěło. Žałostne wobstejnosće! — Posledni dźeń puća w dole dźěše. Wokolo 8 hodź. běchmoj w Pegnicach. DJH bě někajka kólnja, warić sebi tu ničo njemóžachmoj. Sćěny běchu cyle nahe a wokoło 5 m wysoke. Pawoł měješe: „To sebi wotrysuju, to je skoro kaž w jastwje za jatych!“ — Po „wječeri“ so Pawoł lehny a ja mějach swoje khołowy płatać. Z nitku dźěru někak hromadźe sćahach. A runje chcych hić sněcu hasnyć, tu słyšach wonka khođženje, bě to snano wothladaŕ DJH, tak mjenowany „Herbergsvater“ abo „Herbergsverwalter“ a by najskérje na mnje swarjeł, zo tak dołho sněcu, tuž skočich rychle do borla a smorćach, kaž boch spał. Ale běchu to jenož zapozdźeni pućowarjo. Pawoł a ja pak so potom smějachmoj.

Na druhe ranje njebě žane rjane wjedro. Namaj pak chcyše so jěsć a pić, a to něšto čopłeho. Pawoł wobstara w jenej korčmje kofej. Dokelž pak dyrbjachmoj čakać, dźěchmoj do kat. cyrkwje, a tu bě runje Boża mša. Po tym namaj čoply kofej derje zesłodźa. Pijachmoj a jěđźachmoj wjele, přetož zańdźeny dźeń bě polny mjerzanja: Dwójcy mějachmoj koło płatać, ja zhubich čapku a roztorhach sebi khołowy, Pawołej roztorhny so rjemjeń a kradnychmy namaj naju rjanu kartu.

W garaži kupichmoj sej kuski starcho mantla a podpołožichmoj dźěrate wobruče. Stwórć na dźesać běchmoj skoro na kóncu města, při póstskim kašćiku, do kotrehož dopisnicy do Serbow pisane nutřtyknychmoj. — Zahe hižo chcychmoj dźensa we Nürnbergu być. Na tafličcy při puću stoješe: 55 km Nürnberg. Skalata, roztorhana krajina dopominaše naj na saksku Świcu. Kaž šerjenja wupjerachu so druhdy njewobrośćene skaliska ze zelenoho lěsa. Po druhdy njewobrośćene skaliska ze zelenoho lěsa. Po druhdy dyrbjachmoj skedźbnje dele jěđźić, dokelž bě droha hubjena a wiješe so we nahłych kolenach (kurvach). Teptajo a so rozhladujo přijeđźechmoj wokolo připołonja do lěkowanišća Hiltpoltstein. Zo je to někajke wulěkowaniščo, na tym spóznachmoj, zo bě tu wobjed drohi a zo běchu tu ludźo w panksijach. Po dołhim času chcychmoj zaso derje wobjedować. Po wotpočowanju zlězechmoj zaso na worcloweju konikow a spěchachmoj k juhu. Stwórć hodźiny pozdźišo bě mi powětr z koła tłóchnył. Na zboże mějachmoj hišće jenu zaplatku — posledniu. Tak derje kedźbowachmoj, zo bě dźera też woprawdźe zaplatana. Stwórć hodźiny bě nimo, a worclowy mój přećel zaso strowy. Dokelž słónco smuđźeše, wuslećechmoj sej kabataj. — Dróhu, kiž bě khětro hubjena, na wjacorych městnach wuporjedźachu. Mój pak běchmoj jara wěipnaj, a woprašachmoj so jeneho dźěłaćerja, što je to do rěčki, kiž bě cyle blizko, a tón to njewědźeše, čomu potom hakle mój?! — Hdyž po nahlej hory dele jěđźech, hwizdaše mi wětřik wokoło wušow a roztorhny mi šćrykł, při kotrymž rjana serbska khorhojčka zmahowaše. — Horiska a skaliska, ječmjeń a khmjel, pola a luki so po času zhubichu a na jich městno bě posadźany rjany liščowy lěs (Laubwald). Ke krasnej wokolinje, kiž so přez cyły wulki dół přestrěcha, přidruži so hišće hładka, asfaltowa a šěroka dróha. Tak móžachmoj skoku jěć a to rychle dojeđźechmoj do Nürnberga. Tutón krótki puć bě sobu najkrasniša jězba tuteho pućowanja. Jěđźechmoj kaž přez paradis do stolicy hornjeje Frankowskeje (Oberfranken). Njewěđźachmoj, kak smój nutř přišloj. Wokolo 4 hodź. přikarkwachmoj do stareho, ale tola modernoho, rjaneho města. Elektriki jěđźachu, awta smalachu a člowjekowje khwatachu. Naju cyl bě DJH. Prašachmoj so a to so też namkachmoj. Hdyž běchmoj so w DJH přizamolwiloj, so wumychmoj, zwarichmoj sebi kakawo. Cały bě Pawoł wobstarał. Běchu jich wokolo dźesać caltow, a te wšě zjěchmoj. To je dopokaz, zo běchmoj hłódnaj kaž wjelkaj. Po swačini wobuch so druhe khołowy a košlu, wuswětlichmoj sej stupnje a sćesachmoj so.

(Přichodnje dale.)

Pytamy row Machbuby.

Machbuba bě mała čornuška, towaršska spodźiwneho wjerćha Piklerja. Wón bě ju sej přinjes! jako drohotnu pućowansku dopomnjeńku z Abysinskeje; ale počinkarska knjeni wjerćhowka njeměješe ani zrozumjenja za tajke lubowanki swojeho wjerćhowskeho knjeza mandźelskeho a wbohu Machbubu do hroda njepuśći. Što činić? Piklerjej bě kharakter a so zo swojej lubowanej Machbubu poda na wulke pućowanja do swěta, doniž so za sydom lět z njej njewróći, lačny za domiznu. Ale ta kwětka ze słónčneje Afriki dźe njemóžeše so zakorjenić w khłódnej khudej serbskej holi. Za šěsć njedźel hižo pokhowachu něžne čěło wboheje Machbuby.

Pytamy jeje rowćk na starym pohrjebnišću. Wokoło cyrkwički swj. Jakuba rjaduja so połzapadnjene, połzabyte zelene kopcy starych rowow. Wotpočuja tu też sławni mužoje, kaž basnik Leopold Šefer a Hans Ferdinand Massmann, rěčespytnik a sobuzałožeŕ němskeho turnarstwa. Ale to nas wšitko njemeje zajima.

Puta nas rowćk małeje Machbuby.

A skónčnje smy jón namakali. Na samym kónci pohrjebnišća so namaka. Zda so, zo samoprawi wysokopočinkarscy Mužakowscy měšćenjo małej čornušcy lědy popřachu městno k poslednjemu wotpočinkej. Z horda, jako ze zacpiwanjom hladaju wysoke pomniki Mužakowskich měšćanow na skromny rowćk wboheje Machbuby.

Haj, skromny je jeje rowćk, ale tola rjany a lubozny. Kulojty kamjeń jón wšón kryje. A dołho je trało — 47 lět — doniž na jeje rowćk připrawjachu druhi kamjeń z napismom „Machbuba". „Machbuba" — hewak nič. Napis mohł być hišće jednoriši. Złote pismiki na čornym dnje słodża přejara za čěłowym wozom a čěłownju. Wěčnozeleny bluść so wije wokoło rowa. Maš tola rjany rowćk, mała Machbubiška. Ale njeje ći tu zyma, ty nežna kwětka ze słónčneho juha? Nješto nas jima, hdyž stejimy zamysleni před rowom. Wulka lubosć je tola rjana swjata wěc . . .

Njedaloko rowćka stara kamjeńtna z mochom porosćena ławka dřema. Hač tu młodźi ludźo sem pućuja, sej šeptajo, zo chcedźa so měć rady do smjerće kaž Machbuba a wjerćh Pikleŕ . . . ?

Newyork w sněžu.

W dwanaće statach połnócneje Ameriki, wošebje we rańšim a połnócnym dźělu zyćinowachu cźěłe śnihowe mjeńcele. Newyork je sobu pod cźěłym śnihom pschikrył. Mějachu tam sobom najsymniši dźeń měsaca oktobra, dołhoŕ ludźo pomnja. Thermometer s městnami sahaše 35 stopnjow symy pokazowaše.

Swójbne powěsće.

Smrěli: Sofija swjd. *Mětzyna* rodź. Wallbachez we Budyšćinje, 38 lět, pohrjeb budźe pjatk pop. w 2 hodź. wot Tuchoŕskeje cyrkwje. — Madlena Horakowa rodźena Gerschez w Budyšćinje, 82 lět, pohrjeb budźe sobotu popołdnju w 2 hodź. wot žarowańskeho domu na Lazaretskej dróze. — Madlena swjd. Schpankowa rodźena Kulmez w Budyšćinje, pohrjeb bźšče dźenja schwórtk.

Joa Hańža Helmez w Budyšćinje, pohrjeb budźe pjatk pop. w 2 hodź. na Tuchorju. — Margareta Richterowa rodź. Thierbachez w Schumbornje pola Bišofpiz, 48 l. wumrěła w Budyšćej khorowni, pohrjeb budźe sobotu pop. w 3 hodź. wot domu. — Hana swjd. Druźkowa rodź. Sinapiuśez we Wojerezach, 70 lět, pohrjeb budźe sobotu pop. ½3 hodź. — Korla Dueišert w Běłej Wodźe, 34 l. pohrjeb budźe pjatk pop. w 3 hodź. — August Knišo, hoscźenzař w Hródku, 62 lět.

Hospodarski rozhlad.

Schwórtk 23. winowza 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,1945	100 češsk. złotych	47,3
1 šwjedźelski punt	20,385	100 češskosł. krónow	12,444
100 šwajc. frankow	81,465	100 franc. frankow	16,459

Barlinska bursa wčera cźežiwje wošlabny. Kursy efektow na wšěch stronach spadowachu. Też na wikach je dołżnymi a rentowymi liśćinami běchu kursy šćěsłabjene.

Produktowe wiki šadźachu wčera znowa spadowaze płaćišny. Dowos žita, wošebje rožki, bě sajo wulki. Po zentnarju płaćišachu pšenicu 5 pj., teborunja wowš a rožki po 15 pj. Wčera płaćeschze zentnar

w Barlinje:

pšeniczy 11,10—11,15 hr., rožki 7,10 hač 7,20 hr., nafunšeho ječmjenja 8.25 hač 8,80 hr., nakřiniceho 9,50—10,50 hr., wowša 7,05—7,70 hr..

w termijnowym wikowanju:

za **oktober**: pšeniczy 11,80—11,85 hr., rožki 7,75—7,70 hr.,
za **dezember**: pšeniczy 12,70—12,60 hr. a rožki 8,22½ hr., wowša 7,80—7,83¾ hr.,
za **měrc**: pšeniczy 13,05—13 02½ hr., rožki 9,20 hr.

Wčerawše płaćišny s Drježdźanskich wikow.

Žiwe kačli 3,50—5 hr., kury stare 3—5 hriwnow, młodźičzki 2,50—4 hr., šaršana pjerina po puncu: huśy 1,20—1,20 hr., kačli 1,50—1,60 hr., kury 1,20 hač 1,40 hr., holbje 0,80—1,20 hr., rybu po puncu karpy 1,25 hr., šćukli 1,60 hr., linu 2,20 hr. Wěrny nowe zentnar 2,80—3 hr., punt 4—6 pj., hydrozity kal 40 hač 80 pj., běły kal 6 pj., cźežwjeny kal 8 pj., feleriš 10—50 pj., žołtosć 8—10 pj., zybki 10 pj., karoty 15—30 pj., tšěsny kal 13 pj., butra 1,00—1,90 hr., jeja 14—15 pj., hriby 30 pj., prawaki 1—1,20 hr., kurjatka 50—55 pj., šćowki 45—50 pj., krušwy 15—50 pj., bosanki 35—40 pj., jabuka 10—40 pj.

Pschikłasenja.

Hołzu do domu ł 1. 11. w Hródku, List, Hórska ł. 16.
„ Hellenschmidt w Hródku, Dołha haša 441.

Kupuje

Sšyno, Keischer w Budyšćinje, Schulerska haša 10 (...
cźišło 3107.

Na pschedań.

Běhaki, w Němskich Pazlizach cźo. 1.
Motor, 5 PS, Ringel w Běłej Wodźe, Sprjejna ł.
Kamor kuchinski, w Běłej Wodźe, Schillerowa haša 12 na prawo.
Wertiko, blido a stoły w Hródku, Luišyna haša 5.
Byk, Regenz w Boschojzach.

Sšudnišću na pschedsadźowanje:

pjatk 24. winowza 1930

w **Bitkopizach** na šudnišćiwje dop. w 10 hodź. wschelake meble, pišańske stroje, wschelake knihi,
w **Palowje** w Herbskej gaschcźe pop. w 4 hodź. klawěr a motor,
w **Delnim Wujezdźe** w hoscźencu „K worjołej" pschi wjesce w 1 hodź. kchański stoł s pšachu, blido, wertiko, wschestrjenź,
w **Běłem Khołmcu** w Narosčez hoscźencu pop. w 4 hodź. pišański stroj, meble, kola, kowańska pschiprawa,

sobotu 25. winowza 1930

we **Wojerezach** w hoscźencu „K złotemu lawjeŕ" dop. w 10 hodź. knihowny kamor, gramofon s tańcźelemi, stołaj, schwihele, 50 kokoschow.

Wošerjenje.

Krajnoštawiśa banka nětbudšcheho sakskeho markhrabiństwa Hornja Łužica w Budyšćinje je swojim dołkhowanym nadhódnoscźenych hypothekowych pišałow, so njetrjeba po sakonju ł 18. 7. 30 swoje wupowjedźomne nadhódnoscźene hypotheki ł 1. 1. 32 wupowědźiś. **Krajnoštawiśa banka wjele bóle swoje nadhódnoscźene hypoteki hač do 1. 1. 1935 stejo wostaji, za dań. kotruž statne knježerstwo wot 1. 1. 32 hišće poštaji.** W jenotliwych pschipadach, hdyž wošebite pschicźiny to kasaja, swoje nadhódnoscźene hypotheki wupowěźi.

Škrawe dešće.

Produktowe wiki dźenja dop. ¾11 hodź. w Barlinje:
Wiki su měrne, dowos njeje znadny.
Dop. ¾12 hodź.: Kaž psched hodźinu, ale za štejnje po wukrajnych wikach su płaćišny skrućene.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

	Płaćizny po złotej hriwnje.					
	22. 10.	21. 10.			22. 10.	21. 10.
Pšenica	220-222	223-225		puny	17 18,00	17 18,00
rožka	142 44	145 147		woka	18 21,50	18 21,50
naz. ječmjeń	—	—		mórske laniny	—	—
nal. ječmjeń	184-210	184-210		botte łupiny	—	—
wowš	141 154	49-155		keradella	—	—
kukurica	—	—		raps, wosnik	9-9,60	9 9,60
pšenč. muka	27 35,00	27 35,00		lany wósnik	15 15,20	15 15,20
rožna muka	23-26,50	23 26,50		boom. melasa	—	—
nº. wotruby	7 7,75	7 7,75		běrnj. kruški	—	—
rožne „	7 7,25	7 7,25		syno, 50 kg	2,05 2,25	1,90-1,95
raps	—	—		rožna sloma	0,85 1,05	0,80 0,90
hrósh. Viktor.	28 32,00	8 32,00		pšenč. „	0,67 0,70	0,70 0,80
lane symjo				wowsna „	0,80-0,95	0,80-0,90
pjatnki	19-21,0	19-20,0		sěna „	0,7 0,85	0,7 0,85

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerk w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dreńmar w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Budyšinje. — Za nawěšćki: G. Janak w Budyšinje.

Jězdny plan póstowcho automobila z Kamjenca do Wóslinka a Kulowa.

Płaći wot 5. oktobra 1930.

Autobusowe přizamknjenja:

—	—	1015	—	—	1900	z Połčnicy . . . . do	—	1115	1630	—
—	745	*10 0	—	—	S1915	z Khróšćic . . . . do	805	S1100	—	S1930

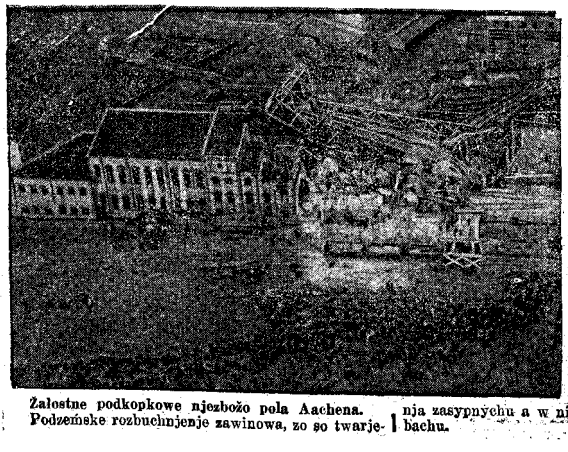
Železniske přizamknjenja:

—	733	1112	—	1659	—	z Arnsdorfa . . . . do	809	—	1531	1930
—	758	—	—	—	—	z Biskopic . . . . do	—	1132	—	—
	—	—	—	W1700	S —	Kamjenc, póst . . .	—	—	W1515	S —
Jenoź štwórtk	905	1115	1230	1725	1930	„ dwórnišćo . .	745	1040	1512	1900
	808	1118	1231	1726	19 2	„ Sakski Dwór .	743	1039	1510	1858
	808	1118	1232	1728	1934	„ Finanowy hamt	742	1037	1506	1856
	803	1119	1235	1730	1935	† Puć do Jěžowa	740	1035	1503	1854
	812	1122	1238	1733	1938	† Lětaniśco	737	1032	1500	1852
	818	1127	1243	1738	1943	Čornow	732	1027	1457	1847
	822	1131	1247	1742	1948	Kšidoł	727	1023	1452	1843
	831	1140	1256	1751	1958	Jitro	717	1014	1444	1834
—	837	1149	1302	1800	2000	Skaskow, rozpuć	709	1008	1438	1826
—	842	1157	1307	1802	2003	Lěska, rozpuć	703	1003	1433	1822
620	845	1200	1310	W1805	2005	Wóslink	700	1000	1430	1820
625	—	—	1325*	—	—	† Puć do Dubrjeńka . . .	†645	—	1415*	
630	—	—	1330*	—	—	Kulow	640	—	W1410*	S —

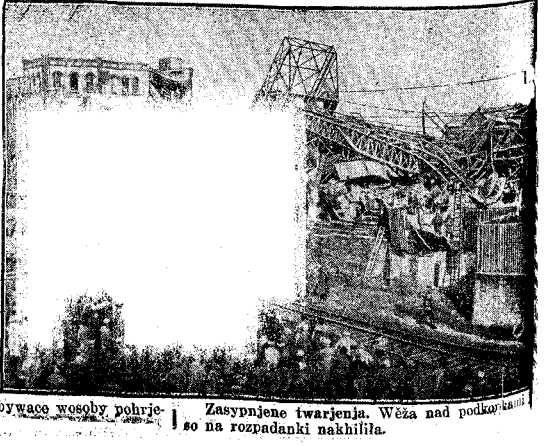
Jenoź štwórtk a njedźelu

* Hač do Kulowa po potrjebje. † Jenoź štwórtk.

Na wobkhodźe ma dohlad póst w Kamjencu. Wšo dalše wukaža pósty a wozowi wjednicy. Skazanki wosebitych jězbow a doprědne skazanja městnow přijimujetaj póstaj w Kamjencu a Wóslinku.

Žałostne podkopkowe njezbožo pola Aachena. Podzemske rozbuchnjenje zawinowa, zo so twarjenja zasypnychu a w nich přebywace wosoby pohrjebachu.

Zasypnjene twarjenja. Wěža nad podkopkami so na rozpadanki nakhiliła.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowérnik. 1,61 hr., pod kříž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćerńa, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabelle so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóžcy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čělneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozwěsja.

Čisło (Nr.) 249 — Budyšin — Pjatk, 24. oktobra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Severing nacionalnym socialistam wójnu připowčda.

Znowa pomjenowany pruski minister gmutskownych zaležnjosćow **Severing** je w Frankfurće nad Mainom před nědźe 20 000 dźěłacerjemi wo swojich politiskich nadawkach rěčał. Mjes druhim praji: „Sajtojnstwo, kotrež sym sajo pśewenjał, móže žo jenož na to waschnje sajtowaś, jo politiske kroty njesamóża republiku podrjeź. Njejsym we wojowanju wustał, a hdyž su žoboru wjeczor w nóčnik. ješmje spytali, mi na hibik pśiśimnuli, móju swojim pśiśeśiwnikam rjeź, so sym złowjeźko „khorowaty" se swojskim złownika wuschmórnył. Wólby 14 septembra su tak wichor pśiśes Němsku šumnuśe. Hdyž pak sa pśiśiźinami pytamy, dyrbimy žo praśeś: Njejsmy sebi politiske wobkmanjowanje pśichelohke cźinili? Njejsmy politiske samóžnosće zwoje poćakali. Nětko dyrbimy schkodu sajo wuporjeźeś. Dyrbimy žo najprjedźo powolnosće wositajeś. Pśichodnjacej dyrbimy, **so maju nazionalni sozialistojo wusnamjeńku khrobłosćej a nadobźańskeho ducha.** Tomu ma žo z pśiśichodu dźěła jich wulkich pśichwatkaś. Sćnadź lětwa dosć ś toho nima, a derje by było, kby by žo tu njejsło popowinsało. Sćutskownopolitikarjo, kótchežo bóle pak sćutskownopolitikarjow bź wólbnu wunoskk 14. septembra nastoje. Móje drje žo rjeź: Hśichcze jedyn tydźeń němscheho ljeha, a teź najlóžo wěrjazy wolej bjeśsajsadnosćś. Ljeś amérnosćej a politiku njeźrakosćej nazionalnych sozialistow pśinaje. Tola hač bo dźenża njeje žo saczśiśkcej wuporjeźeś, kotryž su wólby we wukraju cźinike. Tole porjeźeśenje móże žo jenož stacś na nazionalnych sozialistach, stronje krafow a nażynje politiki, hdyž žo jim larva se wobliczа storknje. Se wschém wotmachom dyrbimy lud politikarjow rozjaśnjeś. **Nochcemy złowam žo kuleć dacź, ale złowy wotewrjeć.**"

*

W druhej rěrji Severing praji: „W pośledniu wólbnym wojowanju žym na to ześěbliwe cźinił, jo dyrbi pśedku w politiskim dźěle stejeć: **Sarabjenje dźěła a finanzna reforma.** Kak su němscy walerjo tónle nadawk pśichopśinali! Wólbnemu wuśpěchej teje strony, kotraž je pśched wólbami najwótśisko wolałka, je **wukraj twitowanku dał,** hdyž je po wólbach žwoje kredity wrócźo wsał. Sozialdemokratija dha wot dźenża wobaraśke wojowanje pśicełśiwo **organizowanemu njerozumej ludowych cźełodow** sapocześ, kotryž je wjeselśe wojowanje niž jenož pśicełśiwo Versaillesskemu sćerćenju, ale teź pśicełśiwo tak njenowanemu novemberskemu njeskutkej na žwoju khrohoj napiśak. Severing wschitkich dźěłacerjow a republikanskich namolwjeśe, so bychu wotmyślenjam nazionalnych sozialistow kónz cźinili. Tale strona dyrbi žo ś němscheho ludowego žiwjenja wucźiśnjeś, dokelž w šwonkownej politiku naschich sajimam a w šmutskownej politizy žwobodźe naschich dźěłacerjow hrosy.

Wupy němskeho kanclera w Drježdźanach.

Němšy ministrowje su so dźenża sejchli a hospodarśi plan sa 1931/32 dowuradźili. Pśedy hač so hospodarśi plan a finanzy wurunuge sakonje němskostatnej radze pśechopjoša, dha kanzler Brüning hišchcźe žwoje rozpraśenja i krajinymi knjeześtwami skónćiś. S tymle wotpośladom žpoćatk pśichodneho tydźenja do Drježdźan pśińdźe. Wón budźe se satśikim knjeześtwom wo finanzowym wurunanju a wo reformśkim programmje jednaś.

Löbe w Drježdźanach rěčał.

Schtwórtk wjeczor je president němskeho ljeha Löbe w Drježdźanach w zyrkuzu Sarrasani a w „Němskostatnej kurhosći" pśichi Bišopskim puczu rěčał. Wobej mětinje bźišći dawno pśechejelnjenej, pśedy hač so shromadźina zapoca. Löbe praji, jo drje wólby 14. septembra njeśpu sozialdemokratiju w jejnych zakładach rosćěchaśe, tola je ju pśicźišaha, na kótrejž je jako proletarśka strona gnězdo licźeś, wuwostak. Nazionalny sozializmus, kotryž je pśeśiwny k diktaturje a fašśizmej wusnawa, je straschnje za demokratiju a sćažanje prawa. Nazionalnych sozialistow mamy jako pśichtarjow kapitalizma wobgladacź.

Löbe praji, so je w sozialdemokratiskej frakciji němskeho ljeha ménjenje sastupował, so dyrbja so nazionalni sozialisćije do němskeho knjeześtwa puśchćeś a žo samokwalificźiś cźiniś. Pśchewažajsej wjeśchinje pak je jasne było, jo dyrbi so tomu na kóždy pad zadźěwaś. Hdy bychcźaj Hitler a Hugenberg k mozy pśichićeli, by so demokratija cźełko zgrabyła a towaŕśwowe a shromadźiśke prawo by so licźiło. Najśełpcha wotmowna na połpni nazionalnych sozialistow, statnu móz na to sterchnuvś, je Severingowe pomjenowanje za pruskeho šmutskowneho ministra.

Dalśe śełpśicźo sozialdemokratitje Löbe wot toho wotwiśnje cźiniśeche, hać so poradźi, němsku politiku tak wuwiwaś, so wona w sajimje 96 prozentow nicźonjemźerjow leži. Jeli so žo njeby poradźiło pśechećiśećeś, so by so na tele sajimy dźiwało, bychmy dochakali, so by se nazionalnego sozialistiskego hibanja jenož sozialistiki dźěł stronu wostał, a potom bychu žo cźeźo ważaze pśichiwolenja hišchcźe cźiniś dyźi dźenża.

Na kónzu Löbe praji, so móże sozialdemokratija ras pśiśes jara cźeźkim bóźenjom śejeś. Wola k sakitanju njebudźe dochadaś. Tohodla dyrbi so pśichihotowaś, so pśichmyślenjom skutkowaś a žo dizipliny dźeržeś. Ludźo pala nazionalnych sozialistow, kotśi ś kulazynmi złowami žmurnje ménja, bychu žebi dyrbjeli rjeź daś, so drje móża so słowny sozialistiskich wjednikow kuleć, tola tyńazam a pśiljeznam dźěłacerjow njemóża złowu wotcźeś. Woni dadża žiwi a budża dale wojowaś.

Gröner oficérам němskostatneje wobory.

Němski woborny minister Groener je po skónčenju prozeża pśicełśiwu Ulmskim offizéram pśched němskostatnym žudom w Lipšku a offizérow němskostatneje wobory wukas wudał, w kótrymž žo na to pokasuje, so dyrbi němski woborny minister jako śichwódźenje wotpokazaś, hdyž žo jemu narodne smyślenje wotrjeknje. Dale němski woborny minister w jenośmyślnej formje offizérow hišchcźe raś na bjeswinnjenitu powinowśeć k poślućhnjoršći pokasuje.

Němskostatna wobora a politiske sportske zwjazki.

Na podłožu wukasa němskeho woborneho ministerstwa su žo swjazki a organizazije, zentralnej komunišiji sa dźěłaceŕśi sport a pěstowanje cźełka pśichiśuchaze, jako politiske w smyśle § 36 woborneho sakonja spójnake. Na podłožu tohole wukasa je sarjadnistwo wójśkowcho stejśišcźa **w Drježdźanach poruźił, so šwicźowanišcźo a hrajnišcźo** sozialdemokratiskeho turnowańskeho a sportiskeho swjazka, kotreż na wojeŕśko-fiskalnych lejwonosćach leża, žo dotalnym šwicźowanjam wjazy njepśchewostaju. Měšcźanjkenu hantiej sa cźełowe šwicźowanje w Drježdźanach je žo tohodla poruźiło, so ma žo dowolnosć k hraću tutym towaŕśtwam na Alaunskim namješće, na Hellerowym pśešeliu a na Kluckiskim rěwerje data, hnydom wróćo wsaś.

3116000 dźełonjemźerjow.

W sawěsćeni dźełonjemźerjow je sa cźaš wot 1. hač 15. oktobra 1930 1 491 000 dostawarjow hłowneje podpjery było. W tym samym cźasu je wjazy dyźi 488 000 wožobow krisowe podpjeranje dostało, to rěka, nětkoše 16 000 wjazy dyźi sapoczaśk oktobra. Wo dźeło je žo 15. oktobra 3 184 000 wožobow samotwiko, ś kótrychž ma žo 3 116 000 zaso wopraśowje bjes dźěła wobhladacź. Pśichibyłk wot 15. septembra k 15. oktobrej nětkoše 133 000 wuczinja. Němskostatny twarśi programm je jenož we wobmjesowanej měrje wśiw na bjeskrosćejsej měź.

Pruśke knjeześtwo dyge licźbu dźełonjemźerjow ś tym smjeśiśiś, so schulisku powinosć podlěśchi, dźěłaśiśi cźaš pśichtóćeŕi, wukrajnym dźěłacerjam w Pruśkej dźěłacź njeda a meliorazijke dźěła (wuwodźenje polow a łukow) wuwjeseś da.

Dobre wuhladу sa bayerski finanzny programm.

We wubjerku statneho hospodarśtwa bayerskeho žejma je žo knjeześtwowa pśichodkoha wo wustrowjenju hospodarśtwa sa 1930 we wschich dźělach, teź w nastupanju sawjedźenja rěłaśkeho dawka, w prěnim a druhim wuradźenju pśichijała. Knjeześtwo je po napraśchenju se sozialdemokratiskeje strony pódkliko, so je šwólnitwe, ś zwětkowinskimi wyšnjosćemi dla dalśicheho smjeńśchenja statnych pśichtóćerkow jednacź.

Wuspěch strony wjesneho luda.

Němśi kanzler je prjedu sastupjerjam wjeśneho luda žlubił, so budźe knjeześtwo wschо cźiniś, schtož samóže, jo by ratarśkej nuzy wotpomhało. Trěbne pśichitoty k tomu žo hnydom sapoćnu.

Brónje a municiju namakali.

Tele dny do Tiefenaua pola Groženhaina cźeźiły automobil němskostatneje woborny pśichijěźe, na kótrymž nětkoli polizajźy sastojnizy hedźachu. S tworjenja, knjeźemu diwarej pśichłuśhażeho, wjeśchu licźbu tśělbow a municije wunjeźechu a na automobil ześadźechu. Wozazy žu na kónzu wójny tele tśělby a municiju w Tiefenauwu wostajili a w tamnym twarjenju pod schpundowanjom złowali. Pśched létom da dotal njewobhdźeneho twarjenja ludźo saześechu. Wschi pśchewarjenju su brónje namakali. Wobžałowaśe knjeźeho diwora je wyšchnosć wo namakanizy powěźeś dał. Hišo pśched nětkotrymi njeźazami su na kuble brónje a municiju namakali.

Belgiska so nowe wójny boji.

Za wólbneho dobyteja nazionalnych sozialistow w Němskej žo Belgiska boji, so jej nowy nadpad ś Němskeje hrozy. Kaž „Echo de Paris" ś Brüssela powe, dha belgiske knjeześtwo ś najwjetšhej špśichnosću sakitanje kraja organizowaś. Wojeśke kredity wuźiju, kotreż je pośledni žejm pśichwalił, kraśnu wokolo Lütticha wobtwjerdźiś. Kaž bóźyn po parlament śeźdźe, budźe wójnski minister nowe kredity žadaś, so by žo teź Namurski pśchedmjeśt ś pjecź nowymi nowocźažnymi fortami pożylnił.

Francowscy frontscy wojowarjo pśeśiwo Briandej.

Wschelake sjednoceństwa francowskich frontskich wojowarjow, kotśiž žu, kaž praja, „dudhej dobrjeja žwérni" wostali, žu stajnje strażowazy a wukonjazy wubjerk nědźišchich frontskich wojowarjow sakóźili. Tónle wukonjazy wubjerk je wutoru w Pariśu we Wagramskej sali wulku jawnu demonstraziju wuhotował, pśichi kotrejž je žo nětkoše 10 000 ludźi wobdźěliło. Wona jenohłóśnje wobsamknjeńe pśichija, w kótrymž žo praji, so je nětcźiśke internazionalne połoženje ś ducha Locarnskeho sśeźenja nastało. Francowska šwonkowna politika dyrbi žo hnydom pśchemeniś a ś njespušćejšnym wumělenjom sa to je, so žo Briand ś knjeześtwa wotśtroni.

Nowa nacionalistiska strona w Francowskej.

Pariźiśi sapósłanz Pierre Taittinger je nowu nazionalistiśku sirotu załožił. Nowa strona rěka **„Nazionalna republikanska a sozialna strona".** Taittinger je pśched pjecź létami šwjasł „Patriotiśkeje młodźiny" załožił, kotryž na dźenšnjišchi dźeń hižo pśches 220 000 žobustawow. Tutón šwjasł kmeje nazionalistiśkim sajadam holduje. Pośledniu žoboru je žo nazionalna rada patriotiśkeje młodźiny w Pariźu sešła a Taittingerej žlubiła, so budźe jeho pśichi sałoženju nazionalneje republikanskeje a sozialneje strony podpjerowaś. Taittinger praji, so je sałoženjom nazionalneje republikanskeje a sozialneje strony na rozśěrjenje Hitlerskeho hibanja a Stahlhelmowu dźěławosć we Němskej wotmełwi. S pśchistupjenjom k nowej stronje, Taittinger po žłowje praji, Francowzoju pśched Němskej a zyłej Europu žwoju wolu wobžwědcźa, so njepśchipuśchcźa, mérowe sśeźenja pśchemeniś, kotreż žu płody francowskich dobytkow. W tymle smyśle dyrbi nowa strona „narodnu jenosćeź" do skutka stajiś, kotruž Tardien prěduje.

Čŕjódy dźełacerjow dleceja z Italskeje wucahnuć.

Bjesdźěłosć a hłód staj w Italskej na najwyšche smipoj. Bjesdźěłoscej ńnadź w žanym europiskim kraju njeje tak wulka kaž w Italskej. So bychu ko cźrjódy dźełonjemźerjow smjeńśchiśe, je italiske knjeześtwo sim wucźowańśke

paży do wutraja wudalo. Na to wuhlódnjeni italscy dżełacerjo ſ hromadami k franzowskej a schwajzarskej mjeſy cahachu, ſo bychu we wukraju dźeło a chleb namakali. Tónle nawal bě tak wulki, ſo bychu ſo dźelowe wiki we Franzowskej ſ pischewulkim poſkiczenjom italskich dźelacerjow pischepjelnike, kotſiž bychu ſo kóždy pracżilnu dźelaju na nidu cżischcżeli. Najprjedy je Franzowska ſwoju mjeſu ſawrjeka. Wschódnje ſo dołhe żeleznike cżahi potne wuſcżaharjow do Italskeje wrócżo wjeſu. Jenoż mała cżerjoda italskich dźelacerjow, kotſiž maju tak njenewuany dźelowe wobſtejnoſcżenje, hnydom pischekrocżeſ. Na elſaſkim dwórnischczu w Baſelu ſo wschódnje roshorjace wustupy wotpokazanych wuczaharjow ſtawaju.

Niedźiwajcy toho wſchódnje niekżeſomne ſtyły Italjanzow k mjeſy pschikhadżeja. Schwajzarſka je wujowana, ſo runje tak pischerżiwo nim ſchlitacż każ Franzowſka. Też wona bjes ſmilnoſcże njewitanych pschikhadnikow pſches mjeſu wrócżo honi. Tola ſadwólowani italſcy dźelacerjo nochcżedża wéricż, ſo je jim mjeſa ſawrjena. Wboſy, kotſiž ſu ſwoje poſlednje kroſchki ſa jołu k mjeſy wopruwali, ſa mjenjanu hladaju, hdżež móża ju ſtradu pschekrocżicż. Wobſchudżerjo, kotſiž ſo jim jako wjeduczy poſkicżeja, jim poſledni pjenjezk wukſukaju. Hdyż ſo jim wopraſwdże poradźi, mjeſu pschecżicż, ſady njeje ſtrażnikam do rukow jadnyhu, a potom dyrbja ſo ſaſo wrócżicż.

So by ſo ſtraſchnemu nakopjenju wuczaharjow pschi mjeſy ſadżiwało, italſke kużeſerſtwo wott nékotrych dnjow puczowanſke paży wiaſu njewudawa. Tola ſadwólowani ſo ſ tym njedawaju wottraſchicż, wuczeſ we wukraju pytacż. Se ſnichom pschikrute Alpy jich njewottraſchenia, po cheżeżkach hdżeż jim kóżdy wokomik ſmjercż hroſy, do Franzowſkeje truchnjeż. Sómjercż wobjarnjomnych mjeſe traſchi dyżſi njeſtónczniu hłód w Italskej.

Cżangkaiſek ſo krcżi dal.

Pschedſtyha narodneho (Nankingſkeho) knjeżerſtwa, marſchall Cżjangkaiſchek je ke ſchcżeżijanſkimu pscheſtupik. Schwórkſt je ſo ſchcżeżi dal.

Tale kroczel ſtalneho preſidenta, kotraż je ſo we wſchej cżichoczi ſtała, je w Nankingu a Shanghaiu wulke bżiwanje ſpudżiła. Po pschemjenjenja polnej wójnje, ſ kotrejż Cżjangkaiſchek jako dobyczeŕ wuchoſ, je jeho ſchcżeżenja porażenje ja kommuniſtow, kotſiž w dole réki Jangtſe ſchcżeżijanow pschecżehaju. Cżjangkaiſchekowa ſchcżeżenja ſmeje ſnadź dalokoſahaje ſcżéwki ſa wutworjenje politiſkich pomérow w Chinje. Cżjangkaiſchek je ſo ſ ſchcżeżenju do methodiſtſkeje zyrkwje pschijak.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 24. oktobra 1930.

— **Wo wjedrje.** Sżylne dżeſcże poſlednich dnjow je nam niżina pschinjeſła. Tuta ſ adriatiſkeho morja pschkhadżeju, noſche ſtrony pschecżahuja. Někto je ſo pola naſ wumjerdiło. Hdyż bě ſaniżeny tydżeń w hornych woſchach powětra a tohoła na wyſokich horach cżopło, bě wokra ſymna. Na Zugſpitze w bayerſkich Alpach ſapiſachu wokra 10 ſtopi. ſymy. Wjedrałnje ménja, ſo bórzy woczoſoli, dokelż wětr nam ſ wjerchora miliſchi powětr pſchiſcżi. Dale ſo boja, ſo ſo wjedro bórzy ſaſo nakaży. Schkleńza wſchak njeje ſo hiſchcże na rjane hmuła. Tola wyſchina nad raniſchej Europu a nowa ſ Azoriſkich kupow pschikhadżaca dawa też nam nadżiju, ſo ſo wjedro ſaſo ſtaji. W polnoczy hiża ſo ſyłna niżina nimo. Ta zwołoczerjuje ſymny wětr ſ polnócznego lodowego morja. Tak ſnano ſaſo woczoſoli. Poſlednje dny ſu też w wſchelakich ſtronach njewjedra mélí. Naſymu pſchipowédaja nam hiſchcże wjele rjaneho cżaſa. Toho cżakmy ſo nadóżiecż. Julije ſobotu ikhadża ſłónczko 6,44 hodż. a khowa ſo 4,43 hodż. Mżaczk ikhadża do pschipołdnja 11,29 hodż. a khowa ſo wjecżor 6,20 hodż. — Wjecża wjecżor w 7 hodż. barometer 740, hygrometer +2, thermometer wo dnjo +11. Dżeńſa rano we 8 hodż. barometer 735, hygrometer +2, thermometer we nocy +5. Wuhladu na ſo pschemjenjaje wjedro.

— **Dospołne ſaczmicże ſłónża ſu derje wobkedżbowali.** Saſadżenu ſrjedu ſo ſłónczko dospołnje ſaczmi, tola niż pola naſ, ale na Nowoſeelandſkich kupach. Na Neaufonſkej kupje je ſo nowoſeelandſkim ſwédarjam poradźiło, dospołne ſaczmicże ſłónża ſpektroſkopiſzy jara derje wobkedżbowacż. Wéſche ſo też runje w prawym cżaſu wuwjedrito. Też amerikanſku aſtronomoju mjenu dobry wulpech a ſhotowichu 41 fotografijow. Dospołne ſaczmicże trajeſche jenoż 93,5 ſekundow, potajkim jenoż nécżto pisches pod mjerſchinu.

— **Pokakujemy też na tutym měſtnje** na porjadnje ſo wojſewjacze nâwdżichi wobucżowebo doma firmy Fähle. Fähliz firmje je dżeńſa ſe **ſhromadnym** nakupowanjom 40 druhich wobucżowych firmow ſmożnjene, po zyle wożeſbje tunich płaczijnach pſchedawacż, ſchtož ſo tola też na płaczijnach pokakuje. So ſo tu wo némſke wudżiwki jedna, ſo ſamo rozumi. Proſzymy też wożeſbje, ſo by ſebi kóżdy wulkadne wokna Fähliz firmy dokładnje wobhladał.

— **Nazymska zhromadżizna żupy „Jan Arnoſt Smoler“ ſo wotſtorċi.** Dźiwajo na hiſcże nuzny cżas we ratarſtwje, na cżas kermuſow a w nazymniku ſo wotmėwacu Domowinsku zhromadżizna je ſo predſydſtwo żupy „Jan Arnoſt Smoler“ rozsudźiło ſwoju novembersku zhromadżiznu trochu wotſtorċi. Też njepredleži wosebje ważneje maċizny za wuradżowanje. Namjety a préca ze ſrjedźiſża naſeje żupy, préca na Domowinu atd., njech ſo haydom pisomnje predſydſtwo żupy zapodadża. — Literariski kurzus, kiż żupa zarjaduje za sobuſtawy a predſydow, ſo tohorunja na přihódniši cżas (dla ſokolſkeho woſlawjenja 26. 11. 30) do januara wotſtorċi. — Predſydża ſkupinow pak njech ſkerje lépje zapodadża rozprawy wo ſkutkowanju towaſtſtwow, jich ſkupinam přizamknjenych.

— **Porjedżeńka:** We wċerawſej rozprawje wo zhromadżiznje Towaſtſwa Pomocy ma pri zapoċatku rékaċ: Na wſċ 5 0 l ċt (nie 80 lėt) próċeuje ſo tuto towaſtſwo atd.

S **Bukowin.** Pola kowarja Maſka Khéżnika kradnychu w nozy k ſrjedże 7 tur a kapona. Tukaju, ſo je to ſkuċżita liſcha.

S **Hucżinu.** Nahla ſmjercż pſchekhwata tu wobkhodnika Rudolfa ſ Neugersdorfa. Cżhyſche runje pola ratarja Miſmarja ſwoje tvory pokaſacż, jako nadobo ſo tresi. Boża ruċżka bě jeho ſajała. Rudolf bě daloko ſchérsko znata a wohlubowana wożoba.

S **Lubija.** Boża ruċżka ſaja ſrjedu pschipołdnju 61-lėtineho piſmaſkajerja. Njedaloko dżiwarnje („Volkszeitung“) ſwjese ſo narasa a hnydom po tym ſemrė.

Z **Khröſċe.** Na měſtno k. wuċerja Stołpa je k nam přiſoł k. Maks Laser z Leobſchütz (Hornja Slezyska). Knjez Laser je ſeminar w Leobſchützach wopytał a nėtko haklo do ſulskeje ſłużby ſtupił. Knjez ſulski wjednik Lipiċ jeho wċera zapokaza.

S **Nėċżij.** Nytmiſchtr Brauns njeſboż ſe ſwojim awtom pſchi Pritzelez hoſcżenzu w Nowym Hamorje. Wobruċż préżneho kola ho puknų. S tym ſbuł rytmiſchtr móż nad woſom a ſajéżże ſ wotmachom do murje hoſcżenza. Murja a awto ſo cżėżko wobſchkodżiſchcżej. Rytmiſchtr ſo na ſbożo jenoż lohży ſrani. Sawołany łékar jemu hnydom pėrnju pomoż poſkicżi. Wobſchkodżeny wóz dyrbjachu wotwjeſcż.

S **Wėtnizy.** Jako wutorn wjecżor cżłowiek Hankmut ſ Hónje pſchi kurjanje druheho motorowego pſchijėżdżkeho, ſajéżże do ſapſchaja, kiż ſo ſ pola wrócżeſche. Hankmut bu 7 m daloko ſ koleſa wjerhnjeny a wotka cżėżko ſranjeny leżo. Bė ſwej ruku ſlamał a na hłowje ſtraſchnje ſranił. Dyrbjachu jeho hnydom do Wojerowſkeje khoronje dowjeſcż. Druhi motorowy ſe ſtróżelemi do pſchérowa ſajéżże, ale pſchi tym njeſnjeſboż.

S **Prożnu.** Wulotu tudyſchi złowniżowy hat wuſłójichu. Stóji ſo wokoło 15 zentnarjow rybow, ſwjeſcha karpow. S wunoſchkom ſu wobſedżerjo ſwokojeni, hdyż ſo na to dżiwa, ſo w krutej pschedſtojnej ſymje nimale wſchė ryby ſmjerſnuchu.

S **Lubnicha.** We nozy k wutorje wopuſchczi młody cżłowjek ſ Biačkeje korczmy w naſchej wſy. Nadobo jeho někotſi hejeljo napadnychu a mlócżachu. Bjes wėdomja a khwanowho jeho na droſy namakachu a do Wojerowſkeje khoronje dowjeſchu. Bu cżėżko na hłowje ſranjeny. Jedna ho dże wo wjerżenje, pschetoż napadnjerjo ſu ſta pryedy wotrahżenje, ſo njebuż ſam domoj hicż, dokelż na njeho lażachu. Nadżijomnje njeſbudże bórzy ſapja.

S **Wjelezje.** Dżéżacżer Każimėr Schramkowſki, kiż bė 18. winowza tu na ſwoju njewjeſtu rėkli a ju cżėżko ranił, je ſo někto ſam ſtajił. Khoċżebuſkej wotſtaji. Sam wumrał, ſo je ſo dyrjł ſe ſwojej njewjeſtu roſtrėżeny pſchi tym je dóſchło k wurėżowanju. Jeho njewjeſta je jeho roſnjeſudrila a na to je wuċżahnył revolwer a na nju ſtėlił. Wón pjerża ſam njeż, każ je k tomu dóſchło. Schramkowſkeho dowjedżechu k hamtſkemu hudnikowi.

S **Dubrawy** pola Hróżka. Dokelż njemóża twory wotbyċż, je ſo direktżija naſchich „Lonza-dżélarnjow“ roſhodżiła, pola wyſchuſnjeſe namjetowacż ſaſtajenje tworjenjow. Jedna ho pjerża jenoż wo pſchekhodne ſaſtajenje. Tak ruċże hacż ſmėja ſaſtu ſtaſaſtki, ma ſo ſaſtu ſ dżélom ſapoċżecż. Se ſaſtajenjom twoſnje budże ſaſtu 100 dżélacerjow bjes dżéła.

Se **Slepo Komorowa.** Dróhi w naſchim měſcże ſu dosċż hubjene. To wożeſbje ſaċżinjowaju motorowi a wjeſnjaż awtow. Někotre naſche dróhi maju ſo aſfaltowacż. Dróha pschi nałkadnym dwórniſchczu je nimale hotowa aſfaltowana, ſ aſfaltowanjom Hróżnoje haſy a twohjeſcża ſo někto ſapoċżina. Dżéło je ſo wobſtarnikowje we pschedpoſlednim poſtożenju wėſchċżanſtich ſaſtujerjow.

Se **Slepo Komorowa.** Wutorn rano 3/4 8 hodż ſuje ſboji w briketarni nógny dohladowaċ Alfred Hojała, hdyż ſo ſ elevatorom ſabéraſche. Jemu ſo nop pukny a ſo też hewak ſtraſchnje ſmjeċże. Na ranu je wumrėł. Snjeſbożeny bė 23 lėt, njeżeniżeny a bė pilny a wuſtojny dżélacżeŕ. Halle psched 5 lėtami bė ſjubił nan, tiż ſo hornja ſmjermje ſnjeſboži

S **Khoċżebuſa.** Tu namakachu w jeho bydlenju 78-lėtineho invalidu Fryża Nuglińca morweho. Bė ſo ſ pluma ſaſtoſbojcżił. Pschicżina njeſtuka je dże njeſchpina khoroſcż. Nuglińca bė njedawno Boża ruċżka ſajała a ſ toho ho wjaży prawje ſhrabat njeje.

S **Khoċżebuſa.** Njedawno bu ſchwalena Marſcha Nowelez ſ naſcheho měſta pola Módleje wot zuſeho awta pschejėżdżena. Jej ſo nop pukny. Sżrjedu je někto wumrėła.

Z Łużicy.

S **Khróſtawy.** Tu ſo w nozy paduſchi ſadowchu do gmejnſkeho hamta. Woni ſchkleńzu wokna wutłukachu, kradnychu jenież wſchė kolki. Hewak niczo njeſchwachu, ani pjenjez ſo njedóſtknychu.

Gosničanski faraf.

44] (Pokraczowanje.)

Naſajitra rano hižo pschebydli ſo Włodźimėr na kubo, hacżrunjez tu khwilu też niczo cżinicż njemóżeſche hacż wocżakanycż, donіż woda njewotbėhny.

Mjeſ tym bė Herta nėtko hižo iſt dny w domje kujeni Aftenoweje pschejżiwila, a mėr a pokoj woſebneho domu cżinjeſche jeſe cżuwam derje. Najebacż to njebżeſche ſpokojom. Jedżenje ju pschimaſche — puſtota bė w ni — ſiwſkanje!

Jónu rano doſta jako wjeſtu wulki koſr — jeje wėży, kiż bė Wjedrich hnydom po jeje wotpuczowanju ſa njej póſłał. Nėtko tu ſtejo wulkadowaſche. Jedyn kruch po druhim, lute dopomnjeczu. Bė dżé kóżda maliczkoſcż ſ dopokojom lubowſe jeje ſtarſchenju-pėſtonow, a kóżdiczka wėż bė ſ dopomnjenku wjeſołeho dnja — patorżiży — ſwojeho dżenja narodninow. — Wėchu to jeſni dobri pschecżeſtjo, a wona by najradſcho kóżdu żuſkuli wėżku k wutrobje ſtiſkżiła, a tola bė nėtko, hdyż wſchitko, ſchtož ji ſtuſchcżeſche, ſchtoż mėżeſche tu pichi ſebi, tak rjez też poſledni ſwjaſk bo rostorhnył, kiż wjaſaſche ju ke Goſpodzam. — Wjedrich njemyſleſche na nawrót — to bė nimo.

Wona ſhodżeſche pschi ſwojim wotewrjenym koſrje a wócżazy ho ji ſaſtupichcżej. Tu ſaklapa nėchtó wo durje. „Liſt ſa ſhnadnu knjeżnu.“

Komorna pschinjeſche jón k ni.

Wocżi ſo ji ſe ſtróżelemi roſcżėrilchcżej — to dże bė Schcżėpana Heinolbowa ruka. Njeżeżeſche dha wón we ſaſtwje? Wuſtleſche-li wón nėtkole na nju?

Wona roſtrėżny ſ khwatkom wobalku.

„Pschepruhowane, pschepytowaniſke ſaſtwo w Lyku.“

Dyrbjeſche ſo hromadu bracż, pryedy hacż jamó liſt pschecżitacż:

Luba Herta!

Ty budżeſch na unje hnėwna, ſo ſym wot Tebje wokeſchot, njeſawdawſchi Cżi bożemje. Schkoda! Na bale bė tola tak rjenje, njewėrno? Ale trochu nałże dyrbjach dla hrożnych wobſtejnoſczow wotpuczowacż. Bė wſchak ſo hłupoſcż dożyła, ale ſchtó dha w taſkim wokomiku nėchtó mudreho ſwora! Bė to ſpėchna jėżba do Warſchawy tam a wróżo a nawróżna jėżba njebė dożyła pschijomna. Za ſnajmjeńſcha radſcho ſam puczuju, hacż i taſkim pschewodom. Sży-li na mnje ſta? Ja wjchak njemóżu ſebi po prawom zhleje wėżki dla niczo pscheſ to. Nawopak, dawno hižo ſym taſke nėchtó pschedeżił. Wſchako wėch, ſo chżych pschezo precż. Najwjetſcha khupoſcż tola bė, jo nan na tom wobſta, ſo maja ſo poſlednje kamjenje, kiż njebėchu hižo k niczemu, dodawacż. Wėżo, ſo ſo kżėże tak bórzy ſaſżpjenja, njebudżech ſebi też nibdy myſlił. Hdyż dże murjer pschi tom hiſchcże lutowacż. — — Nėtko njebudże, a k cżemu ſu tu khupoſcże, hacż ſo bychu ſo ſworacle! Cżłowjek bżé dyrbi „pschetracż“ a potom ſnowa zapoczecż. Bychmy-li mėr méli, bych do Ameriki wotpuczował, hdyż ſym tu hotowy, pschetoż w Nėmſkej budże ſo ſcżėżke nėchtó zapoczecż hodżecż, hdyż ſu wſchitke pjenjezy ſuſ! Tuż dyrbju woczakacż. Hacż móżu poſ taſkimi wobſtejnoſcżemi Cże ja Twoje ſłowo dżerżecż, to njewėm. Schkoda, budżeſche to rjenje bylo, a mój bychmoj hromadże w Barlinje wjeſele ſiwaj bylo.

Ale pschińdże też ſaſo hinak a cżłowjek każ ja ſo bórzy ſaſo ſhraba. Njemóżu Cże proſzycż, ſo by mi wotnoſkwila, pschetoż Tebi budże njelubo, ſebi ſe mnu dopiſowacż. Tola ja njeſapomnju na Tebje, a hdyż budu ſaſo ſwobodny a ſmėju pódu pod nohomaj, pohladam też ſaſo ſa Tobu. Nan wſchak njebudże nėtko ſ milijonarſkimi dżiwkami wokoło mjetacż, to dże budże tkėrko cżeſko, hacżrunjez bychmy taſke nėtkole trjebacż mohli. Sſnadź wukhowaſch Ty nėchtó ſo prėni japoczacż.

Potajkim njedaj ſebi tutón pad pſchebliſko hicż. Schtoż ſmy my cżinili, ſu yżaſy psched nami cżinili, a jim je ſo lépje radżiło.

W duchu koſchu Twoju lubosnu ruċżku. Ty bėſche wopraſwdże wabjaſa we ſwojej każ morjo ſelenej drajeże!

Potajkim, wocżakni. Kak tola praji Romeo tak kraſnje: „A wſcho tole cżerpjenje ſłuji w pschihodże namaj k błódkim ſabawżkam.“

Twój nakhwilnje trochu ramponowany

Schcżėpan.“

Herta bė ſatrachnjena. Kak fribolnje tón pižaſche! A to wón dokonjeſche — tak cżujeſche tak myſleſche wón nėtkole?

Wona roſtorha liſt na tyżaż kuſkow a cżiſku jón do nėcżeje. Kak też to bėſche tole jenoż pschijſchko? Wo tom dyrbjeſche nėtko hluboko pschemyſlowacż.

„Ow, Bjedricho, cżehodla njepſchińdże ty jenoż tak ſchtwórcż lėta pryedy!“

Najpryedy bė ſo jeho ſdalowała, każ dże kóżdemu ſurikej ſ pucża khodżeſche — Włodźimėr bė ſo hnydom ſam pschecżelił. Kak ſchwarnje możeſche bjeſdawacż — bė ſajſt wożobny. — Ach cżehodla bėſche tajka hordulinka była a jeho ſłowam rada pożłuchała! —

Wopraſwdże wjeſołeho cżłowjeka njebė pryedy po prawom w zhlem ſwojim żiwjenju hiſchcżu póſnała. Schtó tej k nim pschihbadżeſche? Jarak Wjeraba abo ſtary łékaŕ? A wuj wſchak cżiniſche ſwoje praprėnjotne żorty po ſwojim jakniwem waſchnju, ale wjeſołoſcż. Hdyż Włodźimėr pschińdże, ſwjeſcha bórzeſche. Wón mokkotaſche na ſwojej dżélo, na hrabju, na woſtudu. — Ale wjeſołoſcż? Potom pschińdże Schcżėpan Heinold a wożiwi zyły dom! Najpryedy bėchu wſchitſzy ſaharjeni ja jeho knanoſcż! Kak tón wėżeſche ludži lodżi wokoło wſacż a kak ſ pjenjezami bubjeſche! S wopuėdka drje też ſam woſtudle wobliżo pokaſowaſche, hdyż ſydaſche na wjeczorach ſa ſwójbnym blidom nanej a macżerj ſnapſchcżeſa. Dołhu dymku pachacż ſo jemu njechaſche a ſ macżerju dożyła njewėdżeſche, ſchto rėcżeċ. Cżeſto ſe bė ſanna na prėnich wjeczorach we ſwojej ſtwi woſtała, taſka bojaſna kaſkaż bėſche. Potom pschińdże Włodźimėr a wona dyrbjeſche dele. Nėtkole hiſchcże ſaczuwaſche wuſtkoſchoważe ſpohladnjenje Schcżėpana, hdyż ju wón wubłada, a to ju zyle pschenyſa. Ale potom ſo wón roſbudżi! Wo to żiwjenje w ſtarſchiſtkim domje! Dypki ſo wujenichu a Schcżėpan ſydże ſo k kładrej. Haj, wona tola też hraſcheſche, ale jenoż khutne, khmane wėży. Nėtko pak ſaſtinczachu kołkocżiwe walczżi, operetowe „ſchlagry“, pschi kotrychż ſo wuj ſmėjſkotaſche a Schcżėpan ſpėwaſche ſe ſwojim jaſnym, ſpodobnym hłoſom.

A potom powėdaſche wh Barlinje a wożiwjeſche jeſe dopomnjeczja na dżeczaze dny.

(Pokraczowanje ſcżehuje.)

Wusudženja.

Krajny ſud w Budyſchinje.

Spomnjenja hódny rosſud padže pſched małej chłoſtańſkej komoru jako powołańſkej inſtanzu w jednanju pſcheciwo aufziſonatorej Erwinej Arnej Muſchikej ſ Budyſchina dla nuſowanja. Jako ſkobuwotnajeř Hrubo-ſańſkeje honiwy ma Muſchik prawo, honſtwinſti ſchkit wukonjeć. Hruboćanſzy ratarjo pak jemu też ſchkit wo-łow pſchipodachu. Božeho ſtpicja bêſche Muſchik na mje-nowanym reverje dweju Budyſkeju wukhadnikow ſ boka pucža na łuzy nadeſchoł. Bêſche jeju namołwjak, ſo ma-ſtuki hicź. To pak njeczinjeſchtaj. Naſta wurêčzowa-nje, pſchi čimž Muſchik revolwer wuča hnu. Wêz ſo wo-ſtrjeliži a wukhadnikaj doſtaſchtaj khłoſtańſti pſchi-ſtaw dla khodſenja na zuſe leżownoſcze a Muſchik dla ſwojeje roſſudźenje nuſowanja. Jenoż Muſchik žadaſche ſebi ſwobodne roſſudźenje. Hamtiſi ſud bêſche Muſchika k 100 ſtnam pjenježneho khłoſtanja abo 10 dnjam jaſtwa ſkaſujo. Wón ſo pſcheciwo wuſſudej powoła. Mała ſtrafnika komora na to roſſudźi, ſo ſtaj ſo wukhadni-ſ pſcheciwo ſchkitej jahonom pſchecſchej a to dowidźa-ſ Muſchik je ſwojeje ſtrony je wobarał njeprawemu ſtrafnej na ſchkitarja ſahonom. Je we woprawnjenym ſtrafnym wobaranju jednak a mêł prawo revolwer wu-ſchkitnyć.

Hjło khłoſtany ſamtak Jan Byhain ſ Habrachčźiz bêſche ſo pſcheciwo pſchedpiſmam wo pſchiprawach da-ſkoſtneho woſjewjenja pſchescholk. Swoju radiowu pſchi-prawu, kotruž bêſche ſ dowolnoſczu pôſta mêł, bêſche tónz lecze 1930 ſaſo wotſtejwił. Pôſt bêſche jeho namołwił, ſo ma ſa 7 dnjow wſchu pſchiprawu wotſtronić. Po tutym bêchu widźeli, ſo Byhain hiſchcze wyſoku antenu pſchi ſebi wotſtronił. Tohodla bêſche jeho hamtiſi ſud we Habrachčźach k 20 hr. pjenježneho khłoſtanja abo 2 dnjomaj jaſtwa ſaſudźił a radiowa pſchiprawa bêſche ſo jemu wjała. Byhain ſo pſcheciwo wuſſudej powoła. Sud jeho khłoſtanje na 10 hr. abo dźeń jaſtwa ſniži a jenoż antenu ſa wuſſwojenu pſchipôſna.

Nazymski kurzus zwjazka ženskich towarſtwow.

Pod ſylnym wobdźêlenjom ſ zyleho Budyſkeho wo-kſejża wotmê ſo w Keheleńi w Budyſchinje łêtuſchi na-ſymſki kurſus, kiž ſtejſcheše pod heſłom „Zona jako macź a ludowa wukubłarka“. Kurſus ſapoča ſo ſ rańſchej nutrnoſczu, pſchi kotrejž hnjes ſuperint. Fröhlich rê-ſcheše, ſo je trêbne, w dźenſnjiſchim cźaſu ſo k Bohu wobroćiś.

Na to ſwjaſkowa pſchedźydła knjeni wjeſchowka ſ Hanau ſ Drožđija ſhromadźenych — bêſche jich na 175 — powita.

Potom knjeni Baruther-Nitzowa ſ Drježdźan pſchednoſchowaſche „wo maćerſtwje a nowej gene-racji“. Wopiſowaſche ſnutſkownu a ſwonkownu nuſu naſcheho cźaſa a wſchelakoroſcze naſcheje młodźiny a nuſedźiny dźenſnjiſchcze generazije. Nospominaſche ſa młodych ludźi, kiž maćerſtwo do ſiwjenja won ſcźelu, ſo mêć ſo w dźenſnjiſchim khutrym cźaſu dokładnje pſche-ſpodobaś: Kak ſteji człowjek 1. k ſebi ſamemu, 2. k ſwo-jomu ludu a 3 k ſwojemu Bohu.

W dalſchim pſchednoſchku rêčeſche knjeni Schöf-ferowa ſ Löhnitz „wo młodźinje a jeje pôźcźiwoſtnej ſamoſtatnoſcźi“. Sahorjaſa pſchednoſchetka ſtupi ſo ſ zy-lej wutrobu pſched naſchu młodźinu, ſo lud njeby do ſa-ſkuby ſapadnył. Zadaſche prawe ſwójbne ſiwjenje, kiž nam dźenſa tak huſto pobrachuje.

W tſeċim pſchednoſchku popołdnju ſaběraſche ſo knje-ni dr. med. Pflughauptowa ſ Drježdźan hłown-nym themu wot lêkarſkeho ſtejniſchcźa: „Zona jako no-ſchetka ludoweje ſtromoty.“ Wuſtupowaſche pſcheciwo njeſlabſchej płodźenja, ſ čimž ludowy pſchichad w naj-wjetſchim ſtraſche ſteji. To ma ſo pſchewinyć. Prawy ſtład ſa ſtromotu žony je prawje pſchimêrjena ſtaroba ſ mandźelſtwje. Wona žadaſche wot ſtata, ſo by namała ſrêdki a puczе, ſo by ſo roſcźenju ludu njeſadźiwało. Pſchipoſtuchaſtwo wſchitke tſi pſchednoſchki, kiž hłu-bokeho cźerpachu, ſ wulkim ſaſimom ſtuſchachu.

Wulka kermuša!

Pſchichodnu njedźelu 26. okt. a pôndźelu 27. oktobra maju we wjele wołſadach. Wot najſdaleniſcheho Kuſchi-ſchowa ſa Wôſporkom a holanſkeho Radſchowa cźehnje ſo ſlota kermuſchna ſmuha pſches ſerbſki kraj. Mnohe wołſady wot naſchich kuſſiſkich horow hacź bele do cźiſcheje nimale hacź ke Kamjenej, do ſławnych Khrôſcźiſ. Na-ſtajne kermuſchne wjedro, wjeſelimy ſo tola zyłe łêto na dobru kermuſchnu pjeczeń a na ſłódki tyknaś, kaſkiż jón jenoż wjeſne hoſpoſy pjeku. S cźerjôdami ſo k Wam na-walimy, Wy lubi ludźo. Wſchak je tola dźeńſnjiſchi dźeń tak łohko na kermuſchu jêdźiś, hdyž wſchudźom cźe auta dowjeſu. Wo kermuſchnych awtach njech je kôždemu ſdźe-lene, kiž ſo ſ kermuſchnymi wjeſelemi nołzy:

Direkcija ſtatnych autobuſow w Budyſchinje dawa dla Huſczańſkeje a Khrôſczańſkeje kermu-ſche wołzebitym autam jêdźiś a to tak, ſo mêło jenoż woja ſtajnje dwaj pojêdźetaj w ſnatych cźaſach. Mjes Budyſchinom a Wjaſoſzu wôs, kiž ſ Budyſchina 10,22 wotjêdźe a 11,02 do Wjaſoſzy pſchijêdźe. Wjaſoſzu 11,10 ſaſo wopuſchczi a 11,50 do Budyſchina pſchijêdźe. Tutôn wôs ma we Wjaſoſzy pſchi „Slotej Krônje“ pſchi-ſamknjenje do Walbramcz, Wjednarjez (hdyž maja też kermuſchu) a potom też pſchi nawróćnej jêdźe ſ Wja-ſoſzy pſchijamknjenje ſ Bîſkopiz, Pôźkowow a Delnjeje Wjaſoſzy.

Na Budyſko-Kamjenſkej cźorje ſmêjetaj wołaj, kiž wot Budyſkeho dwórniſchcźa 10,22 a 14,10 wotjêdźetaj, w Sejzach pſchijamknjenje do Khrôſcźiz. So móže wje-cźor kôždy ſaſo domoj, ſa to je też poſtarane.

Wożebite pôſtowe autobuſy k Hrodźiſchcźanſkej a Ko-teczańſkej kermuſchi: Wot Budyſkeho dwórniſchcźa wotjê-dźe autobus 9,20 na Pſchiwjêzjay do Skaneza a Nakojd, 10,30 na Worzyn do Kotez a Hrodźiſchcźa, 11,15 na Bart do Hrodźiſchcźa a 14,15 na Bart do Hrodźiſchcźa.

Wrôcźo do Budyſchina: 17,30 ſ Hrodźiſchcźa na Bart, 20,00 ſ Hrodźiſchcźa na Kotezy a Worzyn, 21,30 ſ Na-kojd na Skaneza a Worzyn. Pôndźelu rano 6,38 ſ Hro-dźiſchcźa na Worzyn.

Dla Kumwałdſkeje kermuſche pojêdźe njedźelu 26. okt. nimo porjadneho autobuſa wołzebity wôs takle: S Kum-wałda 8,00, do Budyſchina 8,52; ſ Budyſchina 9,00, do Kumwałda 9,52; ſ Kumwałda 10,00, do Budyſchina 10,52, ſ Budyſchina 11,00, do Kumwałda 11,52. Tónle omnibus ma wſchitkim ſamknjenje ſ pſchipodniſchim cźaſam ſ Drježdźan. Dobre ſwiſti ma też porjadny omnibus ſ Wojerowſkemu pſchipodniſchemu cźahej a k pôſtowym autobuſam ſ Minakała, Suborniczki, Barta a ſtatne-mu autobuſej ſ Nałeż.

Zakoń wo wobſkaženju ſarow pſched ſudom.

Wutoru popołdnju ſapoczachu ſo w Drježdźanach wuradźowanja 14. ſakſkeje krajneje ſynody, kotraž bêſche ſo k poſlednjemu raſej w junuju ſkhadźowała. Jako bêſche preſident hrabja Vitzthum ſ Eckſtädt ſynodu wotewrił a ſo krótka nutrnoſcź womêła, ſapoča ſo prênje cźitanje ſako-nja wo wobſkadźenju ſarow.

Prawny wubjerk je pſchedłohu krajneho konſiſtorſtwa tak pſcheměnił, ſo město prjedawſchich cźiſch ſwaichnjow wobſkadźenja jenoż hiſchcze dwê woſtajetej, pak ſtara wôlba wołſada na namjet patrona abo konſiſtorſtwa abo ſwo-bodne wobſkadźenje měſtnow ſe ſtrony krajneho konſiſtor-ſtwa. Mjeńſchina bêſche k tomu namjetowała, ſo by ſo k wſchêdnej wôlbnej formje jako druha możnoſcź ſwobodna wôlba wołſady ſtajiła.

Jako bêſchtaj §§ 1 a 2 wolbyłaj, ſo pola 3 a 4. ſ ſa-kładna roſmołwa ſapoča. Nospravnik ſynodal Weidbauer ſ Grimmy ſaſtupowaſche pſchedłohu wubjerk. Podpreſident D. Hickmann ſ Lipſka ſaſtupowaſche pak pſchecźa mjeńſchiny, kiž ju ſa to, ſo ma ſo jednacź po pró-zowanjach nowocźaſneho zyrkwineho ſakonjedawarſtwa, ſo by ſo wołſada jako ſakład zyrkwje ſtruchźiła a ſ jeje noſchetku ſo ſtała, kiž je ſebi ſwojeho ſamoſtwjenja wêdoma. Temu też mjes druhimi ſynodal D. Müller-Zwikawſki ſ cźaſ-tymi ſłowami pſchiſtupi. Wêſo je namjet ſwažliwy, ale

bjes ſwaženja ſane pokračowanje. Tutym pſcheczam mjeń-ſchiny podpreſident D. Hilbert ſ Lipſka ſ rêčzu połneho temperamenta napſcheču ſtupi. Wón powołaſche ſo na Luthera, kiž bo wołſadu jenoż pobožnych a khriſtowych ſchczerjanow liczeſche, wón powoła ſo też na nahłady cźaſa, kiž wſchudźom woła ſa wjednikami, też w zyrkwi; tohodła ſwobodne wobſkadźenje pſcheſ konſiſtorſtwo. Konſiſtorial-ny preſident D. dr. Seetzen a tajny konſiſtorialny rada D. Dinter wuſprawniſchtaj bliſcheje ſtejniſcheho krajneho konſiſtorſtwa, kiž dyrbi ſnajmjeńſcha 20 měſtnow wob łêto w ſajimje krajneje zyrkwje wobſkadźeć.

Sêrjedu wothłoſowaſche ſynoda najprjedy wo tutym najwažniſchim § 4. Se 48 hłoſami pſcheciwo 21 hłoſam pſchiſa ſo pſchedłoha prawneho wubjerka. S tym ſpadnje ſwobodne wólbne prawo wołſadow. §3 ſo na namjet ſy-nodale ſ Noſtitz-Wallwitz pſchemêni a łohonuje w prênim cźitanju pſchija.

Po pſchiječu §§ 5, 6 a 8 wuwi ſo wo § 9 debata, kiž někotre hodźiny trajeſche. S cźaſe ſmôžnieſ, ſo mójeja ſo fararjo dla nujnych pſchicźinow pſcheſhadźeć. Dêſt ſynodu wobroći ſo pod wjednikom podpreſidenta D. Hick-manna ſaſtupnje pſcheciwo łôdźenu pſcheſhadźenju. Nochze ſo pſchimacź wêſtoſcze farſkeho ſaſtupiſtwa a ma druhe puczе k wotſtronjenju njehodow ſa môcź.

S pſchihłoſowanych wuprajenjow k podłohu, maj. dr. też krajneho biſkopa bêſche dopołnjacź, ſo tu njeje za-neho formalneho prawa na njepſcheſhadźenje, tola wobſtoji pak łajka ſahada. Namjet to ſpyta ſwjerdźiś. Nara khut-nje ſo też rêčeſche wo autorizce ſarſkeho ſaſtupiſtwa, pre-dowanja a zyrkwiniſkich wobrjadow. Wupraji ſo też, ſo móže ſo wot ſakonja wſchelake ſohnowanje wožłacź.

Dołho ſo też jednacźe wo ſamwjedźenju powołańſkeje inſtanzy. Sa to namjetowachu ſo zyrkwiniſki wyſchiſi ſud, ſtajny ſynodalny wubjerk abo krajnozyrkwiniſki wubjerk. Wjetſchina wobmyſlenjow měrjeſche ſo pſcheciwo zyrk-winſkemu wyſchiſchemu ſudej, dokelž je to dźiſiwilnarny ſud. Stónczнej pak ſo też ſ namjetom ſpyta, wołſadſe, kotraž ma duchownemu ſpuſchczeć, dacź prawo hôrſchenja.

Zničeńoženja na drôzy.

S **Waldheima** ſo powê, ſo ſahrodniſti pomocnik Münch ſ Thale w Sſmolinach (Harz) njedźeńbuju war-nowańſkich taflow po nahłej Kriebſteinſkej hrodowej hôrje ſ koleſom dele jêdźeſche. Pſchi tym ſhubi mój nad kołom a wrjeżnu wo hrodowe wrota, ſo ſ rosbitym no-pom leżo woſta. W blížſchej nozy wón w thorownej wumrê.

Na kwaſnym puczowanju ſo autmobilu ſpalika.

S **Rouena** w Franzowſkej ſo powê wo ſałoſtnym njeſbożu, kiž ſo pſchi ſpodźiwnych wobſtejnoſcźach ſta. Młoda mandźelſka na kwaſnym puczowanju ſwoju ſmjerć namaka. Młodaj Dazenej mandźelſtej poda-ſchtaj ſo ſ automobilom na kwaſne puczowanje. Auto bêſchtej ſtarſchej žonje darikoj. Mandźelſki wôs ſam wo-dźeſche, jako wjeczor poſoże do moſtowego wobłożenja ſtrêži, pſchi čimž ſo žona k kruchami ſchkleńcźu łohko ſrani. Muž khwataſche do blížſcheje wſy po lêkarſku pomoz. Jako ſo wrôcźi, ſe ſtrôčelemi widźeſche, ſo ſeho automo-ſtorcźi, pſchi čimž ſo žona ſ kruchami ſchkleńcźu łohko ſrani.

Ze Sakskeje a dalšich kraiow.

* S **Drježdźan.** (Shubjene dźêcźo ſ Barlina ſo we Drježdźanach namakało.) Dwórniſchcźowe miſijonarſtwo ſa-dźerža na tudomnym hłownym dwórniſchcźu 13kému Eou Auerbachej, dźowku Charlottenburſkeho architeka, kotraž bêſche ſo pſched dźeſaćej dujemi bjes ſlêda ſ Barlina ſhubiła a napoſlêdk ſpodźiwnu liſt ſ Lubanja w Schleſyſkej domoj pôſła. Wona piſaſche, ſo je pod hypnotiſkim wli-wom nkedeho muſkeho ſ Barlina puczowała. Nan je ſebi tuturu po ſwoje dźêcźo pſchiſłał a domoj wſak. S kaſkich pſchicźinow bu Eva Auerbachez ſ ſwojim błudźenſkim jêſham namołwjena a ſ woikel měrjeſche pjenjeſy k puczo-waju, dotal hiſchcźe wnjaſmjene njeje.

* S **Pirny.** (Njehaſbnieſtwo wudrêwarja ſajeli.) Wot někotrych njedźeľ wudrêwaŕ najnjeſkicźomniſcheje druſtiny na tudomnej knjeſe liſty a dopiſmiſy ſ khſchwâ-ſtnimi a njepôźcźiwymi ſłowami piſaſche. Wudrêwaŕ hro-ſcheſche ſkôncźnje, jo knjeſe wuſmêſchi ſ tym, ſo na durje

Klóſtrska kapala w Assisiju w Italskej. Sobotu 25 oktobra budźe w njej bolharski kral Boris z dźowku italskeho krala Giovaniju zwêrowany.

Podnórjeny lotsowy parnik „Pilot“. Lotsa abo pilot je morjak, tutôn cuzo łódźe do pſiſtawa wodźi. Tak ruče hač na pſikhadźaca cuzu łódź ſtupi, pře-wozmje rozkazowarſtwo a wjedźe ju wêſče do pſiſta-wa. Norwegiski parnik zrazy pſched Hamburgom do tajkeje łódźe, zo ſo podnóri. Z wobſadzi zatepichu ſo 5 muži.

jeje bydlenja jwonkach pśched twarzenjom njeńonne pśimna nalěpi, njeporoźitej-li wonej wěsty pjenjes na wěste městno. Wonej to hnydom kriminalnej policiji wojsewiśkiśej. Jako pśiśe słoźnik podarmo na žedane pjenjesy cakał, běśe won też cinił, śtoź běśe hrozył, běśe papjery i njeschwarnyzni źiłowani popiśane na durje a płoty ležowanjosće, w kotrejž kusnje bydleśtwej, nalěpił. Kriminalna policija w nogy wokoło twarjenja kedźbowaśe. W nozy k twarje jedyn kriminalny sastojnik wudrěwarja nadeśdze. Tutón žo sastojnik najsahaśliśko pśecerśiwjeśe a žo jenu wutorhnu. S pomozu drnhich wobrazow poradi pak žo cekkazeho pohadnyć a sajeć. Jedna žo wo 3likeho dźěłaceja i Pirny.

Přilopk.

*** Dźěco se sapałkami hrajśelo a žo spaliło.** Daunhauserez starśej w Ifkenburgu běśchaj wjeczor źiwjeho śiłeineho hynka śpaś pokazałoj. Dźěco pak hnydom njewuwuzny, ale hrajśacke žebi we kołu je sapałkami. Ložko žo sapali a dźěco žo tak cěžko wobpali, jo we wokrejźnej khorowni we Wernigerodźe wumrě.

*** Woheń w śchokoladowej fabriju.** W nozy k wutorje žo tśeha Weinbergez śchokoladoweje fabriki w Heyfordźe spali. Straźnik žo ½12 hodź. wohnja dohlada. Sa pol hodźiny hižom žo cała tśeha wulkeho fabrikiśkeho twarjenja palesche a wokoło 1 hodź. běśche cyła 1000 kóńmych metrow wulka podźěśchna městnosći njeźiwjacych napinaseho prózowanja wohnjowneje wobory žo wupalika. Na ižoje dźerżeśche betonowy wjerch hornjeho poschoda, so tśi delnje poschody njewobśkodźene wostachu.

*** Srudne podeńdźenje ruśkich cekkazow.** Schtyrjo Ruźojo, mjes nimi oficěr i Kolezakowcho wójśa, su žo po cěśkim puśowanju pśeches njeskónčne ruminy śewjernjeje Ruśkeje do Finskeje pśechedobyli. Su i khwa khlostaizow na Solowetśkich kapach cekkali. Dźeśacy dnjow źiwjacych žo i jahodami a hrźbami. Jedź, kiž běchu žez žoho na puć wśali, bórzy wumźe, dokelž žo pśeches tute dundanje w njejnatej krajinje wiazy cłaka śebi, wiazy hacj běchu žez nadźeji. Bolschewiśke straże pśecerśahachu lěśy. Tuž nózahu cekkajneńcy jenoź wodnjo puśowacź. Smuślichu husto puć a śpśinachu halle, jo běchu hranizu pśechekrocźili. Hdyž pśichadnje zigaretowy tyfku i finskim napiśmom namalachu. Nikto žo dale na puć naśtajchu, dóniž na finsku ramjenju straźu njeśterceśchu. Cekkajneńcy běchu pśeches hohurjatsko kharty a kompas dośtali. Kaž powźachu, buchu dołhi cźaś jako drjewarjo sajśchehnjeni. W nowiśichim cźasu dyrbjachu baraki sa krajnych nucźenych dźěłacerjow twaricź. Po jich powźanju je hišće wjele pśedawśchich ofiźerow w tamnich śkhwje sa jatych, i wotkal běchu cekkali.

*** Wukhodźowanśke kije sa tolśte žónśke.** Pśichi pśchedwjedźenjach módowych nowoścow žu w Londonskich módowych salonach pśeni kśocź mannequiny sa tolśte śigury wustupowale. Wobsedźiśeli pichi tom běśche, jo nětjachu wśichśke **tele** mannequiny (žónśke, pśchedśtajowoje najnowśich módu) wukhodźowanśke kije, dokelž ma žo sa najnowśich módowy typ, jo njeźmědźa žo tolśte, ale wobsebne žónśke bjeś śija w śjawnosći pokasowaci.

*** Najpódźiwnśichi dom Londona.** W Londonje je pjeć poschodow wyśoke twarjenje k pśedkowanymi durjemi, wokanami a balkonami, kiž pak je jenoź poldra metra schśoke a nima jenicźke klucźoweje dźery, žaneho śwónćka ani wobydlerja. Jendelśke nowiny wośjemja adrejsu tohole dźiwneho twara: Leinster Gardens cźiśło 23. Dróžarjo tule atrapu zyle derje znaja, pśchetaj je jich hižo cźasto jedbała. Tale posdatna khěża bě i tym nastała, jo běchu žo wobydlerjo Leinster Gardens pola podźemśkeho żeleźnicneho dróźstwa hórschili; hdyž bě mjenuja druźstwo śwoju cźaru pśches tutón dźěl Londona twarili, měśachu wobydlerjo Leinster Gardens runje wuhlad do klubokeje dźery pśchekopowcho śaśtupa. Dokelž žo jim tajki wyhlad njespodobasche, zadachu sa někajkej wupomozu, a druźstwo natwari nětko tule maśtu, na kótruž hlada žo je strony podźemśkeje żeleźniży kaž na hoin murju, je strony hažy pak ma napohlad dobpośnje wutwarjeneho domu. S tutej khěžu žu žebi hižo wschelake dobre a njedobre źorty cźinili. Njedawno je źortna duscha śtotore pśchepróschenja roześłała, kiž pścheprochowachu k źwjedźenjesi do cźiśła 23 Leinster Gardens. Sbromadźeni hoźeśo pjecza njeśtu runje śwjeźeleni byli, hdyž podarmo śaśtupy pytachu. Cźasto prascheja žo też policijtkow abo žuźobow sa klucźowej dźeru abo sa durinym śwónćkom tohole domu.

*** Macźisna śjes śaldow.** Student Bradfördśkeho tekśtilneho wuśtawa je macźisnu wunamakał, kiž njeźodźi žo jažuwacź a njesdźerźi žanych śaldow. Wuśtajeńca wudźeśkow i tuteje macźisny pokasuje, so žu wokma, bokma a wunmeśita źida pśchiwuśne macźisny; i kaśkim krédkom žo tele macźisny wobdźěkaja, je tuchwilu i potajnśtwom fotografierja. Jendźelśiy tekśtilni wuźywuśtojni wocekaja wot nowego wobdźěkanja dalokožahaje hospodarśke wuśtrowanja, dokelž budźe potom mózno, holowe drasty w krutych kuluchach japakowacź, njesawostajiwśchi źiłeow.

*** Sa 67 lět ani kapki wody njepił.** W Newyorku bydlaży muž, Harry Bartinger, kiž bu njedawno 100 lět stary, móże žo chwaliź, jo njeje wot 67 lět wjazy ani kapki wody wupił. W amerikanśkej měśchesanśkej wójnje chyśche ći rěki wodu picź, hdyž pak w ni nětśto mortwych końi wuhlada, žo tak wograwa, so žebi wotmyślił, nihdy wjazy wodu njepiću. A to je někto sa 67 lět pśchewjedź.

*** Krokodile wjeś nadpadnyźe.** Pśichi Mandangowej rězy na Sumatrje leži mała wjeś Siak, kiž měśejcke hižo wot dawna wot krokodilow, kiž žu we wulkej licźbje w rězy źiwe, cźerpjeću. Cźaśtśicho buchu wjeśnjenjo wot krvdlacźnych a pśchezo śthrobliwiśichich wakow morjeni; krokodile běchu śtónćnje wścheje bojaśtnosće posbyte a nawalichu žo wóndy i tajkej cźrjodu do wśy, jo dyrbjachu jeje wobydlerjo pśched nimi rośćekacź. Někotre wožoby buchu na śjawnej dróży wot wožranych śwěrjatkow nadpadnjene, někotre žamo w jich domach roskuśane a na śmjerć śranjene. Dontorótdni niesamóchu pścheśiwo krokodilam nicźo wucinicź; halle hdyž j Palembanga źyhny wotdźeł wójśka do Siaka pósłachu, kiž sapocźa pścheźiwo sadobywarjam se najśkhichim wuśpěchom wojowacź, mózachu žo naśtrózeni wśeźi wobydlerjo sašo do śwojich chałupow wrócźicź. — Njech tež nicźo žadne njeje, so jednotlive krokodile cźłowjekow, kiž pśchi rěcznem brjoźy žo na dobytnym łakazym śwěrjatkam njewobhladniwje pśichiliźa, nadpadnu, to njeje žo tola hišćeze źenje nawdźiło, so buchu krokodile i tajkimi cźrjódami nadpadowałe, kaj je žo to w Siaku śtało.

Na nowiše z cyłeho świěta.

— Schkoda powěźej wo wjedrje sa jutśišu žobotu: Mróześe žo pśchecźahaja, chłódno, bjes wjetśichich dejśchow. W Jendelśkej cłódno a dejśchowate, w połnócnej Europie tohomuja.

*** S Alderowśich podtopkow su dotal 255 morwych śmužachali. Pśeda toho je 16 cźeśkośranjeńskich hórnikow w khorowni wumrěło. Najwjazy hórnikow je na jadnicźkenje i jadnjimi planami wumrěło. Na jenym mcźinje su 25 cźłowk namakali. Pśiedy hacj su wumrěli, su i kśiźe postrowja na wuhlowe wośyki napiśali. Jedyn je napiśał: „Mrějemy, tola mójemy hišćeze dychaź. Kak dołho hišćeźeće? Pśun w śchachtu!“ Wutoru dop. ½10 hodź. je pśimo hišćeze śyłne, potom bywa źiałośće a śłaśće, a ½3 hodź. pop. poślednje śchepotaze pśimo rěka: „Sbohu wśichźi na Pśun wumrěli!“**

*** We wokolnosći Marśchawy je wjele ratarjow wopijelo, kotśiž su paleńz pili, ko'rnž je i drjewowego śpiritusa dźěłaneho był.**

*** Schtwórt dopołdnja je we Marschawśe wojeśke lětadło na jenu lokomotivu sa3eku padło, fabrikmu śtśeha pśecerahło a do maśchinowne padło, hdyž běchu runje nekotśi dźěłacerjo. Schtyrjo i nich žo ź dźěła cźežko śranichu. Lětadłowego wjednika mortwego pśed rosbanadami wucźežechu.**

Bez domizy".

Hańża śiejśche hižo i 10 létami w arenje (zyrkuśu), i 12 létami je hižo „atrakcija“, wo kótruž žo varieteje torhaja a j 16 je internacionalna hwězda w rejach a akrobatiky. Tomu śiśka łohka krej, wuchiśne cźło a duscha i trochu fantasije. Dla hranizow, cźežow, wótcuchego kraja jej artist źaneje głowy njekama. Ma śwoje tajne a mjeśynarodne łakonje.

A hdyž je k temu nikoda, rjana a śławna, dha žo dołho njewraśchi, hdyž je jow a śchto je, hdyž cłowjeka śetkaśch, kiž žu ji lubi. Schto dha dale, so je Wuher, hlowna wěź, so jako artista teź nicźto hodne móje. Na to waśchnje mózetaj kromadźe puśowacź, pjenjes a cźeśće śej nadobnyć.

Schtó by śej myślił, so wójna wudyri, so dyrbi pśchecźel a towaśch do pola. Khśtś so hišćeze datej śwérowaceź. Noshonjujetaj žo źłódzy a pśchetelaj śej śtrowe saśowidźenje.

Tola žo wjazy njewidźitaj. Nejwałka Hańża ani njeśhoni, hacj je jeje muź padnył abo w sajeću. Njewěźe žu nowiśki, kotreź žo ji pśchinjeźu, mandźelśki je a wostanje śubjeny. Slawy njejśu wjazy tak hibicźowe, rhytmus kleje njeje tak łopśi a muczinoseź lěha žo na jeje duschu, tola dyrbi „rjana Hańża“ — kaž wona pśchezo hišćeze w artistiśich kruhach rěła — staru hru sapocźeć: rejowacź, puśowacź . . . Nadobu cźinja žo tutomu dobremu pśchedewźaću njewidźane cźežoty. Hańża nima žadyn paź. Nimźe śtaćastnišo je pśches źeńtwu ihubiła, wo wuherśke njeje žo starała, dokelž mětko, hdyž bě jeje muź jem, pśchipadny po wójnje k Cźeśkoślowakiśej. A tu nodźeźa artistin samé-

ćeśej, kotreźej muź je na tak śpodźiwne waśchnje žo źiwił. Mandźelśtwo teź Hańża roswijajaceź njemóże, dokelž jeje muża ani mortwego, ani źiwego śwěśćeźej njemóże. Schtó dha wé, so njewěśćich bjes paża efśitowacź? Kontjena a wucźerjena bludźi rejowarka po śwěcze.

Stónćnje žo agentoju śpjecuja, artiśty bjes paża dźeło wobstaracź. Maja i tmu wjele wobcerjenjow, je w muju. Wótcźi žo do Mónśkeje, do **p r i e d a w y** cyje **d o m i f n y**.. Tu ju tón žanuj dóst lepi. Hańża płaći we wocźomaj wyschnoseźow jako wukrajinga. Tola pak wostanje. Njech žo stanje, śchtoź chce. Je mużna. Sćěhnuć: **W o b s t ó r ź b a d l a p j e ć e s t u p j e n j a p a ż a.** Khśtś so ź pjenjesami a i jejnom. Stkuczinje rada a wupucź ludźi: je tola Nemka. Njech hišćeze ras wo dowolnosć k pśchedwźanju prošu.

Swóbne owésće.

S e m r ě l i : Lina Hauffowa rodź. Mayerez w Kamjenzu, źiwowanje budźe žobotu pop. w 3 hodź. w Połcźnizu. — Augusta Reimannowa rodź. Wemmez w Kamjenzu, 78 lět, źiwowanje budźe žobotu pop. w 2 hodź. na pohrjebniśchcu ćmj. Ruśa. — Hana źwud. Pahlitzśchowa rodź. Bürgerez w Kamjenzu, źiwowanje budźe žobotu pop. w 3 hodź. na Hanimym pohrjebniśchcu w Drježdźanach-Löbtawje. — Paulina Wobśtowa rodź. Jährigez w Lubiju, 59 lět, źiwowanje budźe žobotu pop. w 2 hodź. — Jan Bohuwěr Mawśch, wójniśki weteran 1866 a 1870/71 w Dažinku, 85 lět, źiwowanje budźe njedźelu pop. w 1 hodź.

Śtó wě wo Serbach, kotśiž su do lěta 1853 a nětko lětpo 1853 do Amerikl wupućowali? Knjez prof. Engerrand na Teksas-univerśiće pśe knihu wo Serbach a k tomu chce mjena a lěta wupućowanja tutych Serbow wědźeć. Śtóž nětko wé, njech to zdźeli wudawaśni Serb. Nowin (Bautzen, Lauengraben 4).

Nowe z wowsk nowcznik.

Nawječorny wokrjes Sokoła wobdźěli so sobotu 25. oktobra wječor w 7 hodź. na śeskim swjedźenju we Bernbruchu pola Kamjenca. *Přindźće bratśa a* serbske knjeźnje w prawje bohatej ličbje.

Serbskim towaśtwam! Redakcija prosy, zo bychu so towaśtwa z wozjewjenjemi w „Towaśtwownym powěśtniku“ na 3 rjadki wobmjezowale.

Spěwna kupka „Lumir“ zeńdźe so sobotu 25. oktobra pop. w 4 hodź. w hośćencu „Běły kóń“, delka. Prośu naležnje wo přitomnosć wśěch sobustawow spěwarjow. Dnjowy porjad: 1. Naš posledni koncert & 10. wobhladamy z idealnej a materialnej bryh. 2. Přichodne móżnosće. 3. Spěwny repertoir. 4. Wospjetowanje starych sćěwow a přiwukinjenje nowego. 5. Naše noty. Wšěm woporniwym sobuskutkowarjam moje připóznaće a horcy dźak! Ze serbskim strowjenjom Bjarnat Krawc.

Sekretariat Domowiny. Sekretariat Domowiny we Serbskim Domje po 2. poskhodźe je nětko wotewrjeny kóždu sobotu wot ¼2—½3 hodź. Poradźer, stud. Nowotny, podała teź rozjasnjenja w trjebanju śwětłowobrazoweho aparata a jeho trěbne, jón teź posłuži při přednoškach w totowarstwach.

Zwjazk Łužisko-Serbskeho Studentstwa ma sobotu 25. winowca pop. w 4 hodź. **wubjerkowe** posedźenje w Serbskim Domje. Molerjo plakatow njech tež přińdu abo swoje přeća na knižne myta sekretarej St. Nawcy do tutoho časa wozjewja. **Hł. starši.**

Krute powołańske wobuća

Dźěłańske šnór. stupńe z kruteje howjazeje kožoje 40/47

7.75 **9.75** **12.50**

Połdołhe škórnje z howjaz. kože, walkowane dwójne póduše a żeleza . . . **19.50**

Hórske stupnje sportsk. stupnje

Hohrske wub erk

14.50 **16.50**

18.50 atd.

Dźěć. stupnje

sportsk. howj koża

27/30 **7.25**

31/35 **8.85**

Dźěć stupnje

Howjazo box we

27/30 **7.25**

31/35 **8.85**

36/39 **9.75**

40/47 **10.75**

Tahle

Komm. Ges. Schuhwarenhaus

Bautzen äussere Lauenstr. 3.

Sobustaw wulkonakup. družśt, za wobuća E. G. w Drježdźanach

Waš stary, swěrny přećel

Předźenak

so na puć do Serbow hotuje, tuž njekupće hakle němske protyki, ale wostajnźe jomu swěrni.

Poručam ke kermušam

najlěpše howjaze, swinjace a ćelace mjaso, kaž też najlěpšu bursku **čornu a jatrowu kolbasu** po najtuńšich, płaćiznach

Eugen Petrich

rěznisk mistr

na Kotołskej hasy p. Ehape

Bydlenje

rjane, rumne, wosebje za wustojneho krawca so přihodźace, je we **Khróšćanach** přenajeć. Dal e je khonić wo

Gmejnskim hamće

Serbske gram. tafele

ma stajnje na składze

Jan Schiebach

na Mužakowskej drózy 4

Znižene płaćiznow

Barding tuńšo

Prync. suknje a košle l.—hr. Bchaki do jstwy mtr l.—hr. Tkaniny a płachty za sofy

IDA ERLER w Budyšinje Rožk Zwonk. Lawskeje hasy 10

Koła za dźěći

we wšěch wulkosćach wot 50 hr.

Jan Schiebach

na Mužakowskej drózy 4

Jejka su drózše, —

tuž kupujće „Jajko“

potom kury derje njesu

Zazymne dny

čopłu drastu

wot firmy

Osswald

na Kamjentnej hasy

Příloha k číslu 248

SERBSKE NOWINY

Pjatk, 24. oktobra 1930

Spomožerski a zastaraŋski hami města Budyšina.

Rozprawa wo dźěławoſći w měšazu septembru 1930.

W radupodawańi ſo maſerje a ſaſtaraŋi cźěſchenſtwo pſchepyta ſo 284 cźěſchnych dźěći, w ſaſtaraŋi małych dźěći pak ſo 169 tajkich pſchedſtaji. — Radupodawarńiu ſa ſamoobſtwe wopyta 10 ſónſkich. — Zyrowy wuda ſo 654 puntowu na ſpwidłach a 182 tyſow mloka darmo abo pokutſchene. Dale hodſeſche ſo je 154 draſtkami a ſchatami i wobſtarkowym ſpomożerſkeho hanta pomhacź. — Saſtaraŋſke cźěſchenſtwo wupłaćeſche 15 dźěćacych woſow, 16 ſporſtiſch woſew, 16 dźěćacych korbow a 26 łóſkow. — Radupodawarńiu ſaſtaraŋſke tuberkuloſnych wopyta w ſeptembru 83 wołbow. K pſchiſłuſchenſtwu ſta ſo 57, röntgeniſch fotografijow 12, ſ nimi na ſchuliſch dźěćacych wukonjane. Woteda ſo 396 penſowu zarodu pozdźěłanym pluzałkarjam k połſkſchenju jich cźěłnje mozy. Sa dźenjace wothładanje ſo njeſpanožitym 127 wjeſow ſa wothładanje thorych wupoćeži. We wcźeſtſtwjeŋi w Sepiach pſchebywſchej 2 pozientaj, jenaj rych wuſtojny łěkaŕ 8 wołbow pſchepyta, 3 ſ nich k prěnjemu raſej. — Saſtaraŋſke ſchuliſch dźěći ſaſpchimny w 15 padach ſ wobſtaraŋjom draſty, ſ darami nuſowego ſjedźenjeſtwa pak ſo 33 dorozćenym a 32 dźěćom ſ draſtu a wobućom pomhaſche. — Radupodawańa ſa alkoholikow je w rěſprawnym měſazu 4 radupodawańſke hodźiny wotmětka, tři 6 wołbow wopytachu. Saſtaraćka 118 raś domy wopyta a 5 nowych alkoholikow do ſaſtaraŋja wſa. — Saſtaraŋſt hant woteda w ſeptembru potuniſchene abo darmo 1582 pokrutow ſhlěba, 3829 tón. pluna, 367 tyſ. elektriſkeho prudu, 267 litrow petroleja abo ſpirituſa a 3513 jědźnych ſmankow. — Wobjerow w hotowych pjenjeſach, podruźniſch a hoſpodaŕſkich pſchipomozow ſo ſe měſchtſanſkich ſpěrkow dožyła 75 887, 36 hr. wupłaćeji.

Do Mužakowa a Slepoho.

W přećiwnym parku. — Woziwšeny són wjerchowskeho dźiwnuska.

Běchmy sej w měśce wobhladowali wšitko, štož je ńěkak wobhladowanja hódne. To najrjeńše, wopytanje a nawěźenje ſławneho wulkoparka wjercha Pikleŕja běchmy sej skhowali na kónc.

Swětoſławny, přeźiwny Mužakowski park je ſtwórba wjercha Hermana Piklerja. Pikleŕ bě fanatiſki přećel přirody. A njespokojł so z tym, štož bě hižo hotowe. Njespokojł jeho radość nad Bożej ſtwórbu. Měješe ſłachotnu ćeśćelakomnoſć. Chcyše ſam hyć ſtworićel přirody, krajiny. Tutomu waśniću je wěnował a woprował cyłe swoje žiwjenje, cyłe swoje zamoźenje. Bě zasakły a njewuprośny při přewjedźenju swojich myślićkow a wotpohładow. Cyła wjes Kobjelin měješe so po jeho woli přepołožić, zo by dóſtał městno za swój park. Droho wjesujanam zaplaćeſe jich leżownoſće. Potom so da do toho, přeſtworić krajinu po swojich myślićkach. Wjele ſtow dźěłaćerjow dyrjachu léta dołho robośić, zo by naſtał najrjeńši, najwulkotniši park Europy. Pikleŕ na krośiki njehładaſe při ſtworjenju tutoho gigantiſkeho parka. Da roſtliny, ſtomy a keŕki z dalokich krajow přiwjeźe, da zemju hnojić z kreju a ſćerbami zarězaneho ſkota. Tak bě dźiwnuški wjerch ſo zabłaznił do swojeje ideje, zo cyłe swoje zamoźenje woprowaše tutomu parkej a jón potom, hišće nie cyłe dokóńcany — dyrjeſe předaś pryncej Bjedrichej Niźozemſkoje, kiž potom ſkutk po Pikleŕjowych myślićkach dokóńći.

Wurojny wjerch je ſej wšak tež z tutym parkom ſtajił wulkotny pomnik, kiž budźe traś na wěki wěkow, kiž budźe ſwědćić wo wulkotnej fantaſiji a twórjeńej lubośći k přirodźe wjerchowskeho dźiwnuska Hermana Piklerja.

Podamy ſo do parka.

Njejsmy wjacy wšitcy hromadźe. Połojca wulětnikow je ſo nam zhubiła, hdyž pytachmy row małeje Machnuby. Te njeſkodźi. Po tajkim parku dyrbiš ſo přeſkedźowaś nie z wulkej harowatej ſyły, ale radšo z małej śrjódźićku, najradšo wšak ſam abo po dwěmaj . . .

Přeńdźemy wrota do parka. Puta nas hnydom wonſamnene twarjenje ſtarcje hamtańje. Stare wonony jo debja. Bě tu dołhi čas tež ſudniſtwo zaměſćene . . .

W małym haćiku ſpiheluje ſo hordy a ſwarny Mužakowski hród. Bu před 60 létami přetwarjeny w noworenoſansowym ſtilu. Z tym je ſo jeho ſtarožitny raz ńěkak ſkazył a ſkepſał. K tomu ſu jón ńětk hišće winoćeŕwjenje wobarbili. Wjeſch Pikleŕ ze ſwojim wubjernym rjanoćućom by to hinak zarjadował. Nadźijomnje zelene wijenki bórzy miłoſćiwje ćerwjenu barbu wšudźe zakryja. Mužakowski hród mohł měś raz bajkojteho zakuźłaneho hrodu, hdy njeby ſo tak wjele na nim kepſało.

Před hrodom ſtražujetaj niżozemſkaj lawaj.

Nimo zemjanſkeho domu ſo podamy do parka.

Tutón park!

Dyrbi hyć rjany w łěcu, hdyž wšudźe knježi bujna zelena barba. Dyrbi hyć rjeńši z naležom, hdyž ſtomy puśća mlódne liſće. Najrjeńši pak je wěſće ńětko, hdyž wulka wumětka nazyma je jón woblekała překrasnu pisanu drastu. Barby jenož tak wyſkaju, ſapaju, płomjenjeja. Bŕězy ſu žołte, buki ſu na ćerwjeń złote, duby ſu złotozelene, jawory ſu ćerwjene kaž krej.

A je ſłónčny dźeń. Bjez přeſtaća liſće ſpaduje ze ſtomow. Złote a ćerwjene liſće libooe, ſkakoce a ſo mota, zwaha a pomałku liſćik za liſćikom dele ſpada, tworjo poď ſtomami błyšćaty wjelepiſany přeſtrjeńe, kiž potajnje ſepoce a knyſkoce, hdyž po nim khodźiš.

Nyſu přeńdźemy po moſtomaj. Božo — je tu rjenje. Pikleŕ je dyrbjał hyć wulki, wulkotny a wuſcy wobhnadźeny wumělc, zo je wšitko tak rjenje začuwał a wšitko tak kraſnje ſtworił po zakonjach přirody a tola ju tu a tam hišće přeſahajo a přewyšejo. Pikleŕ njeje był mjeńši wumělc dyžli Michelangelo abo Bücklin. Štož tamnaj wukuźełaſ z barbowcom na płat, z błóckom z kamjenja, to je Pikleŕ ſtworił z pramaćinu přirody ſamej, z roſtlinami. A na ćućiwoho člowjeka jimnieje duše ſkutkuje jeho dźěło — překraſny park — podobnje jako ſławne dźěła tamneju miſtrow.

Dźemy dale po kuyſkotacym liſće.

Cofam do zady. Druzy mi přewótře réća. Tu ſo njemělo wótře réřeć, jenož ſepśaś, najradšo njeléćeć. A ſrěbnyć do duše wšu tu rjanoſć, tu harmoniju.

Po hłubokim dółćku réćka bórboce, połzadušena ze złotom bukowcho liſća. A hišće dale buki ju posypuja z tym ryzy złotym pokładom . . .

Potom ſtejimy před rowniśćom Arnimſkich hrabjow. Ludźo je khwała a ſo do njeho zahladuja z poćeśćowanjom. Mje to dale njejima, tnie ſo wuſcy činjace twarjenje w njelepym fałšnym ſtilu. A zasy začuwam: To njeje po duchu Piklerjowym. Pikleŕ by to hinak zarjadował. Tutón park a tute rowniśćo njeſtaj cyłk, wonej ſo hromadu njehodźiłej.

Hebrejſki buk ma ſobuźełniwoſć. Wón whobne rowniśćo ſpyta zakryć ze ſwojim złotym liſćom. Tutón buk je ſamy Bożi dźiw. Wón je ſtokróć rjeńši dyžli te rowniśća. Jeho liſće je złote a ma tola wšź barby. Njemóžeš dołho hladać na tu ćerwjenožołtu pychu, to wona ći woći ſlepi. Tutón buk je žiwa modlitwa, khwalba ſtworićela — rowniśćo je morwa bromada wnſtojnje ſtykanych kamjenjow . . . Złowólny, jebaćny, zerzawy kałaty grot ſo waći wokoło rowniśća.

Dźemy dale. Viadukt wjeźe přez hłuboku wudrjeńcu. Na hórcy ſo namaka ſkromny rowěk z kamjeńnym křížom. Tu wotpočuje njeznaty, kiž bu lóta 1832 zaraženy w huśinje nanukaŋy.

Park bóle nabywa raza ſwobodneje přirody. Hižo khójny ſo móžeja do pisanoſće žiwoho lóſa . . .

Jako postrow z dalokeho južneho kraja jewi ſo ſkupina włóſkich kostonychow. Mam je tak rad, tute potajne ſtomy. Dopominaju mje na ſłónčny kraj Juhoſłowjanow, na luboznu Styrſku a překraſnu Krajńſku, hdyž ſo ſćrja wulke lěſy tutych žadnych ſtomow.

Włóſke kostonychi w ſerbſkej holi?

Hač tež naleźnu te brunoćeŕwjene ſłódne płody. Sym ſo jich najeďł tam w Juhoſłowjańſkej, hdyž bywaju runjewon narodna jěź w nazymje.

Namakam prózne jěźate tobołki. Hm, to je jow nječhtó pohył před nami. Naleźeďemy nahrymzanu ſkorpawu. Hnydom wém, štó je był tón khłóśeńkeŕ. Połch (po němſku „Bilch“) to běše, małe ſćere zwěrjatko, poł wjewjeŕčki poł myſe. Myſlach ſej, zo tu budźe. Wšak njepobrachuje tam, hdyž je wjele bukow a włóſkich kostonychow.

Skoda, rady bychmy tež trochu khłóśili. Ale je tu hišće wjac khłóśeńkow. Rostu tu brusniey z hromadami. Wšo ſo tu ćerwjeni z nimi. Brusniey hywaju ſłódne dojeďki. Derje, změjemy dojeďki před wobjedom . . .

Cyrkwinske powěſće.

Z Budyšina.

W Michalskej cyrkwi budźe rano ½8 hodź. Božo wotkazanje nimſke, dop. ½9 hodź. nimſka a w 10 hodź. ſerbſka Boża ſłužba, faraŕ Tiſcher.

Wutoru pop. w 3 hodź. žonj. tow. na dwórniſću.

Krajnocyrkwinske zjednoćeńſtwo w Budyšinje při Pólnym hrodźiku 6.

Njedźelu dop. ½11 hodź. zwjazk dźěći. Wječor ½8 hodź. ſwěćilowobrazowy přednoſk, thema: Swětowy zjězd zwjazka młodźiny za rozſudź. křeſć. w Barlinje we wobrazach.

Štwórtk njeje žaneje bibliſkeje hodźiny. Pjatk wječor ½8 hodź. reformaciſka ſwjatoćnoſć.

Sotra Emma změje pónđelu wječor we 8 h. we Wjelećinje bibliſku nutrnoſć za žony.

Zjednoćeńſtwowy wothładaŕ Zimmermann změje bibliſku nutrnoſć pónđelu w Kumwaldze, wutoru w Zemicach, ſrjedu w Arnsdorfje a pjatk we Budyšinje.

Zjednoćeńſtwowy wothładaŕ Křižan změje bibliſku nutrnoſć njedźelu popołdnju w Běłej Horje, wječor w Hlinje, pónđelu we Wulkej Dubrawje, wutoru w Kumšicach, ſrjedu w Trjebjeńcy a pjatk w Tućicach.

Z kolesom do śwěta.

4] (Pokračowanje.)

Potom dźěchmoj do města. Tip-top ćehnjechmoj — abo jěźechmoj z kolesomaj k dwórniſću. W DJH njebě městna k wotſtajenju a tuž dyrbjachmoj je na hłownym dwórniſću přepodać. W dwórniſću bě tež puśowański běro (Reiſebüro), a tu wobſtarachmoj ſej proſpekty wſelakich městow a wosebje města Nurnberga. Po hłownej dróży „Königſtraße“ dźěchmoj k cyrkwi ſwj. Lorenca. Je to kraſny wyſoki gotiſki twar, prjedy katolſki, nětko ewangelſki. Wotſud kročachmoj přez torhošćo, na kotrymž ſtojitej dwě ſtudni „Schöner Brunnen“ a „Tugendbrunnen“. Jmaj napřeśo zběha ſo cyrkej „Frauenkirche“, kotrejž pak wěža pobrachuje, jenož mały přitwark na kóncu woznamjeńi, zo je cyrkej; wona je katolſka, znutřka je ćmowa ale rjana. Zady tuteho Božeho doma je znata ſtudźeń, kiž ſu po ſławnej poſtawcy „Gansemännchenbrunnen“ pomjenowali. Wšitke tute rjanoſće na tym jenym torhošću ſu dźěła ze zaſłych časow a rěća wo wušiknoſći jich twarcow. — Druha rjana a wyſoka gotiſka cyrkej je ta ſwj. Sebalda. W njej je ſwětoſławny row ſwj. Sebalda, kiž wudźeła wumělc Pětr Viſcher ze ſwojimi ſynami. Sebaldus bě wjelch, kiž jako putnik ſwoje žiwjenje ſkónči. Cyły wumělſki row je z rudźe (Erz). Cyłe město pak króńuje ſtary hród. Ma wjacy wěžow, ſ murje, zwonkownu, ſrjedźanſku a znutřkownu. Na jenej ſtronje je hłuboka hrjebja. Hdyž z murje dele do hrjebje hladaš, zda ſo ći być hród njepřećelſkowy. Na ſrjedźanſkej wěži, tak mjenowanej „Vestnerturm“ pobychmoj. Wrótnik, kiž na wěži bydli, pokaza nam Nürnberg.

Germaniski muzej, dźiwadło, ſtadion, coologiſka zahroda, potom ſtary dźěl města z kněžemi Albrechta Dürera a Hanſa Sachſa z jich pomnikami, wſelake cyrkwje, partije při řěcy Pegnitz, zajimawe zaſtarſke mosty, dwórniſćo a wobhrodźenja (Befeſtigungen) tworja hłowne zajimawoſće města Nürnberga. Na hrodźe powědaše nam holćka z hłowy, ſtoš je ſo w zašłych časach tu ſtało, zo je tam ſtara 70 m hłuboka ſtudźeń, kiž ſu dyrbjeli jeći wuryć; zo wjeďźetej z hrodu won do města k radnicy a druha hišće dale won dwě podzeńſkej khódbje. Jena bě hišće cyła w porjadku a tamna bě ſo nětdźe zaſypła. — Bydła wyſokich knjezow a wjerchow ſu z kraſnymi a wumělſkimi rězbami wudebjene. Na hrodźe bydleše w běhu časow wjacorych knježſtwow a to wosebje „Wittelsbachojo“. Pomału ſo započa ćmić a wječorić a mój tež wjacy časa njemějachmoj. Nimo ſtareho twarjenja, kiž řěka „Kaiſer-Stallung“ z wěžu, w kotrejž je „Marterkammer“, dźěchmoj zaſo dele. W žórli „Kolloſſeuma“ řěčeše tutón wječor runje znaty Adolf Hitler. Ale naj to njezajimaše. — Nimo Aegidijskeje cyrkwje a pomnika Měrći na Beheima namakachmoj ſo zaſo do DJH. Naš znaty Barlinjan bě tu zaſo, běchu jeho z awtom ſobuwzali! — Přichodne ranje, pjatk, wobhladachmoj ſebi hišće řeku Pegnitz a wjele jeje mostow, ale potom khwatachmoj z města. Do Regensburga běše jich hišće přez ſto kilometrow! Pjeć km wot města zdalenaj, ſo nadobo Pawoł dopomni, zo je ſwoju warjeńſku připrawu zabył, a tuž jěźeše zaſo wróćo. Po hodźinje ſo zaſo pokaza. W tym času w lěſu při dróży čakach. Ja mjez tym tež nješto zjěch a druhdy jězdźachu wozy a kolesa, pak přećezechu ſpěwajo někotři dundakojo atd., tak zo njebě tak jara wostudłe, kaž ſebi to najprjedy myſlach. Deśćik ſo dźěše a Pawoł bě přemačany, a hdyž ſo kusk popřesta, jěźechmoj dale. Wokoło 10—15 km bě dróha powšitkownje jara rjana, pak aſphaltowana, pak z bentonom pokładźena! Wjedro pak namaj njetyješe a tak dyrbjachmoj ſo hnědźe ſkoro přemačanaj podſtupić. Bě to w jenej khěžcy při tak mjenowanym „Ludwigs-Kanalu“. Muž, pola kotrehož běchmoj, ſo hnydom wopraša: „Nu, was ſeid ihr denn für Landſleute?“ tak prawje bayerſke waśnje!

„Ludwigs-Kanal“ bě wuzki a ſtary ſyſtem, wón zwjazuje řeku Altmühl a Pegnitz. — Čas honješe a ſo tež wjacy tak njedźećowaše, „tuž muźnje, khroble do přédka!“ — Namaj pak nadpadny, zo w tutych wokolinach husto wjele kruwow pasechu a tež druhdy cyłe čŕjódy husow. Mój pak přijěćechmoj přez horbatu krajinu wokoło 3 hodź. do Neumarkta.

Hłódnaj běchmoj a čopłeho ſo namaj tež něšto chcyše. Hólčeca ſo tohodła za kat. faru prašachmoj a zhonichmoj, zo ſtej wobě dwě farje katolſkej. We přenjej njebě faraŕ doma, a w druhej jenož kaplan. Mój pak chcychmoj ſebi jenož ſamaj něšto zwarić, ale přećelna kuchařka namaj to dźěło dokonja. Namaj pak derje zeſłodźa. Přećelny knjez kaplan namaj tež wobſtejnoſće bayerſkeho kraja kusk rozriſa a mój jemu te naſeje domizny. Z dźakownej wutrobu ſo potom zaſo zhubichmoj a wopytachmoj hišće rjanu cyrkej. K. kaplan pak bě namaj tež praji, zo ſu puće wokoło Neumarkta a wokoło Rězna (Regensburga) rjane, a štož mjez tutymaj leži, je tajke, kajkež je. Tuž wědźachmoj, kajke drohi budźa. A dróha bě jara hubjena, a je tola ſobu najwjetša dróha Bayerſkeje.

(Pokračowanje ſćěhuje.)

Z Barta.

Rano ⅛8 hodźin němska spowědź, ⅛9 hodźin němska Boža służba. — Wumrěła: Alma Hedwig Beckerec, šulska holca z Dubrawy, 9 l. 4 m. 2 dn.

Z Budestec.

19. njedź. po swj. Trojicy změje rano ⅛8 hodź. farar Bóje serbsku spowědź a dop. ⅛9 hodź. serbske kemšenje, dop. w 10 hodź. změje farski vikar Hänichen němske kemšenje. Pop. w 2 hodź. kemšenje za dźěći 1. hač 4. šulskeho lěta. — Před cyrkw. durjemi zběrka za našu cyrkej.

Póndźelu wječor we 8 hodź. zwučowanje pozawnistow. Wutoru wječor we 8 hodź. bibliska nutrnosć. Srjedu wječor we 8 hodź. bibliska nutrnosć tow. křesć. młodźencow.

Z Bukec.

19. njedź. po swj. Trojicy rano w 7 hodź. serbska spowědź, dop. ⅛9 hodź. serbske, w 10 hodź. němske kemšenje. Pozawn. khór hudźi „Wysoko so wotewrěće“ wot Glucka.

Kermušu dop. ⅛9 hodź. serbske, w 10 hodź. němske kemšenje, knjez farski vikar Rösler-Minakalski.

Zemrěł: Moric Julius Renger, piwarc w Trjebjency, 66 l. 13 dn. stary.

Z Budyšinka.

Dopołdnja 1⅛11 hodźin je serbska Boža służba (farar Handrik z Poršic).

Z Hodźija.

19. njedźelu po swj. Trojicy změje farar Wjezar rano ⅛8 hodź. serbsku spowědź, farar Voigt dop. ⅛9 hodź. serbske a w 10 hodź. němske kemšenje. Pop. w 2 hodź. je cyrkw. rozrěč. z mužskej a ze žónskej młodźinu.

Z Hrodźišća.

19. njedź. po swj. Trojicy dop. ⅛9 hodź. serbska a w 10 hodź. němska Boža służba. Zběrka za wosadnu cyrkej.

Kermušnu póndźelu dop. ⅛9 hodź. serbska a w 10 hodź. němska Boža służba. Zběrka za wosadnu cyrkej.

Z Hućiny.

19. njedź. po swj. Trojicy dop. w 9 h. serbska a 1⅛11 hodź. němska Boža służba.

Z Kotec.

19. njedź. po swj. Trojicy ma wosadny farar rano we 8 hodź. předowanje a popołdnju w 3 h. křćenje.

Póndźelu, kermušu, na farar Harstik z Hbjelska dop. w 9 hodź. serbske a 1⅛11 hodź. němske swjedźeńske předowanje. — Kotečanski wosadny duchowny ma tutón dźeń kermušne kemšenje we Křišowje.

Z Klukša.

19. njedź. po swj. Trojicy dop. w 9 hodź. serbske a 1⅛11 hodź. němske kemšenje, farski vikar Rösler. Pop. w 2 hodź. dźěćikemšenje.

Z Łaza.

Rano we 8 hodź. serbskas powědź, dop. w 9 hodź. serbska Boža służba (wosadny farar), 1⅛11 hodźin němska Boža służba (k. mis. farar Hirzel-Zhorjelski) Popołdnju w 5 hodź. přednošk ze swětłowobrazami za dźěći a we 8 hodź. za dorosćenych (k. mis. farar Hirzel-Zhorjelski).

Z Łupoje.

19. njedź. po swj. Trojicy dop. w 9 hodź. serbska a 1⅛11 hodź. němska Boža służba. (Pozawn. khór: „Knježe, twoja dobrota dosaha tak daloko“). Zběrka za Łupj. pozawn. khór.

Póndźelu, na dnju kermuše, dop. w 9 h. serbska a 1⅛11 hodź. němska Boža służba. Zběrka za našu cyrkej.

Z Malešec.

19. njedź. po swj. Trojicy dop. ⅛9 hodź. serbske kemšenje.

Zemrěł je Bernard Louis Schneider, sedlarski mištr w Delnjej Hórcy, 55 l. 5 m. 20 dn.

Z Minakała.

19. njedź. po swj. Trojicy změje k. farar Křižan rano we 8 hodź. serbsku spowědź z Božim wotkazanjom, w 9 hodź. serbsku a 1⅛11 hodź. němsku Božu służbu. Pop. w 2 hodź. změje farski vikar Rösler dźěćikemšenje pop. w 4 hodź. a⅛5 hodź. *němsku Božu służbu pola sotry Nedonec we Adolfskej Hěće.*

Z Nosaćic.

Kermušnu njedźelu dop. ⅛9 hodź. němska a w 10 hodź. serbska Boža służba. Kermušna zběrka za *naš Boži dom.*

Kermušnu póndźelu dop. ⅛9 hodź. serbska a w 10 hodź. němska Boža służba. Kermušna zběrka za *naš Boži dom.*

Z Njeswačidła.

19. njedź. po swj. Trojicy rano we 8 hodź. serbska spowědź, dop. w 9 hodź. serbske a 1⅛11 hodź. němske kemšenje. Pop. w 4 hodź. towarstwo młodych hólcow na farje, přednošk ze swětłowobrazami: „Dźiwy na njebjesach“.

Stwórtk wječor we 8 hodź. towarstwo młodych holcow na farje, přednošk k. wučerja Grofy: Augsburgske wěrywuznaće.

Z Poršic.

Rano we 8 hodź. budźe serbska spowědź, dop. w 9 hodź. serbska Boža służba. Pop. w 2 hodź. je serbske kemšenje ze spowědźu w Bošećanskej šuli. Dźěćikemšenje w Bošecach je ½2 hodźin za mjeńše a ¼3 hodź. za wjetše dźěći. W 3 hodź. tow. młodźencow w Poršicach. — Wutoru wječor ma zjednoć. wothladaŕ Křižan biblisku nutrnosć w Kumšicach.

Z Rakec.

19. njedź. po swj. Trojicy dop. ⅛11 hodź. serbska Boža służba, předowanje změje k. farař Malink z Łaza.

Z Rychwałda.

19. njedź. po swj. Trojicy dop. w 9 hodź. němske a ⅛11 hodź. serbske kemšenje.

Z Wósporka.

19. njedź. po swj. Trojicy dop. w 10 hodź. předowanje, ½12 hodź. kemšenje za dźěći, wosadny duchowny.

Z Wóslinka.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske, dop. ½10 hodźin němske kemšenje. Zběrka. We 11 hodź. kemšenje za dźěći.

Hłowny redaktor a zamodwity za politiku Marko Smolerˇ *w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton:* A. Dučman *w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl:* Arnošt Bart *w Brězynach. — Za nawóstki:* G. Janak *w Budyšinje.*

Wohnjowobornistwo.

Krajny zjězd sakskich wohnjowych woborow.

Pohrjebjenje krajneho wubjerka wotmě so na tónzu septembra we Wulkich Hendrichezach (Großhennersdorf) *w Lubjišćim wokrjesu.*

K zjawodej jednasche so wo wšchelakorych naležnosćach, wosebje wotpokasachu so wšchelake zapodate nadmjety na wuznamjenjenje starych wobornikow, kiž zhromadźe hižo dołhe lěta słuža.

Wuraźowasche so wo naćišću za sakkadny jatoŕ krajneho zjězda sakskich wohnjowych woborow jap. tow. Wopalny direktor Ortloph jako pschedsyda „lemiše zjednocjow“ so dołkadnje k naćišćej wupraji. Dóndźe k jara žiwej rozmołwje, na kotrejž so nimale wšchitke *zhromadźenske wobdźělichu.* Pschemjenjeny sakkadny zakoń so wulkemu pohrjebjenju krajneho wubjerka 26. oktobra pschedpołoži.

Wobjamtny so, zo so pschinoschki za němski woborniści zjawjak powyscha z tym, zo so 1 pj. dawka na hłowu zběra.

Hospodarski rozhlad.

Pjatk 24. winowza 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,1955	100 pólsk. złotych	47,275
1 jendźelski pjenjez	20,385	100 českosł. krónow	12,443
100 šwajc. frankow	81,46	100 franc. frankow	16,495

Barlinska burša wosta wčera njewěsta, kursy efektow běchu wschelake. Kursy renowych a dołžnych lisćinow běchu sešlabjene.

Na **produktowych wikach** jewjesche so wčera skrućenje płaćišnow. Pschenża postupi wo 5 pj. a rožka wo 10 pj. po zentnarju w hotowym formje. Podobnje postupichu płaćišny też w terminowym wikowanju. Wčera płaćeschе zentnar

w Barlinje:

pschenży 11,05—11,15 hr., rožki 7,20 hač 7,30 hr., nafunšterske jačzmjenja 8,25 hač 8,80 hr., nalěwnjeho 9,50—10,50 hr., wowsa 7,05—7,10 hr.

w terminowym wikowanju:

za **oktober:** pschenży 11,80 hr., rožki 7,85 hriwnow,

za **dezember:** pschenży 12,22½ hr., rožki pak 8,32½—8,40 hr., wowsa 7,50 hr.,

za **měrz:** pschenży 13,05 hr., rožki 9,30 hr. hač 9,37½ hr., wowsa 8,47½ hr.

Sch'wórtł w Kamjenzu.

Ssydrojty kał 40—50 pj., jěžna loboda 15—20 pj., čzerwjeny kał 8 pj., běły kał 5 pj., morchej 10 pj., zybła 10—15 pj., ječerij 10—30 pj., sołotej 8—10 pj., běrny nowe punt 3—4 pj., butra 1,80—1,70 hr., prušnizy 45 pj., kruschwy 25 pj., prawaki 50 pj., kurjatka 40 pj., čzerwjene kołaki 35 pj. Prošata 14—23 hr., běhaći 50—60 hriwnow, hušy 90—100 pjenjezkow, jeja 13 pjenjezkow.

Wiši šandźeny sch'wórtł w Lubiju.

Butra 90 pj., jeja 14—15 pj., twaroh 25 pjenjezkow, łany wolij 1,80 hr., čzerwjeny kał 6—10 pj., běły kał 4—6 pj., zybła 6—10 pj., morchej 10 pj., jěžna loboda 10—20 pj., kołrabi 5—15 pj., rjedkej 5—10 pj., krěn 50 hač 80 pj., sołotej rěpčzk 5—20 pj., nowe běrny punt 2½—3 pj., prušnizy 45—55 pj., jabłuka 10—40 pj., kruschwy 10—40 pj., bosanki 20 pj., hušy 1,10—1,15 hr., kačzki 1,10 hriwnow.

Wiši šandźeny sch'wórtł w Halschtrowje.

Pschenża stara 11,25—11,40 hr., nowa rožka 7,10 hač 7,40 hr., nałěwni jačzmjeń 9—10 hr., wowsy nowy 7—7,60 hr., běrny nowe zentnar 2—3,20 hr., zentnar žyma 2,50—3,50 hr., słomy k pizowanju 1,50 hr., k jadanju 1—1,25 hr., wołkepje 2,40 hr. Butra 85 pj., jeja 14 pjenjezkow. Prošata 15—20 hr., běhaći 50—60 hr., hušy 1—1,10 hriwnow.

Wiši sch'wórtł w Khorčzebušu.

Mjasko howjaze 1—1,40 hr., čzelaze 1,10—1,20 hr., skopjaze 1,30—1,40 hr., swinjaze 85—120 pjenjezkow, jeja 17 pj., butra 1,50—1,60 hr., twaroh 30 pj., łany wolij 1,50 hr., hołbje 50—100 pj., kury 2—4 hr., kapoły 1,80 hač 3,50 hr., hušy punt 1,20—1,50 hr., kołrabi 30 pj., nowe běrny zentnar 2—2,50 hr., sch'ćawki 1,40 hr., karpy 1—1,10 hr., liny 1,50—1,70 hr., prawaki 70 pj., kurjatka 50 pj., kołaki sčěrce 25 pj., čzerwjene kołaki 30 pj., prušnizy 35—40 pj., kruschwy 30—50 pj.

Swinjaze wiši wčzera sch'wórtł w Khorčzebušu.

Pschi wjesli běchu 1154 prošatow a 180 běhakow. Wone płaćachu

prošata:

małe	10—14 hr.
hrěnje	14—18 hr.
wulke	18—22 hr.

běhaći:

małe	22—40 hr.
hrěnje	40—60 hr.
wulke	60—85 hr.

Stóne wiši sch'wórtł w Barlinje.

(Magazyn chłoŕ Friedrich-Felke.)

Pschihnali běchu 300 howjadłow, mješ nimi 271 młodych dójkow a čzelnych jałojzow, 26 prósdnikow a 99 čzelatow, kaž też 3 byki. Wiši běchu mérne pschi dotalnych płaćišnach.

Młode dójki a čzelne krowy płaćachu 290—520 hr.
Sčuželne jałojzy . . . . . 270—440 hr.
Młody skót ke kormjenju po zentnarju 47—49 hr.

Koni běchu pschihnali 472. Tute płaćachu so tym hač běchu 200—1100 hr., konje k rěsu płaćachu 50 hr. hač 200 hr.,

Wiši rěznjeho skota wčzera w Drježdźanach.

Wiši rěznjeho skota wčzera w Drježdźanach pschinjeschu swinjom klaźe wikowanje, ale płaćišny so strowčzowachu. Čzełata měrjachu tehorunja snadne wiši. Mjone čzełata na dotalnych płaćišnach wobstawachu, schpatnische běchu nješto tuńscho, howjada kaž sandźenu pódoželu.

Pschihitajeja:

Stwińsku, dr. Hünlich we Wjeleczinje.

Na pschedań.

Kachle kuchinske, żelezne, Bucht w Wólej Wodźe, Josefowa hasa 17, sadni dom.

Krowa młoda, w Rěžkazy 28.

„ wyšokoskuczelna, do zhanjanja w Skoslowje 20.

Zwučene tišschne, tunjo, schkleńczerinja we Smólnej.

Sdumišły na pschedhadowanje:

Sobotu 25. winowza 1930

w Hródku, Schloßbezirk 2, po pschipołdnju ½2 hodź. mužaze mantle, kabaty, też pachołazy kabaty, lodźaze kabaty do wětra a bźe rhynske wino.

Skotowe wiši.

Produktowe wiki dźensa pop. ⅜11 hodź. w Barlinje: S wutraja powě so wo sniženych zjiwowych płaćišnach. Tutrajneho zita so pschi dotalnych zadanych płaćišnach dosćej postrěčzuje. Dla powschitkowneje njewěstosće lubja snadnische płaćišny postrěčzeja. — Dop. ⅜12 hodź.: Pschenża dźe hłabje, rožka derje.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Zito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

	Płaćizny po złotej hriwnje				
	23. 10.	22. 10.		23. 10.	22. 10.
Pšenica	22,1—23	20,0-22,2	hanv	17 13,0	17 18,0
rožka	144—6	42 145	voka	18 9,50	18 20,5
naz. jačmjeń	—	—	módre lupiny	—	—
nal. jačmjeń	184-21	184-210	bolte lupiny	—	—
wows	141-152	41-154	coradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	9,9,60	9,9,60
ošešć. muka	27 35,0	27 35,0	lany wosušk	14-15,0	15 15,2
rěžna muka	23 26,0	8 6,0	pocn. melasa	—	—
p. wotruby	7 7,75	7,7 7	b'rnj. krušk	—	—
rěžne „	7 7,25	7,25	syno, 50 kg	2,05 2,25	1,80-1,80
rapa	—	—	rěžana słoma	0,85 1,5	0,80 0,95
hróch, Viktor.	28 32,0	8 3,2	ješčó, „	3,0 3,25	0,71 0,8
lane symjo	—	—	wowsna „	0,80-0,95	0,80 0,9
pjeluški	19-21,0	19 20,0	ječna „	0,7 2,0	0,75 0,8

Płaćizny ręznjeho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

23 oktobra.

20 wol., — byk., 45 jałowc. a kruw, 508 čelat. 98 wowc. 487 swini.

Płaćizny za

čelata: 1. — ; 2. 72—78, 3. — ;
swinje: (přez 300 pt.) 57—58, 2. (240—300) 58—59
3. (200—240) 57—58, 4. (160—200) 54—55.
Rancy: 47—50.

Wlčne płaćizny srjedu 23. X. Wšo po złotej hriwnje	w Kamjenzu za 1 centn	w Lubiju za 1 centn.
Pšenica	11,00—11,25	10,80—11,25
Rožka	7,10—7,25	7,10—7,30
Jačmjeń (nalět.)	9,00—10,00	9,00—9,75
Wows	7,00—7,50	7,00—7,30
Syno	2,25—2,75	2,50—3,00
Słoma z maš. młóć.	1,20	1,00—1,30
Słoma k zasłanju	1,00	—
Słoma z ruku młóćena	2,25	—
Běrny poła ratarja	2,00	1,80—2,40
„ hač na železniću	2,25	—
Butra	1,60	1,85—2,00
Jeja	0,13	0,14—0,15
Pšeńčne wotruby	4,75—5,00	5,20—5,40
Ržane wotruby	5,00—5,15	5,2 [illegible]
Pšeńčna muka	27,00	19,50—20,50
Ržana muka	13,75—14,00	12,25—12,50
Prosata, wulke	14,00—23,00	—
„ „ srjenje	—	—
„ „ małe	—	—

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiličišćerja, zap. dr. z w. rak. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwnje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhwkam čělneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na dyrbja so bancy hmydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winnowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 250 — Budyšin — Sobota, 25. oktobra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Pječorjo přećiwo přiměsenju rżaneje do pšeničneje muki.

Pšechadźuja hospodarske strony němskoserbskich sapósłanc **Drewitz** je rozrěčenje ſ němſk. kanclerom Brüningowi mě, w kotrymž je němskemu kanclerej měnjenje pječorjow wo wotmyslenym měšenju rżaneje ſ pšeničneje muki dźěli. Po wobſamknjenju swjatſka „Germania" pječorjo žórje nuceńe pšchimšćenje bĕrnjazeje abo rżaneje muki k pšeničnej muzy rażnje wotpokaſuſa. Sdobom Drewitz namjety dźěli, kotrejž ſu pječorjo ſa powjetſchene pšchetrjebanje pšeničnje wobſamknuli. We Wirtſembergſkej, hdźež pryedy wobydlećerſtwo ſkoro žadyn rżany chlěb njeje wužiwało, je ſo ſ agitaziju pječarjow pšchetrjebanje rżaneho chlěba dźeſaćkrótčnje powjetſchiło. Po ſamodejnym chlěbowem ſakonja je pšchetrjebanje wot 60 na 75 prosentow padło, dokelž wobydlećerſtwo nowy měſchany chlěb njerady jěſche a ſo ſaſo k čiſtemu pšeničnemu chlěbej wrośći. Hdy by ſo ſtary měſchany chlěb ſaſo ſajwdźeł, by ſo ſaſo wjazy rżaneje muki pšchetrjebało. Podobnje je w Porheinſkej a Weiſſaſiſkej, hdźež je ſo pryedy wjele ćiſtich ſtutow pšchetrjebało, kotrejž ſu ſo po połožiu ſe rżaneje a po połožiu ſ pšeničneje muki pječe a kotrejž ſo dźeſa njeźmědźa wjazy pjeź. Swjatſk „Germania" je pšchiſwajiu wobcežnoſćow ſwólniwy, chlěbowy ſakoń pšchewjeſć, jeli ſo ſa wſchitk. pječarjow rżaneho a měſchaneho chlěba płaći, ſo ſo wumĕlecke rożſi ſe 60 na 70 prosentow powjetſchi a hdyž žmě ſo jenož hač do 60 hač 70 prosentow pšchetrjebanja muka pšchetrjebać. Pječarſtwo bele tomu pšchihotowje, ſo žmě ſo pšeničneju wulki chlěb pšches 500 gramnow jenož pšchi pšchetrjebanju dwaſprozentſkeje hač 40 prosentſkeje rżaneje muki pjeź. Dale ſu pječarjo ſwólniwi, bĕrnjazu ſchterkowu muku ke pječenju pšeničneho pječywa z tykanzom porućić. Hdy chcychu ſo na 6 miljonow dwójnych zentnarjow pšeničneje muki bobrowólnje 3 prozenty bĕrnjazeje ſchterkoweje muki pšchimĕſchale, by ſo 1,8 miljona dwójnych zentnarjow bĕrnjazeje ſchterkoweje muki pšchetrjebało. Drewitz měnjenje wuprajt, ſo ſo ſ tymile namjetami niż jenož pječarſkim wjerſanje ſakutuje, ale ſo tež wobydlećerſtwo ſmĕruje a ſo kataſtrofu ſe ſkutkom pomha.

Industrijowe brikety ſo połnuſcha.

Srjedźonĕmſki a rańſchi pokojſki brunizowy ſyndikat ſtaj wobſamkłoj, płaćiznu industrijowych briketow ſtutſchićej a to 10 tunow wo 6 hriwnow.

Płaćizna ſa domjaze brikety ſo njepotuńſchi.

Z dalokimi pruhami z powětra zadźerżani.

Pražſke wječorne nowiny „Telegraf" ſu powĕſć pjeſnjeſłe, ſo je jedyn automobil ſ Numburga tele dny do hródu ſ Riesy do Wurzena pódlu żelezniżu Drježdźany—Lipſk k pšchoſtoku 120 hodźinſkich kilometrow jĕł. Po rozprawje automobilowego wjednika je **wotſowy motor nabobo pſchiſtał dźĕłacj.** Wjednik je ſo dale pſchejwjedźił, ſo ju po puczu ſchtyrjoch kilometrow tež wſchĕ druhe automobile nabobo ſtejo woſtałe, hačrunjež ſo na motorach jena wopačnoſć njeje mohła dopokazać.

Barlinſke nowiny „Tempo" ſ toho ſameho žórka powjeduje, ſo je ſaſtki żandarm pſchiſchoł, kotryž je rjek, ſo ſo wo poſtpyt ſakſkeho knjeſerſtwa jedna, ſ magnetiſkimi ſkołmami pruhami jĕdźaze automobile ſaſtajićej. Cźĕſte nowiny ſ tomu pſchipomnja, ſo ma němſke knjeſerſtwo wunamakanje w ruzy, kotrehoż jeſejwſki ſa pad wójny njejſu znaſodźeja. Wunamakanje pjeca w tym wobſtoji, ſo może ſo ſ elektro-magetiſkimi ſołmami kóżdy motor na dołohu dalenoſć w jĕſdźe ſaſtajić.

Němſke woborne miniſterſtwo najraſniſcho prěje, ſo ſu ſo poſkuſy ſ elektro-magnetiſkimi ſołmami cźinile. Powĕſć wo tym je wurok fantaſije.

Monarchiſtiſke plany generała Styrkeje domowinſkeje wobory.

Njepokajoze powĕſće, kotrejž ſo poſłednje dny wo dalſkim knutſkowno-politiſkim roſwiću podawkow w Awſtriſkej roſchĕrchu, po nowinach „Stunde" ſ poſtupanjom generała ſchtyrſkeje domowinſkeje woborſ Eliſſena ſwiſa, kotryž je na ſwoju ruku wubrane wotdźĕlenje domowinſkeje woborſ organiſował, ſ wopohladom, ſo by **awſtriſka monarchiju wobnowiſ.** S naprawami, kotrejž je awſtriſke knjeſerſtwo cźiniło, ſu ſo Eliſſenowe plany ſkaſyłe. „Stunde" piſche, ſo je ſo jenož dźĕł domowinſkeje woborſ na cźehnjenje do Wina pſchihotował.

Pežimiſtiſke mĕnjenje franzowſkeho pazifiſta Romaina Rollanda wo mĕjnoſćach lětaſſo-chemiſkeje wójny.

Parižſke lĕwizowe nowiny „Le Soir" ſu napraſchenje wo pſchichodnej lětaſſo-chemiſkej wójnje jawjedźe a tele duy wotmołwjenje ſnateho pazifiſta ſpiſowaćela Romaina Rollanda wołſewiſe. Tutón piſche: Chemiſka wójna ſ jedojtymi plumami wjazy ſniczenja naczini dyſli cźorny mór w 14. lĕſtotku. Sniczi wulki dźĕł cźłowjeſtwa a wobjedže ziwiliſaziju měſtow ſapuſcźi. Jeniczże wobaranje pſchećiwo chemiſkej wójnje je **naiwĕt cźłowjeka k žiwjenju w ſkałobach. Sa ſamjeſowanje wójny njeje žaneho ſrĕdka;** pſchetoż cźłowjeſka bludnoſć je njeſahojona. To pak horſiſu roſumnych ludźi njeſmě wotdźerżeć, pſchećiwnu wójnje dźĕłacj, jeli ſo niż ſa wukhowanje, dyž ſola ſmajnjeiſcha ſa cźeſeć.

Spionaża za Ruſku w Rumunſkej.

W ſpionažnej naležnoſći ſo w Rumunſkej dale pſchepytuje. Sſrjedu ſu offizjera jaſeli, kotryž je ja wójnu awſtriſko-wuherſkemu wójſku pſchiſłuſchał, majora Varſara, kotryž bĕ inſpektor żenijneho korpſa. Dale ſu kommiſara polizajſkeje ſłužby Sebaſtiana Popejpeſca jaſeli. Pożledniſchi wſchu winu preje. Jeho ſu tohodla jaſeli, dokelž bĕ wuſli pſchećeſel jeneho ſ hłownych organiſatorow wobhonjeńſtwa. Kaž nowiny piſchu, je ſo major Varſaru wuſnał, ſo je we wobhonjeńſkich ſłužbach hižo pryedy był, hač je poczał, nĕkto wotkrytu ſpionažu organiſowaćź. Dale ſu wĕſteho madźarſkeho nowinarja we Aradu jaſeli, dweju podoffizjerow a pjeć wojakow. Kaž nowiny piſchu, budże ſ wotkrytcźom tohole wobhonjeńſtwa možno, ſlĕdy ſa podobnej ruſkej ſpionažu w žuſodnych krajach namakaćź.

Kral je ſekretara w ſmutſkownym miniſterſtwje Cadere pſchijał, kotryž je roſpravu wo wobhonjeńſkej naležnoſći podał. Tež w Beſarabiſkej ſu ſpionažu w ruſkej ſłužbje wotkrył. Tam ſu nĕhdże 100 podhladnych ludźi jaſeli. Major Varſaru je ſo wuſnał, ſo je na poſłed dyrbjał ruſkemu knjeſerſtwu wo generalnych manevrach roſprawjećź, kotrejž ſu ſo ſrjedu ſapocźałe. Kaž dźeſa nowiny wĕſćerjo, je wón mĕżačnje ſa wobhonjeńſtwo nĕhdże 750 hr. dóſtał. Sa tſi abo ſchtyri dny ſo pſchepytanje ſkónći; pſchetoż ſkoro wſchitcy wobhonjerjo ſu ſo wuſnali.

Nowa wuſtawa w Egiptowſkej.

Egiptowſki kral Fuad je ſrjedu wjeczor wukaz podpiſał, ſ kotrymž ſo nowa wuſtawa a nowy wólbny ſakoń pſchipowĕdźa. Pódla toho je kral wukaz podpiſał, ſe kotrymž ſo ſejm roſpuſcźeći. Wobaj wukaſaj ſtaj ſo ſchtwórtk rano w knjeſerſtwowych nowinach wozjewiłoj. Hač dotal ſo hiſcźeze njeje dźeń nowowólbow poſtajił.

Panzerowane cźahi po żeleſniży ſ Kaira do Aſſjuta a ſ Kaira do Alexandrije jĕdźa. Do hłownych ſwonkownych měſtow ſu ſo wojerſke wotdźĕlenja póſłałe. Hač dotal je ſo wſchudże mĕr ſakhował. Żeleſniſki wobkhad w Horniej Egiptowſkej je ſo ſ roſwodnjenjom Nila ſaſtajił.

Čehnjenje 1. rjadownje

Saksk. krajneje loterije

póndźelu, wutoru a ſrjedu 10., 11. a 12. novembra 1930

Hlown. dobyće 30 000 hr.

Płaćizny: 1/10 5.— 1/5 10.— 1/2 25.— 1/1 50.— hr.

Losy poručetaj

ſtatnaj loterijowaj běrcaj w Budyšinje

Friedrich Rother na Kĕžorſkej dróży 22 — **Ernst Lehmann** na Kamjeńnej haſy 45

Njewuſpĕch chineſko-ruſkeje konferency w Moſkwje.

Nanking ſke knjeſerſtwo powĕ, ſo je ſo chineſko-ruſka konferenza w Moſkwje, kotraž je mĕła **wiſhe pſchejhenja, ſ rańſchochineſkej żeleſnižu ſwižoważe, rozſchaſ, dopołnje roſbiła.** Chineſzy wotpóſłanzy ſu ſo hižo do Chiny wróćo ſawołali. K tejle powĕſći ſo dodawa, ſo je ſe hłownej pſchiczinu ſwady tak mjenowany Chabarowſki protokoll. Chineſke knjeſerſtwo je ſo ſapowĕdźiło, jón njeſdźiwajo žadanja Ruſkeje pſchipóznaćź.

Kak kommuniſtojo chineſke měſta dobywaja.

Kommuniſtiſke chineſke wójſko je ſo po waſchnju ruſkejnych wobronjenych bandow 15. oktobra měſta Kianjiu ſmjerowało. Wot měſtoweje wikowańſkeje komory ſcźi wulki wukupny pjenjeſ žadaſche, ſo wſchitcy fabrikantow měſtneje katoliſkeje miſſije ſmjerowa, je do ſaſtwa fawrje a nadźija ſo, ſo na taſke waſchnje wjetſchi ſumu pjenjeſ chineſkemu knjeſerſtwu wumuniſuje. Kommuniſtojo ſ tym liſcźa, ſo chineſke knjeſerſtwo do jich žadanja ſwoji, dokelž ſo njeſkotych ſchmatkażow ſ europiſkimi ſtatami boji. Jenoho nĕmſkeho miſionara ſu ſtorjelowali, runje tak ſu dwěju chineſkeju paterow morili. Jeneho franzowſkeho a tſjoch italſkich miſionarow, kaž tež pjeć zuſych a pjeć japaniſkich miſijſkich ſu jako ſaſtajenzow ſawrjeli. Kommuniſtojo ſu póbła toho biſkupa w Kiaufu, monſignora Mignanina, a jeneho franzowſk. miſionara do Kiukianga póſłali, ſo byſchtaj wo pſchiſwolenju wukupneho pjenjeza jednałoj.

Brasiliſki president Luis wróćo ſwrĕſć. General Berrelo brasiliſki ſkitaniſki diktator.

Pjatk dopołdnja je president braſiliſkeho ſwjaſkowcho knjeſerſtwa, Waſhington Luiſ, wróćo ſtupił. Nowe nałkwiſne knjeſerſtwo je ſo ſ pſchedſydſtwom generała dę Caſtra wutworiło. General de Caſtro, kotryž bĕ jako nałkwiſny president po minjenju ſaſtojniſkeje periody Waſhingtona Luiſa poſtajeny, hač dotal na ſtronje ſwjaſkowcho knjeſerſtwa ſlejeſche. Wón je dotalneho presidenta namołwił, ſo by wróćo ſtupił a ſ tym njenuſne kreſpſchelſeże ſtónćił.

Nowe knjeſerſtwo je zyle dotalne knjeſerſtwo ſe ſłužby puſchćiło a kongreſ roſpuſchćiło.

General de Caſtro je, kaž ſo dotal pſchewidźeſ da, njekrwawnje wołdźany pucź pſchewjedł. Wón preſidentej Waſhingtonej Luiſej pſchikaſa, ſo dyrbi hač do 10 hodźin dopołdnja wróćo ſtupić. W tym ſamſnym cźaſu wojaſy, pod generalom Caſtrom w Rio de Janeiro ſtejazy, na ſtronu ſdźĕłarjow pſchenĕdźechu. Pſchi tym wobſteroſećach bĕ Waſhington Luiſ nuſowany, ſo žadanja generała Caſtra ſwolicź a 40 minutow po 9 hodźinach wón wojſewjenje podpiſa, ſo wott ſaſtojniſtwa braſiliſkeho ſwjaſkoweho preſidenta wróćo ſtupi.

Wo podawkach pjatkowneho ranja ſu ſo hiſcźeze ſlĕdoważe nadrobnoſće ſhonile: Gdyž bĕ president Waſhington Luiſ wróćo ſtupił, fadetłojo a wójnſke łódźiſtwo k revolucionarom pſchenĕdźechu. Pucź revolucionarow je ſo bjeſ kreſpſchelſcźa ſtał. W Pernambuco a w druhich měſtach, kotrejž ſu w ruzy rebellowe, ſu ſo, hdyž ſo pſchewjedł we Rio de Janeiro je ſtkrowej powĕſći wojſewi, dobyleſ.ke demonſtrazije wotmĕle. Dla wołwjeſenja dobywja ſo banki a klamy w Pernambuco ſawrjechu.

Rio de Janeiro, 24. oktobra. Spjeſćiwa garniſona je preſidentej Waſhingtonej Luiſej ultimatum pſchepodała, ſ kotrymž jeho napomniſaſhe, ſo by hnydom wróćo ſtupił, hrožo, ſo by helwak cźežka artillerija do měſta ſtrĕlała. So by ſo ultimatej doraſ dał, ſo ſ forta Copocabana pola Rio de Janeiro wjazy króćź ſ kanonow wutrĕli. Preſidentej Luiſej a jeho žiwołiſe je w ultimacze pſchilĕndł, ſo budże ſo jich žiwjenje ſchkitaćź.

Hibanje ſa powróćenje knjeſerſtwa ſo w Rio de Janeiro hižo w rańſchich hodźinach ſapocźa. W 10 hodźinach ſo ludowa cźrjóda do dróhow delnjeho měſta dobu. Pſchi połdnju na wſchelakich měſtnach delnjeho měſta woheń wudyri. Pjeć nowiniſkich twarjenjow agentury, **kotrejž je** knjeſerſtwo preſidento Waſhingtona Luiſa **podpjeralo,**

bobrija japali. Dla njedożahazeje wody žo woheń njehodźesche halcheć. Někotre wohnje žo w žuždostwje wužiwachu twarjenja (mróčelešchkabaka) zakřiknu, w kotrymž amerikanski generalny konsulat ležeše. Bobrija mějesche žwobodnu ruku. Wona klamy wurubi, wožeže brónjowe a žuwelérske klamy. S čerwjenymi chorhojemi liberalni po dróhach cžahachu, policija jim njewobaranješe. Wšchón druhi wobkhad bě pschestak. Popołdnju, hdyž žo nahromadźenje chórschichu, policija zakrječi.

General de Castro nakhwilne knježeřstwo wutworił.

Po pschewrócże je žo w Rio de Janeiro wojeński komitej, ſ tſoch generalow a tſoch admiralow wobſtejazy, zakožił, kotryž je generala Mennu Barreta za ſchikanſkeſho diktatora poſtajił. Barreto dyrbi knježeřſtwowe dźela zastarać, doniž žo nowowólby njeſtaju pſchewjedźe. Wón je hnydom wojſerwjenje za brazilſki lud wudał a demobiliſaziju wójſka poručił. Lud žo napomina, ſo by měr a porjad zachował.

Nowy powjenowany juſtizny minister Gabriel Bernarda je pożedźenje wójſkowſeho wjednifſtwa zakłał, ſo by wójſko porjad wobnowiło. Nowy powjenowany policajſki ſchef Brunlob je ſtudentow namołwił, ſo bychu žo k dobrowólnej policajſkej ſłužbje zamołwili.

Swjaſkoweho generala Barreſa, kotryž chžyſche je 100 000 dollarami knježeřſtwowych pjenjes cžekmjeć, ſu we pożledniu wokomiku zajeli. Ssobuſtawy ſtareho knježeřſtwa ſu do wukrajnych póſłanſtwow cžekle.

Sao Paulo žo poddał.

Do knježeřſtwoweho hroda w Sao Paulo ſu ſtokkarjo pjatk bomby mjetali. Bombardement žo ½3 hodźin popołdnju započa. W 5 hodź. žo na knježeřſtwowym twarjenju běła chorhoj wutykny.

Zjednośone ſtaty brasilske knježeřſtwo podpěrał.

Po žadanju brazilſkeho knježeřſtwa je preſident Sjednoczenych ſtatow połnoźneje Ameriki, Hoover, zakałał, bróńe a munizију do Brazilſkeje wuwożyć, ſ kwalifacjomi poſłykow, kotrež je knježeřſtwo dowoliło. Na taſke weſchnje dyrbjeſche žo **wuwos wójnſk. materiala za brazilſki zbožkarjow zjednośnicz.** Dale žo powě, ſo je žo **brazilſkemu knježeřſtwu runje 12 nowych wójnſkich lětadłow** za 200 000 dollarow pſchedało, kotrež žu žo ſ wopředka za wójnſke łódźſtwo Sjednoczenych ſtatow ſkałe.

Amerikonske knježeřſtwo so wustróżiło

Po nowinſkich powěſćach je žo knježeřſtwo Sjednoczenych ſtatow ſ powěſću wo ſtatnym pſchewróżże w Brazilſkej wuſtróżiło. Pola amerik. póſłanſtwa, kotrež bě hiſchże dwě hodźinje pſjedy telegrafowało, ſo je wſcho lmérom, a nicžo njeběše wo preſidentowym wróżoſtupjenjom powěſe, ſo telegrafiſaj wopraſchachu.

W Newyorku a Londonje ſu powěſć wo pſchewróżże w Brazilſkej pomérnje ſmérom pſchijeli. Kurſy brazilſkich pożežonkow ſo powjeſtſichnje.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 25. oktobra 1930.

— **Wo wjedrje.** Wežera na wjeczor a dźenja w nozy žo ſaſo deſchcžowaſche. Někto je žo wuczahnyło. Na wobſtajne wjedro je wſchak mało nadźijow. Schkleńca pokazuje dale na njewobſtajne wjedro. W połnocy cžahaja dalniżiny nimo. Duch wuběrli móža nam lohzy ſcherjate wjedro pſchinjeſeć. Strachſchiſcha je niżina nad adriatiſkim morjom. Tuta rady pſches naſche ſtrony cžehnje a pſchinjeſe nam pſchezo wjele deſchcža, ſchtož móžachmy ſandźenu ſrjedu widźeć. Naſch wjedrowuſtojny ma ſa pſchichodny tydźeń ſeſkhowane wjedro ſa móżne: Njedźelu hiſchcže rjenje, pónđźelu a wutoru ſymne wětry, ſrjedu rjenje, ſchtwórtk ſyma, pjatk deſchcžik a ſobota je kritiſki rjenje, ſchtwórtk ſyma, pjatk deſchcžik a ſobota je kritiſki rjenje, ſchtwórtk ſyma, pjatk deſchcžik a ſobota je kritiſki dźeń. — Juttje, 19. njedźelu po ſwjatej Trojizy, ſchadża ſłónčko 6,46 hodź. a khowa ſo 4,41 hodź. Měſačk ſchadża pſchihodnu 12,29 hodź. a khowa ſo wječor 7,08 hodźin. Wežera wječor w 7 hodź. barometer 731, hygrometer +2, thermometer we dnjo +11. Dźenja rano we 8 hodź. barometer 731, hygrometer —1, thermometer w nozy +4. Wuhladny na malo ſo pſchemjenjaze wjedro.

— **Dźenjuiſche wiki.** Bukra placžeſche: 80—90 pf., jeja 13—14 pf., twaroh 25 pf., punt kačkow 1—1,10 hr., huſ 1—1,10 hr., ſiwe kaponki 1,20—1,70 hr. a kury 2—4 hr., młodźiži 1,50—1,80 hr., hołbje 70—90 pjenježkow. Na ſelenowych wikach placžeſche punt cžerwjeneho kalu 8—10 pf., běleho 5—6 pf., wlóſeho 15 hačk 20 pf., tomatow 15 pf., morcheje 10 pf., ſydrojteho kala 20—60 pf., hrjbow 35—50 pf., zyble 10 pf., kedna 80—100 pf., kotrabija 5—10 pf., ſelleraja 40 pf., ticžowcha wina 40—45 pf., worjechow 65—70 pf., jabłukow 10—40 pf., kruſchmowu 20—40 pf., běrnow 3 pf., zemnak 2,50 hr., litr laneho wolija 1,80 hr.

— **Njedźelſke liſzički k reformazijſkemu ſwjedźenju.** Dokelž ſo lětſa reformazijſki ſwjedźeń **w** Saſkej pjatk ſwjeći, je **němſkoſtatna** żeleſniza placžiwoſcź njedźelſkich **nawróżnych** liſzičkow wuwſaczenje wot 30. oktobra pſchipołdnju **w** 12 hodź. hač do 3. **nowembra** dop. w 9 h. poſtajiła. S njedźelſkim liſzičkom **móže** ſo tohodla jěcź tam w cžaſu wot 30. oktobra hač do 2. nowembra a wróżo wot 30. oktobra w 12 hodź. hač do 3. nowembra w 9 hodźinach.

— **Malorentnarjam** wuplačnje ſo podpjera na měſaz november 1930 ſchtwórtk 30. oktobra 1930 popołdnju wot ¼4 hač ½6 hodź. w Sſejmowni na Hrodowſkej haſy 10 po 1 ſchodźe wó ſtiwje cžo. 41.

— **Wójerſka namětna hudźba** poſtaji ſo tutje njedźelu 26. oktobra dopołdnja wot 11 hač 12 hodź. na Hlownym torhoſchcžu: 1. Pſchespołu tiranow (Biſmarckowe pſchespołu) wot Heinecki. 2. Pſchedehra k operje „A Baſſo Porto“ wot Spinellia. 3. Bódźnikowy ſpěw ſ rohami matrojow ſ „Létajeho Hollandźana“ wot Wagnera. 4. Fantaſija ſ opery „Domčk pſchi nječži“ wot Goldmarcka. 5. Pſchi rjanym módrym Dunaju, walcžik wot Jana Straußa.

— **Saſſka krajna loterija.** 1. rjadowniza 198. ſakſkeje krajneje loterije poczehnje ſo wot 10. hač 12. nowembra 1930. Nowy porjad dobyczkow pornje dotalnemu wobſteje pſchihódne wuhladу na dobyczje pokſica, dokelž ſu ſo wobluhjene žrěnje dobyczka lětſo jara, džěla ſamo na dwójnu liczbu, rosmnožiłe. Dokelž ſu nimale połowa wſchěch losow wuczehnje, dyrbi na nimale łódźy 2. łóſ dobyczje padnyć. Wnda ſo jaſo 160 000 losow ſ 72 000 dobyczemi a 1 premiju. Bohata liczba žrěnich dobyczkow wo 60 000, 3 po 50 000, 5 po 40 000, 8 po 30 000, 10 po 20 000, 15 000, 29 po 10 000, 149 po 5000, 365 po 3000, 1060 po 2000, 2120 po 1000 aid. njeje potajiſtim pſchi wobžowanym wulpěſche njewažna. Hamtſka placžiſna łosow wuczinja ja łóſdu rjadownju 1/5 5 hr., ¼ 10 hr., ½ 25 hr. a zyły łóſ 50 hr. Łoſy ſu w kóždym žadanym dźěle doſtacź a běrzaj ſtatneje loterije w Budyſchinje je poručzataj.

— **Saſko paduſchſtwo we wyſchſchej realzy.** Dnja 18. oktobra je nječtiſ ſ tudomneje wyſchſcheje realki kradnyt worzłomóbro wuzaju mantl na židu ſchitу ſ paſom a dwěmaj rjadomaj kneſłow. — W nozy ſ 22. oktobrej ſu ſ jeneho nowotwara na Goethowej dróży měch zementa ſnamki Portland, měrjeciſu latu, 4 metry dołhu atd. kradnyli. — Wo wězowne ſdźelenja proſty kriminalny wotrjad w Budyſchinje.

— **Budyſke haptyki** ſu wjchdne dny hač do 7 hodź. wjecžor woteworjene, njedźelu pak ſamknjene. Nózny ſłužbu a njedźelu woteworjene ma jenož jena haptyka ſ měſačnym wotměnjenjom. W oktobru je to Hrodowſka haptyka na Hoſchicz haſy.

S **Bórta.** Wežera popołdnju cžahała maſchina tudomneje firmy A. Lorenz ſe ſtatneje hole pola Noweje **Wſy twarſ** wyſokonakładźenaj wojſaj khójnowych kulichow wjeſeſche. Hižo pola Nowoje Wſy ſo jedyn pſchiwjeſnjeny wós wotłoczke a do pſchérowa ſajžđže. Wobaſchiſche ſoſy, njeſchto niże, hdyž ſu wučej do Delnjeje dróhy kſchižuje, ſo ſaſo wós wotłorže. Wón wuwali pſchirówny ſchjom a potom ſo powróżi. Sčop wchowanje khójnoweje ſchtory pokazuje hiſchcže dźenja ſnjeſ wuſcź ſwróżenja. Powróżeny wós wótty cžaſ wobſta na dróhy haczeſche. — Sawčeraſoſchim cžeſtyn auto na Muſakowſkej dróży mjes Cželchowom a Wětſnu cžehnje loko Wjelcžeje hory do pſchérowa ſajžđže. Dotelž mjes rowami hluboki, bě wjeſcheje ſchkody njeſta.

S **Njeſwačidła.** Khěžu w Njeſwačidłe, kriminalnemu komiſarej Huſchmannej w Budyſchinje ſkluſchnje ſe knjes Hottas ſ Króżaj, tuthwilu w Radworju, tuchi. Wón chže ſahrodniſtwo ſałojicź; ſchtwórte w Njeſwačidle je ſe dźenj ſchtwórtk pſchi pſchehradźowanju knjes wučžeř n. w. Jazka ſ Budeſtez łupił.

S **Wóſchicz.** Tu ma ſo hnydom wobhadźacź wuměſtnu ludoweje ſchule (wjeſna rjadownja D). W. ženje ſerbſkeje rěcže ſo pſcheje. Rumne ſwójbne bud tu je ſ dipłomiſtiji. Sajinzy maju ſo hač do 8. nowe ſamołwitej pola wokrjeſnjeneho ſchuliſkeho radźiczela dyſchinje.

Ze **Sernjan.** Račupodawanje ſa maćerje w S nach budże wutoru 28. oktobra popołdnju w 3 h. w hoſćencu.

S **Kamjenza.** Knjes hamtiſkoſudniſti rada W je ſo wot tudomneho hamtſkeho ſudniſtwa ſ 1. nowembrej ſa pſchedbydu hamtſkeho ſudniſtwa w Rožeržu powołał.

S **Hójerſka.** Pſchi poſledniſchej ſhromadźiznje ru na hrodže bu ſej nowa wjeſna ſtarſa ſapokſana. — Wěrny ſu tale nětk nimale ſeſtorali. S wunoſchkom ſu powſchitkownje ſpokojom. Druhdy ſo namakachu ſwaſ, kiž běchu 2½ do 3 wuzłow cžeſće. Wſyn hiſchcže dom wajo. S jeje wunoſchkom budźa tehorunja ſpokojom. — Po hamtſkim wojſerwjenju Rósboriſkeho wokrjeſa pla ſałwěrane pſjow teſ ſa naſch hamtſki wokrjeſ. — Wě dźelu ſarjadowa baron w. Teichmann hołtwn na Hójerſanſkich a Jěrchecžanſkich honach. Pſchitomnych bě 11 iſélzow. Saſtſli ſu 21 bažantow, 11 ſajazow, 5 nuklow a 3 ſchkrikawy.

S **Wulkich Sdźarow.** S pſchepokoženjom Wojerowe Budyſkeje hłowneje pſchekhodneje dróhi mjes Bukojnu a Wulkimi Sdźarami ſu hotowi. Wot ſaſdźenja ſtrjeży wotmiwa ſo wjchitkim wobthad na pſchepokoženej dróze. Wot tutoho cžaſa ſo ſtara dróha mjes Bukojnu a Sdźarami ſa ſjawny wobthad ſawrě.

Z **Kulowa.** Knjez kardinal dr. Bertram je kuratuſa Jakuba Krala w Klěšišu, ſyna naſcheho města, za Kulowſkeho farara pomjenował.

S **Knorawy** (Sachſendorf) pola Khocžebuża. Njeſłyšo po ſdaču pſchiſcežeho murjeriſkeho wučžobnika Makſa Herenza w Knorawje. Hakle 16lětny młody cžłowjeſ je hiżo dołhi cžaſ dla ſtamanych ſtawow w khorowni pſchebywał. Saſdźeny ſchtwórtk padże wón ſ rěbla a ſtrěli ſebi kopłaku a ſwu kulku ſtama. Někto leži hižo ſ rjanemu raſej w khorowni.

Z **Lubodoła.** W zaſłych dnjach ſwjeceſe knjeni Georgia (rodź. Madlena Šołćic z Wotrowa) ſwoje ſydomdźeſaćiny w tudomnym klóſtrje k ſwj. Wo Narodźi ſo 22. winowca 1860 we Wotrowje, hdźeż ſłu do domu Mrózee rěkachu. Z 28 lětami zastupi do klóſtra. Do wopotoženja klóſtrſkich ſlubow wopytowa wſelaka hospodařſke ſule a je potom dołhi čas z hospozu pola ſwojeho bratra Jana bya. W klóſtrje pſchebywa potajkim na wſě 32 lět. Tu běše dołhe lěta z hładowařka a wodźerku kuchnje a je tak też mnohe ſerbſke holcy w domjacym hospodařſtwje wuwuwała. Wot dweju lět ſem je ſo na derje zaſłužbu wotpočink podała. Jeje něhduše ſuleřki ſu ſo

Gosničanski faraf.

45] (Pokračowanje.)

Kak wuſtojnje žo wón poczinjaſche, jeje njepſchedpojatu wutrobu ſapopadnyć.

A potom rěčeſche wo balu!

Bal! Wona znajeſche jón jenoż ſ romanow! Bě traſch to tajke ſlóſtnjſtwo, ſo žeńdźenje w jeje wutrobje wotucźi, też raz nawědźecź, ſchtoż bě tak cžaſto cžitała?

Potom žo to wopraſdźe ſe ſkutkom ſta — a Schežepan — — —

Někto dźe wona wědźeſche — jeho njebě dozbła lubowała. Jenoż to młode, wjeſołe, cžołe žiwjenje, kiž bě w nim ſcžělene.

A někto widźeſche wohidnu nawopaczną ſtronku. Schtoż bě ſa cžołowutrobitu ſmužitoſcź žiwjenja měła, bě lohkomyſlnoſcź a wjazy — — —

Hižo na wjeczorje, hdyž telegram dóńdże, ſo žo Bjedrich domoj wrócži, měješche taſke nekajſe ſaczuce woſtróżnjenja. Kak Schežepan pſched khutnymaj bratrowymaj wječomaj wobſtejі?

Bratra? Potom jěſba ſe žanjemi na tamnem wjeczorje. — Wona poſłoczi. K czennu to wſchitko? Cžehodła na ſtajnoſcź pſchemyſłowacź a —! To dźe bě nimo — na wěcžnje nimo!

Cžehodła njebě wón pſjedy pſchiſchoł!

Cžehodła dyrbjeſche wona někto!ke pſchezo na faru myſlicź ſe ſwojim měrom a na Bjedrichowej khutnej, ſwětnej wócžy. Wſchudże wonej ju pſchežeſčhujetej.

Najradſcho budźeſche wótrje jaſchika w ſwojej cžiwili.

To dźe bě nimo. Muż kaž Bjedrich žo dwójzy njepraſcheſche! W jeho wječomaj běſche dźe wona njerwjeſta Schežepana Heinolda. Wona žo ſaſmja.

Schto dreje by wón rjekł, budźeſche-li dźenja tónle liſt pſcheczitał!

„Njehidźiſch dźenja to, ſchtoż ſy wežera luboważa, běſche-li to ta prawa lubóſcź, kiž na cžaſu žiwjenja traje.“

Tak běſche ſ njej rěčał a wona cžutſeſche, ło bě žebi lohkomyſlnje hrajkała ſ najbwjeżejſchimi ſacžuczenji — ſo njebě iſyha hiſchcže wódźała, ſchto je lubóſcź.

Wědźeſche-li to něſtoſe?

Swjeſe žo a ſaplaka.

Pſchepoſdźe!

Pſched njej leżeſche morjoſelena błyſchczata draſta a ji běſche, jaſo by ju na pſchezo wot Bjedricha dźělila — nć, ſ fararjowej mandźelſkej njemóżeſche žo nihdy ſtacź, wona, kotraž bě cžerpiła, ſo Schežepan ju kołſcheſche, wona, kiž bě žo nad próſdnej pychu ſwjeſelkała. —

Pomyſli na Bjedrichowej wuſtróżanej, ſpodźiwajezej wocži, hdyž ju w tajkej draſcze wuhlada, a ſaluži do ſpohladnjenja tuteju wočžow, ſchtoż njebě dozyła w nimaj było — ſaniczaze ſaſtudźenje.

Pſchezo hiſchcže płakaſche, hdyž knjeni Aſtenowa wo jeje durje ſaklapa.

„Ja hnydom pſchińdu, hnadna knjeni.“

W ſkoku wotkhłódni ſwej wocži ſ wodu a dźeſche won. Knjeni Aſtenowa pohladny ſ krótka wuſtrukſchuſzu na nju, ale nicžo njepraji a rjadowaſche ſwoje papjery. Też Herta da ſo do dźěła a pytaſche ſpuhladnjenju ſtareje knjenje wuczehnjeſ; tu bu ſwaha wopraſchana:

„Wy ſče ſwoje wězy doſtała?“

„Haj, hnadna knjeni.“

„Je-li wam holza liſt ſpchepodała?“

„Też tón ſym doſtała, hnadna knjeni.“

„To drje bě powěſcź wot waſcheho knjeſa nawoženje?“

„Nimam nawoženju, hnadna knjeni.“

Jeje hłóſ klinczeſche trwjeżdże. Knjeni Aſtenowa ſpohladny ſaſo ſkrótka na nju, potom rěčeſche zyle wobkhodnje, ale nimale wjeſele dale:

„Potajkim, na dźeko. Wěſcže-li, ſo ſym ja dźenja liſt wot waſcheho bratra-poručźnika doſtała?“

Wuſtróżana pohlada Herta na nju, kajſa nowa cžehnje nětko ſaſo na nju cžakaſche? Ale we wobliczu ſtareje knje bě pſchedwſchi wjeſoły pośmjeſk.

„Zyle wobkhodniſki liſt, wón chže ſebi wote mnje ſ njeſy poſzeżicź.“

„Wón —“

„Haj, wón chže wobkhod ſ hypotheku ſe mnu ſčinić, ſchtoż trjeba zyle nahle dwaczeſti tyſaz hriwnow.

Herta posabu ſkoro na ſwoju bół.

„Dwaczeſt — —“

„Wěſo niż ja ſebje — ma ſaſo ras wulke plany myſlu, ſo w pſchichodnych dnjach najlěpje ſamej raſ mu dojeżdżemoj.“

„Mój?“

Strachocžiwy wukſchik.

„Nó haj, ja myſlu, ſo wam ſ tym też wjeſele ſčinju —

„Ja niż — — proſchu waż na najmałeżiſko, ja nepojedu. Wopſajcže mje tudy, cžiſcže ſe mnu, ſchtoż chcerje — jenoż niż do Gołuża.“

Herta bě ſ wokmu wotſtkoži. Knjeni Aſtenowa njeb bješche we wuraſu jeje wobliczа cžitacź. S cžeſća ſo bychajeſche.

Stara knjeni dołho na nju hladaſche, potom rěčeſ ſ zyle lohkim hłoſom dale:

„Wy maſce po prawom prawje, mój mójemoj jem też napiſmacź. Proſchu, wimiješe liſt papjery.“

„Ja —“

Wona běrjeſche žo hromadu. Cžehodła niż? Hdyž ſo baraſche — potom wědźeſche knjeni Aſtenowa — roſ pſchiſtupi ſa blido a pożbydny ſo. Knjeni Aſtenowa, ke ſda, njepytny, kak bléda bě a kak jeje porſty ſchepotaſche.

„Ja ſym hotowa, hnadna knjeni.“

Knjeni Aſtenowa hladaſche ſe ſwojimaj wulkimaj mudrymaj wočžomaj na nju a wona njerozumi jeje wuraz.

(Pokračowanje ſcžěhuje.)

je jeje dostanym anju na swoju wucerku dopomnile. Klóštr je w běhu časow mnohe Serbowki měł a ma. Pódla jubilatki přebywa tu hišće dźowka fotografa Welsa z Kulowa — z klóštrskim mjenom Felicitas —, kiž je w Erfurće studowała a je hišće ze šulskej předstejićerku. Nimo njeju klóštr dwaj Serbowku, Marja Žofkee z Worklec, ho- dowaje. Njech jubilarcy, kiž rad na swoju serbsku domizanu spomina, hišće dołhi wjeċor živeńskí kóžje, bydź jo ji dóńt tak spodźiwnje zehrał. Tuž tu přeje- mo ji dalšeho Božeho žohnowanja na prozy do wos- mogo lětdźesatka!

Dźak Hańże Budarki.

Wutrobny dźak wuprajm tu wšitkim, kiž su mi k mojim 70. narodninam zbožopschejace pišma pschi- posłali: Redakciji „Serbskich Nowin", knjesej profesorej Wicaźelej je Sollbrika, knjesej Krjeżmarjej z Budyšina, knjesej wuczerjej Skodowskej z Pančicy, knje- jej pschekupcej Fajelschej z Łasa za dar a zbožopschecza.

Też knjesej Jurjej Schewczikej,
Tom' liwom' herbstom' pěsnjerjej,
Sće podźakuju ſ wutrobu
Sa jeho rjanu pěsničku.
Wóh chcyš Waš ſ nim wschich mytowacy,
Wam dołhe žiwjenje wschěm dacy,
So bysćeše w lubym Serbowstwi
Tu wjele rjanoh' pěsnili.

Hańża Budarka.

Z Łužicy.

* S **Mulkeho Schunowa**. Sorsejdu je na polu pschi Jenschorjskej drózy konjej lubjerja Thiele pschi woranju zlopschichtaj. Pschi zawróćenju pluha je wotroczł Kert- ner na lewym boku hlowy cźeło hrani. Nop pak na sbo- ho njeswobschkodźeny wosta. — 22lětny fabrikski dźěłaczeł Bruno Haeder je žebi ſam žiwjenje wsał. Sorsejdu po- poldnju jeho satepjeneho ſ Pochez hata wuczahnychu. Haeder běšće so hižo njedźelu rano se starschiskeho by- dlenja **wotbjalił** a wosta shubjeny. Skasana policija pschipokaza se Zitawskim policajskim pšom, kiž wuteru wjesor k Pochez hatej běžeše. Haeder je pjeża w cźeź- tich myšlach dla bjesdźełosće ſmjerc pytał.

Ze Sakskeje a dalšich krajow.

* Se **Sebnizy.** (Wopačne rabatowe ſnamki.) Policija ſamo zadźewacz, so ſo w Sebnizy a Nowym Měsće falschowane rabatowe ſnamki wudachu. Falschowane ſnamki běchtaj dźěłałoj bratraj S. je Sebnizy. Snamki za Nowe Město běchu ſo w jenej Prajskej cźišćerjerni cźišćeźake. Maka dźěłba běšće ſo w Nowym Měsće hi- ſo ſmudnała.

* S **Mišnja.** (Młodostny ſapaleŕ) Njedawno ſo we pjenjezka. Tramwajowe drustwo ſ tym tak jara schkodo- pasił. Jako ſapalerja ſu nětko 19lětnoho ratarskeho dźě- łaczerja wuźledźili, kiž běšće prjedy pola Mlynkez dźiłał.

Dawk na dejne krowy.

Mokrjeńska direkzija nam pišče:

Landbund a wokrjeżna direkzija běchtej na ſańdźenu ſobotu pscheproſyłoj na ſchromadźiznu w „Bělym konju", **w kotrejž półłanz ratarskeje komory**, wobſedźeŕ herbſteje gmachy Hantzſchel ſ Leuhodorſa pola Kamjenizy, wo nuſnoſći organiſowanja ſatkeho młokowstwa a bu- towneho pschedawanja a ſ nim ſwisnjazym „dawkom na krowy" rěčeźeli. Ratarſki rada Richter-Luwo- zjanſki wulběhny we ſwojich ſawodnych ſłowach, ſo ſtej ſatſki Landbund a ratarſka komora **wotrjad „wotbyt- neje organiſazije"** (Abſatzorganiſation) wutworiłoj a planerne poſedźenje ratarſkeje komory je jenohłósnje junkrócne ſběranje 3 hriwnow na dejnu krumu, ſ ko- trejż ſo nětle jenoż 1 hr. žada, wobſamkło.

Hóntzſchel w dźeſćim pschedniołku nuſnoſć tajkeho „dawka na krumy" (Kuhumlage) rospomniſche. Bayer- ſka je ſ zentraliſowanjom pschedawanja młoka hižo ſta- biliſowała młokowych płacźiznow dozpěła a ſběra na ſtir młoka ½ pjenjezka dawka. Wjetſchina němſkich ſtatow ſo nětko też ſ tutej należnoſću ſabéra a tuž też Saſka ſo toho njemóże ſdalowacź, pschetoż Saſka je pschiraż- łowy kraj (Zuſchußland) a ſuſodne ſtaty wobhladuja Saſku ſa idealny kraj k wotbyću młoka. Saſka njeje ſ młokom powodźena, wěſo pak ſ cźerſtwym młokom, do- kelž ſo wuſkedźene młoko wopaŕi roſdźełu. 450 000 tru- now w ſaſtim ſwobodnym ſtaće, ſ kotrychž je nětdźe 190 000 cźehninych, **wuſkodźa wſchědnje 2 miliſonaj li-** trow młoka, tiž ſo po nětdźe 15 proz. w ratarſkeje pšer- nje młoka, po 30 proz. k **bulije** ſdźěła a **po** 50 proz. jako cźer- ſtwe młoko na wiſi pschiwożuje. Se ſuſodnych krajow ſu hiſchcźe wſchědnje **60 000 litrow młoka do Saſkeje** dowożuje. Cźerſtwe młoko wosy ſo ſwjetſcha do wulkich a ſrjedźnich městow. Tam maja druhdy jeho pschewjele, kiž ſonjumſkim towaŕſtwam a ſjednoczenemu mlekowaŕſtwu nuſnoſć poſtiča, młokowu płacźiſnu pak ſnižiča pak po- wuſkiča. Je pak pomérnje **małe** dźěł cźerſtwoho młoka, **po kotrymž** ma ſo młokowa płacźiſna w ſyłkom kraju cźehnyć. S tuteje pſchicźiny ma ſo k **rjadowaniu** mle- kowoje płacźiſny pſchiſtupicź. K tomu pſchińdźe hiſchcźe njewjeſelaca wěź, ſo **němſke butrowe witi** njemóża bu- trowu potrjebu ſpokojicź a dyrbja cźerpicź, ſo **wutrajnu butru**, kotraż ſo, każ je ſnate, w najšěpſchej podawa, we **wulkich dźełbach dowożuja**, ſ cźimż ſo **burſka butra pſche-** ſo hubjeńſcho pschedawa.

Sameŕ rjadowanja młokoweho **wotbytka je** nětko, jeczź, niż wjazy cźerſtweho młoka do pschetrjebanſk. ſrjed- dźiſchczow puſchcźicź, hacź wobydleńſtwo trjeba, a ſbytne butra wutrajnu ſaſo wutkóźiła. Němſke młokowe a butrowe witi maju ſo potajtim němſkemu młokowemu wupłodźeńſtwu jathowacź abo ſaſodobyć. Organiſazija, waſtwo, młokarńſke drużtwa a konjumſke towaŕſtwa jednoczeźeŕ. Nadźijeja ſo, ſo to ſ wutworjenjom „intereſ- ſowcho ſjednoczeńſtwa" abo „dźełoweho ſjednoczeń- ſtwa" dopjſa. Na žadyn pad njeje myſlene na wutwo- rjenje droheje organiſazije ſ wulkim twarjenjom, direkt- torami a ſtabom nowych aſtajnikow, każ ſo w njemě- domoſći drje wudawa. Wěſo dyrbi ſo tóžde ſ mjeno- wannych powołanſkich aſtupjerſtwow ſ wěſtym pjenjeſom wodźěłacź. Ratarſka komora ſo nadźija, ſo ſwopředka ſ 50 000 hr. wuńdże. Hdyž wona nětko wot 350 000 tru- now cźehnjwe kruwy wotanu ſdźěła bjes dawka) po 1 hr. ſběra, dha ſthowa hiſchcźe reſerwu wo 300 000 hr. ſ kotrymiž mohła cźerpjazym małym wjeſnym młokar- njam, ſ kotrychž ſu hižo nětkotre ſwoſchcźate a młoko ſwojeje wokoliny wjazy pschedźełacź njemóżeja, ſ pa- cźonkami abo, dyrbjak-li **němſkoſtatny młokowy ſakoń** wyſoke žadanje na jich ſeſtarenu pſchiprawu ſtajicź, tiž dopieńicź njemóżeja, pomhacź.

§ 38 němſkoſtatneho młokoweho ſakonja ſmójni kraj- nym knježeſtwam, wutworicź nuceźeńſke organiſazije. Pschetrjebarſke organiſazije je wutworja a tak młokowe wikowaŕſtwo do ruki dóſtanu, dyž ratarſtwo ſamo ni- cźo nicźini. Tohodła njemóżeja roshorjenje dalotich ra- tarſkich kruſow nad ſběranjom dawka na krumy po 1 hr. ſrołumicź. Schtóž wěźu na dno dźe, dyrbi k pſchesſwědcze- nju pschińcź, ſo dyrbi ſo nětko ſtacź, ſo by **ſo ratarſtwu** móſnoſć dała, ſo by pschi roshźelenju a tworjenju pła- cźiſnu młoka w pschichodźe ſobuſtkutkowacź mohło.

*

Protest pschiwo tutomu dawkej.

Dóſtachmy ſcźěhowazy wotpiſ ſ pröſtwu wo wo- cźišćenjenje:

„Ratarſkej komorje ſatſkeho ſwobodneho ſtata
w Drjeźdźanach-A. 1
Sidoniſka dróha 14.

Na łónzu podpiſani ſkolarjo gmejnow Mbohowa, Króſyn, Sarecźa, Lahowa a Luha protestuja najwótri- ſcho pschecźiwo ſběranju wożebiteho dawka na dejne kru- wy k ſamérej łepſchemu wuwuńcźa młokowych wudźěł- kow, każ je ſ wujaſnjenja k młokowemu dawkej do- widźecź.

Mały ratař ma ſo tak hižo ſe wſchitkimi ſrědkami, kiž **może** nałożowacź, wo ſwoju eksiſtenzu wojowacź a ſ pschichłożowanjom ſwojich aſtupjećiſtich organiſazijow (Landbund pp.) ſo hiſchcźe ſ wożebitymi dawkami dale pocźeźuje, měſto toho ſo bnchu wone pſchecźiwo wumnoz- wanju ratarſtwa wojowale.

Ratarſtwo wobſteji tu nimale jenoż ſ małych źiw- noſćow, hdźej ſo dejne kruwy ſdobom k cźahanju wuži- waju, ſo ſo dejdźo ſ tym njepołepſchi, ſchtož drje budźe łóźdemu wěźnywuſtojnemu ſrośumliwe. S tajkimi napra- wami ratarſkeje komory cźeźo potrjecheni ratarjo mje- nowanych gmejnow, kiž ſ toho naſſnadniſcho wuźilka **njeſmeja**, **proſcha wo wotſtronjenje ſběranja wożebiteho** dawka na dejne kruwy."

Każ ſo nam dale ſdźěli, maja protestowazy ratarjo wulku nadźiju, ſo ſo też bórſy ratarjo druhich gmejnow k ſich protestej pſchiſłamknu.

Zakon wo wolen a ſarafjow w prěnim čłon'u wodźiły.

Wuraſtowanje kraſneje ſymdy ſapocza ſo ſchiwórk ſ wobſamknjenſkimi ſłowami k 9. paragrafej, kiž naſtupa pschejeżadźennoſći ſarafjow. Wón ſo ſ pſchidawkom, kiž bě- ſche ſynodala dr. Jauck ſ Drjeźdźan namjetował, pſchija.

Pola § 10 rěčeźeli ſo w debacźe też wo hóſtunach pre- dowanjach, na kotrež też nowiny ſakoń dźiwa. Synodala Kircher ſ Kožmiza wuſběhny, ſo ſo wone huſto jako wuſtajeńſka wěź ſarźiweju; temu ſo ſnapiſcheńſi, jo je ſa wožudu na wſche pady nuſne, duchownemu ſeſnacź.

Wo rjeczim ſwadnym paragrafe, wo 18., kiž rěčeźi wo wobſadźenju tajkich měſtnow, kiž ſu ſe ſuperintendenſkim aſtojnſtwom ſjednoczene, wumi ſo ſaſo dźeſcha rozumolwa. Pschedloha krajneho konſiſtorſtwa běšće ſa ſwobodne po- wołanje ſe ſtrony najwyſchcźeje zyrkwineje wyſchnoſće. Prawny wubjerk běšće w nacźiſku tej na ſaſiny wobdź- lenych wožadowm dźiwal. Synodala Jencź ſ Kamjenicy da wobſtyłnicź, kak cźeźko je, prawu runowahu ſakho- wacź. Wobžarowaſche ſo też, ſo je powołanſka myſlicźka ſo ſaſo ſ nacźiſka ſbuhła. Temu ſo ſnapiſcheńſi, ſo po- wołanje jako ſtrit prawa — ſ nabožneho ſtejiſcźa wob- hladane — ſ myſlu ſmutſkowneho powołanja nicźo cźiniecź nima.

Po pschiječu wſchitkich paragrafow w prěnim cźitanju ſo ſynoda roſbudźi na namjet podprěſidenta D. Hick- manna ſ Lipſka a ſynodale dra. Jauck a Drjeźdźan dźiwajo na to, ſo maju ſakonje měcź ludowy charakter, ſa mjeno „ſarſki wólbny ſakoń".

Druhe cźitanje ſakonja ſapocźnje ſo pondźelu 27. okt. Pjatk ſo hiſchcźe wo wſchelakich druhich nantje- tach wubjerka.

K ſchiwórkowemu poſedźenju ma ſo hiſchcźe dodacź, ſo ſnowa ſ hłubokim ſobuczućom na podkopkowe njeſboże w Alſoorje ſpomina ſche.

Pjatk ſo **najprjedy narumanſke wólby w Budyſko- Kamjenſkim a** Glauchawſko-Stollbergſkim wokrjeżu fa **płacźiwe wuprajichu. Poſom wulprawniſche ſynodal, dr.** Stephan ſ Lipſka, **namjet**, kiž pohódnoſcza ſaſtužby theologiſkeje ſchule w Bethelu a ſwójeźi, ſo je ſo młodem theologam ſtudowanje w Bethelu pſchiliżiło a ma ſo pſchi- liećicź. Tola wubjerk njemóże poruczeź, ſo by ſo k tomu prawna podłoha wutworiła. Dr. Stephan rjeknu dale, ſo **nětkle nimale położa wſchitkich bohoſłowzow bjes humaniſ- tiſkeho wukubłanja na ſtudije pſchińdże.** Tu je wot lěta 1905 ſchula w Bethelu wjele pomhała.

Po roſkrećźowanju wo ſapodaniu pišnje Ludowy zyrk- winſkeho łajiſkeho hwjaſta, kiž chce ſ zyrkwineje wuſtawy wěſta njeriwnoſć wotſtronicź, ſo tutón dopiſ krajnemu konſiſtorſtwu pſchekopaka.

Bliſſche poſedźenje budże pondźelu we 1 hodź. Budże drje **trochu** dlšše, dokelž ma ſo w ſarſtim wólbnym ſa- konju w druhim cźitanju jednacź.

Sokołstwo, ſport a hry.

Wubědźowanje sokolskeje jednoty w Porśicach.

Hdyž wotmeŕwše Malešanſki ſokolſki wokrjes we Radworju ſwoje wubědźowanje, kidaše ſo dešćik. A Porśiſcy Sokolo njedojědźeźechu do Radworja, ale wróćichu ſo na poł puća cyle přemoknjeni zaso do- tonoj. Tohodła zarjadowachu njedźelu wubědźowanje za jich jednotu pod wjednistwom wokrjesneho načol- nika. Rjany bě dźeń a dobre běchu wukonjenja bratrow. Porśiſka jednota ma dobrych zwučowarjow. Khwalobnje dobra běše disciplina bratrow. Wubě- dźowaše ſo ſydomhój. Dobyćerjo běchu po dypkach: 1. Pawoł Wjeńk 131,5; 2. Jan Wünſcha 110; 3. Gustav Krawe 105; 4. Alfred Krupaŕ 80,5; 5. Wili Urban 74,5.

Wuſłědki běchu: Skok wyſoki ze žerdźu 2,55 m P. Wjenk a J. Wünſa; ſkok wyſoki 1,45 m, J. Wünſa; ſkok daloki 4,90 m, P. Wjenk; ćisk hlebje 29,45 m, P. Wjenk; ſtork kule 7½ kg 8,60 m, P. Wjenk; 100-m-běh 13,1 ſek., J. Wünſa; 100-m-běh ze zadźéw- kami 16,3 ſek., J. Wünſa.

Bratŕa Porśiſcy, dźěłajće dale tak. Njedźelu ſće dopokazali, ze kročźe doprědka a nihdy nic nazad!

Na'nowiše z cyłeho ſwěta.

— **Schkrowa powěźej wo wjedrje ſa jutſiſchu njedźelu:** Mróćele ſo pschećerhuja, ſuchu a chłódno. W Jendźel- ſkej a połnócnej Europje podobne wjedro.

* **Kataſtrofa w Alsdorfſkich podkopkach je žebi 259 ſmjerćnych woparow zadała.** Nětkle 500 metrow wot poſlednjeje Alsdorfſkeje khěże nowe pohrjebniſchcźo pod rućami nekotrych ſtow dźełaczerjow naſtanje, kotliż pschi ſwěrle ſmólnizow wony dowuſpychachu. Schtóž dotle rja- dy rowow ſo wuſypachu, je kotrychž 216 Alsdorfſkich hór- niſkow poſledni wotpoczink namaka. Druhi budża ſo we Scheufenbergſkim a Kellersbergſkim ſyndleſcheju khowacź. Na khowanje ſo ſobotu 10 000 ludźi wočakuje.

* **Pjatk ſtaj nad lětanſkejcom w Le Bourget pola Pariſa dwaj franzowſkaj lětarjej, kotrejž chyſchtaj ke krónowanju abeſſinſkeho kroała Tafarja do Addis Abeba leczeć, ſ wyſokoſcze 200 metrow na ſćehu jeneje khěże padnyłoj.** S roſbuchnjenjom benzina ſo khěża ſapali. Lě- tarjow ſako ſmuhlenej cźele wucźeźechu.

* **Pola Chriſtianſunda pschi norwegſkim brjohu cźołm na morju ſetkachu, w kotrymž zyle wuſtrózneny cźłowjek ležeſche.** Wón běſche druhi prawidłaŕ Oźlowſkeje parneje łódże „Kong Ragnar". Powědaſche, ſo je łódź w nozy na ſkału ſajeła a ſo ſrjedza roſłamała. Wón je ſ łódze ſkócił a ſo wuſkował. Po poſdźiſchich powěſćach je ſo hiſchcźe wóſom muži ſ wobſadźi wuſkowało. Sydom muži ſo hiſchcźe njeje namakało.

* **Mexikanſke město Alama je ſo wutoru ſ wulkej wo- du dospołnje wupuſćiło. Wjele ſtow ludźi je ſo tepiło. Pódla Alama je ſo město Tuxon w ſtacźe Vera Cruz ſ powodźenjom ſapuſćiło.**

Zajězdźenja na drózy.

Na dróſy mjes **Kligenthalom** a Graſſlizami motoro- wy kołeſaŕ 18lětnu Marjanu Kreſtez ſ Markhauſena, jako wona domaj dźěſche, pſchejědże. Wóboha hołza wosta ſ na nětkotrych měſtnach ſtamanymaj nohomaj a dwójzy puknjenym nopom hnydom morwa ležo.

Towaŕſtwowſki powěſtnik.

Budyšin. „Nadźija" ſpěwa wutoru 28. winowca wječor we 8 hodź. w Serbſkim Domje. Dalši sobuſkutko- wacy ſo hišćo přijimaju.

Drježdźany. Tow. kat. Serbow „Jednota" přeproſuje z tutym wšě ſobuſtawy na ſwoju **hłownu zhromaž- dźiznu wutoru 4. nov.** wječor z dypkom ½9 hodźin w tow. hoſćencu „Bayriſche Krone", Neumarkt 4. Zajimawy přednošk je přilubjeny. Też hoſćo ſu lu- bje witani. Porjad ſo w zhromadźizne wozjewi. Dla waŕnoſće ſo bohaty wopyt wočakuje.

Předsydstwo.

Malešecy. Zwučowanje ſokolſkich dźěći je wot nětka zaso kóždu póndźelu wječor w 6 hodź. Za sobuſta- wy a dorost kóždu wutoru wječor we 8 hodź.

Pančicy. Jednota Sokoł w Pančicach ma ſrjedu 29. winowca wječor ½8 hodźin we Wudworju wurjad- nu zhromadźiznu.

Rožant. Towaŕſtwo kat. młodźencow ma njedźelu 26. winowca zhromadźiznu. Deklamacija a přednošk.

Serbſkim towaŕſtwam! Redakcija prosy, zo bychu ſo towaŕſtwa z wozjewjenjemi w „Towaŕſtwowym po- wěſtniku" na 3 rjadki wohmjezowale.

Zwjazk Łužisko-Serbſkeho Studentſtwa ma ſobotu 25. winowca pop. w 4 hodź. **wubjerkowe poſedźenje** w Serbſkim Domje. Molerjo plakatow njech też přińdu ako ſwoje přeća na knižne myta ſekretaŕej St. Nawcy do tutoho časa wozjewja. **Hł. staršl.**

Wóskow. rub m 75 pj.
Přikrywy na sofy, dołhe 2.50
Gardiny jara tunjo
Ida Erler w Budyšinje
Rózk Zwonk. Lawsk. hasy 10

Wšitke pjenjezy
Žitny dom w Kamjencu
wotnožka w Pančičach

Nawěstki w Serb. Now.
maja wulki wuspěch

Kubleŕ
započatk 30. pyta znajomstwo
z pilnej knjeżnu z ratarstwa dla
Zenitwy
Něšto zamoženja so přeje, njeje
pak wuměnjenje. — Poskićenja
z wobrazom kiž so wróći pod
G 87 na wudawarnju Serb. Now.

Zadanjamy
nalutowańske pjenjezy
na najlépje

Sekowy konto z 3% bjez dalšich wudawkow. Dawamy kredity, wobstaramy hypotheki a hódn. papjery kaž wšě druhe bankowske dźěła

Přijimamy a wuplaćujemy też pola filialkow we Wojerecach a w Khoćebuzu a agenturow w Kulowje, Wjerbnje Łazu Rakecach Nowem měsće Wulkich Zdźarach, Khrósćicach Barće, Delnim Wujězdźe

Serbska Ludowa Banka
w Budyšinje

Wš. druhi
hamožikow
ma atajuje na składže
Žitny dom w Kamjencu
wotnožka w Pančičach

Kóždemu kiž ma
drjenje
ischias
a wić
ja rady
darmo
zdźěłu, što je moju žonu
spěšnje a tunjo wustrowiło
15 pj. za wróćoporto připołožće. Rozprawu jenož
pisomnje.
Müller, Obersekretär a. D.
Dresden 295 Neustadt
Markt 12

Wosebity wobkhod
za
nawočnicy, šciparje
(Klemmer)
dalokowidy atd.
Specialist
nowočasneje wočneje optiki
Erich Lenz
w Budyšinje na Hošće hasy (Nowotwař khorobn. kasy)

Serbska grychla we Budworju
Njedźelu a póndźelu
kermušne reje

Konje k rezu
kupuje kóždy čas po najwyš. płać.
Kurt Kaiser w Budyšinje
na Humboldskej hasy a při Mjas tětkach. Tel. 2403

Müllerec konditarnja
na Póstowym namésće
kotruž Serbja rad wopytuja,
poruča najlépše pječwa we wulkim
wubjerku.
Rozesłanje nanajspušćomnišo.

Hosćenc w Jaseńcy
Jutře njedźelu a póndźelu
kermušne reje

Dołhe a krótke škórnje ručne dźěło
20.— a 30.— hr. Wulki wubjerk, też we wšěch druhich wobućach
Wšě wuporjedźenja derje a tunjo
Wobućowy dom Mark w Kukowje
Přichodnu wutoru 2. septembra pop. w 5 hodź. budźe so stejaca

Die ganze Welt
spart am

Annahme von mündelsich. Spareinlagen
bei zeitgemäßer Verzinsung.
Heimsparbüchsen kostenlos

Sparkasse
der Stadt Bautzen
Gewandhaus

Jurij Hänsel w Budyšinje
na Sukelnskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736
Hłowna předawarnja Rudolfa Sacka z Lipska
w Budyskim hamtskim hejtmanstwje
Skład ratarsk. mašinow a gratu wšěch družin

Fotowe projekcitowe powjetšenske domj. kinowe | **aparaty**
a wše wěcy za amatérske fotografowanje. ♦ **Fotowy dom**
Richard Hutha
mějićel Arno Lehnert
w Budyšinje
na Serbskej hasy čo. 13
Wuwiwanje filmow a platow kaž też wołahi wěcywustojnje a najspěšniše.

Do Budyšina přijědźi zetkrjenc so stajnje
w Lehmanec kofejowni
na Serbskej hasy čo. 8 — telefon 3118
ff konditorske twory / najlépše napoje
kofejowe pječwa / jědźny lód
šłomowe tykancy / šokoladu
Woseb.: Torty a šłomowe tykancy
z kóždym lubym napismom w wšěm składnosćam
so hodźace dur
Najkedźbliwišo zawalamy dla rozesłanja
We přećelnych **rumnosćach kofejownje** wšědnje
popołdnju a wječor koncert

Waš stary, swěrny přećel
Předźenak
so na puć do Serbow
hotuje, tuž njekupće hdy-
le němske protyki, ale
wostajnće jomu swěrni.
Nawěstki přinjesu wulki

Klóšterski čaj
Najwuběrniši čaj k čišćenju kreje, też za pucher a jerchenie.
Připrawjeny po prastarych klóšterskich receptach w klóšterje
Marijnej Hwězdźe. Dostać we wšěch hantyk. Ptaciz. 2,50 hr.

Płaćizny hódne poskićenje

Wolmjane tkaniny, wušiw. za falc a rubiš. . . . . 100 cm šěroke mtr 4.94
Wolmjany muslin za falc mtr. wot 1.95
Zidźane tkaniny pisane, za falc mtr. 5.50
Wolmj. tkaniny za spódnje suknje, zelene, ... čerwjene, módre mtr. 4.25
Voile, wušiw. za jaki, čorne 7.50, smuh. 4.95
Corne kožuchowe poćehnjenja mtr 8.50

Posamenty, cank. wobsadki, francy
Falc, pisany satin . . . jena 3.50, 2.75
Kapički, pisane . . . . jena 1.75, 0.95
Banty za holcy 1.30, 0.85
Banty za žony, molowane a wušiw. 1.50

Moirè Šnórki Taffet
čorne, běłe, rózobarbne we wšěch šěrokosć.

Schaaf
Mějićel Kaufhaus
na Bohatej h. 20 - na Dźiwadł. h. I

Weidlichec kožuchow. dom
w Halštrowje

Poručamy
wulki skład kožuchowych wobsadkow za žonjace a mužace kožuchi

Kožuchowe wobsadki za žonjace kožuchi, bobr, prawy skunks po wšelakich płaćiznach, prawy tkhór, barbjeny skunks, jara rady kupowany tkhór skunks, oposum we wšelakich barbach, wallaby, kanin atd.

Za mužace tkaniny poručamy virgin. wódry za 180 hr. bobr za 130 hr. kaž też skunks, persianer atd.

Kožuchowe podšiće mamy we wulkim wubjerku, wosebje tunjo pišmowe khribjety (Bisamrücken) wot 160.— hr. hač do 2 0.— hr, dale nutria, nutriett, žurk (Hamster), pěčaniki atd.

Zhotowjenje žonjacych a mužacych kožuchow po měrje

Płaćizny za wšě kožuchowe twory su wo wjele spadnyle.

Prošu wobhladajće sobi njewjazomnje naš wulki wosebity skład za serbske kožuchi a přeswědčće so wo našej zamóžnitosći.

Knjeni Hoeyna w Budyšinje na Cyrkwinskim namésće ma skład a předawje za samsnu płaćiznu a pod samsnymi wuměnjenjemi.

Při płaćenju z hotowymi pjenjezami 5% skonta abo wotpłaćowanje na 3 měsacy

Příloha k čisłu 750

SERBSKE NOWINY

Sobota, 25 oktobra 1919

Namołwjenje „Zjednoćeństwa Serbskich Žonow"

II.

Zamĕr „Zjednoćeństwa Serbskich Žonow."

Zjednoćeństwo Serbskich Žonow chce so staraś runje kaž kóžda druha organizacija wo zdźerjenje serbskeho naroda, wosebje pak wo wukublanje dźĕći w narodnym duchu.

Zjednoćeństwo Serbskich Žonow chce hajiś a spĕchowaś serbske domjace wumĕlstwo a serbsku narodnu drastu k najnadobnišej pyše serb. žony pozběhnyś.

Zjednoćeństwo Serbskich Žonow chce wšudźom w serbskim kraju zbudźiś narodnu hordosć serbskeje žony, kiž so jewi we wuznamnym narodnym skutku.

Ze zarjadowanjom swójbnych wječorkow za žony a knježny, z přednoškami (wosebje w zymje) chce serbske žony zhłubšiś we swójbnych prašonjach, jim podaś cylawĕdne wukublanje. Starše wječorki maju służiś k rozrisanju najwažnišich staršiskich prašenjow. Domowĕda, wukublanje dźĕći, spóznaśe človjeskich prawow, kultury to je to, štož poda zakład k nowotwarej.

Zeznaśe maćerje ze šulkimi prašenjemi nihdy na nihdy njesmĕ so za pódlanske wobhladowaś, budźe jadro skutka, zezuaś prawa a postup. Najwjetšu prócu pak budźe Zjednoćeństwo Serb. Žonow nałožiś palacemu prašenju; serbska maś a serbske dźĕćo, serbski dom a serbski lud.

Serbska dźĕćaca zahrodka budźe z wukublarku, serbska žona z wjednicu, serbske maćerje ze zakładom skutka. Za wšo, štož dźĕćo trjeba ke swojemu narodnemu skutkej, budźa so serbske žony starać.

Zeznaś dyrbi serbska maś a serbske dźĕćo serbsku rĕc, dom, lud a kraj. Horjo a wjesele we narodnym dźĕle w zaníženosći a přitomnosi poda maćeri a dźĕćom winowatosć začu̯ować, dobrowólnje chcyć sobuskutkować. Lubosć k narodej njemóže so přikazaś, ale dyrbi so zbudźiś a płodźiś.

Zjednoćeństwo Serbskich Žonow chce twarić dom přichoda serbskeho ludu, wot kolebki hač k prĕnjemu šulskemu dnjej, wot tuteho hač k poslednjej šulskej hodźinje, wot zastupa do serbskeho towarstwa a *Sokoła* hač k mandźelstwu.

Skutk serbskeje žony dyrbi so zjednoćiś ze skutkom raznoho, kruteho serbskeho muža k wuznamapołnemu wojowarskemu cyłkej!

Kóžda serbska žona, serbska knježna, njech z jednoreho abo wyššeho stawa, dyrbi być sobustaw „Zjednoćeństwa Serbskich Žonow." W kóždej serbskej wosadźe dyrbi być podorganizacija hłownoho Zjednoćeństwa! Hakle potom, hdyž serbska žona spóznaje swoju ważnu žiwjeńsku misiju, je přichod serbskeho luda zwěsćeny! Wozjewi tuž serbska žona, serbska maś, serbska holca swój zastup do „Zjednoćeństwa Serbskich Žonow, sydło Budyšin, Serbski Dom, Sekretariat Domowina. Serbska žona zastup do narodneho boja a budź woprawdźe maćerka swojeho ródneho ludu!

Serbske blido w Lipsku.

Hišće so njeje přibliżiła zymska saisona, hišće so njejsu ani skóńčile akademiske prózdniny a hižom je „Serbske blido" w Lipsku zaso w połnym dźele. Zańdźenu wutoru 21. t. m. witaše nas přećelny předsyda knjez Bjedrich serbskich blidnikow po dołhej přestawcy k prěnjemu literarnemu wječorej. Wosebje witaše studowacych (akademikow), kotřiž běchu so we wulkej ličbje (6) zešli a wyšše toho też dweju benjaminow, witaše też starych swĕrnych blidnikow, kotřiž pak běchu (na spočatku) w pomĕrnje khětro słabym procentu zastupjeni. Po wuspĕwanju narodneje hymny so jimaše knjez předsyda Bjedrich znowa słowa a rozpominaše z mało słowami situaciju – tola nadźiju do lĕpšeho přichoda wón njezhubi a kruće wĕri, zo so poslednja stućka naše narodneje hymny, dźiwajo na našich akademikow jónu woprawdźe dopjelni. Wosebje pak knjez Bjedrich wšĕch prošeše, zo bychu so prócowali, tu w němskim Lipsku prawje dobru serbsćinu rĕčeć, zo njebychmy našu maćeřnu rĕč wonjeźesćili.

Po wuspĕwanju „Mój statok" přepoda knjez Bjedrich słowo knjezej cand. philos. Racheli, kotryž běše so runje ze studijneho puśowanja ze złoteje Prahi nawrócił. Knjez referent přednošowaše wo themaće: „Mikławš Andricki", jcho žiwjenje a tragiski dóńt". Mnoho bě nam wo tutym serbskim hobru znaśe, tola dokładne studije knjeza referenta, kotryž so z tutej maćiznu wosebje zaběra, zmóžni, zo wusłyšachmy mnoho hišće njeznatych wĕcow a podawkow. Zajimawe je, kak so tu wuwi z powšitkownje słabeho šulerja w běhu lět dobry studenta, tak zo jeho předsyda „Serbowki" w Prazy, Nowak-Kašćanski, bórzy khwali jako najpilnišeho a najnadźijepołnišeho serbskeho studenta. Wón bu pozdźišo, kaž skoro wšitcy naši wulcy mužojo, ze serbskim duchownym. Njesebićnje dźĕšaše za serbski lud, kotryž jemu z njedźakom a z přisłodźenjom płaćeše.

Knjez předsyda a wšitcy blidnicy z dźakom kwitowachu rjany přednošk knjeza Rachele a prošachu jeho, so z tutej maćiznu dale zaběrać.

Na pocesćowanje njeboh knjeza kapłana Andricskeho blidnicy stanychu.

Na debaće wobdźĕlištaj so wosebje knjez dr. Śleca a knjez philos. Wowćerk.

Po wuspĕwanju „Zbudźenje za Serbow" a druhich spĕwow přikročichmy k internym należnosćam. Jako wosebitu radosć możemy wozjewić, zo so rozsudźichmy, wot nĕtka wob mĕsac dwójcy k literarnemu dźĕłu so skhadźowaś. Hišće mnoho drobnych wĕcow bě na programje, wosebje też na kajke ważnje ma so naše dwĕstote skhadźowanje woswjećić, kotrež za mĕsac wotmějemy. Też wólba předsydy bě na rjedźe. So wě, zo so jenohłósnje naš wupruhowany a swědomity knjez Bjedrich znowa wuzwoli. Sława jemu!

Na to bjesadowachmy a spĕwachmy (při čimž nas naš pianista, k. cand. philos. Nedo přewodźeše), hišće dołho, hłuboko do nocy a njerady so dźělichmy, zo bychmy so za tydźeń znowa zešli.

Jurij Cyž, cand. jur. et rer. pol.

Nazuma złoći Božu přirodu . . .

Saudźenocą wša bo šumjeho klina naležco a lećo, jenoš nasyma knježi nad wšitkomnosću. Jeje barbicą je tak mnohobarbny, tak kuklapołny, so bo stajnje wjeselišch na tutón sdobny cząs, hdyž lisćacy w šimjertnej reji kchje pola a hona, puśiki, schcežki a bróhi. K twojitmaj nohomaj knjikoca, so by je wobchadźował, na bołosach schtomow tschepoze, so by k wyschinje pohladnył. Kiej tak kraśne je šo kopjeko sbarbiło hischcze w šimjerći, so by cłowjeństwo wobožiło. Kóždy kcežk, kóždy hajk, kóžby lich je šwjatnisa Boża, słoczaza šo do dusche cłowjeka, tiž njeje šo sabludźił dospołnje we wschědnosći dźenjnischcho cząsa. O njeschćinu doma w nĕcežischim kraśnym nasymschim cząsu. Krocźny won do pola, do haja a wotschćerkmy šo. Krótki je šobožapołny cząs — bołha je šyma!

M. N.-N.:

Do Mužakowa a Slepoho.

Pod Hermanowym dubom. — Hasina w přirodze.

W rańšim dźĕlu parka pozběhuje so na jeho samym kóncu hórka, tak mjenowana knježa hora. Při dundanju po tych zawitych śeźkach běchmy skóńčnje też dóšli na tutu horu. To so ći krasny rozhlad poskići. K połdnju so módri njesmĕrna hola, hdyž so skhowaju z industriju nakaźene wsy Wjeska, Kij, Zagor, Wuskidź a Hola. Před nami so krasni park w přerjanej pyše nazymy. Hač k wobzorej cźakaju te žołte a čerwjene skupiny štomow, dóniž je njesrĕbuje wĕcnostajna, wĕcnozelena, njesmĕrna hola, kiž kołowokolo wobdawa Mužakow a jeho park. Tŕĕchi a wĕže města su kaž zapadnjene we wjeŕkach štomow....

Dołho so wokŕewimy ze žadnym napohladom, potom so wróćimy, zo bychmy pytali powĕstny Hermanowy dub, wo kotrymž smy hižo tak wjele słyšeli a čitali.

Bludźimy po zwonkownym parku. Śeźka wjedźe nas stajnje po kopcach. Tak mamy bajkojty rozhlad na lĕwo do lubozneje doliny rĕki Nysy. Tam zelene, smaragdowe łučiny so šĕrja a po nich tu a tam pisane kerki a skupiny štomow raz krajiny woživjeja. Je to wobraz mĕra, pokoja a wabi k wotpočinkej...

Towaršojo přecy hišće přewótřo so rozmolwjeja. Poradźi so mi a přećelej, kiž tak mysli kaž ja, jim wućeknyć a so w kerkach zhubiny, hdyž nadeńdźemy druhu idylisku śeźećiku.

Tu je mĕr, bójski mĕr. Słónco sej hrajka ze złotym liśćom, moluje překrasne swĕtleška po złoćanym přĕtrjeńcu pod štomami. Čišina knježi po lĕsu. Haj

Z kołesom do swĕta.

5] (Pokračowanje.)

Hory horje a dele bĕdźachmoj so dale, a hubjena dróha namaj wušparanja činješe. Z prěnja dyrbješe Pawoł sebi nowy ventil do koła tyknyć, ale to bě hišće to najmjeńše. Wokoło 5 hodź., hdyž po nahlej horje dele spěchachmoj, bě mi nadobo wšón powĕtr twóchnył. Dokelž bĕchmoj tajke nĕšto zwučenaj, so dale njestrózichmoj, ale skoku z koła dele a pochachmoj płatać. Ale dwě dźĕri bĕštej hižo zapłatanej, ale přeco wosta hišće šlawch bjez powĕtra. Tuž dyrbjachmoj do wsy dele, ja bĕžach a Pawoł jědźeše, zo by mjez tym so za kołopłatarjom prašał. Ja pak přindźech do wsy a Pawoł tam nihdźe njebě a tuž bĕžach dale a bórzy słyšach Pawoła za mnu wołać. Bě nĕhdźe nĕkajkeho namakał, kiž dyrbješe runje domoj přińć; a nimo hata a po pućach, kiž bĕchu tak błoćane, zo za žanymi pućemi njewuhladachu, přińdźechmoj k małej khĕžcy, hdźež hnydom moje kołeso zapłatać poča. Bě to dźĕłonjemějacy. Skoro poldra hodźiny traješe, dóniž njebě koleso zaso we rjedźe. Wón mi wokoło 8 dźĕrow ze 6 zapłatkami zapłata. Zapłaćich 1,50 hr. a prašachmoj so za puśom, a kajki je. Rĕkaše, zo budźe bórzy rjana dróha, a zo potom bórzy dele do Rĕzna pójdźe; 40—45 km bĕchmoj hišće zdalenaj. Bě hižo w 7 hodź. Nadźijachmoj so, zo budźemoj za 2—3 hodźiny we Rĕznu. A z nowej energiju nasykanaj a z nowej nadźiju najpelnjenaj dachmoj so do 40 km. Do přichodneje wsy wješe so dróha po horje horje, potom zaso runje a zaso dele a tak dale. Po 8—10 km třeli Pawołej koło. K zadwĕlowanju! Wjedro bě zymne a dešćikojte a 35 km bĕchu hišće do Rĕzna a zerja so hižo šĕrjachu. Mały hólc, kiž tam kruwy paseše, namaj nóž požći, zo bychmoj mohłoj gummi rozrĕzać. Dwě dźĕrje mějachmoj zapłatać a to też dere dokonjachmoj. Ale łóšt a lubosć a nadźija so pomałku minychu, přetož bě hižo we 8 hodź., dróha bě hubjena, runjež bĕchu nam prajili, zo budźe khmaša, namaj so skoro nochcyše wĕrić. Tola wšo nic njepomha, tuž dale. Po 3 kilometrach bu dróha woprawdźe khmaša. Namaj so skoro wĕrić nochcyše, dokelž bĕchmoj so hižo wjele króć daloj zjebać. Łóšt a nadźija pak tu nadobo zaso bĕštej, nozy čim rychlišo teptaštej a naju wola chcyše hišće do Rĕzna, a to hišće dźensa, 30 km! Njemějachmoj swĕcy. Njebje bě pokhmurjene a mróčele a mróčalki so po nim honjachu. Uiiiit——! Ja so strózich, zaso bě mi koło praslo. Njemóžach scyła ničo prajić, moje myśle pak mje domoj wjedźechu. Budu hišće móc na skhadźowańcy so wjeselić?!? —

Z tutej njehodu hasny poslednja skrička nadźije a mocy. Prěnju dźĕru zapłatachmoj, dokelž wĕdźachmoj, hdźe je, ale tamnu jenož słyšachmoj a njewĕdźachmoj pak hdźe je. Tuž wućahnych zapalki ze zaka a dach je Pawołej, zo by je zapalił. Wón wočini. „Dwě zapalcy!" a zaswĕci prěnju a hasny, druhu scyła njezaswĕci. Tuž zlĕpich zapłatu, hdźež so mi najkhmańšo być zdaše. Nasykach powĕtra. A jĕdźechmoj dale. Ale dźĕra njedźeržeše, a tak chcychmoj bĕžeć hač do Rĕzna; 25 km! Bĕchmoj cyle hotowaj na Wusmužowu horu. Ale tuta bjezpomoc a njemóc, bjeznadźija a wšĕ druhe začišće, zymnoděšćikojte nócne wjedro, howrjacy a hwizdacy wichor, wšo to so njehodźi wopisać, ale to jenož tón prawje dočuje, štóž je to jónu sam doživił w dalokej cuzbje! —

Po horje dele skoku bĕžachmoj a w přichodnej wsy zastachmoj, myślička tu nadobo bě, zo bychmoj mohłoj pola bura přenocować. W prěnim statoku njemějachu za naj městna, prajachu, zo dyrbimoj do njemějachu za naj městna, prajachu, zo dyrbimoj do přichodneje wsy bĕžeć atd. Tuž dźĕchmoj dale přichodneje wsy bĕžeć atd. Tuž dźĕchmoj dale přichodneje wsy statokej. Wulki pos na naj wuleća a mócnje šćowkaše. Potom pokazachu so bórzy ludźo a dołho njetraješe, zo wĕdźachmoj, zo budźemoj na słomje spać. Dobri ludźo dachu namaj też kofej a khlĕb. Po tym sej w bróžni snopy słomy tak społožachmoj, zo mohłoj derje spać. Štož pak naši hospodarjo mjez sobu powĕdachu, skoro njerozumjachmoj. Ale młody knjez móžeše też prawje němski, dokelž bě też w swĕce wokoło přišoł. —

Dwaj přikrywaj (decy) namaj ludźo požčichu a mój mějachmoj też hišće naju spanske mĕchi (Schlafsäcke). Leżachmoj skoro cyle we słomje, z kóždeho boka bĕchmoj snopy nastajałoj a ze słomu so też wodźechmoj. Pawoł so mjez tym lehny a ja dyrbjach hić swĕcu hasnyć. Po ćmje so nimo wulkeho motora a młóćaka hač k našemu lĕhwej namakach. A zo njebych Pawołej na hłowu stupił, mi přiwołaše, a zbožownje so też do borla sunych. Bě wokoło 11 hodź. Dokelž bĕchmoj mučnaj, bórzy wusnychmoj a jenož druhdy w nocy, dokelž bě zyma, wotućichmoj. Ale na to myślić njemóžach, zo mohła so bróžeń też zapalić! Hewak so namaj njeby tak derje spało. — Wokoło 9 hodź. hakle na druhe ranje zaso stanychmoj a tak pozdźe na našim pućowanju hišće ženje stanyłoj njebĕchmoj. Słomu zaso na prawe městno zmjetachmoj a zworštowachmoj a cyłu městnosć zaso do porjadka stajichmoj. W kuchni so wumychmoj a pojĕchmoj a potom mějachmoj so za kolesa starać. Na čož pak so jara dźiwachmoj, bě to, zo młody bur a burowka też hakle tak pozdźe stanyštaj. Kubło drje njebě runjewon wulke, ale młody knjez měješe motorske koło, wulki motor a młóćak (Dreschmaschine). — Ja dyrbjach sebi na koło nowy šlawch tyknyć a mantle přemĕnić atd., też Pawoł měješe wjele dźĕła a tak wokoło połdra hodźiny traješe, dóniž njebĕchmoj hotowaj. Wokoło 11 hodź. bĕchmoj k dalejźebje hotowaj a dźĕchmoj so podźakować a ludźo sebi za přenocowanje ničo nježdachu. Za khlĕb a kofej njetrjebachmoj ničo płacić. To smój wjesołaj byłoj! Ale cyły łóšt bě namaj tola zašoł a nowy plan dyrbješe naju z Rĕzna runy puć domoj wjesć.

(Pokračowanje sćěhuje.)

wšak su naše pjerite spěwarčki hižo dawno wopuščile. Jenož sykorki cunjo wahja. Dwě wjewjerčcy so honitej wokolo bukoweho štoma....

Potom zasy trjechimy na druhich.

Su swoje lěhwo rozłožili wokoło Herrmanoweho duba.

Herrmanowy dub — je to hórske prastare štomisko, drje 800 lět stare. Dźewjeć metrow ma wobjima. Steji wotwosóhnjeny, tak hišće bóle skutkuje monumentalny. Tutón dub drje běše wosebity lubušk do štomow zalubowaneho wjerčha Piklerja. Je dał w połkole tu připrawić 9 kamjeńtych sydłow. Tak to wšitko depomina na staropohansko skhadźowanišćo. By-li to druhi zarjadował, skutkowało by wšo njeleje, kuwštnje. ucharmowmisey. Stož je Piklef stworił, je wšitko rjane a zdobne, jako by to stworiła najwustojnišša wumělka — přiroda sama.

Sedźimy wokolo starcho duba. Mój prěcel lěze na wotnožku duba. Takle tam sedźi jako staropóhanski měšnik. Druzy kołowokolo po kamjeńtych sydłach. Ja so lehnu na khribjet do trawy. To je najrjeńše położenje, hdyž checš sonić a so zamyslić. Njewidźiš swěta, widźiš jenož njebjesa, mróčenki a — hałozy štomow, kiž k njebjesam pokazaju. Słónčko swěći, hrěje. Bože kak je to krasne. Tutu słóńcnosć chcył srěbać ze wšěmi srědkami do so, do čěła a do duše. Nětk hakle móžu začuwać, kak derje je kóčcy, hdyž so přećaluje w słónčku. Tajka kóčka je tola najlěpša wumělka žiwjenja. Połk nas človjekow so hani jako lěnjoseć, štož bywa poprawom bohuslužba, nutrnosć.....

Słónčko a tysaćelětne štomy zbudźeja spodźiwne myslički. Tysaćelětne štomy, hdyž sej to přemysliš. Nimale tysac lět so khowaju w tutym hórskim zelónku, w tutych mócnych halozach. Tutón dub je widźał tolko človjeskich rodow zahinyć a sam hišće traje. Što je človjek pornjo tajkemu staremu štomej! Tutón štom je widźał dobyćerske wójny półskeho rjeka Bóleslawa Khrobłeho, kiž Serbam na pomoc přikhwatajo Němcow morskaše a jich houješe, kaž houtwjeř zajacy.

Kónc sonjenja. Hdźež je wjele ludźi po hromadźe, tam dołho njesoniš. Dale!

Zasy so dźělimy. Je připołdnjo. Žołdk so hórši. Mała skupina — tśo — so wotšćěpi. Chcedźał w přirodźe wobjedować. Sym mjez nimi. Druzy do města wotčampaju. Budźa jako přistojni, porjadni staćenjo jěść w korčmje za blidom, krytym z běłym rubom, swijacy kotlet z běrnami a kompotom, z 10% přirażku za zdwórliweho pinčnika. Mojedła! Njejsym ani tajki porjadny. Mam za to, zo też w přirodźe budźe sledźeć....

Nětk rěka, pytać přijomne městno k wobjedowanju. W tym nastupanju sym ja nimo měry łoskoćiwy. Pytam w přirodźe druhdźe półdra hodźiny za rjanym błećkom, přjedy hač so sydnu k jědźi. To je ważne. Móžeš z tajkeho wobjeda sćinić wulkotnu wěc, hotowu swjatočnosć, nutrnosć, hdyž sy při wěcy nic jenoć ze žołdkom, ale też z dušu a wočomaj a wutrobu. Žrać a do so tykać móže też skoćo, rjenje a ze začuwanjom jěsć je Boži dar, je wumělstwo ale je też radosć....

Skóńcenje smy wulkotny błeck namakali na stronitje spody starych dubow. Deleka rěka Nysa lěnja so wući. Cmowozeleny šmrěk so na nju skhili, ju žołmnjo z poninżnymi halozami.

Wukładujemy swoje khłóšćeńki. Su to wuhjerne pomazki z cmowobruneho žitneho khłěba. Hdyž to z rozumom aho prajmy radšo z fantaziju jěš, to so ći dźije wo žołmjacych žitach a wo sylnej woni rožkoweho kćenja. A hdyž maš k tomu hišće kołbasu a jabłuka (złotaki), to rady paruješ swinjaceho kotleta w korčmje, kiž je připrawjeny bjez lubosće k wěcy a bjez duše.

Mój prěcel je hotowy khłóšćak. Je sej přinjesł tych wolijowych sardinkow. Ale tajke sardinkowe tyzki hywaju druhdy racwawe. Hdyž klučik hnydom njepřima, to ći wostanje tajka tyza sydom króć zawrjeny a zakuzłany kašćik, do kotrehož so hinak njedóstanješ khiba ze sekeru a kilopom. Tajki grat pak zwjetša na njedźelske wulety sobu njebjerješ, tuž ći radźu, zo njeby so dał ani zawjesć, wzać sobu tajke złowólne sardinkowe tyzki. Zo njeby so ći zetajke złowólne sardinkowe tyzki. Drobnu dźěrku bě wjerćał šo kaž mojemu prěcelej. Drobnu dźěrku bě wjerćał do tyzy tajku drobnu, zo ani dźeń stara myška njeby mohła so přez nju smyknyć a přez tutu dźěrku dyrbješe nětk wšć te sardinki wućahnyć. To su kumšty. Ale dźěše też tole.

Haj, woprawdźe, smy měli tam hosćinu pod starymi dubami, zo njebych so změnił z bohačkom, kiž je za krytym blidom wustrjeły a pastety. Samo wobluhowany „Sherry Brandy“ njepohrachowaše.

Bě popołdnjo. Z města so walachu Mužakowscy filiseń ze žonu a dźěśćom a njewublotowanymi kołowami do parka, zo bychu so w nim so rozmołwili wo wjedrje a politicy a wo susodec służownej holcy....

To naraz nam so wjacy njelubješe w hajkojtej zahrodźe basnjerja Piklerja. Wšak też bě pozdźe po připołdnju a chcychmy tola hišće dale, dale...

Tak swoje lěhwo zasy rozebrachu a čampachu trochu zanyslení a čěsnjeni k brodej...

Hišće raz nas wokřewi luboznu idyla — dubowy jězor. Drěma pod štomami, kiž žedźiwe swoje hałozy skhileja k wodźe a ju posypaju z čerwjenymi a złotymi lisćikami.

Wodospad bórbocc. Dźemy po brjohach Herrmanoweje Nysy. Tutu hrjebju a tutón jězor, wšitko je dźěło wulkoho wumělca wjerćha Piklerja. Wšitko je jeho stwórba.

Kołpje so suwaju po ćmowej wodźe. Prastare duby so spodźiwnje křiwja a wija a kwaća, su jako zakuzłane postawy z ludowych bajkow a powěśćow...

Škoda, zo dyrbimy hižo so rozžohnować z tej wožiwjenej bajku basnjerja Piklerja. Što móhł tu so skhować před swětom? Što móhł sam tak stworić kaž wulki wumělc Piklef!

Słónčny nazymski dźeń! Módre njebjo! Złote buki! Čerwjene jawory! Złotozelene duby! Drěmacy jězor! Čorne wody! Bělo kołpje! Wodospady. Tysaćelětny dub! Woživjeny són wulkeho basnjerja, stworićela, wumělca Piklerja....!

Za mnje.

Hdyž nazyna k nam přikhadźa,
Ze štomow liśćo wotpada,
Ted' rjany čas zas' přišoł jo:
We hatach wšitko hiba so.

O wjeselće so rybički,
hdyž mało je tu wodźički,
Ta nowa škórnja šewcowa,
Ta wšitkich z was tu potepta.

Haj, ratař, dźěłaćeř a šewc,
To mózu tudy z prawdu rjec,
Tón swoju košlu wuhornje
A cyłu „wopuš“ popadnje.

O, železnica železna,
Kak khwataš ty tu njemčrna
A njećakaš we Wonecach,
Bych chcył rad z tobu do města.

O, rybička, ty šikwana,
Če widźach tudy z daloka,
So wróćich zaso we domach
A „hinkach“ kětře do hata.

O, křidleško, ty sprócnile,
Kak maš ty měra nadobnje,
Ja chcu nětk ryby łójići,
Do blizkoh' hata sadźići.

Bóh dał, zo moja myslička,
Nětk podarmo wšak njebyła,
A rostła mała rybička
A wužitk dobry přinjesła.

K.

Nowočasne piećenje.

(Wobraz je wžy.

dyrbjich sej jeno wo mni myślić. Sej mi tajke krute dołhe jchtórnje jejnił a też wichitke druhe cźrije rjenje *swuporjedźał* a *wćiko* cźe *njesapłacźa*. *Kelko* šnadź wšcho hromadźe wuczini?“

„Nó, budźe takle na 50 hrywnow a nješto grošchow. Cźejemej runje 50 hrywnow licźićˇ.“

„Tak chcźš hač šmjeju pjenjesy, šy ty prěni, kiž je krydnjejch.“

Mój jejnjerjch ně, myślił najch šchewz, hdy bych je hižo měł! Na, budźe hišo šapłacźićˇ.

„Dźicherje, tycherje!“ wola ſ woknom, hdy widźi Jenczej blidarja nimo hicź, kiž je Schewzejom tak rjenje wołna a durje barbił, „dočakaj jenoš wokomik. Woprawdźe hnydom šo do dušche, hdyž tebje widźu. Ale w pšichodnych dnjach dostanu njejnijzy 50 hrywnow, kotrež šym ſa tebje pšichćitował. Tak jnájmjenšcha wšich a mózejch šo po tym měcź.“

Blidać na leśa hłowu pokrut. Sšwoju dźěłačnju dyrbješe pjećenarcź, tak njemóžeše dale hicź. Měłko je nastwarjena a nima šaho dośćź dźěła. Sšnadź tu a tam nětajku lawku, jedyn stólcźk šwuporjedźećˇ, wośće wokno nazahnyć, nětajke drašćaze hrabišna ſcźinicź. Što dha to je? Njejwjeśćinjte nadobny měte bycź. Nó derje, dha móže šnajmjenšcha jenu dźěru šaipkać, fóry šapłacźićˇ ſa pěć a zhźele.

„Potajtim, mój luby šušodźe, chcych šo hižom dawno wopraśchećˇ, šchto dha ſa twoje fóry dośtanjejch. Tehdom mi pšchejo prajeśche, to wśchak nušne njeje. Ale wźška po*cźina* mi *łoſśeźiwa* bycź. Šchto ſa nje krydnjejch?“

„Nó, bychći chcył takle krućje licźićˇ — na moje dła, njech je wśchitko hromadźe na 50 hrywnow. Je cźi pšchewiele?“

„Hdźe też to. Potajtim w pšchichodnych dnjach cźi ras wjećor pjenjesy pšchinjeśu.“

Meśchorej Guśeje podnje kamjeń ſ wutroby. To pak ras šaho „wopswa“, kaž by ſ cźapku wo šeźenu dyrk. To njeje šnajmjeńšcha šchewzej pydarmo wuhłady cźinił.

Jedyn tydźeń dźe. Druhi je hižom też nimo. Jedwjeć cźaka na druheho, tola nichtó njepšchińdźe. Kóždemu je jara wjerjaze. Hdyž je šo ras rjekło, dha chcyejch też hłowe dźerjećˇ.

Wośebje Meśchorej Guśeje njeda měra. Schto też to budźe šchewz wo nim myślićˇ, kaž by jeho ſa łumiku wźł. Jenoho wjećora njemóže šej pomhaćˇ, dźe k blidarjej a pyta šej nekajši šamyhł. Wjerćeji rozmołwu tak, jo šaho na pjenjesy ſa fóry pšchińdźećaš. So njeby na žadyn pad ſa šo wźał, dokelž ſtaj ras pšched tydźenjemi wo płaćenju rěźałoſ.

„Hm — nó haj — jeli by chcył hnydom šobu wźećˇ, to by mi wjele k wołi šejniłˇ. Dokelž šym runje we twojich šchowzach a mam nječšto płaćićˇ.“

„Sšo hanto rośtemi, luby Guśta, šo twoje pjenjesy krydnjećch! Hnydom jutśe pójdu je śćiśkowaćˇ wo wšy. Sśkubiło je šo mi. A jutśe wjećor cźi pšchińdźu.“

Woprawdźe, hižo najatra popołdnju je Blidarjej pola šchowza.

„Nó, šiary bratśe, ty šy mi tiamy šmótr! Wjchak cźe rad pšchešćećhał, hižo pšched tydźenomaj tamne 50 hrywnow šlubił, to mi je pšchińješeć, dracź a garbać, ja je też trjebaćˇ! Hetak wjećor pšchińdźeš njetyh.“

„Nó haj, to widźijch ras, ni šo runje tak dźe, něšto je. S tymi luhymi pjenjesami je šhóro cźeśko. Dźeńša wjećor pójdu po šhźćach po pjenjesy. Twój pšchińdu šobu k tebi.“

„Dźi w Božim mjenie a hladaj, to jmźejch wo. Dokelž je jara nujnje trjebam.“

Meśchorej Guśta šo podarmo wjeśeli, hdyž šo wróći do duri šaklepa. To cźi njeje blidać, kiž pjenjesy njeje. Ale šchowz je, kiž wo je 50 hrywnow dźe.

„Sy-li chcył hišcheje thwilku dochakaćˇ, praji, to małyk cźi jtónczńje hišcheje dźeńša wjećor šam thźe dać. Ja dźe njenujzy hišcheje nechtó, kiž mi je pšchińješe. Wjećor njepojźi, mam je krydnjećˇ.“

Haj wschak, najradšcho by nach šchowz ne nje dał. Ale ně, tak maliśćkatym tola bycź nechze. Ma hišcheje dźela a tuž dyrbi domoj khwataćˇ.

„To cźi hišcheje je dźeńša wjećor šam thźe njeju.“

„Ach, tak mušne wschak to njeje“, hordźi šo nach šchowz. Ale doma cźaka a cźaka, šanno hač do jdnaćich. Ta blidać kedźbuje, tehorunja Meśchorej Guśta.

Tak to dźeńšnjišchi dźeń je. Jedyn fliu cźeri dr bdyž k wźy wjchidźe, nima žadyn šamych pjenjes. tak to dale hicź njemóže. To dyrbja šo tuny truchl cźišcho naćahnyć.

Jyle něšchto hinašche by było, by-li nach šchowz wot šo dołh mćł. Hdyž pak dyrbišch druhich dla fi cźinicź, dokelž šu tak njerodni a našcheho jeneš płaćeja, potom bij cźert do šchórzow.

„Mój luby Guśta, to wjcha dobrota šaštanje. Šwoje pjenjesy mćeš! S tym je basta!“

„Nó, cźert a hela, ſ rjeblow tola šej je rěźaćˇ nj Pyrnješ tu po jśtwi tkakaš kaž tajki „tchtjoš“! Budź tyšcheć moje 50 hrywnow ta fóry šhóńczńje šapłać hnydom dostanjeśch. Dokelž te žtym ja tebje licźiłˇ dołho budu dyrbjećˇ tomu wobizu bracź, njewźm. Dośćˇ ma mje ſa noru. Na kóždy pad dyrbišch telko na widźenja mćeź, to dźeńšnjišchi dźeń hinak jeje. A jeli cź tak pravje njeje, njepšchińdu cźi w pšchichodze wjacy błiźo. Je jich dośćˇ šchewzow na šwécźe!“

„Tebje dła hišcheje šahłodnicź njebudu! Je hišcheje wjacy ludźi na šwécźe!“ napšchećźivi jemu šchowz trochu wótrje. Hakle doma šo tak pravje domaja. Kak Meśchorej Guśta praješche? Wot tyšcherja ma 50 hrywnow dośćˇ. Nó, thóźš jene wekšo, to šo tola wźša w kole wjerćeji! Ta njemóžemy ke kónzej pšchińćˇ. To jedyn druheho mina a trošchtuje. Dźeśaćˇ lět móže šo karuśel takle wo cźećˇ a štejinu na šaryni błaku.

Nadobo šcźaha nach šchowz mudre mjeswjećo. Hai, máže wšy bicźˇ! Moje luke dźećźi, wšyka je tola žyle nora. K rěźnikej pójdźe a budźe šej 50 hrywnow pó Budźe je tyšcherjej dać, tyšcheć Meśchorej a tón je ze nje jemu pšchinješe. A šchowz da pjenjesy rěźnikej wo Šakoštnje jednjorje!

Khdyž takle wot rěźnika dźe, počźina mudrišcha myśli šwiśaćˇ. Tole ſ tymi 50 hrywnami bě žyle njerjeblu Wćžku mójemy šej bješ pjenjes wurunaćˇ. Trjebam Guśeje rjej: „Widam šo mojich 50 hrywnow, kiž twoje wot tyšcherja njeźadašch.“ A blidarjej trjebam

Kurzus za wučerjow.

Zaměrjenu srjedu wotmě so w ramnosćach měšćanskeje knihownje (w starej tachantskej šuli) kurzus za wučerjow cyłeho wokrjesa. Knjez direktor Marx móžeše rjanu lićbu powitać (22 knjezow a 1 knjeżnu), mjez nimi też 4 serbscy wučerjo z Hodźija a Bóšic z Jitra a Khróšćic. We swojim 3 hodźinskim přednošku rozestaja rěčnik, kak nuzne a ważne je, zo sej človjek po wukhodźenju ze šule dalšu zdźělanosć přiswoji. Bjez dwěła je kniha *najjednoriši* a *najtuńši* srědk k tomu. Wosebje ma so też na wšach čitanje knihow spěchować a podpjerać. Cyle wěšće ma też burski staw w zymje telko časa, so k tomu wěnować. Na kóždy pad je čitanje wužitniše hač kharty płacanje abo druha zabawa při „wulkej kołbasy“. Knjeża wučerjo njech to ludźom rozjasnja. Też serbske knihi budźa w přichodźe přez posrědkowanje tuteje workrjesneje radźeńnje do wjesnych knihownjow přińć. A to je postup! Kóžda dobra kniha dyrbi člowjeka pozběhnyć, ethisey na njeho skutkować. Dale dyrbi tak spisana być, zo prosty lud jeje rěč rozumi. Dobry knihownik znaje wašnje, dušine wuwiće swojeho čitarja a móže jemu prawu knihu přiwobroćić. Knihownja ma so tak zarjadować, zo wona kóždemu tarjej (po splahach, po starobje, po stawje atd.) wu knihu poskićeć móže. Swědomita statistika knihownja jara ważna.

W Sleswig-Holsteinskej namakaš w kóždej w knihownju a wobydlerjo (ratarski lud) čita wjele, jara wjele. Njeby to też pola nas tak mohło?

Popołdnju rěčeše so wo financielnej stronje neje knihownje. Wjesne šule, hdźež je ludowa k hownja najbóle zaměšćena, nimaja žanych pjenj nych srědkow. Tuž nimaju też za kupjenje kni wjele wyše. Ale dobry knihownik a prawy organi tor wuslěći też tu prawy puć. Hdźež maja wosob jstwićku za knihownju, dyrbi wšitko w njej tak p prawjeno być, zo dobry začiść na čitarja čini a w lóšt a zajim zbudźi. Tajke a podobne prašenja so tutym kurzu rozestajachu a wón cyle wěšće nje bjez wuspěcha był. Horcy dźak słuša k. direktor Marxej za to a wosebje, zo je wón też serbskim hamowi wuzwolił interesu přiwobroćił. Njech je jim hate rozšěrjenje spožčene.

...ředstajeſch wole mnje 50 hriwnow, njeirjebasch ...te mózejch kupicź, cźinjko. A potom mózemoj taune polsta hriwnowu hnydom wobliciejcź."

...wahrje, sjednaja so na tutej podłoſy. Bjes rěsnje...ch pjenjes. Sa te poſcźene pjenjesy kupi ſej ſchewsj pór...ich koſc. Maſcha kruwa smjeje w bliſchim cźaſu cźeło,

Płaćizny na Barlinskich prodajnišćach wikach.

Žito a wolijowe symjo po tunu abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	24 /0.	23 10		4 10	23 10.
Pšenica	221-223	221-223	...	17 13,0	17 18,0
rožka	145 148	144-146	...woka	18 2,50	18-20,50
naz. jačmeń	—	—	...ódne łupiny	—	—
nal. jačmeń	184 210	184-210	...lte łupiny	—	—
wowe	141-152	141-152	...oradella	—	—
kukurica	—	—	...rans. wosušk	9 9,67	9 9,600
pšeńč muka	27 35,00	27 35,00	...any wósušk	14 15,00	14 15,0
ržana muka	23-26 3(	23 26,0	...owe mlasa	—	—
...wotruby	7 7 7)	7,7 7	...bjerj. kruški	—	—
ržane „	7 7 25	7 7 25	...syno, 60 kg	1,05 2,25	1,50-1,80
rans	—	—	...ržana słoma	0,85 1,05	0,80 0,95
...ných Vikov	28 32,00	28 32 0	...pšeńč. „	0,60 0,70	0,70 0,80
...lane symjo	—	—	...owsna „	0,80-0,95	0,90-1,00
...ninuje	1 1 0	1 1 2,0	...ena	0,7 0,85	0,70 0,80

Hospodarski rozhlad.

Sobotu 25. winowza 1930

Wčerawše kurzy w Barlinje.

...ki nunt	4,1935	100 pólsk. złotych	47,25
...ankow	20,375	100 českost. krónow	12,442
...ankow	81,435	100 franc. frankow	16,451

...ajca burza bě wčera pschi swobodnym handlu njewósta, ...ch mjenjenje skrmeźi a kurjo efektow so ...Na wikach ſ dołżnymi a rentowymi ...ami wjschelake, tola skerje skrmeźene. ...ěi wołachu też wčera mérne pschi ...ach. Jenoż rožka wo dalsche 10 pj. ...nopl. Mlemy a wikowarjo wočakuja, so ...ěrjene pschikaze pschećiwnym pschedwam zyann muka pschiwjedu. Wčera płaćizne zeminjeć

w Barlinje:

pschenicy 11,05—11,15 hr., rožki 7,20 hr. hač 7,40 hr., jećmjenja najmjeńscheho 9,20—10,50 hr., nałćinjeho 8,25—8,80 hr., wowsa 7,05—7,60 hr.,

w termijnowym wikowanju:

za dezember: pschenicy 12,20 hr., rožki pać 8,47½—8,50 hr., wowsa 7,87½ hr., za měrz: pschenicy 12,97½—12,92½ hr. a rožki 9,42½—9,40 hr.,

w Drježdźanach (sadoż. pjatk):

pschenicy 11,55—11,80 hr. (11,55—11,80 hriwnowy),
rožki 7,70—7,95 hr. (7,70—7,95 hr.),
jećmjenja najmjeńscheho 9—9,25 hr. (8,85 hač 9,60 hr.),
jećmjenja nałćinjeho 9,75—10,00 hriwnowy (9,75—10,00 hr.),
wowsa ſtarcheho 8,15—8,40 hr. (8,25—8,40 hriwnowy),
wowsa nowcheho 7,40—7,90 hr. (7,50 hač 8 hriwnowy),

w Sbarjelzu

pschenicy 10,60—11,00 hr., rožki 7,00 hač 7,20 hr., jećmjenja nałćinjeho 9—10 hr. wowsa 6,70—7,20 hr., běrnow 1,10 hr. hač 1,40 hr.,
...e buraj 3,40—3,00 hr., jeja 13—16 pj.

Na pschedań.

...maschina, trjebana, Martin Gabriel w Wětej ...

...ažary w Budyšinje, Jerjowa haša 23 II.
..., knježi dwór w Dźěwinje.
...lawoj, Schömel w Kulowje na torhoschću.
...motorke, w Hródku, Koprowa haša 7.
...ke manjelke, w Hródku, Barlinska dróha 1.
...ěi Frejnjohlim, 7 Ltnu, we Wulkich Sdžarach 19.
...ěi powěrany, w Narěču 3.
...ma wołłokoſmuzkelna, w Brětni 42.

Sdundźa na pschedawanje:

pónjdźelu 27. winowza 1930

...Karźinje w hoſcźenju pschip. w 12 hodź. schijaza ma...ina, mebje, regulator, koło, zynkowana kupanſka wa...a a druhi cźeje.
...Kulowje w hoſcźenju „Ke 3 kónam" pop. w 4 hodź. ...chelake mebje, koło, ſwjećznik, klawěr, ſchkleńcźany, ...blachaty, deſtowany a ruczny wós.

wutoru 28. winowza 1930

...Wrěnje w hoſcźenju dop. w 10 hodź. nětkotre huſy, 3 ...ćene ſtoły, wołſkodny wós,
...Kotzki dop. ¼11 hodź. w Cźederej hoſcźenju koło,
...Njeſwitu w Rychtarjej hoſcźenju pschip. w 1 hodź. kla...nake blido a połzu,
...Radschowje w Schirzeju hoſcźenju pop. w 4 hodź. 5 ...ſchkowu,
...Dźěłach w Hańſchej hoſcźenju wjećzor w 6 hodź. ſchijaza maſchina.
...Zjelnikach w kantinje industrijowego dwora dop. we 11 hodź. 5 ſofowych kroſnjućzkow, wolijowy transformator 5 PS, 500 volt,
...Cźiſowje cźo. 19—21 pschip. w 12 hodź. radijowaj aparataj, 3 wótſtercźaki, pisańſki ſtroj a pisańſke blido

Se ſwobodneje ruki:

...Sukecach, kupzy ſerdu ſo wuloru dop. w 11 hodź. na ...ejſkim hamcźe:

24 drjewjanych kaſchćikow	10 hr.
...ńchowa kara	2.50 hr.
...enopschećzny wós	10 hr.
...wowa płaſcha	5 hr.
30 puntow awtowego wolija	7.50 hr.

Sdundźizny na pschedawanje leżownoſće.

...ſtwa i wjeſnje 1¼ jutrom leżownoſće, ſkuſchaja tworzej ...ſtoſi Pětrkej w Mikowje. Na pschedawanje pschi...ze wutoru 13. 1. 31 dop. w 10 hodź. na ſtuonišćiwje ...Rječej, ſtwa cźo. 7.

Šmarowe cźepše.

...Produktowe wiki dźenja dop. ¾11 hodź. w Barlinje:
...ſoj hatž dotal, ale ſkoro žanoho wobrota.
Dop. ¾12 hodź.: Kaj pschedy hodźinu, tuž ſu płaćizny ...ſche ſlězene. Dowos žita je doſahaſy a ſterje pschi...

Płaćizny ręcznego skotu na Barlinskich skótnych wiknen.

24. oktobra 1930.
Skótne družiny a woznamjenjenje.

Wo ły: 377.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetše ręcznje hódnoſće hač do 6 lět	58—60
Młode mjasne, njewukormjene, ſtarše wukormjene	55—57
Mjenje wukormjene młode, derje picowane ſtarše	51—53
Mjenje picowane wšěch ſtarobow	48—49

Byki: 272.

Połnomjasne, wurośćene, najwjetše ręcznje hódnoſće	57—59
Połnomjasne, młódše	54—56
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane ſtarše	51—53
Spatne	48—50

Jałojcy a krowy: 918

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje ręcznje hódnoſće	40—48
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje ręcznje hódnoſće hač do 7 lět	32—38
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	27—30
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	22—26
Mjenje a ſmatnje picowane	—

Ćelata: 1125

Na lěpše wukormjene (2. družk.)	70—84
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.	66—80
Spatne (4.	42—62

Wowcy: 4408.

Młódše a ſtarše wukormjene (1. družina)	52—56
Starše wukormjene (2.)	65—70
Mjenje wukormjene (Marzschafe) (3.	45—55

Swinje: 1007.

Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křižanjow, hač do 1½ lět stare	58—60
Wukormjene	58—60
Mjasne	58—60
Spatne	56—59
Rancy a kundrowy	52—54

Drježdźanska burza (24. X).

Pšenca	231-236	běrnjace kružki	13 50-14 00
rožka	154 159	pšeńč. wotruby	7,00- 7,80
nałětni jećmjeń	195-212	ržane wotruby	7,50- 9,50
nazymsk. jećmjeń	167 192	pšeńčna muka	47,00-49,00
wowe	163 168	ržana muka	27,50-28,50
čerwjeny dźećel	—	woka	22,00-24,00
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	250-255	hróch	26,50-27,50
ſuche truh.	5,80-6,00	cokrowe truh.	—

Wiċne płaćizny w Budyšinje.

25. oktobra 1930

Wšě płaćizny ſo po złotej hriwnje zrozymja.
Najlěpše twory ſo hišće wyšše płaća.

Předmjet		najniža płaćizna	najwyša płaćizna
Pšenca, nowa	50 kilo	11,00	11,60
Rožka, nowa	50 „	7,00	7,50
Jećmjeń	50 „	9,50	10,00
„ nazymski	50 „	—	8,00
Wows	50 „	7,00	7,50
„ nowy	50 „	—	—
Raps	50 „	—	—
Běrny (we wjetš. dźělb.)	50 „	1,80	2,50
Butra	1 „	3,50	3,60
Syno, nowe	50 „	—	3,00
Słoma, z maš. młóć., pras.	50 „	1,00	1,30
„ „ „ k zasł.	50 „	1,80	2,00
„ z cypami młóćena	50 „	—	—
Pšeńčna muka, 60%	50 „	19,50	20,50
Rżana muka, 60%	50 „	12,50	13,50
Pšeńčne wotruby	50 „		5,70
Rżane wotruby	50 „		5,50
Joja	1 štk.	0,14	0,15
Prosata 1028 štuk	1 štk.	12	23

Drobnowikowanske płaćizny w Budyšinje

25. oktobra 1930 po hamtskim postajenju.

Wšě płaćizny ſo po złotej hriwnje zrozymja.

Twora		najniža płaćizna hr	najwyš. płaćizny hr
Howjaze mjaso z kosćemi	1 kg	2,20	2,60
Ćelace mjaso	1 „	2,40	2,80
Skopjace mjaso	1 „	2,40	2,80
Swinjace mjaso	1 „	1,70	2,40
Tukrajny swinjacy šmalc	1 „	2,00	2,40
Pšeńčna muka	1 „	0,46	0,68
Rżana muka	1 „	—	0,40
Khlěb	1 „	0,25	0,27
Jědźne běrny	1 „	0,06	0,08
Rajs	1 „	0,48	1,20
Hróch	1 „	0,60	1,00
Soki	1 „	0,70	1,00
Amerik. swinjacy šmalc	1 „	1,50	1,80
Sušeny połd	1 „	2,00	2,40
Dobre mloko	1 lt.	0,26	0,28
Jědźna butra	1 kg	3,40	3,60
Joja	štuka	0,14	0,16
Jědźne buny	1 kg	0,70	1,00
Cokor drobny	1 „	0,60	0,64
Petrolej	1 „	—	0,46
Kamejśtne wuhlo (domj. tepl.)	1 otr.	—	2,20
Brunicowe briketty	1 „	—	1,45

Konc sadarskeho kurza w Budyšinje.

Zańdźeny pjatk a sobotu poby sadarski kurzus (12 wučerjow) w Drježdźanskej wokolinje, zo běchmy sebi krasne winicy w Lěsnicy wobhladowali. Maju tam też wosebitu šulu, w kotrejž so šulerjo w plahowanju wina rozwučuja. Samo so wě, zo też w hłubokich pincach za dobrym winom slědźachmy. W rjadźo dobry. Knjez ratarski rada Pfeifer rozestaja dźe dobry. Knjez ratarski rada Pfeifer rozestaja kurzistam stawizny swojich winicow, plahowanje a prasowanje wina. Sakske wino móže so derje Rhynskemu winej runać. Mnohe předsudki poćeźuja, zo by so sakske wino bóle piło. Ludźo lubuja bóle słódke wino. Sakske wino je naturske wino bjez cokora, tuž też nikomu njeſłodźi.

Sobotu wopytachmy statnu wučerńju za zahrodnistwo Pilnicy. Widźachmy tam wjele mašinow a wšelake, z kotrymiž so rostliny skitaja. Maju tam rjane twarjonja, też přebytk (pensionat) a kantinu za šulerjow, hdźež so pak piwo a palene njepředawa. Připołdnju přejědźechmy Łobjo a wobhladowachmy sebi Hauberce wulku zahrodu w Tolkewicach. Tak smy wjele wužitneho widźeli a móžemy našim wjesnjanam a gmejnam w tutych prašenjach k radźe być.

Cyrkwinske powěsće.

19. njedźelu po swj. Trojicy, 26. oktobra 1930.

Z Budyšina.

Předowański tekst: Ef. 4, 22—28.

W Pětrowskej cyrkwi ma rano ½8 hodź. farař Paul předowanje, dop. ½10 h. ma farař Große kemšenje za ćežkosłyšacych w drastowni, dop. ¼12 hodź. ma farař Siegemund kemšenje za dźěći.

W Marijnej-Marćinej cyrkwi ma dop. ¼12 hodź. farař Berg předowanje, dop. w 11 hodź. ma farař Große kemšenje za dźěći, wječor w 6 hodź. ma farař Große spowědź a swj. wotkazanje.

Zběrka za wosadnu diakoniju.

Křćenja ma we wobćmaj cyrkwjomaj farař Siegmund.

Pónđelu pop. w 5 hodź. ma farař Schneider we jćdźeńni wyšeje šule biblisku nutrnosć. — Wutoru pop. ¾3 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi nutrnosć za njedźelniće. — Wutoru wječor we 8 hodź. ma farař Berg biblisku nutrnosć w evang. towaršowni. — Srjedu wječor we 8 hodź. ma superintendent Fröhlich biblisku wječor w Tuchořskej cyrkwi.

Z Khwaćic.

Dopołdnja ½9 hodźin serbske a w 10 hodź. němske kemšenje; ½12 hodźin dźěćikemšenje. — Wumrěła: Hana Lejna zwud. Kuševna rodź. Šołćic, wumjeńa kańka w Khwaćicach, 75 l. 10 m. 2 dnjej.

Alpy pučuja k polnocy.

Poſlednje jemjerzenje, kiž njedawno ſo jewjeſche we južnej Němſkej a alpiſkich krajach, bě najmóžniſche, kiž dotal w tych krajinach ſapiſowachu. Poſlednje jemjerzenje bě wjele ſłabſche. Tu kłowiſu wuczeui njeměja wjeſke kontinentowacź a ſłódacź pschicźiny a charakter poſlednjeho rżenja. Jenje. Na kóžby pad we wobomoſtnych kruhach ſłódza a njepokojenjom pschicźiny jemjerzenjow w alpiſkich krajinach. Semſke ſtorki dale bóle nabywaju ſylnoſće.

S dowom ſo wobkrućza, ſo Alpy „pučuja" k polnocy. To dźe ſo lajiſce ſa być dźiwne, tola ſu tute ſjewy wopraudźe wobſedźowali pschi kopaniu tunelow a pschi druhich podſemſkich dźełach w Alpach. Po wobličenju geologow, pschećiwuaju ſo alpſke wjelchi ſa lěto we dźeſaćz a wjaſy zentimetrow k polnocy. Mjeſto Mnichow je tohodla wěſto wo 15 cm. bliže Alpam, ozdi l. 1900. Tute pschemjeńenjenja, ſmadne drje we wóčzach laſika, móża ſa lětſtotki a lětſtyſacy khětro pschewinowicź krajinu ſrjedźneje Europy.

Swójbne powěsće.

Semrěli: Leopold Brisko, haptykař w Kamjenzu, wumrěł w Drježdźanach w khorowni, wobnjowe pothowanje póndźelu pop. ¾3 hodź. w krematoriju we Drježdźanach-Tolkewicach. — Hana ſwud. Seilerowa rodź. Schlegleja w Brěſni pola Kamjenza, 67 lět, thowanje běſche dźenja ſobotu pop. w 2 hodź. — Maks Pfüller, ſtakarſki mjſchtr w Semjanach, 53 lět; khowanje budźe njedźeju pop. ½3 hodźin wot domu. — Augusta ſwud. Hartmannowa rodź. Thomaſez we Wjaſońcy, 62 lět.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerj w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Bröſnycy. — Za nawěſtki: G. Janak w Budyšinje.

Zhromadźizna sewjernecho sokolskecho wokrjesa.

18. oktobra 1930 w Kulowje.

Mamy w našim małym, serbskim ludźiku wjacore organizacije, kotrež su sej za nadawk stajiłe: nam rukować našu narodnosć před cuzbnikom, kotryž by rady dowutupił posledne powostanki našeho ćłady tak wulkeho serbskeho ludu.

Bjez dwěla njebudźe pak tutón swój nadawk žadna z našich organizacijow lěpje dopjelnić, hdyžli naš „Serbski Sokol.“ Wón wosebje zhromadźuje do swojeho zjednoćenstwa młodźinu, dokelž derje wě, zo, tóž ma młodźinu, ma přichod. Jeho „ideal“ je wysoki, a njenamaka mjez wšěmi našimi zjednoćenstwami ani runjeća.

Předewšěm ma w Sokole kóždy składnosć, skrućić swoje ćěło, tak zo by był hnydom wšudźe k spóznaću jako hibićiwy, elegantny človjek. Nic pak jenož ćěło, ale też duch ma so skrućić w Sokole, a k temu mau předewšěm służić přednoškowe zhromadźizny, a jena tajka zhromadźizna wotmě so też minjenu sobotu wječor w sewjernym sokolskim wokrjesu w Kulowje. Na nju bě so zešło nětkle 30 bratrow. Běše tak to tola lětdy třećina bratrow našeho wokrjesa. Hdże běchu potom ći zbytni sydomdźesaći? Abo jeje tym trjeba, wopytać tajke zhromadźizny? Potom njewěm, čehodla so hišće mjenuja Sokoljo!

Zhromadźizna zahaji so ze spěwom „Nětk z morju lawa“. Bratr wokrjesny načolnik Jurij Šewčik-Komorowski wita přitomnych bratrow, wosebje pak br. zwjazkoweho starostu Šajbu. Šwika liwkosć a njezakitivnosć njepřitomnych. Namołwja přitomnych, zo bychu tych, kotříž domach wostaehu, pomhali zahorić za našu dobru sokolsku ideju, a zo bychu jich na přichodnu zhromadźiznu sobu přiwjedli. Nocheemy so skhadźować přehusto, ale hdyž so jónu sjeńdźemy, potom pak wšitcy! Dale wón wozjewi bohaty dujowy porjad, kotryž so spěšnje wotwiwaše. Poda zdobom krótku rozprawu wo skutkownosći wokrjesa. Wón je so wo to postarał, zo je kóžda jednota nawukła dokładnje lětuše prostne zwučowanje za Rakečanski zlět, čehoždla je so wotměła w smažniku jena zhromadna wokrjesna pruha w Kulowje, a w pózńjeńcu je so wotmołło wokrjesne wubědźowanje (też w Kulowje).

Bratr zapisowař Kašpor-Wulko-Čisowski přečita zapis poslednjeje, — abo prajimy lěpje, prěnjeje wokrjesneje zhromadźizny, kotraž wotmě so runje před lětom w „Kačej korčmje“. Wón so jako prawy spóznan. Dalši dypk běchu wólby za prěnjeho wokrjesneho načolnika. Wuzwoli so zaso jenohłósnje dotalny br. J. Šewčik, za podnačolnika wuzwoli so tohorunja jenohłósnje Paweł Šołta-Łazkowski, na městno dotalneho br. Jurja Hernašta-Rachlowskeho, kotryž bě so zapczdźił, a přez to wólby skomdźił. Posledniši wupraji potom swoje spodobanje nad wotmětymi wólbami, a přeješe swojemu naslědnikej mnoho zboža. Za zapisowarja wuzwoli so zaso jenohłósnje dotalny br. Kašpor-Wulko-Čisowski. Wšitcy tři wólbu přijimachu a słubichu sebi zhromadne sobudźełło we wokrjesu.

Na to sćěhowaše najważniši dypk zhromadźizny. Běše to přednošk br. zwjazkoweho starosty Šajby wo wšosłowjanskim sokolskim zlěće w Beogradźe, na kotrymž su też serbscy Sokoljo z originalnym prostnym zwučowanjom před narodami cyłeho swěta wustupili, a z tym wulki zajim za naš potłóčowany narod před cyłej swětowej zjawnosću zbudźili. Br. Šajba je dobry rěčnik, na kotrehož so ći posłuchać njewostudźi, a pódla teho běše maćizna tak žiwa a zajimawa, zo běšo to woprawdźite wokrjewjenje za wucho a wutrobu. Na kóncu swojeho přednoška pokaza br. Šajba hišće na jubilej 10lětneho wobstaća Serbskeho Sokołstwa, kotryž so wotměje 26. nazymnika w „Krónje“ w Budyšinje. Kóždy Sokoł dyrbi so na tutej manifestaciji wobdźělić. Žiwy přiklesk mytowaše přednošerjej jeho krasny, wobšěrny a zajimawy přednošk. Br. wokrjesny načolnik dźakuje so jemu wutrobnje w mjenje wšěch připołsłucharjow za njón, a pokaza na to, zo je nam tutón přednošk ta najlěpša bróń k wojowanju přećiwo wšelakim serbskim přemjenkam a wotlěpjerjam, kotříž so zepjeraja jeničcy na jich zhnitu wurěč: „zo ze serbskej rěču njepřiňdźeš dale hač do Budyšina“. Smy z njeho hakle jasnje spóznali, kak wjele hódna naša serbska rěč je, a kak daloko z njej přiňdźeš, mjez tym zo z němskej rěču njemóžeš ničo wjacy započeć, tak ruče hač němske mjezy překročiš. Dyrbimy sebi za přikład wzać našich słowjanskich bratrow, kotříž zwučuja wot młodźenca hač do sćdźiwca, najebać wysoku starosć. To je haŭba, hdyž Sokoł z někajkimi 25. abo 30. lětom přestanje zwučować, a so hižo do „starych“ liči.

Na to wudźělichu so někotre wobrazy Měrćina Nowaka jako myta na dobyćerjow při wokrjesnym wubědźowanju. Program za přichodne lěto so postaji. W Kulowje ma so wuhotować na kóždy pad wokrjesny swjedźeń. Dźeń za njón so hišće njepostaji.

Br. zwjazkowy starosta wupraji hišće swoje spodobanje nad čiłym žiwjenjom a strowym duchom našeho wokrjesa.

Na to skónči so na tři hodźiny trajaca ryzy sokolska zhromadźizna ze spěwom: „Sokole z podnja k nam.“

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Morjenje domjazdy łorjatow.

Pšy a łóćti, fiž maju so w radźinym hospodarstwje dwore morić, móžeja so hacź na dalšne na dźěłowych dnjach wot 8 hacź 12 a wot 15 hacź 18 hodź. wotchadź. Swonka tuteho cjaha so njemóže rukowacź, so fo łoćy hnydom łónzuja.

W Budyšinje, 22. oktobra 1930.

Měšćanska rada, Pomóžetli hawt.

„Sćym wjele wothnja do swojich bažnjow połožił!“ rjekny zaharjeny bažnik.

„Nawopak bě było lěpje!“ měnješe nakładnik.

Jězdny plan póstowcho automobila mjez Sěrachowom — Korzymjom — Budestecami a Budyšinom.

Płaćiwy wot 5. oktobra 1930.

| | | |

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnika 1.61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud, a čišći Smolerjec knihičišćerńja, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny płećiwo sćěrwkam cělneho znjezbożenja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbożenje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozwěź, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjerine znjezbożenja dyrbi so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje přiwozwěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozwěsnja.

Čisło (Nr.) 251 — Budyšin — Póndźelu, 27. oktobra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Zaso wulke njezbože w podkopach.

Po njeſbožonaj w Neurode a Alsdorfu je tſeca wulka kataſtrofa w podkopkach žłědowała. Lědma ſo je ſo 260 žiwjenjow ſ Alsdorfa do rowow puſchczíło, je ſo ſforo w tej ſamej hodźinje žałoſtne rosbuchnjenje w Maybachſkich podkopkach w Saarſkim kraju ſtało.

Wyſchſcha hórniſka wyſchnoſcź woſjewja: Sſobotu 25. oktobra wokoło ¼4 hodźin je ſo w Maybachſkej jamje rosbuchnjenje ſleho powětra a wuhlowego procha ſtało. Hač dotal ſu 88 mornych wumjeli. W lazaretku ſu tſjo hórnicy wumrjeli. W podkopkach na měſtnje, kotraž njeje pſchiſtupne, hiſchcże ſchtyri mortwi leža. Pódla tutych 92 mornych ſo hiſchcże 7 hórnikow njeje namakało. Woni na měſtnje leže, hdźež ſo hiſchcże ſły powětr pali. Wěſcże ſu woni tehrunja mortwi. Dla wulkeje horcaty w podkopkach, ſu pſchestali, ſa mortwymi pytaćź. Prěni mortwi, kotrych ſu wunjeźli, ſu tak ſłě wopaleni, of njeſbu ſpóznaćź. Tuteſ ſu na ſajednoćenje ſ jednotlym plunom wumrjeli.

Saarſke podkopki hač do lěta 1935 pod franzowſkim ſprawnoſtnoſtwom ſteja. W nich je ſo hižo w lěcze 1885 cźeſće njeſbože ſ rosbuchnjenjom ſtych powětrow ſtało. Tehdy je 183 ludźi žiwjenje ſhubiło. Pódla teho w blíſkoſći „Palaza Saar" leži ſchacht kanjeńtneho wuhla, kotryž ſo hižo wot 1850 lět poli.

Tón kóreź je ſo njeſbože tehorunja ſ rosbuchnjenjom ſtych powětra ſtało, po kotrymž je ſo wuhlowy proch ſaſpalił a tehorunja rosbuchnył. Powěśeź, ſo je benzolowa lokomotiwa rosbuchła, njeje wěrna, dokelž ſo w Maybachſkich jamje jenož lokomotiwy ſ praſowanym powětrom wužiwaja. Najſkerje ſu ſo ſte powětry wot ſameho ſapalile. Gdyž ſu powětr pruhowali, njeſu jón jako rosbuchliwy ſpóſtali. W 9. wotdźelenju je temperatura 26 hač 28 ſtopnjow po Celſiju wuczinila. Wo Maybachſkej jamje je ſnate, ſo ma huſto ſle powětry, tola wyſchnoſcź njeje niczo ſakonſkeho, ſo by wſchěm ſtrachom ſadźewała. Se wſchelakich ſtron ſo na to pokazuje, ſo Maybachſka jama do tych w Saarſkim kraju ſkuſcha, kotreź ſu najpſchikładniſcho wuhotowane.

Karťka newěſo **njezboża pola Saarbrückena.** Lědma běchu ſo rowy na Aisdorfſkich woporach zamkle, hižo nowa powěść wo ćežkim njezbożu naš kraj traſi. Pola Saarbrückena rozbuchnjenje w podkopkach něhdźe 100 hórnikow mori.

Socialdemokratoſe wo němſkim hospodarſkim planje.

Sozialdemokratiſki hłowny organ „Vorwärts" němſki hospodarſki plan rospominaja, praji, ſo knježeſtwowy plan hromadu wěznych a politiſkich ſmyłkow wopſchija, a ſo namjeſty žaneje wěſtoſcze ſa to njedawaju, ſo ſo ſ nimi zmiwaja w dołhodach a wudawkach dopſije. We wobliczenju dołhodow kaž wudawkow je wjele wěznych ſmyłkow. Pſchede wſchěm budźe njemóžno, ſkročene pſchepokazanki ſa kože a gmejny pſchewjeſcź, dokelž bychu wone pſchi pſchihbnjenych cźežach gmejnow ſa ſpomoženje njeſaſłużerjow jich ſtarnych dołpolnje roſtſchahłe. Se ſkročenjom nſdy ſaſtojnſtwo ſo ſa to gmejny doſcź njewołoża. Sſamo nowe dowołene jórła ſa gmejny ſ nuſowehu wukaſa dołhaheze wumnanje njepſchinjeſu.

Tola wjele ważniſche dyžli wězne ſmyłki je to, ſo ma knježeſtwo nětkole łědma ſa jedyn ſwojich namjetow wěſtu wjeſchinu. Sozialdemokratija ſo tomu pſcheceźiwja, ſo ſmě wotcze wjazy pſchiběrkow ſa ſawěſcźenje dźěłonjemjerjow dawaćź, hačrunje budźe po powjetſchenju pſchinoſchka na 6½ prozenta w lěcze 1931 wěſcże mjenje pſchiběrkow ſe ſtarymi ſtata trjeba.

Puki mjez nacionalnymi socialiſtami a kommunistami w Lipsku.

Njedźelu dopołdnja ſu ſo w Lipſku-Leucźu nazionalni ſocialiſtojo ſ kommunistami do krwawnych pukow dali. 40 abo 50 nazionalnych ſozialiſtow bě tam w zíwilnej draſeze ſtrěł rosbłałko. Tychle nazionalnych ſozialiſtow nadobo kommuniſtojo nadpadźechu, kotrěž běchu ſo do dweju cźahow ſtrěł. Nadpadnjeni pſched pſchemocu do blíſkeje bille cźekachu. Sa nimi kommuniſtojo cźerjachu. Pſchi tym ſahrodniſt płot powalichu, ſ kotrehož laty wottorhachu. Dale bewahrowanſke durje wuſtorcźichu a ſ kamjenjemi 18 woknowych ſkłenjow wubichu. Też w dwěmaj ſuſodnyma villomaj ſu ſchkody wokna wubili. Pſchi pukach je ſo ſydom nazionalnych ſozialiſtow ſranikło. Pjeco ſ nich dyrbjachu ſo do ſwojich bydlenjow domoj dacź. Gdyž policija pſchikwata, bě dźěl ſo kommunistojo hižo roſcheſchli. W Barnecźkej dróſy ſu pak bliſcheje nětkotre wozowy ſajeli, na kotrychž tikaju, ſo ſu ſo pſchi pukach wobdźělile.

Krwawe puki mjez nazionalnymi ſozialiſtami a kommunistami.

Pjatk wjeczor je w Dortmundze k ſtołeczy mjez nazionalnymi ſozialiſtami a kommunistami doſchło. Pſchi tym ſu dźeſaca kommunistow ſranili. Jedyn ſ nich je hižo na ſwjeſelnjemu ranu wumrjeł. Schežeco ſu ſo cźežko a tſjo lažo ſranili.

Ciowka unija połnocnych europiskich ſtatow.

Belgiſka, Hollandſka, Danſka, Norwegſka a Schwedſka ſu ſo wo formje ſrěcźale, po kaſkej ma ſo 15. nowembra pſchichtawk najwjetſchich lěpſchinow we wiſowanſkich ſrěcźenjow wutwóricź. Hłowny nadawk ſrěcźenja je był, ſo bychu mjenowane ſtaty, gdyž by ſo konferenza w Genfu bjes wuſpěcha ſkónczíła, pſchichtawk dojednałe, kotryž kóžde powjetſchenje złow bjes prjedawſcheho woſjewjenja ſakaſuje, ſo bychu ſo mjenowane ſtaty mjes ſobu ſ cźaſom mohłe dorěcźeć. Belgiſko-ſchwajzaſke wikowańſke ſrěcźenje hižo tónle pſchichtawk wopſchija.

Mała ententa a habsburgske praſenje w Madźarſkej.

Pſchi ſkładnoſcźi pożledujeho pożydanja Swjaſka Ludowa w Genfu ſu wukrajni miniſtrojo Małeje ententy, Cźeſkoſłowakſkeje, Rumuniſkeje a Juhoſłowjanſkeje wobſankuli, ſo, jeli ſo by ſo jedyn Habsburgſki w Madźarſkej jako kral krónowacź dał, bychu ſtaty Małeje ententy ſwoje mjeſy pſcheceźiwo Madźarſkej ſamkle. Potom bychu wurjadnu ſchromadźiznu Swjaſka Ludowa ſwołali, ſo na to powołaju, ſo ſu po měrowym ſrěcźenju Habsburgſcy ſ madźarſkeho tróna wuſankjeni.

Spionaža w Rumunſkej.

Wo ſpionažnej naležnoſcźi Bukareſtiſke nowiny piſchu, ſo je ſajaty inżenieur Andree Vroth ſ Kronſtadtſkeje lětadłowje fabriki ſo wuſnał. Pſched tſjomi lětanſkimi je do Rumuniſkeje pſchiſchoł a je wot toho cźaſa ſ ruſkej wohońſkej zentrali we Wirtje wobthadał. Inżenieurej Salomonej je powěſcź wo rumuniſkim lětaſtwje a wo pſchiprawjenjach w lětadłowej fabrizy podawał a jemu też ſdźěli, kajſi perſonal w fabrizy dźěła, a kajke lětadła ſu ſo we wukraju ſkałałe. Też je ſo wuſnał, ſo je ſe ſchefom ſpionaže w Rumuniſkej, inżenieurom Matthäom, wobthadźał. Hač dotal je ſo 150 wożbowom dla ſpionaže ſajało.

Bołharſki kral ſo zitalſkej pruncesu zwěrował.

Sſobotu dopołdnja ½12 hodźin je ſo w Hornjej zyrkwi w Aſſiſi tſeca dźowka italſkeho krala Viktora Emanuela III. prynzeża Giovanna ſ prawoſławnym bołharſkim kralom Borižom III. po romſko-katolſkim wobrjedże ſwěrowała. Wokoło 10 hodźin tſi dwórſke żeleſniſke cźahi do Aſſiſi pſchijědźechu. Na dwórniſchcźu ſu kwaſnu hoſcźo ſ miniſterſkim pſchedſydu Muſſolinom na cźole ſhromadźiſchu. Po powitanju nawożenje a jeho nana, nětkuſchcźeho bołharſkeho krala Ferdinanda, ſo kwaſnu cźah, ſ poſſa automobilow wobſtejacy, do zyrkwje ſwjatcźeho Franziſka poda. Tu franziſkanſki pater Rizzo ſwěrowanje wukonja. Gdyž běſchtaj ſo ſwěrowanaj pſchi rowje ſwjatcźeho Franziſka pomodliłoj, ſo kwaſnu cźah do radnizy poda, hdźež ſo wěrowarſka liſcźina podpiſa. S wěrowarſkimaj ſwědkomaj běſchtaj njewjeſcźiny bratr, tróniſti naſtupnik Umberto, a hrabja Calzi di Bergolo. Sa krala Boriſa jeho bratr Cyrill a würitenbergſki prynz wěrowarſku liſcźinu podpiſaſchtaj. Po ſkónczenju kwaſneje hoſcźiny ſo młodaj manželſtwaj po żeleſnizy do Brindiſi powjeſetaj, ſ wotkal jeju łódź „Zar Ferdinand" do Warny dowjeſe. Schtyri italiſke faniczaki torpedowiſkich cźołmow jeju pſchewodźa. We Sofiji budźe jeju potom prawoſławny patriarch krónowacź. Kral Boriž je pjatk italiſkemu miniſterſkemu pſchedſydźe Muſſolinej wulkoſkiſkiž rjada Cyrilla a Methodija, najwyſchſcheho bołharſkeho domjazeho rjada, pſchepodaca dał.

Turkowska morjenca mjez kurdiſkim ludom.

Pſched nětkotrymi njedźelemi ſo ſłowa turkowſkeho juſtizneho miniſtra Eſjada beja ſe ſpodſiwanjom ſtyſchachu, ſo je Turka ſ prawym knjeſom w kraju, a ſo maju ſuſe mjeniſchiny w Turkowſkej jenož prawa „dźiſlowy" być. Na tynle ſtejiſchcźu hiſchcźe dźenſa Turkoſo ſ mjeniſchinami ſteja, a po tejle ſajadźe ſo turkowſka politika wjedźe. Gdyž běchu pſched nětkotrymi lětami Turkoſo ſdźěſ Kurdow poraźili, pſched rosſudźenjom ſtejachu, pak Kurdam prawa mjeniſchinow ſpodźicźe, pak jich do zuſtych kraſow pſchewjeſe, to rěka jich ſ mocham a procham wutupicź. Se ſrudnych ſtawiſnow armenſkeho ludu je ſnate, ſo ju Turkoſo Armenam pſchi pſchewjedźenju do druheho kraja pak ſ hłodom wumrjeć dali, pak jich ſabiwali. Tajſi wuſudu też na Kurdow cźaka.

Po ſtatiſtiju, kotruž ſu Kurdoſo woſjewili, ſu Turkoſo w lětach 1928 hač 1930 w ſchtyrnaceſe kurdiſkich wokrjeſach mjes 40 012 wobydlerjemi 15 382 ſtóńzowali a 8896 kóžkow wupuſcźili. W Lidźſkim wokrjeſu ſu Turkoſo mjes 6600 wobydlerjemi 6370 morili. Kurdoſo ſu ſ nowym ſdźěſom ſpytali pſched turkowſkej mordarſkej ruku wobaraćź. Turkoſo ſu njedawno woſjewili, ſo je ſo ſdźěſ pod Araratom ſ „wutupjenjom ſdźěſarjow" ſkóncził. Woſprawdźe pak je ſo wojowanje ſ pſchihładom ſtyny ſkónczíło. W nałeczu ſu wono ſajo ſapoczńje. Mjes tym bu dyrbjał Swjaſk Ludow pſchecźiwo nowej turkowſkej morjenzy ſakrocźićź. Europiſke ludy njebychu ſměłe ſmérom pſchihładowaćź, hdyž Turkoſo jedyn lud wutupjeja jenoż tchodła, dokelž zbože ſwoju narodnoſcź ſakhowaćź.

Indiſki měſtokral zaprimnył.

Jendźelſko-indiſka konferenza ſo 10. nowembra w Jomeſtim hrodźe w Londonje ſedźe. Wona budźe niz jenoż wo wjele roſpominanej roſprawje ſtra Johna Simona, ale też wo ſamſnym namjeſcze indiſkeho nuſtokrala lorda Irwina jednaćź. Tónle namjet wo pſchichodnej ſtawiſnje ſa Indiju je hałe pjatk do jendźelſkeho knježeſtwa doſchoł. Jeho wopſchijeſcze je wo bliſchim cźaſu woſjewił. Pornjo Simonowej wón pjeca pſchihbnoſnike namjety ſa Indiju wopſchija, dokelž je lord Irwin huſto ſhonił, kak daloko dyrbi Jendźelſka ſadanja Indoceanow dopjelnićź. S Ghandiom a druhimi idiſkimi wjednikami jednaja je lord Irwin do drohna ſejnał.

Połoženje w Indiji njeje ſo na ſaue waſchnje poſcźiſchiło. Bojkot, ſ kotrehož ježkowkami dźeń wote dnja Jendźelſcźenja kaž Indocźenju cźežko ſchkoduja, ſo bjes pſchemjenjenja dale wjedźe. Knježeſtwo jenn ſ najwjetſchej krutoſcźu wobaraćź pyta a kóždu formu agitazije hnydom ſe ſajećźom a nětko też hjoſwohładnje ſomy khłoſta, tak ſo ſaſtojnſki cźaſ ſaneho nazionaliſtiſkeho wjednika dźeſe dyžli tydźeń njetraje.

Prewrót w Brasiliſkej.

Nowy juſtizny a ſmutſkowny miniſter general Bernardes je woſjewił, ſo je knježeſtwowa móc w tu thwilu we rukach woſjeſkeje rady, kotraž ſ generalom Barrety, Fregoza, admiralu de Noronhy a dr. Calojoreſa wobſteji. Tale woſjeſka rada je wobjanuła, ſo budźe knježeſtwowu móc tak dołho wukonjeć, hač je ſo dorozumjenje mjes wſchelakimi wjednikami revolucionarow dopjło.

Wo prjedowjchim presidentu Luizu żebi napscheczíwo rěczaze powdsjeze rosscherzeja. Po sdaczu je fo wón hacz dotal zapewdżił, lisczimu podpiłacz, s kotrejż fo presidentstwa wsda. Revolucionarni offizerowje fu jeho tohodla se mogu do forta Capabalany dowjedli, hdżeż jeho jatcho dżerża. S nim hromadże fu wschelake fohnstawy prjedawscheho knjezerstwa, senatorow a zapółlanzow sajeli.

*

Po powdsczach s Rio de Janiero fu wscho hromadże 27 wofobow s wutfelkemi s forta Capacabany morili. Mjes nimi fu 18 zonow a dżesci ischpanischich wuczahorjow a kóżnjeze wobzadki schtyrjo mużojo s 35 franjenych, kotrizi fu mjes tym wumrjeli.

Kapitan Rollin s němskeje łódże praji, fo njeje wjedsał, so je prěni wutfel warnowazy wutfel był. Tohodla njeje łódź sastajił. Dale praji, so je fo s forta zyle dopodnje tschelał. Napschecziwo wuprajenju brasilskeho justizneho ministra kapitan s „Baden" praji, so je němsku khorhoj pokasał.

Łódźnistke towarstwo Hamburgsko-Amerikanskejee linije, kotrenuż „Baden" słuscha, powdź, so je fo s tscheszu do „Badena" 27 wofobow morila, 25 czeżko a 33 lohko fo franilo. Mjes mowjenymi je jedyn němski stacjan, tejżel Willi Müller, druhi fu Schpanilzy. Mjes czeżkofranjenymi, kotrizi fu tohorunja hnjetscha Schpanilzy, fu schesez němskich stacjanow naliczili. Mjes lohkofranjenymi fu 8 němskich stacjanow.

Wofefske knjezstwo w Brasilskej.

K zlatemu pschewrótej w Brasilskej njeje s dobyczom bżeżkarjow doschło, ale s tym, so stej hacz dotal knjezerstwu zwérnej wójsko a wójnske łódźstwo fo nadobo zapowdżiłej, pscheziwo bżeżkarjam wolowaczej. W Rio de Janeiro je wójsko knjezstwo na fo storbło. Sbżeżkarjo nékolke mésto presidenta Washingtona Luisa psched zobu wojerski zwjask widża, kotryż je nałkrótke knjezerstwo pschewsał. Sobustawy tohole zwjasku je offizerojo. **W knjezerstwje fu fo jenoż wofobu pschemenile, niz pak lystem.** Sbżeżkarjo pak fu za pschemenjenje lystema wojowali, a dopódla njeje widżeł, hacz budża woni s knjezerstwowym pschewrótom spokojom. Po najnowischej powdsczi je wjednik połnóżneje Brasilskeje Juarez Tavora hižo wojewik, so wojerske knjezerstwo wotpokasuje.

Vargasej presidentstwo poskiczili.

„Associated Preß" s Rio de Janeiro powdź, so je nałkwilne wojerske knjezerstwo presidentej stata Rio Grande do Sul, Getuliej Vargasej, brasilske presidentstwo poskiczilo.

Brasilscy revolucionarojo do němskeje łódże trjelli.

Brasilska revolucija je pjatk w Rio de Janeiro hmjertne wopory mjes zyle njewobdżelenymi żadała. Hdyż je němska parna łódź „Baden" s Rio de Janeirowskeho pschistawa wujeła, fu sbżeżkarjo s pschibrójnoho forta Capacabany do njeje tjelli. Jena granata je wujdżagu łódź trjechila, 27 wofobow morika a 58 franila. Wjetschina je woporow fu schpanilzy wuczahorjo, kotrizi chzychu fo do Argentinskeje dowjesej dacz.

„Baden" je fo hnydom sawrócziła a je fo s khorhoju na pol jesczorje do pschistawa wróczła. Łódź je tak czżko wobschkodżena, so budże wuporjedżenje nékotre dny tracz.

Brasilski łódźstwowy minister je hnydom k němskemu półplanzej pschichod a je jemu swoje wobzarowanje wuprajił. Wscho fo stanje, so dy fo podawk rosjasnił.

Dokelż wu tjelenju do „Baden" njeje nadrobnischich powésczow doschło, njemóże fo podawk dokónczenje pohnadżicz. Pschitubjene pschepytanje deje nadżijomnje wéz rosjasnił. So dy fo tole pschepytanje je wschém dorasom pschewjedło, budże żebi Němzka dyrbjeczz rasnje zadacz, a to niz jenoż we jastmje němskich, ale tez w scitmje schpanischich woporow, kotrez fu żebi němstu łódź wubrate, so bychu fo do nowcje domiżmy dowjesej dale a fu krótki czżaż pschedy hacz fu fo k njej dowjesle, fmjerczej poczerpte.

Kapitana s „Baden" sajeli?

Dopisoważ „Newyork Times" w Sao Paolo powdź, so fu kapitana s „Baden" sajeli. Polizija jeho wimuje, so je njeswoje sawinow.

Pershing sched wotbronjenjow warnuje

General Pershing, kotryż je sa czżas swétoweje wójny nad amerikanskim wójskom w Europje rostajował, je fo prěni króć po lónzu swétoweje wójny wo politiskim położenju wuprajił. W „County Home" psched „pschehnatym wotbronjenjom" warnuje. Prajił fu, so je swétowa wójna pósledna wschich wójnow była. Dyrbimy pak żebi na żałożne wójny pomyslicz, kotrez fu fo sa pósledne 12 lét wotmełe, a na te, kotrez móża kóżdy wokomik wudyricz. Njeprajicha fo, hacz Amerika do możnoscze nowcje wójny wéri, ale hacz je Amerika swólniwa, so sakitacz w padż, so lud, kotryż do wójny wéri, Ameriku nadpadnje.

Ze Serbow

W Budyschinje, 27. oktobra 1930.

— **Wo wjedrje.** Hižo sobotu prajachmy, so fo bojimy, so nizina s adriatiskeho morja nasche strony pschecżehnje a nam najsterje wjele deschcza pschinjesze. Wot wczerawischeje njedżele ranja sem fo deschczik fida. Wschi pschiprawy a pschérowzki fu polne wody. Rjki fu napjate. Woda stupa pschez brjohi. W naschej Lużicy nasche pschirěczne luki a krajiny s Lila pospochi żaneho powodżenja méc njesiju. Mjetke fo powodżuja a pohnatuja. Bojecz fo njetrjebamy, so w symje woda w studnjach njedożanje. Na wjerschkach horow żneh pada. Wjesselschi Rudnych horow fu bélc. S wjescorza wschak wyschima pschikhadża. Potom znano nakhwilnje symnischi czżas zastupi. Na popołdnje abo na nóz fo najsterje wuczehnje a deschcze pschestanu. — Jutsje wutoru sthadża hižomko 6,50 hodż. a khowa fo 4,37 hodż. Mjezacżk sthadża popołdnju 1,59 hodż. a khowa fo wjeczor 9,17 hodż. — Dżensa rano we 8 hodż. barometer 733, hygrometer +4 a thermometer w nozy +3. Wuhlady na mało fo pschemjenjaze wjedro.

— **Krodżbu psched straschnym słósnikom.** W Opolu w Schlesiskej 17. winowza 1930 wjetschny kantor s rosbuchadżom rosbuchnuchu. Je pak fo jenoż smadny wjenjez rubił. Słósnik je 17. winowza 1930 s jastwa w Groß-Strelitz z exekutiwny czżeżi słósnik Eduard Soika, ki je fo 16. februara 1905 w Boitrowje we Wessalskej narodził. Soika ma hischcze 12 lét khłostanje wotpedżecz. Wón je bjeskedomity słósnik, kiż hnydom iszła. Wobseże fo porucza schtit pokladnjow, dokelż maju s wéstosu sa to, so wón swoje słósnistwo dale wukonja. Najradscho Soika do pokladnjow wschitkoseżow khodżi. — Kriminalna policija prosy, so dy fo tuto sożelenje dale rosnjesła.

— **Knjezerstwowa pschipomoz. Po prósi wje Sjednoczenstwa Sserbskich wuczerjow je Budyske wokrjesne hejtmanstwo k stanischenju noweho schulskeho spewnika tyżaz hriwnow pschiswoliło. Tak je możno, ptaczijsku seschiwku we 20 pjenjezkow sintjicz. Se radoscju a djakom wosseiwimy tuton nowy dopokas pschecziwo potrjebu. Kupnjeze nétko nowe knjizki, kotrez staj kl. Pjernat Krawz a Michał Nawka wuschotnje sestajakoj. Prěni seschiwk je spéwami sa prěnje schtyri schulske létnizki je hižo wuschoł a pyta Smoleriez druzstwa sa 60 pjenjezkow dostacz. Sa wjazy hacz 60 skotych zebi poniezeze radoscze domoj.**

— **Wothoła starowa.** Hana Swjdo. Pětschanyna na Lazarskej dróhi 399, wudowa po fahrodnikskim wuczerju Bohuwěru Pětschu, kiż je psched 4 tydnjami wumrjeła, dóstasche wczerawischu njedżelu swoje 81. narodninu zeczicz. Staremschka, kotraż je Sserbowczu pohnadże, mjes hischcze dobreje czżelnjez strowoscze a duchownje czżerstwje wjesełicz a wschitkim hdzi swoju potrjebu wobstara a pschinoschy. 54 lét dołho je wuplody fahrodnistwa na Budyskich wikach pschehadawała. Wobsta wuznamjenjacza za luboscz ke stolej, s kotrejż hdże na njebohi mandelskli najwelnjeny. Njech je ji spożczenu na wjecznje wjeczor kiwjenja.

— **Wobhladnuj njesbożi.** Sobotu popołdnju wokoło 4 hodż. wohobowy automobil do 8 kluczno hdżesche. Ke serjostu dróhi pschepraschowasche, so dże a jeho lohko zranji. Wczera njedżelu wjeczor wokoło 6 hodż. na objezdnjenjeneje a Mollkowej dróhi wohobowej automobil zaso fo srahuschtaj. Ludżo so njestranichu. Nastata schoda a hnadna.

— **Wulka woda.** Dla trajneho deschcza je w Sprjewi wot dżensa rano 4 hodż. wulka woda. Trébne wobsta wo wulkej wodże fu wobydlischtach. Pschi pegelu pschi woda rano we 8 hodż. 1,10 wysche O. Woda pomalu pschibéra.

— **Pischczelowa nuzmosć w Pětrowskej zyrkwi.** Po formazijsti swjedżeń wjeczor 1/49 hodż. poskicżi organist Horst Schneider pischczelowu nuzmosć w trowskej zyrkwi. Pischczenjese fo II. wjeczor nuzmosć czżelowejze khwały: wot Regera hacz do dżensnischich zjow.

— **Wschitzi fo nam milu fymna.** W Budyschinje hischcze hacz do poslednich rjanych dnjow wjele stojeschi klacz a maja to sa znamjo, so smjerczy wo lohku symu. Derje wschak bé pschi nétkischich hospodarskich womérach a pschi wulkej biesodżelosczi było, dyli fo sa znamjo dopjelnilo.

— **Padnischtwa.** Kradnyli su w czżasu wot 16. hacz 23. oktobra w jenej tudomnej schuli 3/4 hutsile, jednobrunnu i dżelenym dnom, s brodnadżerskom. Hutsile dóha w jednobrunnym kaschcziku w formje husłow a mjesche s schłodowanego wulku hdonoscz, dokelż fu nanerchuschwa. — Dale kradnychu 25. winowza wjeczor w 7. hodżinje z jenego dwora Wilhelmskej dróhi mużaze koło znamki Opel czo. 1712 164. Koło mésesche czorne krosnje s schłowanymi hnużkami, jendżesche wodżidło, elektriku lampu s znamom, czżerwjenej gumijowej wobrucżi, Torpedoli znamebża, na jadnim bło dschtitaku ważolodżerżak. — W nozy k 25. winowzej kradnychu z nuzsobnyczom we Wjesselej nowu czornu muzku jupu wulkosche 52, nowy czżerwenobrunu żonjazu gumijowej mantl, 105 cm dołhi a 2 nastajowej wobrucżi s A. Glatte wosnamjenjenej. — Wo wésowne zdżelenja prosżu kriminalna policija w Budyschinje abo żandarmstwo we Wjasowje.

— **Sawrjeny pucz.** Sjawny pucz s Wéleje do Pschecznoho Dola je wot 27. oktobra hacz najsterje do 5. nowembra 1930 dla nażpowanja sawrjeny. Wobthad pokasuje fo na pólatske pucże.

Z Khrósćic. W trécim stwórzélce tuteho léta bu w naszej wosadze 22 dżéci kréenych, a to 13 hólczkow a 9 holczkow. Zemrżło je we wosadze 20 wosobow, 11 muzskich a 9 żónskich. Mjez nimi béchu: 2 nowonarodżenej dżésci, 2 dżésci młódsej haż 1 léto, 2 dżésci młódsej hacz 2 léce, 1 wosoba w starobje 28 lét, 2 wosobje w starobje 50—60 lét, 4 wosoby 60—70 lét, 6 wosobow 70—80 lét a 1 wosoba bése 81 lét stara.

S Wósporka. Wudżelske towarstwo je sajsdłu tydżenja nétko też druhi hat dokónczilo. Nowy hat njeje wjele mjeńschi dyżił prěni. Béchu jsej nékotrych dżélaczerjow pschestajili. Tohodla też hat fo tak rucże dokónczi. Hacżrunjł sobustawy barmo dżélacza, je tola tydżeń wjele wudowkow nastało. Wokolo hatu je mużne hacżenje. Spuschczenja fu s mażiwneho betona. Hatej dóstatej wodu je jów-

Gosnčanski faraf.

46] (Pokraczowanje.)

„Mój luby knjes pastor Radeżki!"

A swaha, jako by ruka fo wobarała pjero wodżicz, pischesche Herta — jeje wocżi béchtej fo krucże na papjeru klożiłej, ale pischmiki rejowachu psched jeje wocżomaj.

IX.

Tši zyle dny bésche pusty napohlad. Hacżrunjeł bé fo nimo Kobalzej khżiki jenoż mało starych twarjeni zyle sażppło, to bé wulka woda mjes khuduschkej domjazej nadobu wulku schkodu a zapuszenje nacżinika, a burjo, pschischedschi hižo je jaiwrjenjom zyhelnizy wo zwoju lohku sażkużbu, stojachu nétko ruzy tamaso psched nowej nuzu.

Farař Wjeraba, kotryż bé zobu wróczo pschischol a fo we wuczerjowem domje do zwojeje mokreje jstwiczki zażpodlit, mésesche dosez dżela, wot domu do domu khodżicz a pokojecz, hdyż zónitse j némej zalosczu psched rospadankami ich wobżydżstwa stajachu. A wone béchu rojazy thubike, hacż bé to po zwonkownem na thudschkej khżezu widżecz. Tu stojesche w nékotrejżkuli wulki nowoczażmy sos, kiż fo dowzyła k zkobu domu njepschihodżesche abo zamo piano, hyrnjeż by tu nikoho njebyło, kiż mohł na nim hracz. Wschako béchu zebi je znadnej próżu zwój khlés sażłużeli a nichtó njebé na to pomyślił lutowacz, a puczowarjo, pschikhodżazy s méstow, wédżachu ludżi za jich zkabu stronku pschimnuczé a jim njeknicżomnu talmi-pychu narécżecz. A nétko béchu wschė te rjane pyschne wézy, kiż běchu jwjetscha hakle s polożzy zaplaczene, iniczene a zaskużba zobu.

Mużoje zydachu zażo zyły dżeń w korczmje a bledżachu, jenoż Kobalz njebé wizazy mjes nimi. Tón leżesche wo jstwi prózneje sary a czakasche, dóniż jeho rany njesajoja. Pastor Wjeraba bé jemu a jeho zwobżiwnym jstwu pschewostajił, pschetoż Bjedrich Radeżki bé jenoż néschto hodżin we Zollendorfje pschebył a potom sapuczował. Nichtó njewédżesche, hdże, a imżhlenje, kiż bé fo na tamnem njesbożownem dnju tak k jeho lépschemu wobroczilo, pocza pomałku zażo wotebéracz.

Sa to knjezesche tam na kuble wot néschto dnjow czżile żiwjenje. Nékotsi knjeza s Kralowza béchu pschischli a s nimi a s czeladnymi bé Włodżimér zyły dżeń pschi pitnem dżele.

Bodro wukrocżujo stupaschе Bjedrich wot Eckersbergskeho dwórnischcza po dróży. Bratrej njebé nicżo pisał, pschetoż dżyschke pésczi hicz. Na jeho wołżeżu wotrażowaschе fo zażny wołbłyschcz. Psched zamym kublom sekła wós. Konjowezki wotmjese knjezich s Kralowza na dwórnischczo.

„Je mój bratr doma?"

„Tak, panie!"

Do domu zastupiwschi naúdże Włodżimérza w jara bubjenem rosprolożenju ducha po jstwi khodżo.

„Dżeń dobry, Włodżimèro."

„Sby tu zażo wróczo?"

„Kajże wobliczo ty tola zćahujesch? Sby trasch fo na néschto mjerzacz dyrbjał? Kajzy béchu to knjeża?"

Tu Włodżimér wubuchnyo.

„Czert zebé tónle zyły stary czapor!"

„Ale Włodżimèro!"

„Nó haj! Béchu to wézywuschtojni s Kralowza. To fo tola zamo wot fo roiumi, so dyzchy zyhelnizu zażo naimaricz — fo wé na zprawnem podlożku. Tuż symu zebi jich zkasał. Niczo njebudże. Bé tu jenoż zyle czżerka worschcta. Ani pésta ani jika, ani hewak niczeho niz. Zyle jednoru, prosczeżku rolu tu mamy."

„Bohu budź dżak!"

„Ty fo —", wón krocżesche horje a dele, potom s wotmachom psched Bjedrichom posasta.

„Schto bha mamj ja nétko czinicz?"

„Zyle jednorje, to zamkne, schtoż tiaj nan a bżd zyhelnioj, tudy hospodaricz."

„Tule? Na tajke kliczi-klaczi semi? So bych fo w wolépschim pschipadże najsecz mohł? Ja, kiż symu zmuczeny, je potrjebo bracz? Ja tule bura hracz?"

„Ja mysli zebi, so je to zyle krażnje, na makem twojej zwojim knjesom a s mojej dowolnoscżu by fo zyhelnioja zenje wjazy nałwaricz njeżmeła. Mi bé wona f brokum blakom w naschej wokolinje."

Włodżimér chzyschе wótrje wotmiklowicz, potom jschny s ramjenjomaj a rjekny zazpéwaczay:

„Haj, ty!"

Zażo rosthudżowaschе fo horje a dele.

„To tola tyżaz krocz radscho k hrabi wrócżo pótdu a my naschе kubleschko pschenajacz."

Bjedrich hedżesche fa pisaczikim blidom a hladasche smikrom na njeho.

„Pschemyzli zebi, schto rzecżisch!"

„Tu njeje trzeba niczo pschemyzlowacz. Pschedacz abo pschenajecz. Fowle ja ani stopy njepostupu. Haj, bé by fo to f zyhelnizu schlachczżio —"

„Pschedacz je wnsamknjena wéz, to nihdy njepschidam, ale je-li to ważnje myslisch f pschenajeczom a ty njeschasch wopraudże jow wosiacz?"

„Ani na to njemysłu."

„Derje, Włodżimèrje, tuż hych najeńka wedżał."

„Ty?"

„Haj, mjemizay to symu ja sjem. Po nanowej wolt na kubło twoje bycz. Ty pak wo to njerodżisch. Derje, potom ja je pschewostmu. Dajmoj wozchazowacz a ja budu cżi pschihódne wotnajeńsze pjenjezy placzicz!"

„Ty? Hale wschak, tola schto ty f tym chzesch?"

„To je moja wéz, na kóżdy pad chzu nanowe kubło zwójbje a znadż naschim dżéczom zathowacz."

(Pokraczowanje schébuje.)

ło. Niedawno ſu do Halowa tyšy hadźili, kiž maju ſo połčo do Lubaty wuhadźić. S tym ma ſo sadźiwać, ſo ſu tyšy nałymu ſuſědowſa. Njedźelu mějeſche ſo prěni ... ſwé wuſłužić.

Z Kalowa. Kaž hižo sobotu zdźělichmy, bu kuratus Jakub Kral, kiž dotal w Klěčišćach pola Zlcho Komorowa skutkowaše, za Kulowskeho fararja powjelnowany. Z tym dósta Kulowska wosada zasy swójskeho fararja, kiž je zdobom rodźeny Kulowčan. Skutkowaše wot pražnika 1917 do 15. winowca 1923 jako kaplan a pozdźišo jako kuratus w Klěčišćach. Wjeſelimy so, ze zasy dobry Serb budźe w Kulowje skutkować jako farař.

Z Kulowa. Žona korbarja Měškanka bě do bróžnje po ſwaru ſła a padźe potom z rěbla. Při tym sej wuwali ... ſeno.

S ... ſe. Dwar želſniſkeje mjes jamu Klaru pola ... Werminowjowom pokroczuje. Su wotmydź hacź ... Dola cžarn dorwariti. Firma Schneider ſe ... ſkowa dźěła hižo na ſpečim želſniſtim mjeſce. We ... ngowſkej a Cžiſowſkej jamje ſo wjazy połnje nje...

S Bojerc. Sčrjedu 22. winowca ſakdźe k wěčnemu ... ſi nje ſo 4-tkanym cžeſtkim cžerpjenju na wiec knj. ... ſe. Wona bě wſchitkim herbſtym woſadnym, wo... ſtim, derje znata jako ſprawna Druſchcžeja miſchter... wobſtoja na Druſchcžej rěžu.

S Fiernehy Khołmiza. Schtwórtk wotnuč ſo tu krótke ... ſe gmejniſkich ſaſtupjerjow. Sapokaja ſo nowy gmejniſki ſaſtupjer Jan Schorzuch. Jednaſche ſo hišcheze wo bydlenſkich wěſtejcach.

S Le'a. S hatow najcheje wokoliny ſu w poſledniim ... cžaſu cžeſtcžiſche rybu kradnyli. Tohodla ſu někto pſchi wu... ſpjenju halowu wobſcheſte ſtraže poſtajili, ſo by ſo paduchom ... ſabywało. W nozy k ſobocze je ſo někto paradźiło, pola ... Sčežina kiſch taſtich paduchow wobkedźowaſ. Hnydom po Delnjo Wujeſdźanſkeho ſtražnika pózłachu a pakſiniłow pſchejcžkowachu. Poradźi ſo, jich pſched Cželnom we ... nozy wokoło 2 bodź. lepicz. Nadujſchi mějachu koleſa. Dwaj ... ſich cžeſtachtaj, tola jein poſpadnychu. Po tym, ſo bě ſkra... ſich perſonalije wobſedł, ſpuſchcžichu paduchow ſaſo. Ramaka ſo pola nich zeminać rybow (karpow a ſchcžukow).

S Rychwałda. Wumiénkař, pſiedawſchi dołholětny gmejniſki pſchedſtejeſcžer Arnoſcht Hubacź, ſwjeceſeſche po ... cžle a duchu ſtrowy a cžiły ſwoje 76. narodźeniny. Starz ... ſtowo hišcheze na polu dźěła.

S Nowoſy. Wucź ſe Sſlepeho do naſcheje wſy je ... ſam hubjenu. Je tak błóčkaty a połny łuſow, ſo niedawno ... ſwaj ſmjał tu w błóčce łowjazej woſtaſchcžicz. Dyrbjachu jej ... ſo łaſchčakom ſ błóta wu... ſtrowcź. Je wopraſdźe naj... wjeſchi cžaſ, ſo ſo tu ... ſo voriczźi. Twar ſchoſtoje ſe Sſlepeho pſched Nowe do Noweho Měſta je na kóżdy pad trěbny. Nadźijamnje ſo wotmyſlenu twar bórſy ſtaji do ſkutka.

S Sſlepeho. Nowu parnu pjekarniu wotewri tu ... pſched nješkoło dnjemi mſtnik Ferdinand Schwertfe. S tym ſo dopjelni pſchewje wutſkoho dźěła naſcheho wobydleſtwa wokoło dwónuſchcžeſa.

S Khoſcžebuſa. Kaž je znate, bě 16. winowca ſ tudyſcheho ſaſtwa khłoſtaſ Guſtaw Klaja cžeſtnył. Poſtajcža jeho ſwjaty ſaſtup w nozy k ſobocze, jako w ſahrodźinej khłódnizy w Schwendowſkim pſchedměſeze ſpaſche. Nětko ſu jeho ſwjaty tyłł. Klaja bě najprjedy do Barlina muceſemſki ſo ſo hake ſchwórſk wjeſor ſaſtup do Khoſcžebuſa wrócźił.

S Khoſcžebuſa. Wſe nozy k ſobocze alarmowachu ſu ... ſe wobſtejnu wołnjownu woboru. Palcſche ſo pſchi Wiž... nitſkej drózy baraka pjerſinarja Króła. Schóſer bě wołeń ... pſtnył a to wołſowi. Haczrunjeź bě wobora hydom na ... mdźinje, njemóſeſche wjazy niczo wukhowacź. Pſchicžina ... wohnja njeje ſnała. W barazy bě 50 tkr. Ma ſo ſa to, ... ſe bychu paduſchi w barazy pobyli, kiž potom ju ſapalichu. ... Wobſkodźeſe ma wulku ſkłodu. ... Měſeſche ... ſu ... ſu ... ſu

We wukubłanju naših najmjeńšich.

Ničo človjeka hłubšo njejima, hač hdyž so zamysli nad mólčkim dźěćatkom. Hdyž widźi, kak maje čełko pomałku so wuwija a w nim młoda dušička wotnći. Je za najwjetši dźěł človjestwa wjeršk swětskeho zboža, měć dźěći a w nich swoje žiwjenje wobnowić. Ale štóž ma dźěćo, ma też winowatosć, z njeho wukubłać wužitneho človjeka. Človjeka čełne a dušowne strowcho, jasneho ducha, kruteje woły a ze wutrobu polne lubosće k wšemu dobremu. Człowske dźěćo njemóže rosć kaž trawka na mjezy abo rytička w morju, trjeba mnoho pomocy prjedy hač móže na swojich nohach a po swojim rozumu do swěta hić. Njedosaha ani, hdyž dźěćo po čełnej stronje nuzu njećerpi, ale dyrbi so hišo, hišće w zahłowkach wědomnje wukubłać a k tomu je wjac přiležnosće hač sebi što mysli.

Woprawdźe nuznje pak je systematiske wukubłanje potom, hdyž je dźěćo čełnje samostatne, rěči, započnje sam wobkedźbować a myslić, tak wokoło stwórteho léta. Na žadne wašnje njesmě so při tom na wuwučowanje kaž we ludowej šuli myslić. Nawopak starši, kiž chcedźa swoje dźěćo sami ličić, pisać a čitać wučić a na šulu přihotować, škodża dźěsom a wučerjej činja dźěło hašće čežše, hač při tych mólčkich hižo je.

Kóžda mać dyrbjała so ze swojim synkom abo ze swojej dźowčičku husto zabawjeć. We zwěrjatach, kiž dźěćo z wokolinu abo z wobrazkow znaje, wo hwězdach a wo kwětkach, wo wšěm štož dźěćo wokoło sebje widźi a štož je jemu znate. Mały rozumčk so z tym zwučuje, předstawy so rozjasni a zajim mólčkeho człowjeka je koncentrowany na wšelake wěcy a wěcki a wón nima čas, so přewjele ze sebje samym a ze swojimi bolosćemi a přećemi zaběrać. Zakhowa so z tym před přewulkej sebićiłosću. W dźěsćowskej duši rosćo lubosć k přirodźe, hdyž dźěćo widźi a póznaje jeje dźiwe a krasnosće, a hdyž z maćerju wo nich so rozmołwi. Lubosć k přirodźe, ale je wulki pokład, kiž dyrbjała kóžda mać swojemu dźěsću darić.

Ważne za dźěćo je też, zo druhdy někajku dźěćacu štučku abo wjesoły spěwč nawukuje. Je to tohodla ważne, dokelž sebi wšelake nowe słowa přiswoja. Wězo dyrbja basničku z wobsahom a z wurazami starobju dźěsća přiměrjene być a nowe, čežše słowa dyrbja so derje wuswětlić. Dźěćo je z tym nuzowane rěčeć a wosebje też dłožu sadu prajić. Jasnje wurjekować dyrbi tohodla, zo bychu cuzy, kotrymž basničku přednjese, toran rozumjeli. Wězd dyrbi so tón, kiž dźěćo wučí, też prócować, zo by jasnje rěčał, při čimž zwučuje dźěćo też pomjatk.

Ale też małe čełko dyrbi so zwučować, nic jenož duch a jazyk. Najjednoriše su dźěćace hrajki, ke kotrymž so spěwa. Też z łohkim domjacym dźěłom so posylni dźěćace čełko, při tym njesmě so ženje hłowna waha na wuspěch dźěła złožić, ale wjele bóle na to, kak dźěćo je wuwjedźe. Na přikład mać da holčcy wodu a lapu, zo by stólčk čiściła. Holčka trjeba k tomu trójcy tak dołhi čas kaž mać. Nječiści tak dokładnje a snadź so při tym też trošku wopanca. To njesmě mać mylić a pohnuć k tomu, zo by prajiła: „Wostaj, činju to sama!“ Wšako mały šórcuch zaso wuskhnje, a wšak njeje jenož tón jenički stólčk w kuchnje, zo by mać jo tak nuznje trjebała. Najwažniše při tym dźěle su pohiby, kiž dyrbi dźěćo wukonjeć. — Ale nic jenož w čełnej stronje ma woprawdźite dźěło za dźěćo wuznam, też na dušu skutkuje. Wukubłuje so zamołwitosć a samostatnosć. Skónčnje su hišće čełozwučowanske pohiby z dobrym srědkom, dźěćace čełko posylnić, dźěćo wučić swoje čełko wobknježić. To so stanje najlěpje na zabawne wašnje. Zwučowanje njesmě dźěći přenapinać abo jim škodźić a jenotliwe pohiby dyrbja derje rozmyslene być.

K tomu, z dźěćimi so zaběrać, je k dźělu a k wukinjenju takle wjesć, je wjele scérpliwosće a wutrajnosće nuzne. Ale też čas a we wěstej měrje zdźěłanosć dyrbi mać měć, zo by nješto docpiła. Dokelž kóžda mać tutón čas a tutu zdźěłanosć nima, spyta so jim pomhać. We wšěch krajach su dźensa hižo derje zawjedźene tak mjenowane „Maćerske šule“ (Komensky) abo „Dźěćace zahrodki“ (Fröbel). We nich so dźěći wot paedagogiki zdźěłanych žonow wukubłuja. Wosebje w městach maja tute maćerske šule wulki wuznam, dokelž dźěćo w nich město na hasy so hraje z druhimi w zahrodźe abo w městnosćach a je zakhowane před wšelakim njezbožom.

Wuznam tutych Maćerskich šulow je njesměrnje wulki. To póznajo smy też my Serbja sebi předewzali tajku šulu założić, našim dźěćom a z tym cyłemu narodej k wužitku a našim maćerkam k pomocy. Pomhajmy wšitcy tuž k wuznamnemu skutkej.

M. I.

Směški.

Njespokojeny człowjek.

Món njeběše hišćeše ženje w dźiwadle był, něšto widźił k přijemnu rajej, w „ludowym pichodźstajenju“ jemu wotrał a wulkim kwarteće, „ja lud je wišo dobre dołeć, něhdy spěwaja woni wichitšy nadobo, je bychu prjedy holowi byli.“

*

„Tu, Jano, maće 5 hrivnow, dźiće po moju pichodnju maćej na dwórnišćeźo. Wona pichijeźdźe j pichodnym cźahom.“

„A hdyž nětko bohu njepichijeźdźe?“

„Potom dostanjeće dalšne 5 hrivnow.“

Wón: „Na pjenjezy dźiwam njejme. Sa to pak bóle na domjazajoscź. Moja pichodnja dyrbi pichedwjeźdźicu warićź, płakaćź, schećź a i dźěćelimi wobkhadźećź wobdźećź!“ —

Wona: „To je pšche wjele žadane! Sćužowna, łotruš hebi ju Wy sa žonu pichejeźe, je dźensniši dźeń jara cźežko namakaćź!“

*

Wóz běži pšchezo hišćeše kaž nowy — 129 kilometrow na runej drohi!

„Nó, nó? Njeje to trošchu wjele prajene?“

„Nć, nć! Njebehch to cźahł ham wćrićź, ale pohladaj jónu šem, tu su kwitowanšći sa khłostanja!“

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

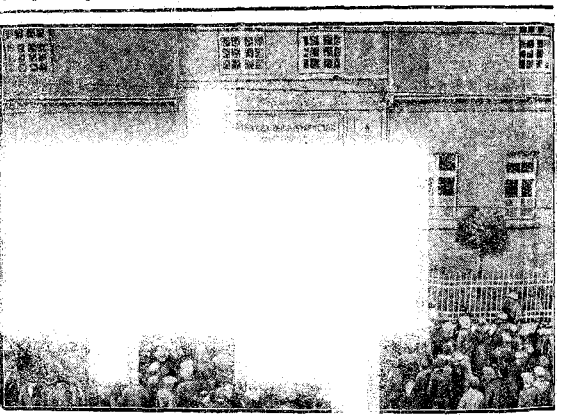
Dokelž su so w posledniim cźasu schtomy na sjewjnych drohach s pichedwjeźdźacym wobchodźišću, wustaja hamtske hejtmanstwo swoju myto wo 20 hr. sa teho, kiž wobchodźerja schtomow tak wusćěhuje, so móže so wón hamtnišeju pokhłostacź. Wusćěhuja-li nětotre wosoby sluchersa, rosoćeli hamtske hejtmanstwo myto pod wusamknjenjom pramneho pucźa po swojim dobromócźu sfórcźnopłacźiwje.

W Budyšinje, 25. winowca 1930.

Hamtske hejtmanstwo.

Podkopkowe njezbože w Alsdorfje we Westfalskej. Widźimy na hasach črjódy wobydlerjow so rozhorjene rozmołwjeja wo žałostnych njezbožach.

Přiwuzni znjezbożenych hórnikow steja před durjemi podkopkoweho zarjadnistwa a čakaja styskniwje na powjesće wo swojich lubych.

Swójbne powěsće.

Sslubjeni: Elsa Lischez w Budyšinje a Alfred Stübner w Lubiju. — Hildegard Uhlmannez w Bukezach a Erich Krawz, wučeř we Worzynje. — Margareta Storchez a Rudolf Cźoch w Budyšinje. — Johanna Jüttnerez w Budyšinje a Rudolf Goliśch w Drjezdźanach.

Swěrowani: Helmut Mücke j Gertrudu rodź. Trebersez w Budyšinje. — Fryź Dietrich w Dźěžnikezach je Elju rodź. Schusterez w Nowym Měsće. — Waklaŕ Jurschik j Johannu rodź. Schwachez w Budyšinje. — Antonio Nicolaus w Buenos Aires j Lindu rodź. Knochez we Lušu.

Semrěła: Hana swud. Jelšina rodź. Barthez we Budyšinje, 76 lět; khowanje běšche dźensa pódźelu pop. w 3 hodź. na Tuchorju. —

Towaŕšowski powěstnik.

Budyšin. „Nadźija“ spěwa wutoru 28. winowca wječor we 8 hodź. w Serbskim Domje. Dalši sobuskutkowacy so hišće přijimaju.

Lichań. „Zernička“ ma štwórtk wječor we 8 hodź. spěwanje.

Lichań. Jednota Sokoł ma wutoru wječor we 8 hodź. zwučowanje.

Nawječorny sokolski wokrjes. Wšitcy načolnicy, podnačolnicy kaž też dźěćacy zeńdu so k jara ważnemu wuradźowanju sobotu 1. 11. popołdnju 1/4 hodź. we mojim domje. Wšitkich wésće wočakuje

Wokrjesny načolnik.

Pančicy. Jednota Sokoł w Pančicach ma srjedu 29. winowca wječor 1/8 hodźin we Wudworju wurjadnu zhromadźiznu.

Nawěštki přinjesu wužitk!

Serbski Hospodar

poručuje k nazymnemu wusywej

derjećišćenu symjeńtnu rožku

Přčnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicku pola nas dokładnje akklimatizowanu, też originalne symjo wobstara

Čitaj SERBSKE NOWINY

Serbski spěwnik

„Naše spěwy“

za ludowe šule

wot Bj. Krawca a M. Nawki

je wušoł. Płaći 60 pj.

Přesadź drjewa

Njedźelu 2. novembra 1930 wot 15 hodź. budźa so we „sudniskej korčmje“ w Lejnje pola Bukez pod wumčnjenjom za hotowe pjenjezy abo w běhu 2 njedźel płačomne, na přesadźowanje předawać:

110 šmrěkowych štomow, kolikow 7/8 cm 3.5 m dołh.

62 šmrěk. twjerd. žerdźow 10/13 cm

96 rm palnych kuluchow a palnych halozow

Hajnski hamt města Lubija

Bydlenje

rjane, rumne, wosebje za wustojneho krawca so přihodźace, je we Kiroščach přenajeć. Dale je zbonić we

Gmejnskim hamće

Spěšnu, spušćomnu

holcu

kiž ma lubosć k dźěćom, jako jenička pyta k 1. nov. 1930

Kästnerowa w Budyšinje na Albertowym namješće 6

Čehnjenje 1. rjadownje

saksk. krajnoje loterije

pónđźelu, wutoru a srjedu 10., 11. a 12. novembra 1930

Hlown. dobyće 30 000 hr.

Płaćizny: 1/10 5.— 1/5 10.— 1/2 25.— 1/1 50.— hr.

Losy poručetaj

statnaj loterijowaj běrcaj w Budyšinje

Friedrich Rother na Kěžorskej drózy 22

Ernst Lehmann na Kamjeńtnej hasy 45

přiłoha k čisło 251

SERBSKE NOWINY

Pondźelu, 27. oktobra 1919

Zhromadźizna „Lipy Serbskeje".

Z Wotrowa. Po měsacy dołhim wotpočinku, za čas žnjow a nuznoho dźěła, zeńdźe so „Lipa Serbska" zańdźeny pjatk k nowej narodnej dźěławosći. Wulki dźěl jeje sobustawow je z ratarskeho stawa a w lědo so při muěnych stawach rad nispěwa. Tola njeje towarstwo drěmało a wšelake wurazy zjawneho nadneho žiwjenja hjezdźinkuje přespało. To nětčiši wjedźyła, knjez wučeŕ Bejmak, w posedźenju, kotrež so z narodnym spěwom „Hišće Serbstwo njezhubjene" zahaji, w swojich postrowjacych a zawodnych słowach narěčny. Lipa je so při wšelakich manifestacijach, kaž na wšeserbskim zlěće w Rakecach, na posedźenju župy „Michał Hórnik" w Rózeńcu, w Budyšinje a Wětošowje a při mjeńšich swjedźenjach wobdźěliła. Po prócyploným dźěle na wótčinskej pólu, hdyž nětko znowa nazymske płody zemje nam kiwaja, ma so směr k narodnemu prócowanju wopjet postajić. A tak so też dźěłowy plan narysny. Lipa chce a budźe dale spěwać, wosobje tutón narodny nadawk spěchować a tak k přisporjenju našeho ludstwa přinošować. W běhu zymy nochce z koncertom wustupić, hdyž so při wjacy hač ducent wjesnych towarstwow swjedźenje kopja. Za to pak budźe po jutrach — 19. jutrownika — wjetši koncert wuhotować a zasy z měšanym khorom wustupić. Towarstwo chce zymski čas k dosytym přihotam wužić a wo měcie swój rjany zaměr pěstować. Tohodla zeńdźe so prichodny štwórtk k wosebitej pruzy. Ma so tola šetny sobustaw Lipy, knjez farař Just, kiž 9. nazymnika swoje nowe zastojnstwo we Wotrowje nastupi, swójstwonje powitać, k čemuž chce towarstwo po swojich mocach přinošować.

Ličba sobustawow so snadnje přisporja. Mózachmy zasy jeneho noweho z Worklec přiwzać, kiž chce też na spěwnym polu serbsku narodnosć pomhać spěchować. Spěwnoho dźěła wšak so mnozy Serbja wotzwikaja. Tu dyrbja so khětre napinać, ma so nješto sylne wuwjesć a wyšši skhodźenik zdźělanosće so dopjerć. Snadź by towarstwo wjacy přiwika mělo, bychu so narodnje měšało. K temu Lipa założena njeje, kiž budże 1933 na 25ětne wobstaće zhladowač. Předsyca pokawa też na wulki narodny skutk, kiž je so ze připrawjenjow serbskich tarčelow w Barlinje (Čechojo też praja „doski" a tohodla je so tuto słowo też do Serbow přenjesło) dał. Serbske spěwy budu bjez wulkoje prócy nětko po cyłym swěće słyšeć. Byrnjež towarstwo ze swojim posedźenjom tu pola Šołćic sobustawam Wotrowskeje wosady, kiž najsylniši kontingent staja, zbližiš cheylo, dha so njeje tutón zdobny wotpohlad w dosahacej měrje dopjelnił. Z pasivnych sobustawow bě jedyn přišoł. Hdže běchu druhe? Wjacy luboscе je towarstwo woprawiże hódne, kiž nad ležkimi wobstejnosćemi dźěła. Zdaleni Worklećenjo běchu — z wuwznačom jeneho zamołwjeneho — pohromadźinu přikhwatali, dopjelnja přikladomnje swoje sobustawske winowatosće. Wjacy disciplíny a narodneho swědomja njeby někotrumžkuli ničo škodało.

Tak dże towarstwo z nowymi mocami do narodneho dźěła. K wobkrućenju tutoho předewzaća zamóžachmy sej wjacore spěwy, z kotrymiž so posedźenje skónči. Předsyda narěčny wšelake swójbne podźěkowanja mjez sobustawami w poslednim času a přeše woseblje tym nowym mandźelskim wjele zboža a Božeho žohnowanja.

Hdyž Khinjenio strajkuje.

Ludźo strajkuja na zyłym swěće, wšo to też w Khinje. Dołat, hdyž rěkjimy wo strajku, měnimy ſ tym štajnje organizowanje a proklamowanje stojenja dźěła. Strajk je, kaž so njedźiwa. Khinjenjo wšitcy nam dopokazaju, so strajk móže też być něšto druheho, mjenujzy njepřećelstwowaze dźěło. Tajki rafinowany hrěch wuziwachu khinjscy sastojnizy nadrobnje železnizy. Njeshachu jim pownjesć mzdu. Wjednizy a rjadowarjo elektriti dźěło njeměchu pjenjezy wot pasažerow, ale wožachu wšitkich darmo. Sćěhnuć bě tón, so potrja měšćanow jěchaše wot ranja hač do nozy bjes přećestaća, njeplaćo ani wajeńkeho. Tramwajowe duriwo i tym tak jara skhodźe, so dyrbješe sastojnikam mzdu pownjesć, so bychu jenoj přećestali „strajkować".

Khinšti strajk so Khinjanam lubješe, přećetoj bórzy bu wojnjetowany w druhej formje.

Póstrowi sastojnizy tohorunja žadachu pownjesenje mzdy a hdyž wyšnjosć jim tole přichiwolić njechaše, přichijewichu „strajk" po přichtadźe tramwajerjow. Esenbachow hoscenc. Knjez Esenbach je staroſprawny přećel Serbow. Jako tajkoho smy so z nim znali hižo na Slepjanskej studentskej skhadźowanicy.....

Před korčmu zastanjemy — haj. Ale do korčmy so nam hišće njechca. Je hišće přezahe k tomu. Chcemy pjedy hišće trošku po wsy dundać.

Slepo je wulka wjes kaž Khróšćicy abo Bukecy. Dołha, šeroka nawjes ćelnje so přez nimale cyłu wjes. Rjane štomy ju khłodźeja.

Najzajimawišе je městno wokoło cyrkwje. Zprěnja so tu mjerwi z němskowótčinskimi pomnikami. Staj tu pomnikaj k wopomnjeću serbskich synow a nanow, kiž buchu we wulkimi mordowanju 1870/71 a w dźesać króć hróznišnim wulkomordowanju 1914/18 zabići....

Je tu też připrawjena ławka za jutrowne spěwarki. —

Na stary kerchow dóndźeš přez prastary drjewjany přitwark. Husty moch so zeleni na jeho nakosnej tršće. W přitwarku su na bočnej hrjedźe připrawjene železa ze starodawneho časa. Tu dyrbjachu nětdy paduši ze šiju přikowani klečeć a kemšarjo mějachu prawo, paducha z prutom bić a jeho hanić. Samsny dóšt dósta so holcam, kiž běchu dale sej bortu storhnyć. Ta „dobra" stara doba!

Cyrkej sama je nimo měry rjanc stare twarjenje. Pokhadźa hišće ze 14. lětstotka. Wołtarniščo je natwarjene w późnogotiskim stilu. Je to zdobom jenički późnogotiski twar tajkeho raza w cyłej Hornjej Łužicy. Ze swojej wozdonkojtej kušej, nimale bych rjekł — zasakłej wěžu skutkuje Slepjanska stara cyrkej nimo měry harmonisey. Mamy mało tajkich rjanych cyrkwjow w Serbach kaž Slepjanska.

Małe wrótka do cyrkwje su wotewrjene. Tuž do njeje zastupimy. W baroknym přitwarku sputa nas prastara mólba na ścěnje. Su ju wotkryli, hdyž před něšto lětami cyrkej nutřka wobnowichu. Je to jara primitivny wobraz Maćerje Božeje z Jězom dźěćatkom na klinje. Wobrnz njeje wumělski, dopomina mje na freski w hórskich kapałkach Krajnskeje a Styrskeje. Wobraz njeje stworił wulki wumělc, ale někajki serbski holan, kiž je do njeho położił wšu swoju nutrnosć, wšu lubosć, wšu swoju dušu... Tohodla też tak jima. Njezaleži na tym, hač je tajke dźěło stworjene z wustojnej ruku. Wjac na tym zaleži, zo je stworjene ze začnćom a z duše. Wobraz najskérje hišće pokhadźa z katolskeho časa, dokelž je Maćeŕ Boża katolscy začuta. W Slepom wšak je so też evangelstwo pomérnje pozdźe zakorjeniło, hakle wokoło l. 1564...

Też nutřka je cyrkej šwarna. Rjeńša wšak hišće bywa, hdyž je napjelnjena z kemšerjemi a kemšerkami, ze Serbowkami w jich pyšnej narodnej drasće... Sym tu často pobył ke mši a ženje njezapomnju na mócny začišć, kiž na mnje zawostaji nutrna wosada pobožnych holanow a holankow. Cyrkej bě też stajnje połna ludźi. Słyšach předowadź Slepjanskeho farara Handrika, strašerja Slepjanskeho Serbowstwa, słyšach jeho předowadź w jadriwym Slepjanskim dialekće. Pobych tu přeni raz jutry 1922....

W Slepjanskej cyrkwi skutkuje wšo tak přirodne, tak domjace, tak burscy, holanscy, tak njefałšnje a sprawnje. Njeje tu ničo zbytneho, kumštneho. Tajke maju być naše wjesne cyrkwje.

Trochu so dźě zadźiwamy nad staromonarchistiskimaj khorhomaj na woltarju. Barby su wusmahnjene, tkanina je wjetka. Tutej khorhoji njeskutkujetej hrožacej, šerjacej — ně stej tak wbohej, zo mamy z nimaj skoro sobuczuliwosć. Wémy dźě, zo tež w serbskim ludźe, tu prjedy, tam pozdźišo, wšešе też wusmahnje a so zhubi čorno-bjało-čerwjene zmyslenje tak kaž je wusmahnyła čorno-bjało-čerwjena barba na khorhojomaj Slepjanskeho woltarja. Wotemrěwa generacija, kotrejž su hišće swjate tute barby. Njechamy jim hanić to, štož woni mějachu za rjane a wulkotne.

Młodźina kroči do přódka, dźe za druhimi symbolemi. A my dźemy za khorhoju módro-čerwjeno-bělej.....

Z kolcom do swěta.

(Pokračowanje.)

Skónčnje so z dwora wušmjatachmoj. Hłowna droha wjedźeše nimo statoka a widźach, kak dwaj najčemojčerjej z čisłami nimosmalištaj. — Po hornach horje a dele teptachmoj dale a dale k juhu, k Dunajej (Donau). Na rjanych łukach ležachu druhdy hobrske kamjenje a kamuški. Bórzy pak přińdże po 5 abo 6 km asfaltowa dróha. Ale kaž najbychmoj směloj do Rězna přijeć, na krasnej asfaltowej dróze prasny Pawołej kolo, a nješto sta metri dale hišće jónu na samsnym blaku, hdźež běchmoj je runje płataloj. Wón bě kaž přebity a mjerzaše drje so runje tak jara kaž ja, zo smój scyła tak daloko do cuzby jěloj. Ale 15 km wot Rězna zdalenaj, nochcychmoj dać wosudej dobyće nad namaj.

Jablukowe sušeńki, kiž nětkdże z nakhribjetnika wuzych, naju w płatanju posylnichu. Nětko pak podpołožichmoj a jězba móžeše pokračować. Ja pak njeběch sebi nakhribjetnik zaso zwjazał, a tak mi z njeje wuleća, hdyž dele zalězych, jena tyza, w korjeń mějach wšo to, štož trjebach k jědźi. Emalijowy hórnčk wuleći a so kusk wobskodźi, ale butrowa sklenica so cyle rozbi. Njezbožo za njezbožom! Abo snano přinjesu namaj črjopy zbožo, wuspěch? Po tutym připadże pak mócnje teptachmoj a bórzy běchu wjetše hory za namaj. Jědźechmoj dele do Etterzhausen, kiž leži zdalene wot Rězna 12 km. Přejědźechmoj rěku Nab, kiž do Dunaja so wuliwa. Dołhu čaru jědźechmoj pódła Nab, rěku k prawicy a lěwicy nahłe skały, srjedźa pak krasna asfaltowa dróha. Bórzy pak zjednoći so Nab ze Dunajom (Donau) a dróha wješe so nětko pódła Dunaja do Rězna. Mój scyła pytnyloj nieběchmoj, zo mějachmoj Dunaju k prawicy, ale toho so hakle pozdźišo na karće dohladachmoj. Nab bě tu wjele šěrša kaž Śprjewja pola Budyšina abo Kotec busa. Pozdźe dohladachmoj so hakle na wysoki, dwojowěžaty dom Rěznanski. Krasny napohlad nas čim bóle honjcše, tak zo krótko do připołdnja do Rěznańskeho předmjesta: Stadt am Hof, přijědźechmoj. Přenocowanje bě tu w špitalu swj. Katy. Stary kamjeńty móst ze 14. lětstotka zwjazuje arcybiskopske sydło Rězno (Rgensburg) z jeho předměstom Stadt am Hof. Hdyž přez móst dźěchmoj, njemóžach so skoro nahladać wody sławneho Dunaja, kiž maća też słowjanske brjohi, brjohi wuswobodźenych Słowjanow, mjez tym so hišće my pod němskim nadknjeźestwom so bědźić dyrbimy. — Woda zdaše móst chcyć potorhnyć. Mócnej wěži wuklеje cyrkwje pak piwaštej a čehnještej naju k sebi. Najprjedy so skoro we wuskich hasach njemóžach moj k domej namakać, ale po času tola před monumentalnym, hobrskim twarjenjom stojachmoj. Škoda, zo bě runje jena wěža we worštach, tak njemějachmoj najrjeńši napohlad. Postawy, kiž su wokoło a před hłownym portalom, sebi wobhladawši zastupichmoj z pobočnymi durjemi, dokelž so hłowne durje za wšědne scyła njewočinjachu. —

(Pokračowanje sćěhuje.)

M. N.-N.:

Do Mužakowa a Slepoho.

Po wsach poněmčenych niewolnikow industrije. — Slepo a jeho cyrkej.

Wróćichmy so do městačka. Torhošćo bě zaraćene z awtami a motorskimi kolesami wšěch družin. Naši towarišoju hižo ze žeľenjom a njeseerpliwosću na nas čakachu. Sedźachu hižo w awtobusu. Běchu so dźě z parkom lóže rozžohnowali dyžli my tro a njemóžachu so dočakać wokomika, zo bychu dale jěli a wjacy nawědźili. Bě so jim přidružił hišće dalši Serb, naš znaty horliwe z Lemišowa z mandźelskej a dźowćičku. Bě za nami jěł na motorskim kolesu...

Potajkim dale! Do Slepoho chcemy.

Naš awtobus Mužakow wopušći po Hródkowskej dróży. Zasy nas srěbnje hola. Tola njeje hižo tak njesměrna, njeskónčna. Wot dróhi cofa časćišo hač k wobzorej. Krajina je runina. Pola ju přehrodźuja.

Něšto nam do wočow bije. Haćrunjeź je njedźela, ludźe wšudźo na polach dźěłaju. Kolij torhaju, běrny zběraju, rěpu dom khowaju.

Bědny kraj, bědny lud! Wšědny dźeń dyrbja we čornych fabrikach robośći a so ćwilować jako njewólniey molocha přemysła. Hišće dyrbja woprować njedźelski mór, zo bychu domkhowali płody z khudeho pólka.

Haj, wšě tute wsy su poddane industriji! Wšudźe tu šerja čorne wuhnje twornjow, w Cersku a Cisej a dale w Kobjelinje a w Dubrawcy. Industrija je ssej podćisnyła cyły tón kraj. Wězo je Serbstwo tu so dawno hižo zničiło a wutupiło.

Dale, dale. Jemjelicu přeńdźemy, nimo Cerska khwatamy, dojeńdźemy k Cisej. Cisanski pólcaj sej na swoje wašnje njedźelu skrótši. Zadźeržuje kóždе awto a da sej pokazać wjedniski wupokaz.

Zasy smy w holi....

Při rozpuću měrimy so na lěwo. Bórzy smy we Dźěwinje. Bohu dźak, smy zasy w serbskej wsy. Tu žony a holića nošа šwarnu Slepjansku drastu. Stare serbske drjewjane statoki nas wokřowjeja. Čujemy so hnydom zasy kaž doma.

Na kónci wsy nastanje w awtobusu mały zbožk. Wochožan chce na prawo, my pak na lěwo. Skónčnje my dohudźamy, dokelž mamy na swojim boku wubjernu nowu dróhu, kiž wjedźe do Brězowki.

Pola Brězowki kiwa nam hižo wot nazdala wozdonkojta poważna wěža Slepjanskeje cyrkwje. Potom też wjacy dołho njetraje a smy w Slepom.

W Slepom maš tři korčmy. Jedyn hosćenc je Serb, kiž němcuje, druhi hosćenc je Němc, kiž němcuje, třeći hosćenc je Němc, kiž serbuje. Wězo podamy so k Němcej, kiž serbuje. Pozastanjemy před Esenbachec hosćencom. Knjez Esenbach je staroſprawny přećel Serbow. Jako tajkoho smy so z nim znali hižo na Slepjanskej studentskej skhadźowanicy.....

Před korčmu zastanjemy — haj. Ale do korčmy so nam hišće njechca. Je hišće přezahe k tomu. Chcemy pjedy hišće trošku po wsy dundać.

Slepo je wulka wjes kaž Khróšćicy abo Bukecy. Dołha, šeroka nawjes ćelnje so přez nimale cyłu wjes. Rjane štomy ju khłodźeja.

Najzajimawišе je městno wokoło cyrkwje. Zprěnja so tu mjerwi z němskowótčinskimi pomnikami. Staj tu pomnikaj k wopomnjeću serbskich synow a nanow, kiž buchu we wulkimi mordowanju 1870/71 a w dźesać króć hróznišnim wulkomordowanju 1914/18 zabići....

Je tu też připrawjena ławka za jutrowne spěwarki. —

Na stary kerchow dóndźeš přez prastary drjewjany přitwark. Husty moch so zeleni na jeho nakosnej tršće. W přitwarku su na bočnej hrjedźe připrawjene železa ze starodawneho časa. Tu dyrbjachu nětdy paduši ze šiju přikowani klečeć a kemšerjo mějachu prawo, paducha z prutom bić a jeho hanić. Samsny dóšt dósta so holcam, kiž běchu dale sej bortu storhnyć. Ta „dobra" stara doba!

Cyrkej sama je nimo měry rjanc stare twarjenje. Pokhadźa hišće ze 14. lětstotka. Wołtarniščo je natwarjene w późnogotiskim stilu. Je to zdobom jenički późnogotiski twar tajkeho raza w cyłej Hornjej Łužicy. Ze swojej wozdonkojtej kušej, nimale bych rjekł — zasakłej wěžu skutkuje Slepjanska stara cyrkej nimo měry harmonisey. Mamy mało tajkich rjanych cyrkwjow w Serbach kaž Slepjanska.

Małe wrótka do cyrkwje su wotewrjene. Tuž do njeje zastupimy. W baroknym přitwarku sputa nas prastara mólba na ścěnje. Su ju wotkryli, hdyž před něšto lětami cyrkej nutřka wobnowichu. Je to jara primitivny wobraz Maćerje Božeje z Jězom dźěćatkom na klinje. Wobrnz njeje wumělski, dopomina mje na freski w hórskich kapałkach Krajnskeje a Styrskeje. Wobraz njeje stworił wulki wumělc, ale někajki serbski holan, kiž je do njeho położił wšu swoju nutrnosć, wšu lubosć, wšu swoju dušu... Tohodla też tak jima. Njezaleži na tym, hač je tajke dźěło stworjene z wustojnej ruku. Wjac na tym zaleži, zo je stworjene ze začnćom a z duše. Wobraz najskérje hišće pokhadźa z katolskeho časa, dokelž je Maćeŕ Boża katolscy začuta. W Slepom wšak je so też evangelstwo pomérnje pozdźe zakorjeniło, hakle wokoło l. 1564...

Też nutřka je cyrkej šwarna. Rjeńša wšak hišće bywa, hdyž je napjelnjena z kemšerjemi a kemšerkami, ze Serbowkami w jich pyšnej narodnej drasće... Sym tu často pobył ke mši a ženje njezapomnju na mócny začišć, kiž na mnje zawostaji nutrna wosada pobožnych holanow a holankow. Cyrkej bě też stajnje połna ludźi. Słyšach předowadź Slepjanskeho farara Handrika, strašerja Slepjanskeho Serbowstwa, słyšach jeho předowadź w jadriwym Slepjanskim dialekće. Pobych tu přeni raz jutry 1922....

W Slepjanskej cyrkwi skutkuje wšo tak přirodne, tak domjace, tak burscy, holanscy, tak njefałšnje a sprawnje. Njeje tu ničo zbytneho, kumštneho. Tajke maju być naše wjesne cyrkwje.

Trochu so dźě zadźiwamy nad staromonarchistiskimaj khorhomaj na woltarju. Barby su wusmahnjene, tkanina je wjetka. Tutej khorhoji njeskutkujetej hrožacej, šerjacej — ně stej tak wbohej, zo mamy z nimaj skoro sobuczuliwosć. Wémy dźě, zo tež w serbskim ludźe, tu prjedy, tam pozdźišo, wšešе też wusmahnje a so zhubi čorno-bjało-čerwjene zmyslenje tak kaž je wusmahnyła čorno-bjało-čerwjena barba na khorhojomaj Slepjanskeho woltarja. Wotemrěwa generacija, kotrejž su hišće swjate tute barby. Njechamy jim hanić to, štož woni mějachu za rjane a wulkotne.

Młodźina kroči do přódka, dźe za druhimi symbolemi. A my dźemy za khorhoju módro-čerwjeno-bělej.....

Truźliwa ławka.

„Ssy ẖebi hižo jónu jenu truźliwu ławku kupił?“ wopraša ẖo mje mój pśeśeśel, jara swaźliwy człowjek, jako po njeẖo pśiśiśdźech, ẖo byśmoj ẖo wukhodźowałoj.

„Nó, njejśym tajkeje doẕyła hišśe ẖenje widźał! Kak pśiśiśdźejech ẕyła na to?“ wotmołwich zyle saẖźiwany.

„Potajkim, dyrbju ẖebi dźenźa truźliwu ławku kupiś.“

„Žortujeśech drje! K ẖenu dha ẖśeśech ju wužiwaś?“

„Njeẖcham ju doẕyła wužiwaś, ale dale pśiśehdaś. Pjeś sto rublow móju ẖebi pśiśi tom saẖźużiś.“

„Rośumiśi dha nješto wo truźliwych ławkach?“

„Schto trjebam pśiśi tym rośumiś: truźliwa ławka je truźliwa ławka. Kóždy wokomik dyrbi muź pśiśiniś, pola kotreẖoź wona śteji . . . Tu klinka. Sawdźeśe tu hižo je.“

Wulki, ẖuchi muź, je jśiśchwidźenem wobliczom, saśtupi, jako by pśiśichot do ławśkeho ẖkława. Sśebjewódonźe sćeẖowaśche jemu druẖi.

Sśchiwdźeny pokaja na ẕwojeho pśeẖewodnika a rjekny: „Truźliwa ławka njeśteji pola mje, ale pola njeho. Michał Borisowitśch wón rěka.“

„A cźehodła pśiśihdźeśetaj wobaj ke mni?“ woprašcha ẖo mój pśeśeśel njespokojnje.

„Cźehodła?! Ẕyle jednorźe, dokelź ẖromadnje dźěłamoj! Njedaćźe-li mi dźeśaś prozentow, njepokasa Wam wón truźliwu ławku.“

Po dołẖim jednaju wo prozentach podpiśa mój pśeśeśel śtónćnje listno a wobẖoni ẖo potom:

„Hdźe truźliwa ławka po prawom śteji?“

„Hdźe wona śteji, to ẖam njewěm.“

„Schtó, k djaẖeź, dha wě, hdźe wona je?“

„Treigis to wě.“

„Stajćźe ẖebi ẕwój ẖlobuk na ẖłowu a pśiśihdźćźe ẖobu. Treigis na naju delka na dróšy cźaka.“

„Potajkim niź Wam, ale jemu truźliwa ławka ẖuścha?“

„Mój ju pśehedamoj! Wo to ẖo jedna.“

„Śeźe dha ju doẕyła hižo widźeli?“

„Cźehodła dyrbjach ẖebi ju wobẖładaćaś? Sśłyśchach, ẖo trjebaćźe truźliwu ławku — derje. Praju k Michałej Borisowitśchej: wón dźe měś truźliwu ławku. Wón wotmołwi: derje, — ẖnaju muźa, kotryź ma truźliwu ławku.“

„A tónle muź je Treigis?“

„Sśnadź rěka Treigis, ẖnadź teẕ njerěka Treigis. Ale Treigis wě, hdźe truźliwa ławka śteji.“

„Nó, mojedła. Pokaźćźe namaj tuleho Treigisa.“

„A tónle knjeś?“ woprašcha ẖo Michał Borisowitśch, ka mnje pokasawśchi. „Dźěła wón teẕ ẕ Wami ẖromadnje?“

„Nó, wě, wón pśeẖewodźa mje ẕenoź“, wujaźni mój pśeśeśel ẖo ẕmějo.

„Wón je wećśipny a dźe pśiśihładowaś, kak ẖo truźliwa ławka kupnje.“

Po tymle rosẖaẖnjenju njemějśejśtaj wonaj towaśśicẖaj ani najmjeńśeho ẕajma wjaźy sa mnje, ale hladaśchtaj pśeẖese mnje, kaž pśeẖes wokno.

— — — — — — — — — —

Na dróšy pśiśtupi k nam maly, tołsty muźik, a woprašcha ẖo towaśśicẖow:

„Kotry ẕ njeju je ẕajmẓ?“

„Tónle!“ wonaj wotmołwiśchtaj, na mojeho pśeśeśela pokasawśchi.

„Wy dyrbieźe truźliwu ławku dostaś!“ sawoła tołsty. „Dwaj tyẕaź a wóśmi stow rublow wona płaśi!“

„Kak tomu? Dwaj tyẕaź a pjeś stow rublow je ẖo wi prajiło?“

„A śchto dyrbju ja dostaś? Sšym ẖnadź ja poẖ? Tśi ẖa dyrbju ẖaẖlużiś. Niedowjedu Waẖ k truźliwej ławzy, dóniż nimam wot Waẖ pišonneho wobkruẖenja.“

„Sśkuścha dha wona Wam?“

„Haćź ẖluścha wona mi abo haćź njeẖluścha, je moja weź. Na kóždy pad wěm, hdźe śteji.“

Stonajo podpiśa mój pśeśeśel ẖało listno, kotreź tołsty je ẕwojeje ẖapły wuzeźeje.

Dyrbju pśiśihdaćź, ẖo mje ẖapleźena ẖuh jeneje truźliweje ławśi ẕiwje ẖaẖimowaś ẖapoća, ẖak ẖo ẖo rośẖudźich, ẕwojeho pśeśeśela na kóždy pad pśeẖewodźeś.

— — — — — — — — — —

Treigis dowjedźe naẖ do pobocźneje ẖaśti a wośta pśed starej, dodźerźanej ẖněẕu śtejo.

„Nětko budźeźe wobẖeźerja truźliweje ławśi ẖeśnaś wuśkuśeś“, pśiśipomni wón potajnje a dźśeśe ẕ nami pśeś dwór k jenej ẖólni. Muźej ẖtupiśchtaj ẕ duri ẖameje a woprašcheśchtaj ẖo:

„Chcećeśe naśch truźliwu ławku kupiś? Saśtupćźe a wobẖladajćźe ẖebi ju.“

Saśtupichmy do ẖólnje. Na jenej ẖtronje śteje śe wjelemjenowana truźliwa ławka, na druẖej wulka ẖista. W jenem kuśe ẖedźeśe na powrośćenej mjeńśiej kśeśe muźśi, kotryź ẖo po śdaću wo nićo njeśtarośche a ẕiwoju trubku kurjeśśe.

Pośẖudnych ẖo k njemu a pśiśipośẖuchach śe zajimom pilnemu wikowanju wo truźliwu ławku ẖromadźenych.

„Tśi tyẕaź rublow płaćaśmy ẖami“, sawoła śchtaj wobẖeźerjej ẖólnje. „Nětśto dyrbimoj ẕa naju dźśeśo teẖ měś, potajkim niźe śchtyri tyẕaź ju niepśiśehdamoj!“

„Byśh wopraẖdźe dẖyẖ wędźeś, kelko truźliwa ławka něśko po prawom płaśi“, pśiśipomnich k muźej, kotryź pśiśi mni ẖedźeśe.

„Dwaj tyẕaź rublow“, wón wotmołwi.

„Swoźkel dha to wěśće?“

„Truźliwa ławka ẖśuścha mi. Dowjeśech ju tu, a tamnaj wotnaje śchtaj ẖebi ẖólnju, ẖo byśchtaj tu ławku pśiśehdawoj.“

„Byśćeśe ławku teẕ mi pśiśehdaś?“

„Cźehodła dha niẕ? Ale niẕ niźe dwaj tyẕaź rublow.“

„Hotowe!“ ẖawoła wón wjeśele, „tu ẖu pjeś stow rublow ẖako napłaćenje.“

„Daj tyẕaź wóẕom stow ẕhu płaśiś, wjaźy niẕ!“ ẖawoła mój pśeśeśel runje rośẖorjeny.

„Hotowe!“ ja prajach, ẖo ẖmějo k njemu pśiśihtupiwśi. „Kupich truźliwu ławku runje a wośtaju cźi ju ẖa diwaj tyẕaź a wóśmi stow.“

Wikowarjo ẖakhadźachu, ale kup běśche prawje wuczinjena. Huntarjo woni wotenźdźechu.

Ẕenje njeẖaśkuśich ẖebi wóśmi stow rublow ẖało tak lohko. juẕ.

Přilopk.

*** K druhemu ẖajej wumrěł.** W Dillstädtu w Durinkiśkej je ratał Bohumił Bśchling k druhemu ẖajej wumrěł. Wukoru jeho k wećnemu wotpoćźinkej połhowachu. Pśched nětkim 30 ẖtami běchu pola nicho hižo razmjerć śwěśćili. Wón ẖśeśe ichdy nětkotre dny na matrach leẖał a běśche krótko do pohrjebnje ẖodźiwo jako ẕiwjenju wotwećił. Nětko je hišće ẖi ẖśeśe ẖo ẖměł ẕiwy być, doniẕ ẖebi ẖmjerć po njeẖo njepśiśihdźe.

*** Pjeć morjenẖich pśiśi saśśypnjenju twarjena.** W małej wjeśy blišo Aleka pola Marśeille w połedńiśkej Franzowśśej ẖo ẖrjedu popołdnju ẖkeźa na dwěmaj ẖchomaj ẖapypuẖ. Pjeć wołẖobow ẖo ẖobu saśśypnyẖu. Je móẕaẖu jenoẕ morwe wuhrjebaś.

*** Běrnyśśeŕarjo ẖtrajkuja.** Na Hartmannsdorfśkim ryćźeŕkuble pola Herzberga dyrbjachu ẖo běrnyśśeŕarjo ẕ ẖrochu ẖniženej mźdu ẖpołojśi. To pak ẖo jim na jenej waśhnje njeẖpodobaśche a tuẖ ẖtrótka do ẖtrajka ẖtupichu. Dotal ẖo hišće nje ẖe poradźiło, jich k dalśemu śśeŕanju dobnyś, ẖo by ẖo běrnowy wunośhk pśed ẖtaẕenjom wuthował.

*** Schtyri burśe ẖtatki ẖo wotpalichu.** W Gerchśheimje w Delnjej Badeńiśkej ẖchtwórtk woheń wudnu we bróžni, kotraž běśche ẕe ẕnjemi najelnjena. S njeẖměrnej ẖpěśhnoćźu ẖo woheń na ẖchtyri burśe ẖtatki wupśheśtrě, kiž ẖo zyle wotpalichu. 80kśeńeho ẖtarza ẖamoch ju jenoẕ ẕ wulkej prózu ẕałoẖnej ẕmjerći wutorhnuć.

H̱tó wě wo Serbach, kotriž su do lěta 1853 a nješto lět po 1853 do Ameriki wupućowali? Knjez prof. Engerrand na Teksas-universiće pišo knihu wo Serbach a k tomu chce mjena a lěta wupućowanja tych Serbow wědźeć. H̱tóž nješto wě, njech to zdźěli wudawarni Serb. Nowin (Bautzen, Lauengraben 4).

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Sm... w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Radwyney. — Za nawěstki: O. Janak w Budyšinje.

Hospodarski rozhlad.

Pándźelu 27. winowza 1930.

Barlinśka burśa mějeśche ẖaśdźenu ẖobotu pśchi ẖpoćatku poẖtupowaze kurẖy. W běhu dnja pak wjaẖny a kurẖy woẖłabnychu. Na wikach ẕ dołẖnymi a rentowymi liśćinami ẖo kurẖy malo pścheměnichu.

Produktowe wiki běchu ẖaśo ẖłabe a ẖnadne. Pśchenźa ẖaśo 10 pj. po zentnarju w hotowym jornje pśchiẖadźi. Druhe druźiny ẕita njeẖaśibaśchu ẕaneho pścheměnjenja. Ssobotu płaćeśche zentnaŕ

w Barlinje:

pśchenźy 10,95—11,05 hr., roźki 7,30 haź 7,40 hr., naléw. jerẕmjenja 9,20—10,50 hr., naẕmiśkeho jerẕmjenja 8,25—8,80 hr., wowẖa 7,05—7,60 hr.,

w termiśnowym wikowanju:

ẕa oktober: pśchenźy 11,75 hriwnow,
ẕa dezember: pśchenźy 12—12,05 hr., roźki 8,45—8,46½ hr., wowẖa 7,82½ hr.,
ẕa měrz: pśchenźy 12,80—12,85 hr., roźki 9,32½—9,35 hr., wowẖa 8,42½ hr.

Na pśchedań.

Truły hobrike bronzowe, knjeźi dwór we Jaẖońźy pola Kubśchiź.
Proẖata ẕyłne, w Bělśćechach 17.
Runktiza, knjeźi dwór w Cźećhorjezach.
Kosy, młodej dóẕy, w Sdźari 22.
Jałoẖa ẖtina, w Bećśni cẖo. 34.
Krowa ẕ cźeleczom w Delnjej Hórzy 54.
„ wyśokoẖuczelna, w Hoẖeśchowje cẖo. 16.
Byt 10 měẖaćźny, knjeźi dwór w Jaẖońźy pola Kubśchiź.
Wołaj w Bejerezach 121.
Kóń, mjes dwěmaj na wubórk, w Bórku 4 p. Budyśchina.
Ssłoma wowẖina, w Bělśchećach cźiśło 11 b.

Pśchisłałeja:

Wućeẖownika blidaŕśkeho, Waẖtaŕ w Dubzu.

Sswinjaze wiki we Wojerezach.

Sswinjaze wiki we Wojerezach 25. winowza 1930 jewjachu ẖcźẖowaźy wobraz. Pśchiwjeśli běchu 278 proẖatow a 2 běhaẖj. Wobkhad bě ẖpěśchny, ẖbytka njewoẖta. Wone płaćeźachu

proẖata:

4—6 tydźeńśke	14—17 hr.
6—8 tydźeńśke	17—20 hr.
8—10 tydźeńśke	20—23 hr.

ẖkaki:

3—4 měẖaćźne	30—45 hr.

Ssudniśy na pśchesẖadźowanje:

wutoru 28. winowza 1930

w Pětej Wodźe na Mużakowśkej dróšy 4 dop. w 11 ẖ.: wśchelake meble, 15 mużazich ẖymśkich mantłow, šijaza maśchina, śtejazy cźaśnik, ćkaniny na wobleć, wažńśi ẖtroj, hobańta, ẖuẖle, motorśke koła, ẖlamaśke blido ẕ pokładniu, bilard, ẖlamaŕka pokładnia, nětśto tyẕazy ẕigarow, 12 ẖoẕanych listowniow.

Ssudniśe powźiśe.

Ssudniśe pśchesẖadźowanje, na wutoru 28. 10. 30 dop. w 11 hodź. w Dźěẖnikeẕach poẖtajene, njebudźe ẖchtwórtk 30. winowza 1930

w Hrodźiśchću, kupzy ẖeńdu ẖo na hamiśkim ẖejtanym manẖwje: wołẖobiński auto.

Produktowe wiki w Barlinje dźenźa dop. 3/11 hodź.:

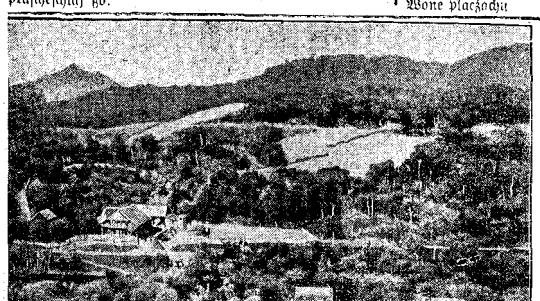
Na wikach malo pścheměnjenja.

Dop. 3/12 hodź.: Kaž pśched hodźinu, dowos ẖoẖoẖa. Płaćiźny ẖkerje ẖkrućene. Wobrot ẖnadny.

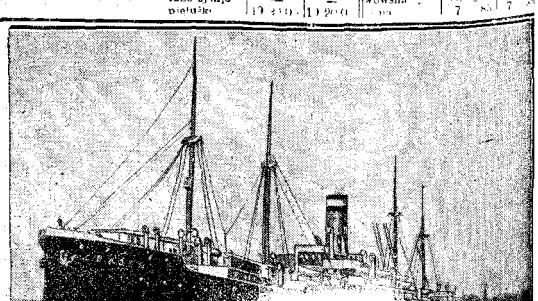
Płaćiźny na [illegible] wikach.

Žito a wolijowe symje po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

	Płaćiźny po Hotel hriwnje				
	25./0.	24./1.		25./0.	24./1.
Pśaśca	221-223	221-223	owsy	17 13,0	17 13,0
roźka	145 48	44 146	woka	18 [illegible]50	18 [illegible]50
nas. ẖećmjeń	—	—	mdźe tuwiny	—	—
nat. ẖećmjeń	184 21	1-1 21	polte impiny	—	—
wowa	141 15	40-152	terabella	—	—
kukurica	—	—	raps. wowẖa	9-9 81	9 9 80
pšeńć muka	27 35 00	27 35 00	lanr wośuć	14 15,0	14 15,0
rẕana muka	23-56 5	3 : 6,7 0	noem. melasa	—	—
pś. wotruby	7 7 7	7 7 7	hrušk. hruški	—	—
rẕane „	7 7 25	7 7 25	syno, 50 kg	7 05 [illegible]25	7 [illegible]80
raps	—	—	rẕana ẖloma	0 85 1 5	0 80 0 95
hróch, Viktor.	28 32 00	8 : 2	pśeńć „	7 60 [illegible]70	7 [illegible]80
lane symje	—	—	owowina „	1 [illegible]0 95	1 [illegible]0 95
pśetuśe	19 [illegible]0	19 20 0	[illegible]	7 [illegible]0	7 [illegible]0

Sydliśćo wućahowarjow z našeho kraja w Braziliskej. Jenotliwe ẖtatoki leža rozpróšene a skhowane pod wšelakimi sadowymi ẖtomami a we wužitkowej keŕćizne.

Němski parnik „Baden“. Do njeho [illegible]ẖkarjo we brazilijanskim pśimórskim měśe Rio de Janeiro ẖtejo z granatami trělachu. Na parniku morichu 27 wosobow a něhdźe 30 ćežko zranichu.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćernja, zap. dr. z w. rik. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čěłneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na to žiwjenja dospołnje běđny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom listej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na dwě dźeń lěkarska pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja za bancu hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadróžne wumělenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Číslo (Nr.) 252 — Budyšin — Wutoru, 26. oktobra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Němske knježerstwo so z ratafskimi žadanjemi zaběrało.

Němski ministerski kabinett je ſobotu wo ratafskich žadanjach wuradował. Němski ſeſiwjerſki minister Schiele je namjety pſchednjeſty, ſ kotrymiž dyrbi ſo ſmutska Němſka wotbyće ratafſkich wupłodow ſawěſćić a ſo wjetſche pſcheſrjebjenje rožki a běrnow dozpić. Kabinett tymle namjetam pſchihłoſowaſche. Schielowe namjety ſo na **powjetſchenje zła a nuzjene pſchetrjebjanje ratafſkich wupłodow, kaž rožki, běrnow, jeczmjenja, wupłody ſkota** atd. poczahuja. **Wjetſchina tychle naprawow ſo w formje ſakonjowych nacżiſkow němſkoſtatnej radże pſchedpołoži. Němſki ſejm budże ſo ſ nimi w dezembrje ſaběrać.** Wotmyſlene nje, je na podłožku ſtawa 48 němſkeje wuſtawy ſ nuzowym wukaſom ſawjeſeć. Jenož tak dołko, kaž ma ſ wobſtejacymi ſakonjemi němſke knježerſtwo pokmomó, ſamoſtatnje wukaſy wudawać, kaž na pſchikład ſo powjetſchenje złow, ſo poczeſne kročele ſe ſobuwobſamknjenjom němſkoſtatnje rady a pſchiſłuſchneho wubjerka němſkeho ſejma ſtanu.

Němſke knježerſtwo je ſo dale ſ praſchenjom **wuhłowych płaczilnow ſaběrało.** Poſtara ſo ſa to, ſo ſo **ſnjiżene płaczilny wo 6 prozentow ſa brunizowe briketty** ſwjedżomniſchko a raniſchpołobkeho ſyndikata też na **domjaze palenje wupſchestrje.**

Němski ſtat Braunſchweigskej zanjca policajſkich pſenicz wjacy njewupłaci.

Němſki ſmutskowny minister dr. Wirth je braunſchweigſkemu miniſterſkemu preſidentej liſt połſłał, w kotrymž jemu dźěli, ſo dźiwajo na poczinanje braunſchweigſkeho miniſtra Franzena hač na dalſche němſkoſtatne pjenjezy jako połizejſke pſchiběrki ſa Braunſchweigſku wupłaczicź njeda.

Se ſaſtajenjom wupłaczenja połizajſkich pſchiběrkow dże němſke knježerſtwo na braunſchweigſke knježerſtwo cżiſchcżeſcź, ſo by **miniſtra Franzena pohnuło, ſwoje ſaſtojnſtwo ſtojicź.** Nazionalnemu ſocżializtiſkemu miniſtrej Franzenej ſo porokuje, ſo je njedawno w Barlinje na połizajſkim preſidiu wo ratarju Guthu wopak ſwědcził, a ſo je połizajſtwo w nowinach ſwoje ſwědczenje ſaprěł.

Pruſki juſtizny minister je na podłožku generalneho ſtatneho rěcznika krajneho ſuda I w Barlinje pola němſkeho ſmutskowneho miniſtra namjetowal, ſo by dowolnoſcej němſkeho ſejma k khłoſtanſkemu proczeſej pſchecziwo němſkobjerniſchnemu ſapołſtanjej braunſchweigſkemu ſmutskownemu miniſtrej dr. Franzenej dła połěkowanja požadał.

Mjenje ſwjedżenjow.

Pſchi wulkej hoſpodarſkej nuſy, ſ kotrejž maju ſo wulke dźěle němſkeho luda bědźicź, dyrbi ſo łóſda pſchesměrna ſwjedżenjow a ſwjeſelenjow wotſtajicź. Tejele pſchicziny dła ſtej němſke ſtatne a pruſke ſtatne knježerſtwo wobſamkkej, pſcheſwjedżenja towarſtwowiſkeho waſchnja jenož pſchi wobſtejnych pſchiczinach pſchijeczej a ſwoje towarſtwowiſke wuhotowanja na najmjerſchu měru wohmjeſowaczi, ſchtož ſo ſe ſaſtajenej repreſentazyju ſjednoczicź hodźi. Němſki preſident je tomule wobſamknjenju wuraſnje pſchihłoſował. Dźiwajo na khutnoſcź cżłaka němſke knježerſtwo a pruſke ſtatne knježerſtwo wſchě ludowe worſchty napominatej, ſo bychu wſchě towarſtwowiſke wuhotowanja wobmjeſowake a ſo wobjebje wſchěch ſjawnych ſwjedżenjow po możnoſcej woſtajiſake.

Pšenčne cło na 25 hriwnow, jeczmjenjowe cło na 20 hriwnow ſo powjetſchi.

Němſki finanzny minister a němſki ſejmjeniſki minister ſtaj 25. oktobra wojſewiſoj, ſo je ſo wot 26. oktobra na podłožku ſakonja wo pſcheměnjenju złow ſ 15. haprleje 1930 złowna ſadźba ſa **pſchenju** wot 18,50 hr. na **25 hriwnow** po dwójnym zentnarju a złowna ſadźba ſa **jeczmjeń** ſ 15 hr. na **20 hriwnow** po dwójnym zentnarju powjetſchita. Ssadźba ſa twjerdu pſchenju ſ dźełanju ſ twjerdopſchenicznego griża ſo w ſajimje pſchedźełageje induſtrije, dokelž ſo jenož kanadiſka pſchenża k pſchedźełanju pſchihodźi a ſo domjaza pſchenża k tomu njemóże trjebacź, na 11 hriwnow 25 pjenjezkow poſtaji.

Za přizamknjenje Awstriskeje k Němskej.

Awſtriſka ſocżialdemokratija je njedźelu w najwjetſchich Winiſkich ſalach wulke demonſtrazije ſa demokratiju a pſchizamknjenje Awſtriſkeje k Němſkej wotmeła. S Němſkeje běchu ſo rěcznizy ſkaſali, mjes nimi Loebe, Breitſcheid a Criſpien. Preſidenta němſkeho ſejma Loebu wſchudże ſe ſahorjenjom witachu. Loebe w ſwojej rěcźi praji: Njehładajce k monarchiji a k habsburgſkemu knježerſtwu, nij na bok k kapſinej, ale do přódka k **wulkoněmſkej republiki,** kotraž dyrbi wot Alpow hacź k połnóznemu morju, ſ Dunaja hacź k Rheinej ludowu ſwobodu a prawo ſakitacź. Waſch wjerch domowiniſkich woborow je hroſny, ſo ſo hłowy Waſchich wjednikow do pěſka ſkułaju. Waſchi wjednizy ſo ſe hrożenjom njeſatrachja, też hdy by twjerde wo twjerdy ſtrachło, budźemy w prědnich tjadach proletariata ſtejecź a ſo do wukraja njeſhubimy, kaž druhi wjednizy w druhich cżaſach. Naſche hłowy móża padnyć, ale Wam tyłazam, Wam njemóża hłowu wotcżeſcź.

Też Breitſcheid a Criſpien ſa pſchiſjamknjenje Awſtrikeje k Němſkej rěcźeſchtaj. W tu khwilu wſchak je k tomu hiſchcże dotha noha. Franzowſka, ſtaty Małeje ententy a Pólſka njedowola, ſo by ſo poſtajenje měrowego rěcźenja woſtroniło, po kotrymž ſo Awſtriſka njeſmě k Němſkej pſchiſamknyć. Wołebje budże ſo Czěſkoſłowakſka pſchecźiwo tomu wobaraczi, ſo by ſo ſ tſjoch ſtronow ſ Němſkej wobdawała.

Snadniše žně w Europe.

Po dotalnym wobličenju wunoſchta ketuſchich žnjow je wón w Europe a połnóznej Afriży wo 55 miljonow dwójnych zentnarjow mjeńſchi dyźli loniſchi wunoſcht. Sa to budża žně w połnóznej Amerizy wo 10 hacź 12 prozentow wjetſche. W Aſiſkej pſchenicznje žně 116 miljonow dwójnych zentnarjow (loni 98 dwójn. zentn.) wunjeſu, mjes tym ſo budża jeczmjenjowe žně ſkabſche dyźli loni. Žně we Awſtraliſkej a Argentiniſkej budża tehorunja bohatſche, dokelž wjedro žitam howi, a dokelž je ſo wjazy žita wuſſyło.

Na žitnych wikach je w oktobru ſmjerom było, dokelž ſu ſo pſchedawarjo kaž kuzy wróżo dźerźeli. Pod wſchwom zyle tukrajnje ſeſtajeneje politiki njemóżeſche ſo we Hamburgu wobkhoď ſe ſamžnjeje mocy roſtwieź. Wliw ſwětowych wikow na němſke wiki ſkoro dożyła njeſkutkuje. Hobrſke połnóznoamerikanſke ſkłady, kotrejž njemóża wotberarjow namakacź, dokelž wſchě kraje ſwoje ratarſtwo je ſkami ſchikaju, na płaczišny ſwětowych wikow ſyłnje tłócza. W Němſkej pak ſo ſe ſchikaniſtim ſkom a podobnymi napratwami pſchecźiwa płaczišna hiſchcże na wſchak khěrko niſkej wyſokoſći dźerźi, kotraž pak hiſchcże pſchecźo wyſche płaczišnow ſwětowych wikow leži. Nětkole nima ratarſtwo w Němſkej khwile ſo należniſcho wo wotbyće žnjow ſtaracź. Dyrbi naſymniše dźěła dokonjecź. Tohodła njeje cżěžko, pſchi małym poſticzenju płaczišny nimale w jenakej wyſokoſći dźerźecź.

S wulkich ſamorſkich žitnych krajow ſu powěſeſe doſchłe, ſo ſu tam žně jara bohate byłe, a ſo wuſyłmy rjane ſteja. Kaž je ſo praſiło, w połnóznej Amerizy wulke hromady žita na ſkładach leża. W Awſtraliſkej a Argentiniſkej ſu płodne deſcheſe žiwy połepſchiłe. Muwoſ rufkeho žita tżetru rólu hraje a na ſwětowych wikach na pſchenicznje płaczišny cżiſchcżi. Rožki njeje zyle telko na wikach kaž pſchenży. Dokelž pak je ſa rožu mało napraſchenja, ſo wona runje tak cżěžko pſchedawa kaž pſchenża. S pſchimeſchenjom rožki k pſchenży, wo kotrymž němſki ſejm w bliſkim cżaſu wobſamknje, dyrbi ſo pſchetrjebjanje rožki powjetſchicź.

Pomnik nad rowami cżěſkoſłowakſkich legionarow w Franzowſkej.

— W Chaſtres w Franzowſkej ſu njedźelu pomnik cżěſkoſłowakſkich legionarow ſwjatocznje wotkryli, kotrejž ſu ſa cżaſ ſwětoweje wójny na franzowſkich bitwiſchczach padnyli. Tuhowju Cżechow, wobeje ſ Ameriki, ſu ſa cżaſ ſwětoweje wójny do Franzowſkeje khwatali, ſo bychu na ſtronje Franzowſkeje ſa wuſwobodzenje cżěſkoſłowakſkeho ludu ſ awſtriſkomadźarſkeho knježerſtwa wojowali. Cżeſcha ſu ſ awſtriſkomadźarſkeho knježerſtwa wojowali. Cżeſcha ſu ſamžnu legiju wutworili a ſo we wjele bitwach ſ khrobkoſću wuſtramjenili. W Chaſtres ſu jich padnjenym pomnik ſtajili. W połwjeczażej rěcźi ardenſki prefekt Scamaroni praji, ſo je w Ardenach 27 cżěſkich offizierow a 1157 cżěſkoſłowakſkich wojakow padło, ſ kotrychž 212 na pohrjebniſchcżu w Chaſtres wotpocżuje.

Cżopłe mloko ſa ſchkuliſke dźěcži w Franzowſkej.

Po poruczenoſći franzowſkeje krajneje wyſchnoſće ſa ſtrowotu je ſo loni w nječkotrych wotkrjejſach ſchkuliſim dźěcom w pſchezitawkach mloko podawało. Lětſa je też Seineſki prefekt porucził, ſo maju ſo też ſchkuliſtim dźěcom we Parižu cżopłe mlokowe napitki podawacź. W nječkotrych Pariſkich wotkhładnjach dźěcži hižo wot wjele lět cżopłe napitki abo poliwki ſ dobrym wuſpěchom doſtawaju.

Njejednoła w Brasiłskej.

Wobſtejnoſće w Braſiłſkej hiſchcże njejſu w rjedu. We tu khwilu ſo wo pſchiměr mjes pſchiſwiſowarjemi preſidenta Vargaſa w ſtatu Rio Grande do Sul a nowym wojeſkim knježerſtwom w Rio de Janeiro jedna.

Wojeſke knježerſtwo w Rio de Janeiro je Vargaſa namohwiło, ſo by hnydom do ſwjaſkowcho hłowneho města pſchiſchoł a ſaſtojnſtwo preſidenta ſwjaſkowcho ſtata pſchewſaſ. Wotmohwjejo je Vargas žadał, ſo bychu ſo wójſka ſwjaſkowcho knježerſtwa, kotrež napſchecziwo ſpjerżarjam ſteja, bjes wumělenja wotbronile, a je hroſnł, ſo by ſo offenſiwa ſpjerżarſkich wójſkow na wſchěch frontach hnydom ſaſo ſapoczała, hdy ſu njeby jeho žadanje dopjelnili.

Spjerżarſke wójſka ſu pſchiměr wuhwižiu ſtrategiſky pſchihódne ſtejiſcżoja wobkhadźite, kotrež jim ſmóżnja, i wuſpěchom pſchecziwo měſtomaj Sao Paulo a Rio de Janeiro poſtupowacź, jeli ſo by ſo wojowanje ſaſo ſapoczałe.

*

Nowiny „El Diario" ſu pjecza ſchkronu powěſcź ſe Ponta Groſſa popadle. Wona wotmyſlenje ſpjerżarſkeho wójſka w połnóznym dźelu ſtata Minas Geraes wotkrywa, pſchecźiwo nakhwilnemu knježerſtwu w Rio de Janeiro poſtupowacź. Tuto je ſpjerżarjow namolwiło, ſo bychu bróńe ſtožili. Spjerżarjo ſu wotmolwili, ſo budża to jenož po Vargaſowym roſkazu cżinicź.

Kaž je „United Preß" ſ Bahie ſhonita, je ſo general Favora, wjednik ſpjerżarjow w połnóznych ſtatach, pſchecziwo jednanju ſ wjeſeſtim knježerſtwom w Rio de Janeiro wuprajił, dokelž ſ elementow wobſteji, kotrejž ſu ſo hakle w poſlednim wokomiku ſjednocźile a ſu ſo dotal revolucije ſkalowake. Też druſy wjednizy ſpjerżarjow ſu toho ſamoho měnjenja.

Kaž „United Preß" ſe Sao Paulo powě, je ſo roſnjewdrjena ludowa cżiſróda do pižarnjow „Deutſche Zeitung" dobyła a khětru ſchkodu nacżiniła. Demonſtrantojo ſu pódła teho redakcije nowin „Combate", „Capital" a „Fanfulla" ſapuſcźili.

*

Spjerżarjo ſu w Sao Paulo Preſtała, kotrejž ſu njedawno ſa pſchidźiwodneho preſidenta brafiliſkeho ſwjaſkowcho ſtata wuſwoliłi, ſajeli, hdyž je cżuł ſ łětadłom do Montevideo cżełnyć. Preſtała pjecza do Rio de Janeiro powjedu, hdźež budże ſo dyrbjeeć pſched ſtatnym ſudom ſamolwieć.

Prjedawſchi preſident Waſhington Luis do Europy jedże.

Hawaiſka powěſcźenja ſ Rio de Janeiro powě, ſo je ſo prjedawſchi preſident Waſhington Luis na italiſku parnu łódź Duilio podał, ſo by ſo do Europy dowjeſeł dał. Prjedawſchi juſtizny minister je ſo na ſwobodu puſchcźił. Stataj Amazonas a Para ſtaj ſo ſpjerżarſkemu hibanju pſchiſamkkoj.

General Vargas je braſiłſke preſidentſtwo přijał.

General Vargas, hłowny roſkaſowar ſpjerżarjow je poſlicźenje wojeſkeho knježerſtwa w Rio de Janeiro pſchijatſchi **preſidentſtwo braſiłſkeho ſwjaſkowcho ſtata pſchewſaſ.** Pondźelu je hromadze ſ druhimi ſpjerżarſkimi wjednikami do Rio de Janeiro pſchijeł. Tam je ſo hižo nowy miniſterſki kabinett wutworił, też ſu ſo nakhwilnje nowi gouverneurojo ſa jenotliwe ſtaty pomjenowali, a hižo knježerſtwowy program ſo wudżerał. Vargas budże najſterje mało na wobſamknjenja nakhwilneho knježerſtwa ſjawacź, ale wólbny wunoſchk poſlednich preſidentſkich wólbow doprubowacź da. Jeli ſo by ſo, kaž ſo woczakuje, pſchi tym pokaſało, ſo je Vargas hižo tehdy wjeſichinu hłoſow měł, **wón 15. nowembra jako porjadnje wuſwoleny preſident**

statnu mój pschewosmje. Tole rosrißanje by ßo w Jenaßelskej a Siednoczenych statach powitalo, dokelž by ßo i tym njekube praschenje wulamkło, hacž ma ßo nowe knjezerstwo pschipóßnacz. Jako sakosiłi naßlědnik powalenchego presidenta Luißa, njeby Vargaßej nowcho diplomatiskcho pschipóßnacza trjeba było.

Brasiliske knjezerstwo wo należnosci łódże „Baden".

Brasiliske pößlanzstwo w Barlinje je ßledowaze wosjewiło:

Na ßwoje telegrafiske napraschenje je brasiliske pößlanzstwo w Barlinje w nastupanju należnoßcje łódże „Baden" ßledowaze wotmołwjenje wot ministerstwa ßwonkownych należnoßcjow w Rio de Janeiro dostało:

„Pschißtaw wopuschczejo njeje kapitan nemiskeje parneje łódże „Baden" krčzane ßmanjo wupowěßnył, cßehoždla jeho i zwjerdßimy Santa Cruz namołwichu, ßo by ßastał. Kaž je znate, je wodnjo jako ßmanjo khorhoj a w nozy ßwjeza pokazuje. S zwjerdßimy ßo ißi ßlepe wutißke wutißichu a hißchcje 1 ß małokalibrateje kanony. Dokelž „Baden", město ßo by ßastała, ßwoju pschiwołanu powinßkich, ße granaty wotßtěli, kotraž ßoßejor trjechi a wopory naczini. Hnydom je ßo pschepytanje zawjedło, ßo by ßo ßamołwitoßej dostoßnoßcje ßwěcßiła. Ministerstwo ßwonkownych należnoßcjow je postrjechenym krajam hnydom ßwoje wobßarowanje wuprajiło a wosjewiło, ßo budźa ßo morwi na khoßty ministerstwa khowacz. Wóbła teho je ßo ministerstwo wo to postaralo, ßo ßo ßranjeni do khorownjow pschijimaju.

Ze Serbow

W **Budyßchinje**, 28. oktobra 1930.

— **Wo wjedrje.** Nascha Luižica a Schleßka ßtej wjeßera ßlinokote deßcherje mßej. Semja je ßwohu napjata. Wody w rěkach a rěčkach ßu pschez brjohi ßtupiłe. Powodźenja ßu ßtraßchne. Wot Budyßchina ßem je możno do wßchelakich wißow jenoż po dalokich wokolownjach dojcz. S Nakoji je dźenja rano naich wujeßdźowar ß nowinami, k. Mertka, pschez Wäßpórk jél. Sahony mjes Nakojanami, Skaßezanami, Bukońnu, Hlinu, Bartom ßu jena ßwětlina. Knjes Mertka je ßo hnydom ßaßo domoj wrócił. Jeho ßtarßchinmaj ßtupa woda do bróßowu. Woda pschibéra, ßda ßo hißchcje wießchu buch hacž w l. 1897. Wdźeßchi-li po Nuzakowßkej dróßy je Schpricwina dolina wokoło Womnjowa, Małßez a Nowßez jeničkí jßor. W Delnjej Hórzy je Nuzakowßka dróha powodźena. Kaž réka blíži, woda też wyßche Delnjeje Hórki ßaßo pschez orohu ßtupa. Klukßch a Kuczina ßtaj ßaßo powodźenej. Wobßebje ßtraßchna je Lubíßka woda. S horßtich wißow mjes Lubijom a Žitawu maja ßtraßchnje wulku wodu. Wobwdzerjo cźekaju ße ßwojim ikotom ß zwarjenjom. Pßchi tom ßo dale deßcheźnje, byrnjež ni takž jara kaž wczera, a wczera wjeczor. W nozy bě ßo też trochu pobßchßtako. We wjeczornej Nemiskej wcźera ßaneho deßcha njemějachu. Też ß Drježdźan pißaja, ßo ßo tam deßchczowało njeje. Schßkoliza pokazuje pßchczo hißch ß na niewobßtajne wjeßro. Je ßo jenoż něło re ßtujcźi na rjane hnula. Jutße ßrjedu ßtudza ßlónczko 6,52 h. a khowa ßo 4,35 hodź. Měßacźk khodza pop. 2,26 hodź. a khowa ßo wjeczor 10,29 hodź. Jutße ßtupa měßacźk do prěnjeho běrtika. Pschedzemak ßtaja deßchczik. — Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 733, hygrometer +1, thermometer we wo dnjo +10. Dźenßa rano we 8 hodź. barometer 735, hygrometer 0, thermometer w nozy +3. Wuhiady na malo ko pscheměnjaze wjedro.

Ze Serbow

W **Budyßchinje**, 28. oktobra 1930.

— **Wo wjedrje.** Nascha Luižica a Schleßka ßtej wjeßera ßlinokote deßcherje mßej. Semja je ßwohu napjata. Wody w rěkach a rěčkach ßu pschez brjohi ßtupiłe. Powodźenja ßu ßtraßchne. Wot Budyßchina ßem je możno do wßchelakich wißow jenoż po dalokich wokolownjach dojcz. S Nakoji je dźenja rano naich wujeßdźowar ß nowinami, k. Mertka, pschez Wäßpórk jél. Sahony mjes Nakojanami, Skaßezanami, Bukońnu, Hlinu, Bartom ßu jena ßwětlina. Knjes Mertka je ßo hnydom ßaßo domoj wrócił. Jeho ßtarßchinmaj ßtupa woda do bróßowu. Woda pschibéra, ßda ßo hißchcje wießchu buch hacž w l. 1897. Wdźeßchi-li po Nuzakowßkej dróßy je Schpricwina dolina wokoło Womnjowa, Małßez a Nowßez jeničkí jßor. W Delnjej Hórzy je Nuzakowßka dróha powodźena. Kaž réka blíži, woda też wyßche Delnjeje Hórki ßaßo pschez orohu ßtupa. Klukßch a Kuczina ßtaj ßaßo powodźenej. Wobßebje ßtraßchna je Lubíßka woda. S horßtich wißow mjes Lubijom a Žitawu maja ßtraßchnje wulku wodu. Wobwdzerjo cźekaju ße ßwojim ikotom ß zwarjenjom. Pßchi tom ßo dale deßcheźnje, byrnjež ni takž jara kaž wczera, a wczera wjeczor. W nozy bě ßo też trochu pobßchßtako. We wjeczornej Nemiskej wcźera ßaneho deßcha njemějachu. Też ß Drježdźan pißaja, ßo ßo tam deßchczowało njeje. Schßkoliza pokazuje pßchczo hißch ß na niewobßtajne wjeßro. Je ßo jenoż něło re ßtujcźi na rjane hnula. Jutße ßrjedu ßtudza ßlónczko 6,52 h. a khowa ßo 4,35 hodź. Měßacźk khodza pop. 2,26 hodź. a khowa ßo wjeczor 10,29 hodź. Jutße ßtupa měßacźk do prěnjeho běrtika. Pschedzemak ßtaja deßchczik. — Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 733, hygrometer +1, thermometer we wo dnjo +10. Dźenßa rano we 8 hodź. barometer 735, hygrometer 0, thermometer w nozy +3. Wuhiady na malo ko pscheměnjaze wjedro.

S Delnjeje Hórki. Pjatk ßo wotmě tu poßedźenje pschedßtejicźerßtwa ßchulßkeho wokrjeßa ßjenoczeńßtwa powokańßkich ßchulow Delnjeje Hórki, Bórka, Plußnikez. Pschedßtejicźerka k. Kek ß Bórka ßpomni najprjedy na njeboh Bobußtawa Krawza ß Delnjeje Hórki. Potom ßo ßdźeli, ßo ßjeńcźeństwo, kiž botal jenoż ßa holcźaze powołańßke ßchule płaczeßche, je ßo wot nětka roßchěrilo też ßa hólcźaze ßchule. Hólcźaza rjadownja powołańßke ßchule w Bórku ßo roßpußcźi. Bórkowßy ßchulerjo budźa wot 1. 4. 1931 do Delnjohórcźanßkeje ßchule thodźić.

Z Khwaćic. Naßa młoda ßokołßka jednota zeńdźe ßo ßtwórtk k prěnjemu zwučowanju po załoženju jednoty. Jednota ßo dale wuwije. Znowa přistupi ßeßć dalßich ßobußtawow, tak ßo ma jednota nětk hižo 20 ßobußtawow. Nadźijomnje dóßtanjemy bórzy bradła, zo móžemy ßo nimo prostnych też wěnowaź zwučowanjam na narjadach. Zajimcy, kiž chcedźa hißčo pricźiłupić, maju k tomu ßkładnoßć kóżdy ßtwórtk, hdyž ßo jednota zeńdźe k zwučowanju. Chcemy na to pokazać, zo ßo też njezwučowacy rady přijimnja do naßeje jednoty, zo bychu ßobu tworili kruty zdónk. Serbßke towarßtwo njech ßo wjeßeli, zo też Khwaćanßka młodźina ßo zapřaha do dźěła za narod. Nadźijomnje přinđe dalßi postup ßokołßkeje jednoty a z tym postup Serbowßtwa w Khwaćicach.

S Khwaczicy. Saßchły tydźeń ßnjeßoži ßu k. J. Schlamaŕ, kiž tu na wopyße poby. Wdźeßche ß Dalic do Nowych Małßez. Cźichońßki knjeß runje na połach hoń'wu mějeße. Jedyn tßtź tak njeßobjowinje wutißki, ße knjes Schlamaŕ ßu do wobliczа a hłowy trjechemu. Tßtź blížke pucźa ßtejeße a ßo njedohlada nimo idźěcźego. Schlamaŕ dyrbjeße hladaczk lékarßkeje pomocy połа k. dra. Brinka w Dubrawje. Snjeßoženy byłi wot nßchto cźaßa w Budyßchinje. Njech ßu tßtź na honitwje kedźbnißchi.

S Hrodźichcza. Naißtarßcha wobydlerka naßcheje wßy, cźeßkowa žona knjeni ßwud. Rjenczowa, ßwjeczeßche njedawno cźißa a ßtrowa ßwoje 86. narodniny. Wona dźenß hißchcze ßwoje powołanje wukonja. Njech budźe jej popßchaty rjany ßwjatoŕ žiwjenja.

S Lubija. Blížßcha njedźela je ßa Lubij wobkhodna njedźela. Klamy móżeja hacž do 5 hodź. popołdnju wotewrjene być. Pola barberow a frißerow ßmědźa ßo jenoż iwory pschedawacź. Brodu truhacź, włoßy ßißhacź atd. njeje dowolene. Wobkhody wocźinjeja ßo dopołdnja w 11 hodź. Nadźijomnje budźe wjedro rjane po nětcźißchich njerjanych deßchczojtych dnjach.

Z Wotrowa. Hnydom ma ßo wobßadźić ßtajne wučeßko měßtno naßeje ludoweje ßule (wjesna rjadownja D). Wobknježenje ßerbßkeje rěče ßo ßada. Swójbne bydlenje w ßulßkim twarjenju budźe ßwobodne. Zajimcy maju ßo do 15. nowembra zamołwić pola wokrjeßneho ßulßkeho radźićela w Kamjeńcu.

Z Konjec. Hnydom ma ßo wobßadźić ßtajne wučeßke měßtno naßeje ludoweje ßule (wjesna rjadownja D). Swójbne bydlenje je w ßulßkim twarjenju. Wobknježenje ßerbßkeje rěče ßo ßada.

Z Pančic. Zańdźeny tydźeń hospodowaße tudomna młodownja ßobußtawy paedagogißkeho instituta we Drježdźanach. To je wußtaw, hdyž ßo wučerjo za ludowe ßule akademißcy zdźěłaja. Wotdźěł tuteho wußtawa, kiž je hižo swój ßulßki praktikum ßkónčił, chcyße ßej nětko dźěło we wjeßnych ßulach wobhladać, wosebje naße ßerbßke ßule klóßtrßkeje wokoliny znaeź. Tuž běchu z hoßcom w Pančanßkej, klóßtrßkej, Wotrowßkej, Khróßcanßkej a Worklečanßkej ßuli. Pódła tutych wopytachu pak też Halßtrow a Protecy. Wčzo běchu za ßekeiju, wobßtejaca z 12 knjezow a 7 knjeżnow pod nawjedowanjom ßwojich docentow Meinholda a Smidta, rěčne měßane ßule zajimawße. So tola z tym hłubßeho dohlada dóßtali do napinaceho dźěła wučerjow w ßerbßkich ßulach, z kotrymiž ßulßki zakoń žaneho wuwzmća w doczpécu eyle zakładneje ßule nječi. Běchu jara dźakowni, zo ßo jim to a tamne nadrobniśo a dokładniśo rozłoži. We podawanju ßerbßkiny dopóźnachu wulkeho wuźitka za duchowne wuwiće dźeßća. Trjechichu też do ßpewnych hodźinow — ßulßki plan mějeße ßo tak dźeržeć, kaž ßu wßędne hodźiny postajene — a zajimowachu ßo jara za ßerbßki ßpěw. Tu a tam bě jim ßpěw „Hanka, budź wjeßoła" načinił. Tón ßo jim nimo měry lubjeße, kaž dźěń ßu ße ßwojeho tydźeńßkeho bya we ßerbßkim kraju najlěpßeho zaćißća sobu do Drježdźan wzali. Při rozłoženju naßich narodnych wobßtejnoßcow skhwalachu naße žadanje za obligatorißki ßerbßki wučbu w ludowych ßulach. Jich zajim njeńć jenoż wobmjezowany na ßulßku jßtwu. Zeznachu ßo bliže z klóßtrßkej krajinu. Tak dóńdźechu ßej na Wotrowßke hrodźißčo, zjednoćene z wopytom tamneje ßule. Wčzo też na Kukowßke a tohorunja do klóßtra, hdyž bě jim wjeßny wučeŕ z wjednikom. Rad cheychu ßej Smječkečańßke kupjele a wulki hat pola Němßkich. Pazlic wobhladać, ale njeßtatk, zeßa a njepřihódne wjedro temu zadźěwaßteź. Na dompuzeznachu ßo z Kamjencom a jeho horu (Pastwinu — Hutberg). Runje tydźeń — wot 18.—25. winowca — běchu ßtudowacy z hoßcom tudomneje młodownje, hdyž je ßo jim jara lubiło. Zawoßtajena žortna pěßeń w domjacych knihach to wobßwědčuje. Wčzo je ßo jim też naßa krajina a ßerbßki lud jara lubił a zjawjažachu dosć wukhwaleć. Loni běchu w Rudnych Horach pobyli a w młodowni Affalter přebywali. Tu je ßo jim lěpje lubiło, dokelž ßo z njeznatymi wobßtejnoßcemi a też z rjanej krajinu zeznachu. Tuśo wunětk do Serbow budźe jim w trajacym pounjatku woßtać. Wßelacy chcedźa k lětu ßwoje próźdniny tu přeżiwić. Nadźijomnje wßelake přeća, kotrež ßu ßo jim na puć sobu dale, prawu adresu docpěja.

Z Němcow. Na dróży mjez Kulowom a Wojerecami chcyße awto druhe mjeńße awto z Khońelnom přeßcahnyć. Při tym wo njo zawadźi a to z tajkim wotmachom, zo bu wóz na ßusodne poło ćißnjeny. Woßchje, kiž nutŕka ßedźeßtaj, buśtej we wohlicu a na ćele zranjenej. Zasudźić ma ßo hrube zadźerjenje ßofera přeńjeho awta, kiž ßo hnydom z procha mějeße, bjez toho zo by ßo ßtaral wo zranjenych. Druzy luđo lěkarja zawołachu, kiž přeńju pomoc poßkići. Wjesnjenjo wóz zasy na dróhu pomhachu, tak zo móżeße do Wojerec dale jěć.

S Běleje Wody. Njeßoże ßta ßo w tudyßchej ßrjedźe, 14ětny kyn chyßche ßej pjatk ß róle taleŕ jědźe wjacź. Při tym powali hornj kropa a ßej wopali wobe ruzy. K tomu bóńße hißchcze bólna ßmiza a njedźelu rano hóła ßemje.

S Brunowj. Kermuschu połychu paburßki pola hoßcinca Jurja Ducja. Kradnyčhu ß rumnoßce, hdyž ßo khowali motorißke koleza, wot motorißkeho kolesa ßadne kołe, dwě awtowej cźapaju a por kożanych rukajzow. Straßchi ßo herabji, paduchow wuńßkéßchi. Wßchitaj to diwaj njedaj pachołaj. Kradnjene wěży ßaßo wróćißchtaj. Wuznaßchtaj ßo pßchi tym hißchcze dalßcheho padußtwa. Wobhladaj hißchcze kradnyłoj elektrißku trubu. Też tutu ßaßo wróćißchtaj.

S Muczjowa. Pjatk wudyri w naßchej wßy ßaßo woheń. Tónkrócź ßo palesche maßiwne domißke ß pschitwarjernymi hródźemi, kiž ßłußcheja jamje „Eintracht". Podźěßchke łomory a łóßły ßo wupalichu. Jenoż ßpěßchnemu ßakrjenju wóhnjowych woborow ß Werningowa, Wojerez a Sroß-

Gosnićanski faraf.

47] (Pokračowanje.)

Włodźimĕr žebi pschekuśa.

„Je-li to wažnje myßlißch?"

„Jyße wažnje."

Hodźinu poźdźißcho dźeßche Vjedrich pucź do wßy, Włodźimĕr bě do Norkitowa telegrafował. Wuhlad, ß tohole hutjeneho hnčda, kaž Goßnizyn njenowaßche, ßaßo wunćź, bě jeho woprawdźe roßwjeßelił. Hrabja wša jeho radźißke ßaßo do ßłużby, pschetoż nětkole bě mało muźi a wón wßchak ßo na ßwoju wěź wußtojeße. Njech ßo Vjedrich ßtara, kak ßo tu wudrapa.

Vjedrich ßaßtupi do wucźerjoweho domu a ßetka tam faraŕa Vjerabu.

„Stónczńje, luby pschećelo, hdźe dha ßeße tak dołho težał?"

„Pola krajneho rady w Sensburgu. Je tu ßa ntnje póßt?"

„Tule, někotre listy."

Wón žebi poßylki pschehlada, potom kiwny. S Kralowza, to běße wotmołwa. — Herčina ruka? — Nimo-wólnje jemu kwitroha ßapukota. Wón wotewri list.

„Mój luby knjeże faraŕo Radeźki! —"

Ach woprawdźe — list njeběł wot Herty, ale wot ßekretarki knjenje Aßenoweje! Wón ßdychny, a tola ßwěcźeßchtej ßo jemu wcźi, hdyž bě žebi jón pschećeźitak. A ßyle na tónzu bě hißchcze pschißłomnjenje wot knjenje Aßenoweje ruki. Někto ßablyßchcźi ßo jeho ßyle wobliczo je ßwožom.

„Hdźe ßu wjeßni mnžoju?"

„Kaž pschcza, w korczńje — je to hubjeńßtwo."

„A Kobalz?"

„Tomu je ßaßo lěpje, ale je wßchón poraźeny wot luśych ßtarośćow. SSßym jeho na farje pomđeźćił."

„Wjeßnjanoßta?"

„Też w korczńje ßedźi wón próżuje ßo ß nuźemi radu ßkładowacź, ßchto ma ßo ßtacź."

„Tuž tam też mój pośdźemoj, ale Kobalza wośmjemoj ßobu."

Bluka źórła korczńju bě hißchcze bóle njeßchißchódna dyłli prjedy. Hißchcze běchu njßchudźe ßtedy wody widźeć. Tapety wißachu w ßlebjerdach wot ßcźěnow, wokna běchu roßßite a ßmjerdźeße ßa tlaćom, ale korczńmaŕ ßo ßpokojnje pożneßwokwaßche. Jenje njeběł tajke bobre dołhody mémał, kaž nětkole, pschetoż burjo pschinoßchachu jemu poßledńje nakutowane kroßchki.

„Dobre ranje, moji lubi pschećeźelo."

Wßchitcy pohladachu na Vjedricha a njerozumjachu jeho wjeßelenu wobliczu abo mołkotachu pßche to. Wšeho, ßchto dha tón wo jich nuśy wědźeße! We nowinach dźe běßche ßtało, ßo ßtary Radeźki ßjbła njeje tak jara pßchi wßchim wobdźělenty był. Woni wobkhowachu jich kubło a traich też hrěßchne pjenjeźy, mjes tym ßo Goßnizenjo w hubjeńßtwje ßedźachu. Fararjej potajkim běßche źnadno ßo ßmjeć.

Vjedrich njepytny niczo wo jich ßmyßlenju, ale ßtupi ßo k ßchoźce.

„Někto raś poßłuchajeße a nacźahujeße wjeßole wobliczа. Pßchikhadźam wot krajneho radu a njeßu nam dobru pewźeć. Wón je mi pßchilubił, ßo budźe ßchkoda, kotruž ßeße poćerpjeli, ßarunana. Někto chcemy ßaßo nawraćeć!"

Wón ßo roßhladowaßche, ale jeho ßłowa njeměćachu ßaćißchća. Schołka ßtany.

„Žyße derje, knjes faraŕ, a to je naßche prawo, ale ßchto dha potom?"

Vjedrichowej wocźi ßo ßwěcźeßchtej, jako wón ße ßyłnym hłoßom ßawoła:

„Potom ßapoczńjemy wßchitcy hromadźe nowe ßtrowe žiwjenje. Někto kedźbujće! Schto dha wy po pratwom ißće? Ja žebi tola mußłił, ßo burja a niz fabrikowci dźěłaćerjo. Schto běchu waßchi nawoje? A njeběchu tudy ßbożowni? Měźeßchće ßo woprawdźe wjele lěpje, ßo wotßtajißchće ßwoje role njewobdźěłane leżo a khodźeßchće do zyhelnizy na dźěło? Pjenjeźy ßeße žebi ßaßłużili, ale ßeße dha ßo ßpokojnißchi ßtali? Nawopak! A njeßeße wjacź ße ßwojim ßamßnym knjeßom. Wěßtk je ßaduk — pßchiběżamy wobchudźeť je waß ßmotak.

Njeje ßnadź ženje wulkeje wody bywako a je wam ßeßchtodźała? Domy je powałßka a ßakoßtnu pahrobißnu na role pßchinjeßła.

Mě, budźeße wjeßeli, ßo je tak pßchißchło, nětko budźeße ßaßo ß burami, kaž prjedy a ßtejiće ßaßo na ßwojimi ßamßnymaj nohomaj."

„Wołko prajene, knjes faraŕ", wotmołwi ßchołka. „SSbuł tu njeje ßkoła, a role ßu ß pěßkom ßanjeßene. Sßem ßłuchejeja njenjeju, a łyßi, a ßkót. — Najźinßche budźe, ßo budźa naßchi ludźo do Zollendorfa na dźěło khodźić."

„To njebudźa trjebacź, ßłyßchcze najprjedy, ßchto ßo chżu. SStajam wam namjet. Mój nan je njebohi, ßij je někotrym ß waß prjedy dźěło dawał, a wy prajićе, wuły łót je precź a nimaće pjenjeź?

Tu chżemy žebi tola wjaomnje pomhacź. Na Telßchku dyrbjeße mój bratr hołpodarićź, ale won je njecha, a pßchedacź, ßchtoż je tak dołho we ßwójßke bydlo, ja njechcam. Ale mój bratr ma po njebohi nanowej wóli prawo na łubło. SSbym žebi jo wot njeho wotmaja, ale ja njenóżu na nim hołpodarićź. Někto dyrbiće wy mi pomhacź.

My rozdźělimy pola a łóżby ß waß wotnaja ßeli wote mnje, kelkoż może wobdźěłacź. Njedyrbi to wjele płaćiźcź, ßo by mój bratr mĕł, ßchtoż jej jeho prawom, a ja by moja macź na łubłe žiwa być mohła.

Wy budźerße każ w prjedawßchich cźaßach ßa łubłe dźěłacź, ale dyrbiće ßami nad tym radoßcź mĕcź, jako by ja waßcha ßamßna póda była. Tola wy dyrbiće njeńcźo mĕcź ßa ßót. Derje, ja ßym žebi dwaceźi tyßaŕ hromadźe wupoßcźił a my poßtajimy komißiju. Ja nochcu wam nicźo daricź a wy dyrbiće mi dań płaćiźcź, każ je to ß wßchim, ale my chcemy wßchitcy hromadźe doprédka pschińcź. A ßo by ßchcze ßo rataćerßtwu njewotwrućili. Telko zybełow wßchak hißchcze hodźi ßo napjeź, ßo mózemy tkźki ßwjaty rjedźeć.

Budźeße widźeć, ßo budźe wam ratałße dźeło ßaßo wjeßele cźiniéć. Abo myßlićе trajch, ßo wam wěrju, ße njeßłu wam porßty ßwérbiże, hdyž nałéćo pßchińdźe a wy njeßmědźeßchće woraćź a wußywaćź? Abo w łéźe, ßowy běßchće w fabrizy a njeßmědźeßchće ßyą a ßnjeć?

Kedźbujće, kak bórzy budźeće ß druhimi cźłowjekami Burzka wjeß běchu Goßnizyn a wy běßchće žwobodni, wjeßeli, njewotwitźni burjo a tak ma to nětko ßaßo być, ja je moje mĕnjenje!"

(Skónczenje pschichodnje.)

ma ho błakowacź, so ho hischeze dźeł tśichi a twarjenje wuchowa. Stsoma a žyto ho špalischtej. Nadoba możesche ho wutkowacź. Domjazy njeběchu doma. Wo pschiczinje wobnja hischeze niczo znate njeje. Tuka žo na pschitorh mišimy.

Se **Stebo Komorowe.** Njedawno žu dźeła na rampje żelesniskeho pschekhoda pola Boboschojz tak daloko dokónčili, so może žo nowonatwarjena 12 kilometrowa dróha Wiki—Lindow—Mokobny—Ssedlischczo sławnemu wokhadej pschepodacź. S tym je žo stóneżnje stworik dróżny swisk mjes Khoczebusom a Stekomorowej pschemužkowej krajinu. Tutu symu chzedża hischcze sapoczeć ſ twarom dróhi ſ Pizuja do Luboraja. Se tym by Khoczebus też hóspał nowy swisk ſ Frankobrodom nad Wódru. Dróha ſ Wikow do Ssedlischcza je po nowem systemje plestrowana. Njeje wuhypana a žmolena, ale je wuładżena se sornowzownym wulkoplestrom. Na nowej dróży namakatej žo też schczeżay ſa kolejarjom a ja pěschich. Je žo tu ſawjedło ſ tym nowotnosci, tiž žudże wobstatk wschitkich pschichodnych nowych dróhow. Twar dróhi je płacził 800 000 hriwnow.

Makre kermuše.

Tak žbożowni žu wobdźerjo Njeswaczidlskeje a Wjeczanskeje wožaw, tiž mězachu psched tydźenjom traśne žitnične wobro k kermuschomaj. To bě wjeselne puczowanje a žiwjenje, wutkanje mjes młodźinu a dźěrźimi.

Hač hlukej běschi ſ kermuschnej dnjeſ ſa Huski, Khrošćicy, Bukezy a druhoże. Wot ranja hač do wječora žo ſelesnjowasche a też w nózy njeschesta. Woda w hriebjach, rěčkach a rźach roscześesche hladajzy. Luki žu ſoſkła powożene. Puczę žu hubżene a wožkhad je poczkeny.

Hojżo pschichodzechu ſ pschedeschcźnikami, pschemokarni, mokani, abo njepschichodzechu ſ zyka, wostachu domach pod ſuchim. Schto nětko ſ kermuschnej pjeczenju a tykanzom? Wóſ njeklodži tak kaž pschi ſtónczným pruhach, wjese njenje pinko a wino.

Hojwoſa žo hnéwa, so może ſódma k blidu, dokelż hożżo hubjeneho wjedra dla nutska w ſjuwi wožanu; chze žitko pschihowowacź. A kak žo blesche prózdna pschi dołim ſrożenju!

Mokowobžeskerjo mězachu pschi wschźem dejchżu ſtónczne wobliczo. Buchu wjele wjazy wožow trjebail, so móhli wschich hoſcźi na kermuschu dowjeſcź a zaſo dom.

Tola: „Měj ſtónczo w ſrdźi pschi wětru a deſchczu!“ Nadźijomnje žu kermusche k tomu rjenſche!

Dalši protest wótcziwo dawkej na dejne krowy.

Stojarjo ſ gmejnow Porschzig, Kunnschzig, Lěwonja, Bubyschinka, Pschiwcźig, Worzyna a Boschez ſeſnjeschu ho ſanjedeny pjatk wjecźor we 8 hodź. w Handrikez hoſcźenju w Porschzigach k protestowanſkej ſhromadźiſnje wjeſchkow, ſběranju wožeſnitego dawka (Umlage) na dejne krowy. Shromadźiſnu, kotraż běſche njedźiwajzy njepschihódneho wjedra derje wopytana, nawjedowasche knjez Pětſch ſ Nowych Porschzig. Jenohłósnje ho ſeſchłowaza reſolucija pschija.

„Tu pschitomni ratarjo poſběhnu ſ tutym najwótrischi protest pschećiwo wożeſnitemu dawkej na dejne krowy. Wjeza w nim kruſoſcź, dokelż wot tajkeho wożeſnitego dawka ženje naſtupadniſchi wužitka njeſmeja. Gmejna wobſteji jenoż ſe hrěnich a małych ratarſtwow. Wjele dejnych krowow ſłužì ſpodom ke ſchanju. Mlokowe wunoſchti jeneje abo dweju krowow wužija ho w ſamſnym domjazym hoſpodarſtwje. Skotarjo ratarſku komoru naležnje proſcha, ſo by wot ſběranja mlokowego dawka wothladała a hiſchcze hižom tak cźežko doſcź wo ſwoju eksiſtenzu wojowazych ratarjow ſ wożebitymi dawkami njepoczeſcźła.

Też pschitomni nanajwótrischo pschećiwjo wyšoſkim pschinoſkam ratarſkeje komory protestuja. Pschi powſchitkownje ſpadowanych płaſnoſcach ſa ratarſke wuploody dyrbjeły žadacź, ſo też ratarſka komora nanajſtuniwischo hoſpodarſki pschinoſki ſniži, hewak w ratarſkej komorje wjazy naſche, ja naſ pschihódne hoſpodarſke ſaſtupjeſtwo wobhladowacź njemóżeły.“

Shromadźiſna wolesche wubjerk, kiž dosta nadawk, reſolucija na wschitke gmejny Burnſkeho hamtſkeho hejtmanſtwa daledacź.

Trajne dešće, powodźenja, sněh.

Wulka woda w serbskim kraju.

S Čorneho morja je žo ſeſahnyła pomału niżina k połjinoy. W nozy wot ſoboty k njedźeli dożpě też naſche kraje. Najſylniſche deſchcze padachu wjeczerawſchu pòndźelu. Niżi Żydlika a tuż běchuły we naſchich krajinach wěſo zyłe pod Seniza běſche žo bórſy ſchczèdriweje mokroty napiła a tuż buchu napjate a njemóżachu wopſchijeczź wodu, tiž žo ſ puſkich, wuſkich wěznicźachach ruſa maſane żołuby do doliny, hdźež wodu do ſchěrokoſcźe roſběżeja, dalše pschestrènje naſcheho domiſnſkeho kraja runaju žo wulkim jěſorom.

Schprewja poča hižom wjeſera rano hładajzy pschibèracź. Powdźesce wo wulkej wodze žo do delnich wużow pòſłachu. **W Budeſiczach** dożpě woda ſaſdżenu nóż wokoło 2 hodź. ſamžny ſłhodżeńk kaž w lěcze 1926. Běſche do nětkorych twarjenjow ſabjeła, ſo dyrbjeſche ju wohnjowa wobora ſažo wutkłumpacź. Dźeńſa rano poča pomału ſpadowacź.

W **Budyſchinje** dożpě woda Sprjewje dźeńſa rano we 3 hodź. najwyſchſchi ſtłhodźeńk, dożpi 2,20 metrow nad 0. Potom khwilu ſtejeſche a hórſy poča ſažo ſpadowacź. Dźeńſa rano we 8 hodź. naměrichu jenoż hiſchcze 1,85 metrow wyſche 0. Tuż běſche ſtrach ſa Budyſchin ſažo nimo. Dopołdnja woda pomału dale ſpadowaſche.

Niże Budyſchina Sprjewja wſchitke wſy blìſko ſwojeho rěčniſchcźa wohrożeſche.

Pola **Delnjeje Hórki** pichi mocze běżeſche wyſoko pyſches dróhu, ſo tam auta njemóżachu jěźdźicź. W Delnjej Hórzy běżeſche woda po puczu jako rěka. Straſchniſche běſche powodźenje dale dele.

W **Kluſkich** ſchpindże wulka woda w nozy nahle. Powodźi dróhu njedaloko zyrkwje a liješche ſo pola mosta do rěčniſchcźa Sprjewje. Wſchelaży ludźo dyrbjachu łót ſ hródżow cźahacź.

Też **Albrechtowa rěka** mějeſche wulku wodu. Wot Wuriż hač dele ſa Pschiwcźizami běchu po jeje bryhomaj ſchěroke ſwóle jěſory naſtate. W Delnjej Kinje, Krakezach a Pschiwcźizach powodźichu ſo dźěle wſy, we poſledniſchej wſy wożeſbe zyły delni dźeł. W **Budyſchinku** dyrbjachu Janaſchez w nozu łót ſ hródżow wutkowacź, dokelż woda ſtraſchnje pschibèraſche.

Mjele wody pschiwjedże Najnje Lubata abo Lubijſka woda ſ Lubijſkich kónczin do naſchich niżinow. Wot Hrodźiſchcźa hač dele do Skanez runaju ſo łuki jenemu jěſorej, je kotrehoż ſchłomy a młyny ſhladuja. W Njechornju ſtejachu někotre ſtatoki we wodze. Straſchnje torhachu wody mjes Skanezami a Nakojdami. Wot tam roſběżnje žo woda ſažo ſchěroko a powodźi tu wożebje też pola.

W **Nakojdach** dyrbjachu w nozy ſ někotrych ſtatokow łót ſwucźahacź, woda tłóczeſche ho też tu do hródżow. Poſtupowaſche jara ſpěſchnje. Jsła runina hač do Bukojny dele runa ho ſamemu morju. **Bukojna** je dospołnje ſ wodu wobdata, ſo wobydlerjo njemóżeja je wſm, ani nichtó k nim do wſy. W Bukojnje wobydlerjo ſamo wot 3/4 hodź. łót w ſchtyrjoch ſtatokach wukhowacź. Dopołdnja woda ſtejeſche a pomału poča wokoła pſchitpołdnja ſažo ſpadowacź. Też Hlina běſche powodźena, tu pak woda njeje tak straſchna kaž w Bukojnje.

S pſchecźo wjetſchej mozu wala ſo woda dele ſ Sprjewi. Najbórje je ſa Połpizu-Kiſlizy. Tam mězachu dźeńſa rano wożebje w delnim tónzu w nimale wſchitkich twarjenjach wodu. Někotrym ſamo do jſiwy ſaběża. Dyrbjachu ſ khwatkom ſwój łót wutkowacź a běrny ſ pinzow horje nożyć, dokelż woda wſche pinzy póczrje. Po puczu běżeſche woda tak wyſoko, ſo mózachu ſ cźołkom jěźdźicź. Woda pſchiſibże tu nêhdże tak ſylna kaž w lěcze 1926.

Pomału ſo powodźenje ſažo ſbêhnje. Pschezo pak hiſchcze njelubſne deſchcźoſte wjedro ſo njeſe pominyło.

*

Wulku wodu maja też po zyłej **Delnjej Schleſiſkej.** W Shorjelzu je w Nyſy trójzu tak wyſoka woda kaž hewak. Je tam też wjele dróhow potepłennych. Też we Lubanju je woda haſy powodźiła. Rěka Kwiſza (Queis) tehorunja ſwoju pſchibrjožnu krajinu powodźi.

*

S deſchczowatym wjedrom je žo powětr tłêtro wuſtudźił. Wětry dujachu ſwjetſcha ſe dołheho wjeczora a poknoy a pſchinjeſechu ſnmu do kraja. Na naſchich horach, bóle pak hiſchcze w Rudnych horach a w Krkonoſchach (Rieſengebirge) **je žo ſněhowało.** S měſtnami ſněh njedźelu ſožo woſta. Też w Cźornym Lěſu žo do ſněhowanja da.

W Krkonoſchach žo wjeſera dale ſněh dźěſche. Hač do Brückenberg „ a Schreiberhawy leži wón hač do połdra metra wyſoko. Na Sněžnej (Schneekoppe) pòndźelu rano 5½ ſtop. ſnmy naměrichu. Też ſe Nierſkich horow žo powě, ſo tam ſněh pol metra wyſoko leži.

Wjele ſněha naſcho je žo w Czechach. Njedaloko Brna pòndźelu rano twarowy cźah w ſněhowych ſkopach tcźaſe woſta. Też jedyn wožobowy cźah ſněha dla njemóżeſche jěź.

Wokoło Jihlawy ſněh ¾ hač połdra metra wyſoko leži, ſo na dróhach nichtó jěźdźicź niemóże.

Pola Tabora w połoſnjiſchich Czechach leži ſněh na dróhach meter wyſoko. Automobile wotſtachu w ſněhowych ſkopach tcźaſe, dyrbja je wuſhypacź a ſ koniemi wotwjeſcź. Mjele telefonſkich grotow je žo pod ſněhowej cźežu roſtorhnyło.

Z Kamjenſkeho wokrjesnego wuběrka.

Wokrjesny wubjerk Kamjenſkeho hamtſkeho hejtmanſtwa mějeſche njedawno ſwoje poſjedźenje. Hamtſki hejtman dr. ſ Zobel roſprawjeſche wo nětcźiſkich finanznych poměrach Kamjenſkeho wokrjesnego ſwjaſka.

Dokelż žo hoſpodarſtwo trajnje ſhubjeńſchuje, je žo tłêtro ſylne ſpadowanje dawkowych pschepokaſanjow (wot ſtata na wokrjeſ) a dokhodow ſ dawkow pokaſało, na druhej ſtronje pak žo wudawki njeſměrnje powyſchuja, najwjazy žada žobi krijowe ſaſtaranje dźěłonjemějerjow.

Pola wobjeju wotrěſkow hoſpodarſkeho plana ſa wokrjesny ſwjaſk dyrbi žo ſe 120 000 hač 190 000 hriwnow njedoſtatka liczicź. Njeje pjecza móżno, njedoſtatk ſ pożczonku kryeſ. Tuż jenoż wostanje **powyſchenje wokrjesneho dawka.** Jara pak žo proſcha, hač budżeja gmejny pschi ſwojej ſamſnej finanznej nuſy powyſchenje ſwojeſcź móz.

Z Łužicy.

* Se **Sakonja** nad Schprewju. Njedźelu rano mjes 3 a 4 hodź. namakachu na dróży wójniſkeho invalidu Dupaka ſ Nowoſalza morwebo. Dupak bě nan 4 dźeći. Wón bě na tudyſchim ſydliſchczu ſwojeho bratra wopytał. Jeho je naſſterje awto pſchejěł a morił.

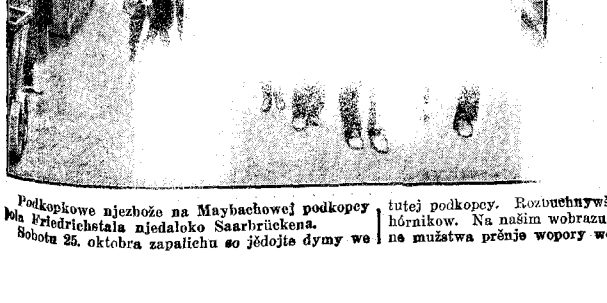
* Se **Zitawy.** Ssobotu dopołdnja tudyſkeho 50lětneho wobydlerja we wjeczornym pichedměſcźe ſ pſchenom ſajedźeſcźeneho namakachu. Mjes tym ſo jeho žona w płokarni płokaſche, ſtejeſche ſyły wó jſiwje pſchenowy honacź wotwjerty. Dokelż je ſo mandźelſka halle pomérnje poſdże njeſkitka dohladała, njeběſche wjazy móżno, muża ſaſo k ſiwjenju wróćicź. Pſchicźina ſamomordakſtwa ſu pjecza cźežke wuſłe.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

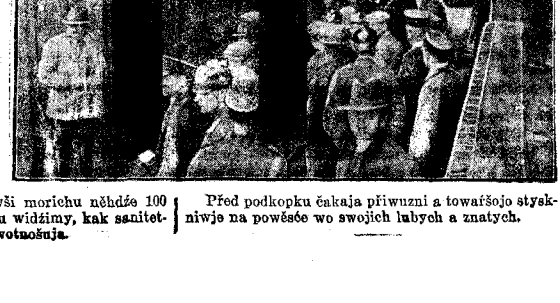
* S **Burgſtädta.** (Se ſchatowej rólu ſatłóczena.) We Gliſtim Mołsdorfje je 66lětna mandźelſka kubleria Scheibj hrózbnu ſmjerć namakała. Wona pjatk dopołdnja ſchaty rólowaſche. S njeſnateje pſchicźiny pſchińdże wona nadobo pod rólu, kotraż ju ſamjecze. Na jeje wokanje ſtuſchdża pſchikhwatachu, kiž po lekarja pósłachu. Jako wón pſchińdże, běſche wboha žona hižom morwa.

Morderſtwo na Zönskej w Radebeulu.

Ssobotu w Kötzſchenbrodze ſwoprědka njeſnate žónſke cźěło ſ Lobja wuczołmuchu. Policija wuſłědźi, ſo je morwa 32lětna dźěłena mandźelſka ſ mjenom Kruſius ſ Radebeula. Jeje luby, 48lětny woženjeny ſamkar Krawſa ſ Ra-

Podkopkowe njezhože na Maybachowej podkopcy pola Friedrichstala njedaloko Saarbrückena.
Sobotu 25. oktobra zapalichu so jědojte dymy we tutej podkopcy. Rozbuchnywši morichu něhdże 100 hórnikow. Na našim wobrazu widźimy, kak sanitetne muzatwa prěnje wopory wotmošuja.

Před podkopku čakaja přiwuzni a towaršojo stysknišwje na powěsće wo swojich lubych a znatych.

debenda, běšche ju pjatk wječor blisko Gohlitzkeho pschejšła do Lobja storčił, so wón ju wona zatewila. Krawjn je policija sobotu sajała. Wón je ju mordarstwa wusunał.

Nanowišče z cyleho swěta.

— **Schkrowa powěsć wo wjedrje za jutrischu hrjedu:** Sso deschčuje a wostanje chłódno. W Jendželskej deschčiki a je mjło, w połnócnej Europje žo deschčuje a je chłódno.

*** We Lužicy, Schlesyskej, połnócnych Čechach, zakkej Schwicy a w Awstriskej žu po wjazhdnjoriowym deschčowanju rěki psches hrjoži stupile. W Delnjej Wudrjeńcy a Habrachčicach žu žo ździła wobydlenja pózrjekle. Też we Sebnicy, Nowym Měsče a Zitawje je wulka woda schkodu naczinila. W Nowym Měsče žu žo pinzy a ludowa schula pózrjekle. Sshlny wětr, kotrjž deschcz pschewodzesche, je na hermanku w Nowym Měsče budy spowalał.**

W Tirolskej, Schtyrskej a Burgenlandze je žo wulki hněh naschoł. W rauschej Schtyrskej je powodźenje wulku schkodu naczinilo. Se hylnymi deschczemi je połodnischa Serbija cyełko schkodowała. Město Strumiza je žo je slinkom powodźiło.

*** W sozialistiskej wólbnej zhromadźiznje w Innsbrucku pschečiwnicy hmjerdźate bomby mjetachu. Tři wosoby žo z njemozu wobjachu. Hdyž bě žo sala wuwětrowała, mózesche žo zhromadźizna wotmječ. Kaž hak je žo posdźischo zhoniło, bě policija z cyłazom zhonika, je bě žo pod wečerniškim nastupom rosbuchadło schpiprawiło. Jako posdačnych winikow žu schtyrjoch muži zajeli, kotrjž žu wótzerčezak we sali stajili.**

*** W Smyrnje a wokolnosczi w Małej Asiji je žo z powodźenjom** wjele **twarjenjow zwottorhało. Nětdže 70 cyełow žu je zakupjenych twarjenjow zwuzahali. 655 twarjenjow je žo do cyista wupuscziło. Wjele stow ludži je bjes bydła a žo w moschejach hospoduje.**

*** W Stambulu (Konstantinoplu) žu žo we wutrajnym deschczu někotre twarjenja zypłe, w kotrychž chudži ludžo bydlachu. S rospadankami je žo dwacezi ludži zaschypło.**

Tworjenje kapitala w domje.

Myślički k zwětowemu lutowańskemu dnjej.

Kapital w ludowym hospodarstwje twori žo z nahladneho dźela w swjetscha njewobkedźbowanym privatnym domjazym hospodarstwje, w dźełanischczu hospoz. Hospoza nima žo jenoż starać za derjeńcze zwojeje zwójby, ale wona ma też w powschitkownym hospodarskim žiwjenju wjele wjetscheho wusnama, hač žo to hewak myslí. Wona je zarjadniza hospodarskeho pjenjesa a z tym wulkeho dźela zyłych ludowych dokhodow. Maju za to, so w Němskej pisches ruzy 11 milijonow hospozow niz mjenje hač n ě h d ź e 16 m i l i j a r d o w h r i w n o w pschenježe. S tym pak wona też wažnje postaja samér a waschnje pschetrjebanja. Wostanje wulka zaschužba hospozy, so je w poslednich létach pod cjischczom hospodarskeje nusy myślicza porjadneho a zrjadneho pschetrjebanja žo bóle a bóle rosschérila. S tym je žo hospoza z wuspěchom stajiła do fronty tych, kiž wustupuja za rozumne hospodarjenje a lutowańsku myślicku. Ssu pschezo hischcze ludžo, kiž chzedźa mjes lutowanjom a pschetrjebanjom něschto zebi pschečiwne widźeć. Ničzo wopaczniische hač tele pschedstajenje. Lutowańska myślicka je hódna sepjera a zamozrozumliwe wudospołnjenje prawje zrozumjeneho pschetrjebanja.

Što to wě?

Wotmołwy na poslednje prašenja.

Waršawa bu pólska stolica hakle léta 1550. Prjedy bě Krakow hłowne město Pólskeje.

Stari Egipćenjo też hižo wino znajachu a sej je wažachu jako dar Ozirisa.

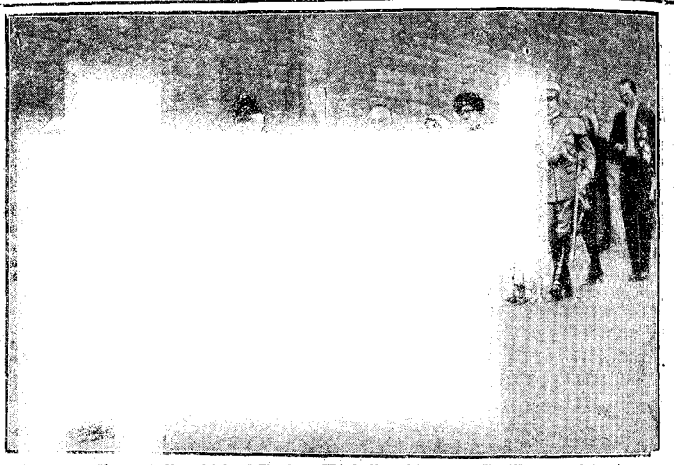
Nětčiša wobydlerska wójna w Khinje je so započała hižo léta 1912, wona traje potajkim hižo 18 lět.

Jenička drjewjana cyrkwička w Serbach namaka so w holanskej wjesey Sprjowjach pola Wochoz.

Skónčnje je lutowanje, hdyž jo zatkadnje wolnjenym, też jenož wěste pschetrjebanje, pschetož njepschetrjebane dokhody žo porjadnje za pschichodne pschetrjebanje w nuzy, starobje abo za druhe zamery z cyłazom swěcji. Njedźiwajcy hubjenych cyłazow abo runje jich dla je žo lutowańska myślicka w poslednich létach pola nas pschezo hłubje zakorjenika, kaž jo zwježelaze spěschne natwarjenje makeho nalutowanskeho kapitala dopokazuje. Schtóž dyrbjał zebi myślicz, so mjeła leži na ladžerjenju jenotliwza w taftich praschenjach kaž je tworjenje kapitala, temu njech je prajene, so žo milijardowe liczby nalutowaneho kapitala — jenož nalutowarnje zame zarjadnja piches 10 milijardow hriwnow — z njeliczomnych małych liczbow sestaja. Pschikład domjazeho hospodarjenja wucži, so njeslaseji najriedy tak jara na mnohosczi a liczbje, ale so žo cłowjek hatle prawje k hospodarjenju staja. Swětowy lutowański dźeń chze pokazać na tute sa žiwjenje wažne swisti mjes hospodarstwom a domjazym hospodarstwom.

Kralowski kwas w Assisiju w Italskej. Bołharski kral Boris bu z Giovaniju, dźowku italskeho kralo w cyrkwi swjateho Franciska wěrowany a kroči nětko ze swojej młodej mandźelskej z Božeho doma.

Swatozo a stry su nětkuzy bołharski kral Ferdinand, nan młodeho mandźelskeho a italska kralowna Helena, italski kral a nětkuša grichiska kralowna Sofija (sotra nětkušeho němskeho kježora Wilhelma II.) bołharski pryne Kyrill ze swojej sotru pryncesu Eudoxin, italski kronpryne Humbert ze swojej sotru Mafaldu a jako pjata dwójka hessenski pryne Philipp z italskej pryncesu Mariju.

Protyka za dawkowe termije

w měrcu novembru 1930.

Saplacźeć ma žo na finanzny hamt

5. novembra: Dawkowy wotczah wot dźełacźerskeje mšy, pschiwrazk k mšowemu dawkej njeżenjenych dźełacźerjow, němskoskaina pschipomoz wospobow zjawnje słužby za mšy, kiž žo wot 16. hač do konza oktobra 1930 wuplacźichu.

10. novembra: Bursowy wobrotny dawk.

15. novembra: Dopołne saplacźenje samóźeńskeho dawka za wichi tich, kiž maju tutón dawk placźeć po dawkowym namołwjenju z lěta 1929. W rataschwje a hajnischwje placza 3. a 4. podźěl, zoh kni dawkarjo 4. podźěl.

15. novembra: Dopołne saplacźenje dokhodneho dawka za rataschwo a hajnischwo po dawkowym namołwjenju z lěta 1929.

20. novembra: Dawkowy wotczah wot dźełacźerskeje mšy, pschiwrazk k mšowemu dawkej njeżenjenych dźełacźerjow, němskoskaina pomoz wospobow zjawnje słužby, za mšy, kiž žo wot 1. hač 15. novembra 1930 wuplacźichu.

Towarstwowski powěstnik.

Pančicy. Jednota Sokoł w Pančicach ma srjedu 29. winowca wječor ½8 hodźin we Wudworju wurjadnu zhromadźiznu.

Pančicy. Lipa Serbska ma pschichodny štwórtk (30. 10.) wječor we 8 hodź. spěwanje pola Šołćic we Wotrowje.

Što wě wo Serbach, kotrjž su do léta 1853 a nješto lět po 1853 do Ameriki wupučowali? Knjez prof. Engerrand na Teksas-universiće pisze knihu wo Serbach a k tomu chce mjena a léta wupućowanja tutych Serbow wědźeć. Stóž nješto wě, njech to zdźěli wudawarni Serb. Nowin (Bautzen, Lauengraben 4).

Ratarjo!

Njebjerće

k picowanju dójnych krowow žane žito!

Přemjenjamy přijomnje **rožku ů wows na najlěpše woljowe wosuchi a druhe picowadła**

Žitny dom w Kamjencu z. dr. z w. r.

Telefon 156 a 172

Nawěštki přinjesu wužitk!

Serbski Hospodar

poručuje k nazymnemu wusywej

derjećišćenu symjenatnu rožku

Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicku pola nas dokładnje akklimatizowanu, też originalne symjo wobstara

Prošu čisło

2687

jeli maće mały nawěštk do „Serbskich Nowin."

Stare Nowiny

ma na předań

Smolerjec knihlićišćerńja

Tworykupow. towarstwo w Budyšinje

z. dr. z w. ruk.

Poskićamy cyle wosebje:

žołtomjasne jědźne běrny „Industrie"

. . . . . ctr **2.40** hr.

čerwjeny kał małe krute hłowy

. . . . . ctr **5.00** hr.

běły kał najlěpši

. . . . . ctr **3.00** hr.

Skazanki wuprosymy sebi hnydom!

Přiloha k číslu 252

SERBSKE NOWINY

Wutoru, 28. oktobra 1930

M. N.-N.:

Do Mužakowa a Slepoho.

Dudy a serbske huslički. — Wo Serbskich „gólicach."

Dundachmy po wsy. Mějachmy mjez sobu tež někotrych njedźelskich fotografow. Či so dachu na jenitwu na slepjanske holiča. Starše „gólicy" khowachu so w khěžach a wobhladachu sej nas cuzych jenoč z woknow a khěžnych durjow. Lóže so lójachu mało dźěći. Buchu wopor našich fotografow, kiž je z nomadami na platu zapopadnychu. Za to dóstachu sokoladu. Někt naši fotografojo so wjac bojeć njeriješachu wo modele. Druhe holcy přikhwatachu, a tych, kiž chcychu so dać zfotografować, bu dale wjacy. —

Slepjanska drasta je tež woprawdźe šwarna. Je tajka prawa ludowa holanska drasta, kiž somot a žida njewuživa. Njeje tak drohotna a přepyšna, kaž drasta katolskich abo delnjolužiskich Serbowkow. A tola je rjana. Błótowćansku drastu móže kóžda měšćanka na so pójsnyć a budže jej přistejeć. To same móže so tež někak *prajić* wo drasće katolskich Serbowkow. Měšćanka w Slepjanskej drasće by była njemóžna. Tuta drasta njećerpi falšnosće, wona so njehodźi za kekliju, maskeradu. Wona jenož rjana skutkuje, hdyž je ju woblekała jakna sylna strowa kolanka....

Směrki padaju a cofamy so jedyn za druhim do Esenbachec hosćenca. Slepjanski serbski prócowarjo, naš přeće Zaleški je so mjez tym tež přinamakał.

W korěnje bórzy so wuwije čiłe žiwjenje. Spěwamy, zo wšo hrimoce. Pomałku Slepjenjo přikhadźeja. Stari mužojo w jich kharakteristiskej *ćmowej drasće*, s černymi šnapawami na hłowje a z černej, židźanej pěałkošlu. Znaja mje hišće wot skhadźowanki sem a mje wjesele postrowjeja. Też młodši přikhadźeja, mjez nimi sněrny Serb a horliwe Hantšo, kotrehož často widźachmy samo na Budyskich serbskich swjedźenjach.

Slepjansey Němcy a Němcowarjo też njespja. Su na straži, zo njebychmy so zasy tak hrózbne wćey přihotowałe kaž tehdy před tromi lětami při studentskej skhadźowancy, hdźež serbscy studenća chcychu (po powěsći „Bětowodźanskich najnowšich nowin) wuwobrać swobodny serbski stat. Kaž hižo prajach, Slepjansey Němcowarjo su na straži. Jedyn z nich, znaty serbski renegat, praša so nas, hač njejsmy dźěr z Prahi. —

Hłyb potom we jstwičcy spěwamy, steji w rózku při kachlach čušlerka z njewinowatym woblićom. Zrajemy ju hišće ze skhadźowanki. Přejemy jej, zo sobje a swojeho skazowarja runje tak wohańbja kaž tehdy před tromi lětami.

We jstwičcy je bórzy přewuzke, přetož přikhadźa čałe wjac ludźi. Radio su dawno hižo dyrbjeli zastajić, dokelž my spěwamy bjez zastaća. Slepjenjo sej přeja, zo bychmy spěwali: „Hišće Serbstwo njezhubjene....!"

Přesydlimy so na salu. Mjez tym staj tež hercaj dušoj, kiž běchmy skazali. Smy skazali serbskeju herrow ze serbskimi nastrojemi...

Zwoprědka so zda, zo njezmějemy zboże. Jenički Slepjanski dudak — stary, slawny Bola — je před něšto dnjemi *znjezbožił* a leži w ložu. Što *nětki* Je hišće dudak w Milorazu, ale to je khětro daloko. Kujer Černik, mištr na serbskich husličkach, wě radu. Wnuk slawneho njeboh herca Šustra z Trjebina je nawukmył dudy hrać. Su po njeho poslali a přińdże tež...

Staroserbskich herrow w Slepjanskej wokolinje je dale mjenje. Wosebje je malo dudakow a zdaše so hižo, zo stari dudacy wotemrěja a z nimi też swojorazna serbska ludowa hudźba. Čim bóle nětko so wjeselimy, zo je młody here Šustr, wnuk slawneho Trjebinskeho Šustra (kiž hižo Adolfej Černemu a Ludwikej Kubje a Arnoštej Mucy swoje pěsničkі hraješe a spěwaše) so zmužił nawuknyć hrać na dudy. A młody Šustr *woprawdźe* też derje hraje. Sława jemu...

Bórzy prasserbska hudźba zaklinči w Esenbachec žurli. Dudy bórča a dudlują, třitrunate serbske husličkі hidlują a tridlują. Je to swojorazna praludowa hudźba.

Je w njej *nješto dźiwjeho*, njeskudneho, swobodneho, *štož tebje jima a přima a storha*. Rejwamy serbske reje. „Přecy ty khodźiš tym druhim holcam," „Pój, moja Marka, pój ty ze mnu", „Stuj dale" a druhe. Tu lud hišće rejwa tute prastare reje. Wšak smy my je też dóstali ze Slepoho, hdźež je naš mištr Bjarnat Krawc je přinjesł na naše žórle a jewišća...

Ale *žiwišo, dźiwišo, čilišo* tu piskaju k rejam dyžli tam wokoło Budyšina. *Tuž dyrbimy* też *rejwać* žiwišo, *dźiwišo, čilišo*... Ale hudźba pomha.

Druhdy klavěr wotměni ludowu hudźbu a njeserbske reje swórča po sali.

Dawno wjac njejsmy sami. Slepjanki su najprjedy přez wokno hladajo „*kaby pasle*" a hdyž běchu spokojene z tym, štož tu widźachu w sali, kradnychu so jedna za druhej natř a bórzy tu sedźachu — dołhi rjad čerwjenokapičkatych rjanolinkow.

A kak Slepjanki rejwać móža? Wjerća so runje tak lobey a wustojnje a elegantnje kaž naše Sokołki, tak zo je radość, z nimi so wjerćeć... Zelene suknje jenoč tak lětaju. Tukam, zo tute čožke suknje ze swojim čumpanjom wołóżeja rejwanje. Dodawaju rejwańcy pružnosć. Hdyž suknja jónu je započała so wjerćeć, dyrbi so wjerćeć dale....

Ale njechcham so tu dołho zamyslić nad tym, čohodla Slepjanki tak wustojnje rejwaju. Hłowna wěc, *zo tu składnosć k rejwanju wuźiwaju*. *Rejwam jenoč* hišće ze Slepjankami, njech Budyske towarški bóle so krénja a na mnje hroznje ako *zrudaje* hladaja.

Slepjanki też „husy" njejsu. Su wjesele, čile, zrěčniwe a njefalšne. A *předewšém* — su dobre Serbowki. Serbuja horliwje a nam skorža, zo Slepjansey pacholjo so jim *seyła* wjac *njelubja*, dokelž tak rady němcuja.

Haj, Slepjansey hólcy so k nam njepřidruža. Steja w korěnje zady naliwanskeho blida a njedowěrliwi na nas hladaju. Jenož někotři su mjez nami we sali.

Slepjansey hóley němcuja. Khodźa zwjetša do Běleje Wody do fabriki. Tam jim pewčdaju, zo je serbska rěč něšto wohidnicho, špatneho, zo jenož němska rěč je woselna a dostojna. A naiwny serbski pachoł wšo wěri a započina so hańbować swojeje maćerńeje rěče a započina zacpiwać swoju maćernu rěč. Wšak też ani w šuli wo njej ničo dobreho njezhoni.

Dźiw pak je, kak krnje a raznje Slepjanki haja swoju serbsku rěč a narodnosć. A tole runje je nam zaručenje, zo Serbstwo w Slepom a wokolinje hišće tak bórzy njezajdźe. Wšitke te serbske holiča budźa raz serbske maćerje a wone budźe swoje dźěći wukuwłać k serbskim dźěćom. Serbska mać je tola sylniša dyžli němcowaty nan.

Sława wam, pěknym serbskim Slepjankam. Serbstwo ma we was wulku podpieru. Móžeće być z přikładom serbskim žonam w druhich stronach serbskich pomjezow.

Rjane hodźinki to bóchu tam na Slepjanskej sali. Bohužel tak ruče so minychu. Rady bychmy wostali dłeje ale tym starym mjez nami so styskaše za ložom. Tuž dyrbješe wjetšina być po woli mjeńšinje. Runje tak rozrudźeni z přezahim rožožhnowanjom běchu też Slepjenjo a Slepjanki.

Ničo njepomhaše. Stari mórčachu, bórčachu a hrozychu. My młodši pak hišće w awće sej přisahachmy, zo zasy wuhotujemy tajku ježbu a potom wozmjemy sobu jenož tych, kiž słubja, zo njechadźa z přezahim wotpućowanjom skazyć najrjeńše wjesele.

Awto ridrowaše wróćo po holi, po hustej, hustej kurjawje. Spadace lišće rejkotaše w swětle reflektorow. Spěwy zaklinčachu, ale spar je po něčim zadusy.

Dóniž nam njeprajachu, zo smy w Budyšinje.

Kónc.

Létace kašče.

Katastrofa „R. 101" njeje přeńja tajkeho raka. Hižo pryšły jusjelbožićhu też druhe powětrowe łódźe, pschi čimž wjele ludźi žiwjenje pschijadźi.

Léta 1921 sta so w Jendelskej katastrofa s powětrowej łódźu, kiž bě zkasana wot Amerićanow. Katastrofa sastupi runje w khwili, hdyž amerikanska komisija pschija hotowon powětrowu łódź. Sahinu tehdy 44 ludźi, z nimi konstruktor łódźe a zyła amerikanska komisija.

Léta 1923 sahinu nad Sjedźnoscjskim morju „francowska powětrowa łódź „Dirmuiden" s 50 ludźimi wobhadki. Pschičišina teje katastrofy do dźenża njebu wuswětlena.

Léta 1925 bu sničzena amerikanska powětrowa łódź, kiž běchu natwarili a do Ameriki pschedali Němcy.

Psched khjomi létami sjedźnoži niedaloko połnotneho *cłowa italiska powětrowa łódź „Stalija"*, kiž dyrì wo łodźanu horu.

W Němskej spali so l. 1913 po rozbuchnjenju Zeppelin „L. Z. 18", kiž leceše nad Barlinom. Spali so tehdy 23 ludźi wobhadki.

9. winowza t. l. sničzi so Zeppelin „L 1" s 14 ludźimi wobhadki.

Snaty jendelski morski inżeńer Spanner w knižy, wudanej wulkeho rózta sajschkeho lěta, rasnje wustawi pschecziwo natwarjenju tajkich wulkich powětrownych łódźi a wěschći, so wone wschitke su *satamane* k *jahubje*, hłownje też tohodła, so jich hobitka powjetchlina so pschejara pschewjele, hdyž njeje to rozum, kotryž tola hakle cłowjekow cżini?"

Liška so wospjet trochu sačzerwjeni, a profesjor s tohtim pohnjerkom pokračowaše:

„Rozumju, dosć derje a wěm też dokładnje, schto chcesće rcc. S Waschcho stojnistwa mačze dospołnje prawje. Tola nam mušam wěcownosće so njeschkodu, swoje mnjenje a žadanja prózownjanm dnja pschiwobroćić. Sčmy kaž mjeńschiny hiwjatcje wězy, kotrjż maja so pak dospołnje jónu wušiwolenej khłapje wěnować — abo dospe nje! A dyrbiće dać też wobmyslić, so... kaž haj... hm — —"

Wón so samuckl a stónczi. Jeho wóčko bě so na hołzu sahladało, ko rak tu psched nim stejesche a s hubotnym wobliczom a s rjanymi porstami globuš wjerćeschche. Spodźiwnje, čehi wón myślesche, a běsche zyle wobkuschlany wot wobrasa, kohki pohiš hołczoseje ruki — a jenża so wjerći...

K pokračowanju rosumowy njedyrbjesche wjaz dońć. Bě so dosčeschowacz pschestało, a jenoćiwe ględźenje pruhi dohromdu so do słuwy. Kinjenje so rozsłonowaschi, a profesjor pschewodźeschche jeju hišćeze hacz na dróhu won. *Po tym hacz* bě so potom hišćeze je swojim starym Jachbom, słužowniwom, wo někotrych wałeznoscjach sczeżał, wróći so wón samohjiwy do swojeje siwy.

K pišarskemu blidu stupiwschi, pytny wón na nim matu, elegantnu ruczku tolschku, kotruż bě po twórbje sydło młodschna s kinjenjom sabjeć dyrbjała. Schtomik khwatschesche k wokwu, ale wo wopyczje njedě hižo ničo wjaz widźeczi.

Wón wróći so k pišarskemu blidu, so by list na wulka stóncził. Njepschidźože pak k žanej jasnej myśli. Riadki, kotrež běsche prjedy napisał, nodźawschu so jemu někole lubicz, schtož sdasche so jemu prjedy być mudre a samosrozumliwe, njesdasche so jemu ničko tola tak zyle nepotrebowalne.

Kak bě so mała Lišta toja hnydom wuprajiła? Że njeje njebohu cłowjekoju byli sbożowni, hdyž by pschi jich rosbudach jenož hłowa a nic też wutroba rěczała. Nó, nó haj — hdyž je cłowjek hišćeze tak młody, *potom wobhladuje wón wězy zyle hinak. Ale mjech pschczo,*

ćiwja powětrej a wětrej, potom też dla toho, so pischi jich hobrikim twarje a wulkim mnóžstwje lětneho pluna, šo njehodźi sadźiwacź stajnemu cźěrkanju tuteho pluna.

Budźa drje hischcze mnohe tajke powětrowe lódźe sahinycź, prjedy hacź šo cźłowjeckej poradźi, techniku tak wukonjecź, so budźe pluwanje po powětrje bjese stracha.

Swójbne powěsće.

Sobstbjenaj: Johanna Boźtej we Wojerzach a Marcźin Tuke we Wjelećzi

Semrěli: Ida Kempowa rodź. Thomaßez we Wjeleźinje, 67 lět; khowanje budźe źrjedu pop. ¼4 hodź. — Hermann Wendt w Kamjenzu, 70 lět; khowanje bźesche dźenża wutoru. — Augusta swud. Bermichowa rodźena Zumpwej w Prozezach, 79 lět; khowanje bźesche dźenża wutoru. — Korla Pohl w Lubiju, 60 lět; plomjenjowe khowanje budźe źrjedu w Jitawje. — Jan Junker w Sserbskich Pawlezach pola Lubija, 77 lět; khowanje bźesche dźenża wutoru. — Augusta swud. Weicnerowa rodź. Libscherez we Wojerezach, 91 lět; khowanje bźsche dźenża wutoru. — Wilhelmina Euglowa rodź. Schendelez we Wojerezach, 77 lět; khowanje budźe źrjedu pop. ½3 hodź. — Dorotheja swud. Kolodźejowa rodź. Nikez we Wojerezach, 68 lět; khowanje budźe źrjedu popołdnju w 2 hodź. — Jan Holder, pschekhodny strażnik a khěžeł we Wulkim Cźišcu, 47 lět; khowanje budźe schtwórtk pop. w 3 h. wot žarowańskeho domu. — Marja Eštawiz we Wojerezach, 77 lět; khowanje budźe schtwórtk pop. ½3 hodź.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Po wudyrjenju steho hnilza mjes pczokami źiwnoscźetki Emmy swud. Sworineje w Roswodezach, we wjesnym dźele Sonnebergu cźo. 7 a po hamtskim swěscźenju šo sa gmejny Sćerachow, Bjedrust, Sahař, Khemberk, Karlowu Horu, Kótły, Khrótawu, Dźenitezy, Bělschezy, Jitoźy, Wulke Dobźezy, Budestezy, Hajniźy, Wbohow, Korswi, Bóźswezy, Mnischoźu, Raschow, Roswodezy, Supow a Wjeleźin k sadźewanju dalscheho roscźerjenja tuteje pczokazeje khorosće scźěhowaze naprawy postaja:

1. Wožoby, kiž pschemyślownje mjedowe wudźelki zhonuja abo mjedowe wudźelki w swojim pschemyśle pschedźěkaja abo s nimi wikuja, maju měd a mjedowe wudźelki tak khowacź, abo roseźacź, so pczoły k nim pschistupa njenamakaju. Ssamžne płaczi wo njeczistosć. pschiprawach a budobjach, kiž šu šo k pschemyślownemu pschedźěkanju, shotowjenju a khowanju mjeda a mjedowych wudawkow trjebale.
2. Pczokaze bydlenja, kiž pczoły wjazy njewuživaja, maju šo tak samknjene khowacź, so pczoły k nim njemóžeja. Pczokaze bydlenja s płaszczemi abo se ibytkami płatow sahinjenych abo morjenych, khorych abo podhladnych ludow, teź hdyž po měnjenju jich wobsteđerja na pschenjeśomnu khorosć cźerpiće njeśu, dale płaśe abo dźele płatow tajtich ludow njeśmědźa šo w pczólniźy khowacź. Sni ma šo wobkhadźecź jako s bydlenjemi a twarami ludow, pola kotrychž je khorosć dopokasana. Městnosće, w kotrychž šo tajke bydlenja abo tajke płaśe teź jenoż naklwilnje thowaja a wocźinjeja abo we kotrychž šo dozgła płaśe wubjeru a pschemyślownje na měd a wósk pschedźěkaja, maju tak pschiprawjene bycź, so pczoły k nim pschistupa nimaju.

Njewobtrjedźowanja tutych postajenjow maju scźěhowali khłostańskeho a zinitneho prawa.

W Budyschinje, 25. oktobra 1930.

Hamtske hejtmanstwo.

Rožku, wows a synd

kupuje **zarjadnistwo wojeńskeho sydła w Budyšinje,** wotnožka (zastaranje)

Telefon 3020 Telefon 3020

niebe won sam jomu njehoże w jenym s jeho dźiwom sadu wutworił, so je dusha cźłowjeka šudobje, kotrež durbi žebi same pytacź wopschijeće, nochze-li druhdże schkodowacź . . . ?

Oho, knjeże profesorje, hoże wostowa něsko praktiske nałožowanje Waschcje psychologije? Chcźeće šwoje hopótnacże jenoż wědomosći k luboscźi cźinicź, a nic žiwjenju, dyrbi wuczeny takle wo wjele lepschi a rozumnischi bycź, hacź cźłowjek?

Njemérnje wupschestrě won swoju ruku sa zigarowym kaschcźikom. Prjedy pak, hacź šo jeho hischcze dokmy, wša won wopijet Lisajnu woschku do ruki. Troschku strachocźiwje sjedze won po njejeji koži, pschi cźimž dó kny šo samža. Samožk wukhocźi, tak so možesche won pschecźiwo šwojej woli do toschki pohladnucź.

Mimo druhich drobnoscźow, s kotrychž wuthadźesche lubosna won, wuhlada won hladało. Skedźolinje wša žebi jo do ruki.

Mój knjeże, tak dolho hižo njebésche šwój wotwobras widźał. Stary Jakub jeho truhasche a staraśe šo dozgła wo jeho wontowne, tak so jemu nicźo dalsche cźinicź njewosta. A wšitko . . . Sawěsće, lětka khwataja, a wošrjedź schśeźdźesetnaś teź hižo bésche. Ale to, schtož šo jemu tu pokaja, sajédże jemu tola do stawow. Wschi pschedźělane nozy, kotrež bésche wědomosći wopruwał, wschi bódenja, kotrež bésche pschetrał, běchu jasnje cźitacź w saldatym mjeschwocźu.

Khdyž šo žiwy won hladało sajo do toschki a pschihlocźi samoźk. Po krótkim wobmyślenju rostorhny won sapocźatu list, kotryž bésche wuzkej chyst pschipówjacź, a cźišny tuši do papjerowego koscha. Wotpjet pschimaiche šo pjera, a s dobrocźiwym pohnjećkom špitsa žebi poćźěnje dopołnjacże s dusche:

„Mój lubowany wnjko! So njejšym pschecźeł wjele šłowow, to wěsch. Mózu tohodla jenoż rjec: daj žebi wot woprawnjenych sacźuconow Twojeje mlodoscźe wschto to šboże daricź, kotrež Tebi Twój rosum a Twoje wědomosće ženje daricź njesamóža. A hdyž budźeśch šo w duchu bliski Tebi!"

nk.

Hospodarski rozhlad.

Wutoru 28. winowza 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,192	100 pólsk. złotych	47,275
1 jendźelski punt	20,364	100 dźeskosł. krónow	12,44
100 šwajc. frankow	81,355	100 franc. frankow	16,447

Barlinska burša njesamó šo wczera hischcze shrabacź. Kursy efektow šo dale wotorjebjowachu. Na wikach i dołžnymi a rentowymi listcźinami běchu kursy wschelake.

Produktowe wiki pschebłapichu s tym, so pschenża wo 50 pjenjezkow poskupi a rožka wo dalsche 10 pjenjezkow. Rěka, so knjezeństwo zło wo 32½ pš. a pschi jecźmjenju wo 25 pjenjezkow powyschi. Podobnje poskupichu płacźiśny teź w termińowym wiwowanju. Pschenczna muka tehorunja poskupi a teź rżana, ale jenoż šnadnje. Wczera płacźeśesche zeninaŕ

w Barlinje:

pschenży 11,40—11,50 hr., rožki 7,40 hacź 7,50 hr., nasymnikeho jecźmjenja 8,25 hacź 8,80 hr., nalčinjeho 9,20—10,50 hr., wowsa 7,05—7,60 hriwnow,

w termijowym wiwowanju:

sa **oktober:** wowsa 7,75 hriwnow,

sa **dezember:** pschenży 12,45—12,52½ hr. a rožki 8,57½—8,60 hr., wowsa 7,87½ hr.

sa **měrz:** pschenży 13,35—13,45 hr., rožki 9,40 hacź 9,30 hr., wowsa 8,55—8,52½ hriwnow,

w Drježdżanach (sobota, pjatk):

pschenży 11,75—12 hr. (11,55—11,80 hr.), rožki 7,75—8 hr. (7,70—7,95 hr.), jecźmjenja nasymskeho 8,35—9,60 hr. (8,35 hacź 9,66 hr.), jecźmjenja nalčinjeho 9,75—10,50 hr. (9,75 hacź 10,60 hr.), wowsa starcho 8,15—8,40 hr. (8,15—8,40 hriwnow), wowsa nowcho 7,70—7,90 hr. (7,40—7,90 hriwnow),

Na pschedań.

Ssyno a šuschemy ždźerčel, we Wjelkowach 24.

Ssmolinu w Kamjenzu, Kralowa haša 3 delka.

Buk swuběrany, w Narcźu cźo. 3.

Kundros we Wojerezach, Haag cźo. 5.

Prohala, Mětrach w Njewaczidle cźo. 146.

Wós dźeczazy, Schliebenowa haša 711 na prawo.

Wiki rěsnecho skotu wežera w Drježdżanach.

Sšwinje mějachu hrěnje wiki. Płacźišny šo wo něschto skreczichu. Sa lohkimi šwinjemi šo malo praschachu. Też cźelata hrěnje wiki sapischachu. Rjane cźelata běchu žadne a tuž też sa nje něschto wjazy žadźichu. Wotwaž mějachu hubjene wiki. Howjada jara njekupowachu, jenoż wobebje rjane po dotalnych płacźišnach pschedawachu. Krowy a lohke byli trochu pomschczichu. Wo awstriskich bykach, 19 běchu pschiwjesli, njehodźi šo wjele nowcho prajicź. Nješchto skotu wysche wosta.

Ssudnisće pschehadźowanje leżownoscźe.

Khěža, s něhoże ¼ kórzom leżownoscźe, hluschcza mechanikarjej Hugo Kunarjej w Jźkowje. Hódna je 7700 hr., **Kubło** s něhoże 40 kórzami leżownoscźe, hluschcaże ratarjej Janej Heinrichej Hanczej w Hornjej Borschczi. Hódne je 37 329.50 hr., wopalna pokładnja 17 550 hr. Pschehadźowanje budźe schtwórtk 11. hodownika 1930 dop. w 9 hodź. w Budyschinje na šudnistwje, jstwa 141.

Khěža s něhoże ¼ kórzom leżownoscźe, hluschcaża pschekupzej Gustawej Kurtej Lanšu w Budyschinje na Carolinej dróšy cźo. 9. Hódna 37900 hr., wopalna pokład. 47050 hriwnow. Pschehadźowanje budźe schtwórtk 11. 12. 30 dop. ¼11 hodź. w Budyschinje na šudnistwje, jstwa 141.

Ssudnišu na pschehadźowanje:

žrjedu 29. winowza 1930

we **Wojerezach** w hoscźencu „K hwězdże" dop. w 11 hodź. wschelake meble, klawěr, skejazy cźažnik, hudźbnu stroj a schijaza maschina, kopěrowarska praša,

w **Rišej** w hoscźencu „K hwězdże" dop. w 10 hodź. cźežity auto s 2 referwnymaj wobrucźomaj, wschelake kachle a tkaniny, transformator a bušej, wopalna pokładnja 5300 hr. Pschehadźowanje budźe w tomu 16. 12. 30 dop. w 10 hodź. na šudnistwje we Kamjenzu.

schtwórtk 30. winowza 1930

w Budyschinje na šudnistwje dop. w 10 hodź. wschelake hudźbne stroje a maschiny, wschelake meble, klawěr, twork. wschelake knihi, radia, cźahańki, tišaze, tockańki, gramofony, pjenjezne kamory, schijaze maschiny, 42 kur, 60 kurjatkow, 18 kacźkow, 5 puntow móchła, wobrocźi, klamatska pokładnja, auto, šundźk jědnjeho wošta, žonjaze ranšche wobleki, 4 kolowe kolesa, 5 muzyčnych klobukow, 97 m bawmjaneho cźerjeńšteho rjemjenja, se šwobodnete ruki

cźežity auto sa 1500 hr., 2 sportšej khołowi po 9 hr., jene po 5 hr., kabat do wětra po 6,25 hr.

Sšud wošjewja

šo je ratarjej Jakobej Henzu w Khelnje cźišło 47 ha wopišlstwa prawo połnoležneho wšaf.

Sšudnišle powěsće.

Sšud je dyrbjejšche pschehadźowanje Benschez kubła w Jenkegach na 20. 11. 1930 postajone, sčežnyt.

Do wikowańskeho sapiša na šudnistwje w Budyschinje šu sapiśali:

na łopjeńko 713 nastupajo firmu Zschurpe w Budyschinje: firma je wuhašła;

na łopjeńko 1100 nastupajo firmu Eckel a Gottschalkow. s wobm. ruk. w Budyschinje: firma rěka nětko Volkmer Eckel a Co. tow. s wob. ruk. w Budyschinje.

Škrowe denježe.

Produktowe wiki w Barlinje dźenża dop. ¾11 hodź. Wiki šu pornjo dotalnemu wobkhodej měrne, dowos wulki a poskićżuja žito po dotalnych płacźišnach.

Dop. ¾12 hodź.: Kaž psched hodźinu, płacźišny šu stejne šnjatne.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, hawk 100 kg.

	Płaćizny po Zlotej hriwnje				
	27. 10.	25. 10.		27. 10.	25. 10.
Pšenica	228-230	219-221	owsy	17 18,0	17 18,0
rožka	148-150	146 148	woka	18 20,50	18 20,50
naz. jećmjeń	—	—	módre łupiny	—	—
nal. jećmjeń	184-210	184-210	žołte łupiny	—	—
wows	141-152	141-152	seradella	—	—
kukurica	—	—	raps, wosušk	9-9,6)	9 9,60
pšenč. muka	27 36 25	27 34 7	lany wosušk	14 15,0)	14 15,0
rżana muka	23-26 7	23 - 26 7 0	boen. melasa	—	—
p. wotruby	7 7 7,5	7-7 7,5	běrnj. kruški	—	—
rżane „	7-7 25	7-7 25	syno, 50 kg	2,05 2,25	1,95 2,10
raps	—	—	rżana słoma	0,85 1,5	0,80 1,50
hróch, Viktor.	27-31 00	27-21,00	pšenč. „	0,70 0,75	0,70 0,75
lane symjo	—	—	wowsna „	0,80-0,95	0,80 0,95
pjeluški	19-20,00	19-20 0	jećma „	0,75 0,85	0,75 0,85

Płaćizny rězneho skotu na Drježdżanskich skótnych wikach.

27 oktobra.

115 wol., 285 byk, 342 jałowc, a kruw, 517 ćelat, 810 wowc. 3209 swini.

Płaćizny za

woły: 1. 56—60, 2. 46—55, 3. 43—45, 4. 38—43;
byki: 1. 57—60, 2. 52—56, 3. 46—50;
kruwy: 1. 47—53, 2. 41—46, 3. 32—37, 4. 27—30;
jałojcy: 1. 55—58, 2. 44—51;
wowcy: 1. 56—62, 2. 62—65, 3. 48—55;
ćelata: 1. 81—85; 2. 72—73, 3. 65—70.
swinje: (přez 300 pt.) 59—60 2. (240—300) 58—6
3. (200—240) 59—60, 4. (160—200) 57—59.
Rancy: 52—54.

Drježdżánska burza (27. X).

Pšenca	235-240	běrnjace kruški	13 25-13
rožka	155-160	pšenč. wotruby	7,00- 7
nalětni jećmjeń	195-212	rżane wotruby	7 50- 8
nazymsk. jećmjeń	167 192	pšenčna muka	48 00-50
wows	163-168	rżana muka	27 75-28
čefwjeny dźeća	—	woka	22 00-24
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	250-255	hróch	26,60-27
suche truh.	5,60-5,80	cokrowe truh.	—

Hłowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smoła w Budyšinje. — Za lokalny dźeł a feuilleton: A. Dźěwan w Budyšinje. — Za hospodarski dźeł: Arnošt Barth w Budyšinje. — Za nawěsćki: G. Janak w Budyšinje.

Při wusywje.

Bur wora, symjo sy
Do brózdy na polo;
Zo rosće pak a ty
Da ruka wjeršnebo.
Bóh sćele dešće, ros
A slónčkej swěćić
Zo zemja płody n
To wón sam wobsta
Wšitke dobre dary
Te přiňdu z wysoka.
Duž dźak budź dźak
Štož Bóh nam da!

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 br., na pósće a pola dowěrnik, 1,61 hr., pod křižu zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščišćerja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687.

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej Živjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo wótčinkam čełnebo znjezbożenja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas živjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbożenje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozwěsć, znanjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lekarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbożenja dyrbja so bancy hnydom najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tutej banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozwjeła.

Čisło (Nr.) 253 — Budyšin — Srjedu, 29. oktobra 1930 — Bautzen — Lětnik 69

Němcy přećiwo Polakam.

Nazionalny sozialistojo žu w němšćim žejmje namjet wudali, w kotrymž wón Polakam ſ Němskeje šakuje, zmjerješe a twarjenja w němšćich rańšich provinzach zwonka. Dale położenje dawkow, danje atd. ja tamnišim Němcam žadaju, kaž dalsko pólšich robocakow njeeksistuje.

„Kurjer Warschawski" k tomu pśipśipomina, so žu to sedźerjo je žwojim namjetom two nětkotre lěta zapodźili; pśichod w Pruskej hižo dawno tajny wukas płaćił, kotryž so pśicerśiwo Polakam nałožuje a je po namjerje nazionalnych sozialistow složeny.

Překřiwjenje kriminalneje policije.

W Scheidemühlu (Pilach) pśichi pruśko-pólskej mjezy je ćežerjestwowa wyšichnosć śleđ wulkich pśicerśiwjenjow pśeć tamnišej kriminalnej policiji namakała. S pśichodnym pśepytanjom je žo wukopało, so žu někotśi satrudnjeni kriminalneje policije, na jich čele wjednik kriminalneje policije, kriminalny radźićel Philipp, **pjenjezy, kiž běchu za wotkrywanje pśicerśiwjenjow postajene, mjes sobu rozdźelili a sa žebje pśiswójbali.** Tak je žo ras 2000 hriwnow rozdźeliło. Pśichi tym žu wušichśi sastojnje wjeśiske sumy doſtali dołu nišći. Knježerjestwowy president namjeśeje marki je dišziplinarne pśepytanje pśeśiwo dwěmaj wobźaržnyma sastojnikoma zajwjedł. Tajne wěrnišnowe pśiśelenje rospomina, kak dalsko je wo pśestupjenjestwje snapśichecża wyšichnosćow a wo falšchowanje śiśelnow jedna. Pśichećhiwjenja žu hižo pśeš lěto wole.

Dr. Wirth dice ministra Franzena wotstronić.

Z Barlina žo powe, so žo wupłaćowne policajske pśichiwśi němšćeho stata na braunschweigšće knježerjestwo njeśju wuśelale. Němšći smutskowny minister je po śdaću pśiśele druhe kwalene pśicerśiwo Braunschweigskej wotpowěśi a dhže na kóžde waschnje Braunschweigšku ponuźeć, jo by žo ministra Franzena wotrjekła.

Kassel Barlinskich metallowych dźełaćerjow podpjeruje.

W Kasselu je žo w poślednim poseđenju měšćanskich zastupjerjow namjet sozialdemokratow ſ 28 pśicerśiwo 26 hłosam pśijał, po kotrymž ma žo strajkowazym Barlinskim metallowym dźełaćerjam sympathije ſ tym wobzjewdźeniu, so žo 5000 hriwnow k położenju jich nuśy pśiśiwoli. Sa to sozialdemokratojo, kommunistojo a nazionalni sozialistojo hłosowachu.

Strašna alpska železnica.

Warśiśi „Journal" wudawa, so je straśchny němsko-italski komplott wuśledźił. Němcy a Italjanzy dźełaja pśeź w runej měrje żelezniźu ſ Měnichowa pśiches Stelvio do Milana natwariś, kotraž by Gotthardsku żelezniźu wo 100 kilometrow pśikrućežiła. Nowa cžara, ja kotruž byśchtej nětśe dwě miljardźe twarśich pjenjez trěbnej byłej, by pśiches swiśi kóńcźk Awstrijske śchła, tola w runej měrje Němcy ſ Italiśej sjednocžiła.

Myślicej žo njemóże, so dyrbi žo nowa żelezniža jenož da šaradźenja dźela natwariś, ale ſ tym je dopokazane, so Italska pyta, žo łažo k žwojej pśichodnjej politizy pśichwaćerjeś. Jeli so žo mjenujcy njeby hodźiło, ſ pśichśamtnjenjom Awstrijske k Němśkej njepośrědne śuđobźiwo mjes Němśkej a Italiśej do skutka stajiś, potom by žo w krótkim cžasu 40 km. ścherka šmurhu Tirolskeje mohła wobhađaś, pśiches kotruž by nowa żelezniža wjeđła, a tak by žo wojeršzy schkitany śwjaśt mjes Romom a Barlinom dospił.

Wolmysleny antifascistiski nadpad w Pariżu.

Antifajśistiśiźy Italjanzy w Pariju běchu attentat pśicerśiwo fajśistiskej pśiśarni pśichotowali. Policija je attentat zajźewała, sajawichi dweju Italjanzow, kotrymajž bombu a dwaj natykanaj revolwraj wotewrjachu. Jeju žu hižo dla demonstraziowo 1. meje ſ Franzowskeje wupokazali. Prajitaj, so staj pśiśed pśiśarnju jenož demonstrowaś chcyłoj.

Nowa Mussolinowa rěč.

Skoro zyły śwět pod hospodarskej kriju cjerpi. Nihđe pak njejsej hubjenstwo a nusa tak wulkej kaž w fajśistiskej Italiśej. Mussolini je hižo wospjet śwětej pśichipowědał, so Italiśu k podobnej mozy dowjedźe, kajtuž je nětdy stare romiske kheżorstwo měko. Hacž dotal pak je pśichežo pśichśowach wostało, ja kotrymiž skutki njeśu śledowace. Też fajśistojo w Italiśej počinaju diwelowaś, so Mussolini ſ fajśismom Italiku ſ cžełna wuwjedźe. Mussolini je tohodla znowa sa nusne měr, dowěrjenje śwojich khablatych pśchiwiśowarjow pożełnicź. Na zhromadźišnje provinzialnych wjednikow fajśistiskich śwjatkow je Mussolini zaso wobšěrnu rěć měr. W njej praji, so je ſ pśedawšchimi rěcžemi chyłe starej ludańskej Europje maku ſ wobliča storhnyć, kotraž w Genfu wo měrje žuje, na wšěch stronach pak wójnu pśichihotuje. „Hižo wot lěta 1927 žmy śwědźy wójnskich pśichitowow pśicerśiwo Italiśi. Cźi, kotrymž je žo majsa ſ wobliča storhła, prózuja žo znowa a znowa dopokajaś, jo jeniczy ſ Italiśee europiskemu měrej strach hrožy. Fajśistiska Italska broni, dokeľž wšchitcy bronja. Wotbroni, hdyž zyły śwět wotbroni. Bronimy materialnje a duchownje, so bychmy žo wobaroli, ale niž so bychmy někoho nadpadli. Też nascha politika revizije měrowych śrěcženjow žo na wutrunanje wójny měri. Sa revizije měrowych śrěcženjow njeje jenož Italska, ale Europa a śwět žada. To njeje wěz njerozumna a njewujedźomna; pśichetoż możnosće revizije je w žamym pakcu Swjaśka Ludow pśichewidźana. Njerozum je, na njepśechměnjenju śrěcženjow wobstaćeˮ.

Schtož dunajsku politiku Italskeje nastupa, Mussolini dale praji, je wona ſ jejnymi žiwjenjowymi sajimami pśchikasana. Prózujemy žo, do najwjetšiche měry śwój žantžny kraj wuwuźiś, tola tón budźe bórzy ſ pśichberanjom wobydlerstwa saludnjeny, tak so w lěcže 1950, hdyž budźe Europa hižo nimo měry stara, budźe tu jeniczy młody lud italiski. Nasche měr lubowace wupinanje móże so jenož na rańšich kraj (Balkan) rośśěrjeś. Nasche pśchećelstwa a swjaski žu tohodla śrosumlive.

*

Jendźelske nowiny žo ſ Mussolinowej rěcžu w dołhich nastawkach zabkraju. Mussolinowe žadanje sa revizije měrowych śrěcženjow by w Jendźelskej pśichłosowanje namakało, hdy by snate njebyło, so Mussolini jenož ſ wotpohladom sa revizije woka, so by móh Italiśe na schkodu druhich statow powjeršchił. Wośnamjanjo sa śmutšenje we Jendźelskej je sawodny nastawk „Daily Heralda", organa knježerjestwowe stronh, w kotrejž so praji: „Wšchego bóle a bóle žo nowa Europa roswiwa na to žame waschnje, kaž pśedawšcha Europa. Diplomatiska wójna ſwjatkow a ententow je žo hižo sapoczała. Franzowskej pśchećelnej Małej entencje žo nowa skupina napśeśiwo staja, kotraž Madźarskeje, Bołharskeje, Turkowskeje a ſnadź Grichiskeje wobsteji. Mussolini Němskej skoro sjawnje ſwjatk posćiśa, kotryž dyrbi jako podłožk žadanje sa revizije měrowych śrěcženjow měś. Sdobom pak wón wo wójnskich pśichtotach a wo możnosći wójny rěcži, a pśchepśinacj njeje, so tale możnosć bźenja wopraudźe wobsteji. Mussolinowa rěcž njeje najstrašchniša. Wón śwój stil po žwojich pśchipožłucharjach łožnje, a sajśistojo wulkohubatosć lubuja. Najhórśche je, so žo wopraudźe na wójnu pśichotuja. Nusne je, pśechećelow měra na to kedźbliwych cźiniś, so je dwójnych napinanjow trjeba. **Wójna dyrbi žo pśicerśiwo wójnskim schćežowarjam wjeśeś**, hdyž by dyrbi žo ziwilizowany śwět nowej katastrofje wulkowaś.

*

W **Franzowskej** je Mussolinowa rěcž wulku šedźiwosć namałała. **Wona žo powschitkownje wotpokasuje.** „Nieje prawje widźeś", nazionalistiska „Ordre" pśiche, „schto mohła Italska ſ rewiziju śrěcženjow dobyś, a kajžki pśicinjenow dla je Mussolini žada". Jeli so Italska kolonije wocžakuje, móże žo w italskim imnyśe jenož we tajke kraje jednaś, kotreż žu po śwětowej wójnje jendźelskemu abo franzowskemu mandatskemu knježerstwu podśajene. Dla śpuschćenja kóždeho kraja by rewizija Versailleskeho śrěcženja trěbna była. Hnydom bychu žo Němcy k ſkowu ſamołwili; pśichetoż kóždy derje wě, so też woni kolonije žadaju. Italska by potom jenož kaśanije za Němśku ſ wohnja cźahała. Tohodla nieje śpśinaca, schto móże Italska ſ revizije śrěcženjow wocžakaś. Wona jenož strach wulkeje śwětoweje wójny śbudźi.

W „Echo de Paris", w nowinach franzowskeho generalneho staba, Pertinax pśiche, so Italska reviziju śrěcženjow žada, dokeľž je nětkole na stronje śbitych a njespokojnych, kotśiž chcedźa Europu rosmjetaś. Italiśa žo w žwojim bronjenju pśchećwakuje. S wobydlerstwom pśicheludnjena, dhže žo Italiśa w ranju wupśchestśi. To je najwažnjiśche, na cźož dyrbimy ſedźbowaś. **Mjes Franzowskej a Italiśej žo wot dawneho cźaša hłuboke bjedne wotewrja a diplomatiji njebudże lohko, jon pśichetwaśiś.** Pertinax też na to wotmołwja, cźehodla žo Mussolini nětkole ſ wulkej rasnosću pśicerśiwo Franzowskej wobrocża. Wotmołwjenje je lohke. Mussolini je śpytał w cźasu wot 10. hacž 25. meje je śwojimi rěcźemi Franzowsku satrachiś. Nětkole widźi, so je franzowski namjetny kraj wobćwjerdźeny.

Zamjenjenje potwerdźenych listinow Londonskeho śrěcženja wo wotbronjenju wójnskich łodźistwow.

W Londonje staj pónđelu połłanzaj Sjednoćenych statow a Japanskeje we śwonkownym ministerstwje w pśichtomnosći ministerskeho pśchedsydy Macdonalda a kanadskeho, awstralskeho, nowoselandskeho, południowafriskeho a nowofundlandskeho ministerskeho pśchedsydy potwjerdźenu listinu Londonskeho śrěcženja wo wotbronjenju wójnskich łódźistwow pśchepodałoj. Też potwjerdźena listina jendźelskeho knježerstwa žo pśchedpołoži. Wuźijo pśchitomnosćej italskeho a franzowskeho połłanca, Macdonald nadźiju wupraji, so budźetaj też jeju kraja sa pśchihódnu chwilu móz śrěcženje potwjerdźiś.

Prezident Sjednoćenych statow połnócneje Ameriki **Hoover** je pśchi sławnosći potwjerdźenja Londonskeho łódźistwowego śrěcženja do radia śrěcžo praji, so je śrěcženje prawdodźiwe snapśichecża wschitkich a so njeje nikomu straschne. S dowěru k wuhladam na pśichihodne śniježenje namócźkeho bronjenja rěcžo praji: „Zenje wjazy njeźmemy pśchipuschćeśiej, so by móz namócźkeho bronjenja rozšěrjeł." Jednana wo namócźkim dowěrjenju mjes Italiśej a Franzowskej žo dótknywschi, praji, so maju ludy zyłeho śwěta dowěrjenje, so žo je sćerpliwosću a dobrej wolu porazili, rozśrjaśe tehole praschenja sawěsćeś.

Ministerski president **Macdonald** praji: Po dołhim puću k měrej a bjesstrachej śmy druhi milnik pśchekrocźili. Franzowska a Italska hišcheje k skupinje, namócźku mój wobmjeśowazej, njeśluschaśe, ale nadźijam žo, so budźe jednanje mjes nimaj se śbožownym wuspěchom krótnowane. Jenże w łtalwiśach njeje poměra Jendźelskeje, Japanskeje a Sjednoćenych statow wutrobnischi była, dyžli wot podpisanja śrěcženja.

Do radia w Tokiu też **japanski ministeriki pśchedsydа** porěca. Jeho rěcź žo runje kaž **Hooverowa a Macdonaldowa** ſ radiom sdobom w Europje, Aziji a Ameriźy rosšcheri. To je pśeni króć w radiowych stawiznach, so žu žo rěcže sdobom po tśioch śwětowych dźełach rośśěrile. Japanski ministeriki pśchedsydа praji: Namócźke śrěcženje **nowy dźeł ziwilizacije cźłowjeśtwa wotewrja.** Cźak je pśchihódny sa śchćerke rospominanje politili wotbronjenja, kotraž je w tymle śrěcženju wopśchijata.

Bołharskaj kralowskaj mandźelskaj na wětrnej morskej śěrce.

Bołharski ministeriki president Liapćejew je pónđelu wjecźor do Sofije ſ powěźcźi pśchijeł, so ma so pśchichod kralowskeju mandźelskeju schtwórtk wocžakaś.

Sofijske nowiny žu njepołwjerdźene powěsće wocžischćate, so je parna łódź „Zar Ferdinand", ſ kotrejž bo kral a jeho mandźelska wjeśetaj, ſ wulkim wětrom mjotwana była, w Korintskim pśichitowaje pśichitaješ. Po druhej powěsći je wutoru w nozy łódź mohła dale k Bołharskej śěcź. Radio w Sofiji žo wot wutory rano podarmo prózuje, so by schćerkowaske śwjatanje ſ łódźu dośtał. Tohodla je zyle njejsnate, hdźe łódź runje jedźe. W knježerstwje žu tohodla we wulkim njemjerje. Sa powitanje njeje žo hacž dotal žanych pśchepośchenjow wu-

dało, začynnje so diplomatiski korps, nowiny atd. njepischestawcy sa tym napraschcja.

Porěšće wo powčerschich prihotach w Spaniskej.

So hyschu pischeczíwo roswuczeńskemu porjadej, kotryž z czaja diktatury pokhadza, protestowali, studentojo we Sevilli a Oviedo strajkuja. W Sevilli su pisched universitu schčežowy natwarili a na nim wobras jeneho ministra spalili, mjez tym wokolo wohnja resiwaju.

W Barcelonje so 9. novembra wulka republikanska demonstrazija pschihotuje. Liczi so se 100 000 wobdźělnikami. Demonstrazija dyrbi znamjo k statnemu pschewrótej dacz.

Zdźěk na kupje formozy.

Na kupje Formosy, kotraž je japanskemu knježstwu podstajena, je zdźěk wudyrił. 1500 Malajow je město Hori wobstupiło. Boja so, so su sběrkarjo wischitkich wowobydlerjow zkónzowali. W Muschi, na važnym městnje na železniy, blizko města Taiczu, su pjeca 190 Japanzow morili. W Taiczu su demonstrantojo, kotriž policajske twarjenje nadběhowachu, žandarmow zarańli a wjele bróninjow a municije zebrali. Knježerstwo je wojakow a wotdźělenje sčladow pischeczíwo sběrkarjam wotpósłało. Malojso su so zběhnyli, dokelž je japanske knježerstwo z kłakanju elektrisneje mozy w jich kraju natwarjeć chcyło. Tohodla su so nabojeli, so jich knježerstwo z mozu do druhich stronow pschewjedże.

Nowe njemčiny w Rio de Janeiro.

W Rio de Janeiro su pondželu nowe njemčiny wudyrile. Dwaj bataillonaj 6. pischeho regimenta a jenoc schwadrony 1. jězdneho regimenta, kotrymž bě so wojerska polizija wschitkim wótka, běchu so zjednosile. Nakhwilne knježerstwo spjerzowarjam knježerstwu zwérne regimenty na pischerziwo stajl. Tymaj so po dwěhodźinskim wojowanju poradźi, zběrkarjow porasyeć. Knježerstwowi wojazy běchu barrikady na drohach natwarili a kasarny zběrkarjow wobstupili, do kotrychž potom stelachu. Wschi wojowanju su wěhdże su wojakow morili abo sranili.

Knježerstwo je wojerswiko, so město dospolnje wobkruzeli. Wjednik zběrkarskeho hibanja, Getulio Vargas, kotryž presidentstwo pischewolnje, je po puczu do Rio de Janeiro. Prjedawschcho Rio de Janeirowskeho prefekta, Antonia Prada, su sajeli. Julio Prostes je w jendželskim generalnym konsulatstwje wuczel namakal.

Nakhwilny president Vargas je pschipowědźił, so je swojim wójskom do Rio de Janeiro pschiczehnje. Vargas je zamužiy komitej wutworił, kotryž je z pschibitkami wojewik, so diktaturu sawjedże.

Mjez tym je pondželu rano do Rio de Janeirowskeho pschistawa z wjednistwom admirala Bedforda wójnske łódźstwo pschijeło. Bodford sjecu revolucionarnu stronu nawjeduje. Wón je pischeczíwo nakhwilnemu knježerstwu postajnk a je prajił, so budże wotstadzeneho presidenta Luisa je wschěmi mozami podpjerowacz.

Na hłownych dróhach w Rio de Janeiro je so kucze wojowako. Městowy dźěl, w kotrymž su wukrajne póstanztwa, je storo wote wscheho wobkhada wotstamknjeny. Położenje je zyle njewěste.

Ze Serbow

W **Budyšinje**, 29. oktobra 1930.

— **Wo wjedrje.** Skónczenje je so scherjały deschczik wunjemdrił. Wčekach wody spaduja. Swětliny so posahubuja. Też schkleńza stupa pomałku na rjane. Hacz so dotkanje na nikotre dny wumjeaori, je wulke praschenje. Pola kupy Island je nowa mjżina spónecz a hotuje so w wosnozy nimo czahnyez. Wona może nam wjedro sahonakasyez. Tak hylnych deschczow, kaž poslednje dny, nam wěsce njepschinjesze. S Azorskich kupow k tomu sahzo nowa wyschina pschikhadza. Tuž tak sě njebudże kaž poslednje dny. Sčerje naházamy so hischcze pschijomneho nasmužkeho wjedra. — Jutsse schtwórk sthadza stónczko 6,54 hodź. a khowa so 4,33 hodź. Měsacz sthadza pop. 3 hodź. a khowa so w polnozy 11,42 hodź. — Wežera wjeczor w 7 hodź. barometer 735, hygrometer +1 a thermometer wo dnjo +6. Dźenza rano we 8 hodź. barometer 741, hygrometer 0, thermometer w nozy +4. Wuhlady na so pschemenjaze wjedro.

— **Narodźenja jubilejska žiwjatočnosez.** Kaiserez kofejowy wobkhod, kotrehoż hlowny dom je we Wiersenje w Porheinskej, tele dny swoje 50 letne wobstacze wobsiwjeczi. Firma se zwojimi 1500 filialkami je kózdemu wobydlerjej nascheho města derje znata, dokelž je, kaž we wjele druhich němskich městach też w naschim městze zastupjena. Wobkhod liczi so do najwjetschich němskich dowoznych firmow. Hlónosez a tunjosez tworu je z tym zaruczena, so so z kraja žiwych wuplodow hnydom k pschetrjebarjej woły. — Komerzijska rada Kaiser, žiwy zakoženja a nětczischi schef wobkhoda, složuje so po khutnosczi czasa, so so wulkich jubilejskich žiwjatočnosczow wšdawa. Dopomnjesce na 50 letny jubilej jeho pschedewzaca ma so czim bóle se skutkom zathowacz, kiž bě w sozialnym zmyzle wuskutkuje. Wón je tehodla k lepschemu pschistajeżow a dźełaczerjow swojeje firmy 200 000 hriwnow wustajił.

— **Swój zlěborny kwaž** zwjeczi dźenza žiwjeny winowza tudomny schewski mišchtr Jan Stolina z swojej zwérnej mandželskej. Jubilaraj hyduja Pětrowskej zyrkwi czišło 5. Powschitkownje wobstajnymaj zlěbornymaj mandželskimaj pschejemy k jeju nemu dnjej wjele sboża a Božeho zohnowanja do dalschoda.

— **Póstowa služba reformaziti žiwjeżeń.** Póstowa wokna žu wotewrjene jako njedźelu. W Budyšinje so dopołdnja nimo jeneho rosnoschenja listow też pakow a pjenjezy wunoschuja.

— **Padnjschtwje.** S nutsdobyczom w nozy k 29. nowza žu z jeneho hoscenza pischi Nowosalzkej dróhi bu zigaretow znamkow Sansouci, August der Starke, Ateroid, Gloria, Attkah Auslese, Bulgaria Stern a wjele bleschku likra znamki Underberg kradnyli. — Dale so kradnyli w nozy k 28. winowza z nutsdobyczom w Wjasowjazy nimale nowe motorste koło znamki „D. K. 33“ z 2585, 18 konj. moz., 2 zylindraj. motor czo. 190712, krožna czišło 122518, czežiwjeny tank a krožna se znamstim žeolom a elektristim wobžiwjenjom. — Wo wjezowne zdźělenja prožytaj kriminalny wotrjad w Budyšinje, telefon 2802, abo žandarmstwo we Wjasowjazy.

S **Budyšez.** W nozy k wutorje czežerjeske jedyny auto z Wjelecżina z njewschědnez spěschnosczu pisches wjeß. Wulkeje wody běchu wohnjowi wobornizy dróhu z pesom zasichlachali. Auto do powjasa sajedże, wuterbym kaž na kotrymž be powjas pschiwjazany. Kolik rožbi pischi wokna blischeju domu a wobschkodźi też auto sloka. Kaž do wody sajedże, ale mjezesne hischcze sboże.

S **Makeje Borschcze.** Khežkaz be tu žiwoje hnydom k pschi tym be so hužyza zhubika. Mjez to, so je ju nechto kradnył. Hužyza wschak be zasi prosnjeho žuda, kiž hižo dleschi czaj we wodze ležesce bě so tam satepika. Nadźijomnje te „hužaze paße“ nětko hnydom wotstronja.

S **Hliny** pola Luczinj. Jutsje schtwórk 30. winowza žiwjeczitaj tu knjes Jan Proßka a jeho mandželska Madlena rodź. Kaiperez zwój skoty kwaž. Wobaj jubilaraj změtaj so hischcze dobreje strowoty a czerstwosze wjele. Pjecz dźecži, dźědźidźecži a druhi pschijmuli smjehodża so pola njeju a raduja so žobu nad jeju czestnym dnjom. Proßkez mandželski, kiž staj dolholetnaj zhromadzenja czitarjej „Serbskich Nowin“, běschtaj prjedy w Dešanach a staj so podsiidsko do Hliny pschesydlikoj. Ke swojim pischeczam z skotemu mandželskemu jubilejej pischiwitamy tu tež my a pschejemy jimaj, so by Bóh Knjes jimaj spožiz dołhi a miły złonczny wjecżor žiwjenja.

S **Minakala.** Wulki beschcžik sandżentych dnjow je nam wulku wodu pschinjesł. Wjesna rěka „Domczanke“, kotraž wodu z Khróšczańskich, Luwjańskich, a Lomsczanskich honow pschinjesze, je pisches brjohi stupła a pódlanske

JUBILEJNE POSKIĆENJE

5% rabata w znamkach z wuzwzacom cokora

Hišče lěpje a tuńšo

Kofej punt 2.40 3.- 3.60 4.-

Čaj 0.75 hr. 50 gr. pakčik

Kakao :: Šokolady

KAISERec kofejowy wobkhod

Filiala w Budyšinje na Bohatej hasy 5

Gosničanski faraf.

48] (Skónczenje.)

Bě czicho a pschezo bóle wocżichny. Mužojo pozběhnychu swoje wocži. Najprjedy czi starschi, a jich wocži so sablyschczichu, potom to też młódschich zhrabny.

Schołta Stablewski stany. Njemóżesche sa to, so so jemu wocži sastupischtej.

„Knjes faraf, myślicze z tym wažnje? To byschcze wopraudże chzyl sa naß czinicz?“

„Ani hłowa wjazy, Stablewski. Sawdajcze mi žwojn pratwizu. Nětko pódu won a iwy możesce mjes žobu wuradźowacz a potom mje sawokajcze!“

Wón wuńdże a burjo wostachu žedžo a njewědźachu, hacz je to sazo někajke jebanstwo abo dyrbjachu tomu wěrzicz? Ale faraf Wjerzaba tu tež hischcze běsche a tón bě prawje zrozumił. Wón jim to rospotwěda, a schołta so domaza.

Bjedrich zhodźesche w pódlanskej zjiwi, nětkdy zazpětej knježskej zstwiczaju, horje a dele, hdyž so woni k njemu czischczachu.

„Knjes faraf?“

„Potajkim, wy chcesce? Derje, tuž wuradźujmy, pschekoż czaj njeżmětny pschepuschczicz.“

*

Zutrowniczka!

Ty njedźele běchu so pominyle. Hdżej bě nasymski wuzżywo na knježim, tam so selenjesche a nłódnjesche, ale też hewak bě wschitko wokolo kaž czišły pschestrenz. Wonjesche sa płódnej rolu a žytni mužojo z wjeżeżym, strowym wobliczom tu wokolo zhodźachu.

Nětchtożkuli bě so wotbudziło. Na sakkadach zhelniczy po-

sběhowachu so paženja brózdnje, kaž běsche to prjedy bywało.

Na wulku žórlu dopominasche nowy wobmjetany blak na sczenje kubleńskeho statoka, tam, hdżež běchu nětkdy durje byle.

Też Kobalczez khżża a druhe roswaliny pschi brjohu běchu precz. K czemu z tajkim podarmotnym dźělom zebi czaj kombsicz, hdyż mažiyne khże prózdne stejachu?

Knjeni ekonomijowa radźiczelowa hydsesche zsama we knjeżim dworje. Njebě wschak zamotna, pschetož Bjedrich pschikhadżesche wschędnje k njej, a hdyż jeho wuhlada abo hdyż wón na polu stejesche a z burami rěczesche, potom myślesche czasto, so to njeje dozyła jeje zyn, ale jeje muż tu sazo je a steji kaž nětkdy w zwojej młodostnej mozy wonka, so by wschitko nawjedował. Jenoż so myslesche pschi tom czorna zuknja tutón wobras.

Swony maleje zyrkwje zwonjachu k jutrownym kemschcam. Pomałku krocżesche Bjedrich Radeżki pisches kerchow ke kapali. Młody wuczeł, kiż bě wot nekotrych dnjow město stareho Wunieżkeho nastupił, sapocża pischczeże le hracz.

Zyła wožada zanjeże radostny jutrowny kerluscz. Nětko stupi Bjedrich psched woltar a modlesche so liturgiju. Jemu wutroba buchasche, hdyż po sskhóże na kléiku krocżesche.

Kak žwjatočnje bě dźenza w zyrkwiczży, je selenju krażnje twypschenej. Khwilku so jeho wóczko roshladny. — Latwi běchu kopate polne a hischcze stejachu w khobbje a wocži, kiż so k njemu wobroczichu, běchu wocži polne błyschcza a dowěrjenja.

Wón pomyśli na njedźelu, kiż njebě so dawno tak dołho pominyła, hdżež wón tu tež stejesche a nichtó njebě pschischoł na njeho pośluchacz.

Potom pohlada na stólczk maczerje a też wona hlasche z mérnjwym wóczkom k njemu hjerje.

Najprjedy rěczesche swaha, potom pak ronjachu so mu hłowa spěschnischo a horliwischo z erta. Kak so jemu dźenza rěczesche! Njeběchu to wschitky pschecżelja, njewědźesche-li wón, so maju jeho radźi?

A wocži hladachu k njemu a wuschi so nastajachu k jeho hłowam. Swuki swonow a hra pschecżelow!

Bjedrich Radeżki stejesche w kapali a wotpołoż swój talar. Zyła jeho wutroba bě połna dźakowanosze a sboża.

A wón widżesche do daliny. — — — —

Jeho pschecże bě so dopjelnikło a wón widżesche, so bě so žiwjej wožada z pschecżelom stał!

Pomałku krocżesche pisches kerchow na faru domoj.

Też tu poża wschitko rozeż a so selenjecż. Sněhowischki, tulpy a běły podlěst sakżiwachu, haj žamo na mandlowzu, kiż psched durjemi stejesche, nadźiwachu so hižo na czerwjeń pupki.

Nałeczo!

Wón zastupi a wokomik jeho huschti pschebožnowachu. Tu bě žamotno. Ale wón potschasze z hłowu. W žwojej kapły trjeżesche list, w kotremż bě knjeni Afsenowa jemu woimotkwila a zyle napodledku hischcze pischikała:

„Wona budże tola hischcze z knjeni pastorowej.“

„Heria!“

Wón stupi k woknu, wotewri so schéroko a žrdżesche z hłuboka cżopły, wonjazy, je zlótnozom pschezahły pomér.

Nałeczo! Nałeczo wschudże a nałeczo też w jeho wutrobje!

(Kónz.)

łaś powodźiła. Pola Měrtachez ſtokoła bźjeſche woda pol metra pyſches puck, tak ſa też awta tu nimo njemóżeſa. Druhe wyſſne pucze ſteja tehorunja pod wodu, tola je mó wokoło 20 cm. Mětrachez, Wowkez a Schoſcežiża ſtatoti ſu dokotwokoło ſ wodu wobdate. Skót ſu k ſuſodam wodźili, dokelž hač do kolen we wodźe ſtejeſche. Wěrnjage hromady běchu k połoju ſ wodu wobdate. Hačrunjež nasmješti cžaſ, woda tola ſchkodu naczini.

S Lubija. Hobrſkeje ſchłody je pondželu wichor na ſtrowſkej horje naczinił. Schłomy ſu ko ſ hromadami wuſſe, tak ſa nichtó po puczach a ſchcežkach ani jěſt ani khodźeć njemóże. Nječakanje wjele hałosow ſemje pod ſchtomami. Wumrět wuczini wokoło 700 fm. Prjedy běchu mniſchki tu lěſ ſnežile. I tomu ſaſoh pſchinóże ſchkoda ſ wichorom. Na wjeſe ſ tym ſnjemóżnjene porjadnje Lětcžſkowo.

Myſlej. Pondželu wjecžor 7/8 hodź. wudyrì we wſim woheń. S mózným wětrom ſo woheń ruczeſe ſe, tak ſo ſo mažjone domſke ſ rejwaniſkej ſalu ſpali. Stót mózacžu wulkowacz. Dokelž bě wuſa, njemóżeſche wobnjowa wobora hnydom pſchiſ, dokelž ſtykawu k wohnjej pſchiwjeſcej njemó- Přenja bě na měſnje ſtykawa ſ Měrjowa, tiž ſu ſama pſchecžiwo wohnjej wojowaſche. Schko- ſe ſaweſcženjom. W 11 hodź. mózacžu ſtykawu ſu dom wróciłe.

Dolanſkeho Mlyna. W nozy k njedźeli je ſo tudy- ſej we ſwojim bydlenju na klinzu wobwjeznył. Ležeſche w tudyſchej ſchkleńcžerni. Sawoſtajł wudo- ſchcežkini małymi dźěcžimi.

Ruchwalda. Deſcheže poſledních dnjow ſu pola ſi njeſcheže wokoliny pſcheměnike do bahniſchcžow. ſu hižo konje w błócže ſo japaonyle. Konja ſ knje- ſtwa móżachu jenoż ſ wulkej próżu wuſſwobodźić. na polach ſu jara poſcžodżene. Rěpu njemóża dom ſ. Lubjene wjedro pak też ſkaſy wuhnyw. W rěży ſe je telko wody, ſo ſtrach hroſy, ſo budże dyrbjeć wanje rěki pola Wuſſchowa ſo ſaſy ſaſkaſicź.

Khoćebuſa. Na żeleſniſtej cžarje mjeſ Khoćebuſu a Frankobroadom padże pola Wiehmanoju dźěcžo ſmjercž. Po ſoacžu njeběchu durje prawje ſacžinjene. Dźě- ſo ſu cžeſto ſranjene.

S Wrſajnja. Pónželu wjecžor w 9 hodź. wudyri ſchoł w brózni rěſnika Renuša. Wona ſo dospołne ſpali. Snaſi ſo też wſchón grat w brózni, kaž wóſ a ſlat. Wobnjowej woborje ſ Wrſajnja a Wjeſbna pſchi- ſchcežniſtej na pomoz. Tuka ſo na ſapaleńſtwo.

Wokrjesne ſkhadzowanje ſ ednoceńſtwa wjesnych gmejnow w Budyſinje.

Nuſa małych wjeſnych gmejnow.

Hórje, Kamjenje, Lubijle a Zjarowſke ſjednoczeń- ſtwo rajnym ſjednoczeńſtwje mjeńſchich ſaſtkich wjeſ- gmejnow, kotremuż pſchez 2000 ſaſtkich wjeſnych ſu pſchiſłuſcha, ſeſchu ſo jutre ſchwórtk 30. okto- w 11 hodź. w „Měſchczańſkeſ ſahrodze“ w Bu- ſ wokrjesnej ſhromadźinje, na kotrejž budże bje wo nuſu mjeńſchich wjeſnych gmejnow re- Na dnjowym porjedje ſtejí:

1. Nuſa wjeſnych gmejnow. Rozprawjer: wjeſnjan- noſta Stohn ſ Ottendorfa pola Mittweidy, pſchedńoſta ſjednoczeńſtwa mjeńſchich ſaſtkich wjeſnych gmejnow.
2. Wobdźělenje gmejnow pſchi pruhowanju potrjeb- noſće namjetow na kriſowe ſaſtaranje.
3. Saſtaranje wupodpjerowanych dźěłonjemjerjow (ſpomóżeńſtich dźěłonjemjerjow) a wokrjesny dawk.
4. Spěchowanje twarjenja bydlenjow w małych wjeſnych gmejnach; Pſchihotowanje ſrědkow ſ twarjenja bydlenjow ſa wuporjedżenje ſtarych bydlenjow.
5. Wudżerżenje pſchechodnych dróhow.

Z Łužicy.

* S **Dürrhennersdorfa.** Wobžarujomny podawk ſta ſo tu ſobotu na hońtwje. Knjes wyſchſchi hajnik Waikaf ſtejeſche ſ towaricžom po rewěrje. Hdyž bě Waikaf raſ na ſkok ſchoł, ſaſłyſcha jeho towaricž nadobo wutſeł a namaka pſcheni Waikarja cžežko ſranjeneho. Jeho hnydom do Lu- ſtejeſche thorownje dowjeſechu. Wěz pſchepytuja. Telko je wěſte, ſo je njeſedna wo ſtóſtnitſi njeſkutk.

* Se **Shorjetza.** Sſmjertne njeſkoże ſta ſo pondželu pop. 1/27 hodź. na Liberſkej dróſy. Awto tudyſcheje fir- my pſcheſecžalny na cžmowym měſtnje pſchi parku tſoch dźěłacžerjow. Dla deſcheża a wichora njeje wjednik awta dźěłacžerjow pytnył. Awto ſawadźi wo 63 ltneho murje- ra Glogowſkeho. Glogowſki bu na ſemju wrjeſnjeny a ſemrě na puczu do khorownje. Po ſdaću bu ſnjeſwożeſnemu rjap ſlamany. Wěz ſo hiſchcže pſchepytuje.

Nuza w Kamjencu.

Namołwjenje Kamjenſkeje měſchczańſkeje rady.

Měſchczańſka rada je pondželu 27. winowza ſcžehowa- zu „wuttrobnu próſtwu na wobydlerſtwo“ wołſewila:

„Traſna wulka bjedźěłoſcž je do wjele ſwójbow na- ſcheho měſta hórku nuſu pſchinjeſła. Pobrachuje huſto Je kóždeho winowatoſcž, po najlepſchich mozach ſobu pomhacž. K wołóżeniu najwjetſcheje nuſy proſymy po tutym puczu wutrobnje kaž naležnje, ſo bychu ſo naſche- mu ſpomóżeńſtemu hamtej pjenjeſu, wězy a darmotne wobjedy k roſdźělenju pſchepokaſale. Dary wězow (draſta, wſcheje druſiny, meble, tepidla atd.) ſo kóżdy cžaſ na naſchim ſpomóżeńſtim hamcže ako na naſchej policajſtej ſtraži pſchijimuja. Na pſcheże ſo po wězy pósczele. Też najmjeńſchi dar je witany.“

Socialna pomoc dźěłaceńſkeho ſpomóżeńſtwa w Saksku.

Dźěłaceńſke ſpomóżeńſtwo, jenicžka němſkoſtatniže a krajnje ważna pſchiſpóſnata ſpomóżeńſka organiſacija dźě- łaceńſtwa, po dowolnoſcži dźěłoweho a ſpomóżeńſkeho mi- niſterſtwa wot **26. oktobra ha ſo 2. nowembra 1930** po ſomach a haſach dary hromadźi.

Se wſchitkich krajow Němſkeje Saksła najbóle pod ho- ſpodarſkej kriſu cžerpi. Wjele tyſac k dźěłu ſwólninych ludźi je žiwych w najbóſchej nuſy. Jony a dźěcži hłoda cžerpja. Ludowa krowota je nanajcžeſcžo wohrożena. S pomocnej akciju dźěłaceńſkeho ſpomóżeńſtwa ma ſo ſnajmjeńſcha najwjetſcha nuſa wołóżcź. Tehodła wobro- cža ſo na wſche wórſchty wobydleńſtwa ſ próſtwu: „Pod- pjerajcže ſkutkownje ponožnu akciju dźěłaceńſkeho ſpo- móżeńſtwa ſ podawanjom darmożnych wobjedow ſa dźě- cži a doroſcženych, ſ pjenježnymi darami, ſ podawanjom łepidła, běrnow a žita a cžołeje drasty. Pomoz je jara nuſna! Woprujcže pſchi domjazych a wonkownych ſběr- kach ſwoju ſcherpatku.“ Dary njech ſo ſelu na ſekretar dźěłaceńſkeho ſpomóżeńſtwa w Budyſchinje na Szerbſ- kich hrjebjach 2, telefon 2815, ſa Kamjenſki wokrjeſ na Fritza Wunderlicha w Kamjenzu w khorožnej kaſy. Wu- noſchk ſběrki a nałożenje hižkowo ſo ſjawnje wołſewi. — Spominajcže na cžeſcžyjace cžłowjeſtwo!

Zawrjene časy.

Policajſti hamt dopomina na poſtajenja wo ſawrje- nych cžaſach, dokelž ſtej pokutny dżeń a ſmjertna nje- dźela blizko:

Po poſtajenju ſe 16. februara 1926 njeſmědźa ſo po- kutny dżeń, ſmjertnu njedźelu a na pſchedwjeczoru ſmjertneje njedźele reja na ſjawnych měſtnach, w pri- domach abo w měſtnoſcžach ſawrjenych towaſtwow wot- měcž. Pokutny dżeń a njedźelu ſemrětych ſmě ſo jenoż thutna hudźba poſtſicžeſcž. Dale ſu na tutymaj dnjo- maj jenoż taſke dźiwadłowe a kinematografiſke pſched- ſtajenja dowolene, kiž ſu ſłożene na khutnoſcž dnja. Pſchedwjeſcž trojki, revuwy, wjeſelohry, operety a łohł- rtnja je ſakaſane.

Hudźba a ſpěwy ſa pſchespola maju ſo jako ſakaſane hudźbne poſticženja w ſmyſle tuteho poſtajenja wob- hladowacž.

Sawrjeny cžaſ ſapocžnje ſo ſa reje na pſchedwjeczoru ſmjertneje njedźele we 18 hodź. a pokutny dżeń w 1 hodź., ſa hudźbne poſticženja, dźiwadłowe a kinemato- grafiſke pſchedſtajenja wobaj dnjej w 6 hodź.

Ze Sakskeje a dalších krajow.

* Se **Sebnicy.** (W hróbji ſmjertnje padnył.) Kubłer Robert Götze w Ottendorfje pjatł hródź wobhladowaſche. Wobſtuny ſo a padże ſnak. Pſchi tym je ſadnjej hłowu wo nješchto twjerde dyrì, ſo ſa nékotre wokomiki wudycha. Götze běſche wjele łét ſ gmejnſkim ſaſtupjerjom w Otten- dorfje był.

* S **Drježdżan.** (Ssamomorduarſtwo luboſcžiſkeho pora.) Pondželu pſchipoldnju namałachu w jenym by- dlenju na Rähnitzſkej haſy w Drježdżanſkim nowym měſcže luboſcžiſki por ſ pkunom ſajedojcženy. Njeſnataj běſchtaj wot wonkach do Drježdżan pſchijełoj. Wjecžor njeběſche hiſchcže ſwěſcžene, ſchtó morwaj ſtaj.

* S **Mitſchinja.** (700 łét Mſchinjanſka rěſnika jednota.) Sanożenu njedźelu ſiwjeſcžeſche Mſchinjanſka rěſnika jed- nota na jednore waſchnje ſwoje 700 łétne wobſtacže. Dopołnja wotmě ſo w Kitſenitzej zyrkwi ſhromadna

Boża ſłużba, pſchi kotrejž měſeche knjes ſarat Schröder ſwojoſkeniſke predowanje. Wjecžor ſeńdżechu ſo ſobuſtaw jednoty ſe ſwojimi pſchiwuſnymi k rjanemu ſwje- dżeńſkemu wjecžernej w Hródnej pinzy.

* S **Lipſka.** (Diphtheritis.) We 38. ludowej ſchuli w Lipſku běchu w poſledním cžaſu dźěcži ſdyż a hdyż na diphtheritis ſthorike. We poſledním cžaſu bu tak ſłe, ſo dyrbjachu ſchulu na dwě njedźeli ſamknjeć. Schtyri dźěcži ſu nětle na tutu thoroſcž wumrěłe.

* S **Annaberga.** (Sawrjene ſawěte dróhi.) Měſch- czańſka rada w ſuſodnym Jöhſtadtu je pondželu dyrbja- ła dróhu do Weiperta hamtſkeſ ſawrjeć dacž, dokelž bě- ſche ſo na njej ſ wěžom telko ſněha nakopiło, ſo njebě- ſche móżno po njej jědźicž. Hižom pondželu rano dyr- bjachu automobil wuſwypacž, kiž běſche w ſuſnju cžłażu woſtał. W runinach leżeſche ſněh pondželu rano nětkoże 10 hacž 15 zentimetrow wyſoko.

* S **Oberwiesenthala.** (Sněh na Schmrčežej horje.) Na wyſchinach Rudnych hór je ſo w poſledních nozach pręni ſněh naſchoł. Na Schmrčkowej horje (Fichtelberg) pokaſowaſche thermometer ſobotu rano 3 ſtopjenſi ſymy. Hora běſche łohło ſe ſněhom pſchikryta. Wot ſoboty ke njedźeli po zyłych Rudnych horach nahłe ſyma ſaſtupi, ſo je ſo hacž 15 zentimetrow wyſoko.

* S **Oberwiesenthala.** (Sněh na Schmrčežej horje.) Na wyſchinach Rudnych hór je ſo w poſledních nozach pręni ſněh naſchoł. Na Schmrčkowej horje (Fichtelberg) pokaſowaſche thermometer ſobotu rano 3 ſtopjenſi ſymy. Hora běſche łohło ſe ſněhom pſchikryta. Wot ſoboty ke njedźeli po zyłych Rudnych horach nahłe ſyma ſaſtupi, ſo je ſo hacž 15 zentimetrow wyſoko.

Nanowiše z cyłeho ſwěta.

— **Schkrowa powěcž wo wjedrje ſa jutiſchi ſchtwórtk:** Pokhmurjene, wětrate, mile, pódſtſcho ſchcžipate. W ſen- dżeńſkej mile a ſo beſchcžuje. W połnóżnej Europje ſtłódno a ſo beſchcžuje.

* **Pola dwórniſchcža Giengen we Württembergſkej je jedyn tworowy cžaſ do jeneho próſtneho tworoweho cžaſa ſrajſk.** Schtyri ſaſtojnizy ſu pſchi tym ſmjerjeſ namakali, jedyn je ſo cžeſło ſranił.

* W ranſkej Němſkej je **powodżenje wulke ſapuſcže- nje naczinilo. Pola Benſchena ſu ſo pondželu wjecžor hłowne żeleſniſke kolije powodźile, runje tak pola dwórni- ſchcžow w Poppſchizach a Mielſchlau. Żeleſniza mjeſ Be- nau a Grünbergom w Schleſyſkej je ſo na dwěmaj měſt- nomaj podmikła.**

* **W Prahy je ſo dżenſa internazionalny ratarſki ſjeſd wotewrił. Na nim ma ſo wo ratarſkej kriſy a wo ſwjaſu europiſkich krajow jednacž. Sjeſdej ſu ſo rosprawy ſchpr- nacže europiſkich ratarſkich ſtronow pſchepodate. W ros- prawje franzowſkeje ratarſkeje ſtrony ſo jako pſchicžiny ratarſkeje kriſy mjenuja: Politika Sjednoczenych ſtatow połnócže Ameriki, kotraž ſo pſchecžo bóle kóżdemu dowo- ſej wotſtamkuje, tola Europu ſe ſwojimi produktami pſche- pławja, hoſpodarſka politika kommunniſtiſkeje Ruſkeje, no- wa hoſpodarſka politika Jendżelſkeje, kotraž nětkole kraj dowoſej ratarſkich produktow ſawjera, diktatury Europy, jenož naprawdu cžiſnaje, kotreż ſa wokowit kriju poſłaja, ju pak naprawdże powjeſcheja, pſchetwórjenje Eu- ropy na podłožku mérowych ſrjeſcženow a pſchewjedżenje ratarſkich reformow, po kotrychž ſo wulke łubja roſbje- ja.**

* **Belgiſke kněžerſtwo ma wutworjeńſtwo, w parlamentu dowolnoſcž ſa pożonku miliardow frankow ſadacž. Tale ſumma ſo ſa wobſtwjerdżenje belgiſkeje mjeſy trjeba, kotraž dyrbi ſo podobnje kaž franzowſka mjeſa wobſtwjerdżicž.**

* **W Mac Mjeſteru w Sjednoczenych ſtatach połnócže Ameriki ſu w podkopłach ſte powěrły roſbuchle. 28 hór- nikow je ſo we hłubokoſcži 100 metrow ſaſſypło. Wukhowaſſe muſſtwo wo dnjo a w nozy dźěłaju, ſo bychu ſa- ſtyknjenych wukhowałe.**

Zajezdżenja na dróhu.

W **Kamjenicy** ſobotu 18 ltnu kołeſiſkny pod dróhowu żeleſnizu pſchijěżdże. Jeho cžěłokſcanjeneho do thoro- wnje dowjeſechu, hdyž je hiſchcže ſtomny wjecžor wumrěł.

Blizko **Nowych Streliz** ſobotu wjecžor motor- ſkej kole ſ polnej ſpěſchnoſcžu do ſo ſrajſkeje. Na tójdyn kole dwaj ſedżeſchtaj. Wſchitcži ſchtyrjo ſo wu dróhu cžiſnychu. Tjo na měſcže morwi leżo woſtachu, ſchtwórty wumrě, jako jeho do khorownje wjeſechu. Njeho jeho běſche hiſchcže młoda holza ſ jěſonym kolom mjeſ motorſkej kole pſchiſchła. Wona woleńſcže ſ łóżkom ſranjenom.

Swójbne powěſće.

Swěrowani: Pawoł Hulſch w Budyſchinje ſ Me- laniju rodź. Libſchez w Dobruſchi. — Hermann Langa w Kelligach ſ Fridu rodź. Raminez we Wujerju.

Semrěli: Guſtav Hermann Mička, gratmiſchtr na wotp. na Zjdowje, 74 łét; khowanje budże ſchtwórtk pop. w 2 hodź. wot żarowańſkeho domu na Wjelkowiſkej dróhy. — Guſtav Alwin Beck, żeleźniſki ſekretar na wotp. w Lu- bliju, 64 łét; khowanje budże ſobotu pop. ½2 hodź. — Korla Ruge, wyſchſchi póſtowy rjadowar na wotp. we Hródku, 64 łét.

Francowſke wojeſke łětadło padny w Belgiſkej **na zemju a ſo dokładnje roſbi. Wojakaj w nim ſe- dźacej ſo zarazyſtaj.**

W Abeſiniſkej kěžora krónuja. Pilnje ſo na tu- tón podawk pſchihotuja, tworja dróhi a wuporjedżeja haſy, wſitko kaž pola nas, hdyž kwaſuja.

Powodźenje w Zhorjelskej krajinje.

Hórje hišćeše hač pola naš šu wulke wody a wichor jakhadźale w Delnjej Schleskiej, w Shorjelskim kraju. Wot 30 lět žeńe njemóžemy zadźiwać taše jałostne powodźenje, kaž tute poślednje. Rěčne saraćiny njeunóžeja wody wjazy ideržeć a so pischeliwaju. Woda steješe we **Shorjelzu** 4 mtr. nad normalnej wuhokosću. Wichor je wulkeje shkody nacjinił na shtomach a twarjenjach. Wschudźe dyrbješe wohnjowa wobora zapischinuwać, so by pomhała. Nyša je so pschenjenila do torhajeje hobrkeje rěki, kiž potorhane mosty, nadobu a shtomy hobu wjese. Wjele hydlenjow je poškrětych. Želesniši wobthad na cjarje do Drježdżan hač wohroženy. W Gersdorfu je woda želesniši nadjyp podmyła. Tam jědźa nětko cjahi jenoż po jenych kolijach. Kaž so nam zdźeli, je želesniši wobthad mjes Shorjelzom a Khorzebušom pschetorhnjeny.

Jałostnje je wulka woda też jakhadała w Shorjelskim wokrjesu. Wošebje bu potrjechenu **Němski Wosyk**, hdźež dyrbjachu ludźo i hydlenjow cekać a shót wuthować. Krajina wokoło **Radměrki** je kamy jšor. Wobkhad je jenoż małym po želesniskim nadjypje. We wšu dyrbjachu se chěžow zofać.

Bělý Schejz je wulkeje shkody nacjinił. Wošebje shć to bješe w Ebersbachu a Girbigsdorfu. Shót mózachu jenoż i wulkej nuzu wuthować. Pschi tym bu hišće elektriski powod wobješkodźeny a wješ bě bjez šwěcy. Wschitke wsy we wokolinje šu cekanje pod wulkej wodu. Wschudźe dyrbjachu shót wuthować.

Hrosnje je woda też jakhadźała w **Rósbórskim** wokrjesu. Krajina mjes Kodrezanami a Sdźarkami runa šo jenicznemu hobrźenemu jšorej. Tu je powodźenje hórsche dyšli psched 30 lětami. Wschudźe dyrbjachu shót i hródźow wuthować. Shkoda je wulka, wošebje też na polach. Rěpa je sniczena. Ratarjstwo tu jałostnje shkoduje.

Tehorunja je **Wojerowski** wokrjesk cjerpił. Černy Halschtrow je pschez brjohi stupił a tuki powodźił. Dale šu wody jakhadźale też w **Lubańskim** wokrjesu. Bobr a Kwiš šej tehorunja pobrjóžne krajiny pozrěkej. Wulka woda też zychnuje w połnócnej Cjěrki. Wohnjowa wobora šu šo dešcze někto pschestale a po poślednich powjeźcach woda wschudźe spaduje a wotebéra.

Towařstwowski powěstnik.

Drježdźany. Serbske towařstwo „Čornobóh“ zeńdźe so sobotu wječor we 8 hodź. k swojej měsačnej zhromadźiznje w towaršnym hosćencu na Christianskej drózy čo. 22. Naš čestny sobustaw knjez hudźbny direktor Bjarnat Krawc budźe nam přednošować a so wšitcy Serbja wutrobnje přeprošuja.

Khelno. „Domizna“ ma njedźelu 2. novembra wječor 1/2 8 hodź. pola Wjezarjec w „Zelenym dole“ swoju měsačnu zhromadźiznu. Předsydstwo.

Njebjelčicy. Jednota Sokol. Zwučujemy kóždy pjatk wječor 1/2 8 hodź. Po tym wotmějemy narodne rejy. Wosebje přeprošuja so k temu naše knjeżny.

Pančicy. Lipa Serbska ma příchodny štwórtk (20. 10.) wječor we 8 hodź. spěwanje pola Šolćic we Wotrowje.

Srjedźny (Malešanski) **sokolski wokrjes.** Wokrjesna zhromadźizna budźe reformaciski swjedźeń pop. 1/4 hodź. w Malešecach. Přednošuje br. zwj. staroста Sajba wo zajězdu do Beograda. Kóžda jednota ma połnoličnje zastupjena być.

Na swětowym
lutowanskim dnju
30. okt. 1930
přinjesće Waše nalutowańki do
Serbskeje Ludoweje Banki
w Budyšinje, we Wojerecach a w Khočebuzu

Nawěštki přinjesu wužitk!

Rotario!
Njebjeśće
k picowaniu dójnych kruwow zane zito!
Přemjenjamy přijomnje rožku a wows na najlěpše woli'owe wosuchi a druhe picowadła
Zitny dom w Kamjencu z. dr. z w. r.
Telefon 156 a 172

Morgen ist

Annahme von mündelsich. Spareinlagen
bei zeitgemäßer Verzinsung
Heimsparbüchsen kostenlos
Sparkasse der Stadt Bautzen
Gewandhaus

Jejka su drježe. —
tuž kupuiće „Jaiko“
potom kury derje njesu

Čitaj SERBSKE NOWINY

Člowjekoju w nuzy
Dźěłaćerske spomožerstwo w Sakskej zarjaduje wot 25. okt. hač do 2. novembra wot stata dowolenu zběrku, zo by so žałostnej nuzy khudeho wobydlerstwa zadźěwało. Štóž móže, njech swoju šerpatku přinošuje! Dary dostanu nuzucerpjacy we wsy!
Trjebamy: Darmotne wobjedy za dźěći a dorosenych :: Pjenježne dary :: Wuhlo, drjewo běrny, žito :: Drastu, meble atd.
Po přeću póśelemy po dary, krótka zdźeleńka dosaha.

Hromadźeńja dźěłarśk. spomožerstwa za Budyski wokrjes je
Sekretariat der Arbeiter Wohlfahrt
w Budyšinje na Serbsk. hrjebjach 2 w Tel. 2815
Za Kamjenski wokrjes
Fritz Wunderlich w Kamjencu
w Khorobnej kasy
Wunoška a rozdźělenje hromadź. wunoška so zjawnje wozjewi!

Smiłće so nad cerpjacymi sobučłowjekami.

Nawěštki w Serb. Now. maja wulki wuspěch
Gardinowe zbytki
Vitraže, rolleaux, canki we tunich klamach
IDA ERLER w Budyšinje rožk Zwonk. Lawsk. h. 10

Visitne khartki
zhotuje spěšnje a tunjo
Smolerjec
knihićišćerńja
w Budyšinje.

Kunella
Přiwabjeński tydźeń za šwicarski twarožk
wot štwórtka 30. oktobra hač do štwórtka 6. novembra
Zniženje wo 20 pj. za punt
I. město 2.00 hr. **1.80** | II. město ~~1.80~~ hr. **1.60** | III. město ~~1.60~~ hr. **1.40** | bjez kromy město ~~1.60~~ hr. **1.40**
wikowańja z butru **Kunella**

Jězdne kola wobruče a šlawki potrěby za kola
tunjo pola Bratrow Thomasec w Budyšinje na Kamjeńtnej h. 13

Frömter-ec składnostne kupje
Dźěłba dźěłansk. stupnjow z najl. howjaz, koże. Mužace a žonjace stupnje směš. tunjo. Drasta, jupy atd., 2 posłešca, wobleki, mantle, trjebane wobuća - směšne tunjo **jenož na Zwonkow. Lawskej hasy 12** - Při Krónpryne. mosće

Kofej : kakao kolonialne twory
KURIO
na Zwonkowa. Lawskej hasy 24

Swětowy dźeń lutowanja
30. oktobra 1930
Přijimanje syrotam wěstych nalutowankow
Landständische Bank
des ehemaligen Sächsischen Markgrafiums Oberlausitz

Tworykupow. towařstwo
w Budyšinje z. dr. z w. r.
Džensa srjedu:
krejčerstwy čerwjeny pjersk . . . punt 40 pj.
čerstwe zelene jerje . . . . punt jenož 28 pj.
Wšědnje dostanjemy
čerstwe sušene jerje a biklinki
Štwórtk 30. oktobra 1930
we wšěch rozdźělenjach
reformaciske cały . . . . . jena 10 pj.
Skazanki wuprosymy sebi hnydom

Přiloha k čisle 253 SERBSKE NOWINY Srjeda, 29. oktobra 1930

Hospodarska krisa a swětowy lutowański dźeń.

Schtóž w cząsu najwjetšeje bjesdźěłoscje a hubjenych hospodarskich poměrow wo lutowanju rěcźi, dyrbi jasnje pschitotowany na pschećźiwjenje, so ju njehodźi we wosebitych cząsach na lutowanje pokazowacź. Lutowacź pódźo so hatle potom, hdyž je to, schtoż je k jeźiwjenju potrjebne, to najmjensche ja cźišitenzu, jwećźene. Tutemu wukładej so wšo njehodźi wjele mózneho wotmolwićź, mózne so jenoż prajićź, so je samór lutowanja w tak cźežkich hospodarskich cząsach i wužitkom, so by cźłowjek měł z toku pjenjeź ja cząh nuzy. Sysina hospodarska njezmólscź jenotliweho nuzi, so by nescht k jwećźenju swojeho pschichoda cźinił a nalutowane pjenjezy zu pschebjschcje najspravnischi schkit ja pschichod. Wjes dwěla so, so nasche dźensnischze hospodarske położenje hischcze dele cźuźiwje wusłutkowało, njeby-li nalutowany kapital, tiž je so posledneje léta znowa wutworił, mnohim politćišt wóstu sepjeru a hischcze posticza. Nunje w cząsach nuzy, kaž w nětcźischim, pokazuje so jasnje, so pomoz, kotruž móże powschitkownosć jenotliwjez posticź, móże jenoż tehdy wobmjesowana a ma so je samóstatnym staranjom wudospotnicź. Počjahi mjes tworjenjom nalutowanskeho kapitala a hospodarskej krisu maju wot hischcze druhu ważnu stronu. Se wschech stron wotsoli so kapitalom k pschewinjenju hospodarstseje njehody. Zada so kapital k wojimjenju hospodarstwa, k pschewjedźenju programa sa wobstaranje dźela a so by so wójsko pschesamjerjowo do sasłužbneho žiwjenja stajiło. Dosahi tu dosć kapitala njeje, dyrbja so kredity se sjawnych zrědłow, potajtim stónczenje j dawkow dawaczi, abo pak pohladaja do wukraja, tiž pak też sam pod krisowymi znamjenjemi cźerpi. S teho samo wot so wukhadza nusnosć wustrowjenja domjazeho kapitala pola lutowanych nalutowanskich wustawow; je to najpschihódnische a najtuńsche waschnje wobstaranja kapitala. Wono tuńsze, so ja prawe nakoźowanje kapitala na prawym městnje. Kaž bowakapitale hižom tute krótke rosmyślenje, so ma z lutowanskim lutowanskim dźeń też lětsa swoje prawo. Swěrnemu lutowanskim dźeń ma k pschemyślowanju wo žiwjenju a praschenju naschego hospodarstwa, wo wutworjenju lutowanskeho kapitala, nastork dacź.

Wusudźenja.

§ Krajny žurad w Budyschinje. Wobjtórźba dla pschichwalenja, wo lotrejž so we Wjeleczinje wjele rěcźesche, so dotal sa psched žurad pschitrdźe. Psched nješcht cząsom jenoczeho wobstarneho rentnarja Neumanna bjsche w posledninim cząsu do jeho žmjerce mandjelska jeho žuśoda, tachterja Arnoschta Krawza, wothladaka. Syzn semrjeteho, wobkhodny pomocnik Alwin Adolf Neumann bjsche po žmjerći swojeho nana wobkrućźak, so je krótki cząs do jeho wumrěcźa w jeho kamorcźu papjerjane pjenjezy leżo widźak. Te pak žu byte precź, jako je we pschitomnosći swojeju žurotow kamorcźk wotamknył. Wón je pjecza na kuklerjowu Krawzowu tukał, so je pjenjezy kradnyła a tuto tukanje napschecźo tźeźim wosłschiwdźenja swojeje mandjelskeje wobtorźił. Budyski hamtski žud bjsche Neumanna na to k 10 hriwnam pjenježneho thłostanja abo 2 dnjomaj jastwa sasudźił. Neumann so pschecźiwo wuśudej powoła. Mała thłostańska komora bjsche jeho wuwinowała. Na Krawzowu revisiju bjsche wyschichi krajny žud wuśud sběhnył a naležnosć dla formalneho smytka k wospjetnemu jednanju wrócźił. Nětka Neumann prjejesche, so je Krawzowu direktnje paduschtwo winował. Krawzowa prjejesche, so je so na pjenjezach pschepschimnyła. Wobschérne pschepytanje njepschinjeze žaneje jasnosće do naležnosće je sbujenymi pjenjezami. Ssud rozsudźi, so je Neumann prawo měł, wo sbujenju pjenjez rěcźeć a so je też žmeł tukanje wuprajićź, so by naležnosć wusaznił, je potajtim we woprawnjenym sajimje jednał. Ssud sběhny dotalny wuśud a Neumanna wuwinowa. Khójty napołožichu so privatnemu ižrźbnitej Krawzej.

§ Shromadny žawniśi žud w Budyschinje. 47létny dźěłaćeź Arnoscht Hermann Tempel z Hornjeje Wódrizy bjsche cźežke skótstnistwo na swojim žamžnym dźěłcźu tkućźił. Ssobotu mějesche so w tajnym pobjedźenju psched žudom samolwicź. Bjsche wobstorźeny, so je wot hód 1929 hacź do junija 1930 se swojej tehdom bakle 13létnej dźowku sakasany wobkhad měł, pjecza też spytał, so na swojej domandjelskej 16létnej dźowzy pschećź. Dla prěnjeho pada bjsche so Tempel njeskutkow wujsnał a jeho dźowzu bjschtej jeho jara pocźeścźiłoj. W jednanju 28. auguśta bjsche Tempel swoje wusnaće sapreł, z cźimż bjsche so jednanje wotstorcźiłcź dyrbjało. Nětko pak jeho žud dla krwawneje hanjby na młodschej dźowzy k 2 létomaj thłostarnje sasudźi a jemu cźestne prawa na 4 léta wotrjetny.

§ Krajny žud w Budyschinje. Prokuristowa mandjelska Hillowa rodź. Proßez a zatań a provisijonowy pucźowazy Erdmann z Heynitz je Sjorjelza mějeschtaj so samolwicź dla jědźenja bjes wjednischeho wopjma, pschipomozy k temu, njekedźbliweho cźelneho franjenja a cźekanja. Dnja 11. januara 1930 bjsche Heynitz se Hillowej z wožobowym autom swojeje macźerje je Sjorjelza na Budyschin do Wojerez a wrócźo so bjsche wuješ. S Heynitz wobkedźi wjednische wopismo 1, 3a a 36. Hillowa mózesche tehdy trochu jědźicź, njebjsche pak hischcze pruhowanje wotpołožiła. Njedźiwajzy teho bjsche wona na namokwjenje žwojeho pschewodnika na tutej jězbje wot Bukez sem wós wjedła. W Budyschinje bjsche wós na kónzu Kamjeńtneje hasy postajeny wobkhadny stoły z lěwa wobjeł a potom na Žitnych witach pornjo musejej mandjelsitu žiwnoscźerja Hohlfelda z Nęcźina potorhnyć a pschejeć. Hohlfeldowej so nop pukny, ruka słama a mozny stschażbechu, so je dyrbjała 4 njedźele w khorowni pschebywacź. Wós njebjsche sańat, ale je wjetschej spěschnosći wotsał jat. Motorowy tołcźak bjsche so za nim puschcźił a blizko Makeho Wjelkowa cźišk łwećźił. — Budyski žawniśi žud bjsche Hillowu dla jědźenja bjes wjednischeho wopjma k 200 hr. pjenježneho thłostanja abo 20 dnjam jastwa sasudźił, z Heynitza pak dla pschipomozy k 150 hr. pjenježneho thłostanja abo 15 dnjom jastwa. Wobaj bjschtaj też dla njekedźbliweho cźelneho franjenja po 1000 hr. pjenježneho thłostanja abo 100 dnjow jastwa dostałoj. Wobaj so pschecźiwo wuśudej powołachtaj, tehorunja tej staine rěcźnistwo. — Powołański žud sběhny prěni wuśud a sasudźi Hillowu dla jědźenja bjes wjednischeho wopjma jako k 200 hr. pjenježneho thłostanja abo 20 dnjam jastwa a z Heynitza dla pschipomozy k 500 hr. pjenježneho thłostanja abo 50 dnjow jastwa, wuwinowa pak wobeju wot wobstorźbu njekedźbliweho cźelneho franjenja a cźekanja.

Cyrkwinske powěsće.

Reformaciski swjedźeń, pjatk 31. oktobra 1930.

Z Budyšina.

W Michałskej cyrkwi budźe rano ½8 hodź. Bože wotkazanje serbske, dop. ½9 hodź. serbska a we 10 hodź. němska Boża słužba (farar Kapler). — Khór pozawnow. — Zběrka za Gustav Adolfske towaŕstwo. — W cyrkwi so tepi.

W Pětrowskej cyrkwi ma rano ½8 hodź. farar Große předowanje (cyrkw. hudźba), dop. ½12 hodź. zjednoćene kemšenje konfirmandow a dźěći: farar Paul. Dźěći zestupaju so k temu ¾11 hodź. pola Lutherowej šule. W 11 hodź. počahnu při zwonjenju po Bohatej hasy do Pětrowskeje cyrkwje. — Wječor ½9 hodź. pišćelowa nutrnosć. Hłowne doby němskeje pišćeloweje hudźby, 2. wječor: Wot Regera hač do dźensnišeho časa. Programy su po 30 pj. při cyrkwinych durjach dóstaś.

W Marijnej a Marćinej cyrkwi ma rano we 8 hodź. farar Berg spowědź a swj. wotkazanje, dop. we 9 hodź. ma farar Siegemund předowanje (cyrkw. hudźba). Wječor w 6 hodź. ma farar Schneider předowanje, ke kotremuž so Božе wotkazanje přizamknje.

Zběrka za Gustav-Adolfske towaŕstwo.

Křeńja ma we wobmaj cyrkwjomaj farar Berg.

Ev.-luth. zwjazk młodych łotcow swj. Pětra na Seminarskej hasy 19: Młodźinski wotrjad wutoru wječor we 8 hodź., hłowny wotrjad srjedu wječor ½9 hodźin.

Z Barta.

Dop. ½9 hodź. serbska spowědź, w 10 hodź. budźe serbska Boża słužba. Zběrka za Gustav-Adolfske towaŕstwo.

Z kolesom do swěta.

6] (Skóńčenje.)

Srjedź do wysch[illegible]ow sahacych stołpow sebi scyła prawje do předka hić njezwěrich. — Nadpadny nimaj, zo su w domje malo ławkow a zo je wjetši dźěl cyleje cyrkwje cyle bjez wšěch ławkow, a to zadni dźěl. Piščele też žane njewidźachmoj, dokelž běchu zezady zawěška zady wołtarja, kaž nam prajachu. Chcychmoj też na wěžu zalěsć, ale to njebě nikomu dowolene. Tuž wobhladachmoj sebi hišće wjele pobočnych wołtarjow a potom dźěchmoj zaso won. Pódla swiżneho gotiskeho doma je zasadźita stara gotisko-romaniska cyrkej, kiž su nět do museja přeměnili. Předhistoriske a romske wurywańki a srjedźnowěkske wěcy běchu tu wustajene: Stare bróńe, pjenezy, připrawy, kamjeńtne rownišća a pomniki, postawy, tež stara romska tepjerńa atd. Hdyž chcychmoj to wšo dokładnje wobhladać, by to wjele časa rubiło. Hdyž pak běchmoj skóńčnje hotowaj, sčerchmoj do pućowanskeho bjurowa a kupichmoj sebi karty a pohladnicy a kartu za domoji ězbu. — Wječor so tak najěchmoj a napichmoj, zo mějachmoj hišće na druhe ranje dosć. Za příchodny dźeń pak mějachmoj rjany program, a tuž so namaj čim lěpje spaše.

Naju prěnje dźěło na druhe ranje bě, zo kolesa do porjadka stajichmoj. Potom pak khwatachmoj do doma ke mši. Tu swjećachu Božu mšu a při tom khór rjenje spěwaše. Po kemšach pak khwatachmoj k „lokalnemu čahej", kiž dyrbješe naj k „Walhalli" dowjesć. Wokoło poł hodźiny pachaše čah, k lěwicy rjane hórki a k prawicy druhdy šeroki swětło-šerožołty Dunaj. Dołho hladach, dóniž mjez wobrosćenymi horami swětle, běle twarjenje njewuhladach: Walhallu. Kaž by był w Grekskej běše wobraz, Walhalla je mjenujcy kaž starogrekski templ twarjena. Spěšnje wuležechmoj a stupachmoj mócnje horje k šlawnemu pomnikej zašłych časow. Casa wjele njemějachmoj: za poł hodźiny wotjědźe čah zaso do Rězna a mój dyrbjachmoj sobu. Bórzy stojachmoj před prěnimi skhodźeńkami, kiž w štyrjoch wulkich skhodach k Walhalli wjedźechu. Wokoło hłownoho twarjenja stoja wysoke sylne stołpy, kiž Walhalli raz grekskich templow spožča. — Naju prěnje spodźiwanje bě, zo njetrjebachmoj ničo płaćić. Też tu njezwažichmoj sej skoro dale nutř kročić. Wšo nutřka bě z marmora, hač też wjerch, to njewěm. W cyłym twarjeniu njebě jeničkeho wokna, ale swětło padaše z wjercha a wobkuzła w hali nastajane figury a postawy z magiskim swětłom. Při sćěnach su postawy sławnych Němcow, a napřeco zastupej bě wulka postawa bayerskeho krala Ludwika I., kiž bě tutu khěžu natwarił. Mjez postawami bě też Kopernikus, kiž bě wuslědźił, zo so swět wokoło słónca wjerći, ale hač je to był Němc, zda so mi być dwělomne, je drje był Polak. 1842 bě Walhalla dokóńčena a dwanaće lět běchu ju twarili. Też póda bě z marmora a směsčadzu jenoč na tepichach khodźić. W zadnim dźěle běchu pozłoćane durje a před tutymi dwaj marmorowaj stołpaj. Z Walhalla móžachmoj daloko widźeć. Dunaj čini k Walhalli wulke koleno, k wjećoru widźimoj dom Rězna a ke ranju lěsate hory. Zajimawe bě, zo jena fotografija wot nutřka Walhalle tam 60 pj. płaćeše, delkach při dwórnišću pak samsna, jenož wo mało mjeńša, 15 pj., kajki to rozdźěl. Z čahom běchmoj připołdnju zaso dom do Stadt am Hof. Tu wupichmoj w korčmje jene takje prawe bayerske. W Rěznu pak dóstachmoj w rjanym, wulkim, čistym, modernym hosćencu za 90 pj. dobry wobjed. Za popołdnjo běchmoj sebi předewzałoj do Kelheima k sławnej „Befreiungshalle" jěć. Ale w Rěznu samym chcychmoj sebi hišće nješto wobhladać. Bě to dźěl starych murjow a wrota z časa starych Romjanow, kiž běchu tu na prawy brjoh Dunaja natwarili twjerdźiznu „Castra Regina". Hobrske kamjenje tu hišće jedyn na druhim ležeć widźachmoj. Wrota rěkaju „Porta Praetoria".

Doběžachmoj sej po kolesy a teptachmoj k wječoru do 26 km zdaleneho Kelheima. Wětřik a so na hory wijaca dróha namaj tójšto klubu činještaj. Druhdy jědźechmoj mjez skałami a Dunajom. We skałach běchu druhdy pisma wurubane, a před jenym takim stražujetaj mócnaj lawaj. „Befreiungshalle", kiž bu też wot bayerskeho krala Ludwika natwarjena k česći padnjenych a živych wojakow natwarjena k česći padnjenych a živych wojowarjow w lěće 1813, kiwaše namaj hižo z daloka. Ale za dwě hodźinje tam hakle běchmoj. Kolesa wostajichmoj w jenej korčmi. Też tute twarjenje leži na horje, tuž dyrbjachmoj zaso běžeć. Tutón pomnik pak je twarjeny po stilje greksko-romskich kulowatych templow. Hala je zwonka 62 m wysoka, znutřka 48 m, šeroka je 29 m. 1862 běchu ju dowršili. Hala je znutřkach dźělena do dweju potwarili. Hala je znutřkach dźělena do dweju postawa skhodow. W delnim steja w 17 wotdźělach 34 jandźelow, kiž su 3 m wysoke a su z běleho marmora. W kóždym wotdźělu je jedyn škit (Schild) z mosaza, kotryž dwaj tajkaj jandźelej dźeržitaj. Na kóždym škiće je dopomnjeńka na jenu bitwu, na přikład na bitwu pola Lipska. W hornim poskhodźe abo na galeriji njeje ničo dale hač 36 wokoło 4 m wysokich stołpow. Tute stołpy su tak wobšerne, zo je jedyn cłowjek sam njemóže wobpřimnyć. Su dźělane z jeneho jeničkeho kuska šěreho marmora, potajkim nic hromadźe sadźane. Zezady kóždeho stołpa steji hišće jedyn tajki samsny stołp, w samsnych rozměrach, potajkim 72 tajkich kolosow. Mjez delnim a hornim poskhodom su taflički, kiž woznamjenjeja wšěch generalow a wjednikow tamneje wójny. Mój pobychmoj też hišće zwonka, dale horkach. Mějachmoj też tu rjany wuhlad. Wonka wokoło twarjenja su też stołpy a postawy, kiž maju taflički, kiž woznamjenjeja wšě němske kraje, kiž su tu wójnu na stronje Němcow sobučinili, n. přikł. Bayerska, Awstriska. Chcu hišće wšo hromadźe spomnić: wonka 62 m wysoki, znutřka 42 m wysoki a 29 m šeroki; 34 jandźelow, kiž su 3 m wysoke, z běleho marmora; 72 štyrimetrskich šěromarmorowych stołpow.

Na druhi dźeń jědźechmoj zaso k sewjeru — — domoj! Hač do Weiden běchmoj za jedyn dźeń 100 km nateptałoj. W jenym klóšterje sym připołdnju wobjedował. Dołhu čaru sym jěł mjez horami we dole rěki Nab, kiž ma rjanu módru wodu. Skałate hory na jenym boku a na druhej stronje lěsate hory. We Weidenje přenocowachmoj. — Na druhi dźeń jědźechmoj hač do Marktredwitz z kołom, a wottud z čahom do Hofa, hdźež za drohe pjenjezy w konditarni „Gemütlich" pobychmoj. Na tutym dnju dojědźechmoj do Plawna z kolesom. Tu přenocowachmoj. — Njedźiwajće so, zo to tak khětře dźe, domoj přeco rychle dźe. — Druhi dźeń wobhladachmoj sebi pola Plawna w Syrau před dwěmaj lětomaj namakanu podzemsku wudrjeńcu, w kotrejž widźachmoj tak mjenowane „stalaktidy" a „stalakmidy" (Tropfsteine). Přez Reichenbach, Cwikow dojědźechmoj na tutym dnju do Kamjenicy; tu přenocowachmoj. Stwórtk rano wotjědźechmoj do Drježdźan, hdźež mi koło tak prasny, zo ludźo na hasy stejo wostachu a dyrbjach sebi je dać płatać a nowy mantl kupić. 15 km wot Drježdźan přeswapi mje w lěsu njewjedro z krupobitcom. Pawoł bě doprědka jěł a bě w jenej korčmje pod suche přišoł. — Wječor ¾10 hodź. běch doma. A běch jara wjesoły! Móžach nětko zaso w rjanym ložu spać a dobre jěść!

Zemrěła: Alma Hedwig Bekertec, šulska holca w Dubrawcy, 9 l. 4 m. a 2 dn. stara.

Z Budestec.

Farař Bójc změje rano ½8 hodź. němsku spowědź, dop. ½9 hodź. němske a w 10 hodź. serbske kemšenje. Pop. w 2 hodź. změje farski vikar Hänichen kemšenje za dźěći 5. hač 8. šulskeho lěta. — Před cyrkwinymi durjemi zběrka za Gustav-Adolfske towarstwo.

Z Bukec.

Dop. ½9 hodź. serbske a w 10 hodź. němske kemšenje. Pozawn. khór: „Nam twjerdy hród" po Bachowej twórbje. Zběrka za Gustav-Adolfske towarstwo.

Zemrěł: Moritz Julius Renger, piwarc w Trjebjency, 66 l. 13 dn. stary.

Z Budyšinka.

Dop. w 9 hodź. němska Boža służba (k. farař Schneider z Budyšina). ½11 hodź. serbska Boža służba (k. farař Handrik z Poršic). Zběrka za Gustav-Adolfske towarstwo. Poršiski cyrkwinski khór spěwa: „Njebjesa khwala."

Z Hodźija.

Na Reformaciskim swjedźenju je cyrkw. visitacija. Rano ½8 hodź. změje farař Wjezař němsku spowědź. Dop. ½9 hodź. je němska swjedźeńska Boža służba z předowanjom fararja Voigta a z němskej rěču knjeza superintendenta Fröhlicha z Budyšina. Dop. w 10 hodź. je serbska swjedźeńska Boža służba z předowanjom fararja Wjezarja a ze serbskej rěču k. wyššeho fararja Zarjeńka ze Khwaćic. Na woběmaj Božimaj służbomaj spěwa cyrkw. khór; 1. „Hlaj, Boha njebjesa krasnje nam khwala" (Beethoven) a 2. „Knježe wulki, wšehomócny" (M. Stadler). — Zběrka za Gustav-Adolfske towarstwo. — Pop. w 2 hodź. je cyrkwine rozrěčowanje z mužskej a žónskej młodźinu. — Pop. w 6 hodź. je posedźenje wosadneho zastupjerstwa na farje a wječor w 7 hodź. swójbny wječor w Eignerjec hosćeńcu. Farař Voigt zhromadźiznu powita, farař Wjezař změje rozprawu wo „žiwjenju a wotstejnosćach we wosadźe" a k. superintendent Fröhlich změje přednošk wo „cyrkwi a wo duchu našeho časa." Na to swobodne rozrěčenje wo tym, štož je so w přednoškach prajiło, mjez kotrymiž tež cyrkw. khór zaso spěwa. Należnje so wosebje wo to prosy, zo bychu Serbja dop. w 10 hodź. serbsku Božu służbu wopytali.

Z Hrodźišća.

Rano ½8 hodź. serbski hamt, dop. ½9 h. serbska a w 10 hodź. němska Boža służba. Zběrka za Gustav-Adolfske towarstwo. Přip. ¼12 hodź. dźěćikemšenje.

Z Hučiny.

Dop. w 9 hodź. serbska a ½11 hodź. němska Boža służba. Krajna zběrka za Gustav-Adolfske towarstwo.

Z Klukša.

Dop. w 9 hodź. serbske a ½11 hodź. němske kemšenje. Zběrka za Gustav-Adolfske towarstwo.

Z Kotec.

Wosadny farař změje dop. ½9 hodź. němske swjedźeńske předowanje ze zběrku.

Z Łupoje.

Rano we 8 hodź. serbska spowědź, dop. w 9 hodź. serbska, ½11 hodź. němska Boža służba, kotrejž so dźěćikemšenje přizamknje. (Pozawnski khór „Swjaty je Bóh tón Knjez"). — Zběrka za Gustav-Adolfske towarstwo.

Z Małešec.

Dop. ½9 hodź. serbske a w 10 hodź. němske kemšenje. Zběrka je za Gustav-Adolfske towarstwo. W 11 hodź. dźěćikemšenje z dźěćacym darom.

Z Minakała.

Dop. w 9 hodź. změje farski vikar Rösler serbsku a ½11 hodź. němsku Božu służbu. Kolekta za Gustav-Adolfske towarstwo. — Pop. w 3 hodź. serbska Boža służba ze spowědźu w Psowjanskej šuli, w 5 hodź. we Drobach.

Z Njeswačidła.

Rano we 8 hodź. spowědź, w 9 hodź. serbske, ½11 hodź. němske kemšenje. — Pop. w 2 hodź. kemšenje za dźěći. — Zběrka za Gustav-Adolfske towarstwo.

Z Nosaćic.

Dop. ½9 hodź. němska Boža służba, w 10 hodź. serbska Boža służba. — Kolekta za Gustav-Adolfowe towarstwo.

Z Poršic.

Dop. w 9 hodź. serbska a ½11 hodź. němska Boža służba. Pozawniski khór poskići „Jed'n twjerdy hród" wot T. Hasslera. — Zběrka za Gustav-Adolfske towarstwo, na němskim předuje k. farař Schneider w Budyšina, wječor we 8 hodź. ev.-luth. šulske towarstwo w Nowych Poršicach.

Z Wóslinka.

Rano we 8 hodź. serbske a ½10 hodź. němske kemšenje. ¾11 hodź. kemšenje za šule wosady. — Kolekta za Gustav-Adolfske towarstwo.

Z Wósporka.

Dop. w 10 hodź. změje wosadny farař swjedźeńske předowanje ze zběrku, na to spowědź ze swj. wotkuzanjom.

Hlowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — *Za lokalny dźěl a feuilleton:* A. Dučman w Budyšinje. — *Za hospodarski dźěl:* Arnošt Bart w Radwinowje. — *Za nawěšćki:* G. Janak w Budyšinje.

Hospodarski rozhlad.

Sćrjedu 29. winowza 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,1935	100 pólsk. złotych	47,30
1 jendźelski punt	20,373	100 čěskosł. krónow	12,426
100 šwajc. frankow	81,395	100 franc. frankow	16,452

Barlinska bursa sapiša wčera měrne wikowanje a kursy běchu wschelake, swjetscha trochu sešłabjene. Witi z dołžnymi a rentowymi listćinami běchu drje měrne ale kursy skerje skrućene.

Produktowe witi wostachu wčera jara měrne. Płaćizny sa hotowe žito šo w žanym nastupanju njepscheměnichu. W terminjowym wikowanju njebě tehorunja sjerjo žaneho pschemjenjenja. Wčera płaćeschе

w Barlinje:

zeninar pschenizy 11,40—11,50 hr., rožki 7,40—7,50 hr., nasmólkeho jačmjenja 8,25 hač 8,80 hr., nalěžnjeho 9,20—10,50 hr. a wowša 7,05—7,60 hr.,

w terminjowym wikowanju:

sa oktober: pschenizy 11,90—12,10 hr., rožki 8,15 hr.,

sa dezember: pschenizy 12,40—12,55 hr. a rožki 8,45—8,50 hr., wowša 7,85 hr.,

sa měrc: pschenizy 13,37½—13,45 hr., rožki 9,37—9,40 hr.

Witi proßatow a běhatow w Friedrichsfelde p. Barlina. Wutoru 28. winowza běchu pschiwjesli 319 běhatow a 950 proßatow. Witi běchu měrne pschi dotalnych płaćiznach. Wone płaćachu

proßata:

małe	14—17 hr.
srjenje	17—22 hr.
wulke	22—28 hr.

běhaki:

małe	28—36 hr.
srjenje	36—56 hr.
wulke	56—65 hr.

Na pschedań.

Klumpa želesna w Hródku, Zyrkwinske naměsto 15. **Billard** 210/105 cm, renowši hamt w Minakale.

Sudnišćo na pschedawanje:

schwórtk 30. winowza 1930

w Kamjenzu w kasarnach w komornym domje maschinistich sćelbow dop. w 10 hodź. wschelake meble, wobrazy, gramofony, pjenježny kamor, hyjawa, młócjawa, Wohlmutowa pschiprawa, swjerščne koschce, ušstry, mužazy kožuch, płaščeše do dešcha, wobucža,

w Lubiju na hudnistwje dop. w 10 hodź. wschelake meble, pjenježny kamor, schijaza maschina, rožebrany awto, prochjerbok, gramofon i tačelemi, motory, pišanišći stroj, fotografowaništa pschiprawa a klawěraj,

na dworowym dwórnischću, wrota čo. 12: hamaršće polzy, hamaršće bloo, desći, laty a wschelake schlešiny.

Škrowe depeše.

Produktowe witi w Barlinje dźenja dop. ¾11 hodź.: **Dowoz žnadny, witi měrne, ale njejasne.**

Dop. ¾12 **hodź.: Kaž psched hodźinu. Płaćizny stejo skrućene.**

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po Zlotej hriwnje.

	28./0.	27./1.		28./10.	27./10.
Pšenica	228-230	228-23	hanv	17 13,00	17 13,00
rožka	148-150	148-150	woka	18 2,00	18 2,00
naz. ječmjeń	—	—	módre lupiny	—	—
nal. ječmjeń	184-21[illegible]	184-210	žołte lupiny	—	—
wows	141-152	141-152	zeradella	—	—
sukurica	—	—	rans. wosušk	8-9,25	9 9,00
šańć. muka	27 36,00	27 36,00	lany wósušk	14-14,7	14 14,00
rjana muka	28 36,7	28 36,7	ocem. melasa	—	—
rž. wotruby	7,7 7,	7,7 7,	bornj. kruški	—	—
rjane „	7,7 25	7,7 25	syno, 50 kg	1 05 9,25	1 05 9,25
caps	—	—	rjana sloma	85 1,5	85 1,50
ršch. Viktor.	26 31,00	27-31,0	pšeč. „	6,0 0,70	6,0 0,70
lane symjo	—	—	owsan „	0,85-0,95	0,85-0,95
jeluški	19-21,0	19-21,0	jeca „	0,75-0,85	0,75-0,85

Płaćizny rěznecho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

28. oktobra 1930. Płaćizny po centn. a zł. hriwnje.
Skótne družiny a woznamjenjenje.

Woły: 451.

Polnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rěznoje hódnosće hač do 6 lět	57—5
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	52
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	50 5
Mjenje picowane wšěch starobow	45—4

Byki: 227.

Polnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rěznoje hódnosće	55—5
Polnomjasne, młódše	52
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	50 5
Spatne	48 5

Jałojcy a kruwy: 655

Polnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rěznoje hódnosće	40 4
Polnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rěznoje hódnosće hač do 7 lět	50 5
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	25—
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	20—
Mjenje a špatnje picowane	

Celata: 16 5

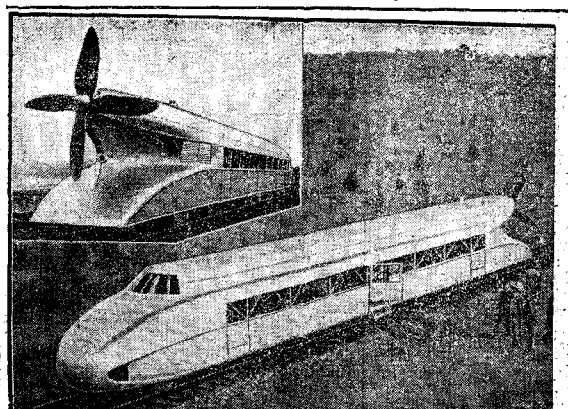
Najlěpše wukormjene (2. druž.)	5[illegible]
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 3.	50
Špatne (4.)	4[illegible]

Wowcy: 2888.

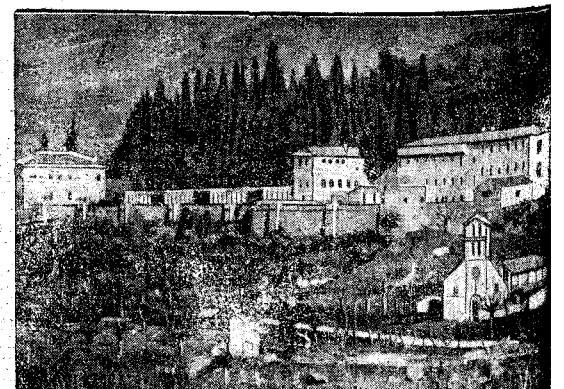
Młódše a starše wukormjene (1. družina)	50
Starše wukormjene (2.)	6[illegible]
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.)	50

Swinje: 11935.

Polnomjasne, wosebitych rasow a jich křižanjow, na do 1½ lět stare	59
Wukormjene	6[illegible]
Mjasne	59
Špatne	5[illegible]
Rancy a kundrosy	54—

Nowe spěšne wozy na statnej železnicy. Wozy maja sylny motor. Tutón ćeri wokřidło abo wětrnik podobnje kaž pola lětadłow. Tajki wóz ćeri za hodźinu 182 kilometrow daloko, to je kaž wot Běleje Wody do Barlina, abo Drježdźan do Barlina. Delka widźimy wóz zapućowacych. Horka zadni dźěl woza z wokřidłom.

Assisi w Italskej. W tutom městačku bu sobotu 25. oktobra 1930 bołharski kral Boris z Giovanijej dźowku italskeho krala zwěrowany. W domje na pos[illegible] šim wobrazu bě tež kwasna hosćina

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N.“ płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Synolerjec knihičišćerńja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin“ je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo stóčhwakam čeluho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na dyrbja to bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow witjasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 254 — Budyšin — Stworik, 30. oktobra 1930 — Bautzen — Lětnik 89

Dla reformaciskeho swjedźenja wuńdźe bliže čisło „Serbskich Nowin“ sobotu připołdnju.

Wubjerk němskeho sejma wotbronjenje žada.

W zjednoćenym poradźenju němskeho sejma su wschě sejmowe skupiny namjetow, kotrejž su so přećiwo **Youngowemu** planej **a reparazijskej politizy němskeho knježerstwa** sapodate, **wotpokazali.** Sa to je so namjet, kotryž **wotbronjenje** **wobsydstwow nětkle wobsydnich njepřećelskich statow žada**, z hłosowanjom sastupjerjow nazionalneje sozialistiskeje, křesćanskeje sozialneje, centrumskeje, bayerskeje ludoweje, statneje wobsydnikskeje strony a stronow wjesneho luda přećiwo hłosowanjam sozialdemokratow a komunistow přichwalili. Němska nacionalni je wotpohłosowanja wostajichu. Namjet na to podate, so je Němska wotbroniła, mjes tym so druhe staty su sebi wotbronjenje abo samo swoju bróniłosć hischće zwiększiła. Wukrajny wubjerk wočakuje, so budźe němske knježerstwo je wschěmi móžnym prědkami na to dźełacy, zo by so ćłostne połoženje přicheměniło a so budźe z najwjetšim doraśom žadacy, so bychu druhe staty w pomjerje wotbronjenja Němskeje wotbronile. Němske knježerstwo wěri rozsudźenje dospić, hač su wukrajne mocy swóje wójska hižo wotpołožili.

General ze Seeckt revisiju měrowych ćełenjow a wotbronjenje druhich statow žada.

General ze Seeckt je z dowitowarjom „United Preß“ rozmołwjenje měł. W nim Mussolinowemu žadanju přichilowjowaše, so dyrbja so měrowe ćełenja přichemjenić, zdźerž su za Němsku njesnjesne. Mussolinowe słowa maju so jako podbudźenje powitacy, so by Němska za rewisiju sewšitkeho ćełenja z měrnymi prědkami wojowała.

Dale Seeckt praji, so dyrbi Němska nadźiju špatšeć, zo bychu druhe mocy swoje wójska na znamu měru němskich granicow wotwołowali. Seeckt pak wočakuje, so wotbrojenska konferenca w nowembrje Němsku přichódnu nadźiju podpěra, so by bychu swoje wójska hač k poměrje němskeho wójska zmjeńšiłe. Jeli so by Němska wotpokazowaze wotbrojenje dołhaka, by dyrbjała na tym wobstać, zo bychu po wobsahu přichilowali Versailleskeho ćełenja přicheměnile a so by so wobronjenje w přichodźenosći po wulkosći wobdźełowace a geografiskeho połoženja kraja složiło.

Džiwajo na hospodarske a finanzne połoženje Němskeje, njeby móžno było, němske wójsko hnydom powješćiłoby, tola cłaź a metoda tajkeho powješćenja dyrbjałoby so dyrbjałoj zamałemu rozšěrjenju Němskeje přichewotpěrjacy.

Na konzu so general na Sjednoćene staty połnóżneje Ameriki wobroći, so bychu reparazisku cłaźu, pod kotrejž Němska nětkle cłaźi, połožiłe. Amerika by dyrbjała rozsudźeć, so Němska njebudźe trajne płacenja tributa móz wjacy.

Němski protest we Waršawje.

Dla nastawka Krakowskich nowin „Kuriera Codźennego“ je němske swonkowne ministerstwo němskemu pósłanej we Warschawje poručiło, so by pola pólskeho knježerstwa z doraśom přećiwo stajnym najeźdam a demonstracijam přećiwo Němskowstwu a němskim sastupjerjam w Pólsej protestował, kotrymž je horka mjenowany nastawk je swojim wobsahom přichiwósłjacym słudźenjom podhłada přećiwo němskemu pólskanskemu krónu zasłužiło.

Sło hórsko je pólskanz wožebity deras na to kładł, so su nětkle z nastawkowych njewěrnych wudawanjow z tym wójne byłe, so su so biesporočne podawki z wyschnosće rozwinuli zdźełile.

Słunčenje brikettow sa domjace palenje w Barlinje.

Němske hospodarske ministerstwo w tu khwilu z dźełowym zhromadźenstwom Barlinskeho brikettowego wikowanja we to jedna, so by so zentnar brikettow wo 5 pjenježnych słunčichu. Dale so wot 1. nowembra płacźina sa połnjenje brikettowe bruniszowego syndikata wot 15 hr. 10 pj. na 14 hr. 10 pj. po tunje sa nowember a dezember słunčichu.

Niedosatk pruskich finanzow 17,6 miliona hriwnow.

Pruski finanzny minister je sejmej přichełah wo statnych dochodach a wudawkach léta 1929 přichodpokazał. Liczkowanske léto 1928 bě so z přichodnym 300 000 hriwnow słóncziło. Mjes tym su so finanzny pohubjerschiše. We léće 1929 je njedostatk 17,6 miliona hriwnow nastał.

Konflikt w metalowej industriji so wurunał.

Jednanja, kotrejž su so wutoru w němskim dźełowym ministerstwje je sastupjerjemi dźełodawarjow a dźełacerjow Barlinskeje metaloweje industrije z přichodnjodstwom němskeho dźełoweho ministra dr. Stegerwalda wotmełe, su so je sledowaznym dojednanjom słónczile:

1. Dźěło so hnydom z starymi wumjenjenjemi sałžo sapoczinje. Naprawy z přichilenu tohole strajka so njestanu.

2. Praschenja, kotrejž je rozrisowy wušud z 10. oktobra nastupak, so z wušudom wurunatuje rozrisaju. Tuta z tšoch němskotrańskich wobłoćeji, kotrychž němski dźełowy minister po doreczenju je stronami pomjenuje.

3. Jednanje přched wurunanju ma so po możnosći bórzy sapoczeć. Rozrisowanje ma so najpozdźišo w prěnim tydźenju nowembra stacy a doščonje placi.

Sobotu 29. oktobra maju dźełowe rady z firmami dla sałžo sapoczatka dźěła jednacy.

Němska a schpanska protestowanšti nota so w Rio de

Nowe Barlinske dawki so wotpokazale.

Frakcije Barlinskich měschczanskich sastupjerjow su powjeršenje piwowego dawka a sawjedźenje dawka na jědze w korčmach a stacjanstwach dawka wotpokasale. Barlinski magistrat nětko wyschcheho presidenta namołwi, so by magistratowe namjetowane dawki po nuczajym waschnju sawjedł.

Wuprawa łužiskich rěkow.

Sapósłanz Hardt-Lubijšći je w jatkim žejmje źiłedowazy namjet sapodał:

Wulka woda 27. oktobra 1930 je we wschelakich přichrěčnych stronach Hornjeje Łužicy cźeku schkodu na twarjenjach, polach a dróhach nacźinia. Hižo přichewjedźenym **wuprawam rěkow ma so dźełowanje, zo so powodźowa katastrofa léta 1926 njeje přichetrjechła.** Hdy by so wuprawa rěkow dospołnje přichewjedła, by so stajnemu powodźowemu strachej mohło sadźěwacz. Sesejm chcył tohodła wobsamtnyć, knježerstwo namołwiłoj, so by dalschu wuprawu rěkow w Hornjej Łužicy je wschěm doraśom a najwjetšim pospěchenjom spěchowało, dokelž je biesdźěłkosć w Hornjej Łužicy wożebje wulka, by wuprawa rěkow wopraudźite produktiwne spomoženje było.

Smjertne wotpory třělenja do „Badena“.

Kaž je tódźenske towarstwo Hamburgsko-Amerikanskeje cźarny wosjewiło, staj mjes tym dwaj druhaj hobusławaj němskeje wobšadki na parnej łódźi „Baden“ na žiwoje ranj wumrěłoj, njenuzjy maschinisti wothladar Wilhelm Ahrberg a matrosa Hendrich Osterkamp. Potajkim je žrěbi třělenja z brasilskeju fortow wjacy hromadźe 31 žmjertnych woporow žadała. Kapitan łódźe „Baden“ je přched němskim pósłanzom w Rio de Janeiro dopokasał, so je po přchepřijnje němsku khorhoj na łódźi wupowěsnył, hdyž je z Rio de Janeirowskeho přichistawa wušeł. S brasilskeju fortow je žo bjese wschoje přichcźiny do „Badena“ sfelało.

Pólska přećiwo Wukraincam.

W rańschej Małopólšći, w kotrejž Ruźinjoje bydla, wotbychu w Tarnopólskim, Chodorowskim a Bibeskim wokrjesu dyrbja so wješenjenja za sledowaze wusnace podpisacy:

1. My Ruźinjoje, zhromadźeni wo wšy . . . . w liczbje . . . . wotbohow wschě wukrainske sabotaże (nicźenja) wotpokazujemy a žłubijemy, so budźemy za wukrainskimi žamypaschnikami sledźicy a so jich knježerstwu přchepodamy.

2. Wuprajamy dźak najjałnjischej pólskej republizy a knjesej marschallej Piłsudskemu.

3. Sslubjujemy, so budźemy so žwerni k pólskemu statej dźerżacy a na knježerstwowe roskazy potłuchacy.

4. Protestujemy přećiwo tomu, so nam Wukrainjerjo rěkaju. Ssmy bjli, zmy a budźemy Ruźinjoje.

5. Sadamy, so bychu so přchećiwo sapalerjam statnych a privatnych kubkow, kotrež sa pjenjezy z Barlina dźěkaju, wurjadne žudy wutkajile.

S tutym powodźimy, so žu wukonjaze wubjerki a sarjadnjske rady wschěch wukrainskich towarstwow z dźeńšnischim dnjom dobrowólnje rozpuschcźene a so njewobsteja.

Internacionalny ratarski kongres w Prazy.

Wo samerach internazionalneho ratarskeho kongresa, kotryž je žo žyzdow w Prazy sechoł, je jeho president, sapósłanz profesor dr. Hodża, nědźiwjacy minister, president ratarskeje akademije w Prazy, a pódla Schwejzke jedyn je zakładerjow „Seleneje internazionale“, dopisowarjej „Vossische Zeitung“ sledowace powědźił: Njeje we konferenzu knježerstwow kaž w Genfi, Bukarešću a we Warschawje. Pražska konferenza je sjedź ratarsko-demokratiskich stronow. Internazionalny ratarski burow je swojaš schadźowace ratarskich statow. Ssym tule wurjadnu konferenzu zwołacy dał, dokelž bu knježerstwa wšěm statow žyzdźenje a rańschede Europy někotre ważne wobsamknjenja w ratarskim praschenju přchijale.

W Prazy chcemy internazionalne możnosće sa rozrisanje ratarskeje kriży rozpominacy. Wożebje bu wo přchesbytk přchenzy jedna. Sstrjedźowe-europiske wurunanje by mózne było, **hdy njeby Němska dla přchizinow žwojeje wikowanskeje politiki na dowołu z Ameriki wobstała. Tak je pschecrajaja wuprawa jenož na podłožku krajow zhłeje semje można.** Tohodła dyrbi so spytacy, hač by możne było, je samóstatnimi krajemi wulkosći dowoła do Europy potajicz. To njeje njemóżna wěz; pschetož tež Kanada na cźišćowazu krizu wotbywanja ratarskich wupkodow iforzi. Wěz je wjelo pschejara saschmatana, so by so mohła jejna wuprawa wot konferenzy europiskich ratarskich stronow wočakacy. Dyrbimy pak ras zhjenuc pschenčnemu praschenju sprawnje do wočow pohladacy a šwěšcicy, hač je nadstatna organizacija mózna.

*

Ratarje krajow, kotrejž bu pschi konferenzy wobdźelcja, su nanjetu k rozrisanju ratarskeje kriży sapodali. **Franzowzjy ratarjo** namjetuja, sledowaze statistiske daty nałožacy:

1. Shromadnu sumnu potrjeby wschěch ratarskich tworow (zyrobły, ratarskich gyrišnow, kotrejž europiska industrija pschedźěluje.

2. Shromadnu sumnu ratarskich tworow, kotrejž bu we wschěch europiskich krajach lětnje wupłodża.

3. Pschereschtowu liczbu zusłych ratarskich tworow, kotrejž bu žońe lětu do Europy dowołowja.

4. Shromadnu liczbu europiskich ratarskich tworow, kotrejž bu w pschereńku kóžde léto do krajow swonka Europy wuwjesie.

Sajimawe by było, hdy by tajke pschepytanje pokazało: 1. so we wschěch europiskich krajach wupłodzenje wěstych ratarskich produktow pschesahuje potrjebu pschetrjebarjow; 2. **so pak, hdyž liczby europiskich ratarskich produktow hromadu sliczimy, tale zhromadna summa bu potrjebje europiskeho wobydlerstwa nimale runa.** Hdy bychmy wschě tele liczby do drobna šnali, njeby cźežko było, wupuscz i hospodarskeje kriży namakacy.

Rosprawa cźežkeje ratarskeje strony žadu wopschija, so strona „formu dobrowolneho zjitneho monopola, dźiwajo na privatne hospodarske zasady“ wotpokasuje. Khwilu bu też wot monopola pomoz wočakali. Rosprawa pokasuje na němsko-pólski syndikat rožkowoho wurowola a wtuwjeny zhromadny wuwoženy syndikat balkanskich statow rospomina. Nadźi so, njes wuwoženymi a pschiwožanymi bu žodnymi krajemi wěste kontingenty dojednacy, kotrejž bu **po** wopraudźitej dowołowej potrjebje słoźuja. Wobdźelenje stata by so dyrbjało sa zyle runu měru podwjerzy abo ru-

kowanja wobmjesować. Ssylne ratarske organizojzije, kotrež bychu so jako syndikaty wutworile, bychu dyrbjale dowos a wuwos ratarskich wupkodow rjadowacź.

N'emčery w Spaniskej.

Snateho schpanjskeho lětarja majora Franca ßu dla nowcho nastawka wo schpanjskim wojerskim lětarstwu snowa k arrestej na 2 měsjazi sajudźili.

W Granadaskej univerzicze ßu studentoju demonstrazije wuhotowali. Snutskownu nadobu ßu studentoju zdźela wupuscźili. Runje kaj w Granadze studentoju w Sevilli a Madridze strajkuja.

W Katalonskej ßu zdźela industrijowi dźěłacźerjo dźěło jastajili.

Proces přeciwo spionam w Rumunskej.

Kaž Bukarestske nowiny pischu, so hlowne sudniske jednanje pischecźiwo wosobam, kotrež ßu w swißu s wobchěrnej spionažu sajeli, hižo sa někotre dny w Bukarestu zapoczinje. Sdźeju ßu hischcze wjetsche liczbu ludźi sajeli. Tak ßu jenoho rěcznika we Wulkim Waradinje sajeli, kotryž je w Klausenburgskim kommunistiskim prozeßu wobskorżeny był.

Wuswobodźenje sklowow w Abesynskej.

Dźeń krónowanja abeßynskeho thězora so wukaz wuda, z kotrymž so thyßazam schklowow swoboda da. Boja pak so, so dla tuteho nadobneho skutka wobcezěnjosce nastanu. Jedyn s pischecźiwnikow tejele politiki je wěsty Haily, kotryž może wo 100 000 muži abo hischcze wjazy wuhotowacź.

Londonski „Daily Herald“ k tejle powescźi pischipomina, so franzowske wuschnjosce w Djibuti wikowanju se schklowami zyle hiesdźak pschihladuja. Cźinja, jako njebychu nicźo wo tym widźeli. Swoje kanonje cźełmy, kotrež ßu priedy na morju pschi Somalskim kraju stale, ßu wrócźo wzali. Tohodla so worzakuje, so abeßynskemu khežorej njebudże lohko, swoje wotmyßlenje sa wuswobodźenje schklowow do skutka stajicź.

Němske knjeżerstwo płaczijny bernazych kruzlow dźerži.

Na naprašchenje sapóstanza dr. **Schiftena** s němskeje ludoweje strony wo **podpjeranju płaczijnow bernowych kruzlow** je prusti ratarski minister hižkowaze wotmołwił: Po sdźelenju němskeho sćinjowjenskeho ministra je k spěchowanju dźěłanja bernazych kruzlow němski stat pischihoty sa **pokupowanje bernazych kruzlow** cźinił. Pruškemu statnemu knjeżerstwu ßu so pjenjezne srědki do rukow dale, so by mohło dźěłarjow bernazych kruzlow s pożeżonkami podpjeracź.

Němska a španiska protestowanska nyla so w Janeiro prepodała.

Němski a schpanjski pósłanz w Rio de Janeiro staj dla thelenjy do němskeje parneje łódże „Baden“ protestowanisku notu w brasilskim zwonkownym ministerstwje pschepodałoj. Protestowanišej nocze ßo na pschepytanje sakoßujeter, kotrež jej wobej pósłanzstwje hromadże pschewjedłej.

Jendźelsku parnu łódź prepytali.

Kaž „Times“ powěda, ßu jendźelsku parnu łódź „Aluanzoru“ wutoru pschepytali, hdyž je chzyła s Rio de Janeiro wokeu pucź. Dwacźeći politiskich cźełnjerjow, kotrjž běchu na łódźi, mjes nimi priedawschego namełnego presidenta Mella Viannu a druhich wusnamnych politikarjow, ßu sajeli.

Brasilske pschistawy ßo sašo wotewrike.

Kaž Havalka powěsćeserinja s Rio de Janeiro powě, je knjeżerstwo porucźiło, so dyrbja ßo wschě brasilske pschimórske pschistawy sašo wobkhadźej wotewricź.

Ze Serbow

— Wo wjedrje. Nasche wjedro je trochu torhaty ras pschiwsiale. Dokelž nóżiny w połnozy nimo cźahaja, wotwidźerźuja pschiwlaw symnych wětrow ß połnózneho lodowego morja. Tak mamy pomerńe mily cźaß. Nad połoschej Europu wyschiny leża. Też i cźopłych krajow mile wětrh bjes sadźiwka k nam duja. Wjedrarske wotcźakanja dale tracźe tuteho wjedra. Jutrje pjatk ßwjeca evangelßy khejschcźijenjo reformaczíki ßwjedźeń a katolßy ßwjedźeń Wschech ßwjatych hobotu. — Jutrje schkadża błónczko 6,55 hodź. a khowa ßo 4,31 hodź. Měsacźk schkadża połnoczu ßo 3 hodź. a khowa ßo w połnozy. — Wažera wjecźor we 7 hodź. barometer 742, hygrometer +5 a thermometer wo dnjo +10. Dźenża rano we 8 hodź. barometer 739, hygrometer +6, thermometer w nozy +6. Wuhladny na ßo pschemenjaze wjedro.

— Ssmohodne mjaßowe jěźi (Freibank) w Budyschinje. Ssobotu 1. novembra 1930 ßo žane mjaßo njeschedawa.

— Nasymski hermank w Budyschinje budże wot ßoboty 8 hacź do pónđźele 10. novembra. Tehdy śmiźdza wobhodły wot ½11 hacź 12 hodź. a wot ½2 hacź 6 hodź. wotewrjene bycź.

— Wjele hłowow, wjele smyßlow, tak dźe němske pschißłowo praji, a tola je wulka wobłada němskich hospoßow žrěbi w tym pschesjena, so je Maggiowa korjenina idealny pomocnik w kuchni. Hižom wot lětdźesatkow sem ßłuži w kuchinach na njesapłacźomne waschnje: Někotre kapki polépscha sa wotomił žłabu polówku a juschku a cźinja warjenje a ßołotej wschcze druźiny wulzy błódne.

— Wobsebitej pschiłoży pschipołożichmy k dźensnischemu cźißłu sa naschich cźitarjow w Běłej Wodźe a wokolnje. Firma Felikß Jochmann w Běłej Wodźe porucźa k wobhłodnej njedźeli 2. novembra wobsebje cźopłu drastu sa symnu poczaß. — Tehorunja poßtcźa ßo firma Wilhelm Hübel s muzajej, žonjazej a dźěcźazej drastu. — Naschich cźitarjow proßymy, so bychu pschiłoßy pschecźelnje wobkedźbowali.

— Pischrzełowa nutrnosć na reformazijskim ßwjedźenju. Julße wjecźor 1/9 hodź. hraje domski organist Horst Schneider hodźinu nowocźaßnieje pischcźełoweje hudźby we Pětrowßkej zyrkwi. Napadne pola tuteje najmłódßcheje generazije pischcźełowych komponistow je, so ßo woni wot Regera wukhadźeju wědomje pischecźiwo po klawsrje ßłożenemu Mendelßohnowemu a Rheinbergerowemu samérej 19. lětßtotka ßtajeja a krucze polyfonišej cźißty pischcźełowy ßtyl pytaja. Pßchi tym je wosnamjenjasze, kak ßo woni też formow wulkich ßtarych mißchtrow (preludija, toccaty, paßcaglije, fantaßije, variazijow, fugow) pschimaja. — Rimo Regerowych ßteja na programje składby Franza Schmidta (direktora hudźbneje akademije we Winje), S. W. Müllera (wucźerja pschi krajnym konfervatoriju we Lipßku), J. R. Davida (hudźbneho wucźerja we Welzu w Hornjej Awßtrißkej). Wschitkim pschecźełam hóznoßnieje pischcźełoweje huczby ßu tutón ßajimawy wjecźor porucźa. Programy, s kotrymž na kóżdym prawo jaßnjecź, ßo po 30 pjenjezkach pschi zyrkwinych durjach wotedawaju.

— Krajna ßbirka sa wopory pschi ißnjeßnjenju w podkopkach. Evang.-luthereße krajne konßistorßtwo je ß pschihłoßowanjom ßtajneho ßynodalneho wubjerka wobßamßko, so ßo 16. novembra we wschich zyrkwjach Sakßeje darty zbiraja sa ßowoßtajenych woporow pschi ißnjeßnjenjomaj w Alsdorfßkich a Manybachßkich podkopkach.

— Kanalowy Wirth ßwoje ßboże blizko Budyschina ßpyta, hdyž ßu so jemu tu ßhromadźiny jakrsale. Na jenej ßhromadźiznje w Wólschczach ßu rěcźeli wo projekcze pschecźiwo Budyßkej měschczanßkej radże. Dźensa wjecźor chze kanalowy Wirth pschednoschowacź w Raschowje a ßobotu w Hornjej Hórzy wo ßwojich kanalowych projekach. Je k temu też nawěschcźik po dźeßnišchemu cźißła ßapodał.

— Mnichowki molet Fryz Haß wumrěł. W Italskej wumrě nahle Mnichowßki molet Fryz Haß, wot kotrehož na pośłednjej wumßłkej wußtajeźizy w Budyßkim muzeju w ßeptembru a oktowru někotre wobrazy woßtajichu napohlad hudźichu. Haß narodźi ßo 29. oktobra 1864 we Heiligenbeilu w Rauschej Prußkej a ßtudowasche w Kralowcu a Mnichowje. Se ßwojim žiwjenßtwim dźěłom hake dosa w pośłednich lětach bo ßjawnoßcze ßtupi.

S Delnjeje Kiny. Luki pschi Albrechtowej wězy ßu na ßchejßi, so by ßo cźěł rubata elektrißitemu powodej. Sjima tu poßtajeni runjewon zadławy wobras. Pschi wojneźeßenja. Hischcze tu leża ßdónki pornbanych bow. Drjewo cźaka na wotwożenje. Cźłowjeßta cźiwoßcź a grammnoßcź jtej sašo ras ßnicźitej kuit rjom domßnißkeje pschiroby!

S Hodźija. Tu wotmě ßo njedawno wažne pośedźenje gmejnißkich ßaßtupjerjow. Jednasche ßo wo planje ßiedźenja leżownoßcźow. Wschitzy běchu pschecźiwno nětkle jomu planej. Wobsebje ßo roßhoricha nad tym, so by ßo prawinka leżownoßcź hrjedź wězy sašo zyrkwi pschidźełała mište gmejnje. K. měrź Roth plan ßakitasche. SSaßtupjerjo ßchu ja to, so by ßo jnowa jednalo, so by gmejna tole ßtaka leżownoßcź k twarej donu ja gmejnißkich jaßtupjerjow a druhim ßaméram. Jednasche ßo hischcze wo wutworjenje a druhich dźełach na puczach. Pschi rośpominanju na wujdźe dóńdźe k jara wótrej debacźe. Jednaßche ßo ßo wo někotrych druhich naležnoßczach.

S Łukojny pola Barta. Wulka woda ßo tu do hich twarjenjow dobywasche. We ßjtwje Neumannowej cźerjenza ßtejesche woda 90 zm. wyßoko. Se wßchi žiwnoßcźow dyrbjachu ludźo cźełacź a hladacź wuhi pola druhich ludźi. SStót ßo wukhowa na kujeji dwór W Neumannez hoćzenju ßtejesche woda wutoru nan hischcze 15 zm. wyßoko.

S Hrušiny. Wulka woda je naschu wjeß cźełko ohrożyła. Woda ßo do khěżow dobywasche. Pola pjekarja Khěżnika dyrbjachu pschejtacź pjez, dokelž pěz we wodźe ßtejesche. SStót dyrbjachu ß hródźow wukhowacź. Pekar Schnißs ßjwoje ßwinje do Brěżnyn wukhowa a hewjedre hoßczenza cźerjesche. Wobydlerjo naßcheje wßy pßchi Ba cźe wodu łahacźichu, so by ßo dalßchej ßchkodźe jadźerała. Wobsebje drje ßu też ßchkodowali wobßedźerjo hotela Schłoda ßo hischcze njeda wobliczicź.

S Njechornja. Nascha wjeß, kiž ßteji w dolinje Łuby ty a Kotołki, ma cźaßißkho cźerjejcź pod powodźenjom. Tak też po poślednich ßylnych dešchczach jako wulka wodu tu ßcherjesche. Lubata a Kotołka wuitupjichtej ß hródow a woda łuki ßałchowaßche, so tworjachu jenicźki ßtrowje ßor. Wulka woda ßo też do wßy dobywaßche a delnja wjeßbu powźrěta. S někotrych ßtatokow dyrbjachu ßtót wukhowacź. Khorowatu ßtaruschku dyrbjachu z cźołmom wuthowacź, dokelž ßo woda do ßtwy dobywaßche. W nozy dyrbjeßche wohnjowa wobora ßtót ß hródźow knjeżeho dwora wuthowacź. W naschej wßy też ßłobka ßuježbo ani Wójnorjekho lékarja. Cźłyßche pchez wodu jěcź a ßajdźe pschi tym do hrjebje. Auto mózachu hakle ße ßajschnoßcź sašo wuczahnyeź.

S Kotcź. Je wo kermußchi. Tak ßu też witani a njewitani hoßczo, lubi pschiwßai a pschecźelßtwo sašu ßo wobßaliłi. Wohuźel bě wjedro tak hubßene, so hoßczo po kermußchnej pjecźeni ßo njemózachu podacź na pschethodźowanje. Dyrbjachu pschi ßchkleńgy piwa abo domjazeho ßadoweho wina nutßka w ßtwje wostacź.

S Wóßporka. Deßchcze ßu tu nam tu bschinjeßke wuke wody. Lubata bě ßo pondźelu pschemńła do torhatej rěki, wobydlerjo wóoneje haßy dyrbjachu ß hydlenjow zo facź. Wobsebje bě wohrożena Ruzolfcź milinarija. We wßach Malecźizach, Luwocźizach a Zamje dyrbjachu ßtó ß hródźow wumjeźacź. S měßtnami ßtejesche woda pol metra

---

Henryk Sienkiewicz:

Tři Zónske.

Roman je žiwjenja wumělcow

I.

Molerinja, w kotrejž ße Swiatezkim bydlach a molowach, njebě ßapłaczena; ras tołodła nig, dokelž wobßedzachmoj hromadże jenoż wokolo pjecź rublow, a ß druha, dokelž bě namaj płaczenje podruże woprawdże pschecźiwne.

Naß molerjow mjenuja pschecźiwnjerjow, a pschicźož mje naßtupa, ja radßcho pjenjezy pschejmu, hacź ßo je ß tym pschecźiwnju, domjagaßmy podruż ßapłacźicź.

Schtož naßcheho hospodarja naßtupa, njebě wón žadyn schpatny cźłowjek, a mój wißchat też wědźachmoj jeho wotbycź.

Hdyž naju, kaj pschezo, rano wopyta, ßo by naju wo datuno ßapłaczonnu podruż pominał, pojběhny ßo Sswiatezki, kij ßpałche na matrazu na podłoju a pschikrywaßche ßo ß turkowßim ßawěschkom, kiž bewak ja poładk k naßchim wobrazam wuzwachmoj, a prajeße ß łhoßom kaj ß rowa klinczazym:

„Derje, ßo waß widżu, pschetoż mi ßo dźiseße, ßo ßcze wumrěł.“

Pschiwěrkojty hospodar, kiž ßo najßerßcho ßmjerzeße bojeße, ßo ßmjerzej wußtróża. Sswiatezki pak cźißny ßo ßnaf na matrazu, wupschestrě nohy, ßłoži ruzy na wuirobnu a dźeße:

„Tatke, w tajkimle położenju ßym waß widźak: wy běßcheße w běłych rukajzach, kotrychž porßty běchu pschedołke, a w łakowych cźrijach; bewak njebeßcheße ßo jara pschemeniš.“

W tutom wokomiku ßaßkocźich jemu do rěcze:

„Druhdy ßo tajkele ßony dowjelnja.“

Tole „druhdy“ hospodarja jamuczi a pschiwjedße k sadwělowanju. Wón ßo rośßkobi, ßawrě durje a wrjeßkotaße pschi ßłhodach dele, pschi cźimż ßtajnje tři ßkhodźeńki pschezßakowaße a zyły ßwět zatamaße. Namaj pak łudniskeho cźaßarja na ßchiju półłacź, k tomu bě khadła na ßboże jara pschißłojny.

Dozyła njebě pola naju wjele cźaßacź; ßawěßcze myßleße žebi hospodar, ß by-li molerinju je ßußodnej kuchinßej měßtnoßcźu druhim molerjam wotnajał, drje by ßamßne, je-li niż hubjeńße naßhonjenja łaż hacź dotal cźinił.

Tola po nětcźim naju taktika wjazy njeßkutkowaße, pschetoż hospodar pschiwmeźi ßo myßleźeły wo ßmjerzeji. Sswiatezki mějeße runje wotpohlad, ißi wobrazy po waschnju Würtzowem namołowacź ß napißnom „Ssmjercź“, „Bohrjeß“ a „Wotcźenje njedowmrěła“. Sto wě, dyrbjeße we wschěch ißjoch naßch hospodar pschedßtajany byeź.

Tajße rowowe wobrazy ßu ße Sswiatezkeho ßpezialnoßcźu, kotryž, so bych ß jeho ßamßnymi ßłowami rěcźał, najradoßcho „cźełowe poßtawy“, cźełowe khadle“ a „cźełowe hłowy“ moluje. Najßerßcho je to też ß pschicźinu, cźehodła nichtó jeho wobrazy kupowacź njecha, hewak wjchak ma wón dar. Wón je runje na Parißkim wußtajeńzu dwě „cźełowej poßtawje“ półłał, a dokelž běch też ja ßwój wobras „Zidża pschi Wißle“, kotrehož běchu w katalogu wußtajeźizy na „Zidow pschi rěkach Babylona“ pschefschcźili, półłał, to wocźakowachmoj i njeßerpnoßcźu rośßud mytowańßkeho žuda.

Sswiatezki wěźo widźeße wßchitko ßchěre w ßchěrem; wón mějeße ja to, ßo je mytowańßki žud ß tuzych hłowow najbórßcheje druźiny hromadu ßeßajany, a hdy by pschipadnje tomu tak njebyło, to žtym ja tupa hłowa, wón je tupa hłowa, naßche wobrazy ßu tupe, a jim nětkajke myto pschißpěcź, by tyło ß wjeßckotom tupoßce.

Kelko ßteje krwě je tutón njeßbožowny barbież ja cźaß naju dwělětneho ßhromadneho pschebywanja we mni hižo nacźinił, njeda ßo wopißacź.

Wscha cźeßcźelakomnoßcź Sswiatezkeho załeži w tom, ßo maju jeho ja moralißkeho „cźełowza“. Wón pocźina ßo mjes druhim jako picźt, ani ßo by to byt. Wón wupiße dwě abo tři ßchkleńcźki paleńca a hlada wokolo, hacź my to widźimy, a njeje-li žebi toho wěßty, poßtorcźi jeneho ß naß i łokcźom, hlada na njeho i boka a praßcha ßo jeho i ßhoßom kaj ż rowa klinczazym:

„Nětwěrno, ja ßym hižo hłuboko ßpadnył? ... kał? ... to njeje wěrno?“

My jemu wotmolwjamy, ßo drje zyle mudry njeje. Tu ho wón roßßkobi, pschetoż nicźo jeho bóle njerozumjerja, hacź hdyž nětko njecha do jeho moralißcźeje łkażenoßcźe wěrcźicź. Pschi tom je ßmjerzej duschny łhadła.

Jónu ßabłudźichmoj ßo w horach Ssólnohróbißkeje wokoliny, pola Zella pschi Jéßorje.

Dokelž bě nóż naßtała a mój mohłoj žebi ßchiju ßwinycź, rjekny Sswiatezki ke mni:

„Pobłuchaj, Władko, ty ßy tón bóle wobdarjeny i naju tohodła by wo tebje wjetßcha ßchłoda buła. Ja pondu do prózka . . . Spadnu-li do hłubiny, to ty na mějnje žebi wostań hacź do ranja, a potom budźeßch žebi hižo dale pomhacź wědźecź.“

„Ty ni dopschědka njepóndźeßch“, ja jemu wotmołwi, „ale ja póndu dopschědka, pschetoż mam kmańßchej wuež.

Na to Sswiatezki ßnapißchecźimi:

„Njeßwiniu-li žebi dźenßa ßchiju, to tola ras w pschirowje ßtónczu . . . mi je to wßcho jene.“

Mój ßo ßwadźimoj.“

Mjes tym je cźma kaj by kołmas lak. SStónczenje ßtejesche namoj ßo na to, ßo ma tu lóß roßßudźicź.

Sswiatezkeho trjechi lóß, a wón bě dopschědka.

Swopschědka je puczej nimale ßcheroki, poßdźiżo pak ßo ßwuji. Tak daloko hacź mójemoj widźecź, ßu na prawo a na lěwo hłubiny, bjes dna, kij ßu bjes dwěla njeßmjerne hłuboke.

Hórßi thribjet ßo hischcze bóle ßwuji, a nimo toho ležeja ßo pod naju nohomaj dule roßprochnjenych ßtalißkow dele.

„Ja połěku po ßchtyrjoch, pschetoż hinak tudy możno njeje“, měni Sswiatezki.

Woprawdże bě tomu tak, a mój łějemoj po ßchtyrjoch dale kaj ßchimpanßy.

(Pokračowanje ßcźěhuje.)

wušoko w twarjenjach. Luki pschi rězy žu žo pschemčenile do hobrkeho jsora. Wutoru woda sabu po nězkim wotebrjesche. Wjetscha schkoda tu nastala njeje. — Njedzelu kermuschowo dla cžilu wobkhad na železnizy. Rosliche a pschiwolsnische cžahi pschiwjesechu se wschěch stron wjele kermuscherjow. Personal měješche dosć dźěła, so bh žo wobkhad bjes zadžiwkow wotwił. Je ho sabu zas wokolato, so je železniza pschez hischcže najlěpschi hrošt wobkhada.

Wulka woda zakhadźa w pruskich Serbach.

Wulka woda w serbskej holi.

Wulka woda njeje ani pschelutowała naschu žerbsku holu. Njeje drje tak znjahnowała jako w Shorjelskej wodolinje, ale je tola hischcže dosć schkody nacžinila.

W **Mužakowje** je Nysa ł brjohow wušupila a dźěi wodźita. Kraj hacž ke **Kijej** je pschecžrětny. Srjedžo bu wohnjowa wobora alarmowana, a ruchne hacženja pola **Wjeski** wohrožene. Cžerpita wjeś **Khrjebja**. Tu buchu wschitke wokolo hacž na Shorjelsku dróhu powodżene a wjeś nimale doipolnje wot žwěta wotsamtnjena. Wumy tu schitomy a walanki žobu torhachu. Wšat stejesche we wodze. Wjele twarjenjow bě pocžrěpanych. Wohnjdlerjow wohrožených statkow mózachu jenož hischcže na cžołmach wuthowacź. Schkoda je jara wulka. Mošt pisches hrjebju bu sniczeny, dyrbjachu runy nowy mocžit položicź. Mošt pisches Schepy je dźerżał. Wjesba wot Delnjeho Wujesda pisches Khrjebju do Shorjelca je pola Khrjebje sawrjena. Nychwałd je pisches wodu wot žwěta wotsamtnjeny. Ničhtó tam dóńcź nimo dojeź njemóže. Wobježde je też **Mikow** potrjebny. Też tu je Schepy ł brjohow wuschupił a kraj powodźił, tak so zyła wokolina ko runa wulkemu jězorej. Centralnischcho bě wokolo pschipoldnju. Woda žo dowische do domow. Najbóle běschtaj wohroženaj młyn a domske klidarja Michałka. Popoldnju woda sašny swasche. Wulkosći schkody žo hischcže wobliczicź njehodźi.

Wobroženy bě też **Hamor**. Cžorny Schepy je krajinu powodźiła. Mošt na žbože hischcže dźerżesche. Wulka woda zgchnuje też mjes **Wunschowom a Krynhelezami**. Tam Cžorny a Běły Schepy žo sjenocźitaj. Woda je wjelka žobu storhała. Ssamo běrnjaze hromady je woda spowalika a běrny wotplawiła. W **Cželnom** stejesche žrjedu pschipoldnju woda 3,80 metrow wyšoko. Wohnjowa wobora bu alarmowana, dokelž bě strach, so žo hischcže pola fabriki pschedrěje. Też tu žu łuki a pola pocžrěte.

Krajny radźicźel Měrz ł Rósborka je powodżene kraje wopytał.

Pola Sósnje je woda w hatach tak pschiběraka, so drjewa woda w pinzach thěžow 50 zentimetrow stejesche. W betonowanych pinzach pótkoweho hamta pukny žo ł cžišcžom wody 20 zentimetrow talsta betonowa worschta a woda žo do pinzow dobrzwasche. Mošt pisches Hałschtrow mjes **Ptaczezami** a **Lejnom** dyrbjachu sawrěcź dla wulkeje wody.

W **Zybalinje** w Rósborskim wokrjesu je žo nowy móšt wot wody spowalił. Móšt hałke psched 2 tydnami ja 11 000 hr. natwarichu. Pola wšu woda w hatach hacženja pschekama. Ruby ł hromadami na polach leżachu. Wulka woda w holi je žo dźeń poždźischo jewiła dojźi pola naš w Budyskim kraju. Błóta halle wocžahuja powodżenje.

Strašchne powodźenje w Hródku!

Ani Hródk njeje žo minył wulkeje wody. Haj tu powodżenje nahy minjake katastrofalneho raża. Wutoru rano pokazasche wodomĕr hischcže 2,25 mtr., ale wo dnjo woda bjes pschestaca pschibyrałasche. Wjecžor a w nozy Sprewja ł brjohow wuschupi a powodżesche nĕkotre haby. Wokolina Mužakowskeje dróhi a Jurjoweje hory runa žo wulkemu jězorej. Nĕkotre schcžežki dyrbjachu ja wobkhad sawrěcź. Ssrjedu dop. pokazasche wodomĕr hižo 3,60 metrow a woda pschecžu hischcže rozcežesche. W nozy dwójzu wohnjowu woboru alarmowachu, so by wobježde wohrožene twarjenja wurumowała. Ludźo dyrbjachu žo dźěła ł cžołmami wuthowacź. Krajne radźicźelstwo bě wot wobkhada wotsamtnjene. Woda žo też dobywasche do kótlischcžow gymnasija, tak dyrbjesche wucžba wupadnyć. Pisches 100 woborníkow žrjedu zyły dźeń bjes wichcžatca dźěłasche, też wschitcy dźěłacžerjo běchu mobilisowani. Ssu hrażnikow zyłeje wokoliny na pomoz wołali, tohorunja wotdźěl schitańkeje policije ł Khocžebuza. Maju hischcže dojeź pioněrojo ł Kótrina. Najpyp pschi rězy žu ł pěskowymi měchami stružili.

So móhła woda wotběžeć, žu žrjedu dop. nažyp pschi rězy mjes Hródkom a Chójanami rosbuchnyli. Woda w Hródku mjes tym hischcže rosce. W powodźenych hažach žu thěžne durje samurjowali, so njeby woda žo móhła dobyć do domow. Nažyp pola Sskomjenja je žo pschedrěł. Pola Wulemoju žu ręczny nažyp rosbuchnyli, so móhła woda wotběžeć.

Najnowiše z cyłeho swěta.

— **Schkrowa powěsć wo wjedrje za jutrischi pjatk:** Wostanje dale njewobstajne a trochu dešcžowate wjedro. Podobne wjedro smĕja też hischcže w Jendźelskej a połnócnej Europje.

Powodźeny kraj ł nižiny ł połnocy Budyschina hacž do Lěgnicy, wot Zitawy a Hirschberga do Běleje Wody a Freyštadta dožaha. Nastała schkoda miliony krónow wuczinja.

W Zahańskim wokrjesu je woda wulke sahnjesenje nacžinika. Pola Obergorpe a Mednitz žo wutoru Wódrinc hacženje pschestorje. Sa krótki cžas žo 3000 jutrow kraja potopi. W Halbawje je wulka woda móst wotlorhła. Gólětny ratař Molčk, kotryž runje po moście dźěsche, žo je zotmami žobu storhny. Molch je žo najskerje ćepił. Pola Neuhammera je rěka Queis hacženje w šěrokosći 50 metrow pschedrěła. W Zahanju ju dyrbjeli mosty sawrjeć a w hłubje ležazym městowym dźělu ju wobydlerjo dyrbjeli ł bydlow cžełnyć.

Łužyšćowski powěstnik.

Drježdźany. Serbske towarstwo „Cornobóh“ zeńdźe se sobotu wječor we 8 hodź. k swojej měsačnej zhromadźiznje w towaršnym hosćencu na Christianskej dróży čo. 22. Naš čestny sobustaw kujez hudźbny direktor Bjarnat Krawe budźe nam přednošować a so wšitcy Serbja wutrobnje přeprošuja.

Drježdźany. Tow. kat. Serbow „Jednota“ přeprošuje z tutym wšě sobustawy na swoju **hłownu zhromadźiznu wutoru 4. nov.** wječor z dypkom ½9 hodźin w tow. hosćencu „Bayrische Krone“, Neumarkt 4. Zajimawy přednošk je přihotowany. Też hosćo su lubje witani. Porjad so w zhromadźiznje wozjewi. Dla ważnosće so bohaty wopyt wočakuje.

Khelno. „Domizna“ ma njedźelu 2. novembra wječor ⅛8 hodź. pola Wjezarjec w „Zelenym dole“ swoju měsačnu zhromadźiznu. Předsydstwo.

Wichań. „Sernicžka“ njemóže dźensa spěwacź, je-li móžny pak jutře pjatk wječor.

Njebjelčicy. Jednota Sokoł. Zwuczujemy kóždy pjatk wječor ⅛8 hodź. Po tym wotmějemy narodne reje. Wosebje přeprošuja so k temu naše knježny.

Srjedźny (Malešanski) sokolski wokrjes. Wokrjesna zhromadźizna budźe reformaciski swjedźeń pop. ¼4 hodź. w Malešecach. Přednošnje br. zwj. starosta Šajba wo zajězdu do Beograda. Kóžda jednota ma połnoličbnje zastupjena być.

Krute powołańske wobuća

Dźěłańske šnór. stupnje Howjazo kože a kožołe 40/47

7.75 9.75 12.50

Poldolne škórnje z howjaz. kože, walkowane dwójne podešwe a železo . . . 19.50

Hórske stupnje sportsk. stupnje Hobrske wub erk

14.50 16.50 18.50 atd.

Dźěć. stupnje sportsk. howj. koža

27/30 7.25
31/35 7.85

Dźěć. stupnje Howjazo box we

27/30 8.25
31/35 8.85
36/39 9.25
40/47 10.25

Fähle Komm.-Ges. **Schuhwarenhaus** **Bautzen äussere Lauenstr. 3.**

Sobustaw wulkonakup. družst. za wobuća E. G. w Drježdźanach

Wuwzaćne poskićenje

Punt margariny . . .	jenož	48 pj.
Punt. tafla kokosow. tuka	„	50 „
Punt šmalca z ruk. čisty . .	„	78 „
2 tyzy wolijow. sardin.	„	50 „
2 tyzy wolijow. sardin.	„	90 „
5 pt. pšeněn. muki . . .	„	1,25 hr.
5 tafl. dobromlóčn. worjech. šok.	jena 100 gr jenož	1,00 hr.
4 tafle dobromlóčn. šokolady	jena 100 gr jenož	95 pj.
Punt čajowych přikuskow	„	60 „
Paleny kofej ¼ pt. wot		50 pj.
a 6% rabata jenož pola		

10 pt. cokora jenož 2,95

Thams & Garfs

w Budyšinje na Hlownym torhošću 8

Serbske gram. tačele we stajnje na składze

Jan Schiebach na Mužakowskej dróży 4

Wysoke, krute **dźěćace stupnje**, składnostna dźěłba, su tunjo na předań **Seifertec składn. kupje** na Kamjeńtnej hasy 29

Presadź. drjewa

Njedźelu 2. novembra 1930 wot 15 hodź. budźa so we **„sudnischej korčmje“** w Leinje pola Bukec pod wumĕńjenjom za hotowe pjenjezy abo w běhu 2 njedźel płacomne, na přesadźowanje předawać:

110 šmrěkowych štomow. kolikow 7/8 cm 3.5 m dołh.

62 šmrěk. twjerd. žerdźow 10/13 cm

96 rm palnych kuluchow a palnych halozow

Hajniski hamt města Lubija

Poručam ke kermušam

najlěpše howjaze, swinjace a čelace mjaso, kaž tež najlěpšu **bursku čornu a jatrowu kolbasu** po najtuńšich płacžiznach

Eugen Petrich rězniski mistr na Kotolskej hasy p. Ehape

Zniženje płacžiznow

Gardiny tuńšo

Prync. sukno je a košle 1.— hr. Běhaki do jstwy mtr 1.— hr. Tkaniny a płachty za sofy

IDA ERLER w Budyšinje Rózk Zwonk. Lawskeje hasy 10

Koła za dźěći

we wšěch wulkosćach wot 50 hr.

Jan Schiebach na Mužakowskej dróży 4

Kofej : kakao kolonialne twory

KURIO

na Zwonkow. Lawskej hasy 24

Dla spuščenja wóznistwa je

Kóń a wóz

tunjo na předań. Bliže zhonić **w Budyšinje na Kotolskej h. 10**

Dźensa wječor we 8 hodź. w hosćencu w Rałowje sobotu, 1. n. v., wječor we 8 hodź.

w Nowakec hosćencu w Hornjej Hórcy zjawna

kanal. zhromadźizna

Zastup 20, dźesanjemějerjo 10.

Ref. P Wirth.

Posleśća, nowe a trjebane wot 20,— hr. **Seifertec składn. kupje** na Kamjeńtnej hasy 29

Sćěhowace ptački su tukhwile na předań:

čižik	2.50 hr.
šćiglica . . .	3.50 hr.
konopačk . . .	3.50 hr.
módro žołmowany papušk . . .	8.00 hr.
zeleno žołmowany papušk . . .	5.00 hr.
k tomo klětki wot	3.00 hr.

Wšědnje čerstwa pica za ptački

Geologiska wikowarnja w Budyšinje na Zitnych wikach 36

Koła za hólcy, holcy, žony a mužow, trjeb. wot 20,— hr. **Seifertec składn. kupje** na Kamjeńtnej hasy 29

Cynkowane

kupanske wanje 170 cm dołhe	14,00
płókanske wanje 80 cm dołhe	12,50
bowy 28 cm	0.95
wichor. latarnje pat. „Fledermaus“	2,60

G. Siegel na Zadnej Bohatej hasy 15

Wolma jara tunjo **Kurt Erler,** w Budyšinje, na Zitnych wik. 11

Míele

die erfolgreichste Zentrifuge

Mielewerke A.G. Größte Zentrifugenfabrik Deutschlands **Gütersloh/Westfalen** Über 2000 Angestellte u. Arbeiter.

Zahlreiche Anerkennungen

Hotel Běły Kóń

Dom rataršow

Prěni jěždźny dom w měsće

Wupřahowanje

Garaže

Njedźelu a swjate dny: wumělski koncert

Paula zwud. Zestermannowa

Křesćenja, kupujće w křesćanskich wobkhodach a nic pola wokolonoserjow a wukrainych Zydow!

Woldemar Menger

Küttnerec winarnja

w Budyšinje na Hauensteinskej hasy

poručuje

tunje wino w šklenčach a dobry, tuni wobjed

Serbski Hospodar

poručuje k nazymnemu wusywej

derjećišćenu symjeńtnu rožku

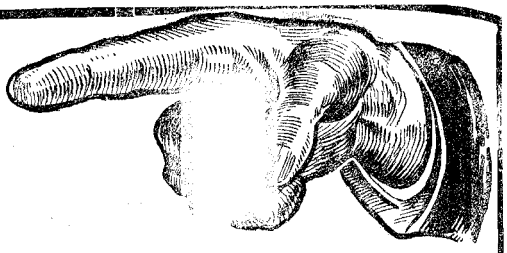
Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicku pola nas dokładnje akklimatizowanu, też originalne symjo wobstara

Müllerec konditarńja

na Póstowym namješće

kotruž Serbja rad wopytuja, poruča najlěpše pječwa we wulkim wubjerku.

Rozesłanje nanajspušćomnišo.

Jene prašenje?

Maće hižom zymski mantl?

Je-li nic, přindźće sobotu k nam! Na dnju Wšěch Swjatych su naše wobchody wotewrjene!

Za młódšich knjezow mamy nětk wulki skład manttow z dosp. pasom w najnowšich barbach a mustrach Čorne mantle ze somoćanym kornarjom so też lětsa wjele kupuja, mamy tajke hižo wot 43 hriwnow Zymske jupy po kóždej płaćizne / Chcemy Was sobotu přeswědčić, kak tunje dźěćace mantle předawamy Też jupy a wobleki za hólcow mamy jara tunje / Dokelž smy sami wěcywustojni, předźělamy kóždu drastu kiž pola nas kupiće tak, zo derje sedźi / Wužiće tutu składnosć k nakupowanju a přindźće sobotu k nam!

w Budyšinje **FRANC MRSTNY** w Kamjencu

To dže

dokelž dyrbi hić

Hospodarskich pjenjez je zwjetša mało a dračowanym hospozam so hubjenje hospoduje. Člowjek ma so zdać małych wokřewjeńkow a zawjeselenjow, kiž bywaju za žiwjenje runje tak važne, kaž jědź, drasta a bydlenje. A tola njechamy cofać, hdyž so wo to jedna, z bóle zlutniwym hospodarjenjom kapitalnu móc němskeho luda znowa pozběhać. Lutowanje twori kapital kiž hospodarstwo spěchuje a z tym poskićuje dźěłu mzdu, zaslužbu a khlěb. Zadyn druhi hač naš lud nima na swětowym dnju lutowanja tak myslić kaž naš. Wosebje naš lud ma třebne, na swětowym dnju lutowanja hajić tajke mysle. Jako družstwownicy napominamy:

Lutujće we konsumskim towarstwje

To je Waša nalutowarńja. Konsumske towarstwo poskića jako družstwo samsne, je-li nie wjetše wěstosće, kaž kóžda druha nalutowarńja. Nimo toho płaći wysoku dań. Zapołožene pjenjezy we Tworykupowacym towarstwje w Budyšinje wučinjeja dźensa 1155228.— hr. na 4257 kontach. — To je znamjo woprawnjeneje dowěry sobustawow do samsneje nalutowarńje. Wobroćimy so dźensa na tute sobustawy, kotrymž hišće konto wotewrić njemóžachmy z prostwu: Přindźće nětk prawje bórzy!

Tworykupow. towarstwo w Budyšinje z. dr. z wob. ruk.

Kunella

Sobotu 1. nov. na wšě Kunella-znamki

dwójne Kunella-wotrěžki

Wikowarńja z Butru **Kunella**

Jara važne za woteběrarjow „Serbskich Nowin"

(Ta wotstrihnjena)

November 1930

50 pj.

(Podpismo woteběrarja „Serbskich Nowin".

Tutón wotrězk płaći za nawěštki w měsacu novembra 1930

Zo bychmy wšěm našim čěsćenym čitarjam składnosć dali, zo mohli wšo, štož maju na předań, abo jeli chcedźa sebi něšto kupić, abo maja nókajku druhu naležnosć

z nawěštkom w „Serb. Nowinach"

wozjewić, smy k lěpšemu wozjewjerjow wotrězki zawjedli. Kóždy čitar „Serbskich Nowin", kotryž při skazanju abo připósłanju nawěštka wotrězk předpołoži, dostanje nawěštk wo 50 pj. tuńšo hač howak płaći. Wotrězk sće so jenoż w **postajenem měsacu** wužić. Skazaŕ nawěštka ma swoje połne mjeno a wjes podpisać. Nowy wotrězk so kóždy měsac wočišći

Nakład. „Serb. Nowin".

Po najtuńšich płaćiznach

poručam cyle nowočasne mužace wobleki, najlěpše impregněrowane jaki do kóždeho wjedra (we wšěch wulkosćach), cyle nowočasne zymske paletoty (na židu dźěłane), dobre sylne zymske jupy, pisane a smuhate tkaninowe kholowy, najlěpše sylne Manchestriske kholowy atd.

Dobre krawcowske dźěło

Woldemar Menger w Budyšinje

na Serbskich hrjebjach 6 **prjedy A. zwud. Mengerowa**

Staroznaty cyle sprawny woseb. wobkhod drastow znapřeča rjemjesł. šule

Ratarjo!

Njebjeśe

k picowanju dóinych kruwow zane zito!

Přemjenjamy přijomnje **rožku a wows na najlěpše wolijowe wosuchi a druhe picowadła**

Zitny dom w Kamjencu z. dr. z w. r.

Telefon 156 a 172

Naš nowy dowěrnik za

Hućinu a Brězynu

je wot 1. nazymnika

knjez Worjech z Brězyni

Prosymy česć. čitarj. so dla płaćenja a druhich naležnosćow na mjenowan. k. wobroćić

Też Wy

móžeće sebi wužitnje za zymu drasćić, dokelž pola mje za tuni pjenjez najl. twory namakaće

Mantle	wot	29.—	hač 98.—
Wobleki	„	29.—	„ 99.—
Njepřemokawe jaki	„	9.—	„ 29.—
z podšiwom a bjez njeho			
Jupy, ćopłe podšite	wot	11.—	„ 37.—
Kholowy	„	2.75	„ 29.—

Spódnje kholowy, zwjeršne kože, samowjazaki, kłobuki, čapki atd. we wulkim wubjerku stajnje tunjo pola firmy

Hugo Pachaly w Budyšinje

Před Sulerskimi wrotami 1

Čěsćeni woteběrarjo dostanjeja twory też na wotpłaćowanje bjez přiražka.

Příloha k čisłu 254 **SERBSKE NOWINY** Sobota 30 oktobra 1926

Reformacija.

Evangelisko-luthersta krajna zyrkej w Sakskej zwjeselì 31. oktobra zwjedżeń reformazije. Swjedżeń dopomina na spočatki reformazije, kaškej žo wone hižom we 15 lětstotku jewjachu — pokazamy tu jenož na Huša. Reformacija běšche reformazija w prěnjej połojzy 16. lětstotka.

Reformazija rěka pschetworjenje, ponowjenje. W wosnamjenja tamne wulke nabožne hibanje, j kotrež su wurostłe reformowane zyrkwje. Wotwobroćenje žo wot romisko-katolskeje zyrkwje. Reformacija je dla jeneho muža. Tehdomnischi czaj možnje jeno dla ponowjenjom w zyrkwinym žiwjenju. Tuž su wichelakich městnach Němskeje, Czěskeje a Schwajzarskeje reformatorojo wustupowachu a žebi swěrichu, ljawrje pschećiwo bamžej wojowacz.

Evang.-luthersta zyrkej zwjeselì zwjedżeń dopomnjeła na reformaziju dnja 31. oktobra. Ssamžneho dnja — kopje wječora — lěta 1517 tehdom 34lětny mnich Marcijan Luther zwoje 95 wojowańskich žadow na durje hrodowskeje zyrkwje we Wittenbergu pschibi. To běšche spočatk možneho hibanja. Zedżenje, kiž we wutrobach ludu potłóčene leżesche, wotwuči a wudobywasche žo je mocu ke zwětku. Spěchnje žo „nowa wucżba" po kraju rozschěri a trajesche lědma połsta lět, so žo wichudżom zakorjeni, hdyž je dżenża hischcze ſ domam.

Sastupjerjo noweje hudźby mějachu hórsy pschećiwo hanje pschětrać. Wołebje sće běšche w Nižozemskej. Evangelizm kezarjo dyrbjachu swoje žiwjenje wostajić we Minje, Minchowje, Kölnje atd. W Němskej běšche khurwjetchowska Sakska prěni kraj, w kotrymž reformazija sakskiti schkit dosta.

Prawje pohódnoscžicz może žo wěz reformazije jenož tam, hdyž žo rozsudża njedźiwajo na njedostatki jeje pschewjedżenja hladacz na wjednišku myslicžku, kotraž może wosnamjenicz jenož sapoczatk ſ pschewjedżenju sadżeneje myslje khschescżanstwa. Běšche žo wona w katolskim jenostronjay zyrkwinżay wukhutkowała, měri žo hordenża reformazije na zwětne khschescżanstwo, wšo we dobrym smysle žłowa, na pschewjedżenje khschescżanskeho zmysła pschedewschkim w swonkownym žiwjenju, tehodla žo samo wot žo rosumi, so žo reformazija w tworjenju zyrkwje žo njemóże ſ katolizmom měricz. Wona nanjenja w prinzipje sniczenje towaršnoschnoho, kiž dha jako zyrkej nad naturšikimi organizmami zwonkownoho zwěta stejeżi. Tohodla pytasche žo reformazija bližicz statej, to žo ji poradji, w Němskej a we w Schwajzarskej měsachmy woprawdźite statne zyrkwje. Hdyž móża žo sadżedy reformazije wustukowacz, so tuta statna zyrkej stawa ſ woprawdźitej ludowej zmiwju. W tym leži jeje politiska a sozialna mišzja.

Druhe wurjadowanje wo serbskim wólbnym zakonju.

Pschi spočatku zwojeho pohlednjeho lětuscheho posedżenja spominasche krajna synoda najpriedy ſ wutrobnym dźěłbracžom na tych, kiž běšche nowe njeboże w podsrjedku Saarskeje krajiny potrjeschiło.

Pschi druhim cžitanju sarskeho wólbneho zakonja žo najwjazy paragrafow bjes wuprajenja pschija. Jenož wo §§ 3 a 4, kotrajž wólbu rjadujetaj, a wo § 9, kiž nastupa pschehładżenje duchownych, wuwi žo dleschca rosmolwa. Synodala Jenczˇ ſ Kamjenizy poda wosjewjenje, ſ kotrymž zwobodnu wólbu wohadży jako schtódnu sa dżensnischi cžaj pschedstajì. Podprezident D. Hickmann ſ Lipška sastupowasche ſ wosjewjenjom žwoje namjety, so je zwobodna wohadna wólba jako jenicžke nowe w zakonju. Jako pak běšche žo tež krajne konsistorstwo sa wubjerkowu pschedłohu wuprajiło, žo zwobodna wohadna wólba se 46 hłosami pschećiwo 26 hłosam wotpokasa a §§ 3 a 4 žo pschijaschtaj.

Sa § 9 běšche žo nowe sastajenje namjetowało, pschećiwo kotremuž pak konsistorialny president D. dr. Seetzen wobmyslenja dla wustawineho prawa wuprají. Synodala Langer ſ Knobelsdorfa poda sa pschedhładżiwo sarskeho towaršstwa wotpokasowazej wosjewjenji. Na to žo pohładżenje pschetorhny. Jako běšche prawny wubjerk nowe namjety wudżełał, synoda też 9. § pschihłosowasche. Wona postajì ſ tym „zwiśeżenski wubjerk", kiž ma zwiśeżicz, hacž je pschehładżenje zyle nusne. Do njeho słuschejo: krajny biskop, presidentaj krajneho zyrkwineho wubjerka a krajneje synody, wobaj wolenaj zobustawaj krajnozyrkwineho wubjerka a dwaj duchownaj, kiž zanej zyrkwinej wyschnosczi njepschisłuschetaj. Nowy 9. § dawa też wobadże prawo, žo k pschehładżenskemu padej wuprajicz.

Zyty jakoń žo na to ſ 19 hłosami pschija a žo 71 sapodatych pišmow sa wotbyte wuprajichu.

S dwěmaj resolucijsowymaj namjetomaj wocžakuje synoda skónczne jakoń pomoznje słužby sa cžatanzow na sakste sastojnstwa a samerne postajenja wo wobhadżenju superintendentskich městnow.

Na tónzu wuradżowanjow khwalesche president D. hrabja Witzthum ſ Eckstädt synodżine sakońke dźełko a namołwjesche k zobustukowanju na pschewinjenja palazeje nusy nascheho cžasa.

Wutoru sjednocžì žo synoda k wobsamknjenjeńej Božej słužbje je shromadnym wuziwanjom Božeho wotkasanja w evang.-luth. domjacej zyrkwi. Předowanje městeske podprezident D. Hilbert ſ Lipška.

Prěnja saksa stacija k skitanju ptačkow w Nješwačidle.

W poslednim času je so dopóznało, kak wažne je skitanje ptačkow za narodne hospodarstwo. Su hižo tak mjenowane stacije k skitanju ptačkow we druhich krajach, nětkole ma tajka tež nastać w Sakskej a to w našej serbskej Łužicy. Krajne towaršstwo „Sächsischer Heimatschutz" je jednało z wobsedżerjom Nješwačidlskeho knježstwa, ze swobodnym knjezom z Vietinghoff-Riesch, a nětko ma so w Nješwačidle założić prěnja saksa stacija k skitanju ptačkow. Witamy tutón skutk. „Sächsischer Heimatschutz" je z tym wulku słužbu wopokazał hibanju k skitanju ptačkow w Sakskej. Ma so z tym dopokazać, kak ważny faktor bywa ptačina w hospodarskim žiwjenju w nastupanju lěsarstwa, ratarstwa a zahrodnistwa. Ma so spytać liča ptačkow zaso powjetšić. Ptačina je z intensivnymi methodami hospodarstwa a z preščehowanjom wužitkarjow khětro čerpiła. Ma so spytać tu też znowa přiwabić a zasydlić ptački, kiž su so nimale dospołnje zhubiłe, kaž hupaka, baćona, čećora a zelenu wrónu. Maju so dale wupruhować kukawy wšelakich družin, maju so założować městna, hdyž móża so ptački kumpać a přenocować, hdyž so jim sypa. Maju so připrawić husčiny k hnězdżenju, mjez wjesnym ludom ma so propagować za skitanje a hajenje ptačiny. Sydlišča tonuškow (mewow) maju so skitać. Wědomostnje ma so přepytować, kak wjele ptačkow móže tu być žiwych, prjedy hač so docpije runowaha. Dale maju so ptački wopjerščeńć, zo by so čahanje ptačkow studowało. Ma so dale studować wliw ptačiny při zničenju škódnikow. Staciju nawjeduje hajniski mištr dr. swobodny knjez z Vietinghoff-Riesch.

Cyrkwinske powěsće.

Z Budyšina.

20. njedźela po swjatej Trojicy.

W **Michalskej cyrkwi** budże rano ½8 h. Božo wotkazanje němske, dop. ½9 hodź. němska a w 10 hodź. serbska Boża słužba, farař Kapleř. Pop. ½3 hodź. towaršstwo młodych holcow na farje.

Krajnocyrkwinske zjednoćenstwo w Budyšinje při Pólnym hrodźiku 6.

Pjatk (31. 10.) wječor ½8 hodź. reformaciska nutrnosć. — Njedźelu dop. ½11 hodź. zwjazk dźěći; wječor ½8 hodź. swójbny wječor. Wutoru pop. w 4 hodź. biblisku nutrnosć za žony. Stwórtk wječor we 8 hodź. je biblisku nutrnosć.

Sotra Emma změje biblisku nutrnosć za žony njedźelu pop. łdu w 3 hodź. w Kumwałdze pola kubleraja Schustera, wutoru w Budyšinje a pjatk wječor we 8 hodź. w Budesteeach pola Paulie swójbny čo. 25b.

Zjednoćenstwowny wothładar Zimmermann změje biblisku nutrnosć njedźelu pop. ¼4 hodź. w Njeswačidle, wutoru we Wjazońcy, srjedu w Motydle a štwórtk we Wołbramecach.

Z Barta.

(Porjedźeńka.) Reformaciski swjedżeń dop. ½9 hodź. je serbska a w 10 hodź. němska Boża słužba. Zběrka za Gustav-Adolfske towaršstwo.

Z Budyšinka.

Dop. ½11 hodź. je serbska Boża słužba (farař Handrik z Poršic).

Nowe němske knihi wo delnjołužiskich Serbach.

W nakładze Julius Beltz, Langensalza-Berlin-Leipzig, je lětsa wušoł jako II. zešiwk zběrki dźełow němskich wučenych wo Serbach — Die Wenden, Forschungen zu Geschichte und Volkstum der Wenden, im Auftrage der Stiftung für deutsche Volks- und Kulturbodenforschung, Leipzig, herausgegeben von Rudolf Kötzsche

Dr. phil. Rudolf Lehmann,

Geschichte des Wendentums in der Niederlausitz bis 1815 im Rahmen der Landesgeschichte.

Wot spisaćela znajemy hižo „Ze zańdźenosće Delnjeje Łužicy" (Khoćebuz 1925, Albert Heine) a „Bibliographia k stawiznam Delnjeje Łužicy" (Barlin Gsellius). Titul nowych knihow mamy sebi dowolnje wočakowali, hdyž widźimy zešiwk po stronami teksta a 10 stronskim registrikom. Wone mamy wopomnić při cžitanju, zo to a tamne, což tu njenamakamy, w slědowacych zešiwkach namakamy, kotrychž budże X. Prof. dr. Kötschke chcyło podać wo Serbach (hornich a delnich) w 19. lětstotku. Stawizniski rozhlad, dr. W. Uhlemann w Lipsku stawizny serbskeje narodnosće w Hornjej Łužicy hač do lěta 1815 we wobluku krajnych stawiznow, dr. Walther w Budyšinje pišе wo cyrkwi, šuli a nowšasnym politiskim wuwiwanju, prof. dr. Burkhardt wo wuwiwanju Serbowstwa, kaž so w statisticy wotbywaje, dr. Frencel w Budyšinje łužiske prastawizny. To su šěsć stawizniskich zešiwkow. Ludowědnych budże pjeć: dr. Röllig w Lipsku, krajina serbskich sydlišćow, prof. dr. Reche w Lipsku, splahowěda wo Serbach, prof. dr. Lauffer, ludowěda wo Serbach, prof. dr. Vasmer w Barlinje, městno serbšćiny mjez słowjańšćinami, a štó budże tón z třomi hwězdami woznamjenjeny spisowaćel, kotryž změje Serbow pismowstwo a ludowy spěw wobdźěłać, hišće njeje wozjewjene. Nadźijomnje móžemy jeho nětko ze třomi třomi hwězdkami wuznamjenić.

To je nimale wobšerny program, a Serbja změja składnosć, so wot wšěch stron wobhladać we wulkotnym hladanje, wot němskich wučenych zhotowjenym. Wězo najlěpše hladadło njemóże dospołnje prawy wobraz pokazać, byrnjež dźěłaćerjo wustojniši byli. Stawiniska maćizna je njedospołna, za starše doby jara rědka a zwjetša stronska.

Lehmannowu knihu čitaće z wulkim zajimom. Spisaćel je so pilnje w přisłušnej literaturje wobhonił a pola starych khronistow kaž tež w starych lisćinach knježerskich a kujejstwowych archivow wjele namakał, štož so na jeho nadawk počahuje. Tak zhonimy mnoho podrobnosćow ze stawiznow delnich Serbow, za kotrež smy spisaćelej dźakowni. Wšo je khutnje, dostojnje a po zdaću sprawnje rozpominane. Kniha steji wěšće na wjele wyššim skhodźeńku hač O. E. Schmidtowa „Die Wenden" (Dresden 1926. Bänsch Stiftung). A tola ma zuajeć maćizny a kedźbliwy čitař zaćišć, jako by so tu mjenje jednało wo serbske stawizny hač wo wotpokazanje poroka, zo su so Serbja z namocu germanizowali. Spisaćel je jara wobhladniwy. Njehodźi so prajić, zo by najhóršu Serbam naćisnjenu njehodu wuwostajił abo přeł, ale wón so je zwjetša jenož z lohka podótknje abo je jako snadnu a často scyla njewotmyslenu předstaja. Na druhej stronje pak wě pěknje powědać, kak je so na Serbow dźiwało, kak je so jim prawda a dobrota stała. Wěmy derje, kak su mnozy jenotliwcy Serbam derje zmysleni byli a jim po swojich mocach pomhali. To wostanje w serbskim pomjatku ze zlotym pismom zaryte. Ale w cyłku je to, štož je so stało, tola tak njedosahnjece było, zo dyrbješe Serbstwo hladajcy spadować. Spisaćel wšak też njeprají, zo je so ze strony wyšnosće wšo činiło, štož mohło pomhać Serbstwo zdźerżeć; wón přidawa, zo z časami a tu a tam pola łužiskich wyšnosćow zajima za zdźerżenje Serbowstwa było njeje a zo su je tu po kručišim a tam po łahodnišim puću zalnać spytało.

Prjedy hač so k dalšim podrobnosćam přiwobroćimy, słyšmy, kak je spisaćel sebi swoje dźěło zrjadował. Wón podawa stawizny w pječ dobach a rěči 1. wo času němskeho dobyća, 2. wo času zasydlenja němskich ratarjow, rjemjeslnikow a wikowarjow we Delnjej Łužicy, 3. wo času wot 13. hač 16. lětstotka, 4. wo času reformacije hač k 30lětnej wójnje, 5. wot 17. hač do 19. lětstotka (1815). W kóždym wotrězku wopisuje najprjedy nastupace łužiske stawizny, potom ludowe žiwjenje a bospodarske a duchowne poměry pola Serbow. Na kóncu swoje wuspyty pěknje zezběra. We šestym wotrězku zestaja wuspyty prjedawšich wotrězkow do cyłka. To je wšo jasne a po zdaću wědomostnje krasne, a tola połoži znajeń abo scyła kritiski človjek knihi njespokojeny a z wobzarowanjom prěc.

Prěni wotrězk ma napismo: Čas zasodobyća. Spisaćel w zawodże na to pokazuje, zo je po wurywanych starožitnosćach mjez wučenymi nimale samy nahlad, zo prěni wobydlerjo D. Łužicy njejsu byli ani Serbja ani Němcy, zo pak su tu w lětstotkach wokoło Khrystusoweho naroda germanske spinki (nic nětkle němscy w dźensnišim zmysłu) bydliłe. Hdy su Słowjenjo do D. Łužicy přičahnyli, žadyn stary spisaćel njepřeradźi. Dr. Lehmann sudźi, zo je so w 2. połojcy 9. lětstotka wot časa přikhadła Łužicanow hižo dlěšši čas (ein längeres Verweilen im Lande) minył był, hdyž tehdy t. mj. Bavorski Geograph powěda, zo maja Łužičenjo 30 hrodow (civitates), potajkim, hdyž mějachu tehdy hižo tajke zarjadnistwo. Możemy też na wuwiwanje zasydlenja po tehdy zwěsćenych městnostnych mjenach pokazać, kotrež je wěšće też pomału postupowało a lětstotki trajacu dobu wobjimuje. „Hdyž w spočatku 7. lětstotka so w zapadże Słowjenjo pokazaju (auftauchen), dha to njeje z dospołnym dopokazom za to, zo bychu w tym času hižo w D. Łužicy trajnje zasydleni byli (dauernde Wohnsitze hatten)." Widźimy, zo spisowaćel lohkowěriwy njeje. Njech to też je, kajkež je! Njech to wučeni wusłědža! Nam tute prašenje tak važne njeje, štó je tu prěni był a z kotreho časa tu smy! My tu smy, a chcemy tu žiwi być! A stawizny scyła też swědča, zo smy tu prjedy byli hač prjedowcy našich němskich sobuwobydlerjow Łužicy. Samo hdyž so na móžnosć pokazuje, zo su Serbja při swojim přikhadźe germanske splahi abo zbytki tajkich w kraju nadešli, přewinyli a přeserbšćili, štož je so wě też jenož hypothesa, to njebychu wótcowje dźensnišich našich łužiskich Němcow byli. Tuž so po prawoin njehodźi rěčeć wo zasodobyću kraja. Saksojo a Frankojo su dobyli, štož jich wótcowje ženje wobsedźeli njejsu. Dr. Lehmann tutón mylny a mylacy wuraz wunamka njeje, wón je hižo dlěšši čas woblubjeny. Tola to nam njemóże zadźewać, zo jón při tutej skladnosći zjawnje kritizujemy.

(Pokračowanje sćěhuje.)

Z Bukec.

Rano w 7 hodź. němska spowědź, ½9 hodź. němske, w 10 hodź. serbske kemšenje. Pop. ⅓3 hodź. křećeńske kemšenje. Wutoru pop. w 3 hodź. žónske towarstwo pola Rabowskec.

Z Hodźija.

Farař Voigt zmjeje rano ⅛8 hodź. němsku spowědź, dop. ½9 hodź. němske a w 10 hodź. serbske kemšenje.

Srjedu pop. w 3 hodź. je zhromadźizna žónskeho towarstwa.

Z Hrodźišća.

Rano we 8 hodź. němski hamt, dop. w 9 h. němska a ¼11 hodź. serbska Boža služba.

Z Hućiny.

Dop. w 9 hodź. němska a ¼11 hodź. serbska Boža služba.

Kermušny swjedźeń dop. w 9 hodź. serbska a ¼11 hodź. němska Boža služba, k. vikar Rösler. Zběrka za cyrkej.

Z Khwaćic.

Dop. ⅛8 hodź. němska spowědź, ½9 hodź. němsko a w 10 hodź. serbske kemšenje.

Z Klukša.

Rano we 8 hodź. němska spowědź, z Božim wotkazanjom, dop. w 9 hodź. němske a ¼11 hodź. serbske kemšenje. Zběrka.

Z Kotec.

Dop. w 10 hodź. je němske předowanje, ½12 hodź. kemšenje za dźěći.

Z Łupoje.

Dop. w 9 hodź. němska a ¼11 hodź. serbska Boža služba.

Z Malešec.

Rano ⅛8 hodź. serbska spowědź, dop. ½9 hodź. serbske a w 10 hodź. němske kemšenje.

Zemrěł: Jank, mandź. synk Jana Pawoła Scheidera, kowarskeho mištra w Malešecach, 4 hodź.

Z Minakała.

Dop w 9 hodź. změje farski vikar Rösler serbsku Božu službu. Smjertny kěrluš so spěwa za Madlenu Heimankowu *rodź. Poblanec w Hatku.* Kolekta za serbske knihowne towarstwo. Dop. ½11 hodź. němska Boža služba.

Z Njeswačidł.

Rano we 8 hodź. němska spowědź, dop. w 9 hodź. němske a ¼11 hodź. serbske kemšenje.

Štwórtk wječor we 8 hodź. towarstwo młodych hólcow na farje.

Pokhowany bu Joachim, mandź. synk Hendricha Oswalda Ritterja, rězniskeho mištra w Bóšicach, 1 dź. stary.

Z Nosaćic.

Dop. ½9 hodź. serbska Boža služba a w 10 h. němska.

Z Poršic.

Rano we 8 hodź. je serbska spowědź, dop. w 9 hodź. serbska Boža služba. Dźěćikemšenje w Poršicach je dop. ½11 hodź. za mjeńše a pop. ½2 hodź. za wjetše dźěći; w Bošecach ½2 za mjeńše a ½3 hodź. za wjetše dźěći. Pop. w 3 hodź towarstwo młodych holcow pola wosadneje sotry.

Z Rakec.

Rano ½9 hodź. němska spowědź, dop. w 9 hodź. němske kemšenje, ¼11 hodź. serbska Boža služba. — Póndźelu rano we 8 hodź. piskanje na wěži a rańša nutrnosć.

Z Rychwałda.

— Dop. w 9 hodź. je serbska a ¼11 hodź. němska Boža služba.

Z Wósporka.

Dop. ½9 hodź. ma wosadny farař předowanje, we 10 hodź. křesćanske rozwučowanje dźěći.

Z Wóslinka.

Rano we 8 hodź. němska spowědź, dop. w 9 h. němske a ¼11 hodź. serbske kemšenje. Zběrka.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Brězyncy. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje.

Z posedźenja měšćanskeje rady.

28. oktobra 1930.

1. Měšćanska rada dowoli měšiny jakoń a 5 dodawkow k měšnym twarskim jakonjam dla wotebacja twarskeho dawka ja měšćanske zentralne čyšćerńje (Klärantagen), pschedpschihlwne wentoli (Vorflutschleusen) a klumpańje. Po tutym jakonju maju so placženja twarskeho dawka ja zyte město jenak rjadowacź. — 2. Rosda so podacje röntgenskeje pschiprawy a shotowjenje satwarnych kamorow ja powjetscheńški twar we khorowni. — 3. Rada nawjedźi, so je so placźišna khlěbowych snamkow ja potrěbnych wot 27. oktobra 1930 sem wo 5 pj. inižika. — 4. Potrěbnym maju so brikety zentnar po 1 hriwnje wotedawacź, kaž so to dotal sta; město pschewoźmje to, schtož je wyšche hriwny. Potrěbnym ma hospodarske sarjadnišwo bérny wotedacź po placźišnje, po kajkejž je kupuje. — 5. Rada pschihlosuje sréczenju wo pschedacźu leżownoscže a wsda so sakońkeho pschedkupneho prawa. — 6. Wona wotpokasa kup leżownoscže, kiž so ji policiji. — 7. Rada njedowoli prósstwu wo pschedacże měšćanskeje leżownoscže. — 8. Rada pschihlosuje rjadowanju hypothekow na nowotwarny salkeho donnowneho towarstwa (Heimstättengesellschaft) na leżownoscžach kopjena 1654, 1689 a 1690 leżownostneje knihi ja město Budyschin. — 9. Rada ſ džakom nawjedźi wo knihowym darje Towarstwa „Grenzbücherei dienst und Bildungsspflege e. V. Berlin.“ Dar wopschija 82 iwjaskow a je nimale 500 hriwnow hódny.

Hamiske wozjewjenje z Budyšina.

Podpißany hamiski šud je wobjawnikł 26. septembra 1930, so tšěchi kupcźi mischtr

Maks Domschka w Budyschinje

njeseji wjazy pod pschedporučnišwom dla wopißowanja.

W Budyschinje, 22. winowza 1930.

Hamiski šud.

Směški.

Knjes k šwojemu pschećelej: „Schto dha bźože pola pschekupnja Witki do wuka a wjeselja? Hóry na twojim!“

„Wón je jenož šwój šlěborny konkurs hódnje šwjećił!“

Pschešmykaćizy kralojo w měšće Marsaille.

*

Zyła Europa ma jenoj 360 druzin šlědkow[illegible] rybow, Amazonska réka pak šama znajmjenšiche 600 druzin.

Mikła dźěła wobleki, ale pomału, šmjerćel pomału. Mark skała šebi pola Mikle wobłek. W meji 1929 a w meji 1930 je wobłek skónčnje hotowy.

„Mikle hakle mi ſ nim pschińdźeśe“, šwari sebi. „Wy trjebacże k shotowjenju jeneho wobleka wjaz lěto, hdyž je Bóh tola zyły šwět sa tšěchi dnjowe sćinił.“

Wotmołwi Mikła: „To njemóžeśe ſ tym pschińć. Wobhladajeśe šebi šwět a potom šwój nowy wobłek.“

Hospodarski rozhlad.

Schtwórtk 30. winowza 1930.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,1915	100 pólsk. złotych	47,20
1 jendźelski punt	20,364	100 českosł. krónow	12,432
100 šwajc. frankow	81,37	100 franc. frankow	16,442

Barlinska burša měšeśe wčera wschelake kursy, tola běchu šwjetscha skrućene. Też na wikach ſ dołżnymi a rentowymi liſćinami kursy šmadne poštupowachu.

Produktowe wiki wčera jenicźaju pschenicźu wo 20 pj. powyschene placźišny pschinjeśechu. Tuta bě na wikach nimale žadnu. Druhe druziny žita po dotalnych placźišnach pschedawachu. Wčera placźeśeche zentnar

w Barlinje:

pschenicźu 11,60—11,70 hr., rožki 7,40 hacź 7,50 hr., nasymšeho jeczmjenja 8,25 hacź 8,80 hr., nalětnjeho 9,20—10,50 hr., wowša 7,05—7,60 hr.,

w terminowym wikowanju:

ſa oktober: pschenicźu 12,37½ hr., wowšu pak 7,65 hr.,

ſa dezember: pschenicźu 12,70—12,80 hr. a rožki 8,55 hr., wowšu 7,90 hr.,

ſa měrc: pschenicźu 13,60 hr., rožki 9,42½ hr. hacź 9,45 hr., wowšu 7,52½ hr.

Wčerawše placźišny ſ Drježdźanskich wikow.

Žiwe kaćki 3,50—5 hr., kury stare 3—5 hriwnow, młodźićki 2,50—4 hr., ſarkšana pjerišna po puncze: husy 1,20—1,30 hr., kaćki 1,50—1,60 hr., kury 1,20 hacź 1,40 hr., hołoje 0,80—1,20 hr., rybu po puncze karpy 1,20 hr., schćuki 1,60 hr., liny 2,20 hr. Běrny nowe zentnar 2,80—3 hr., punt 4—6 pj., hyndrojty kaž 40 hacź 80 pj., bźły kaž 6 pj., cźežwjeny kaž 8 pj., sekerji 10—50 pjenježkow, złotolej 8—10 pj., zybla 10 pj., karoty 15 pj. hacź 30 pj., kišały kaž 13 pj., butra 1,60—2 hr., jeja 14—16 pj., hriby 30 pj., prawaki 1—1,20 hr., kurjatka 50—55 pj., kruschwy 15—50 pj., bosanki 35—40 pj. a jabluka 10—40 pj.

Pschihitajeśa:

Holzu ho domu, Wšhmina w Wišlopizach, Budyška dróha cźišło 40.

Wucźobnika kuchariśeho, radna pinza w Běłej Wodze. rězniśeho, Jähna nafšl. w Niśkej.

Na pschedań.

Wós dźěćeżaju w Budyschinje, Moltkowa haša 25II.

Karpy jědźne, knježi dwór w Poczaplizach.

Sšudnišwo na pschešadźowanje:

pjatk 31. winowza 1930

w Nowej Buży w hoscźencu dop. w 10 hodź. rěšak, w Sabrodze w hoscźencu dop. w 11 hodź. klawěr, w Nowym Měšeśe w Lohrez hoscźencu pschiſ. w 1 hodź. kruwa,

w Radźiju w hoscźencu pop. w 3 hodź. 2 kruwi,

w Wětnym Khołmcu w Jerošcźez hoscźencu pop. w 4 hodź. meble a regulator,

w Delnim Wujězdźe w hoscźencu „K worjołej“ pschi 1 hodź. wschelake meble, pjenježny kamor, wjetši wosaj, běrnywujšćowak. pluh, kławěr, wschelake šty, schafy, płachty, horuzy a bowy, 2½ zentn. hoch 1½ zentnarja rajža, zentnar dźeśelowego pyma.

Sšudnište powěsće.

Sšud je konkurs nad samoježenjom Clary šwoj. Kowarjowej rodź. Ganderez, měšćanki, tobakowego, winowego a spirituſowego wobchoda w Budyschinje sčěmnk.

Do sapißała mandźelskeho prawa na šudnišwje w Budyschinje su sapißali, so nimaju prawa na sarjadowanju a wuživanju samoježenja šwojeju mandźelskeju

blidać Pawoł Herman Herzog we Wulkej Khójnicy čo. 1 na samoježenju šwojeje mandźelskeje Emmy Heleny rodź. Fryčeje,

pohonch Hermann Max Koter we Sšonej Boschicy čišło 24 na samoježenju šwojeje mandź. Marty Hilbjety rodź. Müllerej.

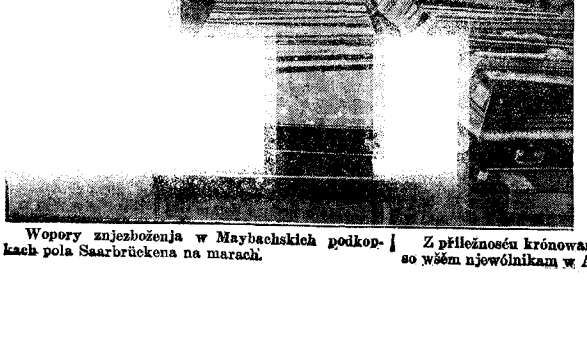
Do wikowańskeho sapißka na šudnišwje w Budyschinje su sapißali

1. na lopjeńko 1106 nastupajo garderobowy wobchod Woldemar Menger (nětkły A. šwob. Mengerowa) w Budyschinje, měšćićel je Woldemar Menger we Budyschinje;
2. na lopjeńko 576 nastupajo firmu Capillar-Schleifscheibe, tow. ſ wobm. ruk. w Khrójcźe, ſa wobchodneho wjedźenika je pomjenowany prokurišt Heinrich Kotzan w Khrójcźe-Adolfowej Wěcźe.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symje po tunu abo 1000 kg, hewak 100 kg.

	Płaćizny po złotej hriwnje				
	24.10.	28.10.		29.10.	30.10.
Pšenica	232-234	228-23[illegible]	hany	17 13,00	17 [illegible]
rožka	148-150	148-150	woka	18 2[illegible]	18 [illegible]
nat. jačmjeń	—	—	módre lupiny	—	—
nat. ječmjeń	184-210	184-210	žołte lupiny	—	—
wows	141-152	141-152	seradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	8-9,25	[illegible]
pšeńć. muka	27 36,00	27 36,00	lany wosušk	14-14,7[illegible]	[illegible]
ržana muka	23 26,7	23 26,7	poen. melasa	—	—
pł. wotruby	7 7,75	7 7,75	bérnj. krušk	—	—
ržane „	7-7,25	7-7,25	syno, 50 kg	05 2,25	1,60-1,[illegible]
rapa	—	—	ržana sloma	0,85 1,05	0,80-0,95
hrochi, Viktor.	26 31,00	26 31,00	šěnč. „	0,60-0,70	0,7[illegible]
lane symje	—	—	wowsna „	0,80-0,95	0,85-0,9[illegible]
pšeniski	19 21,00	19 20,0[illegible]	ječna „	0,75-0,85	0,7[illegible]

Wopory znjezbożenja w Maybachskich podkopkach pola Saarbrückena na marach.

Z přileżnosću krónowanja Abesiniskeho kěžora ma so wšěm njewólnikam w Abesiniskej swoboda spošćić.

Tam wotměwaju so hišće dźensa wiki z njewólnikami. Na tajke wiki nas naš wobraz wjedźe.